

3 1761 04568496 6

huc 20
6

CYRILLUS

P. E. PUSEY

Londini

APUD

ALEXANDRUM MACMILLAN

[Opera. Vol 2.]
SANCTI PATRIS NOSTRI

CYRILLI

ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI

IN XII PROPHETAS

POST PONTANUM ET AUBERTUM

EDIDIT

PHILIPPUS EDVARDUS PUSEY, A.M.

VOL. II.

Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονται σε οἱ ἐχθροί σου.

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

M.DCCC.LXVIII

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΝΑΟΥΜ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ἘΚΑΣΤΟΣ τῶν ἁγίων προφητῶν ἐπὶ τινι χρησίμῳ καὶ ἀναγκαίῳ παρελαμβάνετο πράγματι κατὰ καιροὺς τοῖς θεοῖς
 5 ὑπηρετήσων νεύμασι, καὶ τὰς ἄνωθεν εἰς ἀνθρώπους δια-
 πορθμεύσων φωνάς. καὶ οἱ μὲν ἐκδεδιττόμενοι πλημμε-
 λούντα τὸν Ἰσραὴλ, τὰς ἐσομένας αὐτοῖς προαπήγγελλον
 συμφοράς, καὶ εἰ μὴ δρᾶν ἔλουντο τὰ θυμῆρη Θεῶ, δεινοῖς
 καὶ ἀφύκτοις περιπεσεῖσθαι κακοῖς ἠπέιλουν ἀναφανδόν· οἱ
 10 δὲ καὶ αὐτὰ τὰ συμβεβηκότα παραφέροντες εἰς μέσον, καὶ
 τοῖς πεπονθόσιν ἐπιστυγνάζοντες, ἀνέπειθον εὐφυνῶς δια-
 βιώναι ἐθέλειν ἐπεικέστερον, οὕτω τε λοιπὸν ἐκκρούεσθαι
 τὴν ὀργήν· οἱ δὲ πεπονθότα τὸν Ἰσραὴλ εἰς ἐλπίδα βόσκου-
 σιν ἀγαθὴν, καὶ διακείσθαι παρεσκεύαζον, ὅτι πεπραχότες
 15 ἀθλίως ἐπὶ γε ταῖς σφῶν ἁμαρτίαις, εὐημερήσουσι πάλιν
 ἀνευεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς,
 ἐλέῳ τε καὶ χάριτι καὶ δυνάμει Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα εὐ-

Codices B.D. 1. Sic B.D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου
 ἀλεξανδρείας ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ναοῦμ Edd. 2. Sic B.D.
 4. πράγματι παρελαμβάνετο inverso ordine D. κατὰ] + τοῖς Edd. κατὰ καιρὸν
 (pro καιροῖς) post ὑπηρετήσων transp. D. 5. ἐπ' pro εἰς D. 7. αὐ-
 τοῖς] αὐτῷ Edd. προαπήγγειλε iid. προαπήγγελλον D. 8. ἄρα ἂν pro δρᾶν
 Edd. 9. ἀφύκτοις] ἀπείροις D. 11. διαβιώναι B. διαβιῶν D.
 Edd. 12. ἀποκρούεσθαι D. 13. βόσκουσιν εἰς ἐλπίδα inverso
 ordine D. 16. ἀνευεγκόντων] ἀνευεχθέντων D. Statim αὐτοῖς B. αὐτῶν
 Edd. Neutrum habet D. 17. τὰ assumptum ex D.

475 A. α κόλως πρὸς ὅπερ ἂν βούλοιτο μεταπλάττοντος. τοιοῦτόν
τινα καὶ νῦν τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας εὐρήσομεν
τὸν σκοπόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἦλω τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα, καὶ εἰς τὴν
Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐξεκομίσθησαν δορίληπτοι γεγονότες 5
οἱ ταῖς ἐκτόποις ἀποστασίαις καταλυπήσαντες τὸν αἰὲ προ-
εστηκότα καὶ ὑπεραθλοῦντα Θεὸν καὶ ἀμείνους ἀποφαίνοντα
τῶν ἀνθεστηκότων αὐτοὺς, οἱ μὲν ἤδη τοῦτο πεπονθότες, τοῖς
τῆς αἰχμαλωσίας ἐνισχημένοι κακοῖς καὶ δύσοιστον ἔχοντες
β ἀθλιότητα διετέλουν· οἱ δὲ δὴ μόλις ἰσχύσαντες ἔξω βρόχων 10
γενέσθαι, καὶ τὴν τῶν Βαβυλωνίων διαφυγεῖν ἀγριότητα, ἐν
ἀκαταλήκτοις ἦσαν δείμασι καὶ ἐν ὑποψία πολλῇ, μὴ ἄρα
πῶς καὶ αὐτοὶ τοῖς ἴσοις κακοῖς ἢ τοῖς ἔτι χείροσι περιπέ-
σωσιν, ἐπιμηνίσαντος αὐτοῖς τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ,
ἀνέντος τε οὐπω τὴν ἀγανάκτησιν· εἰς τοῦτο δὲ ἤδη δειμάτων 15
ἦσαν, ὡς ἐν ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν κατασκίδνασθαι χώραις,
μονονουχί τε θητεύειν ἐτέροις, καὶ τούτοις ἀλλογενέσι καὶ
εἰδωλολάτραις. οὐκ ἀξήμιον δὲ ἦν τὸ χρῆμα αὐτοῖς· ἐμάν-
c θανον γὰρ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι διαζῆν, καὶ παρ' οἷς ἂν εὐρε-
θεῖεν ἕκαστοι, τὸ αὐτῶν ποιεῖσθαι σέβας ἐν τάξει Θεοῦ. 20
διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐμπεπρησμένων τῶν
Ἱεροσολύμων κατὰ καιροὺς διὰ χειρὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορ,
τοῖς διασεσωσμένοις ἐπέταττε μὴ καταβαίνειν εἰς Αἴγυπτον,
ἰζήσαντας δὲ μᾶλλον οἴκοι τῆς πατρώας ἔχεσθαι λατρείας,
ἐπικουροῦντος αὐτοῦ. ἵνα τοίνυν τὴν τοῦ ἐπανήξειν κατὰ 25
καιροὺς ἔχοντες ἐλπίδα, μὴ λίαν ἄθυμοι διατελοῖεν οἱ ἐξ

Hier.
xliv. 10
sqq.

1. περ ἂν om. D. Statim βούλεται D. 2. πραγματείας B. Edd. cf. e infra.
προφητείας D. Statim τὸν σκοπὸν εὐρήσομεν inverso ordine D. 4. εἰς τὴν
Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐξεκομίσθ.] ἀπεκομίσθησαν εἰς τὴν Περσῶν καὶ Μήδων D.
Statim δορίληπτοι Edd. 7. ἀποφαίνοντα] ἐμφαίνοντα iid. 8. αὐτοῖς D.
9. δύσοιστον] δευῆν D. 10. ἰσχύσαντες] ἰσχυσαν τὸ Edd. γενέσθαι
βροτῶν (sic corr. e βροχῶν) pro βρόχων γενέσθαι D. 11. τῶν assumptum
ex B.D. ματαιώτητα διαφ. pro διαφ. ἀγριότη. D. 12. μὴ ἄρα]
εἰ μὴ ἔτι Edd. 14. ἐπιμηνύσαντος (sic) D. 17. δὲ pro τε D. τοῦ-
9. D. τότε B. τοῦτο Edd. 20. ποιεῖσθαι σέβας ἐν τάξει D. σέβας ἐν τάξει
π. Edd. 23. ἐπέταττε τοῖς διασεσ. inverso ordine D. 24. οἴκοι
δὲ μ. ἰζήσ. inverso ordine D. 25. τοῦ] αὐτοῦ καὶ Edd. 26. καιρὸν D.
ἔχοντας Edd. ἄθυμοι D. ῥάθυμοι Edd.

Ἰσραὴλ, παραιτοῦντο δὲ μᾶλλον τὴν ἀπόγνωσιν οἱ γεγονότες αἰχμάλωτοι, καὶ αἰὲ συντείνονται πρὸς εὐχὰς, ἔλουντό τε προσκυνεῖν τῷ καὶ ἀπαλλάττειν ἰσχύοντι καὶ λυτρῶσαι δυναμένῳ· οἱ δέ γε τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες μὴ ἔτι ταῖς τῶν ἔθνων ἐπιμίσγοιντο χώραις· δέχεται τὴν ὄρασιν ὁ Προφήτης παρὰ Θεοῦ κατὰ τῆς Νινευτὶ πόλιν δὲ αὕτη τῶν Ἀσσυρίων ἢ προῦχουσα· καὶ ὅτι πεσεῖται προαπαγγέλλει, συγκαταδηωθείσης αὐτῇ καὶ ἀπάσης τῆς χώρας, ὃ δὴ καὶ τετέλεσται ὁ Κύρου τοῦ Καμβύσου καὶ Μανδάνης υἱοῦ Πέρσας τε καὶ Μήδους καὶ Ἑλαμίτας καὶ ἕτερα ἅπαντα τούτοις συγκαθοπλίσαντος ἔθνη κατὰ τῆς Νινευτὶ. εἶλε γὰρ αὐτὴν κατὰ κράτος, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνῆκε τὸν Ἰσραὴλ, οἵκαδ' ἐτεῖναι προστέταχεν ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς. οὗτος μὲν οὖν ἡμῖν ὁ σκοπὸς τῆς προκειμένης πραγματείας· τὰ δὲ ἐφεξῆς, ὡς ἓν, καὶ ἀνὰ μέρος προσθήσομεν.

1 Esdr. i.
2 sqq.

a 476 A.

Λῆμμία Νινευτὶ, βιβλίον ὁράσεως Ναοῦμ τοῦ Ἑλκεσαίου.

Κεφ. α'.

Ὅρίζεται πρῶτον τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν, καὶ ἐφ' ὃ τι τε καὶ ὅποι βλέπει χρησίμως διατρανοῖ· εἶτα τίς ὁ λέγων καὶ πόθεν, καθίστησιν ἐναργές. τὸ μὲν γὰρ λῆμμά φησιν, τουτέστιν, ἡ ληφθεῖσά τε καὶ προκειμένη καὶ ἐν χερσὶν προφητεία νοοῖτ' ἂν οὐκ ἐφ' ἐτέροις τισὶ μᾶλλον, ἢ κατὰ τῆς Νινευτὶ, ἥγουν τὸ τῆς προφητείας λῆμμα νοείσθω Νινευτὶ. ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον Ὁρασις Ναοῦμ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἑλκεσαι. κώμη δὲ αὕτη πάντως πού τῆς Ἰουδαίων χώρας. ἐκκληψό-

1. ἀπόγνωσιν D. ἀποκατάγνωσιν B. (?) κατάγνωσιν Edd. Statim οἱ assumptum ex B.D.

3. λυτρῶσασθαι D. 4. οἰκοῦντες B.D. ἐνοικοῦντες Edd. Statim μὴ ἔτι B. μὴ D. ἵνα οὐκέτι Edd. 6. τῆς assumptum ex B.D. δὲ om. D. 8. πάσης D. 9. Μανδάνης Edd. ante Migne. correxi ex D. 11. Νινευτὶ B.D. Νινευτιῶν Edd. 12. οἵκαδ' ἐτεῖναι καὶ οἵκαδε D. 14. κειμένης Edd. τῆς προκ. ἡμῖν προφητείας ὁ σκοπὸς D. 17. τῆς προφητείας] τῆς προφήτου (sic) Pont. τοῦ προφήτου Aub. ἐφ' ὃ τε pro ἐφ' ὃ τι τε D. 18. βλέπει B.D. βλέπει Edd. Statim διατρ. χρησίμως inverso ordine D. 19. μὲν γὰρ et τουτέστιν om. D. 20. ληφθεῖσά D. λειφθεῖσά Edd. καὶ alt. assumptum ex D. 21. νοοῖτο D. τῆς—νοείσθω om. D. 22. ἥγουν B. ἢ Edd. 23. Ἑλκεσαί B.D. Ἑλκεσέ b. Edd. 24. πού πάντως inverso ordine D.

μεθα γὰρ οὐχ ὡς ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ὡς ἐκ τόπου μᾶλλον τὸ Ἑλκεσαίου. καὶ τοῦτό φαμεν ἐξ ἀναγνωσμάτων ἔχοντες τὴν παράδοσιν.

2 Θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν Κύριος, ἐκδικῶν Κύριος μετὰ θυμοῦ,
 3 ἐκδικῶν Κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς 5
 3 τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Κύριος μακρόθυμος καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ ἀθῶν οὐκ ἀθῶώσει.

Βαθὺς ὁ λόγος, καὶ οὐχ ἔτοιμος ἐλεῖν, πλὴν ὅτι μόνοις τοῖς ἐθέλουσι περιαθρεῖν εὖ μάλα τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ εἰ μὲν νοοῖτο γεγονὼς ὡς πρὸς γε τοὺς Ἰουδαίους, ἐπιπλήξει μετρία 10 κεκερασμένην ἐπιεικῶς εὐρήσομεν τὴν παράκλησιν. εἰ δὲ δὴ τις οἶοιτο κατὰ τῆς Νινευὶ γενέσθαι καὶ λέγεσθαι, πρὸς δ' ἑτερόν τι τετράψεται τῶν θεωρημάτων ὁ νοῦς, καὶ τοῖς πεπον- θόσι τὴν δῆωσιν τοῦ καὶ αἵθις ἀνασφῆλαι δίδωσί τε καὶ ἐμπεδοῖ τὰς ἐλπίδας. τῆς οὖν ἐπ' ἀμφοῖν ἐννοίας τὸν σκοπὸν 15 ὡς ἐνὶ ἐμφανῇ καταστήσομεν. ἀπολακτίσαντες γὰρ Ἰουδαῖοι τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπησιν, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας τὸ γνήσιον δι' οὐδενὸς παντελῶς ποιούμενοι λόγον, κατέθορον εἰς πολυθείαν καὶ ἀλλόκοτον πλάνησιν καὶ τὴν ἔξω νόμου ζωὴν, ἀνεδείμαντό τε βωμονὺς, ἔστησαν τεμένη τοῖς ἔργοις τῶν 20 εἰδίων χειρῶν, τελετὰς καὶ θυσίας προσῆγον, τῇ Ἀστάρτῃ, τῷ Χαμῶς, τῷ Βεελφεγῶρ, ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, καὶ τὸ ἔτι τούτων ἀλογώτερον, αὐταῖς ἀνέθεσαν ὥδὰς τὰς χαρισ- τηρίους. ἔφασκον γὰρ ἐξ ἀποπληξίας οἱ δελταῖοι “Οἱ τοὶ “οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰ- 25

Exod.
xxxii. 4.

1. τὸ B.b. τοῦ D. Edd.

Pont. ἀναγνωσκόντων Aub.

om. B. (s Alex.)

5. ἐκδικῶν Κύριος om. D.

10. γε assumptum ex B.D.

14. δῆωσιν D. δήλωσιν B. ἄλωσιν Edd.

καὶ τῆς pro τῆς οὖν D.

καταστήσωμεν Edd. invitis B.D.

παντ. B.

ἐστήσαντο D.

19. καὶ prius] + εἰς D.

23. τοῦτοις D.

2. ἀναγνωσμάτων B.D.b. ἀναγνωσκόντων (sic)

4. καὶ deest in D. ἐκδ. Κύριος alt.

7. ἀθῶν B.

8. μόνοις]

12. δὴ om. D.

15. τῆς] τὰς Edd.

16. ὡς ἐν B. ὡς ἂν Edd. Neutrum habet D.

17. τὸ γνήσιον assumptum

ex D. Statim δι' οὐδ. παντ. π. λόγον [π. λ. παντ. Edd.] D. Edd. οὐδένα π. λόγον

20. τε assumptum ex D.

25. Ἰσραὴλ om. D.

“ γύπτου.” ἀλλὰ τοῖς οὕτω δεινοῖς ἀνοσιουργήμασι διαλε-
 λήθασι σφᾶς αὐτοὺς καταθήγοντες ἐφ’ ἑαυτοῖς τὸν πάλαι
 προεστηκότα καὶ ἀνασώζοντα Θεὸν, ᾧ γεγόνασιν ἐχθροὶ,
 καὶ ἐν τῇ τῶν πολεμίων τέθεινται μοῖρα, τοῖς μὴ κατὰ φύσιν a 477 A.
 5 θεοῖς προσνέμοντες ἑαυτοὺς, καίτοι πάλαι Μωυσέως βοῶντος
 περὶ Θεοῦ, ὡς εἴη τε καὶ ζηλωτῆς, καὶ ὡς πῦρ ἀναλίσκον, Deut. iv.
 καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο καταλυπεῖν ἡρημένων. προανε- 24.
 φώνει γὰρ ὅτι “ Αὐτοὶ παρεξήλωσάν με ἐπ’ οὐ Θεῷ, παρώρ- 1b. xxxiii.
 “ γισάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· κἀγὼ παραζηλώσω αὐ- 21.
 10 “ τοὺς ἐπ’ οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς.”
 προσκεκρουκότες δὴ οὖν πολυτρόπως, εἰκότως καὶ διολώλασι.
 τοῦτο καὶ νῦν ὁ Προφήτης φησὶ, μονονουχὶ καὶ ἀσχάλλοντας
 ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τοὺς δῆμους τῶν Ἰουδαίων, ἐλέγχων τε b
 ὁμοῦ καὶ παραμυθούμενος. ναὶ γὰρ, φησὶ, καταλγύνεσθε
 15 πεπονθότες ἀδοκῆτως τὴν ἐρήμωσιν, οἴκων τε καὶ χώρας καὶ
 πόλεων ἐκσεσοβημένοι, καίτοι νικῶντες αἰὲς τοὺς ἀνθεστη-
 κότας· πεπτώκατε δὲ καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν. εἴτα πῶς οὐκ
 ἔδει πρὸ πείρας ἐννοεῖν, ὅτι Θεὸς ζηλωτῆς ἐστί, καὶ ἐκδικῶν
 Κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαί-
 20 ρων τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ; εἰ δὲ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξηρημέθᾳ φησι, c
 καὶ γεγόναμεν ἐκ μέσου, καὶ ὑπὸ χεῖρα δυσμενῶν, ἀλλ’ ἔστη-
 μεν εἰς ἐχθροὺς, πεπολεμήκαμεν ἀνοσίως τῷ πάντα ἰσχύοντι,
 καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ὥχόμεθα τῶν ἀπαδόντων αὐτῷ.
 Ἄλλ’ ἑρεῖς, ὅτι μακρόθυμος ὁ Δεσπότης. ναὶ, σύμφημι
 25 καὶ αὐτὸς, καὶ γὰρ ἐστί κατὰ φύσιν τοιοῦτος. πλὴν ἀθῶων
 οὐκ ἀθῶώσει, τουτέστιν, οὐκ ἀπαλλάξει παντελῶς αἰτιαμάτων

1. διαλελ. σφᾶς αὐτοὺς om. B.

accessit ex D.

habet B.

4. τέθειντο D. μὴ] οὐ iid.

5. καὶ αὐτοὺς pro ἑαυτοὺς iid.

6. καὶ prius om. D. ὡς alt. assumptum

ex D. 7. καταλυπεῖν] ποιεῖν γλυπτὸν Edd. προσανεφώνει D. inv. B.

10. ἔθνει ἀσυνέτῳ hoc ordine B.D.

11. καὶ om. D.

12. ἀσχάλλων

ἐπὶ τ. σ. τοῖς δῆμοις Edd. δημοὺς post Ἰουδ. tr. D.

14. ναὶ] καὶ Edd.

18. ὅτι] + ὁ Edd. (42.) invito D.

19. θυμοῦ] + καὶ Edd. Statim ἐκδικῶν

om. D.

20. εἰ δέ] idē iid.

21. ἔστημεν B.D. ἔστη μὲν Edd.

22. πεπολεμ.] + γὰρ iid.

25. καὶ γάρ—τοιοῦτος deest in D. ἀθῶων B.

ἀθῶον D. ἀθῶων Edd.

2. ἑαυτοὺς pro ἑαυτοῖς Edd. πάλαι

3. ἀνασώζοντα D. σώζοντα Edd. ᾧ D. οὐ Edd. Neutrum

5. καὶ αὐτοὺς pro ἑαυτοὺς iid.

6. καὶ prius om. D. ὡς alt. assumptum

ex D. 7. καταλυπεῖν] ποιεῖν γλυπτὸν Edd. προσανεφώνει D. inv. B.

10. ἔθνει ἀσυνέτῳ hoc ordine B.D.

11. καὶ om. D.

12. ἀσχάλλων

ἐπὶ τ. σ. τοῖς δῆμοις Edd. δημοὺς post Ἰουδ. tr. D.

14. ναὶ] καὶ Edd.

18. ὅτι] + ὁ Edd. (42.) invito D.

19. θυμοῦ] + καὶ Edd. Statim ἐκδικῶν

om. D.

20. εἰ δέ] idē iid.

21. ἔστημεν B.D. ἔστη μὲν Edd.

22. πεπολεμ.] + γὰρ iid.

25. καὶ γάρ—τοιοῦτος deest in D. ἀθῶων B.

ἀθῶον D. ἀθῶων Edd.

26. ἀθῶώσει D.

καὶ δίκης τοὺς προσκεκρουκότας αὐτῷ, καὶ τοῦτο ἀκαταλή-
 κτως καὶ πέρα δὴ μέτρου. ἀναβάλλεται μὲν γὰρ τὴν ὀργὴν
 ἐξ ἡμερότητος τῆς ἐμφύτου, καὶ ἀνέχεται πλημμελούντων
 τινῶν ἔσθ' ὅτε, περιμένων τὴν μετάγνωσιν· μέλλοντας δὲ
 καὶ ἀναδυομένους μακρὰ, κολάζει λοιπὸν καὶ ὑπάγει ποιναῖς 5
 ὡς κατεσκληκότας. ὧδε μὲν οὖν ἔξει τε ὁ λόγος ἡμῖν καὶ
 νοοῖτο γεγονῶς, εἰ βλέπει πρὸς Ἰουδαίους· εἰ δὲ δὴ φέροιτο
 κατὰ τῆς Νινευὶ, νοήσομεν ἐτεροίως.

Εἶλον μὲν γὰρ Ἀσσύριοι τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν, κατα-
 νεύοντος Θεοῦ τὸ νικᾶν αὐτοῖς, διάτοι τὸ πλείστοις ὅσοις 10
 ἐνέχεσθαι πλημμελήμασι τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. οἱ δὲ ἦσαν
 ἀνήμεροί τε καὶ ἀλαζόνες καὶ ἄγροικον ἔχοντες παντελῶς
 τὴν φρένα, κατέληγον δὲ οὐδαμῶς καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ Θεοῦ
 δόξαν μονονουχὶ καταπαίοντες σκληραῖς τε καὶ ἐπαράτοις
 φωναῖς. ᾤοντο γὰρ ὅτι νενικήκασι καὶ οὐχ ἐκόντος αὐτοῦ, 15
 καὶ ὁμοῦ τοῖς Ἰουδαίοις τὴν ἐπαμύνουσαν αὐτοῖς πεπλο-
 νεκτήκασι χεῖρα. καὶ γοῦν ὁ Ῥαψάκης παλιμφήμοις ἐχρήτο
 φωναῖς, τοῖς ἐν τῷ τείχει τῶν Ἱεροσολύμων ἐκεῖνα λέγων,
 478 A. α ἂ μόναις ἂν πρόπει ταῖς τῶν οὐκ εἰδότην τὸν φύσει καὶ
 ἀληθῶς Θεὸν ἀνοσίαις ἀθυροστομίαις. ἀλλ' ἐκτέτικεν εὐ- 20
 θὺς τῆς ἀλαζονείας τὰς δίκας. πλὴν ἡρηκότες τὰς ἐν τῇ
 Σαμαρείᾳ πόλεις οἱ ἀμφὶ τὸν Σαλμανασάρ, καὶ ἐτέρας δὲ
 ταύταις προσκατεμπήσαντες, κατηλαζονεύοντο τῶν ἐαλω-
 κότων, καὶ τῆς θείας δόξης κατεθρασύνοντο. παραμυθεῖται
 δὴ οὖν ὁ Προφήτης ἀλύοντας τοὺς δῆμους τῶν Ἰουδαίων οὐ 25
 μετρίως, καὶ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως τοῖς αὐτοὺς πεπολε-

4 Reg.
 xviii. 28
 sqq.

Ib. 34
 sqq.

4. ἔσθ' ὅτε τινῶν *inverso ordine* D.

assumptum ex B.D. Statim ἀπεσκληκότας D. ὁ λόγος ἔξει τε *inverso ordine* D.

10. διάτοι τὸ] διὰ τοῦ Edd.

ex B.D. ἀγροίκην Edd.

inverso ordine D.

19. ἂν πρόπει D. πρέπει Edd.

21. πλὴν D. Edd. πάλιν B.

προσκατεμπήσαντες Edd.

inverso ordine D.

αὐτοὺς πεπ. D.

5. μακρὰν Edd.

6. ὡς

11. ἐνίσχουσιν D.

12. καὶ prius assumptum

13. μονονουχὶ καὶ αὐτοῦ (sic) τὴν τ. Θ. δόξαν

17. καὶ pro ὁ D. ἐχρήσατο Edd. *inuitis* B.D.

20. ἀληθῇ *iid.* ἀνοσίαις *om.* D.

23. προσκατεμπήσαντες B. συγκατεμπήσ. D.

25. οὐ μετρ. τῶν Ἰουδ. τοὺς δῆμους

26. τε πάντη pro πάντη τε D. πεπολ. αὐτοῖς pro

μηκόσιν ἐπαρτήσῃ τὰς δίκας ὁ τῶν ὕλων Θεὸς, διδάσκει λέγων Θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν Κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν ἡ τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ καὶ ἐξαίρων αὐτοὺς τὰς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Κύριος μακρόθυμος καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. περιέσται γάρ
 5 πῶς, φησὶν, ἅμαχον ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ κατακρατήσῃ τῶν λελυπηκότων. εἰ γὰρ καὶ μακρόθυμός ἐστι, καὶ ὀράται τέως ὥς ἀνεξικακῶν, ἀλλ' εἰς τέλος οὐκ ἀθωώσει· ζηλωτὴς γάρ ἐστι. εὐρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ὕλων Θεὸν ἐφ' οἷς πεπόνθασιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ διὰ τῆς τῶν Βαβυλωνίων ὁμότητος
 10 οὐ μετρίως κεκινημένον. ἔφη γὰρ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς τὴν τῶν Βαβυλωνίων πληθὺν ἢ πόλιν “Ἐγὼ δέδωκα αὐτοὺς Es. xlvii. 6.
 “ εἰς τὰς χεῖράς σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος.” καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς Ζαχαρίου πάλιν οὕτως φησὶν “Ἐζήλωκα Zach. i. 14, 15.
 “ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιών ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν
 15 “ μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, “ ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὀργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο “ εἰς κακά.”

Τὸ δέ γε Θεὸς ζηλωτὴς καὶ τὰ ἐφεξῆς, ἀρμόσειεν ἂν εἰκότως καὶ τοῖς οὐκ ἐθέλουσι τὴν ἐπιεικὴ καὶ φιλόθεον ἰέναι ἢ
 20 τρίβον, ἀπονενευκόσι δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ βιοῦν ἐλέσθαι σαρκικῶς. ὅτι γὰρ ἐκδικήσῃ, κολάσεισιν ὑποφέρων καὶ ποιναῖς ὑποτιθεῖς τὸν ἐξήνιον τε καὶ ἀλιτῆριον, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν, εἴπερ ἀληθές ἐστιν ὅτι “Τοὺς πάντας ἡμᾶς δεῖ φανερω-
 “ θῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται 2 Cor. v. 10.
 25 “ ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν εἴτε ἀγαθὸν “ εἴτε φαῦλον.”

1. ἐπαρτήσῃ] ἀπαρτίσει Edd.

4. μακρόθυμος] + καὶ πολυέλεος D. αὐτοῦ om. D.

πῶς D.

6. ἐστι μακρόθ. inverso ordine D.

ex D.

8. τῶν ὕλων Θεὸν hoc ordine D.

10. μετρίως] μικρῶς D.

11. τῶν deest in Edd.

12. οὐ

δέδωκας D.

13. καὶ om. B.

Haec πάλιν οὕτως assumpta ex D.

14. μέγα D.

18. Τὸ δέ γε] τὸ δὲ λέγειν D.

20. ἀπονενευκόσι]

ἀπονενευκότες Edd. Statim δὲ D. δὴ iid.

21. κολάσεισιν] κολάσει D.

23. ἐστιν ἀληθές inverso ordine D.

25. τοῦ assumptum ex D.

ὁ pro ἃ D.

26. φαῦλον] κακόν D.

Οὐδὲν δὲ ἦττον ὁ λόγος πρόποι ἂν εἰκότως καὶ τοῖς Ἰου-
 e δαίων καθηγηταῖς, τοῖς γραμματεῦσι λέγω καὶ Φαρισαίοις,
 οἱ τὴν εἰς Χριστὸν παρωθούμενοι πίστιν, σφᾶς τε αὐτοὺς
 καὶ ἑτέρους διολλύντες ἡλίσκοντο. πεφρονήκασι γὰρ ἐχθρὰ,
 καὶ πεπολεμήκασι τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ τοῦ Μονογενοῦς, 5
 ἔλαβόν τε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, καθά φησιν αὐτὸς, καὶ
 οὔτε εἰσῆλθον αὐτοῖς, οὔτε μὴν ἑτέρους συγκεχωρήκασιν εἰς-
 ελθεῖν. οὐκοῦν εἰ καὶ ἔστι μακρόθυμος, ἀλλ' οὖν ἀθῶων οὐκ
 ἀθῶωται τοὺς τῇ ἀληθείᾳ πίστει πεπολεμηκότας.

S. Luc.
xi. 52.

479 A. a Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ νεφέλαι το
 κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ.

Μέλλων ὁ Προφήτης τῆς Νινευὶ τὴν ἄλωσιν εἰς παρά-
 κλησιν τῶν πεπονθότων προαναφωνεῖν, καὶ ὅτι κατασεισθή-
 σεται παρὰ Θεοῦ καταδηλοῦν τοῖς ἡδίκημένοις, προαφηγηταὶ
 χρησίμως τὸ τῆς θείας φύσεως παναλκῆς, καὶ ὅτι πᾶν ὅτιοῦν 15
 κατορθοῦν ἐλομένη τὸ ἀντιστατοῦν οὐδὲν, πάντα δὲ μᾶλλον
 ἔψεται ῥαδίως, καὶ ἰσχύσει τὸ αὐτῇ δοκοῦν. καὶ εἴτι τῶν
 b ἐπιγείων πραγμάτων ἡμῖν τε καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς δυσκατόρ-
 θωτον εἶναι δοκῇ. ὥντο μὲν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι δυσαλωτάτους
 ἔσεσθαι τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ ἄμαχον οὕτως χεῖρα λαχεῖν, 20
 ὥς μὴδ' ἂν εἰ βούλοιτο Θεὸς, ἀτονῆσαι πρὸς ἐχθρούς. ἐκάλει
 γὰρ οἶμαι δυσθυμίας εἰς τοῦτο αὐτοὺς τὰ κατὰ πάσης αὐ-
 τῶν τῆς χώρας ὁμῶς τε καὶ ἀνημέρως παρ' ἐκείνων τε-
 τολμημένα. ἵνα τοίνυν εἰδεῖεν, ὥς κείσονται μὲν ἀκονιτὶ
 κατεξανιστάντος αὐτοῖς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ἀλώσονται δὲ, 25

1. ὁ λ. post ἂν transp. D. 6. καὶ οὔτε B. οὔτε δὲ D. οὔτε Edd.
 7. αὐτοὶ εἰσῆλθον inverso ordine B. 8. ἀθῶων assumptum ex B.
 ἀθῶων D. 9. τῇ ἀληθείᾳ pro τῇ ἀληθείᾳ πίστει D. 10. Κύριος
 pro καὶ prius D. 12. τῆς assumptum ex B.D. 14. ἡδίκημένοις]
 ἡδίκηκοσι Edd. 16. ἐλομένη] ἔλοιτο iud. ἀστατοῦν (sic) iud.
 18. πραγμάτων om. D. 19. οἱ om. B. δυσαλωτάτους D. δυσαλώτους Edd.
 22. οἶμαι deest in D. κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς χώρας B.D. πάση αὐτῶν τῇ χώρᾳ
 Edd. 25. κατεξανιστάντος iud. τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν inverso ordine D.

καὶ μάλα ῥαδίως, ἀναγκαίως φησὶ Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ
ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ καὶ νεφέλαι κοινοῦ ποδᾶν αὐτοῦ. ^c
εἰ γὰρ δὴ, φησὶ, βουλεύσαιο κατὰ τινων· τοῦτο γὰρ ἡ ὁδὸς
καταδραμεῖται πάντως ὡς ἐν συσσεισμῷ. ἄμαχον δὲ χρῆμα
5 καὶ δυσδιάφυκτον κομιδῇ συσσεισμὸς καὶ συντέλεια, καὶ νε-
φέλαι πρὸς τούτοις κοινοῦ δίκην ἱπτάμεναι καὶ τὸν οὐρανὸν
καταπυκάζουσαι. ἔοικε δὲ ὁ Προφήτης εἰς ἀνάμνησιν αὐ-
τοὺς ἀναφέρειν τοῦ κατὰ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐπὶ Νῶε
γεγονότος κατακλυσμοῦ, ἐν συντελείᾳ γὰρ τότε καὶ ἐν συ-
10 σσεισμῷ τῷ κατὰ πάντων οἰονεὶ πεπόρευται Θεὸς, νεφέλας
ἔξανιστὰς, καὶ, καθὰ φησὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, ἀνοίγων τοὺς
καταρῥάκτους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑετοῖς ἀσχετοῖς ἐπικλύζων
τὴν ὑπ' οὐρανόν. ὁ τοίνυν, φησὶ, πρὸς ὅλην εὐκόλως ^d
ἰσχύσας τὴν γῆν, καὶ ψήφῳ μίᾳ τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας
15 ἀνελών, πῶς ἂν ἀπονήσειε πρὸς ἔθνος ἐν τῷ Βαβυλωνίῳ;
θεοπρεπῶς δὲ σφόδρα φησὶ τὸ Νεφέλαι κοινοῦ ποδᾶν αὐτοῦ.
ὡς γὰρ εὐκόλον ἀνθρώπῳ χεῖν τε καὶ κύνιν ἀνακινήσαι
ποδί, τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον εὐχερὲς καὶ τῷ πάντων κατ-
εξουσιάζοντι Θεῷ, χεῖμῳνί τε καὶ νεφέλαις καταπυκάζει τὸν
20 οὐρανόν.

Εἰ δὲ δὴ προσήκοι καὶ τὸν ἀπόρρητον νοῦν τῶν προκει- ^e
μένων ἐκβασανίσαι, ἐκεῖνο εἰπεῖν οἰήσομαι δεῖν, ὅτι τῆς μετὰ
σαρκὸς οἰκονομίας τὴν ὁδόν, ἥγουν τὴν ἐκπλήρωσιν ἐν συν-
τελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ πεποιῆσθαι φαμεν τὸν Μονογενῆ
25 Λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ γέγονε καθ' ἡμᾶς, συντετέλεκε
καὶ συνέσεισεν “ἀρχὰς τε καὶ ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμο-

Gen. vii.
11.

Eph. vi.
12.

1. Κύριος pro καὶ alt. D. (ut supra.) 2-4. Haec καὶ νεφέλαι—ὡς ἐν συ-
σεισμῷ accesserunt ex D. 5. δυσδιάφ. κομιδῇ hoc ordine D. 6. κοινοῦ
δίκην ἱπτάμεναι D. δίκην ἐγειρόμεναι κοινοῦ B. δίκ. αἰνιττώμεναι κοινοῦ Edd.
καταπυκ. τὸν οὐρ. inverso ordine D. 8. ἀναφ. αἰτοῖς inverso
ordine D. ἀνθρώπου Edd. 10. πεπόρευται] + ὁ D. 11. ἔξανιστὰς
Edd. Statim καὶ assumptum ex D. 12. ἀσχετοῖς ὑετοῖς inverso
ordine D. 13. πρὸς ὅλην εὐκόλως hoc ordine B. 14. τοὺς ἐν
αὐτῇ B.D. ἐν αὐτῷ Edd. 16. νεφέλαι κοινοῦ] νεφελαῖον κοινοῦ iud.
17. τε om. B. invitis D. b. 19. καταπυκάζει (= καταπυκνίζειν) b. invito D.
21. προσήκοι D. προσήκει Edd. νοῦν post ἐκθασ. transp. D. 23. ὁδόν]
εἰσοδόν Edd. 25. τοῦ Θεοῦ Λόγον inverso ordine D.

“κράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου,” τῆς καθ’ ἡμῶν ἐξελάσας
 πλεονεξίας, καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀποσοβήσας ἰσχύος,
 καθελὼν δὲ καὶ αὐτὸ τοῦ θανάτου τὸ κράτος καὶ πρὸς γε
 480 A. a τούτῳ τὴν ἀμαρτίαν. γεγόνασι δὲ καὶ νεφέλαι κονιορτὸς
 παδῶν αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ τοῦ βαδίζοντος προανίπταται 5
 κόνις, οὕτω τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς
 προεβάδιζον αἱ νοηταὶ νεφέλαι, τουτέστιν οἱ μακάριοι προ-
 φῆται, σκοτεινότερῳ μὲν καὶ οὐ λίαν ἐμφανεστέρῳ χρώμενοι
 λόγῳ, πλὴν ζωποιοῖς κηρύγμασι τὸν τῶν συνιέναι δυνα-
 μένων κατάρδοντες νοῦν.

10

4 Ἀπειλῶν θαλάσῃ καὶ ξηραίνων αὐτὴν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς
 b ἐξηρημῶν.

Ἐξ ὧν ἡδεσάν τε καὶ πεπείραντο τὸν τῆς διηγήσεως
 λόγον διατεκταίνει, ἀποστήσας αὐτὸν τῶν ἄγαν ἀρχαιοτέρων.
 ὅτε γὰρ τῆς Αἰγυπτίων ἀνοσιότητος καὶ τῆς ἀφορήτου πλεο- 15
 νεξίας τὸν Ἰσραὴλ ἐξεκόμιζεν ὁ προασπίζων Θεὸς, διεβίβασε
 μὲν διὰ μέσης θαλάσσης αὐτοὺς, ἐκέλευε δὲ βαδίζειν ὡς ἐπὶ
 ξηρᾶς· “ἐπάγη γὰρ ὥσεί τιῆχος τὰ ὕδατα,” κατὰ τὸ γεγραμ-
 μένον. οὐκοῦν ἡπειλησε μὲν τῇ θαλάσῃ, καὶ βάσιμος ἦν οἰά-
 τις ξηρα. εἰ δὲ δὴ τις βούλοιο ταῖς περὶ τούτων ἐννοίαις τὰ 20
 c πρῶτα συνείρειν, φημὶ δὴ τό “Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν
 “συσσεισμῷ ἢ ὁδὸς αὐτοῦ,” τὰ εἰκότα καὶ οὕτω φρονήσει.
 μονονουχὶ γὰρ συντελέσας τε καὶ συσσεισας τὴν Αἰγυπτίων,
 ὁ τῶν ὅλων Κύριος διὰ τῶν ἐν αὐτῇ γεγονότων σημείων καὶ
 τοῦ θανάτου τῶν πρωτοτόκων· διολώλασι γὰρ ἐν μιᾷ νυκτὶ, 25

Exod.
xv. 8.

Supra
ver. 3.

2. ἀποσοβήσας ἰσχύος hoc ordine D. ἰσχ. ἀποσ. B. ἰσχ. κατασοβήσας Edd.
 3. αὐτὸν τὸν θάνατον pro αὐτὸ τοῦ θαν. τὸ κράτος Edd. 5. βαδίζοντος]
 βαδίσματος D. Statim προανίπταται D. προανίσταται Edd. 9. τὸν
 assumptum ex B. D. 10. κατάρδοντα Edd. 13. ἡδειςάν τε καὶ
 πεπείρανται D. τῆς] + ἐπὶ σφᾶς Edd. repugnantibus B. D. Statim ἐφηγή-
 σεως D. Post h. v. διατεκτ. λόγον inverso ordine D. 14. αὐτοὺς pro
 αὐτὸν D. 16. ἐξεκόμιζε τὸν Ἰσραὴλ inverso ordine D. 17. ἐκέλευε
 habet D. ἐκέλευσε e suo Migne. 19. μὲν assumptum ex D. 22. οὕτω D.
 Edd. οὗτος B. 23. τε vin. D. Αἴγυπτον pro Αἰγυπτίων D. 25. τῶν
 deest in Edd.

θρήνου τε καὶ οἰμωγῆς, ὡς ἔφησε, τὰ πάντα πεπλήρωτο· διὰ μέσης θαλάσσης διεβίβασε τὸν Ἰσραὴλ, κατηρτημένης αὐτῶν τῆς ἕξ οὐρανοῦ νεφέλης.

Ἔφη τι τοιοῦτον καὶ ὁ μακάριος Δανεῖδ. ψάλλει γὰρ
 5 ὧδε “Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ Ps. lxxvii. 8, 9.
 “σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, γῇ ἐσείσθη, καὶ
 “γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν.” γῆν δὲ σεισισμένην, καθάπερ
 ἐγῶμαι, τὴν Αἰγυπτίων φησίν. ὅτι δὲ καὶ νεφέλη κατ-
 εκρέματο, προβαδίζουσα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀσυμφανὲς μὲν
 10 οὐδενί, πιστώσεται δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τοὺς τοῦ
 Ἰσραὴλ πατέρας βεβαπτίσθαι λέγων ἅπαντας “ἐν τῇ νεφέλῃ 1 Cor. x. 2.
 “καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.”

Προσεπήγαγε δὲ ὁ Προφήτης τῷ ξηραίνεσθαι τὴν θάλασσαν,
 καὶ τὸ ἐρημῶσθαι τοὺς ποταμούς, εἰς ἀνάμνησιν ἀναφέρων
 15 ἐτέρου θαύματος. ὅτε γὰρ εἰς τὴν τῆς ἐπαγγελίας εἰσεκο-
 μίζοντο γῆν, Ἰησοῦ μετὰ Μωυσέα προεστηκότος, τότε κατὰ
 χώραν ἔστη πάλιν ὁ Ἰορδάνης, τὴν τῶν ναμάτων καταφορὰν Jos. iii. 16.
 ἀρρήτοις νύμασι καὶ δεσμοῖς ἀνακόπτοντος τοῦ πάντα ἰσχύ-
 οντος Θεοῦ. ἀξιῶ δὲ ταῦτα τοῦ μεγίστου θαύματος καὶ ὁ
 20 μακάριος Δανεῖδ, οὕτως λέγων “Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ
 “Θεοῦ, ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων·
 “ὁ μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὰν, ἐν ποταμῷ διε-
 “λεύονται ποδί.” ποδὶ γὰρ πάλιν τὸν Ἰορδάνην διέβησαν. a 481 A.
 εἰ δὲ δὴ καὶ πάντας λέγοι ξηραίνεσθαι τοὺς ποταμούς, τὸ ἐφ’
 25 ἐνὶ γεγονὸς ὅτι καὶ πᾶσι συμβήσεται Θεοῦ κατανέοντος,
 διακεῖσθαι κελεύει.

1. ὡς ἔφησε assumptum ex D. πεπλήρωται D. 2. μέσης] + ὡς
 ἔφην Edd. invito D. κατηρτημένης D. κατηρτισμένης Edd. Statim αὐτῷ iid.
 invitis B.D. 3. οὐρανῶν D. 7. οἱ assumptum ex B.D.
 8. Αἰγυπτίων B. Αἰγυπτων D. Αἰγυπτίαν Edd. 9. προβαδίζουσα post Ἰσραὴλ
 transp. D. 13. τῷ B.D. τὸ b. Edd. 14. τοὺς assumptum ex b. ἀναφέ-
 ρων B.D. b. φέρων Edd. 15. ὅταν D. τῆς ἐπ. εἰσεκ. γῆν hoc ordine D. b.
 γῆν ante τῆς ἐπ. transp. Edd. 18. νύμασι καὶ δεσμοῖς D. νύμασιν b. δεσμοῖς
 Edd. 20. Haec δεῦτε—ἀνθρώπων assumpta ex D. 23. πύλιν
 om. D. Statim διέβ. τὸν Ἰορδ. inverso ordine D. 24. καὶ assumptum
 ex D. πάντας λέγοι ξηραίνεσθαι τοὺς ποταμούς b. πάντ. ξηρ. τ. π. λέγοι D. τοῖς
 ποτ. λέγοι παντ. ξηραίνεσθαι B. τοὺς ποτ. λέγει (sic) παντ. ξηρ. Edd. 25. κα-
 ταν. τοῦ Θεοῦ pro Θεοῦ κατ. b.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ καθ' ἑτερόν τινα τρόπον τῷ τῶν προκει-
 μένων προσφέρεσθαι νῶ. εἰ γὰρ ἔλοιτο, φησὶν, ὁ τῶν ὅλων
 Δεσπότης τὴν κατὰ τῆς Νινευὶ ποιεῖσθαι καταδρομὴν, ποιή-
 σεται δὴ πάντως ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ· συντε-
 λέσει γὰρ αὐτὴν καὶ καταδοθήσει ῥαδίως· πλατεῖαν δὲ οὖσαν, 5
 b καὶ οἶον θαλάσσης δίκην τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τοὺς πολέμους
 ἐπικυμαίνουσιν, ἀμελλητὶ καταξήραναι. κὰν εἰ ἀνέρχοντο,
 φησὶν, ὡς χεῖμαρροι τὰ παρ' αὐτῆς ἔθνη, πάντα τε καὶ πάν-
 τως ἐρημωθήσονται. θάλατταν δὲ καὶ ποταμούς· ἐπικλύ-
 ζοντάς τε καὶ καταπνίγοντας, οὐδὲν ἡττον εἶναι φαμεν τὰς 10
 πονηρὰς καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων
 τὸν σατανᾶν. ἀλλ' ὅλην αὐτῶν τὴν δύναμιν κατεξήρανε ὁ
 Χριστὸς, καὶ ἄμαχον οὖσαν πάλαι, τοῖς τῶν σεβομένων
 αὐτὸν ὑπέστρωσε ποσὶν.

οὐ· Ωλιγώθη ἡ Βασανίτις καὶ ὁ Κάριμος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ 15
 5 Λιβάνου ἐξέλιπε. τὰ ὄρη ἐσεισθήσαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ
 ἐσαλεύθησαν, καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἡ σύμ-
 πασα, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.

Καὶ δι' ἐτέρων εὐθύς ἀποδείξω ὁ λόγος ἔρχεται, τῇ θείᾳ
 φύσει τὸ παναλκὲς τε καὶ ἄμαχον εἰς ἐξουσίαν ἐπιμαρτυρῶν. 20
 χώρα μὲν γὰρ ἡ Βασανίτις ἐστὶν εὐθαλὴς τε καὶ πείρα· Κά-
 d ριμος δὲ καὶ Λιβανος, τὸ μὲν τῆς Φοινίκης, τὸ δὲ τῆς Ἰου-
 δαίας ὄρος, εὐδενδρότατα δὲ ἄμφω, καὶ ἀμφιλαφῆσι κομῶν-
 τα δρυμοῖς. ἀλλὰ ταυτὶ δὴ πάντα, τὴν τε Βασανίτιν φημι,

2. ἔλοιτο] ἐθέ^λ D. 4. δὲ Migne. 5. καταδοθήσει ῥαδίως· πλατεῖαν δὲ D. h.
 ῥαδίως καταδοθήσει πλατεῖαν Edd. 7. κὰν εἰ ἀνέρχοντο b. κὰν εἰ ἔρχοντο D.
 κὰν εἰσέρχοντο (εἰσέρχοιτο Edd.) B. Edd. 8. κατ' pro παρ' Edd. invitis
 omnibus. αὐτοῖς b. 9. ἐρημωθήσονται B. b. [ἐρημωθήσονται (sic) B.] ἐρημω-
 θήσεται D. Edd. 10. καταπνίγοντας D. κατακλύζ. Edd. εἶναι φαμεν τὰς
 πονηρὰς hoc ordine D. εἶναι post πον. transp. iid. 15. ὠλιγώθη] + γὰρ D.
 16. ἐσεισθήσαν] ἐσεισθή F. (36 al.) Statim ὑπ' D. (XII sed ἀπ' suprascr. 42, 153.)
 19. ἐτέρων] + ῥημάτων καὶ (omittens εὐθύς) D. Statim καταδείξω Edd. in-
 vitis B. D. 21. τε assumptum ex B. D. 22. τε pro δὲ D. τὸ μὲν
 τῆς Φοινίκης, τὸ δὲ τῆς Ἰουδαίας B. D. Φοινίκης et Ἰουδαίας inter se transp. Edd.
 23. κομῶνται pro κομώνται iid.

καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τοῖς ὄρεσι παρακειμένην χώραν, δεινὰ τε καὶ μαχιμώτατα κατενέμοντο γένη καὶ υἱοὶ γιγάντων, κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν ἐξήρηνται καὶ νενίκηνται παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, Θεοῦ προαισπίζοντος, καὶ κεκληρονομήκασιν τὴν γῆν αὐτῶν. ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγοι πάλιν Αἰ πάλαι δεινοῖς καὶ ἀλκιμωτάτοις ἀνδράσι βρύουσαι χῶραι, καὶ οἶον δρυμοῖς τῶν ἐν αὐταῖς μαχίμων κομῶσαι πολλοῖς, ᾧχοντο ε καὶ πεπόρθηνται τῶν ἐνοικούντων παθοῦσαι τὴν ἐρημίαν. τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τὸ ὀλιγῶσθαι λέγειν αὐτάς.

Deut. i. 28.

10 Εἶτα, πῶς οὐκ ἂν ἀλοίῃ Θεοῦ κατανεύοντος ἢ διαβόητος Νινευί; πρὸς δὲ δὴ τῇ Βασανίτιδι καὶ τῷ Καρμήλῳ, καὶ τὰ ἐξανθῶντα τῷ Λιβάνῳ ἐξέλιπε. Λίβανος μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ὅρος τῆς Φοινικῆς ἐστίν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ σημαίνει τὴν ὑπ' αὐτῷ τε κειμένην καὶ περὶ αὐτὸ σύμπασαν χώραν. ἐξανθῶντας δὴ οὖν
15 τῷ Λιβάνῳ τοὺς Δαμασκοῦ καὶ Φοινίκης βεβασιλευκότας φησὶ a 482 A. κατὰ καιροῦς, οἱ καὶ ὑπὸ χεῖρας δέδονται τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· νενίκηνται γὰρ καὶ αὐτοὶ κατὰ καιροῦς, καίτοι πλείστην ὄσσην ἔχοντες χεῖρα, δειναῖς τε καὶ δυσαντήτοις ἐπικουρίαῖς ἀναφυσώμενοι. εὐρήσομεν δὲ τὰ τῶν βασιλειῶν ἐπερχόμενοι
20 βιβλίᾳ πεπορθημένην κατὰ καιροῦς τὴν Δαμασκηνῶν βασιλείαν, διὰ τῶν ἐκ φυλῆς Ἰούδα βεβασιλευκότων. ἐξέλιπον δὴ οὖν τὰ ἐξανθῶντα τῷ Λιβάνῳ, τουτέστιν, ἐξήρηνται b καὶ ἀπολώλασι πλειστάκις καὶ αὐτὰ τῆς Φοινίκης ἤγουν τοῦ Λιβάνου τὰ ἐξαίρετα, τουτέστιν, οἱ τῶν ἐκείσε κρατοῦντες
25 πραγμάτων.

2 Reg. viii. 6;
4 Reg. xiv. 28.

Καὶ τί ταῦτα λέγω, φησὶν, ὅτε καὶ μάλα ῥαδίως, Θεοῦ γε θέλοντος, κατατρεσθεῖεν ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ μεταστήσονται καὶ σύμπασα δὲ ἡ γῆ μετὰ τῶν ἐνοικούντων

1. δὲ B. δὴ D. Edd. 2. ἀμαχώτατα pro μαχιμ. D. 3. ἐξήρηνται] ἐξήρανται Edd.
λέγει Edd. 4. καὶ κεκλ.] κεκληρ. γὰρ D. 5. λέγοι B. λεῖν D.
11. δὴ οἰν. D. 13. ἐστὶ τῆς φοινίκης inverso ordine D. ἐπ' pro ὑπ' Edd. αὐτὸ D. Statim τε assumptum ex D. 14. ἐξανθῶντας] ἐξανθούντας Edd.
19. ἀναφυσώμενοι B. 20. πεπορθομένην (sic) Edd. ante Migne. 23. τῆς Φοινίκης ἤγουν] ἡ τῆς Φοινίκης ἦν Edd.
24. ἐκείσε] ἐκεῖ B. 26. ῥαδίως et γε om. D. 28. μεταστήσονται D. σαλευθήσονται B. ἐπαναστήσονται Edd. Statim καὶ assumptum ex B.D.

αὐτὴν ἀνασταλήσεται, τουτέστι, χωρήσει πρὸς τὸ μὴ ὄν, καὶ ἔσται πάλιν ὡς οὐχ ὑπάρχουσα; ὁ γὰρ ποιήσας ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀφανιεῖ που πάντως εὐκόλως, καὶ οὐδὲν αὐτῷ τὰ μεγάλα παντελῶς. ἔοικε δὲ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ συνφθὰ τοῖς προκειμένοις ἐννενοηκέναι τε καὶ λέγειν “Τί γάρ ἐστι σοὶ, 5
“θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σοι, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς
“τὰ ὀπίσω; τὰ ὄρη, ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ
“βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων; ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἔσα-
“λεύθη ἡ γῆ.”

Ps. cxiii.
5—7.

Supra
ver. 3.

Ὡς γὰρ ἤδη προεῖπεν “Ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ.” 10
ὅτι δὲ οὐδὲν ἢ σύμπασα γῆ, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιωθεῖεν
ἀν λόγου τὰ ἐν αὐτῇ, τὴν θείαν τε καὶ ἀπόρρητον εἴ τις
ἐλθοῖτο δόξαν ἀναμετρεῖν, ἐπιμαρτυρήσει λέγων ὁ προφήτης
Ἡσαΐας “Εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδδου, καὶ
“ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σῖελος λογισθήσονται” 15
“ὁ δὲ Λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καύσιν, καὶ πάντα τὰ τετρά-
“ποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὀλοκάρπωσιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς
“οὐδὲν εἰσι, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν· τίμι ὠμοιώσατε
“Κύριον, καὶ τίμι ὠμοιώματι ὠμοιώσατε αὐτόν;”

Es. xl.
15—18.

Δοκεῖ δὲ πάλιν ἐτέροις εὖ ἔχειν, εἰ καὶ ἐπ’ αὐτῆς ἐλο- 20
γίσθη τῆς Νινευὶ τὰ τοιάδε πλαγίως. βούλονται γὰρ αὐτὴν
παρεικάζεσθαι τῇ τε Βασανίτιδι ὡς ἀρίστη τε καὶ διαβοήτῳ
χώρῃ, καὶ Καρμηλῳ τε καὶ Λιβάνῳ πάλιν, ὡς ἐπισήμοις τε καὶ
διαφανεστάτοις ὄρεσι θαυμαστὴ δὲ καὶ ἐπίσημος ἡ Νινευὶ
ἦν. καὶ ὠλιγῶσθαί φησιν, ὡς ὅσον οὐδέπω δηρωθησομένης ὁμοῦ 25
τοῖς ἐξαρθῶσιν ἐν αὐτῇ, τουτέστιν, ἡγουμένοις τε καὶ στρατη-
γοῖς καὶ τοῖς τῶν ἄλλων λαῶν ἐπιφανεστέροις. ἐπειδὴ γὰρ

1. μὴ ὄν D. μηδὲν Edd. 3. που om. D. 4. προκειμένοις] προειρη-
μένοις D. 5. ἔσται pro ἐστὶ Edd. 6. σοι B. (Alex. Syro-Hex.) σὺ D.
Edd. (Vat.) 11. δὲ om. D. ἀξιωθεῖν B. invitis D. Edd. 12. τε
assumptum ex B.D. 14. κάδδου B.D. κάδου Edd. 15. ἐλογίσθη iid.
17. ὡς] εἰς D. (41, 90, 144.) 18. εἰς B. ὡς D. Edd. (93.) ὠμοιώσατε] +
τὸν B. (62. al.) 20. ἐλογίσθη] λέγουτο D. 23. καὶ Καρμηλῳ τε D.
Καρμηλῳ δὲ Edd. 24. θαυμαστὴ δὲ D. θαυμαστὴ τε Edd. 25. ἦν
assumptum ex D. ἦν pro ἦν B. οὐδέπω D. οὐπω Edd. Statim διωθησομένης iid.
27. λαῶν assumptum ex D.

ὁρῶν ἐποιήσατο μνήμην καὶ χώρας εὐδενδροτάτης, φημί δὴ
 τῆς Βασιανίδος, τετήρηκε τῷ λόγῳ μέχρι παντὸς τὴν τρο-
 πὴν· τὴν πιστάτην καὶ ἐξανθοῦσαν ἔφη τοὺς ἢ πλούτῳ τυχόν 483 A.
 διαφανεστέρους, ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ἀλκαῖς ἐμπρέποντας, ἢ
 5 καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ὑπεροχῆς τῶν ἄλλων ἡρμένους.

Ἀνασκοπούμενος δέ τις τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς Χρι-
 στὸν πολμήματα, καὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτοῖς ἐρήμωσιν καὶ
 τὴν ὀλοτελῇ συντριβὴν καὶ ἀπώλειαν, μετὰ γε τὸ ἀναβιῶναι
 καὶ ἀνελθεῖν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐφαρμόσαι ἂν εἰκότως αὐτοῖς
 10 καὶ τάδε. Βασιανῖτις μὲν γὰρ καὶ Κάρμηλος καὶ μέντοι καὶ b
 Λιβανὸς νοοῖτο ἂν εἰκότως ἢ Ἰουδαία· καὶ Βασιανῖτις μὲν,
 ἐπεῖτοι καὶ ὠνόμασται γῇ ρέουσα μέλι καὶ γάλα, γῇ σίτου
 καὶ ἐλαίου καὶ ἀμπελώνων· Κάρμηλος δὲ καὶ Λιβανὸς διάτοι
 τὸ ὕψου τε ἡρθαι κατὰ τὴν δόξαν, γενέσθαι τε διαφανῇ καὶ
 15 περίοπτον, καὶ οἶον ἀκαταλήκτοις δρυμοῖς τοῖς κατοικοῦσιν
 αὐτὴν ἐπιγάνυσθαι. ἀλλ' ὠλιγῶσθαί φησιν αὐτὴν· δεδαπά-
 νηται γὰρ τῇ Ῥωμαίων χειρὶ, μονονουχὶ δὲ καὶ δεινοῖς καὶ
 ἀλκιμωτάτοις περιπεσόντες δρυτόμοις, φυτοῖς ἐν ἴσῳ πεπτῶ-
 κασι. καί τι τοιοῦτον ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαίας ὑπαί- c
 20 νίττεται, λέγων ὡς πρὸς γε τὴν Ἱερουσαλήμ “Διάνοιξον
 “ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς
 “κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος,
 “ὅτι μεγάλως μεγιστάνες ἐταλαιπώρησαν. ὀλολυξάτε δρῦες
 “τῆς Βασιανίδος, ὅτι κατεσπάρθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος.”
 25 σαφέστερον δὲ καὶ ἐτέρωθί που φησί “Καὶ ἔσται ὁ κοπετὸς

Zach. xi.
1, 2.

Ib. xii.
11.

1. εὐδενδροτάτης B. ἐνδενδροτάτης (sic) D. εὐδενδρότης iid. 2. τὸ σχῆμα
 μέχρι παντός pro μέχρι π. τὴν τροπὴν D. 3. Haec τὴν πιστάτην accesserunt
 ex D. ἐξανθοῦσαν D. ἐξανθοῦντας Edd. 4. διαφέροντας pro διαφαν. D.
 5. ἡρμένους om. Aub. 6. παρὰ assumptum ex B.D. 8. τὴν assumptum
 ex B. ἀναβιῶναι] + αὐτὸν Edd. 9. ἐφαρμόσαι] ἐφαρμόσειεν iid. αὐ-
 τοῖς εἰκότως ordine D. 10. γὰρ assumptum ex B.D. 11. νοοῖτο D.
 νοοῖτ' Edd. 12. ἐπεῖτοι καὶ om. D. γάλα καὶ μέλι in verso ordine D.
 14. διαφανῇ] καταφανῇ D. 15. ἀκαταλήκτοις D. 16. αὐτὴν alt. om. D.
 Statim δεδαπάνηται B. δεδαπάνηται D. Edd. 17. μονονουχὶ δὲ accesserunt
 ex B.D. Statim καὶ om. D. 18. δρυτόμοις] δρυμοτόμοις Edd. περιπεπ-
 τώκασι iid. invitis B.D. 19. ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαίας B.D. Ζαχαρίας
 Edd. 22. ὀλολυξέτω D. 23. μεγάλοι Edd. 24. κατεσπάρθη (sic)
 iid. 25. καὶ prius assumptum ex B.D.

“ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς κοπετὸς ῥοῶνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτο-
 “ μένου” ἐπειδὴ γὰρ πάλιν Λιβάνῳ τὴν Ἱερουσαλὴμ παρει-
 d κάζει, κέδρους καταπιπτούσας καὶ πίτυς ἔφη τοὺς ἐν αὐτῇ
 ὑψηλοὺς, καὶ δρυὲς δὲ ἀποκαλεῖ τῆς Βασανίτιδος· μεταφορικὸν
 δὲ, ὡς ἔφην, τοῦ λόγου τὸ σχῆμα. 5

6 Ἀπὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστή-
 σεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; ὁ θυμὸς αὐτοῦ τῆκει ἀρχάς, καὶ
 αἱ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ’ αὐτοῦ.

Κατασφραγίζει τοὺς λόγους εἰς ἀλήθειαν τοῖς ἐν πείρᾳ
 e γεγονόσι τῆς θείας ὀργῆς, ὅτι πικρά τις ἐστὶ καὶ δυσάντητος 10
 λέγων. δίκην γὰρ οἶμαι πυρὸς ἐμπίπτουσα, κατατήξειεν ἂν
 εὐκόλως ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας, ἐπιγείους τε καὶ νοητὰς,
 συνθραύσειε δ’ ἂν ἀμογητὶ καὶ πέτρας, ἡγουν τοὺς πέτραις
 ἐν ἴσῳ κατεσκληρότας, καὶ ἀμείλικτον ἔχοντας νοῦν. εὐρή-
 σομεν δὲ τοιοῦτους γεγονότας τοὺς τῶν Ἀσσυρίων βεβασι- 15
 λευκότας, καὶ μὴν καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων
 ἡγούμενον τὸν σατανᾶν, περὶ οὗ φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν
 “ Ἡ καρδιά αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος, ἔστηκε δὲ ὥσπερ
 “ ἄκμων ἀνήλατος.” ὅτι δὲ σκληροὶ καὶ ἀτεράμονες καὶ
 484 A. a πλείστην ὄσσην ἀναισθησίαν ἡρῥωστηκότες ἀλοῖεν ἂν καὶ οἱ 20
 τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ καὶ οἱ τεταγμένοι παρ’ αὐτοῖς εἰς
 ἀρχάς, ἱερέας δὴ λέγω καὶ τῶν ἀνοσίων γραμματέων καὶ
 Φαρισαίων τὰ βέβηλα στίφη, πῶς οὐχ ἅπασιν ἐναργές: οἱ
 καὶ τῷ πολέμῳ δεδαπάνηνται τῷ παρὰ Ῥωμαίων, καθάπερ
 τις κηρὸς ταῖς ἀνηκέστοις ἐκτηκόμενοι συμφοραῖς, σκληροὶ 25

Hiob
xli. 15.

2. πάλιν om. D. παρεικάζει τὴν Ἱερ. inverso ordine D. Statim κέδροις καὶ
 πίτυσι παρεικάζει καταπιπτούσαις pro κέδρους—ἔφη D. 5. τοῦ λόγου ὡς
 ἔφην inverso ordine B. χρῆμα pro σχῆμα Edd. 6. ἀντιστήσεται D. Edd.
 ὑποστήσεται B. (153.) 8. διετρίβησαν F. Edd. (Ald.) 13. πέτραις ἐν
 ἴσῳ hoc ordine D. h. 14-16. Haec καὶ ἀμείλικτον ἔχοντας νοῦν [τὸν νοῦν D.]
 εὐρήσομεν—βεβασίλευκότας accesserunt ex B.D. h. 15. τοιοῦτους transp.
 post γεγ. b. post βεβασίλευκότας D. τῶν om. D. 16. τὸν deest in Edd.
 17. τὸν assumptum ex D. τὸ ἱερόν γράμμα D. 18. ὥσπερ prius] ὡς D. (Vat.)
 22. τῶν om. D. γραμμάτων (sic) Edd. φαρ. καὶ γρ. inverso ordine B.

δὲ ὄντες ἄγαν, συνελθράνουντο τοῖς κακοῖς, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν παροινίας δίκας ἐξήτηνται.

Συνέτριψε δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ἐτέρως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς “ Ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμοκρά-
 5 “ τoras τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τά τε πνευματικά
 “ τῆς πονηρίας,” ἵνα ἡμᾶς ἐξέλῃται καὶ διασώσῃ. καὶ τοῦτο
 εἰδὼς ὁ μακάριος ψάλλει Δαυεὶδ “ Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς
 “ ἀντιστήσεται σοι ἀπὸ τότε ἢ ὀργή σου; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 “ ἡκούτισας κρίσω, γῇ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν ἐν τῷ ἀνα-
 10 “ στήναι εἰς κρίσω τὸν Θεόν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς
 “ τῆς γῆς.” δέδωκε δὲ ἡμῖν “ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορ-
 “ πίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.” κατέτηξε
 γὰρ ἀρχὰς, συνέθραυσεν ὡς πέτρας τὰς τῶν ἀνοσίων πνευ-
 μάτων ἀλαζονείας. ὀργιζομένῳ δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν
 15 τοῖς ἡδικηκόσι, παραχωρεῖν ἦν ἀνάγκη καὶ οὐχ ἐκούσιν
 αὐτοῖς.

Eph. vi.
12.Ps. lxxv.
8-10.S. Luc.
x. 19.

Χρηστὸς Κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γινώσκων τοὺς εὐλαβομένους αὐτόν. καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορείας συντέλειαν ποιῆσεται, τοὺς ἐπεγειρομένους καὶ τοὺς
 20 ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος.

Νουθετεῖ χρησίμως καὶ λίαν εὐτέχνως, οὔτε τῆς εὐημερίας ἀποκείρων τὴν ἐλπίδα, δι' ᾧν ἔφη χρηστὸν ἔσσεσθαι τοῖς ὑπο-
 μένουσι τὸν Κύριον, οὔτε μὴν ἀνιεῖς εἰς ἄφροσύνην τινὰ καὶ ἐξί-
 τηλον ζῶν· μετατιθεῖς δὲ μᾶλλον εἰς εὐκοσμίαν καὶ εἰς τὸ
 25 βιοῦν ἐλέσθαι ἐννόμως, διὰ τοῦ τοῦ φάναι πάλιν, ὅτι τὴν ὡς
 ἐν κατακλυσμῷ νοουμένην ὁδὸν εἰ δὴ ποιοῖτο κατὰ τινων, κα-

2. ἐξήτηνται B. ἐκζητήνται Edd. εἰσπράττονται δίκας pro δίκας ἐξήτ. D.
 3. Συνέτριψε δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ἐτέρως] καὶ ἐτέρως δὲ συνέτρ. δι' ἡμᾶς D. Statim καὶ
 add. D. 4. ὁ assumptum ex B. τε om. B. 5. τοῦ αἰῶνος om. D.
 τε assumptum ex D. 7. ψάλλει Δ. hoc ordine D. 8. ἀπὸ τότε ἢ
 ὀργή σου B. ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου D. Edd. (Vat.) ἡκούτ. κρίσω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 inverso ordine D. 14-16. ὀργιζ.—αὐτοῖς om. B. ὑπὲρ D. πρὸς
 Edd. 23. τὸν Κύριον] τὸν Θεόν D. b. ἀφιεῖς D. ἐξιτήλην pro ἐξίτηλον
 (sic) Edd. 26. ἐν assumptum ex B.D. b.

θάπερ τινὰ σεισμὸν ποιήσεται, καὶ ὥσπερ ὑδάτων πολλῶν τε καὶ ἀφορήτων ὄρμη κατὰ πρανοῦς ἰοῦσα χωρίου χρῆμά τι ^e δεινὸν καὶ δυσδιάφυκτον παντελῶς, οὕτως εἰ διάττοι κατὰ τινων τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, ἄρδην ἅπαντας ἀπολέσει τοὺς καθ' ὧν ἂν ἴωι καὶ φέροιτο. 5

Σκότῳ γεμὴν τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καταδιωχθήσεσθαι καὶ καταληφθήσεσθαι λέγει. καὶ οὐχὶ δὴ πον πάντως τῷ τῆς νυκ-
τὸς, ἀλλ' ἐτέρας οἶμαι τῆς νοητῆς καὶ ὡς ἐν τρόπῳ τοῦ παθεῖν
νοουμένης. κατασκοπάζειν γὰρ οἶδε τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, καὶ
ἀμείλικτος συμφορὰ καὶ πικρὸν καὶ ἀδόκητον πάθος, ὃ δὴ 10
485 A. a τοῖς ἀρχαιοτέροις συμβέβηκεν, ἀπενηνεγμένοις εἰς αἰχμαλω-
σίαν, καὶ ἀλούσης αὐτοῖς τῆς χώρας. τοιγάρτοι Θεὸς οἶνω
καὶ μεθύσματι τὰ τοιαῦδε τῶν κακῶν παρεικάζων, εὖ μάλα
πρὸς τὸν μακάριον ἔφασκεν Ἰερεμίαν “Λάβε τὸ ποτήριον
“ τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς 15
“ πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἐγὼ ἐξαποστελῶ σε πρὸς αὐτοὺς,
“ καὶ πίνονται καὶ ἐξεμουῖνται, καὶ μανήσονται ἀπὸ προσώπου
b “ τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀνὰ μέσον αὐτῶν” καὶ
Es. li. 17. μὴν καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαίου πρὸς αὐτήν “Τὸ ποτήριον γὰρ
“ τῆς πτώσεως τὸ κόνδυν τοῦ θυμοῦ ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας.” 20
μέθῃ δὴ οὖν καὶ σκότῳ καταληφθήσεσθαί φησι τοὺς ἐχθρὰ
φρονούντας Θεῷ, μετασοβῶν εὖ μάλα πρὸς τὸ ἐλέσθαι
φρονεῖν ἅπερ ἦν ἄμεινον εἰδέναι τε καὶ δρᾶν αὐτούς.

Κεχώρηκε δὲ καὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν κατακλυσμῷ
πορείας ὁ τῶν ὅλων Θεός, καὶ συντετέλεκεν αὐτοὺς τὰς ἐπὶ 25
Χριστῷ εἰσπραττόμενος δίκας. γεγόνασι δὲ καὶ ἐν σκότῳ,
S. Matth. c καὶ τοῦ θείου φωτὸς ὀλοτρόπως ἡμοιρηκότες, μωροὶ καὶ
xxiii. 17.

1. συσσεισμὸν B. invitis D. b. τε om. D. 2. ἰοῦσα B. D. b. Ἰούδα Edd.
Statim χωρίου B. χώρου D. b. χώρας Edd. τι om. D. 6. γεμὴν] μέν Edd.
καταληφθήσεσθαί τε καὶ καταδιωχθ. προ καταδιωχθ. καὶ καταλ. D. 7. δὴ
assumptum ex D. 8. ἐτέρας οἶμαι τῆς νοητῆς καὶ ὡς ἐν τρόπῳ τοῦ [τῷ Edd.]
παθεῖν νοουμένης D. Edd. ἐτέρῳ οἶμαι τῷ νοητῷ καὶ ὡς ἐν τρ. τῷ πάθει (sic) νοου-
μένῳ B. Statim κατασκοπάζειν B. 12. Θεός] ὁ Κύριος D. 16. ἐξαποστελῶ
σε B. Edd. σε ἀποστελῶ D. 17. ἐμανήσονται D. (Vat.) invitis Edd. (Alex.
Frid-Aug.) 19. Παεc μὴν καὶ assumpta ex D. 23. ἅπερ D.
ὅπερ Edd. 24. καὶ om. D. 26. εἰσπραττόμενους D. invito B.

τυφλοὶ διατελοῦσιν οἱ τάλανες. οὐ γὰρ ἤθελον ἀκολου-
 θεῖν ἐπιφωνοῦντι Χριστῷ “Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, περι-
 “πατεῖτε ἐν τῷ φωτὶ, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ.”
 ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἀπειθεῖς καὶ ἐξήνιοι, ταύτητοι λοιπὸν, καθά
 5 φησιν ὁ προφήτης “Ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς, ἐγένετο αὐ-
 “τοῖς σκότος, μέιναντες δὲ αὐγὴν, ἐν ἁωρίᾳ περιεπάτησαν.”
 γεγόνασι γὰρ ἐχθροὶ τοῦ θείου φωτὸς, καὶ κατεξανέστησαν
 ἀνοσίως τῆς δόξης Χριστοῦ. d

S. Joan.
xii. 35.Esa. lix.
9.

Τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται, καὶ οὐκ 9
 10 ἐκδικήσκει δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει.

Ἐφην ἤδη καὶ ἐν ἀρχαῖς, ὅτι τοῦ Σαλμανασάρ βασιλέως
 Ἀσσυρίων τὴν Σαμαρείαν πεπορθηκότος, συγκαταδηώσαντος
 δὲ αὐτῇ καὶ ἐτέρας πόλεις τε καὶ κώμας τοῖς Ἰουδα σκήπτροις
 ὑποκειμένας, εἶτα τῶν ἐκ τοῦ πολέμου περιλελειμμένων ἐν
 15 ἀφορήτοις ὄντων δείμασι καὶ εἰς τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν
 ἀναφευγόντων χώρας· ὄντο γὰρ κατὰ τὸ εἶκος, τοῖς ἴσοις e
 κακοῖς περιπεσεῖσθαι καὶ δεύτερον ἐπ’ αὐτοὺς τῶν Βαβυλω-
 νίων ὑπονοστούντων· ἀναγκαίαν ἐποιεῖτο Θεὸς τὴν παρά-
 κλησιν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, δύο ταῦτα καθυπι-
 20 σχνούμενος, ὅτι καὶ τοὺς ἤδη κατειλημμένους τῷ πολέμῳ
 καὶ ἐν ἀφορήτοις ὄντας συμφοραῖς ἐλέησει κατὰ καιροὺς, καὶ
 τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλάξει δεσμῶν, καὶ ὅτι παραδώσει
 τὴν Νινευὶ πρὸς ἐρήμωσιν καὶ ἀπώλειαν.

Ἴνα τοίνυν μὴ καὶ αὖθις τοῖς ἴσοις περιπεσεῖσθαι κακοῖς a 486 A.

1. ἀκολουθεῖν] ἀκολουθήσαι Edd.

3. μὴ] + ἡ B.

4. ἀπειθεῖς B.D.

ἀπαθεῖς Edd. τοι om. D.

6. μέιναντες δὲ B. Edd. καὶ μέιναντες D.

ἐν om. D.

8. Χριστοῦ D. αὐτοῦ Edd.

9. αὐτὸς] αὐτοῦς

(sic) Edd. καὶ assumptum ex B. (22 al.)

12. πεπορθ. τὴν Σαμ. inverso

ordine D.

13. αὐτῇ post ἐτέρας transp. D.

τε assumptum ex B.D.

Ἰου-

δαίων D.

17. καὶ om. D. ὑπονοστ. ἐπ’ αὐτοῖς τῶν Βαβ. pro ἐπ’ αὐτοῦς

τῶν Βαβ. ὑπον. D.

18. ἐποιεῖτο Θεός] ἐποιεῖτο Θεὸς D. Statim ἐπ’ αὐ-

τοῦς add. D.

20. τῷ πολέμῳ κατειλημμένους inverso ordine D.

24. αὖθις B. εἰς αὖθις D. αὐτοῖς Edd.

προσδοκῆσαντες εὐάφορμον ἤδη ποιοῦντο τὴν ἀποδρομὴν, τὴν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς ἀλλοφύλους, μονονουχὶ καὶ ἀναπυνθάνεται λέγων τί ἄρα λογίζονται καὶ φρονεῖν ἐγνώκασι περὶ τοῦ Κυρίου· σκληρὸν ἄρα, φησὶ, καὶ βαρύνησιν ὑπάρχειν οἷσθε τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, ὡς διττὰς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς 5 πλημμελήμασι τὰς δίκας αἰτεῖν; ἀλλὰ πολὺ τοῦ πρέποντος ὁ ἀποσφάλλεσθε. προστεθεικότων γὰρ ὑμῶν οὐδὲν τῶν ὅσα ἐστὶν ἔξω νόμου καὶ κατερεθίζει πρὸς ὀργὰς τοῦ νόμου τὸν ὀριστὴν, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἔτι δευτέραν ἐποίησεν πληγὴν. ἔθλιψεν ἀρκούντως ἐφ' οἷς ἤδη δυσσεβοῦντες ἠλίσκεσθε. στήσατε 10 τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ὀργὴν ἀνακόψει. πεπαίδευκεν ἀποχρώτως, κατελείψει λοιπὸν σωφρονεῖν ἡρημένους. μέμικται τοίνυν ὁ λόγος, καὶ συγκεκραμένην ἔχει τὴν παραίνεσιν. ἐν ταυτῷ γὰρ ἀναπείθει καὶ τὰ ἀνδάνοντα τῷ Θεῷ κατορθοῦν ἐλέσθαι γνησίως, καὶ τοῦτο δρᾶν ἐλομένοις δίδωσι θαρρύν, 15 ὅτι χρηστὸς ἔσται περὶ αὐτοὺς, οὐκ ἀχάλινον αὐτοῖς ἐφίειν τὴν ὀργὴν, καθάπερ ὄντο κατὰ σφᾶς. ἄθρει δὲ ὅπως τετήρηκε πάλιν ὁ λόγος τῷ Ἰσραὴλ τὸ κατάλειμμα. ὅτι γὰρ οὐ συντελέσει ὁ Θεὸς αὐτοὺς, προαναπεφώνηκεν ἐναργῶς, ὡς ἐν ἐρωτήσῃ λέγων Τί λογίσεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον; συντέλειαν 20 αὐτὸς ποιήσεται; οὐ γὰρ ποιήσεται φησὶ τὴν συντέλειαν οὐδ' ἂν ἐκ βάθρων αὐτῶν κατασείσας τὸν Ἰσραὴλ, εἰς ὀλεθρον παραδώσει παντελῇ. φείσεται δὲ διὰ τοὺς πατέρας, καὶ σωθήσονται κατὰ καιροὺς, κατόπιν ἐθνῶν εἰσβαί-

1. καταδρομὴν Edd.
 2. ὁ Θεὸς Edd.

3. κατερεθίζει (sic) D. κατερεθίζουσι Edd.

4. ἐποίησεν B. ἐποίησε D. b. ἐποίησε Edd.

5. ἐθλίψει post ἀνακόψει transp. D. b.

6. omnibus.

7. ἐλομένοις δρᾶν inverso ordine D.

8. αὐτοῖς ἀφ. (pro ἐφ.) D.

9. invitis B. D. b.

10. 21. Haec οὐ γὰρ ποιήσεται accesserunt ex B. D. b.

11. 17. ὅπως] ὅτι D.

12. παντελῶς B.

13. 24. συνθήσεται (συνθήσεται Pont.) pro σωθήσονται Edd.

14. invitis B. D. b. εἰσβαίνοντες B. D. b. εἰσβάλλοντες Edd.

15. φησιν post ὑπάρχειν transp. D.

16. ἡμῶν D.

17. Δεσ-

18. κατερεθίζει B. b.

19. ἔτι assumptum ex D. b.

20. ἐθλίψει] + γὰρ D.

21. τὴν

22. 12. λοιπὸν] + τοὺς Edd. invitis

23. 16. ἐφίειν B. Edd.

24. τὸν Ἰσραὴλ Edd.

25. τὸν om. D.

26. 20. τὴν

27. 23. παντελῇ D. b. Edd.

28. 24. συνθήσεται (συνθήσεται Pont.) pro σωθήσονται Edd.

29. invitis B. D. b. εἰσβαίνοντες B. D. b. εἰσβάλλοντες Edd.

νοντας διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν εἰς ἁγιασμόν καὶ οἰκειότητα τὴν ὡς πρὸς Θεὸν δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι.

“Οτι ἕως θεμελίων αὐτῶν χερσωθήσονται, καὶ ὡς σμίλαξ περι-
πλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ 11
5 σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βουλευό-
μενος ἐναντία.

Ἀποφήνας διὰ πολλῶν, ὅτι καὶ τὸ πάντα δύνασθαι κατορ-
θοῦν εὐκόλως τῷ τῶν ὕλων ἐνυπάρχει Θεῷ, ἀνήνυτον δὲ ἐ
αὐτῷ παντελῶς οὐδὲν, μετακομίζει τὸν λόγον ἐπ’ αὐτὴν ἥδη
10 τὴν Νινευῖ, καὶ φησιν, ὅτι καὶ εἰς τοῦτο προήκοι λαμπρό-
τητος, ὡς ἐν ἴσῳ φαίνεσθαι τοῖς εὐδενδροτάτοις τῶν ὀρῶν,
Λιβάνῳ τέ φημι καὶ Καρμήλῳ, πολλοῖς καὶ ἀναριθμήτοις
κομῶσα λαοῖς· καὶ εἰ μὴδὲν ἀποδέοι τῆς Βασανίτιδος, ἀλλ’
ἦξει καιρὸς, ὅτε καὶ εἰς ἅπαν ἐρημωθήσεται. τοῦτο γὰρ
15 οἶμαί ἐστι τὸ ἕως θεμελίου χερσωθήσεσθαι, τετηρηκότος τοῦ
λόγου τὴν τροπὴν ὡς ἐπ’ ὀρῶν τε καὶ γῆς, ξύλων τε καὶ a 487 A.
ὑλης. βρωθήσεσθαι δὲ φησιν αὐτὴν κατανεμηθέντων τρόπον
τινὰ Περσῶν τε καὶ Μήδων. εἶλον γὰρ οὗτοι τὴν Νινευῖ,
πολεμαρχούντος τοῦ Κύρου. σμίλακι δὲ παρεικάξει τὴν τῶν
20 Ἀσσυρίων πληθύν, κατάρκουν γὰρ οὗτοι τὴν Νινευῖ. καὶ τίς
ἂν γένοιτο λόγος τοῦ τοιοῦδε πάλιν; ἔστι μὲν γὰρ ἡ σμιλαξ
κιττοιειδὲς τι φυτὸν, ἔρπει δὲ αἰὲ πρὸς τὸ ὑψοῦ καὶ λεπτοῦς
ἀνίσχεται κλώνας, καὶ τῶν ἐγγὺς ἐστηκότων καταδράττεται
φυτῶν, ὡς καταπνίγεσθαι πολλάκις ὑπ’ αὐτῆς καὶ τὰ εὐμη- b
25 κέστατα τῶν ξύλων. ἔδρων δὲ τοῦτο καὶ Ἀσσύριοι, κατα-
θρώσκοντες αἰὲ χωρῶν καὶ πόλεων, καὶ οἶον συμπνίγοντές

1. ἐν Χριστῷ D. 3. θεμελίων B. Edd. (49. al.) cf. infra et contra 489 b. Ambiguus D. χερσωθήσονται D.F. Edd. (Alex.) χερσωθήσεται B. (Vat.) cf. infra 489 b. 4. βρωθήσεται B.D. (A.V. 8) βρωθήσονται F. Edd. (22. al.) 8. καὶ ἀνήνυτον pro ἀνήν. δὲ D. 9. ἐπὶ pro ἐπ’ αὐτὴν ἥδη D. 10. προήκει (sic) D. 13. εἰς (sic) pro εἰ D. ἀποδέη D. 14. ὅταν pro ὅτε καὶ D. 15. θεμελίον] θεμελίον Edd. 16. τε prius om. D. 21. τοῦ τοιοῦδε λόγος inverso ordine D. μὲν om. D. Statim γὰρ assumptum ex B.D. 22. τι om. D. ὑψοῦν Edd. ὑψοῦ αἰὲ pro αἰὲ πρὸς τὸ ὑψοῦ D.

τε καὶ καταβρίθοντες ταῖς τῶν πολέμων συμπλοκαῖς καὶ
 ταῖς ἀφορήτοις καταδυναστείαις. ἔφη δὲ αὐτὴν καταπρη-
 σθήσεσθαι, καὶ ὡς καλάμην ξηρασίας μεστήν. ἐτοιμότατον
 δὲ τῆς καλάμης τὸ χρῆμα πρὸς τὸ δαπανᾶσθαι πυρί. κα-
 τεμπιπραμένη δὲ ὥσπερ τῇ Νινευὶ καὶ πασχούσῃ τὰ ἐξ 5
 ὀργῆς καταδουμένη τε λοιπὸν ὁ Προφήτης ἐπιφθέγγεται
 καὶ τοῦ τὰ τοιάδε παθεῖν τὴν πρόφασιν καταλευκαίνει λέγων
 Ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βου-
 λεύομενος ἐναντία. προκείσῃ φησὶν εἰς ἐρήμωσιν, ἔσῃ δὲ
 καὶ ὡς χέρσος, καὶ μὴν καὶ καταφλεχθήσῃ πυρί, λογιῇ 10
 γὰρ κατὰ τοῦ Θεοῦ δεινὰ καὶ ὑπέροπτα καὶ τὰ ἐναντία.
 ὁ μὲν γὰρ τῶν ὄλων Θεὸς πλημμελοῦντα τὸν Ἰσραὴλ
 κολάζων, εὐάλωτον ἀπετέλει καὶ τοῖς σοῖς αὐτὸν ὑπεκόμιζε
 ποσί. διακείσῃ γεμὴν οὐχ οὕτως αὐτὴ, νομιεῖς δὲ μᾶλλον
 ἡρῆκέναι τὴν Ἰουδαίαν καὶ οὐχ ἐκόντος αὐτοῦ. ἔχουσιν γὰρ 15
 οὕτως εὐρήσομεν τὴν Ῥαψάκου περιττοπέειαν, ὅτε τὴν τοῦ
 Θεοῦ κατεκερτόμει δόξαν, λέγων τοῖς καθημένοις ἐν τῷ
 τείχει “Μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς Ἐζεκίας λόγοις, οἱ οὐ δυνή-
 σονται ρύσασθαι ὑμᾶς· καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν Ἐζεκίας ὅτι
 “ρύσεται ὁ Θεὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου.” πρὸς 20
 δὴ τὴν οὕτως ἀβουλοτάτην καὶ ἀνόσιον ἀληθῶς ἀθυροστο-
 μίαν ἀπελογεῖτο ὁ Θεὸς καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαίου λέγων “Μὴ
 e “δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτουτος ἐν αὐτῇ, ἢ ὑψω-
 “θήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν;” ὥσπερ γὰρ ἡ
 ἀξίνη, καὶν τομωτάτῃ τις εἴῃ καὶ εὐχαλκος, οὐκ ἂν ἐνεργήσῃ 25
 περὶ τὰς τῶν δένδρων ἀποτομὰς, εἰ μὴ τις αὐτὴν ἰδίαις

Es.
xxvii. 14,
15, 20.

Ib. x. 15.

4. δαπανᾶσθαι] καταδυναστεύει Edd. κατεμπιπραμένη D. καταπιμπρ. Edd.
 5. τὴν (sic) D. 7. παθεῖν B.D. λέγειν Edd. 10. λογιῇ B.D.
 λογισμῷ iid. 11. τοῦ assumptum ex B. 12. κολάζων τὸν
 Ἰσραὴλ inverso ordine D. 13. αὐτῶν (sic) D. ἀπεκόμιζε D.
 16. περισσοπέειαν D. 17. δόξαν κατεκερτόμει et ἐν τῷ τείχει
 καθημένοις inverso ordine D. 18. Ἐζεκίας λόγοις hoc ordine D. οὐ δυνή-
 σονται D. (XII.) cf. in Es. 173 c. οὐ μὴ δυνήθῃσ. Edd. 20. ἐκ] +
 τῆς Edd. 21. ἀβουλοτάτην καὶ ἀν. ἀλ. ἀθυροστομίαν] ἀβουλότητα καὶ ἀν.
 ἀλ. ἀθυροστομοῦντα iid. 22. ὁ assumptum ex D. καὶ om. B. λέγων
 om. D. 25. ἐνεργήσῃ D.

δυνάμεσι κατὰ τινος ἐπιφέρει, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ πρίων ἀπ-
 ρακτῆσει πάντως περὶ τὰ οἰκεία, καθέλκοντος αὐτὸν ἢ ἀνέλ-
 κοντος οὐδενός· οὕτω καὶ ἡ τῆς τῶν Νινευιτῶν βασιλείας
 ἡγουν στρατιᾶς ἰσχύς οὐκ ἂν ἐκράτησε τῆς Σαμαρείας, μὴ
 5 οὐχὶ θείας ὀργῆς πόλεσί τε αὐτὴν ἐπιφερούσης καὶ κώμας, a 488 A.
 καὶ οἶον ἐργαλείῳ χρωμένης, ὃ κινεῖται μὲν παρ' ἑτέρου, καὶ
 ἔστι χρήσιμον εἰς ὑπουργίαν παραληφθὲν, ἐνεργήσκει δ' ἂν
 οὐδὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτό. κολάζεται τοίνυν ἡ Νινευὶ διάτοι
 τὸ πονηρὰ κατὰ Θεοῦ λογίζεσθαι καὶ τὰ ἐναντία μᾶλλον, ἢ
 10 ὡς ἂν ἔχοι κατὰ τὸ ἀληθὲς ἡ φύσις τοῦ πράγματος. παρα-
 δέδωκε γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ
 οὐκ αὐτὴ μᾶλλον εἶλεν ἐπαμύνοντος Θεοῦ καὶ σώζειν αὐτοὺς
 θέλοντος ἔτι. b

Τάδε λέγει Κύριος κατάρχων ὑδάτων πολλῶν Καὶ οὕτως δια- 12
 15 σταλήσονται, καὶ ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι.

Ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος πρὸς τὴν Νινευὶ τὴν ἀλαζόνα
 καὶ θεομάχον. ὕδατα δὲ εἶναί φησιν ἐν τούτοις τὰς ἀ-
 μετρήτους κατὰ τε χώρας καὶ πόλεις καὶ ἔθνη πληθῆς,
 ποταμῶν ἢ θαλάσσης δίκην καταχεομένης εὐκόλως, ὧν ἂν
 20 ἔλοιτο Θεός. αὐτὸς γάρ ἐστιν αὐτῶν ὁ κατάρχων, ὡς Δη-
 μιουργὸς, ὡς τῶν ὅλων Κύριος καὶ Θεός, ὡς ἰδίους νεύμασι
 τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα πηδαλιουχῶν, καὶ τῆς ἀπάντων καρ- c
 δίας τὸ νεῦμα μετατιθεῖς πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, οὕτω τε

1. ἐπιφέρει] διαφέρει Edd. ἐπιφέρει κατὰ τινος inverso ordine D. Statim
 οὕτως pro ὡσαύτως D. 2. κατέλκ.] + γε Edd. invitis B.D. καὶ pro ἢ D.

3. ἡ Νινευὶ τῶν βασί (sic) pro ἡ τ. τ. Ν. β. D. 4. στρατιά pro στρατιᾶς
 ἰσχύς D. 6. χρωμένης accessit ex B.D. 9. λογίζ. κατὰ τοῦ Θεοῦ pro
 κατὰ Θ. λογ. D. Statim κατὰ pro καὶ Edd. εἰ pro ἢ iid. Statim ὡς ἂν ἔχοι D.
 ὡς ἔχει iid. 10. τοῦ πράγμ. φύσις inverso ordine D. 11. καὶ
 assumptum ex B.D. 12. μᾶλλον] + ἂν Edd. αὐτοὺς assumptum ex D.
 13. ἔτι B.D. υἱόν (sic) Edd. 16. οὖν om. D. 17. ἀμετρήτους] +
 τῶν ἐθνῶν Edd. invito D. 18. χώρας] + καὶ κώμας D. πληθῆς] πληθῆας iid.
 19. καταχεομένης] καταρχομένης iid. ὅτ' pro ὧν iid. 20. θέλοι ὁ pro
 ἔλοιτο D. ὁ κατάρχων ἐστιν αὐτῶν inverso ordine D. 23. αὐτῷ] ἑαυτῷ Edd.
 δοκοῦν αὐτῷ inverso ordine D. καὶ pro τε iid.

διαστέλλων καὶ διατυπῶν καθ' ὃν ἂν βούλοιτο τρόπον αὐτός.
ταύτητοί φησιν Ὡ Νινευί, λοιπὸν πεπαύσῃ τοῦ εἶναι δευνή,
παναλκῆς τε καὶ διαβόητος. ἡ γὰρ ἀκὴ σου οὐκ ἐνακου-
σθῆσεται ἔτι, τουτέστιν οὐκ ἔσται λοιπὸν πολὺς περὶ σοῦ
παρὰ πᾶσι λόγος. πάλαι μὲν γὰρ ἦσθα λαμπρά, καὶ ἐν 5
γλώσσαις ἦν τῶν ἀπάντων μεγάλα περὶ σοῦ διηγήματα.
νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι, ἀλλὰ στυγνὸν ἐπὶ σοὶ κατηχῆσουσι μέλος.
ἔσται δὲ οὐδὲν ἔτι παρὰ σοὶ τὸ μέγα καὶ ἀξιάκουστον.

13 Καὶ νῦν συντρίψω τὴν ράβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμούς

14 σου διαρρήξω, καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος.

10

Πάλιν ὁ λόγος τῷ Προφῆτῃ μετακεχώρηκεν ἐπὶ τὸν Ἰσ-
ραήλ. ὅμοιον δὲ ὡς εἰ λέγοι Τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκείνων
πλημμελημάτων τὴν μνήμην ἀποπεμψάμενος κατελεῖσω
λοιπὸν, ὡς δίκας ἐκτετικότα· ὡς ἀποχρώντως κεκολασ-
μένον ἀπαλλάξω τῆς ἐκείνων πλεονεξίας, ὑποκείσῃ δὲ οὐ- 15
δαμῶς τῇ ράβδῳ τῶν Ἀσσυρίων, τουτέστι τῷ σκῆπτρῳ
ἧτοι τῇ βασιλείᾳ· σύμβολον γὰρ βασιλείας τὸ σκῆπτρον·
ἀνήσω δὲ καὶ δειμάτων καὶ δουλείας δεσμῶν, ἀνακομιῶ δὲ
αὐτοῖς εἰς ἐλευθερίας εὐήμερον. τὸ γεμῆν Ἐντελεῖται περὶ σοῦ
Κύριος, τοιῶσδε νοήσεις. ἐντελεῖται γὰρ τίσιν; ἡ πνεύ- 20
μασιν ἀγαθοῖς καὶ ἀγγέλων στρατιαῖς, αἱ τετάχεται παρὰ
489 A. α Θεοῦ πρὸς τὸ προεστάναι τοῦ Ἰσραήλ· ἡγουν ἐντελεῖται
καὶ αὐτῷ που τάχα τῷ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέντι κατὰ καιρούς·

2. λοιπὸν pro φησιν D. πεπαύσο (sic) pro πεπαύσῃ D.

σεται B. εἰσακουσθήσεται D. ἀνακουσθήσεται (sic) Edd.

3. ἐνακουσθή-

4. πολὺς περὶ σοῦ

λόγος λοιπὸν παρὰ πᾶσι inverso ordine D.

6. γλώσσαις ἦν B.D.

[γλώτταις D.] γνώσεσι ἡ Edd.

7. ἀλλὰ στυγνὸν B. στυγνὸν δὲ iid.

στυγνὸν D.

8. τὸ om. D.

11. μετακεχώρηκεν ὁ λ. τῷ pr. πάλιν inverso

ordine D.

12. λέγοι B. λέγει (= λέγει) b. λε D. λέγει iid.

13. πλημ-

μελημάτων accessit ex B.D. ἀποπεμψάμενος D. Edd. παραπεμψ. B.

14. ἐκ-

τετικ. δίκας inverso ordine D.

15. ἐκείνων] ἐκείνου B.

16. τῶν

Ἰασ. ράβδῳ inverso ordine D. τουτέστι et ἧτοι inter se transp. D.

17. σύμ-

βολον—σκῆπτρον om. B.

18. δεσμῶν δου inverso ordine D.

19. Κύριος περὶ σοῦ inverso ordine D.

20. τίσιν;] τίσιν Edd. invitis B.D. b.

21. τετάχονται B. τετάχεται (sic) D.

22. πρὸς] εἰς B. invitis D. b. τὸν pro

τοῦ Edd. invitis B.D. b.

23. τάχα assumptum ex B.D. b.

Κύρος δὲ ἦν ὁ Καμβύσου· ἐντελλεται δὲ οὐχὶ πάντως ὡς ἀγίῳ καὶ προφήτῃ προσλαλῶν, ἀλλ' εἰς νοῦν ἐνιῆς τὸ ἴδιον θέλημα, καὶ ὑπουργὸν ἀποφίνας τῶν δοκούντων αὐτῷ, καίτοι βέβηλον ὄντα καὶ εἰδωλολάτριν. ὥσπερ γὰρ ἐνετεί-
 5 λατο τῷ κήτει καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν, καὶ τῇ κολοκύντῃ πάλιν, ἀναφῦναί τε ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐπισκιάζειν αὐτὸν, καὶ μὴν καὶ τῇ σκώληκι τῇ ἑωθινῇ πατάξαι τὴν κολόκυνταν· ὡς οὕτω φαμέν ἐντετάλθαι καὶ Κύρῳ.

Jon.
ii. 1; iv.
6, 7.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς· ἐπιφωνήσκει δ' ἂν ὁ Θεὸς καὶ
 10 Πατὴρ κυριοκτόνῳ γεγεννημένῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἣτοι τῇ τῶν Ἰουδαίων χώρα “Ὅτι ἕως θεμελίων αὐτῶν χερσωθήσεται,
 “καὶ ὡς σμίλαξ περιπλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς κα-
 “λάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς
 “κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία.” κατα-
 15 πέπρησται γὰρ καὶ κεχέρσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρὰ δεδα-
 πάνηται. τετολμήκασι γὰρ λογίσασθαι πονηρὰ κατὰ τοῦ
 Κυρίου, καὶ μὴν καὶ ἀθύρῳ γλώττῃ χρήσασθαι· ποτὲ μὲν
 γὰρ Σαμαρείτην καὶ κάτοιιον καὶ ἐκ πορνείας γεγεννημένον
 ὠνόμαζον· ποτὲ δὲ καὶ ἔφασκον ὅτι “πλανῶ τὸν ὄχλον,”
 20 καίτοι ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀπεσταλμένου παρὰ τοῦ Θεοῦ
 καὶ Πατρὸς, ἵνα τοῦ πλανᾶσθαι τὸ πλανώμενον ἀπαλλάξῃ
 καὶ προσκομίσῃ Θεῷ τὸ ἀποσκιρτήσαν αὐτοῦ, καὶ προσ-
 ἀγῇ διὰ τῆς πίστεως τὸ πολυτρόπως ὠλισθηκὸς εἰς ἀπό-
 στασιν, καὶ καταφωτίσῃ μὲν τὸ ἐν σκότει, καταδήσῃ δὲ
 25 τὸ συντετριμμένον. ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσάπαν ὠλόθρευσεν τὸν
 Ἰσραὴλ, τετήρηται δὲ, ὡς ἔφην ἤδη πλειστάκις, αὐτῷ τὸ

Supra
10, 11.

S. Joan.
viii. 48
et 41.
S. Matth.
xi. 19.
S. Joan.
vii. 12.

Ezek.
xxxiv.
16.

Cf. supra
486 a.

3. ἴδιον] θεῖον D. inv. b. 5. καταπιεῖν] καταπίνειν Edd. 6. ἀναφῦναι]
 ἀναφῆναι D. Statim assumpta τε ex D. ὑπὲρ κεφ. αὐτοῦ ex B.D. αὐτὸν]
 αὐτῷ D. 7. τῇ ἑωθινῇ assumpta ex B.D. κολόκυνταν B. (Alex.) κολοκύντην
 Edd. κολόκυν D. 8. καὶ om. D. 11. θεμελίων habet B. ambiguus D.
 14. τοῦ assumptum ex B.D. 17. χρήσασθαι γλώττῃ inverso ordine D.
 18. γὰρ assumptum ex B.D. γεγεννημένον (sic) Edd. 19. καὶ om. D.
 20. ἀπεσταλμένον D. τοῦ om. D. 22. προσάγῃ] προσαγάγῃ B.
 invitis D. Edd. 25. ἐπεὶ pro ἐπειδὴ D. 26. δὲ assumptum
 ex B.D. αὐτῷ] αὐτῶν D.

κατάλειμμα· πεπιστεύκασι γὰρ καὶ ἐξ Ἰουδαίων οὐκ εὐ-
 αρίθμητοι, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀναμίξ̄ δοξολογοῦσι Χριστόν·
 ἀκουέτωσαν μὲν οἱ ἐκ τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς ὅτι
 Συντρίψω τὴν ράβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ καὶ τοὺς δεσμούς σου
 διαρρήξω καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος. ποῖαν δὲ ἄρα φησὶ 5
 e τὴν ράβδον, ἢ τίνας ὅλως δεσμούς, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν ;
 ὑπέκειντο μὲν γὰρ οἱά τινι σκήπτρῳ, κατηχθισμένοι τῇ τῶν
 γραμματέων τε καὶ Φαρισαίων ἀπονοίᾳ τε καὶ ἀγριότητι,
 καὶ μονονουχὶ δεσμοῖς συνεχόμενοι τοῖς ἐκείνων ἐντάλμασιν,
 οὐ παρεδέχοντο τὴν πίστιν. ἀλλ' ἐξήρηται μὲν ἡ ράβδος, 10
 τουτέστιν ἡ ἀρχή, διερράγη δὲ τὰ δεσμὰ, καὶ λοιπὸν ἐλευθέρῳ
 φρονήματι προσεδραμήκασι τῷ Χριστῷ, μονονουχὶ προ-
 τροπάδην ἐπιφωνοῦντες ἀλλήλοις, κἀκεῖνο λέγοντες τὸ διὰ
 490 A. a τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας “Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμούς αὐ-
 Ps. ii. 3. “τῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἄφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν.” 15

Ἀκουέτωσαν δὲ πρὸς ἐκείνοις οὐδὲν ἦττον οἱ ἐξ ἐθνῶν
 Καὶ νῦν συντριψω τὴν ράβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ καὶ τοὺς δεσμούς
 σου διαρρήξω καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος. πάλαι μὲν γὰρ
 τοῖς τοῦ διαβόλου σκήπτροις ὑπέζευγμένοι, καὶ τοῖς τῶν
 κοσμικῶν ἡδονῶν κατεσφιγμένοι δεσμοῖς προσεκύνουν “τῇ 20
 Rom. i. “κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα.” Θεὸν οὐκ ᾔδεισαν τὸν φύσει καὶ
 25. b ἀληθῶς, καὶ κτηνῶν ἀλόγων ὀλίγα διενεγκόντες ταῖς ἡδοναῖς
 ἐδούλευον τῆς σαρκὸς, οἰκτρὸν τε καὶ ἀλογώτατον διέζων
 βίον. ἀλλ' ἡλευθέρωνται καὶ αὐτοὶ, Χριστοῦ τὴν ἀρχαίαν
 ἐκείνην ράβδον συντριψαντος καὶ διαρρήγνυντος τὰ δεσμὰ, 25
 καὶ ἀμαρτίας ἐξέλκοντος, καὶ μετατιθέντος ἐκ πλάνης εἰς
 ἐπίγνωσιν Θεοῦ, καὶ δικαιοῦντος τῇ πίστει, καὶ ἐντελλομένου
 λοιπὸν ὑπὲρ αὐτῶν, δηλὸν δὲ ὅτι τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις.

1. ἐξ assumptum ex D.

4. συντρίψω τὴν ρ. αὐτοῦ hoc ordine D.

7. κατηχθισμένοι B. κατισχημένοι D. κατηχθημένοι Edd.

8. τε prius om. D.

10. ἡ om. D.

18. ὑπὲρ] περὶ Edd.

21. Θεὸν om. Aub. Inter-

pungit κτίσαντα Θεὸν· οὐκ D. ᾔδεισαν D.

22. διενεγκόντες ὀλίγα et

τῆς σαρκὸς ἐδούλ. ἡδ. inverso ordine D.

24. αὐτοῖς,] + τοῦ D.

25. συν-

τρίβοντος ρ. pro ρ. συντριψαντος D.

27. γνώσιν D.

28. ὑπὲρ B.D.

περὶ Edd.

γέγραπται γὰρ ὅτι “Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου, Ps. xc. 1.
 “ἐν σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται.” ἐντελεῖται
 γὰρ τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις διαφυλάσσειν ἡμᾶς ἐν πάσαις ταῖς c Ib. 11,
 ὁδοῖς καὶ λαμβάνειν ἐπὶ χειρῶν, μήποτε προσκόψωμεν πρὸς 12.
 15 λίθον τὸν πόδα. καὶ ἀτρεκὲς ὅτι “Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Ib.
 “Κυρίου κυκλῶ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐ- xxxiii. 8.
 “τούς.”

Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οὐκ ἔσῃ διεσπαρμένος εἰς
 10 πάντα τὰ ἔθνη, ἣ δορίληπτος καὶ ἀλήτης καὶ τῆς ἐνεγκούσης
 ὡς ἀπωτάτω καὶ παγχάλεπον ὑπομένων θητείαν ἐν πόλεσι
 δυσμενῶν οἰκτρῶς τε καὶ ἐλεεινῶς καὶ ἀθλίως κατεσκευασ- d
 μένος. σημειωτέον δὲ, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι δευτέρας
 αἰχμαλωσίας ἦν ὁ Προφήτης Ναοὺμ, καὶ μετὰ ταύτας τοῦ
 15 Προφήτου τὰς φωνὰς ἦλω καὶ πεπόρευται πρὸς αἰχμαλω-
 σίαν ὁ Ἰούδας, καὶ δεδούλευκεν Ἀσσυρίοις. Ἐξέκιον μὲν
 γὰρ τοῦ Ἱερουσαλὴμ βασιλεύοντος, κατεστράτευσε τῆς Σα- 4 Reg.
 μαρείας ὁ Σεναχηρείμ, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις καταδηώσας, xviii. 9,
 προσεμπρήσας δὲ καὶ ἐτέρας, ἀπέστειλεν ἐκ Λαχίς τὸν 10, 13
 20 Ῥαψάκην, ὃς καὶ ἄγροικον ἠφίει κατὰ Θεοῦ τὴν γλῶτταν, 89qf.
 εἶτα πεπτῶκασιν ἀγγέλου χειρὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων στρατιάς Ib. xix.
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες· μετὰ δέ γε τὴν Ἐξέκιον e 35.
 βασιλείαν χρόνου μεταξὺ διαγεγονότος οὐ μικροῦ, Σεδεκίου
 βεβασιλευκότος, ὃς ἦν υἱὸς Ἰωσίου, πεπολιόρκηκε τὴν Ἱε- Ib. xxv.

1. ὅτι assumptum ex B.D. Statim ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου, ἐν
 σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται D. Edd. pro quibus τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ
 ἐντελεῖται περὶ σοῦ B. 3. ἀγίοις] ἰδίους D. ἀγγέλοις] + τοῦ D.
 4. λαμβάνειν post χειρῶν transp. D. 8. ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι B.D. ἔτι ἐξ
 ὀνόματός σου F. Edd. (130, 311.) 9. λεγῇ B. Pont. Statim πάλιν om. D.
 10. ἡ assumptum ex D. δορίληπτος Edd. 12. τε assumptum ex b.
 κατεσκευασμένος b. 13. Haec πρὸ—Ναοὺμ accesserunt ex D. 14. τὰς
 τοῦ προφήτου inverso ordine D. 18. αὐτῇ αὐτῷ Edd. Statim καταδ. π.
 inverso ordine D. 20. ἄγροικον D. Edd. βλάβη B. φωνὴν κατὰ
 Θεοῦ pro κατὰ Θεοῦ τὴν γλῶτταν D. 23. μεταξὺ om. D. βεβασ. σεδεκίου
 inverso ordine D.

ρουσαλήμ, προκαταδηώσας ὅλην τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ναβου-
 χodonόσορ, εἶτα κατὰ κράτος ἐλὼν τὴν ἁγίαν πόλιν, κατ-
 εμπρήσας δὲ καὶ τὸν διαβόητον ἐκεῖνον ναὸν, ἀπώκισε τὸν
 Ἰούδαν καὶ προστέθεικε τοῖς ἐκ Σαμαρείας διὰ τοῦ Σεναχη-
 491 A. a ρεῖμ ἀπεινηγμένοις. ἄρ' οὖν διαψεύδεται τὴν ὑπόσχεσιν 5
 ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου λέγων πρὸς τοὺς ἐξ
 αἵματος Ἰσραὴλ Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι; εἶτα
 πῶς οὐκ ἀμαθὲς, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς λήξιν ἂν ἴοι τοῦ παντὸς
 ἤδη κακοῦ, τὸ ψευδοεπεῖν οἶεσθαι τὸν Θεόν; ἀμαρτοεπές
 γὰρ οὔτι πού τὸ θεῖον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀληθεύσει δὲ 10
 οὕτως. μνημονεύσας γὰρ πρότερον τῆς ἀφέσεως τῆς γεγέ-
 νημένης κατὰ καιροὺς, Κύρου τοῦ τῶν Περσῶν ἀννηρηκότος τὸ
 κράτος, τότε φησιν, ὥς οὐκ ἂν ἀλήτης γένοιτο μετὰ τοῦτο
 b ἔτι καὶ ἔξοικος ὁ Ἰσραὴλ. ἀνακεκλημένοι γὰρ εἰς τὰ ἐαυ-
 τῶν καὶ ὑποουστήσαντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν, κατωκλήκασιν 15
 ἀσφαλῶς. καὶ κεκίνηνται μὲν πόλεμοι κατ' αὐτῶν ὑπὸ τε
 Ἰ. Macc.
 i. 30. Ἀντιόχου τὸ ἐπὶ κλην Ἐπιφανοῦς, καὶ ἐτέρων δὲ μετ' ἐκεῖνόν
 τινων· πλὴν οὐκ ἀπώχοντο πρὸς αἰχμαλωσίαν· ἀλλ', ὥς
 ἔφην, κατωκλήκασιν τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀσφαλῶς.

Οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ νοηθείη ἂν 20
 c τό Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι· ἀκούσεται δὲ,
 καὶ μάλα εἰκότως, ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, τουτέστιν, οἱ τοῖς τῆς
 διανοίας ὄμμασιν ὁρῶντες Θεὸν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Μονογε-
 νοῦς κατατεθηπότες Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι.
 γεγόνασιν μὲν γὰρ πρὸ τῆς πίστεως ὑπὸ χεῖρας ἐχθρῶν, 25
 ὑποζεύξαντες τὸν τῆς διανοίας αὐχένα τῷ σατανᾷ καὶ ταῖς
 σὺν αὐτῷ δυνάμεσι πονηραῖς, καὶ τοῖς κακοῖς τῆς φιλοσαρ-

1. προκαταδηώσας] προσκ. B. invitis D. Edd.

ἀγίαν πόλιν (sic) D.

pro τὸν Ἰούδαν D.

10. πολλοῦ γε καὶ δεῖ deest in D.

Περσῶν desunt in Edd. τῶν om. D.

14. ἔξοικος ὁ D. ἐξ οἴκου iid. τὰ D. τὴν iid.

ἐπὶ κλην om. D. μετ' ἐκείνων πολλῶν pro μετ' ἐκεῖνόν τινων D.

κλήκασιν ὥς ἔφην inverso ordine D.

22. τοῖς deest in Edd.

24. οὐ σπαρήσεται—ἔτι om. D.

κακοῖς τῆς] τῆς κακίστης Edd. κακοῖς post ἐνδεδεμένοι transp. D.

2. τὴν Ἱερουσαλήμ

3. ἀπώκισε D. Edd. ἀπόλεσε B. Statim τὴν Ἰουδαίαν

8. ἦν D.

12. κατὰ] + τοὺς B. Haec τῶν

13. ἀλήτης] ἄλλη τις αἰχμαλωσία Edd.

17. τὸ B. τοῦ D. Edd. Statim

18. κατω-

20. νοηθήσεται ἂν pro νοηθείη ἂν D.

27. τοῖς

κίας ἐνδεδεμένοι. ἀλλ' ἐξήρηται λοιπὸν ἡ πλεονεξία τῶν
 πάλαι κεκρατηκότων, κατεσεύσθη καὶ πέπτωκε, σὺν ἐκείνοις
 ἡ ἁμαρτία, ἐξήρηται τῶν παθῶν ἡ δύναμις. ἀνῆκε γὰρ ἡμᾶς
 ὁ Χριστὸς, συνεκόμισε διὰ τῆς πίστεως εἰς ἁγιασμόν, καίτοι δ
 5 πολυτρόπως κατεσπαρμένους εἰς πολυειδῆ καὶ ἐξίτηλα πάθη,
 καὶ εἰς ἀμέτρητον πολυθείαν. ἀλλ' οὐκ ἔτι διασπαρσέ-
 μεθα, μενοῦμεν δὲ πάντως ἐν Χριστῷ, μίαν ἔχοντες πίστιν,
 ἐν βάπτισμα, καὶ ἓνα Κύριον Σωτῆρά τε καὶ Λυτρωτὴν, καὶ
 δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ πρὸς ἐνότητα τὴν πνευματικὴν
 10 συνδούμενοι.

Eph.
iv. 5.

Ἐξ οἴκου Θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτὰ, καὶ χωνευτὰ
 θήσομαι ταφὴν σου. e

Προσκέκρουκε μὲν οὐ μετρίως ὁ Ἰσραὴλ, ἀπονενευκὼς
 εἰς ἀπόστασιν, καὶ ἀποφοιτήσας μὲν ἀνοσίως τοῦ σεσωκότος
 15 Θεοῦ, προσκείμενος δὲ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις, ταύτητοι
 καὶ γεγωνὼς αἰχμάλωτος πεπόρευται πρὸς ἐχθρούς, ἀπεκο-
 μίσθη τε οὕτως εἰς τὴν Νινευί. οἱ δὲ δὴ περιλειφθέντες ἐν
 τοῖς Ἱεροσολύμοις, οὐδὲν ἦττον ἦσαν ῥάθυμοι πρὸς φιλο-
 θεΐαν, καὶ ἀνασφαλεῖς εἰς εὐλάβειαν, καὶ ἀποσπουδάζοντες
 20 μὲν τὸ ἀνδάνον Θεῷ, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀποσειόμενοι a 492 A.
 τὸν ζυγόν· θύοντες δὲ τῇ Βάαλ ἔτι καὶ τῇ Ἀστάρτῃ καὶ τῇ
 στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. ἐπειδὴ δὲ διὰ προφητῶν ἀγίων γεγόν-
 ασιν ἀπειλαί, Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς ὥς διολεῖται μὲν
 Ἱερουσαλὴμ, βαδιοῦνται δὲ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ πάντῃ τε καὶ
 25 πάντως αἰχμάλωτοι καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν εἰς χείρας

3 Reg.
xi. 6, 23.
2 Par.
xxxiii.
3, 5.
Hier.
viii. 2;
xix. 13.
cf. li. 17.

2. κατεσεύσθη—ἐξήρηται] καταπέπτωκε σὺν ἐκείνοις καὶ ἐξήρηται ἡ ἁμαρτία· καὶ D.
 4. συνεκόμισε] ἀνεκόμισε Edd. 7. πάντως] πάντες D. 8. Κύριον]
 Χριστὸν D. 11. καὶ] + τὰ F. (49.) cf. infra. 13. ὁ Ἰσραὴλ οὐ

μετρίως inverso ordine D. 15. ταῖς εἰδωλοῖς pro ταῖς τ. εἰδ. λ. D.
 16. αἰχμάλ. γεγ. inverso ord. D. 19. πρὸς pro εἰς D. καὶ alt. om. D.
 20. ὑπ' αὐτὸν D. 21. ἔτι om. D. habet B. 22. γεγόνασιν ἀπειλαί,
 Θεοῦ λεγ.] γέγονεν ἀπειλὴ Θεοῦ, λ. Edd. 23. πάντως ἢ pro μὲν D.
 25. οἱ κατοικ. αὐτὴν post ἄλλοτρ. transp. D. χείρας ἄλλοτρίων D. χώρας ἄλλο-
 τρίων B. χώραν ἄλλοτρίαν Edd.

ἄλλοτρίων, ἐξένηψαν κατὰ καιροὺς τῶν ἐν αὐτῇ βεβασιλευ-
 κότων τινές, καὶ καθείλουν τεμένη, βωμοὺς ἀνέτρεψαν, καὶ
 πυρὶ δεδαπανήκασιν τὰ γλυπτὰ. μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων
 διέπρεψεν ἐν τούτοις Ἰωσίας, περὶ οὗ λελάληκε καὶ ὁ
 β ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ θύοντί ποτε τῷ Ἱεροβοὰμ τῷ τοῦ 5
 Ναβατ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραὴλ. ὁ μὲν γὰρ εἰστήκει ταῖς
 δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς ἀνοίσων θυσίας· ὁ δὲ πρὸς τὸ θυσι-
 αστήριον ἐν λόγῳ Κυρίου φησί “Θυσιαστήριον θυσιαστή-
 “ριον τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ
 “Δανεῖδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς 10
 “τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐπιθύνοντων ἐπὶ σὲ, καὶ ὅσα ἄνθρώπων
 “καύσει ἐπὶ σέ.” ὅτι δὲ εἰς πέρας ἐκβέβηκε τὸ προεπηγ-
 γελμένον, μεμαρτύρηκεν ἐναργῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν. γέ-
 c γραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν περὶ Ἰωσίου
 “Καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ Χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ 15
 “καὶ τοῖς ἱερεῦσι τῆς δευτερώσεως καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὸν
 “σταθμὸν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου Κυρίου πάντα τὰ
 “σκευὴ τὰ πεποιημένα τῷ Βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ πάσῃ
 “τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω Ἱερου-
 “σαλὴμ ἐν Σαδημῶθ κέδρων, καὶ ἔλαβε τὸν χυὸν αὐτῶν 20
 “εἰς Βαιθήλ, καὶ κατέκαυσε τοὺς χωμαρεῖς οὓς ἔδωκεν
 d “βασιλεῖς Ἰουδα, καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἐν ταῖς
 “πόλεσιν Ἰουδα καὶ ἐν τοῖς περικύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ
 “τοὺς θυμῶντας τῇ Βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ
 “τῇ σελήνῃ καὶ τοῖς μαζουρῶθ καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ 25
 “οὐρανοῦ. καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου Κυρίου ἔξωθεν
 “Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν χειμάρρουν τῶν κέδρων, καὶ κατέκαυ-

3 Reg.
xiii. 2.

4 Reg.
xxiii.
4-6.

4. ὁ assumptum ex B.D.

7. ἀνοίσων] ἀνοσίας Edd.

ex B.D. 11. τῶν ἐπιθύνοντων B.D.

12. τοὺς ἐπιθύνοντας Edd. (19. al.)

13. ἐναργῶς D. οὕτως Edd.

14. τῇ τετάρτῃ] τῷ τετάρτῳ D.

15. τοῖς alt. deest in D.

16. τοῖς alt. deest in D.

17. ναοὺ pro οἴκου D.

18. χωμαρεῖς D. Edd. χομαρεῖς B.

19. τῇ Βάαλ D. (Alex.) τῷ Βάαλ Edd. (Vat.)

20. μαζουρῶθ D. [β ob maculam incertum.]

21. Α κέδρων ad κέδρων transilit D. (Alex.)

5. ποτε ante καὶ ὁ transp. D. τῷ alt. om. B.

8. λόγῳ] λόγοις iid. θυσιαστήριον alt. accessit

9. προεπηγγελμένον D. προηγ. Edd.

10. Statim τὸ ἱερὸν

11. γράμμα pro τὸ γρ. τὸ ἱ. D.

12. τῇ τετάρτῃ] τῷ τετάρτῳ D.

13. τοῖς alt. deest in D.

14. ναοὺ pro οἴκου D.

15. κατέκαυσαν D.

16. τῇ Βάαλ D.

17. μαζουρῶθ D. [β ob maculam incertum.]

18. Α κέδρων ad κέδρων transilit D. (Alex.)

“ σεν αὐτοὺς ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν κέδρων, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς
 “ χοῦν, καὶ ἔρριψε τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν τάφον τῶν υἱῶν
 “ τοῦ λαοῦ.” συνίης οὖν, ὅπως τισὶ τέθινται ταφη τις
 ὥσπερ τὰ χωνευτὰ, καὶ ἐξωλοθρεύθησαν ἐξ αἵκου Κυρίου τὰ

5 γλυπτὰ;

Πιστώσεται δὲ τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον καὶ ἑτέρα γραφή.

ἔφη γὰρ οὕτως ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλειπομένων “ Ἐν

“ τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ” δῆλον δὲ ὅτι τῆς

Ἰωσίου· “ καὶ αὐτὸς ἔτι παιδάριον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι

10 “ Κύριον τὸν Θεὸν Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ

“ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρῖσαι

“ τὸν Ἰούδαν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ

“ τῶν ἀλσέων καὶ ἀπὸ τῶν χωνευτῶν, καὶ κατέσκαψαν κατὰ

“ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ θυσιαστήρια τῶν Βάαλ, καὶ τὰ

15 “ ὑψηλὰ τὰ ἐπ’ αὐτῶν, καὶ ἔκοψε τὰ ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ, α 493 A.

“ καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε καὶ ἐλέπτυνε καὶ ἔρριπεν ἐπὶ

“ πρόσωπον τῶν μνημάτων τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς· καὶ

“ ὅστ’ ἱερέων κατέκαυσεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ ἐκαθά-

“ ρισε τὸν Ἰούδαν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ.” οὐκοῦν διολώ-

20 λασιν ἐπ’ αὐτοῖς τεμένεσιν, ὡς ἔφην, καὶ βωμοῖς, καὶ τοῖς

χωνευτοῖς μονονουχὶ συνεθάπτοντο, κατὰ τὸν τοῦ Προφήτου

λόγον. ἰστέον δὲ, ὅτι κατὰ γε τοὺς χρόνους Ἐζεκίου προεφή-

τευσεν ὁ Ναούμ. εἶτα γέγονεν ἐκ μὲν Ἐζεκίου Μανασσῆς,

ὃς βεβασίλευκεν ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα· Μανασσῇ δὲ

25 υἱὸς Ἀμὼς, ὃς ἔτη μόλις διεβίω δύο, καὶ μετ’ ἐκείνῳ ὁ Ἰω-

σίας, ἐφ’ οὗ τὰ τῆς προφητείας πεπλήρωται, καθὰ δέδειχεν

ἡμῖν ἀρτίως ὁ λόγος.

1. αὐτοῖς B. αὐτὸ Edd. (74, 243.) [αὐτὸν Vat.] τῶν assumptum ex B.

2. αὐτῶν B.D. (245.) αὐτοῦ Edd. 3. τὰ χωνευτὰ ὥσπερ τις ταφή; inverso ordine D. 7. τῷ δευτέρῳ D. 8. τῷ om. D. τῆς Ἰωσίου δὲ δηλονότι

inverso ordine D. 10. Δαυεὶδ assumptum ex D. [deest in XI. 19, 71, 108.] 13. ἀπὸ τῶν] + γλυπτῶν καὶ Edd. κατέσκαψαν B. (60, 64, 119, 158, 243.)

κατέκαυσαν D. κατέσκαψε Edd. (19. al.) [κατέσπασε Vat. κατέστρεψαν Alex.] 14. τῶν B.D. τοῦ Edd. 18. ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια D. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον B.

Edd. 20. ὡς ἔφην τεμένεσιν inverso ordine D. 21. τοῦ προφήτου D. τῆς προφητείας Edd. 22. γε om. D. Ἐζεκίου χρόνους inv. ord. D.

23. Μανασῆς et Μανασῇ D. 25. Ἀμὼν Edd. invitis B.D. ὁ deest in Edd.

“Ὅτι ταχεῖς ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη οἱ πόδες εὐαγγελιζομένου καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην.

Διέτριβον μὲν ἐν Βαβυλῶνι γεγονότες αἰχμάλωτοι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἦσαν γεμὴν ἐν ἐλπίσι τοῦ καὶ αὖθις ἀνακομισθῆσεσθαι κατὰ καιροῦς, καὶ εἰς τὴν ἄνωθεν αὐτοῖς καὶ ἐκ πατέρων εὐγένειαν ἀναφοιτήσῃ οὐκ εἰς μακρὰν, τοῦτο προφητῶν ἀγίων ὡς Θεοῦ λαλοῦντος ἐπηγγελμένων. ἦν δὲ αὐτοῖς ὁ τῆς ἐλπίδος καιρὸς, τῆς Κύρου βασιλείας μέλλοντος αἰρήσῃν κατὰ κράτος τὴν Νινευῖ, καὶ τοῦτο πάλιν αὐτοῖς Ἡσαΐου προαπηγγελκός. ἔφη γάρ “Οὕτω λέγει Κύριος 10
“ὁ Θεὸς τῷ χριστῷ μου Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς
“ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλείων
d “διαρρήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρας, καὶ πόλεις οὐ
“συγκλεισθήσονται Ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι, καὶ
“ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς 15
“συνθλάσω.” καὶ μεθ’ ἕτερα πάλιν “Οὗτος οἰκοδομήσει
“τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ
“μου ἐπιστρέψει, οὐ μετὰ λύτρων οὐδὲ μετὰ δώρων, εἶπε
“Κύριος σαβαώθ.” ἦξει τοίνυν, φησὶν, ἄγγελος τοῖς ἐξ
c Ἰσραὴλ εἰρήνης, τὴν Κύρου σημαίνων ἐκστρατείαν, ὅτε καὶ 20
τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπεσεύοντο ζυγόν, καὶ τὴν τῶν κρα-
τούντων ῥάβδον συνέτριψαν, καὶ τῆς ἀσυνήθους δουλείας
ἀπορρήξαντες τὰ δεσμὰ, οἵκαδε πάλιν γεγονότες, ἐσώζοντο.

Εἰ δὲ δὴ τις ἔλοιτο τὴν δύναμιν τῶν προκειμένων τοῖς τοῦ ἀγίου Βαπτιστοῦ κηρύγμασιν ἐφαρμόσαι, παλινδρομήσειεν 25

1. οἱ πόδες ἐπὶ τὰ ὄρη inverso ordine D. 3. οἱ om. D. 4. ἀνακομισθῆναι (= ἦναι) D. 5. αὐτοῖς] αὐτῶν Edd. Statim καὶ assumptum ex D. 6. ἀναφοιτήσῃν εὐγένειαν D. 8. αὐτοῖς D. αὐτὸς Edd. καρὸς] + ὁ Edd. inv. D. 10. προαπηγγελκός D. προηγ. Edd. 12. ἐπακοῦσομαι D. 13. οὐ deest in D. 14. ἐγὼ] + δὲ B. Edd. 15. χαλκᾶς] χαλκοῦς Edd. καὶ μοχλ. σιδ. συνθλάσω om. D. 17. Ἱερουσαλὴμ B. Edd. μου D. (A.V. etc.) 18. οὐ pro οὐδὲ D. 19. εἰρήνης τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ inverso ordine D. 21. ἀπεσεύοντο] ἀπεσεύσαντο D. 22. συνέτριψαν ῥάβδον inverso ordine D. 23. ἀπορρήξαντες B. διαρρήξαντες D. ἀπερρήξαν Edd. 24. τῶν προκειμένων τὴν δύναμιν inverso ordine D. 25. ἐφαρμόσειεν Edd. invitis B.D. Statim παλινδρομήσειεν D. πάλιν δράσειεν Edd. δράσειεν B.

ἂν καὶ οὗτος ὀρθῶς. ἐποιεῖτο γὰρ ἐν ἐρήμῳ τὰς διατριβάς,
καὶ οἷον ἐν ὄρεσι διακεκραγὼς εὐηγγελίζετο τὴν εἰρήνην, του-
τέστι Χριστόν. ὠραῖοι δὴ οὖν οἱ πόδες καὶ ταχεῖς τοῦ ^a 494 A.
λέγοντος “Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς Ez. xl. 3.
5 “ τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.”

Ἐόρταζε Ἰουδα τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος τὰς εὐχάς σου, διότι οὐ
μὴ προσθῶσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαιάωσιν.

Προσ τεταχότος τοῦ νόμου, μὴ δεῖν ἔξω θύειν τῆς ἱερᾶς
τε καὶ θείας αὐλῆς, ἀλλ’ “εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται
10 “ Κύριος ὁ Θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ,” ἐν
ἀλλοδαπῇ γεγονότες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν Περσῶν τε καὶ ^b
Μήδων χώραν οἰκοῦντες, ἄπρακτοί που πάντως περὶ τὰ
σφισι νενομισμένα καὶ ἀνενέργητοι διετέλουν, οὐ τὰς ἐξ
ἔθους πληροῦντες ἑορτάς, οὐ θυσίας προσάγοντες, οὐκ ἀπαρ-
15 χὰς, οὐ χαριστήρια κατὰ τὸν νόμον, οὐ τὸν ἁμνὸν σφάζοντες
ἐν μηνὶ τῷ νέῳ· τάχα που καὶ πρὸς μόνας ὀκνοῦντες δοξο-
λογίας. καὶ τοῦτό φαμεν τοῦ θεσπεσίου Δαυεὶδ ὡς ἐκ προσ-
ώπου λέγοντος τοῦ ἐν Βαβυλῶνι λαοῦ “Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Ps.
cxxxvi.
1, 2.
20 “ σθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών. ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς
“ ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν.” καὶ πρὸς τούτοις ἔτι
“ Πῶς ἄσομεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;” ἔξω Ib. 4.
γὰρ, ὡς ἔφην, τῆς ἁγίας γῆς γεγονόσιν αὐτοῖς, ἔξω ναοῦ
καὶ σκηνῆς, καὶ τὸν ἱερόν οὐκ ἔχουσι χώρον, ἀπρακτεῖν ἦν
25 ἀνάγκη περὶ τὰ ἐκ νόμου. ἐπειδὴ δὲ ἀνεδείχθη λοιπὸν ὁ τοῦ

1. Haec καὶ οὗτος accesserunt ex B.
5. τοῦ Θεοῦ ἡμῶν D. αὐτοῦ Edd. (309.)
cf. infra. προσθήσωσιν Edd. (Vat.) διελθεῖν] + διὰ σοῦ Edd. (Vat. s) inv. B.D.
(Alex. XII.) 9. τε om. D. 12. οἰκοῦντες χώραν inverso ordine D.
13. καὶ ἀνενέργητοι] ἀνίεροι D. 14. ποιῶντες pro πληροῦντες D.
15. τὸν prius om. D. τὸν ἁμνὸν post νέῳ transp. D. 18. τοῦ ἐν Βαβυ-
λῶνι λαοῦ D. Edd. τῶν ἐν B. λαῶν B. τῶν ποταμῶν D. 23. ἁγίας] ἰδίας
ἔγαν Edd. 24. αἱ pro καὶ alt. D. 25. λοιπὸν ἀνεδείχθη inverso
ordine D.

ἀνείσθαι καιρὸς, ἐπιφθέγγεται τις εἰκότως αὐτοῖς ἢ ὁ τῆς εἰρήνης ἄγγελος, οὗ καὶ ταχεῖς οἱ πόδες, ἡγουν αὐτὸς ὁ d Προφήτης, ὅτι μετέστιν αὐτοῖς πληροῦν ἐορτὰς, ἀνάπτειν χαριστηρίους ῥδὰς, καὶ ἀποπεραίνειν εὖ μάλα τὰ ἐν εὐχαῖς ἡγουν ὑποσχέσεσι. προσεπαγγέλλεται δὲ καὶ τὴν ὅσον οὐ- 5 δέπω τῶν ἐχθρῶν ἐσομένην ἀπώλειαν. οὐ γὰρ μὴ προσθῶσι φησι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαιώσιν, τουτέστιν οὐκ εἰς μακροῦς ἔτι χρόνους μενοῦσι, οὔτε μὴν παλαιουμένην ἡγουν ἀτελεύτητον ἔξουσιν τὴν εὐημερίαν. πεπαύσεται γὰρ καὶ καταλήξει συστελλομένη.

10

Rom. ii.
28, 29.

Ἀκούετω δὲ πρεπωδέστερον καὶ ὁ νοητὸς Ἰουδας τῶν e τοιῶνδε φωνῶν. “Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, “οὐδὲ ἢ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ’ ὁ ἐν τῷ “κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ “γράμματι, οὐ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ’ ἐκ τοῦ 15 “Θεοῦ.” ἐορτάσει μὲν οὖν ὁ τοιόσδε λαμπρῶς, ἐρηρυσμένην ἔχων τὴν πίστιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν εἰς Χριστὸν, ἡγιασμένους τῷ Πνεύματι, καὶ τῇ τῆς υἰοθεσίας διαπρέπων χάριτι. προσ- 495 A. a οἶσει δὲ τῷ Θεῷ θυσίας πνευματικὰς, ἐαυτὸν ἀνατιθεὶς εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, καὶ πᾶν εἶδος συνεπιτηδεύων ἀρετῆς, σωφρο- 20 σύνην, ἐγκράτειαν, ἀνδρείαν, ὑπομονὴν, ἀγάπην, ἐλπίδα, φιλοπτωχείαν, χρηστότητα, μακροθυμίαν. “Τοιαύταις γὰρ “θυσίαις εὐαρεστεῖται Θεός.” ἴστω γεμὴν ὁ νοητὸς Ἰουδας περὶ παντὸς ἐχθροῦ καὶ τῶν πάλαι κεκρατηκότων, ὅτι οὐ μὴ προσθῶσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαιώσιν, τουτέστιν ἐκ μέσου 25 γενήσονται πεμπόμενοι δηλονότι πρὸς κόλασιν. ὁ δὲ καὶ

H. b.
xiii. 16.

b πεπλήρωκεν ὁ Χριστὸς, ἐπιτάσσω τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύ-

S. Luc.
viii. 32,
33.

1. τις om. B. invito D. πρέμειν Θεῷ pro ἀνάπτειν D.

ἡγουν ὑποσχέσεσι Edd.

inverso ordine D.

pro τῶν τοιῶνδε φωνῶν D.

μὲν D.

inverso ordine D.

θῶσιν] προσθήσωσι iid.

3. ἐορτὰς πληροῦν inv. ordine D. Statim ἀνα-

4. ἀποπεραίνειν D. περ. Edd. ἐν εὐχῇ

5. οὐδέπω D. οὔπω iid.

11. Ἰουδας] Ἰουδαῖος iid. Statim τὰς τοιαύτας φωνὰς

14. πνεύματι] + καὶ Edd.

18. καὶ assumptum ex D.

22. χρηστότητα] + καὶ Edd. invito D.

26. κόλασιν] + τὴν ἀμήνητον iid.

8. μενοῦσι χρόνους

16. δὴ pro

21. ἀγάπην, ἀνδρείαν, ὑπομονὴν

25. προσ-

μασιν εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν, καὶ δοὺς τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι τῶν ἐχθρῶν κατεξανίστασθαι, καὶ κατὰ παθῶν ἀνδρίζεσθαι καὶ ἀμαρτίας καταθλεῖν καὶ “πατεῖν ἐπάνω 8. Luc. x. 19.
5 “ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ
“ἐχθροῦ.”

Συντετέλεσται, ἐξῆρται· ἀνέβη ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου, ἐξ- Κεφ. β'.
2 c
αιρούμενος ἐκ ὑλίσσεως.

Ὡς ἀραρότως ἤδη, καὶ πάντα τε καὶ πάντως συμβησο-
μένου τοῦ δεῖν ἀπολέσθαι τὴν Νινευῖ, συντετελέσθαι φησὶν
10 αὐτὴν, τὸ οἶον ἐλθεῖν εἰς συντέλειαν διὰ τούτου δηλῶν. καὶ
μὴν καὶ ἐξῆρθαι, τουτέστιν ἐκκεκόφθαι τε εἰσάπαν καὶ ἀνη-
ρῆσθαι παντελῶς. εὖ δὲ δὴ σφόδρα καὶ τὸ ἀνέβη φησὶν
ἐπὶ Κύρου, μετ' ἐμφάσεως οἶμαί που τοιοῦτόν τι σημαίνων, d
ὁποῖον ἔφη περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας, τὰ κατὰ
15 καιροὺς ἐσόμενα τῇ Νινευῖ προαναφωνῶν “Ἀνέβη λέων ἐκ
“τῆς μάνδρας αὐτοῦ, ἐξολοθρεῶν ἔθνη ἐξῆρε, καὶ ἐξῆλθεν
“ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν σου εἰς ἐρήμωσιν,
“καὶ αἱ πόλεις σου ἐρημωθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι
“αὐτάς.” θηρὸς γὰρ ἀγρίου δίκην ἐπιθρώσκων τῇ Νινευῖ,
20 τοὺς ἐν αὐτῇ κατεδήδοκεν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὡς πολέμιος
δεινός τε καὶ ἀτεράμων ἦν, καὶ ἄθραυστος εἰς ὄργας γέγονε,
τοῖς δὲ ἐξ Ἰσραὴλ ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπον καὶ ἐξαιρούμενος ἐκ e
θλίψεως, τουτέστιν ἀπαλλάττων αὐτοὺς τῆς ἀσυνήθους δου-
λείας, δεσμῶν ἀνιείς, αἰχμαλώτους ὄντας ἀνακτῶμενος, διὰ

1. δοὺς] διδοὺς D.
2. ἀγαπῶσιν αὐτὸν et κατεξανίστ. τῶν ἐχθρῶν et
ἀνδρίξ. κατὰ παθῶν in verso ordine D.
3. καταθλεῖν B. καθελεῖν D. Edd.
καθελεῖν ἄμ. in verso ordine D. ἐπάνω ὄφ. καὶ σκορπ. πατεῖν in verso ordine
Edd. invito D.
4. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
5. καὶ πάντως om. D. Statim συμβησομένου post Νινευῖ transp. D. 12. φησι
post Κύρου transp. D.
6. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
7. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
8. καὶ πάντως om. D. Statim συμβησομένου post Νινευῖ transp. D. 12. φησι
post Κύρου transp. D.
9. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
10. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
11. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
12. φησι post Κύρου transp. D.
13. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
14. τὰ κατὰ κ. ἐσόμενα] κατὰ κ. τὸ ἐσόμενον D.
15. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?)
16. ἐξῆρε et ἐξῆλθε inter se transp. D. (198.)
17, 18. σου utrumque
assumptum ex D. (XII.) cf. supra 165 b.
18. ἐρημωθήσονται habet D.
19. κατοικεῖσθαι D. κατοικίσεσθαι Edd.
20. κατεδήδοκεν] κατεβρώχισεν D.
21. γέγονε, τοῖς δὲ] γέγονε δὲ τοῖς D.
22. αὐτοὺς post
δουλείας transp. D.

τοῦ πέμψαι μὲν οἴκαδε, προστάξαι δὲ καὶ τὸν θεῖον αὐτοῖς ἀναδεΐσθαι ναόν.

Τὸ δὲ ἐμφυσῶν εἰς πρσωπον, ὡς ἐκ παραδόσεώς τε καὶ συνηθείας φησὶν Ἰουδαϊκῆς. εὐρήσομεν δὲ καὶ τῶν τοιούτων τὴν μνήμην ἔσθ' ὅτε κειμένην παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις 5

496 A. ■ γραφαῖς, ὁποῖόν ἐστι τὸ δεῖν οἰεσθαι τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ ταῖς κατὰ Θεοῦ δυσφημίαις περιρρήγνυναι τὰ ἱμάτια. καὶ γοῦν ὁ Καιάφας Υἱὸν ἑαυτὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ περιέρρηξε τὴν ἐσθῆτα, διακεκραγώς τε καὶ λέγων Ἐδυσφήμῃσε. δεδράκασι δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεσπέ- 10

S. Matth.
xxvi. 65.

1. ἤθελον αὐτοῖς τῆς θεοσημίας οἱ θεωροί. ἔφασκον γὰρ ὅτι

Acta SS.
App. xiv.
11, 12.

“Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις ἦλθον πρὸς ἡμᾶς· ἐκά- 15
“λουν δὲ τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν,
“ὅτι αὐτὸς ἦν, φησὶν, ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.” ἐπειδὴ δὲ
τὸ δρώμενον δυσφημία τις ἦν, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν,
παραδόσεσιν Ἰουδαϊκαῖς καὶ ἀγράφοις ἔθεσιν ἀκολουθοῦντες
ἔτι. διαβέβληται δὲ τὸ ἔθος, ὡς οὐκ ὄν ἐκ νόμου, καὶ ἀνό- 20
νητον παντελῶς. καὶ γοῦν ἔφη πρὸς Ἰουδαίους ὁ τῶν ὄλων
Θεὸς πλαττομένους τὰ τοιάδε καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας

Joel. ii.
12, 13.

2. ἀποφοιτῶντας μακράν “Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ ἐξ ὅλης
“καρδίας ὑμῶν, ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ,
“καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια 25
“ὑμῶν.” ὥσπερ οὖν ἔθος ἦν περιρρήγνυναι τισὶ τὴν ἐσ-

1. αὐτοῖς] αὐτοὺς D.

2. ναόν B.D. νεών Edd.

5. τὴν deest in Edd.

κειμένην ἐσθ' ὅτε inverso ordine D.

6. Quae sequuntur citantur in Cat. in

Acta SS. App. a Cramero edita. Cf. supra vol. i. 335. Contuli cum solo d.

7. δυσθυμίας (sic) D.

8. καὶ γοῦν D.d. καὶ μὴν καὶ B. καὶ μὴν Edd. Statim

d. assumptum ex B.D. d.

8. τοῦ Θεοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ D.d. τοῦ

Σωτήρος Χριστοῦ λ. Θεοῦ Edd.

9. καὶ om. Edd.

12. ἐπεὶ

δὲ D. Statim τινα post ἡρῶστ. transp. D.

13. ἀπῆλλαξαν D. inv. d.

14. ἤθελον αὐτοῖς hoc ordine D.d. οἱ θεωροί D.d. οἱ ἱερεῖς Edd. χάριν, οἱ ἱερεῖς e

suo Migne. ὅτι assumptum ex D. 18. ἑαυτῶν D.d. αὐτῶν Edd. 19. ἐγ-

χαρίφοις (sic) D.d. sed ἀγρ. habet c. teste Cramero.

20. ὡς οὐκ ὄν] ὡς

Ἰουδαϊκόν, οὐκ ὄν D.

22. τοιαῦτα pro τοιάδε et ἀληθείας pro ἀληθοῦς

εὐσεβείας D. inv. d.

24. Hacc ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλ. καὶ ἐν κοπετῷ accesserunt

ex B.D. d.

26. ἦν ἔθος inverso ordine D. τισὶ om. D.

θῆτα, δεδυσφημηκότος τινός, οὕτω καὶ τὸ ἐμφυσᾶν εἰς πρ-
σωπον τῶν ἡρώστηκότων καθ' ὄντιναοῦν τρόπον. ἔδρων δὲ
τοῦτο μάλιστα, καὶ ἄγαν ἐκτόπως, οἱ ἀφορκίζειν εἰωθότες
καὶ περιέργοις ἐπρωδαῖς, πνευμάτων τε καὶ ἀλγημάτων τοὺς
5 κάμνοντας ἀπαλλάττειν προσποιούμενοι. δέχεται τοίνυν ἐκ
τῆς παρ' αὐτοῖς συνηθείας τὸ παράδειγμα, καὶ φησιν Ἀνέβη δ
ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου· Κύρος δὲ δηλονότι καὶ ἐξαι-
ρούμενός σε ἐκ θλίψεως. τοῦτο γὰρ δύνασθαι κατορθοῦν,
ὡς ἔφην, προσεποιούντο τινες, ἐμφυσῶντες ἑτέροις.

10 Σοφὸν δὲ καὶ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι καὶ τὸ τοῦ διαβόλου καὶ
τὸ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννούσης ἀμαρτίας συνέσταλται κρά-
τος, καὶ ἦλω μὲν ὥσπερ ὁ θάνατος, ἐξῆρται δὲ καὶ εἰς ἅπαν
ἢ φθορά. ἀναβεβήκε γὰρ ἐξ ἄδου καὶ ἀνεβίω Χριστὸς, ὁ
ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπον τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ λέγων
15 “Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον.” ἀπηλλάγμεθα γὰρ οὕτω παντὸς
κακοῦ, καὶ μέτοχοι γεγονότες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ
ἀρχαῖον τῆς φύσεως ἀναστοιχειούμεθα κάλλος, καὶ εἰς εἰκόνα
τὴν πρώτην νοητῶς μεταχαραττόμεθα. μορφοῦται γὰρ ἐν
ἡμῖν διὰ τοῦ Πνεύματος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

S. Joan.
xx. 22.

20 Σκόπευσον ὁδὸν, κράτησον ὁσφύος, ἄνδρισαι τῇ ἰσχύϊ σου σφύδρα, α 497 A.
διότι ἀπέστρεψε Κύριος τὴν ὕβριν Ἰακώβ καθὼς ὕβριν τοῦ 3
Ἰσραὴλ.

Ὡς αὐτίκα δὴ μάλα βαδιούμενοι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, οἵκαδέ
τε ἰέναι μέλλουσιν, ἀναγκαίως ἐπιφωνεῖ τὸ χρῆναι λοιπὸν
25 καὶ τὴν ὁδὸν κατασκέπτεσθαι καὶ κρατεῖν ὁσφύος, τουτέστιν

1. εἰς] + τὸ Edd. 2. τῶν om. D. ὄντιναοῦν (sic) iid. 3. λίαν
προ ἄγαν D. ἀφορκίζειν B. ἐφορκίζειν D. Edd. 7. ἐμφ. post σου tr. D.
εἰς] + τὸ Edd. καὶ erasum est in B. habet D. 8. σε habet D. 11. τυ-
ραννούσης] τυράννου Edd. συνέσταλται] συντετέλεσται D. 12. ἐξήρηται D.
13. ὁ om. D. 17. ἀνεστοιχειώμεθα D. 18. ἀναχαραττόμεθα νοητῶς pro
νοητῶς μεταχαραττόμεθα D. 19. δι' ἁγίου πνεύματος Ἰησοῦς Χριστός D. ὁ alt.
assumptum ex B. 20. ἄνδρισαι] ἀνδρίζε Edd. σου accessit ex B.D. (Alex.)
21. ὕβριν] + τοῦ D. cf. infra. τοῦ om. B. (153.) 23. μάλα assumptum
ex B.D. Cat. in S. Luc. xii. 35. Ἰουδαίων Aub. 24. τ' ἰέναι D.
25. κατασκέπτ. τὴν ὁδὸν inverso ordine D.

ἐτοιμῶς τε καὶ ἐπιτηδείως ἔχειν πρὸς τοὺς τῆς ὁδοιπορίας
 ἢ πόνους, καὶ παντὸς ὅκνου κατανδρίζεσθαι, καὶ μακρῶν δια-
 στημάτων ἀμείνους ὁρᾶσθαι φιλεῖν, προθυμίαις ἀμάχοις εἰς
 τοῦτο χρωμένους. ἐτοιμότητος δὲ σημεῖον, τὸ οἶον εὐπρεπῇ
 καὶ διεξωσμένην ἔχειν τὴν ὁσφύν. καὶ γοῦν ὁ Κύριος ἡμῶν 5
 Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις, μᾶλλον δὲ καὶ
 πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν “Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες
 “περιεζωσμέναι” φησὶν. ὁδοιπορικὸν γὰρ τὸ σχῆμα, καὶ
 ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατον τοῖς τὸ θεῖον κηρύττουσιν εὐ-
 αγγέλιον, καὶ ἐτοιμοτάτους ἔχουσιν εἰς τοῦτο τοὺς πόδας. 10
 ὁ κράτησον δὴ οὖν ὁσφύς φησὶν, ἀντὶ τῶν παρεσκευασμένος
 εἶσο καὶ οἶον εὐτρεπῆς εἰς ἀποδρομὴν. ἀπέστρεψε γὰρ Κύριος
 τὴν ὕβριν φησὶ τῷ Ἰακώβ καθὼς ὕβριν τοῦ Ἰσραὴλ. ἐπιτῆρει
 πάλιν ἐν τούτοις ἀναγκαίως εἰσκεικομισμένην τὴν διαστολήν.
 Ἰακώβ μὲν γάρ φησι τοὺς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ κατῳκηκότας, 15
 τουτέστι τὰς δέκα φυλάς, ὧν βεβασιλεύκασιν οἱ ἐκ φυλῆς
 Ἐφραΐμ καὶ Μανασσῇ, οἱ γεγόνασιν ἐξ Ἰωσήφ, ὃς ἦν ἐξ
 Ἰακώβ· Ἰσραὴλ δὲ ὀνομάζει τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰούδαν
 τέ φημι καὶ Βενιαμίν. ἐπειδὴ δὲ τοῦ Σεναχηρέμ τὴν Σαμα-
 ρειαν πεπορθηκότος, οὐχ ἦλω τὰ Ἱεροσόλυμα, Θεοῦ τὸ 20
 δ τηνικάδε προασπίζοντος καὶ δαπανῶντος ἀγγέλου χειρὶ τὸν
 Ἀσσύριον· ἀνῆκε δὲ Κῦρος οὐχὶ μόνους τοὺς ἐκ τῆς Σαμα-
 ρείας αἰχμαλώτους, ἀπενηνεγμένους εἰς τὴν Νινευί, ἀλλὰ γὰρ
 καὶ τοὺς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐλόντος τοῦ Ναβουχοδον-
 νόσορ τὴν χώραν· ἀναγκαίως φησὶν ὁ Προφήτης ὅτι ἀπε- 25

S. Luc.
 xii. 35.

4 Reg.
 xix. 35.

2. ὅκνου παντὸς *inverso ordine* D. 4. ἐτοιμότητος B. ἐτοιμοτάτων
 [ἐτοιμώτ. D. Pont.] D. Edd. σημεῖον] + τούτου Edd. εὐπρεπῇ B. D. ἀπρεπῇ iud.
 6. ὁ assumptum ex B. 7. πᾶσι pro πᾶσι D. εἰς αὐτόν π.
inverso ordine D. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες περιεζωσμέναι φησὶν B. ἐστ. αἱ ὁ.
 ὑμῶν περιεζωσμένοι D. ἔλεγει· ἔστωσαν αἱ ὁσφύες ὑμῶν περιεζωσμένοι Edd.
 8. σχῆμα B. D. Cat. χρῆμα iud. 9. κηρύττουσι D. Cat. ἀνακηρυττ. Edd.
 12. εὐπρεπῆς D. 13. φησι ante Κύριος *transp.* D. 14. ἐπὶ pro ἐν D.
 16. βεβασιλεύκασιν] ἐβασίλευσαν b. 17. Μανασῇ D. 18. ἐν] + τοῖς
 Edd. invito D. 18–20. Haec Ἰούδαν τέ—τὰ Ἱεροσόλυμα *accesserunt* ex B. D. b.
 20. πεπορθηκότος] πορθησαντος b. τὸ τηνικάδε b. τὸ τηνικάτα Edd. ἐν τῷ τηνικάδε
 (quae ante Θεοῦ *transp.*) D. 22. τῆς assumptum ex D. b. 23. γὰρ om. D.
 habet b. 24. Haec ἐλόντος τοῦ [τοῖς (sic) b.] Ναβουχοδονόσορ τὴν χώραν
accesserunt ex D. b. Statim διὰ τοῦτο add. Edd. invitis B. D. b.

στρεψε Κύριος τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακώβ καθὼς ὕβριν τοῦ Ἰσραηλ.
καὶ ὕβριν μὲν φησι τὴν δουλείαν ἣτοι τὴν θητείαν. ὅτι δὲ
ἅπαντας ἀνήσει Θεὸς, οὐ προασπίζων μὲν τινῶν, ἐναφιεὶς δὲ
τοῖς πόνοις ἐτέρους ἐντρύχεσθαι, διδάσκει λέγων οὕτως c

5 Ἀπέστρεψε τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακώβ καθὼς ἀποστρέφεται καὶ ἡ
τοῦ Ἰσραήλ. σύμπαντες γὰρ, ὡς ἔφημεν, ἀνέδραμον εἰς τὴν
Ἰουδαίαν, τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας διακρουσάμενοι βλάβῃ.

Χρῆναι δέ φημι ἔγωγε, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ τοὺς ἐν
Χριστῷ λελυτρωμένους ζῆν μὲν ἐθέλειν οὐκ ἀπερισκέπτως
10 ἔτι περιθρεῖν δὲ μᾶλλον τῆς ἀρεσκούσης τῷ Θεῷ πολιτείας
τὴν ὁδὸν καὶ τρίβον ἰέναι τὴν ἀγαθὴν καὶ κρατεῖν ὁσφύος,
τουτέστιν ἀμείνους ὀραῖσθαι γαστρὸς καὶ φιληδονίας, “καὶ τῆς a 498 A.
“σαρκὸς μὴ ποιεῖσθαι πρόνοιαν εἰς ἐπιθυμίας,” κατανεανιεύ- Rom.
εσθαι δὲ καὶ παθῶν καὶ ὄκνου παντός· ἥξουσι γὰρ οὕτως xiii. 14.
15 εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, ἐκεῖ τε
προσκομοῦσι Θεῷ πνευματικὰς θυσίας, καὶ τῆς ἀρχαίας
δουλείας τὸν ζυγὸν ἀποσεισάμενοι, τὸν εὐκλεᾶ καὶ ἐλεύθερον
καὶ φαυλότητος ἀπάσης ἀπηλλαγμένον διαβιώσονται βίον.

Διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετινάξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν. b
20 διέφθειραν ὅπλα δυναστείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἄνδρας 4
δυνατοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρί. αἱ ἡνία τῶν ἁρμάτων αὐτῶν
ἐν ἡμέρᾳ ἐτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ οἱ ἵππεῖς θορυβηθήσονται ἐν 5
ταῖς ὁδοῖς, καὶ συγχυθήσονται τὰ ἅρματα καὶ συμπλακῇσονται
ἐν ταῖς πλατείαις· ἡ ὄρασις αὐτῶν ὡς λαμπάδες πυρὸς καὶ
25 ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι.

1. τοῦ prius assumptum ex D. inv. b. 3. ἀνήσει] ἀνέσει Edd. 4. ἐτέρους
accessit ex B.D. οὕτως· ἀπέστρεψε D. οὕτως ἀπεστράφηται Edd. 5. τοῦ
assumptum ex D. ἀποστρέφεται et ἡ om. D. 6. ἔφημεν D.
ἔφην Edd. 7. τὰ ἐκ—βλάβῃ B.D. ἐκ—βλάβῃ Edd. 8. ἔγωγέ φημι in verso
ordine D. 10. Haec τῷ Θεῷ accesserunt ex D. desunt in B. 13. πρό-
νοιαν μὴ ποιεῖσθαι in verso ordine D. ἐπιθυμίας B.D. ἐπιθυμίαν Edd. 14. καὶ
prius om. D. 15. τε assumptum ex D. 16. Θεῷ om. D. θυσίας
πνευματικὰς et ἀποσεισ. τὸν ζυγὸν in verso ordine D. 19. αὐτῶν διέφθειραν.]
Sic interpunxerunt B.D. sed cf. infra. 21. ἐμπαίζοντας] ἐμπυρίζοντες D.
22. αὐτοῦ B.D. Pont. (A.V. s) αὐτῶν F. Aub. (23. al.)

c Ἐνηχοῦντος μὲν τοῖς ἁγίοις προφήταις τὰ κατὰ καιροὺς
 ἐσόμενα τοῦ πάντα εἰδότος Θεοῦ, προαπήγγελον ἀναγκαίως
 κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν. ἐγίνοντο δὲ πλειστάκις καὶ ἐν αὐταῖς
 ταῖς τῶν πραγμάτων ὁράσεσι. τοιγάρτοι καταπεπλήγασι
 καὶ μονονουχὶ πληρούμενα βλέποντες, τοὺς περὶ αὐτῶν ἐποι- 5
 οῦντο λόγους· ὁποῖόν τι καὶ νῦν ὁ Προφήτης δοκεῖ πεπον-
 θέναι ἐπὶ τε τοῖς οἰκοῦσι τὴν Νινευῖ, καὶ τοῖς Κύρῳ συν-
 ησπικόσιν, ὅτι καὶ ἐξετίναζαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν.
 πεποίηται δὲ ὁ λόγος ὡς ἀπὸ γε τοῦ συμβαίνειν ταῖς ἀμπέ-
 d λοις εἰωθότος. ἐκτινάσσεται γὰρ ὁ βότρυς καὶ τὰς ῥάγας 10
 ἀποπτύει, ἢ ῥαγδαϊοτάτου προσβάλλοντος πνεύματος, ἢ
 καύσωνος καταφλέγοντος, ἢ καὶ ἐτέρας ἡστινοσοῦν συμ-
 βαινούσης βλάβης, ὡς καὶ αὐτὸ τοῖς καρποῖς τὸ κῆμα
 συναναφαίνεσθαι καὶ αὐτῆς τῆς ἄνθης ἀπογυμνούμενον.
 οὕτω δὴ οὖν ἀπετίναζαν αὐτοὺς ὡς ἀμπέλους. διεφθαρται 15
 δὲ καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, τουτέστιν ἡ δυναστεία· ὅπλα γὰρ
 ἔσθ' ὅτε σημαίνει τὴν δυναστείαν. δεινούς δὲ ὄντας ἰππέας,
 c καὶ τὰς ἐφ' ἁρμάτων εἰδότας μάχας ἐν ἀφορήτοις ἄγαν φησὶ
 γενέσθαι δείμασιν, ὡς τραπέσθαι μὲν εἰς φυγὴν, συμπλέ-
 κεσθαι δὲ ἀλλήλοις, καὶ συνθραύεσθαι προσρηγνυμένους, 20
 οἶεσθαι δὲ οὕτως καταθεῆναι αὐτὸν τὰς τῶν πολεμίων φά-
 λαγγας, ὡς οὐδὲν λαμπάσι παραχωρεῖν, ἢ καὶ ἀστραπαῖς
 ἐν ἴσῳ καταφλέγειν αὐτοὺς ὅξει καὶ ἀσχετῶ διαττούσας
 δρόμῳ.

6 Καὶ μνησθήσονται οἱ μεριστᾶνες αὐτῶν, καὶ φεύξονται ἡμέρας 25

1. ἁγίοις] + ἀποστόλοις ἤγουν B. Edd. invito D.

καίρου et δοκοῦν αὐτῷ inverso ordine D.

4. ταῖς assumptum ex B.D.

6. πεπονθέναι δοκεῖ inv.

ordine D. Statim ἐπὶ γε Edd. invitis B.D.

8. Assumpta καὶ prius ex D.

11. ῥαγδαίου D.

10. εἰωθ. ταῖς ἀμπ. et ἀποπτύει τὰς ῥάγας inverso ordine D.

12. συμβαινούσης] συντεινούσης Edd.

18. εἰδότας]

εἰδότες iid. ante Migne.

20. συνθραύεσθαι D. συντραύεσθαι iid.

21. καταθεῖν B. καταθέιν D. καταθλῶν Edd. Statim αὐτοὺς Migne. πολέμων pro

πολεμίων iid.

23. καταφλέγειν D. καὶ φλ. iid. διαττούσας assumptum

ex D.

25. μνησθήσ. post αὐτῶν transp. B. (153.)

καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπὶ τὰ α 499 Δ.
τείχη, καὶ ἐτοιμάσουσι τὰς προφυλακάς αὐτῶν.

Καταβρίθοντος τοῦ πολέμου καὶ αὐτοὺς τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ
τοὺς δυνατωτάτους, εἰς νοῦν δέξονται, φησὶν, ἃ δεδράκασιν
5 ἐλόντες τὴν Ἰουδαίαν, ἡγουν ὧν ἐκτόπως εἰρήκασιν, παλιμ-
φήμους ἰέντες φωνὰς, καὶ οἶον τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ταῖς
παρὰ σφῶν ἀθυροστομίαις κατασφενδονῶντες οἱ δεῖλαιοι.
εἴτα τούτων ἐνηνεγμένοι πρὸς ἀνάμνησιν, εἴσονται λοιπὸν,
ὅτι Θεὸν ἔχουσι δυσμενῇ καὶ τοῖς τῶν πολεμούντων αὐ- 1
10 τοὺς ὑποστρωννύντα ποσὶ, καίτοι πάλαι δεινούς ὄντας ἄγαν,
καὶ κομιδῇ δυσάντητον τὴν καθ' ὧν ἂν ἴοιεν προσβολὴν
ποιεῖσθαι μεμελετηκότας. εἰ δὲ δὴ καὶ τράπουντο πρὸς
φυγὴν, δυσεξίτητον εὐρόντες τὸ χρῆμα, καὶ ἀσθενήσαντες ἐν
ταῖς πορείαις αὐτῶν μετοιχήσονται πρὸς βουλὰς ἑτέρας.
15 ἐπιμελήσονται γὰρ τειχῶν, καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ποιήσονται
φυλακάς. δείκνυσι δὲ διὰ τούτων ἡπορηκότας πανταχῇ, καὶ
ὅ τι δράσαι προσήκοι μηδὲ εἰδότας ὅλως, ἀπὸ γε τοι τοῦ
κατεσκοτίσθαι τὸν νοῦν, μονονουχὶ δὲ καὶ οἴνῳ μεμεθυ-
μένους ταῖς ἀκράτοις συμφοραῖς, τὴν τῆς σωτηρίας ἀπότευξιν 6
20 ὀλοφύρεσθαι καὶ διαρρίπτεσθαι πανταχῇ, μεθισταμένους ἐν-
κόλως, ἐκ τούτων μὲν εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ἐκείνων δὲ πρὸς ἕτερα,
καὶ τὸν ἐφ' ᾧ πασι τούτοις ἀνόνητον πόνον ἔχοντας. εἰ δὲ δὴ
καὶ λέγοι ὅτι Καὶ φεύζονται ἡμέρας, ἐκεῖνο οἶμαί που δηλοῖ.
δεινοὶ γὰρ ὄντες, ὡς ἔφην, δυσκαταγώνιστοί τε καὶ τραχεῖς,
25 κατοικήσονται λοιπὸν εἰς τοῦτο δειλίας ὡς ἀναφανδὸν ἐλέσ-
θαι φυγεῖν, καὶ ἀκρίπτως ἤδη τοῦτο δοῶν, καίτοι πάλαι

1. ἀσθενήσουσιν] ἐξασθενήσουσιν F.

6. ἰέντες] Sic correxi post Migne. ἰέντες D. Edd.

αὐτῶν D.

9. πολεμίων D.

τὴν assumptum ex D.

προσήκει D. Edd. Statim μηδὲ D. μὴ B. Edd. τοι om. D.

μεμεθυμένοι B. μεθυσκομένους D.

Edd.

22. ἔχοντας πόνον in verso ordine D.

assumpta ex D. δηλοῖ που inv. ord. D.

δυσκαταγώνιστοι Edd. δυσκαταγώνιστοι B.

τοῦτο inv. ord. D.

5. ἐκτόπως D. ἐκτόπων Edd.

7. παρὰ σφῶν] παρ'

11. δυσάντητον κομιδῇ inv. ordine D.

17. προσήκοι B.

18. μεμεθυμέ-

20. πανταχῇ B. D. πανταχοῦ

23. καὶ ἐπὶ ὅτι

24. δυσκαταγώνιστοί τε D. καὶ

θρασεῖς pro τραχεῖς D.

26. δοῶν

d παραιτουμένους καὶ μόναίς ταῖς εἰς τοῦτο κατηγορεῖσθαι ψιλαῖς ὑποψίασι.

Ἦττηνται δὲ καὶ αἱ πονηραὶ δυνάμεις ὑπὸ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀντιπράττειν οὐκ ἔχουσαι τοῖς θείοις αὐτοῦ νέμασι, τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν δηλονότι, κατεκλῶντό τε 5 τοῖς δείμασι καὶ πεφεύγασιν ἀληθῶς ὑπ' οὐδεμιᾶς ἀσφαλείας ἔτι σωζόμεναι. Θεοῦ γὰρ τὰς δίκας ἐπάγοντος, τίς ἂν δια- e φύγοι; ἢ τίς τοὺς προσκεκρουκότας ἐξονήσῃ τρόπος;

7 Πύλαι τῶν πόλεων διηνοίχθησαν, καὶ τὰ βασιλεια διέπεσεν, καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη· καὶ αὐτὴ ἀνέβαινε, καὶ αἱ δοῦλαι αὐ- 10 τῆς ἤγοντο καθὼς περιστέραὶ φθεγγόμεναι ἐν καρδίαις αὐτῶν.

Οἱ μὲν οὖν μεγιστᾶνες, φησὶν, ἄπορον εὐρόντες τὴν φυγὴν, ἐπὶ τὰ τεῖχη σπεύδουσιν, καὶ ἐτοιμάσουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν. ἔσται δὲ ἀνόνητος ἡ σκέψις αὐτοῖς, ἀναιγνυντας 500 A. a Θεοῦ τοῖς δι' ἐναντίας τὰς τῶν πόλεων πύλας, καὶ τὰ 15 βασιλεια παραδιδόντος, τουτέστι τοὺς τῶν βασιλέων οἴκους, ἐκκαλύπτοντός τε τὰ ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένα, καὶ προτιθέντος αὐτοῖς τὴν ὑπόστασιν εἰς διαρπαγὴν. ὑπόστασιν δὲ τὸν πλουτὸν ἀποκαλεῖ τὸν ἐκ διαρπαγῆς δηλονότι καὶ πλεονεξίας τῆς καθ' ἐτέρων συνειλεγμένον. εἶτα πάλιν ὡς ἐν 20 θεωρία γεγονὼς τοῦ συμβησομένου, ἐλκομένους ἤδη πρὸς αἰχμαλωσίαν ὁρᾷ, τὴν τε βασιλεύουσαν πόλιν, φημὶ δὴ τὴν b Νινευὶ, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν, ἃς καὶ δούλας

3. ὑπὸ assumptum ex D. 4. ἀντιπράττειν οὐκ ἔχουσαι—νέμασι D. οὐκ ἔχουσαι τοῖς αὐτοῦ θ. ν. ἀντιπράττειν Edd. 5. τε assumptum ex D. Statim τοῖς om. D. 7. σωζόμενοι D. 8. ἐξονήσῃ Edd. ἐξονήσει D. ὀνήσει B. Statim τόπος e suo correxit Migne. 9. διέπεσον B.D. (153, 233, 311) διέπεσεν Edd. (Vat. 8) [διέπεσαν Alex. XII.] 10. ἀπεκαλύφθη] διεκαλύφθη B. (153.) αὐτῇ B.D. αὕτη Edd. 13. σπ. ἐπὶ τὰ τεῖχη ἰνν. ordine D. 14. αὐτοῖς] αὐτῶν Edd. ἀνοιγν.] + τοῦ D. 16. παραδόντος τὰ βασ. pro τὰ βασ. παραδιδ. D. τοὺς assumptum ex B.D. 17. ἐγκαλύπτοντός Edd. προτιθέντος] προστιθέντος iid. 19. καλεῖ D. δι' ἀρπαγῆς pro ἐκ διαρπ. D. 21. ἐλκομένην B. Statim δὴ pro ἤδη Edd. 22. δὴ D. δέ iid. 23. ὑπ' αὐτῇ B. ὑπ' αὐτὴν D. ὑπ' αὐτῆς iid. καὶ ult. assumptum ex B.D.

ὀνομάζει, διάτοι τὸ ὑπέξυλχθαι καὶ ὑποκείσθαι τάχα που καὶ
 ὑπηρετεῖν αὐτῇ. φθεγγεσθαι δέ φησιν αὐτὰς ὡς περιστρεφὰς
 ἐν καρδίαις αὐτῶν, τουτέστιν οὐκ ἀναφανδὸν ἀλλὰ λεληθότως.
 ἔθος μὲν γὰρ τῷ πτηνῷ βαρὺ τι καὶ δυσαχθεὲς ἐνολολύζειν
 5 τῇ καρδίᾳ. τοῖς γεμῆν πεσοῦσιν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἐλκο-
 μένοις τε λοιπὸν εἰς αἰχμαλωσίαν συμβαίνειν τι τοιοῦτον, τὸ
 ἀπεικὸς οὐδέν. κατοιμῶζουσιν γὰρ τὴν ἑαυτῶν συμφορὰν, μο-
 νονουχὶ καταπνίγοντες ἔν γε δὴ σφισιν αὐτοῖς τοὺς θρήνους,
 ἐπεὶ μὴ ἐλεύθερον ἐσθ' ὅτε καὶ γοῦν αὐτὸ τὸ κλαίειν αὐτοῖς. c

10 Καὶ Νινευὶ ὡς κολυμβήθρα ὕδατος τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ 8
 φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων. διήρπαζον 9
 τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ
 κόσμου αὐτῆς· βεβάρυνται ὑπὲρ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ
 αὐτῆς.

15 Κελυμβήθρα τὴν Νινευὶ παρεικάζει πεπληρωμένη τε καὶ
 ἐκχεομένη, διάτοι τὸ πλείστην ὅσῃν ἔχειν τὴν ἐνοικουσαν d
 αὐτῇ πληθύν, καὶ τῶν ἐπεισχεομένων ἐθνῶν εἰς ἐπικουρίαν τὰ
 ἀναρίθμητα γένῃ. κατατέθηπε δὲ ὥσπερ, ἡγουν ἄμεινον ὡς-
 περ ἐπιτωθάξει, τοῖς φεύγουσιν, ὅτι πλείστοι τε ὄντες καὶ
 20 ἀριθμοῦ κρείττονες κατῴχοντο πρὸς δειλίας, καίτοι πάλαι
 τῇ πολυάνδρῳ χειρὶ παντὸς πολέμου καταθαρσήσαντες, καὶ
 ὑψηλὴν ἐπαίροντες ἐπὶ γε σφίσιν αὐτοῖς τὴν ὀφρύν. ἀλλ'
 ἦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὁ καὶ δειλίαις αὐτῶν καταφορτίζων e
 τὸν νοῦν καὶ κατακομίζων εἰς κακανδρίαν, καὶ παραλύων τὸ

1. δι' αὐτὸ pro διάτοι D. 4. μὲν om. D. δυσαχθεὲς B. Edd. δυσηχέες D.
 5. καρδία] καλιᾶ D. 6. τὸ assumptum ex B. 8. γε δὴ et ἐσθ'
 ὅτε om. D. 10. ὕδατος] ὑδάτων Edd. (Co.) 11. οὐχ ὑπέστησαν F.
 13. βεβάρυνται] + γὰρ D. 15. παρεικάζει τὴν Νινευὶ in verso ordine D.
 Statim ὑπερχεομένη τε καὶ πεπληρωμένη pro πεπλ. τε καὶ ἐκχ. D. 17. ἐπει-
 σχεομένων B. ἐπὶσχεομένων D. Edd. Statim εἰς ἐπικ. ἐθνῶν in verso ordine D.
 18. γένῃ D. ἔθνη Edd. δε assumptum ex B.D. ἄμεινον om. B. Statim ὥσπερ
 assumptum ex D. 19. γεγονότες pro τε ὄντες D. 20. κατήγοντο pro
 κατῴχοντο Edd. δειλίας D. δειλίαν Edd. 23. δειλίας D. 24. ἀνανδρίαν
 pro κακανδρίαν D.

Ps. xxxii.
16.

μάχιμον. ἀληθὲς γὰρ ὅτι “Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολ-
“ λὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος
“ αὐτοῦ.” σώζει δὲ μᾶλλον οὓς ἂν ἔλοιτο καὶ λίαν εὐκόλως
ὁ τῶν ὅλων Κύριος. εἶτα τί φησιν ὁ Προφήτης; διήρπαζον
τὸ ἀργύριον καὶ διήρπαζον τὸ χρυσίον· ταῦτα δὲ ἦν ἡ ὑπό- 5
στασις· Καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῶν. ἔοικε δὲ καὶ

501 A. α λίθους ἐν τούτοις ὀνομάζειν τὰς Ἰνδικὰς, ἐφ’ αἷς δὴ μάλιστα
βεβαρύνθαι φησὶν αὐτήν, καίτοι καὶ ἐφ’ ἑτέροις σκεύεσιν
ἀθύμως διακειμένην. Ἀσσυρίοις γὰρ ἔθος, ἡγουν Νινευίταις,
πολλὴν καὶ ἐσπουδασμένην τῶν λίθων ποιεῖσθαι τὴν ἄθροι- 10
σιν, καὶ κοσμεῖσθαι κορικῶς, ὥς καὶ ἐν αὐταῖς ἐπέιγεσθαι
ταῖς μάχαις τὴν τοῦ κόσμου λαμπρότητα καὶ περιηγησι-
μένους ὁρᾶσθαι. ἰσχυρολογεῖ δὲ λίαν ὁ Προφήτης ἐν τούτοις
οἰκονομικῶς, καί ποτε μὲν πίπτοντας, ποτὲ δὲ ἀλλήλοις συμ-
πλεκομένους, καὶ ἀποροῦντας τὴν φυγὴν, καὶ ἀνονήτως ἔχον- 15
b τας τὰς προφυλακὰς, ποτὲ δὲ καὶ πεπορθημένους τῷ λόγῳ
ζωγραφεῖ, τὰς τῶν ὄντων ἐν αἰχμαλωσίαις περικόπτων λύ-
πας, καὶ τῇ τῶν τοιῶνδε παραγορεύσει καταγοιτεῦων εὐφυνῶς,
καὶ ἰδίστοις αὐτοὺς διηγῆμασιν ἀποφέρων εἰς εὐθυμίαν.

Διήρπασται δὲ καὶ ὁ σαταναὶς διὰ πρώτου μὲν τοῦ Σωτῆ- 20
ρος Χριστοῦ, εἶτα μετ’ αὐτὸν διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων,
Ab. ii. 7. περὶ ὧν ἔφη πού καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας “Ὅτι ἐξαίφνης
c “ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπί-
“ βουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς.” εἰσκεκόμικε
δὲ καὶ ὥς ἐν εἵδει παραβολῆς τὸ διήγημα Χριστὸς ἐν εὐαγγε- 25
S. Matth.
xii. 29. λικοῖς κηρύγμασιν, ἔφη γάρ “Ἡ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν
“ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι,

3. καὶ λίαν εὐκόλως ante οὓς transp. D.	4. δυνάμεων pro ὅλων D.
5. καὶ assumptum ex D. b.	6. καὶ alt. assumptum ex b.
post ὀνομάζειν transp. b. om. D.	7. ἐν τούτοις
τῶν λίθων inverso ordine D.	8. δὴ assumptum ex D. b.
10. ποιεῖσθαι	11. ἐπέιγεσθαι b. Edd. ἐπάγεσθαι B. D.
12. καὶ assumptum ex B. D.	13. Statim περιηγησιμένην Edd. invitis B. D. b.
15. φυγῆς pro τὴν φυγὴν D.	16. ἀνονήτους D.
17. καὶ πεπορθημένους D.	18. αἰχμαλωσίαις B. αἰχμαλωσία D. Edd.
19. πορθημένους Edd.	20. ἰερεμίας B. D. ἀβακούμ Edd.
21. αὐτῶν iud.	22. αὐτοῖς]
23. καὶ om. D.	24. ἐν alt.
25. Statim Χριστὸς ante ὥς transp. D.	
assumptum ex B. D.	

“ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε διαρπάσῃ τὰ
 “σκεύη αὐτοῦ;” οἱ γὰρ προσκυνοῦντες τῷ σατανᾷ, τὰ
 ἀπόλεκτα σκεύη καὶ τίμια παρ’ αὐτῷ, προσδεδραμῆκασιν τῇ
 πίστει, μετατιθέντος αὐτοὺς πρὸς θεοσέβειαν τοῦ πάντων ἡμῶν
 5 Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀναπειθόντων δὲ καὶ αὐτῶν βαδίζειν εἰς
 τοῦτο τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. d

Ἐκτιναγμός καὶ ἀνατιναγμός καὶ ἐκβρασμός καὶ καρδίας θραυσμός 10
 καὶ ὑπόλυσις γονάτων καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πάσαν ὄσφυν, καὶ τὸ
 πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας.

10 Πᾶν εἶδος συντριβῆς συντριβήσεσθαι λέγει. τὸ γὰρ ἐκ-
 τινάσσεσθαι τε καὶ ἀνατινάσσεσθαι καὶ μέντοι καὶ ἐκβράτ-
 τεσθαι τί ἂν ἕτερον ἡμῖν ὑπεμφήνειεν, ἢ τοῦτο; διαρρίπτειται e
 γὰρ πανταχῇ τὸ τινασσόμενον καὶ ἀνατινασσόμενον. ἔψεσθαι
 δὲ λέγει καὶ καρδίας θραυσμὸν, Θεοῦ δηλονότι συνθραύοντος
 15 εἰς δειλίας, καὶ ὑπόλυσιν γονάτων, τουτέστιν ἀσθένειαν καὶ
 σωμαίων πάρεσιν, καὶ ὠδῖνας ἐπὶ τούτοις, τὰς ἐξ ἀηδιῶν
 δηλονότι· πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον ἐν τοιούτοις ἔσσεσθαι κακοῖς,
 οἱ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν κατεννεγμένοι τῶν καταλυπεῖν εἰωθό-
 των Θεόν; γενήσεσθαι δὲ πρὸς τούτοις διῶσχυρίζεται Καὶ τὸ
 20 πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας. καταμελαίνεται a 502 A.
 γὰρ αἰείπως τῶν ἐν ἀθυμίαις τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν ὀμμάτων
 τὸ φαιδρὸν παραιρεῖται δεινῶς τῶν δειμάτων ἢ ἔφοδος.

Συμβῆναι δὲ τὰ τοιαῦτα φαμέν ἀληθεύοντες αὐτῷ τε τῷ

1. δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν hoc ordine D. διαρπάσῃ τὰ σκ. αὐτοῦ D. διαρπάσῃ (διαρ-
 πᾶσει Edd.) post αὐτοῦ transp. B. Edd. 2. τὰ om. D. 5. Σωτῆρος
 Ἰησοῦ Χριστοῦ D. (Ἰησοῦ suprascriptum manu eadem.) εἰς τοῦτο βαδίζειν in-
 verso ordine D. 7. ἐκβρασμός] βρασμός B. (26, 153.) 8. ψυχὴν pro
 ὄσφυν D. τὰ πρόσωπα F. (22. al.) 9. ἐκάστου pro πάντων D. πρόσκαυμα D.
 (185, 228.) 12. ἂν post ὑπεμφ. transp. B. 13. πανταχοῦ Edd. καὶ
 ἀνατ. om. D. 14. καὶ assumptum ex D. 15. δειλίας D. δειλίαν Edd.
 16. ἐπὶ τούτοις om. D. Statim τὰς ἐξ ἀηδιῶν [ἀηδιῶν D.] B. D. ἐξ ἀρθρων Edd.
 17. τούτοις pro τοιούτοις D. 18. καταλυπεῖν εἰωθῶτων Θεόν D. εἰωθ. τὸν
 Θ. καταλ. Edd. εἰωθ. καταλ. (omittens τὸν Θ.) B. 20. πάντων πρόσωπων
 inverso ordine D. πρόσκαυμα D. (ut supra.) 21. τὸ φ. τῶν ὀμμάτων inverso
 ordine D. Statim παύεται (sic) D.

καθ' ἡμῶν τυραννήσαντι σατανᾷ καὶ ταῖς σὺν αὐτῷ δυνά-
μεσι πονηραῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἐξεπέμποντο τῆς ἀρχαίας ἐκείνης
τιμῆς τε καὶ δόξης, πῶς ἦν εἰκὸς μὴ οὐχὶ πάντα τε καὶ πάν-
τως τὰ τοιαῦδε παθεῖν αὐτούς;

b

- 11 Ποῦ ἔστι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ νομὴ ἡ οὖσα ἐν 5
τοῖς σκύμνοις; οὗ ἔπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ· σκύμνος
12 λέοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν; λέων ἤρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς
σκύμνοις αὐτοῦ καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔπλησε
θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἀρπαγῆς.

Κατοικητήριον μὲν ὀνομάζει λεόντων τὴν Νινευί. κατὰ κήκασι 10
γὰρ ἐν αὐτῇ, καὶ λαμπρὸν ἐποιοῦντο καὶ ἀξιάγαστον ἐνδιαί-
c τημα καὶ βασιλείων ἀσφαλές, οἱ κατὰ καιροὺς αὐτῇ βεβασι-
λευκότες Φουλὰ καὶ Σαλμανασὰρ καὶ Σεναχηρείμ καὶ μέντοι
καὶ Ναβουχοδονόσορ· πεπολεμήκασι γὰρ οὗτοι τὴν Ἰουδαίαν.
τὸ δὲ Παῦ ἔστιν οὐ διερωτῶντος οἶμαί που· δεῖν γὰρ οἶμαι 15
παρατεῖσθαι τὸ εὐηθές· ἐπιτωθάζοντος δὲ μᾶλλον, καὶ ὅτι
διόλωλεν ὁλοτρόπως διὰ τούτου δεικνύοντος, ὥς μηδὲ ὅποι
ποτέ γέγονεν ὁρᾶσθαι λοιπόν. συντετέλεσται γὰρ καὶ ἐξ-
ῆρται, καθά φησιν αὐτός. παῦ δὲ οὖν ἄρα φησὶ τὸ τῶν λε-
d ὄντων κατοικητήριον, τουτέστιν ἡ Νινευί; ποῦ δὲ ἡ νομὴ τῶν 20
σκύμων; καὶ σκύμνους μὲν ὥς γε οἶμαι, φησὶ τοὺς ὑπὸ τῷ
μεγίστῳ βασιλεῖ πράττοντας καὶ κειμένους, καὶ τὸ τίμιον
ἔχοντας παρ' αὐτῷ ἐν δόξῃ, σατράπας δὲ λέγω καὶ στρατη-
γούς, νομὴν δὲ αὐτῶν ἀποκαλεῖ τοὺς ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑπέξου-

Supra
ver. 1.

4. τὰ τοιαῦτα D. 5. ἐν assumptum ex B.D. (Alex.) 6. οὗ B.D. (Alex.) cf. infra. ποῦ Edd. (Vat. s) ἐκεῖ· σκύμνος B.D. [σκύμνος Alex. XII.]
ἐκεῖ σκύμνον Edd. (Vat. s) 7. ὁ om. Edd. 8. ἐπέπνιξε Edd. (68.)
ἐπέπλησε F. (XII.) 10. τῶν λ. ὀνομάζει pro ὀνομ. λ. D. 12. αὐτῇ D.
αὐτοὺς Edd. Neutrum habet B. 13. Φουλὰ [λα D.] D. Φούλας B. Φονὰ Edd.
14. καὶ om. B. οὗτοι post ἰουδ. transp. D. 16. ἐπιτωθάζοντος B.
ἐπιτωθάζων D. ἐπιτωθάζει Edd. 17. δεικνύς pro δεικνύοντος D. iid. 19. οὖν
om. D. 21. φησὶ om. D. 23. παρ' αὐτῷ B. παρ' αὐτὸν D. παρ'
αὐτοῦ Edd. δὴ om. D. 24. αὐτὸν pro αὐτῶν iid. ante Migne. Statim
ἐπικαλεῖ Edd.

γμένους καὶ δασμὸν εἰσφέροντας καὶ χρημάτων ἄθροισιν
 ποιουμένους· “Νομαὶ γὰρ πλουσίων πτωχοί,” κατὰ τὸ γε-
 γραμμένον. ὥς ἐξηρημένης δὴ οὖν εἰσάπαν τῆς Νινευὶ, καὶ
 ἀπάσης δὲ τῆς περιοίκου χώρας, ποῦ δὴ ἄρα φησὶ τὸ τῶν
 5 λεόντων κατάλυμα; ποῦ δὲ τῶν σκύμνων ἡ νομή; ὅτι δὲ
 ἀσφαλὲς οἰοῦναι γέγονέ πως ὀρμητήριον τῶν κατὰ καιροὺς
 βεβασιλευκότων ἡ Νινευὶ, δέδειχεν εἰπὼν Οὐ ἐπορεύθη λεῶν
 τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ, σκύμνος λέοντος καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφραζῶν.
 ἀπόρθητον γὰρ τῇ πόλει τὸ τεῖχος ταῖς ὑπὲρ λόγον μεγα-
 10 λουργίαις εὖ μάλα πεποιημένον. ἐπειδὴ δὲ ἅπασαν κατα-
 δηώσας τὴν Σαμάρειαν ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν
 Ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀγίαν πόλιν, φημὶ δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ,
 ἀπεκόμισε μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, δια- a 503 A.
 τέθεικε δὲ οὕτως ἐπ’ ἐξουσίας τοὺς ἅπαξ ἐνειλημμένους, ὥς
 15 τοὺς μὲν ὑφ’ ἑαυτῷ ποιῆσαι καὶ δεδεμένους ἔχειν, τοὺς δὲ
 καὶ ἑτέροις χαρίζεσθαι καὶ καταπωλεῖν, καὶ πλήρη τὴν ἑαυ-
 τοῦ χώραν τε καὶ πόλιν τῶν δορικτήτων ἔχειν. ταύτητοί
 φησιν ὅτι Λέων ἥρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμνοις αὐτοῦ καὶ
 ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ καὶ ἔμπλησε θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ
 20 καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἀρπαγῆς. πεποιῆται δὲ πάλιν ὁ
 λόγος ὥς ἐκ τοῦ γίνεσθαι πεφυκός. ἀρπάσαντες γὰρ οἱ b
 θῆρες ἀπλῶς τὸ παρεμπύπτον, εἴτα τὸ ἀρκοῦν κατεδηδοκότες,
 τῷ λοιπῷ ἀποτρέφουσι τοὺς σκύμνους, τοὺς ἰδίους αὐτοῖς
 δανείζοντες πόνους.
 25 Λέγουντο δ’ ἂν τὰ τοιαῦτα πάλιν καὶ ἐπ’ αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ,
 Χριστοῦ κατωλοθρευκός αὐτόν τε καὶ τὰ αὐτοῦ, καὶ ἐξηρη-
 κός αὐτοῦ τὴν θήραν ἐκ γῆς. συνέτριψε γὰρ τῶν λεόντων

Sir. xiii.
19.

1. δασμὸν D. δασμούς Edd. 5. κατάλυμα] κατοικητήριον D. 6. πως
 γέγ. inv. ord. D. 8. σκύμνος] σκύμνοι Edd. 9. τεῖχος] + ἦν D.
 10. ἅπασαν κ. τὴν Σαμ. D. b. ἀπ. κ. post Σαμ. transp. Edd. Statim ὁ om. b.
 13. μὲν om. D. habet b. 14. εἰλημμένους D. 15. ὑφ’ ἑαυτῷ B. b. ὑφ’
 ἑαυτὸν D. Edd. 16. παραχωρεῖν pro καταπωλεῖν D. 17. ταύτητοί]
 ταύτη Edd. invitis B. D. b. 18. φησιν ὅτι D. b. ὁ pro ὅτι Edd. Neutrum
 habet B. 22. ἀπλῶς accessit ex B. post παρεμπύπτον transp. D. b.
 23. τῷ λοιπῷ ἀποτρέφουσι τοὺς σκύμνους B. et (omittentes τῷ λοιπῷ) D. b. ἀπο-
 στρέφουσι τὸ λοιπὸν τοῖς σκύμνοις Edd. 24. δανείζονται D. 25. Λέγουτο
 —πάλιν καὶ ἐπ’ αὐτοῦ] Λέγουτο δ’ ἂν καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ταῦτα D. σατ.] + τοῦ D.

Ps. lvii.
7.

τὰς μύλας, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν “Τὴν μύλαν
“τῶν λεόντων συνέθλαψεν ὁ Κύριος.”

13 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν
c καπνῷ πληθός σου, καὶ τοὺς λέοντάς σου καταφάγεται ῥομφαία, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ 5
ἀκουσθῇ οὐκ ἔτι τὰ ἔργα σου.

Ps. xiv.
27.

Ἐαυτὸν ἀντίστησι Θεός, καὶ αὐτουργὸς ἀνίσταται, περι-
τρέπων εἰς ἀπόγνωσιν τῆς σωτηρίας αὐτοῦς. Θεοῦ γὰρ
κακοῦν ἐθέλοντος, τίς ὁ σώζων ἔτι; ἢ τίς ἀποστήσει κατα-
δηοῦν ἐθέλοντα τὸν τῶν δυνάμεων Κύριον; “Τὴν γὰρ 10
“χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;” κατὰ τὸ γεγραμμένον.
ἐκκαύσει γεμὴν ἐν καπνῷ τὸ πληθὺς αὐτῆς φησὶν, ἵνα τι
d τοιοῦτον ἐννοῶμεν πάλιν. οἱ μελιττοκόμοι κατὰ καιροῦς, ὅτε
τὰ κηρία τῶν σιμβλῶν ἐξορύττειν ἐθέλουσι, πῦρ ἐναύοντες
καπνῷ τὰς μελίσσας διώκουσιν, ἵνα μὴ μάχονται καὶ 15
κατατιτρώσκωσι τοῖς κέντροις αὐτοὺς ἀθρόαι περιπετόμεναι.
συμβέβηκέ τι τοιοῦτον καὶ τοῖς ἐπικεκλημένοις εἰς ἐπικουρίαν
κινδυνευούσῃ τῇ Νινευί. ἀπόφρχοντο γὰρ καὶ ἀπέδρασαν
οἷα καπνοῦ τοῦ πολέμου προσβάλλοντος καὶ καταπτοῦντος
e εἰς κακανδρίαν, καὶ ἀφορήτοις αὐτοὺς ἐνιέντος δείμασι. 20
λέοντας γεμὴν ὀνομάζει τοὺς ἀλκιμωτάτους καὶ θρασεῖς, οἱ
καὶ τάχα πού τεθαρσῆκασιν τὴν ἀντίστασιν· πλὴν ἔργον γε-
γόνασιν τῆς Κύρου ῥομφαίας. ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἡμῖν τὴν τῶν
λεοντων εἰσκεκόμικε μνήμην, ἀναγκαίως καὶ τὴν αὐτῶν θήραν
φησὶν ἐξολοθρευθῆσθαι, ὥς μηδὲν ἔτι γενέσθαι τῶν παρ’ 25

1. τοῦ ψάλλοντος φωνήν hoc ordine B.D. Statim haec Τὴν—ὁ Κύριος accesserunt ex B.
om. B.D. (Vat. 8) 3. παντοκράτωρ] ὁ παντοκράτωρ F. Edd. (Alex. XII.) ὁ
5. ἐκ] + τῆς Edd. invitis B.D. (62, 106, 153, 310.)
7. ἀνίσταται] ἀνίστατο Edd. 12. τὸ] τε iid. 14. ἐναύοντες]
ἐνάπτοντες iid. 15. τὰς] + μέν iid. τὰ σμήνη pro τὰς μελίσσας D.
16. περιπετόμεναι] περιπετώμεναι iid. 17. καὶ] ἐν iid. ἐπικεκλημ. εἰς
ἐπικουρίαν D. κεκλημ. (+ ἴσως B.) ἐπικούροις B. Edd. 19. προσβάλλ. τοῦ π.
inverso ordine D. 22. καὶ om. D. 24. θήραν αὐτῶν et ἐξολοθρ.
φησὶν inverso ordine D.

αὐτοῖς ἀξιάκουστον. ἔθος γὰρ ἦν ἐπιφύεσθαι μὲν αὐτοὺς πόλεσί τε καὶ χώραις, ἐπιθρώσκειν τε θηριοπρεπῶς, οἷς ἂν ἔλουντο τυχόν, μυρία τε ὕσα δρᾶν, ὡς τῶν πεπονθότων τὰς συμφορὰς ὥδῃν καὶ θρῆνον πολλοῖς γενέσθαι. ἐξολοθρευθή- a 504 A.
 5 σεσθαι δὴ οὖν φησιν αὐτῶν τὴν θήραν. πῶς γὰρ ἔμελλον ἢ τίνα λοιπὸν καταθηρεύσειν ἔτι, κατεπτοημένων μὲν τῶν ἀγελαίων καὶ πεφευγότων ὡς ἐκ καπνοῦ, πεπτωκότων δὲ τῶν μαχιμωτάτων, οἱ δίκην λεόντων τοῖς ἀνθεστηκόσιν ἐπέ- φύοντο ;
 10 Ἐπεγύγερται δὲ καὶ τοῖς κυριοκτονήσασιν Ἰουδαίοις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ὡς εἰς πάντα μὲν ἄνεμον τὴν τῶν ἀγελαίων κατασκευασθῆναι πληθύν, θήρας δὲ ὥσπερ ὠμοὺς συνδι- λέσθαι τοῖς πολλοῖς τοὺς τῶν ἄλλων ἐπιφανεστέρους. οὐ b φορητῶς γὰρ δεδυσσεβήκασιν εἰς τὸν τῶν ὄλων Σωτῆρα
 15 Χριστόν.

Ezech.
v. 10.

Ω πόλις αἱμάτων, ὅλη ψευδῆς, πλήρης ἀδικίας.

Κεφ. γ'.

Αἱμάτων αὐτὴν πόλιν ὠνόμασεν· ἐτοιμότατοι γὰρ εἰς φόνους καὶ φιλαίματοι λίαν οἱ τῆς Νινευὶ βεβασιλευκότες· φιλοπόλεμοι δὲ καὶ ἐτέρως οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἀτιθάσους αἰεὶ c
 20 καθ' ὧν ἂν ἴοιεν τὰς ἐφόδους ποιεῖσθαι σπουδάζοντες. ψευ- δῆς δὲ φησιν, ὅτι καὶ εἰδώλων μεστή, ἐφ' ὧν μάλιστα τὸ ψεῦδος, οὐκ ἀναπόδεικτόν ἐστι. ψευδώνυμοι γὰρ, καὶ τὴν τῆς θεότητος δόξαν ὑποκλέπτοντες οἱ χειρόκμητοι θεοί

1. ἀξιάκουστον D. ἀξιώπιστον Edd. ἐπιφύεσθαι μὲν αὐτοὺς] αὐτοὺς ἐπιφ. D.
 2. οἷων pro οἷς Edd. 4. γενέσθαι πολλοῖς inverso ordine D. 5. δὴ οὖν D. δὲ Edd. Statim φησι post θήραν transp. D. 6. καταθηρεύσειεν Aub. καταθηρεύειν D. 8. λεόντων δίκην et ἐπέφ. τοῖς ἀνθεστ. inverso ordine D. 10. κυριοκτόνοις D. 11. ἅπαντα (sic) D. 12. κατασκευασθ. Edd. συνδιολλέσθαι D. 13. τοῖς assumptum ex B. Statim πολλοὺς D. οὐ φορ. γὰρ δεδυσσεβ.] δεδυσφορήκασιν (forte legend. δεδυσ- φημήκασιν) γὰρ οὐ φορητῶς D. 16. ψευδῆ D. 17. ὠνόμασε πόλιν inverso ordine D. 19. ἐτέρως] ἕτεροι Edd. αὐτοῖς pro αὐτῇ iid. αἰὲ om. D. 22. ἐστι B. δὲ iid. Neutrum habet D. 23. ἀποκλέπ- τουντες δόξαν pro δ. ὑποκλ. D.

Ps. cxiii.
12.
Hier.
xxvii. 38.

“ Ἀργύριον καὶ χρυσίον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἔργα χειρῶν
“ ἀνθρώπων.” γῆν δὲ αὐτὴν τῶν γλυπτῶν ἀπεκάλεσέ που
καὶ ὁ σοφὸς Ἱερεμίας. *Ψευδῆς δ' ἂν νοοῖτο καὶ καθ' ἕτερον*
τρόπον, ὡς νοουμένου τοῦ ψεύδους εἰς πανουργίαν καὶ δόλους
καὶ ἀπάτην τὴν θεομισῇ, δηλονότι συνθεούσης καὶ ἀδικίας. 5
οὗ γὰρ ἀπάτη καὶ δόλος, ἐκεῖ που πάντως ἔψεται καὶ τὸ
ἀδικεῖν.

S. Matt.
xxiii. 37.

Αἱμάτων δὲ πόλις, *Ψευδῆς καὶ ἀδικίας πλήρης καὶ ἡ κυριοκτό-*
νος Ἱερουσαλήμ. διαμεμνήμεθα γὰρ εἰπόντος τοῦ Χριστοῦ
“ Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, 10
“ καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν.” ἔφη
δέ που καὶ διὰ φωνῆς προφητῶν “ Οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι ἀπεπή-
“ δησαν ἀπ' ἐμοῦ· δαίλαιοί εἰσιν, ὅτι ἡσέβησαν εἰς ἐμέ·
e “ ἐγὼ ἐλυτρωσάμην αὐτοὺς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ'
“ ἐμοῦ ψευδῇ.” κατειρήκασι γὰρ τῆς δόξης Χριστοῦ, ποτὲ 15
μὲν λέγοντες ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν αὐτὸν τὰ δαιμόνια·
ποτὲ δὲ κάτουνον ὀνομάζοντες, Σαμαρείτην τε πρὸς τούτω,
καὶ τὰ πολὺ λίαν αἰσχίονα. ταῖς γὰρ ἐκείνων ἀθυροστομίαις
πρέποι ἂν καὶ μόναις ἐκεῖνα ληρεῖν, ἃ καὶ φάναι τετολμή-
κασιν.

Hos. vii.
13.

S. Matt.
xii. 24 ;
xi. 19.
S. Joan.
viii. 48.

20

505 A. n

2 Οὐ ψηλαφηθήσεται θήρα. φωνὴ μαστίγων καὶ φωνὴ σεισμοῦ
3 τροχῶν καὶ ἵππου διώκοντος καὶ ὄρματος ἀναβράσσοντος καὶ
ἱππέως ἀναβαίνοντος καὶ στίλβουσῃς ῥομφαίας καὶ ἔξαστραπ-
τόντων ὀπλῶν καὶ πλήθους τραυμάτων καὶ βαρείας πτώσεως,
καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς 25
σώμασιν αὐτῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας.

4. *τρόπον* deest in Edd. τοῦ ψ. *νοουμένου* inv. ordine D. δόλον pro δόλους
Edd. 6. καὶ alt. *assumptum* ex B.D. 8. *ψευδῆς καὶ ἀδικίας πλήρης*
καὶ B. καὶ ψ. *ἀληθῶς* Edd. καὶ *ψευδῆς* D. 9. *μεμνήμ.* D. τοῦ om. D.
10. *ἀποκτείνουσα*] *ἀποκτείνουσα* iid. 11. *αὐτήν*] + *ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνα-*
γαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον (sic) D. 15. *Παεὶς τῆς δόξης accesserunt* ex D.
Statim τοῦ add. iid. inv. D. 17. *πρὸς τοῦτοις* D. 21. *τροχῶν σεισμοῦ*
inverso ordine D. 23. *ἐκστραπτόντων* B. 24. *τραυμάτων* B.D. (153.)
τραυματιῶν Edd. 26. *αὐτῶν* om. F. Edd.

Ἐκ τοῦ πεφυκότος γίνεσθαι, πεποίηται πάλιν ὁ λόγος.
 τοὺς γάρ τοι δασὺ κομῶντας τῶν θάμνων καταπυκάζοντες ^b
 λίνοις οἱ ὀρنيθοθήραι, καταδράττονται πολλάκις τῶν ὑπ' αὐ-
 τοῖς κεκρυμμένων χερσὶν ἐπαφώμενοι. καὶ τέχνη τοῦτο
 5 αὐτοῖς. οὐκ ἔτι δὴ οὖν ψηλαφηθήσεται θήρα αὐτοῖς φησί,
 τουτέστιν οὐκ ἂν ἔτι θηρεύσειαν καθὰ καὶ πάλαι τινές,
 ἤγουν τὰ ἐτέρων εἰς ἑαυτοὺς διαρπάζοντες, οὐδ' ἂν γένοιτο
 πάγη καὶ βρόχος τοῖς ἀσθενεστέροις, φροντίδος αὐτοῖς ἐτέ-
 ρας ἐπεισπεσοῦσης, καὶ τοῦ περὶ τῶν ἐσχάτων ἀγῶνος
 10 ἐπηρητημένου. ἔσται γὰρ ἐν αὐτῇ φωνῇ μαστίγων. καί ^c
 μοι πάλιν ὁ Προφήτης δοκεῖ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου τύρβην,
 οἶον ἐν ὄψει κειμένην, ἀφηγεῖσθαι σαφῶς. ὁρᾷ γὰρ ὥσπερ
 ἵπποκροτουμένην μὲν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς τροχοῖς τῶν ἀρ-
 μάτων κατακτυπουμένην, καὶ παντευχίαις λαμπραῖς ἐναστ-
 15 ράπτοντας τοὺς καταδρῶντας αὐτὴν, καὶ ἀριθμοῦ κρείττονας
 τοὺς διολωλότας, οἴκους τε τοὺς ἐν αὐτῇ κατασεσισμένους·
 μέμνηται γὰρ καὶ βαρείας πτώσεως. κατατέθηπε δὲ, ὅτι
 πλείστη μὲν ὄση τῶν ἐν αὐτῇ συναγηγερμένων ἐθνῶν ἡ ^d
 πληθὺς, πάντες δὲ ἄνδρες καὶ τὸ ἀναλκι νοσοῦντες ἐκτό-
 20 πως, καὶ πολὺ λίαν εὐκολοὶ πρὸς δειλίαν. καὶ τὴν αἰτίαν
 εὐθὺς ἀποδίδωσι, λέγων ὅτι ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐ-
 τῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας. ἐπειδὴ γὰρ φαῦλοι γεγόνασιν καὶ
 πονηροὶ τοὺς τρόπους, καὶ προσέτι καὶ εἰδωλόατραι, καὶ εἰς
 πλάνησιν ἐκτόπως ἀπονενευκότες, ταῦτητοι δικαίως ἀσθενεῖς
 25 ἔσονται καὶ περιδεεῖς, καὶ οὐδ' ὅσον εἰπεῖν καὶ γοῦν ἐν-
 νοῆσαι μόνον ἀνασχόμενοι τὴν ἀντίστασιν.

1. γίν. πεφυκότος et πάλιν πεπ. inverso ordine D. 2. δασεῖ D.
 3. ὀρنيθοθήραι] ὀρνεοθήραι D. ἐν pro ὑπ' D. 5, 6. αὐτοῖς alt. et ἔτι accesserunt
 ex D. 6. καθὰ] καθὼς Edd. 7. ἑαυτοῦς D. αὐτοῖς iud. 8. ἐτέρας
 ἐπεισπεσοῦσης αὐτοῖς pro αὐτοῖς ἐτ. ἐπεισπεσ. D. 9. τῶν assumptum ex B.D.
 10. μαστίγων retinui ex Edd. cf. sequentia. σαλπύγων B.D. 12. ἐν
 ὄψει κειμένην] ἐπικειμένην ἐν ὄψει D. 13. μὲν om. D. τῶν ἀρμάτων
 τρόχοις inv. ordine D. 14. κτυπουμ. D. ἐναστράπτοντας] καταστράπτοντας
 Edd. 16. τε assumptum ex B.D. 19. τὸ ἀναλκι νοσοῦντες hoc
 ordine D. 21. εὐθὺς om. D. 22. γεγόνασιν φαῦλοι inv. ordine D.
 24. ἐκτόπως εἰς πλάν. inverso ordine D. 26. ἀνεχόμενοι D. ἀπόστασιν
 Edd. invitis B.D.

e

4 Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη
ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς καὶ φυλάς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς.

‘Ο ἐπ’ αἰσχροῖς ἔπαινος ἐπίτασιν ἔχει τῶν ἐγκλημάτων,
οἷον ὡς εἴ τις ἔλοιτο λέγειν περὶ τοῦ τῶν ὄντων, ὅτι κλέπτῃς
τεχνίτης καὶ ληστῆς ἀνδρείος καὶ γόης εὐφυής. οὐκοῦν καὶ 5
εἰ λέγοιτο περὶ τῆς Νινευὶ Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, οὐ πρὸς
ἐπαίνου μᾶλλον αὐτῇ τὸ χρῆμα ἔσται, πολλοῦ γε καὶ δεῖ,
506 A. α χαλεπωτέραν δὲ μᾶλλον τὴν κατάρρῃσιν ἀπεργάσεται.
γύναια γὰρ τὰ ἐταιριζόμενα τότε δὴ μάλιστα δοκοῦσι πολὺ
τὸ ἐπίχαρι μελετᾶν, ὅτε φαίνοντό γε στωμύλα τε καὶ 10
κομφοεπῇ. τοιαύτη καὶ ἡ Νινευί, τεχνίτις εἰς κακουργίαν,
καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχουσα πόλεις τε καὶ χώρας ἐλεῖν, καὶ
ἀναπεῖσαι φρονεῖν τὰ αὐτῇ δοκοῦντα καὶ φίλα. ταῦτα δὲ
ἦν γοητεῖαί τε καὶ ψευδομαντεῖαι καὶ βέβηλοι τελεταὶ καὶ
τὰ εἰδώλων παίγνια. καθίκετο γὰρ εἰς τοῦτο ληρωδίας, ὡς 15
1 ἐν εὐκλείας λόγῳ ποιεῖσθαι τὸ καὶ ἤδη δοκεῖν ἡγείσθαι
φαρμάκων, αὔχημά τε ποιεῖσθαι τὰ οὕτως αἰσχροὰ καὶ τὴν
ἐσχάτην λαχόντα καταβοήν. ἔθος δὲ ἦν τῶν ἐν αὐτῇ τισιν
ἔθνη τε καὶ χώρας καταπωλεῖν ἐν ταῖς φαρμάκοις αὐτῶν. πῶς
δὲ ἢ τίνα τρόπον, ἐροῦμεν ὡς ἔνι. ἔθος ἦν Ἀσσυρίοις 20
πολεμεῖν ἐθέλουσι καὶ ὄπλα κινοῦσι καθ’ ἐτέρων, ταῖς τῶν
μάγων τέχναις προαναμανθάνειν ἐπείγεσθαι τὰ ἐσόμενα, οἱ
καὶ τὰς ἐκ βασιλέως τιμὰς ὑποτρέχοντες, κατευμεγεθεῖν
πολέμου παντὸς ἐκέλευον, καὶ τοῖς σφῶν ἐπιτηδεύμασι προ-
απονευροῦν ἐψεύδοντο τοὺς ἀνθεστηκότας. ὁποῖόν τι πράτ- 25

3. ‘Ο accessit ex B.D.

ὄντων B. invito D.

ἔπαινον iid.

ex B.D.

10. γε assumptum ex B.

ex D.

15. ληρωδίας D. Edd. ληρίας B.

Statim haec τὸ καὶ—ποιεῖσθαι accesserunt ex B.

22. ἐπείγεσθαι om. D.

ἐκ βασιλέων τιμὰς pro τὰς ἐκ β. τιμὰς D.

inverso ordine D.

4. περὶ τίνος λέγειν pro λέγ. περὶ τοῦ τῶν

6. λέγοιτο D. λέγοι Edd. πρὸς ἐπαίνου] πρὸς

7. ἔσται τὸ χρ. αὐτῇ inverso ordine D. γε assumptum

8. ἀπεργάσ. τὴν κατάρρ. inv. ordine D. 9. τὰ om. Edd.

10. γε assumptum ex B. φαίνονταί τισι pro φαίνοντό γε D. τε assumptum

11. τοιαύτη] + δὲ D. 14. τε assumptum ex D.

15. ληρωδίας D. Edd. ληρίας B. 16. ποιεῖσθαι λόγῳ inv. ord. D.

Statim haec τὸ καὶ—ποιεῖσθαι accesserunt ex B. τὸ δοκεῖν ἡγείσθαι φαρμάκος

18. λαχόντα om. D. 20. ἔνι om. D.

22. ἐπείγεσθαι om. D. 23. καὶ assumptum ex D. Statim τὰς τῶν

ἐκ βασιλέων τιμὰς pro τὰς ἐκ β. τιμὰς D. 24. ἐκέλευον πολέμου παντός

τειν ἤθελεν ὁ Βαλὰκ, ὁ Μωαβιτῶν βασιλεύς. κατεμισθοῦτο Num. xxii. xxiii.
 γὰρ τὸν ἀλιτήριον Βαλαὰμ καὶ δὴ καὶ εἰς ὄρος ἀνεκόμεζε Ib. xxiii. 7.
 “λέγων Δεῦρο κατάρασαί μοι τὸν Ἰσραήλ.” ὦντο γὰρ, ὅτι
 ταῖς τῶν μάγων ἀραῖς ἀκολουθήσει τὰ πράγματα. πορνείαν
 5 δὴ οὖν ἐν τούτοις τὴν γοητικὴν τε καὶ μάγον ὀνομάζει τέχνην,
 δι’ ἧς κατεπώλουν ἔθνη καὶ φυλὰς οἱ ταῦτα σοφοὶ, αἰεὶ τὸ
 κρατῆσειν ὑπισχνούμενοι τοῖς προσάγουσι μισθοῦς.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ ἀπο- 5
 καλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δεῖξω ἔθνεσι d
 τὴν αἰσχύνην σου καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου· καὶ ἐπιρ- 6
 ρίψω ἐπὶ σέ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου, καὶ θήσομαί
 σε εἰς παράδειγμα.

“Ὅτι μὴ πρὸς ἄνθρωπον ὁ λόγος αὐτῇ μήτε μὴν ὁ πό-
 λεμος, ἐπεμήνισε δὲ μᾶλλον ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, καὶ
 15 κατεξανίστησιν αὐτῆς Πέρσας τε καὶ Μήδους, κατασημαίνει
 πάλιν. τῷ δὲ δὴ πάντων κατεξουσιάζοντι Θεῷ καὶ τῷ τῶν e
 ὄλων ἔχοντι κράτος, τίς ὁ ἀντεξάγων, εἰ πολεμεῖν ἔλοιτό
 τισιν; εἰτά φησιν ὅτι καὶ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ
 τὸ πρόσωπόν σου. γέγονε δὲ πάλιν ὁ λόγος ὡς ἐπὶ γυναικὸς
 20 ἑταιριζομένης, ἥ ὅσον μὲν ἦκεν εἰς πρόσωπον καὶ τὸν ἔξω-
 θεν ὠραῖσμον, ἀξιέραστος εἶναι τοῖς ὀρώσι δοκεῖ· εἰ δὲ δὴ
 πάθοι τὴν ἀπαμφίεσιν καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀπόθεσιν, γυμνῶ
 δὴ πάντως ἀσχημονήσει τῷ σώματι, τῶν μορίων τὸ ἀκαλλῆς
 ἀκρύπτως ἐκφαίνουσα. ἀποκαλύψω δὴ οὖν φησι τὰ ὀπίσω

1. ὁ prius om. B.	2. γὰρ] + δὴ Edd. invito D.	5. οὖν
assumptum ex D.	τὴν γοητικὴν τε [τε om. B.] καὶ μάγον ὀνομάζει B.D. ὀνομάζει	
τὴν γοητικὴν Edd.	6. ἔθνη assumptum ex B.D.	8. ὁ Θεὸς ὁ om. D.
(87. al.)	9. δεῖξω ἔθνεσι τὴν αἰσχύνην [ἀσχημοσύνην F. (Alex.)]	11. σέ] +
σου D. Edd. τὴν αἰσχύνην σου δεῖξω ἔθνεσι B. (153.)		
τὸν B. (153.)	15. κατασημαίνειν Edd. ante Migne.	16. ἐξουσιάζοντι pro
κατέξ. Edd.	18. φησιν εἰτά pro τισιν; εἰτά φησιν et φησιν post σου	19. Haec ὁ λόγος assumpta
add. D.	Statim εἰς pro ἐπὶ τὸ D. cf. infra.	
ex B.D.	20. ἦκει Edd.	21. εἶναι] + τις iid.
ordine D.	22. πάθη iid.	Haec καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀπόθεσιν accesserunt
ex B.D.	23. Assumpta δὴ ex B.D.	τῷ ex D.

σου, τουτέστι, πᾶν ὅσον ἐστὶν ἄσχημον ἐν σοὶ, καὶ πρό γε
 507 A. α τῶν ἄλλων παραδείξω σοι. τὸ γὰρ εἰς πρόσωπόν σου, τί
 ἕτερον ἡμῖν ἢ τουτὶ δὴ πάντως ὑπεμφήνειεν ἄν; ἀποκα-
 λύψαι δὲ οὐδὲν ἤττον ἔθνεσι τε καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν
 αὐτῆς διαρρήδην ἔφη. ἐδόκει μὲν γὰρ ὡραία τις εἶναι καὶ 5
 ἀξιέραστος ἡ Νινευὶ ταῖς τῶν μάγων τέχναις ὠφρυωμένη,
 καὶ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν καὶ δυναστείαν ἀρπάζουσα,
 εὐσθενῆς τε ἄγαν καὶ ἀμαχεὶ παρὰ πάντων λαβοῦσα τὸ
 νικᾶν. ἐπεὶ δὲ ἤλω καὶ πέπτωκεν, ἀσχήμων καὶ ἀτερπῆς
 β παρὰ γε τοῖς αὐτὴν εἰδόσι κατεφαίνετο, οἱ καὶ βδελυρὰν 10
 ἡγοῦντο λοιπὸν, κατεγνώκοτες που πάντως, ὡς μεγαλαυ-
 χήσασαν μὲν ἐπὶ μηδενὶ, ἐπιθαρσήσασαν δὲ μάτην ταῖς ἐκ
 μάγων ἐπικουρίαις, μᾶλλον δὲ φενακισμοῖς καὶ ἀπάταις.
 διεβεβαιούτο δὲ ὅτι καὶ τεθήσεται εἰς παράδειγμα, ὡς ἐρούν-
 των ἔσθ' ὅτε τινῶν, εἰ δὴ διόλοιτο πόλις ἢ χώρα, πεπόρ- 15
 θηταὶ τε καὶ πέπτωκε, καθὰ καὶ ἡ ταλαίπωρος Νινευί.

Πεπολέμηκε δὲ, ὡς ἔφην, καὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῇ
 c κατὰ καιροὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀσεβείας
 ἐπράττετο δίκας, γυμνὴν καὶ ἀσχήμονα ἀναδεικνύων καὶ τῆς
 ἄνωθεν περιστολῆς ἀμοιροῦσαν παντελῶς. καὶ τοῦτο προ- 20
 ανεφώνει διὰ φωνῆς Ὡσηὲ, λέγων “Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω
 “ καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ’ ὥραν αὐτοῦ καὶ τὸν
 “ οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἀφελοῦμαι τὰ ἱμάτιά μου
 “ καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς·
 “ καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐναντίον τῶν 25
 d “ ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ ἐξέλῃται αὐτὴν ἐκ χειρός
 “ μου.” ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἔθνων ἐκκλησία δοξολογήσει λέγουσα

2. σου assumptum ex B.D. b.

λείαις B (ex corr.). D. βασιλεῦσι Edd.

6. ὠφρυωμένη Edd.

8. εὐσθενῆς D. εὐσθενές B. εὐσθενῶς iid. ἄγαν καὶ

hoc ordine D. κατὰ pro παρὰ iid.

12. μάτην] μᾶλλον iid.

assumptum ex D.

15. πεπόρθηταί] πεπόρθκέ Edd.

23. μου prius] + καὶ iid.

25. ἐναντίον B. (Alex. XII.) ἐνώπιον Edd. (Vat.)

ἐκ assumptum ex B.

3. δὴ assumptum ex D.

4. βασι-

5. φησὶν pro ἔφη D.

10. εἰδόσιν αὐτὴν in verso ordine D.

14. καὶ τεθήσεται hoc ordine D. Statim εἰς

19. ἐπράττετο

21. διὰ τοῦτο] Pergit ἡ κατοικ-

26. ἐξέλῃται] ἀφέλῃται Edd.

“ Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσσε γάρ με ^{Es. lxi.}
 “ ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης” ἡ δὲ, ὡς ἔφην, ^{10.}
 γυμνὴ καὶ ἀσχήμων καὶ ἀκαλλῆς ὀράται λοιπὸν καὶ τῶν
 θείων χαρισμάτων οὐκ ἔχουσα τὴν περιστολὴν, γέγονε δὲ
 5 καὶ εἰς παράδειγμα καὶ βδελυρωτάτη, καὶ πᾶν εἶδος νοσοῦσα
 κοσμικῆς ἀκαθαρσίας.

Καὶ ἔσται, πᾶς ὁ ὄρων σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ καὶ ἐρεῖ Δειλαία 7
 Νινευί, τίς στενάξει αὐτήν; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ; e

Εἴ τις, φησὶ, τῶν πάλοι προεγνωκότων τὰς σὰς δυνα-
 10 στείας πεσοῦσάν τε καὶ ἡρημωμένην καταθεάσαιο, κατοι-
 μῶξει μέγα καὶ ἀποφοιτήσῃ γοργῶς, ἐκεῖνο λέγων Τίς
 στενάξει αὐτήν; ὡς γὰρ ὄντος οὐδενὸς, ἡγουν ὑπολελειμμένου,
 τοῦ καὶ οἴου τε ὄντος καταθρῆσαι μόνον, τὰ τοιάδε φησί.
 σφόδρα δὲ σοφῶς προστέθεικε τούτῳ τό Πόθεν ζητήσω παρά-
 15 κλησιν αὐτῇ; καὶ ἔστι τῶν εἰρημένων τοιοῦτός τις ὁ νοῦς.
 πολέμου καὶ μάχης συγκροτουμένων κατὰ πόλεις τυχὸν ἢ a 508 A.
 χώρας, ἀδικεῖται μὲν ἔσθ' ὅτε μέρος, σώζεται δέ τε καὶ
 τυχὸν τοὺς νενικηκότας διέδρα· καὶ τοῦτό ἐστι τοῖς ἐνοικοῦσι
 παράκλησις. ἡ γὰρ οὐκ ἐμπέπρησται πᾶσα, καὶ μεμένηκεν
 20 ἀπόρρητος μοῖρα, ἡ πεπτώκασιν μὲν τινες, σέσωσται δὲ πλη-
 θὺς ἑτέρα· ἐπὶ δέ γε τῆς Νινευί, πόθεν ἂν τις ἔλοιτο τὴν
 παράκλησιν; ἡ ποῖος αὐτὴν παραμυθήσεται τρόπος; πᾶσα
 γὰρ ἦλω καὶ πᾶσα πεπόρθηται καὶ διόλωλεν ἅπας ὁ ἐν b
 αὐτῇ. τὸ δὲ Τίς στενάξει αὐτήν; καὶ ἑτέρως ἂν νοοῖτο πάλιν·
 25 ὅμοιον γὰρ εἰπεῖν Ἄρα τίς ἔσται τεχνίτης οὕτως εἰς θρήνους
 καὶ τὰς ἐπικηδείους ὁδὰς, ὡς ἐπάξιόν τι τῶν συμβεβηκότων
 εἰπεῖν, καὶ τὸ ἀρκοῦν τοῖς πάθεσι καταστάξαι δάκρυον.

Ἐτοιμάσαι μερίδα, ἄρμισσαι χόρδην, ἐτοιμάσαι μερίδα Ἀμμών, ἡ 8

10. ἐρημωμένην Edd.
 πόλιν Edd.

15. αὐτῇ] αὐτῆς iid. ante Migne.
 17. χώραν iid.

16. πόλεις]
 25. γὰρ assumptum ex B.

28. Ἀμμών B.

κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς· ὕδωρ κύκλω αὐτῆς, ἥς ἡ ἀρχὴ θά-
 9 λισσα καὶ ὕδωρ τὰ τεῖχη αὐτῆς· καὶ Αἰθιοπία ἰσχύς αὐτῆς
 c καὶ Αἴγυπτος, καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου, καὶ Λίβυες
 10 ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς· καὶ αὐτὴ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται
 αἰχμάλωτος, καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἔδαφιουσιν ἀπ' ἀρχῆς πασῶν 5
 τῶν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι
 κλήρους, καὶ πάντες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειρο-
 πέδαις.

Ἀσυμφανὴς μὲν λίαν τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, νοηθεῖη
 δ' ἂν οὐχ ἑτέρως, εἰ μὴ τις γένοιτο προαφήγησις τῆς ἐν 10
 d αὐτοῖς ἱστορίας· ἔχει δὲ οὕτως. τραπομένου πρὸς ἀπόστασιν
 τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ εἰδώλοις λελατρευκότος, καὶ διὰ μυρίων ὄσων
 ἀσεβημάτων ἐφ' αὐτῷ καταθήγοντος τὸν τῶν ὅλων Θεὸν,
 ὥπλιζέτο κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ὁ
 Ναβουχοδονόσορ, θείας αὐτὸν εἰς τοῦτο διανυστάσης ὀργῆς. 15
 εἶτα δέον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καταλῆξαι τῆς ἐν χερσὶν ἀσεβείας,
 καὶ ἀποσχέσθαι μὲν τοῦ προσκυνεῖν ἐθέλειν θεοῖς ἑτέροις,
 ἀνατρέψαι δὲ βωμοὺς καὶ κατεμπρῆσαι τεμένη καὶ συντρι-
 c ψαι μὲν τὰ χωνευτὰ, ταῖς δὲ εἰς μετάγνωσιν σπουδαῖς καὶ
 ἐπικεικαῖς ἐκμειλίσσεσθαι Θεὸν καὶ καλεῖν εἰς ἐπικουρίαν, 20
 τοῦτο μὲν οὐκ ἔδρων οἱ τάλανες· ᾤοντο δὲ, ὅτι ταῖς ἐξ ἀν-
 θρώπων συνδρομαῖς ἐπικουρούμενοι, καὶ ἀμείνους ἔσονται
 τῶν Βαβυλωνίων καὶ κατευμεγεθήσουσι τῶν ἐχθρῶν, καὶ εἰ
 μὴ σώξειν αὐτοὺς ἔλοιτο Θεός. τοιγάρτοι κατεμισθούντο
 πολλοὺς τῶν προσοίκων ἐθνῶν, ἐπρέσβευον δὲ καὶ πρὸς τοὺς 25
 Αἰγυπτίους, καὶ εἰς τὴν καλουμένην Ὠν, ἥτοι Ἀμμῶν, ἥ νῦν

2. τὰ om. D. ἰσχύς] ἡ ἰσχύς F. Edd. (Alex.) invitis B.D. (Vat. s) 4. με-
 τοικησίαν F. αἰχμάλωτος πορεύσεται B. (153.) 5. ἀπ' ἀρχῆς B.D.F. (68. al.)
 ἐπ' ἀρχάς Edd. (A.V. s) 7. καὶ om. D. 10. προαφήγησις] + τῶν Edd.
 invito D. 12. λελατρ. εἰδώλοις inverso ordine D. 13. ἐφ'
 αὐτῷ καταθήγοντος] καταθηγόντων ἐφ' αὐτὸν D. 15. διανυστάσης D. δια-
 νιστάσης Edd. 16. δέον post καταλῆξαι transp. D. Statim τοῖς Edd.
 18. ἀνατρέψαι] ἀναστρέψαι iid. Statim τε pro δὲ B. 19. μὲν om. D. ταῖς
 δὲ B. καὶ ταῖς D. iid. haec καὶ ἐπικεικαῖς accesserunt ex B.D. 22. συνδρομαῖς
 ἐπικουρ. hoc ordine B.D. 23. καὶ pro καὶ D. 24. αὐτοὺς om. B.
 habet D. 25. προσοίκων] περιοίκων D. τοὺς om. D. 26. ὦν]
 ὡγ Edd. ἀμμῶν D. ἀμὼν iid.

ἐστὶν Ἀλεξάνδρεια. οἱ δὲ συνασπίζουσιν ἐπηγγέλλοντο, καὶ a 509 A.

ἀποσοβεῖν εὐκόλως δύνασθαι τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ γεγόνασιν ἀφορμὴ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τοῦ νομίζειν, ὅτι καὶ εἰ μὴ σῶζοι Θεός, αὐτοὶ πρὸς τοῦτο ἀρκέσουσι, δεηθέντες οὐδενός. ἐπειδὴ

5 δὲ τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶλε, Θεοῦ προασπίζοντος καὶ ὑποστρωννύντος αὐτῷ τοὺς ἀνθεστηκότας, κεχώρηκε μετὰ τοῦτο καὶ κατὰ τῆς Αἰγυπτίων, θείας αὐτὸν πεμπούσης ὀργῆς, εἰλέ τε πᾶσαν, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ὦν, ἥτοι τὴν Ἀμμών· ὠνόμαστο γὰρ οὕτω κατὰ καιροὺς, ὡς ἔφην, ἡ Ἀλεξάνδρεια· b

10 ἡ δὲ καὶ μάλιστα παρὰ τὰς ἄλλας τῆς Αἰγύπτου πόλεις λαμπρά τε ἦν ἄγαν, ἄσυχλόν τε καὶ ἀσφαλὲς ὀρμητήριον, διάτοι τὸ ὕδασι πανταχῇ διεζῶσθαι, καὶ ἐκ μὲν μοίρας τῆς βορειοτέρας ἔχειν τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τῆς εἰς νότον εὐρεῖαν τε καὶ μακρὰν καὶ οἶον ἑτέραν θάλασσαν, λίμνην δὲ λέγω τὴν

15 Μαριώτιδα, πεπυργῶσθαι δὲ καὶ ἑτέροις ποταμοῖς καὶ τελμάτων περιβολαῖς. ἐπήμυνον δὲ αὐτῇ καὶ οἱ τῆς ὁμόρου Λιβύης οἰκήτορες, παρατεινούσης μέχρι τῆς Αἰθιοπῶν γῆς, c τῆς πρὸς ἐσπέραν καὶ νότον· Γαράμαντες δὲ οὗτοι, κατόπιν τῆς Ἀφρων κείμενοι γῆς· συνωπλίζοντο δὲ καὶ τῶν εἰς ἡῶ 20 καὶ νότον Αἰθιοπῶν τινές, οἱ Μερὸν τε τὴν ἐσωτάτω πόλιν ποιοῦνται, καὶ ἀγρίαν καὶ μέλαιναν κατανέμονται γῆν.

Ἄλλ' ὧδε μὲν ἡμῖν ὁ τῆς ἱστορίας ἐχέτω λόγος, ἴωμεν δὲ ἤδη πρὸς διασάφησιν τῆς ἐννοίας τῶν ἐγκειμένων. ἐτοίμασαι φησι μερίδα, ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι ὦν ἀθλία Νινευί, ἐπίλεξαι

25 μερίδα σαντῇ· ἐπειδὴ γὰρ μέγα πεφρόνηκας, οἷε τε ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ἀπόρθητος ἔσῃ διὰ τοι τὸ τειχεσι d

3. εἰ om. D. σῶζει Edd.

συνασπίζοντος D.

7. Αἰγυπτίων B. Αἰγύπτου D. iid.

8. εἰλέ τε πᾶσαν καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ὦν] εἶλε δὲ καὶ αὐτὴν ἅπασαν τὴν ὦν D. Ωγ pro Ων (sic) Edd.

τὴν alt. assumptum ex D. Statim Ἀμμών D. Ἀμών Edd.

12. πανταχοῦ iid. διεζῶσθαι ante πανταχῇ transp. D.

13. τὴν θάλασσαν ἔχειν inverso ordine D. εἰρήν Aub. εἰρήν Pont.

14. δὴ] δὲ D.

15. μαριώτιδα B. μαιώτιδα (sic) D. Μαρώτιδα Edd.

20. μερώων τε D.

ἐσωτάτην iid. Statim ποιοῦνται πόλιν inv. ordine D. οἰκοῦνται pro ποιοῦνται e suo Migne.

23. ἐννοίας τῶν ἐγκειμένων] τῶν προκειμένων ἐννοίας D.

ἐτοίμασαι] + δὲ Edd. invitis B.D.

25. σαντῇ] εἰαντῇ D. μεγάλα Edd.

μέγα post πεφρόνηκας transp. D. 26. τε πάντη pro π. τε D. τοι om. D.

περιεκεκλείσθαι μεγάλοις καὶ ἀναριθμήτους ἔχειν τοὺς συ-
 νασπίζειν ἐθέλοντας· κατὰ τίνα θέλεις εἶναι τῶν χωρῶν,
 αἱ πεπόρθηνται παρὰ σοῦ, καίτοι πλείστην ὅσην ἐπι-
 τηδεότητα λαχοῦσαι, φησὶ, πρὸς γε τὸ δύνασθαι δυσαλώ-
 τως ἔχειν τε καὶ ἀλήπτως. ἄρμουςαι χορδὴν, τουτέστιν, ὥδῃ 5
 καὶ μέλος καὶ αὐτὴ γενοῦ πόλεσί τε καὶ χώραις, παθοῦσα
 τοιαῦτα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων, ὅποια δέδρακας εἰς
 ἑτέρους αὐτῇ. ἐτοίμασαι μερίδα Ἀμμῶν, ἔστω σοί φησι μερίς
 e καὶ κληρὸς ἡ Ἀμμῶν· ἃ δέδρακας ἐπ' ἐκείνη, τὰ αὐτὰ καὶ
 σὲ παθεῖν ἀναγκαῖον. καὶ τίς ἦν ἡ Ἀμμῶν, ἡ κατοικοῦσα 10
 ἐν ποταμοῖς : τουτέστιν, ἡ θαλάσση καὶ ποταμοῖς εὖ
 μάλα τετειχισμένη, ἡ ταῖς Αἰγυπτίων ἐπικουρίαις καὶ τοῖς
 Αἰθιοπῶν τοξεύμασιν ἐπαυχήσασα, ἡ τὴν τῶν Λιβύων
 ἀλκιμωτάτην λαχοῦσα πληθύν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσα
 θέσεώς τε καὶ ῥώμης καὶ τῆς ἑξωθεν ἐπικουρίας, εἰς μετοι- 15
 κesiάν πεπόρευται, γέγονε δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἡδαφίσθη μὲν
 510 A. a αὐτῆς τὰ νήπια, κληρωτοὶ δὲ γεγόνασιν οἱ διαφανεῖς, καὶ
 μερίδες τῶν νενικηκότων οἱ ἐνδοξότεροι, καὶ δέδενται χειρο-
 πεδαῖς. ὥσπερ οὖν εἶλες τὴν Ἀμμῶν ἀπόρθητον οὔσαν, ὅσον
 εἰς ἐπικουρίαν καὶ θέσιν· Θεὸς γὰρ ἦν ὁ παραδιδούς· οὕτω 20
 καὶ αὐτὴ δοθήσῃ πάντως εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ εἰ μεγάλην
 ἔχοις ἐπὶ τε πληθύνει τῶν μαχίμων καὶ τείχεσι τὴν ὀφρύν.
 ἐγὼ γὰρ ἐπὶ σέ, καὶ τὴν ἐμὴν οὐδεὶς ἀποστρέψει χεῖρα.

11 Καὶ σὺ μεθυσθήσῃ καὶ ἔσῃ παρεωραμένη, καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῇ
 b στάσιν ἐξ ἐχθρῶν.

25

1. περιεκεκλείσθαι μεγάλοις D. μεγάλοις περιβεβλησθαι Edd. συνασπίζοντας
 pro συνασπίζειν ἐθέλ. D. 2. κατὰ τίνα θέλεις εἶναι] κατὰ τίνα θέλεις iid.
 3. παρὰ D. περὶ iid. 4. λαχοῦσαι] λαχοῦσα Edd. Statim φησὶ om. B.
 γε et τε om. D. 6. γίνου D. 8. ἐτοίμασαι] + δὲ Edd.
 invitis B.D. Ἀμμῶν D. Ἀμῶν semper Edd. φησι post ἡ Ἀμμῶν transp. D.
 9. ταῦτα pro τὰ αὐτὰ D. 10. τίς] τί Edd. ἦται pro ἡ alt. iid. 11. εὖ
 μάλα desunt in D. 12. ἡ assumptum ex B. 13. τῶν om. D.
 14. πληθύν] ἰσχύν D. 16. δὲ assumptum ex D. 17. αὐτοῖς pro
 αὐτῆς D. 19. ὅσον] + ἡκει Edd. 20. οὕτω καὶ αὐτῇ D. αὐτὴν, καὶ
 αὐτῇ Edd. 22. ἔχοις] ἔχῃς iid. τὴν ὀφρύν] τὴν ἰσχύν καὶ τὴν ὀφρύν D.
 24. παρεωραμένη F. (23. al.) cf. infra. ὑπερεωραμένη B.D. Edd. (A.V. κ) σεαυτῇ]
 ἐαυτῇ D. (23, 42, 310.) 25. ἐξ om. D. (κ)

“Ονπερ γὰρ τρόπον, φησὶν, ἡ Ἀμμὼν τεταλαιπώρηκε τὰ ἐκ τῆς σῆς ἀγριότητος βέλη ὑπενεγκούσα, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐφόδου συμφορὰς, οὕτω καὶ αὐτὴ σκοτοδινιάσεις, καὶ οἶον ἐν μέθῃ γενήσῃ, στάσιν οὐκ ἔχουσα, τουτέστι, κατασειωμένη 5 τε καὶ πίπτουσα παρ’ ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἄνωθεν ἐποπτείας ὑπεστερημένη. οὗς γὰρ ἂν ἐπισκέπτοιτο Θεὸς, ἐλεεῖ δὴ πάντως καὶ ἐν τοῖς κατ’ εὐχὴν ἐστάναι ποιεῖ.

Μεμεθυσται δὲ ὥσπερ καὶ ἡ θεομάχος Ἱερουσαλὴμ, τὸ ο νήφειν οὐκ ἔχουσα, διάτοι τὸ θείῳ μὴ καταλάμπεσθαι φωτὶ, 10 μῆτε μὴν ἐπαίειν ἐθέλειν λέγοντος τοῦ Χριστοῦ “Ἐγὼ εἰμι “ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.” καὶ πάλιν “Ἐως τὸ φῶς ἔχετε, “ περιπατεῖτε ἐν τῷ φωτὶ, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ.” μέθῃ δ’ ἂν νοοῖτο καὶ σκότος εἰς νοῦν καὶ νύξ εἰς καρδίαν ἢ τοῦ συμφέροντος ἀγνωσία, καὶ τὸ μηδαμόθεν δύνασθαι 15 κατιδεῖν τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν. ὅτι δὲ καὶ σεσάλευται, καὶ πρὸς τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα τὸ ἐρηρυσμένον οὐκ ἔχει, πῶς ἂν ἢ πόθεν ἐνδοιάσειε τις; ἐκπέπτωκε γὰρ τῆς τῶν δ ὄλων κρηπίδος, καὶ τὸν ἀρράγῃ θεμέλιον οὐκ ἔχει, τουτέστι Χριστόν. παρεώραται δὲ καὶ τοῖς ἐχθροῖς δέδοται, ἡ Ῥωμαῖοις 20 τυχόν, ἥγουν τοῖς εἰς πᾶν ὀτιοῦν κατακομιούσι τῶν παθῶν, φημὶ δὴ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι.

Χριστὸς οὖν ἄρα, καὶ πίστις ἡ εἰς αὐτὸν, παντὸς ἡμᾶς ἀπαλλάξει κακοῦ, καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν δυστροπίας ἀποτελέσει κρείττονας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἴστησι τοῦ Θεοῦ. e 25 περιόφεται γὰρ οὐδαμῶς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Πάντα τὰ ὀχυρώματά σου συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι. ἐὰν σαλευθῶσι, 12 καὶ πεσοῦνται εἰς στόμα ἔσθοντος.

1. τεταλαιπώρηκε ante φησιν transp. D.

βέλη ὑπενεγκ. D.

9. θείῳ μὴ καταλ. D. θείῳ post καταλ. transp. Edd.

ἐθέλ. ἐπαίειν inv. ordine D.

συμφέροντος] τῆς συμφορὰς Edd.

ἐχθροῖς inverso ordine D.

κατακομίζουσι B.

στήσει B.

ἔσθοντος B.D. (A.V. s) ἐσθίοντος Edd. (22. al.)

2. ὑπενεγκούσα βλάβῃ pro

ἀπεστερημένη D. ἐστ. Edd.

10. μῆδὲ pro μῆτε D.

11. τοῦ κόσμου om. D.

14. τοῦ

15. καὶ om. D.

19. δέδοται τοῖς

20. ἡ pro ἥγουν D. κατακομιούσι D. Edd.

21. δαίμοσι pro πνεύμασι D.

24. ἴστησι D. Edd.

27. καὶ assumptum ex B. (Alex. XII.) deest in D. Edd.

Τὰ πέπειρα τῶν συκῶν ἀποπίπτει ῥαδίως, εἰ δὴ κραδαί-
νοιτο τὸ φυτὸν, μονονουχὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ κατασεύοντος
καταθρώσκει χεῖρα, καὶ τοῖς δεομένοις τοῦ φαγεῖν αὐτο-
μάτως ἐπιφοιτᾷ. οὐκοῦν ἐπειδήπερ Κύρου προσβαλόντος

511 A. ^a καὶ πολιορκούντος ἤδη τὴν Νινευῖ, τοῖς τείχεσιν τε αὐτῆς 5
ἐφιστάντος τὰς ἐλεπόλεις ἦτοι τοὺς κρίους, τὰς ἐπάλξεις
ἐτήρουν οἱ ἐπαμύνοντες· εἶτα τοξεύοντες οἱ μαχόμενοι, κατε-
κόμζον εἰς γῆν εὐκόλως αὐτούς. δέχεται τὴν ὁμοίωσιν ἀπὸ
τοῦ πεφυκότος γίνεσθαι περὶ τὰ πέπειρα τῶν συκῶν. ταύ-
τητοὶ φησιν ὅτι πάντα τὰ ὀχυρώματά σου, τουτέστι τὰ τείχη, 10
συκαὶ σκεπτοὺς ἔχουσαι, οὐ πρὸς τὴν τοῦ φαγεῖν ἐθέλοντος
ἵενται χεῖρα, καὶ μάλα εὐκόλως, εἰ δὴ τις μόνον καταδομήσει
τὸ φυτόν.

1b Ἔσται δὲ οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ, τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας
ἐκπίπτουσα καὶ ἐστερημένη, εὐχερῆς καὶ εὐάλωτος καὶ οὐ 15
σὺν ἰδρώτι ληπτὴ τῷ κατεσθίοντι σατανᾷ. γέγραπται γὰρ
ὅτι “Τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά.”

Abac. i.
16.

13 Ἰδοὺ ὁ λαός σου ὥς γυναῖκες ἐν σοὶ, τοῖς ἐχθροῖς σου ἀνοιγό-
μεναι ἀνοιχθήσονται πύλαι τῆς γῆς σου, καταφάγεται πῦρ τοὺς
μοχλοὺς σου.

20

c Ματαίαν αὐτῶν ἀποφαίνει τὴν ἐλπίδα. ὥοντο μὲν γὰρ,
ὥς οὐκ ἂν ἀλοιέιν ποτε, πληθὺν ἀμέτρητον τῶν αὐτοῖς συνα-
σπιζόντων συναγηγερκότες, καὶ ἀρρήκτοις τείχεσι πεπυρ-
γωμένην οἰκοῦντες πόλιν. ἀλλ’ ὅτι καὶ ταῦτα παντελῶς
ἀνόνητα αὐτοῖς προαναπεφώνηκεν ἐναργῶς, κακανδρίας εἰς 25
τοῦτο κατοικήσεσθαι λέγων τοὺς ἐπαμύνοντας, ὡς γυναικῶν
ἀσθενῶν διενεγκεῖν οὐδέν· διανοιχθήσεσθαι δέ φησι καὶ τὰς

2. καὶ assumptum ex B. δὲ καὶ om. D.
Edd. invitis B.D.

5. τε om. D.

4. περ om. D. προσβάλλοντος

6. ἐφιστάντος D. Edd. ἐφιστῶν-
τος B.

8. αὐτοὺς εὐκόλως εἰς γῆν in verso ordine D.

δέχεται] + οὐν Edd.

9. γίνεσθαι πεφ. inv. ordine D.

12. ἵενται] ἵεναι iud. τις post καταδομήσει

transp. D. 19. αἱ πύλαι F. (42.) σου] + καὶ F. Edd. (Alex.) καὶ om. B.D.
(Vat. 8)

22. ποτε D. πώποτε Edd. συνασπιζ. αὐτοῖς inv. ordine D.

24. αὐτοῖς ἀνόνητα παντελῶς in verso ordine D.

26. γυναικῶν D.

27. δέ

assumptum ex B.D. Statim φησι assumptum ex B. post πύλας transponit D.

πόλιν, εἰσβιαζομένων δὴλονότι τῶν ἐχθρῶν. ἀληθὲς γὰρ ὅτι
 “Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἡγρύνῃσεν ὁ
 “φυλάσσων.”

P^s.
 CXXVI. 1.

d

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα τὴν ἄνωθεν ἀσφάλειαν ἔχειν, πεποιθέναι
 5 τε ἡμᾶς ἥκιστα μὲν ἐφ’ ἑαυτοῖς, ἐπὶ Θεῷ δὲ μᾶλλον τῷ
 σώζοντι, καὶ μὴ ταῖς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικουρίαις μεγαλαυχεῖν,
 μήτε μὴν οἶεσθαι διεκνεύειν δύνασθαι τὴν ὀργὴν, εἰ δὲ παρο-
 τρύνοιτο Θεός. ἀπαλλάξει γὰρ οὐδεὶς θορύβου καὶ κακῶν,
 τὸν ᾧπερ ἂν ἐπιμνησίειν ὁ τῶν ὅλων Κύριος. καὶ σοφὸς
 10 ἦν λίαν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ψάλλον τε καὶ λέγων “Οὐκ
 “ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπῶ, καὶ ὁ βραχίον μου οὐ σώσει με.”
 “Ποίησομαι γὰρ δύναμιν ἐν Θεῷ” κατὰ γε τὴν αὐτοῦ πάλιν
 φωνήν.

P^s. xliii.
 6.

e

P^s. cvii.
 14.

“Υἷος περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῇ.

14

15 Φασὶν ὅτι Κύρου τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὰς περιοίκους τῆς
 Νινευὶ καταδρύνοντων χώρας, καὶ πάσας αὐτῶν προαποκει-
 ρόντων ἐπικουρίας, τὴν πόρθησιν ἤδη δεδιότες οἱ Νινευῖται
 λοιπὸν εἰς πολλὰς καὶ μακρὰς ἀνέτεμον τάφρους τὰ περὶ τὸ
 ἄστρ χωρία, καὶ δὴ καὶ δυσπόρευτα τοῖς ἐχθροῖς ἀπετέλουν, a 512 A.
 20 παροχετεύοντες ποταμοὺς, καὶ ὑδάτων ἐμπιπλῶντες, καὶ
 τελμάτων ἐμπλεῶ ποιοῦντες τὴν γῆν. ἀλλ’ ἦσαν καὶ τῶν
 τοιούτων ἐγχειρημάτων ἀμείνους οἱ μαχόμενοι, μᾶλλον δὲ ἡ
 θέλησις τοῦ παραδιδόντος Θεοῦ. ὅτι τοίνυν οὐδὲν ἔσται καὶ
 τοῦτο αὐτοῖς τὸ σπούδασμα, δείκνυσι λέγων “Υἷος περιοχῆς
 25 ἐπίσπασαι σεαυτῇ. δοκεῖ δέ τισιν ὑδάρ ἐνθάδε νοεῖν τὸ ἐπι-
 σπώμενον, τὴν τῶν ἐπικεκλημένων ἐθνῶν εἰς ἐπικουρίαν

1. εἰσβιαζομένων D. Edd. εἰσβιαζ. B. 2. φυλάσσει Edd. 4-13. Χρὴ
 δὴ—πάλιν φωνήν om. B. 4. ἀσφάλειαν ἔχειν hoc ordine D. 8. θορύ-
 βου] θορύβων Edd. 9. ἐπιμνησίη iid. Κύριος] Θεός iid. 12. ἐν] +
 τῷ iid. πάλαι iid. 14. ἐπισπᾶσθαι D. 16. χώρας] πόλεις D.
 17. δεδιότες ἤδη τὴν πόρθ. inverso ordine D. 18. τὸ περὶ ἄστρ χωρίον D.
 19. καὶ prius] ὁ D. δυσπόρευτον D. Edd. 21. καὶ om. D. Statim ἀμεί-
 νους transponit D. 23. παραδιδόντος D. ᾧδιδόντος B. περιιδ. Edd. αὐτοῖς
 καὶ τοῦτο inverso ordine D. 25. ἐπισπᾶσθαι D. ut supra. ἐνταῦθα pro
 ἐνθάδε D. 26. ἐπικεκλ. D. κεκλ. Edd.

ἄθροισιν ἢ πληθύν. βαδιέται γὰρ καὶ οὕτως ἡμῖν ὁ λόγος
 οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, ὕδατα γὰρ πολλαχῇ ἢ τῶν ἐθνῶν ὠνό-
 μασται πληθύν.

Κατακράτησον τῶν ὀχυρωμάτων σου· ἔμβηθι εἰς πηλὸν καὶ συμ-
 πάτει ἐν ἀχύροις, κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον.

5

Οὐ προτρέποι δ' ἂν τὰ τοιάδε Θεός· ἐπειδὴ δὲ πάντως τὰ
 ἐσύμενα προηπίστατο, διαγελαῖ τὴν σκέψιν, καὶ ὅτι, καθάπερ
 ἔφην ἁρτίως, μάταιον αὐτῶν ἔσται σπουδασμα πᾶν, δείκνυνσι
 διὰ τούτων. ἐπειδὴ γὰρ συμβέβηκεν ἢ ἐπάλξεων, ἥγουν
 ἐτέρας τινὸς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὰ τείχη, πλινθους εἰργά- 10
 ζοντο τὰς ἐκ πηλοῦ δηλονότι, πλὴν ὀχυρωτάτας· ὀπτωμένη
 γὰρ ἡ πλίνθος ἀναγκαιοτάτη πρὸς ἔργα, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τὸ
 εὐδιάθρυπτον. συμπάτει δὲ οὖν φησιν ἐν ἀχύροις, ἐργάζου
 καὶ πλίνθους. γενοῦ δὲ οὕτως ἰταμὸς καὶ ὑπεράμων εἰς μάχην,
 καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ πλίνθος αὐτῇ· ἔση γὰρ καὶ οὕτως εὐ- 15
 ἀλωτος, καὶ ἄθραυστος μὲν οὐδαμῶς, εὐκολος δὲ λίαν τοῖς
 κατασείειν εἰδόσι, καὶ τῆς σῆς σκληρότητος ἀλκιμωτέραν
 ἔχουσι τὴν ὀρμήν.

15 Ἐκεῖ καταφάγεται σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομφαία, καταφάγεται
 σε ὥς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὥς βροῦχος.

20

Τὸ ἐκεῖ νοήσεις ἀντὶ τοῦ τηνικάδε, κατὰ χρόνον γὰρ καὶ
 οὐ τοπικῶς τὴν λέξιν ἀποδεξόμεθα. εἰ γὰρ δὴ καὶ ταῦτα
 γένοιτό φησι, καὶ πλινθους ἐργάσῃ, δαπανηθήσῃ καὶ οὕτως

1. γὰρ D. δὲ Edd.

2. πολλαχού iid. invitis B.D.

4. κατακρά-

τησον] καὶ κατακρ. Edd. (Vat.) καὶ om. B.D. (Alex.)

6. προτρέποι B.

προτρέπη (η ex corr.) D. προτρέπει Edd. τοιάδε] + ὁ iid. τὰ alt. assumptum
 ex D.

7. σκέψιν D. σκῆψιν Edd. ἐπειδὴ pro καθάπερ (sic) D.

8. σπου-

δασμα πᾶν D. τὸ sp. Edd.

9. ἡ om. D. ἢ pro ἥγουν D.

10. τινὸς

om. D. πλίνθους] + γὰρ Edd.

12. ἔχοι τὸ D. ἔχοντο iid.

13. φησιν

post ἀχύροις transp. D.

14. δὴ] δὲ B.

15. καθὰ δὴ pro καθάπερ

ἀμέλει D. αὐτῇ] αὐτῇ D. καὶ alt. assumptum ex B.D.

16. εὐκολος]

εὐάλωτος D.

19. καταφάγεται alt.] καὶ φάγεται D. [καὶ καταφ. Alex.]

22. ἀποδεξόμεθα D. δεξόμεθα B. ἀποδεχόμεθα Edd.

23. φησι om. D.

ὡς ἀπὸ πυρὸς, κατανεμηθήσεται δέ σε τε καὶ τὴν σὴν χώραν,
καὶ ἐν ἀκρίδος τάξει ὁ πολέμιος. ἔσῃ δὲ καὶ ὅκνῳ πεπεδη-
μένος καὶ βραδὺς εἰς φυγὴν ὡς βροῦχος βαρυνθείς. φασὶ
γὰρ ὅτι πιπτούσης χαλάζης καὶ ὑετῶν καταρρήγνυμένων,
5 ἄδρανῃς ὁ βροῦχος εἰς πτῆσιν, καταδεδυσμένων αὐτῷ τῶν
πτερῶν. οὐκοῦν τὸ ἄπορον εἰς φυγὴν τῶν Νινευιτῶν ὑποση-
μαίνει πάλιν ἀπὸ τοῦ τοῖς βρούχοις συμβαίνοντος.

a 513 A.

Ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορίας σου ὑπὲρ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ· βροῦχος 16
ὥρμησε καὶ ἐξεπετάσθη· ἐξήλατο ὡς ἀττέλαβος ὁ σύμμικτός 17
10 σου, ὡς ἀκρίς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγμὸν ἐν ἡμέραις πάγου· ὁ
ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ἀφῆλατο, καὶ οὐκ ἔγνω τὸν τόπον αὐτῆς.

Ἐμπορίας ἔοικεν ἐνθάδε δηλοῦν οὐχὶ τὰς διὰ χρημάτων,
τὰς ἐπὶ λήμμασι καὶ πλεονασμοῖς, τὰς γεγενημένας δὲ μάλ- 1
λον ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν ἀθροίσει καὶ συγκομιδῇ. κατεμι-
15 σθοῦντο γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, τοὺς τεθνη-
ξομένους μονονουχὶ ἐμπορευόμενοι, καὶ συλλέγοντες εἰς
μάχην τοὺς αὐτίκα δὴ μάλα ἀπολουμένους· ἦσαν δὲ οὗτοι
πλείστοί τε ὅσοι καὶ ἀριθμοῦ κρείττονες. τοιγάρτοι καὶ τῇ
τῶν ἄστρων παρεικάζονται πληθύϊ. ἀλλ' εἰ καὶ συνήχθησαν,
20 φησὶ, καὶ συνδεδραμήκασιν, καταπτοηθήσονται τῷ πολέμῳ,
καὶ ἀποδραμοῦνται πάλιν ὡς βροῦχος καὶ ὡς ἀττέλαβος. εἶδος
δὲ τοῦτο μικρᾶς ἀκρίδος, ἣ ἐπειδὴν ἐμπέσῃ φραγμοῖς ἢ ταῖς
τῶν κήπων αἵμασιαις, πάγου μὲν ὄντος, ὡς ἔφην, καὶ ὑετοῦ
κατασκήπτοντος, καταμέμυκέ τε καὶ ἡρεμεί, τῇ τῆς ὑγρότητος
25 βία τὴν πτῆσιν παρηρημένῃ ἡλίου γεμὴν ἀνίσχοντος καὶ

1. ἀπὸ πυρὸς] ἀπόπυρος Edd. σε et σὴν desunt in Edd. καὶ ἐν ἀκρίδος τάξει ante
σε τε transp. D. 2. πολέμιος D. πόλεμος iud. 3. βαρυνθείς] ὁ βαρυν-
θείς iud. invito D. 4. ὡς pro ὅτι D. 5. ὁ βροῦχος εἰς πτῆσιν hoc
ordine B.D. πτήσεις B. Statim καταδεδυσμένων B. αὐτῷ] αὐτοῦ D. 7. ἀπὸ]
ὑπὸ Edd. 8. τὰ om. Edd. 9. ἐξεπέτασεν D. ἐξήλλατο D. ἀτέ-
λαβος B. 10. ἐν ἡμέραις [XII.] πάγου B.D. (Alex.) ἐν ἡμέρᾳ πάγου Edd.
(Vat. 8) 11. ἀφῆλλατο D. 12. χρημάτων] + καὶ Edd. invitis B.D.
15. μονονουχὶ ante τοὺς τεθν. transp. D. 19. παρεικάζ. τῇ τῶν ἄ. πλ. inverso
ordine D. 21. ἀποδραμοῦνται D. ἀπολύνται Edd. ὡς alt. assumptum ex D.
22. τοῦτο] τουτὶ iud. invitis B.D. 25. παρηρ. τὴν πτῆσιν inverso ordine D.

Ps.
cxvii. 8.

θερμὴν αὐταῖς ἐνιέντος ἀκτῖνα, ταχεῖαν ποιοῦνται τὴν ἀπο-
φοίτησιν, καὶ ἀφίπτανται κατὰ τὸ εἰωθός. οὕτως, φησὶν, ἔσ-
ονται οἱ σύμμικτοί σου. ἀποπτήσονται γὰρ καὶ οἵκαδε πάλιν
ἀποδραμοῦνται, τὴν σὴν ἐλπίδα κενώσαντες. “ Ἀγαθὸν οὖν
1 “ ἄρα καὶ ἀτρεκές τὸ πεποιθέναί ἐπὶ Κύριον, ἢ πεποιθέαναι 5
“ ἐπ’ ἄνθρωπον,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν.

18 Οὐαὶ αὐτοῖς. ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς Ἀσσύριος ἐκοί-
μισε τοὺς δυνάστας σου· ἀπῆρεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ
οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος.

Ταλανίζει τοὺς ὄχλους, ὥς κακανδρίας εἰς τοῦτο καὶ 10
δειμάτων ὠλισθηκότας, ὥς καὶ πρὸς μόνην αὐτοὺς ἀτονῆσαι
e τοῦ πολέμου τὴν προσβολήν, καὶ ἐπὶ τὰς τῶν ἔρων ἀναθρώ-
σκειν κορυφὰς, καὶ οἶον προτείχισμα τοῦ κινδύνου ποιεῖσθαι
τὰς δυσχωρίας. εἶτα τῆς ψοφοδεείας τὴν αἰτίαν ἀποδιδούς,
εὐφυνὰ ποιεῖται διήγησιν τῶν καθηγεῖσθαι λαχόντων τὸν 15
ὄλεθρον· ὥς ἐν ἡθελίᾳ λέγων, ἀντὶ τοῦ πεπόρθηται καὶ διο-
λώλασιν, ἄποροί τε γεγόνασιν εἰς τὰς τέχνας τὰς στρατη-
γικὰς, τὸ ἐνύσταξαν τιθεὶς, καὶ ὅτι κατεκοιμήσθησαν οἱ ἐν
514 A. a δυνάμεσί τε καὶ ἐξουσίαις καὶ δημαγωγοὶ καὶ τὰς ἄνω καὶ
διαφανεῖς λαχόντες τιμάς. πεπόνθασι δὲ τὸ νυστάζειν ὑπὸ 20
βασιλείᾳ Ἀσσυρίου, τουτέστι, τὸ γένος ἔχοντος ἐξ αὐτῶν.
αὐθιγενὴς γὰρ ὁ Κῦρος, καὶ ἐξ αἵματος Περσικοῦ. σκήπ-
τεται δὲ ὁ προφητικὸς ἡμῖν λόγος μονονουχὶ τὸ θρηνεῖν,
ἡγουν καταμειδιᾶν τῶν εὐκόλων εἰς πτοίαν. ἀπῆρε γὰρ
φησιν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος, 25

1. αὐταῖς om. D. ἐνιέντος] ἀνιέντος D. τάχα pro ταχεῖαν Edd. 2. ἔσον-
ταί φησιν inv. ordine D. 4-6. ἀγαθὸν—φωνήν om. B. 5. ἀτρεκές D.
ἀτρεκής ὁ λόγος Edd. 7. σου om. B. (153.) ἐκοίμησε D. (62. al.)
8. τὰ om. F. Edd. 11. ἀτενίσαι pro ἀτονῆσαι D. 14. ψοφοδεείας D. Migne.
16. ἀντὶ τοῦ] ἀπὸ τούτου Edd. 17. ἀπόρητοί pro ἀποροί iid. τέχνας
στρατηγ., pro τὰς τ. τὰς στρατ. D. 18. ἐνύσταξε D. κατεκοιμήσθησαν B.
κατεκοιμήθησαν D. Edd. 21. Ἀσσυρίου B.D. Ἀσσυρίων Edd. 23. ἡμῖν
ὁ προφητικὸς inverso ordine D. 24. καταμειδιᾶ Edd. 25. ἐπὶ
τὰ ὄρη om. D.

τουτέστιν ὁ ἀνέχων εἰς εὐτολμίαν, ὁ περικόπτων τὰς τῶν
 φευγόντων δειλίας, καὶ ἀνασειράζειν δυνάμενος τὴν ἀδρανῆ ἢ
 καὶ ριψάσπιδα τῶν προδεδωκότων πληθύν. προαπολώλασι
 γὰρ οἱ τοῦτο δρᾶν εἰωθότες, καὶ τῆς ἐν πολέμοις εὐτεχνίας
 5 οἱ ἐπιστάται.

Νοηθεῖν δ' ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ περὶ γε τῆς Ἰου-
 δαίων ἀγέλης, τό Οὐαὶ αὐτοῖς. ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου,
 βασιλεὺς Ἀσσύριος ἐκοίμισε τοὺς δυνάστας σου. οὐαὶ γὰρ
 ὄντως τοῖς καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ὅλων ἀπεκτονούσι Σωτῆρα καὶ
 10 Λυτρωτὴν, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασιν ἀνοσίως προστεθει-
 κόσι καὶ αὐτὸ τὸ Δεσποτικόν. συμβέβηκε δὲ τοῦτο παθεῖν c
 αὐτοὺς, διάτοι τὸ λίαν κατανυστάζει πρὸς δυσβουλίαν τὸ
 ἡγούμενον καὶ τοὺς ἐν ποιμένων τάξει παρελημμένους,
 γραμματέας δὴ λέγω καὶ Φαρισαίους καὶ τοὺς τοῖς τῆς
 15 ἱερουργίας κατεστεμμένους αὐχήμασιν, οὓς καὶ κατεκοίμισε
 νοητῶς ὁ Ἀσσύριος βασιλεὺς, τουτέστιν ὁ σατανᾶς. λαμ-
 βάνεται γὰρ εἰς τὸ ἐκείνου πολλάκις πρόσωπον ἢ τῶν Βαβυ-
 λωνίων ἀρχή. ὅτι δὲ καὶ ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες καὶ οἱ δυνα-
 στεύοντες παρ' αὐτοῖς, πῶς ἐστὶν ἀμφιβαλεῖν, ἄνω τε καὶ
 20 κάτω τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀνατιθείσης αὐτοῖς τῶν λαῶν d
 τὴν ἀπώλειαν; γέγραπται γάρ “Ω οἱ ποιμένες οἱ διασκορ-
 “ πίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς.” καὶ πά-
 λιν “Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστὶ Κύριος, καὶ οἱ ἀντεχό-
 “ μνοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με καὶ οἱ ποιμένες ἡσέβουν
 25 “ εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ προφῆται προεφῆτεον τῇ Βάαλ.” Ἡσαΐας
 δὲ πάλιν φησί “ Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών
 “ πλήρης κρίσεως; ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν

Hier.
xxiii. 1.

Ib. ii. 8.

Es. i. 21-
23.

2. πεφευγόντων pro φευγόντων D. 3. πληθύν] πληγὴν Edd. 4. γὰρ
 assumptum ex B.D. πολέμῳ Edd. 9. ὄντος D. ἀπεκτ. τὸν
 τῶν ὅλων inv. ordine D. 10. ἀνοσίως accessit ex B.D. 14. γραμ-
 ματέας D. τοὺς om. D. Statim τοῖς assumptum ex B.D. 15. γερουσίας
 pro ἱερουργ. D. καὶ assumptum ex D. 16. νοητῶς D. ὄντως Edd.
 17. πολλάκις εἰς τὸ ἐκείνου inverso ordine D. 18. καὶ ἐνύσταξαν D.
 κατενύστ. Edd. 19. ἀμφιβάλλειν D. 21. ὧ οἱ D. ὅτι ὧ Edd.
 22. ἀπολλύντες B.D. ἀπολοῦντες Edd. νομῆς μου iid. 23. εἶπον D. (22. al.)
 24. νόμου] + μου D. (Alex. XI.) 25. ποιμένες pro προφῆται (sic) D. τῇ B.
 τῷ D. Edd. (22. al.) 27. Haec πλήρης κρίσεως accesserunt ex B.D.

ε “ δὲ φονευταί. τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κᾶπηλοί
 “ σου μίσγουςι τὸν οἶνον ὕδατι, οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι,
 “ κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀντα-
 “ πόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες καὶ κρίσει χήρας οὐ
 “ προσέχοντες.”

5

19 Οὐκ ἐστὶν ἴασις τῇ συντριβῇ σου, ἐφλέγμαεν ἡ πληγὴ σου.

515 A. a Ὅταν τι συμβαίῃ τῶν ἀπευκτῶν παθεῖν, εἰ μὲν ἴοι τοῦτο
 μεμετρημένως, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως πέρα τοῦ καθήκοντος,
 ἐλπίς ὑπεστὶν ἀγαθὴ τοῖς τῷ παθεῖν ὑπεννηγεμένοις, ὅτι καὶ
 ἀνασφῆλαι δυνήσονται καθάπερ ἐξ ἀρρώστίας ἐπὶ τὸ δύνα- 10
 σθαι διαβιοῦν εὐσθενῶς καὶ ὅτι μετοιχήσονται πρὸς εὐημε-
 ρίαν, ἀνευεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ ἄμεινον.
 ἐπειδὰν δὲ εἰς λήξιν αὐτοῖς ἀθλιότητος προήκοι τὰ πράγματα,
 b τότε δὴ πάντως δυσδιάφυκτος ἡ συμφορὰ, μᾶλλον δὲ καὶ
 παντελῶς ἀνεξίτητος. τοῦτο παθούσῃ τῇ Νινευὶ, φησὶν ὅτι 15
 καὶ συνετρίβη καὶ ἀπόλωλε, καὶ τῆς τοῦ δύνασθαι θεραπείας
 τυχεῖν συνανηρημένης ἐλπίδος καὶ οἰονείπως ἀθλίως κατα-
 φλεγμαίνοντος τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐσχάτην ἐφ’ ἑαυτῇ
 ζητούντος τομῆν.

Ὅτι δὲ καὶ ἐν τούτοις γέγονεν ἡ κυριοκτόνος Ἱερουσαλὴμ, 20
 ἀτρεκὲς εἰπεῖν. πολλάκις μὲν γὰρ ἐπλήττετο, καταθεόντων
 αὐτῆς τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ’ ἡκολούθουν αἱ θεραπείαι, κατοικτεί-
 c ροντος Θεοῦ καὶ οἶον καταμαλάσσοντος τὴν συμβᾶσαν
 αὐτοῖς πληγὴν. ἐπειδὴ δὲ πεπαρωνήκασιν εἰς τὸν τῶν ὅλων
 Δεσπότην, συνετρίβη καὶ πεπτῶκε καὶ οὐκ ἦν ἴασις, κατὰ 25
 τὴν τοῦ Προφήτου φωνὴν, ἀμάλακτος δὲ καὶ ἡ τῶν
 συμβεβηκότων αὐτοῖς ἀπομεμένηκε φλεγμονή. τοιγάρτοι

1. ὑμῶν] + ἐστὶν D.

2. ἀπειθοῦσι] ἀπειθεῖς Edd.

7. ὅταν τι] Πάντα

iid. συμβαίῃ B. invito D. συμβ. post ἀπευκτῶν transp. D.

8. καθή-

κοντος] + λόγῳ D.

13. ἐπὶ δὲ D. αὐτοῖς om. D.

Statim ἀθλιοτάτην

Edd.

15. ἀνεξίτητος παντελῶς inverso ordine D.

παθούσῃ τῇ] παθούσης

τῆς Edd.

16. καὶ primum om. D. καὶ secundum] + ὅτι Edd.

invito D.

20. καὶ om. D. Statim γέγ. ἐν τούτοις inverso ordine D.

21. γὰρ as-

sumptum ex B.D.

ἐπλήττετο et πολλάκις inter se transp. D.

22. αὐτῆς]

αὐτὴν Edd.

24. αὐτοῖς] αὐτῇ iid.

26. τε pro δὲ D.

καὶ ἔφασκον οἱ μακάριοι προφῆται, τῇ Βαβυλωνίων αὐ-
 τὴν παρεικάζοντες “Ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα, καὶ οὐκ
 “ἰάθη· ἐγκαταλίπομεν ἕκαστος αὐτὴν, καὶ ἀπέλθομεν εἰς
 “τὴν γῆν αὐτοῦ, ὅτι ἤγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς,
 5 “καὶ ἐξῆρεν ἕως τῶν ἀστρων.” εἰς οὐρανὸν δὲ τὸ κρίμα δ
 καὶ ὑψοῦ τὸ πλημμέλημα. πεπαρωνήκασι γὰρ, ὥς ἔφην,
 οὐκ εἰς ἓνα τῶν ἁγίων ἀπλῶς, ἀλλ’ εἰς τὸν τῶν ἁγίων
 Δεσπότην.

Hier.
xxviii. 9.

Πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν ἀγγελίαν σου, χαρήσονται καὶ κροτή-
 10 σουσι χεῖρας ἐπὶ σέ· διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου
 διὰ παντός;

Ψῆφος ὅτι δικαία γέγονε παρὰ Θεοῦ, τὴν Βαβυλωνίων
 ἀρχὴν καταστρέφουσα, καταμαρτυρήσει λαμπρῶς τὸ ἐπι-
 στυγνάζειν αὐτῇ παντελῶς οὐδένα· κρτεῖν δὲ μᾶλλον καὶ
 15 ἐπιγάνυσθαι καὶ καταμειδιᾶν κειμένης, διάτοι τὸ ἀφορήτους
 συμφορὰς ὑπενεγκεῖν καὶ πλεονεξίας, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα
 καταλυπεῖν εἰωθότων εἰς πείραν ἐλθεῖν. καὶ γὰρ ἦν ἅπασι
 φορτικὴ καὶ δύσοιστος, πέμπουσα καὶ τοῖς εἰς μακρὰν τῆς
 ἐνοῦσης αὐτῇ δυστροπίας τὴν αἴσθησιν.

20 Φαίην δ’ αὖν, ὅτι καὶ ὁ τῆς ἁμαρτίας εὐρέτης, τουτέστιν α 516 A.
 ὁ σατανᾶς, ὁ τῆς ἑαυτοῦ δυστροπίας τε λίνον κατευρύνων
 πανταχῇ, καὶ σαγηνεύσας εἰς πλάνησιν τὴν ὑπ’ οὐρανὸν,
 καὶ τοῖς τῆς ἀπωλείας ἐγκαταδήσας βρόχοις, ἀκούσειεν αὖ
 εἰκότως, καθηρημένος ὑπὸ Χριστοῦ, καὶ τῆς καθ’ ἡμῶν
 25 τυραννίδος ἀπεληλαμένος Πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν ἀγγελίαν
 σου χαρήσονται καὶ κροτησουσι χεῖρας ἐπὶ σέ, διότι ἐπὶ τίνα
 οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διὰ παντός;

1. καὶ om. D. 3. ἐγκατελίπομεν—[ἕκαστος post ἀπ. transp. D.] ἀπῆλ-
 θομεν B.D. ἐγκαταλίπομεν—ἀπέλθωμεν (ἀπῆλθωμεν Pont.) Edd. 4. γῆν D.
 ὁδὸν Edd. 5. καὶ assumptum ex D. 6. ὑψοῦ] ὑψος iid. 9. σου
 om. D. 10. τίνας D. ἦλθεν B. (153, 240.) 12. ὅτι δικαία γέγονεν ἡ
 ψῆφος pro ψῆφος—γέγονε D. 15. κειμένης D. κειμένη Edd. 16. ὑπεν.
 συμφ. in verso ordine D. 18. φορτικῇ] φορτικός Edd. 20. ὁ et του-
 τέστιν om. D. 21. αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ D. 22. πανταχῇ D. πανταχοῦ Edd.
 23. τῆς om. Aub. 25. πάντες] + δὲ B. 26. σου et τίνα habet D.
 27. ἐπῆλθεν D. ἦλθεν Edd.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΒΑΚΟΥΜ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

α ΔΙΕΣΚΕΥΑΣΤΑΙ μὲν ἡμῖν εὖ μάλα σοφῶς καὶ εὖ- 5
τέχνως καὶ τῆς προκειμένης προφητείας ὁ τρόπος, ἔμπλεω
γεμὴν αὐτὸν οἰκονομίας ἀγιοπρεποῦς εὐρήσομεν· πρέπει γὰρ
αὐτοῖς τοῖς ἀγίοις ἐπιφωνεῖν τε καὶ λέγειν “Οὐχ ὑμεῖς ἐστε
“οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν
“ἐν ὑμῖν.” δεῖ δὲ δὴ τοῖς ἐθέλουσι νοεῖν ἀγχινοίας οὐ μικρᾶς· 10
β ἐπεὶ τοι τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν διττὴν ἐν ἑαυτῷ τὴν
θεωρίαν ὠδίνοντα κατίδοι τις ἂν, πνευματικὴν τε ἅμα καὶ
ἱστορικὴν· προαφηγησόμεναι δὲ χρησίμως, καὶ ὡς ἐν βραχεῖ
συνενεγκῶν, τῆς προφητείας τὰ μέρη, καὶ ἐφ’ ὅτῳ γέγονεν
ἐρῶ. ἱοὶ γὰρ ἂν οὕτω τοῖς ἐντευξομένοις δι’ εὐμαρείας ὁ 15
νοῦς, καὶ οὐδὲν εὐρήσει τὸ ἀναιτες. ἀσχάλλοντος τοίνυν

S. Matth.
x. 20.

Codices B.D. 1-3. Sic B. τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Κυρίλλου ἐρμηνεία εἰς τὸν Προφῆ-
την Ἀμβακούμ D. τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας
ἐξηγήσεις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφῆτην Ἀμβακούμ Edd. 4. Sic B.
5. σοφῶς] σαφῶς D. Edd. 7. οἰκονόμον ἀγιοπρεπῶς Edd. 9. ὑμῶν] +
Οεω D. 10. δὴ assumptum ex D. 15. ἱοὶ] εἴη iid. ἂν om. D.

τοῦ Ἰσραὴλ οὐ μετρίως ἐπὶ τοῖς διὰ τῶν προφητῶν προ-
 απηγγελμένοις· ἦδον γὰρ ἦδον, ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς
 αἰχμάλωτος, πεσεῖται δὲ καὶ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ὑπὸ
 ζυγὰ κείσεται τῆς ἀσυνήθους δουλείας· πειράται δὲ διδάσκειν a 518 A.

5 ὁ μακάριος οὗτος Ἀμβακούμ, ὅτι ψήφῳ δικαία τοῦ πάντων
 κρατοῦντος Θεοῦ κατὰ καιροὺς αὐτοῖς τὰ τοιάδε συμβήσεται,
 καὶ ἐπ' αἰτίαῖς εὐλόγοις. ἐκτετιμηκότες γὰρ αὐτοὶ τὴν ἔξω
 νόμου καὶ ἐκτοπωτάτην ζῶν, καὶ πρὸς πᾶν ὀτιοῦν τῶν
 κατεψευσμένων ἀπονενευκότες, οὐ διαλελοίπασιν ἐφ' ἑαυτοῖς
 10 παραθίγοντες τὸν ἀκήρατον νοῦν, μέχρις ἂν αὐτοῖς εἰς τοῦτο
 λοιπὸν ἀθλιότητος κατέβῃ τὰ πράγματα. καὶ τοῦτο καθί-
 στησιν ἐναργές, τῶν ἀνοσίως βιοῦν ἡρημένων ποιούμενος b
 τὴν κατάρρησιν, καὶ τῆς ὅλης προφητείας προεισβολὴν ὥσ-
 περ τινὰ καὶ ὑπόθεσιν τὸ χρῆμα τιθεῖς, εἴτα Θεὸν εἰσκεκο-
 15 μικῶς ἀπειλοῦντα τοῖς καταφρονηταῖς τῶν Βαβυλωνίων τὴν
 ἔφοδον. ἐπεὶ δὲ ἐχρῆν αὐτὸν οὐχὶ μόνων τῶν σκυθρωπῶν
 καὶ τῶν ὅτι μάλιστα καταλυπεῖν εἰωθότων προαγορευτὴν
 ἀναφαίνεσθαι, καὶ εἰς μέσον ἦκειν, καὶ τὰ πάντων αἰσχιστα
 τῶν κακῶν ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς αὐτοῖς προαναφωνεῖν,
 20 ἀλλὰ τι καὶ τῶν τελούντων εἰς ἄκεσιν προαφηγεῖσθαι χρη-
 σίμως, καὶ τὰ δι' ὧν εἰκὸς ἦν ἀναπνεύσειν τοὺς πεπονθότας c
 προαναφθέγγεσθαι· κατακέκραγε καὶ αὐτῆς τῆς τῶν Βαβυ-
 λωνίων ὠμότητος, καὶ καταφρονητὰς ὀνομάζει τοὺς καὶ αὐτὸν
 τὸν θεῖον κατεμπρήσαντας ναὸν, καὶ τὴν ἀγίαν δὲ πόλιν
 25 πεπορθηκότας, καὶ σκευῶν τῶν ἱερῶν ἀφειδήσαντας. “Εἰς
 “ τί γὰρ, φησὶν, ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας, παρασιω-
 “ πῆσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῇ τὸν δίκαιον ;” εἴτα προστέ-

Infra
 i. 13.

1. οὐ μετρίως τοῦ Ἰσραὴλ <i>inverso ordine</i> D. τῶν <i>om.</i> D.	2. ἦδει γὰρ
ἦδει <i>Edd.</i>	3. καὶ πεσεῖται <i>pro</i> πεσεῖται δὲ καὶ <i>iid.</i>
assumpta <i>ex</i> D.	4. δὴ <i>et</i> οὗτος
5. Ἀββακούμ D. παντοκράτορος D.	7. αὐτοὶ
post νόμον <i>transp.</i> D.	8. πρὸς] εἰς D.
παραθίγοντες ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς <i>pro</i> ἐφ' ἑαυτ. π. D.	9. κατεψευγμένων <i>iid.</i>
18. καὶ εἰς μέσον ἦκειν <i>om.</i> B. Statim <i>et om.</i> D.	16. μόνον D. Aub.
22. κατακέκραγε B.D. κατακεκράγει <i>Edd.</i> ἀνακέκραγε <i>b.</i> τῶν <i>om.</i> D.	21. ἦν εἰκὸς D.
κατεμπρήσαντας ναὸν <i>hoc ordine</i> D. <i>b.</i> δὲ <i>assumptum ex</i> B.D.	24. κατ-
τῶν <i>i.</i> D.	25. ἀφειδήσαντας
26. ἐπιβλέπειν (<i>sic</i>) D.	27. τὸν ἀσεβῇ τὸν D.

θεικε καὶ μάλα σαφῶς καὶ αὐτῆς τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἄλωσιν, καὶ τῶν πεπονθότων τὴν ἀσυνήθη δουλείαν τὴν διὰ Κύρου d κατὰ καιροὺς ἐκλύτρωσιν. ἀπὸ δέ γε τῆς μερικῆς λυτρώσεως μέτεισιν ὁ λόγος εὐφυῶς ἐπὶ τὴν καθόλου καὶ γενικωτάτην, τουτέστι, τὴν διὰ Χριστοῦ γεγεννημένην ἅπασι τοῖς διὰ 5 πίστεως ἐκλελυτρωμένοις, καὶ τὸν τῆς ἁμαρτίας ζυγὸν ἀποτιθεμένοις, καὶ πικρὸν καὶ ἀνήμερον ἀποφυγῶσι δεσπότην, τὸν σατανᾶν. ἔχεις ἐν τούτοις τῆς ὅλης ἡμῶν προφητείας ὡς ἐν βραχέσι συνειλεγμένον τὸν σκοπόν· ἐρουῖμεν δέ, ἀνὰ μέρος ἕκαστα διαλαμβάνοντες ὡς ἔνι.

10

c

Κεφ. α'.

Τὸ λῆμμα ὃ εἶδεν Ἀμβακούμ ὁ Προφήτης.

Hos. xii.
10.

Λῆμμά φησιν ἐν τούτοις τὴν τῆς ὀράσεως, ἥτοι τῆς προγνώσεως λήψιν, ἣν ἂν τις ἔλοι, διδόντος Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ ὀράσεις κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐπλήθυνε, καὶ αὐτὸς λε-
λάληκε πρὸς προφήτας, προαναφαίνων αὐτοῖς διὰ τοῦ Ἀγίου 15

519 A.

Hier.
xxiii. 16.

Πνεύματος τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς ἤδη παρόντα μονονουχὶ καὶ ἐν ὄψει τιθεῖς. ὅτι δὲ οὐ τὰ ἀπὸ τῆς σφῶν καρδίας λαλεῖν ἐγνώκασι, διαπορθμεύουσι δὲ μᾶλλον εἰς ἡμᾶς τοὺς παρὰ Θεοῦ λόγους, προαναπέιθει σαφῶς, Προφήτην ἑαυτὸν ὀνο-
μάσας καὶ τῆς εἰς τοῦτο χάριτος ἀποφαίνων ἔμπλεω.

20

2 Ἔως τίνος, Κύριε, κεκράξομαι, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ; βοήσομαι πρὸς σέ ἀδικούμενος, καὶ οὐ σώσεις;

b Σκήπτεται μὲν ὁ Προφήτης τὸ τοῦ πλεονεκτουμένου πρόσ-

1. καὶ μάλα σαφῶς assumpta ex D. τῆς deest in Edd. 2. συνήθη (sic) D. δουλείαν] + καὶ B. 3. γε om. D. b. 4. εὐφυῶς accessit ex B. D. b.
5. πᾶσι D. 6. ἀποθεμένοις ζυγὸν D. 8. ἡμῶν om. D. 9. βράχει
συνειλημμένον D. 10. διαλαμβάνοντες ἕκαστα D. 11. Ἀμβακούμ
semper D. 12. ἥτοι] + τὴν Edd. invito D. 13. προγνώσεως]
προφητείας D. ἔλοι B. Edd. ἔλοιτο D. b. 14. ἐπλήθ. ante κατὰ tr. D.
15. πρὸς] + τοὺς b. 16. μονονουχὶ om. D. 17. σφῶν καρδίας] καρδίας
αὐτοῦ Edd. 18. ἐγνώκε, διαπορθμεύσει iid. 20. ἔμπλεω iid. 21. Κύριε
om. D. sed cf. infra. οὐκ D. cf. infra et in Es. 95 a. οὐ μὴ Edd. (A. V. &c.)
23. Σκέπτεται Edd.

ωπον, καὶ ὑπομένοντος δύσοιστον τὴν ἐκ τῶν ἀδικεῖν εἰ-
 θότων ὕβριν τε καὶ παροινίαν· εὐτέχνως δὲ λίαν ἐπιμαρτυρεῖ
 τῷ Θεῷ τὴν ἐπέκεινα λόγου φιλανθρωπίαν. ἀποφαίνει μὲν
 γὰρ ἀνεξικακούντα λίαν, καίτοι μισεῖν εἰωθότα τοὺς πονηροὺς.
 5 ὅτι δὲ οὐκ εὐθὺς τοῖς πταίουσιν ἐπάγει τὰς δίκας, δέδειχεν
 ἐναργῶς, εἰς τοῦτο σιωπῆς καὶ μακροθυμίας ἀφικέσθαι λέ-
 γων, ὡς δεῖσθαι λοιπὸν καὶ καταβοῆς, ὡς φορητὴν μὲν
 οὐκέτι ποιουμένων τινῶν τὴν καθ' ἑτέρων πλεονεξίαν, ἀχά- c
 λινον δὲ ὥσπερ ἐπαφιέντων τοῖς ἀσθενεστέροις τὴν ὕβριν.
 10 δι' ὧν γὰρ καταβοᾷ ἀνεξικακούντος Θεοῦ, διὰ τούτων αὐτῶν
 ἐπιμαρτυρεῖ τῷ Θεῷ τὸ πέρα μέτρου φιλάνθρωπον. μέχρι
 γὰρ τίνος φησὶ Κύριε κεκραῖζομαι καὶ οὐκ εἰσακούσῃ; βοήσομαι
 πρὸς σὲ ἀδικούμενος καὶ σὺ σώσεις; καίτοι πλείστας τε ὅσας
 καὶ πικρὰς τοῖς ἐθέλουσι παρανομεῖν ἀπειλῶν τὰς δίκας.

15 ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ταλαιπωρίαν 3
 καὶ ἀσέβειαν; d

Τῶν ἀγίων τὸ μισοπόνηρον κἀντεῦθεν ἂν μάθοις· ἰδίους
 γὰρ τοὺς ἐτέρων ὀνομάζουσι πόνους. ταύτητοι καὶ ὁ σοφώ-
 τατός φησι Παῦλος “Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς
 20 “σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;” προστέταχε δὲ
 καὶ ἡμῖν αὐτοῖς “κλαίειν μετὰ κλαίωντων,” τὸ συμπαθὲς καὶ
 φιλάλληλον ἀγιοπρεπὲς ὅτι μάλιστα δεικνύς· Θεὸν δὲ φησιν
 αὐτῷ δεῖξαι κόπους τε καὶ πένους· δῆλον δὲ ὅτι τῶν παρα-
 νομουμένων· ἀσέβειαν δὲ τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων, οὐχ ὡς αὐ- e
 25 τὸν αὐτῷ κατεσκευακότα τὸ παθεῖν, ἀλλ' ὡς τοῖς δεδρακόσι

2 Cor.
xi. 29.

Rom.
xii. 15.

1. δύσοιστον ὑπομένοντος D. 2. τε assumptum ex D. 3. μὲν
 assumptum ex D. 7. ὡς φορητὴν D. οἰστὴν Edd. 10. γὰρ] + ὁ
 προφήτης D. ἀνεξικακούντος καταβοᾷ inverso ordine D. Θεοῦ et αὐτῶν om. D.
 11. μέτρου D. λόγου B. μέτρον Edd. 12. φησὶ τίνος inv. ord. B.
 Κύριε assumptum ex D. 14. παρανομεῖν ἐθέλουσι D. 18. ὀνο-
 μάουσι πόνους hoc ordine D. φησι καὶ π. ὁ σοφώτατος inverso ordine Edd.
 invito D. 21. καὶ prius om. D. 23. τε om. D. δ' D.
 παρανομουμένων D. Edd. ἀδικουμένων B. 25. αὐτῷ κατεσκ. D. αὐτοῖς
 κατεσκ. B. κατ. αὐτῷ Edd.

Jon.
iv. 3.520 A. a
Phil. i.
23.

μακροθυμήσαντα καὶ ἐν μακροῖς οὕτω χρόνοις, ἤγουν ὡς ἀπαλλάξαι μὲν τοῦ βίου δυνάμενον, ἵνα μὴ γένηται τῶν οὕτως ἐκτοπωτάτων καὶ θεατῆς. ἔθος δὲ τοῖς ἀγίοις ἐν ταῖς οὕτω πικραῖς ὀλιγοψυχίαις τὸ ἀναλῦσαι ζητεῖν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ μακάριος Ἰωνᾶς “Καὶ νῦν Κύριε λάβε, φησὶ, 5
“τὴν ψυχὴν μου ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ
“ζῆν.” γράφει δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ὅτι “Κρείττον
“τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι.” πόνων γὰρ ἀπόθεσις τοῖς ἀγίοις ἐθέλουσι ζῆν, τὸ ἀπαλλάττεσθαι λοιπὸν τῶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πραγμάτων, καὶ οἶον δεινῆς ἀνεῖσθαι τῆς 10
ἐνθάδε φροντίδος.

4 Ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρῖμα, ὅτι ὁ
b ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον, ἕνεκεν τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρῖμα διεστραμμένον. 15

“Ὅτι μὴδὲν ἴδιον αὐτῷ τὸ μικροψυχεῖν ἀναπεῖθον, ἀλύει δὲ μᾶλλον ὡς ἅγιός τε καὶ φιλοδίκαιος τῆς θείας ἐντολῆς ἀλογοῦντας βλέπων, οὐχὶ τοὺς τυχόντας ἀπλῶς, ἀλλὰ τοὺς ταῖς ἀνωτάταις τιμαῖς ἐκκλεαμπρυσμένους, καὶ λαῶν προσεστηκότας, καὶ εἰς τὸ τῶν δικαζόντων ἀξίωμα τεταγμένους 20
c δείκνυσιν ἐναργῶς, τὰς εἰς ὀρθότητα ψήφους παραλελύσθαι λέγων, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς διηγορευκότος “Οὐ λήψῃ
“πρόσωπον ἐν κρίσει ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστὶ.” μέγα δὴ οὖν τὸ κρίνειν ἐστὶ, καὶ τῆς θείας ὑπεροχῆς τε καὶ δόξης μιμητῆς ἂν γένοιτο σοφὸς ὁ ἀδέκαστος δικαστῆς, καὶ τὴν 25

Deut. i.
17.

1. Haec καὶ ἐν μακροῖς οὕτω χρόνοις accesserunt ex B.D. 3. ὁντως Edd. καὶ om. B. 5. ἀμέλει om. D. φησὶ λάβε inverso ordine D. Edd. 7. κρείττον] καλὸν D. 9. ἐθέλουσι ζῆν ἀγίως inv. ordine D. 12. ἐξ-ενάντιον D. 13. ὁ assumptum ex B.D. (Alex. XII suprascr.) 17. τε om. D. φιλοδίκαιός τε Edd. 19. ἀνω D. 20. δικαζόντων D. δοκιμαζόντων B. Edd. 21. ἐναργῶς] σάφως Edd. 23. τοῦ Θεοῦ ἡ κρίσις D. 25. σοφὸς ὁ] ὁ σοφὸς καὶ D.

ψῆφον τοῦ δικαίου παρευθύνειν οὐκ ἀνεχόμενος· ὑβριστὴς δὲ
λίαν, καὶ κατ' αὐτῶν ἔρχεται τῶν θείων ἀξιωμαίων ὁ δωρο-
δόκος, ἅτε δὴ τὸ κάλλος τῆς ἀληθείας παρασημαίνων, καὶ
διαστρέφειν μὲν τὰ ὀρθὰ μεμελετηκώς, λέγων δὲ “τὸ πονηρὸν

Ez. v. 20.

5 “καλὸν καὶ τὸ καλὸν πονηρὸν, καὶ τὸ μὲν σκότος εἰς φῶς, 1
“τὸ δὲ φῶς εἰς σκότος” ἀνοσιῶς καταλογιζόμενος. ἀπο-

φαίνει δὴ οὖν ὁ Προφήτης, ὡς ἐν μιᾷ δὴ ταύτῃ τῇ παναρίστη
καὶ λίαν εὐκλεεστάτῃ ἐντολῇ ὅλον πεπατημένον τὸν νόμον
εὐθύς. ὁ γάρ τοι περὶ τὸ κράτιστον τοῦ πρέποντος διημαρ-

10 τηκώς, πῶς ἂν γένοιτο περὶ τὸ μείζον ἀσφαλῆς; ἐαυτὸν δὲ
τῆς πλεονεξίας ὁ Προφήτης εἰσκεκόμικε μάρτυρά τε καὶ θεα-
τήν. ἐπειδὴ δὲ τὸ κρίνειν φησὶν ὀρθῶς παρεώραται, ταύ-

τητοι καὶ ὁ νόμος ἀσθενεῖ, καὶ ἡ τῶν κριμάτων ὀρθότης οὐ
διεξάγεται κατὰ τό σοι δοκοῦν τῷ Δεσπότῃ, καταδυναστεύει

15 δὲ καὶ ὁ ἀσεβῆς τὸν δίκαιον. ἔγκλημα δὲ τοῦτο τῇ τῶν

Ἰουδαίων Συναγωγῇ, καὶ διὰ φωνῆς ἐτέρων προφητῶν ἐπ-
επνέγεται παρὰ Θεοῦ. ἔφη γὰρ ὅτι “Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς

Mich.
iii. 11.

“μετὰ δώρων ἔκρινον.” καὶ πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν διὰ φω-
νῆς Ἡσαΐου “Τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί σου

Es. i.
22, 23.

20 “μίσγουςι τὸν οἶνον ὕδατι, οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι,

“κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπό-

“δομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντας, καὶ κρίσει χήρας οὐ προσ-

a 521 A.

“έχοντες.” ἔοικε δὲ καὶ νῦν ὁ Προφήτης Ἀμβακούμ ἐκεῖνο

βούλεσθαι πληροῦν, τὸ ἐν βιβλίῳ παροιμιῶν “Ἄ εἶδον οἱ

Prov.
xxv. 7.

25 “ὀφθαλμοὶ σου, λέγε” προσαποδείκνυνσι δὲ λοιπὸν ὅτι καὶ

εὐλογωτάτην τῆς ἐνούσης Θεῷ γαληνότητος ἐποίησατο τὴν

καταβολὴν, ἀνεξικακούντος μὲν οὕτως ὡς ἂν αὐτῷ πρέποι·

1. τοῦ δικαίου ψῆφον inv. ordine D. εὐθύνειν D. 3. κάλλος post παρασημ.
transp. D. 5, 6. καὶ τὸ μὲν—καταλογιζόμενος om. B. 8. εὐκλ. λίαν et
πεπατ. ὅλον et εὐθύς τὸν νόμον inv. ord. D. 9. διημαρτ. τοῦ πρέποντος inv.
ordine D. 10. μείζον B.D. μέιον Edd. 11, 12. τε μάρτυρα et ὀρθῶς
παρεώρατό φησιν D. 13. ὁ assumptum ex B. 16. ἐπενέγκεται D.
ἐπενήνεκται Edd. 17. παρὰ + τοῦ iid. 21. ἀνταποδόματα B. 24. πλη-
ροῦν D. Edd. δηλοῦν B. 25. δὲ λοιπὸν ὅτι] λοιπὸν Edd. λοιπὸν post εὐλογ.
tr. D. 26. εὐλογωτάτην B. ἀλογῶ D. ἀλογωτάτης iid. τῆς deest in Edd.
ἐποίησε D. 27. καταβολὴν Aubertus.

Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἀγαθός· πλὴν ὅσον ἦκεν εἰς νοῦν τὸν ἀνθρώ-
 1 πινον καὶ πέρα μέτρον παντὸς ποιουμένου τὸ ἀνεξίκακον.

Ἐκβέβηκε δὲ καὶ ἐπὶ Χριστῷ τὸ κῆμα διεστραμμένον, καὶ
 διεσκέδασται ὁ νόμος. ὃν γὰρ ἦν ἄμεινον καταγεραίρειν ὡς
 Θεόν, καὶ διὰ τοῦτο θαυματουργόν, συκκεφαντοῦντες οὐ δια- 5
 λελοίπασιν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταί, καὶ ταῖς σφῶν αὐ-
 τῶν ἀθυροστομίαις πάντα σείοντες κάλων, οὐδὲν τῶν ἀτόπων
 ἐστὶν, ὃ μὴ κατειπεῖν αὐτοῦ τετολμήκασιν· ὥς ποτε μὲν ἐν
 Βεελζεβούλ αὐτὸν ἐκβάλλειν οἶεσθαι τὰ δαιμόνια, ποτὲ δὲ
 καὶ φιλοπότην καλεῖν καὶ δαιμονῶντα. εἶτα δέον Σωτῆρά 10
 12 τε καὶ Λυτρωτὴν τῶν ὅλων αὐτὸν ὀνομάζειν, ἀπεκτόνασιν
 ἀνοσίως, διάστροφον τὴν ψῆφον ἐπ' αὐτῷ ἐξευεγκόντες οἱ
 δεῖλαιοι, καίτοι τοῦ νόμου διηγορευκότος σαφῶς “Ἀθῶν
 “καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς.” ἐπητιᾶτο δὲ καὶ ἐτέρως αὐ-
 τοὺς ὁ Χριστὸς, ὡς ὀρθὰ καὶ δίκαια φρονεῖν οὐκ ἀνεχο- 15
 μένους, ἀλλὰ σιωπῶντας μὲν, καὶ τὸν τῆς διανοίας ὀφθαλμὸν
 οἰονεῖ καταμύοντας ἐφ' οἷς ἂν λέγοι Μωυσῆς, καίτοι τὸν
 ἐπὶ σαββάτῳ παραλύων νόμον· ἐπιθρώσκοντας δὲ, καὶ μάλα
 14 πικρῶς, ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς ἐργάσαιτο τῶν θεοπρεπῶν ἐν
 15 σαββάτῳ· ἔφη γὰρ οὕτως “Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες 20
 “θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περι-
 “τομὴν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῶν
 “πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ
 “περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ
 “ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ἄνθρωπον ὅλον ὑγιᾶ 25
 “ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' ὕψιν, ἀλλὰ τὴν
 16 “δικαίαν κρίσιν κρίνετε.”

S. Luc.
 xi. 18;
 vii. 34.

Exod.
 xxiii. 7.

S. Joan.
 vii. 21-
 24.

1. ἦκει Edd. τὸν om. D.

διὰ τοῦτο θαυμ. om. D.
 inverso ordine D.

10. καλεῖν καὶ δαιμονῶντα hoc ordine D. δαιμονιῶντα Edd.

ὄνομ. αὐτὸν D.

14. ἀποκτενεῖτε D.

παραλύοντα D. ἐπιθρωσκόντων Edd.

ordine D. τι add. Edd. invito D.

17. οἰονεῖ om. B.

19. ἐργάσαιτο αὐτὸς inverso ordine D.

24. ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει D.

25. ἄν-
 ἄνθρωπον ὅλον hoc ordine B.D. ἐποίησα ὑγιᾶ inverso ordine D.

4. ὁ assumptum ex D.

6. αὐτῶν om. B.

8. αὐτοῦ accessit ex B.

αὐτὸν ἐν β. inverso ordine D.

11. τε om. D.

12. ἐπ' αὐτῷ τὴν ψ. et σαφ. διηγ. inv. ord. D.

15. οἰονεῖ om. B.

18. ἐπὶ + τῷ D.

19. ἐργάσαιτο αὐτὸς inverso ordine D.

24. ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει D.

25. ἄν-
 ἄνθρωπον ὅλον hoc ordine B.D. ἐποίησα ὑγιᾶ inverso ordine D.

25. ἄν-
 ἄνθρωπον ὅλον hoc ordine B.D. ἐποίησα ὑγιᾶ inverso ordine D.

Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια 5
καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις
ὕμῶν ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται.

Κατακεκραγὸς τοῦ Προφήτου τῆς τῶν παρανόμων πλε-
5 ονεξίας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀνεξικακίας μονονουχὶ κατατιω-
μένου τὴν μέλλησιν· μισοπόνηρον γάρ τι χρῆμα ψυχὴν
δικαίαν καὶ φιλάρετον· τοῖς καταφρονεῖν εἰωθόσιν ὁ τῶν
ὅλων Θεὸς ἐπιφθέγγεται λοιπὸν ἰδεῖν τε καὶ ἐπιβλέψαι καὶ a 522 A.
θαύματος ἀξιούν τὰ ὅσα περ ἂν θαυμάζεσθαι πρέποι. ταῦτα
10 δὲ ἦν τὰ οἰονεῖ πως ἐπηρτημένα, καὶ ὅσον οὐδέπω μέλλοντα
συμβῆσθαι, καὶ ἀπευκτὴν ἔχοντα τὴν προσβολὴν καὶ
κατεστυγημένην τὴν ἔφοδον, ἃ δὴ καὶ προαναθρεῖν αὐτοῖς
χρησίμως προστέταχεν, οὐκ ἀνικάνως ἔχοντα πρὸς γε τὸ
ἀφανίσειν δύνασθαι τοὺς ἐφ' οὓς ἂν ἰόντα φαίνοντο· θαυ-
15 μαστὰ δὲ ὅτι καὶ ἀδόκητα, καὶ παρ' ἐλπίδα καὶ δύσοιστα b
καὶ δι' ὑπερβολὴν δεινότητος καταπλήττειν οἶά τε, τάχα δέ
που καὶ ἀπιστούμενα. φιλεῖ γάρ πως αἰετὰ ἐν πολλῷ
μεγέθει τῶν κακῶν ἐγγὺς εἶναι λίαν τοῦ καὶ ἀπιστεῖσθαι
δεῖν, εἰ δὴ μάλιστα τοῖς οὐδαμόθεν παθεῖν ἡλπικόσιν ὁρῶτο
20 συμβαίνοντα. τίς γὰρ ἂν ᾤθη πώποτε τὸν ἡγαπημένον
Ἰσραὴλ, τὸν πρωτότοκον ἐν τέκνοις, δι' ὃν ἀπόλωλεν Αἴ-
γυπτος, ἔθνη τε μυρία πεπτώκασιν, Χαναναίων καὶ Ἀμορ-
ραίων, Εὐαίων καὶ Φερεζαίων καὶ Ἰεβουσαίων, καθικέσθαι
πρὸς τοῦτο ταλαιπωρίας, ὥς ἅπασαν μὲν αὐτοῖς ἐξαναστῆναι
25 τὴν χώραν, ἀκλεᾶ δὲ αὐτοὺς καὶ δύσοιστον ἀνατλήναι δου- c
λείαν, ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἀλητεύοντας μετὰ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου

1. θαυμάζετε Edd.

6. μέλησιν D.

λοιπὸν transp. D.

μέλλοντα inverso ordine D.

Edd. ἀνιόντα pro ἂν ἰόντα Edd.

Edd. invito D.

22. καὶ Ἀμορραίων Εὐαίων καὶ B. καὶ Ἑσάων (sic) καὶ Ἀμορραίων καὶ Edd. καὶ

Ἀμ. καὶ D.

αὐτῶν Edd.

23. Ἰουβεσαίων iid.

26. τοῦ assumptum ex B.D.

5. κατατιωμένου D. καὶ αἰτιωμένου B. Edd.

7. δικαίον B. invito D. ὁ τῶν ὅλων Θεὸς post

9. τὰ assumptum ex B. ἀξιούντα D.

13. γε om. D.

14. οὓς B. οἷς D.

17. τὰ assumptum ex D. ἐν] + τῷ

20. πώποτε ᾤθη inv. ord. D.

24. πρὸς] εἰς b. αὐτοῖς B.D.b.

Threni
iv. 10.

προσβολὰς, αἷς οὐκ ἀπόχρη πᾶς λόγος, εἰ δὴ βούλοιτό τις
ἕκαστα διατρανοῦν; ἐμπρησμοί τε γὰρ γεγόνασι καὶ ἀνδρο-
κτασίαι, καὶ γυναικῶν ἑλξεις, καὶ νηπίων εἰς γῆν προσ-
ρήγματα, καὶ ἡ φησὶν ὁ προφήτης Ἰερεμίας “Χεῖρες γυ-
“ ναικῶν οἰκτιρμόνων ἔψησαν τὰ παιδιά ἐαυτῶν.” πεπόρ- 5
θηνται δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἅγια, καὶ τῶν εἰς λῆξιν κακῶν
d ἡκόντων τοῖς ἐλοῦσιν ἀνεπιτήδευτον ἦν οὐδέν. ἄπιστα δὴ
οὖν καὶ οἷον ἀπίθανα πρὸς ἐξήγησιν δι’ ὑπερβολὴν ὁμότη-
τος τῆς τῶν δεδρακότων. ταύτητοί φησιν ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῶν ἔργον ἐργάσασθαι ὃ οὐ μὴ πιστεύσωσιν, εἰ δὴ τις αὐτοῖς 10
ἐκδιηγείται τυχόν. εἰπὼν δὲ τὸ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἐφῆκε
νοεῖν, ὥς οὐ μακρὸς μεταξὺ διῷππεύσει χρόνος· ἀλλ’ οἷον
ἀγχίθυρος καὶ εὐθύς καὶ γείτων ὁ πόλεμος, καὶ οὐκ εἰς
μακρὰν ἢ δίκην.

c

6 Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ τοὺς Χαλδαίους τοὺς μαχητὰς τὸ ἔθνος 15
τὸ ταχινὸν καὶ τὸ πικρὸν, τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς
γῆς, τοῦ κατακληρονομήσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ.

Τί τὸ ἀπιστούμενον, εἰ δὴ λαλοῖτο διήγημα, δέδειχεν
εὐθύς. ἠπέιλησε γὰρ ἐπαφήσειν αὐτοῖς τοὺς Βαβυλωνίους,
τὸ μάχιμόν τε καὶ ἀγριώτατον γένος, καὶ τοῖς τῶν θηρίων 20
ἀνημέροις κατ’ οὐδένα τρόπον εἰς ὁμότητα παραχωροῦν, καὶ
523 A. 21 ἐπ’ ἀκράτοις αἰὲς μανίαις κατεγνωσμένον· ταχινὸν δὲ ὠνό-
μασεν, ἵππόται γὰρ ὥς ἐπίπαν· πικρὸν δὲ ὅτι δριμὺ καὶ
παγχάλεπον καὶ οὐκ ἀπάνουργον εἰς τὰ τακτικά, στρατηγεῖν
δὲ ἄριστα μεμελετηκός. ῥώμη δὲ φρονήσει συνθέουσα πρὸς 25

1. προσβολὰς B. συμφορὰς D. Edd.

γυναικῶν D. προσερείγματα iid.

(22. pl.) αὐτῶν D. Edd. πεπόρθηται D.

ἡκόντων om. B.

7. τοῖς ἐλοῦσιν post ἦν transp. D.

10. αὐτοῖς D. Edd.

αὐτὸ B. Neutrum habet b.

11. ἐκδιηγοῖτο D. τὸ om. B. b.

13. καὶ

γείτων καὶ εὐθύς inv. ord. D.

15. ἐξεγερῶ B.D. (62, 86, 147, 153.)

τοὺς μαχητὰς accesserunt ex B.D. (Alex. XII.)

16. τὸ ταχινὸν καὶ τὸ

πικρὸν hoc ordine B.D. (Alex.) τὸ secundum om. D.

18. λαλοῖτο B.D.

λαλῶν τὸ Edd.

20. τῷ + ἔθνος τὸ D.

23. ὅτι D. καὶ Edd.

24. τὸ τακτικὸν iid.

3. καὶ prius] + γὰρ Edd.

5. παιδιά] τέκνα D. ἐαυτῶν B.

6. κακῶν ἡκόντων hoc ordine D.

τὰς τοῦ πολέμου χρείας, ῥᾶστα ἂν οἶμαί που κατορθώσει
 τὸ τοῖς πολεμοῦσι δοκοῦν, καὶ περιέσται ῥαδίως τῶν ἀν-
 ανίστασθαι προτεθυμημένων. ἐπειδὴ δὲ ἐν ἔθει ἦν τοῖς
 Βαβυλωνίοις οὔτε οἶκοι μένειν αἰεὶ, οὔτε μὴν σφισιν αὐτοῖς
 5 ἐπαμύνοντας τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς ἀνακόπτειν ἐφόδους, κα-
 τευρύνεσθαι δὲ ὥσπερ τῆς γῆς ἀπάσης, καὶ καταδηοῦν τὰς
 ἐτέρων, καὶ κλῆρον αἰεὶ ποιεῖσθαι φιλεῖν τὰ κατ' οὐδένα
 τρόπον αὐτοῖς ἀρμόττοντα, φησὶν ἀναγκαίως τὸ ἔθνος τὸ
 πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς τοῦ κατακληρονομῆσαι
 10 σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ. φιλεῖ γὰρ, ὥς ἔφην, ταῖς τῶν ἄλλων
 χώραις ἐπιμαίνεσθαι, αἰεὶ τε τὴν ἑαυτοῦ κατευρύνειν ἀρχήν.

Πεπόνθασι δέ τι τοιοῦτον κυριοκτουήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι·
 καίτοι γὰρ ἐξὸν νέμεσθαι τὴν ἑαυτῶν ἀνειμένως, καταθλί-
 βοντος οὐδενὸς, δέδονται τοῖς κεκρατηκόσι, καὶ ὑπὸ δασμοῦς
 15 καὶ τέλη γεγόνασι, καὶ ὑπὸ σκῆπτρα τέθενται τῶν αἰεὶ
 κατευρυνομένων καὶ νενικηκότων ἅπασαν τὴν ὑπ' οὐρανόν.
 ἀποσειόμενοι γὰρ αὐτοὶ τὸ ὑπὸ Χριστῷ βασιλεύεσθαι, δια-
 ῤῆδην ἔφασαν “Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.”

S. Joan.
xix. 15.

Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ παρ' οὐδὲν τοὺς θεοὺς εἰ
 20 ποιοῖτο νόμους, ὑπὸ τυράννοις πικροῖς ἔσται, τοῖς ἀκαθάρτοις
 δαίμοσι, καὶ δουλεύσει δυνάμεσι πονηραῖς, αἰεὶ διψῶσαις
 κληρονομεῖν τὰ οὐκ αὐτῶν σκηνώματα· Θεοῦ γὰρ ὁ ἄν-
 θρωπος· κατοικεῖ γὰρ ἐν ἁγίοις, καὶ ταῖς τῶν ὁσίων ψυχαῖς
 ἐναυλίζεται.

25 Φοβερός καὶ ἐπιφανής ἐστίν· ἔξ αὐτοῦ τὸ κρίμα αὐτοῦ ἔσται, καὶ 7
 τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἔξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται.

Μέτεισιν ὁ λόγος ἐπὶ τὸν τοῦ ἔθνους ἡγούμενον, τουτέστιν,

1. που assumptum ex B.D.	3. ἦν ἐν ἔθει inverso ordine D.	4. μὴν om. D.
6. ἀπάσης τῆς γῆς inverso ordine D.	10. ἔθος pro ἔφην D.	ταῖς assumptum ex B.D.
ἀρχὴν κατεвр. inv. ord. D.	11. ἐπιμαίνεσθαι] ἐπικεῖσθαι Edd.	12. οἱ assumptum ex D.
16. πᾶσαν D.	17. τοι pro αὐτοῖ D.	18. ἔφησαν D.
20. ποιοῖτο B. ποιεῖτο D. τιθεῖτο Edd.	ἔσται πικροῖς inv. ord. D.	23. γὰρ D.
γοῦν Edd. τῶν om. D.	25. ἔσται om. Edd. (153.)	

ἐπὶ τὸν τῶν Βαβυλωνίων τύραννον, τάχα που Ναβουχοδ-
νόσορ, ὃς εἶλε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ναὸν
κατεμπρήσας, αἰχμάλωτον ἀπεκόμισεν εἰς τὰ ἑαυτοῦ τὸν
Ἰούδαν. αὐτὸν δὴ οὖν ἄρα φοβερὸν μὲν εἶναί φησι δι' ὠμό-
τητα καὶ τὸ ἀκρατές εἰς ὀργὰς καὶ τὸ ἀτίθασον εἰς φρένα 5
καὶ τὸ ἀπηχῆς εἰς δίκας, ἐπιφανῇ δὲ δὴ πάλιν, ὥς φιλότιμον
καὶ φιλόκομπον καὶ δόξης ἄπληστον ἐραστήν· ἀλαζόνες
γὰρ αἰεὶ τε καὶ φιλοδοξότατοι λίαν οἱ τῆς Βαβυλῶνος βεβα-
σιλευκότες. ἐπειδὴ δὲ τῆς εἰς πᾶν ὁτιοῦν βουλῆς, ναὶ μὴν
καὶ ἐγχειρημάτων ἦρχον αὐτοὶ, τὸ δοκοῦν εὖ ἔχειν ἀπλῶς 10

524 A. α τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἀποπεραίνεσθαι δεῖν προστάττοντες, διὰ τοῦτό
φησιν Ἐξ αὐτοῦ τὸ κῆρμα αὐτοῦ ἔσται· τουτέστιν, αὐτοκε-
λεύστοις ὁρμαῖς ἔεται πρὸς τὸ κινεῖν, καὶ ἐκ πολλῆς ἄγαν
ὀφρύος οὐκ ἂν τῆς ἐτέρων γνώμης ἀνάσχοιτο, κἂν εἰ μὴ τι
τῶν ἐνδεχομένων γενέσθαι προστάξειεν. ὑπέροπτα γὰρ τὰ 15
Περσῶν βουλευμάτα. ἐπειδὴ δὲ ἔθος ἦν πάλιν αὐτοῖς προ-
καταμαντεύεσθαι τὰς μάχας, καὶ μάγῳ τέχνῃ προαναμανθά-
νειν πειρᾶσθαι τὸ ὅποι ποτ' ἂν ἐκτελευτήσῃ τὸ ἐν χερσίν,
β ἔφη πάλιν, ὅτι τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. λῆμμα
δὲ ὀνομάζει τὸ μάντευμα. οὐ γὰρ ἐξ ἐτέρων, φησὶν, ἐθνῶν 20
ἢ χωρῶν μεταπέμψεται τοὺς εἰδότας τὴν μαντικὴν· ἔχει δὲ
μᾶλλον συμβιοτεύοντας, ψευδομένους μὲν αἰεὶ καὶ τῶν ἀλη-
θῶν εἰδότας οὐδὲν, πλὴν αἰεὶ πως κατερεθίζοντας καὶ ὅτι
νικήσει προαναφανεῖν εἰωθότας. ἐσεμνύνετο δὲ καὶ λίαν ἐπὶ
τούτῳ ἡ Βαβυλωνίων ἀρχή. καὶ γοῦν ὁ Βαλακ ὁ Μωαβιτῶν 25

1. Assumpta ἐπὶ ex D. τῶν ex B.

ν. inv. ord. D.

ex B.D.

καὶ φιλόκ. om. Migne.

καὶ Edd.

10. ἔγχει ῥημάτων (sic) iid.

11. τοῖς ὑπὸ χεῖρα

post δεῖν transp. D. τοὺς pro τοῖς Edd. προστάσσοντες Pont. προτάσσοντες Aub.

πράττοντες D.

17. μίγων b.

25. τούτοις D. Βαλαὰκ D.

6. δὴ om. D.

8. τε assumptum ex D.

12. ἔσται] ἐξελεύσεται D.

14. ἀνάσχοιτο γνώμης inv. ordine D.

16. ἦν ἔθος inv. ord. D.

18. ὅποιπερ τ' ἂν D.

21. μαντικὴν· ἔχει B.D. b. μαντείαν· ἔξει Edd.

24. λίαν om. D.

2. ναὸν B.D. νεὼν Edd. κατεμπρ.

3. τὰ D. τὴν iid.

4. φησι assumptum

5. φιλότιμον καὶ φιλόκομπον inverso ordine B.

9. ναὶ D.

13. ἔεται D.

15. ὑπέροπτα D.

19. φησὶν] + ἦ D.

Num.
xxii. 5, 6.

βασιλεὺς, ὅτε τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καταρᾶσθαι ἐβουλεύετο, καὶ τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν ἐζητεῖ, ἐκ τῆς Μεσοποταμίας μετάπεμπτον ἐποίειτο τὸν Βαλαάμ. ᾔετο γὰρ ὅτι δεινοὶ τε καὶ ἀκριβεῖς τῶν Βαβυλωνίων οἱ μάγοι, καὶ πρὸς τὸ πᾶν ὅτιοῦν δύνασθαι κατορθοῦν ἀλκιμώτατοι διὰ γε τῆς μάγου τέχνης.

Ἐκδεξόμεθα δὲ καὶ ἐτέρως, εἰ δοκεῖ, τοῦ προκειμένου τὴν θεωρίαν. ὀρισάμενος γὰρ τὸν τῶν Βαβυλωνίων τύραννον, εἰρηκῶς τε ὅτι φοβερός καὶ ἐπιφανής ἐστιν, ἐπήνεγκεν
 10 εὐθύς Ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἔσται καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ δὴ τι τοιοῦτον ἔξεσται νοεῖν. ἐβουλεύσατο μὲν γὰρ ὁ τῶν ὄλων δεσπότης Θεός, αἰσχροῦς τε καὶ φαύλως βιοῦν ἡρημένον κολάσαι τὸν Ἰσραὴλ. τοῦτο δὴ οὖν τὸ ἐπ' αὐτῷ κρῖμα παρ' αὐτοῦ γενήσεται, φησὶ, τοῦ
 15 Βαβυλωνίου. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Σκευος ὀργῆς ἔσται τῆς ἐμῆς, καὶ δι' αὐτοῦ σε τιμωρήσομαι, καὶ τὸ λῆμμα δὲ τὸ ἐπὶ σοὶ, τουτέστιν ἢν ἂν ἀναλάβοιμι σκέψιν καὶ βούλησιν, ἐξ αὐτοῦ παλιν ἐξελεύσεται, τουτέστι πραχθήσεται πρὸς πέρας γὰρ οἶσει τὰ ἐξ ἐμῆς βουλῆς καὶ σκέψεως.

e

20 Καὶ ἔξαλοῦνται ὑπὲρ παρδάλεις οἱ ἵπποι αὐτοῦ, καὶ ὀξύτεροι 8 ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς Ἀραβίας· καὶ ἐξιππάσονται οἱ ἵππεῖς αὐτοῦ καὶ ὀρμήσουσι μακρόθεν, καὶ πετασθήσονται ὡς ἄετός πρόθυμος εἰς τὸ φαγεῖν.

Καταπλήττει πάλιν αὐτοὺς ταῖς τῶν δειμάτων ὑπερβολαῖς,
 25 καὶ ὅτι δεινὴ τε καὶ ἄθραυστος ἡ τῶν πολεμίων πληθὺς, πειράται διδάσκειν· συνελαύνει δὲ πρὸς μετάνγνωσιν καὶ εἰς

1. καταρᾶσθαι τοὺς ἐξ Ἰ. inv. ord. D. ἐβούλετο D. 2. ἐζητεῖ τὴν γν. inv. ord. D. 3. μετάπεμπτον ἐποίειτο hoc ord. D. Aub. 8. τῶν assumptum ex B.D. 11. τοι Edd. ἔξεσται D. ἔσται Edd. 13. κολάσαι τὸν Ἰ.] τὸν Ἰ. τιμωρήσασθαι D. 14. ἐπ' αὐτοῦ Edd. γενήσεται [B.D.] φησι B. φησι γενήσεσθαι iid. φησι om. D. 15. σκευος] + τῆς iid. 16. σε τιμ.] τετιμωρήσομαι D. 17. ἂν assumptum ex B.D. λάβοιμι D. 22. ἐξορμήσουσι F. (Co.) πετασθήσονται post φαγεῖν transp. B. (153.) 26. δέ] τε D. inv. B.

525 A. ^a τὸ χρῆναι μαθεῖν, ἅπερ ἦν ἄμεινον ὁράσθαι κατωρθώκοντας. ὅτι τοίνυν κουφότατοι μὲν εἰς δρόμους οἱ Βαβυλώνιοι, πάντολμοι δὲ καὶ θρασεῖς, καὶ θηρῶν ἀγρίων διενεγκόντες οὐδὲν, καὶ τῶν ἀλίσκεσθαι δυναμένων οἶονεὶ καθιπτάμενοι, παρεγγυᾷ πάλιν, παρδάλεσι μὲν παρεικάζων τοὺς ἵππους· πηδητικὴ δὲ ⁵ λίαν ἢ πάρδαλις, καὶ πολὺ δὴ λίαν εὐπετῆς εἰς τὸ καταθρώσκειν δύνασθαι τῶν διωκομένων· λύκοις γεμῆν τοῖς ἐξ Ἀραβίας αὐτοὺς, οὓς δὴ φασι μάλιστα τῶν ἄλλων ἀγριω- ^b τέρους, καὶ ὅξει δρόμῳ διάττειν τὴν καθ' ὧν ἂν ἔλαιντο ποιουμένους ὁρμῆν· καὶ οὐχὶ μόνοις τοῖς λύκοις φησὶ προσ- ¹⁰ εοικέναι, ἀλλὰ γὰρ καὶ αἰετοῖς τοῖς νεκροῖς τῶν σωμάτων καταθέουσιν ἀμελλητὶ καὶ καθιπταμένοις, ὥς ἔφην.

Εὐάλωτος δὲ καὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων γέγονε νοῦς καὶ οἶον ἱππόκροτος ἡγουν εὐκατάτροχος ἢ καρδία, καὶ τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ¹⁵ πρὸς γε δὴ τούτοις ταῖς ἀλκιμωτάταις τῶν Ῥωμαίων προε- ^c βολαῖς. προσκεκρούκασιν γὰρ τῷ λέγοντι “Καὶ ἐγὼ ἔσομαι “αὐτοῖς, λέγει Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, καὶ εἰς δόξαν “ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς.” εὐάλωτος δὲ οἶμαι πᾶς νοῦς καὶ εὐανάτρεπτος κομιδῇ τῆς ἄνωθεν εὐσθενείας τητῶμενος· ²⁰ πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἰσχὺς καὶ ἀσφάλεια παρὰ Θεοῦ· ποιήσομεν γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ “δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουθενώσκει τοὺς θλίβοντας “ἡμᾶς,” κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Zach. ii.
5.

Ps. lix.
14.

9 Συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἦξει, ἀνθεσθηκώτας προσώποις αὐτῶν ἐξεναντίας.

25

1. ὅπερ D.
3. θρασεῖς (ex corr. forte ab θράσος) D.
- θηρίων D.
- διενηνο-
χότες D.
6. δὴ assumptum ex B.
8. ἀραβίας D.
- φασι μάλιστα hoc
ordine D.
9. διάττειν τὴν—ποιουμένους D. Edd. διάττοντας—ποιεῖσθαι τὴν B.
- δρόμῳ post διάττ. transp. D.
10. οὐ D.
- προσεοίκασιν Edd.
- φησὶ post
προσεοικέναι tr. D.
11. γὰρ om. D.
- τοῖς νεκροῖς τῶν σωμάτων B.
- τῶν σωμά-
των τῶν νεκρῶν D.
- τοῖς νεκρῶν τῶν σωμάτων Edd.
12. καταθέουσιν ἀμελλητὶ
hoc ordine B.
- ἀμελητὶ B. D.
14. ἱππόκροτος] Sic correxi ex B. et sic Migne.
ἱππόκροτος Edd.
- ὑπόκροτος D.
15. δαίμοσι D.
16. δὴ B. δὲ Edd.
- Neutrum habet D.
- ἀλκιμωτάταις om. D.
- στρατείας pro προσβολ. D.
17. γὰρ
assumptum ex B. D.
19. οἶμαι om. D.
20. εὐανάτρεπτος] εὐκατάτρεπτος
Aub.
- εὐακάτρεπτος Pont.
- πᾶς νοῦς post εὐανάτρ. tr. D.
- τητῶμενος D.
- στερού-
μενος B.
- ἡττώμενος Edd.
22. καὶ prius assumptum ex B.

Τούτο δὴ τῶν προηγγελμένων πέρας καὶ κορωνὶς τῶν d
κακῶν. ἤξουσιν γάρ φησιν οἱ Χαλδαῖοι, ἔσονται δὲ καὶ
τοιοῖδε, καὶ τόδε τι δράσουσι, προσθήσουσι δὲ κακῆιν, καὶ
τὸ συναγόμενον ἐκ τούτων, τὸ ἄρδην τε καὶ πανοικὶ καὶ αὐ-
5 ταῖς ὁμοῦ πόλεσί τε καὶ κώμαις ἀπολέσθαι τοὺς ἡσεβηκότας,
κατ' οὐδένα τρόπον Θεοῦ κατοικτείροντος, ἀνέντος δὲ ὥσπερ
εἰς ἐρήμωσιν τοὺς τοῖς αὐτοῦ νεύμασιν ἀνοσίως ἀνθεστηκότας,
καὶ οἶον προσώποις ὑπαντιάζοντας, καὶ ἀναφανδὸν ἀνταν-
ισταμένους καὶ ἀντεξάγοντας ἐναργῶς οἷς ἂν βούλοιο Θεὸς
10 τὸ ἴδιον θέλημα. e

Συντετέλεσται δὲ ὥσπερ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ,
Χριστῷ φρουνοῦσα τὰ ἐναντία, καὶ μαχόμενος δόγμασι
δεσποτικοῖς καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀκρύπτως καὶ ἀναιδῶς αὐ-
τῷ πρόσωπον ἀνατείνουσα, καὶ τὰ πάντων, ὡς ἔπος εἶπεῖν,
15 τῶν κακῶν ἐκτοπώτατα δρῶσά τε καὶ λέγουσα, καὶ μὴν καὶ
αὐτῷ προσηλοῦσα τῷ ξύλῳ, καὶ συκοφαντοῦσα τὴν ἀνά-
στασιν. οὐ γὰρ μόνον ἀπεκτόνασι τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα
καὶ Λυτρωτὴν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς Πιλάτου στρατιώταις χρή- a 526 A.
ματα δεδώκασιν, ἐγγεγερμένου Χριστοῦ, ἵνα δὴ λέγοιεν, ὡς S. Matth.
20 ἀνεβίῳ μὲν οὐδαμῶς, κεκλόφασιν δὲ μᾶλλον αὐτὸν λαθόντες xxviii.
οἱ μαθηταί. 12.

Καὶ συνάξει ὡς ἄμιον αἰχμαλωσίαν καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν 10
ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν
ὀχύρωμα ἐμπαίζεται, καὶ βαλεῖ χῶμα καὶ κρατήσει αὐτοῦ.

25 Τῶν ἀγίων προφητῶν ἄνω τε καὶ κάτω τοῖς Ἰουδαίων b
δήμοις τὰ κατ' αὐτῶν ἐσόμενα προαπηγγελκότων, μονονουχὶ
δὲ καὶ κατεπαδόντων αὐτοῖς τὰ τοιαύδε τῶν κακῶν, εἰς τοῦτο

1. πέρας δὴ τοῦτο τῶν προηγγ. inv. ordine D. 2. φησιν post Χαλδ. tr. D.
4. τὸ alt. assumptum ex B.D. 6. ἀνέντος D. 11. καὶ assumptum ex B.
12. μαχόμενος Edd. ante Migne. δεσποτ. ante μαχ. tr. D. 13. Haec αὐτὸ
accesserunt ex B. αὐτοπρόσωπον D. 16. αὐτὸν Edd. 17. ἀπεκτόν.
μόνον inv. ordine D. 18. γὰρ assumptum ex D. τοῖς] + τοῦ B.
22. αἰχμαλωσίας D. (198.) ἐν om. F. 23. παίγνιον F. Edd. (153.)

κατώλισθον ἀμαθίας αὐτοὶ καὶ ἀνοσίων σκευμάτων, ὥς ἀνα-
καίεσθαι μὲν εἰς θράσος καὶ ὀργὴν, ὀφρὺν ἐπαίροντας ὑψηλὴν,
καὶ ποτε μὲν οἶεσθαι μάλα ῥαδίως τῇ σφῶν αὐτῶν πληθύνει
περιγενήσεσθαι τῶν ἐχθρῶν· ποτὲ δὲ αὖ καὶ τὰς κύκλω
βασιλείας συλλέγοντας εἰς ἐπικουρίαν, τάχα που καὶ ἀμαχεῖ 5
ε παραχωρήσειν αὐτοῖς τοῦ νικᾶν τοὺς ἐπιόντας τεθαροσῆκε-
σαν· καταρῥαθυμήσαντες δὲ τῶν πατρῶων ἐθνῶν, οὐκέτι μὲν
τὴν παρὰ Θεοῦ καὶ ἄνωθεν ἐζήτουν ἐπικουρίαν, ἐρανίζόμενοι
δὲ, ὥς ἔφην, τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, καὶ ποτε μὲν τὰς
Αἰγυπτίων, ποτὲ δὲ τὰς Σύρων, ναὶ μὴν τὰς Τυρίων ὥς 10
ἐπ' ἀκλονήτοις εὐημερίαις ἐρείσαντες τὴν ἐλπίδα, ἄβροὶ καὶ
εὐθυμοὶ διετέλουν. ὅτι τοίνυν εἰκαιότητι μὲν λίαν ἢ τοιάδε
σκέψις αὐτοῖς, βαδιεῖται δὲ οὐχ οὕτω τῶν πραγμάτων αὐτοῖς
ἢ ἐκβασίς, ἐξηγεῖται πάλιν. ἀφικόμενος γὰρ, φησὶν, ὁ Βαβυ-
λώνιος, καὶ ταῖς ψάμμοις ἰσάριθμον τὸ ἐξ Ἰσραὴλ γένος 15
εὔροι, ἀλλ' οὖν οἴκαδε πάλιν ἐπανακομισθήσεται, δορικτήτους
δ ἔχων τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἰουδαίαν, καὶ εἰ μυρίους τε
ὄσους καὶ ἀλκιμωτάτους ἔχοιεν τοὺς ἐπαμύνοντας, ἀλλ' οὖν
καὶ τούτων περιέσται ῥαδίως. ἐντροφήσει δὲ καὶ βασιλεῦσι
καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ. δεδεμένον γὰρ ἀπόκτισεν εἰς 20
Βαβυλῶνα τὸν Ἰεχονίαν, καὶ ἐτέρους δὲ τῶν τοπαρχῶν οὐκ
ὀλίγους, οἱ καὶ εἰς γέλωτα τέθειντο τοῖς ἐλοῦσιν αὐτούς.
κατευμεγεθήσει δὲ οὕτω τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἄγαν εὐτει-
χεστάτων, ὥς ἐν ἀθύρματος τάξει τὴν ἄλωσιν ἐκάστης λελο-
γίσθαι παρ' αὐτῷ. ποιήσεται δὲ καὶ χωμάτων ἐγέρσεις. 25

2. θράσος D. Edd. θράση B. ὀργὴν accessit ex D. 3. καὶ post οἶεσθαι tr. Edd. invito D.

4. περιγενήσεσθαι D. περιγενέσθαι Edd. αὖ assumptum ex D.

5. ἐπικουρίαν B.D. ἐπικουρίας Edd. συλλ. post ἐπικ. tr. D.

6. τοῦ] τὸ iid. ἐτεθαροσῆκεσαν iid.

7-9. Haec οὐκέτι μὲν—ὁμόρων ἐθνῶν [θεῶν pro ἐθνῶν.] accesserunt ex B.D.

10. ἀσσυρίων D. Σύρ. habet B. ναὶ D. καὶ Edd. μὴν] + καὶ Edd. invitis B.D.

11. ἐπ' ἀκλονήτοις] ἐπ' ἀκλονῶ τῆς Edd. εὐημερίας iid.

12. ὅτι] εἰ iid. λίαν accessit ex B.D.

13. αὐτοῖς alt. accessit ex D.

14. φησὶ post Βαβ. tr. D.

15. εὔροι γένος inv. ord. D.

16. ἐπανακομισθήσεται D. ἀνακομ. Edd.

17. ἀλλ' οὖν om. D.

18. ἔχοι iid.

19. τέθειντο B. τέθεινται D. iid.

20. παίγμιον iid.

21. τὸν Ἰεχ. ante ἀπόκ. tr. D.

22. εὐτυχεστ. Edd.

23. ἐκάστην 24. παρ' αὐτοῦ iid.

εἶλε δὲ οὕτω Τύρον, καίτοι πολὺ τῆς ἡπείρου πρὸς θάλασσαν ἐ-
νήσου δίκην ἐκτεταμένην.

Εἶλε δὲ καὶ ὁ σατανᾶς τὸν Ἰσραὴλ αἰχμάλωτον ἀπειθή-
σαντα τῷ Χριστῷ, καὶ τρυφὴν γεγόνασιν αὐτῷ πάντες οἱ
5 ἡγούμενοι, καὶ τῇ τῆς ἱερωσύνης ἐπαυχοῦντες δόξῃ, οὓς καὶ
τυράνους εἰπεῖν οὐκ ἀκαλλὲς οἶμαί που, διάτοι τὸ προ-
εστάναι λαῶν, καὶ ἐν πολλῇ κείσθαι δόξῃ καὶ δυναστείᾳ τῇ
κατ' αὐτῶν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἐγένοντο παιγνια δυστροπίας δια- a 527 A.
βολικῆς, εἰ ταῖς τοῦ Σωτῆρος ἐντολαῖς ἡκολούθουν, καὶ τὴν
10 πίστιν τετηρήκασιν, καὶ τὸν διὰ Πνεύματος ἀγιασμόν. ἡ γὰρ
ἂν ἔφη καὶ αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων Σωτὴρ ὁ πάντα τιθεὶς ὑπὸ
πόδας ἐχθρόν “Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ
“σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

S. Luc.
x. 19.

Τότε μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ διελεύσεται καὶ ἐξιλάσεται. i i

b

15 “Οτι μὴ εἰς ἅπαν ἀπολεῖται τὸ γένος τὸ ἐξ Ἰσραὴλ, μήτε
μὴν εἰς αἰῶνα περιοφθήσεται, ἀλλ' ἔσται τις αὐτοῖς καιρὸς
εὐημερίας, καὶ λύσις τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς οἴκαδέ τε
ἀνακεκομισμένοις, καὶ τοῦ τῆς δουλείας ἀπορράγέντος ζυγοῦ,
δίδωσιν νοεῖν, ὥς ἐν πνεύματος μεταβολῇ, τουτέστιν ἐν μετα-
20 σκέψει τε καὶ ἑτεροβουλίᾳ γενήσεσθαι λέγων τὸν τῶν ὅλων
Δεσπότην. καὶ οὐτι πού φαμεν ὅτι τῆς ἤδη γεγενημένης ἐπ'
αὐτοῖς καταψηφιεῖται βουλῆς, ὥς οὐκ ἂν ἐχούσης ἐφ' ἐαυτῇ c
τὸ εὖ γεγενῆσθαι τότε, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι τὴν ἀποχρῶσαν
δίκην αἰτήσας, καὶ ἀναλόγως τοῖς πταίσμασι τὴν κόλασιν
25 ἐπενεγκῶν, μεταχωρήσει πρὸς ἔλεον, καὶ διελεύσεται τὴν
ὀργὴν, ἔσται δὲ καὶ ἰλεως τοῖς πεπονηκόσι. δηλοῖ γὰρ οἶμαι
τουτὶ τὸ ἐξιλάσεται.

1. οὕτω] + ὁ Ἀλέξανδρος Edd. repugnantibus B.D. [Nabuchodonosorem cum Alexandro confuditne B. Cyrillus?

2. ἐκτεταμένην B. ἐκτεθειμένην D. iid.

3. αἰχμ. τὸν Ἰ. inv. ord. D. 5. αἰχοῦντες B. 7. τῶν λαῶν D.

8. κατ' αὐτοὺς Edd. 9. ἡκολ. ἐντολαῖς inv. ord. D. τὴν π. τετηρ.] τετιμή-

κασιν τὴν πίστιν D. 16. ἔσται τις] ἔνστασις Edd. εὐημ. καιρὸς inv. ord. D.

19. μεταστρέψει B. 21. δεσπότην] Θεὸν D. 22. ἂν assumptum

ex D. ἐφ' ἐαυτῆς D. 23. γεγενῆσθαι τότε, B.D. γεγενῆσθαι, τὸ iid.

24. αἰτήσας δίκην et ἐπ. τὴν κόλ. inv. ord. D.

12 Αὕτη ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ μου. οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ἅγιός μου; καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν.

Ἐπαγγεилаμένου Θεοῦ τὸ κατοικτεیرهσειν αὐτοὺς, καὶ τῶν
 d σκυθρωπῶν τὴν ἐπὶ γε τὰ ἀμείνω μετάστασιν προαπηγγελ-
 κότης, ἐκ περιχαρείας ὁ Προφήτης μονονουχὶ καὶ ἀνασκιρτᾷ 5
 λέγων, ὥς οὐκ ἂν ἐτέρῳ τῷ πρέποι τὸ ἀνακομίσαι τὸν Ἰσ-
 ραὴλ, καὶ ἀπαλλάξαι δεσμῶν καὶ δουλείας, καὶ κατελεῆσαι
 συντετριμμένον, πλὴν ὅτι μόνῳ Θεῷ, τῷ πάντα εὐκόλως
 ἰσχύοντι κατορθοῦν, καὶ καταλεαίνοντι μὲν τὸ τραχὺ, κατα-
 στορνῦντι δὲ ὥσπερ τὸ ὑψοῦ τε καὶ ἄναντες, ὥπερ ἂν λέγοιτο 10
 παρὰ παντὸς ἁγίου “ Πάντα δύνασαι, καὶ οὐδέν σοι ἀδυνα-
 e “ τεῖ.” εἰτά φησιν ὁ Προφήτης Οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς Κύριος
 ὁ Θεὸς ὁ ἅγιός μου; καὶ σὺ μὴ ἀποθάνωμεν. εἰ γὰρ καὶ ἡ-
 πάτῃται, φησὶν, ὁ Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς πλάνησιν παρεκομίσθη
 καὶ ψευδολατρείας ἀλλοκότους, ἀλλ' ἦσθα σὺ πάλιν ὁ τῶν 15
 ὅλων Θεός, ὁ καὶ πάλαι πταίνοντας κατοικτείρων ὥς ἅγιος,
 καὶ ἀνωλέθρους διατηρῶν, καὶ οὐκ ἐφιεῖς εἰσάπαν ἀπολέσθαι
 τὸν Ἰσραὴλ. οὐκοῦν οὐ μακρὰν ἐλπίδος, ὅτι καὶ σωθήσεται
 καὶ τὰ σκυθρωπὰ παραδραμεῖται, κατοικτείροντός γε σου,
 528 A. a καὶ τὰ πέρα λόγου κατανύοντος. ἔχαιρον δὲ καὶ οἱ ἅγιοι, 20
 τὴν ἐν ἐσχάτοις καιροῖς τοῦ Ἰσραὴλ σωτηρίαν ἀναμανθά-
 νοντες, προσῆγον δὲ καὶ λιτὰς, καὶ φωνὰς ἀνῆπτον χαριστη-
 ρίους καὶ ᾠδὰς. καὶ γοῦν ὁ μακάριος Δαυεὶδ τὴν ἐπ' αὐτοῖς
 ἐσομένην ἡμερότητα προεγνωκὼς διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ
 μονονουχὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας δεσμῶν ἀνιεμένους ὁρῶν, 25

1. ἀπ' ἀρχῆς] ὑπάρχεις D. (153.) Κύριος B.D. (22. al.) cf. ad Herm. 568 b. Κύριε Edd.

3. Ἀπαγγεilaμένου Θεοῦ D. κατοικτεیرهσειν D. κατοικτείρειν Edd.

4. προαπηγγελκότης D. προηγ. iid. 7. δουλείας et δεσμῶν inter se transp. D.

8. μόνῳ] + τῷ iid. εὐκόλως post κατορθ. transp. D.

9. καταστορνῦντι] καταστρωννύντι D. iid. 10. ὥπερ Edd. 11. δύ-

ναται iid. 12. ἀπ' ἀρχῆς] ὑπάρχεις D. ut supra. 13. Haec ὁ Θεός assumptum ex B.D.

14. ἡπάτῃται φησιν ὁ Ἰσραὴλ hoc ordine D. ὁ Ἰσρ. φ. ἡπ. Edd.

15. παρεκομίσται πρὸς πλάνησιν D. 16. καὶ] + πρὸς D. ἀλλοκ.

ψευδ. in. ordine D. 17. ἀφιεῖς D. 18. παραδρ. τὰ σκ. in. ordine D.

19. κατανύοντος om. B. κατανύοντος D. κατα-
 νεύοντ. Edd. καὶ alt. om. D.

20. σωτ. post ἀναμανθ. tr. D. 21. σωτ. post ἀναμανθ. tr. D. 22. καὶ ᾠδὰς om. D.

ψάλλει καὶ φησιν “Εὐδόκησας Κύριε τὴν γῆν σου, ἀπέστρε-
 “ψας τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ. ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ
 “λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.”

1⁸.
 ΙΚΧΧΙΝ.
 2, 3.

Κύριε, εἰς κῆριμα τέταχας αὐτὸν, καὶ ἔπλασέ με τοῦ ἐλέγχειν
 5 παιδεῖαν αὐτοῦ. καθαρὸς ὁ ὄφθαλμός σου τοῦ μὴ ὄραν πονηρὰ 13
 καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους οὐ δυνήσῃ. b

Ἔστι μὲν ὁ λόγος τῷ Προφῆτῃ πάλιν· περὶ οὗτου δὲ ἄρα
 φησὶν ὡς εἴη τεταγμένος εἰς κῆριμα παρὰ Θεοῦ πολὺν λίαν
 ἀσυμφανές ἐστι. φέρε δὴ οὖν ἀναγκαίως πολυπραγμονοῦντες
 10 τὸν νοῦν τῶν εἰρημένων, ἐκεῖνα διασκεπτώμεθα. εἰ γὰρ λέ-
 γοιτο μὲν περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων, ὡς εἰς κῆριμα
 τέτακται παρὰ Θεοῦ, φαμὲν ὅτι τέτακται πληρώσων τὸ κατὰ
 γε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἐκβεβηκὸς ἄνωθεν κῆριμα, τουτέστι τὴν c
 πόρθησιν, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὸν τῶν πόλεων ἐμπρησμόν,
 15 καὶ ἀπαξιαπλῶς, τῆς Ἰουδαίας τὴν δῆωσιν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν
 οὐχὶ, περιτρέφομεν δὲ τὴν δύναμιν τοῦ νοήματος εἰς τὸ τοῦ
 Ἰσραὴλ πρόσωπον, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, ὅτι καὶ αὐτὸς τέτακ-
 ται εἰς κῆριμα παρὰ Θεοῦ· τὸ δὲ εἰς κῆριμα φαμεν, ὅτι εἰς
 κατακρίμα. καὶ γοῦν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς
 20 ἔφη πού περὶ τῶν Ἰουδαίων “Εἰς κῆριμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον
 “τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ d
 “βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.” τὸ δὲ εἰς κῆριμά φησιν εἰς
 κατακρίμα. κατακέκριται τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ ὡς ἡδικηκὼς, ὡς
 καταρῥαθυμῆσας τῶν νόμων, ὡς λελητηκὼς οὐ μετρίως τὸν
 25 τῶν ὅλων Δεσπότην. ἐμὲ δὲ, φησὶ, τουτέστι τὸν Προ-

S. Joan.
 ix. 39.

1-3. ἀπέστρεψας—ἀμαρτίας αὐτῶν] καὶ τὰ ἐξῆς Edd. 5. σου assumptum
 ex B. (36. al.) 6. οὐ δυνήσῃ B.D. (Alex. XII.) ὁδύνης Edd. (Vat. 8)
 7. τῷ Προφῆτῃ] τοῦ Προφῆτου D. Edd. 8. πολὺ om. D. 9. οὖν]
 αὐ D. πολυπρ. ἀναγκαίως inv. ord. D. 10. τὸν νοῦν post εἰρημ. tr. D.
 μὲν ante γὰρ tr. D. 11. βασ. τῶν Βαβ.] Βαβ. βασ. D. ὡς om. D.
 12. τετάχθαι D. 16. δύν. post νοήμ. tr. D. 17. τέτακται post
 κρίμα tr. D. 18. ὅτι om. D. 19. Assumpta καὶ alt. ex D. ὁ alt. ex B.
 21. βλέψωσι D. 22. τὸ δέ—εἰς κατακρίμα assumpta ex D. b. 24. λε-
 λητηκὼς οὐ μ. hoc ordine D. b.

φήτην, ἔπλασεν, ἤγουν ἐποίησέ τε καὶ παρεσκεύασεν εἰς τὸ
 δεῖν ἐλέγξει τὴν παιδείαν, ἣν ὠρίσατο κατ' αὐτῷ· ὥς γὰρ
 παιδεία καὶ μάστιξ τῷ Ἰσραὴλ ἐπενήνεκται ὁ πόλεμος,
 καὶ τρόπος ἦν τιμωρίας τὸ συμβεβηκὸς, οὐ Βαβυλωνίων
 ἀπλῶς ἐγχείρημα. εἰ δὲ δὴ τις ἔροιτο καὶ λέγοι, φησὶν, 5
 'Ανθ' ὅτου δὴ κολαστὴς τέθεται ὁ Βαβυλώνιος, ἤγουν εἰς
 κατάκριμα καὶ εἰς τὸ παθεῖν ὁ Ἰσραὴλ, ἐκείνο λέγων ἀν-
 τακούσεται Ὡς ἔστιν ὁ τοῦ Δεσπότης καθαρὸς ὀφθαλμὸς,
 καὶ οὐκ ἂν ἀνάσχοιτό ποτε πονηρῶν τε καὶ ἀνοσίων πραγμά-
 των γίνεσθαι θεατὴς, οὐδ' ἂν ἐπιβλέψειεν ἐπὶ πόνους τοὺς ἐξ 10
 ἀδικιῶν καὶ πλεονεξίας τοῖς ἀσθενεστέροις συμβαίνοντας.
 ἀποφέρει γὰρ αἰετῶν τὰ τοιάδε δρᾶν εἰωθότων τὸν ὀφθαλ-
 μόν. οὐδ' ἡγενομένης, πάντα τε καὶ πάντως τὰ δεινὰ συμ-
 βήσεται, καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἔσται κακοῖς ὁ πεπονθὼς τὴν
 ἀποστροφήν. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἐλιπάρει 15
 "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκ-
 κλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου." ἔψεται γὰρ πάντως
 ταῖς θείαις ἀποστροφαῖς τὰ ἐξ ὀργῆς συμβαίνοντα.

529 A. a

P's. xxvi.
9.

Εἰς τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονούντας; παρασιωπήσῃ ἐν τῷ
 14 καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον; καὶ ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους 20
 b ὥς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ ὥς τὰ ἔρπετά τὰ οὐκ
 ἔχοντα ἡγούμενον;

Προαπαγγείλας ὅτι καθαρὸς ἔστιν ὁ τῆς θεότητος ὀφθαλ-
 μὸς, καὶ οὐκ ἂν ἐπίδοι ποτὲ τοὺς τῶν πονηρῶν ἐργάτας, οὐδ'
 ἂν εὐμενῶς ἐπιβλέψειε τισιν ἡρημένοις πλεονεκτεῖν, καὶ οὐδύ- 25

1. ἤγουν] τουτέστιν D. παρεσκεύασεν D. b. Edd. ἀφώρισεν B. 2. αὐ-
 τοῦ B. D. b. αὐτῶν Edd. 3. ἐπενήνεκται iid. τῷ Ἰσρ. post ἐπενήν. tr. D.
 4. τρόπος et τιμωρίας inter se tr. D. 5. λέγει (= λέγειν) D. 6. δὴ as-
 sumptum ex D. τέθ. κολ. inv. ord. D. ἤτοι Edd. 7. τε assumptum
 ex B. D. 8. γενέσθαι D. Edd. 9. τὰ assumptum ex D.
 10. ἐλιπάρει Δ. inv. ordine D. 11. ἀπ' ἐμοῦ ante τὸ πρ. σου tr. D.
 12. Εἰς B. D. (Alex.) cf. supra 68 b, 518 c; infra 532 d. "Ina Edd. (Vat. 8)
 13. τοὺς om. Edd. 14. τὰ prius om. D. (36 al.) 15. θειότητος Edd.
 16. τῶν assumptum ex B. D. 17. πλεον. ἡρ. inv. ord. D.

νας πλέκουσι τοῖς ἀσθενεστέροις, εἰς ἐννοίας ὁ Προφήτης
 εὐθὺς τοιαυτασί πως ἀρπάζεται. μυρία μὲν γὰρ ὅσα δεινὰ
 καὶ παγχάλεπα τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους ἐργασται κακὰ
 τῶν Βαβυλωνίων ἢ ὠμοτάτη πληθὺς, οἱ καὶ τῆς ἐαυτῶν
 5 ἀγριότητος τὴν ὑπερβολὴν εἰς τοῦτο δεινότητος μέτρον
 παρεκόμισαν, ὥς μηδὲ αὐτῶν ἀποσχέσθαι τῶν θείων χώρων,
 προσεμπρῆσαι δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ τὸν διαβόητον νεὼν,
 καὶ ὁμοῦ τοῖς ἀγελαίοις τοὺς τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱε-
 10 ρουργοὺς ἀρπάσαι καὶ βεβηλῶσαι τὰ ἅγια, κατὰ τὸ γεγραμ-
 μένον. ἐπεὶ δὲ οἴκοι γεγόνασιν, εὐθυμοὶ τε διετέλουν, καὶ
 πλοῦτον τὸν ἐξ ἀρπαγῆς ἔχοντες, οὐ τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς
 πεπλημμελημένων αἰτούμενοι δίκας, οὐ δεδιότες ἐχθροὺς, οὐ
 πολέμου πτοίας· κατεξανιστάμενοι δὲ μᾶλλον ἀπάντων αὐτοῖ,
 15 καὶ ὧν ἂν ἔλοιτο κατακρατοῦντες ἐνκόλως, καὶ εὐημεροῦντες
 ἄγαν, καὶ ταῖς τῶν ἀπολωλότων ἐναβρυνόμενοι συμφοραῖς,
 καὶ ἐν αὐχημάτων ποιούμενοι τάξει τὸ εἰς ὄργας ἀκρατές, τὸ
 εἰς πλεονεξίας ἀχάλινον, τὴν κατὰ πάντων ὑπεροχὴν.

Κατατέθηκε δὴ οὖν ὁ Προφήτης, κατευρυνομένους αὐ-
 τοὺς ὁρῶν ἐν εὐπαθείαις, καὶ θείων ἤδη κριμάτων ἄπτε-
 20 ται, καὶ τὰ πᾶσιν ἀζήτητα, καὶ ἀνέπαφα νῶ παντὶ, πολυ-
 πραγμονεῖν ἐπιχειρεῖ καὶ ἀναμανθάνειν εὐχεται, τίς λοιπὸν
 ἂν εἴη ὁ λόγος τῆς οὕτω μακρᾶς ἀνεξικακίας τοῦ πάντα
 ἰσχύοντος Θεοῦ, ὥς καὶ τοῖς οὕτω καταφρονεῖν εἰωθόσι καὶ
 ἀνοσίως ζῆν ἡρμημένοις πρᾶον ἔσθ' ὅτε καὶ ἡμερον τὸν ὀφ-
 25 θαλμὸν ἐνίειναι, καὶ παρασιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι κατεδηδοκότες
 ἀνδρὸς ἀσεβοῦς μονονουχὶ τὸν ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον. ἀπὸ δὴ

Ezek.
xxiv.
21.

1. εὐθὺς ὁ Προφ. inv. ord. D. 2. μὲν om. D. 3. τοῖς τ. Ἱ. δήμοις
 Edd. κακὰ om. D. 4. καὶ om. D. 5. εἰς τοῦτο δεινότητος μέτρον
 παρεκόμισαν] Sic edidi. παρεκόμισαν εἰς τοῦτο δ. μέτρον D. εἰς τοῦτο δεινότητός τε
 καὶ ..... παρεκόμισαν B. εἰς τοῦτο δ. καὶ μέτρον πέρα ἐκόμισαν Edd. 6. τῶν
 θείων ἀποσχέσθαι inv. ordine D. 8. ἱερουργοὺς] ἱερεῖς iid. 10. ἐπεὶ
 δὲ iid. 11. ἔχοντες ante τὸν tr. D. 13. πτοίαν D. ἀπάντων om. D.
 14. κρατοῦντες D. 16. τάξει π., ἀκρ. εἰς δ. et ἀχ. εἰς πλ. inv. ord. D.
 19. εὐπαθείαις B. εὐπαθεία D. ἀπαθεία Edd. ἐν εὐπ. ὁρ. et ἀπτ. κρ. et ἐπιχ.
 πολυπρ. inv. ord. D. 21. εὐχεται] ἄρχεται D. ἂν εἴη λοιπὸν inv. ord. D.
 23. Θεοῦ et καὶ ἀν. ζῆν ἡρ. om. D. 24. ἐνίειναι τὸν δ. inverso ordine D.
 26. μονονουχὶ ante κατεδ. tr. D.

τούτου φησὶν, ὅτι μὴ κατὰ πόδας εὐθὺς τοῖς πλημμελοῦσι
 530 A. α τὸ κολάζεσθαι δεῖν ἀκολουθεῖ, κεχωρήκασιν δὲ μᾶλλον εἰς
 ἀνάβλησιν οἱ θυμοὶ, ταύτητοι κατώλισθον οἱ ἐπὶ τῆς γῆς
 εἰς τὸ βουλευέσθαι λοιπὸν, καὶ δὴ καὶ ἐπιχειρεῖν κατὰ
 τὸν ἴσον ἰχθύσι τρόπον καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους κατανέ- 5
 μεσθαι, καὶ οἷον ἀλλήλους καταρρόφᾱν ἀθύρῳ τε καὶ
 ἀπλήστῳ στόματι· σκληρὰν δὲ οὕτω καὶ ἄμικτον καὶ τρα-
 χεῖαν ζωὴν ἐπιτηδεύειν, ὥς ἐρπετῶν τῶν ἐν ὄρεσι καὶ χεῖαῖς
 ὀλίγα διενεγκεῖν, ἃ διὰ πολλὴν ἀγριότητα καὶ ὑπερβολὴν
 πικρίας ἀτίθασά τε ἐστὶ καὶ τὰς τῶν ἐτέρων ζώων οὐκ 10
 β ἀπομιμεῖται φύσεις, ἃ καὶ ἀγεληδὸν ἔσθ' ὅτε καὶ ὑφ' ἐνὶ τῷ
 προὔχοντι καὶ τῆς ἀγέλης προβεβλημένῳ ποιεῖται τὰς
 νομάς, ὁράται δὲ ὥσπερ καὶ στρατηγούμενα. ἄμικτοι δὲ
 καὶ οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπρόσιτοι, πικροὶ τε καὶ
 ἰοβόλοι καὶ ὀλέθρου μεστοὶ καὶ χανδὸν καταπίνοντες τοὺς 15
 ἀσθενεστέρους.

Οὐκ ἀπίθανον δὲ τὴν φωνὴν τοῦ Προφήτου κατὰ τε τοῦ
 διαβόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δυνάμεων πονηρῶν γενέσθαι
 δοκεῖν. καταφρονηταὶ γὰρ ὄντως ἐκείνοι, τὸν μὲν θεῖον φόβον
 c ὀλοτρόπως ἀποσειόμενοι, φανυλότητος δὲ ἀπάσης καὶ μέντοι 20
 καὶ σκαϊότητος εἰς ἅπαν ἤκοντες μέτρον, καίτοι πολὺ λίαν
 ἀνεξικακούντος Θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ γεγόναμεν ὑπ' ἐκεί-
 νοις, ἀλλήλους οἱ δέιλαιο κατεδιδόκαμεν. οὐ γὰρ ἦν τῆς
 εἰρήνης ὁ βραβευτής, ἡγούμενος ἐφ' ἡμᾶς, τουτέστι Χριστὸς,
 ὁ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ καὶ πάντων δεσπότης· ταύτητοι γε- 25
 γόναμεν ὥς ἰχθύες, ἀλογώτατοι μὲν καὶ ἄφωνοι παντελῶς.

1. ἀκολουθεῖ ante τοῖς πλ. tr. D.

3. ἀνάκλησιν Edd.

4. βου-

λέεσθαι D. βούλεσθαι B. προσβαλέσθαι iid.

5. τὸν ἴσον i. τρόπον D.

Edd. τὸ ἴσον ἰχθύσι B. καὶ assumptum ex D.

κατανέμεσθαι τοὺς ἀσθ. inverso ordine D.

6. καταρρόφᾱν] καταρρόφειν iid.

7. καὶ τραχεῖαν

assumptum ex D.

8. ἐπιτηδ. ζ. inv. ord. D.

χειαῖς B.D. χεῖ*

Edd. 9. ἃ διὰ—πικρίας] διὰ πολλὴν ἀγρ. ἅπερ D.

12. ποι-

οῦνται τὴν νομὴν D.

14. ἀπρ. τοῖς ἃ. inv. ordine D.

17. φωνὴν

post προφ. tr. D.

18. πονηρῶν om. D.

19. φόβον post

ἀποσ. tr. D.

20. φανυλῶτατοι Edd.

21. εἰς ἅπαν assumptum

ex B.D.

23. κατεδιδόκειμεν D.

23-26. οὐ—παντελῶς om. D.

25. ἀπάντων Edd.

οὐ γὰρ ἦν ἐν ἡμῖν εὐσεβείας λόγος, οὐ φωνὴ δοξολογίας τῆς
εἰς Θεόν, ἀλληλοκτονοῦντες δὲ μᾶλλον καὶ ζῶν ἔχοντες
τὴν ἀλογωτάτην, ἰχθύσιν ἐν ἴσῳ διετελοῦμεν ἐν κόσμῳ, ^d
πικρός τε ἦν οὕτως ἐν ἐκάστῳ νοῦς, ὥς ἤδη δοκεῖν ἐκτεθη-
5 ριῶσθαι παντελῶς, καὶ τοῖς ἰοβόλοις ὅσον ἦκεν εἰς θυμοὺς
καὶ πικρίας ἢ λοιπὸν παρῴσθαι, ἢ καὶ ἔτι τὰ ἐκείνων
ἐπείγεσθαι νικᾶν.

Συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε, καὶ εἴλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφι- 15
βλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ· ἔνεκεν 16
10 τούτου εὐφρανθήσεται καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ· ἔνεκεν
τούτου θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ ^e
αὐτοῦ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανε μερίδα αὐτοῦ καὶ τὰ βρώματα
αὐτοῦ ἐκλεκτά· διὰ τοῦτο ἀμφιβαλεῖ τὸ ἀμφίβληστρον αὐτοῦ, 17
καὶ διὰ παντὸς ἀποκτείνειν ἔθνη οὐ φείσεται.

15 Ἰχθύς ὀνομάσας ἐμφιλοχωρεῖ ἔτι τῇ τροπῇ, καὶ ὥς περὶ
τινος τῶν θαλασσογῶν, ἤγουν τῶν ἀλιέων ποιεῖται τοὺς
λόγους. ἰχθυοθῆραι μὲν γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων κατὰ
πολλοὺς ἄπτονται τρόπους. ἢ γὰρ ἀγκίστροις ἀρπάζουσι
τοὺς ἰχθύς, καὶ σκαίροντας ἐκ κυμάτων ἀνιμῶνται ταῖς ὀρ- a 531 A.
20 μιαῖς, ἢ σαγήναις περιφράττοντες ἔλκουσι κατὰ πληθύν,
ἤγουν ἐτέροις τισὶ καταπυκάζουσι λίνοις. ἐπὶ δὲ δὴ πρᾶτ-
τωσι δεξιῶς, πολλῶν συναγηγερμένων, χαίρουσι τῇ τέχνῃ,
καὶ τοῖς λίνοις μονονουχὶ καταθύνουσιν, ὥς λιπαρωτάτην

1. ἐν assumptum ex B.D.

in. ordine D.

4. δὲ pro τε D.

λοιπὸν D. καὶ alt. assumptum ex B.D.

3. τὴν assumptum ex D.

ἐντεθηριῶσθαι D.

ἔτι post ἐκ. tr. D.

ἐν ἴσῳ ἰχθύσι

6. παρῴσθαι

8. ἔλκυσε Edd.

10. καὶ χαρήσεται om. D. (153.)

11. τῇ σαγήνῃ et τῷ ἀμφιβλ. inter se

transponunt D. (Alex. cf. XII.) sed cf. infra.

13. διὰ] + τοι D.

14. ἀποκτείνειν B. (22. al.) ἀποκτενεῖ D. (42, 49 ex corr., 62, 86, 147.) [ἀποκτείνειν

Vat.] ἀποκτείνειν Edd. (95, 153, 185.)

15. ἔτι assumptum ex D.

16. ἢ Edd.

τῶν om. D.

17. ἰχθυοθῆρες D.

μὲν om. D.

20. περιφρίττοντες Edd.

21. καταπυκάζουσι D. κατασκευάζουσι Edd. Neutrum habet B.

ἐπειδὴ δὲ Edd. δὴ assumptum ex B.

23. τοῖς λίνοις post

καταθ. tr. D.

αὐτοῖς μερίδα προεξενηκόσι. τοιοῦτόν τι πεπράχθαι φησιν
 ὁ Προφήτης παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ὃς οἶον ἀγκίστρω
 τε καὶ σαγήναις καὶ μέντοι καὶ ἀμφιβλήστρω αὐτοῦ τὸν τε
 b' Ἰσραὴλ αὐτὸν, καὶ ἕτερα δὲ σὺν αὐτῷ περιβαλὼν ἔθνη
 συνεκόμισεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὥσπερ εἰς θοίνην τοῖς ἰδίοις 5
 ὑπασπισταῖς παραθεῖς, ἐντρυφᾶν ἐκέλευσε, καὶ τῶν ἅπαξ
 ῥηγκότων τοὺς ἀλόντας γενέσθαι κλῆρον καὶ μερίδα λιπαρω-
 τάτην. ταύτητοί φησι τάχα που καὶ θύσει τῇ σαγῇ αὐτοῦ
 καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ αὐτῷ, τουτέστι ταῖς ἰδίαις
 δυνάμεσι, δι' ὧν τὰ ἔθνη ἐσαγήνευσε, καὶ προσέτι τὸν Ἰσ- 10
 ραὴλ, ἀνάψει τὰ χαριστήρια. ἐπειδὴ δὲ λίαν αὐτῷ τὸ χρῆμα
 ἐκβέβηκεν ἐπιτευκτικῶς, οὐκ ἂν ἀπόσχοιτό φησιν ἀποκτενῶν
 c ἔθνη, καὶ φυλὰς ἀρπάζων, καὶ χώρας ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος,
 καὶ φειδοῦς οὐδένα παντελῶς ἀξιώων ;

Πέπραχε δὲ τοῦτο καὶ κατὰ παντὸς μὲν ἀνθρώπων γένους 15
 ὁ σατανᾶς, ἰδικῶς δὲ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ. ἐνὶ μὲν γὰρ ὥσπερ
 λίνῳ καὶ σαγῇ μιᾷ, τῇ τῆς ἀμαρτίας φημὶ, περιβέβληκεν
 ἅπαντας· τῆς γεμῆν εἰς Χριστὸν ἕνεκα δυσσεβείας, καὶ
 ἰδικῶς τὸν Ἰσραὴλ. τὰ γὰρ βράματα αὐτοῦ φησὶν ἐκλεκτά.
 ἀπόλεκτοι δὲ καὶ κατὰ τὸν βίον παρὰ τοὺς ἄλλους ἅπαντας 20
 Ἰουδαῖοι. “Ὅτε γὰρ, φησὶ, διεμέριζεν ὁ Ὑψιστος ἔθνη, ὥς
 d “διόσπειρεν υἱὸς Ἀδὰμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν
 “ἀγγέλων Θεοῦ, καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ
 “Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραὴλ.” ἐξει-
 λεγμένος οὖν ἄρα παρὰ τοὺς ἄλλους ὁ Ἰσραὴλ, ὥς καὶ ἐν 25
 τέκνοις πρωτότοκος, ὥς ἐκ ρίζης ἀγίας, τῆς τῶν πατέρων

Deut.
xxxii.8.9.

1. προεξενηκόσι D. πεπρ. φ. ὁ πρ. hoc ordine D. πεπρ. post προφ. tr. Edd.
 3. σαγήνη D. αὐτοῦ assumptum ex D. 4. περιβαλὼν D. περιλαβὼν B.
 παραβαλὼν Edd. 5. ὥσπερ εἰς D. 6. παραθεῖς] τεθεῖς Edd.
 8. καὶ om. D. 9. τουτέστι assumptum ex B.D. 10. σεσαγήνευκε
 τὰ ἔθνη D. 11. ἀνάψας τὴν [τὸ Migne.] χαριστήριον Edd. ἐπεὶ δὲ D. ἐκβ.
 τὸ χρ. inv. ord. D. 12. ἀποκτενῶν B.D. ἀποκτείνων (ut supra) Edd.
 13. ὑφ' ἑαυτοῦ iid. 16. δέ] + καὶ iid. invito D. 17. μιᾷ σαγῇ inv.
 ord. D. 18. δυσσ. ἕνεκα inv. ord. D. 20. ἀπόλεκτοι D. ἀπόδ.
 Edd. καὶ om. D. 22. Ἀδὰμ] Εἰδὼμ Edd. 23. αὐτοῦ B.
 αὐτῷ Edd. λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ om. D. 25. καὶ om. B. πρωτότ. ἐν τ.
 inverso ordine D.

φημὶ, καὶ ὡς νόμον ἔχων τὸν παιδαγωγόν, καὶ κεκλημένους ^{Gal iii. 24.}
 εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ φύσει καὶ ἐνὸς καὶ ὑληθῶς ὄντος Θεοῦ·
 ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων εὐκλείας ὁμοῦ καὶ χάριτος, ἤλω καὶ
 αὐτὸς τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ. καὶ οἱ μὲν ὅτι πεπλάνηται, μερὶς ^c
 5 γεγόνασι διαβολικῇ· οἱ δὲ ὅτι τὸν φύσει Θεὸν ἐγνωκότες,
 τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα κατὰ φύσιν Υἱόν, καὶ ἐν ἀνθρω-
 πείᾳ γεγονότα μορφῇ καὶ ἐν σχήματι τῷ καθ' ἡμᾶς ἀπεκτό-
 νασιν ἀνοσίως, ἐνδέδυνται ταῖς σαγήναις αὐτοῦ· καὶ σκοποῖς
 ἐκείνῳ πάντας ἄρδην ἀπολέσαι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ φεί-
 10 σασθαι μηδενός.

a 532 A.

Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσονται καὶ ἐπιβήσονται ἐπὶ πέτραις, καὶ Κεφ. β.
 ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοί, καὶ τί ἀποκριθῶ
 ἐπὶ τὸν ἑλεγχόν μου.

Προφητικὸν μὲν ἡμῖν ἐν τούτοις ἐξηγεῖται μυστήριον·
 15 ἔθος γὰρ τοῖς ἁγίοις, εἰ ἀναμανθάνειν βούλονται τὰ παρὰ ἡ
 Θεοῦ, καὶ τὰς τῶν ἐσομένων εἰσδέχεσθαι γνώσεις, εἰς νοῦν
 καὶ καρδίαν ἐνηχοῦντος αὐτοῦ, περισπασμῶν καὶ φροντίδων
 καὶ μερίμνης ἀπάσης βιωτικῆς ἀπωτάτω ποιεῖσθαι τὸν νοῦν,
 σχολαῖον δὲ οὕτω καὶ ἡρεμαῖον ἔχοντας καὶ τετηρηκότας, κα-
 20 θάπερ εἰς τινα κολωνὸν καὶ περιωπὴν καὶ πέτραις ἀναθρόσκειν
 τότε πρὸς θεωρίαν ὧν ἂν ἔλοιτο διατρανοῦν αὐτοῖς ὁ τῶν
 γνώσεων Κύριος. τὸ γάρτοι τῆς διανοίας χθαμαλὸν τε καὶ
 καταβεβλημένον ἀπηχθημένον αὐτῷ, ζητεῖ δὲ καρδίας ὑψοῦ
 πέτασθαι δυναμένης, καὶ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων καὶ προσ- ^c
 25 καίρων ἐπιθυμιῶν ἡρμένης. γέγραπται γάρ “Ὅτι τοῦ Θεοῦ

1 Reg.
 ii. 3.

Ps.
 xli. 10.

1. νόμον ἔχ. τ. π. καὶ] νόμῳ τῷ παλαίῳ D. 2. ἐπίγνωσιν] εἶδον D. τοῦ καὶ
 φύσει καὶ D. ἀληθοῦς D. 3. ὁμοῦ D. τε Edd. 6. ἀνθρώπου D.
 8. ἐνδέδονται Edd. 9. τοὺς assumptum ex B.D. τῆς om. D. Haec καὶ
 φείσασθαι μηδενός accesserunt ex B.D. 11. καὶ ἐπιβήσωμ. (sic) ἐπὶ π. post ἐν
 ἐμοί tr. D. 14. προφητικῶς B. invitis D.h. μὲν om. D.h. ἐξηγεῖται
 μυστήριον D. τὸ μ. ἐξηγ. Edd. 15. ἔλουντο b. παρὰ] + τοῦ b.
 18. βιωτικῆς] κοσμικῆς D. fuyente quoque b. ἀνωτάτω b. 19. ἡρεμαίως B.
 ἔχοντας καὶ τετηρηκότας D. ἔχοντα καὶ τετηρηκότα Edd. 22. γνώσεων]
 όλων D. 25. ἡρμένης B.D. ὑπερῆρμένης Edd.

“οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν.” καὶ πάλιν
 “Νεοττοὶ δὲ γυπὸς τὰ ὑψηλὰ πέτανται.” ἐθῶν γὰρ τῶν
 ἐπιγείων καὶ πραγμάτων τῶν γεωδεστέρων ἀπώκιστα πολὺ
 τῶν ἀγίων ὁ νοῦς. στήσομαι δὴ οὖν ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου,
 φησὶν, τουτέστι τὴν ἐντριβὴ καὶ συνήθη νῆψιν ἐμαυτῷ ποιή- 5
 σομαι πάλιν, καθαρῶ τὸν νοῦν, ἀπαλλάξω φροντίδος κοσ-
 μικῆς, ἀναπτήσομαι δὲ ὥσπερ εἰς πέτραν, τουτέστιν εἰς
 δ ἑδραιοτάτην τινὰ καὶ οἶον ὑψοῦ κειμένην ἐννοιῶν ἀσφάλειαν·
 ἐκεῖ γεγυνώς, καθάπερ ἐξ ἀκρωρείας κατασκέψομαι νοητῶς,
 οἷπερ ἂν πρὸς μὲ γένοιτο λόγοι παρὰ Θεοῦ, καὶ τί ἂν 10
 μέλλοιμι λέγειν αὐτὸς, εἰ ἐλεγχεῖν βούλοιο Θεὸς, ὥς οὐκ
 ἀσφαλῶς εἰρηκότα τό “Εἰς τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονουῦν-
 “τας; παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον;

- e 2 Καὶ ἀπεκρίθη Κύριος πρὸς μὲ καὶ εἶπε Γράψον ὅρασιν σαφῶς εἰς
 3 πυξίον, ὅπως διώκῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτά. διότι ἔτι ὅρασις εἰς 15
 καιρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας καὶ οὐκ εἰς κενόν.

Γραφῇ κελεύει παραδοῦναι τὴν ὅρασιν, ἥτοι τῶν ἐσομένων
 τὴν ἀποκάλυψιν· ἀξιάκουστον γὰρ τὸ χρῆμά ἐστι, καὶ τῶν
 ὅτι μάλιστα τεθναυμασμένων· φιλεῖ δέ πως αἰὲ τῶν γραμ-

2. γυπὸς] αἰετῶν D. (55. 31.) τὰ om. D. πέτανται B. (110. al.) de Ad. 28 a.
 (Cod. unus) 223 a. πέτονται D. Edd. ἐθῶν D. ἄνω Edd. 5. φησὶν ante ἐπὶ
 tr. Edd. invitis D.b. τὴν assumptum ex D.b. ἐν τριβῇ Edd. συνήθη B. συνή-

θως b. συνῇ D. συνθηεῖα Edd. νῆψιν post ἐμ. tr. D.b. 8. ἐδραιοτάτην B.b.
 ἐδραιούγητά D. Edd. 9. νοητῶς om. D. 10. ὅποιοί περ D. habet

νοητῶς οἷπερ b. παρὰ Θεοῦ λόγοι inverso ordine D.b. τίνα pro τί D. inv. b.
 14. Κύριος πρὸς μὲ B.D. (Alex. XII.) πρὸς μὲ Κύριος Edd. (Vat. 8) ὅρασιν] +
 καὶ D. Edd. καὶ om. B.F. (22. al.) ἐπὶ B.D. (Alex. XII.) εἰς Edd. (Vat. 8)
 15. πυξίου B. ὁ om. D. 16. καιρὸν] + μακρὸν B. (22. al.)

17. παραδ. κελ. inv. ord. D. 18. ἀξιακουστόν—ἡ προάγγελσις
 om. D. pro quibus haec dat: μὴ μόνοις φησὶ τοῖς νῦν περὶ τούτων ἐνδοιάξουσι
 προσενέγκοις λόγον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐσύστερον (= εἰς ὕστ.) ἐσομένοις, ἀνάγραφτον
 τὴν περὶ τούτων μνήμην παράπεμψον· μᾶλλον δὲ ἐκείνοις, ἢ τούτοις ἀρμόζει τὰ ῥη-
 θησόμενα· μετὰ συχνὸν γὰρ χρόνον δέξεται πέρας ἡ προφητεία. εἴτα παραινεί τὸ
 τέλος προσμένειν, καὶ μὴ ἐνδοιάζειν διὰ τὸν ἐν μέσῳ δαπανώμενον χρόνον· (e Theo-
 doro ad loc.) ἡ μὲν γὰρ ὅρασις (93. 7.) D. 19. τῶν γραμμάτων ἡρμένων]
 τοῖς γράμμασιν ἡρμένων Edd.

μάτων ἡρμένων πρὸς τὸ ἐξαίρετον μακραῖς καὶ ἀτελευτήτοις
 μνήμαϊς τιμᾶσθαι. γράφε δὴ οὖν, ὦ Προφήτα, φησὶ, τὴν ^u 533 A.
 ὅρασιν, ὡς ἂν οἱ κατὰ καιροὺς εἰδεῖεν τὰ προηγγελμένα, καὶ
 τοῖς σοῖς περιτυγχάνοντες λόγοις διώκωσιν αὐτὰ, τουτέστιν
 5 ἐπιθυμῶσι νοεῖν τῶν ἐν αὐτοῖς τὴν δύναμιν, οὕτω τε πιστεύ-
 σειαν, ὅτι καὶ ἔσται που πάντως ἀληθὴς ἡ προάγγελσις. ἡ
 μὲν γὰρ ὅρασις εἰς καιροὺς, τουτέστιν εἰς ἀνάβλησιν καὶ
 ἀνοκωχὴν, καὶ βραχὺς μεταξὺ διῷππεύσει χρόνος. ἐκτε-
 λευτήσῃ γεμὴν εἰς ἀλήθειαν καὶ οὐκ εἰς μακράν, καὶ οὐκ
 10 εἰς κενόν· ψευδοεπήσει γὰρ οὐδαμῶς ἡ ἀλήθεια· κενὸν δὲ
 καὶ μάταιον οὐκ ἂν γένοιτό τι τῶν παρ' αὐτῆς λελα- ^b
 λημένων.

Ἐάν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτὸν, ὅτι ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ μὴ
 χρονίσῃ. ἐάν ὑποστείλῃται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ· 4
 15 ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Οὐδένα σαφῶς ὀνομάσας, ὑπόμεινόν φησιν αὐτὸν, τουτέστι
 προσδόκα καὶ μέλλοντα, καὶ μὴ σκάζουσιν ἐπ' αὐτῷ δέχου τὴν
 ἐλπίδα, βεβαίαν δὲ μᾶλλον καὶ ἐρηρυσμένην, καὶ ἐν εἰ γένοιτό ^c
 τις μεταξὺ χρόνου παράτασις. εἶκε τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς
 20 ἐνηχῆσαι μὲν τῷ Προφήτῃ κατὰ τὸν νοῦν καὶ ἀποκαλύψαι
 μυστικῶς, ὡς ἤξει δὴ πάντως ὁ προηγγελμένος· προστάξαι
 γεμὴν ὑπομένειν αὐτὸν, διὰ τοι τὸν μεταξὺ τῆς μελλήσεως
 χρόνον, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. εἰ γὰρ δὴ γένοιτό τις ὑπο-
 στολή τε καὶ ὄκνος τοῦ πεπιστευκότος, οὐκ ἂν εὐδοκησάμην,

2. Προφήτα] προφήτης Edd. φησὶ om. B. 8. ἀνοκωχὴν]
 Sic cortexi. ἀνακωχὴν B.D. ἀνοχὴν (ἀναχὴν Pont.) Edd. καὶ βρ. μ. διῷπ. χρ.
 om. D. ἐκτελέσει Edd. 9. δὲ pro γεμὴν D. Haec καὶ οὐκ
 εἰς μακράν assumpta ex D. 11. καὶ om. D. παρ' αὐτοῖς (sic)
 Edd. λελαλημένων B. λεγομένων D. λαλουμένων Edd. 13. ὁ
 assumptum ex B.D. (95, 130, 185, 311.) in Es. 134 b. οὐ χρονεῖ D. (42.)
 S. Cyr. l. c. 14. καὶ ἐάν pro ἐάν B. 17. δέχου D. Edd.
 ἔχε B. 18. τις γένοιτο et παρὰτ. χρόνου inverso ordine D.
 23. καθάπερ] ὡς D.

φησὶν, ἐν αὐτῷ, τοῖς τῆς ψυχῆς ἐγκλήμασιν ἐνισχημένον ὁρῶν, οὐδ' ἂν γενοίμην τῷ τοιῷδε συγγνώμων· καταλογιζομαι δὲ μᾶλλον ἄπιστον καὶ ἀπηχθημένον. ἔψεται δὲ πάντως τῷ τὴν ἀλήθειαν τοῖς ἐμοῖς ἐπιμαρτυροῦντι λόγοις, τὸ καὶ ἐν μεθέξει ζωῆς γενέσθαι, καὶ τοῦτο γέρας τοῖς τιμῶσι Θεόν, 5 καὶ καλὸν εὐνοίας ὁψώνιον. ὅσον μὲν οὖν ἦκεν εἰς γε τὸν τῆς ἱστορίας λόγον, Κύρος ἦν ὁ Καμβύσου, περὶ οὗ φησὶν εἶναι ὑστερήσει, ὑπόμεινον αὐτόν. εἶλε γὰρ εἶλε τὴν Βαβυλῶνα, συγκαταδηώσας αὐτῇ καὶ τὰς ἑτέρας πόλεις.

Ὅσον δὲ αὖ πρὸς λόγους τοὺς μυστικούς καὶ εἰς ἀφήγη- 10 σιν τὴν πνευματικὴν, φαίνῃ ἂν ὅτι περὶ τοῦ πάντων Σωτῆρος Χριστοῦ νοοῖτ' ἂν εἰκότως τῶν προκειμένων ἡ δύναμις. αὐτὸς γὰρ ἐστὶν “ὁ ὢν, ὁ ἦν, ὁ ἐρχόμενος,” καὶ ὅτι μὲν παρέσται κατὰ καιροὺς ὁ τῶν ἁγίων προφητῶν προαναπεφώνηκε λόγος. ὅτι δὲ ἀφιγμένος ἀνατρέψειν ἔμελλε τοῦ 15 διαβόλου τὸ κράτος, καὶ τὴν ἄνοσίαν καὶ βέβηλον τῶν δαιμονίων πληθὺν τῆς καθ' ἡμῶν ἐξελάσαι πλεονεξίας, προ- 534 A. α κεχρησμέωδῃ μὲν ἐναργῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, αὐτὴ δὲ λοιπὸν τῶν πεπραγμένων ἡ ἔκβασις αὐτόμαρτυς εἰσβήσεται, πλὴν “εἰς καιρὸν” ἡ προάγγελσις. ἐν γὰρ ἡμέραις 20 ἐσχάταις τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπέλαμψεν ὁ Μονογευῆς, καὶ ὁ μὲν ὑποστειλάμενος, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν ἀβουλότατα παρωσάμενος, προσκέκρουκε τῷ Θεῷ καὶ τῶν οὐρανίων ἄγευστος ἀπέμεινεν ἀγαθῶν, ἔξω τε τῆς ἱερᾶς τῶν 1 β ἁγίων πληθύος ἀπεληλαμένος γέγονε, κατὰ τὸν τοῦ προφήτου λόγον “ὡς ἡ ἀγρία μυρική ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ οὐκ ὄψεται

Apoc. i.
8.

Supra
ii. 3.

Hier.
xvii. 6.

1. ἐπ' ἦν ἐν D. 1-8. τοῖς—ὑπόμεινον αὐτόν] ὁ μὲν γὰρ περὶ τὰς ὑπ' ἐμοῦ γινομένας προρρήσεις ἀμφιβύλῳ χρώμενος γνώμῃ. τῆς ἐμῆς κηδεμονίας ἀνάξιος· ὁ δὲ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πιστεῖων καὶ τῇ πίστει πρόσφορον μετερχόμενος βίον, τὸν τῆς ζωῆς τρυγῆσαι καρπὸν. ταῦτα τοίνυν ἐπιστάμενος σαφῶς, δέξαι τὰ περὶ τοῦ Βαβυλωνίου σοι προηλούμενα (e Theod. ad loc.) καὶ ὑστερίζοντα αὐτὸν ὑπόμεινον· εἶλε γὰρ τὴν (8.) D. 6. ἦκει Edd. γε om. B. 9. ἑτέρας] λοιπὰς D. 11. τὴν om. D. 12. νοοῖτ' ἂν—ἡ δύναμις] δεῖ νοεῖν—τὴν δύναμιν D. inv. b. 13. ὁ ἦν ὁ ἐρχόμενος D. b. καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχ. Edd. 15. ἀνατρέψειν D. ἀναστρέψειν Edd. 16. δαιμόνων D. Edd. 19. μάρτυς Edd. 21. ἐπέλαμψεν D. ἐξέλ. iid.

22. ἀβουλότατα B. ἀβουλοτάτως (ἀβουλο^π D.) D. Edd. 23. παραθέμενος D. παρωσούμενος Edd. 25. τοῦ προφήτου] προφητείας iid. 26. ἢ prius assumptum ex B.D. ἀγρία μυρική habet D.

“ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.” ὁ δὲ κρείττων ὅκνου καὶ ὑποστολῆς, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην καὶ πίστιν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν εἰσοικισάμενος, ἀντέκτισιν ἔχει τῆς τοιαύτης γνώμης, καὶ γέρας ἐξαίρετον τὴν ἀμήρυτον ζῶν, καὶ τὴν τῶν πλημμελη-
 5 μάτων ἀπόθεσιν, καὶ τὸν διὰ Πνεύματος ἀγιασμόν. δεδικαιώ-
 μεθα γὰρ “οὐκ ἐξ ἔργων νόμου,” κατὰ τὸ γεγραμμένον, διὰ
 πίστεως δὲ μᾶλλον τῆς εἰς Χριστόν. καὶ “Ὁ μὲν νόμος
 “ὀργὴν κατεργάζεται,” καλεῖ γὰρ εἰς δίκας τοὺς παραβαί-
 νοντας, ἐξίστησι δὲ τὴν ὀργὴν ἢ χάρις, λύουσα τὰ ἐγκλή-
 10 ματα.

Gal. iii.
 16.
 Rom. iv.
 15.

Ὁ δὲ κατοίόμενος καὶ καταφρονητής, ἀνὴρ ἀλαζών οὐθέν οὐ μὴ 5
 περάνῃ.

Προκαταμηνύσας ὅτι παρέσται κατὰ καιροὺς ὁ προκατη-
 γελμένος, καταλύσων τὰ σκυθρωπὰ καὶ ταλαιπωρίας ἀπάσης
 15 ἀπαλλάσσω τὸς συντετριμμένους, διαμέμνηται λοιπὸν τοῦ
 πεπορηκότος, καὶ πᾶν εἶδος ἀπανθρωπίας καὶ ὠμότητος
 θηριοπρεποῦς εἰς αὐτοὺς ἅπαντας ἐκπεπληρωκότος. σημαί-
 νεται δὲ διὰ τούτων ἱστορικῶς μὲν ὁ βέβηλος καὶ θεομάχος δ
 Ναβουχοδονόσορ, νοητῶς δὲ πάλιν ὁ σατανᾶς. κατειόμενον
 20 δὲ καὶ καταφρονητὴν καὶ ἀλαζόνα καλεῖ, καὶ σφόδρα εἰκότως.
 ἔχει γὰρ ὧδε τῇ φύσει, καὶ εἰ ἐπ’ αὐτοῦ νοοῖτο τοῦ σατανᾶ
 τῶν λόγων ἢ δυνάμεις, καὶ εἴτε τις λέγοι τὸν ἄνδρα τὸν
 Βαβυλώνιον. κατειόμενον δὲ φησι τὸν περὶ αὐτὸν ἢ ληματίαν
 ἢ βλάκα, καταφρονητὴν δὲ πάλιν καὶ ἀλαζόνα ὡς ἐκ πολλῆς
 25 ἄγαν ὀφρῦος καὶ διακένου φυσήματος οὐδ’ ὅσον εἰπεῖν εἰς
 νοῦν ἔχειν ἐθέλοντα τὴν ἀσύγκριτον ὑπεροχὴν τοῦ πάντα

8. κατεργ. ὀργὴν D. 11. οὐθέν οὐ μὴ B. (22. al.) οὐδὲν οὐ μὴ D. οὐδὲν
 μὴ Edd. 12. περανεῖ D. (68, 70, 97, 228.) 13. ὅτι] ὡς D. inv. b.
 πάρεσται κατὰ κ. ὁ προκατηγγεγμένος D. b. ὁ προηγγεγμένος κατὰ κ. πάρεσται Edd.
 14. λύων B. 15. ἀπαλλάσσω B. διαμέμνηται λοιπὸν hoc ordine D. b.
 16. ἀπανθρωπίας] θηριωδίας D. 17. εἰς αὐτοὺς ἅπαντας D. εἰσάπαν Edd.
 20. καὶ ἀλάξ. καὶ καταφρ. inv. ordine b. δὲ pro καὶ ult. D. 21. οὕτω b.
 αὐτοῦ B. D. b. αὐτῷ Edd. 22. τὸν βαβ. ἄνδρα D. 23. φησι τὸν περὶ
 αὐτὸν ἢ ληματίαν [λημματίαν D. b.] ἢ βλάκα D. b. Edd. φησιν ὡς πάσης οἰήσεως
 μεμεστωμένον B. 24. καὶ ἀλαζόνα πάλιν inv. ord. D. b. 25. ἄγαν]
 + τῆς D. εἰ (sic) Edd.

ισχύοντος Θεοῦ. ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδὲν οὐ μὴ περάνη φησίν· οὐ γὰρ πάντως αὐτῷ κατὰ νοῦν ἐκβήσεται τῶν πραγμάτων τὸ πέρασ, οὐ μέχρι παντὸς ἐντρυφήσει καὶ κατευρυνθήσεται καὶ ἐν εὐκλείαις ἔσται λαμπραῖς. καὶ ἔστιν ἀληθές, ὅπερ ἔφη ψάλλων καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερ- 5
 “ υψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου,
 “ καὶ παρήλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ
 535 A. a “ οὐχ εὐρέθῃ ὁ τόπος αὐτοῦ.” ἔρπει γὰρ πάντως πρὸς
 ταπεινῶσιν ἢ ὑπεροψία· φρόνημα δὲ τὸ μεμετρημένον ταῖς
 ἀνωτάτω στεφανοῦται τιμαῖς. πιστοῦται δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς 10
 τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητὴς, γεγραφώς τε καὶ λέγων “Καυχάσθω
 “ δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος
 “ ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύ-
 “ σεται.”

“Ὁς ἐπλάτυνε καθὼς ὁ ἄδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς θάνα- 15

b τος οὐκ ἐμπιπλάμενος, καὶ ἐπισυνάξει πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ
 ἔθνη, καὶ εἰσδέξεται πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς λαοὺς.

Συνάδει τῷ Προφῆτῃ Θεὸς, καὶ δέδειχεν ἀληθεύοντα, τοῖς
 παρ’ αὐτοῦ λόγοις ἐπισφραγίζων εἰς ἀλήθειαν τὰ τε τοῦ
 διαβόλου καὶ τὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐγκλήματα. ὁ μὲν 20
 γὰρ Προφῆτης ἔφασκε “Συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε,
 “ καὶ εἴλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν
 “ ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ” ὁ δέ γε τῶν ὅλων Θεὸς ἐπὶ τὸ

1. δὲ D. b. δὴ B. Edd. οὐ μὴ assumpta ex B.D. desunt in b. περνεῖ D (ut supra). b. 2. πάντων b. 4-14. καὶ ἔστιν—παρελεύσεται]

καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ δανιὴλ μαθησόμεθα, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Κῦρον ἐπιστρατεῦσαι ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας, μελαγχολήσας, καὶ ὡς δαιμονῶν τὰς ἐρημίας περιήρχετο. (e Theophyl. ad loc.) B. 4. ἔφην D. 7. ἐζήτησα D. ἐζήτουν Edd.

8. εἰς D. 10. ἀνωτάτω D. ἀνωτάταις Edd. πρὸς τοῦτο ἡμᾶς D. πρὸς τούτῳ Edd. 11. τε om. D. 12. ὁ primum om. D.

13. ὅτι ὡς ἄ. D. ὡς ἄ. γὰρ Edd. 15. ὁ assumptum ex D. (Alex.) αὐτὸς B. (22. al.) οὗτος D. Edd. 16. πρὸς αὐτὸν [αὐτὸν B.] B.D. (Alex.) XII. ἐπ’ αὐτὸν Edd. (Vat. κ)

17. αὐτὸν B. τοὺς om. D. 19. ἐπισφραγίζων B. κατασφρ. D. Edd. 22. καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ] καὶ τὰ ἐξῆς Edd.

Ps. xxxvi.
35, 36.

S. Jac.
i. 9, 10.

Supra
i. 15.

ἔτι μείζον καὶ ἀληθέστερον ἀναφέρων τὰς αἰτίας, ἄδη παρε-
κάζει καὶ θανάτῳ λοιπόν. χρήμα γὰρ ἀκόρεστον θανάτός τε
καὶ ἄδης. ἀληθὲς δὲ ὅτι κατὰ γε τὸ τῷ Βαβυλωνίῳ δοκοῦν,
πάντα ἂν ἐπ' αὐτῷ συνήχθη τὰ ἔθνη. καὶ νοοῖτ' ἂν εἰκότως
5 Περσικῆς φιλοτιμίας ἐγκλήματα τὰ τοιάδε τῶν κακῶν.
μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἢ ὑπ' οὐρανόν, καὶ οὐκ ἂν ἀρκέσειαν εἰς
τὸ δουλεύειν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων γένη.

Ἀλοίη δ' ἂν καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἁμαρτίας εὐρετῆς, τουτέστιν
ὁ σαταναῶς, πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑφ' ἑαυτῷ τὴν γῆν ποιεί-
10 σθαι σπουδάζων, καὶ οἶον ἄδης καταρρόφῳ τοὺς ταῖς παρ' αὐ-
τοῦ δυστροπίαις ἀπολλυμένους. ἔφη δέ που καὶ αὐτὸς,
ὅτι “Τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ μου ὡς
“ νοσσιὰν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡὰ ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὅς
“ διαφεύξεταί με ἢ ἀντίπῃ μοι.” ἅπλυστον γὰρ καὶ ἀτί-
15 θασον τὸ θηρίον καὶ ἀλαζονείας μεστὸν, μιαρὸν ἀληθῶς καὶ
μισάνθρωπον.

Es. x.
14.

Οὐχὶ ταῦτα πάντα παραβολὴν κατ' αὐτοῦ λήψονται καὶ πρόβλημα
εἰς διήγησιν αὐτοῦ; καὶ ἐροῦσιν Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ
οὐκ ὄντα αὐτοῦ, ἕως τίνος; καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ
20 στιβαρῶς.

“Ὅτι μήτε ἀκράδαντον αὐτῷ τὸ κρατεῖν, μήτε μὴν τὸ δεῖν
ἐντρυφᾶν ἐπὶ πληθύνει τῶν συναγηγερμένων, ἀπολισθήσει δὲ
πάντως ἀρχῆς τε καὶ δόξης, καὶ ὥδῃ δὲ πολλοῖς ἔσται πεσὼν
δὴ, καταμεμήνυκεν ἐναργῶς. λήψεσθαι γὰρ ἔφη παραβολὴν

1. παρεκάζει καὶ θανάτῳ hoc ordine D. 4. ἐπ' αὐτῷ D.b. ὑπ' αὐτῷ Edd.
συνήχθη [συνήχθησαν D.] τὰ ἔθνη hoc ordine D.b. 5. τοιάδε D.
6. ἀρκέσειεν Edd. πρὸς D. 7. τῶν assumptum ex B.D. 8. ὁ—
τουτέστιν et ὡς ἔπος εἰπεῖν om. D. 9. ὑφ' ἑαυτὸν D. 10. παρ'
αὐτοῦ B. παρ' αὐτῷ Edd. τοῖς ἔργοις αὐτοῦ pro ταῖς π. αὐ. δυστρ. D. 11. καὶ
αὐτὸς που in. ord. D. 12. μον om. D. (Vat.) 14. καὶ pro ἢ D.
15. ἀληθῶς post μισάνθρω. tr. D. 17. παραβολὴν κατ' αὐτοῦ B.D. (Alex.
XII.) κατ' αὐτοῦ παραβολὴν Edd. (Vat.) 22. ἐπὶ] + τῇ D. συνεγη-
γερμένων Edd. 23. δὲ et δὴ assumpta ex D.

ἐν αὐτῷ οἷον πρόβλημα καὶ δημώδη λόγον καὶ ἐν γλώτταις
 536 A. a πολλῶν. καὶ τίς δὴ οὗτός ἐστιν ; Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ
 οὐκ ὄντα αὐτοῦ καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς, του-
 τέστι φορτικωτέραν αἰὲ καθιστὰς ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἐφ' οἷς
 ἡσέβησε δίκην, ἀπολέσας ἔθνη καὶ χώρας ὅλας συννεγκῶν, 5
 καὶ τοῖς κατ' οὐδὲν αὐτῷ προσήκουσιν ἐπιθρώσκων αἰὲ, καὶ
 τοῖς ἰδίοις σκήπτροις ὡς ἐξ ἀνάγκης ὑποτιθεῖς, καὶ ἀναριθ-
 μήτους ἔχων τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς. ἐπιπεφώνηκε δὲ διὰ
 μέσου τό ἕως τίνος ; ἀκόρεστον ὄντα δεικνὺς εἰς πλεονεξίαν,
 b ἀχάλινον εἰς ὠμότητα, καὶ τὸ τῆς ἀδικίας μὴ μισοῦντα πέρασ. 10
 ἄπληστοι μὲν οὖν οἱ Βαβυλωνίων τύραννοι καὶ δεινοὶ πρὸς
 ὠμότητα καὶ τὰ πάντων αἰσχιστα τολμᾶν εἰωθότες.

Es. xiv.
19, 20.

Τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ σατανᾶς, συλλέγων αἰὲ τὰ μὴ ἑαυτοῦ,
 καὶ δυσασχεστέραν ἑαυτῷ τὴν κόλασιν ἐπιτιθεῖς. εἴρηται δέ
 που καὶ πρὸς αὐτόν “Ὁν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρ- 15
 “ μένον οὐκ ἔσται καθαρὸν οὕτως οὐδὲ σὺ ἔση καθαρὸς,
 “ διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας”
 c “ οὐ μὴ μείνης εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.” ποίους γὰρ οὐκ ἀπο-
 λώλεκε λαούς ; ἢ τίνων ἐθνῶν ἐφείσατο ; τί δὲ τῶν ἄγαν
 ἀπηχεστάτων οὐκ ἂν ἀλοίη τετολμηκῶς ; ἔψεται δὴ οὖν 20
 αὐτῷ δικαίως τὸ οὐαὶ, καὶ γενήσεται παραβολή, τῆς ἀρχῆς
 αὐτοῦ καθηρημένης, καὶ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας ἐξω-
 κισμένης. καὶ τοῦτο πάλιν ὁ σοφὸς ἡμῖν Ἰερεμίας ὑπαινίτ-
 tetται λέγων περὶ αὐτοῦ “ Ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ
 “ οὐκ ἔτεκε, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως, ἐν ἡμίσει 25
 “ ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων
 d “ αὐτοῦ ἔσται ἄφρων.” πέπρακται δὲ τοῦτο ἱστορικῶς. εἶλε
 μὲν γὰρ τὴν Ἰουδαίαν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ μέντοι καὶ τὴν

Hier.
xvii. 11.

4. αἰὲ om. D. habet b. ἑαυτῷ καθ. inverso ordine (omittens ἐφ' prius) D.
 7. ὡς assumptum ex D. 8. προσπεφώνηκε b. 10. μὴ accessit
 ex B. solo. 13. τοιοῦτος D.b. τοιοῦτο B. τοιοῦτον Edd. 14. τὴν κολ.
 ἑαυτῷ inv. ord. D. ἐπιτιθεῖς B.D.b. ἐπιθεῖς Edd. ante Migne. 16. ἔστι D.
 (90. al.) 21. αὐτὸ D. καθ. αὐτοῦ τῆς ἀρχ. inv. ord. D. 24. ἐφώνησε Edd.
 25. μετὰ κρίσει B. (sol.) αὐτοῦ post κρίσεως transp. D. 27. ἱστορικῶς] +
 τὸ ἔσται Edd.

Σαμάρειαν, καὶ ἑτέρας δὲ σὺν αὐταῖς χώρας ἐξαναστήσας,
ἀπεκόμευσεν εἰς τὰ ἑαυτοῦ· Κύρου δὲ τῆς Βαβυλωνίων
κατεστρατοπεδευκότος Πέρσας τε καὶ Μήδους, ἀπώχοντο
πάλιν οἱ συναγηγερμένοι, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποπτάντες οἱ-
5 καδὲ πάλιν ἦσαν οἱ τοῖς τῆς αἰχμαλωσίας ἐνειλημμένοι
δεσμοῖς. ἀποπεφοιτήκασι δὲ καὶ τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ λα-
τρείας οἱ ἐξ ἔθνων, καὶ τὸν πάλαι φωνήσαντα καὶ πρὸς
ἑαυτὸν κεκληκότα ἀφέντες ἔρημον προσδεδραμήκασι τῷ
Χριστῷ. συνήγαγε γὰρ ἐκεῖνος τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, προσ-
10 ἐδέξατο δὲ Χριστὸς τὰ ὄντα αὐτοῦ. Κύριος γάρ ἐστι τῶν
ὄλων ὡς Θεός.

“Οτι ἐξαίφνης ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν 7
οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς.

Ἐδοκίμως αὐτοῦ λέγει κατεξαναστήσεσθαι τοὺς οἶον a 537 A.
15 δάκνοντάς τε καὶ κατεσθίοντας, καὶ ταῖς τοῦ πολέμου προσ-
βολαῖς δαπανῶντας τὴν ὑπ’ αὐτῷ ἰσχύν· ἦσαν δὲ οὗτοι
Κῦρός που πάντως, καὶ οἱ ἀμφ’ αὐτὸν Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι
καὶ Ἑλαμίται, οἱ μονονουχὶ καὶ ὕπνον ὁμμάτων ἀποτιναξά-
μενοι, καὶ καθάπερ ἐκ μέθης ἀνανήφοντες, μόλις τῶν ἀρχαίων
20 ἔσονται κρείττους δειμάτων καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀράμενοι
μάχην, καταδραμοῦνται γενικῶς. εἶτα πολυτρόπως ἐπιβου-
λεύοντες καταθλήσουσιν εὐκόλως, ἄγοντές τε καὶ φέροντες ὅ
τὰ Χαλδαίων πράγματα καὶ διαρπάζοντες τὴν Βαβυλωνίων.

Τοῦτο δὲ πεπονθότα καὶ αὐτὸν εὐρήσομεν τὸν ἀλιτήριον

1. αὐταῖς B. αὐτῷ D. αὐτῇ Edd. ἐξαναστ. χ. inverso ordine D. 2. τὰ D.
τὴν Edd. τῆς assumptum ex B.D. 3. κατεστρατοπεδευκότος B.
κατεστρατευκότος D. Edd. 6. ὑπὸ τῷ διαβόλῳ B.D. ἐπὶ τῷ διδασκίλῳ
Edd. 8. αὐτὸν iid. κεκλ. πρὸς ἑαυτὸν inv. ordine D. 11. ὡς D.
Edd. καὶ B. 12. ἐξαναστήσονται F. (22. al.) 14. κατεξανίστασθαι
λέγει D. οἶον τε et assumpta ex D., καὶ κατεσθίοντας ex B.D. 16. ὑπ’
αὐτῷ B. ὑπ’ αὐτὸν D. ὑπ’ αὐτοῦ Edd. ἰσχύν assumptum ex D. ἦσαν δὲ οὗτοι
hoc ordine D. 17. πάντως assumptum ex B.D.b. 18. ἐκ-
τιναξάμενοι b. 20. κρείττους δειμάτων hoc ordine D. ἀράμενοι B.b.
αἰρόμενοι D. Edd. 23. καὶ om. D. 24. δὲ assumptum
ex b.

σατανᾶν. συνεκόμισε μὲν γὰρ εἰς ἑαυτὸν πάντα τὰ ἔθνη, τὸ
 τῆς πολυθέου πλάνης ἀπλώσας λίνον, καὶ τοῖς βρόχοις τῆς
 ἀμαρτίας καταπυκάζων. πλὴν ἐξανέστησαν οἱ δάκνοντες αὐ-
 τὸν, τουτέστι, τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων οἱ κήρυκες,
 οἷον ὁδοῦσι σπαράσσοντες τὸ σῶμα αὐτοῦ, τοὺς τὰ αὐτοῦ 5
 δηλονότι φρονεῖν ἡρημένους. ὥσπερ γάρ “Ὁ κολλώμενος
 c “ τῷ Κυρίῳ ἐν πνευμᾷ ἐστίν,” οὕτως ὁ τῷ διαβόλῳ κολλώ-
 μενος, ἐν πρὸς αὐτόν ἐστι σῶμα. ἐκνήψουσι δὲ οὖν οἱ ἐπι-
 βουλεύοντες αὐτῷ. συνέντες γὰρ ὅτι τέθεται λοιπὸν ὑπὸ
 πόδας ἁγίων, Χριστοῦ λέγοντος ἐναργῶς “Ἴδου δέδωκα 10
 “ ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν
 “ τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ,” τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονούντας ἀρπά-
 σουσι, καὶ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν μετακομιοῦσιν
 εὐκόλως, τίς ὁ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἐστι Θεὸς ἐκδιδάσκον-
 d τες, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον ἐξηγούμενοι, ὃς δὲ καὶ 15
 πρῶτος ὁράται διηρηπακῶς αὐτόν. ἐστίν οὖν ἀκοῦσαι λέ-
 γοντος “Ἡ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
 “ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον
 “ δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν; καὶ τότε διαρπάσῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ.”
 εὐθὺς δὲ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, διαρπάζειν ἤρξατο 20
 τὰ σκεύη αὐτοῦ. ἀφίκοντο γὰρ ἐξ ἀνατολῶν οἱ Μάγοι,
 “ λέγοντες Ποῦ ἐστίν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
 “ εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἦλθομεν
 e “ προσκυνῆσαι αὐτῷ.” καὶ δὲ καὶ προσκεκυνήκασιν, καὶ
 δώροις τιμήκασιν, καὶ ἀπαρχὴ γεγόνασι τῆς τῶν ἐθνῶν ἐκ- 25
 κλησίας· σκεύη δὲ ὄντες διαβολικὰ, καὶ τῶν ἐκείνου μελῶν
 τὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅτι μάλιστα τιμιώτατα, προσδε-

1 Cor.
vi. 17.

S. Luc.
x. 19.

S. Matth.
xii. 29.

S. Matth.
ii. 2.

1. μὲν assumptum ex D.

βρόχοις post καταπυκ. tr. D.

σπαράττ. b. Edd.

αὐτὰ B.

17. εἰσελθεῖν post ἰσχυροῦ transp. D.

ἀνατολῆς Edd.

κλησεως D. κληρονομίας Edd.

2. ἀπλῶν Edd.

ἐξανέστ. οἱ δάκν. αὐτόν hoc ordine D.

4. διδαγμάτων pro θεοπισμ. D.

11. ὑμῖν] + ἐξουσίαν D.

14. ἀληθῆς Edd.

18. ἀρπάσαι D.

διαρπάσῃ D. διαρπάσει Edd.

25. τιμήκ. δώροις inv. ord. D.

3. πυκάζων iid.

ἐξαν. post hoc ordine D.

5. σπαράσσ. B.D.

12. αὐτοῦ D. Edd.

15. τοῦ assumptum ex B.

19. δῆσῃ

21. ἀνατολῶν D.

ἐκκλησίας B.

27. τὰ assumptum ex B.D.

δραμήκασι τῷ Χριστῷ. ὅτι δὲ διαρπάζειν ἔμελλε τὰ σκεύη
τοῦ ἰσχυροῦ, προαναπεφώνηκεν αἰνιγματωδῶς καὶ ὁ προ-
φήτης Ἡσαΐας· ἔφη γὰρ ὧδε πάλιν περὶ αὐτοῦ “ Διότι
“ πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται
5 “ δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας ἀπέναντι τοῦ a 538 A.
“ βασιλέως Ἀσσυρίων.” δοκεῖ μὲν οὖν ἡ τοῦ λόγου δύναμις
ὑπαινίττεσθαι τι τῶν ἱστορικῶς πεπραγμένων· πεπόρθητο
γὰρ ἡ Σαμάρεια παρά τε τοῦ βασιλέως Δαμασκοῦ, καὶ τοῦ
τῶν Ἀσσυρίων ἐξάρχοντος. πλὴν νοητὸν ὑπεμφαίνει μυστή-
10 ριον. ὅτι γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡ δύναμις τοὺς τὸν αὐτοῦ λαὸν
πεπορθηκότας σκυλεύσει ραδίως, ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑπέφηνε
λόγος.

Es. viii.
4.

Διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλὰ, σκυλεύσουσί σε πάντες οἱ ὑπο- B
λελειμμένοι λαοί, δι’ αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ b
15 πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Ἀτρεκὴς ὁ λόγος, καὶ εἰ ἐπ’ ἀμφοῖν νοοῖτο πάλιν. ἐπόρ-
θησε μὲν γὰρ ὁ Βαβυλώνιος ἔθνη πολλὰ· πέπραχε δὲ τοῦτο
καὶ ὁ σατανᾶς. τοιγάρτοι πεπόνθασι τὸ ἐναλῶναι τοῖς ἴσοις.
καὶ πεπόρθηται μὲν ὑπὸ Κύρου τὰ Χαλδαίων πράγματα·
20 ὑπὸ δὲ τῶν ἀγίων ὁ σατανᾶς. ἴσα δὲ ἀμφοῖν τὰ ἐγκλήματα,
καὶ ἀδελφὰ τὰ πλημμελήματα, συγγενὴς δὲ ὥσπερ ἡ ἀγριό- c
της καὶ ἡ κατὰ πάντων ὁμότης. ἀπεκτόνασι γὰρ χώρας τε
καὶ πόλεις, ὁ μὲν σαρκικῶς, ὁ δὲ νοητῶς, ὁξεία βολίδι τῇ
ἀμαρτίᾳ χρώμενος. εὖ δὲ δὴ σφόδρα φησὶ σκυλεύσειν αὐτὸν
25 πάντας τοὺς ὑπολελειμμένους λαούς. ὥς γὰρ ἅπαντας ἀνηρη-

2. αἰνιγματωδῶς καὶ et προφήτης et ὧδε πάλιν περὶ αὐτοῦ om. D. 5. τοῦ
om. B. 6. οὖν] γάρ D. 7. πεπόρθητο B. πεπόρθηται D. Edd.
8. Δαμάσκου assumptum ex B. Δαμασκηνῶν βασιλ. D. 9. ὑπεκφαίνει
Edd. 10. ἡ τοῦ Σωτῆρος inv. ord. D. 11. ὑπέφηνε D. ὑπέφαινε
Edd. 13. οἱ deest in Edd. καταλελειμμένοι (26. Co.) cf. infra. 14. διὰ B.
16. Ἀτρεκὴς D.b. Ἀληθὴς Edd. εἰ om. D. 18. ὁ assumptum
ex B.D.b. 19. πεπόρθηται μὲν ὑπὸ Κύρου hoc ordine D.b. ὑπὸ K. μὲν
πεπ. Edd. 25. πάντας et λαούς assumpta ex D.

κότος τοῦ Βαβυλωνίου, τοὺς διαφυγεῖν ἰσχύσαντας πολεμιοτάτους αὐτῷ γενέσθαι λέγει, καὶ ὀλίγους ὄντας κατακρα-
 δτήσιν εὐκόλως, Θεοῦ τὸ νικᾶν ἀπονέμοντος καὶ τὸ πάντα
 δύνασθαι κατορθοῦν αὐτοῖς κατανέοντος. ἀληθὲς δ' ἂν
 νοοῖτο τὸ χρῆμα, καὶ ἐν εἰς ἐπ' αὐτοῦ φέροιτο τοῦ πάντων 5
 ἐχθροῦ, φημὶ δὴ τοῦ σατανᾶ. πάντας μὲν γὰρ τοὺς ἐπὶ τῆς
 γῆς εἰλέ τε καὶ πεπόρθηκε, καὶ τοῖς τῆς ἁμαρτίας ἐγκατέ-
 δησε ζυγοῖς. διηρπάσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν καταλελειμ-
 μένων λαῶν, τουτέστιν, ὑπὸ τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων διὰ
 Χριστοῦ καὶ ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι. σέσωσται μὲν γὰρ 10
 τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ. ἐξ αὐτῶν δὲ ὄντες οἱ θεσπέσιοι
 μαθηταί, γεγόνασιν ἀπαρχὴ τῶν διηρπακότων τὸν ἀλιτήριον.
 εἶτα μετ' ἐκείνους εἰσέτι νῦν διαρπάζουσιν οἱ λαῶν ἡγού-
 μενοι, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες λόγον, καὶ εἰς τὴν
 τῆς εὐσεβείας ἀποκομίζοντες τρίβον τοὺς ὑπέζευγμένους. 15

2 Tim.
ii. 15.

9 *Ω ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν κακὴν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῦ τάξει εἰς
 10 ὕψος νοσοῖαν αὐτοῦ, τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐκ χειρὸς κακῶν. ἐβου-
 λεύσω αἰσχύνῃν τῷ οἴκῳ σου, συνεπέραναι λαοὺς πολλοὺς,
 539 A. a καὶ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχὴ σου.

Ἐπιπλήττει ὁ λόγος τῷ Βαβυλωνίῳ πάλιν, ἐθέλοντι 20
 συγκροτεῖν τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐκ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας,
 αἶρουσί τε ὑψοῦ τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ μὴν καὶ ὑπεροχαῖς ταῖς
 ἐπέκεινα μέτρου καταχρυσοῦν εἰωθότι καὶ ὀχυροῦν λίαν,
 ὥστε καὶ ἐτοίμως δύνασθαι τυχὸν ἐκ χειρὸς ἐκσπᾶσθαι κα-
 κῶν, τουτέστι, διεκνεύειν αἰεὶ τὰ συμβαίνοντα κακά. σκοπὸς 25

1. πολεμικῶ D.	2. γενήσεσθαι Edd.	4. αὐτοῖς om. B. κατανέον-
τος D. ἐπινέοντος Edd.	6. ἅπαντας D.	9. διὰ D. ὑπὸ Edd.
10. πνεύματι] χάριτι D.	15. τῆς assumptum ex B.D.	ἀποκομίζ. τρίβον
hoc ordine D.	16. τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] τῷ ὁμοίῳ Ἰσραὴλ αὐτοῦ (sic) D.	18. λαοὺς
17. ἐκσπασθῆναι] σκεπασθῆναι D. (68, 70, 91, 97, 310.)		20. πάλιν
ante ὁ λόγος transp. D.	συγκρ. ἐθέλ. inv. ord. D.	22. ὑψοῦ τὸν ἴδ.
οἶκον hoc ordine D. ὑψοῦ post οἶκον tr. Edd.		23. καταχρυσοῦν D. Edd.
Lacuna 11 fere litt. in B.	24. ἐκσπᾶσθαι habet D.	τῶν κακῶν D.

γὰρ αἰὲ τοῖς Βαβυλωνίοις, πολλοῖς τῶν ἐπαμυνόντων πλή-
 θεσι περιφράττεσθαι, καὶ ἀναριθμήτους ἔχειν τοὺς εἰδύτας ὁ
 τὰ τακτικά, καὶ τὸν πολέμου νόμον ἐξηρτυμένους, ὡς ἀμογητὶ
 δύνασθαι τὰ ἐκ τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς ἀποκρούεσθαι βλάβη.
 5 ἀλλ' ὅτι πρὸς αἰσχύνης ἔσται καὶ ἐντροπῆς τὸ χρήμα αὐτῷ,
 διαπιπτούσης αὐτῷ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸ ἐναντίον, ἐδίδαξεν
 εἰπὼν Ἐβουλεύσω αἰσχύνην τῷ εἰκῇ σου. συνεπέραναι γάρ,
 ἥτοι συντετέλεκας, λαοὺς πολλοὺς, πανωλεθρίᾳ διεφθαρκῶς.
 ἐπειδὴ δὲ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχὴ σου, πικρὰς ἀποτιεῖς δίκας, ὁ
 10 πάλαι λαμπρὸς καὶ τάττων εἰς ὕψος νοσσιὰν αὐτοῦ, οἰκτρὸς ο
 καὶ κατερρίμμενος καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν ἀδοκῆτως εὔρεθείς.

Πρέποι δ' ἂν ὁ λόγος ὅτι μαλιστὰ γε καὶ αὐτῷ τε τῷ
 σατανᾷ καὶ τοῖς τῶν αἰρέσεων εὔρεταῖς, οἱ φιλαρχίας ἡττώ-
 μενοι, καὶ τοῦ δοκεῖν ἡγεῖσθαι πολλῶν, συνεπέραναι λαοὺς
 15 πολλοὺς, καὶ κακὴν ὄντως πλεονεξίαν τοῖς ἰδίοις προεξένη-
 σαν οἴκοις, ὑψοῦ τε τετάχασιν τὰς ἐαυτῶν νοσσιὰς, “ὑπέρ- 2 S. Pet.
 “ογκα ματαιότητος λαλοῦντες ῥήματα,” καὶ κατὰ τῆς θείας ii. 18.
 ἐρευγόμενοι δόξης, ἃ μόναις ἂν πρέποι ταῖς αὐτῶν γλώσσαις δ
 τε καὶ διανοίαις. ἐξήμαρτον δὴ οὖν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν πε-
 20 παρωνήκασιν γὰρ εἰς αὐτὸν τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν,
 “Ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τύπτοντες αὐτῶν 1 Cor.
 “τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. viii. 12.

Διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, καὶ κάρθαρος ἐκ ξύλου φθέγγεται 11
 αὐτά.

25 Ἀπονέμει πολλάκις ἡ θεία γραφὴ καὶ τοῖς ἀνύχοις τε

2. περιφράττεσθαι B.D. παραφυλάττεσθαι Edd.
 τυμένους [ἐξηρτυμένους (sic) D.] B.D. τῶν—νόμων ἐπηρτ. [ἐρηρτ. Pont.] Edd.
 4. ἀποκρούσασθαι iid. 5. σχῆμα pro χρήμα iid. 6. αὐτῷ om. D. τὸ
 ἐναντίον B. τὰ ἐναντία D. τοῦναντίον Edd. 9. ἥμαρτεν D. ἀποτίσεις Edd.
 10. ὕψος] + τὴν iid. inv. B.D. 11. καὶ prius assumptum ex B.D. Hic
 εἶπε δέ—ἐθέλουσι ex Theophylacto ad loc. (153 A. ed. Ven. 1763) add. B.
 12. πρέπει D. γε om. D. τε assumptum ex D. 13. ἡσώμενοι Edd.
 15. προεξένησαν D. 18. ἐρευγόμενοι δόξης hoc ord. D. μόναις ἂν πρέποι
 hoc ord. D. πρέποι ἂν μόναις Edd. γλώτταις D. 22. τὴν συνείδησιν
 ἀσθενοῦσαν D. ἀσθ. τὴν διάνοιαν Edd.

Es. xxiii.

4. Ps. xviii.

2.

ε καὶ ἀναισθήτοις φωνὰς, οὐχ ὥς φάναι τι τυχὸν δυναμένους, ἀλλ' οἷον αὐτοῖς πράγμασι μονονουχὶ διακεκραγόσι. καὶ γοῦν ὁ μακάριος Ἡσαΐας “Αἰσχύνηθητι Σιδὼν, εἶπεν ἡ θά-
 “λασσα” φησὶ καὶ μέντοι Δαυεὶδ “Οἱ οὐρανοὶ διηγού-
 “ται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ 5
 “στερέωμα.” αὐτὴ γὰρ ἡ κτίσις, δι' ὧν εὖ πεποιημένη θαυ-
 μάζεται, διὰ τούτων αὐτῶν τοῦ πεποιηκότος ἀνακηρύττει τὴν
 540 A. α δόξαν. οὐκοῦν ἐν πράγμασιν αἱ φωναὶ, καὶ εἰ μὴ γίνοντο
 λόγοι. τοιοῦτόν τι κἀνθάδε συνήσεις πάλιν. λίθον γὰρ ἐκ
 ταιχου φησὶ, καὶ κἀνθαρὸν ἐκ ξύλου καταφθέγγασθαι τοῦ Βα- 10
 βυλωνίου· τίνα δὲ τρόπον, ἐροῦμεν· ταῖς τῆς Ἰουδαίας πό-
 λεσιν, ἥ καὶ ταῖς ἐτέραις εἰσβαλὼν ὁ Βαβυλώνιος, πάσας
 κατενέπρησε τὰς ἐν αὐταῖς οἰκίας. εἶτα συμβέβηκεν ἀναγ-
 καίως καὶ λίθους συνθραύεσθαι καὶ κατασεῖεσθαι τείχους,
 συνεκπίπτειν δὲ αὐτοῖς καὶ ξύλα, καὶ ὀροφὰς ἐκ τῆς ἄγαν 15
 παλαιότητος, κἀνθάρους μικροὺς, ἧτοι σήτας ἔχουσας. ταύ-
 β τητοὶ φησι καταβροῆσειν αὐτοῦ τῆς ὠμότητος τὰ κατεστραμ-
 μένα· ταῦτα δὲ, ὥς ἔφην, ἦν λίθοι τε διερρίμμενοι, καὶ ἐν
 μέσῳ πλατειῶν κείμενοι, καὶ ξύλα πάντως ἡμίφλεκτα, καὶ
 ἀπὸ γε τοῦ σεσῆφθαι λοιπὸν μαρτυροῦντα ταῖς πόλεσι τὸ 20
 ἀρχαῖον. ἔγκλημα δὴ οὖν τῷ Βαβυλωνίῳ τὰς παλαιὰς οὕτω
 καὶ ἀρχαιοτάτας κατεμπρῆσαι πόλεις, καθελεῖν δὲ καὶ οἴκους,
 ἀνγηρημένων δηλονότι τῶν ἐν αὐτοῖς.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ, κἀνθαρος εἰπεῖν, ἕτεροι τῶν ἐρμη-
 c νευτῶν ἐκδεδώκασιν Ἐνδεσμος ξύλου. ὅθεν ἐστὶν ἐννοεῖν, 25
 ὅτι τάχα πού τας τῶν οἰκιῶν μίτρας καὶ τὴν ἐν αὐταῖς

1. φωνὴν D. τι assumptum ex D.

καὶ pro γοῦν D. εἶπεν om. D.

9. καὶ ἐνθαῖδε D. νοήσεις D.

12. ταῖς om. D. εἰσβαλὼν B. Edd. ἐμβάλων D. b.

Edd. κατενεπίπρη (legas κατενεπίμπρη) b. κατεπίμπρη D.

τοίχους b.

15. συνεκπίπτειν D. b. συνεμπίπτειν B. συμπίπτειν Edd. καὶ

ξύλα D. b. Edd. ξύλοις B. ὀροφὴν Edd. invitis omnibus.

18. τὰ δὲ pro ταῦτα δὲ ὥς ἔφην D. ἦν D. Edd. ἦσαν B.

22. καθελεῖ iid. καὶ] + τοὺς D. 23. αὐταῖς B.

Statim ἐκ ξύλου add. Edd. invitis B. D. οἱ ἑτεροὶ D.

ξύλου D. Edd. ξύλινος B.

26. μίτρας D.

2. κεκραγόσι D.

4. μέντοι] + καὶ Edd. inv. B. D.

11. τῆς Ἰουδαίας D. b. Edd. τῶν Ἰουδαίων B.

13. κατενέπρησε B.

14. οἴκους pro

16. ἔχουσας iid.

21. τὰς D. καὶ Edd.

24. κἀνθαρὸν D.

25. ἐνδεσμα D.

ἀναπλοκὴν τῶν ξύλων ἤτοι σύνδεσμον κανθάρους ὠνόμαζον
κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, διὰ τὸ οἶον πολλοῖς ἀντέχειν πρὸς τὴν
ἐπικειμένην αὐτοῖς ὁροφὴν.

Οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἵμασι, καὶ ἐτοιμάζων πόλιν ἐν
5 ἀδικίαις. οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος· καὶ ἐξ- 13
έλιπον λαοὶ ἱκανοὶ ἐν πυρὶ, καὶ ἔθνη πολλά ὀλιγοψύχισαν.

d

Ταλανίζει τὸν Βαβυλώνιον πάλιν, ὡς ὑψοῦ μὲν τὴν ἰδίαν
αἴροντα δόξαν, καὶ τῆς ἀρχῆς τὸ περιφανές, οὐκ ἐξ ὧν ἔδει
μᾶλλον, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ποιεῖσθαι σπουδάζοντα.
10 οὐ γὰρ ὅτι πολλοὺς ὠλόθρευσεν λαοὺς, διαβόητον εἶναι ἐχρῆν,
ἐτέρῳ δὲ μᾶλλον κατασεμνύνεσθαι κόσμῳ, καὶ τοῖς εἰς δι-
καιοσύνην ἀνχήμασιν ὁρᾶσθαι λελαμπρυσμένον. ἀλλ' ὡς
ἀχρεῖον τοῦτο μεθεῖς, ὠκοδόμησεν αὐτὴν ἐν αἵμασι καὶ ἀδι-
κiais. ὅτι γὰρ ὠμοτάτῃ γέγονεν ἡ Χαλδαίων ἀρχή, καὶ e
15 ἀπάσαις ἀπλῶς πόλεσί τε καὶ χώραις ἐπιθρώσκουσα θηριο-
πρεπῶς, τὰ πέρα λόγου παντὸς εἴργασται κακὰ, πᾶσιν
ἀν γένοιτο καταφανὲς τοῖς τὴν θείαν ἀνεγνωκόσι γραφήν.
ἀλλ' οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. οὐ γὰρ ἔστιν,
οὐκ ἔστι τὰ τοιαῦτα τῶν κακῶν ἄνωθεν γεγενῆσθαι λέγειν·
20 ἀλλ' οὐδ' ἂν νοοῖτο θεόςδοτον, τὸ ἐν γε δὴ τούτοις κατα-
σεμνύνεσθαι δεῖν. ἔσται δὴ οὖν οὐκ ἐρηρυσμένα, μᾶλλον δὲ
οὐκ ἔξω δίκης. ἃ γὰρ οὐκ οἶδεν ἐπαινεῖν ὁ θεὸς τε καὶ ἀκή- a 541 Δ.
ρατος νοῦς, κολάζει πάντως, ὡς οὐκ ἔχοντα τὸ εἰκός. πῶς
γὰρ οὐκ ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, τὸ ἐκλείψαι μὲν λαοὺς
25 ἱκανοὺς ἐν πυρὶ, ἔθνη δὲ ὀλιγοψύχῃσαι πολλὰ, τουτέστι, τὸ

1. τῶν ξ. ἀναπλοκὴν et ὠνομ. κανθ. inv. ord. D.

4. πόλεις D. (153.) autas pro πόλιν alt. D.

62, 86, 95, 185, 238.)

διάνοιαν αἴροντα D.

χρῆ Edd.

ex D. κακὰ habet D.

ἐν πυρὶ hoc ordine D. ἱκ. om. B. λαοὺς ἱκ. post πυρὶ tr. Edd.

πολλάκις Edd.

7. πάλιν τὸν Βαβ. inv. ord. D.

9. ἀφ' assumptum ex B. ἐξ pro ἀφ' D.

11. δίκαιον Edd.

16. τὸ pro τὰ D.

22. καὶ pro οὐκ prius D.

24. λαοὺς ἱκανοὺς

2. ἀνέχειν D.

6. ὀλιγοψύχησεν D. (36,

ἰδίαν αἴρ. δόξαν]

10. ἐχρῆν D.

παντὸς assumptum

25. πολλὰ D.

λαμπρὰς μὲν κατεμνησθῆναι πόλεις ὁμοῦ τοῖς οἰκοῦσιν αὐτάς, ἔθνη δὲ ὅλα καὶ φυλὰς ἀπειπεῖν ἐν κακοῖς ;

Τοῦτο δ' ἂν τις εἰκότως καὶ αὐτοῖς ἐπιφωνήσῃ τοῖς Ἰουδαίῳ καθηγηταῖς, οὐ πάντας μὲν ἀπεκτόνασι τοὺς ἁγίους
 b προφήτας· ὧντο γεμῆν οὐ μετρίως ὀνήσειν τὴν Ἱερουσα-
 λήμ, καὶ οἰκοδομεῖν αὐτὴν ἐν αἵματι καὶ τῇ κατὰ πάντων
 πλεονεξίᾳ· οὓς μὲν γὰρ ὕβρισαν, οὓς δὲ ἀπέκτειναν, οὓς δὲ
 ἐλίθασαν, καὶ τελευταῖον τοῖς ἄλλοις προσέθεσαν τὸν Υἱὸν,
 καὶ πρόφασιν αὐτοῖς τῆς ἀπονοίας ὁ νόμος ἦν. ὑπεπλάτ-
 τουτο γὰρ τὸ ἐπαλγύνεσθαι δοκεῖν ἀθετουμένη παρὰ Χριστοῦ 10
 τῇ διὰ Μωυσέως ἐντολῇ. ἀλλ' ὅτι θεοστυγὴς ὁ ζῆλος αὐτοῖς,
 καὶ “ οὐ κατ' ἐπίγνωσιν,” ὥς γοῦν ὁ θεοσπείσιος γράφει Παῦ-
 c λος, ἀποφῆνειν ἂν εὐκόλως ὁ Προφήτης λέγων Οὐ ταῦτά
 ἐστὶ παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. τοιγάρτοι καὶ ἐκλελείπασιν
 ἐν πυρὶ καὶ ὀλιγοψύχῃσαν, δαπανῶντος αὐτοὺς τοῦ πολέμου 15
 καὶ κατατήκοντος τοῦ λιμοῦ. συμβέβηκε γὰρ τὰ τοιαῦτα τοῖς
 Ἰουδαίῳ δημοῖς πεπαρωνηκόσιν εἰς τὸν Υἱὸν, καὶ ἀπεκτονό-
 σιν, ὥς ἔφην, πρὸ αὐτοῦ τοὺς προφήτας.

14 Ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα γῆ τοῦ γνῶναι τὴν δόξαν Κυρίου, ὥς
 ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας.

20

d Ἀδιαφορεῖ πολλάκις περὶ τοὺς χρόνους ἡ θεία γραφή,
 καὶ τὰ ἐσόμενα τίθησιν, ὥς ἤδη πεπερασμένα. τοῦτο δὲ οὐν
 κἀνθάδε γεγρονὸς εὐρήσομεν. δέον γὰρ εἰπεῖν τὸ ἐμπλησθῆ-
 σεται, τὸ ἐνεπλησθῆ φησὶν. ὅταν τοίνυν, ἐπιρρίψῃς τῇ
 Βαβυλῶνι τῆς θείας ὀργῆς, τὰ ἐν αὐτῇ πάντα γένηται διὰ τε 25

1. κατεμνησθῆναι B. καταμνησθῆναι D. Edd.

2. φυλὰς] κεφαλὰς Edd.

3. τις post αὐτοῖς tr. D.

6. οἰκοδομεῖν D. Edd. ὠκοδόμουν B.

7. ὕβρισαν B. Edd. ἐπρισαν D.

8. ἐλίθασαν D. Edd. ἐλιθοβόλησαν B.

τελευταῖον D. τελευτώντες Edd.

11. ὅτι] + μὲν iid. inv. B.D. αὐτοῖς D.

αὐτῶν B. Edd.

12. γοῦν] + καὶ Edd. inv. B.D.

13. ἀποφῆνειν

ἂν] ἀπέφηνεν D.

15. πυρὶ B.D. ἀργυρίῳ (sic) Edd. καὶ assumptum

ex B. ὀλιγοψ. δὲ D.

16. Haec καὶ κατατήκοντος τοῦ λιμοῦ accesserunt

ex D. γὰρ D. Edd. δὲ B.

19. γῆ om. D. (86 mg. 233.)

20. κατακα-

λύψαι B.D. (22. al.) κατακαλύψει Edd. θαλάσσας B. (22. al.) αὐτοῖς D. Edd.

22. πεπραγμένα Edd. δὲ om. D.

23. τὸ om. D.

24. Nota D. Cyrillum

lectionis Vaticanæ ignarum.

25. τὰ] ταῦτα Edd. γεγένηται D. τε om. D.

Κύρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ ἡ πάλαι δεινὴ καὶ ἄθραυστος,
καὶ δυσάντητον τοῖς ἄλλοις ἀεὶ κατεξανιστᾶτα τὴν ἐαυτῆς
ὠμότητα φαίνεται λοιπὸν οἰκτρά τε καὶ ἄναλκις, καὶ ὕλο-
τρόπως ἡρημωμένη καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν, τότε δὴ τότε πᾶσα e
5 λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανὸν τὴν θείαν συνήσει δόξαν ὅση τέ ἐστι
καὶ ἡλικία, κατεμπλησθήσεται δὲ τῆς εἰς ταῦτο γνώσεως.
ἐκράτει μὲν γὰρ ἡ Χαλδαίων ἀρχή, καὶ ἦν οὕτω περίοπτος,
δεινὴ τε καὶ ἄμαχος, ἀνεξικακούντος Θεοῦ καὶ δόντος αὐτῇ
τὸ καὶ αὐτῆς κρατῆσαι τῆς Ἰουδαίας, μυρίας τε ὅσας ἐξανα-
10 στήσαι πόλεις. ἐπεὶ δὲ τοῖς αὐτῇ πρέπουσι κακοῖς περι-
βαλεῖν ἐσκέψατο, κατεσείσθη καὶ πέπτωκε καὶ δέδοται πρὸς
ἐρήμωσιν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας περὶ a 542 A.
αὐτῆς “ Πῶς ἐκλάσθη καὶ συνετρίβη ἡ σφύρα πάσης τῆς
“ γῆς; πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμόν Βαβυλῶν ἐν ἔθνεσιν;
15 “ ἐπιθήσονται σοι, καὶ ἀλώση Βαβυλῶν καὶ οὐ γνώσῃ
“ εὐρέθης καὶ ἐλήφθης, ὅτι τῷ Κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξε
“ Κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη τῆς
“ ὀργῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔργον τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἐν γῇ Χαλδαίων,
“ ὅτι ἐληλύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς.”
20 Ἰστέον δὲ, ὅτι μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων πόρθησιν,
μεταπεφοίτηκε μὲν ἐπὶ τὰ ἔθνη Χριστὸς, ἔγνω δὲ πᾶσα b
λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανὸν τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς δόξαν,
τουτέστιν, αὐτὸν ὡσανεὶ χειμάρρου τὴν γῆν ἐπικλύζοντος.
ποταμοῦ γὰρ δίκην ἐξένευσεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, ὁ
25 καὶ πάλαι λέγων διὰ προφήτου φωνῆς “ Ἴδου ἐγὼ ἐκκλίνω
“ ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπι-
“ κλύζων δόξαν ἐθνῶν.” μεμοσχτοποιηκότος γάρ ποτε κατὰ

Hier.
xxvii.
23-26.

Es. lxvi.
12.

2. κατεξανιστᾶσα Edd. αὐτῆς D. 4. ὑποπόδιον Edd. τότε alt. et
λοιπὸν om. D. 11. καὶ πέπτωκε om. D. 12. καὶ ὁ προφήτης
assumpta ex D. Ἱερ.] + καὶ B. 16. ὅτι] οὕτω D. 17. θησαυρὸν D.
ὀφθαλμὸν B. Edd. ab Holmes. et Pars. hoc ex uno loco cit. 18. γῇ]
τῇ Edd. 20. δὲ assumptum ex B. τῶν om. D. 22. λοιπὸν post οὐρανὸν
transp. D. 23. αὐτὸν B. D. h. αὐτοῦ Edd. χειμάρρου—ἐπικλύζοντος D. χειμάρ-
ρου—ἐπικλύζοντα B. χειμάρρου—κατακλύζοντος Edd. 24. αὐτοὺς B. αὐτὴν D.
Edd. ὁ καὶ πάλαι ὑπέσχετο λέγ. Edd. inv. B. D. 27. μεμοσχτοποιηκότος
Edd. γάρ ποτε B. δὲ τότε D. δὲ Edd.

Num.
xiv. 21.

S. Joan.
xvii. 4.

τὴν ἔρημον τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ προσκεκρουκότος ταύτητοι Θεῶ,
τὴν τοῦ Σωτῆρος ἀνάδειξιν καὶ τῆς δι' αὐτοῦ χάριτος τὸ
ἀμφιλαφές κατεπηγγέλετο λέγων “ Ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ, καὶ ζῶν
c “ τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα Κυρίου πᾶσαν τὴν
“ γῆν.” μεστὰ γὰρ τὰ πάντα Χριστοῦ, ὅς ἐστι δόξα τοῦ 5
Πατρός. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν “ Ἐγὼ σε ἐδύξασα ἐπὶ τῆς
“ γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω.”

15 “Ὁ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπὴν θολερὰν, καὶ μεθύ-
16 σκων, ὅπως ἐπιβλέπη ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν· πλησμονὴν
ἀτιμίας ἐκ δόξης πίε.

10

Ἐπιφθέγγεται πάλιν τὸ Ὁ τοῖς τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀνο-
d σί[οι]ς τολμήμασι, προφωνῶν ἃ πείσεται, καὶ ὅτι πικρὰς ὀδύ-
νης ἐμπλεως ἡ πληγὴ, διὰ τούτου σημαίων. ἔοικε δὲ θολερὰν
ὀνομάζειν ἀνατροπὴν τὴν ἄκρατον λύπην ἡγοῦν αἰκίαν, ἣν καὶ
μονονουχὶ ποτίζων τοὺς ἀλισκομένους ὁρᾶσθαι παρεσκεύαζε 15
διενεγκόντας ὀλίγα τῶν ἐν οἴνῳ καὶ μέθαις. καὶ τί τὸ ἐντεῦ-
θεν; καθάπερ τι σπήλαιον ἀνοίγνυς, τὸν ἐκάστου νοῦν καὶ
τοῖς ἄλλοις ἅπασι καθίστη διαφανῆ. πικρὰς γὰρ, ὡς ἔφην,
ἐπάγων αἰκίας τοῖς τῶν εἰλημμένων περιφανεστέροις, ἢ τάχα
c που καὶ βασιλεῦσιν αὐτοῖς. ὀλοφύρεσθαι παρεσκεύαζε, καὶ 20
τὴν κεκρυμμένην ἔσθ' ὅτε μικροψυχίαν ἡγοῦν δειλίαν ὡς ἐξ
ἀφορήτου λοιπὸν ἀνάγκης ἀπογυμνοῦν. ὁ δὲ ἦν οὕτω δεινός
τε καὶ ἀτεράμων ὡς, ἐπαλγύνεσθαι δέον καὶ κατοικτεῖρειν
αὐτοὺς. ἐντρυφᾶν ἐποιμώζουσιν, αὐχηνά τε τοῦτο τῆς ἰδίας
ποιεῖσθαι ἀρχῆς. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ποτίζειν τὸν πλη- 25

2. τὴν] + διὰ Edd. invito D. 5. μεστὰ D. μετὰ Edd. 7. ποιήσω]
+ αὐτὸ D. Edd. ἐτελείωσα post hoc v. transp. D. 8. ἀνατροπὴν θολε-
ρὰν B.D. (22. al.) infra et ad Valerian. 166 a. ἀνατροπῇ θολερᾷ Edd. 11. τοῦ
assumptum ex B.D. ἀνοσίοις] Sic tacite correxit Migne. ἀνοσίας B. Edd. deest
h. v. in D. 12. ἐπιφωνῶν D. 13. πληγῇ] + καὶ Edd. invito D. τού-
των D. σημαίνειν Edd. δὲ assumptum ex B.D. τὴν add. Edd. 14. ὀνομάζων
Edd. ἀνατροπὴν ὀνομάζειν inv. ord. D. 16. ὀλίγον B. ὀλίγῳ Edd.
17. καὶ assumptum ex B. 18. καθίστησι Edd. 23. δέον] + τε iid.
24. ἐπιμῶς. (sic) Edd. ante Migne. κατοιμώζουσιν D. τοῦτο assumptum ex B.
25. ἀρχῆς ποιεῖσθαι inv. ord. D. Edd. καὶ assumptum ex D.

σιον ἀνατροπὴν θολεράν, ὅπως ἂν ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπῆλαια αὐτῶν, τουτέστι, τὰ κεκρυμμένα καὶ λεληθότως ἐνόντα τιτίν. a 543 A.

ἐπειδὴ τοίνυν ἀκράτοις ἐχρήτο θυμοῖς, καὶ φειδοῦς ἀπάτης ἐξηρημένης, μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ λαμπροὺς καὶ ἀσή-
5 μους ταῖς ἀνηκέστοις περιβέβληκε συμφοραῖς, ταύτητοί φη-
σιν ὁ των ὅλων Δεσπότης Πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης
πие, τουτέστιν, ἦσθα μὲν γὰρ διαβόητός τε καὶ εὐκλεὴς καὶ
περίοπτος τοῖς ἀπανταχῇ καὶ ἐξ ὁμότητος γνωριμώτατος·
ἀλλ' ἔση λοιπὸν ἡτιμωμένος, καὶ τῇ τῆς εὐκλείας ὑπεροχῇ

10 τὴν ἰσόρροπον ἀνατλήσῃ δίκην.

Πρέποι δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῶν, εἴπερ ἔλοιτό τις, τῶν ὁ
ἀνοσιῶν Φαρισαίων ἀληθὲς εἶναι λέγειν. πεποτίκασι γὰρ

τὸν πλησίον ἀνατροπὴν θολεράν· ταύτην δὲ εἶναί φαμεν τὴν
αὐτῶν διδασκαλίαν, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐντάλματα, καὶ πρὸς

15 γε δὴ τούτοις τὴν κατὰ Χριστοῦ μανίαν, καὶ τὰ τῆς ἀθυ-
ροστομίας ἐγκλήματα. ὁ μὲν γὰρ ἐκάλει πρὸς ζῶν, οἱ δὲ

εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀπονοίας, ὥστε καὶ φάναι τοῖς ἀκρω-
μένοις “Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται, τί ἀκούετε αὐτοῦ;”

ἔδρων δὲ τοῦτο, ἵνα τὸν τῆς σωτηρίας ἀποσειόμενοι λόγον, c

20 τὸν καταλαμπρύνοντα νοῦν, εἰς τὰ αὐτῶν ἐπιβλέπωσι σπῆ-
λαια, τουτέστιν, εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀφεγγῇ καὶ τεθνηκότα

διδάγματα. τοιγάρτοι πεπώκασι πλησμονὴν ἀτιμίας, καίτοι
πάλαι λαμπροί τε ὄντες καὶ δόξης εἴσω βεβηκότες οὐ μικρᾶς.

καθηγοῦντο γὰρ ποιμνίων, ἦσαν δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ κριταί.

25 Ἀρμόσαι δ' ἂν ὁ τοιοῦδε λόγος καὶ τοῖς τῶν ἀνοσιῶν
δογματῶν εὐρεταῖς, οἱ ποτιζουσι κατὰ τὸ ἀληθὲς τὸν πλησίον

ἀνατροπὴν θολεράν, τὸν τῆς ἀπάτης ἱὸν ταῖς τῶν ἀπλουστέρων

1. ἂν om. D. 2. λεληθότα (sic) καὶ κεκρυμμένως D. 4. καὶ secundum
om. D. 5. περιέβαλλε D. τοι assumptum ex B.D. 8. ἀπανταχῇ B.D.
ἀπανταχοῦ Edd. 10. ἰσόρροπον ἀνατλήσῃ B. ἰσόρρ. ἀνατλήσεις D. ἰδιαν
ἀναπλήσεις Edd. 11. τις ἔλοιτο inv. ord. b. 12. ἀτρεκές D. 14. καὶ
assumptum ex B.D. b. 19. τοῦτο δὲ ἔδρων inv. ord. D. σωτήριον pro τῆς
σωτηρίας D. λόγον] νόμον D. 22. πεπώκασι D. πεπόκασι B. πεπτώκασι
eis Edd. 23. τε om. B. 24. ποιμνίων B. ποιμένων Edd. πόλεων
(sic) D. 26. διδασμάτων D. τὸν πλησίον om. D. 27. ἀνατροπῇ
θολερᾷ Edd.

S. Matth.
xv. 9.

S. Joan.
x. 20.

^d ψυχᾷς ἐπιχέοντες, ἵνα δὴ καὶ ἐπιβλέπωσιν ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν. σκοτεινὸς γὰρ ὁ ἐκείνων νοῦς, ἀπάτης ἔμπλεως, ἀχλύος διαβολικῆς ἐπίμεστος ἀληθῶς, καὶ σπηλαίων, οἶμαι, διενεγκῶν οὐδὲν, ἃ νεκρῶν ἐστὶ σωμάτων ἔμπλεω καὶ δυσω-
 5 δίας ἀπάσης καὶ ἀκαθαρσίας.

Χρῆναι δὲ οἶμαι πρὸς διασάφησιν τῶν προειρημένων ἀκριβεστέραν κάκεῖνο εἰπεῖν. Ἑβραῖοί φασιν· ὡς ἐκ παρα-
^e δόσεως δὲ πάλιν ὁ λόγος· ὅτι πορθήσας τὴν τε Ἰουδαίαν καὶ ἀπάσας δὲ τὰς ἄλλας χώρας ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀποκομίσας εἰς τὴν ἑαυτοῦ τοὺς τῶν ἐθνῶν ἡγουμένους, ¹⁰ ἐποίειτο πότους κατὰ καιροὺς. εἶτα τοὺς ἀλόντας εἰσφέρων, καὶ περιέργοις πόμασι καταμεθύσκων αὐτοὺς ὀρχεῖσθαι πα-
 ρεσκεύαζε· κατασειομένοις δὲ καὶ διαπίπτουσι καὶ ἀπο-
 γυμνουμένοις ἔσθ' ὅτε καὶ τὰ κεκρυμμένα τοῦ σώματος μέρη
 δεικνύουσιν, ἐπιμειδιῶν τρυφὴν ἐποίειτο τὸ χρῆμα καὶ πρό- ¹⁵
 544 A. ^a φασιν εὐθυμίας. ταῦτά φασιν ὀνομάσθαι εὐφυνῶς σπηλαια-
 ἔχει δέ πως καὶ τὸ εἰκὸς ὁ λόγος. ἐκδεδώκασι γὰρ οἱ ἕτεροι
 τῶν ἐρμηνευτῶν· ἀντὶ τῶν σπηλαίων, τὴν γύμνωσιν, ἢ ἡ
 τοιοῦτον τὸ λεγόμενον Οὐαὶ ὁ ποτιζων τὸν πλησίον αὐτοῦ
 ἀνατροπὴν θολερὰν καὶ μεθύσκων, ὅπως ἐπιβλέπη ἐπὶ τὴν ²⁰
 γύμνωσιν αὐτῶν.

Καὶ σὺ καρδίᾳ σαλεύθητι καὶ σείσθητι· ἐκύκλωσεν ἐπὶ σέ ποτή-
 ριον δεξιᾶς Κυρίου, καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου.

^b 17 διότι ἀσέβεια τοῦ Λιβάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων

4. οὐδὲν] κατ' οὐδὲν Edd. ἔμπλεω B. ἔμπλεα D. iid. καὶ δ. ἁ.] δυσωδίας τε
 πάσης D. 6. προειρημένων B. εἰρημένων D. προκειμένων Edd. 8. πορθή-
 σας B. νικήσας D. Edd. 9. πάσας D. χώρας om. D. 11. ἐποίει D.

12. περιέργων Edd. 13. κατασειομένοις D. σειομ. Edd. 14. καὶ
 assumptum ex B.D. μέρη τοῦ σώματος inv. ordine D. 16. φησιν D.

εὐφυνῶς ὀνομάσθαι inv. ord. D. ¹Sic Aquila. 19. τοιοῦτο Edd. 21. αὐτοῦ iid.

20. ἀνατροπὴ θολερὰ Edd. et hoc loco D. ἐπιβλέψη Edd. 21. αὐτοῦ iid.
 22. Ab hoc loco usque ad finem capitis, pro D. Cyrilli commentariis, Theophylacti dedit B., quae tamen ad Theoph. textum emendandum in voluminis calce dedimus. Nihilominus his in commentariis in Abac. Proph., multa D. Cyrilli, mutatione verborum quadam, reprompsit Theophylactus. Est in Bibl. Vat. Codex chart. olim Pii. II. (vide Assemani Bibl. Or. i. 595.) nunc Bibl. Reg. 18, D. Cyrilli in Ab. Proph. continens; hic autem dat ea quae B. σείσθητι καὶ σαλεύθητι inv. ordine D.

ποτήσῃ σε, δι' αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἁσεβείας ᾗς καὶ πόλεως,
καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Ἐνεστί πως αἰὲ καὶ προσπεφυκὸς ὁράται δεινῶς ταῖς τῶν
ἀλαζόνων ψυχαῖς καὶ τὸ πλείστην ὕσιν εἰς νοῦν ἔχειν ἀναι-
5 σθησίαν, καὶ μέντοι καὶ πρὸς τῷδε τὸ οἶεσθαι κατὰ σφᾶς
ἀκράδαντον ἔξιν τῆς εὐημερίας τὴν μέθεξιν, ἀποσείονται δὲ
ὥσπερ, καὶ σφόδρα γενικῶς, τὸ προσδουκᾶν ὅλως ἔσεσθαι
ποτε τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω τῶν πραγμάτων μεταδρομήν. ὑποῖον
ἐστὶ τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ ὡς ἐκ προσώπου λεγόμενον
10 τῶν ἐν εὐπαθείαις ὄντων καὶ τρυφαῖς “Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ
“ εὐθηνίᾳ μου Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα.” ἡρῶστηκότι
δὴ οὖν ἐκ πολλῆς ἄγαν ὑπεροψίας τῷ Βαβυλωνίῳ τὸ ἀν-
άλγητον, μονονουχὶ καὶ ἐπιπλήττει λοιπὸν ὡς ἀτέγκτω, λέ-
γων Καὶ σὺ καρδία σείσθητι, τουτέστι, μὴ ἐν ἀκλονήτοις εὐη-
15 μερίαις ἐρηρεῖσθαι νομίσης, εἰσδέχου λοιπὸν τὰς [περὶ] τῶν
λυπούντων ἐννοίας, ἐν αἰσθήσει τῶν συμβησομένων γενοῦ, d
καὶ παραχώρει τῇ πείρᾳ, καίτοι πρὸ[s] αὐτῆς οὐδ' ὅσον εἰπεῖν
κὰν γοῦν ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ἀξιώσας ἐλεῖν, ὅτι γενήσῃ ποτὲ
καὶ αὐτὸς ἐν σκυθρωποῖς, καὶ τοῖς ἀνίαν οὐ μετρίως πεφν-
20 κόσιν ἢ σὴ περιπεσεῖται καρδία. τί δὴ οὖν ἄρα τὸ σαλευῖον
αὐτήν καὶ καταδοноῦν εἰς λύπας; Ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ ποτηριον
δεξιᾶς Κυρίου καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δεξάν σου. ὥσπερ
γὰρ αὐτὸς ἐπότιζες τὸν πλησίον ἀνατροπῇ θολερᾷ, τὸν αὐτὸν e
τρόπον τὰ ἐκ τῆς θείας ὀργῆς ἐπενεχθησόμενα πεπ[τ]ωκῶς,
25 βδελυρὸς ἔσῃ παρὰ πᾶσιν ἡτιμωμένος, οἰκτρός τε καὶ ἀπερ-
ρίμμενος, καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης εὐκλείας ὀλοτρόπως ἡττώ-

Рв.
xxix. 7.

1. τῆς pro γῆς καὶ D. et cf. infra 545 d. [καὶ om. 153.] 3. τῶν assumptum ex D.
4. ἔχειν εἰς νοῦν inv. ord. D. 5. καὶ alt. assumptum ex D.
6. ἔξιν (sic) D. τὴν μ. τῆς εὐημ. inv. ord. D. δὲ D. τε Edd. 8. μεταδρομήν] μεταβολήν D.
11. εὐθυνοία iid. ante Migne. 12. ἄγαν ἐκ πολλῆς inv. ord. D. τὸ ἀνάλγητον D. καὶ ἀναλήγω Edd.
13. λέγων ὡς ἀτέγκτω inv. ord. D. 15. περὶ om. D. 16. ἐννοίας assumptum ex D.
17-21. καίτοι—εἰς λύπας; om. D. 17. πρὸ[s] Sic Migne. πρὸς Edd.
24. τῆς assumptum ex D. πεπωκῶς correxit Migne. πεπτωκῶς Edd. πεπτωκός D.
25. πᾶσι] + καὶ Edd. invito D. τε om. D. ἀπερρίμμενος D. [ἀπεριμμ. Cod.] κατερρ. Edd.

μενος. δεξιᾶς δὲ Κυρίου τὸ πετήριον εἶναι λέγων ὁ μακάριος Προφήτης, οἷον ἀναπείθει φρονεῖν, ὥς οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο μὴ πιεῖν, αὐτὸ Θεοῦ προσκομίζοντας. ἔδει γὰρ πάντως ἀνατλή-
 ναι τὰ ἐξ ὀργῆς· “Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, τίς
 “ ἀνοίξει;” κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ἡ φησὶν ὁ προφήτης 5
 “ Τὴν χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;” ἀνθ’ οὗτου διὸ
 οὖν τὰ τοιαῦτα συμβήσεται, διατρανοῖ λέγων “Οτι ἀσέβεια τῷ
 Λιβάνου καλύψει σε καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτήσῃ σε. καὶ
 Λίβανος μὲν ὅρος τῆς Φοινίκης ἐστὶ, τῶν ὅτι μάλιστα
 διαφανεστάτων, εὐξύλόν τε καὶ εὐῶδες ὥς λιβανοφόρον. 10
 παρεικάζει δὲ αὐτῷ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐσθ’ ὅτε τὸ γράμμα τὸ
 ἱερὸν, διὰ τοι τὸ πολλαῖς ἀγίαις ἐπισεμνύνεσθαι κεφαλαῖς,
 11 ὑψοῦ τε ἡρμέναις καὶ φρονούσαις τὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τῷ τῆς
 εὐσεβείας κάλλει περιβυθισμέναις. τούτων διαμένηται καὶ
 ὁ μακάριος Δαυεὶδ, οὕτω λέγων πρὸς Θεόν “ Αἱ κέδροι τοῦ 15
 “ Λιβάνου ἅς ἐφύτευσας, ἐκὲι στρουθία ἐννοσσεύουσιν.”
 κέδρου γὰρ δίκην τῶν ἀγίων ἕκαστος, καθάπερ ἔφην ἀρτίως,
 αἴρεται ὑψοῦ, τῷ μὴ φρονεῖν ἀνέχεσθαι τὰ κατερρίμμένα,
 τουτέστι τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ οἷον σκέπη γίνεται τοῖς ἐτέροις,
 στρουθίων δίκην δεχόμενος τοὺς ὑπ’ αὐτῷ μαθητεύεσθαι 20
 βουλομένους. οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐκπεπόρθηκε μὲν ὁ Χαλ-
 21 δαῖος τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡσέβησε δὲ καὶ προσκέκρουκε τῷ
 Θεῷ, προσεμπρήσας τῇ πόλει τὸν θεῖον ναὸν, ἤλω δὲ καὶ
 αὐτὰ περιβρίσας τὰ ἅγια, ταύτητοί φησι καλύψειν αὐτὸν

1. δεξιᾶς D. δεξιᾶν Edd.

2. ἂν assumptum ex D.

3. ποιεῖν

(sic) D.

6. διὸ οὖν D. δὲ δὴ Edd.

7. τοιαῦτα D.

9. τῆς Φοινίκης

ἐστὶ hoc ordine D.

10. λιβανοφόρος D.

11. αὐτῷ τὴν

Ἱερουσαλὴμ D. αὐτὸν τὸν Ἰσραὴλ Edd.

12-23. διὰ τοι—ἤλω δὲ] Haec

retinui cum Editis, vix omnia ob scribendi modum verbaque minus consueta D. Cyrilli esse credens. Pro quibus D., quem unum Codicem ullius notae hoc pro loco reperire potui, dat quae sequuntur διὰ τοι τὸ ὑψηλὴν αὐτὴν τῷ τότε τῶν περὶ χρηματίζειν λοιπῶν πόλεων, καὶ διὰ τὸ, τὸ νοητὸν ἄνθος Χριστὸν ἐξ αὐτῆς ἀναφῆναι μέλλειν. περὶ δὲ τοῦ Ναβουχοδονόσορ εἰρησθαι ταῦτα ὁ λόγος βούλεται, τό τε ὑπὸ ἀσέβειας Λιβάνου καλύπτεσθαι αὐτὸν, καὶ ὑπὸ ταλαιπωρίας θηρίων ποιεῖσθαι, τοῦτο δηλῶν ὁ λόγος ὅτι οὐ λήσῃ εἰς τέλος Θεὸν, τὸν τε διαβητοῦ ἐκείνον ἀφαντώσαι ναὸν.

24. περιβρίσας τὰ D. τὰ περίπυστα

(sic) Edd.

τὴν ἀσέβειαν τοῦ Λιβάνου τὴν κατ' ἐκείνου γεγενημένην.
 Λιβανον δὲ, ὡς ἔφην, ἡ τὴν Ἰουδαίαν, ἡγουν τὰ Ἱεροσόλυμα
 καλεῖ οἰηθείη δ' ἂν τις καὶ αὐτὸν ἴσως τὸν νεὼν πολὺ τὸ
 εὐῶδες ἔχοντα, καὶ ταῖς τῶν ἱερέων καθάπερ τισὶ κέδροις
 5 κομῶντα κεφαλαῖς. τίνα δὲ τρόπον αὐτὸν ἢ κατὰ τοῦ Λι-
 βάνου γεγενημένη καλύψει ἔμελλεν ἀσέβεια, παρέδειξε
 προστιθείς Ὅτι ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε. ἔοικε δὲ πάλιν ὁ
 θῆρας ἀποκαλεῖν τοὺς Κύρῳ συνωπλισμένους Πέρσας τε καὶ
 Μήδους, ὡς πολὺ τὸ ἀτίθασον ἔχοντας, καὶ εἰς ὠμότητα
 10 τεθηγμένους. ὅτι δὲ κολάζει Θεὸς οὐ μάτην, ἀλλ' οἷς ἂν τις
 δράσειε τὰς ἰσορρόπους ἐπάγει ποινὰς, ἐδίδασκεν ἐπειπὼν Δι'
 αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας τῆς πόλεως καὶ πάντων τῶν
 κατοικούντων αὐτήν.
 Ἀκούσεται δὲ καὶ τῶν Φαρισαίων ἕκαστος, οἱ καὶ τῆς
 15 κατὰ Χριστοῦ μανίας γεγόνασιν εὑρεταὶ καὶ συνθέται Καὶ σὺ ἐ
 καρδία σαλεύθητι καὶ σείσθητι. ἐκύκλωσε γὰρ ἐπ' αὐτοὺς
 ποτήριον δεξιᾶς Κυρίου, συνήχθη δὲ καὶ αἰτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν
 αὐτῶν. ἐκπεπώκασι δὲ ὡς ὀλέθρου ποτήριον τὴν ἐπισυμ-
 βάσαν αὐτοῖς ὀργὴν, αἰτιμοὶ τε γεγόνασι καὶ ἀπάσης εὐκλείας
 20 ὡς ἀπωτάτω. ἡσέβησαν γὰρ καὶ οὗτοι κατὰ τοῦ Λιβάνου.
 Λιβανον δὲ νοήσεις τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀληθῶς εὐώδη, τὸ
 ὅρος τὸ διαφανὲς, καὶ τοῖς ἀπανταχῇ γνωριμώτατον. ἐδίωξαν
 δὲ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρόν. τοι- a 546 A.
 γάρτοι καὶ κατεπτύονται καθάπερ ὑπὸ θηρίων τῶν πεπορ-
 25 θηκότων αὐτοὺς, καὶ πολλοῖς αἵμασι γεγονότες ἔνοχοι τοῖς
 τῶν ἁγίων προφητῶν, προσέθηκαν τούτοις καὶ τὰ τῶν πε-
 πιστευκότων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὧν

1. τοῦ Λιβάνου τὴν κατ' ἐκείνου D. τὴν κατὰ Λιβάνου Edd. 2. ἔφη iid. ante
 Migne. Statim ἡ om. D. 5. αὐτὸν om. D. κατὰ et γεγενημένη assumpta
 ex D. 8. θῆρας ἀποκαλεῖν hoc ordine D. 10. οἷς ἂν ἂν τις (sic) D.
 11. ἐδείξεν εἰπὼν D. διὰ αἵματος Edd. 15. κατὰ D. τοῦ iid. μανίας D.
 μαιφονίας iid. 16. σείσθητι et σαλεύθ. inter se transp. D. (ut supra.)
 γὰρ ἐπ' assumpta ex D. 18. ἐκπεπ. D. [ἐκπεπτ.? Cod.] καταπεπ. iid.
 δὲ D. γὰρ iid. 19. ὀργὴν αὐτοῖς inv. ord. D. 20. οὗτοι] αὐτοὶ D.
 21. δὲ om. D. 22. ἀπανταχοῦ Edd. 23. τὸν assumptum ex D.
 26. προσέθεσαν D.

ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ μακάριος Στέφανος, τῶν ἁγίων μαρτύρων
πρωτόλειον ὥσπερ τι καὶ ἀπαρχὴ δεδειγμένος.

- 18 Τί ὠφελεῖ γλυπτὸν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; ἐπλάσεν αὐτὸ χώνευμα,
b φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ
τοῦ ποιῆσαι εἰδῶλα κωφά. 5

Ἡ μὲν οὖν θέσις τοῦ ῥήτου κατὰ τοῦτόν ἐστι τὸν τρόπον.
τί γὰρ ὠφελεῖ φησι τὸ γλυπτὸν ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; τί δὲ
ὠφελεῖ ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ ὅτι πέποιθεν ἐπ' αὐτῷ;
τίς δὲ διὴ πάλιν ὁ τοῦ Προφήτου σκοπὸς, ἐρῶμεν ὡς ἐνι.
Κύρου καὶ Μήδων κατὰ τῆς τῶν Βαβυλωνίων ἐμβεβληκότων, 10
καὶ τοῦ πολέμου λοιπὸν περιγγελημένου, τὰ αὐτοῖς συνήθη
c δρῶντες οἱ μάγοι τοὺς ψευδωνύμους ἐκάλουν θεοὺς εἰς ἐπι-
κουρίαν κινδυνευούσῃ τῇ πόλει, θυσίας τε καὶ σπονδὰς τοῖς
ἀναισθήτοις προσήγον, ὅλην ἐπ' αὐτοῖς τοῦ σώζεσθαι τὴν
ἐλπίδα θέμενοι. ἀλλ' ἦν ὕθλος καὶ φενακισμὸς ἐκεῖνα, ἀπάτη 15
τε καὶ κενοβουλία, καὶ ἕτερον οὐδέν· ἡλῶ γὰρ καὶ πεπόρ-
θῃται, καὶ τοῦτο παθεῖν οὐκ οἰηθεῖσά ποτε. διαγελαῖ τοι-
γαροῦν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τῶν πεπλημμελημένων τὴν σκέψιν,
καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀψύχοις ἐλπίδα. τί γὰρ ὠφελεῖ φησι τὸ
γλυπτὸν, ἕτερον οὐδὲν ὑπάρχον ἢ φαντασία ψευδῆς οὐδὲν 20
d ἔχουσα τὸ ἀληθές; θεία γὰρ ὅλως δύναμις πῶς ἂν ἡ πόθην
εἶναι πιστεύοιτο τοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων χειρῶν πεπλαστουργη-
μένοις; εἰκαῖον οὖν ἄρα τὸ ἐπ' αὐτοῖς πεποιθῆναι, καὶ κατα-
γέλαστον ἀληθῶς τὸ χρῆμά ἐστι παρά γε τοῖς ἐρῶμενον
ἔχουσι νοῦν καὶ τὴν φρένα διεγυγερμένην. δοκεῖ δέ τις καὶ 25

1. τῶν ἁγίων μαρτύρων assumpta ex D.

Edd.

(22. al.)

7. φησι om. D.

Βαβυλῶνος iid.

14. τὴν ἐλπίδα θέμενοι et

assumptum ex D.

μένην Edd.

3. ἐπλάσαν F. (22. al.)

6. οὖν θέσις] σύνθεσις D.

8. ἐπ' αὐτό D.

11. Haec τὰ αὐτοῖς συνήθη δρῶντες accesserunt ex D.

16-20. Ab ἕτερον ad ἕτερον transilit D.

25. νοῦν καὶ assumpta ex D.

φρένα] + καὶ Edd.

2. πρωτόλειον] + κόσμιον

5. τοῦ om. Edd.

ἐσται iid.

10. τῶν Βαβυλωνίων]

16. τε

24. ἐρῶ-

καθ' ἕτερον τρόπον τὴν τῶν προκειμένων δύναμιν ἀναπτύξαι.
 ἥρηκώς γὰρ τὰς πόλεις ὁ Βαβυλώνιος, καὶ πάσας, ὡς ἔπος
 εἰπεῖν, ἀναστήσας τὰς χώρας, ἀπονένευκεν ἀσχέτως εἰς τὸ
 ὑψοῦ καὶ ἀχάλων, ἐνόσει λοιπὸν τὴν ὑπεροψίαν, καὶ τὴν c
 5 Θεοῦ δόξαν ὁ δείλαιος τῇ οἰκείᾳ περιθεὶς κεφαλῇ, γράφει
 μὲν εἰκόνα χρυσῇν, καθάπερ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Dan. iii.
 γέγραφε Δανιήλ. εἶτα προσκυνεῖν ἐκέλευεν αὐτῇ φυλάς τε
 καὶ γλώσσας, καὶ τοῖς τοῦτο δρᾶν οὐκ ἀνεχομένοις θάνατος
 ἦν ἡ δίκη. τί τοίνυν τὸ ἐντεῦθεν ὥφελος; εἰπέ φησιν. ὁ
 10 γὰρ οἰηθεὶς εἶναι καὶ θεός, εἰς λῆξιν ἤδη διελήλακε λοιπὸν
 τοῦ παντὸς κακοῦ, καὶ ταῖς ἐπέκεινα λόγου περιπέπτωκε
 συμφοραῖς.

Οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ἑύλῳ Ἐκνησον ἐξερέθῃτι, καὶ τῷ λίθῳ Ὑψώ- 19
 θῃτι· καὶ αὐτό ἐστι φαντασία, τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυσοῦ
 15 καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Κύριος 20
 ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ· εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα
 ἡ γῆ.

Ἔπεται πάλιν, ὡς ἔφην ἀρτίως, τῶν προκειμένων ἡ δύνα-
 μεις. ταλανίζει γὰρ εἰκότως τοὺς πεπλανημένους, οἱ τὸν ἕνα
 20 τε καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς καταλελοιπότες Θεὸν, καὶ τῆς εἰς b
 αὐτὸν εὐλαβείας παρεκθέοντες τὴν ὁδόν, ἵενται πρὸς ἀπώ-
 λειαν, ζύλῳ μὲν ἐπιφωνοῦντες Ἐκνησον, ἐγέρθῃτι, λίθῳ δὲ
 λέγοντες ἀβουλοτάτως Ὑψώθῃτι. ἔθος γὰρ τοῖς πεπλανη-

1. τρόπον assumptum ex D. αὐτῶν pro τῶν Edd. ἐκδέχεσθαι δύναμιν pro δ.
 ἀναπτύξαι D. 2. ἀπάσας D. 4. τὴν alt.] + τοῦ iid. invitis D.b.
 5. περιθεὶς D. περιθεὶς Edd. 6. περ assumptum ex D. 7. ἐκέ-
 λευεν D.b. ἐκέλευεν Edd. αὐτὴν b. 8. γλώσσας D.b. γλώττας Edd.
 9. ὥφελος D.b. ὀφελος Edd. 10. διελήλακε D. ἐλήλ. iid. Statim λοιπὸν
 assumptum ex D. 11. καὶ ἐπέκεινα π. κ. ταῖς τηλικαύταις pro τοῦ π. κ. καὶ
 ταῖς ἐπέκ. λόγου D. περιπέπτωκε συμφοραῖς] Sic edidi. συμφ. περιπέπτωκεν b.
 περιπεπτωκώς συμφοραῖς D. πέπτωκε συμφοραῖς Edd. 13. Οὐαὶ om.
 (sic) D. 14. χρυσοῦ καὶ ἀργύρου D. 18. οἷς pro ὡς D.
 20. καὶ secundum assumptum ex D. 21. τὴν—ἀπώλειαν] τὴν πρὸς ἀπώλειαν
 ἵενται ὁδὸν D. 23. λέγοντες assumptum ex D. ἀβουλοτάτως] Sic edidi.
 ἀβουλο D. ἀβούλως Edd.

μένοις, εἰ δῆπου τις καταπτοήσῃ φόβος, ἀνάπτειν βωμούς,
 ἀνοιγνύναι τεμένη, καὶ τοῖς ἀψύχοις εἰδώλοις ἐπιφωνεῖν
 Ἐλεήσατε, σώσατε, ὑψάθητι καὶ σὺ λίθε, προασπίζων ὡς
 θεὸς τῶν τὰ σὰ σεβόντων κράτη, καὶ σε προσκυνεῖν ἡρη-
 μένων. αὐαὶ δὴ οὖν τοῖς τοιούτοις εἰκότως, ὅτι τοῖς ἐκ χρυ- 5
 σίου καὶ ἀργυρίου πεπονημένοις, τοῖς οὐκ ἔχουσι πνεῦμα,
 προσκείμενοι τὰς τοιαύτας λέγουσι φωνὰς, ἃς ἦν δῆπου
 Θεῷ λέγειν ἄμεινον τῷ κατοικοῦντι τὸν οὐρανὸν καὶ ναὸν
 ἴδιον ἔχοντι τὴν ἄνω πόλιν. ἅγιος γὰρ ἐν ἀγίοις κατοικεῖ,
 καὶ τοῖς σεβομένοις αὐτὸν ἐναυλιζέται. 10

Χρήσιμον οὖν τι καὶ ἀναγκαῖον ὁ Προφήτης ἡμῖν ἐπι-
 φθέγγεται, τό Εὐλαβεισθῶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ.
 προσκυνητέον γὰρ τοῖς γε ἀληθῶς ἀρτίφροσιν ἓνα τὸν φύσει
 καὶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ αὐτῷ τὸ σέβας ἀνάψει πᾶς σοφός,
 αὐτῷ προσοίσει καὶ τὰς ἱκετείας, παρ' αὐτοῦ ζητήσῃ τὸ 15
 σώζεσθαι, καὶ αὐτὸν ὁμολογήσῃ Δημιουργὸν, Δεσπότην τῶν
 ὅλων, Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, πανσθενῆ, πάνταγον, καὶ τὰς
 τῶν πραγμάτων μετασκευάζοντα φύσεις, ἐφ' ὅπερ ἂν ἔλοιτο
 κατὰ καιροὺς καὶ ἰδίους νεύμασι τότε τὸ πᾶν διιθύνοντα.

1. που assumptum ex D. τις] + αὐτοὺς Edd. invito D. 3. καὶ σὺ]
 καὶ δὲ σὺ D. 5. ὅτι assumptum ex D. χρυσίου καὶ ἀργυρίου D. χρυσοῦ
 καὶ ἀργύρου Edd. 7. προσκείμενοι iid. Statim καὶ add. iid. ἦν (sic) D.
 11. οὖν D. δέ iid. 13. προσκυνητέον γὰρ] καὶ προσκυνητέον γὰρ b.
 invito D. ἀρτίφροσιν D. b. ἀρτιφρονοῦσιν Edd. Statim μόνον pro ἓνα D.
 14. ἀληθῶς D. b. ἀληθῇ Edd. ἀνάψει] Sic retinui. ἀναπέμψει prius scriptum ad
 ἀνάψει est castigatum rubrice b. ἀναθεῖς D. 15. αὐτῷ om. D. καὶ
 assumptum ex D. παρ' αὐτοῦ D. παρ' αὐτῷ Edd. 16. καὶ assumptum
 ex D. 17. καὶ Σωτῆρα pro Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν D. 18. ἔλοιται
 (sic) pro ἂν ἔλοιτο D. 19. τότε assumptum ex D.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Προσευχὴ Ἀμβρακίου τοῦ Προφήτου μετ' ὠδῆς.

Κεφ. γ'.

Διαπεράνας εὖ μάλα τὸν ἐπὶ τῇ Βαβυλῶνι λόγον, καὶ ὅτι e
 πικρὰς ἀποτιοῦσι δίκας οἱ καταδηώσαντες μὲν τὴν ἀγίαν
 5 πόλιν, ἀποκομίσαντες δὲ τὸν Ἰσραὴλ αἰχμάλωτον διαρκέ-
 στατα προαναπεφωνηκώς, εὐαφόρμως ἔρχεται πρὸς τὸ τοῦ
 Χριστοῦ μυστήριον, καὶ ὡς ἐκ λυτρώσεως τῆς γεγεννημένης
 ἐφ' ἐνὸς ἔθνους καὶ μερικῶς, παρακομίζει τὸν λόγον εἰς τὴν
 κατὰ πάντων καὶ γενικωτάτην, ὑφ' ἧς σέσωσται μὲν τὸ
 10 κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ, σέσωσται δὲ οὐδὲν ἡττον ἢ σύμ-
 πασα γῆ. Κῦρος μὲν γὰρ ὁ Καμβύσου τῆς αἰχμαλωσίας a 548 A.
 ἀνήκε τὸν Ἰσραὴλ, τὴν ἀλαζόνα καὶ θεομιστῇ βασιλείαν
 καθελὼν, φημὶ δὲ δὴ τὴν Χαλδαίων. ἐξεικονισμὸς δὲ ἄρα
 καὶ ὑποτύπωσις τὸ δρώμενον ἦν τῶν διὰ Χριστοῦ κατωρ-
 15 θωμένων· ὃς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα δορίληπτον ὥσπερ
 εὐρών, καὶ ὑπὸ χεῖρα κάμνουσαν τὴν τυραννικὴν· βεβασί-
 λευκε γὰρ ὥσπερ ἡμῶν διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ σατανᾶς· ἀπ-

1. Τόμος β'. Sic D.   2. Sic B.D. Ἀββακίου D. τοῦ Πρ. om. D.
 (23. al.) εἰς τὴν πόλιν, ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ Edd.   3. ἐπὶ D. ἐν B. Edd.
 4. ἀποτιοῦσι B. ἀποτίσουσι D. Edd.   6. τοῦ assumptum ex D.   13. δὲ
 prius om. D. ἔτι pro ἄρα D.   14. τὸ δρώμ. ἦν hoc ordine D.   15. τὴν
 assumptum ex B.D.   17. ὥσπερ assumptum ex B. deest in D. ὁ
 assumptum ex B.D.

Eph. ii.
19.Ps.
xxxiv. 28.

ἔφηνε μὲν ἐλευθέρους δεσμῶν τε καὶ πόνων, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς
ἐκτόπου δουλείας ἀνείς, ἀνεκόμισεν ὥσπερ εἰς τὴν ἀγίαν
b πόλιν, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ. γεγόναμεν γὰρ, κατὰ
τὸ γεγραμμένον, “συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ
“Θεοῦ” καὶ πατρίδα λοιπὸν ἐπεγραψάμεθα τὸν οὐρανόν. 5
κατατεθηπῶς δὴ οὖν ὁ Προφήτης τοῦ μυστηρίου τὴν δύνα-
μιν, καὶ τὴν ἄφραστόν τε καὶ θεοπρεπῇ τῆς μετὰ σαρκὸς
ἐπιδημίας τοῦ Μονογενοῦς οἰκονομίαν ὑπεραγάμενος, ποιεῖται
τὴν προσευχὴν, ὡς ἐν ᾧδῃς τρόπῳ, κατ’ ἐκείνῳ που πάντως
τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “Ἡ γλῶσσά μου μελετήσῃ τὴν 10
c “δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινόν σου.”

1, 2 Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου, καὶ ἐφοβήθην, Κύριε, κατενόησα
τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην.

Νοοῖτο δ’ ἂν ὁ λόγος καὶ πρὸς αὐτὸν, εἴπερ ἔλοιτό τις,
γεγονῶς τὸν τῶν ὅλων Πατέρα καὶ Θεόν, ὡς ἀποκαλύπτοντα 15
τὸν Υἱόν, ἀκοὴν τε τὴν περὶ αὐτοῦ διατρανοῦντα διὰ τοῦ
Πνεύματος· ἣ καὶ πρὸς αὐτὸν εἰκότως τὸν ἐνανθρωπήσαντα
Λόγον. καὶ εἰ μὲν τις λέγοι πρὸς τὸν Πατέρα γενέσθαι
d τυχόν, τοιόνδε τι συνήσομεν Ὡ τῶν ὅλων Δέσποτα, φησὶ,
τὴν δοθεῖσαν ἀποκάλυψιν, ἥγουν ἀκοὴν τὴν περὶ τοῦ σου 20
γεννήματος κατατέθηπά τοι· φρικτὰ γάρ ἐστι, καὶ πέρα λόγου
τὰ διηγήματα, καὶ τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος παντὸς ἂν εἴη
λοιπὸν ἐπέκεινα νοῦ· εἰ δὲ δὴ λεπτὸν ἐνιείς τῆς καρδίας τὸν
ὀφθαλμὸν τὴν τῶν σῶν ἔργων καταθρήσαιμι δύναμιν, ἐκ-
στασις ἔσται τὸ χρήμα, καὶ ἕτερον οὐδέν. βλέποντος δὲ 25
τοῦ λόγου πρὸς τὸν Υἱόν, οὐδὲν ἦπτον προσβαλοῦμεν κατὰ
τοιόνδε τινὰ τρόπον Ὡ Κύριε καὶ κατάρχων τῶν ὅλων,

4. ἁγίων B.D. ἀγγέλων Edd.

ἀπεγρ. D. Edd.

12. Κύριε alt. assumptum ex B.D. (8 a. 22. al.)

14. δ’ assumptum ex D.

εἰ—οὐδὲν om. D.

ante Migne.

5. πατριάδην iud. ἐπεγραψάμεθα B.

9. ὡς D.a. καὶ pro ὡς Edd. Neutrum habet B.

13. τὰ deest in Edd.

15. γεγονῶς assumptum ex D.

18-25. καὶ

23. νοῦ] νόμου Edd.

27. κατάρχων Edd.

καὶν εἰ καὶ γέγονας σὰρξ, τὴν περὶ σοῦ δεξάμενος ἀκοήν, ^c
 ἤγουν ἄκουσμά τε καὶ ἀποκάλυψιν, εἰς δέος ἐμπέπτωκα.
 καταπέπληγμαί δὲ, καὶ σφύδρα εἰκότως, τὴν τοῦ πράγμα-
 τος ὑπερβολήν. μανθάνω γὰρ, ὅτι ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι
 5 τῇ κατὰ πᾶν ὁτιοῦν ὑπάρχων τῷ γεγεννηκότι, σαυτὸν μὲν
 καθήσεις εἰς ἐκούσιον κένωσιν, γενήσῃ δὲ καθ' ἡμᾶς ἄνθρω-
 πος ἐκ γυναικὸς, καὶ τὴν τῆς δουλείας ἀνατλήσῃ μορφήν,
 καὶ Θεὸν μεθ' ἡμῶν ἐπιγράψῃ τὸν σεαυτοῦ Πατέρα, ὑπήκοος
 δὲ γενήσῃ, καὶ “μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.” εἰσα- ^a 54Θ A.
 10 κήκοα τοῖνυν τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην, κατενόησα τὰ ἔργα
 σου καὶ ἐξέστην. εὐηγγελίσω γὰρ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἐκή-
 ρυξας αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, ἰάσω τοὺς συντετριμμένους τὴν
 καρδίαν, ἐπέστρεψας τὸ πλανώμενον, κατέδησας τὸ συντε-
 τριμμένον, φῶς γέγονας τοῖς ἐν σκότει, θύρα καὶ ὁδὸς εἰς
 15 ζωὴν καὶ ἁγιασμόν, γέγονας εἰρήνη, συνείρων διὰ τῆς πίστεως
 εἰς ἓνα λαὸν τοὺς τε ἐκ περιτομῆς, καὶ μέντοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν,
 γέγονας “λίθος ἀκρογωνιαίος, ἐκλεκτὸς, ἔντιμος” κατεκτήσω ^b 1 S. Pet.
 τὴν οἰκουμένην τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἡλευθέρωσας ἁμαρτιῶν ^{ii. 6.}
 τοὺς ἐξ ἀσθενείας ἐαλωκότας, ἐξείλουν χειρὸς διαβολικῆς, τῇ
 20 τῆς υἱοθεσίας χάριτι κατελαμπρύνθη τὸ δοῦλον, οὐρανοῦ
 πολίτης ὁ ἐκ γῆς γέγονεν ἄνθρωπος· ἀξιάκουστον δὲ πρὸς
 τούτοις κάκεινο, οἶμαί που· ὁ γὰρ πάντα ζωογονῶν, ὑπο-
 μεμένηκας μεθ' ἡμῶν τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον. πλὴν γέ-
 γονας “πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν,” καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμη-
 25 μένων, καὶ πρωτόλειον ἀνθρωπότητος ἀνακομισθείσης εἰς
 ἀφθαρσίαν. ἀνεβίως γὰρ ὡς Θεὸς, τὸ σκληρὸν καὶ δυσάν- ^c
 τητον πατήσας θηρίον, τουτέστι τὸν θάνατον, παρέλυσας

1. καὶ assumptum ex D. εἰ καὶ (manu altera in rasura) pro καὶν εἰ καὶ a. καὶ εἰ b. σὰρξ] + ὡς Edd. invitis B.D.a.b. 2. τε assumptum ex B. ἀκοήν τε

(omittens ἤγ. ἄκουσμα) D. ἄκ. καὶ om. b.

3. καὶ ante καταπέπλ. tr. D. 5. τῇ om. D. ὑπάρχεις D. τοῦ γεγεννηκός B. inv. D.a.b. 6. καταθήσεις D.

δὲ assumptum ex B.D.a.b. 7. τῆς δουλείας B. ἀνατλήσῃ B.D. ἀναπλήσῃ a.

ἀνατλήσεις Edd. 8. σαυτοῦ b. ἑαυτοῦ D.

17—6, p. 120. κατεκτήσω—πατέρα om. D.

πάντας Edd.

9. καὶ om. D. 22. ὃ] οὐ (sic) Aub.

Gen. iii.
19.

τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς ἐκείνης τὴν δύναμιν. πέπνυται δὲ ἐν σοί
τε καὶ διὰ σοῦ τό “Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ,” καθ’ ἡμῶν
εἰρημένον.

Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ.

Κατὰ διαφόρους τρόπους ἡρμηνεύεται τοῦτό τισι. καὶ ὁ 5
α μὲν ἔφη, δύο κεκλησθαι ζῶα τὸ Πνεῦμα καὶ τὸν Υἱόν, ὧν
καὶ ἐν μέσῳ γινώσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. ἀμαθὲς δὲ
οἶμαι τὸ τῇδε νοεῖν, καὶ πολὺ τὸ εὐήθες ἔχον. τίς γὰρ ὁ
φάναι τολμῶν, ὅτι ζῶόν ἐστιν ἡ ζωὴ, τουτέστιν, ὁ Υἱὸς
ἦτοι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ζωὴ γὰρ μᾶλλον τὸ ζωοποιοῦν, 10
ζῶον δὲ δὴ τὸ τῆς παρ’ ἐτέρου μετέχον ζωῆς. ἄτοπον δὲ καὶ
ἐτέρως μέσον ὥσπερ ἀμφοῖν νοεῖσθαι τὸν Πατέρα, ὃς γε
καὶ πρῶτος ὀνομάζεται κατὰ γε τὴν σύνταξιν τῆς ὁμολογίας
τῆς ἀγίας τε καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. καὶ οὐ δήπου φαμέν,
ὥς προτεταγμένος κατὰ τὴν κλήσιν τοῦ τε Υἱοῦ καὶ τοῦ 15
ε Πνεύματος, προὔφεσθηκεν αὐτῶν· λῆρος γὰρ τοῦτο καὶ
ψευδοέπεια· διακείμεθα δὲ μᾶλλον καὶ πεπιστεύκαμεν, ὅτι
καὶ συναίδιον ἔχει τὸν ἐξ αὐτοῦ πεφηνότα Λόγον, καὶ ἦν, ὃ
ἐστιν, οὐ δίχα τοῦ ιδίου Πνεύματος, ἀλλ’ ἅμα τε Θεὸς
νοεῖται ὁ Πατήρ, καὶ συνεισβέβηκεν εὐθὺς ἡ ὑπαρξίς τοῦ 20
δι’ ὃν ἐστι Πατήρ, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ ἅγιον
Πνεῦμα. ἐπειδὴ δὲ πηγὴ τις ὥσπερ ἐστὶ τοῦ ιδίου γεννή-
550 A. α ματος, οἰκονομικῶς προωνόμασται. ὅπως οὖν ἔσται μέσος
Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, ἐννοεῖν οὐκ ἔχω. ἀλλ’ ἐροῦσιν ἴσως,
κατὰ γε τὸ εἰκὸς, ὥς ἐν τόπῳ χρήναι νοεῖσθαι τὸ μεσον. 25

5. ἡρμηνεύεται B. ἐρμηνεύεται Edd.
9. τολμῶν] δυνάμενος ἢ τολμῶν D. ὁ υἱὸς] τὸν υἱόν Edd.
10. ἡ iid. τὸ
ἅγιον om. D. 11. δὴ om. D. τῆς assumptum ex D. 12. ὥσπερ
om. D. γε assumptum ex D. 14. δήπου] δὴ ποτὲ Edd.
15. κλίσιν (sic) iid. 18. καὶ prius assumptum ex D. Haec ἐξ αὐτοῦ
πεφηνότα accesserunt ex D. Θεὸν pro Λόγον D. 19. ιδίου]
αἰοῦ D. 22. ὥσπερ ἐστὶ hoc ordine D. τοῦ assumptum ex B.D.
23. ὅπως D. πῶς Edd. 24. ἐροῦσιν ἴσως hoc ordine D. 25. γε
assumptum ex D.

ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄτοπον. οὐ γὰρ ἐν τόπῳ τὸ θεῖον, ὅτι μήτε ἐν ποσῶ, μήτε μὴν κατὰ σῶμά ἐστιν.

Ἔτεροι δὲ αὖ δύο ζῶα εἰρήκασι, τὴν τε νέαν καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην, ὧν ἐν μέσῳ γινώσκεται ὁ Χριστός. ἐν
 5 δὲ τοῖς τοιούτοις θεωρήμασιν οἶμον ἵτω τις, ἣν ἂν βούλοιτο καθ' ἐαυτόν· ἡμεῖς δὲ ἅπαξ τὸν λόγον εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον περιτρέποντες, νομικὴν ποιησόμεθα τὴν τῶν νοι-
 μάτων ἀφήγησιν. γέγονε τοίνυν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως· ἐδόκει γὰρ ὧδε φρο-
 10 νεῖν τε καὶ λέγειν καὶ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ· ἀπηλλάγμεθα γὰρ δι' αὐτοῦ παντὸς αἰτιάματος, ἱλεώ τε καὶ εὐάντητον ἐσχήκαμεν τὸν Πατέρα. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ σοφὸς Ἰωάννης “Τεκνία, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε.
 “καὶ εἴαν τις δὲ ἁμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πα-
 15 “τέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι “περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, c
 “ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου.” ἐπεὶ δὲ ἦσαν τύποι τῶν ἐσομένων κατὰ ἀλήθειαν τὰ πάλοι δι' αἰνιγμάτων ἀνα-
 τυπούμενα, φέρε τι λέγωμεν τὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ σκηνῇ γεγονότα
 20 παρὰ τοῦ Πατρὸς ἱλαστήριον δεικνύοντες τὸν Υἱόν. προσ-
 τέταχε τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς κιβωτὸν γενέσθαι καὶ λυχνίαν, καὶ μέντοι καὶ τράπεζαν ἐν τῇ ἀγίᾳ σκηνῇ· εἶτα πρὸς τούτοις ἱλαστήριον ἐκ χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ βύσ-
 σου κεκλωσμένης καὶ κοκκίνου διανειησμένου, καὶ τοῦτο ἐπὶ
 25 τεσσάρων αἰρόμενον στύλων ἐπεκρέματο τῇ ἀγίᾳ κιβωτῷ· d
 εἶτα δύο Χερουβὶμ εἰς δέξιόν τε καὶ εὐώνυμον ἐκ χρυσοῦ

18. J. an.
ii. 1, 2.

Exod.
xxv.

1. τὸ θεῖον] Pergit D. ἄπειρον γὰρ καὶ ἀπεριόριστον, τόδε τὸ πᾶν καὶ τοὺς αἰῶνας ἀνεπινοήτως διακυβερνῶν. καταλλάγμεθα γὰρ αὐτῷ οἱ γηγενεῖς (sic) δι' αἵματος νιότη· ἱλεώ τε (11) (post inceptum καταλλ., deinde erasit, scripsitque verba ἄπειρον—διακυβερνῶν.) D. 3. ζῶα correxi. ζῶας (sic) B. Edd. et ita legit Theophyl. 4. ὁ assumptum ex B. 5. οἶμον] ὁδὸν Edd. 6. τοῦ assumptum ex B. 11. αἰτιάματος B. ἐγκλήματος Edd. δι' αὐτοῦ post εὐάντητον tr. D. 12. τὸν Π. ἐσχ. inv. ordine D. μαρτυρήσει] + τούτοις D. λέγων post Ἰωάννης tr. D. 17. καὶ δέ (sic) iid. ante Migne. δὲ om. D.a. 18. ἀνατυπούμενα D.a. τυπούμενα B. Edd. 19. τὸν—γεγονότα a. τῶν(?)—γεγονότα B. τῶν—γεγονότων D. Edd. 22. μέντοι καὶ om. B. habent D.a. 23. καὶ alt. B.D.a. ἢ Edd. 24. τούτων D.

Evod.
xxv. 18-
21.
S. Joan.
i. 14.

πεποιημένα περιεστήκει τὸ ἱλαστήριον, τὰ πρόσωπα πρὸς αὐτὸ συντείνοντα. αἰνίγμα δὲ ἦν τὸ χρῆμα πάλιν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστόν. γέγονε μὲν γὰρ σὰρξ ὁ Λόγος, καίτοι Θεὸς καὶ Κύριος τῶν ὄλων ὑπάρχων, ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς πεφηνῶς κατὰ φύσιν. ἀλλ' εἰ καὶ γέγονε σὰρξ, καὶ 5 τέθειται παρὰ τοῦ Πατρὸς ἱλαστήριον, οὐκ ἀποβέβληκεν ὅπερ ἦν, τουτέστι, τὸ εἶναι Θεός· ἀλλ' ἔστι καὶ οὕτως ἐν ἐξουσία καὶ δόξῃ τῇ θεοπρεπεῖ, καὶ πάλιν αὐτὸν περιεστᾶσιν αἱ ἄνω δυνάμεις, τὰς αὐταῖς συντεταγμένας ἀποπεραίνουσαι λειτουργίας. ταῦτητοι τὰ Χερουβὶμ περιεστᾶσι τὸ ἱλαστή- 10 ριον, καὶ πρὸς αὐτὸ βλέπουσι διὰ παντός. ἔθος γὰρ ταῖς ἄνω δυνάμεσιν, ἀγίαις οὐσαῖς καὶ πανάγνοις, αἰὲ κατασκέπτεσθαι τὰ Θεοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν βλέπειν, καὶ εἰς τὰ αὐτῷ δοκοῦντα 551 A. α καὶ φίλα τετράφθαι διὰ παντός. γνωσθήσῃ δὴ οὖν, ᾧ Δείσ- ποτα, φησὶ, τίς ἔσῃ, καθ' ἡμᾶς γεγονώς· ὅτι γὰρ ἱλαστήριον, 15 ὡς ἐκ παραδείγματος τοῦ ἐν τῇ ἀγίᾳ σκηνῇ, γνωσθήσῃ σαφῶς. ἔστηκας γὰρ ἐν μέσῳ δύο ζώων, τουτέστι, τῶν Χερουβὶμ, καὶ ὀνομά σοι, τὸ ἱλαστήριον. καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος· ὡς γὰρ αὐτός φησιν ὁ Χριστός “Οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ “ τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον· ἀλλ' ἵνα 20 “ σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.”

S. Joan.
iii. 17.

1) Ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη, ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρῆναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ.

Προκεχρησμέδθηκε μὲν ὁ νόμος τὸ Χριστοῦ μυστήριον· καὶ μὴν καὶ ὁ τῶν ἀγίων προφητῶν προανεκεκράγει χορός· 25

1. περιστήκει D.	2. ἦν assumptum ex D.a.	μυστήριον Edd.
inv. B.D.a.	3. σὰρξ ὁ λόγος hoc ordine D.a. inv. B.	4. ὑπάρχων]
ὦν D.	Post hoc v. ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὄλων ὑπάρχων add. Edd. ante Migne invitis omnibus.	καὶ alt. om. B.
5. πεφυκώς D.	6. ἀλλ'	οὐκ D.
7. τὸ εἶναι om. D.	Θεὸς εἶναι inv. ord. B.	8. τῇ om. D.
9. περιεστ. αὐτὸν inv. ord. D.	10. τοι assumptum ex B.D.a.	11. καὶ om. D.
12. βλέποντα D.	13. τὰ prius] + τοῦ Edd.	14. ᾧ δέσποτα φησὶ hoc ordine D.a.
Statim τι (sic) B.	17. γὰρ om. a.	20. τὸν υἱόν] non addit αὐτοῦ D.
22. γνωσθήσῃ F. (Co.)	24. Κεχρησμέδθηκε Edd.	δὲ προ μὲν D.
25. προανεκεκράγει D.		

συμβάλλοντες δὲ χρησίμως τοῖς πάλαι περὶ αὐτοῦ γεγραμ-
 μένοις τὰ ἐν καιρῷ τῆς ἐπιδημίας συμβεβηκότα τε καὶ κατωρ-
 θωμένα, βεβαιότερους ἡμᾶς εἰς τὴν ἐπ' αὐτῷ πίστιν προκα-
 θιστᾶσιν οἱ μυσταγωγοὶ ποικίλως, καὶ αὐτοὺς δὲ πλειστάκις
 5 εὐρήσομεν τὸν οἰκεῖον ἐντεῦθεν ἐμπεδούντας νοῦν· ὁποῖον
 ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ διὰ φωνῆς εὐαγγελιστῶν. ἐκβέβληκε μὲν ο
 γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς
 πωλοῦντας τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰς τραπέζας
 ἀνέτρεψε τῶν κολλυβιστῶν, “Καὶ ποιήσας φραγέλλιον
 10 “ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλε, λέγων Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον
 “τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου” καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν;
 “Ἐμνήσθησαν, φησὶν, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν γεγραμ-
 “μένον Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται με.” οἰηθέντι
 δέ ποτε τῷ Ἰωσήφ τὴν μνηστευθεῖσαν αὐτῷ διεφθάρθαι παρ- d
 15 θένον, ἐθέλοντί τε λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν, “Ὡφθη, φησὶν,
 “ἄγγελος Κυρίου κατ’ ὄναρ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ
 “φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ
 “ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου. τέξεται δὲ
 “υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ
 20 “σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ.” εἶτα
 λόγιον ἱερὸν παρεκόμιζε πρὸς πληροφορίαν· ἔφη γὰρ πάλιν
 ᾠδί “Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ e
 “τοῦ προφήτου λέγοντος Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει
 “καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμ-
 25 “μανουήλ.” εὐρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἐμμανουήλ ἐκ τῶν
 τοῖς προφήταις προεπηγγελμένων τὴν ἐφ’ ἑαυτῷ κρατύνοντα
 πίστιν, ἀξιοῦντά τε δι’ αὐτῶν ἤδη τῶνπραγμάτων ἐπιγινώ-

S. Joan.
ii. 15, 16.

Ib. 17.

S. Matth.
i. 20, 21.

Ib. 22,
23.

2. ἐν] + τῷ B. κατωρθωμένα B. Edd. correxi ex D. 3. προκαθιστᾶσιν D.
 καθ. Edd. 4. ποικίλως hic reposui ex D., ante βεβαιστ. transp. Edd.
 5. εὐρήσωμεν D. 6. τὸ διὰ φ. εὐαγγ. B. Edd. τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λεγόμενον D.
 7. ὁ alt. assumptum ex B. 8. τὰ assumptum ex B. D. 9. ἀνέτρεψε D.
 Edd. κατέστρεψε B. κολλυβιστῶν] κολυβιστῶν D. Edd. ante Migne. ποιήσας]
 + ὤσει Edd. 13-24. οἰηθέντι—τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ om. B.
 14. παρθ. διεφθ. inv. ord. D. 15. ἐθέλοντί τε] καὶ θέλοντα D.
 20. Habet αὐτοῦ alt. D. 22. διὰ] + Ἡσαίου Edd. invito 1). 25. τὸν
 assumptum ex D. 26. προεπηγγελμένων D. προηγ. Edd.

σκεσθαι, καὶ τοῖς ἤδη προειρημένοις τὴν τῶν ἀποτελεσμάτων
 συμφέροντας ἔκβασιν, ἐνδοιάξεν οὐδαμῶς ὡς αὐτὸς εἶη
 λοιπὸν, ὁ διὰ νόμου καὶ προφητῶν προκεκηρυγμένος. ἤκου

552 A. a μὲν γὰρ πρὸς αὐτόν τινες τῶν Ἰωάννου μαθητῶν, φιλοπευ-
 S. Luc. στοῦντες καὶ λέγοντες “Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἀπέστειλεν 5
 vii. 20. “ ἡμᾶς λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν ;”
 ὁ δὲ, καίτοι λέγειν ἐξόν Ἐγὼ καὶ οὐχ ἕτερος, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν
 αὐτοὺς ἀναπέθει προάγγελσιν ἀναφοιτῆσαι λέγων “ Πορευ-
 Ib. 22, 23. “ θέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ
 “ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ 10
 “ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελί-
 “ ζονται, καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν
 B. “ ἐμοί.” ἀτρεκὲς οὖν ὅτι, καθά φησιν ὁ Προφήτης, ἐν τῷ
 ἐγγίξειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθῆσιν, καὶ ὅτι κατὰ καιροὺς τοὺς πάλαι
 προωρισμένους ὡς ἐν θελήσει τε καὶ βουλή τοῦ Θεοῦ καὶ 15
 Πατρὸς, ἀνεδείχθη Χριστός. ἐν ἐσχάτοις γὰρ τοῦ αἰῶνος
 καιροῖς ἐπέφανεν ἡμῖν, ἐπεγνώσθη τε καὶ ὡμολόγηται, καθά-
 περ ἀμέλει καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ Ναθαναὴλ ἀνακεκράγει
 λέγων “ Ῥαββὶ σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ
 “ Ἰσραὴλ.” ἐπεγνώσθη δὴ οὖν ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη, του- 20
 τέστιν, ὡς ἐν τῷ καιρῷ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας. ἐπεγ-
 C. γνώσθη τε παρά τε ἀγίων καὶ ἀπάσης ἡδη λοιπὸν τῆς ὑπ’
 οὐρανόν. ἐγνώκαμεν γὰρ τὸν ἐν μέσῳ δύο ζώων, ἰλαστή-
 ριον ὡς ἐν αἰνίγμασι νομικοῖς προανατυπούμενον, τουτέστι,
 Χριστόν.

25

Ἐν τῷ παραχθῆναι τὴν ψυχὴν μου ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ.

2. αὐτὸς] οὗτος D.
 10. καὶ om. B.

7. καὶ assumptum ex D.
 11. καὶ νεκροὶ Edd. inv. B.D.

8. προαγόρευσιν D.
 12. ἐστιν om. D.

13. ἀτρεκὲς D. a. ἀληθὲς Edd.

14. ἐπ’ γνώσθη.. ex corr. B. τῶν pro τοὺς D.

15. ἐν ἐβλήσει a. Θεοῦ τε D.

18. γε om. B.D. habet b. ἀνακεκράγει D. b.

ἀνέκραξε B. ἀνέκραγε Edd.

19. εἶ ὁ βασ. B.D. βασ. εἶ b. Edd.

20. δὴ

assumptum ex B.D. a.b.

21. ὡς retinui cum a. deest in B.D. τῷ

assumptum ex B.D. invitis a.b.

μετὰ σαρκὸς D.a.b. ἐνσάρκου B. Edd. ἐπεγ-

νώσθη om. B.

22. τε prius assumptum ex a. deest in B.D. πάσης B.

ἡδη om. D.

23. τὸν B.D. τὸ Edd.

24. τυπικοῖς pro νομικοῖς D.

Προσκέκρουκεν ἡ ἀνθρώπου φύσις τῷ Δημιουργῷ διὰ
 τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, ὃς ὀλίγου παντελῶς ἠξίωσε λό-
 γου τὴν δοθεῖσαν ἐντολήν. τοιγάρτοι καὶ τεταράγμεθα καὶ ἡ
 5 διολώλαμεν, ἀρᾶ καὶ δίκη περιπεσόντες οἱ δέιλαιοι, καὶ
 10 θανάτῳ κεκρατήμεθα παροργισθέντος Θεοῦ· ἤκουε γὰρ ὁ
 προπάτωρ Ἀδὰμ, ὡς ῥίζα τοῦ γένους “Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν
 “ἀπελεύσῃ.” πλὴν οὐ μέχρι παντὸς περιείδεν ἡμᾶς ὁ Δη-
 μιουργός, ἀλλὰ κατηλέησεν ὡς Θεός. εἰ γὰρ καὶ “Κατέπιεν
 “ὁ θάνατος ἰσχύσας” κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνὴν, ἀλλὰ
 15 “πάλιν ἀφείλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου·
 “τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφείλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς.” κατήρ-
 γηται γὰρ ἐν Χριστῷ τοῦ θανάτου τὸ κράτος, ἀνῆρημένης
 20 τῆς ἁμαρτίας, ἐφ’ ἣ καὶ ὠνειδίσμεθα· “Κύριος γὰρ ἐμνήσθη
 “ἡμῶν, καὶ ἠλέησεν ἡμᾶς,” καθὰ καὶ ὁ θεσπέσιος ἀνα-
 25 μέλπει Δαυεὶδ. ἀνεκόμισε γὰρ ἡμᾶς εἰς ἀφθαρσίαν καὶ
 ζῶν, καίτοι τεταραγμένους, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἀπὸ γε
 τῆς θείας ὀργῆς, ὡς καὶ ἐν ἐκλείψει γενέσθαι τοῦ Πνεύ-
 ματος, τουτέστιν, ἐν ἀποθέσει τε καὶ ἀποβολῇ τῆς ψυχῆς·
 πράττεται γὰρ οὕτως ἐν ἡμῖν ὁ θάνατος. ὅτι δὲ καταδεδικασ-
 30 μεθα μὲν τῷ θανάτῳ προσκεκρουκότες Θεῷ, σεσώσμεθα δὲ a 553 A.
 πάλιν ἡλεημένοι, πιστώσεται λέγων ὁ μακάριος Δαυεὶδ πρὸς
 τὸν τῶν ὅλων Δημιουργόν “Ἀποστρέψαντος δὲ σοῦ τὸ πρό-
 “σωπον ταραχθήσονται, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψου-
 “σιν. ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ
 35 “ἀνακαινίεις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.” πεπονηότες μὲν γὰρ
 τὴν ἀποστροφὴν διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, ὑπεστρέψαμεν
 εἰς τὸν χοῦν ἐξ οὐπερ καὶ γεγόναμεν. ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐν
 Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ τὸ θεῖον πεπλουτήκαμεν Πνεῦμα,

Gen. iii.
19.Es. xxv.
8.Ps. cxiii.
20.Ps. ciii.
29, 30.

1. ἀνθρωπίνῃ D. 4. ὑποπεσόντες D. 5. ἤκουε B. Edd. ἤκουσε D.
 10. προσώπου παντὸς inv. ord. D. 11. κατήργηται] + μὲν Edd. 14. ἡ-
 λέησεν D. Edd. ἠλόγησεν B. 16. καθάπερ ἔφην ἀρτίως] ὡς ἔφην D.
 17. καὶ assumptum ex D. 18. ἀπόθεσις pro ἐν ἀποθ. τε D. τῆς om. D.
 20. μὲν om. D. 22. δημιουργόν D. Θεόν Edd. δὲ assumptum ex D.
 24. ἀποστελεῖς D. 27. περ assumptum ex D. ὅθεν pro ἐξ οὐπερ b.
 καὶ om. D. ἐπεὶ δὲ B.b.

2 S. Pet. b τῆς αὐτοῦ φύσεως γεγονότες μέτοχοι, κατὰ τὰς γραφὰς,
 i. 4. ἀνεστοιχειώμεθα πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, καὶ κεκαινουργήμεθα καὶ
 σεσώσμεθα. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθές, ὃ καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ θεῖος
 2 Cor. γέγραφε Παῦλος, ὅτι πάντα τὰ “ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις,
 v. 17. “καὶ τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά.” 3
 οὐκοῦν τεταράγμεθα μὲν ἐξ ἀρχῆς, τὰ ἐκ τῆς θείας ἀνα-
 τλάντες ὀργῆς. ἐπειδὴ δὲ ἐγγιζόντων τῶν ἐτῶν ἐπεγνώσθη
 Χριστὸς, ἀνεδείχθη δὲ κατὰ τοὺς πάλαι προωρισμένους και-
 Rom. ροὺς, ἐμνήσθη λοιπὸν ἐλέους. δεικναιώμεθα γὰρ οὐκ “ἐξ
 c Tit. iii. 5. “ἔργων νόμου,” κατὰ τὰς γραφὰς, ἀλλ’ οὐδὲ “ἐξ ἔργων τῶν 10
 “ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ
 “αὐτοῦ ἔλεος.”

3 Ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἤξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν κατα-
 σκίου δασέως.

Διττὴν ἔχει θεωρίαν τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, καὶ δὴ 15
 ἐρουῖμεν τὰ ἐπ’ αὐτοῖς ὡς ἐνι· ἐρμηνεύεται γὰρ Θαιμὰν ὁ
 νότος· ἔστι δὲ νοτιωτάτη λίαν ἢ ἔρημος Φαράν, οὗ καὶ ὁ
 Exod. d Χωρὴβ ὄρος εἶναι λέγεται, ἔνθα παρέστησεν ὁ Μωυσῆς τῷ
 xix. 17. Θεῷ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ τῶν πρακτέων τοὺς ὀριστὰς ὀρίζοντι
 νόμους. οὐκοῦν μίαν μὲν τοῖς προκειμένοις ἐφαρμόζοντες 20
 ἔννοιαν, ἐκεῖνό φαμεν· ἥξει φησὶν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν, ἐξ ὄρους
 Φαράν ἥτοι Χωρὴβ, τουτέστιν, ὁ πάλαι κατὰ τὴν νοτιωτάτην
 ἔρημον ἐν τῷ ὄρει Χωρὴβ ὀφθεῖς τοῖς πατράσιν ἐν εἵδει
 πυρὸς, αὐτὸς ὁ πάλαι λαλήσας τὸν νόμον, ἥξει, καὶ μετὰ
 σαρκοῦς ὀφθήσεται καθ’ ἡμᾶς, ἐν τάξει προφήτου καὶ μεσί- 25

1. αὐτῆς D. 2. ἀρχῇ Edd. invitis B.D.b. Statim καὶ assumptum
 ex B.D. 4. γράφει D. 5. ἰδοὺ γέγονε D. γέγονε δὲ Edd.
 6. ἐξ ἀρχῆς B. Edd. ἐν ἀρχαῖς D. 8. δέ] γάρ D.
 11. ἃ b. Edd. ὧν B.D.a. 13. ἐκ B.D. cf. infra et adv. Nest. 139 c.
 ἀπὸ F. Edd. (a. 22. al.) ὄρου (sic) Aub. φαράν oim. D. S. Cyr. l. c. [a. 23. al.]
 14. δασέως B. (Vat.) 15. προκειμένων B.D. προλεγομένων Edd.
 16. γάρ D. δὲ Edd. Neutrum habet B. 17. νοτιώτατος D. Φαράν
 assumptum ex B.D. τῆς φ. D. ὁ Χωρὴβ ὄρος εἶναι λέγεται] τὸ ὄρος εἶναι λ. τὸ
 Χωρὴβ D. 19. τοὺς prius B.D. τοῖς Edd. ὀριστὰς] εἰσηγητὰς D. ὀρίζοντα D.
 23. ἔρημον] + καὶ D. 25. προφήτου καὶ μεσίτου] προφήτου προφη-
 τεύοντος D. μεσίτου] + ὄντος Edd.

του· καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, πρὸς ὃν c
 εἴρηται παρὰ Θεοῦ “ Προφῆτην αὐτοῖς ἀναστήσω ἐκ τῶν Deut.
 “ ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ, καὶ θήσω τοὺς λόγους μου εἰς xviii. 18.
 “ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ πάντα ὅσα ἂν
 5 “ ἐντείλωμαι αὐτῷ.” εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις τοῖς γεγραμ-
 μένοις προσβαλεῖν καὶ καθ’ ἕτερον τρόπον, ἔστι καὶ οὕτως.
 Θαιμᾶν, ὡς ἔφην, τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἀπεκάλουν. φασὶ
 τοιγαροῦν ἐν τοῖς ὅτι μάλιστα νοτιωτάτοις τῆς Ἰουδαίας
 μέρεσι κείσθαι τὴν Βηθλεέμ, ἐν ᾗ ὁ Χριστὸς γεγέννηται·
 10 εἴρηται γάρ πον πρὸς αὐτὴν διὰ φωνῆς προφῆτου “ Καὶ σὺ Mic. v. 2.
 “ Βηθλεέμ, οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν
 “ χιλιάσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὃς ποι- S. Matth.
 “ μανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ.” οὐκοῦν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμᾶν ii. 6.
 ἤξει, τουτέστιν, ἐκ Βηθλεέμ τῆς πρὸς νότον. ὁ γὰρ φύσει τε a 554 A.
 15 καὶ ἀληθῶς Θεὸς ὁ Μονογενὴς τοῦ Πατρὸς Λόγος καθ’ ἡμᾶς
 γεγονὼς, γεγέννηται διὰ γυναικὸς ἐν τῇ Βηθλεέμ. ἐπειδὴ δὲ
 ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ, τοῖς τῶν ὁρέων περιφανεστέροις ἔσθ’
 ὅτε τὴν τῶν Ἰουδαίων παρεικάζειν Συναγωγὴν, διάτοι τὸ
 πλείστοις τε ὅσοις καὶ εὐκλεεστάτοις ἀνδράσιν ὁρᾶσθαι
 20 κατάκομον, ταύτητοι καὶ νῦν τῷ ὄρει Φαράν ἐξομοιοῖ, λέγων,
 ὡς ἐξ ὄρους ἤξει κατασκίου δασέος· κατάσκιον δὲ καὶ δασὺ τὸ
 ὄρος φησὶ διὰ τοὺς πατέρας ἐξ ὧν γενεαλογεῖται Χριστός. b
 ἔστι γοῦν ἀκοῦσαι σαφῶς τοῦ μὲν μακαρίου Λουκᾶ τὸν τῆς
 γενεαλογίας ἐκλογισμὸν ἀναφέροντος ἐξ Ἰωσήφ ἐπὶ τὸν S. Luc.
 25 Ἀδὰμ, Ματθαίου γεμὴν ἐκ Δαυεὶδ τε καὶ Ἀβραὰμ κατα- iii. 23
 κομίζοντος πάλιν στοιχηδὸν, ὡς ἔφην, ἐπὶ τὸν Ἰωσήφ. ὄρος sqq.
S. Matth.
i. 1 sqq.

2. αὐτοῖς assumptum ex D. post ἀναστήσω tr. B. 6. προσβαλεῖ B. καὶ
 prius assumptum ex B.D. ἔστι καὶ οὕτως D. ἔστι δὲ οὗτος Edd. Neutrum habet B.
 7. ἀπεκάλουν a. Edd. ἐκάλουν D. et (ante ἔρ. tr.) B. 8. ὅτι ante ἐν τοῖς
 tr. D. μέρεσι τῆς Ἰουδ. inv. ord. D. 9. κείται [τ ex rasura] ἢ βηθλ. D.
 haec ἐν ᾗ ὁ—προφῆτου accesserunt ex D. ἐν ᾗ γεγέννηται Χριστὸς ὁ Θεός a. περὶ
 ἧς γέγραπται B. Statim haec Καὶ σὺ—Ἰσραὴλ accesserunt ex B.D. 11. εὐ-
 φρανθᾶ D. (106.) μὴ ὀλιγοστὸς D. (22. al.) 12. γὰρ pro μοι D.
 16. γεγέννηται D.a. γεγέννηται Edd. Statim ἐκ pro διὰ a. τῇ assumptum ex D.a.
 17. ὁρέων ἢ ὁρῶν D.a. 19. καὶ ὅσοις inv. ord. Edd. 21. ἤξει accessit
 ex B.D. a. τὸ om. a. 22. ὄρος] + τὴν συναγωγὴν a. γενεαλογεῖται D.a.
 γεγενῆσθαι λέγεται κατὰ σάρκα Edd. Statim ὁ addit a. 23. ἔσται Edd.
 25. τε om. D.

οὖν δασὺ καὶ κατάσκιον ἡ Συναγωγὴ, πολλοὺς ἐνεγκοῦσα
κατὰ καιρὸν τοὺς ἐξ ὧν ἀνέφν Χριστός. ὅτι γὰρ ἐστὶν ἐξ
Ἰουδαίων, πῶς ἐστὶν ἀμφιβάλλειν; γεγέννηται γὰρ ἐξ αἵ-
ματος Ἀβραὰμ καὶ Δαυεὶδ, κατὰ γε τὴν σάρκα φημί, καὶ
αὐτὸς δέ που φησὶ περὶ ἑαυτοῦ “Ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν 5
“Ἰουδαίων ἐστίν.”

S. Joan.
iv. 22.

Ἐκάλυπεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ
πλήρης ἡ γῆ.

Γέγονε μὲν γὰρ ἱλαστήριον διὰ πίστεως τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς
ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὅτε πέφηνε καθ’ ἡμᾶς καὶ ἐν 10
δούλου μορφῇ, τουτέστιν, ἄνθρωπος. ἔδοξε δέ πως ταύτης
ἕνεκα τῆς αἰτίας καὶ αὐτῶν μειονεκτεῖσθαι τῶν ἀγίων ἀγ-
γέλων, καὶ τῆς ἐκείνων εὐκλείας ἰέναι κατόπιν· ἀλλ’ ἦν
ἀνωτάτω πάλιν ὡς Θεός. καὶ πιστῶσεται λέγων ὁ σοφώ-
τατος Παῦλος “Τὸν δὲ βραχύ τι παρ’ ἀγγέλους ἡλαττω- 15
“μένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξη
“καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον.” ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν “ὑπὴκοος
“μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ” ταύτητοι καθὰ
γέγραφε πάλιν ὁ αὐτός· “ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ
“ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ 20
“ὀνόματι Ἰησοῦ πάν γόνυ κάμψη ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
“καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι
“Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.” ἀλη-
θεύσει δὴ οὖν ὁ Προφήτης λέγων Ἐκάλυπεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ
αὐτοῦ καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. οἱ μὲν γὰρ τὴν 25
ἀγίαν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ ταῖς ἄνω μοναῖς ἐνδιδαιτῶμενοι,

Heb. ii.
9.

Phil. iii.
8 9-11.

2. καιροὺς Edd. 2-6. Quae sequuntur ὅτι γὰρ—Ἰουδαίων ἐστίν om. B.
3. ἀμφιβαῖλλειν D. ἀμφιβαλεῖν Edd. γεγέννηται iid. 5. ἑαυτοῦ D. αὐτοῦ
Pont. αὐτοῦ Aub. 7. τῆς assumptum ex B.D. (a. 22. al.) [cf. infra et 707 b.]
9. Assumpta γὰρ ex D., τῆς ex B.D. 10. πέφηνκε Edd. 11. δέ om.
Aubertus. 18. τοι assumptum ex B.D. Statim καθὼς Edd. 19. ὁ
prius om. D. 21. αὐτοῦ pro Ἰησοῦ D. 22, 23. καὶ πάντα—Πατρός om. B.
26. ἐνδιδαιτῶμενοι D. διαιτ. Edd.

“ Πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελ- Heb.
 “ λόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.” ὁ δὲ i. 14.
 τοῖς τῆς θεότητος ἐνίδρυται θώκοις· καὶ οὐδενὶ μὲν ἐκείνων a 555 A.
 εἴρηται παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός “ Υἱός μου εἶ σὺ,” τὸν Ib. 5.
 5 δὲ καὶ Υἱὸν ὁμολογεῖ καὶ ἀγαπητὸν ὀνομάζει, καὶ σύνεδρον
 ἔχει συννυμνούμενόν τε καὶ συμπροσκυνούμενον. ἔφη γὰρ
 πάλιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ αὐτοῦ “ Ὅταν δὲ πάλιν Ib. 6.
 “ εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει Καὶ
 “ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.” οὐκοῦν
 10 καὶ εἰ γέγονεν ἱλαστήριον κατηγμένος εἰς ἀνθρωπότητα δι’
 ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, οὐδὲν ἡττόν ἐστι Θεός, καὶ ὑπὲρ πᾶ-
 σαν κτίσιν, ὁρατὴν δὴ λέγω καὶ ἀόρατον. καλύπτει γὰρ b
 οὕτως οὐρανούς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ· ἔσται δὲ πλήρης καὶ ἡ γῆ τῆς
 αἰνέσεως αὐτοῦ. τοῦτο καὶ αὐτὰ διακέκραγεν ἐναργῶς τὰ
 15 ἅγια Σεραφίμ, τὸν θεῖον αὐτοῦ περιεστώτα θρόνον, καὶ ταῖς
 εὐφημίαις ὡς Κύριον Σαβαὼθ καὶ τῶν ὅλων Θεὸν εὖ μάλα
 καταγεραίροντα· πλήρη γὰρ φάσκουσι τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν Es. vi. 3.
 γῆν τῆς δόξης αὐτοῦ. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις ἐκεῖνο λέγειν,
 ὅτι μεγάλη καὶ ὑπερτελής ἡ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ
 20 αὐτοὺς καλύψαι τοὺς οὐρανούς, εἰ ἐν μεγέθει νοοῖτο τῷ
 μετρητῷ, πιθανὸν εἰσδέξεται νοῦν· ἔφη γὰρ πού καὶ ὁ μακά- c
 ριος Δαυεὶδ “ Κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ Ps.
 “ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν,” τὸ τῆς χρηστότητος ἐπηρ- xxxv. 6.
 μένον καὶ τῆς ἀληθείας τὴν ὑπεροχὴν ὡς ἐν ποσότητι τῇ
 25 κατὰ σῶμα καὶ κατὰ τόπους σημαίνων.

Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται.

1. λειτουργ. πνεύματα hoc ordine D. ἀποστελλόμενοι B. 4. τοῦ as-
 sumptum ex B.D. 5. ὁμολογεῖν (sic) Aub. 7. πάλιν alt.
 assumptum ex D. 12. τὴν κτίσιν a. Edd. δὴ B. δὲ Edd. Neutrum
 habent D. a. καλύψει D. a. 13. οὕτως assumptum ex D. deest in a.
 ἔσται D. a. Edd. ἔστι B. καὶ ἡ γῆ πλήρης inv. ord. D. 14. διακεκράγασιν D.
 τὰ ἅγια Σεραφίμ B.D. τὰ Σ. τὰ ἅγια Edd. 17. φάσκουσι B. ἔφασκον D. Edd.
 18. δόξης D. αἰνέσεως Edd. βούλοιτό τις ἐκ. λ.] τις ἐκεῖνο καὶ βούλεται λέγειν D.
 inv. a. 19. ὑπερτελής a. 20. νοοῖται D. 21. πού om. B. καὶ
 assumptum ex D. a. 23. νεφελῶν] + τοῦ οὐρανοῦ D. ἐπηρητημένον a.
 25. κατὰ τὸ σ. a.

Es. ix.
1, 2.

Ἵτι φωτιῶν ἀφίκηται τοὺς ἐν σκότει τὸ διὰ πίστεως
 ἱλαστήριον, τουτέστι, Χριστὸς, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ διὰ
 φωνῆς τῶν ἁγίων προφητῶν. ὁ μὲν γὰρ ἔφασκε “Χώρα
 d “Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παρα-
 “λίαν κατοικοῦντες Γαλιλαίαν τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθή- 5
 1b. lx. 1. “μενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα.” ὁ δὲ “Φωτίζου, φωτίζου
 “Ἱερουσαλὴμ, ἥκει γὰρ σου τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ
 “σὲ ἀνατέταλκε,” μεμαρτύρηκε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ
 1b. lxii.
1. Πατὴρ οὕτω λέγων “Διὰ Σιών οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ
 “Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιο- 10
 “σύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου ὡς λαμπὰς καυθήσεται.”
 1 Cor.
1. 30. e δικαιοσύνη γὰρ καὶ σωτήριον ὁ Χριστὸς, “ὃς ἐγέννηθη ἡμῖν
 “σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύ-
 “τρωσις,” κατὰ τὰς γραφάς. οὐκοῦν οἵαπερ ἐν σκότει βαδί-
 ζουσι λαμπὰς ἡμῖν ἀνεδείχθη ὁ Χριστὸς, διὰ παιδείσεως 15
 εὐαγγελικῆς τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀπαλλάττων ἀχλὺς, ἣν
 ταῖς ἡμετέραις διανοαῖς ἐνιέει ὁ πάντων ἐχθρὸς, καταθρεῖν
 οὐκ ἠφίει τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεόν, οὔτε μὴν τὴν
 τῆς εὐσεβείας καὶ ζωῆς κατασκέπτεσθαι τρίβον. τὸ τοῖνυν
 556 A. π φέγγος, ὅπερ ἡμῖν ἔδειξεν ὁ Χριστὸς, ὡς φῶς ἔσται, τουτέστιν, 20
 οὐκ ἄμυδρον οὐδὲ οἶον ἀσθενὲς, καθάπερ ἀμέλει τὸ διὰ
 Μωυσέως· ἐν αἰνίσμασι γὰρ καὶ σκιαῖς ὁ νόμος· ἀλλ’ ὡς
 φῶς καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς ἀχλὺς, καὶ εἰς νοῦν καὶ καρδίαν
 εἰσδύμενον, καὶ τὴν νοητὴν ἡμῖν ἐναστράπτει ἀγνὴν, καὶ
 τὴν τῆς ἀκιβδύλου γνώσεως ἐνοικίζον ἀκτίνα. 25

Κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ.

1b Τὸ κέρας αἰὲ λαμβάνεται παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς

5. Γαλιλαία D. Γαλιλαίαν B. Edd. (sol.)

assumptum ex B.D.

om. D.

12. σωτήριον] + αὐτοῦ Edd. invitis B.D.

ἐγεννήθη D. Edd. ante Migne. Statim μὲν addunt Edd.

διὰ παιδ. εὐαγγελικῆς D. Edd. διὰ τῆς παιδ. τοῦ εὐαγγελίου B.

λάσσω D. ἦν] ἐν (sic) D.

ἔσται] ἐστὶ a.

21. τὸ assumptum ex B.D. a.

αὐτοῦ pro διὰ D.

23. καὶ primum om. D.a.

ἀχλὺς B.D. ἀχλύϊ a. Edd.

27. αἰὲ om. D. habet a.

6. φωτίζου alterum

8. ἀνέτειλε post aliud inceptum D.

αὐτὸς

om. D.

15. ὁ om. D.

16. ἀπαλ-

20. ὁ om. B.

23. καὶ

27. αἰὲ om. D. habet a.

- ἢ εἰς βασιλείαν καὶ δύναμιν, ἡγουν εἰς ὑπεροψίαν. καὶ τοῦτο διδάσκει ὁ μακάριος Δαυεὶδ λέγων “Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι
 “ Μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι Μὴ ὑψοῦτε κέρας·
 “ μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ
 5 “ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν.” “ ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος ῥήματα
 “ φθεγγόμενοι” τινες, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀδικίαν κατὰ
 τοῦ Θεοῦ λαλοῦσι, τῶν περὶ αὐτοῦ δογμάτων παρασημαί-
 νοντες τὴν ὀρθότητα, ἣ καὶ καθ’ ἕτερον ὄντινουν περιυβρίζοντες
 τρόπον.
 10 Δυνάμεως δὲ σημαντικὸν τὸ κέρας, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ
 Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀναδείξαντος ἡμῖν τὸν Υἱόν· “ ἤγειρε κέρας c
 “ σωτηρίας ἡμῖν,” καὶ πάλιν “ Τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται
 “ ἐν δόξῃ.” ἐν εὐκλείᾳ δὲ πάντα τὰ ἐν δυνάμει Χριστοῦ
 παραδόξως κατωρθωμένα. ἀφίκειται δὴ οὖν ὁ Μονογενὴς ἐν
 15 εἶδει μὲν τῷ καθ’ ἡμᾶς, καὶ ὅσον ἦκεν εἰς σάρκα καὶ ἀνθρω-
 πότητα, τῆς ἐν ἡμῖν ἀσθενείας ὑπομένων τὴν δόκησιν· πλὴν
 ἐν χερσὶν ὡς Θεὸς ἔχων πάντα τὰ κέρατα, τουτέστι, πάσας
 τὰς βασιλείας, κατὰ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν ἀντικειμένων
 ἐνεργειῶν. τὸ δὲ ἐν χερσὶν ὅταν λέγωμεν, τὸ ἐν ἐξουσίᾳ d
 20 λέγομεν. καὶ γοῦν πρὸς Θεὸν δεδιδάγμεθα λεγεῖν ἐν προσευ-
 χαῖς, “ Ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κληροῖ μου.” ὅτι δὲ ὑπενήνεκ-
 ται τῷ Χριστῷ πᾶσα δύναμις διαβολικὴ, καὶ τὰ καλούμενα
 κέρατα, τουτέστιν, αἱ κατὰ πόλεις τε καὶ χώρας τῶν ἀκαθάρ-
 των πνευμάτων τυραννίδες· διεμερίσαντο γὰρ τὴν σύμ-

Ps.
lxxiv.
5, 6.

2 S. Pet.
ii. 18.
Ps.
lxxiv. 6.

S. Luc.
i. 69.
Ps. cxi.
9.

Ps. xxx.
16.

1. εἰς alt. assumptum ex B.D. a. τοῦτο assumptum ex B. 2. διδάξει D.
 Statim αὐτὸς add. Edd. invitis B.D. λέγων ante ὁ μακ. tr. D. 3. παρα-
 νομεῖν a. (Vat.) κέρας] + καὶ a. (141.) 4. ἡμῶν Edd. μηδὲ pro καὶ
 μὴ D. (sol.) 5. γὰρ] + καὶ D. ῥήματα accessit ex B. 7. τοῦ
 assumptum ex B.D. λαλοῦσι ante κατὰ tr. D. παρασημαίνοντες D. Edd. διαστρέ-
 φοντες B. 8. ἢ om. D. καὶ assumptum ex B.D. 11. ἀναδεί-
 ξαντος B.D. a. προσαναδείξαντος Aub. πρὸς ἀναδείξαντος (sic) Pont. ubi πρὸς forte
 erat πρὸς (= πατρός) per repetitionem. 13. δὲ B. γὰρ Edd. Neutrum
 habet D. 15. ἦκεν assumptum ex B.D. 16. δόκησιν B. Edd. κάκωσιν D.
 17. ἔχει B. ἔχων ὡς Θεός inv. ord. D. 18. κατὰ B. Edd. καὶ D. τὴν as-
 sumptum ex D. 19. ἐνεργειῶν B. Edd. ἐχθρῶν D. ἐν prius om. D.
 20. λέγομεν] φαμὲν D. ἐν] + ταῖς D. 21. μου] ἡμῶν B. (sol.) 23. χώρας
 et πόλεις inter se tr. D. 24. διεμερίσαντο B.D. διειρομήσαντο Aub.
 διειρομήσαντο Pont.

S. Luc.
viii. 31.

πασαν γῆν· πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; τὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἐξουσία
τῶν ἀνθρώπων ἐξήλανε, τὰ δὲ προσήεσαν “καὶ παρεκάλουν
e “αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.”
γέγραπται γὰρ οὕτως παρὰ τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελισταῖς. ὅτι
δὲ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος καὶ αὐτὸν ἀπεσόβησε τὸν τῶν 5
ἀκαθάρτων πνευμάτων ἐπιστάτην, τουτέστι τὸν σατανᾶν,
ἀκονιτὶ καταθρήσομεν, αὐτοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ “Νῦν
“κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου
“ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς πάντας

S. Joan.
xiii. 31,
32.

557 A. a “ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν.” οὐκοῦν καὶ εἰ γέγονεν ἄνθρωπος, 10
ἀλλ' οὖν ἐν χερσὶ, τουτέστιν ἐν ἐξουσίᾳ, τὰς τῶν ἀντικει-
μένων δυνάμεων ἔχει τυραννίδας ἥτοι βασιλείας ἡγουν καὶ
δυνάμεις. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις ἐκεῖνο νοεῖν ἀπεριεργότερον,
ὥς ἐν χερσὶν ἔχει κέρατα Χριστὸς, τουτέστιν, ἅμαχόν τε καὶ
ἀκαταγώνιστον τὴν ἰσχύν, καὶ οὐς ἂν ἔλοιτο τῶν ἐχθρῶν 15
κερατίζουσιν εὐκόλως καὶ καταδηοῦσιν εὐχερῶς, καὶ οἶον
μόσχου δίκην ἀφορήτως ἐπιθρώσκουσιν, συνήσει πάλιν
ὀρθῶς.

b

Καὶ ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύν αὐτοῦ.

Δύο ταῦτα κατορθώσων ἀφίκετο Χριστὸς, καθελεῖν μὲν 20
τοὺς δι' ἐναντίας, οἱ πᾶσαν ἐπλάνησαν τὴν ὑπ' οὐρανόν·
ἀπεκόμισαν γὰρ τοῦ κτίσαντος Θεοῦ, τὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ
πρεπωδεστάτην κλέπτοντες δόξαν, καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν
ἀνάπτουντες κεφαλαῖς· ἀνασώσκειν δὲ τοὺς ἡπατημένους καὶ
δυσδιάφυκτον ἀληθῶς ὑπομείναντας πλεονεξίαν. ἀλλ' ὅτι 25

1. ἂν om. D.	ἐπ' ἐξουσία D. ἐπ' ἐξουσίας B. Edd.	3. μὴ om. B.
4. γέγραπται—εὐαγγελισταῖς om. B.	7. ἀπονητὶ D.	τοῦ om. B.
8. νῦν D. καὶ Edd.	τοῦ κόσμον (non τούτου addens) assumpta ex D. desunt in B.	
9. πάντα Edd.	12. τυρανν. ἔχει inv. ord. D.	ἡγουν καὶ δυνάμεις a. Edd.
καὶ δυναστείας D. καὶ om. B.	14. κέρατα ἔχει inv. ord. a.	15. ἰσχύν
καὶ ἀκαταγώνιστον pro καὶ ἀκ. τὴν ἰσχύν D.	16. κερατίζουσιν B. D. a.	
κερατίζουσιν Edd.	17. ἀφορήτως] οὐ φορητῶς D. a.	πάλιν] πάντως D.
20. ἀφίκεται D. b.	21. ἀπεναντίας D.	22. γὰρ D. τε Edd.
23. αὐτῶν assumptum ex D.	24. κεφ. ἀνάπτ. inv. ord. D.	ἀνασώσκειν D. b.
ἀνασώσων B. ἀνασώζειν Edd.		

μὲν τὰ ἐκείνων οἷχεται καὶ κατηφάνισται παντελῶς, ἐδί-
 δαξεν εἰπὼν “Κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ,” τὰ καταστρέφοντα c
 δηλονότι τὰ ἐκείνων κράτη, καὶ οἷον ἐκκερααῖζοντα τὴν ὑπερο-
 ψίαν. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἀνασώζειν ἡμᾶς, προσαποδείκνυσι
 5 λέγων “Ἐθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ. σεσώσμεθα
 γὰρ “οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης, ἃ ἐποιήσαμεν” αὐτοῖ, οὐκ Tit. iii. 5.
 ἐξ αὐχημάτων νομικῶν τετελείωκε γὰρ ὁ νόμος οὐδένα· ἀλλ’ Heb. vii.
 ἐξ ἡμερότητας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, κραταιὰν, τουτέστιν 19.
 ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην, θέντος τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀγάπησιν τοῦ
 10 Υἱοῦ. “Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὸν κόσμον, S. Joan.
 “ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ δέδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ iii. 16.
 “πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ’ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.” d
 σεσώσμεθα δὴ οὖν ἐξ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ
 μὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀνατλάντος θάνατον·
 15 εἰ καὶ ἀνεβίω πάλιν, καταργήσας μὲν τὸ τῆς φθορᾶς κράτος,
 ἀποστήσας δὲ ἡμῶν τὴν ἁμαρτίαν. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε
 “Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν Ib. xv.
 “αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.” κραταιὰ τοιγαροῦν ἀλη- 13.
 θῶς ἡ ἀγάπησις τῆς ἰσχύος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δι’ ἧς
 20 καὶ θανάτου καὶ ἁμαρτίας καὶ τῆς τοῦ διαβόλου πλεονεξίας e
 ἐξηρήμεθα.

Πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος.

5

Προβαδιεῖται, φησὶν, αὐτοῦ προάγγελσις καὶ προαναπή-
 σεται θρύλος, καὶ πολὺς ἔσται λόγος περὶ αὐτοῦ. ἅμα τε γὰρ
 25 ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου γεγέννηται Χριστὸς, καὶ ἤκον εὐθὺς ἐξ

1. μὲν] + δὴ Edd. in vitiis D. b. 2. εἰπὼν] + ὅτι D. τὰ om. D. b.
 4. ἀνασώζειν D. b. ἀνασώσειν B. Edd. προσαποδείκνυσι D. b. προαποδ. B. Edd.
 6. γὰρ assumptum ex B. D. a. b. ἃ a. b. Edd. ὡν B. D. αὐτοῖ D. ἡμεῖς a. Edd.
 7. νομικῶν assumptum ex D. a. οὐδένα B. D. a. οὐδέν Edd. 9. τοῦ
 Υἱοῦ a. b. Edd. desunt in B. D. 10. Haec ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ accesserunt
 ex D, post κόσμον transp. a. 11. δέδωκεν B. D. a. ἔδωκεν Edd.
 12. ἔχει D. 18. θῇ B. Edd. θήσει D. ἀληθῶς assumptum ex D, post
 ἀγάπ. tr. B. 19. Assumpta τῆς ἰσχύος ex D., Θεοῦ καὶ ex B. 22. Πρὸ]
 Ἀπὸ D. προπορεύσεται D. 24. θρύλος] Sic correxi ex b. θρύλος corr. ad
 θρύλος a. θρύλλος D. Edd. 25. ἐκ] διὰ b. γεγέννηται Edd.

S. Matth.
ii. 2.

558 A.

Ib. iv. 24.

S. Marc.
xiii. 10.

ἀνατολῶν οἱ Μάγοι, μονονουχὶ καταγγέλλοντος αὐτοῖς τὴν
γέννησιν οἰκονομικῶς τοῦ παραδόξως ὀφθέντος κατὰ τὸν
οὐρανὸν ἀστέρος. ἐπειδὴ δὲ προβαίνοντος τοῦ καιροῦ καὶ
σημείων ἤρξατο καὶ τῶν παραδόξων ἐργάτης εἶναι, τότε “ἐξ-
ἦλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ,” καθά φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς, “εἰς ὅλην 5
“τὴν Συρίαν.” ἄλλως τε καὶ διαβόητος γέγονεν ἐν πάσῃ
ἀληθῶς τῇ ὑπ’ οὐρανόν. τίς γὰρ ἠγνόηκε τὴν δόξαν Χριστοῦ;
ποῖον ἔθνος, ἢ χώρα τῆς ἐνούσης αὐτῷ ἰσχὺς μεμένηκεν
ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον; ὥς γὰρ αὐτὸς ἔφη πάλιν, κεκήρυκται τὸ
εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ περιπεφοίτηκεν ἡλίου δίκην 10
b τὴν σύμπασαν γῆν ἢ τῶν παρ’ αὐτοῦ γεγονότων λαμπρότης.

Καὶ ἐξελεύσονται εἰς πεδία οἱ πόδες αὐτοῦ.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οὐδὲν ἄναντες αὐτῷ καὶ ἀνήνυ-
τον· βαδιεῖται δὲ ὥσπερ ἐφ’ ἐκάστῳ πράγματι διὰ ψιλῆς 15
τε καὶ λείας ὁδοῦ. βάσιμα μὲν γὰρ καὶ εὐπόρευτα τῶν πεδίων
τὰ ἐψιλωμένα· δυσχερὴ δὲ καὶ οὐχ ἱππήλατα τὰ εἰς γηλόφους
ἀνεστηκότα. εὐκόλα δὴ οὖν τὰ πάντα τῷ Χριστῷ καὶ ἦν ἂν
c βούλοιτο διάττειν ὁδὸν, τὴν ἐφ’ ἐκάστῳ φημί τῶν δρωμένων,
αὕτη που πάντως ἐστὶ καὶ δυσχερείας ἀπάσης ἀπηλλαγμένη.
τί γὰρ οὐκ ἂν κατορθώσῃ, καὶ λίαν ἀμογητὶ, Θεὸς ὢν 20
φύσει καὶ τῶν δυνάμεων Κύριος; οὐκοῦν ὡς ἐξ ὁμοιότητος
τῶν ἐν τοῖς πεδίοις ἰόντων τῆς ἐν πράγμασι θεωρίας ποιεῖται
τὴν δῆλωσιν. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις πεδία νοεῖν τοὺς ταπει-

3. καὶ σημείων D. b. καταμόνας μένων B. Edd.

ἔργων ἐργάτης B. Edd. ἦν D. Statim τότε assumptum ex B. deest in D. b.

5. καθὼς Edd. 7. ἀληθῶς ante γέγ. tr. D. ἠγνόησε D. inv. a. 8. αὐτῷ

ἰσχύος a. αὐτῷ δυνάμεως D. ἰσχύος αὐτῷ Edd. 9. ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον B. ἢ

ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον a. ἀνήκοος D. ἀπείρατος ἢ ἀνήκοος Edd. 10. αὐτὸς ἔφη πάλιν

εὐαγγελιστὴς B. πάλιν ἔφη inv. ord. D. πάλιν om. a. 10. περιπεφοίτηκεν

(manu secunda περιπεφοίτηκεν) a. πεφοίτηκεν D. πεφώτικεν B. Edd. 11. γε-

γονότων] + ἔργων B. invitis D. a. 12. Καὶ assumptum ex D. deest

in F. Edd. (153.) 13. λέγει a. 14. ἐφ’ D. a. b. ἐν Edd. 15. τε

om. D. ὁδοῦ καὶ λ. inv. ord. D. τῶν πεδίων om. a. 16. ἐψιλωμένα]

λεία D. 17. τῷ om. D. a. 18. βούλοιτο D. φημί om. D.

19. αὕτῃ a. πάσης D. 21. ὡς om. a. 22. τοῖς om. D. a. b. ἐν

πράγμασι θεωρίας] Sic D. a. b. Edd. ἐν τοῖς πράγμασι πορείας B. (πράγμα et πο. ni

fallor in rasura. Theod. Heyse.) 23. δὴ assumptum ex D. b.

νοὺς τὴν καρδίαν οἱ καὶ “γῇ θελητῇ” χρηματίζουσι καὶ
 “Θεοῦ γεώργιον,” ἅτε δὴ τὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ
 δεχόμενοι σπόρον, καὶ ποιούντες καρπὸν, οἱ μὲν ἑκατὸν,
 οἱ δὲ ἐξήκοντα, οἱ δὲ τριάκοντα, νοήσει πάλιν ὀρθῶς. d
 5 ἔξεισι γὰρ ὥσπερ εἰς τὰ τοιαῦτα πεδία γεωργήσων ὁ
 Υἱὸς, κατ’ ἐκεῖνό που πάντως τὸ παρ’ αὐτοῦ λεγόμενον ὡς
 ἐν εἵδει παραβολῆς “Ἐξήλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν
 “σπόρον αὐτοῦ.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ “Καὶ τὰ
 “πεδία σου πλησθήσονται πιότητος” προσετίθει δὲ ὅτι
 10 “Καὶ αἱ κοιλάδες πληθυνούσι σίτον.” ὅτι δὲ νοηταὶ πάλιν
 καὶ αἱ κοιλάδες ἐφῆκε νοεῖν προσεπενεγκῶν εὐθύς “Κεκρά-
 “ξονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.” οὐ γὰρ τῶν ἀναισθήτων
 κοιλάδων τὸ ὑμνεῖν ἐστίν, ἥτοι διακεκραγῆναι, ἀλλὰ τῶν
 νοητῶν· τούτοις δ’ ἂν δρόσου δίκην ὁ θεὸς τε καὶ ἄνωθεν
 15 ἐνιζήσειε λόγος.

Mal. iii.
12.
1 Cor.
iii. 9.
S. Matth.
xiii. 23.

S. Luc.
viii. 5.
Ps. lxxiv.
12.

Ib. 14.

Ib.

Ἔσθη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ.

6

Τὸ ἔσθη πλειστάκις νοηθεῖν ἂν παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ
 γραφῇ καὶ ὡς ἐπὶ τινος πράγματος εἰς πέρας ἐκβεβηκότος.
 οἷον ὡς εἴ τις λέγοι τυχόν Ἔσθη τότε τὸ πράγμα, ἤγουν ὁ
 20 τοῦδε λόγος, τουτέστιν, ὠρίσθη καὶ πέπρακται. οὕτω καὶ
 ἡ Σεπφώρα τὸ Μωυσέως τῇ ψήφῳ περιτεμούσα παιδίον,
 πρὸς τὸν ἄγγελον ἔφασκε τὸν ὀλοθρευτὴν “Ἔσθη τὸ αἷμα a 559 A.
 “τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου.” οὐ γὰρ ὅτι πέπανται τοῦ
 αἵματος ἡ ῥύσις κατασημαίνειν ἤθελεν, ἀλλ’ ὅτι πέπρακται
 25 τῆς περιτομῆς τὸ χρῆμα, καὶ τετέλεσται τὸ ζητούμενον·
 δυσωπεῖ γὰρ θάνατον, ὁ τῇ νοητῇ φήφῳ περιτεμνόμενος·

Exod.
iv. 25.

1. τῇ καρδίᾳ D. χρηματίζουσα (sic) D.

ex B.D. 6. αὐτοῦ B.D. αὐτῷ Edd.

accesserunt ex D. 11. ἐφῆκε] + δὲ Edd. invito D.

13. ἐστὶ τὸ ὑμνεῖν inv. ord. D. διακεκραγῆναι D. δὴ κεκραγ. Edd.

pro θεοπν. D. 14. δρόσου] κέδρου Edd.

om. B. 15. *ζήσειε iid.

16. καὶ ἔσθη D (sol.)

17. τε pro γε D. θεία

19. ἤγουν b. οἷον Edd. τουτέστιν D. ἤγουν ὁ τοῦδε λόγος

20. ἥτοι pro τουτέστιν D.

21. ἡ om. D. b. τὸ] τοῦ Edd.

2. καὶ prius assumptum

10. Haec πληθυνούσι—κοιλάδες

προσενεγκῶν D.

Haec ἀλλὰ τῶν

νοητῶν accesserunt ex D.

15. *ζήσειε iid.

17. τε pro γε D. θεία

19. ἤγουν b. οἷον Edd. τουτέστιν D. ἤγουν ὁ τοῦδε λόγος

20. ἥτοι pro τουτέστιν D.

21. ἡ om. D. b. τὸ] τοῦ Edd.

JOS. V. 3.

αὕτη δέ ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, καθάπερ ἀμέλει καὶ
 Ἰησοῦς ὁ μετὰ Μωυσέα διαβιβάσας τὸν Ἰορδάνην τοὺς υἱοὺς
 Ἰσραὴλ μαχαίραις πετρίναις προστέταχε περιτέμνεσθαι, τῆς
 ἐν πνεύματι περιτομῆς ἀποπληρῶν τὸν τύπον. ὥσπερ γὰρ
 ὠνόμασται πέτρα ὁ Χριστὸς, οὕτω καὶ ψῆφος, ἡγουν μά- 5
 χαира πετρίνη, τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. οὐκοῦν τὸ ἔσθι καταση-
 μαίνει πολλάκις καὶ πράγματος πλήρωσιν.

Ἔσθι τοίνυν ὁ Χριστός· τουτέστιν, εἰς πέρας ἐκβέβηκε τὰ
 περὶ αὐτοῦ, καὶ ὥφθη τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐσαλευθῇ ἡ γῆ. γῆν
 δέ φησι τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, οἱ καὶ ἐσαλευθήσαν. καὶ 10
 τίνα δὴ τρόπον, φέρε λέγωμεν ὡς ἐνι. οἱ γὰρ πάλαι τὸν νοῦν
 οἷον ἀκράδαντον ἔχοντες εἰς τὸ θέλειν ἐργάζεσθαι τὰ πονηρὰ,
 οἱ ἐδραῖοι πρὸς ἀσεβείας, οἱ πεπηγότες εἰς φιλοσαρκίας, οἱ
 ἐρηρυσμένοι πρὸς πλάνησιν, σεσάλευνται καὶ κεκίνηνται,
 μετατεθειμένοι πρὸς θεογνωσίαν καὶ πρὸς ἔφεσιν ἀρετῆς. 15
 κεκίνηνται δὲ ὁμοίως καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας οἱ ἐξ αἵμα-
 τος Ἰσραὴλ, τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν παραδεξάμενοι μετακεχω-
 ρήκασιν γὰρ εἰς γε τὸ ἐλέσθαι βιοῦν εὐαγγελικῶς, καὶ τοῖς
 τοῦ Σωτῆρος πολιτεύεσθαι νόμοις. ὅτι δὲ τὸ σαλευεσθαι
 τὴν ἀπό τινος εἰς ἕτερόν τι μετάρθουσιν ἔσθ' ὅτε δηλοῖ, σαφές 20
 ἂν γένοιτο, τοῦ μακαρίου Δαυεὶδ ψάλλοντός τε καὶ λέγοντος
 “Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ.” οὐ
 γὰρ που φαμέν καταδονεῖσθαι τὴν γῆν· ταύτην δέ φημι τὴν
 ὑπὸ πόδας ἀνθρώπων καὶ αἰσθητήν· παρακαλεῖν αὐτόν·
 ἐξήτει δὲ μᾶλλον τὴν ἐκ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω γε- 25
 νέσθαι μετάρτασιν.

I's.
xviii. 1.

1. δέστι (sic) pro δέ ἐστι D. τοῦ assumptum ex B. 2. ὅς pro ὁ D.
 διαβιβάσας B. διαβεβηκὸτας D. Edd. 4. τὸν τύπον ἀποπλ. inv. ord. D.
 5. ὁ assumptum ex B. 7. καὶ om. D. 9. τῆς assumptum ex B.D.
 deest in b. 10. δέ om. D. τὴν γῆν κατοικ. inv. ord. D. 11. δὴ om. D.
 12. ἀκράδαντον ἔχοντες B.D.b. ἀκράδαντοι Edd. 13. ἀσεβείας D. ἀσέβειαν
 Edd. οἱ πεπηγότες εἰς φιλοσ. οἱ ἐρηρυσμένοι πρὸς πλάνησιν om. B.b. φιλο-
 σαρκίας D. φιλοσαρκίαν Edd. 15. καὶ assumptum ex b. deest in D.
 17. παραδεχόμενοι D. 18. γε om. D. 20. μετάρτασιν D.
 ἐσθ' ὅτε om. D. 21. τε καὶ λέγ. om. D. 23. ταύτην δέ φημι—
 καὶ αἰσθητήν om. B. δὴ pro δέ φημι D.

Καὶ εἰς μὲν οὗτος τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, εἰσδέξεται
 δέ τις καὶ ἕτερον ἐπ' αὐτοῖς κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον.
 Ἔστω φησὶ καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. δύο δὲ ταῦτα πέπονθεν
 ἡ γῆ, ἔστω τε γὰρ καὶ σεσάλευται. καὶ τίς ἂν εἴη πάλιν
 5 ὁ ἐπ' ἀμφοῖν λόγος, διατρανοῦν ἀναγκαῖον. ἔστω τοίνυν ὁ
 μεθύουσα γὰρ ὥσπερ καὶ κατασειομένη ῥαδίως πρὸς πᾶν
 ὀτιοῦν τῶν ἐκτόπων, καὶ οἶον παντὶ πνεύματι περιφερομένη, Eph. iv.
 βεβαίαν ἔχει λοιπὸν καὶ ἐρηρυσμένην τὴν στάσιν, ἐμπε- 14.
 δοῦντος αὐτὴν τοῦ Χριστοῦ, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ
 10 φωνῆς Ἡσαίου πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν εἰρημένον
 “Στήσον σεαυτὴν Σιών.” σεσάλευται δὲ πάλιν, καθάπερ Hier.
 ἥδη προεῖπον, τῆς ἀρχαίας ἀπάτης ἀποχωρήσασα, καὶ τὴν xxxviii.
 εἰς πᾶν ὀτιοῦν τῶν ἀρεσκόντων τῷ Θεῷ τιμῶσα μετάθεσιν. a 560 A.
 παράδοξον οὖν ἀληθῶς, τὸ καθ' ἓνα καιρὸν στήναί τε καὶ
 15 σαλευθῆναι τὴν γῆν. Χριστὸς γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἰδρυμένην
 αὐτὴν ἀποτελῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ μελετᾶν ἀναπεί-
 θων τὸν ἐκ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω κλόνον.

Ἐπέβλεψε καὶ ἐτάκη ἔθνη· διεθρόβη τὰ ὄρη βίβλ.

Τὸ ἐπιβλέψαι Θεὸν, δηλοῖ μὲν ἔσθ' ὅτε τὴν ὥς ἐν
 20 πραότητι καὶ ἀγάπῃ κατὰσκεψιν, ποτὲ δὲ τὴν ἐν θυμῷ τε ἡ
 καὶ ἀπειλῇ. “Καὶ γοῦν ἐπὶ τίνα, φησὶν, ἐπιβλέψω ἄλλ’ Es. lxvi.
 “ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς 2.
 “λόγους;” ἐλιπάρει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ οὕτω
 λέγων “Ἐπιβλέψον ἐπ’ ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με” διὰ δέ γε Ps. lxxv.
 16;
 exviii.
 132.

3. φησὶ assumptum ex D. δὴ om. B.
 ex ται.)

10. εἰρημένον assumptum ex B.
 ex B.D. καθάπερ ἥδη προεῖπον om. B.

13. τῷ om. D.a. μετὰστασιν D.a.
 pro ἐστιν D.a.

18. ἐτάκη B.D. (22. al.) διετάκη Edd. 17. ἀμείνω B.a. ἀμείνονα Edd. κρείττω D.
 XII. 153, 233.) διετρίβη F. Edd. καὶ ante διεθ. addit D. (Alex. manu altera,

deest in D. 19. ὥς assumptum ex B.a.
 20. τὴν assumptum ex B.D.a.

23. που om. B. 22. ἡσυχον Edd.
 24. γε om. D.

Ezek.
xiv. 8.

φωνῆς Ἰεζεκιήλ ἔφασκε περί τινος, ὅτι “Καὶ στηριῶ τὸ
“πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, καὶ θήσομαι
“αὐτὸν εἰς ἔρημον καὶ εἰς ἀφανισμόν, καὶ ἐξαρώ αὐτὸν ἐκ
“μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος.”

ε τοῦτο δὲ ἦν ἀπειλοῦντος ὀργὴν καὶ ὄλεθρον καὶ τὴν τοῖς 5
παροτρύνουσι πρέπουσαν δίκην. ἅμα τε τοῖνυν ἐπεβλεψεν
ὁ Χριστὸς, τουτέστιν, ἐν ὀργῇ τὸ ὄμμα τισὶν ἐπήνεγκε, καὶ
παραχρήμα κηροῦ δίκην ἐτάκησαν, καὶ οἶον πυρὸς κατα-
φλέγοντος διεθρύβη τὰ ἔρη βία. ἔβη δὲ καὶ ἔρη φησὶ τὰ
ἀκάθαρτα πνεύματα, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὑψηλοὺς τε καὶ 10
ἐπηρμένους καὶ ὀρῶν δίκην τῶν ἄλλων ἀνεστηκότας· ἐν
φαιλότῃ δὲ πάντως ἢ ὑπεροχῇ, καὶ ἐν ὑπεροψίαις τὸ
πλεονέκτημα. ἡ τάχα που καὶ κατ’ ἰσχὺν τὸ τῆς ἐνούσης
d αὐτοῖς ἀγριότητος μέτρον. ὑπέροπτα γὰρ τὰ δαιμόνια, καὶ
γούν ἀντεξάγει Θεῶ, καὶ τὴν αὐτῶ πρέπουσαν δοξαν ἐαν- 15
τοῖς ἀνάπτειν ἐπείγονται. πλὴν διεθρύβησαν βία. συνθραύ-
ονται γὰρ ἐν δυνάμει Χριστοῦ, καὶ κεχωρήκασιν εἰς τὸ
μηδὲν, καὶ ὑπὸ πόδας τέθινται τῶν πεπιστευκότων. ὅρος
δέ που καὶ ἐτέρωθι κατωνόμασται πάλιν ὁ σατανᾶς, πρὸς ὃν
ἔφη που ὁ Θεὸς διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς, ὡς ἐκ προ- 20
σώπου τοῦ Ναβουχοδονόσορ “Ἴδου ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὸ ὄρος τὸ
e “διεφθαρμένον τὸ διαφθειρόν πᾶσαν τὴν γῆν.”

Hier.
xlviii. 25.

Ἐτάκησαν βουνοὶ αἰῶνιοι.

Μνημονεύσας αἰνιγματωδῶς τῶν πονηρῶν καὶ ἀντικει-

3. εἰς prius om. D.

7. τισὶ τὸ ὄμμα inv. ord. a.

ὄρη βία) a. διεθρύβη Edd.

13. πλεονέκτημα] + ἔχοντας a.

τεξάγειν iid.

16. ἐπείγονται ἀνάπτειν inv. ord. D.

διεθρύβησαν Edd. συνθραύονται D. a. Edd. συντρίβονται B.

18. ὑπὸ πόδας B. D. a. [ὑποπόδας B.] ὑποπόδιον Edd.

quintur ὅρος δὲ που—τὴν γῆν om. B.

τῆς τοῦ assumpta ex D. ἐκ προσώπου D. ἐν προσώπῳ Edd.

(41. 228) πρὸς Edd.

5. καὶ τὴν τοῖς παροτρ. πρέπ. δίκην om. B.

9. διεθρύβη B. D. διεθρύβησαν (emittens τὰ

10. ἐν αὐτοῖς B. D. a. b. ἐν ἑαυτοῖς Edd.

14. ὑπέροπτα] ὑπέροπλα Edd.

15. ἀν-

διεθρύβησαν B. D. a.

17. ἐν om. D.

18-22. Quae se-

19. πάλιν om. D.

20. ὁ et

21. ἐπὶ D.

μένων δυνάμεων, αἱ καὶ ἀντιπράττουσι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ,
καταστρέφονται πρὸς ἁμαρτίαν τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσκεκό-
μικεν ἀναγκαίως καὶ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς τοὺς προ-
εστηκότας, οὓς καὶ βουνούς ὀνομάζει, διάτοι τὸ ἦρθαι δοκεῖν
5 ὑψοῦ καὶ ὑπερκεῖσθαι τῶν ἄλλων, κατὰ γε τὴν τάξιν τῆς
ἱερουργίας καὶ τὴν ἐντεῦθεν τιμὴν. αἰωνίους δέ φησιν αὐ- a 561 A.
τοὺς, διὰ τὸ τοῦ πράγματος διηνεκές· ἀκατάληκτος γὰρ ἡ
τοῦ Θεοῦ λειτουργία· δοξάζεται γὰρ ἐν παντὶ καιρῷ τε καὶ
χρόνῳ. εἰ γὰρ καὶ πέπανται τυχὸν τῆς ὡς ἐν σκιαῖς καὶ
10 τύποις λατρείας ἢ δύναμις, ἀλλ' οὐν ἡ τοῦ πράγματος φύσις
μετακεχώρηκεν ἐπὶ τὸ ἄμεινον. λειτουργοῦσι γὰρ οὐδὲν
ἦττον Θεῷ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν οἱ προεστηκότες, καὶ τὴν
ἀναίμακτον αὐτῷ τελοῦσι θυσίαν. αἰώνιοι τοιγαροῦν οἱ βουνοὶ
διὰ τὸ τῆς λειτουργίας διηνεκές τε καὶ ἀκατάληκτον. πλὴν b
15 τοῖς ὅρεσι τοῖς νοητοῖς ὁμοῦ συνεθραύσθησαν, καὶ τοῖς
ἔθνεσι συνετήκοντο. ἐπεὶ γὰρ πεφρονήκασιν τὰ τοῖς δαι-
μονίοις ἀνδάνοντα, καὶ τὸ τῷ διαβόλῳ δοκοῦν πεπληρώκασιν,
σταυρῷ παραδόντες τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, καὶ κατὰ πολ-
λοὺς αὐτῷ τρόπους ἐμπαροινήσαντες, ταύτητοι δικαίως τὴν
20 αὐτὴν ἐκείνοις ἀνατλάντες δίκην καθήρηνται καὶ πεπτώκασιν,
καὶ ἡ φησιν ὁ προφήτης “Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔστιν
“ὁ ἀναστήσω αὐτόν.”

Acta SS.
App. iii.
15.

Amos v.
1, 2.

Πορείας αἰωνίους αὐτοῦ ἀντὶ κόπων εἶδον.

7
c

Πορείας ἔσθ' ὅτε καὶ ὁδοὺς καὶ τρίβους, τὰς θείας ἐντολὰς
25 ὀνομάζειν ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ

1. τοῦ assumptum ex B. 2. καταστρέφουσαι] κατασύρων φησι (in
ras.) B. 6. τὴν ἐντ. τιμὴν D. τῆς ἐντ. τιμῆς B. Edd. 7. Haec ἡ
τοῦ Θ. λ. δοξάζεται γὰρ accesserunt ex D. 14. πλὴν] + ὅτι a. 15. τοῖς
v. ὅρεσιν D. συνεθρίβησαν (sic) D. 16. συνετήκοντο B.D.a. συνετάκησαν
Edd. πεφρονήκασιν τ. τ. δ. ἀνδ. καὶ om. D. τοῖς assumptum ex B. 21. ὁ
assumptum ex B.D. καὶ post ἔπεσεν addit Aub. 23. αὐτοῦ om. F. Edd.
(68, 97, 153, 228.) 24. τὰς B.D. καὶ Edd. θείας] + ἡμῖν iud. ὀνομάζ.
ἐντ. inv. ord. D.

Hier. vi.
16.

φωνῆς Ἱερεμίου “Στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐρωτήσατε τρί-
“βους Κυρίου αἰωνίους, καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθὴ,
“καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ καὶ εὐρήσετε ἀγνισμόν ταῖς ψυχαῖς
“ὕμῶν.” καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς τοῦ μακαρίου Δαυεὶδ

P's. cxviii.
32.

“Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν 5
“μου.” ἐτάκησαν δὲ οὖν βουνοὶ, φησὶ, τουτέστιν, οἱ παρὰ
d τοῖς Ἰουδαίοις τὴν τοῦ καθηγεῖσθαι λαχόντες δόξαν, καὶ τὰ
τῆς κατὰ νόμον ἱερουργίας ἀνημμένοι αὐχήματα. τὰς γάρ
τοι πορείας, ἥτοι τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἐμμανουήλ· δηλὸν δὲ
ὅτι τὰ εὐαγγελικὰ θεσπίσματα· καὶ τῶν ἀρχαίων χρησμο-

S. Matth.
xi. 28-30.

δημάτων τὴν ἀσυγκρίτως ἀμείνω τε καὶ φανοτέραν παί-
δουσιν ἀντὶ κόπων εἶδον, τουτέστιν, ἡγήσαντο φορτικὴν καὶ
ιδρώτους ἔμπλεω, καίτοι λέγοντος ἐναργῶς τοῦ πάντων ἡμῶν
Σωτῆρος Χριστοῦ “Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ
e “πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν 15
“μου ἐφ’ ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ
“ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς
“ὕμῶν. ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου
“ἐλαφρόν ἐστι.” δύσοιστον δὲ καὶ ἐτέρως ἐποιοῦντό τινες
τὰς πορείας αὐτοῦ, δι’ ὧν ἦν δύνασθαι διάττειν εὐκόλως εἰς 20
ζωὴν αἰώνιον. ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς
τῆς μυστικῆς εὐλογίας τὴν δύναμιν ἣτις ποτέ ἐστι διεσάφει

S. Joan.
vi. 53.

562 A.

a “τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πῖητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ
“ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.” οἱ δὲ τῶν οὕτω σεπτῶν ἀκροώμενοι 25

Ib. 60.

λόγων παραληροῦντες ἔφασκον “Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος

1. τοῖς ὁδοῦ (sic) D. 2. Κυρίου om. D. 3. ἀγνισμόν D.
(Alex.) 6. οἱ βουνοὶ D.a. φησι om. D. habet a. ἦγον pro τουτέστιν D.
7. καὶ τὰ—αὐχήματα om. D. τὰ post ἀνημ. tr. a. 8. αὐχήματα B.a.
καυχήματα Edd. 9. Ἐμμανουήλ] Κυρίου a. invitis D.b. δηλονότι pro δηλόν
δὲ ὅτι D. 11. ἀσυγκρίτως om. D. φανερωτέραν D. 12. τουτ. ἡγήσ.
φορτικὴν] φορτ. δηλονότι ἡγήσ. D. 13. ἔμπλεω D. a (manu prima) ἐμπλεων
a (v suprascr. manu sec.) Edd. καίτοι] + γε Edd. inv. B.D.b. 14. πρὸς
μὲ om. D. πάντες accessit ex B.D. 19. δύσοιστον a. Edd. δυσσοιστοὺς D.
καὶ assumptum ex B.D.a. τινες ἐποιοῦντο inv. ord. D. 20. αὐτοῦ B.D.a.
αὐτῶν Edd. διαίττειν εὐκόλως hoc ordine D.a. 21. ὁ alt. assumptum ex B.
22. διασαφεί D. 23. ἀμὴν alt. accessit ex B. ἀμὴν ἀμ. λ. ἡμῖν om. D.

“ οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν ; πῶς δύναται ἡμῖν οὗτος
 “ δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν ;” ἐπεμαρτύρατο δὲ λέγων ὁ
 Εὐαγγελιστὴς ὅτι “ Ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
 “ ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ’ αὐτοῦ περιεπά-
 5 “ τουν.” ὅτε καὶ αὐτοῖς τοῖς μαθηταῖς προσετίθει Χριστὸς
 τὸ, εἴπερ ἔλοιτο καὶ αὐτοὶ ἀποφοιτᾶν αὐτοῦ λέγων “ Μὴ καὶ
 “ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν ;” προσυπὴντα γεμῖν ὁ θεσπέσιος
 Πέτρος διακεκραγῶς “ Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα ; ῥή-
 “ ματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.” οὐ γὰρ τεθέανται τὰς πορείας
 10 ἀντὶ κόπων αὐτοὶ, ἀλλ’ ἦν ἡδύς τε αὐτοῖς καὶ ἀξιάκουστος
 ἀληθῶς ὁ λόγος. αἰωνίους δὲ τὰς περείας εἶναι φησιν.
 πεπαύσεται γὰρ οὐδαμῶς, παρατενεῖ δὲ μᾶλλον εἰς αἰῶνα
 τὸν ἐνεστηκότα, καὶ μέχρι παντὸς στήσεται τὸ εὐαγγελικόν
 τε καὶ σωτήριον κήρυγμα, καίτοι τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ νομι-
 15 κῆς παλαιωθείσης ἐντολῆς, καὶ τὸ ἄμεμπτον οὐκ ἐχούσης, c
 καθά φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος, καὶ διὰ τοῦτο τῆς δευ-
 τέρας εἰσκεκομισμένης, “ ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις”
 νενομοθετήσθαι λέγεται. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἐν
 πνεύματι προανακέκραγε λέγων πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν
 20 Ἰησοῦν τὸν Χριστόν “ Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς
 “ τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια.” οὐ μεμένηκε γὰρ,
 ὡς ἔφην, τὰ ἐν σκιαῖς, ἀλλὰ καὶ κατεληξαν μὲν οἱ τύποι,
 διαπέπηγε δὲ τὰ Χριστοῦ, καὶ μέχρι παντὸς τὸ ἀκράδαντον d
 ἔχει.

S. Joan.
vi. 52.

Ib. 66.

Ib. 67.

Ib. 68.

Heb. viii.
13, 7.

Ib. 6.

Ps.
cxviii.
142.

d

25 Σκηνώματα Αἰθιόπων πτοηθήσονται, καὶ σκηναὶ γῆς Μαδιάμ.

Τὰ χρηστότερα τῶν διηγημάτων αἰεί πως ἔχει τὸ ἀξιά-

1. οὗτος prius om. B. 2. τὴν σάρκα δοῦναι inv. ord. D. Statim αὐτοῦ
 add. Edd. inv. B.D. 3. πολλοὶ ἐκ τούτου et περιεπάτουν μετ’ αὐτοῦ inv. ord. D.
 5. προσετίθει D. Edd. προετίθει B. Statim ὁ addit D. 7. προσσηπὴντα (sic)
 Edd. 8. ὡδὶ κεκραγῶς pro διακεκρ. D. 11. εἰναί φησιν hoc ord. a.b. φησιν
 εἶναι D. Edd. εἶναι om. B. 12. παρατενεῖ a. Edd. παρατείνει D.b. παραμενεῖ B.
 14. τε assumptum ex D. ἀρχαιοτέρας (sic) D. 16. καθά B. ὡς D. καθῶς
 Edd. Haec ὁ σοφώτατος accesserunt ex B.D. 18. νενομοθετήσθαι] correxī
 ex D. νενομοθετήσθαι Edd. 18-24. Haec καὶ γοῦν—τὸ ἀκράδαντον ἔχει om. B.
 19. προανακέκραγε D. προανεκεκράγει Edd. 20. τὸν om. D. 22. καὶ
 assumptum ex D. 23. τὰ] + διὰ D. invito a. 26. χρηστὰ D.

κουστον, καὶ ἀπροσκορῇ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ εἰ διὰ τῶν
 αὐτῶν τις ἴοι ῥημάτων. προαφηγησάμενος τοίνυν τῶν ἀντι-
 κειμένων δυνάμεων τὴν εἰς τὸ ἀναλκι φορὰν, καὶ παραδείξας
 αὐτὰς ὡς ἐν ὁμοιώματι τῶν ἐθνῶν τηκομένας, καὶ μὴν καὶ
 ὡς ὄρη συντριβομένας, παρεικάζει πάλιν αὐτὰς τοῖς ἄλλοις 5
 φύλοις, οἱ τῆς Ἰουδαίων κατεστρατεύοντο γῆς. οὗτοι δὲ
 ἦσαν οἱ τε πρὸς ἡῶ καὶ νότον Αἰθίοπες τὴν Ἰνδικὴν προστοι-
 κοῦντες θάλασσαν, καὶ μέντοι καὶ Μαδιηναῖοι, καὶ αὐτοὶ τὴν
 ὄμορον οἰκοῦντες ἔρημον. ποτηθήσονται τοίνυν, φησὶν, οἱ
 τῇ ἀγίᾳ μαχόμενοι πόλει, ἵνα νοῶμεν τὴν νοητὴν Σιών, ἣτις 10
 ἐστὶν Ἐκκλησία Χριστοῦ, ἣν οἰκοῦσιν οἱ ἅγιοι, καὶ τὸ ἀπό-
 λεκτον γένος, ὡς ἐν τύπῳ πάλαι τῷ Ἰσραὴλ, καθὼ καὶ
 ἐρμηνεύεται Νοῦς ὁρῶν Θεὸν ὁ Ἰσραὴλ. τεθαύμασται δὲ
 καὶ ὁ Ναθαναὴλ, ὡς “ἀληθῶς ὢν Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος 15
 “οὐκ ἔστιν.” οὐκοῦν ὡς ἐν εἰκόνι καὶ τύποις τοῖς Αἰθίοψι
 καὶ Μαδιηναίοις, οἱ τὸ ἀπόλεκτον αἰὲ κακοῦν ἤθελον γένος,
 τουτέστι τὸν Ἰσραὴλ, τὰ τῶν δαιμονίων συνήσομεν στίφη,
 τὰ τοῖς ἁγίοις ἀνθεστηκότα. φαίη δ’ ἂν τις καὶ ἐτέρως
 Αἰθίοπας ὀνομάζεσθαι τοὺς εἰδωλολάτραις, οἷς ὁ βίος ἐστὶ
 σαρκικὸς, γεώδης τε καὶ ἐν ἀκαθαρσίαις· Αἰθίοπες δὲ οἱ 20
 τοιοῦτοι· τὸ γάρ τοι θεῖον εἰς νοῦν οὐκ ἔχουσι φῶς, ἀλλ’
 εἰςὶ μονονουχὶ μέλανες τὴν καρδίαν καὶ κατεσκοτισμένοι
 τὰς φρένας, οἷς καὶ ὁ δράκων εἰς κατάβρωσιν δεδοσθαι
 λέγεται. ψάλλει γάρ που καὶ φησιν ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν
 τῶν ὅλων Θεόν “Σὺ συνέτριψας τὴν κεφαλὴν τοῦ δρά- 25
 “κοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν.” ὥσπερ
 γὰρ ἡμεῖς τὸν ζωοποιὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον πνευματικὴν καὶ
 ἁγίαν πεποιήμεθα τροφήν, οὕτω καὶ οἱ φιλαμαρτήμονες

1 S. Pet.
ii. 9.

563 A. a
S. Joan.
i. 48.

Ps. lxxiii.
14.

1. ἀπροσκορεῖ D. εἰ om. D. 2. ἡ D. 4. ὁμοιώσει D. 7. οἱ τε D.
οἱ ποτὲ B. Edd. 8. καὶ secundum assumptum ex D. τὴν ὁμ. καὶ αὐτοὶ inv.
ord. D. 12. τῷ B.D.a. ὁ Edd. καθὼ B. καθ’ ὁ D.a. καθὼς Edd.
13. ὁρῶν] + τὸν a. ὁ assumptum ex D.a. 14. ὢν assumptum ex D. ἐν ᾧ
δόλος οὐκ ἔστιν om. B. 15. τύποις D. Edd. τύπῳ B. 16. οἱ D. ὅτι B. Edd.
17. δαιμονίων B.D. δαιμόνων iud. 20. οἱ assumptum ex B.a.b. deest in D.
23. εἰς κατάβρωσιν D. κατάβρωσις B. εἰς κατάβρωμα Edd. 25. τὴν
κεφαλὴν B.D. cf. supra 121 b. τὰς κεφαλὰς Edd. 28. πεποιήμεθα habet D.

καὶ τὸν φύσει Θεὸν οὐκ ἐπεγνωκότες μονονουχὶ σιτοῦνται
τὸν σατανᾶν, αὐτὸν ἔχοντες εἰς νοῦν, καὶ τὰ αὐτοῦ φρο-
νοῦντες καὶ λέγοντες. Μαδιθηναῖοι δὲ πάλιν εἶεν ἅν, ὡς
ἔφην, οἱ τοῖς ἁγίοις δυσμενεῖς. εἰ δὲ δὴ τις ἔλοιτο καὶ
5 τὴν τοῦ ὀνόματος πολυπραγμονῆσαι δύναμιν, ἐρμηνεύεται
Μαδιθηναῖος κατακεκριμένος, ἥτοι καταδεδικασμένος· πρέποι
δ' ἅν ἡ τοιαύδε κλήσις αὐτῷ τε τῷ σατανᾷ καὶ ταῖς σὺν αὐτῷ
δυνάμεσι πονηραῖς “Οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα
“τετήρηται.”

2 S. Pet.
ii. 17: cf.
S. Jud.

13.

10 Μὴ ἐν ποταμοῖς ὀργισθῆς, Κύριε; ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου; 8
ἢ ἐν θαλάσῃ τὸ ὄρημά σου; ὅτι ἐπιβῆσθι ἐπὶ τοὺς ἵππους d
σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. ἐντείνων ἐντενεῖς τὸ τόξον 9
σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα, λέγει Κύριος.

Σκοπὸς τῷ Προφῆτῃ τῆς ἀρχαίας οἰκονομίας ἀμείνω τε
15 καὶ φανότεραν καὶ ἐπὶ μείζουσιν ἀσυγκρίτως γεγεννημένην
ἀγαθοῖς ἀποφῆναι τὴν δευτέραν. πάλαι μὲν γὰρ διὰ
Μωυσέως σαρκικῆς δουλείας ἐξεκόμιζε τὸν Ἰσραὴλ, μετα-
στοιχειώσας μὲν εἰς αἷμα τοὺς τῶν Αἰγυπτίων ποταμούς,
σημεῖά τε καὶ τέρατα πεποιηκώς· εἶτα διαστήσας τὴν θά- e
20 λασσαν τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ διαβιβάσας μὲν τοὺς λελυτρω-
μένους, ἐναποπνίξας γερμὴν τοῖς ὕδασι τοὺς τῶν Αἰγυπτίων
μαχιμωτάτους. ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ
Θεοῦ Λόγος, ταῖς τοῦ διαβόλου πλεονεξίαις ὑπεξευγμένην
ὅλην ἐξείλετο τὴν ὑπ' οὐρανὸν, οὐ ποταμούς εἰς αἷμα μετα-

1. ἐπιγινώσκοντες D. μονονουχὶ om. D. 3. πάλιν B.D.a.b. πάντως Edd.
ὡς ἔφην om. D. a.b. habet B. 4. καὶ assumptum ex D.b. 5. πολυ-
πραγμονῆσει (= ση) pro ἔλοιτο et πολυπραγμονῆσαι D. 6. κατακεκριμένος]
Sic recte B.D. κατακεκριμένος b. Pont. κατακεκρυμμένος Aubertus. Statim haec
ἥτοι καταδεδικασμένος assumpta ex D. 7. δὴ pro τε D. 8. εἰς
αἰῶνα D.b. εἰς τὸν αἰῶνα B. εἰς τοὺς αἰῶνας Edd. 10. ὀργισθῆς B.D.
(Alex.) ὀργίσθης Pont. ὠργίσθης Aub. (Vat.) μὴ pro ἡ D. ὁ om. Edd.
13. τὰ assumptum ex D. (Alex. XII.) deest in B. λέγει Κύριος om. D. (198.)
habet B. 15. φανότεραν] φοβερωτέραν (sic) D. Statim καὶ—ἀγαθοῖς om. D.
21. ἀποπνίξας D. invito b. 22. ἐπειδὴ δὲ B.D.b. ἐπεὶ δὲ Edd. 23. ὑποζ.
(sic) b. 24. ὅλην om. b.

βαλὼν, οὐχ ὕδασι τὴν ἰδίαν ἐπιχέων ὀργήν, οὐ θαλάσσης κύματα διελὼν, οὐκ ἀνθρώποις ὀλεθρον ἐπιφέρων· ἀποκτεί-

564 A. ^a νας δὲ μᾶλλον αὐτὸν τὸν μαιφόνον δράκοντα, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τε καὶ δι' αὐτὸν ἡρμημένην καθελὼν ἁμαρτίαν, καὶ τὸ δυσάντητον τοῦ θανάτου καταλύσας κράτος, καὶ καλέσας ⁵ ἅπαντας εἰς θεογνωσίαν, διὰ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, οἱ πᾶσαν ἐκπεριθέοντες τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ περιφέροντες ὄνομα, καὶ μάλα δικαίως, κατεθαυμάζοντο. ὧ τοίνυν Δέσποτα, φησὶν, ἀξιόκουστα λίαν τὰ ὧν αὐτὸς γέγονας ἀνουργὸς, καὶ πολὺ τὸ ἄμεινον ἔχοντα τῶν διὰ ¹⁰ Μωυσέως τὰ παρὰ σοῦ πάλιν κατωρθωμένα. οὐ γὰρ ποταμοῖς ἐποίσεις ὀργήν· οὐχ ὕρμήσεις κατὰ θαλάσσης· οὐκ ἐν ἐκείνοις· πόθεν; τῆς σῆς θεοπρεποῦς ἐξουσίας διαλάμψει τὸ θαῦμα· ἀλλ' ἐπιβήσῃ μᾶλλον ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. τίνες δ' ἂν εἶεν οἱ ἵπποι ¹⁵ πάλιν; οἱ μακάριοι μαθηταὶ Ἀπόστολοί τε καὶ Εὐαγγελισταὶ, οἱ τοῖς θείοις αὐτοῦ θελήμασιν ὁλοτρόπως ὑπέξυγμένοι, οἱ τρυφεροὶ καὶ εὐήνιοι καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἐτοίμως ^c ἔχοντες τῶν δοκούντων αὐτῷ, οἱ Χριστὸν ἔποχόν τε καὶ ἡνίοχον ἔχοντες, ὧν εἰς ἐστὶ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, περὶ ²⁰ οὗ φησιν αὐτός “Ὅτι σκεῖνος ἐκλογῆς ἐστὶ μοι οὗτος τοῦ “βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν.” ὁξεῖς δὲ δὴ λίαν οἱ ἵπποι, περινοστοῦντες ἅπασαν τὴν ὑπ' οὐρανόν. οὕτω καὶ “Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ μυριοπλάσιον εἶναι λέγεται, χιλιά- ²⁵ “δας ἔχον εὐθηνούντων.” πλεῖστοι γὰρ ὅσοι κατὰ καιροὺς,

Acta SS.
App. ix.
15.

Ps lxxvii.
18.

1. ἰδίαν] οἰκείαν b. θαλάττης b. 2. οὐκ—ἐπιφέρων om. D. habet b.
4. ἡρμημένη] Sic edidi. εὐρμημένη D. ἡδρμημένη B. ἰδρμ. Edd. 7. ἐμπεριθ. D.
τοῦ assumptum ex B. 9. αὐτός om. D. habet b. 11. τὰ assumptum
ex B. deest in D.a. πάλαι D.a. κατωρθωμένα B. κατορθωμάτων D. κατωρθω-
μένων a. Aub. κεκατ. Pont. 13. ἐκείνοις πόθεν;] Sic correxi ex a. ἐκείνους
πόθεν D. Edd. 16. μαθηταὶ] Sic a. Edd. προφῆται D.b. 19. τε
om. D.b. habent B.a. Haec καὶ ἡνίοχον assumpta ex B.D.a.b. post ἔχοντες tr. D.
20. ὡς pro ὧν Edd. ante Migne. ἐστὶ B. Edd. ἦν D. 21. μοι ἐστὶν inv.
ord. D. οὗτος om. D. 22. Citat ὁξεῖς λίαν οἱ ἵπποι inter scholia in Psalmos
a fol. 299 v. δὲ assumptum ex B.D. δὴ om. D. 23. τοιοῦτοι pro
ἵπποι D. πᾶσαν D. a l. cit. 24. Haec τοῦ Θεοῦ accesserunt ex B.D. a l. c.
χιλιάδας] μυριάδας B. χιλιάδας B mg. 25. ἔχον om. D. εὐθηνούντων B.D.
a l. c. (Vat.) εὐθηνούντων Edd.

καὶ μετ' ἐκείνους γεγόνασι λαῶν ἡγούμενοι καὶ τῆς διανοίας
τὸν αὐχένα ταῖς τοῦ Σωτῆρος ὑπέχοντες ζεύγλαις, καὶ τοῖς
ἀπανταχῇ τὴν δόξαν αὐτοῦ περιφέροντες, καὶ τὸν τῆς ἀλη- 2 Tim. ii.
15.
θείας ὀρθοτομοῦντες λόγον, καὶ οἷον ἅπασαν ἱπποκροτοῦντες d

5 τὴν γῆν. σωτηρία δὲ τῶν ἵππων ἢ ἱππασία. ἔτρεχον γὰρ
οὐ μάτην, ἀλλ' ἵνα σώσειαν πόλεις, χώρας τε ὁμοῦ καὶ ἔθνη,
καταστρέφοντος τοῦ Χριστοῦ τὰς τῶν δαιμόνων ἀρχὰς, οἱ
πάσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν γῆν διενείμαντο, τοῖς ἰδίους θελή-
μασιν ὑποφέροντες τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν. ἐπειδὴ δὲ
10 ἔμελλον διαπίπτειν αἱ πάλαι τῶν δαιμόνων ἀρχαί, ταύτητοί
φησιν εἰκότως Ἐντείνων ἐντενεῖς τὸ τόξον σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα.
ὀρμήσει γὰρ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, οὐκ ἐν ποταμοῖς ἢ θαλάσ- c
σαις, ἀνατρέψει δὲ μᾶλλον τῶν δαιμονίων τὰ σκῆπτρα.

Ποταμῶν ῥαγίσεται γῆ, ὄψονται σε καὶ ὠδινήσουσι λαοί· 10
15 σκορπίζων ὕδατα πορείας αὐτοῦ.

Διαμέμνηται πάλιν τῶν τοῦ Σωτῆρος κατορθωμάτων, καὶ
τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καθ' ὧν τὸ τόξον ἐντείνεται, ἡγουν ἐν-
ταθήσεται, λέγει προστεθήσεσθαι καὶ τὴν τῶν ποταμῶν γῆν,
τάχα που τὴν τῶν Βαβυλωνίων ὑποδηλῶν· ὑπ' αὐτὴν γὰρ a 565 A.
20 ἐτέλει τὸ τηνικάδε καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν· ἵνα διὰ τούτου
πάλιν ὡς ἐξ εἰκόνας ἐχθρῶν αἰσθητῶν, καὶ ἡ τῶν νοητῶν καὶ
ἀοράτων πληθὺς σημαίνεται, πρὸς ἣν τοῖς ἁγίοις ἡ πάλῃ. Eph. vi.
κέκρυπται δέ πως αἰὲ τῶν προφητῶν ὁ λόγος. οὐκοῦν ὡς 12.

2. τοῖς ἀπανταχῇ B.D. a l. c. γῆς ἀπανταχοῦ Edd.

ἅπαν a l. c. ἱπποκροτοῦντες B. ἱπποκρατοῦντες D. a l. c. Edd.

Edd. invitis B.D.a.b.

ordine D.a.

ἅπασαν B. οὔτινες ἅπασιν D.

assumptum ex B.D.b.

Edd. invitis B.a.b.

om. B. (Vat.) invito F. (XII.)

18. λέγει [λέγ] D. φησι Edd.

ἐτέλει B. ὑπ' αὐτοὺς γὰρ ἦν D. αὐτὴ γὰρ Edd.

ἐχθρῶν D. Statim assumpta καὶ ex D. ἡ τῶν ex B.D.

πληθὺς D. σημαίνεται D.

VOL. II.

4. ἅπασιν D.

5. ἢ ἱππασίας

6. πόλεις] πόλεις· πολλὰς D.

7. τοῦ assumptum ex D.a.

8. ἔπος om. D.

9. εἰπεῖν om. B.

10. τοι

11. τὰ assumptum ex b. deest in D.a.

12. αὐτοῦ

13. Διὰ μέμνηται D. Μέμν. Edd.

14. ποταμοὶ ῥαγίσονται γῇ D. (sol.)

15. αὐτοῦ

16. δύναμις pro

ἐκ μέρους τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, ἡ Βαβυλωνίων σημαίνεται γῆ, καὶ δι' αὐτῆς αἰνιγματωδῶς ἡ τῶν δαιμονίων ἀγέλη.

Ἡ τάχα τι καὶ ἕτερον ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑπεμφαίνει λόγος. ποταμῶν γὰρ ἔοικε γῆν ἀποκαλεῖν τὴν Ἰουδαίαν, διὰ 5
 b τοι τὸ πλείστους ἐν αὐτῇ γενέσθαι προφήτας, ποταμῶν δίκην τὸ ἔθνος κατάρδοντας, καὶ οἷον θείοις νάμασιν ἐπικλύζοντας. Ps. xcvi. 8. περὶ ὧν οἶμαί που φησὶ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Ποταμοὶ “κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό.” καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς Es. xliii. 20, 21. “Ἡσαίου Θεός.” “Εὐλογήσῃ με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρήνες 10 “καὶ θυγατέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ “ποταμοὺς ἐν γῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτὸν, “λαόν μου ὃν περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διηγείσθαι.” Ps. xxxv. 9. ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τάχα που χειμάρρους τρυφῆς ὠνόμασται, καὶ ἔστιν ἀληθῶς, καὶ μέντοι καὶ 15 Es. lxvi. 12. ποταμός· ἔφη γάρ που περὶ αὐτοῦ διὰ φωνῆς ἀγίων “Ἴδου “ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ’ αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χει- “μάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν.” εἴρηται δὲ καὶ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὀρμήματα εὐφραίνουν 20 “τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ.”

Λυπεῖ δὲ οὐδὲν καθ’ ὁμοιότητα τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγίους ὀνομάζεσθαι ποταμοὺς, ἅτε δὴ συμμόρφους γεγονότας αὐτῷ νοητῶς. ὥσπερ γὰρ ἐστὶ τὸ φῶς μὲν αὐτὸς S. Joan. i. 9. S. Matth. v. 14. τὸ ἀληθινόν, ἔφη δέ που τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις “Ὑμεῖς “ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.” οὕτω καὶ ποταμὸς ὑπάρχων 25 αὐτὸς καὶ μέντοι καὶ ὕδωρ ζῶν, χαρίζεται τὸ τοῖς ἴσοις ἐπισημνύνεσθαι καὶ τοῖς ἀγίοις. ἡ τοίνυν γῆ τῶν νοητῶν

1. μέρους accessit ex B.D. 2. γῆ om. D. 4. ὁ προφ. ἡμῖν hoc ordine D. 5. ἀποκαλεῖν τὴν Ἰουδαίαν D.a.b. [ἀπολεῖν sic (syllaba s. f. lineae omissa) b.] τὴν Ἰουδαίαν καλεῖν Edd. 6. γεγενῆσθαι D. 7. καὶ οἷον—ἐπικλύζ. om. D. habent a.b. 8. που] πως Edd. 9. αὐ pro μὴν B. Statim καὶ assumptum ex D. 11. ἔδωκα habet D. 12. τὸ alt.] τὸν e suo Migne (cum sqq. conjungens). 14. ὁ alt. assumptum ex B. ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χρ. desunt in D. τάχα που assumpta ex D. 16. αὐτοῦ D. ἐαυτοῦ Edd. 21. καθ’ ὁμοίωσιν D. 23. αὐτῶν (sic) Edd. αὐτῷ γεγ. inv. ord. D. 24. που assumptum ex D. ἀγίοις] + αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ D. 25. κόσμου] + τούτου D.

ποταμῶν, τουτέστιν ἡ Ἰουδαία, πιεῖν οὐκ ἀνασχομένη τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, καὶ τὸν τῶν ἀγίων προφητῶν οὐκ εἰσδεξαμένη λόγον, οὔτε μὴν τὸν διὰ Μωυσέως· εἰ γὰρ ἐπίστευσαν Μωυσεῖ, ἐπίστευσαν ἂν τῷ Χριστῷ, περὶ γὰρ αὐτοῦ ἐκεῖνος
 5 γέγραφε· ῥαγήσεται, τουτέστι διψήσει. ῥήγνυται γὰρ ἡ διψῶσα γῆ.

S. Joan.
v. 46.

Καταθανμάζει δὴ οὖν ὁ Προφήτης, καὶ οἷον ἐν ᾗθει φη-
 σὶν Ἡ πάλαι πολλοὺς ἔχουσα ποταμούς, καὶ τῶν θείων ναμά-
 των δαψιλεστάτην τὴν χορηγίαν, διψὰς καὶ ἀνάρδευτος ἔσται
 10 γῆ. ἐπειδὴ δέ σε, φησὶν, ὦ Δέσποτα, τεθέανται νοητῶς
 ἐπιφανέντα λαοὶ, τουτέστιν, οἱ ἐξ ἐθνῶν συνέντες τὸ ἐπὶ
 σοὶ μυστήριον, ἔλαβον εὐθὺς ἐν ὧδισι τὸ ἀγαθόν, ἔγκαρποί-
 τε γεγόνασιν. ἀρμόσειε δ' ἂν αὐτοῖς καὶ λέγειν “Διὰ τὸν
 “φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν
 15 “καὶ ἐτέκομεν. πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς α 566 A.
 “γῆς.” οἱ γὰρ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν ἐπιγραφάμενοι τὸν
 Ἐμμανουήλ, τὸν θεῖον ὠδίνουσι φόβον, καὶ πᾶν αὐτοῖς ἔσται
 κῆμα νοῦ καρπὸς ἀρετῆς, καὶ εἰς πνεῦμα σωτηρίας ἐκτελευ-
 τήσει τὸ σπούδασμα· οὐκοῦν ὄψονται σε καὶ ὠδινήσουσι λαοὶ
 20 τὸ σὸν ἐκπίνοντες νᾶμα, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς νάμασιν ἐκ-
 μεμεθυσμένοι. προσήεσαν γὰρ φιλοτίμως λέγοντι “Εἰ τις
 “διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μὲ καὶ πινέτω,” ἦσθα γὰρ, φησὶν,
 οὕτω πλουσιόδωρός τε καὶ ἀγαθός, ὥς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς b
 πορείαις σκορπίζειν ὕδατα, τουτέστι, τὸν ζωοποιὸν τῆς εὐαγ-
 25 γελικῆς παιδεύσεως λόγον. ὥς γάρ φησιν ὁ Ματθαῖος
 “Περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς πάσας τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας,
 “διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ
 “εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον

Es. xxvi.
18.

S. Joan.
vii. 37.

S. Matth.
ix. 35.

1. ἀνεχομένη Edd. invitis B.D.a.b.

ἐπίστευον pro ἐπίστευσαν b.

γέγραφε om. B.

om. D. οἰονεῖ pro οἷον ἐν ᾗθει D.

in Edd.

11. τουτέστιν om. D.

Edd. cf. De Ad. 260 d. Glaph. 200 e. Cod. melior. ἐκνήσαμεν B.D. (24. 36.)

20. ἐκπίνοντες D. ἐκπίνοντες Edd.

ἦσθα D.a.b. ἦν B. Edd. φησὶν assumptum ex b.

3. διὰ assumptum ex b.

4. τῷ D.b. καὶ Edd. περὶ γὰρ αὐτοῦ ἐκ.

5. διψήσεται Edd. invitis B.D.a.b.

9. διψήσει D.

10. ὧ deest

15. σου] + ὁ D. ἐποιήσαμεν b.

22. Haec καὶ πινέτω accesserunt ex B.D.

24. σκορπίζεις a.

“καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.” τοῦτο οἶμαί ἐστι τό σκορπιζων ὕδατα πορείας αὐτοῦ. ὅτι δὲ τῆς θεοπνεύστου διδασκαλίας ὁ λόγος ὕδωρ ὠνόμασται πανταχοῦ παρά γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν;

Ἔδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς. ἐπῆρθη 5
11 ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς.

Τοὺς ὠδινήσαντας λαοὺς καὶ ἐγκάρπους ἤδη γεγεννημένους ἄβυσσον ἀποκαλεῖ, πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους ὄντας ἀποφαίνων· τοιαύτη γὰρ ἡ ἄβυσσος. ὀνόματι δὲ τῷ τοιῷδε καὶ ἡ τῶν ἀγίων ἀγγέλων κέκληται πληθὺς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ. 10 καὶ γοῦν ἔφη που ὁ Θεὸς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ ἄρχοντος Τύρου περὶ τοῦ σατανᾶ Ὅτε ἐξέπεμπον αὐτὸν εἰς τὸν ἄδην, d ἐθρήνησεν ἡ ἄβυσσος ἐπ’ αὐτῷ. κατενηνεγμένου γὰρ καὶ πεπτωκότος τοῦ πάντων ἐπέκεινα καὶ ἐν δόξῃ προὔχοντος, 1b, 14, 15 ὃς καὶ μετ’ αὐτῶν ἐτέθειτο τῶν Χερουβὶμ, κατὰ τὴν αὐτοῦ 15 τοῦ προφήτου φωνὴν, τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, σφόδρα λελυπησθαι τὴν νοητὴν ἄβυσσον, τουτέστι, τὰς τῶν ἄνω πνευμάτων ἀγέλας, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπιστυγνάσαι πεπονθότι καὶ τῷ τῶν ὅλων προσκεκρουκότι Θεῷ. οὐκοῦν ἡ ἄβυσσος, φησὶ, τουτέστιν ἡ ἀμέτρητός τε καὶ ἀκατάληπτος τῶν πεπιστευ- 20 c κότων πληθὺς, καὶ μέντοι καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐν αὐτῇ φαντασίας, τουτέστι πάλιν πᾶν ὅσον ἐστὶν ἐν αὐτῇ λαμπρόν τε καὶ ἐπηρμένον, καὶ ταῖς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ φαντασίαις, ἧτοι δόξαις κεναῖς κατηγλαϊσμένον ἔδωκε φωνὴν αὐτῆς. δοξολογεῖται γὰρ ὁ Χριστὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπων ἔθνους, 25 καὶ τοῦτο δρῶντας προθύμως κατίδοι τις ἂν μικροὺς καὶ

4. ἀμφιβαλεῖν B.D. ἀμφιβάλλειν Edd. 5. αὐτῆς alt.] αὐτοῦ F. Edd. (Co.)
7. Haec καὶ ἐγκάρπους—πολλοὺς accesserunt ex B.D. 8. ἀποφαίνει Edd.
11. που om. B. ὁ assumptum ex D. 12. ἐξέπεμπεν Edd. εἰς τὸν ἄδην]
Iacuna 10 litt. B. 13. ἡ ἄβ. ἐπ’ αὐτῷ] αὐτὸν ἡ ἄβυσσος D.
15. τέθειτο D. 16. λελυπησθαι σφόδρα inv. ord. D. 20. τε
om. D. 21. καὶ alt. assumptum ex D. 22. πάλιν accessit ex B.
deest in D.

μεγάλους, λαμπροὺς καὶ ὠσήμεους, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων
 περιφανεστέρους, καὶ ὑπεροχὴν ἔχοντας ἢ τὴν ἐν δόξῃ τυ-
 χόν, ἢ τὴν ἐν πλούτῳ καὶ λαμπρότητι τῇ κατὰ τὸν βίον·
 ἃ λίαν ὀρθῶς ὠνόματε φαντασίας ἤγουν ὕψος φαντασίας. ^a 587 A.
 5 οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτοῖς ἢ δόκησις, ὅτι “ Πᾶσα σὰρξ χόρτος
 “ καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.” ὅτι δὲ ἔδωκεν
 ἢ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, καὶ ταῖς εὐφημίαις καταγεραίρουσι
 τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μικροὶ καὶ μεγάλοι,
 σαφηνιεῖ λέγων καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ “ Αἰνεῖτε τὸν Κύριον
 10 “ ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι.” προσθεῖς δὲ
 δὴ τούτοις ὄρη καὶ βουνούς, ξύλα τε καρποφόρα καὶ πάσας
 κέδρους, θηρία τε καὶ κτήνη, ἐρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτὰ,
 προσεπάγει πάλιν “ Ἀρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, ^b 1b. 11-
 “ νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων αἰ- ^{13.}
 15 “ νεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου.” ἔφη δέ που καὶ ὁ μέγας
 ἡμῶν Ἰησαῖας περὶ αὐτοῦ “ Βασιλεῖς ὄψονται αὐτὸν καὶ
 “ φοβηθήσονται· ἄρχοντες καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ.”
 Ἀποδίδωσι δὲ ὥσπερ τὴν αἰτίαν, τοῦ τὴν ἄβυσσον καὶ
 μέντοι καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας αὐτῆς δοῦναι τὴν φωνήν,
 20 ἐπάγων εὐθύς Ἐπήρθη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστι ἐν τῇ τάξει
 αὐτῆς εἰς φῶς. ὥσπερ δὲ τὴν ἄβυσσον νενοήκαμεν, οὐ κατὰ ^c
 γε τὸν ἐν αἰσθήσει λόγον· παχὺς γὰρ λίαν· πνευματικῶς δὲ
 μᾶλλον καὶ νοητῶς, οὕτω καὶ νῦν οὐχὶ τοῖς στοιχείοις, ἡλίω
 τε φημὶ καὶ σελήνῃ, τὸν τῆς διανοίας ἐνήσομεν ὀφθαλμόν·
 25 ἀλλ’ ἐξ ὁμοιότητος τῆς ἀπ’ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἀμείνω διάττοντες,
 τὴν τῶν νοημάτων δύναμιν κατοψόμεθα. οὐκοῦν ἥλιον μὲν
 γοῦν φαμεν τὴν φωτοειδῆ τε καὶ ἑκλαμπρον τῶν εὐαγγελι-
 κων θεσπισμάτων μυσταγωγίαν, σελήνην δὲ αὖ τὸ μεῖον τε

Es. xl.
6.Ps.
cxlviii. 7.
1b. 9, 10.1b. 11-
13.Es. xlix.
7.

4. ὠνόμασεν ὀρθῶς inv. ordine D. Haec ἤγουν ὕψος φαντασίας accesserunt
 ex B.D. 6. χόρτου assumptum ex D. deest in B. 7. ἄβυσσος]
 + τὴν Edd. invito D. 8. ἡμῶν assumptum ex B.D. τὸν alt. om. D.
 9. σαφηνίζει Edd. 11. δὴ om. D. 15-17. ἔφη δέ—προσκυνή-
 σουσιν αὐτῷ om. B. 17. Habet φοβηθήσονται D.
 αὐτόν D. 19. καὶ assumptum ex B. deest in D. 20. δοῦναι αὐτῆς
 inverso ordine D. 21. δέ assumptum ex D. 27. Haec γοῦν
 φαμεν assumpta ex B. εἶναι φαμεν D.b. 28. δὲ D.b. τε B. Edd.

καὶ ἀμυδρότερον τοῦ νόμου φῶς, φαίνοντος, ὡς ἐν νυκτὶ
 d καὶ σκότει, τῷ πρὸ τῆς ἐπιδημίας καιρῷ. κέκληται γὰρ
 Mal. iv. 2. ἡμέρα καθ' ἣν ἀνέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ὁ τῆς δικαιοσύνης
 2 S. Pet. ἥλιος, ὁ νοητὸς ἑωσφόρος, ἐν καρδίαις ἀνατέλλων τῶν πε-
 i. 19. πιστευκόντων. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “ Αὕτη ἡ ἡμέρα, 5
 P's. cxvii. 24. “ φησὶν, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασόμεθα καὶ εὐ-
 “ φρανθῶμεν ἐν αὐτῇ.” ὥσπερ δὲ χθαμαλὸς ὢν ἔτι, καὶ
 μόλις ἀνίσχων τῆς γῆς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, οὐπω μὲν εὐρὺ
 καὶ λαμπρὸν, συνεσταλμένον δὲ ὥσπερ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἴδιον
 e ἔχει φῶς, ἀναθρόσκων γεμὴν ὑψοῦ, φαιδροτάτην τοῖς ἀπαν- 10
 ταχῇ τῆς ἀκτίνος ποιεῖται τὴν ἐκβολήν· οὕτω καὶ ἡ διὰ
 Χριστοῦ παιδεύσις, τουτέστιν ἡ εὐαγγελικὴ, συνεστελλετο
 μὲν ἐν ἀρχαῖς, καὶ ἡγνοεῖτο πολλοῖς· ἡλίον δὲ δίκην μονον-
 ουχὶ καὶ ἀνίσχουσα, καὶ εἰς ὕψος ἰοῦσα κατὰ βραχὺ, καὶ
 τὴν τῆς θεογνωσίας ἀγῆν ἀφιεῖσα πανταχῇ καταπλήττει 15
 τὴν ἄβυσσον, τουτέστιν ἅπαν ἀνθρώπων γένος· τοιγάρτοι
 καὶ δέδωκε τὴν φωνήν. δοξολογεῖ γὰρ, ὡς ἔφην, καὶ Θεὸν
 568 A. a ὀνομάζει, καὶ τῶν ὅλων Κύριον καὶ λυτρωτὴν ὁμολογεῖ
 τὸν Ἐμμανουήλ.

Ἐπὶ ῥῆθι οὖν ὁ ἥλιος, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ ἡ σελήνη, τουτέστιν 20
 ὁ νόμος, ἔστι ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς. κατόπιν μὲν γὰρ
 τῆς εὐαγγελικῆς παιδεύσεως ἐστὶν ἡ διὰ Μωυσέως, καὶ αὕτη
 ταῖς αὐτῇ, ὅτι καὶ σκιὰ καὶ τύπος. ἐπειδὴ δὲ πλήρωμα
 νόμου καὶ προφητῶν ὁ Χριστὸς, ἐξέλαμψε καὶ ὁ νόμος.
 τοῖς γὰρ πάλαι δι' αὐτοῦ προαπηγγελμένοις τὰ ἐκβεβηκότα 25
 b συμβάλλοντες, τεθανυμάκαμεν ἤδη καὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου τὸ φῶς

2. σκότῳ D.b. τῷ [τὸ (sic) D.]—καιρῷ B.D.b. τοῦ—καιροῦ Edd. 3. ἡμέρα]
 + Κυρίου D. καθὼν (= καθ' ὃν) b. invitis B.D. ἐλάμψεν D. invito b. 4. ἐν]
 + ταῖς D. 5. γοῦν om. D. 6. ἀγαλλιασώμεθα Edd. 9. ἔχει
 τὸ ἴδιον φῶς ἐν ἑαυτῷ inverso ordine D. 10. ἀναθρόσκων D.b. ἀνατέλλων
 Edd. φαιδροτάτα Edd. ἀπανταχῇ B. ἀπανταχοῦ D. iid. 13. ἀρχαῖς D.b.
 ἀρχῇ Edd. μονονουχὶ καὶ om. D. 15. ἀφιεῖσα b. ἱεῖσα D. ἱεῖσα Edd.
 Statim πανταχῇ b. Edd. πανταχοῦ B.D. 16. ἅπαν ἀνθρώπων γένος b. ἅπαν τὸ
 γένος τῶν ἀνθρώπων D. πᾶν ἀνθρώπων ἔθνος Edd. 18. ὁμολογεῖ assumptum
 ex D. 20. δέ assumptum ex B. deest in D. 21. αὐτῆς] αὐτοῦ ex corr.
 manu prima D. 23. καὶ prius om. B. 24. ἐξέλαμψε repetit bis
 Aubertus. 25. προ αὐτοῦ b. προαπηγγελμένοις δι' αὐτοῦ D. 26. ἤδη]
 + δέ Edd. inv. B.D.b. τὸ φῶς D.b. Edd. σαφῶς B.

προανατυποῦντος ἡμῖν ἀστείως κατὰ πολλοὺς τρόπους τὸ
Χριστοῦ μυστήριον. ἔστι δὴ οὖν εἰς φῶς. μακαρίζει δὲ καὶ
αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοὺς συνενεγκόντας ἐν ἑαυτοῖς νομικὴν
τε ἅμα παιδευσιν καὶ εὐαγγελικὴν. ἔφη γὰρ οὕτω “Διὰ
5 “ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς γραμματεὺς,” τουτέστιν ὁ τὸν
νόμον εἰδὼς, “ μαθητευθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,
“ ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ πλουσίῳ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ
“ θησαυροῦ αὐτοῦ νέα καὶ παλαιά.”

S. Matth.
xiii. 52.

Παραδεξόμεθα δὲ καὶ ἕτερον ἐπὶ τῷδε νοῦν, οὐκ ἀπί-
10 θανον, ὥς γε μοι φαίνεται· βαίνοντα δὲ μᾶλλον τοῦ εἰκότος c
ἐγγύς. ἥλιον μὲν γὰρ εἶναί φαμεν, καὶ μάλα ὀρθῶς, τὸν
Ἐμμανουήλ. ὠνόμασται γὰρ οὕτω, καὶ ἔστιν ἀληθῶς.
σελήνην δὲ λέγεσθαι νομιστέον, ὥς ἐξ ὁμοιότητος τοῦ στοι-
χείου, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, φαίνουσιν τοῖς ἐν σκότει,
15 καὶ ὥς ἐν νυκτὶ διαλάμπουσιν. ὅτε τοίνυν ἐπήρθη ὁ ἥλιος
κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνήν· ἀναβέβηκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν
ὁ Χριστὸς ἐπὶ τὸν τίμιον σταυρόν· τότε καὶ ἀνέλαμψεν ἡ
ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία καὶ ἔστι ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς, τουτ-
έστι, πλησιφαῆς οἰά τις σελήνη, καὶ τὴν τάξιν τοῦ ἰδίου d
20 σώζουσα κύκλον, φῶς γέγονε τοῖς ἐν σκότει, καθάπερ ἔφη
ἀρτίως. ὅτι δὲ ὑψουμένου τε καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων
ζωῆς ἀνατλάντος σταυρόν τοῦ Χριστοῦ, συνέστη λοιπὸν ἡ
Ἐκκλησία, διδάξει πάλιν ὁ αὐτός “ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
“ ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος
25 “ μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, καρπὸν πλείονα φέρει.” καὶ πάλιν
“ Κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἐμαν-

S. Joan.
xii. 24.

Ib. 32.

1. ἡμῖν ἀστείως κατὰ π. hoc ordine D. ἡμῖν post π. tr. Edd. 3. ἐν om. D.
4. ἅμα] ἅρα (sic) Edd. οὕτω om. D. 6. ἐν habent B.D. 9. παραδεξόμεθα D.
Edd. καὶ assumptum ex D.b. 10. βαίνοντες (sic) Edd. 11. εἶναι
assumptum ex D.b. οὖν pro εἶναι B. 12. ὠνόμασται γὰρ οὕτω καὶ ἔστιν
ἀληθῶς om. B.b. ἀληθές Edd. 13. λέγεσθαι om. D. 14. τοῦ
Θεοῦ om. B.b. habet D. 15. ὥς assumptum ex D. 17. Χριστὸς]
Κύριος D. ἀνέλαμψε καὶ inv. ord. D. 18. αὐτῆς B.D.b. αὐτῶν Edd.
ἡγοῦν pro τουτέστι D. 21. τε assumptum ex D. Χριστοῦ pro τε B.
τοῦ κόσμου pro τῶν πάντων D. 22. τοῦ Χριστοῦ assumpta ex D.
23. πάλιν ὁ D. λέγων Edd. 25. μενεῖ Edd. πλείονα B. Edd. cf. supra
350 e. πόλιν D. 26. Κἀγὼ ἐὰν] ἐὰν ἐγὼ D.

ε “τόν.” οὐκοῦν τὸ ὑψοῦσθαι τὸν ἥλιον, σημαίνει πού πάντως ἢ τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πάθος, ἡγουν τὴν εἰς οὐρανούς ἀναφοίτησιν· ὑψοῦσθαι γὰρ δὴ καὶ ὧδέ φαμεν αὐτόν.

Βολίδες σου πορεύονται εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὕπλων σου.

Βελιδας ἐνταῦθά φησι τὰς ἀνὰ πᾶσαν ἰούσας τὴν γῆν, 5 καὶ ὡς ἀπὸ τόξου πεμπομένας, ἡγουν χειρὸς εὐσθενούς, τοὺς ἀγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς, περὶ ὧν ἔφη 569 A. α που καὶ ὁ μακάριος Δαυεῖδ “Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, Ps. cxlvi. 4. “οὕτως υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων.” ἐξετινάχθη μὲν γὰρ καὶ ἐκβέβληται τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, διάτοι τὸ ἐμπαροινῆσαι 10 Χριστῷ καλοῦντι πρὸς ζώην· οἱ γεμὴν ἐκείνων υἱοὶ καὶ ἐξ αἵματος ὄντες τοῦ Ἰσραὴλ, οἱ ἀπόλεκτοι μαθηταὶ βολίδες τε καὶ βέλη γεγόνασιν, οἷον ἐκ χειρὸς τρέχοντες τῆς ἀλκιμω-τάτης, καὶ παντὸς εὐκόλως διῴκνυμέναι τοῦ πληττομένου πρὸς θάνατον. αἱ τοιαῦται βολίδες ἀποστέλλονται μὲν, ὡς 15 1) ἀπὸ χειρὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐμπήγνυνται δὲ τοῖς τοῦ διαβόλου σπλάγχθοις, καὶ ἀναιροῦσι τὸν δράκοντα. καὶ γοῦν καὶ ὁ μακάριος Δαυεῖδ ἀναμελῶδεϊ που λέγων πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν “Τὰ βέλη σου ἡκονημένα, δυ- Ps. xlv. 6. “νατὲ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν 20 “τοῦ βασιλέως.” οὐκοῦν δαπανῶνται μὲν τοῖς τοιοῖσδε βε- 2 Tim. iv. 8. λεσι τὰ τῶν δαιμονίων στίφη, καὶ πρὸς ὀλέθρου γίνονται τοῖς ἐχθροῖς· τοῖς γεμὴν ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τετιμηκόσι διὰ τῆς πίστεως, ἐτέραν ἀποπληροῦσι χρεῖαν.

1. ὑψοῦσθαι D. ὑψῶσθαι B. ὑψῶσαι Edd. που om. B.
2. ἡ assumptum ex B.D.
3. ὑψοῦσθαι D. ὑψῶσθαι B. ὑψῶσαι Edd. αὐτόν assumptum ex D. deest in B.
4. προπορεύονται D.
5. ἐνταῦθα] ἐνθάδε B.
6. εὐσθενούς] Neutrum habet D. εὐσθενούς inv. ordine D.
7. εὐσθενούς Edd.
8. που om. B.
9. μὲν assumptum ex B.D.
10. τοῦ om. D.
11. τρέχουσαι B. inv. D.
12. τοιαῖδε [τοιαῖδε (sic) D.] βολ. D.b. βολ. τοιαῦται Edd. Statim ἀποστίλλονται iid. repugnantibus B.D.b.
13. καὶ ult. assumptum ex D.
14. ἐμελῶδε D.
15. Ἰ. τὸν X. om. D.
16. δυνατὰ (sic) Edd.
17. καρδίαις iid.
18. δαιμονίων B.D. δαιμόνων Edd. ὀλέθρου habent B.D.
19. χρεῖαν B.D.b. χάριν Edd.

τετρωμένους γὰρ ἀγάπης ἐργάζονται, κατὰ γε τὴν λέγουσαν c
 νύμφην ἐν τῷ ἔσχατι τῶν ἁσμάτων “Ὅτι τετρωμένη Cant v.
 “ἀγάπης ἐγὼ εἰμι.” 8.

Εὐρίσκονται δὲ καὶ ἐτέρως φέγγος ἀστραπῆς τῶν ὅπλων
 5 αὐτοῦ· ὅπλα δὲ αὐτοῦ νοηθεῖεν ἂν, οἷς καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς
 ἐναρμόσασθαι δεῖν ὁ μακάριος Παῦλος ἐπιτάττει λέγων
 “Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ.” αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ Eph. vi.
 θώραξ τῆς δικαιοσύνης, ἡ περικεφαλαία τοῦ σωτηρίου, ὁ 11.
 θυρεὸς τῆς πίστεως, τὸ ὑποδεδέσθαι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ 1b. 14.
 10 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἡ μάχαιρα τοῦ Πνεύματος. 17.
 οὐκοῦν ὅπλα μὲν τὰ τοιαῦδε Χριστοῦ, οὐκ αὐτὸν περιβάλ- d
 λοντα, παρ’ αὐτοῦ δὲ μᾶλλον τοῖς ἀξίοις δωρούμενα. λαμπρά
 δὲ τὰ ὅπλα, καὶ οἷον ἀστραπῆς ἔμπλεα· φανοτάτη γὰρ ἡ
 ἀρετὴ· αἱ τοίνυν βολίδες εἰς φέγγος ἔσονται τῆς ἀστραπῆς
 15 τῶν ὅπλων σου. ὅτι γὰρ ἀπαστράπτει τὰ ὅπλα, φωτιοῦσιν
 αὐτοὶ διδάσκοντες τοὺς ἡγνοηκότας. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς
 φιλαμαρτήμοσιν ἀκαλλῆς οἶά τις ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, καὶ οὐπω
 λαμπρά· παρὰ δέ γε τοῖς εἰδόσιν αὐτήν, οὐδὲν ἀστραπῆς
 ἔλαττον, λαμπρὸν καὶ διαφανῆ, καὶ τοῖς ἀπανταχῇ γνωρι- e
 20 μώτατον ὑποτελοῦσα τὸν ἄνθρωπον. πρῶτοι δὲ οὖν οἱ
 θεσπέσιοι μαθηταὶ τὴν τῶν σῶν ὅπλων ἔχοντες ἀστραπὴν,
 ἔσονται καὶ ἐτέροις εἰς φέγγος αὐτῆς. ὅνπερ γὰρ τρόπον
 οἱ τῆς ἱατρικῆς ἐμπειρίας ἐπιστήμονες, τοὺς ταῖς τῶν ὁμμά-
 των ἀρρώστιας ἐμπεπτωκότας, καὶ τὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος
 25 φεύγοντας φῶς, ἀπαλλάττοντες τοῦ πάθους τῆς τοῦ φωτὸς
 προσβολῆς ἀνέχεσθαι λοιπὸν ἀναπεύθουσι, καὶ φέγγος ὥσπερ
 τι γεγονότες αὐτοῖς ἀλοῖεν ἂν, καὶ μᾶλα εἰκότως· οὕτω καὶ

1. ἀγάπη Aub. 3. ἀγάπης B.b. ἀγάπη D. Edd. 4. ἀστραπῆς om. B.
 10. εἰρήνης] + καὶ b. 11. οὐκοῦν om. D. 13. δὲ] + μᾶλλον D. Ab
 ἀστραπῆς ad ἀστραπῆς transilit D. ἔμπλεα b. Edd. ἔμπλεω B. Statim φανότατον
 Edd. invitis B.b. 14. φέγγος a. φῶς B. Edd. 15. σου om. a.
 ἀπαστράπτει a. ἀστράπτουσι B. ἀστράπτει D. ἀστράψουσι Edd. 17. ἀκαλλῆ
 (sic) Aub. Statim οἶά assumptum ex B.D.a. οὕτω D. 18. γε om. D.
 19. ἐλάττων a. περιφανῆ D. ἀπανταχῇ B.D. πανταχῇ a. πανταχοῦ Edd.
 22. αὐτοῖς D. 23. ἐμπειρίας om. B. ἐπιστήμ. ἐμπ. inv. ord. D. τῶν
 assumptum ex B.D.

570 A. α οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, θαυμάζοντές τε καὶ ἐπαινοῦντες τὰς ἀρετὰς, αἱ καὶ εἰς ὅπλα τετάχεται τοῦ Χριστοῦ, φέγγος ὥσπερ τι τῆς ἐνούσης αὐταῖς ἀστραπῆς, ἡγουν ἐκλάμψεως, τοῖς ἄλλοις εὐρίσκονται.

12 Ἐν ἀπειλῇ ὀλιγώσεις γῆν, καὶ ἐν θυμῷ κατάξεις ἔθνη.

5

Ἐπεσταλμένως ἡμῖν ὁ Προφήτης τῆς Ἰουδαίων χώρας τὴν δῆωσιν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων ἐθνῶν τὴν ἀπό-
 λειαν, διὰ τούτων ὑποδηλοῖ. ἐπειδὴ γὰρ τὴν εἰς Χριστὸν
 πίστιν οὐ προσιέμενοι, κατεξανέστησάν τε αὐτοῦ, καὶ
 ἀπεκτόνασι τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ταύτητοι καὶ δέδονται
 πρὸς ἐρήμωσιν, καὶ τοῦτο αὐτοῖς προαναπεφώνηκεν Ἡσαΐας,
 λέγων “Οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ· πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ συμ-
 βήσεται αὐτῷ.”

Acta SS.
App. iii.
15.
Es. iii.
11.

13 Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου, τοῦ σῶσαι τοὺς χριστοὺς σου·
 ἔβαλες εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, ἐξήγειρας δεσμοὺς ἕως
 τραχήλου εἰς τέλος.

Τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς ὅλην ὥσπερ ἡμῖν τὴν
 οἰκονομίαν ἐξηγεῖται πάλιν. σέσωκε μὲν γὰρ τοὺς διὰ πίστεως
 δεδικαιωμένους, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κατακεχρισμένους, καὶ
 τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως κοινωνοὺς ἀναδεδειγμένους· συγκε-
 χώρηκε δὲ ταῖς αὐτῶν ἁμαρτίαις ἐντήκεσθαι τοὺς ἀπειθεῖν

2 S. Pet.
i. 4.

1. ἐπαινοῦντες] ἐπινουοῦντες Edd. 2. τετάχυνται D. 3. τι ὥσπερ
 inv. ord. D. ἡγουν om. B. ἐκλάμψεως D. ἐκλάμψαντες Edd. 5. ἀπειλῇ] +
 σου D. (Alex. XII mg.) 6. Ἐπεσταλμένως B.D.b. a (manu 2da).
 Ἐπεσταλμένως a (manu prima). Ἀπεσταλμένης Edd. Ἰουδαίων B.D.a.b. Ἰου-
 δαίας Edd. 7. δῆλωσιν pro δῆωσιν a.b. 8. ἐπεὶ D. 9. οὐ pr.
 πίστιν inv. ord. D. γε pro τε D. 10. ταύτητοι om. D. καὶ assumptum ex a.
 Statim δέδοντο b. 12. κατὰ δεest in Edd. 14. Α σου ad σου transiluit D.
 15. δεσμοῖς] + σου (XII.) cf. infra. 16. Haec εἰς τέλος accesserunt ex B.
 (a. 22. al.) desunt in D. 19. καὶ τῆς—ἀναδεδειγμ. om. D. 21. ἐαντῶν B.
 ἐντήκεσθαι B.D. ἐκτήκεσθαι Edd.

ῥημένους, οἷς καὶ ἔφασκεν ἐναργῶς “ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 “ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
 “ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε.” ἐξῆλθες τοίνυν, φησὶν, οἶονεῖ τις βα-
 σιλεὺς ἐπὶ τὰ τῶν δυσμενῶν ἐρχόμενος στίφη, καὶ τὸν ἡ
 5 πολέμου νόμον ἐξωπλισμένος. καὶ ὁ τῆς ἐξόδου σκοπὸς
 ἀνασῶσαι τοὺς χριστοὺς τοὺς σούς· δῆλον δὲ ὅτι τοὺς τῷ
 Ἀγίῳ κεχρισμένους Πνεύματι, περὶ ὧν καὶ πάλαι διὰ προ-
 φητῶν ἐνετείλατο λέγων “ Μὴ ἄπτεσθε τῶν χριστῶν μου,
 “ καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε.” τῶν γεμῖν
 10 ἀνομῶν καταρτίσαι θάνατον, ὃν αὐτοὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν
 ἐπαντλήσαντες κεφαλαῖς ἀλοῖεν ἂν, τὴν δικαιοῦσαν πίστιν
 οὐ προσιέμενοι. τοιγάρτοι καὶ ἀρρήκτοις ἐνδέδενται δεσμοῖς,
 καὶ ταῖς τῶν ἰδίων πλημμελημάτων σειραῖς κατασφίγγονται
 καὶ οὐ μερικῶς, ἀλλ’ οἷον δι’ ὅλου σώματος, καὶ μέχρι τρα-
 15 χήλου.

Εἰ δὲ δὴ λέγοντο Χριστοῦ τὰ δεσμὰ, θορυβεῖσθω μηδεὶς.
 αἰεὶ γάρ πως τὰ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ συμβαίνοντά τισιν
 αὐτοῦ λέγονται· ὁποῖόν ἐστι τό “ Οὐκ ἔστι κακία ἐν πόλει,
 “ ἦν Κύριος οὐκ ἐποίησεν.” οὐ γὰρ αὐτὸς ποιεῖ τὴν κακίαν,
 20 συμβῆναι δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν πόλεων πλημμελοῦσαις ἐπι-
 τρέπει πολλάκις. εἰ δὲ δὴ νοοῖντο τυχὸν τῶν ἐπαινουμένων,
 οἱ ἐνθάδε λεγόμενοι δεσμοὶ, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, ὅτι βέβληται α
 571 A.
 μὲν εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατος, συντείνει δὲ ὥσπερ δεσμοῖς
 ἀγάπης ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τοὺς προσιόντας αὐτῷ, καὶ τῇ
 25 πίστει δедικαιωμένους καὶ ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι, κατ’
 ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς εἰρημένον
 περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ “ Καὶ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν

S. Joan.
viii. 24.R. civ.
15.Prov. v.
22.Amos
iii. 6.Hos. xi.
3, 4.

1. ἀμὴν alterum assumptum ex B. deest in D.
2. ὅτι prius assumptum ex D.
3. ἐξῆλθε Edd. inv. B.D.a.
4. καὶ κατὰ τὸν τοῦ πολέμου νόμον D.
5. πολεμούμενον pro π. νόμον a.
6. δὲ om. D.a. τοὺς τῷ ἁγ. πν. δηλονότι κεχρ. πνεύματι (sic) D.
8. ἐνετείλατο om. D.
9. τῶν D.a (prius script.). Edd. τὸν a per ras.
10. καταρτίσασθαι D. κατήρτισας a.
11. ἐπαντλήσαντες a. ἐπαρτήσ. D. Edd. ἂν] + ὡς D.
12. ἐνδέδενται B.D.a. ἐνδέδονται Edd.
14. ὅλου] + τοῦ D.
16. δὴ om. D. λέγοιτο B.
17. Assumpta πως ex D., τὰ ex B.D. συγχώρησιν Θεοῦ hoc ordine B.D. Statim γινόμενα pro συμβ. D.
18. Οὐκ B.D. εἰ Edd. (A.V. &c.)
25. πνεύματι] χάριτι D.
26. εἰρημένον assumptum ex B. deest in D.

“ Ἐφραίμ, ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονά μου, ἐξέτεινα
 b “ αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου.” ὁ δέ γε δεσμὸς εἰς
 τραχίλους ἐνθάδε νοεῖται καὶ τὸ εὐήμιον τῶν ὑποτεθεικότων
 αὐτῷ τὸν τῆς διανοίας αὐχένα, καὶ τὸν χρηστὸν ἀληθῶς τοῦ
 Σωτῆρος ἡμῶν ὑποδεδυκότων ζυγόν. 5

14 Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν, σείσθῃσονται ἐν αὐτῇ.

Τὸ τῆς ἐκστάσεως ὄνομα κατὰ διαφόρους νοεῖται τρόπους
 παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. σημαίνει μὲν γὰρ ἔσθ' ὅτε
 τὴν κατάπληξιν, ὡς ἂν εἰ λέγοιτο τυχὸν περὶ τῶν ἡμαρτη-
 c μένων τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ “ Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ ” καὶ 10
 Ib. v. 30. πάλιν “ Ἐκτασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς ” ποτὲ
 δὲ δὴ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ γήϊνου φρονήματος εἰς θείαν τινὰ καὶ
 πνευματικὴν ἡθῶν τε καὶ βίου κατάστασιν μετὰστασιν. καὶ
 2 Cor. v. 13. γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τισὶ, καὶ φησιν “ Εἴτε
 “ γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.” ὥσπερ 15
 δὲ τὴν ἀπὸ γε τῶν αἰσχιόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω μετὰκλισιν
 ἐκτασιν εἶναι φάμεν Θεῷ φιλουμένην· οὕτω καὶ τὴν ἐκ τῶν
 χρησίμων ἐπὶ τὰ αἰσχίω μεταβολὴν ἐκτασιν εἶναι δισχυρι-
 ζόμεθα φαύλην τε καὶ διαβεβλημένην.
 d Ἐν ἐκστάσει τοίνυν τῇ τοιαύτῃ γενομένης τὰς τῶν δυναστῶν 20
 κεφαλὰς διέκοψας φησι. δηλοῖ δὲ δὴ τὰς τῶν ἡγουμένων
 τοῦ Ἰσραὴλ, γραμματέων που πάντως καὶ Φαρισαίων, καὶ
 τῶν κατὰ νόμον ἱερουργῶν. ἐξέστησαν γὰρ ἀληθῶς καὶ ὀρθοῦ
 φρονήματος καὶ φρενὸς ἀγαθῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης,
 οὐ προσηκάμενοι τὸν Υἱόν, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπεκτονότες, καί- 25

1. ἔλαβον D. Edd. Statim αὐτὸν post μου tr. Edd. 3. καὶ om. D. habet B.
 5. ὑποδεδυκότα Edd. 6. κεφαλὰς] + τῶν F. Edd. (Co.) invito D.
 8. γε om. D. μὲν assumptum ex B. D. 10. ὁ om. B. καὶ πάλιν—
 γῆς om. D. 12. τοῖς pro τὴν D. τοῦ om. D. a. 13. μετὰστασιν
 accessit ex B. deest in D. a. 14. γοῦν om. D. 16. μετὰκλιν a. Aub.
 17. τελουμένην pro Θεῷ φιλουμένην a. 20. τῇ τοιαύτῃ] τοιαύτῃ D.
 21. φησὶ et δὴ assumpta ex D. a. 22. τῷ pro τοῦ D. 24. καὶ τῆς
 εἰς Θ. ἀγάπης om. D. habet a.

περ εἰδύτες τε καὶ λέγοντες, ὅτι “οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος.”
 τίς δὲ δὴ ἄρα τῆς διακοπῆς ὁ τρόπος νοοῖτ’ ἂν, εἰκότως
 σαφηνιεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων
 Σωτῆρα Θεόν “Διαμέριστον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν” ἦν μὲν
 5 γὰρ καὶ “μερὶς” Θεοῦ, καὶ “σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ
 “Ἰσραὴλ.” ἐπειδὴ δὲ πεπαρωνήκασιν ἀνοσίως εἰς τὸν Υἱόν,
 ἀπόπεμπτos γέγονεν ὁ ἡγαπημένος, καὶ μεμέρισται, καὶ τῶν
 πεπιστευκότων ἀπώλισθε τῆς ἐλπίδος, ἀπόκληρος καὶ ἀπερ-
 ριμμένος, καὶ ἐκ προσώπου τέθεται, καὶ ἐν μοίρᾳ δευτέρᾳ,
 10 καὶ κατόπιν ἐθνῶν, οἱ δὴ καὶ ἐφ’ ἑαυτοῖς ἐκείνo φασιν “Εὐ-
 “λογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ
 “τὴν γῆν” “Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.” διεκόπη a 572 A.
 τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς εὐλογίας ἐκπεπτωκώς, μερὶς γέ-
 γονε Θεοῦ μὲν οὐκέτι, διαβολικὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἀτιμοτάτη
 15 καὶ βέβηλος. εἶτα περὶ τῆς ἐκστάσεώς φησι ὅτι σεισθήσονται
 ἐν αὐτῇ, τουτέστι πεσοῦνται. τὸ γὰρ ἐν δονήσει καὶ κλόνῳ,
 τοῦ πίπτειν ἐγγύς. ἐποιμώζει δὲ ὥσπερ αὐτοῖς πολυτρόπως
 διολωλόσι καὶ ὁ προφήτης λέγων “Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν,
 “οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐτόν.”

S. Matth.
xxi. 38.Ps. xvi.
14.
Deut.
xxxii. 9.Ps. cxiii.
23.
Ib. cxvii.
27.
572 A.Amos v.
1, 2.

20 Διανοιξουσὶ χαλινούς αὐτῶν, ὥς ὁ ἐσθίων πτωχὸς λάθρα. b

Πλείστη μὲν ὄση τῆς τε συνθήκης αὐτῆς καὶ τῆς λέξεως
 ἢ δυσχέρεια· πλὴν ἐροῦμεν ὡς ἔνι, διαστέλλοντες εὖ μάλα
 τῶν ἐννοιῶν τὴν δύναμιν. ἀφηγησάμενος τοίνυν τὴν κατά-
 στασιν, ἐν ἣ πάντως ἔδει τὰς τῶν δυναστῶν γενέσθαι
 25 κεφαλὰς, τουτέστι, τοὺς καθηγεῖσθαι λαχόντας τῆς τῶν Ἰου-
 δαίων Συναγωγῆς, μέτεσιν εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἀγίους ἀποστό-
 λους, οἱ πολὺ μὲν εἶχον ἐν ἀρχαῖς τῶν διωκόντων τὸ δέος.

1. τε et ὅτι om. D.

ἐπεὶ δὲ D. πεπαρώνηκεν B.

κληρος—καὶ βέβηλος om. B.

21. τε om. B.

κεφαλὰς b.

3. σαφηνίζει Edd.

8. ἀπώλισθε] ἀπέτυχε D.

11. ἡμεῖς D.

23. ἔκστασιν D. invito b.

25. τοῦ pro τοὺς D.

6. Ἰσραὴλ om. B.

8—15. ἀπό-

20. πτωχὸν D. (153.)

24. γενήσεσθαι τὰς τῶν δ.

27. ἀρχῇ Edd. ἐν ἀρχαῖς ἔσχον D.

Acta SS.
Aip. v.
40.

Ib. iv.
27.

Ib. 29.

Es. xl. 9,
10.

573 A. a οἱ λεληθότως καὶ μόλις τῇ τῶν πιστευόντων τρεφόμενοι

ἐμαστιζόντο γὰρ ἐν συνεδρίοις, καὶ παρηγγέλλοντο μηδεὶν
 c λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ· συνιόντες δὲ λεληθότως
 τὰς πρὸς Θεὸν ἰκετείας ἐποιοῦντο λέγοντες “Ἐπ’ ἀληθείας
 “ γὰρ συνήχθησαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά
 “ σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος 5
 “ σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ. καὶ τὰ νῦν, Κύριε, ἔπιδε
 “ ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν” δῆλον δὲ ὅτι τὰς τῶν Ἰουδαίων
 “ καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας λαλεῖν τὸν λόγον
 “ σου.” οὐκοῦν οἱ μονονουχὶ καθαπερὲι χαλινῷ τινι τῷ δέει
 κατεσφιγμένοι καὶ σιωπᾶν ἀναγκαζόμενοι, οἱ μαστιζόμενοι 10
 d καὶ τεθλιμμένοι, λάθρα τε καὶ μόλις προσλαλοῦντές τισι, καὶ
 οἷον ἐσθίοντι πτωχῷ προσεικότες, διανοίξουσιν χαλινὸς αὐτῶν.
 ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, κατευρυνθήσονται πάντως εἰς τὴν αὐτοῖς
 ὅτι μάλιστα φιλαιτάτην τε καὶ πρέπουσαν παρρησίαν,
 φροντιοῦσι μὲν γὰρ οὐδαμῶς τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς 15
 διαπτύσαντες δὲ τὰς ἀπειλὰς, καὶ μονονουχὶ διαρρήξαντες
 τὸν ἐπιρρίψεντα αὐτοῖς χαλινὸν, οἷον ἵπποι τινὲς ἀγαθοὶ καὶ
 ἀγέρωχοι, καταχρεμετιοῦσι λοιπὸν, ἐπιπλήττοντος οὐδενός,
 e καὶ τῆς ἐαυτῶν φωνῆς κατεμπλήσουσι τὴν ὑπ’ οὐρανόν.
 τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας τοῖς τὸ εὐαγ- 20
 γελικὸν ἱερουργοῦσι κήρυγμα “Ἐπ’ ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι
 “ ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών, ὑψωσον τῇ ἰσχυί τὴν φωνήν σου
 “ ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε·
 “ ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ
 “ βραχίων αὐτοῦ μετὰ κυρείας.” οὐκοῦν οἱ πάλαι, φησὶν, ὄντες 25
 ὡς ἐσθίων πτωχὸς λάθρα, τουτέστιν, οἱ παρρησίαν οὐκ ἔχοντες,

3. ἰκεσίας b. ἀληθεία Edd.

7. δὲ om. D.

9. καθαπερὲι assumptum ex B. ὡς pro καθ. D. neutrum

habet a. τινι assumptum ex B. deest in D.a.b.

10. κατεσφιγμένοι D.a.b.

κατισχημένοι B. κατεσφραγισμένοι Edd. οἱ μαστιζόμενοι B.D.a. τε Edd. 11. θλι-

βόμενοι D. 12. ἐσθίοντι D. Edd. ἐσθοντι B.a.b. 14. φιλατάτην D. τε

assumptum ex D.a.b. 15. Συναγωγῆς B. Edd. ἐπιβουλῆς D.

17. ἐπιρριφθέντα D. ἀγαθοὶ B. ἀγαθοὶ D. γαῦροι, ἀγαθοὶ Edd. 19. ἐμπλήσουσι D.

20. ὁ assumptum ex B.D. 22. τῇ ἐν D. (XII.) τῆς φωνῆς Edd.

24. ἡμῶν habent B.D. cf. infra 832 c. 25. αὐτοῦ assumptum ex D. (Alex.)

26. ἐσθίων D. Edd. (F. supra.) ἐσθων B.

πίστει, πρὸς εὐθυμίαν διανοίξουσι χαλινούς αὐτῶν, κατὰ τὸν ἤδη προειρημένον τρόπον. ὅτι δὲ τροφή τις ὥσπερ εἰς τῶν σωζομένων ἢ πίστις καὶ Θεῷ καὶ ἁγίοις, ἐμπεδοῖ λέγων αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ τῆς τῶν Σαμαρειτῶν ἐπιστροφῆς
 5 “Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.” καὶ πάλιν
 “Ἐμὸν βρώμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
 “ με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.”

S. Joan.
iv. 32.
1b. 34.

b

Καὶ ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου τaráσσοντας
 ὕδατα πολλά.

10 Τετήρηκε πάλιν ὁ λόγος τῆς τροπῆς τὸ σχῆμα. χαλινούς
 γὰρ ὀνομάσας, ἵππους ἀπεκάλεσε τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους,
 οἷς καὶ αὐτὸς ἐποχεῖται Χριστὸς, ἐνιζήσας ὥσπερ εἰς νοῦν
 καὶ καρδίαν. ὅτι τοῖνυν ἐμελλον παιδαγωγῆσαι πρὸς πίστιν
 οὐχ ὅτι μόνους τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τῶν
 15 ἐτέρων ἐθνῶν πλείστην τε ὄσσην καὶ ἀμέτρητον πληθύν,
 πειράται διδάσκειν. θαλάσση μὲν γὰρ παρεικάζει τὸν κόσμον,
 κατὰ γε τὸ ἐν Ψαλμοῖς ὑμνούμενον “Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ
 “μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἐκεῖ ἐρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός”
 ὕδασι δὲ πολλοῖς τὰς τῶν ἐθνῶν ἀγέλας, τὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
 20 γῆν· ἵπποις γεμῖν, ὡς ἔφην, τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἱ
 πᾶσαν περινοστοῦντες τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, μονονουχὶ ῥέγχοντας
 καὶ ἐνηρεμοῦντας τῇ πλάνῃ τοὺς εἰδωλολάτρας χρησίμως
 ἐτάραττον· τεθορυβήκασιν γὰρ, καλοῦντες εἰς δέος ὡς εἰς κό-
 λασιν βαδιουμένους, καὶ τὴν διὰ πυρὸς δίκην ὑποστησο-

Ps. ciii.
25.

1. τοὺς χαλινούς D.

ὥσπερ ἐστὶ Edd.

cf. e infra.

ex B.D.

13. Haec πρὸς πίστιν accesserunt ex B.D.

15. ἐτέρων om. D. habet B.

καὶ τὰ ἐξῆς D. Edd.

17. οὐρανὸν tr. D.

23. γὰρ B.D.a.b. δὲ Edd.

24. ὑποστ. δίκην inv. ord. D.

25. ὕδατα πολλά D.F. Edd. (a. 22. al.) ὕδωρ πολὺ (A.V. s)

26. τὸ τῆς τροπῆς inv. ord. D.

27. ἀπεκάλεσε D.a. ἐκάλ. Edd.

28. καὶ assumptum ex a.

29. οὐχ ὅτι B. Edd. οὐχὶ D.

30. Haec ἐκεῖ ἐρπετὰ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός B.

31. ἵππους a.b. Pont.

32. ἐνημεροῦντας (sic) a. χρησίμως accessit ex D.a.b.

33. περινοστ. post

34. ὑποστ. δίκην inv. ord. D.

Acta SS.
App.
xvii. 22.

1b. 30,
31.

μένους, εἰ μὴ ἔλοιτο μετανοεῖν, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς
d ἐπιγινῶναι Θεόν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς Ἀθη-
ναίοις προσλαλῶν, εἶτα τῶν ἄλλων ἀπάντων δεισιδαιμο-
νεστέρους εἰπὼν, θεορύβηκεν οὐ μετρίως, ἐκείνο προστιθείς
“Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, τὰ 5
“νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετα-
“νοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκου-
“μένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν
“πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.” οὐκοῦν τὸ ταραττο-
e μενον ὕδωρ, ἡ πληθὺς ἐστὶν ἡ κατὰ τὸν κόσμον· ὕδασι γὰρ 10
ἔσθ’ ὅτε παρεικάζεται, καὶ μάλα εἰκότως· εἶπερ ἐστὶ θα-
λάσση προσεικὼς ὁ ἀνθρώπων βίος· ὅτι πολλὰ τῶν ἐν
αὐτῷ πραγμάτων ἡ τύρβη, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἄνω τε καὶ
κάτω καὶ πρὸς πᾶν ὀτιοῦν ἀνάχυσίς τε καὶ κίνησις·
πολὺ δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ταραττόμενον, ὥς πρὸς γε τὸν Ἰσραὴλ· 15
οἱ μὲν γὰρ ἔθνος ἦσαν ἓν· τὰ δὲ ἐστὶ παντὸς ἀριθμοῦ
κρεῖττονα.

16

574 A. a Ἐφυλαξάμην, καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς
χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστέα μου, καὶ ὑποκά-
τωθέν μου ἐταράχθη ἡ ἔξις μου. ἀναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ 20
θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναί με εἰς λαὸν παροικίας μου.

Ἔθος τοῖς ἀγίοις προφήταις τὴν εἰς καρδίαν καὶ νῦν
ἐπιτήρησιν, ἣν αὖ ποιοῦντο τυχόν, προενηχοῦντος αὐτοῖς τοῦ
ἀγίου Πνεύματος τῶν ἐσομένων τὴν γνώσιν, φυλακὴν ἀπο-
καλεῖν ἥγουν ἀκοήν. τοιγάρτοι φησὶν ὁ αὐτὸς Ἀμβακούμ 25

1. ἀληθῇ Edd. inv. omnibus.

4. εἰπὼν δεισιδαιμ. inv. ord. D.

τῶν Edd.

τὸ assumptum ex B.D.b.

ἐμοὶ D. quae pro ὑποκ. μου prae-
bet a. (106.)

al.) ὑπόστασις F.

pro eis F. Edd. (Co.)

25. ὁ αὐτὸς] αὐτὸς μὲν ὁ Edd.

2. Ἀθηναίοις] ἐν Ἀθήνῃσι D.

6. πάντας] πᾶσι D.

12. ὁ]

πρὸς D. eis Edd. Neutrum habet B.

18. ὑποκάτω D. (Co.)

19. μου] + ἐν

ἐξίς] ἰσχύς D. (42.

al.) με accessit ex B.D. (26. al.)

21. Statim πρὸς τὸν

23. ἐνηχοῦντος D.

Ἀμβακούμ D.

“Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ ἡ
 “πέτραι, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ,
 “καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἑλεγχόν μου.” ἕτερος δὲ αὖ
 “Ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ Κυρίου, καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη
 5 “ἐξάπεστείλε,” καὶ μέντοι πρὸς τῷδε καὶ ὁ θεσπέσιος
 Δαυεὶδ “Ἀκούσομαι, φησὶ, τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ
 “Θεός.” τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ Προφήτης ὑπεμφαίνει λέγων
 τό Ἐφυλαξάμην καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία μου. τετήρηκα, φησὶ,
 τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν· εἴτα κατεπτύχην δεινῶς ἀπὸ
 10 φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου. ἐποιεῖτο μὲν γὰρ μετ’ ὧδης
 τὴν πρὸς Θεὸν ἰκετείαν, καὶ μέλος ἦν αὐτῷ τῆς προφητείας
 ὁ τρόπος· ἀλλ’ ἦν ὁ σκοπὸς αὐτῷ καὶ ὁ νοῦς οὐκ εἰς τὴν
 εὐρυθμον ἀναφώνησιν, κατεπικραίνεται δὲ μᾶλλον εἰς λύπας,
 καὶ περιδεῖς ἦν ἄγαν, τὰ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς συμβησόμενα
 15 τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ διαθροῦντος ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος. τὸ
 δὲ δὴ μάλιστα θορυβοῦν αὐτὸν καὶ ὀρρώδειν ἀναπεῖθον,
 κατὰ γε τὸ εἶκος, ἐκεῖνό που τάχα καὶ μόνον ἦν, μὴ ἄρα
 πως ἐναποληφθεῖν τοῖς κακοῖς, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ συντριβὴν
 ἐπαθρήσειε, καὶ ἴδιοι βαλλόμενοι μὲν εἰς κεφαλὰς ἀνόμων
 20 θάνατον, διακοπτομένας δὲ αὐτὰς ἐν ἐκστάσει, καὶ σειομένας
 ἐν αὐτῇ, κατὰ γε τὸν ἤδη προαποδοθέντα νοῦν. εἴτα μαν-
 θάνων ὡς ἔσται μὲν εἰς καιροὺς ἡ ὄρασις, εἰς ἀνάβλησιν δὲ
 μακρὰν τὰ προηγγελμένα, μονονουχὶ καὶ ἀνενεγκὼν ἐξ ἀκρά-
 25 του λοιπὸν δυσθυμίας Ἀναπαύσομαί φησιν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως
 μου, τοῦ ἀναβῆναί με εἰς λαὸν παραικίας μου. οὐ γὰρ ἐν-
 σχηθήσομαι, φησὶ, τοῖς τοιοῖσδε κακοῖς, οὐδ’ ἂν εὗρεθῆην ἐν
 τῷδε τῷ βίῳ, ἐνεστηκότος καιροῦ, καθ’ ὃν ἔσται πάντως

Supra
ii. 1.

Obad. 1.

Ps.
lxxxiv. 9.Supra
13.

Ib. 14.

Supra
ii. 3.

1-3. τὰ ἐξῆς pro ἐπιβήσομαι—ἐλεγχόν μου Edd.

ex B.D.

5. ἐξαπέστειλα D. (185.)

7. ὑπεμφαίνει B. ὑποφαίνει Edd. Neutrum habet D.

15. διαθροῦντος B.a. διαθροῦντος D. Edd. ἐν om. D. τοῦ ἁγίου πν. D.

18. ἐναποληφθεῖν B.a. ἐναπολειφθῆ D. ἐναπολειφθείη Edd.

17η D.

20. διασκοπτομένας (sic) D.

ex B.D.a. μαθὼν D.

27. ἐνεστηκότος] + τοῦ B.

3. αὖ assumptum

6. φησὶ om. D.

10. μὲν om. B. habet

19. ἐπαθρήσει D.

21. ἤδη assumptum

25. μου prius assumptum ex D.a.b. deest in B.

ἐνσχθήσομαι B.a. ἐνεχθήσομαι D. ἐναχθήσομαι Edd.

τὰ τοιάδε τῶν κακῶν τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. βαδιούμαι γὰρ ἐν-
 c τεῦθεν, καὶ ἀνοιχέσομαι πρὸς λαὸν τὸν οὕτω πάροικον ἐν τῷ-
 δε τῷ βίῳ γεγεννημένον, καθάπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἐγώ.
 πάροικοι γὰρ καὶ παρεπίδημοι πάντες οἱ ἄγιοι κατὰ τόνδε
 Heb. xiii. τὸν κόσμον. τοιγάρτοι φασὶν “Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν 5
 14. “ πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν.” ψάλλει δέ που
 Ps. καὶ ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν “Ἄνες μοι, ὅτι
 xxxviii. “ πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες
 14, 13. “ οἱ πατέρες μου.” ἀξιάγαστος τοιγαροῦν τῶν ἀγίων ὁ
 575 A. α σκοπὸς, οὐδ’ ὅσον εἰπεῖν ἀνεχομένων ἰδεῖν τὰ ἐφ’ οἷς ἂν 10
 συμβαίνει παροτρύνεσθαι Θεόν· ἡδίονα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν
 ποιεῖσθαι μεμελητηκότων τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου μετά-
 στασις, εἰ μὴ σώζοιτο πρὸς ἡμῶν τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ. καὶ
 Phil. i. γοῦν ὁ θεσπέσιος ἔφη Παῦλος, ὅτι τὸ ἀναλῦσαι κρεῖττον,
 23. καὶ αὐτῷ συνεῖναι Χριστῷ τοῖς εἰς τοῦτο ἤκουσι γνώμης, ὥς 15
 ἡγεῖσθαι παροικίαν τὴν ἐν σώματι ζωῇ.

17 Διότι συκῇ οὐ καρποφορήσει, καὶ οὐκ ἔσται γενήματα ἐν ταῖς
 1) ἀμπέλοις· ψεύσεται ἔργον ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσει
 βρώσιν· ἐξέλιπον ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ οὐχ ὑπάρξουσι
 βόες ἐπὶ φάτναις ἐξ ἰάσεως αὐτῶν.

20

“Ὡσπερ τινὸς ἐρομένου καὶ ἀναμανθάνειν ἐθέλοντος, ἀνθ’
 ὅτου ποιοῖτο περὶ πολλοῦ τὸ ἀποβιῶναι, μᾶλλον δὲ εἰς
 λαὸν ἀναβῆναι παροικίας αὐτοῦ, κατασκιάζει μὲν ἀσαφείᾳ
 πολλῇ τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς τὴν κατάργησιν, μονον-

2. ἀναχθήσομαι α. ἄλλον pro λαὸν Edd. repugnantibus B.D.a.b. 3. ἀμέλει
 assumptum ex D.a.b. 5. φησὶν D. 6. μέλλουσαν D. μένουσαν B.
 μένουσαν Edd. ψάλλει—οἱ πατέρες μου om. B. 7. τὸν assumptum ex D.
 11. συμβαίνει B. συμβαίη D. συμβαίνει (sic) Edd. ante Migne. καὶ] οὖν iid.
 ζωοποιεῖσθαι pro ζῆν π. D. 12. τούτου om. D. 13. εἰς D.
 πρὸς Edd. 13-16. καὶ γοῦν—σώματι ζωῇ om. B. 14. γοῦν om. D.
 16. ἐν] + τῷ Edd. invito D. 17. γενήματα B.D.F. (Alex. s) γενήματα Edd.
 (Vat.) τοῖς D. (s) 20. ἐπὶ φάτνῃ βόες B. cf. infra. 22. καὶ pro δὲ D.
 23. ἀσαφείᾳ B.D.a. ἀσφαλείᾳ Edd. 24. τῶν assumptum ex D. deest in a.
 κατάργησιν α. κατάρρῃσιν D. Edd.

οὐχὶ δὲ καὶ κατολοφύρεσθαι δοκεῖ τὴν συμβησομένην ἀκαρ-
 πίαν αὐτῇ. καὶ τρόποις ἡμῖν αὐτὴν κατασημαίνει πολλοῖς,
 ὥς συκῇ ἔσεσθαι λέγων, ἧς ἂν οὐδεὶς γένοιτο καρπός. οὕτω
 γὰρ αὐτὴν καὶ αὐτὸς ὠνόμασεν ὁ Σωτὴρ, ὥς ἐν παραδείγματος
 5 τρόπῳ λέγων “Συκὴν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι
 “αὐτοῦ.” ἦν καὶ ἄκαρπον οὖσαν, δεῖν ἔφη λοιπὸν ἀπο-
 τέμνεσθαι, ἵνα μὴ τὴν γῆν καταργῇ. ἐπάρατον δέ που καὶ
 τὴν πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐποιεῖτο συκὴν· οὐ γὰρ εὐρὼν
 ἐν αὐτῇ καρπὸν “Μηκέτι, φησὶν, ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται
 10 “εἰς τὸν αἰῶνα.”

S. Luc.
xiii. 6
894.

S. Matth.
xxi. 19.

Παρεικάζει δὲ αὐτὴν καὶ ἀμπέλῳ βοτρύων ἐρήμῳ. καὶ δ
 γάρ ἐστι πάλιν, καθά φησιν ὁ προφήτης Ἡσαΐας “Ὁ
 “ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ ἄνθρωπος τοῦ Ἰουδα, νεόφυτον,
 “ἡγαπημένον.” ἀλλ’ “ἐχαράκωσε μὲν αὐτὸν, καὶ φραγμὸν
 15 “περιέθηκε, καὶ ἀνεδείματο πυργίον ἐν αὐτῷ, καὶ ὠρυξε τὸ
 “προλήνιον, καὶ ἐπέμεινε τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε
 “δὲ ἀκάνθας.” ταύτητοι δὴ ἐλυμήνατο μὲν αὐτὴν, καθά
 φησιν ὁ Δαυεὶδ “^εΥς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενε-
 “μήσατο αὐτήν” καθεῖλε δὲ “τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τε-
 20 “τρυγῆκασιν αὐτὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν.”

Es. v. 7.

Ib. 2.

Ps. lxxix.
14.
Ib. 13.

Ἐψεύσατο δὲ καὶ τῆς ἐλαίας τὸ ἔργον, τουτέστι πάλιν τῆς
 Ἰουδαίων Συναγωγῆς. οὕτω γὰρ αὐτὴν κατασημαίνει λέγων
 καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας “Ἐλαίαν ὠραίαν, εὐσκιον τῷ εἶδει
 “ἐκάλεσε Κύριος τὸ ὄνομά σου εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς·
 25 “ἀνήφθη πῦρ ἐπ’ αὐτὴν, μεγάλη ἡ θλίψις ἐπὶ σέ, ἡ χρειώ-
 “θησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ κατα-

Hier.
xi. 16,
17.

1. καὶ om. D.
Edd.

3. ἔσεσθαι om. D.
7. που om. D.

4. ὠνόμασεν D. a. ὠνόμαζεν
8. ἐποιεῖτο (sic) Edd.

9. γένοιτο D.
ἀμπελῶν B. Edd.

11. παρειαίξει D. a. ἀπεικάζει Edd. ἀμπέλῳ D. a.
12. καθά B. a. καθό D. καθὼς Edd. Ἡσαΐας ὁ προφήτης

inv. ord. D.
prius om. D. πυργίον B. Edd. πύργον D. τὸ D. Edd. deest in B.

13. νεόφυτος ἡγαπημένος Edd. invitis B. D. a. 15. καὶ
17. τοι assumptum ex B. D. a. καὶ pro δὴ D. διελυμήνατο

om. D.
pro δὴ ἐλυμ. a. μὲν om. D. καθὼς Edd. invitis B. D. a.

18. ἐκ-
δρυμῶσα καὶ ὄνος pro ἐκ δρυμοῦ καὶ μονιὸς iid. invitis B. D. a. 19. καθεῖλε

δέ] καὶ καθεῖλε D. τρυγῶσιν D.

20. αὐτὴν πάντες hoc ord. B.

πάντες om. D.

24. Κύριος] + σαβαὼθ D.

“φυτεύσας σε ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά.” ἐπειδὴ δέ, καθά
 576 Δ. α φησιν ὁ Προφήτης, τὸ ἔργον αὐτῆς ἐψεύσατο· παιδαγωγού-
 μενοι γὰρ εἰς Χριστὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν, οὐ προσή-
 καντο τὴν πίστιν· ταύτητοι καὶ ἐξεκόπη, καὶ πεπτώκασι
 μὲν οἱ κλάδοι αὐτῆς, ἐνεκεντρίσθησαν δὲ λοιπὸν οἱ ἐκ τῆς 5
 ἀγριελαίου, τουτέστιν, οἱ ἐξ ἔθνων, “καὶ κοινωνοὶ τῆς ρίζης
 “καὶ τῆς πίότητος τοῦ καλλιελαίου” γεγόνασιν.

Rom. xi.
17.

Εἰτά φησιν ὅτι τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρῶσιν. παρεικάξει
 πάλιν τὸν Ἰσραὴλ ληΐοις, οἶμαι, κατεφθαρμένοις, ἐξ ὧν οὐδ’
 ἂν αὐτό που τὸ ἀποχρῶν εἰς βρῶσιν ἀθροίσειεν ὁ γηπόνος. 10
 β ἀκαρπίας δὲ τοῦτο γένοιτ’ ἂν τῆς ἐσχάτης ἀποδείξις ἐναργής.

“Ὅτι δὲ ἔμελλον τὸν τῶν θείων μαθημάτων ἀνατλάντες
 λιμὸν ἐν τοῖς ἀπάντων ἐσχάτοις πεσεῖσθαι κακοῖς, διεσάφει,
 προστιθεῖς, ἐκλελοιπέναι μὲν ἀπὸ βρώσεως προβατα, του-
 τέστιν, ἀπὸ τοῦ βρῶσιν οὐκ ἔχειν· οὐχ ὑπάρχειν δὲ βῶς 15
 ἐπὶ φάτνης. δι’ οὗ σημαίνεται τὸ εἰσάπαν ἐκλελοιπέναι τὸ
 παρ’ αὐτοῖς ἱερὸν καὶ ἀπόλεκτον γένος, τουτέστι, τοὺς ἀπὸ
 φυλῆς Λευὶ, οἱ βουσὶν ἐν ἴσῳ τὴν νοητὴν ἄλω καταλεπτύ-
 νοντες καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀσαφείας περιβλημάτων τὸν διὰ
 c τοῦ πανσόφου Μωυσέως ἀπογυμνοῦντες λόγον, οἷά τινα 20
 σίτου κόκκον προϋτίθεσαν μὲν τοῖς ἄλλοις εἰς νόησιν καὶ
 οἷόν τινα βρῶσιν πνευματικὴν. αὐτοὶ δὲ ἦσαν ἐν φάτναις
 καταβοσκόμενοι τὰς ἐκ τοῦ λαοῦ δωροφορίας, δεκάτας, ἀπαρ-
 χὰς, εὐχαριστήρια. οὐκοῦν ἐκλελοιπασιν μὲν ἀπὸ βρώσεως
 προβατα· βόες δὲ οὐκ ἦσαν ἐπὶ φάτνης ἔτι, τουτέστιν, οἱ 25
 καθηγηταὶ τῶν λαῶν καὶ διδάσκαλοι. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσ-

1. καθὼς Edd. 2. αὐτῆς] αὐτοῦ Edd. invitis B.D.b. παιδαγωγουμένη—προσή-
 κατο b. 4. ἐξεκόπησαν D. 6. ἀγριελαίας Edd. invitis B.D.a. κοινωνικοὶ iid.
 8. ποιήσουσι D. παρεικάζων B. πάλιν τὸν Ἰσραὴλ παρεικάξει inv. ord. a. 9. οὐδὲ
 pro οὐδ’ ἂν D. 10. αὐτῷ Edd. ἀθρήσειεν iid. γεπόνος D. 12. μαθη-

μα
 μάτων B. μαθητων α. μαθητῶν D. Edd. 13. ἀπάντων om. D.
 15. οὐκ] μὴ α. ὑπάρξειν B. βῶς D.a. βοῦν B. Edd. 17. τὸ pro τοὺς D.
 ἀπὸ] + τῆς α. τῆς pro ἀπὸ D. 19. τὸν pro τῶν D. ἐκ τῆς] ἐκτὸς Edd.
 21. κόκκον σίτου inv. ord. a. προετίθεσαν D. 22. τινα assumptum ex D.
 decet in a. 23. ἐκ om. B. 24. εὐχαριστηρίους Edd. 25. φάτνης D.
 φάτνη B. φάτναις Edd. 26. λαῶν D. ἄλλων B. Edd. καὶ διδάσκ. om. D.
 τοιγάρτοι] καθὺ D.

πέσιος Παῦλος τό “Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα,” ταῖς τῶν
 διδασκάλων προσάπτει κεφαλαῖς, διερμηνεύων ἡμῖν σαφῶς d
 τὰ ἐν νόμῳ. ἐκλελοιπέναι γεμῖν τὰς βοῦς ἐξ ἰάσεως αὐτῶν
 φησι. καὶ ἔστι μὲν ἀσαφὴς ὁ λόγος· δηλοῖ γεμῖν τόδε,
 5 καθάπερ ἐγῶμαι πάλιν. ἐπεὶ γὰρ ἀπεσπούδαζον ἀμαθῶς
 τὸ ἰᾶσθαι παρὰ Χριστοῦ, καίτοι ῥωννύντος τὸν ἀσθενῆ καὶ
 δικαιούντος τὸν ἀσεβῆ, ταύτητοι καὶ ἐκλελοίπασι, τουτέστιν,
 εἰσάπαν ἡσθένησαν καὶ κεχωρήκασιν εἰς τὸ μηδέν. δεινὸν
 οὖν ἄρα τὸ προσκρούειν Θεῷ, καὶ ἀκαρπίας ἔσται πρόξενον
 10 τῆς ἐσχάτης. ἀπορήσομεν δὲ καὶ τροφῆς τῆς πνευματικῆς, c
 καὶ παντὸς ἐπέκεινα κακοῦ τὸυντεῦθεν ἐσόμεθα.

1 Cor.
ix. 9;
1 Tim. v.
18.

Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ 18
 Σωτῆρί μου· Κύριος ὁ Θεός μου δύναμις μου, καὶ τάξει τοὺς 19
 πόδας μου εἰς συντέλειαν· ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾷ με, τοῦ
 15 νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἢ αὐτὸ τὸ τοῦ Προφήτου πρόσωπον
 εἰσεκόμισται σαφῶς, τὰ τοιαῦδε λέγον· ἤγουν τῶν ἐν πίστει
 δεδικαιωμένων φαίη τις ἂν εἶναι τοὺς λόγους, οἱ θυμηδιάν a 577 A.
 ποιοῦνται Χριστὸν, καὶ χαίρουσι μὲν ἐπ’ αὐτῷ, καὶ τῆς ἐνού-
 20 σης αὐτοῖς εὐσθενείας χορηγὸν ἀναγράφουσιν, ἐν αὐτῷ τε
 τὰ πάντα δύνασθαι φασι, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος
 Παῦλος “Πάντα ἰσχύω, φησὶν, ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με
 “Χριστῷ.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Ὅτι

Phil. iv.
13.
Ps.
lxxxviii.
18.

4. μὲν] δὲ D. γεμῖν] δὲ Edd. τόδε post πάλιν tr. D. 5. ἀπεσπού-
 δαζον B.D. ἀπερισπούδαστον Edd. 6. Χριστοῦ] Κυρίου D. 7. τουτέστι]
 ἤγουν D. 9. τὸ] τι iud. ἀκαρπίας—δὲ καὶ] ἀκαρπίας αἴτιον καὶ ἀπορίας
 σωματικῆς τε D. 10. καὶ pro τῆς alt. D. 11. ἐντεῦθεν D. εἰσόμεθα D.
 14. ἐπὶ] καὶ ἐπὶ D. (a. 36. al.) ἐπιβιβῶν D. (26.) 15. με accessit ex B.D.
 (Alex.) 16. ἢ assumptum ex a. deest in D. Statim τὸ αὐτοῦ τοῦ pro
 αὐτὸ τοῦ a. τὸ om. D. 17. ἢ a. 18. φαίη om. D. Pergit
 τίς ὡς εἰ καὶ δι’ ἐκείνους εὐθυμίας τε ἐνεπλήσθην· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ μου
 δόξαν τὴν ἅπασιν ἀνθρώποις δὴλην γενησομένην καὶ γάννυμα καὶ σκιρτῶν ὑπερείσει
 γάρ μου τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν, καὶ δίκην ἐλάφου τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους
 καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐκδιώξει· ἕως ἂν τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς ἐφικόμενος,
 τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄσω τῷ σωτῆρι καὶ ποιητῇ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς
 τοὺς αἰῶνας. ἀμήν D. (cf. Theodoret. ad loc.) ἂν assumptum ex a.b. 21. τὰ
 assumptum ex B.a. deest in b. 22. δυναμοῦντι Edd.

“ τὸ καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ.” προσδοκῶσι δὲ καὶ τὸ βεβηκὸς εἰς εὐσέβειαν παρ’ αὐτοῦ δὴ καὶ μόνου κατα-
 πλουτῆσαι καλῶς. τὸ γάρ Τάξει τοὺς πόδας μου εἰς συν-
 ὁ τέλειαν, δηλοῖ που πάντως ἕτερον ἡμῖν οὐδὲν ἢ τοῦτο. καὶ
 γοῦν Ἑβραίων ἢ ἕκδοσις ἀντὶ τῆς συντελείας τέθεικε τὴν 5
 Ἀσφάλειαν. οἱ δὲ ταπτόμενοι πόδες εἰς ἀσφάλειαν, τί ἂν
 ἕτερον ἡμῖν ὑποφῆναιαν, ἢ τὸ βεβηκὸς, ὡς ἔφην, εἰς εὐσέ-
 βειαν, καὶ τὸ ἀκράδαντον εἰς ἀρετὴν, καὶ τὸ εἰς πίστιν
 ἐρηρεισμένον καὶ ἀγάπην τὴν εἰς Χριστόν; ὅτι δὲ οὐ
 χθαμαλὸς καὶ χαμαιριφῆς ὁ βίος τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιω- 10
 μένων, ἀλλὰ παντὸς γηίνου καὶ σαρκικοῦ πράγματος ὑψοῦ
 ε τέ ἐστι καὶ ἀνωκισμένος, ἀποφαίνει λέγων Ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ
 ἐπιβιβᾷ με. ὑψηλὰ γὰρ ὄντως παρὰ Θεῷ τῆς εὐαγγελικῆς
 πολιτείας τὰ αὐχήματα.

“Ὅτι δὲ καὶ περιεσόμεθα τῶν ἀνθεστηκότων, καὶ ἀμείνους 15
 ἐσόμεθα τῶν ἐχθρῶν, δοξολογοῦντες αὐτὸν, ἀναπέμψει λέγων
 Τοῦ νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ.

1. σὺ εἶ B. (Alex.) εἶ σύ Edd. (Vat.)

καταπλουτῆσαι b.

ἄνω κείμενον Edd. Statim ὑποφαίνει b.

repugnantibus B.a.b.

17. με om. a.

2. καὶ alt. assumptum ex B.a.b.

4. ἡμῖν assumptum ex B.a.

12. ἀνωκισμένος B.a.

13. ὑψηλὸν Edd.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΣΟΦΟΝΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Σοφονίαν τὸν τοῦ Χουσί υἱὸν Κεφ. α΄.
Γοδολίου τοῦ Ἀμορίου τοῦ Ἐzekίου ἐν ἡμέραις Ἰωσίου υἱοῦ
Ἀμώς βασιλέως Ἰουδα.

ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ μὲν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ μακάριος
10 Σοφονίας, οὐκ ἄσημος ὢν τὸ κατὰ σάρκα γένος, οὔτε μὴν
κατ' ἐκείνους ὑπάρχων, οἷς ἦν ἔθος τὸ ψευδοεπεῖν, καὶ τοὺς
θεῖους τοῖς ἀκρωμένοις ὑποπλάττεσθαι λόγους, περὶ ὧν ἔφη
καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰεζεκιήλ “ Οὐαὶ οἱ προφητεύοντες ἀπὸ καρ-
“ δίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέποντες,” καὶ μὴν καὶ
15 αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τῆς Ἱερεμίου φωνῆς “ Οὐκ ἀπέ-

Ezek.
xiii. 3.

Hier.
xxiii. 21.

Codex B. (D. raro adhibitus nisi initio: E. fragmentum 13 fere paginas com-
plectens, post Aubertum contuli.) 1-4. Sic E. praemittunt τοῦ ἐν ἀγίοις
πατρὸς ἡμῶν Edd. τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις [τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Κυρίλλου D.] εἰς τὸν Προ-
φητὴν Σοφονίαν B.D. 5. Sic D. Textum SS. Script. post praefationem
transp. Edd. invitis B.D.E. 8. Ἀμώς D.F. Aub. ex E. (Alex.) Ἀμῶν B.
(Vat.) Ἀμμών Pont. 9. τοῖς et μακάριος assumpta ex B.D.E.
13. ὁ θεσπέσιος assumpta ex iisdem. Ἰωήλ pro Ἰεζεκιήλ D. 15. τῶν
ὅλων om. B.

Hier.
xxiii. 16.

b “στελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ ἐλάλησα
“πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ ἐπροφήτεον.” ἀλλ’ ἦν ἀλη-
θῶς προφήτης, τοὺς ἐκ στόματος Κυρίου διαπορθμεύων
λόγους, καὶ Ἁγίου μὲν ἀναπιμπλάμενος Πνεύματος, ἀνα-
βρύων δὲ ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἀγαθῆς τῆς καρδίας αὐτοῦ τὰ 5
ἀγαθὰ· ψευδοῖν γὰρ οὐκ οἶδε τῶν ἀγίων ἢ γλῶττα.

‘Ο δέ γε τῆς προφητείας σκοπὸς ἐπίπληξιν ἔχει τῶν οὐ-
σῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλῶν· τοῦ τε Ἰούδα φημὶ
καὶ τοῦ Βενιαμίν. γράφεται γὰρ ὡς ἡσεβηκότας, καὶ ταῖς
τῶν εἰδώλων ἀπάταις ἀνοσίως προσνευκότας, καὶ πρὸς 10
πᾶν ὁτιοῦν ἐτοίμως διάττοντας τῶν ἀπαδόντων Θεῶ· προσεπ-
579 A. α εὐνέκεται δὲ χρησίμως καὶ τῆς βασιλείας ὁ χρόνος, καθ’ ὃν
τὰ τοιαῦτα προσελάληκε τοῖς προσκεκρουκόσιν, ἵνα τὴν τῶν
τὸ τηνικάδε πραγμάτων πολυπραγμονούντες κατὰστασιν,
λοιπὸν ἐννοώμεν ἐφ’ ὅτῳ τε καὶ ὅση γέγονεν ἐπ’ αὐτοὺς τῆς 15
θείας ὀργῆς ἢ κινήσις.

b Οὐκοῦν· ἀφηγήσομαι γὰρ ἀνὰ μέρος ἃ δὴ καὶ ὀνίνησι
τοὺς ἐντευξομένους· βεβάσιλευκε κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱερο-
σολύμοις ὁ Ἐζεκίας, ἀνὴρ τῶν ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτων,
εὐσεβείας ἐραστῆς, δικαιοσύνης πρῦτανις, ἀπάτης ἐχθρὸς, καὶ 20
τὰ ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας περικόπτων βλάβη· προσμε-
μαρτύρηκε γὰρ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα σαφῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερόν.
τούτου διέποντος τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις βασιλίδα τι-
c μὴν, ἀνέβη Σενααχηρέιμ, ὁ Ἀσσυρίων τύραννος, εἰλέ τε τὴν
Σαμάρειαν, καὶ ἀπόκισε τὸν Ἰσραὴλ· τουτέστι, τὰς δέκα 25
φυλάς· εἰς τὰ ὄρη Περσῶν καὶ Μήδων, προσεμπήσας δὲ

4 Reg.
xviii. 23.

1. αὐτοὶ οὐκ ἔτρεχον (sic) D.

Edd. ἀληθῶς] + ὁ B.

3. στόματος] + τοῦ B. Edd.

4. καὶ

ἀγίου μὲν ἀναπ. πνεύματος assumpsit ex E. primus Aubertus.

5. γλῶττα

B.D.E. γλῶσσα Edd.

6. γλῶττα

7. ἀνοσίως

8. τοῖς δεῖσιν Edd. Haec τοῦ τε Ἰούδα καὶ τοῦ

9. ἀνοσίως

10. ἀνοσίως

11. ἀνοσίως

12. ἀνοσίως

13. ἀνοσίως

14. ἀνοσίως

15. ἀνοσίως

2. ἐπροφήτεον E. προεφήτεον B.D.

3. στόματος] + τοῦ B. Edd.

4. καὶ

5. γλῶττα

6. γλῶττα

7. ἀνοσίως

8. τοῖς δεῖσιν Edd. Haec τοῦ τε Ἰούδα καὶ τοῦ

9. ἀνοσίως

10. ἀνοσίως

11. ἀνοσίως

12. ἀνοσίως

13. ἀνοσίως

14. ἀνοσίως

15. ἀνοσίως

16. ἀνοσίως

17. ἀνοσίως

18. ἀνοσίως

19. ἀνοσίως

καὶ τῆς Ἰουδα βασιλείας οὐκ ἐναριθμήτους πόλεις, οὐ κεκρά-
τηκε τῶν Ἱεροσολύμων, Θεοῦ προασπίζοντος. ἐναργῇ δὲ
ὄντα τῆς ἱστορίας τὸν λόγον παραδραμεῖν ἀναγκαῖον.

Εἵτα τεθνεώτος Ἐζεκίου διαδέχεται τὴν βασιλείαν ὁ Μα-
5 νασσῆς, γεγονώς ἐξ αὐτοῦ, ὃς ἦν οὕτω δυσσεβὴς, ὥς μηδένα
τρόπον φανλότητος ἀνεπιτήδευτον εἶναι. γέγραπται δὲ οὕτως
περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν “Καὶ ἐποίησε τὸ d + Reg.
“πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν xxi. 2-7.
“ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.
10 “καὶ ἐπέστρεψε καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλὰ ἃ κατέσπασεν
“Ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ
“Βάαλ, καὶ ἐποίησεν ἄλσιν, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαάβ βασι-
“λεὺς Ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐ-
“ρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς· καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον
15 “ἐν οἴκῳ Κυρίου, ᾧ εἶπεν Ἐν Ἱερουσαλὴμ θήσω τὸ ὄνομά
“μου, καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ c
“οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου, καὶ διήγαγε
“τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο,
“καὶ ἐποίησε θελητὴν, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε τοῦ ποιεῖν τὸ
20 “πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου παροργίσαι αὐτόν. καὶ
“ἔθηκε τὸ γλυπτὸν τοῦ ἄλσους ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ εἶπε Κύριος
“πρὸς Δαυεὶδ καὶ πρὸς Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐν τῷ
“οἴκῳ τούτῳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν
“φυλῶν Ἰσραὴλ καὶ θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν
25 “αἰῶνα.” ταῦτα δρῶντος ἀνοσίως τοῦ Μανασσῆ λοιπὸν
ἡγανάκτει, καὶ μάλα εἰκότως, ὁ τῶν ὅλων Θεός, καὶ τοῖς Ἱερο-
σολύμοις ἐποίσειν ἤδη τὰ ἐξ ὀργῆς ἡπείλει σαφῶς. γέγραπται
δὲ οὕτω πάλιν “Καὶ ἐλάλησε Κύριος ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ

Ib. 10-
15.

1. ἐναριθμήτους] ὀλίγας D. 2. Haec ἐναργῇ—ἀναγκαῖον accesserunt
ex B.D.E. 4. βασιλείαν] ἀρχὴν D. μανασσῆς ὁ inverso ordine D.
8. ἐναντι pro ἐν ὀφθαλμοῖς Pont. quod vidi in uno Codice recenti. Quae se-
quuntur abbrev. Pont. 15. Κυρίῳ Aub. Statim ᾧ B.D. (56. al.) ὥς E. Edd.
19-25. ἐποίησε—αἰῶνα B.D.E. τὰ ἐξῆς Edd. 21. γλυπτὸν D. λοιπὸν B.E.
22. πρὸς alt. accessit ex D.E. Σολομῶνα D. Σαλομωνα E. 26. Assumpta
καὶ μάλα εἰκότως ex B.E. ὁ τῶν ὅλων ex B.D.E. 27. τῆς pro ἐξ D. σαφῶς
assumptum ex B.D.E. 28. οὕτω πάλιν hoc ordine B.D.E. χειρὶ] + τῶν B.

“ τῶν προφητῶν λέγων Ἀνθ’ ὧν ὅσα ἐποίησε Μανασσῆς ὁ
 “ βασιλεὺς Ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἀπὸ
 “ πάντων ὧν ἐποίησεν ὁ Ἀμορραῖος ὁ ἔμπροσθεν, καὶ ἐξή-
 “ μαρτε καὶ γε Ἰούδας ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, οὐχ οὕτω
 “ τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ Ἰδοὺ ἐγὼ φέρω κακὰ 5
 “ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἰούδαν ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ,
 580 A. a “ ἡγήσει ἀμφοτέρα τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ Ἱερου-
 “ σαλὴμ τὸ μέτρον Σαμαρείας καὶ τὸ στάθμιον οἴκου
 “ Ἀχαὰβ, καὶ ἀπαλείψω τὴν Ἱερουσαλὴμ, καθὼς ἀπαλεί-
 “ φεται ὁ ἀλάβαστρος ἀπαλειφόμενος καὶ καταστρέφεται 10
 “ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἀπόσωμαι τὸ ὑπόλειμμα τῆς κληρο-
 “ νομίας μου, καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐ-
 “ τῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρπαγὴν καὶ εἰς προνομὴν πᾶσι
 “ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἀνθ’ ὧν ὅσα ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐν
 “ ὀφθαλμοῖς μου.” καὶ ταυτὶ μὲν, ὡς ἔφην, ἐποίει οὐκ εἰς 15
 μακρὰν τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐπηπείλει Θεός.

Κατοιχομένου δὲ τοῦ Μανασσῆ ἥδη, βεβασίλευκεν Ἀμὼς
 υἱὸς αὐτοῦ, κατ’ οὐδὲν ἀποδέων τοῦ φύσαντος εἰς ἀνοσιότητα
 τρόπων, ἀμιλλώμενος δὲ οὕτω ταῖς ἐκείνου δυσσεβείαις, ὡς
 τάχα που καὶ ὑπερκεῖσθαι λοιπόν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς 20
 ἀπεβίω, βεβασίλευκεν Ἰωσίας, υἱὸς μὲν αὐτοῦ, πλὴν τὴν
 b Ἐξέκιον ζηλώσας φιλοθείαν, καὶ τῶν ἐκείνου τρόπων ἄριστος
 ἔραστής. καθεῖλε μὲν γὰρ βωμοὺς καὶ τεμένη, τὸν δὲ δὴ
 θεῖον ναὸν καθαρὸν ἀποφήνας τῶν Μανασσῆ βδελυγμάτων,
 τὰ συνήθη δρᾶν εἰς δόξαν Θεοῦ τοὺς κατὰ νόμον ἱεουργοὺς 25
 ἐκέλευεν· ἐνέπρησε πρὸς τούτῳ τοῦ ἡλίου τὸ ἄρμα, ἐξήλασε
 τῶν Ἱεροσολύμων ψευδομάντεις, οἰωνοσκόπους, καὶ τερατο-

1. Assumpta ὅσα ex B.D.E. ὁ ex B.E. βασιλεὺς Ἰούδα ex B.D.E. 2-7. As-
 sumpta ἀπὸ πάντων—τάδε λέγει Κύριος ex B.D.E. ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ex D.E. καὶ
 Ἰούδαν ὥστε—τὰ ὦτα αὐτοῦ ex B.D.E. 3. ἀμορραῖος D.E. (158.) 8-12. καὶ τὸ
 —κληρονομίας μου assumpta ex B.D.E. 9. ἀπολείψω (sic) D. 11. αὐτοῦ D.
 12. αὐτοῦ Edd. (236, 247.) Statim καὶ ἔσονται—ὀφθαλμοῖς μου assumpta ex B.D.E.
 14. ἐποίησε B. 15. ὡς ἔφην assumpta ex E. post μακρὰν tr. B. 16. τὴν
 assumptum ex iisd. 17. ἥδη accessit ex iisd. Ἀμὼν ut supra B. 19. δυσ-
 σεβείας (preli err.) Aub. Haec ἀμιλλώμενος—λοιπόν et καὶ τῶν ἐκείνου τρόπων
 ἄρ. ἐραστής ex E. assumpsit Aubertus. 23. μὲν om. E. δὴ accessit ex B.E.
 27. τερατολογους E.

λόγους, καὶ μέντοι καὶ γνώστας· οὐκ εὐαρίθμητόν τε τῶν
 τεμενιτῶν ἀποσφάξας πληθύν, ἐν τοῖς τῶν εἰδώλων κατέ-
 καυσε βωμοῖς· ἀνέτρεψέ τε τὸ θυσιαστήριον τῶν δαμάλεων
 τὸ ἐν Βαιθίλ, ὃ πεποιήκεν Ἱεροβοάμ. ἐπειδὴ δὲ ἦν φιλόθεος c
 5 οὕτω καὶ ἀγαθός, ἀνεβάλετο τὴν ὀργὴν, καὶ οὐδὲν ἐπήγαγε
 τῶν προεπηγγελμένων ὁ Θεός. ἐπειδὴ δὲ ἀπεβίω καὶ Ἰωσίας,
 βεβασίλευκεν Ἰωάχαζ, ὃν ἐχειρώσατο Φαραὼ Νεχαὼ καὶ
 δέσμιον ἐποίησατο, τῇ τῆς βασιλείας στεφανώσας τιμῇ τὸν
 Ἱεχονίαν, Ἰωσίου πάλιν υἱὸν δεύτερον, οὗ δὲ βασιλεύοντος
 10 κατεστράτευσεν τῆς Ἰουδαίας ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὃς πᾶσαν
 καταδηώσας τὴν χώραν εἰλέ τε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν θεῖον
 ἐμπρήσας ναὸν, ὁμοῦ τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι δορίληπτον τὸν
 Ἰούδαν καὶ τὸν Βενιαμὶν ἀπέκόμισεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ. εἰδέναι d
 δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ τὰς τῶν ἄλλοφύλων πόλεις, τὰς πρὸς
 15 τῇ θαλάττῃ κειμένας, Γάζαν τέ φημι καὶ Ἀσκάλωνα καὶ
 ἑτέρας σὺν αὐταῖς, Ἰδουμαίους τε καὶ Ἀρμανίτας, ἡ τοῦ
 Βαβυλωνίου σκαϊότης συντέτριφέ τε καὶ διέθηκε κακῶς.
 διαμέμνηται γὰρ καὶ τούτου τῆς προφητείας ὁ λόγος.

Ἐκλείπει ἐκλιπέτω πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος· 2
 20 ἐκλιπέτω ἄνθρωπος καὶ κτήνη, ἐκλιπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ 3
 καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ c
 ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος.

Ὡς ἐρήμου παντελῶς ἐσομένης αὐτοῖς τῆς χώρας, καὶ

1. μέντοι ex E. Aubertus, καὶ alt. ex B.E. assumpsimus ipsi. 3. ἀν-
 έτρεψε B.E. ἀνέστρεψε Edd. τε om. E. 4. τὸ B.E. τῶν Edd. Βεθίλ
 (sic) Edd. φιλόθεος οὕτω hoc ordine B.E. 5. καὶ ἀγαθός assumpta
 ex B.E. ἀνεβάλλετο E. 6. προεπηγγελμένων E. προηγγελμένων B.
 ἡπειλημένων Edd. ἐπεὶ δὲ B. 7. Ἰωαχας E. 10. ὁ assumpsit
 ex E. Aub. deest in B. ὃς πᾶσαν καταδηώσας τὴν χώραν assumpsit ex eodem
 E. Aub. ὃς om. B. 11. τε assumpsimus ex B.E. 12. δορύ-
 ληπτον Edd. 13. Ἰουδα E. 14. ἀναγκαῖον B.E. χρή Edd.
 15. θαλάσση iid. 16. ἑτέρας] + δε φημι E. 17. συντέτριφέ
 τε B.E. συντέτριψε Edd. Quae sequuntur καὶ διέθηκε κακῶς assumpsit Aubertus
 ex E. 19. ἐκλιπέτω (ter) B. ἐκλείπετω E.F. Edd. πάντα assumptum
 ex B. (22. al.)

ὅσον οὐδέπω σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὴν ἀπολουμένης, ὑπερβολικὸν ἐν τούτοις τὸν τῆς προαγορεύσεως ποιεῖται λόγον. οὐ γάρ που φαμέν, εἴπερ ἐσμέν ἐν καλῷ τοῦ φρονεῖν ὀρθῶς, ὅτι καὶ ζῳοῖς ἀλόγοις καὶ νηκτοῖς καὶ πετεινοῖς ἐφήσει τὴν ὀργὴν ὁ τῶν ὅλων Θεός· ἐκείνο δὲ μᾶλλον ἐν- 5 νοεῖν ἀναπείθει τοὺς ἀκρωμένους, ὡς οὐδενὸς τὸ παράπαν

581 A. a ἔσται φειδῶ· ἀλλ' ὥσπερ νεὸς ὁμοῦ τοῖς πλωτῆρσι βεβα-
 πτισμένης, οὐδὲν ἀπομένει λείψανον· οὕτω, φησὶν, ἀλούσης
 τῆς Ἰουδαίας, οὐδὲν ἔσται τὸ σωζόμενον, οὐκ ἄνθρωπος, οὐ
 κτήνη, οὐ πτηνὸν, οὐ νηκτόν. ἐπειδὴ δὲ ἦν καὶ σφόδρα εἰκὸς 10
 εἶναί τινας ἐν αὐτῇ καὶ ζῶντας ἐννόμως, εὐφυνὰ τε καὶ
 ἀξιάγαστον ἐπησκηκότας τὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ φαίνοιτο
 κατὰ πάντων ἀπλῶς καὶ ἀδιακρίτως ἰεῖς τὴν ὀργὴν, καὶ
 συναπολλύων μὲν τῷ ἀδίκῳ τὸν δίκαιον, τοῖς δὲ βεβήλοις
 καὶ ἀσεβεῖσι συγκαταφθείρων τὸν εὐσεβῆ, ταύτητοι καθίστη- 15
 b σιν ἐναργεῖς, καθ' ὧν ἂν ᾖ τὰ ἐξ ὀργῆς. ἔφη γὰρ ὅτι Καὶ
 ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου
 τῆς γῆς. καὶ ἀσθενήσουσι μὲν ὑπὸ χεῖρα πίπτοντες ἐχθρῶν,
 ἐξαίρονται δὲ αὐτὴ ἡ τεθνεώτης καὶ ῥομφαίας ἔργον γεγενη-
 μένοι, ἡγουν ἀποκομισθέντες αἰχμάλωτοι καὶ τοῖς ἡρηκόσι 20
 δουλεύοντες.

Εἰ δὲ δὴ τις ἔλοιτο μεταπλάττειν ἀστείως εἰς ἡθὴ καὶ
 τρόπους, ἀνθρωπὸν τε καὶ κτήνη καὶ τὰ λοιπὰ, νοήσει μὲν
 ἀνθρώπους τοὺς κατὰ σάρκα ζῶντας, καὶ γήϊνον ἔχοντας
 c φρόνημα, καὶ τοῖς προσκαίροις ἐντετηγμένους, οἷς καὶ ὁ 25

1. οὐδέπω B.E. οὐπω Edd.

Codice transp. Aub. νηκτοῖς τε pro καὶ νηκτοῖς E. καὶ πετεινοῖς assumpsit Aub. primus ex E.

5. Θεός B.E. δεσπότης Edd. ἐννοεῖν ἀναπείθει τοὺς

ἀκρ.] ἐννοεῖν χρὴ Pont.

7. φειδῶς E. νηὸς Edd.

10. ἦν καὶ

σφόδρα εἰκὸς B.E. ἦν εἰκὸς D. εἰκὸς ἦν Edd.

11. καὶ prius accessit ex D.E.

Haec εὐφυνὰ τε καὶ ἀξιάγ. ἐπησκ. τὴν πολιτείαν assumpsit Aub. ex E. desunt

in B.D.

13. καὶ ἀδιακρ. om. D.

14. μὲν ex B.E. assumpsimus.

τοῖς δὲ βεβ. καὶ ἀσ. συγκ. τὸν εὐσεβῆ assumpsit ex E. Aub.

16. ἐναργῇ

Edd. invitis B.E. ἐν pro ὧν iud. Statim ἀνείκει pro ἂν ἴοι E.

17. Haec

καὶ ἐξαρῶ—ἀσθενήσουσι μὲν desunt in Pont.

18. καὶ accessit ex B.E.

19. αὐτὴ ἡ B.E. αὐτὴ οἱ D. οἱ ἀνόμοι ὡς Edd.

20. εἰρηκόσι E.

22. ἀστείως

assumpsit ex D.E.

25. κατὰ τὸ pro τοῖς προσκ.—πάντες Pont.

θείος προσπεφώνηκε λόγος “Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ Ps. lxxxi.
6, 7.

“Ὑψίστου πάντες, ὑμεῖς δὲ δὴ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε.”

τῶν γὰρ ἁγίων ἀνθρώπινος μὲν οὐκ ἔτι, θειότερος δὲ μᾶλλον

καὶ πνευματικὸς ὁ βίος· εἵπερ ἐστὶν ἀληθές, ὡς περιπατοῦσι 2 Cor.
x. 3.

5 μὲν ἐν σαρκί, ζῶσι δὲ οὐ κατὰ σάρκα, κατὰ τὸ γεγραμμένον·

ἔχουσι δὲ μᾶλλον ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα· κτήνη δὲ αὖ

τοὺς ἀμαθία πολλῇ συζῇν εἰωθότας, καὶ νωθεῖς τὴν φρένα,

περὶ ὧν φησί διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ Ps. xlviii.
13, 21.

“ὧν οὐ συνήκε, παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις d

10 “καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς.” προσεπιτάττει δὲ λέγων “Μὴ γί- Ps. xxxi.
9.

“νεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις.” πτηνὰ

δὲ δὴ λογιούμεθα τοὺς ἐπλημένην τε καὶ οἰονεῖ μετέωρον

ἔχοντας φρένα, καὶ ὑψοῦ μὲν φέρεσθαι μεμελετηκότα τὸν

νοῦν, καὶ τοῖς ταπεινοῖς συναπάγεσθαι παραιτούμενον. τοι- Rom.
xii. 16.

15 ουτοσὶ δὲ πως ὁ ἀλαζών, καὶ τοῖς τῆς θεομισοῦς ὑπεροφίας

ἐγκλήμασιν ὀλοτρόπως ἐνισχημένους. ἐκδέξῃ δὲ καὶ ἰχθύς

τὴν ἀλογωτάτην πληθύν· ἀφωνότατα δὲ τῶν ἰχθύων τὰ γένη·

τοιούτοι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ, οἱ καθάπερ θαλάττη τινὶ τῇ τοῦ e

βίου τύρβῃ περιχοόμενοι, καὶ τὴν ἀλμυράν τε καὶ πικράν

20 τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων ἡδονὴν τρεφόμενοι, τοῖς τοῦ θανά-

του τετήρηται λίνοις, ὅλεθρον ἔχοντες τοῦ βίου τὸ πέρας.

οὔτοι δὲ οὖν ἐκλείψουσι, ποινην ἐπ’ αὐτοὺς ἰέντος Θεοῦ, καὶ

κολάζειν ἡρημένου λοιπὸν ὡς ἀσελγῇ καὶ ἀκόλαστον τρί-

βοντας βίον, καὶ παροτρύνειν αὐτὸν οὐ παραιτουμένους.

25 Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ Ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς 4

2. δὴ om. B. habent E, e quo assumpsit Aubertus, D.

γεγραμμένον assumpsimus ex B.E.

συζῶντας Edd.

E. (Alex.) παρασυνεβλ. B.

καὶ οἰονεῖ om. D.

μεμελετηκότας—παραιτουμένους B. Edd.

16. ἐνισχ. E. ἐκδέξει E.

20. αὐτῇ B. αὐτῷ E. Edd. Statim πράξεων Edd.

23. κολάζειν ἡρημένου λοιπὸν B.E. [ειρημένου pro more E.] κολάζειν θέλοντος ὡς

ἀσελγείν omittens reliqua D. κολάζοντος (omittentes ἡρ. λ.) Edd. καὶ ἀκόλαστον

assumpta ex B.E.

25. Ἰούδαν B.D.E. (8 XII.) Ἰούδα Edd.

5. κατὰ τὸ

7. ἀμαθεια E. συζῇν εἰωθότας B.E.

9. παρεσυνεβλ.—αὐτοῖς] καὶ τὰ ἐξῆς Edd. παρεσυνεβλήθη

12. Assumpta δὴ ex D., τε ex B.E. ἐπ. τε

13. μὲν assumptum ex D. μεμελετηκότας—παραιτού-

15. πως ὁ E. πᾶς B.

19. περιχοόμενοι B.E. περιεχ. Edd.

22. δὴ om. D.

582 A. a κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔξαρῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου
 5 τὰ ὀνόματα τῶν Βααλεῖμ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων, καὶ
 μετὰ τῶν ἱερῶν τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῆ
 στρατιᾶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ βασι-
 6 λέως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς 5
 μὴ ζητοῦντας τὸν Κύριον, καὶ τοὺς μὴ ἀντεχομένους τοῦ
 Κυρίου.

Καταλευκαίνει λοιπὸν τὸ ἀμυδρῶς εἰρημένον, καὶ ὅτι κατὰ
 ἡ τῆς Ἰουδα φυλῆς, κατὰ τε τῶν Ἱεροσολύμων τὰ ἐξ ὀργῆς
 συμβήσεται, διαγορεύει σαφῶς. ἐκταθήσεσθαι γὰρ κατ' αὐ- 10
 τῆς τὴν ἑαυτοῦ χεῖρά φησιν, οἰονεὶ καταδραττομένην καὶ
 πλήττουσαν, καὶ ὑποτιθεῖσαν αὐτοὺς τοῖς ὅσον οὐδέπω προσ-
 δοκωμένοις, μέλλουσί τε καταδρῶν καὶ τῆς ἐνεγκούσης
 ἀποκομίζειν αὐτοὺς τοῖς τῆς δουλείας βρόχοις ἐνελημμένους.
 ἀπογυμνοὶ δὲ δὴ τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἐκ μέσου μὲν ἔσεσθαι 15
 φησι τὰ ὀνόματα τῶν Βάαλ, οἰχήσεσθαι δὲ σὺν αὐτοῖς τὰ
 ε τῶν ἱερέων. καὶ ὅτι μὲν πολλὴ παρ' αὐτοῖς ἢ τῶν σεβασμά-
 των πληθὺς, καὶ διάφορος ὁ τῆς πλανήσεως τρόπος, διὰ
 τούτου σημαίνει. ὅτι δὲ τῷ πολέμῳ δαπανηθήσονται, καὶ
 ὀλιγανδρίας εἰς τοῦτο τὰ τῶν Ἰουδαίων ἔθνη περιστήσεται, 20
 ὥς μὴ εἶναι τάχα πού τοὺς ὀνομάζοντας τὴν Βάαλ, ἥγουν
 τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι προσιζῆσαι δυναμένους, ὑπεσῆ-
 μηνεν εὐφυνῶς, ἔξαρθήσεσθαι λέγων τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων
 αὐτῶν, καὶ μέντοι τῶν ἱερέων. τὰ δὲ ὀνόματά φησιν ἀντὶ τοῦ

1. ἐν accessit ex B. (42.) τὴν pro ἐν E. Neutrum habet D.

Βααλεῖμ B. (22. al.) τῆς Βαὰλ E. Edd.

ex B. (42. al.)

4. στρατιᾶ B. στρατειᾶ E. Aub.

τοῦ om. F. Edd. (XII.)

+ αὐτοῦ F. (Co.)

οἱ (sic) pro οἰονεὶ E.

om. B., ante καὶ τῆς ἐνεγκ. tr. D.

19. τοῦτου D.E. Edd. τοῦδε B.

στήσονται Pont.

Aub. primus ex E.

24. Haec μέντοι accesserunt ex B.E.

2. τῶν

3. μετὰ τῶν ἱερῶν assumpta

5.

ἐκκλίναντες E.

7. Κυρίου]

11. οἶον

14. αὐτοὺς

16. τῶν B. τῆς E. Edd.

20. ὀλιγανδρείας E. τὰ τῶν Ἰουδαίων

ἐθνη assumpsit Aub. primus ex E.

21. ἥγουν τοῖς τῶν εἰδ. τεμ. προσ. δυναμένους assumpsit

22. ὑπεσῆμηνεν E. ὑπεσῆμαιεν B. ὑπεσῆμαιεν Edd.

τὰς μνήμας, ἤγουν τὰς δόξας. οὕτω γὰρ αὐτὸ καὶ ὁ σοφώ-
 τatos Σολομὼν διερμηνεύει λεγων “ Αἰρετὸν ὄνομα καλὸν, ἢ d Prov.
 πλουτὸς πολὺς.” ὁμοῦ δὲ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν xxii. 12.
 Βαυλεῖμ ὀλοθρευθῆσθαι λέγει τοὺς προσκυνῶντας ἐπὶ τὰ
 5 δάματα· εἶεν δ’ ἂν οὗτοι πάλιν οἱ σελήνη καὶ ἄρκτω καὶ
 τῇ λοιπῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανῶ προσκυνεῖν εἰωθότες. ἔξαρῶ
 δέ φησιν ὁμοίως καὶ τοὺς ἐμνύοντας κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν
 καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ Κυρίου. ἔθος γὰρ ἦν τῶν
 πεπλανημένων τισὶν ὄρκιον ποιεῖσθαι τὸν οὐρανὸν, καὶ κατ-
 10 ευρύνειν ἐπ’ αὐτῷ τὴν γλῶτταν· φιλοτιμώτατα δὲ ὥσπερ
 ἀναφωνεῖν Νὴ τὸν βασιλέα καὶ δεσπότην ἡλίον. οἷς ἀνάγκη
 τοῦτο δρᾶν ἡρημένοις καὶ ἀποφοιτᾶν ἀγρίως τῆς εἰς Θεὸν e
 ἀγάπης, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς διηγορευκόςτος “ Κύριον τὸν
 “ Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ
 15 “ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὁμῇ.” καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερε-
 μίας προσμαρτυρεῖ ποτε τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τῆς διὰ Μωυσέως
 ἐντολῆς τὴν τήρησιν, ἔφασκέ τε πρὸς Θεὸν, τῆς ἐπ’ αὐτοῖς
 ἀποφέρων ὀργῆς “ Ζῇ Κύριος λέγουσιν.” οἱ δέ γε μὴ
 20 ζητοῦντες τὸν Κύριον, μήτε μὴν ἀντέχεσθαι μελετῶντες αὐ-
 τοῦ, νοοῦντ’ ἂν εἰκότως οἱ φαύλην τε καὶ ἀσχήμονα δια-
 βιοῦντες ζῶν, καὶ τὴν ἔξω νόμου πολιτείαν ἐκτετιμηκότες. a 583 A.
 ζητεῖται γὰρ παρ’ ἡμῶν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς οὐχὶ μᾶλλον
 τοπικῶς, ἀλλ’ οἶμαι πραγματικῶς, διὰ γνώσεως ἀληθοῦς,
 καὶ τὸ ἀνεπίπληκτον ἐχούσης ἐφ’ ἑαυτῇ, διὰ πίστεως καὶ

Deut.
x. 20.Hier.
v. 2.

1. ἦτοι pro ἤγουν Edd. γὰρ αὐτὸ et ὁ σοφώτατος accesserunt ex B.E.
2. ἐρμηνεύει pro διερμηνεύει λέγων Edd.
3. τῶν Βαυλεῖμ B. τῆς Βαυλ E.
- Aub. ὀλοθρευθῆσθαι δὲ λέγει pro ὁμοῦ δὲ — ὀλοθρευθῆσθαι λέγει Pont.
5. πάλιν assumpsimus ex B.E.
6. στρατεία E.
7. ὁμοίως et
8. τῶν πεπλανημένων
9. καὶ κατευρύνειν ἐπ’ αὐτῷ τὴν γλῶτταν (γλῶσσαν errore Aub.)
10. φιλοτιμώτατα E.b. φιλοτιμώτατον Pont.
11. ἀνάγκη τοῦτο δρᾶν ἡρημένοις [εἰρημένοις E.] B.E. ἀνάγκη τοῦτο δρᾶσιν b. τοῦτο
12. δρᾶσιν ἀνάγκη Edd. Statim καὶ assumpsimus ex B.E.b.
13. ὁ προφήτης
14. assumpsimus ex B.E.
15. προσεπεμαρτύρει D. μαρτυρεῖ B. Statim ποτε
16. accessit ex B.D.E.
17. Haec μήτε μὴν ἀντέχεσθαι μελετῶντες αὐτοῦ et
18. εἰκότως assumpsit ex E. Aub.
19. tetimikotes B. invitis D.E.
20. τῶν
21. assumpsimus ex B.E.
22. τῶν

ἐπιεικείας, καὶ τῆς εἰς πᾶν ὅτιοῦν τῶν ὁσίως τεθναμασμένων
καὶ ἀνδανόντων αὐτῷ σπουδῆς τε καὶ προθυμίας.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι ταῦτα μὲν τετέλεσται καὶ παρ'
αὐτοῦ τοῦ βασιλεύοντος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, Ἰωσίου φημί,
1 καθ' ὃν καὶ ὁ τῆς προφητείας γέγονε λόγος. καθεῖλε γὰρ 3
καὶ αὐτὸς βωμοὺς καὶ τεμένη καὶ τὰ χειρόκμητα· κατέσφαξε
4 τοὺς ἱεουργοὺς, ψευδομάντεις, οἰωνοσκόπους. ἔοικε δὲ ὁ
5 Προφήτης οὐχὶ δὴ πάντως τὰ ἐνεστηκότα δηλοῦν, καὶ περὶ
τῶν ἤδη πεπραγμένων ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, προαγγέλλειν
δὲ μᾶλλον, ὥς ἔσται ταῦτα κατὰ καιροῦς, ἃ δὴ καὶ τετέλεσται 10
διὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, οὐκ εἰς δόξαν δρῶντος Θεοῦ· πῶς
γὰρ ἢ πόθεν, ὅς γε καὶ τὸν θεῖον ἐνέπρησε ναόν; ἀνελόντος
δὲ μᾶλλον καὶ κατεμπρήσαντος ὁμοῦ τοῖς εἰδώλοις τοὺς
c προσκυνοῦντας αὐτά.

7 Εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ, διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα 15
Κυρίου, ὅτι ἠτοίμασε Κύριος τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἠγίασε τοὺς
κλητοὺς αὐτοῦ.

Ἀναπλέκει χρησίμως ταῖς ἀπειλαῖς τὴν παραίνεσιν, καὶ
καταπτοήσας τοῖς δείμασι, μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον,
ὑποβλέπεσθαι κελεύων· τοῦτο γὰρ οἶμαι τὸ εὐλαβεῖσθαι 20
ἐστι· τὸν τῶν ὅλων Θεόν, καὶ τὰς τοῦ βίου τροχιάς ἐ-
d ανορθοῦν ἐπέιγεσθαι, καὶ ἀμελλητὶ μετατρέπειν πρὸς τὸ αὐτῷ
φίλον καὶ δοκοῦν. δεῖν δέ φησιν ὀράσθαι τοιούτους ἀπὸ
προσώπου Κυρίου, κατὰ γε τὸ εἰρημένον διὰ φωνῆς Ἡσαίου
Es. i. 16. “Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ 25
“ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου· παύσασθε

1-4. τῶν ὁσίως τεθ. et αὐτοῦ—Ἱεροσολύμοις et φημί assumpsit ex E. Aub.
1. πᾶν D.E. ἅπαν B. Edd. 5. Πᾶς καθεῖλε—οἰωνοσκόπους
assumpsit ex E. Aub. 8. δὴ] + που Edd. invitis B.E. 9. τὸν
λόγον Edd. 10. ἐστι pro ἔσται E. 12. οἱ γε E. 15. ἡμέρα] +
τοῦ Edd. deest in B.E. (91. al.) 20. τὸ εὐλαβεῖσθαι ἐστι hoc ord. B.E.
εὐλαβεῖσθε Aub. 24. προσώπου] + του E. γε accessit ex B.E.
εἰρημένον ex E. assumpserat Aub. 25. γένεσθαι E. ἀφέλεσθε pro
ἀφέλετε Edd.

“ ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.” ταυτὸν γὰρ οὔτι που τὸ πονη-
 ρίαν ἀφελεῖν ἐξ ὀφθαλμῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἀπέναντι τοῦ
 προσώπου τοῦ Θεοῦ, πλείστη δὲ ὅση τῶν πραγμάτων ἐστὶν
 ἡ διαφορά. πονηρὸς γὰρ ἔσθ’ ὅτε καὶ οὐκ ἀγαθὸς τοὺς
 5 τρόπους ἀνὴρ, εὐλαβείας δόκησιν ὑποτρέχει καὶ χρηστότητος ^c
 ὄνομα περιπλάττεται, καίτοι τοῦτο κατ’ ἀλήθειαν οὐκ ὦν·
 καὶ γοῦν ὁ Χριστὸς “ Προσέχετε, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἐρχομένων
 “ πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι
 “ ἄρπαγες.” ὁ τοιοῦτος εὐλαβὴς ἐν ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων,
 10 καὶ οὐχὶ δὴ πάντως ἐν ὄψει Θεοῦ· ὁ δὲ ἀκάκουργος ἀληθῶς
 ἀπέναντι τοῦ προσώπου ταῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον τὴν ἐξωφανῇ
 χρηστότητα καὶ τὸ ἀγαθὸς εἶναι δοκεῖν ἀμφιέννυται, καρδίαν
 δὲ μᾶλλον ἀβέβηλον ἔχει, καὶ δὴ καὶ ὁράται τοιοῦτος. ἔφη ^a 584 A.
 γὰρ που ὁ Σολομών “ Ἐνώπιον γὰρ εἰσι τῶν τοῦ Θεοῦ
 15 “ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας τὰς τροχιάς αὐτοῦ
 “ σκοπεύει.” ἡμέραν δὲ ὀνομάζει Κυρίου τῆς ἀλώσεως τὸν
 καιρὸν, ὃν καὶ ἐγγὺς εἶναί φησιν, οὐκ ἐφίεις τοῖς ἀμελεστέ-
 ροις ἐκεῖνό που τάχα διενθυμῆσθαι καὶ φρονεῖν παρά γε
 σφίσιν αὐτοῖς, ὥς μακρά τις ἔσται τῶν ἔσεσθαι προεπηγ-
 20 γελμένων ἢ ἀνάβλησις, καὶ ὑπερτρέχουσι τὸ παθεῖν εἰς τὸ
 τῆς οἰκείας ζωῆς κατανήσαντες τέλος. ἔθος γὰρ ἦν Ἰουδαίοις
 ἐν ταῖς προρρήσεσι τῶν ὅτι μάλιστα σκυθρωπῶν τοιάδε τινα
 φρονεῖν τε καὶ λέγειν. καὶ γοῦν ἔφη που Θεὸς πρὸς τὸν ^b
 μακάριον προφήτην Ἰεζεχιάλ “ Ὑιὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ὁ οἶκος ^c
 25 “ Ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων, λέγοντες λέγουσιν Ἡ ὅρασις
 “ ἦν οὗτος ὁρᾶ εἰς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς
 “ οὗτος προφητεύει. διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς αὐτούς Τάδε
 “ λέγει Ἀδωναὶ Κύριος Οὐ μὴ μηκύνωσι οὐκέτι πάντες οἱ

S. Matth.
vii. 15.

Prov. v.
21.

Ezek. xii.
27, 28.

3. πράξεων Edd. 5. ὑποτρέχει D.E. Edd. ἔχει B. 8. ἐνδύματι B.
 9. ἄρπαγας Edd. ante Migne. 11. καὶ οὐχὶ B. οὐχὶ D.E. οὐ Edd. 12. ἀγαθὸν
 εἶναι pro ἀγαθὸς εἶναι δοκεῖν Edd. 13. καὶ alt. assumpsi ex D.E.
 14. καὶ pro ὁ Edd. 15. ἀνδρὸς ὁδοὶ inv. ord. B. invitis D.E.
 19. προεπηγγελεμένων E. προηγγελμένων B.D. προαπηγγ. Edd. 20. ὑπερτρέ-
 χουσι habent D.E. 21. ἦν] + τοῖς Edd. 22. προρρήσεσι post
 σκυθρ. tr. iud. 23. που om. B. τὸν μακ. προφ. assumpta ex B. desunt in D.
 27. εἶπον B.E. 28. Ἀδωναὶ B.E. Ἀδωναὶ Aub.

“λόγοι μου, οὓς ἂν λαλήσω· ὅτι λαλήσω λόγον καὶ
 “ποιήσω, λέγει Ἰδωναὶ Κύριος.” τοῦτο καὶ νῦν, ὥς γε
 οἶμαι, φησὶν, ἡγγικένοι διαβεβαιούμενος τὴν ἡμέραν Κυρίου
 καὶ ἡτοιμαῖσθαι μὲν τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἡγιασθαι δὲ τοὺς κλη-
 τούς. καὶ θυσίαν μὲν ὀνομάζει τὴν κατὰ βούλησιν αὐτοῦ 5
 πραχθησομένην σφαγὴν τῶν ἡσεβηκότων· κλητοὺς γεμὴν
 τοὺς Χαλδαίους, οὓς καὶ ἡγιασθαι φησιν, οὐχ ὥς ἁγίους
 γεγενημένους, ὥς ὀρισθέντας δὲ μᾶλλον καὶ κεκλημένους
 παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸ ἐμπρῆσαι τὴν Ἰουδαίαν, καὶ φειδοῦς
 ἀπάσης ἐξηρημένης ὀλοθρεῦσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. τοιοῦτόν τι 10
 φησὶ καὶ ἐτέρωθι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. κέκληντο μὲν γὰρ
 κατὰ τῆς Νινευὶ Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι καὶ οἱ Κύρῳ
 συνησπικότες. ἔφη δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ὁ τῶν ὅλων Θεός
 “Ἦγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς· γίγαντες ἔρχονται
 “πληρῶσαι τὸν θυμόν μου χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες.” 15
 οὐκοῦν ὁ ἁγιασμός ἐν τούτοις οὐ φαυλότητος ἀπόθεσιν, οὔτε
 μὴν Πνεύματος Ἁγίου μέθεξις κατασημήνειεν ἂν, ἀλλ’ οἷον ἐν
 τὸ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοιοῦδέ τινος πράγματος προωρισθαι τε
 καὶ ἐκνενεμῆσθαι τινος.

Es. xiii.
3.

8 Καὶ ἔσται ἐν ἡμέρᾳ θυσίας Κυρίου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρ- 20
 9 χοντας καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
 9 ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια· καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας
 ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τοὺς πληροῦντας
 τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου.

Τρία ταῦτά ἐστι τὰ δι’ ὧν ἂν εὖ ἔχοιεν πόλεις τε καὶ 25
 χῶραι, βασιλεία τε καὶ τὰ ὑπ’ αὐτὴν τῶν ἐξουσιῶν τάγματα,

2. Ἰδ. Κύριος om. Pont. τοῦτο om. Aub. ποιήσω τοῦτο. καὶ νῦν Pont.
 13. τῶν ὅλων assumptissimus ex B.E. 18. του τοιοῦδε τινός E. 22. ἐπὶ
 πάντας ἐμφανῶς B.E. (x Alex. XII.) ἐμφ. ἐπὶ πάντας inv. ord. F. Edd. ἐπὶ πάντας
 om. ut vid. S. Cyrillus. 23. προπύλαια F. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ hoc ordine B.E.
 (sol.) 24. τοῦ assumptum ex B.E. (Alex. XII.)

καὶ ἡ διαβόητος ἱερωσύνη. ταῦτα δὲ εἰ μὲν ἔχοι καλῶς, κατὰ γε τὸ ἐκάστῳ πρέπον, εὖ ἂν ἔχοι καὶ τὰ ὑπ' αὐτὰς α 585 A. πράγματα, καὶ σώζεται τὸ ὑπήκοον. εἰ δὲ δὴ τὴν διειστραμμένην ἔλουντο τιμᾶν, καὶ μὴν καὶ διάττοιεν τρίβον, ἅπαντα 5 εὐθὺς πρὸς τὸ ἀκαλλῆς οἰχίσεται, καὶ μονονουχὶ καταμεθύει πρὸς ὄλεθρον. ὥσπερ γὰρ εἰς τὴν τοῦ σώματος κεφαλὴν ἀλγήματος γεγονότος, συναισθάνεσθαί τε αὐτῇ καὶ συναρρώστειν ἀναγκαῖον τὰ λοιπὰ τῶν μελῶν· οὕτω καὶ τῶν ἡγουμένων ἐκτετραμμένων ἐπὶ τὸ φαῦλον καὶ μέντοι ῥοπήν 10 τὴν εἰς τὰ χεῖρω νενοσηκότων συγκαταφθεῖρεσθαί πως ἢ ἀνάγκη τοὺς ὑπεξευγμένους. φιλεῖ γάρ πως τὸ ὑπήκοον ταῖς τῶν λαχόντων κρατεῖν ἔπεσθαί τε καὶ ὑποφέρεσθαι γνώμαις. ἐν ἡμέρᾳ τοίνυν, φησὶ, τῆς ἀνδανούσης Θεῷ θυσίας, τουτέστιν ἐν καιρῷ καθ' ὃν ἂν γένοιτο τῶν τὰ πάνδεινα 15 πεπλημμεληκότων ἢ σφαγῇ, ἐπ' αὐτὰ δὴ καὶ πρῶτα τὰ τῶν ἄλλων ἐξηρημένα κατὰ τὴν δόξαν καὶ προεκκείμενα πράγματα, βαδιεῖται τὰ ἐξ ὀργῆς. ταῦτα δὲ ἐστίν, ὁ τοῦ βασιλεύοντος αἶκος· καὶ ὁ γείτων εὐθὺς τῶν ἐν δόξῃ καὶ περιφανείᾳ κειμένων· καὶ τρίτος ἐπ' αὐτοῖς ὁ καὶ τῶν ἄλλων 20 παρὰ Θεῷ προτιμότερος ὁ τῶν θείων ἱεουργῶν· ἄρχοντες ε δὲ καὶ αὐτοὶ, καὶ λαῶν ἡγούμενοι, κατὰ γε τῆς ἱερωσύνης τὴν τάξιν. αἰτιαται δὲ λίαν αὐτοὺς, ὡς ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια, τουτέστιν, εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀφιλοθείας ἰγμένους, καὶ τῶν πάλαι διὰ Μωυσέως τεθεσπισμένων καταφρονεῖν 25 ἡρημένους, ὡς μὴδὲ αὐτὸ τῆς ἱερωσύνης τὸ σχῆμα τηρεῖν, καιροῦ καλοῦντος αὐτοὺς ἐπὶ γε τὸ δεῖν ἀποπεραίνειν τὰ ἱερά.

2. γε assumpsit Aubertus ex E. deest in B. καὶ assumpsi ex E. αὐτὰς B. αὐταῖς Aub. ex E. αὐτὰ Pont.

3. σώζοιτο Pont. δὴ assumpsimus ex B.E. 4. ἔλουντο τιμᾶν καὶ μὴν καὶ assumpserat ex E. Aubertus. ἅπαντα] + ἡμῖν Pont. Statim εὐθὺς, quod ex B.E. assumpsimus, ante διάττοιεν tr. Aubertus.

5. καταμεθύσει Edd. 9. τριῶν τούτων pro ἡγουμένων Pont. ἐκτετριμμένων E. καὶ μέντοι ῥ. τὴν εἰς τὰ χεῖρω νενοσηκότων accesserunt ex B.D. τὰ omiserat Aubertus.

12. ἔπεσθαί τε assumpserat ex E. Aubertus, omittens tamen καὶ sequentem.

15. καὶ pro τὰ Edd. 16. ἄλλων D.E. Edd. ὄλων B. κατὰ τὴν δ. καὶ προεκκείμενα ass. ex E. Aub.

19. κειμένων om. B. habent D.E. 23. λοιπὸν om. B.D.b. habet E. ἀφιλοθείας D.E. Edd. ἀπειθείας B.

24. πάλαι om. B. invitis D.E.b. 25. τῆς ἱερ. τὸ hoc ordine B.E.b.

Lev. x.
1, 2.

ὥσπερ οὖν οἱ ἐξ Ἀαρὼν γεγονότες δεδαπάνηται πυρὶ, καὶ
d ἦν αὐτοῖς ἐπὶ κλημα καὶ γραφὴ, τὸ ἀλλότριον ἐπιθεῖναι τῷ
θυσιαστηρίῳ πυρὶ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ οὗτοι, περὶ
ὧν ἦν ὁ λόγος, ἐξαιτοῦνται δίκας, ὅτι τῆς πρεπούσης αὐτοῖς
εὐκοσμίας ἠφειδηκότες, ἱεροπρεπῶς μὲν οὐκ ἐστέλλοντο 5
κατὰ γε τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν, ἐνδύμασι δὲ ἀλλοτρίοις
ἠμφιεσμένοι, δρᾶν ἀπετόλμων τὰ ἱερά. ἀπόδειξις δὲ καὶ
τοῦτό ἐστι καταφρονήσεως τῆς ἐσχάτης καὶ τοῦ μηδενὸς
ἀξιουσθαι λόγου παρ' αὐτοῖς τὸν νόμον. εἶτα πῶς ἦν ἐν-
e νοεῖν ἐν φροντίδι γενέσθαι τοῖς ἄλλοις τοῦ νόμου τὴν τήρη- 10
σιν, εἰ μηδεὶς αὐτοῦ τοῖς ἡγουμένοις ὁ λόγος; ταύτητοί
φησιν Ἐκδικήσω ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα· καὶ ὁ βούλεται
δηλοῦν, ἔστι τοιοῦτον. πλημμελοῦντα πλειστάκις τὸν Ἰσ-
ραὴλ, καὶ τοῖς διὰ τῶν προφητῶν οὐκ ἔκοντα λόγοις, ἐκάλει
πρὸς μετάγνωσιν, ταῖς ἔξωθεν λύπαις ἐπανορθῶν ὡς πατὴρ, 15
ἀπτόμενος δὲ καὶ τῶν σωματῶν αὐτῶν ἔσθ' ὅτε· οἷόν τι
φημὶ, ἐπάταξεν ἐν ἀνεμοφθορίᾳ τοὺς ἐν ἀγρῷ καρποὺς, ἢ
4. βροῦχον ἔσθ' ὅτε καὶ ἀκρίδα καθιεῖς, ἢ κάμπην ἐπισωρεύσας,
586 A. a ἢ τὴν καλουμένην ἐρυσίβην· λελύπηκε δὲ καὶ “ἐν πυρώσει
Am. iv. 4. “καὶ ἐν ἱκτέρῳ,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ταῦτα κατὰ 20
καιροὺς ἐπιφέρων, οἷον ἐπληττε λεληθότως· νυνὶ δὲ, φησὶν,
ἐκδικήσω ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα, τουτέστιν, οὐ λεληθότως
ἐποίσω τὰ ἐξ ὀργῆς, οὐ βροῦχος ἔσται καὶ ἐρυσίβη τὰ καθ'
ὑμῶν, οὐκ ἀρρώστια σωματικὴ· ἀλλὰ γυμνῶς ἀποστίλβον
τῶν πολεμίων τὸ ξίφος, καὶ τοῖς εἰς ἐμὲ δεδυσσεβηκόσιν 25
ἀπειλοῦν τὸν ὄλεθρον, καὶ εἰς αὐτὰ τοῦ ναοῦ τὰ πρόπυλα
b καταφθεῖρον ὡμῶς τοὺς πληροῦντας τὸν εἶκον τοῦ Θεοῦ αὐτῶν
ἀσεβείας καὶ δόλου. τίς οὖν ἡ ἀτέβεια; τίς δὲ καὶ ὁ δολος;
ἕτερος ἡμῶν προφήτης σαφηνιεῖ λέγων περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ
“Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον καὶ οἱ προφῆται 30

Agg. ii.
17.
Joel. i.
4.
586 A.
Am. iv.
9.

Mich.
iii. 11.

2. καὶ] + ἡ Edd.

13. ἔστι] + το E.

περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ex E. assumpserat Aub. favente D. desunt in B. 30. αὐ-
τῆς B.D. αὐτῶν E. Edd.

7. τὰ ἱερεῖα b.

18. καθιεῖς] καθεῖς Edd.

10. ἐν om. E.

29. σαφηνίζει Edd.

30. αὐ-

“ αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο” καὶ μὴν καὶ ὁ σοφὸς
 Ἡσαΐας ἀποτείνεται πρὸς αὐτὴν καὶ φησιν “ Οἱ ἄρ-
 “ χοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα,
 “ διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνουντες, καὶ κρίσει
 5 “ χήρας οὐ προσέχοντες.”

Es. i. 23.

Προσεκτέα δὴ οὖν τοῖς τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱεουργοῖς,
 μὴ ἄρα πως ταῖς τοιαῖσδε περιπίπτοιεν γραφαῖς. τυπικῶς
 μὲν γὰρ οἱ πάλαι τὴν ταῖς ἱεουργίαις πρέπουσαν ἐδέχοντο
 στολὴν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἐνέστηκεν ὁ
 10 καιρὸς, ἄμφιον ἔστω λαμπρὸν καὶ στολὴ τις ὥσπερ ἱερο-
 πρεπῆς ἐκάστω τῶν κεκλημένων εἰς λειτουργίαν, πίστις ὀρθὴ
 καὶ ἀμώμητος, βίος εὐαγγελικὸς, πολιτεία σεμνὴ καὶ ἐννο-
 μωτάτη, καὶ τρόπος ὀρθός, λημμάτων αἰσχυρῶν οὐχ ἡττώ-
 μενος, φροντὶς ὀρώσα πρὸς ἀρετὴν, καὶ τοῦ παντὸς ἀξιούσα
 15 λόγου τὸ ἀνδάνον Θεῶ. d

Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, φωνὴ κραυγῆς ἀπὸ 10
 πύλης ἀποκεντούντων, καὶ ὀλολυγμὸς ἀπὸ τῆς δευτέρας, καὶ
 συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν.

Καταγράφει σαφῶς τοῦ πολέμου τὰς συμφορὰς, καὶ οἶον
 20 πίπτοντάς τε καὶ ὀλλυμένους καὶ σφισιν αὐτοῖς ἐποιμώ-
 ζοντας ἐπιδεικνύει τινὰς, ἵνα τῷ μεγέθει τῶν ἐσομένων κακῶν
 ἡττώμενοι, μεταφοιτᾶν ἔλουντο πρὸς τὸ ἐπείγεσθαι δρᾶν τὰ
 ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, οὕτω τε λοιπὸν ἔξω φέροντο τῆς
 ὀργῆς. ἀγαθὸς γὰρ ὁ Δημιουργὸς, καὶ οὐ θέλει “ τὸν θάνατον
 25 “ τοῦ ἀποθνήσκοντος, ὥς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
 “ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτὸν,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου

Ezek.
xviii. 23.

1. αὐτῶν Pont. 3-5. ἀγαπῶντες—προσέχοντες] καὶ τὰ ἐξῆς Edd.
 4. κρίσιν E. 16. ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ B.E. (Alex.)
 XII. 8 ex corr.) τῇ ἡμ. ἐκ. Edd. (Vat.) 22. τὰ assumpsimus ex B.E.
 24. Δημιουργὸς B.D.E. Θεὸς Edd. 25. ἀποθνήσκοντος D.E. Edd. ἀμαρτω-
 λου B. cf. in Es. 765 b. αὐτὸν ἀπὸ τῆς—πονηρᾶς om. D.

φωνὴν Ἰεζεκιήλ. κατ' ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ φησιν ἀπὸ
μίας μὲν πύλης τῶν ἀποκεντούντων, τουτέστι, τῶν ἀποσφα-
τόντων τοὺς παρεμπύπτοντας, δεινὴ τις ἔσται καὶ ἀμειδῆς
ἀναφώνησις. αἰὲ γάρ πως ἐν ταῖς ἀλISCOμέναις τῶν πόλεων

587 A. α εἰσελαύνοντες οἱ πολέμοιοι φρικτόν τι καταλαλάζουσι, προ- 5
κατακλῶντες εἰς φόβον τοὺς ἐν αὐταῖς, προτροπάδην τε
ὥσπερ ἀλλήλους καταθίγοντες εἰς ὁμότητα. ἀπὸ δέ γε τῆς
ἐτέρας πύλης ἔσται, φησὶν, ὁλολυγὴ καὶ δάκρυον, συνωθου-
μένων ἀλλήλοις τῶν ἐαλωκότων, καὶ ἐκάστου διασπεύδοντος
τῆς πόλεως ἀποπηδᾶν ὡς νεὸς βεβαπτισμένης. ἔσεσθαι δὲ 10
καὶ συντριμμὸν μέγαν φησὶν ἀπὸ τῶν βουνῶν, τάχα που
βουνούς τὴν καλουμένην ἄνω πόλιν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις,
1 β ἦτοι τὴν Σιών ὀνομάζων, ἡγουν ἕτερόν τι δηλῶν. αἰὲ γάρ
πως ἐν ταῖς τῶν πολέμων καταδρομαῖς εἰς τὰς τῶν ὁρῶν
καταφεύγουσι κορυφὰς οἱ ἔνοικοι, τὴν τῶν τύπων δυσχωρίαν 15
πρὸς ἐμπόδων ἔσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς ἡγούμενοι, καὶ τὰς τῶν
διωκόντων αὐτοὺς ἀνακόψειν ὁρμάς. καὶ γοῦν ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς προσπεφώνηκέ ποτε τοῖς Ἰουδαίων
δήμοις “Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν
“ Ἱερουσαλήμ, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ 20
“ ὄρη.”

Οὐκοῦν Θεοῦ πλήττοντος, καὶ δίκας αἰτοῦντος τῶν ἡμαρ-
c τημένων τοὺς καταφρουεῖν ἡρημένους, οὐδὲν ὀνήσει τοὺς
πάσχοντας, οὐ πόλις εὐπυργοτάτη, οὐ τειχῶν ἀκατάσειστοι
περιβολαὶ, οὐκ ὁρῶν ἀναστήματα καὶ πετρῶν ἀγριότητες, 25
οὐκ ἀστιβῆς δυσχωρία· σώζει δὲ μόνη μετὰγνωσις, ἐκδυ-
σωποῦσα τὸν Κριτὴν, καὶ κατευνάζουσα τὸν θυμὸν, καὶ εἰς

S. Luc.
xxi. 20,
21.

1. τοῦ καιροῦ φησιν hoc ord. B.E.b.	2. τῶν alt. om. B. invitis D.E.b.
5. προκατακλῶντες B.E.b. προκαλοῦντες Edd.	8. ὁλολυγὴ B.E.b.
ὁλολυγμὸς Edd.	9. σπεύδοντος B. invitis D.E.b.
14. πως] πη B.	11. καὶ
καταδρ. Edd. πόλεων ἀλώσειν B.	15. αναφεύγουσι E. φεύγουσι D.
16. πρὸς] + τὸ Edd. ἐμπεδὼν προ πρὸς ε. B.	18. ἡμῶν Ἰησοῦς
et Χριστὸς accesserunt ex B.D.E., ὁ ex E., ποτε ex B.E.	Ἰουδαίων δήμοις B.E.
Ἰουδαίοις D. Edd.	23. αἱρουμένους B. εἰρημένους (pro more) E.
καταφρουοῦντας pro καταφρ. ἡρημ. D.	24. οὐ τ. α. π. assumpsit
ex E. Aub.	26. δυσωποῦσα B.

τὴν αὐτῷ πρέπουσαν ἡμερότητα καλοῦσα προχείρως ἀγαθὸν
 ὄντα φύσει τὸν Δημιουργόν. καὶ ἄμεινον μὲν τὸ παντὶ
 παραιτεῖσθαι σθένει τὸ προσκρούειν αὐτῷ· ἐπειδὴ δὲ δια-
 νέενυκεν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἐπὶ τὸ φαῦλον αἰεὶ, καὶ “πολλὰ
 5 “πταίομεν ἅπαντες,” τὸ βεβηκὸς εἰσάπαν πρὸς ἀρετὴν οὐκ
 ἔχοντες, καὶ γοῦν ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἐπανορθοῦν
 σπουδάζωμεν τὰς ἑαυτῶν γνώμας, καὶ ταῖς μεταγνώσεσι
 καλῶμεν εἰς ἡμερότητα χρηστὸν ὄντα κατὰ φύσιν, καθάπερ
 ἔφην ἀρτίως, τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην.

S. Jac.
iii. 2.

10 Ὁρνήσατε οἱ κατοικοῦντες τὴν κατακεκομμένην, ὅτι ὡμοιώθη
 πᾶς ὁ λαὸς Χαναὰν, ἐξωλοθρεύθησαν πάντες οἱ ἐπηρμένοι
 ἀργυρίῳ.

e

“Ὅτι φείσεται μὲν οὐδενὸς τῶν Βαβυλωνίων ὁ σίδηρος,
 ἀπολεῖ δὲ ἄρδην τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, σημαίνει
 15 μὲν διὰ τούτων. κατολοφύρεσθαι δὲ προστέταχε τοὺς ἐν
 τοῖς Ἱεροσολύμοις περιλελειμμένους, καὶ διαφυγεῖν ἰσχύσαν-
 τας, ὡς ὠλοθρευμένην τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὴν διαβόητον παρ’
 αὐτοῖς κατακεκομμένην πόλιν· διάτοι τὸ πάντα τὸν ἐν αὐτῇ
 λαὸν τοῖς τῶν Χαναναίων ἀμιλλᾶσθαι τρόποις, καὶ τὰ ἐκεί-
 20 νῶν ἐλέσθαι ζηλοῦν, παριστοῦσθαι δὲ οὕτως εἰς πάντα αὐτοῖς, α 588 A.
 ὡς τάχα που καὶ ὑπερφέρεσθαι καὶ κατόπιν ἔαν. ἀλλογενεῖς
 δὲ οἱ Χαναναῖοι, θεομισεῖς τε καὶ ἀλιτήριοι καὶ εἰδωλολάτραι,
 καὶ τῶν ὅτι μάλιστα διαβεβλημένων ἐφ’ ἅπασιν τοῖς ἐκτοπω-
 25 τας, ἀκούων “Σπέρμα Χαναὰν, καὶ οὐχὶ Ἰούδα.” ὅτι δὲ
 ἀνόητος ὁ πλοῦτος αὐτοῖς, ἔρεισμά τε σαθρὸν καὶ εὐδιά-
 κλαστον, διερμηνεύει πάλιν, ἀπολέσθαι διαβεβαιούμενος τοὺς
 ἐπηρμένους τῷ ἀργυρίῳ, τουτέστι, τοὺς μέγα φρονεῖν εἰω-

Hist.
Sus. 56.

1. ἀγαθ. ὄντα φ. τὸν Δ. et τὸ βεβ. — οὐκ ἔχοντες (5) *assumpsit* ex E. Aubertus.
 4. αἰεὶ om. D. 6. καὶ B.D. Pont. καὶ E. Aub. ἀναδρομαῖς B. Pont. μεταδρ.
 Aub. ex E., D. 7. σπουδάζωμεν D. Aub. καὶ ταῖς μεταγνώσεσι — δεσπότην ex E.
assumpserat Aubertus. 8. καθάπερ] + οὖν E. Aub. καθ. ἔφην ἀρτίως om. D.
 11. Χαναὰν] + καὶ Edd. (Vat.) *deest* in D.E. (≠ Alex. XII.) 19. καὶ τὰ —
 (ζηλ. ass. ex E. Aub. 25. οὐχ E. 27. τοὺς ἐπηρμένους τῷ ἀργυρίῳ
 B.E.b. τῷ ἀργυρίῳ ἐπηρμένους (omittentes τοὺς) Edd.

Supra
ver. 9.Prov.
xxiii. 1.

Ib. x. 2.

Ib. xv.
16, et
xvi. 8.

θότας ἐπὶ πλούτῳ καὶ χρήμασιν, καὶ ὑψηλὴν ἀνασπῶντας
ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ τὴν ὀφρύν. ἐπειδὴ γὰρ λημμάτων
αἰσχυρῶν ἡττώμενοι, καὶ κεκηνότες εἰς τοῦτο, “τὸν οἶκον τοῦ
“ Θεοῦ αὐτῶν, καθά φησιν αὐτὸς, ἀσεβείας ἐπλήρουν καὶ
“ δόλου,” ταύτητοι δικαίως ὡς ἀδρανὲς καὶ ἀνόνητον, καὶ 5
οὐδένα σώζειν εἰδὸς τὸ πλουτεῖν ἐξελέγχεται. “Αἰρετὸν οὖν
“ ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς,” κατὰ τὸ γεγραμμένον· “οὐ
c “ γὰρ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἄνομους, δικαιοσύνη δὲ ρύσεται
“ ἐκ θανάτου,” καὶ “Κρείσσων ἀληθῶς μικρὰ μερὶς μετὰ
“ φόβου Θεοῦ, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας.” 10

12 Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐξερευνήσω τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ
λύχνου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς καταφρονούντας
ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, οἱ λέγοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
Οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ Κύριος οὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ.

Ib. i.
17, 18.

“Ὅσα δρᾶν ἔμελλον οἱ πολέμιοι μανίαις ἀκράτοις χρώ- 15
d μνοι κατὰ τῶν ἐαλωκότων, ταῦτα τῷ ἰδίῳ προσώπῳ προσ-
άπτει Θεὸς, οὐχ ὡς αὐτὸς ὢν τῶν οὕτως ἐκτόπων ἐργάτης,
ὡς ἐφίεις δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν ἡσεβηκότων ἰέναι τὰ ἐξ ὀργῆς
ἐν δίκῃ. καὶ γὰρ ἔστιν ἀληθὲς, ὅπερ εἶρηκεν αἰνιγματωδῶς
ἐν παροιμίαις ὁ Σολομών “Οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα 20
“ πτερωτοῖς· αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν
“ ἐαυτοῖς κακά.” ἐξὸν γὰρ ὡς ἀπωτάτω καὶ ποινῆς ἰέναι
καὶ δίκης, ἀνθηρημένους τῶν φαύλων τὴν ἀρετὴν, αὐτοὶ
e κατὰ σφῶν αὐτῶν καταθήγουσι τὴν ὀργὴν, καὶ εἰς αὐτό-
κλητον ὄλεθρον τὰς ἐαυτῶν ἰέντες ψυχὰς, ἀλοῖεν ἂν παρά 25
γε τοῖς ὀρθὰ κρίνειν εἰδόσιν. ἐρευνᾶται τοιγαροῦν ἡ Ἱερου-

8. ρύεται Edd.

ex E.

τῇ ἡμέρᾳ B.E. (Alex. XII.)

al.)

9. Haec καὶ κρείσσων—μετὰ ἀδικίας assumpserat Aub.

10. γενήματα B. (Alex. Ephr.) γεννήματα E. (Vat.)

τῇ ἡμέρᾳ B.E. (Alex. XII.) τῇ ἡμέρᾳ. Edd. (Vat. 8)

al.)

13.

26. ὀρθὰ B.E. ὀρθῶς Edd. ἐρευνᾶται E.

11. ἐκείνη

12. ἀνθρώ-

πους F. (23.)

13. οἱ λέγοντες E.F. Edd. (Alex. 8)

τοὺς λέγοντας B. (22.)

σαλήμ μετὰ λύχνου. πεπόνθασι γάρ τι τοιοῦτον οἱ Ἰουδαῖοι
παρὰ Ῥωμαίων, ὃ συνέβη παθεῖν αὐτοὺς ἀλόντων τῶν
Ἱεροσολύμων ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου· ὡς γὰρ Ἰώση-
πος ἱστορεῖ, ὃ μυρίοις στόμασι τὰ Ἰουδαίων ἐκτραγωδήσας
5 πάθη, μετὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις σφαγὰς καὶ τὴν ἀναρίθ-
μητον τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν ἀπολωλότων πληθύν, τοὺς ἐν τοῖς a 589 A.
σπηλαίοις καὶ τοῖς ὑπονόμοις καταπηδήσαντας, μετὰ λύχνου
διερευνώμενοι καὶ εἰς φῶς ἄγοντες, ὡμῶς τε καὶ ἀνημέρως
ἀπέσφαττον. ἐκδικήσειν δέ φησιν ἐπ' αὐτοὺς ὡς κατα-
10 φρονήσαντας, ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, τουτέστιν, ἢ τοὺς
ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πρακτέων διορισθέντας νόμους, οὓς παρα-
βαίνοντες ἐδυσσέβουν, τὸ μηδὲν εἶναι καταλογιζόμενοι τὴν
ἐπ' αὐτοῖς τήρησιν· ἤγουν ἰδικῶς φυλάγματα καλεῖ τὰ τῶν
ιερέων ἔθη. πλείστη γὰρ ὅση κατὰ τὸν νόμον ἢ ἐπιτήρησις b
15 τῶν τε ἀμφίων αὐτοῖς καὶ σχημάτων ἱεροπρεπῶν καὶ μέντοι
καὶ θυσιῶν. οὐ γὰρ καθ' ἓνα τρόπον προσεκόμιζον τῷ
θυσιαστηρίῳ τὰ θύματα. καὶ ἀναμάθοι τις ἂν τὴν ἐν γε
τούτοις διαφορὰν τοῖς Μωυσαϊκοῖς περιτυχὼν συγγράμμασιν.
ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῖς τῶν φυλαγμάτων ὁ λόγος, διάτοι τὸ
20 πρὸς τοῦτο καθικέσθαι ληρωδίας καὶ ψυχρῶν ἐννοιῶν, ὡς
τάχα που καὶ οἶεσθαι καὶ τολμᾶν εἰπεῖν οὐδένα τῶν καθ'
ἡμᾶς ποιεῖσθαι λόγον τὸν τῶν ὅλων Θεόν· ἀφειδῆσαι δὲ
οὕτω τῶν ἐπιγείων πραγμάτων, ὡς μήτε ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν, c
καὶ γέρα νέμειν αὐτοῖς τῆς ἐπιεικείας ἀντάξια· μήτε μὴν τοῖς
25 ἁμαρτάνουσιν ἐπιθήγεσθαι, καὶ δίκας ἐπάγειν αὐτοῖς τῶν
ανοσιῶν ἐγχειρημάτων τὰς ἰσοστάθμους. τοῦτο οἶμαί ἐστι
τό Οὐ μὴ ἀγαλοποιήσῃ Κύριος, εὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ. ἀπρονοησία
δὴ οὖν καὶ ἕτερον οὐδὲν τὸ θρυλούμενον. αἰσχρὸν δὲ οὕτω
τὸ δόγμα καὶ κατεστυγημένον, ὡς μηδὲ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήνων

1. οἱ assumptum ex E.b.

2. καὶ Οὐεσ. pro ὃ συνέβη—ὑπὸ Οὐεσπ. καὶ

Τίτου Pont. τῶν om. Aub.

4. τὰ] + τῶν E.

5. τοῖς om. B.

6. ἀπολωλότων D.E.b. Edd. ἀλόντων B.

B.

7. λύχνου D.E.b. Edd.

λύχνων B.

8. διερευνώμενοι B.D.E. ἐρευνώμ. b.

9. ἀπέσφαττον

B.E. Edd. κατέσφ. b.

20. ληρωδίας B. Edd. ληρίας D.E.

23. πράξεων Edd.

26. ἐπιχειρημάτων iud.

Prov.
v. 21.Ps. lxi.
13.

ἀρέσαι σοφοῖς. ἄθεον γὰρ ὠνόμαζον τὸν τῶν τοιούτων
 εἰσηγητήν· Ἐπίκουρος οὗτος ἦν, εἰς τῶν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ
 d σοφία διαβεβοημένων. ἔστι τοίνυν εἰπεῖν ὡς “Ἐνώπιον
 “ εἰσι τῶν τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας
 “ τὰς τροχιάς αὐτοῦ σκοπεύει.” καὶ γερῶν μὲν ἀξιοῖ τοὺς 5
 τῆς ἀρετῆς ἐργάτας· κατεστυγημένον δὲ σφόδρα ποιεῖται
 τὸν ἀλιτήριον, καὶ ἀποδίδωσιν ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ,
 κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τροχιάς μὲν ἡμᾶς
 διαθεῖν ὀρθὰς, καὶ τὴν ἀνδάνουσαν τῷ πάντων Δεσπότη
 Θεῷ ποιεῖσθαι τρίβον, ζῶντάς τε οὕτως ἐννόμως καὶ τὸν 10
 πανάριστον ἀληθῶς ἐπιτηδεύοντας βίον, ἱλεώ τε καὶ εὐμενῇ
 e τὸν τῶν ὅλων ἔχειν Δεσπότην, καὶ καταπικραίνεσθαι καθ’
 ἡμῶν οὐκ ἔαν παραιτουμένους τὸ φαῦλον καὶ ταῖς μεταγνώ-
 σεσιν ἐπανορθοῦν διασπεύδοντας τὰ ὕπνου τε καὶ ῥαθυμίας
 ἐγκλήματα.

15

13 Καὶ ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς
 ἀφανισμόν· καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας καὶ οὐ μὴ κατοική-
 σουσιν ἐν αὐταῖς, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ οὐ μὴ
 πῖωσι τὸν οἶνον αὐτῶν.

590 A. a
Prov. x.
2.

Ἐπὶ καιροῦ τάχα που καὶ νῦν πρὸς ἡμῶν εἰρήσεται “Οὐκ 20
 ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους.” δραπέτης μὲν γὰρ ὁ πλου-
 τος ἀεὶ, καὶ τὸ βεβηκὸς οὐκ ἔχει· μεθύει δὲ μᾶλλον καὶ
 διανένευκεν εἰς ἀποστασίαν, καὶ πόδας ἔχει σαθροῦς. τὸ δὲ
 δὴ καὶ ἐπ’ αὐτῷ μέγα φρονεῖν ἐθέλειν, ἡλίθιον κομιδῇ.
 ἐξελεῖται γὰρ ἡκιστά γε τοὺς ὑπὸ θείαν ὀργὴν, οὐδ’ ἂν 25
 ἀπαλλάξειεν αἰτιαμάτων τινὰς, Θεοῦ ποινὴν καθορίζοντος,
 καὶ τὴν τοῖς πλημμελοῦσι πρέπουσαν ἐπάγοντος δίκην. τί

2. ἐπίκουρον pro ἐπίκουρος—διαβεβ. Pont. εἰς—διαβεβ. om. D. διαβεβ. B. βεβ.
 E. Aub. 10-13. Haec ζῶντάς τε—τὸ φαῦλον assumpsit Aub. ex E.
 τε post ζῶντας om. B. habet E. 17. κατοικήσωσιν B. (95, 185, 310, 311.)
 18. καταφυτεύσουσιν B. Edd. καταφυτεύσωσιν E. (Alex. 26.) 20. εἰρή-
 σεται D.E. Edd. εἴρηται B. 26. καθορίζοντας E.

οὖν ὁ πλοῦτος; σάρκα θεραπεύει μόνην καὶ ὑπηρέτης ἐστὶν ἁ-
 νοσίου καὶ βδελυρᾶς ἡδονῆς, καὶ πατὴρ ἀλαζονείας, καὶ
 τύφου ρίζα καὶ γένεσις, καὶ προσκαίρων δοξαρίων περι-
 ποιεῖται τὴν μέθεξιν, ἡ σκιαῖς ἐν ἴσῳ παρελαύνει τοὺς ἐσχη-
 5 κώτας. καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθὲς ὅτι “Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος,
 “καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.” ὅτι τοίνυν
 ἀνόνητος παντελῶς τοῖς ἡσεβηκόσιν ἢ ἐπὶ πλούτῳ σπουδῇ,
 διδάσκει λέγων, ὡς ἔσται μὲν τοῖς Χαλδαίοις εἰς διαρπαγὴν
 ἢ δύναμις αὐτῶν. εἰσὶ γὰρ εἰσιν οἱ περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, καὶ
 10 μάλα εἰκότως, τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον “Ἰδοὺ ἄνθρωπος
 “ὃς οὐκ ἔθετο τὸν Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ’ ἐπήλπισεν ἐπὶ
 “τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ ματαιότητι
 “αὐτοῦ ἐνεδυναμώθη.” εἰ δὲ δὴ καὶ οἴκοι γεγόνασιν αὐτοῖς
 πολυτελῶς ἡσκημένοι, εἶεν ἂν οὐκ αὐτῶν κατεμπρησ-
 15 θήσονται γάρ· καὶ εἰ πρὸς τούτοις ἔτι γεγόνασιν ἀμπέλων
 μελεδωνοὶ, οὐκ αὐτοὶ πίνονται· πόθεν; οἰχήσονται γὰρ αἰχμά-
 λωτοι, τὰ οἴκοι μεθέντες καὶ παντὸς ἐστερημένοι τοῦ κατευ-
 φραίνειν εἰδότος. καὶ τοῦτο σαφὲς ἐποίει Θεὸς διὰ φωνῆς
 Ἱερεμίου λέγων πρὸς τινὰ τῶν ἐν Σαμαρεία βασιλευ-
 20 κῶτων “Ὁκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον, ὑπερῶα
 “ῥιπιστὰ διεσταλμένα θυρίσι καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ
 “καὶ κεχρισμένα ἐν μίλτῳ. μὴ βασιλεύσεις, ὅτι σὺ παρω-
 “ξύνθης ἐν Ἀχαὰβ τῷ πατρὶ σου; οὐ φάγονται καὶ
 “οὐ πίνονται. βέλτιον ἢν σε ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην
 “καλήν.”

Esai. xl.
6; 18.
Pet. i. 24.

Ps. li. 9.

Hier.
xxii. 14,
15.

1. μόνην D.E. Edd. μόνον B. καὶ accessit ex B.D.E. 2. ἀλαζονίας E.
 4. παρελαύνειν Aubertus. 8. ἐστι E. invito D. 9. γὰρ εἰσιν] +
 καὶ Aub. sol. καὶ μάλα εἰκότως [τὸ B.E.] ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον ex E. assump-
 serat Aub. τὸ om. Aub. 12. τῷ πλήθει D. Edd. τὸ πλήθος E. (Vat.) cf. supra
 168 a. ἐνεδ. ἐπὶ τῇ ματ. αὐτοῦ inv. ord. B. (Vat. &c.) invitis D.E. Aub. qui haec
 καὶ—αὐτοῦ assumpserat ex E. 14. τε καὶ ἡσκημένως E. ἡσκ. om. D. κατ-
 εμπρησθήσονται D.E. ἐμπρησθ. Edd. 16. πίνονται· πόθεν;] πίνονται· πόθεν B.
 πίνονται πόθεν D. πίνονται ποθεν E. ex quibus correximus. πίνονται ποτε Edd.
 18. De Josiae filio, dicta sunt haec. 22. μολτῶ (sic) E.
 23. Ἀχαὰβ B.D.E. (Alex.) Ἀχὰζ Edd. (Vat. Frid-Aug.) 24. Haec
 βέλτιον—καλήν ex E. assumpserat Aub. καλεῖν (sic) Aub. καλήν D.E. ut supra
 173 e. καὶ ἔλεον προ καλήν B.

Χρὴ τοιγαροῦν ἡμᾶς ἐφίεσθαι τῶν ἐπιγείων οὐδενός, διαρ-
 e ρίπτειν δὲ ὡς ἀπωτάτω τὸ τοῖς προσκαίροις ἐφήδεσθαι καὶ
 μεταποιεῖσθαι πλούτου τοῦ φεύγοντος καὶ ἐν καιρῷ ὀργῆς οὐ-
 δὲν ὀνῆσαι δυναμένου τοὺς ἔχοντας· καύχημα δὲ ποιεῖσθαι τὴν
 ἐν Χριστῷ ζωὴν, καὶ τῆς ἐξαιρέτου πολιτείας τὰ αὐχήματα, 5
 καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος οὐδὲν ἡγείσθαι τὸ ἄμεινον,
 ἀναφωνεῖν τε καὶ λέγειν “Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων,
 “μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σοί.” καὶ πρὸς γε δὴ
 1b. 11. τούτοις ὅτι “Κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑπὲρ
 “χιλιάδας. ἐξελεξάμην παραρρίπτεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ 10
 “Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρ-
 “τωλῶν.”

Ps.
 lxxxiii.
 13.

1b. 11.

591 A. a

- 14 “Ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου ἡ μεγάλη, ἐγγὺς καὶ ταχεῖα σφόδρα·
 15 φωνὴ ἡμέρας Κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ τέτακται δυνατὴ·
 ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, 15
 ἡμέρα ἁωρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα σκότους καὶ γνώφου,
 16 ἡμέρα νεφέλης καὶ ὀμίχλης, ἡμέρα σάλπιγρος καὶ κρουγῆς ἐπὶ
 τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς.

Ἀποκείρει πάλιν τὴν ἐλπίδα τῶν ἔσθ’ ὅτε διακεισομένων
 b εἰς μακρὰν ἀνάβλησιν δραμεῖσθαι τοὺς λόγους. ἀγχίθυρον 20
 γὰρ ὥσπερ ἀποφαίνει τὴν δίκην, καὶ τρέχουσιν κατὰ πόδας
 τὴν ἐκ τοῦ πολέμου συμφοράν. ἡμέραν δὲ Κυρίου τὸν καιρὸν
 ὑποκαλεῖ, καθ’ ὃν ἔσται τὰ τοιάδε. καὶ μὴν καὶ ταχεῖαν
 ὠνόμασεν ὡς μελλησμοῦ τινος δίχα παρεσομένην, καὶ ὀφθη-
 σομένην οὐκ εἰς μακράν· σκληρὰν δὲ αὐτῆς τὴν φωνὴν εἶναι 25
 φησι καὶ δυνατωτάτην, τὸν τῶν πολεμίων ἀλαλαγμὸν ὑπο-

1. ἐφίεσθαι τῶν ἐπιγ. οὐδενός hoc ordine B.E. ἐφίεσθαι post οὐδενός tr. Edd.
 μηδὲ πρὸ διαρρίπτειν—ἐφήδεσθαι καὶ Pont. 7. Κύριε B.E. Κύριος Edd. cf.

411 b. supra. 8. σοί B.E. σέ Edd. cf. supra l. c. Reliqua καὶ πρὸς γε—
 ἁμαρτωλῶν assumpta ab Aub. ex E. favente D. desunt in B. 10. παραρ-

ρίπτεισθαι D. (Vat.) 11. μου om. D. (Vat.) 13. Διότι F.

16. ἁωρίας D.E. Edd. ἀωρασίας B. (147.) σκότους καὶ γνώφου B.D.E. (8 Alex.
 XII.) γν. καὶ σκ. Edd. (Vat.) 20. ἀνάβλησιν D. ἀναδραμεῖσθαι Edd.

invitis B.D.E. 22. δέ] + τοῦ Edd. 23. ἀποκαλεῖ] Ille desinit E.

καὶ alt. accessit ex B.D. 24. μελησμοῦ D.

Ps. xxiii.
10.

παντελῶς οὐδεὶς· καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων
Κύριος.

- 17 Καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πορεύσονται ὡς τυφλοὶ, ὅτι
τῷ Κυρίῳ ἐξήμαρτον· καὶ ἐκχεῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν, καὶ
18 τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς βόλβιτα. καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ 5
τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ
b ὀργῆς Κυρίου, ὅτι ἐν πυρὶ ζήλου αὐτοῦ καταναλωθήσεται πᾶσα
ἡ γῆ, διότι συντέλειαν καὶ σπουδὴν ποιήσει ἐπὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας τὴν γῆν.

Ἐναργῆς μὲν σφόδρα τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, καὶ οὐδε- 10
νὸς ἂν δέοιτο, καθάπερ ἐγῶμαι, λόγου πρὸς διασάφησιν.
πλὴν ἐροῦμεν ἐπιτροχάδην. ἀπειλεῖ γὰρ αὐτοῖς τὰ παντὸς
ἐπέκεινα κακοῦ, καὶ τὸν εἰς νοῦν σκότον· καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς
ἀφηγεῖται, προστιθείς Ὅτι τῷ Κυρίῳ ἐξήμαρτον. ὅμοιον ὡς
εἰ λέγοι Πεπαρωνηκότες εἰς ἀδελφούς, καὶ εἰς αὐτὸν ἀφυ- 15
c λάκτως δεδυσσεβήκασιν τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην καὶ τῆς
θείας κατεξανιστάμενοι δόξης ἀλοῖεν αὐν. εἴπερ ἐστὶν
ἀπηχῆς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, αὐτὴν μὲν τῶν ιδίων ἀπο-
στερῆσαι γερῶν, καὶ μονονουχὶ τῶν τῆς θεότητος ἀποσο-
βῆσαι θώκων, ἐνιδρύσαι δὲ ὥσπερ αὐτοῖς τὴν κτίσιν καὶ 20
κτηνῶν ἀλόγων μορφάς. οἱ μὲν γὰρ δαμάλεσιν ἀνῆπτον
τὸ σέβας· οἱ δὲ Ἀστάρτη τινὶ καὶ Βεελφεγώρ· οἱ δὲ
σελήνῃ καὶ ἄστροις. ταῦτητοι λοιπὸν ἐπιφέρειν αὐτοῖς ἀπει-
λεῖ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου συμφοράς, συντέλειαν τε καὶ σπουδὴν.
d καὶ ἡ μὲν συντέλεια τὸν εἰσάπαν ὄλεθρον τῆς Ἰουδαίων 25
χώρας κατασημήνειεν αὐν· ἡ δέ γε σπουδὴ τὸ οἶον ἐν τάχει
καὶ ἀμελλητὶ γενέσθαι τὰ προηγγελμένα. δηλοῖ δὲ πολ-
λάκις τὸ τῆς σπουδῆς ὄνομα παρὰ γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασι

1. γάρ om. B. habet D.
(XII.) καὶ Edd. (s. A.V.)

4. ἐκχεῶ B. (36. al.) ἐκχεεῖ Edd.

7. ὅτι B.

8. πάντας om. B.

12. αὐτοὺς Edd.

18. ἀνόσιον παντελῶς καὶ ἀπηχῆς Edd. ἀποστερῆσαι] ἀποστήσαι iid.

20. θώ-

κων] θρόνων iid.

25. εἰς ἅπαντα b.

26. κατασημαίνειν b.

28. παρὰ

γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασι B.b. παρὰ τῇ γραφῇ Edd.

καὶ θορύβων ἔφοδον. πάνδεινον οὖν ἄρα τὸ ἁμαρτάνειν εἰς ἀδελφούς· εἰ δὲ δὴ καὶ εἰς τοῦτο φανλότητος προίτοι τὰ πλημμεληθέντα τισὶν, ὥς καὶ αὐτὴν τὴν ἀπόρρητον κατα-
λυπῆσαι φύσιν, οὐδεὶς ἀνατρέψει τρόπος τὰ ἐξ ὀργῆς.

5 Ἄραρεν οὖν ὅτι κατοιμώζειν ἄξιον τοὺς θεομισεῖς αἰρε-
ε
τικούς, ἐπιθήγοντας τὴν γλῶτταν τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ
κτιστὸν εἶναι λέγοντας, καὶ μὴν καὶ ἐν μείοσιν ἢ ἐν οἷς ὁ
Πατήρ. εἶδωλον δὲ ὥσπερ ἀναπλάττουσι καὶ αὐτοὶ, κατὰ
γε τό σφισιν αὐτοῖς εὖ ἔχειν δοκοῦν, καὶ τοῦτο προσκυνεῖν
10 ἐπιτάττουσι. εἰ γὰρ ἐκπέπτωκεν ὅλως τοῦ εἶναι Θεὸς κατὰ
φύσιν ὁ Υἱὸς, καὶ ἔστι γενητὸς, προσκυνεῖται δὲ πρὸς τε
ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων, πῶς οὐκ ἐναργῶς τῇ a 593 A.
κτίσει λατρεύομεν, καθάπερ Ἑλλήνων παῖδες εἰς ἡλίου τύπον,
ἡγουν ἐτέρου τινὸς τῶν κτισμάτων, τὸ ἐξ ἀνοίας καὶ ματαιό-
15 τητος λογισμῶν εἶδωλον ἀναπλάσαντες ;

Συνάχθητε καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ ^{Κεφ. β'.}
2 γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον ἡμέρα, πρὸ τοῦ b
ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν Κυρίου, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς
ἡμέραν θυμοῦ Κυρίου.

20 Παραδείξας εὖ μάλα τοῦ πολέμου τὴν ἀγριότητα καὶ τῆς
ἐσομένης συμφορᾶς τὸ μέγεθος, μεθίστησι πάλιν ἐπὶ καιροῦ
τὸν λόγον ἐπὶ τὸ χρῆναι καλεῖν εἰς μετάγνωσιν, ὅτε καὶ ἦν
ἀναπείσειν εὐκόλως, εἰκὸς δὴπου πεφροβημένους. ἀπεσκλη-
κότος μὲν γὰρ ἔσθ' ὅτε τοῦ νοῦ καὶ πολὺ λίαν διανενοκότος
25 εἰς τὰ αἰσχίῳ καὶ βδελυρώτατα, οὐκ εὐκόλως προσιέμεθα τὸ c
καὶ γοῦν ἐλέσθαι μετανοεῖν, συνωθεῖ δὲ πολλάκις εἰς τοῦτο
καὶ οὐχ ἐκόντας τὸ δεῖμα. καλεῖ τοίνυν εἰς οἰκειότητα τὴν

3. λυπῆσαι B.
οὖν Edd.

accessit ex B.

ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν Κυρίου om. B. (95, 106, 185, 240, 311.)
assumptum ex B.

4. τρόπος B. λόγος Edd.

7. Haec ἐν οἷς accesserunt ex B.

14. ἀνοίας B. ἀπανθρωπίας Edd.

25. βδελυρότερα Edd.

5. Ἄραρεν οὖν ὅτι B. Ἀρα

12. αὐτῶν

17. πρὸ τοῦ ἐπ.

24. μὲν

πρὸς αὐτόν. ὥσπερ γὰρ αὐτοὺς ἀποστήναί φαμεν, καὶ ἄλλοτρίους γενέσθαι, λελατρευκότας εἰδώλοισι, καὶ τοῖς ἰδίους πάθεσιν ἐπιδόντας τὸν νοῦν· οὕτω πάλιν ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι νοήσομεν, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἐπιδράττεσθαι, προσκυνεῖν ἐλομένους αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ ὁ παρακολουθεῖν θεσπίσμασιν. ἔθνος γεμὴν ἀπαιδευτον τὸ ἐξ Ἰσραὴλ ὀνομάζει γένος, ὡς καὶ αὐτὴν ἀτιμάζον τὴν ἀρχαίαν ἐντολὴν, καὶ διωθούμενον ἀνοσίως τὸν παιδαγωγοῦντα νόμον καὶ πρὸς πᾶν εἶδος ἐπιεικείας ἀποκομίζειν δυνάμενον. ἀπειλεῖ δὲ πάλιν, ὡς εἰ μὴ σιδηθεῖεν αὐτῷ, κατὰ γε τοὺς ἀρτίως ἡμῶν εἰρημένους τρόπους, διοίσουσι μὲν κατ' οὐδὲν αἰθέων τῶν ἐν ἀγροῖς, ἃ σαθρά τε ἐστὶ καὶ εὐμάραντα, ὑποπεσούνται δὲ πάντως τοῖς ἐξ ὀργῆς.

Gal. vi.
10.

Οὐκοῦν “Ἔως καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας.” ἔως ἐνδίδωσιν ὁ Δεσπότης ἀνεξικακῶν ὡς

Ps. xxiv.
7.

Θεὸς, ποιῶμεθα τὴν μετάνωσιν, προσάγωμεν ἱκετείας, ἀναφωνώμεν δεδακρυμένοι “Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς,” συνάπτωμεν ἑαυτοὺς δι' ἁγιασμοῦ καὶ νήψεως· σκεπασθησόμεθα γὰρ οὕτως ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ τὴν ἐκ τῶν πταισμάτων κηλίδα διανιψόμεθα πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ἡμᾶς ἡμέραν θυμοῦ Κυρίου. ἦξει γὰρ ἦξει κατὰ καιροὺς ἐξ οὐρανῶν ὁ Κριτὴς, ἀποδώσει τε ἐκάστω κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Infra 3.

3 Ζητήσατε τὸν Κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς, κρίμα ἐργάζεσθε, καὶ

594 A. α ζητήσατε δικαιοσύνην, ζητήσατε πραότητα, καὶ ἀποκρίνεσθε αὐτὰ, ὅπως σκεπασθῇτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου.

1. καὶ ἄλλοτρίους γενέσθαι om. B., καὶ ἀποστήναι Θεοῦ add. manu ead. B mg.
5. παρ' om. B. 7. ἀτιμάζων Edd. 14. ἐργαζόμεθα D.
ἐργασώμεθα B. Edd. 15. ὁ δεσπ. ἐνδίδωσιν inv. ord. D. 16. ἀνεξικακῶν
ὡς Θεὸς accesserunt ex B.D. 16-18. Haec προσάγωμεν—μὴ μνησθῆς
accesserunt ex B.D. 19. πίστεως pro νήψεως Edd. 20. ἐλθεῖν Edd.
inv. B.D. 21. θυμοῦ Κυρίου D. Θεοῦ B. Edd. Haec ἦξει γὰρ—αὐτοῦ
access. ex B.D. ὁ κριτὴς ἐξ οὐρανοῦ D. 24. ζητήσατε δικαιοσύνην
ζητήσατε πραότητα B. (22. al.) (recte, cf. infra.) δικαιοσύνην ζητήσατε D. Edd.
(s. A.V.) 24. ἀποκρίνεσθε D. (XII.) ἀποκρίνασθε B. Edd. (Vat.)
[ἀποκρίνεσθαι Alex. s]

Τίνα δὴ τρόπον συνδεθεῖεν αὐτῷ, καίτοι βδελυρὸν καὶ ἀπαίδευτον ὄντες ἔθνος, καταμηνύει σαφῶς. ζῆτεῖν γὰρ ἐπι-
 τάττει τὸν Κύριον, κρῖμά τε ἐργάζεσθαι καὶ δικαιοσύνην καὶ
 ἀποκρίνεσθαι αὐτά. ζητεῖται μὲν οὖν πρὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς διὰ
 5 γε τοῦ ἐλέσθαι διψῆν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρᾶν, ῥαθυμίας
 ἀπάσης ἐξηρημένης· ἐργασόμεθα δὲ καὶ τὸ κρῖμα, τὸν θεῖον
 αὐτοῦ νόμον ἀποπεραίνοντες, ἀοκνότατα δὲ κατορθοῦντες τὴν
 ἀρετὴν· κερδανοῦμεν δὲ πάλιν τῆς δικαιοσύνης τὴν δόξαν,
 τοῖς ἐξ ἀγαθουργίας αὐχήμασιν εὖ μάλα κατεστεμμένοι, καὶ
 10 τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον ἀληθῶς τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας,
 καὶ τῆς εἰς ἀδελφούς ἀγάπης διάττοντες τρίβον· “Πλήρωμα
 “γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὲ οἶμαι
 προσεπενεγκεῖν οἷς ἔφην, τὸ ἀποκρίνεσθαι αὐτὰ, τουτέστι, τὸ
 καὶ ἑτέροις προσλαλεῖν καὶ νουθετεῖν ἀδελφούς· ἐσόμεθα
 15 γὰρ ὧδε καὶ οὐχ ἑτέρως ἄρτιοι πρὸς ἀρετὴν. οὕτω καὶ ὁ
 Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ δοκι-
 μώτατον μέγαν ἔφη κληθήσεσθαι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρα-
 νῶν· ἐλάχιστον δὲ τὸν εἰσηγεῖσθαι μὲν μεμελετηκότα καὶ
 ἀποχρῶντα εἰς τοῦτο, μὴ μὴν ἔτι καὶ δρᾶν ἀνεχόμενον
 20 ἄπερ ἂν εὖ ἔχειν οἴηται, καὶ κατορθοῦν ἐπιτάττη τισί.
 ταλανίζει δέ που καὶ τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητὰς,
 οὕτω λέγων “Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο-
 “κριταί, ὅτι δεσμεύετε φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ
 “ἐπιτίθετε τοῖς ἀνθρώποις, αὐτοὶ δέ,” φησὶν, οὐδ’ ὅσον
 25 εἰπεῖν ἄκρω “δακτύλῳ προσψαύετε αὐτοῖς.” τελεωτάτης
 οὖν ἄρα θεοσεβείας ἀπόδειξις, τὸ καὶ κατορθοῦν ἀρετὴν, ἢ
 εἰσηγεῖσθαι δὲ καὶ ἑτέροις τὰ δι’ ὧν ἂν γένουτο λαμπροί.

Rom.
xiii. 10.

S. Matth.
v. 19.

Ib. xxiii.
4.; S.
Luc. xi.
46.

1. Haec καὶ ἀπαίδευτον accesserunt ex B. τε pro γε D. Statim τὸ pro τοῦ b. ἐλέσθαι accessit ex B.D.b.	5. γε assumptum ex B.
ζόμεθα b. invito D.	6. ἐργα-
15. ὧδε B. οὕτως Edd.	12. Haec κατὰ τὸ γεγρ. accesserunt ex B.
τε om. B.	16. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B.
Edd.	17. μέγαν ἔφη hoc ordine B.
21. που om. B.	18. τὸ pro τὸν (sic)
accesserunt ex B.	22. Haec γρ. καὶ φ. ὑποκρ. et βαρέα καὶ
θησκείας Edd.	25. δακτύλου Edd.
in B.	26. θεοσεβείας]
	27. τὰ assumptum ex D. Scriptura paene oblitterata

S. Jac.
v. 20.

ὅτι δὲ οὐκ ἄμισθος ὁ ἐπὶ τῷδε πόνος, σαφηνιῇ λέγων ὁ Χριστοῦ μαθητῆς “Ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης “ ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει “ πλῆθος ἁμαρτιῶν.” εἰ δὲ δὴ τις οἶοιτο τὸ ἀποκρίνεσθαι αὐτὰ καταδηλοῦν, ὅτι μελέτην αὐτὰ ποιεῖσθαι προσήκει, καὶ 5 τῇδε νοεῖτω. προστέταχε γὰρ καὶ ὁ Μωυσέως νόμος περὶ τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων, ὅτι “ καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθή- “ μενος, καὶ πορεύομενος ἐν ἀγορᾷ, κοιταζόμενος καὶ διαν- “ ιστάμενος.” ψάλλει δὲ καὶ ὁ Δαυεὶδ “ Καὶ μελετήσω ἐν “ τοῖς δικαιώμασί σου διὰ παντός.” 10

Dent. vi.
7, cf. xi.
19.

Ps.
cxviii.
117.

4 Διότι Γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ Ἀσκάλων εἰς ἀφανισμόν, καὶ Ἀζωτος μεσημβρίας ἐκριφθήσεται, καὶ Ἀκαρῶν ἐκριζωθήσεται.

Οἰκονομεῖ τι πάλιν ὁ λόγος καὶ προαπαγγέλλει σαφῶς τῶν ἐσομένων κατὰ καιροὺς εἰς παράκλησιν καὶ παραμυθίαν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ. καὶ τί δὴ τοῦτο, ἐρῶ. πεπορθημένων τῶν 15 595 A. α Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπάσης δὲ τῆς Ἰουδαίας κατειλημμένης ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, αἱ περίοικοι τῶν ἄλλοφύλων πόλεις ἐπεγάνυντο τοῖς πεπονθόσι καὶ κατεμεδίῳν τῶν πεπορθημένων, ἔθνον δὲ καὶ τοῖς ἰδίῳι θεοῖς, ὡς τὸ πᾶσιν ἀπηχθημένον ἀπολωλεκόσι γένος· ἀπετόλμων δὲ λέγειν, ὡς 20 ἀνόνητον αὐτοῖς τὸ ἐπὶ Θεῷ πεποιθέναι διὰ πραγμάτων αὐτῶν ἐξελήλεγκται, ζῶντό τε ὅτι καὶ τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας εὐσθενεστέρα τε καὶ ἐν ἀμείνοσιν ἢ τῶν Βαβυλωνίων β ἐγένετο χεῖρ. εἰ δὲ δήπου τις τῶν ἐκ τῆς Ἰουδαίας τὰ οἶκοι μεθεῖς, καὶ τῆς ἐνεγκούσης ἀποδραμῶν κατὰ τὸν τοῦ πολέμου 25 καιρὸν, ὡς πρὸς ὁμόρους ἀφίκετο σώζεσθαι προσδοκῶν, οὗτος ἦν ἐν χείροσιν, ὡμοτέροις τῶν Βαβυλωνίων περιτυχῶν, τοῖς κατοικτεῖρειν ὁφείλουσιν. οὐκοῦν κατεσοβαρεύοντο τῆς

4. ἀποκρίνεσθαι b. Edd. ἀποκρίνασθε B.

12. ἀκαρῶν B. Ἀκκαρῶν Edd.

σαφῶς accessit ex B.

ex B. 17. τοῦ accessit ex B.

τε καὶ ἐν ἀμείνοσιν accesserunt ex B.

9. καὶ alt. om. B.

13. οἰκονομεῖ τι] οἰκονομεῖται Aub.

14. τὰ ἐσόμενα Edd. καὶ παραμυθίαν assumpta

22. τε] δὲ B.

23. Haec

τοῦ Θεοῦ δόξης οἱ τάλανες, σκληροί τε καὶ ἄτεγκτοι τοῖς
 πεπραχόσιν ἀθλίως ἀπήντων, τὸ συναλγεῖν παραιτούμενοι·
 μᾶλλον δὲ καὶ ἀγρίως τῇ παρ' ἐαυτῶν σκαιότητι τοὺς ἀλόν-
 τας ἐπιφορτίζοντες. τί οὖν; μετὰ τοῦτο ἐπανήκον μὲν κατὰ
 5 καιροὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, Κύρου μόλις c
 ἀνέντος, καὶ δὴ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις γεγονότες ἀνετείχιζον
 τὴν πόλιν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ἀνεδείμαντο ναὸν, καὶ
 ἦσαν ἤδη πως ἐν ἐλπίσι λοιπὸν τοῦ εὐημερεῖν, προασπίζοντος
 τοῦ Θεοῦ. ἐπεὶ δὲ ταῦθ' οὕτως πράττεσθαι μεμαθήκασι,
 10 Γαζαῖοί τε καὶ Ἀσκαλωνῖται, καὶ μὴν καὶ Ἀζῳῖται, καὶ οἱ
 ἐκ τῆς καλουμένης Ἀκαρῶν, Μωαβῖται καὶ Ἰδουμαῖοι καὶ
 Ἀρμανῖται, ἕτερα τέ ἅττα πρὸς τούτοις ἔθνη, τῇ τοῦ φθόνου
 κατετήκοντο φλογὶ, καὶ διακωλύειν ἤθελον περιφράττοντας
 τῷ τείχει τὴν πόλιν, καὶ δὴ συναγηγερμένοι τῶν ἐκ τῆς d
 15 αἰχμαλωσίας ἀνακεκλημένων κατεστρατεύοντο. καὶ συγκε-
 κρότηται μὲν ἡ μάχη κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ· Joel iii.
 πεπτώκασιν δὲ καὶ ἀνῆρηνται, Θεοῦ νευροῦντος τὸν Ἰσραὴλ. 2.
 εἶλον δὲ οὕτω κατὰ κράτος τὰς τῶν ἐθνῶν πόλεις, ὥς καὶ
 εἰς ἐρημίαν αὐτὰς καταστήσαι παντελῇ, καὶ ποιμνίων ταύτας
 20 ἀποφῆναι σηκούς. ταύτης διαμέμνηται τῆς ἱστορίας εἰς τὸ
 παρὸν, ἐπαγγελίαν ἐχούσης, πρῶτον μὲν τῆς ἐπανόδου τῆς
 ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, εἶτα τῆς ἐσομένης εὐκλείας καὶ τῆς e
 κατὰ πάντων νίκης. διαρπασθήσεσθαι μὲν γὰρ τὴν Γάζαν
 φησὶν, οἰχήσεσθαι δὲ τὴν Ἀσκάλωνα πρὸς ἀφανισμόν, καὶ
 25 Ἀζῳτον μεσημβρίας ἐκριθήσεσθαι· τὸ δὲ μεσημβρίας ἀντὶ
 τοῦ φανερώς καὶ οὐ τρόπῳ ληστρικῶ, ἀλλ' ἐναργῶς καὶ
 πολέμου νόμῳ· τὴν γεμὴν Ἀκαρῶν ἐκριζωθήσεσθαι. εὐφυνῶς
 δὲ σφόδρα πρὸς τὴν τοῦ ὀνόματος δῆλωσιν ποιεῖται τὴν
 ἀπειλήν· ἐρμηνεύεται γὰρ Ἀκαρῶν ἐκριζωσις. τοῦτο δὲ αὐτὸ

2. συνήντων Edd.

assumpta ex B. ἀνεδείμ. ναὸν hoc ord. B.

11. ἀκκαρῶν Edd.

assumpta ex B.

27. ἀκκαρῶν iid.

5. καιρὸν iid.

14. τῷ assumptum ex B.

25. τουτέστι pro τὸ δὲ μεσημβρίας ἀντὶ τοῦ Edd.

28. σφόδρα B. λίαν Edd.

7. αὐτὸν δὲ et θεῖον

8. πως] περ Edd.

18. καὶ et παντελῇ

πέισεσθαί φησιν αὐτὴν, οἷον ἔχουσιν ἐν τῇ κλήσει τῆς
ἐπενεχθησομένης αὐτῇ συμφορᾷ τὴν δῆλωσιν.

596 A. a

5 Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, πάροικοι Κρη-
τῶν· λόγος Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς Χαναάν, γῆ ἀλλοφύλων.

Ἀποχρώντως ἀπειλήσας, καὶ τὰ ὅσον οὐδέπω συμβησό- 5
μενα προαπηγγελκῶς τοῖς τὴν Παλαιστίνην οἰκοῦσι, Γαζαίοις
τέ φημι καὶ Ἀσκαλωνίταις, Ἀζωτίοις τε ὁμοῦ καὶ τοῖς ἐξ
Ἀκαρῶν, τὸν ἴσον ὑφαίνει λόγον καὶ ἐπὶ ταῖς πόλεσι ταῖς
Φοινικικαῖς, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ταῖς πρὸς τῇ θαλάσῃ
b κειμένας. ταύτητοί φησιν Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα 10
τῆς θαλάσσης. ἐπειδὴ δὲ καὶ πολλαὶ τῶν κατὰ τὴν Παλαι-
στίνην πόλεων τῇ θαλάσῃ προσωκῆκασιν, ἀποδιῶστας ὥσ-
περ τὰς σημαινομένας, εἰς τὸ παρὸν παροίκους αὐτὰς Κρητῶν
ἀποκαλεῖ, ἵν' ἐντεῦθεν νοῶμεν τοὺς τῆς Φοινίκης οἰκῆτορας,
οὓς καὶ Κρητῶν, ὡς ἔφην, παροίκους ὀνομάζει, διὰ τοιαύτην 15
αἰτίαν. Κρῆτες καὶ Λίβυες διείργονται μὲν ἀπ' ἀλλήλων,
μεσουλαβούσης θαλάσσης, ὀλίγοις κομιδῇ διαστήμασιν. ὥς
γὰρ ὁ πολὺς ἔχει λόγος, ἀνέμου πνέοντος, ἔσθ' ὅτε τῶν ἐκ
Κρήτης βοτανῶν διάτπουσιν αἱ ὄσμαι καὶ τοὺς ἐν Λιβύῃ
c κτείνουσι θήρας, ἐρπετά τε φημὶ καὶ τὰ τῶν ἰοβόλων ἔθνη. 20
τετάχατο δὴ οὖν Λίβυές τε καὶ Κρῆτες ὡς ἔθνος ἓν. ἐντεῦθεν
κατὰ καιροὺς ἀποικίαν στείλαντες, τὰς ἐν τῇ Φοινίκῃ κατω-
κῆκασιν καὶ ἀνεδείμαντο πόλεις, καθάπερ ἀμέλει καὶ Καπ-
παδόκαι κατὰ καιροὺς τὰς τῆς Παλαιστίνης. καὶ γοῦν ἔφη
που Θεὸς διὰ φωνῆς Ἀμῶς “Οὐχ ὡς υἱοὶ Αἰθιοπῶν ὑμεῖς 25

Amos ix.
7.

2. τὴν δῆλωσιν assumpta ex B.

δέπω] οὐπω Aub. οὐτω Pont.

pro πόλεσι ταῖς Φοιν. Edd.

hoc ord. B.

+ γὰρ Edd. διείργονται B.

Statim ἀπ' assumptum ex b.

22. ἀποικίαν b. Edd. ἀποικίας B.

om. B.

4. ἡμᾶς (sic) Edd. ante Migne.

7. ὁμοῦ assumptum ex B.

11. καὶ accessit ex B.

15. Haec οὓς καὶ—αἰτίαν accesserunt ex B.

21. τετάχατο B.b. τετάχαται Edd.

τῇ assumptum ex B.b.

25. που

om. B.

5. οὐ-

8. Φοινίκης

13. αὐτὰς Κρητῶν

16. Κρῆτες]

μὲν om. B. habet b.

21. τετάχατο B.b. τετάχαται Edd.

25. που

om. B.

“ ἔστέ μοι υἱοὶ Ἰσραὴλ ; λέγει Κύριος. οὐ τὸν Ἰσραὴλ
 “ ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ
 “ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς Σύρους ἐκ βόθρου.” καὶ ἀλλοφύ- d
 λους μὲν τοὺς Παλαισθηνοὺς ὀνομάζει, Σύρους γεμὴν τοὺς
 5 Φοίνικας, οὓς καὶ ἀναγαγεῖν ἐκ βόθρου διΐσχυρίζεται, βόθρον,
 οἶμαι, τὴν Λιβύην ἀποκαλῶν, διὰ τὸ εἶναί που τάχα κοίλην
 τε καὶ χθαμαλὴν τὴν χώραν. κατευρύνεται γὰρ εἰς κόλπους
 ἢ παρ’ αὐτῇ θάλασσα, μονονουχὶ καὶ ἀναφευγούσης ἀνόπιν
 τῆς χέρσου, καὶ τοῖς ὅτι μάλιστα νοτιωτάτοις κλίμασιν
 10 εἰσδυομένης. ἰστέον δὲ ὅτι ἀντὶ τοῦ Ἐκ βόθρου, Κυρήνην
 ὠνόμασαν οἱ ἕτεροι τῶν ἐρμηνευτῶν, ὅτι Λιβύων ἄποικοι
 Φοίνικες ἀποφαίνονται ἐναργέστερον· Κυρήνη γὰρ τῆς Λι- e
 βύης ἐστὶν ἐπισημοτάτη πόλις.

Λόγος τοίνυν, φησὶ, Κυρίου ἐφ’ ὑμᾶς, ὃ πάροις
 15 τῶν Κρητῶν, ἤγουν Λίβυες· τὸ δὲ πάροις φησιν ἀντὶ τοῦ
 ἄποικοι καὶ μετανάσται. Χαναὰν δὲ πάλιν αὐτοὺς ἀπο-
 καλεῖ. Χαναανῖοι γὰρ ἦσαν ἅπαντες οἱ τὰς τῆς Φοινίκης
 κατοικοῦντες πόλεις, εἰ καὶ γεγόνασιν ἀπ’ ἀρχῆς ἄποικοι
 Κρητῶν. ἰστέον δὲ ὅτι πάλιν οἱ ἕτεροι τῶν ἐρμηνευτῶν
 20 ἀντὶ τοῦ πάροις Κρητῶν ἐκδεδώκασιν Λόγος Κυρίου ἐφ’ ὑμᾶς
 ἔθνος ὠλοθρευμένον. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι a 597 A.
 πάλιν τῇ τῶν ἐβδομήκοντα γραφῇ, τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας
 παρηγάγομεν εἰς μέσον, ἃ φέρει μὲν εἰς ἡμᾶς ἡ παράδοσις,
 ἐπεσφράγισε δὲ ὡς ἀληθὴ καὶ ὁ τοῦ προφήτου λόγος.

25 Καὶ ἀπολῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας, καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων b
 καὶ μάνδρα προβάτων.

Ἴδου δὴ πάλιν ὡς μετοίκους προσλαλεῖ, καὶ ὡς μετανά-

1. ἔστέ μοι B. ἔστέ ἐμοὶ Edd.
 αὐτοῖς Edd.

17. τῆς accessit ex B.

20. ἐφ’ B. πρὸς Edd.

10. ἐκ accessit ex B.

18. ἀρχαῖς Edd.

22. πάλιν] + καὶ Edd.

6. που om. B.

8. παρ’

15. Λιβύων Edd.

19. ὅτι πάλιν hoc ordine B.

27. δὴ assumptum ex B.

στὰς διαλέγεται, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἱστορίᾳ τὸ ἀληθές· ἀπολέσειν γὰρ αὐτοὺς φησιν ἐκ κατοικίας, τουτέστιν ἐκ γῆς εἰς ἣν παρῆκασί τε καὶ μετῴκισαντο· εἰς τοῦτο γεμὴν ἐρημίας ἀφίξεσθαί φησι τὰς παρ' αὐτοῖς πόλεις, ὡς νομὴν καὶ ^c μάνδραν γενέσθαι ποιμνίων. Κρητὴν δὲ αὖ τὴν Φοινίκην, ἣτοι 5 τοὺς ἐν τῇ Φοινίκῃ ἀποκαλεῖ ὡς ἐκ Κρήτης ὄντας τῆς Λιβύων ὁμόρου καὶ γείτονος. ἐν δὲ ἦσαν κατὰ τοὺς ἄνωθεν χρόνους, καὶ μέμικτο ἀλλήλοισι τὰ γένη καθ' αἶμά τε καὶ ἔθνη καὶ νόμους.

7 Καὶ ἔσται τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοιποῖσι οἴκου 10 Ἰουδα· ἐπ' αὐτοῖς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις Ἀσκάλωνος, δείλῃς καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰουδα, ὅτι ἐπέσκεπται αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψε τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν.

Supra
595 c.

Φθάσας ἤδη προεῖπον, ὅτι συναγήγερτο μὲν πάντα τὰ 15 ἔθνη φθόνῳ διακεκαυμένα, καὶ κατεστρατεύοντο τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, καὶ δὴ πολέμου συστάντος ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφὰτ ἦττηνται καὶ πεπτῶκασιν οἱ τοῖς λελυτρωμένοις ἀνοσίως ἐπιβουλευόντες. ^d κεκρατηκότες οὖν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ κατέβοσκον ὡς ἐρήμους τοὺς 20 τῶν ἀλλοφύλων ἀγροὺς, καὶ οἶον σηκοῖς ἐχρῶντο ταῖς ἡρημωμέναις πόλεσι τῶν Φυλιστιεῖμ, τουτέστι τῶν Παλαιστινηῶν, διὰ τὸ πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι τοὺς ἐν αὐταῖς. ἔσται τοίνυν φησὶ τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, τουτέστιν, αἱ πρὸς τῇ θαλάσῃ τῶν Παλαιστινηῶν πόλεις, αἱ πολυανδροῦσαί ποτε, 25 αἱ δειναὶ καὶ δυσκαταγώνιστοι νομὴ ποιμνίων τῷ καταλοι-

3. Haec τε καὶ μετῴκ. accesserunt ex B.

5. αὖ] αὐτῶν iid.

μέμικτο δὲ Edd. καὶ ἔθνη accesserunt ex B.

collocant Edd. invitis B.D.

Edd. (Vat.) ἐπ' αὐτοῦ F. (Alex.)

om. B. (233.)

ordine B.D.

6. τῆς assumptum ex B.

11. ἐπ' αὐτοῖς B. (130, 233, 311.) ἐπ' αὐτοῖς

12. ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰουδα

15. ἤδη προεῖπον B.D. εἶπον Edd. πάντα τὰ hoc

21. ἐρημ. Edd.

4. αὐτοῖς] αὐτῶν Edd.

8. καὶ μέμικτο]

10. Hic v. 7 post v. 6

ποις οἴκου Ἰούδα. οἱ γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀναγεσσω-
 μένοι καὶ περιλελειμμένοι μόλις, αὐτοὶ κεκρατήκασιν, αὐτοὶ ^e
 καὶ ἐν ταῖς οἰαῖς Ἀσκάλωνος δείλης καταλύσουσι. πρὸς
 ἐσπέραν γὰρ οἱ ποιμένες ἐγκατακλείουσι τοῖς σηκοῖς τὰς
 5 τῶν θρεμμάτων ἀγέλας. τίς οὖν ἡ τοσαύτη δύναμις; ἢ πῶς
 ἔσται τοῦτο, τὸ καὶ πίστews ἐπέκεινα καὶ λόγου παντός;
 ὅτι ἐπέσκεπται φησιν αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν καὶ ἀπέσ-
 τρεψε τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Κατέληξε
 τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὀργῆς, ἀνῆκεν αὐτοῖς τὰ ἐγκλήματα καὶ
 10 συνοπλίζεται μὲν ὥσπερ καὶ πάλαι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, χαρί-
 ζεται δὲ τὸ νικᾶν τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ τοῦτο ἀμογητί. a 598 A.

Οὐκοῦν ὅταν ἀμαρτάνοντας ἀποστρέφηται Θεὸς, ὑπὸ πό-
 δας κεισόμεθα τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὐδεὶς ὁ σώζων ἢ ἐπαμύνων
 ἐστίν. εἰ δὲ ἐποπτεύει πάλιν ἐφιεμένους ἀρετῆς καὶ ζῆν
 15 ἐννόμως ἐθέλοντας, ἀμείνους μὲν ἐσόμεθα πολέμου παντός,
 κατευμεγεθήσομεν δὲ καὶ μάλα ῥαδίως τῶν ἀνθεστηκότων,
 καὶ πληροφορήσει λέγων αὐτὸς περὶ δικαίου παντός “Ὅτι
 “ἐπ’ ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν· σκεπάσω αὐτόν, ὅτι
 “ἔγνω τὸ ὄνομά μου. κεκράξεται πρὸς μὲ καὶ ἐπακούσομαι
 20 “αὐτοῦ· μετ’ αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει· ἐξελοῦμαι αὐτόν καὶ
 “δοξάσω αὐτόν. μακρότητος ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτόν καὶ
 “δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.”

Ps. xc.
14-16.

Ἡκουσα ὀνειδισμοὺς Μωάβ καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμὼν, ἐν ^b
 οἷς ὠνειδίζον τὸν λαόν μου καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὄριά μου.
 25 διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, 9
 διότι Μωάβ ὡς Σόδομα ἔσται, καὶ υἱοὶ Ἀμμὼν ὡς Γόμορρα,
 καὶ Δαμασκὸς ἐκλειμμένη, ὡς θημιωνιὰ ἄλωνος καὶ ἠφα-
 νισμένη εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ οἱ κατάλοιποι λαοῦ μου διαρπῶνται

9. αὐτοῖς prius] αὐτοὺς Edd. 13. καὶ om. B. ἢ ἐπαμύνων assumpta
 ex B. 14. ἐποπτεύη Edd. Haec καὶ ζῆν et καὶ μάλα ῥαδίως accesserunt ex B.
 18-22. Haec σκεπάσω—σωτήριόν μου accesserunt ex B. σκεπάσω—τὸ ὄνομά μου
 καὶ τὰ ἐξῆς D. 26. καὶ] + οἱ F. (≠ Alex. XII.) deest in B. 27. ἐκλειμ-
 μένη] ἐκλελειμμένη B. 28. λαοῦ] τοῦ λαοῦ F. (Alex.) τοῦ deest in B.

αὐτοὺς, καὶ οἱ κατάλοιποι ἔθνους μου κληρονομήσουσιν αὐ-
τούς.

c

Πεπορθημένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ πεπραχόσιν ἀθλίως
τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπετώθαζον, ὡς ἔφην, τὰ πρόσουκα τῶν ἐθνῶν,
ῥοντό τε ὅτι τῶν παρά σφισι ψευδωνύμων θεῶν ἔργον ἦν 5
τὸ ἀλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, ἀνατετραμμένης εἰσάπαν καὶ οἰχο-
μένης τάχα πρὸς τὸ μηδὲν τῆς αἰεί τε καὶ ἄνωθεν ἐπι-
κουρούσης αὐτοῖς χειρὸς, δῆλον δὲ ὅτι τῆς τοῦ πάντων
κρατοῦντος Θεοῦ. δυσβουλίας γὰρ εἰς τοῦτο καθικέσθαι
τινὰς τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, ὡς πεπλανημένους, ξύλοις τε καὶ 10
d λίθοις λελατρευκότας, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἡγνοη-
κότας Θεόν. ἀκήκοα τοῖνυν, φησὶ, τοὺς Μωαβιτῶν ὀνειδισ-
μοὺς καὶ κωνδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμών. διοίσει γὰρ οἶμαι κατ'
οὐδένα τρόπον τοῦ καταπαίοντος ἢ ῥάβδῳ τυχόν ἢ λίθῳ τοὺς
πεπονθότας ὁ πλήττων ὀνειδισμοῖς, καὶ ἀχάλινον ἐπ' αὐτοῖς 15
ἀνευρύνων στόμα, ἀνερευγόμενός τε καὶ λέγων τὰ δι' ὧν ἦν
εἰκὸς καταπικραίνεσθαι τινὰς εἰς δυσθυμίας καὶ λύπας, καὶ
φορτικωτέραν ἔχει τῆς συμφορᾶς τὴν ἔφοδον. ἐπειδὴ δὲ
καὶ κατ' αὐτῆς τῆς θείας τε καὶ ἀπορρήτου δόξης ἀθυροστο-
c μούντες ἠλέγχοντο, ταύτητοι, φησὶ, τὴν Σοδομιτῶν ἀνατλάν- 20
τες δίκην βαδιοῦνται πρὸς ὕλεθρον, καὶ μικρά που τάχα τὰ
Γομόρρας ἀποφαίνοντες πάθη ταῖς ἐαυτῶν συμφοραῖς, ὃψέ
τε καὶ μόλις δι' αὐτῶν εἴσονται τῶν συμβεβηκότων τὴν τοῦ
κολάζοντος δύναμιν. Δαμασκὸς γεμὴν ἢ Φοινίκων μητρό-
πολις ἢ λαμπρὰ καὶ περίοπτος, ἐν ἣ τὰ βασίλεια, σωρὸς 25
ἔσται καλάμης, οὐκ ἐχούσης ἄσταχυν, ἧς οὐδεὶς μὲν ὁ λόγος,
599 A. a εἰς κατάπρησιν δὲ τὸ πέρας, ἡγουν εἰς διασκεδασμόν. τοὺς
γὰρ τῶν ἀχύρων σωροὺς αἱ τῶν πνευμάτων ὅρμαὶ διαρ-
ρίπτουσι πανταχῇ· κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν
ταῖς πόλεσι ταῖς ἀλISCOμέναις αἱ τῶν ἐλόντων δυνάμεις 30

4. Haec ὡς ἔφην assumpta ex B.

14. Haec τοῦ καταπαίοντος assumpta ex B.D.

ἀνερευνόμενος B.

17. δυσθυμίαν D.

20. τοι assumptum ex B. τὰ pro τὴν Edd.

5. Haec ἔργον ἦν assumpta ex B.

16. ἀνερευγόμενός D. Edd.

18. ἔχει habet D. ἔχειν e suo Migne.

27. εἰς alt. assumptum ex B.

διασκιδνῶσι πανταχοῦ, τοῖς ῥαγδαιοτάτοις ἐν ἴσφ πνεύμασι
κατεμπιπτόντες. ὅτι δὲ οὐχ ἑτέρου του μᾶλλον, ἀλλ' αὐτοῦ
τοῦ πεπονθότος καὶ ὀνειδισθέντος λαοῦ τὰ ποιᾶδε τῶν κακῶν
κατόρθωσις ἔσται κατὰ καιροῦς, ὑπεμφαίνει λέγων Οἱ κατὰ-
5 λοιποὶ τοῦ λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτοὺς καὶ οἱ κατάλοιποι 1,
ἔθνοὺς μου κατακληρονομήσουσιν αὐτούς. καταλοίπους γὰρ
ἔθνοὺς, ὡς ἤδη προεῖπον, τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνασε-
σωσμένους ἀποκαλεῖ, οἱ κεκρατήκασι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰς
τῶν ἀλλοφύλων ἐλόντες πόλεις, εἰς ἐρημίαν αὐτὰς κατέστη-
10 σαν παντελῆ.

Ὅταν τοίνυν οἰκονομικῶς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διαγυμνάξῃ
τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ θλίψῃς ἐπάγων, ἢ διωγμοὺς πράττεσθαι
συγχωρῶν, ἐπιφυομένων αὐτῇ τῶν ἐχθρῶν, ἢ Ἑλλήνων
τυχόν, ἢ ἀνοσίων αἰρετικῶν, καταμειδιάτω μηδεὶς, περι- c
15 μέντω δὲ μᾶλλον τοῦ παντός ἀγῶνος τὸ πέρασ. οἱ γὰρ
πλατὺν γελῶντες ἔσθ' ὅτε, καὶ μονονουχὶ κατονειδίζοντες
τὸν Χριστὸν, ὡς τῶν ιδίων οὐ προασπίζοντα, ἡγουν, ὡς
οἶονται, καὶ ἀσθενοῦντα πρὸς τοῦτο, τὰ Σοδομιτῶν ὑπο-
μενοῦσι πάθη, καὶ πυρὸς ἔσονται τροφή, καὶ πρὸς γε δὴ
20 τούτοις, οὓς ἡττήσθαι νενομίκασι, κρατοῦντας εὐρήσουσιν.

Αὕτη αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδισαν καὶ ἐμε- 10
γαλύνθησαν ἐπὶ τὸν Κύριον τὸν παντοκράτορα. ἐπιφανὲς 11
ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς ἃ
τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς.

25 Αὕτη, φησὶν, αὐτοῖς ἡ μερὶς καὶ οὗτος ὁ κλῆρος. πεπα-
ρρηγήκασι γὰρ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς ἀπορρήτου δόξης, ἀθυ-
ροστομοῦντες οἱ δείλαιοι καὶ παλιμφήμους ἰέντες φωνὰς,

2. κατεμπιπτόντων Edd. δὴ pro δὲ iid. τοῦτο pro του iid. 4. ἀπο-
φαίνει iid. 5. τοῦ om. B. 7. σεσωσμένους Edd.

13. ἢ assumptum ex B. 15. μᾶλλον] πάλιν Edd. 18. οἶονται]
οὐκ οἶοντε iid. 23—202. 4. Ab αὐτοὺς ad αὐτοὺς transilit B. 26. καὶ
et τῆς assumpta ex D. ἀθυροστομοῦντες et καὶ π. ἰέντες φωνὰς om. D.

καὶ τοῦ πάντων ἐπέκεινα μονονουχὶ κατεξανέστησαν, δεινῶ
 τε καὶ ἀχαλίνῳ πρὸς τοῦτο χρώμενοι θράσει. ἐπειδὴ δὲ
 τὴν ἐπὶ τῷ πάντα δύνασθαι δόξαν τοῖς ἰδίοις ἀνῆπτον θεοῖς,
 ἐπιφανὴς ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, τουτέστι, τὴν ἰδίαν αὐτοῖς
 ἐμφανιεῖ δύναμιν, διὰ γε τοῦ πάντας αὐτῶν ἰλοθρεῦσαι τοὺς 5
 θεούς. ἀνῆρηνται γὰρ καὶ πεπτώκασιν τὰ παρ' αὐτοῖς τεμένη
 διὰ χειρὸς Ἰσραὴλ, καὶ πυρὸς ἔργον γεγόνασι τὰ χειρόκμητα
 πανταχῇ τε καὶ ἐν παντὶ ἔθναι τῶν ἐαλωκότων. ποῖ δὴ οὖν
 τῶν θεῶν ἡ δύναμις; ἢ πῶς ἂν ἐτέρους σώσειαν, οἷγε δὴ
 σφισιν αὐτοῖς ἐπαμύνειν οὐχ οἰοί τε; μᾶλλον δὲ τί γὰρ 10
 ὅλως κωφὴ καὶ ἀναίσθητος ὕλη; “Τὰ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν
 “ ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων,” καὶ εἰ μὴ
 φορτικὸν εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ εἰρήσεται “Τί ὠφελεῖ
 “ γλυπτὸν ὅτι ἔγλυψαν αὐτὸ, ἔπλασαν αὐτὸ χώνευμα φαν-
 “ τασίαν ψευδῇ,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν; καὶ ἡ 15
 φησὶν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο πάντες
 “ οἱ ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.”

Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ
 νῆσοι τῶν ἐθνῶν.

Ἡ Ἐπιφανὴ γενέσθαι φάμεν ἐπ' αὐτοὺς τὸν Κύριον, ὥς 20
 ὠλοθρευκότα πάντας αὐτῶν τοὺς θεούς, πάλαι μὲν διὰ τῶν
 ἐξ Ἰσραὴλ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων πόλεσι συγκαταπιμπράντων
 εὐσθενῶς τά τε ἐν τοῖς τεμένεσιν ἔδη καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς βω-
 μούς. κατὰ δέ γε τὸν καιρὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονο-
 γενοῦς τουτὶ γεγοιὸς ἀληθέστερον κατίδοι τις ἂν, ὅτε καὶ 25
 Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, γέγονε καθ' ἡμᾶς καὶ ἐπιφανής· καὶ γοῦν
 οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὸν ὄντα ἀπ' ἀρχῆς, ὃν ἀκηκόασιν, τοῦ-

600 A. π
 Ps. cxiii.
 12.

Hab. ii.
 18.

Ps. cxiii.
 18.

18. Joan.
 i. 1.

1. κατεξανέστησαν D. κατεξανιστάμενοι Edd.
2. τε om. D.
3. πρὸς τοῦτο χρώμενοι] Sic edidi ex D. [χρώμενον (sic) D.] χρώμενοι πρὸς τοῦτο Edd.
4. ἐπεὶ δὲ Edd.
5. τῷ D. τὰ Edd.
6. αὐτοὺς D. αὐτοῖς Edd.
7. χειρὸς pro πυρὸς (sic) Edd.
8. σώσειαν B. D. ἐκσώσειαν Edd.
9. σφισιν αὐτοῖς—τὰ εἶδωλα] ἐάντοῖς βοηθεῖν μὴ δυνάμενοι· τὰ γὰρ εἶδωλα D.
10. κωφὸς Edd.
11. ἔπλασαν habet B.
12. πάντες om. B.
13. αὐτοῦ habet B. (ut infra.) αὐτῶν F. (Alex. 42.)
14. τε assumptum ex B.

τον αὐτὸν ψηλαφησαί τε χερσὶ καὶ ἰδεῖν ἔφασκον ὀφθαλμοῖς. ἐμφανὴς γὰρ γέγονεν ὁ τοῦ ὁρᾶσθαι κρείττων ὡς ^c Θεός, ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ “Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἦξει, Ps. xlix. 3.
 “ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται.” ἐπειδὴ δὲ γέγονεν 5 ἐμφανὴς “καὶ ἐπὶ γῆς ὥφθη,” κατὰ τὸ γεγραμμένον, “καὶ Bar. iii. 38.
 “τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη,” τότε καὶ ἀπολώλασιν αἱ βδελυραὶ τε καὶ βέβηλοι τῶν εἰδώλων ἀγέλαι· ἀνήρηται δὲ εἰσάπαν καὶ τὸ τοῦ διαβόλου κράτος, ἕκαστος δὲ λοιπὸν τῶν διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐννε-
 10 γμένων προσάγει δι’ αὐτοῦ τε καὶ σὺν αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ d Πατρὶ τὴν προσκύνησιν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔτι μὲν ἐστι κατὰ μόνην τὴν Ἰουδαίαν γνωστὸς ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ Ps. lxxv. 2.
 αἱ τῶν ἐθνῶν χῶραί τε καὶ πόλεις, καὶ εἰ τῆς Ἰουδαίας ἀπο- νοσφίζοντο μεσουλαβούσης θαλάσσης, οὐδὲν ἦττον προσίασι
 15 τῷ Χριστῷ, προσάγουσι τὰς λιτὰς, ἀνάπτουσι τὰς δοξο- λογίας, ἀκαταλήκτοις εὐφημίαις καταγεραίρουσι. πάλαι μὲν γὰρ ἦν “ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ” νυνὶ δὲ Ib.
 λοιπὸν τοῖς ἀπανταχῇ γέγονε γνωριμώτατον, γῇ δὲ καὶ ^c θάλαττα μεστή τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τό
 20 “Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος Ἡ μὲν ἐμπλησθήσεται τῆς δόξης Num. xiv. 21.
 “Κυρίου πᾶσα ἡ γῆ.” προσκυνήσει δὴ οὖν ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ φησι. προανατυπῶν μὲν γὰρ ὁ νόμος τῆς Ἐκ- κλησίας τὸ κάλλος, τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀνώρθου σκηνὴν· ἥς εἰς τύπον καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις
 25 ὁ διαβόητος ἐκεῖνος ἐγγήγερτο ναός. προστέταχε δὲ τοῖς ἀρχαιότεροις ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, ἡγουν δι’ ἐκείνου Θεός, a 601 A.
 ἐκ πάσης τῆς Ἰουδαίων χώρας τοὺς προσκυνεῖν ἐθέλοντας ἀναφοιτᾶν εἰς Ἱεροσόλυμα, θύειν τε οὕτω καὶ προσκυνεῖν τῷ Θεῷ, καὶ θάνατος ἦν ἡ δίκη τοῖς ἔξω θύουσι τοῦ ναοῦ.
 30 ἐπειδὴ δὲ παρελήλακε τῆς σκιᾶς ὁ καιρὸς, πέπαιται τὰ ἐν

3. που om. B. ὁ prius assumptum ex B. 10. τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ om. B. Haec verba habet D. 12. Ἰουδαίων Aub. 18. ἀπαν-
 ταχοῦ Edd. γνωριμώτατος iid. 24. ἀνώρθου D. Migne. ἀνώρθουν Edd.
 25. ἐγγήγερται iid. 27. Ἰουδαίας iid.

Acta SS.
App. vii.
48; xvii.
24.

Hier.
xxiii. 23.

S. Matth.
xvi. 18.

τύποις, ἐγνώκαμέν τε λοιπὸν ὡς οὐκ ἐν τόπῳ τὸ θεῖον,
οὔτε μὴν “Ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ,”
πληροῖ δὲ μᾶλλον οὐρανοῦς τε καὶ γῆν καὶ τὰ κατωτέρω
ταύτητοι πανταχῇ τε αὐτὸν καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι πιστεύοντες
b ἥπερ ἂν ἕκαστος ὧν τυγχάνη, ἐκεῖ ποιεῖται τὴν προσκύνησιν, 5
ὡς ἐγγὺς ἔχων τὸν λέγοντα Θεόν “Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι,
“λέγει Κύριος, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν.”

Ἰστέον δὲ, ὅτι νήσους ἔσθ' ὅτε τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν τὰς
ἐκκλησίας ἀποκαλεῖ, οἷον ἐν θαλάσῃ κειμένας ἐν τῷδε
τῷ κόσμῳ, καὶ πικροῖς ὕδασι περιχεομένας ταῖς ἐν αὐτῷ 10
περιστάσεσι, καὶ μονονουχὶ ῥαγδαϊοτάτοις κύμασι κατα-
παιομένας τοῖς διωγμοῖς, πλὴν ἀδιαπτώτως ἐρηρυσμένας
c καὶ ἀνεχούσας ὑψοῦ, καὶ ταῖς θλίψεσιν οὐ βαπτιζομένας.
ἀκλόνητοι γὰρ διὰ Χριστὸν αἱ ἐκκλησίαι, “καὶ πύλαι ἄδου
“οὐ κατισχύσουσιν αὐτῶν.” οὐκοῦν εἰ δὴ βούλοιτό τις 15
νήσους ἐθνῶν ἐννοεῖν τὰς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, οὐκ ἔξω τοῦ
πρέποντος βαδιεῖται σκοποῦ· ὡς περικλυζομένας μὲν τοῖς
τῶν πειρασμῶν σάλοις, ἐχούσας δὲ τὸ πάγιον ἐν Χριστῷ,
ὧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

1. τύπῳ Edd.
pro οὐ iid. (Nat. Frid-Aug.)
12. πλὴν accessit ex B.b.
περικλυζ.—ἀμήν accesserunt ex B.

3. κατώτερα iid.

5. ποιῆται iid.

10. περιχεομένας B. περιεχομένας b. Edd.

16. ἄνευ pro ἔξω Edd.

17-19. ὡς

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Καὶ ὑμεῖς Αἰθίοπες τραυματαῖαι ῥομφαίας μου ἔστε.

12

Παντὸς διαμέμνηται γένους, ἡγουν ἔθνους, πεπολεμηκότος
5 τῷ Ἰσραὴλ καὶ κατὰ τῆς θείας δόξης πεφλυαρηκότος. μέ-
εισι τοῖνυν ἐξ Ἰδουμαίων καὶ Ἀρμανιτῶν ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, d
ἢ τοὺς πρὸς ἡοὶ καὶ νότῳ κειμένους, καὶ τῆς Περσῶν γῆς
τὴν ἀγχιτέρμονα κατοικοῦντας χώραν· ἡγουν Αἰγυπτίους ὡς
ὁμόρους ὄντας καὶ γείτονας τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ· Αἰθιοπίας δὲ
10 μοῖρα καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἡ γῆ· καὶ γοῦν ποταμοὺς Αἰθιο-
πίας ὀνομάζειν ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τοὺς τῆς Αἰγυπτίων.
πίνουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸν Γηὼν, περὶ οὗ φησιν ἡ γραφή
“ Οὗτός ἐστιν ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.” ἔσεσθε
τοῖνυν καὶ ὑμεῖς Αἰθιοπες τῆς ἐμῆς τραυματαῖαι ῥομφαίας.
15 ἑαυτοῦ δὲ φησι ῥομφαίαν τὴν τῶν Ἰουδαίων, ὡς αὐτὸς ἐπάγων e
αὐτὴν τοῖς ἀνοσίως πεπραχόσιν εἰς τε τὴν αὐτοῦ δόξαν, ὡς
ἔφην, καὶ μέντοι τὸν Ἰσραὴλ.

Gen. ii.
13.

Ἐπειδὴ δὲ οἶδεν ἡ θεόπνευστος γραφὴ καὶ νοητοὺς Αἰθιο-
πας, φέρε τι καὶ ἐπ’ αὐτοῖς λέγωμεν, οὐκ ἔξω βαίνοντες τῆς

1. Sic B. 2. Sic B.D. 3. ἔστε B. ἔσεσθε F. Edd. (42.) cf. infra.
5. τὸν pro τῷ Edd. 6. Ἰουδαίων pro Ἰδουμ. iid. 7. ἡῶ καὶ
νότον iid. τῆς accessit ex B. 8. ἡ ἐπ’ pro ἡγουν iid. 12. γηῶν
Edd. (Alex. X.) γειῶν B. 16. ἑαυτοῦ Edd. 17. τοῦ pro τὸν iid.

- τῶν προκειμένων ἐννοίας. ἔφη πού ψάλλον ὁ μακάριος
 Δαυεὶδ, ὡς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν “Σὺ
 Ps. lxxiii. 13, 14. “συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος.
 602 A. a “σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν
 Ps. lxxi. 9. “βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν.” ἀλλὰ καὶ ἐτέρωθί πού “Ἐνώ- 5
 “πιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ
 “χοῦν λείξουσιν.” ὁμολογεῖ δέ πού καὶ ἡ ἐν τῷ ἁσμάτι
 Cant. i. 5. τῶν ἁσμάτων ἀνατυπομένη νύμφη μέλαινά τε εἶναι καὶ
 καλή. οὐκοῦν Αἰθίοπας νοητέον τοὺς οἰονεὶ σκοτεινὴν τε
 καὶ ἀλαμπῇ τὴν διάνοιαν ἔχοντας, τοὺς οὐπω κατηνυγασ- 10
 μένους, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἔχοντας φῶς. ἀλλ’ οἱ μὲν προσ-
 b πίπτοντες τῷ Χριστῷ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ νύμφη,
 καταλαμπρύνονται παρ’ αὐτοῦ, διακεκράγασι γὰρ εὐχόμενοι
 Ps. lxxxix. 17. “Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ’ ἡμᾶς.”
 οἱ δὲ δυσαπὸνιπτον ἔχοντες τὴν ἀκαθαρσίαν, καὶ ἐν τῷ 15
 μελαίνεσθαι μεμενηκότες, καταβοιήσονται μὲν τὰς τοῦ δρά-
 κοντος κεφαλὰς· τροφή γὰρ αὐτοῖς ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης·
 ὑποκείσονται δὲ τῇ ῥομφαίᾳ. πρέπειν δὲ οἶμαι μάλιστα τοῦ
 λόγου τὴν δύναμιν τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, ἃ τετραυμά-
 τικεν ὁ Χριστὸς, τῆς καθ’ ἡμῶν τυραννίδος ἐκβεβληκῶς, 20
 συνανελὼν δὲ αὐτοῖς τὸν τοῦ σκότους πατέρα, τὸν ἀπάσης
 2 Cor. iv. 4. r ἀμαρτίας εὐρετὴν, τὸν κατασκοτίζοντα “τὰ νοήματα τῶν
 “ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ διαυγᾶσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ Εὐαγ-
 “γελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ.” καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν
 Ps. xxvii. 1. ὃ καὶ αὐτὸς ὁ σοφὸς ἡμῖν εἶρηκεν Ἡσαΐας “Καὶ ἔσται ἐν 25
 “τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐπάξει ὁ Θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἁγίαν,
 “τὴν μεγάλην καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν
 “τὸν σκολιὸν, ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα, καὶ
 “ἀνελεῖ τὸν δράκοντα.

1. μακάριος om. B.

8. τυπομένη Edd.

13. καταλαμπρυνόμενοι iid.

[λόγου] τὸ λέγειν Edd.

accessit ex B.

(ἁγίαν καὶ μεγ.)

5. πού om. B.

Statim ἐναντίον Edd.

10. τὴν οὐπω κατηνυγασμένην iid.

11. ἔχουσιν iid.

13. εὐχόμενοι pro εὐχ. iid. ante Migne.

19. πνεύμασιν, ἃ] δαίμοσιν, οὗς iid.

18. τοῦ

26. ἁγίαν] + καὶ B. cf. supra 440 a. cum lectione A.

24. τοῦ

28. ὄφιν φεύγοντα pro τὸν δ. τὸν φ. Edd.

Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ βορρᾶν καὶ ἀπολῶ τὸν Ἀσσύριον, 13
καὶ θήσω τὴν Νινευὶ εἰς ἀφανισμόν ἀνυδρον ὡς ἔρημον. καὶ 14
νεμίσονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς
γῆς, καὶ χαμαιλέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν αὐτῆς
5 κοιτασθήσονται, καὶ θηρία φωνήσκει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς
καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς.

Ἄψομαι, φησὶ, καὶ τῶν εἰς ἡῶ καὶ βορρᾶν χωρῶν τε καὶ
πόλεων, καὶ συνδιολῶ τοῖς ἄλλοις τοὺς Ἀσσυρίους καὶ ταῖς
ἡρημωμέναις τῶν πόλεων, καὶ αὐτὴν προσθήσω τὴν διαβόητον e
10 Νινευὶ, τὴν τῶν Χαλδαίων μητρόπολιν. ἔσται δὲ ἀνυδρος,
ταῖς ἀβάτοις καὶ ἀοικήτοις ἐν ἴσῳ γαῖς. εἰκὸς δὲ δὴ πάλιν
ὑδασιν ἐξομοιοῦν τὸν λόγον τὴν τῶν ἐνοικούντων πληθύν-
ἔθος γὰρ τοῦτο τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. καὶ γοῦν τῶν Ἀσσυ-
ρίων τὴν ἔφοδον, ἣν πεποιήνται κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ,
15 ἕτερος τῶν ἀγίων προφητῶν προανακηρύττων ἔφασκεν “Ἰδοὺ
“ δὴ ὑδάτα ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔσται εἰς χειμάρρουν a 603 A.
“ κατακλύζοντα.” ὅταν τοίνυν ἀνδρὸν ἔσεσθαι τὴν Νινευὶ
λέγῃ, φαίην ἂν ὅτι κενὴν ἔσεσθαι τῶν ἐνοικούντων φησὶ
κατανεμηθήσεσθαι γεμὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια διῶσχυρί-
20 ζεται, σημεῖον οἶμαί που τὸ χρῆμα τιθεὶς τῆς ὀλοτελοῦς
ἐρημίας καὶ τοῦ μηδένα κατοικεῖν ἐν αὐτῇ· φύεται μὲν γὰρ
οὐκ ἐν ἄστει τὰ ἐν ἀγροῖς. εἰ δὲ δῆπου γένοιτο πόαι καὶ
ἐν πόλει τυχόν, ὁμολογία τις ὥσπερ ἐστὶν ἐναργὴς τὸ πρατ-
τόμενον τοῦ κέανδρον εἶναι παντελῶς. προστίθησι δὲ καὶ
25 ἐτέρων σημείων οὐ μετρίαν πληθύν. καταλύσειν γὰρ ἐν b
αὐτῇ φησὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, χαμαιλέοντάς τε καὶ
ἐχίνους ἐν τοῖς φατνώμασι κοιτασθήσεσθαι· καὶ μὴν καὶ ἐν τοῖς
διορύγμασι, τουτέστιν, ἢ ἐν βόθροις, ἥγουν καὶ σπηλαίοις
τοὺς ἀγρίους ἀναφωνήσκει θῆρας, ἐναυλισθήσεσθαι δὲ καὶ

Hier.
xxix. 2.

3. νεμίσεται F. (22. al.)

καὶ D. Ὁψομαι* φησὶ τοὺς [τοὺς inseruit primus Pontanus, ad sensum, ut opinabatur, implendum] Edd. χώραν Aub.

18. λέγει iid.

20. σημεία iid. που om. B.

7. Ἄψομαι, φησὶ, καὶ B. Ὁψομαι φησὶ

14. τὴν pro τῆς Edd.

26. αὐτῷ Edd.

κόρακας τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς. ἔστι δὲ οὐδενὶ τῶν εὖ φρονούν-
των ἀμφίβολον, ὥς οὗτ' ἂν ἐν οἴκοις καταλύσειαν ἔχῃνοι, οὔτε
μὴν ἐν μέσῃ πόλει καταυλισθήσονται θῆρες, ἀλλ' οὐδ' ἂν
ἐμφιλοχωρήσειαν τοῖς πυλῶσιν οἱ νυκτικόρακες, εἰ μὴ πλείστη
c τις ὅση καὶ ἀνδάνουσα λίαν τοῖς ᾧδε φύσεως ἔχουσιν ὑπάρ- 5
χοι σχολή. φιλοῦσι γάρ πως οἱ θῆρες, καὶ μέντοι τὰ ἕτερα
περὶ ὧν ὁ λόγος, οὐκ ἀνθρώποις συναυλίζεσθαι πόθεν: ἀλλ'
ἥπερ ἂν εἴη πολλή τις ἐρημία, σχολαία τε παντελῶς ἡ
δίαίτα, καὶ τῆς ἐρημίας τὸ πλάτος μονονουχὶ πρυτανεύῃ τὴν
ἀσφάλειαν, ἔξω τε παντὸς ἀποκομίζει δέους. 10

Εἰ δὲ χρή τι τούτοις ἐπειπεῖν ἀναγκαῖον, ἀσφαλιζόμεθα
d τὰς ἑαυτῶν καρδίας, καὶ τὸ προσκρούειν Θεῷ κατὰ τι γοῦν
ὅλως παντὶ παραιτώμεθα σθένει, ἵνα μὴ γενώμεθα πονηρῶν
τε καὶ ἀνημέρων ἐνδιαίτημα θηρίων, φημὶ δὴ τῶν ἀκαθάρτων
πνευμάτων, ἐξηρημένης ἡμῶν ἀπάσης ἀρετῆς. καὶ τοῦτο 15
οἶμαί ἐστι τὸ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ εὖ
μάλα καὶ σοφῶς εἰρημένον “Πόνῳ καὶ μάστιγι παιδευθήσῃ
“Ἱερουσαλὴμ, μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ σοῦ, μὴ ποιήσω
“σε ἄβατον γῆν, ἥτις οὐκ ἀποικηθήσεται.” Θεοῦ γὰρ
ἡμῶν ἐξέλοντος τὴν ἀρετὴν, εἰσελάσει πάντως εἰς νοῦν 20
καὶ καρδίαν τὰ βδελυρά τε καὶ ἀνόσια πάθη, καὶ οἷά τινες
c θῆρες ἐνδιαιτήσονται, συνεισφρήσει δὲ καὶ αὐτὴ τῶν ἀκα-
θάρτων πνευμάτων ἡ ἀγρία πληθύνει.

15 Διότι κέδρος τὸ ἀνάστημα αὐτῆς. αὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια,
ἡ κατοικοῦσα ἐπ' ἐλπίδι, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς Ἐγὼ 25
εἰμι καὶ οὐκ ἔσται μετ' ἐμέ ἔτι. πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμόν,

1. οὐδ' ἐπὶ pro οὐδενὶ Edd.

7. πόθεν B.D. ποτε Edd.

πρυτανεύει iid.

τούμεθα Edd.

17. σοφῶς retinui ex Edd.

γάρ B.

ex B. (26. al.)

10. ἔξω τε παντὸς ἀποκ. δέους om. B.

16. τὴν [τὸν B. ?] Ἱερουσαλὴμ B.D. τὸν Ἰσραὴλ Edd.

17. σοφῶς B. εὖ μ. καὶ σ. om. D.

21. καὶ καρδ. et βδ. τε καὶ om. D.

26. ἔσται B. (153, 311.) cf. infra. ἔστι Edd.

4. τοῖς B.D. αὐτοῖς Edd.

8. ἔρημος iid.

13. παραι-

19. ἥτις—

25. τῇ assumptum

25. εἰσελεύσονται

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

25. τῇ assumptum

νομή θηρίων· πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτῆς συριεῖ καὶ
κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Ὡς αἰὲν μέγα φρονεῖν ἡρημένη, καὶ ὑπέρφρων καὶ ἀλαζων ^a 604 A.

ἢ Νινευὶ διαβέβληται. καὶ ἦν τοῦτο κατὰ ἀλήθειαν, ὅφρην

5 ἀνασπῶσα τὴν ὑπερτάτην κατὰ παντὸς ἔθνους καὶ πάσης
ἀρχῆς, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιούσα λόγου τὴν ἐτέρων
ἰσχύν. μεμαρτύρηκε δὲ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Ἀμβακοῦμ

περὶ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων λέγων, ὅτι “Καὶ αὐτὸς ἐν ^{Alae. i.}
“ βασιλεῦσιν ἐντροφήσει, καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ, καὶ ^{10.}

10 “ αὐτὸς εἰς πᾶν ὀχύρωμα ἐμπαίζεται.” ὅτι τοῖνυν ὑπερόφρυνς ^b

ἄγαν, ὑψοῦ τε ἡρημένη, καὶ ἀναφοιτῶσα λίαν εἰς τὸ ἐξήνιον
ἢ τῶν Χαλδαίων μητρόπολις, διατρανοῖ πάλιν, ἀναστήματι
κέδρου παρεικάζων αὐτήν, καὶ φαυλίστριαν ὀνομάζων. τοῦτο

15 ὃ ἂν μάθοις ὀρθῶς τε καὶ ἀτρεκῶς εἰρημένον ἐκ τῶν τοῦ

15 Ῥαψάκου λόγων· ὅς, ἐπέιπερ ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἶτα

τοῖς ἐν τῇ τείχει προσέβαλε, τῆς ἀνωτάτω κατεφλυάρει
δόξης. ἔφασκε γάρ “Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς Μὴ ἀπατάτω ^{Es.}
“ ὑμᾶς Ἐζεκίας λόγοις, οἱ οὐ δυνήσονται ρύσασθαι ὑμᾶς, ^{xxxvi.}
“ καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν Ἐζεκίας ὅτι ρύσεται ὑμᾶς ὁ Θεός.” ^{14.} ^c

20 καὶ μετ' ὀλίγα “Μὴ ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος ^{Ib. 18.}

“ τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἀσσυρίων;” αὕτη
τοῖνυν ἡ φαυλίστρια πόλις, ἡ κατοιομένη τε καὶ λέγουσα Ἐγὼ
εἰμι καὶ οὐκ ἔσται μετ' ἐμὲ ἔτι. ἐπειδὴ τοῖνυν τὴν οὕτως

αἰσχροὺν καὶ ἐπάρατον ἀλαζονείαν ἐν καυχήματος τάξει λαμ-
25 προῦ ποιεῖσθαι φιλεῖ, ταύτητοι λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἀθλιότητος

κατοιχήσεται, ὥς καὶ ἐπ' αὐτῇ χρῆναι λέγειν Πῶς ἐγενήθη
εἰς ἀφανισμόν, νομή θηρίων· τὸ δὲ πᾶς εἶη ἂν οὐκ ἐρωτῶντος ^d

καὶ ἀναμαθεῖν ἐθέλοντος, τεθauμακότος δὲ μᾶλλον τὴν ἐλ-

1. παραπορευόμενος F. (Alex.) Statim αὐτὴν pro δι' αὐτῆς F. (Co.) 3. ἡρη-
μένη B. εἰθισμένη D. Edd. 5. ὑπερτ. αἰρουσα pro ἀνασπῶσα τὴν ὑπερτ. D.
καὶ] + κατὰ Edd. καὶ πάσης—ισχύν om. D. 6. ἐτέρων ἰσχύν edidi
ex B. Ῥωμαίων ἀρχὴν Edd. clausulam totam omittit D. 8. ὅτι om. B.
14. ἀληθῶς Edd. 16. τείχει] + τῆς Ἱερουσαλὴμ Edd. προσλαλῶν
pro προσέβαλε iid. 21. βασιλέων iid. 23. τοῖνυν accessit
ex B. 25. ὀφείλει pro φιλεῖ Edd.

πίδος ἐπέκεινα μεταβολήν. τὰ γάρ τοι μεγάλα καὶ ἀδόκητα τῶν κακῶν οὐκ ἔξω θαύματος, φιλεῖ δέ πως καταπλήττειν τοὺς θεωμένους, ἥτοι τοὺς μεμαθηκότας. οὕτω καὶ συριεῖ πᾶς ἐπ' αὐτῇ καὶ κινήσει τὰς χεῖρας, συμπλήττων ἀλλήλαις, καθάπερ ἐγῶμαι, καὶ ἀνακροτῶν ἀπὸ τοῦ θαυμάσαι, καὶ ἡχὴν 5 ἐκ στόματος ἰεῖς, τὴν ἐν συριγμῷ καὶ ἀσημοτέραν. γράφει δὲ ὥσπερ ἡμῖν καὶ διὰ τούτων εὖ μάλα τὸν ἐπ' ἀδοκίτοις συμφοραῖς οἰονεῖ καταπεπληγμένον.

Prov. iii.
34; S.
Jac. iv. 6.
Sir. i.
30.
Prov.
xvii. 16.

“Ὑπερηφάνοις οὖν ἄρα Θεὸς ἀντιτάσσεται” καὶ σοφὸν εἶναί φημι καὶ ἀξιόληπτον τὸ παράγγελμα “Μὴ ἐξύψου 10 “σεαυτὸν, ἵνα μὴ πέσης,” καὶ πάλιν “Ὁς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν “ἐαυτοῦ οἶκον. ζητεῖ συντριβὴν.” ὅνπερ γὰρ τρόπον τὰ εἰς ὕψος πολὺ καὶ πέρα μέτρου διανιστάμενα τῶν οἰκοδομημάτων ἐτοιμότερά πως εἰς κλόνον εἰσὶ, πλείστην τε ὅσῃ τὴν ὑποψίαν τοῦ σφισιν αὐτοῖς περιθρασθήσεται νοσεῖ 15 605 A. α οὕτω καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ τῇ τῶν λογισμῶν ματαιότητι πρὸς ὑπεροψίαν ἐξογκουμένη, σαθρά τε καὶ εὐανάτρεπτος καὶ ῥαδία πεσεῖν. εἰ δὲ δὴ πράττειτο τὸ χρήμα κατὰ Θεοῦ, τὸ τηνικάδε λοιπὸν τὸ ἀντερεῖδον οὐδέν.

Κεφ. γ'.

“Ὡ ἡ ἐπιφανὴς καὶ ἀπολελυτρωμένη ἡ πόλις ἡ περιστέρα.” 20

Μέτεισιν εὐθὺς εἰς ἀνάμνησιν τῆς Ἰουδαίων, φημὶ δὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐπέπερ εἶλον Ἀσσύριοι, τετίκασιν δίκας. τετιμώρηται δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν κατακερτομοῦντα, ἐπιστυγνάζει δὲ ὥσπερ αὐτῇ παθούσῃ τὰ παρ' ἐλπίδα, καὶ τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς οὐχ 25 ἐτέρῳ τινὶ μᾶλλον ἀναγράφει τὰς αἰτίας, αὐτὴν δὲ μᾶλλον γεγενῆσθαι φησιν ἐαυτῇ προμνήστριαν. σχετλιάζει οὖν καὶ φησιν “Ὡ ἡ ἐπιφανὴς καὶ λελυτρωμένη ἡ πόλις ἡ περιστέρα.

6. *ἰεῖς* correxi post Migne. *ἰεῖς* D. Eddl.

κλίνον pro *κλόνον* (sic) Eddl.

Migne.

cf. infra.]

18. Θεὸν Eddl.

21-28. Μέτεισιν—ἡ περιστέρα assumpta ex D.

Nescio utrum *δίκας* an *δίκης* habent D.

14. *πως* om. B.

15. *περιθρασθήσεται* (sic) iid. ante

20. [*λελυτρωμένη* s ex corr. 22. al.

22. *δίκας*]

ἵνα τί γὰρ ὅλη, φησὶν, ἀτιμοτάτη γέγονας, οἰκτρά τε καὶ
 αἰχμάλωτος, ἢ οὕτω λαμπρά καὶ διαφανής, ἢ παντὺς ἔθνους ἡ
 κρατήσασα, καὶ νικῶσα μὲν ἀμογητὶ τοὺς ἀνθισταμένους,
 σκληρά τε αἰὲ καὶ δυσάντητος τοῖς ἀντεξάγειν ἐθέλουσι, καὶ
 5 τὸν πολέμου νόμον ἐξωπλισμένοις· ἢ πολλοῖς σημείοις καὶ
 τέρασι τῆς Αἰγυπτίων θητείας λελυτρωμένη καὶ τῆς ἀφορή-
 του πλεονεξίας ἐκλύσασα τὸν αὐχένα· δι' ἣν ποταμοὶ μὲν
 εἰς αἶμα μετακεχωρήκασι, χάλαζα δὲ καὶ σκότος τὴν τῶν
 Αἰγυπτίων κατεσίνοντο γῆν, ἣ καὶ θάλασσα συνωπλίζετο, c
 10 καταπνίγουσα τοὺς διώκοντας, μυρία τε ὅσα πρὸς τούτοις
 γέγονεν ἀξιάκουστα; ὧ ἡ πόλις ἢ περιστερὰ, τουτέστιν ἢ
 περικαλλεστάτη. δέχεται γὰρ αἰὲ πῶς ἢ θεόπνευστος γραφὴ
 τὸ στρουθίον εἰς εὐειδίαν· καθάπερ ἀμέλει καὶ τὴν ἐν τῷ
 ἄσματι πλαττομένην νύμφην τῷ τῆς περιστερᾶς ὀνόματι
 15 κατασεμνύνειν ἥθελεν ὁ νυμφίος “Ἀνάστα, λέγων, ἐλθὲ ἢ
 “πλησίον μου, καλὴ μου, περιστέρα μου.” περικαλλεστάτη
 δὲ λίαν ἢ Ἱερουσαλὴμ, διάτοι τὸ τῷ θείῳ λελαμπρύνθαι
 νόμῳ, καὶ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχήμασιν ὀραῖσθαι διαπρεπῆς, d
 ἐπασκεῖν δὲ καὶ δικαιοσύνην, καὶ Θεῷ τῷ κατὰ φύσιν προσ-
 20 κυνεῖν, καὶ αὐτῷ τελεῖν τὰς λατρείας. κάλλος δὲ τοῦτο
 πνευματικόν. δύναιο δ' ἂν καὶ ἐτέρως περιστερὰν εἰρῆσθαι
 νοεῖν τὴν Ἱερουσαλὴμ. ἔθος γὰρ αἰὲ τῷ πτηνῷ, καὶ εἴ τις
 αὐτὸ τῆς φιλάτης αὐτῷ καλιᾶς ἀποκομίσκειν ἀπωτάτω, εἴτα
 δοῖη τῇ πτήσει καιρὸν, ἀναθεῖν οἴκαδε πάλιν καὶ ἀνακο-
 25 μίξεσθαι πρὸς τὰ οἰκεῖα. ὃ δὲ γεγονὸς καὶ ἐπ' αὐτῆς εὐρύ-

Cant.
 ii. 10.

1. ὅλη D. Edd. ὅλος B. γέγονας D. γέγονεν Edd. τε assumptum ex B. καὶ
 αἰχμ., et λαμπρά καὶ om. D. 3. κρατήσασα B.D. κατακρατ. Edd.
 Statim καὶ νικῶσα—ἐξωπλισμ. (5) om. D. ἀνθισταμένους B. ἀνθεστηκότας Edd.
 5. ὁ pro ἡ D. σημείοις om. D. 6. λελυτρ. B.D. ἐκλελυτρ. Edd.
 8. μετεχώρησαν D. 10. καταπνίγουσα D. καταπλήττουσα Edd.
 11. ἀξιάκουστα B.D. ἀξιάγαστα Edd. 15. κατασεμνύνειν ἥθελεν]
 κατεκάλλυνεν D. 16. μου ult. om. D. 17. τὸ assumptum
 ex B.D. τῷ om. D. Statim τε add. Edd. invitis B.D. λελαμπρύνθαι B. λε-
 λαμπρύνσθαι D. Edd. 18. διαπρεπῆς B. διαπρεπῇ Edd. ὅρ. διαπρ.
 om. D. 20. καὶ αὐτῷ τελεῖν τὰς λατρείας om. D. 22. αἰὲ
 assumptum ex B. Statim αὐτῇ pro τῷ πτηνῷ D. 23. αὐτὴν pro αὐτὸ D.
 αὐτῷ om. D. ἀποκομίσκειν B. ἀποκομίσῃ D. Edd. Statim ἀπωτάτω om. D.
 24—212. 5. Α πάλιν ad παλιν transilit D. 25. πρὸς B. εἰς Edd.

σομεν τῆς Ἱερουσαλήμ. ἔχουσα γὰρ ἐκ προγόνων τὸ
 εὐσεβές, καταπεφοίτηκε μὲν εἰς Αἴγυπτον· ἐκβαίνουσα δὲ
 ὥσπερ τὴν ἐκ πατέρων λατρείαν, ἐκεῖ προσκεκύνηκεν εἰδώ-
 λοις· ἀλλὰ κέκληται διὰ Μωυσέως, καὶ ἀπέπτυ τὸν τρόπον τινὰ
 τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πλάνης, παλινδρομήσασα πρὸς Θεόν. ἀλλὰ 5
 γὰρ τίς ἡ αἰτία, φησὶ, τοῦ καὶ ὅλως ἀλῶναι τυχόν, καὶ ὑφ'
 ἑτέροις γενέσθαι πάλιν τὴν λελυτρωμένην;

2

Οὐκ εἰσήκουσε φωνῆς.

606 A. a
 Deut. vi.
 4, v. 8.
 Exod.
 xx. 4.

Ἦκουσε γὰρ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ τοῦ Θεοῦ λέγοντος “Ἀκουε
 “Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστιν. οὐ ποιήσεις 10
 “σεαυτῷ εἰδωλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ
 “ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν
 “ὑποκάτω τῆς γῆς.” παρατρέχουσα δὲ τὸ διηγγελμένον,
 κατώλισθεν ἀμαθῶς εἰς πολύθεον πλάνησιν. οὐκοῦν οὐκ
 εἰσήκουσε φωνῆς, ἡ τῆς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ πρὸς αὐτὴν γεγενη- 15
 ὡς μὲνης· ἡγουν τὴν φωνὴν ἀντὶ τῆς νουθεσίας παραδεξόμεθα.

Οὐκ ἐδέξατο παιδείαν.

Esai.
 xxix. 13;
 S. Matth.
 xv. 9.

Περιυβρίζουσα γὰρ τὸν παιδαγωγούντα νόμον καὶ ἀπο-
 κομίζοντα πρὸς δικαιοσύνην, ἐτράπετο πρὸς “διδασκαλίας,
 “ἐντάλματα ἀνθρώπων,” καὶ ταῖς ἰδίαις ἀκολουθοῦσα γνώ- 20
 μαις, ἔξω γέγονε τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ ἀπομεμένηκεν ἀμαθὴς
 καὶ τῶν θείων ἄμοιρος παιδευμάτων.

Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ οὐκ ἐπεποιθήσῃ.

Πολέμου γὰρ καταθλίβοντος, καὶ ἀγῶνος ἐγκειμένου, καὶ

5. ἐν Αἰγύπτῳ B. Αἰγύπτου Edd. παλινδρομοῦσα D. 6. ὑφ'
 ἑτέροις D. b. ὑφ' ἑτέροις Edd. 13. διηγγελμένον D. b. διάγγελμα Edd.
 16. τῆς accessit ex B. b. 19. ἐτράπετο b. invito D. διδασκαλίας] + καὶ
 Edd. invitis B. b. 22. ἄμοιρος B. ἀμοιροῦσα Edd. 23. ἐπεποι-
 θησε B. D. F. (Alex.) ἐπεποιθεῖ Edd. (Vat.) 24. καταθλίβοντος assumptum
 ex b. θλίβοντος B. καταλαβόντος D. καὶ ἀγ. ἐγκ. om. D.

κινδύνων ἐπηρτημένων, δέον αὐτὴν τὴν τῶν προγόνων εὐσέ-
βειαν ἀπομμεῖσθαι φιλεῖν, καὶ ἐπὶ μόνῳ πεποιθῆναι τῷ
διασώζοντι Θεῷ, “ Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο,” κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον, “ καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν,” καὶ κατεμισθοῦτο
5 Σύρους ἤγουν Ἀραβας, μονονουχὶ τὴν θείαν ἀτιμάζουσα
δύναμιν.

Hos. vii.
11.

Καὶ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγγικεν.

Ἐγγίζομεν δὲ τῷ Θεῷ διὰ πάσης ἐπιεικειάς, καὶ τὰ αὐτῷ
δοκοῦντα κατορθοῦν ἡρημένοι. ἐγγίζομεν δὲ καὶ καθ’ ἕτερον
10 τρόπον, αὐτὸν εἶναι μόνον φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ δ
βασιλέα τῶν ὅλων καὶ δημιουργὸν πιστεύοντες, καὶ ἐπ’
αὐτῷ τὸ σύμπαν ἕτερον οὐδένα παραδεχόμενοι.

Οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὥς λέοντες ὠρυόμενοι.

3

Ἀπαριθμεῖται τὰ ἐγκλήματα, καὶ παράγει τὰς αἰτίας,
15 ἐφ’ αἷς εἰκότως κεκίνηται καὶ κέκλιται πρὸς ὄργας, ἵνα δὴ
φαίνοιτο λοιπὸν κολάζων ἐν δίκῃ τοὺς ἡσεβηκότας καὶ
καθιγμένους εἰς τοῦτο φαυλότητος, ὥς ἀφόρητον ἤδη πῶς τὸ
χρῆμα καὶ αὐτῷ γενέσθαι Θεῷ. ἦσαν οὖν, φησὶν, οἱ ἄρχοντες
αὐτῆς ὥς λέοντες. τί δὲ δὴ δρῶσιν ἐκεῖνοι; λιμοῦ καταθή-
20 γοντος, καὶ εἰς ἔφεσιν αὐτοὺς καλοῦντος τροφῆς, ὅρη τε καὶ
νάπας περιθέουσιν εὐσθενῶς, δεινόν τι καὶ ἀπηχὲς καταβρυ-
χώμενοι· καὶ εἴ τι πού θεάσαιντο τῶν ἐπιτηδείων εἰς βρῶσιν,
οἷον βροντὴν κατηχήσαντες, εἰς δέος ἄγουσι τοσοῦτον, ὥς
ἀποπεπῆχθαι δοκεῖν, καὶ οἷόν τι σικάλοις ἐνεσφιγμένον,
25 περιμένειν τὸν δαιτυμόνα. τοῦτο δέ τινες ἔδρων καὶ τῶν a 607 Δ.
ἡγουμένων ἐν Ἰσραὴλ, τὸν ἐκ νόμου θάνατον τοῖς παρα-
βαίνουσιν ὀρισμένον, ἐπιφέρειν ἔσθ’ ὅτε καὶ τοῖς πλημ-

1. ἀπηρτημένων Edd. invitis B.D. αὐτῇ b. invito D. 2. μμεῖσθαι B.
4. κατεμισθοῦτο D. Edd. κατεμισθοῦντο b. 5. ἀραβας b. Edd. ἀρραβας B.
8. δὲ om. B. habet b. Statim τῷ Θεῷ B. Θεῷ b. τὸν Θεὸν Edd. 22. τι
που b. που τι Edd. 23. βροντὴν b. βροντῇ Edd. 24. σικάλοις]
Sic ut vid. Codd. 25. καὶ assumptum ex D.

μελοῦσιν οὐδὲν ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ δρᾶν ἔλουντο τὰ αὐτοῖς
θυμήρη τε καὶ φίλα, καὶ παραχωροῦντες ἐγκαλοῦσιν ἑτέροις,
ἥγουν αὐτοῖς τοῖς δικάζουσι κτήσεων ἰδίων ἐξιστάμενοι.

Mic. ii.
1, 2.

καταγράφει γὰρ αὐτῶν τὰ τοιαῦδε τῶν κακῶν καὶ δι'
ἑτέρου προφήτου, λέγων· Μιχαίας δὲ οὗτος· “Ἐγένοντο 5
“λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις
b “αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτὰ, διότι οὐκ
“ἦσαν πρὸς τὸν Θεὸν χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς,
“καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ
“διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κλη- 10
“ρονομίαν αὐτοῦ.”

Καταβρυχῶνται δὲ ὥσπερ τῶν ἐν ἀπλῇ πίστει βιοῦν
ῆρημένων καὶ οἱ τῶν αἱρέσεων εὔρεται, καὶ θεοστυγὲς ἀνοί-
γοντες στόμα, τοὺς οὐδὲν εἰδότες μονονουχὶ κατεσθίουσιν
ἀμαθεστέρους ἀποτελοῦντες, καὶ ψυχρὰς αὐτοῖς καὶ διε- 15
στραμμένας ἐνιέντες ἐννοίας, καταμυθολογοῦντες δὲ οὕτως,
c καὶ τό γε σφίσιν αὐτοῖς εὖ ἔχειν ὑπειλημμένον φρονεῖν
ἀναπειθόντες, ὡς ἤδη δοκεῖν τοὺς τοῖς παρ' αὐτῶν ἐναλόντας
βρόχοις, τάχα πού καὶ ἐκτεθνάναι, καὶ λίθοις ὀλίγα τοῖς
ἀναισθήτοις παραχωρεῖν, οἷς ἂν τις ἐπιφωνήσῃ, καὶ μάλα 20
εἰκότως “Ἐγείραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν,
“καὶ ἐπιφάνῃ σοι ὁ Χριστός.” πλὴν, ὥς φησιν ὁ μακά-
ριος Δαυεὶδ “Ὁ Θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ
“στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ
“Κύριος.”

25

d Οἱ κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας, οὐχ ὑπελίποντο εἰς τὸ
πρωί.

Φασὶ τοὺς ἐν Ἀραβίᾳ λύκους παντὸς ἐπέκεινα θηρὸς ἰέναι
πρὸς ἀγριότητα, κατηρρώστηκέναι τε λίαν τὸ ἀκόρεστον εἰς

3. αὐτοὺς τοὺς δικάζοντας Edd.

λέγων D.
habet D.

6. καὶ assumptum ex D. deest in B.

26. Ἀρραβίας passim B.

4. καὶ δι'—οὗτος] καὶ διὰ τοῦ μιχαίου

23. συντρίψει

τροφὰς, ὅξεῖς δὲ οὕτως εἰς δρόμον, ὥς ἀποφοιτᾶν εὐκόλως
παντὸς τοῦ διώκοντος. ἔφη γάρ που καὶ δι' ἑτέρου προ-
φήτου περὶ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος ἱππων “ὅξύτεροι ὑπὲρ τοὺς

Abac. i.
8.

5 τῶν λύκων ἀπληστίαν εἰς ὑποτύπωσιν τῶν κριτῶν, οἷον ὄλω
στόματι καὶ ἀκορέστοις ὁδοῦσι δαπανώντων τοὺς κρνο-
μένους, διὰ τοῦ πλεῖστά τε ὅσα καὶ τὰ ὑπὲρ δύναμιν ἐξαιτεῖν
ἐπὶ τῇ τοῦ δικαίου παρατροπῇ, καὶ ἵνα τὸ τῷ θείῳ νόμῳ
δοκοῦν εἰς τὸ ἑτέροις τισὶν ἀνδάνον ἀνοσίως παρευθύνωτο.

Es. ix.
12.

10 ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐννοεῖν αὐτοὺς, ὅτι καθά φησιν ὁ παροιμια-
στής “Λαμβάνοντος δῶρα ἐν κόλποις οὐ κατενοδοῦνται ὁδοί.”

Prov.
xvii. 23.
Ex. xxiii.
8; Deut.
xvi. 19.
a 608 A.

“Τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ λυμαίνεται
“ῥήματα δίκαια,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. τί γὰρ ὅλως τὸ
περιττὸν ἐκ δωροδοκίας; τί δὲ τὸ αἰσχροὺς ὀνήσει λημμάτιον

15 τοὺς ἀγαπῶντας αὐτό; μᾶλλον δὲ ποῖαν ἂν αὐτοῖς ζημίαν
οὐκ ἐνεργάσαιτο; καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθὴς ὁ μακάριος Παῦλος
λέγων “Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πει-

1 Tim.
vi. 9.

“ρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ
“βλαβεράς, αἵ τινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον

20 “καὶ ἀπώλειαν.” “Αἵρετόν οὖν ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος
“πολὺς,” καὶ ἔστιν ἀληθῶς σοφὸς δὴ λίαν καὶ ἀτρεκὴς ὁ
λόγος.

Prov.
xxii. 1.

Οἱ προφῆται αὐτῆς πνευματοφόροι ἄνδρες καταφρονηταί.

4

Εὖ γε τὸ αὐτῆς ἐπὶ προφητῶν ἐνθάδε, ὅτι μὴ γεγόνاسι

25 Θεοῦ, λαλοῦντες ἐπισφαλῶς τὰ “ἀπὸ καρδίας αὐτῶν καὶ
οὐκ ἀπὸ στόματος Κυρίου,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. κατει-
ρωνεύεται δὲ ὁ λόγος, πνευματοφόρους ἀποκαλῶν· οὐχ ὥς
ἐν μετέξει γεγονότων ἐκείνων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀληθῶς,
ἀλλ' ὥς πλάττεσθαι τολμώντων τὸ τῆς προφητείας χρῆμα, c

Hier.
xxiii. 16.

6. δαπανώντων B.D.b. καταδαπ. Edd.

νοῦντο Edd.

ἀπώλειαν tr. B.

18. ἀνοητοὺς iid.

29. χάρισμα pro χρῆμα iid.

9. παρευθύνωτο B. παρευθύ-

19. τοὺς ἀνθρώπους post

καὶ ὅτι μεμέστωνται τοῦ Ἀγίου Πνεύματος οὐ κατοκνούντων
 εἰπεῖν. θέλοντες τοῖνυν εἶναι, φησὶ, καὶ πρεφῆται καὶ πνευ-
 ματοφόροι, καὶ τὸ σεμνὸν οὕτως ὄνομα ταῖς σφῶν αὐτῶν
 περιπλάττοντες κεφαλαῖς, τοσοῦτον γεγόνασι καταφρονηταί,
 ὥς μηδὲ ὅτι ποτ' ἐστὶ τὸ ἐπικεῖς εἰδέναι, προσαπολλύναι δὲ 5
 καὶ ἑτέρους, οἷς ἐλάλουν τὰ ἀπὸ καρδίας, καὶ τοῦτο ἐπὶ
 σμικροῖς καὶ εὐτελεστάτοις τισὶ λημματίοις οἱ τάλανες, καὶ
 ὡς ὁ προφήτης φησὶν Ἰεζεκιήλ “ἐνεκεν δρακὸς κριθῆς καὶ
 d “κλάσματος ἄρτου.” καὶ ἀποπληξίας δὲ πρὸς τοῦτο κατώ-
 λισθον, ὡς τῆς ἀπορρήτου δόξης βουλὰς εἶναι λέγειν τὰς 10
 ἑαυτῶν, καὶ τὰ ἀπὸ γνώμης ἰδίας ἀποβρασσόμενα ῥήματα,
 θείους εἶναι λόγους διῆσχυρίζεσθαι. καὶ γοῦν ἔφασκε περὶ
 αὐτῶν διὰ τῆς Ἱερεμίου φωνῆς “Οὐκ ἀπέστελλον τοὺς
 “προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον” οὐδὲ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς,
 “καὶ αὐτοὶ προεφήτευν” αὐτοῦ δὲ τοῦ προφήτου διακεκρα- 15
 γότος ἐναργῶς καὶ λέγοντος “Ὁ ὢν Δέσποτα Κύριε, ἰδοὺ
 “οἱ προφήται αὐτῶν προφητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε
 e “μάχαιραν καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ
 “εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ” μονον-
 ouχὶ καὶ ἀντεκεκράγει λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεός “Ψευδῇ οἱ 20
 “προφήται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα
 “αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐλάλησα πρὸς
 “αὐτούς· ὅτι ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα
 “καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν.
 Ib. xxxiv. 15. “εἰ προφήται εἰσι, καὶ εἰ ἔστι λόγος Κυρίου ἐν αὐτοῖς, 25
 609 A. a “ἀπαντησάτωσάν μοι. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὐ-
 Ib. xxiii. 28, 29. “τως οἱ λόγοι μου, λέγει Κύριος. οὐχ οἱ λόγοι μου ὡς
 “πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;”
 καθικνεῖται γὰρ εἰς νοῦ βάθος ὁ παρὰ Θεοῦ λόγος, καὶ μο-
 νονουχὶ διαρρήγνυσιν τὴν τῶν ἀκρωμένων καρδίαν· ψυχρὸς 30

2. ἐθέλοντες Edd.

accessit ex B.D. οἱ τάλανες om. B. habet D.

τόμενα Edd.

ὥσπερ Edd.

3. τὸ pro ταῖς iid. ante Migne.

15. προεφήτευν habet D.

7. τισὶ

11. ἀποσπρι-

27. ὡς B.

δὲ καὶ ἀναλκίς ὁ ἐξ ἀνθρώπου βουλήs, ὁποῖός τις ἦν ὁ τῶν ἀνοσίων ψευδοπροφητῶν.

Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια καὶ ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. l

Οὐκ ἔξω μομφῆς οὐδὲ αὐτὸ πεφώραται τὸ ἀπόλεκτον
 5 γένος, τουτέστι, τὸ ἐκ φυλῆς Λευί· βεβηλοῦν δὲ καὶ αὐτοὺς
 τὰ ἅγια φησι, καὶ ἀσεβεῖν εἰς νόμον. γέγραπται μὲν γάρ
 “Ὅτι χεῖλη ἱερέως φυλάσσεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητή-
 “ σουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ.” ἀλλ’ ὡς αὐτός που πάλιν
 φησὶν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης “Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστι
 10 “ Κύριος.” τὸ γάρ τοι μὴ βούλεσθαι διατρανοῦν τὸν νόμον
 τοῖς οὐκ εἰδόσιν αὐτὸν, μήτε μὴν ἀποκομίζειν ἐπείγεσθαι
 τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαοὺς εἰς τὸ ἀνδάνον Θεῷ, τοῦτο οἰμαί
 ἐστὶ τὸ ἀσεβεῖν εἰς νόμον. καὶ οὐ μέχρι τούτου τὰ ἐκείνων
 ἐγκλήματα· ἀλλὰ γὰρ καὶ βεβηλοῦσι δὲ τὰ ἅγια φησιν. ὁ
 15 μὲν γὰρ διὰ Μωυσέως νόμος πλείστην ἔχει τὴν ἐπιτήρησιν
 περὶ θυσιῶν καὶ προσαγωγῆς, ἡνίκα τε ἐκάστην καὶ τίνα
 χρῆν τρόπον ἀποπεραίνεισθαι· οἱ δὲ κατὰ τὸ εἰκὸς προσεκό-
 μιζον μὲν τὰς θυσίας, πλὴν ἀφυλάκτως καὶ ἀτημελῶς, οὐ
 καιρὸν, οὐ τύπους ἀξιοῦντες ἐπιτηρεῖν, ἀλλ’ οὐδὲ ἡγνισμένοι
 20 τάχα, οὔτε μὴν ἐν ἐσθήμασι τοῖς σφῶν ἱερουργεῖν ἔσταλ-
 μένοι καὶ ἐν κόσμῳ δρῶντες τὰ ἱερὰ, ἀτιμάζοντες δὲ ὥς τι
 τῶν ἀχρείων τὴν οὕτω σεπτὴν καὶ ἀξιάγαστον λειτουργίαν.

Παραφυλακτέον δὴ οὖν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἱερουργοῖς,
 μὴ βεβηλοῦν τὰ ἅγια· τρόπος δὲ τῆς βεβηλώσεως οὐχ εἷς,
 25 διάφορος δὲ καὶ πολὺς. δεῖ γὰρ εἶναι κεκαθαρμένους καὶ
 ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ πᾶν εἶδος ἀποσειομένους βδελυρᾶς

3. εἰς τὸν om. B. invitis F. Edd. (22. al.) cf. infra.

7. ἱερέων Edd.

8. αὐτῶν iid. πάλιν D. πά B. πάλαι iid.

9. εἶπαν B. εἶπον Edd.

10. μὲν pro γάρ iid.

14. δὲ assumptum ex b.

16. τε B.

γε iid.

18. ἀτημελῶς B.b. ἀμελῶς Edd.

19. ἐπιτηρεῖν] ἐπι-

χειρεῖν b. ἡγνισμένοι b. Edd. ἡγιασμένοι B.

21. ὥς τι B.b. ὥστε Edd.

24. μὴ om. B. habet D.

ἡδονῆς, ἡγλαϊσμένους δὲ μᾶλλον τοῖς εἰς ἀγαθοεργίαν σπου-
 e δάσμασι, μεμνημένους λέγοντος τοῦ θεσπεσίου Παύλου
 Gal. v. 16. “ Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τε-
 “ λέσητε.”

5 Ὁ δὲ Κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον· 5
 πρῶτῃ πρῶτῃ δώσει τὸ κρίμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰς νίκος ἀδικίαν.

2 Cor. vi. 14. Ἀσύμβατόν ἐστὶ πῶς αἰὲ τῷ ἀδίκῳ τὸ δίκαιον, καὶ οὐκ
 610 A. a “ ἂν ἴοι κατὰ ταυτὸν τῷ βεβήλῳ τὸ καθαρὸν. “ Τίς γὰρ ἂν
 “ γένοιτο κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;” μάχεται γὰρ τὰ
 τοιαῦδε τῶν πραγμάτων, καὶ πολὺ τῆς ἀλλήλων φιλίας διω- 10
 κισμένα κατίδοι τις ἂν αὐτά. ἡγαπηκόςτος δὴ οὖν τὴν
 δικαιοσύνην καὶ οὐκ εἰδότος ἀδικίαν τοῦ πάντων κρατοῦντος
 Θεοῦ, πῶς αἰὲ κρατήσῃν ἐμελλον, ἤγουν διεξάγεσθαι πρὸς
 πέρας, οὐκ ἀνακοπτόμενα παντελῶς τὰ παμμόχθηρα τῶν
 Ἰουδαίων ἐγκλήματα; δοκεῖ δὲ πῶς ἀδικίας εἶναι τις τρόπος, 15
 τὸ μὴ ποιναῖς ὑποφέρειν τὸν ἀλιτήριον, καὶ τὸ μὴ δίκας
 b αἰτεῖν τὸν ἀσελγῶς τε καὶ ἀνοσίως διαβιοῦν ἡρημένον, καὶ
 πεφροντικότερα μὲν τῶν νόμων οὐδὲν, διανευενκότερα δὲ οὕτω
 πρὸς ἀδικίαν, ὥς οὐδὲν ἡγείσθαι τὸ ἄμεινον, αὐχμηρά τε
 ποιεῖσθαι λαμπρὸν τὰ ἐφ’ οἷς ἦν εἰκὸς ἐρυθριῶντα ὀρᾶσθαι. 20
 ἐπειδὴ τοίνυν δίκαιος ὁ Κύριος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ
 ἄδικον· οὐ γὰρ ἀνάσχοιτο τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων· πρῶτῃ πρῶτῃ
 ποιήσῃ τὸ κρίμα αὐτῶν, τουτέστιν, ὀρθρου τε καὶ ἐμφανῶς
 καὶ ὥς ἐν ἡμέρᾳ λοιπὸν, οὐκέτι συστέλλων τὰ ἐξ ὀργῆς,
 c ἀλλ’ εἰς μέσον ἄγων, καὶ ἐμφανῇ καθιστὰς, καὶ οἷον ἐν ὄψει 25
 τιθεὶς τὰ προεπηγγελμένα. οὐ γὰρ ἑάσει δραμεῖν εἰς νίκος

1. ἀγαθοεργίαν Edd.

6. τὸ om. Edd. (Vat. s) κρίμα αὐτοῦ] + εἰς φῶς
 καὶ οὐκ ἀπεκρύβη, καὶ οὐκ ἔγνω ἀδικίαν ἐν ἀπαιτήσῃ Edd. (Vat. s) om. B. (Alex.
 XII.) νίκος B.F. (s Alex. XII.) νείκος Edd. (Vat.) 7. δὲ pro ἐστὶ Edd.

11. κατίδοι τις D. Edd. κατίδοις B. Statim ἂν om. D.

18. τῶν νόμων B. τὸν νόμον Edd.

20. ἐρυθριῶντα B. ἐρυθριῶντας iud.

24. ἐξ B. τῆς iud.

26. νίκος B.b. νείκος Edd.

ἀδικίαν. τὸ δὲ εἰς νίκας, τὸ εἰς ἐκνίκησιν, ἤγουν εἰς ἅπαν ὑπο-
δηλοῖ. κεκολασμένων γὰρ τῶν ἡσεβηκότων, πεπαύσεται πάν-
τως καὶ τῆς ἀδικίας ὁ τρόπος· οὐ γὰρ ἔχει τοὺς δρῶντας ἔτι.

Δεῖ τοίνυν τοὺς γε ἀληθῶς ἀρτίφρονας περινοεῖν, ὅτι
5 φιλοδίκαιος ὁ Δεσπότης, καὶ οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο τῶν πλημ-
μελούντων ἀσχέτως. ἀλλ' εἰ μὲν τις ἴοι πρὸς μετάνγνωσιν,
καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις πλημμελήμασι καταστάξοι δάκρυον,
ἡμερωτάτῳ περιτεύξεται, καὶ ἐξαιτήσῃ τὴν ἀμνηστίαν, δ
καὶ ἔξω δραμεῖται βρόχων καὶ τοῦ κολάζεσθαι δεῖν. εἰ δὲ
10 ἄτεγκτός τις εἴη, καὶ δυσμετακόμιστον ἔχων τὴν γνώμην εἰς
γε τὸ δεῖν ἐλέσθαι τὰ πρεπωδέστερα, τοῖς οἰκείοις ἐνιζήσῃ
πταιίσμασιν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐναπολείται λοιπὸν, καὶ ὑπὸ
κίνησιν ἔσται τὴν δεσποτικὴν, ὅτι μὴ μέχρι παντὸς τῶν
πλημμελούντων ἀνέχεται.

15 Ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἠφανίσθησαν γωνίαι αὐ- 6
τῶν· ἐξερμηώσω τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν τοῦ μὴ
διοδεύειν· ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, διὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν e
μηδὲ κατοικεῖν.

Ἐπειδὴ γὰρ, ὥς ἔφην, οἱ μὲν ἱερεῖς ἐβεβήλουν τὰ ἅγια,
20 ἡσέβουν δέ τινες καὶ εἰς αὐτὸν τὸν νόμον, “ὁ δὲ Κύριος
“δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς πρῶτ' πρῶτ' ποιήσῃ τὸ κρίμα αὐτοῦ.”
καὶ ποῖον δὴ τοῦτό ἐστι; κατέσπασεν ὑπερηφάνους ἐν δια-
φθορᾷ, τουτέστι, παρέδωκεν εἰς φθορὰν τοὺς ἀλαζόνας καὶ
ὑβριστάς. ἡ γὰρ οὐκ ἀλαζόνες, οἱ θεομαχεῖν εἰωθότες, καὶ

Supra
ver. 5.

1. τὸ δὲ εἰς νίκας assumpta ex B.D.b. ἐκνίκησιν B.D.b. ἐκδίκ. Edd. ἤγουν]
+ τὸ D. invito b. 2. παύσεται b. 3. καὶ assumptum ex D.b.
deest in B. Statim ὁ transponit D. οὐ γὰρ—ἔτι et γε om. D. 4. περι-
νοεῖν accessit ex B.D. lacunam in Edd. implens. 5. ἂν assumptum
ex B.D. 6. ἀσχέτως B.D. ἀδίκως Edd. 7. καταστάξοι B.
καταστάξοι D. Edd. 8. καὶ ἐξαιτήσῃ τὴν ἀμν. om. D. 9. καὶ ἔξω—
κολάζεσθαι δεῖν om. B. ἐκδρ. pro ἔξω δρ. D. βρόχων καὶ et δεῖν om. D. retinui
ex Edd. ut verba pro more S. Cyrilli. 10. τις assumptum ex B.D. δυσμε-
τανόητος pro δυσμετακ.—πρεπωδέστερα D. 11. οἰκείοις B.D. ἰδίῳις Edd.
13. ὅτι μὴ—ἀνέχεται om. D. 16. [αὐτοῦ XII ante corr. 153. cf. infra.]
17. διὰ B. (Alex.) ut infra. παρὰ Edd. (Vat. 8) 20. ὁ δὲ om. b. 21. δίκαιος
assumptum ex B.b. ποιήσῃ B.b. ἐποίησε Edd. 24. ἡ pro ἡ (sic) b.

611 A. ^a τοῖς διὰ Μωυσέως θεσπίσμασι τὸ οἰκεῖον ὥσπερ ἀντεξά-
 γοντες θέλημα· καὶ ὀλίγα μὲν κομιδῇ τῶν θείων πεφρου-
 τικότες νόμων, ἀποκλίνοντες δὲ πρὸς τὸ ἄγαν ἐξήνιον καὶ
 λέγοντες τῷ Κυρίῳ “ Ἀπόστα ἀπ’ ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι
 “ οὐ βούλομαι ; ” εἶτα πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις εἴπερ ἐστὶ 5
 πτωχὸς τῷ πνεύματι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὸ
 γεγραμμένον, ὁ εὐφαιῆς καὶ εὐήνιος καὶ πολὺ βλέπων εἰς
 εὐπέθειαν, ὃν καὶ ἐποπτείας ἀξιοῖ ; καὶ γοῦν ἔφη δι’ ἐνὸς
 τῶν ἁγίων προφητῶν ὁ τῶν ὅλων Θεός “ Καὶ ἐπὶ τίνα
 “ ἐπιβλεψω, ἀλλ’ ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ 10
 “ τρέμοντά μου τοὺς λόγους ; ” οὐκοῦν κατεσπάσθη μὲν εἰς
 φθορὰν τὸ ὑπέροφρυ γένος, ἠφανίσθησαν δὲ καὶ αἱ γωνίαι
 αὐτῶν. καὶ γωνίας οἰμαί που τὰ τεῖχη λέγεσθαι νυνὶ, καὶ
 τὰς τῶν πόλεων περιβολάς. ὑψηλαὶ γὰρ αἰείπως αἱ γωνίαι,
 πύργους ἔχουσαι διαφανεστάτους. ὅμοιον οὖν ἄρα τυχὸν 15
 ὡς εἰ καὶ λέγοι πάλιν Ἑρμηῖ τειχῶν αἱ παρ’ αὐτοῖς ἔσονται
 πόλεις. ἐπηπείλησε δὲ πρὸς τοῦτοισι καὶ ἐξηρημοῦν τὰς ὁδούς
 αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ Ἰσραὴλ, τοῦ μὴ διοδεύειν τὸ παράπαν.
 καὶ μοι δοκεῖ βούλεσθαι τι τοιοῦτον ὑποδηλοῦν· ὁ διὰ Μωυ-
 σέως προστέταχε νόμος εἰ τελοῖτο κατὰ καιροὺς ἡ ἑορτὴ τῆς
 σκηνοπηγίας, ἐκ πάσης τῆς Ἰουδαίων χώρας ἀναθεῖν εἰς
 Ἱεροσόλυμα, καὶ πληροῦν ἐκείσε τὰ νενομισμένα. ὅτε τοί-
 νυν κατεσεῖσθησαν αἱ πόλεις, ἀπολώλασιν οἱ ἐν αὐταῖς, τότε
 καὶ ἡρημῶσθαί φαμεν τὰς ὁδούς, ὡς οὐδενὸς ἔτι δι’ αὐτῶν
 ἐρχομένου, καὶ πρὸς γε τὸ χρῆναι πληροῦν τὴν τεταγμένην 25
 αὐτοῖς ἑορτὴν, καθὰ καὶ πρῶην, διάττοντος. πέπτωκε γὰρ
 εἰς τοῦτο τалаπωρίας τὰ τῶν Ἰουδαίων τάγματα, ὡς μὴ
 εἶναι τοὺς ἐορτάζοντας, μήτε μὴν ἐν εὐπαθείᾳ εἶναι δύνασθαι

5. ἂν assumptum ex D. deest in B. 7. εὐφαιῆς] εὐφύης coniecit Migne.
 9. καὶ om. B. 11. μου τοὺς λόγους hoc ordine B. 13. αὐτῶν
 om. B. habet h. νυνὶ B. νῦν b. Edd. 16. ὡς accessit ex b.
 17. ἠπείλησε b. 18. αὐτῶν e suo Migne. δῆλον δὲ ὅτι b. Edd.
 τουτέστι B. 21. ἀναθεῖν B. ἀναβῆναι Edd. 23. ἀπολώλασιν B.
 καὶ ἀπολωλέκασιν Edd. 27. τῶν om. D. 28. ἐορτάζοντας] Hoc verbum
 nobis dedit D. quod coniecit quoque Migne. ἐργάζοντας Edd. Neutrum habet B.,
 spatio relicto. Statim μήτε μὴν—περιλελειμμένους om. D.

τοὺς ἀνασωθέντας μόλις καὶ ἐκ τοῦ πολέμου περιλελειμ-
μένους. καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερεμίας μοῖραν ἐποιεῖτο τῶν
θρήνων τὸ χρήμα λέγων “Ὅδοι Σιών πενθοῦσι παρὰ τὸ

Threni
i. 4.

“μὴ εἶναι ἐρχομένους ἐν ἑορτῇ.” ὅτι δὲ ἀτρεκὴς ὁ λόγος
5 αὐτὸ πάλιν ἡμῖν σαφηνεῖ τὸ προκείμενον· ἐπιφέρει γὰρ εὐθύς
Ἐξέλιπον αἱ πόλεις διὰ τὸ μηδὲν ὑπάρχειν μηδὲ κατοικεῖν. e

“Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶν- Heb. x.
31.

“τος.” παροτρύνοντες γὰρ αὐτὸν διὰ γε τοῦ πλημμελεῖν
ἐλέσθαι, καὶ τοῦτο ἀσχέτως, τότε δὴ τότε, καὶ μάλα δι-

10 καίως, τοῖς τῆς ὑπεροψίας ἐγκλήμασιν οἰονέπως ἐνειλημ-
μένοι κατασπώμεθα πρὸς διαφθοράν, καὶ γυμνοὶ μὲν τῆς

ἄνωθεν ἐσόμεθα περιβολῆς, εὐάλωτον δὲ ὥσπερ καὶ ἀτεί-
χιστον ἐν ἑαυτοῖς τὴν καρδίαν εὐρήσομεν, καὶ πρὸς γε δὴ

τούτοις τὰς τῆς δικαιοσύνης οὐχ εὐρήσομεν ὁδούς· ἀπονεύσειε

15 δ’ ἂν εὐκόλως τῶν τοιῶνδε κακῶν ὁ δεσποτικὸς θελήμασιν a 612 A.
ἀκολουθεῖν ἡρημένος, καὶ τρυφερὸν ὑπέχων αὐτῷ τῆς ψυχῆς
τὸν αὐχένα.

Εἶπα Πλὴν φοβεῖσθέ με καὶ δέξασθε παιδείαν, καὶ οὐ μὴ ἐξολο- 7
θρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς, πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ’ αὐτήν.

20 “Ὅτι πάλιν αὐτοὶ ταῖς σφῶν κεφαλαῖς τὰ ἐξ ὀργῆς κατα-
χέοντες ἀλοῖεν ἂν, πειράται διδάσκειν. νενουθέτηκε μὲν γὰρ

τὸ χρήναι διαβιοῦν ἐν φόβῳ Θεοῦ πλειστάκις προστεταχώς, b
καὶ ὅτι προσήκοι δεξασθαι παιδείαν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν διὰ

νόμου καὶ προφητῶν. ἦν γὰρ οὕτως, καὶ οὐχ ἐτέρως,

25 ἀποσειέσθαι τὴν ὀργὴν καὶ ἀποκρούσασθαι τὰ συμβεβηκότα.

ἐπειδὴ δὲ ἦν ἄτεγκτος ὁ Ἰσραὴλ, σκληρὸς καὶ δυσάγωγος,
ἐκπέπτωκε δὲ τῆς παιδείας, τουτέστιν, ἔξω γέγονε τοῦ εἶναι

σεφὸς, ὠλοθρεῦται δὲ ὥσπερ ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς, καίτοι δέον
ἐμφιλοχωρεῖν αἰετὶ τοῖς ἀγαθοῖς παιδεύμασι, καὶ πρὸς πᾶν

3. τὸ χρήμα B. τὰ χρήματα Edd.

14. ἀπονεύσει Edd.
ex B.

23. προσήκει iid.

11. μὲν et δὲ assumpta ex B.

28. δὲ assumptum

ε ὅτι οὖν ἐτοίμως ἔχειν τῶν ἀρεσκόντων Θεῷ. ἐξῆν γὰρ οὕτως ἐκκλινάει φησι πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν.

“Ὅτε τοίνυν τῆς ἐαυτῶν διανοίας τὸν θεῖον ἐκπέμπομεν φόβον, ὅτε παραιτούμεθα τὴν παιδείαν, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦμεν λόγου τὸ εἶναι σοφοί, τότε δὴ πάντως ἐκεῖνα πεισό- 5 μεθα, ἅπερ ἂν πρόποι τοῖς εἰωθόσι καταφρονεῖν· τότε καὶ ἐκδικήσει Θεὸς, καὶ τοὺς τῆς ἀνοσιότητος αἰτήσῃ λόγους. διαμεμνήσθαι δὴ οὖν ἀναγκαῖον λέγοντός τινος, ὅτι “Φόβος Κυρίου ζῶν ποιεῖ.” “Φόβος Κυρίου δόξα καὶ 10 α “καύχημα.” ἔστι δὲ καὶ “ἀγνός,” τουτέστιν ἀγνοποιός, 10 “διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος,” κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν.

Ἐτοιμάζου ὀρθρισον, διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν.

Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐδέξω, φησὶ, τὴν παρ' ἐμοῦ παιδείαν, ἀπόσω δὲ καὶ μεμίσηκας καὶ τὸ ἐν φόβῳ ζῆν καὶ ἐπικεικίαις, 15 εὐτρεπίζου πρὸς ἀποδρομὴν καὶ πρὸς τὸ ἤδη παθεῖν, ἃ διαφυγεῖν ἐξόν, εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφός. ὀρριζεῖν 10 γεμὴν προστέταχε, τῆς συμφορᾶς τὸν καιρὸν ἐπὶ θύραις ὄντα δεικνύων, καὶ οἷον εἰς αὖριον ἦξοντα, παρεσόμενόν τε πάντως, ἀρξομένης ἡοῦς. τοῦτο δὲ ἦν ἀποκείρουτος τὴν 20 ἐλπίδα τῆς ἀναβολῆς, καὶ οὐκ ἐῷντος ἐννοεῖν, ὥς ἔσται τις ἀνοκωχὴ καὶ ἀνάβλησις καὶ μακρὸς μεταξὺ διελάσει καιρὸς, εἰς ἐκγόνους τάχα που παραπέμπων τὰ ἐξ ὀργῆς. οὐκοῦν ὥς ἐπ' ἀναγκαίῳ πράγματι προετοιμάζει σεαυτὸν καὶ ὀρριζε 613 A. α πρὸς ἀποδρομὴν. οἰχήσῃ γὰρ εἰς ἐχθροὺς αἰχμάλωτος, καὶ 25 τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφείς, οἰκτρὸς ἔσῃ παρ' ἐτέροις. εἶτα τῷ

1. ἔχειν ἐτοίμως inverso ordine B. 6. πρόπη Edd. 13. [ὀρριζε, 62, 147. cf. infra.] διέφθαρται B.F. (Alex. XII.) ἐφθαρται Edd. (Vat. 8) 16. ἀποδρομὴν B.D. ἀναδρομὴν Edd. ἡδὴ om. D. 17. εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφός B. εἰ ὑπήκουσας D. εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφῶς ἀρπάζων ἐβελοντῆς Edd. Nonne D. lectio glossa, ad difficiliora levanda? Si ita sit, editionum veterum lectio, vel saltem aliquid ei simile, antiqua fuerit, et ante oculos D. scriptoris. 20. δὲ assumptum ex B. 25. οἰχήσῃ b. οἰχήσει Edd. 26. οἰκτρὸς accessit ex B.

Προφήτῃ φησὶν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, μονονουχὶ καὶ ἐπιστυγνάζων ἐαλωκόσι· διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν. τί δ' ἂν βούλοιο καὶ τοῦτο δηλοῦν, ἐροῦμεν ὡς ἔνι. πεπορθήκασι τὴν Σαμάρειαν καὶ ἐτέρας δὲ πρὸς αὐτῇ τῆς Ἰουδαίας πόλεις
 5 τῶν Βαβυλωνίων οἱ τύραννοι, καὶ Φουλὰ μὲν πρῶτος, εἴτα μετ' αὐτὸν ὁ Σαλμανασάρ, καὶ τρίτος ὁ Σεναχηρείμ. ὥσπερ δὲ ἀμπελῶνα τετρυγηκότες ἀνεκομίζοντο πάλιν εἰς τὴν ἑαυτῶν, ἐν ὀλίγοις παντελῶς λειψάνοις ἀφέντες τὸν Ἰσραὴλ, b
 καὶ οἷον ἐπιφυλλίδα μόνην αὐτοῖς καταλελοιπότες. ἐπιφυλ-
 10 λίδα δὲ εἶναί φαμεν τὰ μικρὰ τῶν βοτρυδίων, καὶ ἐν ὀλίγαις ὄντα ῥαξίν, ἃ καὶ τοῖς φύλλοις ἐγκεχωσμένα διαλανθάνει πλειστάκις τὸν τοῦ συλλέγοντος ὀφθαλμόν. καί τι τοιοῦτόν φησιν ἕτερος τῶν ἁγίων προφητῶν “Οἱ μοι ψυχὴ, ὅτι
 “ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάνην ἐν ἀμνητῷ, καὶ ὡς ἐπι-
 15 “φυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ ὑπάρχοντος βότρυος τοῦ φαγεῖν
 “τὰ πρωτόγονα.” οὐκοῦν τετρυγήκασι μὲν ἐκεῖνοι, ἀφιγμέ- c
 νος δὲ μετ' αὐτοὺς ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ αὐτὴν διέφθειρε τὴν ἐπιφυλλίδα, καὶ τὸ βραχὺ τοῦ Ἰσραὴλ ἀποτρυγῆσας λείψανον, οἵκαδ' ἐτε ἀνέθει, καὶ διετέλει μεγαλαυχούμενος.
 20 καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἰερεμίας ἀλοῦσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ κατεθρήνει, λέγων περὶ τῶν ἡρημωκότων “Εἰσέλθαι πᾶσα
 “ἡ κακία αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ ἐπιφύλλισον αὐ-
 “τοῖς ὃν τρόπον ἐπεφύλλισάν μοι” καὶ πάλιν “Ἴδε Κύριε Ib. ii.
 “καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπεφύλλισας οὕτως. εἰ φάγονται d 20.
 25 “γυναικες καρπὸν κοιλίας αὐτῶν ; ἐπιφυλλίδα ἐποίησε μά-
 “γειρος.”

Mich.
vii. 1.Threni
i. 22.Ib. ii.
20.

4. δὴ pro δὲ Edd.

Φουλὰ b. Φούλα Edd.

6. μετὰ τοῦτον b.

7. ἑαυτῶν B.b. αὐτῶν Edd.

8. βοτρυδίων Edd.

22. καὶ om. Aub. sol.

B.b. (XII. 23. al.) με Edd.

+ δὲ B.

5. Φουλὰ] Sic edidi (ut supra 391). Φούλας B.

6. μετὰ τοῦτον b. ὁ prius om. b. ὁ alt. accessit ex b.

7. ἐπιφυλλίδα passim B.

11. ῥαξίν b. φύλλοις (sic) B.

22. καὶ om. Aub. sol. αὐτοῖς B.b. (A.V.) αὐτοὺς Edd. (Frid-Aug.)

23. μοι B.b. (XII. 23. al.) με Edd. (ἐμέ 22, 36, 96, 231.)

25. ἐπιφυλλίδα]

σόμεθα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ οὐδὲν ἐν ἡμῖν ἀρετῆς ἢ ἐπιεικείας
 λείψανον ἀπομενεῖ, ἀποτρυγώντος τοῦ σατανᾶ πᾶν ὅσον
 ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, καὶ οἷον ἐπιφυλλίδα συλλέγοντος
 καὶ αὐτάς που τάχα τὰς εἰς νοῦν ἐπιθυμίας, τὰς ἐπὶ γε τὸ
 c κατορθοῦν ἐλέσθαι τὴν ἀρετὴν ἀποφερούσας αὐτόν. 5

8 Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς
 μου εἰς μαρτύριον.

Ἐπειδὴ γὰρ τῶν θείων ἐνταλμάτων ἡφειδηκότες δέδονται
 τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἰς χεῖρα πεπτώκασιν τοῦ καὶ αὐτὴν ἀπο-
 λέσαντος τὴν ἐπιφυλλίδα, λοιπὸν ὑπομῖναι προστέταχεν καὶ 10
 614 A. a τληπαθεῖν, εὐσθενῶς πεπονθότας τὴν δουλείαν, ἄχρις ἂν
 διεγερθῇ πρὸς ἐπικουρίαν αὐτοῖς, ἣν διὰ τῶν ἀγίων προ-
 φητῶν μονονουχὶ καὶ διεμαρτύρατο καὶ προαπήγγελκεν ἐναρ-
 γῶς, ὡς ἔσται κατὰ καιροῦς. ἡμέραν οὖν ἀναστάσεως τῆς εἰς
 μαρτύριον τὸν τῆς ἐπικουρίας σημαίνει καιρὸν, ὃν ὡς ἥξει 15
 πάντως προδιεμαρτύρατο.

Καὶ ὁ μὲν τῆς ἱστορίας οὕτως λόγος· ἐκβεβηκέναι γεμὴν
 b εἰς δῆλωσιν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστὸν τὴν τῶν προκει-
 μένων θεωρίαν φαμέν, βούλεσθαί τε καταδηλοῦν τῆς λυτρώ-
 σεως τὸν καιρὸν, τῆς καθόλου καὶ γενικωτάτης, τουτέστι τῆς 20
 διὰ Χριστοῦ. πάλαι μὲν γὰρ τῶν ἐβδομήκοντα τετελεσ-
 μένων ἐτῶν ἐγγέρται πρὸς ἐπικουρίαν τοῖς ἐκεῖνα πεπονθόσιν
 ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἐν ἐσχάτοις γεμὴν τοῦ αἰῶνος καιροῖς
 γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς, οὐχ ἵνα μόνον ἐξέλῃται τὸν
 Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἵνα πάντα τὰ ἔθνη τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ δου- 25
 λείας ἀπαγαγὼν, ἐλευθέρους ἀποφήνῃ, καὶ ἀπαλλάξῃ φθορᾶς
 c καὶ ῥύπου καὶ ἀμαρτίας, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τοῦ προσ-
 κυνεῖν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. καὶ ἐπειδὴ γέγονεν

2. ἀπομενεῖ D. Aub. ἀπομένει B. ἀπομενῇ Pont.

ἐπιθυμίας τῆς ἀρετῆς compendians D.

ἐπιφερούσας Edd. Statim αὐτόν assumptum ex B.

χείρας Edd.

assumptum ex B.

15. ἦν iud.

19. δηλοῦν B.

4. ἐπιθυμίας—αὐτόν]

5. ἀποφερούσας (sc. a Satana) B.

9. χεῖρα B.

27. καὶ secundum

ἄνθρωπος, “ Ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας,”
 ἵνα τῷ ἰδίῳ αἵματι κατακτήσῃται τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τοὺς τε
 ζῶντας ἔτι, καὶ οὓς ἤδη φθάσας “ Κατέπιεν ὁ θάνατος,”
 κατὰ τὸ γεγραμμένον. “ Εἰς τοῦτο γὰρ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε
 5 “ καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.” εἰκότως
 δὴ οὖν ἐλέγετο τοῖς ἀρχαιοτέροις Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με,
 λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον. μαρ- d
 τύριον δὲ ὥσπερ τοῦ κατηγορῆσθαι τὸν θάνατον τὸ ἀναβιώναι
 Χριστὸν, ᾧ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συνεγηγέρμεθα, δικαιωθέντες
 10 διὰ τῆς πίστεως, καὶ ὁμοῦ τῷ θανάτῳ τὴν τοῦ θανάτου
 μητέρα διαδιδράσκοντες, ἁμαρτίαν.

Διότι τὸ κρίμά μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδέξασθαι βασι-
 λεῖς, τοῦ ἐκχεαί ἐπ’ αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου· διότι ἐν
 πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. e

15 Τοῖς τῶν Χαλδαίων ἔθνεσιν ἀπειλεῖ τὴν δῆωσιν, τὴν διὰ
 Κύρου γεγεννημένην καὶ τῶν ὅσοι σύνοπλοί τε ἦσαν αὐτῷ
 καὶ συνεισβεβλήκασιν, τὰς τε τῶν Βαβυλωνίων καταθέοντες
 πόλεις καὶ φρικωδεστάτην ἔχοντες τὴν κατὰ πάντων ἔφοδον.
 ἔσται τοίνυν τὸ κρίμά φησι τὸ ἐμὸν εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν,
 20 ὥστε καὶ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς· δηλὸν δὲ ὅτι τοὺς ὀνομασ-
 μένους· κολάσαι δι’ αὐτῶν καὶ συναγωγὰς ἐθνῶν, πολὺ λίαν
 ἡττωμένους τῆς ἐκείνων χειρός τε καὶ εὐσθενείας, καὶ πάντα a 615 Δ.
 τρόπον ὑπομενούσας ὀμότητος· ἐκχεῶ γὰρ ἐπ’ αὐτούς φησι
 πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου. καὶ γὰρ ἔστιν ἀληθές, ὥς οὐ με-
 25 τριοῖς κινήμασι τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφερῇ τῶν πλημμελη-
 μάτων κολάζει Θεός· ἀλλ’ οἷς ἂν τις ἀλοίῃ πλημμελῶν,
 ἐπιφέρει πάντως ἰσοπαλεῖς τὰς δίκας. ὅτι δὲ ἔμελλον μο-

2. ὡ’ Edd. τῷ ἰδίῳ αἵματι hoc ordine B.

5. ἔζησεν B.D. ἀνέστη Edd.

13. διότι habet D. [ὅτι Alex.]

16. σύνοπλοί B. σύν ὀπλοῖς Edd.

19. συναγωγὴν Edd.

habet B.

22. ἡττωμένους iid.

20. ὀνομαζομένους iid.

4. ἀπέθανε B. καὶ ἀπέθανε Edd.

6. δὴ om. D. ἐλέγετο D. Edd. ἔλεγε B.

15. τῶν assumptum ex D.

17. συμβεβλήκασιν iid.

21. συναγωγὰς

νονουχὶ καταπίμπρασθαι τὰ Χαλδαίων πράγματα, διεσάφει λέγων Ὅτι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πάντα ἡ γῆ.

^b καὶ ποῖος ὁ ζήλος ἢ ἐπὶ τίσιν ὅλως, σαφηνιεῖ λέγων ὁ προφήτης *Ζαχαρίας* “Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ Ἐξή-
 “ λωκα τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Σιών ζῆλον μέγαν, καὶ 5
 “ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέ-
 “ μενα, ἄνθ’ ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέ-
 “ θεντο εἰς κακά.”

Οὕτω μὲν δὴ τοῖς προκειμένοις προβαλοῦμεν ἱστορικῶς νοοῖντο δ’ ἂν καὶ ἐτέρως, μετενηνεγμένων τῶν θεωρημάτων ¹⁰
^c εἰς τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἔφασκε γὰρ διὰ γε τῶν ἤδη προανεγνωσμένων Διὰ τοῦτο ὑπέμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον· διότι τὸ κρῖμά μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδεξασθαι βασιλεῖς τοῦ ἐκχέαι ἐπ’ αὐτοὺς πάντα ὀργὴν θυμοῦ μου. ἀνεβίω μὲν γὰρ ὁ Χριστός, ¹⁵
 σκυλεύσας τὸν ἄδην, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν, ζῶν ὄντα κατὰ φύσιν, αὐτὸν κρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θανάτου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκ ἠφίει γεμὴν ὑπὸ χεῖρας ἔτι διαβολικὰς
^d τοὺς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν προσιεμένους· ἀλλ’ ὅσιον καὶ θεοπρεπὲς ποιεῖται τὸ κρῖμα συναγωγὰς ἐθνῶν, τουτέστι, τὰς ²⁰
 τῶν δαιμόνων ἀγέλας, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς κεκρατηκότας ποτὲ καὶ τῶν πλανωμένων βεβασιλευκότας οἷον εἰσδεχόμενός τε καὶ κατακλείων, καὶ εἰς αὐτὸ καθιεῖς τὸ κατωτάτω βάραθρον, τουτέστιν, εἰς ἄδου, καὶ πᾶσαν ἐπ’ αὐτοὺς ἐκχέων ὀργὴν, καὶ μονονουχὶ πυρὶ καταφλέγων, τῇ ἀρρήτῳ καὶ θείᾳ ²⁵
 δυνάμει, καὶ ζήλῳ μεγάλῳ κεκινημένος. ὠργίσθη μὲν γὰρ
^e αὐτὸς ὀλίγα, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν· “αὐτοὶ δὲ συν-
 “ ἐπέθεντο εἰς κακά,” ὅλην εἰσάπαξ ἀφιστάντες Θεοῦ τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, καὶ τοῖς τῆς ἁμαρτίας τελέσμασι τὸν τῶν ὑπὸ χεῖρα καταπνίγοντες νοῦν. ἐζήλωσε τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ ³⁰

Zach. i.
14, 15.

Acta SS.
App.
ii. 24.

4. Παντοκράτωρ om. B. habet D. Statim καὶ add. Edd. repugnantibus B.D.
 17. κατὰ τὸ γεγραμμένον om. B. 20. ποιεῖ Edd. συναγωγὴν B. 23. τε
 assumptum ex B. κατώτατον Edd. 29. τελέσμασι] τέλμασι conjecit
 Migne. 30. ἐζήλου Aub. ἐζήλου Pont.

Λόγος τὴν νοητὴν Σιών, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. ἐξείλετο γὰρ αὐτὴν, καὶ αὐτὸς “ἐαυτῷ παρέστησεν,” ὥς ὁ μακάριος γράφει Παῦλος, “μὴ ἔχουσιν σπιῖλον ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν “ τοιούτων, ἀγίαν δὲ μᾶλλον καὶ ἁμωμον.”

Eph. 2.
27.

a 616 A.

5 Ὅτι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλώσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τοῦ 9
ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα Κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ
ὑπὸ ζυγὸν ἓνα. ἐκ περάτων ποταμῶν Αἰθιοπίας οἴσουσι θυ- 10
σίας μοι.

Φησὶ μὲν, ὅτι πεπορθημένης τῆς Βαβυλωνίων, καὶ κατ-
10 εσπασμένων ἐν διαφθορᾷ τῶν ὑπερηφάνων, ἐπιγινώσκονται
τὰ ἔθνη τὴν κατασεύουσιν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ δύναμιν. καὶ οἱ β
γελῶντές ποτε πίπτουσι καὶ ἀπολλύμενοι τὸν Ἰσραὴλ, ὅταν
ἴδωσιν οἴκαδε μὲν αὐτὸν ἰόντα λαμπρὸν, καὶ ὑπνοοστοῦντα
πάλιν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, ἀπολωλότας δὲ εἰσάπαν τοὺς
15 πάλαι πεπορθηκότας, τότε μεταβαλοῦσι τὴν γλῶτταν καὶ
ταῖς εἰς Θεὸν εὐφημίαις ἀναθήσουσι λοιπὸν, καίτοι πάλαι
σεύοντες τὰς κεφαλὰς, οἰόμενοί τε καὶ λέγοντες ἀλῶναι τὴν
Ἰουδαίαν, διάτοι τὸ τῶν Βαβυλωνίων τὸν τύραννον κατισχυ-
σαι τάχα πού τοῦ βοηθοῦντος αὐτοῖς, τουτέστι Θεοῦ. ὅταν
20 τοῖνυν ἴδωσι τὴν τῶν πραγμάτων μεταστροφὴν εἰς τὸ ἐναν-
τίον, τότε μεταστήσουσι τὰς γλώσσας κατὰ γενεὰς αὐτῶν, c
ἡγουν κατὰ φυλάς τε καὶ γένη, εἰς δοξολογίας τὰς ἐπὶ Θεῷ.
ἔλαιντο δ' ἂν οἶμαί πού καὶ δουλεύειν ὑπὸ ζυγὸν ἓνα, καὶ
θυσίας προσάγειν, εἰ καὶ πόρρω πού διακείντο τῇ τῶν
25 χωρῶν θέσει, καὶ τὰς Αἰθιοπῶν νέμουντο χώρας.

Καὶ ταυτὶ μὲν εἰς τὸ γράμμα πάλιν εἰρήσθω τέως· ἐκβε-

2-4. καὶ αὐτὸς—ἁμωμον om. D. 3. ἢ τι τῶν τοιούτων om. B.
7. Αἰθιοπίας] + προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις μου Edd. (Vat. s) invito B. (Alex.
XII.) 11. αὐτὰ B. αὐτῇ Edd. Statim τοῦ assumptum ex B.
15. πάλαι assumptum ex B. 21. γενεὰς habet B. 22. καὶ γένη]
+ καὶ Edd. 26. μὲν] + οὖν iud.

βηκέναι γεμὴν φάμεν τὸν Λόγον εἰς τοὺς τῆς ἐπιδημίας
 καιροὺς, καὶ σημεῖον τίθησιν ἐναργὲς τῆς τῶν γλωσσῶν
 μεταβολῆς. γέγραπται γὰρ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἁγίων
 d' Ἀποστόλων, ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἁγίας πεντηκο-
 στῆς ἦσαν πάντες συνηγμένοι “ἐπιτοαυτὸ, καὶ ἰδοὺ ἐγένετο 5
 “ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ
 “ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ ἰδοὺ
 “ ὠφθῆσαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὥσεί πυρὸς, καὶ
 “ ἐκάθισαν ἐφ’ ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες
 “ Πνεύματος Ἀγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, 10
 “ καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.” κατ’
 “ ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ, φησὶ, μεταβαλὼ γλώσσαν ἐπὶ
 Ib. 8, 9. λαοὺς. ἤκουον γὰρ πάντες “ τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ” λαλούντων
 αὐτῶν, “ Πάρθοι τε καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται,” καὶ τὰ ἕτερα
 τῶν ἐθνῶν. πλὴν ἄθρει τὴν ἐπιτήρησιν. μεταβαλεῖν γὰρ 15
 ἔφη τὴν γλώσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τουτέστιν, οὕτω μένουσαν
 ἐν τοῖς ἅπαξ εἰρηκόσι μέχρι τέλους τῆς αὐτῶν ζωῆς, ἥτοι
 γενεᾶς. ἄχρι γὰρ ἐκείνων γέγονε τὸ σημεῖον, οἷς καὶ ἐφ-
 617 A. a ἰζῆσαι τὰς γλώσσας ἔφη τὸ γράμμα τὸ ἱερόν· διὰ τοῦτό
 φησιν, ὅτι μεταβαλὼ γλώσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς. οὐ γὰρ 20
 συμβέβηκεν ἔτι τοῖς μετ’ ἐκείνους τὸ χρῆμα. διὰ ποίαν
 αἰτίαν, ὁ σοφὸς ἡμᾶς διδασκέτω Παῦλος. ἔφη γὰρ ὅτι
 i Cor. xiv. 22,
 21. “ Ὡστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖον εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν,
 “ ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις. γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις
 “ καὶ ἐν χεῖλεσιν ἐτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ’ 25
 “ οὕτως πιστεύουσιν.” ὀνίνησιν οὖν ἄρα κατὰ τίνα τρόπον,
 b τὸ μεταβεβληθῆαι τὴν γλώσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, αὐτὸς ἡμῖν
 πάλιν διαλευκαίνει λέγων τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ἔνομα
 Κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἓνα, ἐκ περάτων ποτα-
 μῶν Αἰθιοπίας οἴσουσι θυσίας μοι. ἐπειδὴ γὰρ τεθέονται τοὺς 30
 Ἀποστόλους γλώσσαις λαλῶντας ἐτέραις, οὐκ ἐν μετρίοις

1. ἐπιδημίας] + τοῦ Σωτήρος b. invito D. cf. infra 618 b.
 habent B.D. 22. ὅτι assumptum ex B.

9. ἐκάθισαν
 24. ἑτερογλώσσοις B.D.

ἑτερογλώσσαις Fdd.

θαύμασι ποιούμενοι τὸ παράδοξον, πεπιστεύκασιν εἰς Χριστὸν, πολλοὶ τε καὶ ἀναρίθμητοι τῶν τὸ τηνικάδε ἐπεκαλείσαντο τὸ ὄνομα τοῦ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντος Θεοῦ· ὑπήγαγον τοῖς εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι τὸν αὐχένα·
 5 δεδουλεύκασιν τῷ Χριστῷ. καὶ ἀναφέρουσι θυσίας ἐκ περάτων ὁ ποταμῶν Αἰθιοπίας. παρατείνει δὲ τὸ τῶν Αἰθιόπων γένος ἐξ ἡοῦς εἰς δύσιν, πίνουσι δὲ τὸν Γηών· “Αὐτὸς γάρ ἐστιν
 “ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.” ἐκτελευτᾷ δὲ λοιπὸν εἰς ἀλήθειαν τῆς προφητείας ὁ λόγος. οὐ γὰρ μόνον
 10 κατὰ τὴν Ῥωμαίων γῆν κεκήρυκται τὸ Εὐαγγέλιον, περιφοιτᾷ δὲ λοιπὸν καὶ τὰ βάρβαρα τῶν ἐθνῶν. καὶ γοῦν ἐκκλησῖαι πανταχοῦ, ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, καθηγηταὶ καὶ μυσταγωγοὶ καὶ θεῖα θυσιαστήρια, θύεται δὲ νοητῶς ὁ ἁμνὸς παρὰ τῶν ἁγίων ἱερουργῶν καὶ παρ’ Ἰνδοῖς καὶ
 15 Αἰθίοψι. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς ἐτέρου προφήτου σαφῶς εἰρημένον “Διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει
 “Κύριος· καὶ ὅτι τὸ ὄνομά μου δεδοῦξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι,
 “καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου
 “καὶ θυσία καθαρά.”

Gen. ii.
13.Mal. i.
14, 11.

20 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐ μὴ καταισχυνηῖς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτη- 11
 δευμάτων σου ὧν ἠσέβησας εἰς ἐμέ· ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ
 σοῦ τὰ φανίσματα τῆς ὑβρεώς σου, καὶ οὐκ ἔτι μὴ προσθήῃς
 τοῦ μεγαλυνῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.

Δυσὶν ἐν ταυτῷ προσώποις διαλέγεται πάλιν ὁ τῶν ὅλων
 25 Θεός. δεῖ δὲ, οἶμαι, λεπτὸν τοῖς λεγομένοις ἐνιέναι τὸν νοῦν,
 ἀσύγχυτον γὰρ οὕτως τὴν ἐν αὐτοῖς θεωρίαν εὐρύσομεν.
 οὐκοῦν πλημμελημάτων μὲν ἀμνηστίαν, καὶ τῶν πάλαι διε- a 618 A.

2. τε om. b. τὸ assumptum ex b.

7. Γηών D. Edd. Γειών B. cf. 601 d. supra.

deest in B.

8-12. ἐκτελ.—πανταχοῦ om. D.

om. D.

13. θυσιαστήρια D. Edd. μυστήρια B. δὲ om. B. habet D.

14. θείων pro ἁγίων D.

15-19. καὶ τοῦτο—καθαρά om. D.

4. ὑπήγαγε Aub.

8. τὴν assumptum ex D.

12. καθηγηταὶ

πταισμένων τὴν ἄφεσιν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπαγγέλλεται, δια-
βεβαιούμενός τε καὶ λέγων, ὡς οὐκ ἂν ἔτι καταισχυνθείη διὰ
τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν καὶ τὰς πάλαι γεγενημένας εἰς Θεὸν
δυσσεβείας· ἀπειλεῖ δὲ ὥσπερ τῷ Βαβυλωνίῳ καὶ φησιν, ὡς
οὐκ ἂν ἔτι φρονήσῃε μέγα, τὴν ἀγίαν καὶ ἀνακειμένην αὐτῷ 5
καταδηώσας πόλιν, τουτέστι τὴν Σιών, ἣν καὶ ὄρος ἀποκαλεῖ.
μετὰ γάρ τοι τὴν ἐπάνοδον, τὴν ἀπὸ γε τῆς αἰχμαλωσίας
b φημὶ, μεμένηκεν ἀπόρθητος ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ λοιπὸν ἀπεί-
ρατος ἔτι τῆς Βαβυλωνίων ἀπανθρωπίας.

Ὅτι δὲ κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν ἀμνηστία καὶ 10
ἄφεσις γέγονεν ἐπὶ πάντας τοὺς πεπιστευκότας, ἐνδοιάσειεν
ἂν οὐδεῖς. δεικναιώμεθα γὰρ “οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης
“ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος.”
ἀπηλλάγμεθα δὲ καὶ αἰσχύνῃς· ἔφη γάρ που πρὸς ἡμᾶς
ὁ τὴν πίστιν τετιμηκώς “Μὴ φοβοῦ, ὅτι κατησχύνθης· 15
c “μὴδὲ ἐντραπῆς, ὅτι ὠνειδίσθης.” ἀνεκόμισε γὰρ ἡμᾶς εἰς
παρρησίαν, ὁ δὲ ἡμᾶς ἐν νεκροῖς, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς οὐρανὸν,
ἐν ὧν Πατρός. πρόδρομος γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἀνέβη Χριστὸς,
“νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ.” οὐκοῦν περιεῖλε
μὲν τὰς ἀπάντων αἰτίας, καὶ πταισμάτων ἀπήλλαξεν αἰ- 20
σχύνῃς τε καὶ ἐντροπῆς τοὺς πεπιστευκότας. εἴρηται δὲ
παρ’ αὐτοῦ καὶ τῷ πάλαι καταδυναστεύσαντι σατανᾷ “Ὅτι
περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φανλισματα τῆς ὑβρεώς σου καὶ οὐκ ἔτι
d μὴ προσθῆς ταῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. ἐκ-
φauλιεῖ γὰρ οὐκέτι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς πολὺ νοσοῦντας 25
τὸ ἀναλκι, ἀλλ’ οὐδὲ ὑβριεῖ τοὺς ἡγιασμένους, κατασείων
εὐκόλως εἰς γε τὸ αὐτῷ δοκοῦν. παρῆχκε γὰρ τὰ ἀρχαῖα,
καὶ μετακεχώρηκεν εἰς καινότητα τῶν πραγμάτων ἢ φύσις,

Tit. iii.
5.

Es. liv.
4.

Heb. ix.
24.

1. Ἱερουσαλὴμ pro Ἰσραὴλ Edd.

2. καταισχυνθῶσι iid.

6. Haec

τουτέστι τὴν Σιών accesserunt ex B. καλεῖ Edd.

7. τοι om. B.

8. ἀπείρατος B.D. ἀπείρατος Edd.

Statim ἔτι assumptum ex D. ἔστι pro ἔτι B.

13. ἃ Edd. ὧν B. ἃ ἐπ. ἡμεῖς om. D.

15. τῇ πίστει Edd.

17. ἐκ

νεκροῖς (sic) Pont. quae ad ἐκ νεκρῶν mendose correx. Aub.

21. εὐτροπῆς

Edd.

22. πάλαι assumptum ex B. Statim καταδυναστεύοντι Edd.

24. ἐμφαυλιεῖ iid.

26. ἀλλ’ assumptum ex B.

27. αὐτῷ correx.

post Migne. αὐτὸ Edd.

ἀναστοιχειῶντος εἰς τοῦτο αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐσθενὲς
μὲν ἀποτελοῦντος εὖ μάλα τὸ ἄρρωστον, κρατύνοντος δὲ
πρὸς εὐσέβειαν τὸ ταῖς ἁμαρτίαις εὐάλωτον, καὶ ἐδραῖον
ἀποτελοῦντος τὸ σεσαλευμένον. οὐκοῦν περιήρηται τα φαυ-

5 λισματα τῆς ὕβρεως, δηλονότι τῆς διαβολικῆς, καὶ οὐκ ἂν ἔτι
φρονήσκει μέγα κατὰ τοῦ ὅρους τοῦ ἁγίου, τουτέστι τῆς νοη-
τῆς Σιών, “ ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος.” τεθεμε-
λίωται γὰρ ἐπὶ τὴν “ πέτραν” καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύ-
“ σουσιν αὐτῆς.” ὅρος δὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ προφήτης
10 ἡμῖν Ἡσαΐας ὠνόμαξε, λέγων “ Ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις
“ ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὅρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ
“ ἐπ’ ἄκρων τῶν ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν
“ βουνῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ’ αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύ- a 619 Δ.
“ σονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι Δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς
15 “ τὸ ὅρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ
“ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν
“ αὐτῇ.”

1 Tim.
iii. 15.
S. Matth.
xvi. 18.

Es. ii.
2, 3.

Καὶ ὑπολείπομαι ἐν σοὶ λαὸν πραῦν καὶ ταπεινόν, καὶ εὐλαβη- 12
θήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Κυρίου οἱ κατάλοιποι τοῦ Ἰσραὴλ, 13
20 καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν ἀδικίαν, οὐδ’ οὐ μὴ λαλήσουσι μάταια,
καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία. b

Διαλέγεται πάλιν πρὸς τὴν Σιών, ἥτοι τὴν ἁγίαν πόλιν,
φημὶ δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ καὶ ἐπαγγέλλεται τὸν πραό-
τατόν τε καὶ ταπεινὸν ὑπολειφθήσεσθαι λαόν. πεπαρώνηκε
25 μὲν γὰρ εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν ἢ τῶν Ἰουδαίων
Συναγωγῇ, καὶ ἀπεφάνθη κυριοκτόνος, καὶ ἐξαιτεῖται μὲν
τὰς ἐπὶ τῷδε δίκας, διόλωλε δὲ οὐ πάσα· τετήρηται γὰρ τὸ
κατάλειμμα καὶ σέσωσται τὸ ὑπόλοιπον. πεπιστεύκασι γὰρ

10. ὠνόμαξε habet B. ἐσχάταις B.D. ἐσχάτοις Edd. ante Migne. 12. ἄκρων
B.D. (Alex. s) ἄκρου Edd. (Vat.) 20. μὴ prius assumptum ex B. (36,
233, 239.) ποιήσωσιν B. ποιήσουσιν Edd. οὐ alt.] αὐ F. Edd. 21. δούλου F.
20. ἀπεφάνθη D. Edd. ἀνεφάνη B.

S. Joan.
xix. 15.
Ib. 12.

S. Matth.
xxvii. 25.

Ib. xi.
28, 29.

c ἐξ αὐτῶν οὐ μετρία πληθύνει. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πρᾶεῖς, οὐκ
ἀποταυρούμενοι πρὸς ὀργὰς τὰς ἐπὶ Χριστῷ, καθάπερ ἀμέλει
καὶ οἱ Πιλάτῳ τότε προσκεκομικότες αὐτὸν, κατακεκραγότες
τε καὶ λέγοντες “Αἶρε αἶρε, σταύρου αὐτόν.” προστεθει-
κότες δὲ τούτοις τό “Ἐὰν μὴ τοῦτον ἀποκτείνῃς, οὐκ εἶ 5
“ φίλος τοῦ Καίσαρος.” τί γὰρ ἂν γένοιτο τῶν τοιούτων
τὸ ἀπηνέστερον, ἢ τί πρὸς θυμοὺς ἀγριώτερον; οἱ γὰρ καὶ
αὐτὸ τὸ δίκαιον αἷμα ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπαντλήσαντες κεφα-
λαῖς, ἀπεριμερίμνως ἔφασκον “Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ’ ἡμᾶς καὶ
d “ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” πρᾶος δὲ οὖν ὁ λαὸς, ὁ τῆς τούτων 10
ἀγριότητος μὴ μετεσχηκώς· ταπεινὸς δὲ πάλιν, κατὰ γε τὸ
ὑποτετάχθαι Χριστῷ, καὶ ταῖς ὑπ’ αὐτῷ ζεύγλαις τοὺς τῆς
διανοίας αὐχένας ὑπενεγκεῖν, ὑπακούσαί τε καὶ μάλα ἀσμένως
ἐξ ἀγάπης λέγοντι “Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ
“ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν 15
“ μου ἐφ’ ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ
e “ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς
“ ὑμῶν.” σύμμορφοι δὲ οὖν καὶ κατὰ τοῦτο τῷ Χριστῷ τῷ
δι’ ἡμᾶς πτωχεύσαντι, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ θεοπρεποῦς δόξης
ἡμεληκότι καὶ τῆς κατὰ φύσιν ὑπεροχῆς, ἵνα τὸ δουλοπρεπὲς 20
ὑπέλθοι μέτρον οἰκονομικῶς. οὐκοῦν μετριοφρονες κατ’ αὐ-
τὸν, οἱ τοῖς αὐτοῦ νόμοις παιδαγωγούμενοι. οὗτοι καὶ εὐλα-
βηθήντων ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Κυρίου. γεγόνασι γὰρ τῶν ὅτι
μάλιστα φιλοθεωτάτων, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, οἱ θεσπέσιοι
μαθηταί, οἱ καὶ τοῦ κόσμου τέθινται φῶς. οἱ δὲ δὴ θεο- 25
620 A. a φιλεῖς τε καὶ ἀγαθοὶ παραιτήσονται, φησὶ, τὴν ἀδικίαν καὶ
λόγον εἰκαῖον· οὐ γὰρ λαλήσουσι μάταια· καὶ γλῶσσαν οὐκ
ἀτρεκῇ· τοῦτο γὰρ ἡ δολία. κόσμος δὲ οὗτος πνευματικὸς,
καὶ οἷά τις στέφανος τοῖς ἐξ ἀρετῶν αὐχήμασιν εἰ μάλα
διαπρεπής. ἔνθα γὰρ πραότης καὶ ταπεινώσις, καὶ μὴν καὶ 30

2. τὰς pro πρὸς Edd.

πρὸς θ. ἀγριώτερον accesserunt ex B.

12. ὑπ’ αὐτόν iid.

19. καὶ μονονουχὶ pro μόνον δὲ οὐχὶ Edd.

4. τε assumptum ex B.

11. μὴ B. οὐ Edd.

14. λέγοντι] Non dat τῷ λ. B.

27. μάταια] + φησὶ iid.

7. Haec ἡ τί

ταπεινοὶ iid.

18. καὶ om. B.

δικαιοσύνης ἔφεσις, ἀπομαθοῦσά τε γλῶσσα τὸ εἰκαίμυθον,
καὶ ἥκιστα μὲν ἀμαρτοεπῆς, ὀρθὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἀτρεκείας
ἐργάτις, ἐκεῖ που πάντως λαμπρὰ καὶ τελειωτάτη πέφηγεν
ἀρετή. πρέποι δ' ἂν ἡ τοιάδε τοῖς ἐν Χριστῷ· ὅτι μὴ ἐν¹
5 νόμῳ τῆς εὐσεβείας ὁράται τὸ κάλλος, ἀπαστράπτει δὲ μάλ-
λον ὥς ἐν δυνάμει παιδεύσεως εὐαγγελικῆς.

Διότι αὐτοὶ νεμήσονται καὶ κοιτασθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκ-
φοβῶν αὐτούς.

Πάλαι μὲν γὰρ τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀγέλας διεποίμεινον
10 ἀδρανῶς οἱ γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαῖοι. τετάχατο γὰρ ἐκ
νόμου καθηγεῖσθαι λαῶν, διὰ τοι τὸ τετιμῆσθαι τοῖς τῆς
ἱερωσύνης πρεσβείοις. οὐκουν ἦσαν μὲν ἦσαν ποιμένες,^c
μισθωτοὶ δὲ ὅμως, καὶ οἶον ἀλλοτριόις ἐφেষτηκότες θρέμ-
μασιν, ἐθεώρουν τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἠφίεσαν τὰ πρό-
15 βата, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν. ὅτι δὲ λίαν ἠφειδη-
κότες τῶν λογικῶν θρεμμάτων καὶ θηρσὶν ἀνέντες αὐτὰ,
ἀλοῖεν ἂν, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ γεγονότες λύκοι, κατίδοι τις ἂν
εὐκόλως ἀπὸ γε τῶν εἰρημένων διὰ φωνῆς προφητῶν. ὁ μὲν
γὰρ ἔφασκεν, ὥς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ “Ὡ οἱ ποιμένες,
20 “οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς
“αὐτῶν,” ἕτερος δὲ αὖ “Τάδε λέγει Κύριος Κύριος Ὡ οἱ d
“ποιμένες Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτούς; οὐχὶ
“τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατ-
“εσθίετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε,
25 “καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε. τὸ ἡσθενηκὸς οὐκ ἐν-
“ισχύσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ
“πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζή-

S. Joan.
x. 12.

Hier.
xxiii. 1.

Ezek.
xxxiv.
2-5.

1. τὰ εἰκαίμυθα Edd.

2. ἀτρεκείας iid.

3. τελειωτάτη iid.

10. τετάχαται iid.

11. τῆς assumptum ex B.

12. μὲν ἦσαν

assumpta ex B.

16. ἀλοῖεν ἂν, καὶ θηρσὶν ἀνέντες αὐτὰ, inverso ordine Edd.

17. δὲ assumptum ex B.

21. αὐτῶν om. B. habet D. cf. supra 316 d.

Κύριος alterum accessit ex B.

24. Haec καὶ τὰ ἔρια—οὐ βόσκετε

accesserunt ex B.

27. ἐπεστρέψατε (sic) Edd.

“τήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ· καὶ δι-
 “εσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ
 “ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ καὶ
 “τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ.” καὶ πρὸς αὐτοὺς δέ που φησὶ
 e τοὺς ποιμένας “Ποιμαίνετε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, ἃ 5
 “οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον, καὶ οὐ μετεμέλοντο· καὶ οἱ
 “πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλογητὸς Κύριος, καὶ πεπλου-
 “τήκαμεν.”

Zach. xi.
4, 5.

S. Joan.
x. 11.

621 A.
Cant. vi.
1, 2.

Cf. S.
Matth.
vi. 20.
S. Joan.
x. 10.

Ezek.
xxxiv.
22, 23.

Οὐκοῦν ἀπώλλουν οἱ ποιμένες τῶν λογικῶν θρεμμάτων
 τὰς ἀγέλας, θηρῶν οὐ δεδεημένοι, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ τὰ θηρῶν 10
 μιμούμενοι. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ὁ
 ποιμὴν ὁ καλὸς ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὸς ὑπὲρ τῶν προβάτων,
 a νενεμήμεθα μὲν ἐν κήποις, κατεποιμάνθημεν δὲ καὶ ἐν κρίνοις,
 κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐκοιτάσθημεν δὲ καὶ ἐν σηκοῖς·
 ἐνηλύισμεθα γὰρ ἐκκλησίαις καὶ ναοῖς ἁγίοις, οὐδενὸς ἡμᾶς 15
 ἐκδεδιττομένου καὶ διαρπάζοντος, οὐκ ἐπιθρώσκοντος λύκου,
 οὐ καταπατοῦντος λέοντος, οὐ κλέπτου διορύττοντος, οὐδενὸς
 ἡμῶν ἐπιόντος ἔτι, “ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ.” δια-
 τελοῦμεν δὲ μᾶλλον ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ βεβαιότητι, καὶ ἐν
 μεθέξει παντὸς ἀγαθοῦ, αὐτὸν ἔχοντες ἐπιστάτην τὸν τῶν 20
 b ὄλων Σωτῆρα, φημὶ Χριστόν. καὶ τοῦτο ἡμῶν διὰ φωνῆς
 Ἰεζεκιήλ φανερὸν ἐποιεῖτο λέγων ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ “Τάδε
 “λέγει Κύριος Ἐγὼ σώσω τὰ πρόβατά μου, καὶ κρινῶ
 “ἀνὰ μέσον κριοῦ πρὸς κριὸν, καὶ ἀναστήσω ἐπ’ αὐτοὺς
 “ποιμένα ἓνα τὸν δοῦλόν μου Δαυεὶδ, καὶ ἔσται αὐτῶν 25
 “ποιμὴν.”

14 Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυξε θύγατερ Ἱερουσαλήμ, εὐ-
 φραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, θύγατερ

9. Οὐκοῦν accessit ex B.
[δεδιπόμενοι Pont.] Edd.
13. νεμόμεθα iid. κήποις] κόποις iid.
λύκου accesserunt ex B.

10. θηρῶν οὐ δεδεημένοι B. θήρας οὐ δεδιττόμενοι
12. τιθεὶς τὴν ψυχὴν pro τὴν ψ. αὐτοῦ θεὸς iid.
16. Haec οὐκ ἐπιθρ.
27. σφόδρα accessit ex B. (36. al.) cf. infra.

Ἱερουσαλήμ. περιεῖλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου, λελύτρωταί 15
σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· βασιλεύσει Κύριος ἐν μέσῳ σου, οὐκ ἔ
ὄψει κακὰ οὐκ ἔτι.

Ὅσον μὲν ἦκεν εἰπεῖν εἰς γε τὸν τῆς ἱστορίας λόγον,
5 ὑπισχνεῖται σαφῶς τὴν εἰρήνην αὐτοῖς μετὰ γε τὴν ἐκ Βαβυ-
λῶνος ἐπάνοδον, ὅτε καὶ ὑμνηστουμένων αὐτοῖς τῶν ἀρχαίων
αἰτιαμάτων, συνεῖναι τε καὶ προασπίζειν αὐτῶν ἐπαγγέλλεται
Θεός· ὅσον δὲ ἦκεν εἰς τὸν ἐσωτάτῳ νοῦν, χαίρειν τε σφόδρα,
καὶ κατευφραίνεσθαι λίαν, καὶ μὴν καὶ ἐξ ὅλης κατατέρπεσθαι
10 τῆς καρδίας προστέταχεν ἀναγκαίως, ὥς ἐξηρημένων αὐτῆς
τῶν πλημμελημάτων, διὰ Χριστοῦ δηλονότι. δεδικαίωται δ
γὰρ ἡ νοητὴ καὶ ἁγία Σιών, τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, ἥγουσιν
τῶν πεπιστευκότων ἡ ἁγία πληθὺς, ἐν Χριστῷ δὴ καὶ μόνῳ,
καὶ σεσώσμεθα δι' αὐτοῦ τε καὶ παρ' αὐτοῦ, τὰ τῶν ἀοράτων
15 ἐχθρῶν ἀποφεύγοντες βλάβη, καὶ μέσον ἔχοντες καὶ αὐτὸν
ἐν εἵδει τῷ καθ' ἡμᾶς πεφηνότα τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ
Θεόν, τουτέστι, τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον· δι' ὃν οὐκ εἶδομεν
ἔτι κακὰ, τουτέστιν, ἀπηλλάγμεθα παντὸς τοῦ κακοῦν ἰσχύ-
οντος. αὐτὸς γάρ ἐστι τὸ τῆς εὐδοκίας ὄπλον, ἡ εἰρήνη, τὸ
20 τεῖχος, τῆς ἀφθαρσίας ὁ χορηγός, τῶν στεφάνων ὁ πρύτανις,
ὁ τὸν τῶν νοητῶν Ἀσσυρίων ἐξείργων πόλεμον, καὶ τὰς ἐκ
τῶν δαιμόνων ἐπικουφίζων ἐπιβουλὰς· ὁ διδοὺς ἡμῖν “πατεῖν
“ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ
“ἐχθροῦ,” δι' ὃν ἐπέβημεν ἐπὶ ἀσπίδα τε καὶ βασιλίσκον, καὶ
25 καταπατοῦμεν λέοντα καὶ δράκοντα· δι' ὃν ἐν ἐλπίσι γεγό-
ναμεν ἀγαθαῖς ἀφθαρσίας καὶ ζωῆς, υἰοθεσίας τε καὶ δόξης· a 622 A.
δι' ὃν οὐκ ὀψόμεθα κακὰ οὐκ ἔτι.

S. Luc.
x. 19.

Ps. xc.
13.

1. λελύτρωκέ F. Edd. (153.) 2. σου prius om. F. Edd. (153.) βασιλεύσει
Κύριος B. (22. al.) βασιλεύσεις Ἱερουσαλήμ ὁ Κύριος F. Edd. [βασιλεύσει Ἱ. ὁ
Κ. 153.] 4. ἦκεν accessit ex B. 8. ἦκει Edd. ἐσώτατον iid.
9. καὶ ult. assumptum ex B. 14. τε om. B. 15. καὶ alt. accessit ex b.
17. τουτέστι assumptum ex B. 18. τοῦ assumptum ex b. Statim κακοῦ
Edd. invitis B.b. 21. τὸν] + ἐκ Edd. 22. δαιμονίων iid.
24. ὃν] ὦν (sic) iid. ante Migne. ἐπὶ B. (Alex.) ἐπ' iid. (Vat.) τε assumptum
ex B. 27. οὐκ alt. assumptum ex B.

- 16' Ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἔρεϊ Κύριος τῇ Ἱερουσαλὴμ Θάρσει Σιῶν,
 17 μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου. Κύριος ὁ Θεός σου ἐν σοὶ
 δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σέ εὐφροσύνην καὶ καινιεῖ σε ἐν
 τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, καὶ εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοὶ ἐν τέρψει ὡς
 18 ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς· καὶ συνάξω τοὺς συντετριμμένους σου. 5
 b

Ἐναργὴς μὲν ἡ προαναφώνησις τοῦ χρῆναι θαρρεῖν· καὶ
 ἀψευδὴς ὁ ἐπαγγελλάμενος· ἀκηκόαμεν δὲ τουτὶ καὶ αὐτοῦ
 λέγοντος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἀρχαῖον ὥσπερ ἀνανεοῦντος
 χρησμῳδῆμα, μᾶλλον δὲ τιθέντος ἐν ὧσι τὸ προεπηγ-
 γελμένον. ἔφη γάρ, ὅτι “Θλίψιν ἔχετε ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλὰ 10
 “θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.” ὅτε γὰρ γέγονεν “ἐν
 “μέσῳ” ἡμῶν, τότε τὰς χεῖρας οὐκ ἔτι παρειμένας ἐσχήκαμεν,
 οὐ γόνατα παραλελυμένα· τετράμμεθα δὲ μᾶλλον ἐπ’ ἔργα
 c τε καὶ πόνους τοὺς ἐπ’ ἀγαθοῖς κατορθώμασι καὶ ὧν εἴρηται
 τε καὶ ἔστιν ὁ “καρπὸς εὐκλείης·” τότε καὶ τεθαρσήκαμεν, ὅτι 15
 παναλκῆς ὑπάρχων ὡς Θεὸς ὁ ἐν ἡμῖν Χριστὸς ἐκρύεται τε
 καὶ σώζει τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· κατώκηκε γὰρ ἐν ταῖς
 καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ταύτην ἐφ’ ἡμᾶς ἐπ-
 ἤγαγε τὴν νοσητὴν δηλονότι καὶ ἀξιόληπτον εὐφροσύνην. τί
 γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ μεταλαχεῖν Ἀγίου Πνεύματος, ἢ τέρψις 20
 καὶ χαρὰ καὶ πᾶν εἶδος εὐφροσύνης; ὅτε τοίνυν ἐπήγαγεν
 d ἐφ’ ἡμᾶς τὴν διὰ Πνεύματος εὐφροσύνην, τότε καὶ ἀνεκαίνι-
 σεν ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐν καιρῷ τῆς ἐπιδημίας
 τῆς μετὰ σαρκὸς, ὅτε καὶ “εἰς ὑπὲρ πάντων” ἀποθανῶν ἀλη-
 θεύων ἔφασκε “Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις 25
 “τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.” ἐπειδὴ δὲ
 τέθεικε τὴν ψυχὴν, καὶ γέγονεν ἐν νεκροῖς δι’ ἡμᾶς, ζωὴ κατὰ
 φύσιν ὑπάρχων, ἀνεβίω πάλιν, τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἀναμορ-
 φῶν εἰς καινότητα ζωῆς, καὶ ἀναχαλκεύων εἰς τὸ ἀπ’ ἀρχῆς.

S. Joan.
xvi. 33.
Supra
ver. 15.
Heb. xii.
12.

Sap. iii.
15.

2 Cor. v.
15.
S. Joan.
xv. 13.

2. σου alt. assumptum ex B. om. F. Edd. (68, 91, 97, 153, 310.)
 B.F. (Alex.) σέ Edd. (Vat.)

14. ἔργοις pro κατορθώμασι iid.

21. πνευματικῆς pro πᾶν iid.

7. ἀψευδῆς] + μέν Edd.

17. ὑπ’ pro εἰς iid. ἐπ’ correxit Migne.

25. τῆς ἀγάπης pro ἀγάπην iid.

4. σοὶ
 10. ἔχετε iid.

“Εἴ τις γάρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις.” ἡυδόκησε γάρ
 ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐν αὐτῷ “ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα,”
 κατὰ τὸ γεγραμμένον. τὸ δὲ ἀνακεφαλαιούμενον, ἀναλαμ-
 βάνεται πως καὶ οἷον ἀναβιβάζεται πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς.
 5 ἐπειδὴ δὲ ἀνεκαίνισε, τότε καὶ εὐφράνθη Χριστὸς ἐφ’ ἡμῖν, ὡς
 ἐν τέρψει, καὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς· πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν ἐπι-
 γάνυσθαι τοῖς καθ’ ἡμᾶς τὸ θεῖον, ὅτε καὶ ἀμαρτίας ἀπηλ-
 λάγμεθα, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀμείνους γεγόναμεν, καὶ
 ἐν μεθέξει Πνεύματος καὶ ἁγιασμοῦ. τότε καὶ συνήγαγε τοὺς
 10 συντετριμμένους. ὡς γὰρ ὁ σοφὸς γράφει Παῦλος “Χριστὸς
 ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι” καὶ αὐτὸς δέ που
 φησὶν “Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς
 “μετάνοιαν.” οὐκοῦν συνήγαγεν ὁ Χριστὸς οὓς διὰ τῆς
 ἀμαρτίας συντρίψας ὁ σατανᾶς παρειμένους ἀπέφηνε, καὶ
 15 βαίνειν ὀρθὰ μὴ εἰδότας, μήτε μὴν τὰς τῆς δικαιοσύνης ἰέναι
 τρίβους· ἀλλ’ εἰ καὶ συνέτριψεν ἐκείνος, κατέδησεν ὁ Χριστὸς.
 τεθεράπευκε γὰρ τοὺς ἡρῶστηκότας, καὶ “Αὐτὸς τὰς ἀσθε-
 “νείας ἡμῶν αἶρει,” κατὰ τὸ γεγραμμένον.

2 Cor. v.
 17.
 Eph. i.
 10.

623 A.

1 Tim. i.
 15.

S. Matth.
 ix. 13 : S.
 Marc. ii.
 17.

S. Matth.
 viii. 17.

Οὐαί, τίς ἔλαβεν ὄνειδισμὸν ἐπ’ αὐτήν ;

20 Τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν τὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς
 τε καὶ ἀφθαρσίας ἐγγεγερμένον, καύχημα μὲν εἶναι τῆς Ἐκκλη-
 σίας, ἄριστα γέ φρονεῖν ἡρημένοι διαβεβαιωσόμεθα· ὁμολογεῖ
 δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σοφώτατος Παῦλος ὡδὶ γεγραφώς “Ἐμοὶ
 “δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ,
 25 “δι’ οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, καγὼ τῷ κόσμῳ.” πλὴν
 ἔφη πάλιν αὐτὸς, ὡς γέγονεν ὁ σταυρὸς “Ἰουδαίοις μὲν
 “σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία.” πλατὺ γὰρ γελῶσιν οἱ

Gal. vi.
 14.

1 Cor.
 i. 23.

1. γάρ φησὶν assumpta ex B.

6. ἔμελλεν Edd.

9. καὶ ἁγιασμοῦ D. Edd. ἁγίου B.

11. που om. B.

D. b. Edd. ἔλλησι B. γελῶσω B. D. b. γελάσουσιν Edd.

2. τὰ et οἷον (4) assumpta ex B.

8. ἀμείνους om. D. et γεγόναμεν post ἁγιασμοῦ tr. D.

17. ἀσθενείας

27. ἔθνεσι

τάλαντες, τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσάπαν ἡγνοηκότες·
 ἀλλ' οὐκ ἔξω δίκης ἔσονται· πόθεν; οὔτε μὴν ἀντικαταμει-
 διάσουσι τοῦ Χριστοῦ, ἡγουν τῶν ἐκκλησιῶν· ἔσονται δὲ
 κατὰ καιροὺς πυρὸς ἀνημέρου τροφῇ, καὶ φλογὸς ἔργον τῆς
 ἀκατευνάστου καὶ μακρᾶς. ἀφίκοντο γὰρ εἰς τοῦτο μανίας⁵
 καὶ σκαιότητος νοῦ τῶν παρ' Ἑλλησί τινες, ὡς ἀσελγῇ
 d καταθῆξαι γλῶσσαν τοῦ θεοῦ τε καὶ εὐαγγελικοῦ κηρύ-
 γματος, καὶ βίβλοις ἐγγεγραμμένην ἀφεῖναι τὴν κατάρρησιν·
 ἵνα μὴ μόνον αὐτῶν αἱ ἁμαρτίαι προάγωσιν εἰς κρίσιν, ἀλλὰ
 γὰρ ἔποιντο καὶ τεθνεῶσιν αὐτοῖς, διὰ τοι τὸ οἶον ἔμψυχον¹⁰
 ἐγκαταλελοιπέναι τὴν ἁμαρτίαν. ταλανίζει δὴ οὖν, καὶ
 σφόδρα εἰκότως, τοὺς λαβόντας ἐνειδισμόν κατὰ τῆς ἁγίας
 Ἐκκλησίας, οἷς δὴ καὶ μάλα εἰκότως ἀρμόσειεν ἂν τό Οὐαί.

1 Tim. v.
24.

e
 19 Ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοὶ ἕνεκεν σοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει
 Κύριος, καὶ σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην¹⁵
 εἰσδέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς καύχημα καὶ ὀνομαστοὺς
 20 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ καταισχυνθήσονται ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
 ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ὅταν εἰσδέχωμαι
 ὑμᾶς.

Τέτραπται πάλιν ὁ λόγος εἰς τὸ τῆς Σιών πρόσωπον,²⁰
 ὑπισχνεῖται δὲ τὰ διὰ Χριστοῦ παραδόξως κατωρθωμένα,
 624 A. a περὶ τε τὰς ἐξ ἔθνων ἀγέλας καὶ τὸν ἀπόβλητον Ἰσραήλ.
 ἐν σοὶ γὰρ φησιν ἕνεκα σαῦ ποιήσω. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν ἐκ
 πλεονεξίας ἀπεκομίσθησαν εἰς μέθην· οἱ δὲ ἡγνοήκασιν τὸν
 ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων ἐνηνθρωπηκότα Θεὸν, ἀμφοτέροις²⁵
 ἐπιδαψιλεύεται τὸν ἔλεον ὁ πάντων Δημιουργὸς, καὶ ἕνεκα

2. ἔσονται· πόθεν B.D. ἔσονται ποτε Edd.

προσάγων iid.

11. καταλελοιπέναι B.

9. αὐτῶν B. αὐτοὺς Edd.

12. λαβόντας B. Edd.

λαμβάνοντες b. ἁγίας om. b.

14. [ἕνεκα Alex. XII. 26, 49, 106, 153,

cf. infra.] σοῦ] ἐμοῦ B. (22. al.) cf. infra. λέγει Κύριος om. B. (91, 153, 198,

233.)

18. εἰσδέχωμαι B. (Alex.) cf. infra. εἰσδέξομαι Pont. (Vat. 8)

εἰσδέξομαι Aub.

20. Τέτραπται] Γέγραπται Edd.

24. μέθην] Sic

retinui ex Edd. cf. supra 623 c. πλάνην B. Pro hoc verbo non contuli D.

ἡμῶν ἐν ἡμῖν πεποίηκε θαύματα. σέσωσται μὲν γὰρ ἡ ἐκ-
 πεπιεσμένη, τουτέστιν, ἡ τεθλιμμένη ποτὲ τῶν πεπλανη-
 μένων πληθὺς, καὶ εἰς τοῦτο λοιπὸν ἐνηνεγμένη τάλαιπωρίας
 ὑπὸ τοῦ καταπιέσαντος σατανᾶ, ὡς πᾶσαν ἱκμάδα ζωτικὴν ¹
 5 ἀποβαλεῖν· νεκρὸς γὰρ νοῦς ὁ πλανώμενος· εἰσδεχθήσεται
 δὲ καὶ ἡ ἀπασμένη τῶν Ἰουδαίων Συναγωγή. πεπαρώνηκε
 μὲν γὰρ εἰς Χριστόν· ταύτητοι καὶ δικαίως ἀπόπεμptos ἦν,
 καὶ παρώλισθε τῆς ἐλπίδος, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν οἰκειότητος
 ἀπενουοσφίζετο· πλήν ἡλέηται καὶ αὐτή· κληθήσεται γὰρ πρὸς
 10 μετάνοωσιν καὶ εἰς τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν ἐν ἐσχάτοις
 τοῦ αἰῶνος καιροῖς. ἔσονται δὲ οὖν εἰς καύχημα καὶ ὀνο-
 μαστοὶ καὶ αἰσχύνῃς ὡς ἀπωτάτω. αὐτοὶ δὲ δὴ τίνες, ἢ ὅτι
 πάντως οἱ δύο λαοὶ οὐκ ἔτι διηρημένοι, καὶ ἀσύμβατον ^ο
 ἔχοντες ἀλλήλοις τὴν γνώμην, καὶ μεμερισμένοι πρὸς δόξας
 15 τὰς ἐπὶ Θεῷ, καθὰ καὶ πάλαι· ἀλλ' ἐνόητι τῇ διὰ Πνεύ-
 ματος εἰ μάλα κατεσφιγμένοι πρὸς ὁμοψυχίαν τε ἅμα καὶ
 ὁμοπιστίαν. γέγραπται γὰρ ὅτι “Τοῦ δὲ πλήθους τῶν
 “πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία.” ἔκτισε δὲ
 καὶ ὁ Χριστὸς “τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον,
 20 “ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάσσων ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ
 “πνεύματι,” καθὰ γέγραπται. εἰ δὲ οὖν γένωντο ζηλωτοὶ, ^δ
 τότε δὴ πάντως καταισχυθήσεσθαι φησι τοὺς ἐχθροὺς, τὸ
 τῆς δοθείσης εὐκλείας μέγεθος κατατεθηπότας, καὶ τὸ τῆς
 εὐημερίας ἀκράδαντον, καὶ τῆς ἐλπίδος τὸ βεβηκός. ἴδοι δ'
 25 ἂν τις καὶ ἐξ αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων ἀληθῆ τὴν ὑπό-
 σχεσιν. δεδοξασται γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ λαμπρῶν
 αὐχημάτων ἐπίμεστος οὖσα θαυμάζεται παρὰ πάντων. πλήν
 ὀρίζει καὶ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν τὰ τοιάδε συμβήσεται· ἐν τῷ
 καιρῷ γὰρ φησιν ὅταν εἰσδέχωμαι ὑμᾶς. οὐ γὰρ πρὸ τῆς
 30 πίστεως τὰ μετὰ τὴν πίστιν, μετ' αὐτὴν δὲ μᾶλλον νοοῦντ' ^ε

Acta SS.
App. iv.
32.

Eph. ii.
15, 16.

5. νεκρὸς B.D. μικρὸς Edd. εἰσδεχθήσεται D.b. εἰσδέχεται B. Edd. 7. τοι
 assumptum ex B. 11. τοῦ αἰῶνος B.b. τῶν αἰώνων Edd. 12. τίνες ἢ ὅτι
 πάντως B. τίνες ἢ πάντες Edd. 21. πνεύματι habent B.D. e ver. 18. cf. supra
 52 e. infra 734 a. 24. ἴδοι B.D. ἴδῃ Edd. 25. ἀληθῆ D. Edd. ἀληθῶς B.

ἂν εἰκότως. κεκλήμεθα δὴ οὖν ἐν καιροῖς τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς. τότε γὰρ δὴ τότε τῆς ἐπαγγελίας τὸ πέρας ἐκβέβηκεν εἰς τὸ ἀτρεκές.

Διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς καὶ εἰς καύχημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον 5 ὑμῶν, λέγει Κύριος.

625 A. a Ἀνακεφαλαιοῦται τρόπον τινὰ τῆς θεοπρεποῦς φιλοτιμίας τὸν σκοπὸν, καὶ ἐν οἷς ἔσονται πάντως οἱ πεπιστευκότες, διὰ τούτων ἡμῖν ὑποφαίνει σαφῶς. διαβοήτους γὰρ ἔσεσθαι φησὶ, καὶ αὐχημάτων εἶσω λαμπρῶν, καὶ παντὸς ἔθνους ἐν 10 ἀμείνοσι. προσεπάγει δὲ πάλιν καὶ καθ' οὓς ἔσονται τὰ τοιαῦδε καιροὺς, πανταχῇ μεμνημένος τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς, ὅτε, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἡ παντός ἀνάδειξις ἀγαθοῦ, καὶ πᾶν ὅτιοῦν τῶν τεθνασμασμένων ἐκβέ-
b βηκεν εἰς ἡμᾶς. τότε γὰρ τότε καὶ ὑπὸ χεῖρα πράττοντας 15 διαβολικὴν καὶ τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν ὑπεξευγμένους, παραδόξως ἐξείλετο· τότε καὶ τῆς πολυθέου πλάνης ἀπήλλαττε καὶ μετετίθει πρὸς ἀλήθειαν· τότε καὶ τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν ἐξείλετο, δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ κατακτώμενος τὴν ὑπ' οὐρανόν. κεκλήμεθα 20 γὰρ δι' αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐν Πνεύματι προσαγωγὴν καὶ οἰκειότητα πεπλουτήκαμεν δι' αὐτοῦ, φημὶ δὴ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ
c μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

4. δώσω] θήσω F.

9. ἡμῖν assumptum ex B.

11. καὶ καθ' D.

Edd. καὶ καθ' οὓς B.

15. τότε alt. om. D.

17. καὶ om. D.

ἀπήλλαττε καὶ μετετίθει D. Edd. ἀπῆλλαξε καὶ μετέθετο B. ἀπήλλαττεν b. scholion finiens.

19. ἐξείλετο D. Edd. ἐρύσατο B.

22. πεπλουτήκαμεν,

ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Sic desinit D. δι' αὐτοῦ δὴ φημι Edd.

23. ἡ

assumptum ex B. δόξα] + κράτος τιμὴ καὶ προσκύνησις Edd. τῷ om. B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΓΓΑΙΟΝ.

ΤΗΣ Ἀγγαίου προφητείας τὸν σκοπὸν ἐφ' ἐτέροις τισὶ ^a
 5 γεγονότα καταθρήσαιμεν ἂν, καὶ οὐκ ἐφ' οἷς ἂν οἰοιτό τις
 τοὺς παρὰ τῶν ἐτέρων γεγενῆσθαι λόγους. Ὡσπὲρ μὲν γὰρ
 ὁ θεσπέσιος καὶ μὴν καὶ οἱ καθεξῆς, μέχρι Σοφονίου, τὰ τοῖς
 Ἰουδαίοις κατὰ καιροὺς συμβησόμενα προαπήγγελλον, καὶ ὡς
 ὅσον οὐδέπω παρεσομένων αὐτοῖς τῶν τῆς αἰχμαλωσίας
 10 καιρῶν, ἐκδειματοῦν ἐπεχείρουν τὸν Ἰσραὴλ, ἄνω τε καὶ κάτω
 τὰς τῶν πολεμίων φάλαγγας ὀνομάζοντες, τὰς τῶν πόλεων ^b
 ἀναστάσεις, τοὺς ἐμπρησμοὺς, τὰς διαρπαγὰς, καὶ ἀπάσης
 δὲ τῆς χώρας τὴν δῆλωσιν τοῖς καταφρονεῖν ἡρημένοις χρησί-
 μως προαπαγγέλλοντες. ὥντο γὰρ, ὅτι καὶ εἰ μὴ ἔλουντο
 15 πληροῦν ὡς ἐξ ἀγαθῆς διανοίας τὸ ἀνδάνον Θεῶ, καὶ τῶν
 εἰς τὸ ἄμεινον ἔχεσθαι σπουδασμάτων, ἀλλ' οὖν ἔσεσθαι
 τοιούτους τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος ὑποφρίττοντας. Ἀγ-
 γαῖος γεμὴν ὡς τετελεσμένων ἤδη τῶν τῆς αἰχμαλωσίας

Codices B.D. [D. finire non potui.] 1-3. Sic B. τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς
 τὸν προφήτην Ἀγγαίου D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου
 ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἀγγαῖον Aub. 5. κατα-
 θρήσαιμεν B.D. ἀθρήσ. Edd. 6. παρὰ τῶν] παρ' D. γεγενῆσθαι]
 πεποιῆσθαι D. 7. Haec ὁ θεσπ. καὶ μὴν assumpta ex B.D. Σοφονίαν Edd.
 9. οὐδέπω B.D. οὐπω Edd. 11. πολέμων iid. Statim φιλ. ὄνομ. hoc
 ordine B.D. 12. ἀναστάσεις D. Edd. ἀναστατώσεις B. 16. τὸ
 assumptum ex D.

καιρῶν, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀνακομισθέντος τοῦ Ἰσραὴλ
 627 A. a ἐκ τῆς Περσῶν τε καὶ Μήδων, ποιεῖται τοὺς λόγους, ἐπ'
 αἰτίαις τοιαύταις. ἀνῆκε μὲν γὰρ αὐτοὺς τῆς αἰχμαλωσίας
 ὁ Κῦρος, καὶ ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς οἵκαδ' εἰς ἰέναι
 προστέταχε, καὶ τὸν θεῖον αὖθις ἀναδείμασθαι νεῶν, τὸν ἐν 5
 γε τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ προσέτι τούτῳ καὶ αὐτὴν, εἰ
 ἔλουντο, διατειχίζειν τὴν πόλιν. οὗ δὲ γεγονότος, καὶ ἐν
 πρώταις ὄντος καταβολαῖς τοῦ ναοῦ, διαπεφθονηκότες τῶν
 ἐν Σαμαρείᾳ τινὲς, Βήλεμός τε καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν, κατα-
 γεγράφασι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, τὴν εἰς τοὺς κρατοῦντας τῶν 10
 b Βαβυλωνίων εὐνοίαν ὑποπλάττοντες, φιλοπόλεμόν τε καὶ
 δυσάντητον γενέσθαι λέγοντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτοῖς
 δὲ τοῖς Περσῶν βασιλεῦσιν ἀφόρητον. εἴτα πείθουσι προσ-
 τάξει κατηρεμεῖν Ἰουδαίους, καὶ μήτε τὸν νεὼν ἐγείρειν ἔτι,
 3 Esdr. iv. 17 sqq.
 3 Esdr. ii. 21 sqq.
 μήτε μὴν τῆς εἰς τὴν πόλιν ἔχεσθαι φιλεργίας. ὀλίγου δὲ 15
 μεταξὺ διελάσαντος χρόνου, διαδέχεται τὴν βασιλείαν ὁ
 Δαρείος, καὶ ἦν μὲν ἔτος αὐτῷ τῆς βασιλείας δεύτερον.
 ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν Βαβυλωνί τινες Ἰουδαίων προσπίπτοντες
 ἐλιπάρουν ἀνεῖναι λοιπὸν τὸν θεῖον ἐγείραι νεῶν, προσέτατ-
 4 Esdr. iv. 17 sqq.
 43 sqq.
 Ib. vi. 26 sqq.
 τεν ὁ Δαρείος, γέγραφε δὲ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Φοινίκην 20
 c διέπουσι τὰς ἀρχὰς, μήτε ἐξείργειν Ἰουδαίους, εἰ ἀνορθοῦν
 ἔλουντο τὸν ναόν· ἀλλὰ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπιδαψιλεύεσθαι
 χορηγίαν, καὶ τὰς ἐν τῷ Λιβάνῳ κέδρους κατακομίζεσθαι
 παρ' αὐτῶν ἀπαρεμποδίστως ἑᾶν, ὡς ἂν οὐδενὸς ἐνδέοντος
 τῶν εἰς τὴν χρεῖαν αὐτοῖς, ἀποπεραίνοιτο λοιπὸν εὐκόλως τὰ 25

4. σκεύεσι τοῖς om. D.

προσέτι τούτοις D.

invito D. cf. infra 628 b.

Bήλαιμός Edd. καταγεγράφασι D. καταγράφουσι Edd.

κρατοῦντας B.D.b. κρατοῦντα Edd.

invitis B.D.b. τε om. D.

13. δὲ B.D.b. δὴ Edd. τοῖς] + τῶν B.

16. διελθόντος pro μεταξὺ διελάσαντος b. ὁ om. b.

accesserunt ex b. desunt in D.

20. γράφει b. καὶ γέγραφε δὲ D.

accessit ex D.b.

εμποδίστως B.D. ἀπαρεμποδίστως b. ἀνεμποδίστως Edd.

om. D. ἀποπεραίνονται B.D.b. ἀποπεραίνονται Edd.

6. προσέτι τούτῳ] προσεπιτούτῳ B.

7. τειχίζειν Edd.

8. διεφθονηκότες b.

9. Βήλεμός B.b. Βήλομβός (sic) D.

10. τοὺς

11. ἀνοίαν Edd. ante Migne,

12. γενέσθαι D.b. γεγενῆσθαι Edd.

14. νεῶν D.b. Edd. ναὸν B.

17. τῆς βασιλείας

19. νεῶν B.b. ναὸν D. Edd.

22. ναὸν B.D.b. νεῶν Edd.

24. γὰρ

25. τὴν

εἰς τιμὴν τε καὶ δόξαν τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ. εἰρη-
 μένης δὲ τῆς ἱστορίας λεπτῶς καὶ σαφῶς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ
 "Εσδρα συγγραφῇ, περιπτὸν οἶμαί που τὸ ἰσχυρολογεῖν ἐν
 τούτοις εἰς τὸ παρόν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐξὸν ἤδη πονεῖν ¹¹
 5 τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὸν θεῖον ἐργάσασθαι νεῶν, ἀποπληροῦν
 τε θυσίας καὶ λιτὰς, καὶ τοῖς κατὰ νόμον ἔθεσι πολιτεύεσθαι,
 κατημέλουν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, εὖ τιθέντες ἕκαστοι τὰ οἰκεῖα, καὶ
 ἐπὶ γε τό σφισιν αὐτοῖς ἡδύ τε καὶ φίλον ὑλοτρόπως ἐκ-
 νευεγκότες, καὶ ἐν σμικρῷ κομιδῇ ποιούμενοι λόγῳ τὰ εἰς
 10 δόξαν Θεοῦ, κατηκίζοντο πάλιν, Θεοῦ πλήττοντος, πολέμῳ
 μὲν οὐχί, λιμοῖς δὲ μᾶλλον καὶ ἀκαρπείαις καὶ κτηνῶν κατα-
 φθοραῖς. ἀμείνους γὰρ ἠθέλεν ἀποτελεῖν, οὐ ταῖς ἰσορρόποις ^o
 τῶν πταισμάτων ποιναῖς ὑποφέρων· ἀλλ' ὁμοῦ μὲν ὡς
 κεκμηκότας ἐλεῶν, ὁμοῦ δὲ πάλιν ὡς ἐξ ἀγάπης ἐπανορθῶν.
 15 αὕτη τῆς Ἀग्γαίου προφητείας ὡς ἐν ὀλίγοις ἢ πρόφασις.
 μέμικται δὲ ὁ λόγος, καὶ τοῖς πεπραγμένοις τε καὶ εἰρημένοις
 ἱστορικῶς ἢ μυστικῇ τε καὶ ἐσωτάτῃ καὶ πρέπουσα τοῖς
 πνευματικοῖς ἐγκέχωσται θεωρία.

a 628 A.

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ Κεφ. α'.
 20 ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀग्γαίου
 τοῦ προφήτου λέγων.

Φθάσας ἔφην, ὡς ἦν εὐάφορμος τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἢ ἐπὶ γε
 τῷ ναῷ ῥάθυμία, παρηρημένης αὐτῶν τῆς ἐξουσίας, καὶ ^b
 διεφθονηκότων εἰς τοῦτο τῶν ἐν Σαμαρείᾳ, πλείστην τε ὅσην
 25 τῆς Ἱερουσαλὴμ πεποιημένων τὴν κατάρρησιν παρά γε τοῖς

1. Haec τοῦ πάντων κρατοῦντος accesserunt ex B.D.b. habet D.

4. ἐξῆν pro ἐξὸν Edd.

3. που om. B.

5. ἐργάζεσθαι D.b.

7. κατημέλουν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ D.b. Edd. αὐτοὶ μάλιστα κατημέλουν B. Statim προ-
 τιθέντες D. ἕκαστοι B.D.b. ἕκαστος Edd. Statim τὰ οἰκεῖα B.D.b. τὴν οἰκεῖαν

Edd. 11. λιμοῖς B.D.b. [λοιμοῖς B.] λοιμοῖς Edd. μᾶλλον om. D. 12. ἠθε-

λον iid. ante Migne repugnantibus B.b. ἡθεσιν (sic) D. 14. δέ] + δὴ b.

16. γε pro τε D. 19. τοῦ om. F. Edd. (87. al.) 20. Κυρίου

om. B. habet D. 24. διεφθοπικύτων D. διεφθονηκότων habet B. τῶν

assumptum ex B.D.

τὰ Περσῶν ἰθύνουσι κράτη. Δαρείου γεμὴν ἔτος ἤδη τρί-
 βοντος ἐν τῇ βασιλείᾳ δεύτερον, εἴτα τῆς φιλεργίας αὐτοῖς
 ἀπαραπόδιστόν τε καὶ ἐλευθέραν ἀνέντος τὴν ἐξουσίαν, καὶ
 δρᾶν τὸ δοκοῦν ἐπιτεταχότος, καὶ ὁσίων ἔχασθαι σπούδασμά-
 των, προσαπονεύμαντος δὲ καὶ χρημάτων πόρους, εὐάφορμον 5
 μὲν οὐκ ἔτι τὸ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' ἔξω παντὸς ἐφαίνετο λόγου,
 καὶ ἀπίθανον ἔχον κομιδῇ τὴν σκῆψιν. γίνεται τοίνυν ὁ
 λογος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου· τὸ δὲ ἐν χειρὶ νοήσεις, ἀντὶ τοῦ,
 διαχειρίζοντος, ἡγουν διακονουμένου τοῖς παρὰ Θεοῦ λόγοις,
 καὶ τὴν τῆς προφητείας λειτουργίαν ἐκπράττοντος. ἐπιση- 10
 μαίνεται δὲ χρησίμως καὶ αὐτοὺς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ
 Δαρείος τὰ τοιάδε προστέταχε, προαποτέμνων, ὡς ἔφην, τῶν
 ἐξ Ἰσραὴλ τὰς ἐπὶ γε τῷ ῥαθυμεῖν ἐλέσθαι πάλιν ἀσυνέτους
 εὐρεσιλογίας.

δ Εἰπὼν δὴ πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ τὸν ἐκ φυλῆς Ἰούδα 15
 καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδέκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν λέγων
 2 Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ Ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν Οὐχ
 ἦκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου.

Σαλαθιὴλ γέγονεν Ἰεχονίου παῖς, ἐκ φυλῆς ὄντος καὶ
 αἵματος τοῦ Δαυείδ. τούτου τοίνυν τὴν βασιλίδά διέποντος 20
 ἀρχὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, πεπόρθηται
 μὲν ἡ πόλις, ἀπώχετο δὲ καὶ πᾶς ὁ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος,
 κατεμπιπράντος τὸ τηνικάδε τοῦ Ναβουχοδονόσορ καὶ αὐτὸν
 τὸν θεῖον ναὸν, εἴληπτο δὲ καὶ αὐτὸς Ἰεχονίας, καὶ ὁμοῦ τοῖς
 ἄλλοις αἰχμάλωτος ἦν. γέγονε δὲ Σαλαθιὴλ υἱὸς Ζοροβαβελ. 25

5. προσαπον. δὲ καὶ χρημ. πόρους ante καὶ δρᾶν transponit D. ὄρους pro πορ.
 Edd. ante Migne. 7. ἀμήχανον pro ἀπίθ. iid. 8. χειρὶ alt.] +

Ἀγγαίου D. 10. τὴν τῆς λειτουργίαν τῆς προφ. πράττοντος pro τὴν τῆς—

ἐκπρ. B. 13. τὸ pro τῷ D. 15. δὴ deest in Edd. (Vat. s)

τὸν alt. assumptum ex D. (Alex.) cf. Glaph. 55 e. 17. παντο-
 κράτωρ] + λέγων Edd. in vitis B.D. (23. al.) λέγει D. οὐχ ἦκει ὁ om. D.

19. παῖς B.D. υἱὸς Edd. 20. Assumpta τοίνυν ex D. τοῖς ex B.D.

23. κατεμπιπράντος D. καταμπιπράντος Edd.

τοιγάρτοι καὶ ὑπονοστήσαντος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἅτε δὴ καὶ ἐξ αἵματος ὧν τῆς τὸ βασιλεύειν λαχούσης φυλῆς, βεβασίλευκεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. Ἰησοὺς γεμὴν ἐκ φυλῆς τε καὶ αἵματος ὧν τοῦ Λευὶ, καὶ ὡς ἐκ ρίζης τοῦ ^a 629 A.

- 5 Ἀαρὼν, τὴν ἐξηρημένην τῶν ἄλλων καὶ ἀπόλεκτον ἀνῆπτο τιμὴν, καὶ μέγας ἦν ἱερεὺς. οὕτω γὰρ ὁ νόμος τὸν τῶν ἱερῶν ταγμάτων ἡγείσθαι λαχόντα κατωνόμαζε λέγων, μὴ δεῖν ἀνείσθαι φυγῆς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν φυγαδευτηρίων· ἀλλ' ἔνθαπερ ἂν εἶεν ἕκαστοι, μένειν αὐτοῦ, “ἕως οὗ ἀποθάνῃ
 10 “ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας,” τουτέστιν, ὁ ἀρχιερεὺς. γέγονε τοίνυν ὁ λόγος πρὸς ἄμφω, τὸν τε βασιλέα φημὶ καὶ τὸν τῶν ἱερῶν ταγμάτων προεστηκότα. αὐτοὺς γὰρ ἦν καὶ εἰκὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασι περιαγγεῖλαι τὸ χρησμοδούμενον. οὐκ ἡγνοηκόσι δὲ, οἶμαι, τὰς τῶν λαῶν σκήψεις, ἀπαγγεῖλαι προστέταχεν ^b
 15 ὁ τῶν ὅλων Θεός· ἀλλ' οἷον ἐπιμειδιῶν ἀναπίπτουσιν οὐκ ἐν καιρῷ πρὸς τὸ ῥάθυμον, καὶ ὧν ἦν εἰκὸς ἐσπουδασμένην ποιείσθαι φροντίδα, τούτων αὐτῶν οὐ μετρίως ἡφειδηκόσιν. ἦν γὰρ ἄμεινον ἐννοεῖν ὥς, εἴπερ ἦν αὐτοῖς ἐν προϋργιατέρῳ λόγῳ τὰ τοῦ Θεοῦ, πάντως που καὶ τῇ παρ' αὐτοῦ φειδοῖ
 20 καὶ χάριτι πρὸς τὸ εὖ ἔχειν διακρατούμενοι, διήγαγον ἂν ἐν εὐημερίαις καὶ πλούτῳ, καὶ ἀμφιλαφῶς ἔχοντες τὰ ζωαρκῇ. ^c
 οὐκοῦν οἰονεῖ πως ἐπιμαρτύρεται διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ὡς ἀνοσίως ἡμεληκότα τὸν Ἰσραὴλ τῶν ὅτι μάλιστα χρησίμων αὐτῷ καὶ εἰς δόξαν ὁρώντων Θεοῦ. περιστέλ-
 25 λοντες γὰρ, καθάπερ οἴονται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, εὐπροσώποις εὐρεσιλογίαις τὰ ἐγκλήματα, οὕτω παρεῖναί φασιν τὸν καιρὸν τοῦ ἀναδείμασθαι τὸν ναὸν Κυρίου· ἀλλ' ὃ γε τοῦ δρᾶν ἐθέλειν

Num.
xxxv. 28.

1. τοῖς assumptum ex B.D.

assumptum ex B.D.

8. φυγῆν D. Statim τοῖς pro τοῖς D.

εἶεν μένειν αὐτοὺς ἕως ἂν D.

12. καὶ assumptum ex B.D.

16. ἐσπουδασμένως iid.

assumptum ex B.D.

οἴοντε pro οἴονται D.

pro ναὸν Edd. invitis B.D.

3. γεμῆν] + ὁ B. Edd. invito D.

5. ἀνῆπτον (sic) Edd. ἀνῆπτε correxit Migne.

9. ἂν accessit ex B.D. Statim ἕκαστοι

10. ὁ μέγ. i. D.

11. τὸν alt. om. D.

15. ἅμα πίπτουσιν pro ἀναπίπτ. Edd.

17. ἡφειδηκόσιν D. ἡφειδηκῶτας iid.

19. που

25. καθάπερ] + οὖν Edd. invito D.

26. παρεῖναι φασὶ hoc ordine B.

27. νεῶν

ὀρθῶς αἰὲν πάρεστι καιρὸς, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσι τὰ
 εἰς δόξαν Θεοῦ τελούντα πληροῦν, ἐν ἐξουσίᾳ διαπαντός.
 1 αἰ εἰ δὲ δὴ καὶ τὸ ἀπείργον καὶ ἀντιτετάχθαι δοκοῦν οἴχοιτό
 πως ἐκποδῶν, τότε δὴ παγχάλεπος ἀληθῶς ἢ ἀνάβλησις, καὶ
 ὅκνου λοιπὸν ἐγκλήματα καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἀφιλεργίας, οἵπερ 5
 ἂν γένοιτο περὶ τούτου λόγοι. καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ διὰ
 φωνῆς τοῦ Δανεῖδ “Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους
 “ πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις.”

Ps. cxl.
 4.

3 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ Προφήτου λέγων
 4 Εἰ καιρὸς ὑμῖν μὲν ἐστὶ, τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις ὑμῶν κοιλο- 10
 e στάθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξηρήμωται.

Δεύτερος χρηματισμὸς παρὰ Θεοῦ πρὸς Ἀγγαῖον ἐλέγχῳ
 σαφεῖ κατακρίνων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἐν
 ἀμείνοσι τιθέντα δεικνύων τὰ εἰς ἰδίαν ἀνάπαυλαν καὶ τρυ-
 φήν. ἄρα γὰρ, φησὶν, οὐπω μὲν ἐνέστηκεν ὁ καιρὸς τοῦ 15
 χρῆναι τιμᾶσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐγγεγερμένου τοῦ ναοῦ,
 ἥκει δὲ τὰ ὑμῶν εἰς τοῦτο πράγματα καιροῦ τε καὶ δόξης,
 630 A. α ὥς ἐντρυφᾶν μὲν ἐστίαις πλουσιῶς κατεσκευασμέναις, καὶ
 κοιλοστάθμοις αὐλαῖς ἐναβρύνεσθαι; εἴτα ὑμῖν οὐ φορτικὸν
 καὶ δύσοιστον εἶναι δοκεῖ, περιυβρισμένον οὕτως ἀτίμως ὄραν 20
 τὸν νεῶν, ἀνατετραμμένον τε καὶ ἐν ὄψει τῇ λίαν ἀκαλ-
 λεστάτῃ, καὶ μονονουχὶ κατακεκραγότα τῆς Βαβυλωνίων
 ἀνοσιότητος καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐμπρησμῶν; καίτοι
 πῶς οὐκ ἄμεινον εὖ ἔχοντα βλέπειν καὶ ἐν ὄψει τῇ πρώτῃ;

2. τελούντα accessit ex B. τελούσι post ἐξουσίᾳ addit D. ἐν assumptum
 ex B.D.

3. δέ om. B. Statim δὲ assumptum ex B.D. ἢ pro καὶ
 alt. D.

4. δὴ om. D.

5. ἐγκλημα Edd. εἰς ἄκρον D. Edd.

εἰσάπαν B.

7. σου pro μου (sic) Edd.

10. ὑμῖν μὲν ἐστὶ B.D.

(Alex. s) μὲν ἐστὶν ὑμῖν D. (153.) μὲν ὑμῶν ἐστὶ Edd. (Vat.) cf. Glaph. 56 a.

14. τιθέντος (sic) Edd.

15. ὁ deest in D.

18. ἐστίαις] οἰκίαις D. Statim

πλουσιῶς assumptum ex B.D. κατεσκευασμέναις D. ἐσκ. B. Edd.

20. ἀτίμως B.

ἀθέσμως D. Edd.

21. δέ pro τε B.

22. ἀνακεκραγότα Edd.

23. καὶ τῶν ἀρχ. ἐκείνων ἐμπρησμῶν om. B. ἐμπρησμῶν D. ἐμπρησμάτων Edd.

μετὸν γὰρ οὕτω λοιπὸν καὶ καταθύειν Θεῶ, καὶ τὰς ὑπὲρ
 ὧν ἂν ἔλοισθε ποιεῖν λιτάς. κοιλοστάθμους δὲ αἴκους, φησὶν, ὧν
 ἂν αἱ φλιαὶ, ἤτοι τῶν θυρῶν οἱ σταθμοὶ, σιδήρῳ διακοι-
 λαίνονται, περιορυττόντων οἰμαὶ που τεκτόνων αὐτοὺς, καὶ
 5 τὰ ἀπὸ γε τῆς σφῶν εὐτεχνίας ἐγχαραττόντων δαιδάλματα.
 τρυφώντων δὲ ἤδη τὸ χρήμα σημείον, καὶ πλούτῳ λοιπὸν
 ἐναβρυνομένων. τὸ γάρτοι χρείας ἐπέκεινα καὶ φιλότιμον
 οὕτω περὶ τὰς τῶν οἰκῶν κατασκευὰς, ἀποδείξις ἂν γένοιτο,
 καὶ μάλα σαφῆς, τῆς τῶν χρημάτων ἀμφιλαφείας.
 10 Πάνδεινον οὖν ἀληθῶς, καὶ ἀπροφάσιστον ἔχον τὴν
 ἀμαρτίαν, εἰ ἐν δευτέροις ποιούμεθα τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν
 ἀνθρωπίνων ὕστερα.

Καὶ νῦν τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Τάξατε δὴ τὰς καρδίας 5
 ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. ἐσπεῖρατε πολλὰ καὶ εἰσπνέγκατε 6
 15 ὀλίγα· ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν· ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς
 μέθην· περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς· καὶ ὁ τοὺς
 μισθοὺς συνάγων συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον.

Ἦφειδῆκότες, ὡς ἔφην, τῶν προὔργιαιτέρων οἱ ἐξ Ἰσραὴλ,
 καὶ τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ κατημεληκότες, ἐτράποντο μὲν εἰς δ
 20 φροντίδας τὰς ἐπὶ γε σφίσιν αὐτοῖς, οἴκους ἀνιστάντες πολυ-
 τελῶς κατεσκευασμένους· εἶτα λέγοντες ἀμαθῶς “Οὐχ ἦκει
 “ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου.” ἐπειδὴ γὰρ ἦν
 ἀναγκαῖον προσάγειν αὐτοὺς τὰ εἰς τὴν τοῦ θείου ναοῦ κατα-
 σκευὴν, εἶτα τοῦτο δρᾶν οὐκ ἤθελον, ταύτητοι χρημάτων
 25 ἔνδειαν προῖσχύμενοι, χρῆναι μὲν ἔφασκον προσυναγείρειν

Supra
 ver. 2.

1. μετὸν γὰρ οὕτω] μετὰ γὰρ τοῦτο Edd.

om. B. habent D.b.

7. ἐναβρυνομένων B.D.b. ἐνευρυνομένων Edd. τὸ

γάρτοι D. τοιγ. iid. καὶ om. B. habet D.

11. δευτέροις ποιούμεθα D. δευτέρῳ ποιούμεθα Edd.

ex B.D.F. (s Alex. XII.)

14. εἰσπνέγκατε pro εἰσπνέγκατε D.

16. περιε-
 βάλεσθε D. (26, 228.)

18. Ἦφειδῆκότες D. Edd. ante Migne.

19. ἐτράποντο D. ἐτρέπ. Edd.

20. τὰς assumptum
 ex B.D. ἀνιστάντες D.

24. καὶ pro εἶτα D.

2. ποιείσθαι iid.

6. ἦδη

10. ἔχον B. ἔχομεν D. Edd.

13. τὰς assumptum

15. εἰσπνέγκατε D.

16. περιε-
 βάλεσθε D. (26, 228.)

18. Ἦφειδῆκότες D. Edd. ante Migne.

19. ἐτράποντο D. ἐτρέπ. Edd.

20. τὰς assumptum

24. καὶ pro εἶτα D.

ε αὐτοὺς, καὶ οἷονεὶ προαποτρίβεσθαι τὴν πτωχείαν, γηπονούν-
 τας τέως, ἥγουν ἐμπορευομένους, ἢ θρεμμάτων ἀγέλας συνα-
 γηγερκότας, ἥγουν ἕτερόν τι τῶν τοιούτων ἐπιτηδεύοντας.
 ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐπιθαρσῆσαι Θεῷ, τῷ καὶ ἐξ ἀμηχάνων
 εὐρίσκοντι μηχανὰς, καὶ πλουτίζειν ἰσχύοντι καὶ γηπονούντας 5
 εὐλογεῖν, καὶ τὰς τῶν ὀσίων πορισμῶν ἀνευρέοντα τρίβους.
 ἐπειδὴ δὲ τῶν εἰς εὐσέβειαν ἀμοιρήσαντες λογισμῶν, καὶ τῆς
 ἄνωθεν εὐμενείας ἀποπεπτῶκασι, κατ' οὐδένα τρόπον πεπραχό-
 631 A. α τες δεξιῶς, ταύτητοί φησιν ἀναγκαίως Τάξατε δὴ τὰς καρδίας
 ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Κατανοήσατε 10
 λεπτῶς, ποίας ἐβαδίσατε τοῦ βίου τρίβους, ἢ τί τῶν εἰς
 φιλοκερδείαν ἐπιτηδεύσαντες, ἐπράξατε κατ' εὐχήν. ἐσπεί-
 ρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα. ἀλλ' ἦν ἄμεινον, εὐλο-
 γούντος Θεοῦ σπείρειν μὲν ὀλίγα, συγκομίζεσθαι δὲ πολλά.
 ἐπειδὴ δὲ ἀπὴν ὅπερ ἦν ἀναγκαῖον, πολλοὶ μὲν οἱ κόποι, 15
 βραχεῖς δὲ λίαν οἱ καρποί. ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν.
 b πάνδεινον τοῦτο, καὶ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας τε ὁμοῦ καὶ
 ταλαιπωρίας ἀπόδειξιν ἔχον, εἰ πολλὰ μὲν τὰ ἐσπαρμένα,
 καρποὶ δὲ τοσοῦτοι, ὥστε τοῖς πεπονηκόσι λιμοῦ κατηρτῆσ-
 θαι δίκην, καὶ κόρου κατόπιν ἵεναι τὰς τροφάς. ἐπιετε καὶ 20
 οὐκ εἰς μέην. οὐ γὰρ ἦν εὐβοτρὺς ἀμπελὼν. συγκατηρῶ-
 στήσῃ δὲ τοῖς ληΐοις καὶ τὰ λίαν εὐκληματοῦντα τῶν
 ξύλων. περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, λοιμοῦ
 τάχα που καὶ ταῖς οἰῶν ἀγέλαις ἐνσκήψαντος, ὡς ἐν ἐνδείᾳ
 γενέσθαι περιβλημάτων καὶ τοὺς πολλὰ κεκτημένους. ἀλλὰ 25
 c καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον.
 σημαίνει δὲ διὰ τούτων τοὺς ἐμπορικὸν ἔχοντας ἐπιτήδευμα,
 οἱ τρόπον τινὰ τοὺς τῆς ἐμπορίας μισθοὺς συλλέγουσι,

1. αὐτοὺς om. D.

Statim καὶ—τρίβους om. B.

12. ἐπιτηδεύσαντες D. ἐπιτηδεύοντες Edd.

(ut supra) D.

om. D. κόποι D. πόνοι Edd.

assumptum ex D. δὲ pro τοῦτο B.

21. συγκατηρῶστήσῃ B. συγκατηρῶστήσαν D. Edd. Statim δὲ assumptum ex B.D.

23. λοιμοῦ habent D.b.

5. Haec καὶ πλουτ. ἰσχύοντι accesserunt ex B.D.

6. ἀνευρύνοντα D. ἀνερευνᾶν τὰς Edd.

13. εἰσηνέγκατε] εἰσηγάγετε

14. συγκομίζεσθαι D. συγκομίζειν Edd.

15. ἦν

16. λίαν om. D.

17. τοῦτο

18. ἀπόδ. ἔχον hoc ordine B.D.

28. οἱ] ὄν D.

πλεονασμούς ἐκάστω τῶν ἡγορασμένων ἐπιρρίπτουντες αἰ, καὶ ταῖς τῶν τιμημάτων προσθήκαις ἀδρὰ ποιούντες τὰ βαλάντια. ἀλλ' ἦν οὐδὲ τούτοις τὸ ἀπόνασθαι, φησὶν, τῆς φιλοκερδείας. ζῆμiais γὰρ τάχα που καὶ ναυαγίοις ἀδοκήτοις
 5 περιπίπτοντες, οὐδὲν διαφέρειν ἐδόκουν τῶν ἀργύριον ἰέντων εἰς δεσμὸν τετρυπημένον. ἄμεινον οὖν ἄρα καὶ σοφὸν τὸ δ εὐλογεῖσθαι ζητεῖν ὑπὸ τοῦ πάντα ἡμῖν ὀρέγοντος Θεοῦ. προσγένειτο δ' ἂν καὶ τοῦτο ῥαδίως τοῖς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἡρημένοις, καὶ τὰ εἰς δόξαν αὐτοῦ τῶν ἰδίων προτετιμηκόσιν.
 10 οὕτω που καὶ αὐτὸς ἡμῖν εἴρηκεν ὁ Σωτὴρ “ Μὴ μεριμνᾶτε S. Matth. vi. 25, 33.
 “ τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύ-
 “ σεσθε. ζητεῖτε δὲ μᾶλλον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ
 “ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται
 “ ὑμῖν.”
 15 Διαρκῇ δὲ οἶμαι τῆς ἱστορίας ἐχούσης ἐφ' ἑαυτῇ τὴν ἀφήγησιν, φέρε τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασιν ἐνιέντες τὸν e νοῦν, ἐκείνο καταθρήσωμεν, ὅτι τῆς καθόλου καὶ γενικωτάτης οἰκονομίας τῆς διὰ Χριστοῦ γεγενημένης τύπος ἂν εἶεν, καὶ μάλα σαφὴς, τὰ τοῖς Ἰουδαίοις συμβεβηκότα. οἱ μὲν γὰρ
 20 ἦσαν ἐν Βαβυλῶνι τῷ τῆς ἀβουλήτου δουλείας κατηχθισ- μένοι ζυγῷ, καὶ δίκας ἐκτίνυντες τῶν σφισιν ἡμαρτημένων ταύτης τε ἕνεκεν τῆς αἰτίας τεθειμένοι τε καὶ πράττοντες ὑπὸ χεῖρας ἐχθρῶν, λελύτρωνται δὲ κατὰ καιροὺς Θεοῦ κατοικτεί- ροντος, καὶ οἵκαδε πάλιν ἀνεκομίζοντο, καὶ τὴν ἀγίαν κατω- a 632 Δ.
 25 κήκασι γῆν, ἡγουμένων τε καὶ προεστηκότων Ζοροβάβελ τε καὶ Ἰησοῦ. καὶ Δαρεῖος μὲν, καίτοι ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις ἔτι προσκείμενος, ὅτι χρή τὸν θεῖον ἀναδείμασθαι

2. ποιῶντας Edd. ante Migne. 3. φησὶν om. B. habent D.h. 4. γὰρ om. D. 5. ἰέντων b. Migne. ἰέντων D. Edd. 8. δὲ pro δ' ἂν D. 10. ἡμῖν assumptum ex B.D. 11. καὶ τῷ σ. ὑμῶν τί ἐνδύσεσθε accesserunt ex B.D. 12. Α τὴν ad τὴν transilit D. τοῦ assumptum ex B. 13. αὐτῆς pro αὐτοῦ Edd. 15. μᾶλλον pro οἶμαι D. 17. καταθρήσωμεν D. καθολικῆς D. 18. ἔστι pro ἂν εἶεν D. 19. συμβεβ. τοῖς Ἰουδ. inv. ord. D. 20. ἀβουλήτου D. Edd. ἀφορήτου B. κατηχθισμένοι B. κατισχημένοι D. κατηχθήμενοι Edd. 21. ἐκ- τίνυντες] Sic correxi ex D. qui ἐκτινύντες dat. ἐκτίνοντες Edd. 25. τε prius om. B. habet D. 26. τῶν et ἔτι assumpta ex D.

νεῶν ὁράται προστεταχώς, ξύλα τε προσεπιδούς τὰ ἐκ τοῦ
 Λιβάνου καὶ χρημάτων πόρους· οἱ δὲ ὀκνηροὶ καὶ βραδεῖς
 ἦσαν ἔτι περὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὰ θυμῆρή Θεῶ. ἠλίσκοντο
 δὲ καὶ προφασισταὶ λέγοντες Οὐχ ἦκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκο-
 b δομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου. ὑπέστρωτο δὲ καὶ ἡ σύμπασα 5
 γῇ τῷ πεπλανηκότι καὶ τυραννήσαντι σατανᾷ, καὶ ἦν
 αἰχμάλωτος, σεσαγηνευμένη πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἁμαρτίας.
 καὶ ὑπὸ γε τοῦ μὴ εἰδέναι τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα
 Θεὸν καὶ τῶν ὅλων Δημιουργόν. ἀλλ' ἐξείλετο Θεὸς ἐν
 Χριστῷ τὰ τῆς δουλειᾶς διαρρήξας δεσμά. δι' αὐτοῦ γὰρ 10
 πεποδηγήμεθα, καὶ διατριβὰς ἀφέντες τὰς παρ' ἐχθροῖς, καὶ
 τὴν πολυθῆον πλάνησιν οἶά τινα γῆν ἄλλοφύλων ἀπολε-
 λοιπότες. ἀνεδράμομεν εἰς Σιών, τὴν νοητὴν δηλοῦν, του-
 τέστι τὴν Ἐκκλησίαν.
 c Ἄθρει γὰρ ὅπως ἡμῖν ὡς ἐν Ἰησοῦ τε καὶ Ζοροβάβελ 15
 διαγράφεται Χριστός. ἦν μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ὁ Ζοροβάβελ
 ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς. ἀνατέταλκε δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ταῦτάροι καὶ βεβασίλευκεν ἐπὶ τὸν
 Ἰσραὴλ. οὕτω γὰρ που φησὶ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “ Ἐγὼ
 “ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιών ὄρος τὸ ἅγιον 20
 “ αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου.” ἦν δὲ δὴ καὶ
 ὁ Ἰησοῦς ἐκ φυλῆς τε καὶ αἵματος τοῦ Λευὶ, κατωνόμαστο
 δὲ καὶ μέγας ἱερεὺς· γέγονε δὲ καὶ ἡμῶν ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς,
 εἰαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἱεουργῶν, ὡς ἄμωμον ἱερεῖον, ὡς ἄμωνον
 d ἀληθινὸν εἰς ὁσμὴν εὐωδίας ἀνατιθεὶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. 25
 πιστώσεται δὲ πως τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον ἰσχυροπεῖν ἐλο-
 μένοις καὶ αὐτῇ τῶν ὀνομάτων ἢ διασάφησις, ἥγουν ἐρμηνεία.

Ps. ii. 6.
 ὁ

1. νεῶν D. Edd. ναὸν B. προσεπιδούς B. προσεπιδιδούς iid. προσεπιδιδούς (sic) D.
 3. ἔτι om. D. πληροῦν] + καὶ ποιεῖν D.
 4. λέγοντες
 5. ὁ καιρὸς transponant Edd.
 7. αἰχμάλωτος] + καὶ D. ταῦτάροι Edd.
 8. τε assumptum ex B.D.
 12. πλάνη D. Statim ὅσον Edd. ἄλλοφύλων
 accessit ex B.D. τῶν prae-mittit D.
 13. τουτέστι om. D.
 10. γραφέται B. μὲν om. D.
 17. ἐξ αὐτῆς καὶ D. οὐχ ἐτέρων Edd.
 18. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B.D.
 20. ἐπ' αὐτοῦ—
 πρόσταγμα Κυρίου B.D. καὶ τὰ ἐξῆς Edd.
 22. ὁ assumptum ex D.
 κατωνόμασται Edd.
 26. πως retinui ex Edd. deest in B. ὅθεν καὶ
 πιστώσεται pro π. δέ πως D.

δηλοῖ μὲν γὰρ ὁ Ζοροβάβελ ῥύσις μετατεθειμένη Σαλαθιήλ
 γεμὴν Ἐκκλησίαις Θεοῦ. ἔφη δέ που καὶ ὁ Χριστός “ Ἰδοὺ
 “ ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ’ αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χει-
 “ μάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν.” ἔστι μὲν γὰρ ὁμολο-
 5 γουμένως αὐτὸς ὁ χειμάρρους τῆς τρυφῆς, καὶ οἶον τῆς
 εἰρήνης ἢ ῥύσις. ἀλλ’ ἐκκέκλικεν εἰς ἡμᾶς, καὶ μονονουχὶ
 μετατέθεται καταλελοιπὸς τὸν Ἰσραὴλ. κεχώρηκε δὲ, ὡς c
 ἔφην, εἰς τοὺς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένους, τοῖς ἄνωθεν καὶ πνευ-
 ματικοῖς ἀγαθοῖς ἀμφιλαφῇ τὴν χύσιν εὖ μάλα δωρούμενος.
 10 Ἰησοῦς δὲ πάλιν “ ἰαὼ σωτηρίαν” ὑποδηλοῖ, καὶ μὴν καὶ
 Ἰωσεδὲκ “ ἰαὼ δικαιοσύνην.” ἰαὼ δὲ ἐστὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός.
 γέγονε δὲ ἡμῖν ὁ Χριστὸς σωτηρία τε καὶ δικαιοσύνη παρὰ
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. σεσώσμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ τὸ τοῦ
 θανάτου φυγόντες λίνον, καὶ δεδικαιώμεθα διὰ πίστεως, τὴν
 15 καθ’ ἡμῶν τυραννήσασαν ἀμαρτίαν ἀποσεισάμενοι. οὐκ οὖν a 633 A.
 ἀνακομῶ γὰρ αὐθις εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς τὸν λόγον· βασιλέα
 μὲν αὐτὸν ἐν τῷ Ζοροβάβελ, ἀρχιερέα γεμὴν ὡς ἔν γε τῷ
 Ἰησοῦ καταθρήσομεν. πλὴν ὁράτω πάλιν ὁ χρηστομαθῆς
 τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀναπεπτωκὸς εἰς τὸ ῥάθυμον καὶ εἰς τὸ
 20 ἐλέσθαι πονεῖν τὰ πρὸς σύστασιν τοῦ θείου ναοῦ, τουτέστι
 τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ· προσεπαθρεῖτω δὲ τούτοις καὶ τὸ
 πρόθυμον τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸ πολὺ λίαν διεγνηγεργμένον εἰς b
 φιλεργίας. Δαρεῖος μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἐγείρεσθαι τε προσ-
 τέταχε τὸν νεῶν, καὶ τὰ εἰς δόξαν πληροῦσθαι τοῦ πάντων
 25 κρατοῦντος Θεοῦ· οἱ δὲ ἦσαν ὀκνηροὶ καὶ ἀφιλεργέστατοι,
 καὶ τῶν ἀνδανόντων Θεῷ τὰ οἰκεία προτιθέντες, καὶ πολὺ

1. ὁ assumptum ex D.

6. ἡμᾶς D. ὑμᾶς Edd.

8. τοῖς ἄνωθεν

καὶ πνευματικοῖς ἀγαθοῖς D. τοῖς ἄνωθεν καὶ πνευματικοῖς ἀγαθοῖς B. τούτοις ἄν. καὶ

πνευματικοῖς ἀγαθοῖς Edd

9. δωρούμενος] διορθούμενος D.

10. πάλιν

assumptum ex D. καὶ alt. om. D.

11. ἰαὼ prius] + καὶ Edd.

invitis B.D. δέσται (sic) D.

12. τε assumptum ex D.

13. τοῦ prius

om. D. ἐν αὐτῷ] δι’ αὐτοῦ D.

15. ἡμᾶς Edd. ἀποσεισάμενοι B.D.

ἀποδυσάμενοι iud.

16. ἀρχῇ iud.

17. δὲ προ γεμὴν D. ὡς et

γε accesserunt ex B.D.

18. χριστομαθῆς B.

19. εἰς τὸ ῥάθυμον

καὶ εἰς τὸ B.D. εἰς τὸ ῥάθυμον, καὶ εἰς τὸ μὴ Edd.

21. προσπαθρεῖτω B.

22. εἰς φιλ. διεγνηγεργμένον inverso ordine D.

23. τε om. D.

Ps. ix.
38.S. Luc.
xiv. 16-
24.

Ps. cxl.

4.
S. Luc.
xiv. 18,
20.S. Matth.
xxii. 5.

Ib. xx. 16. d

Ps. xvii.
44-46.

λίαν διανενευκότες ἐπὶ τὰ γεωδέστερα. οἴκους γάρ φησι
κατεσκεύαζον κοιλοστάθμους. τοιγάρτοι φησὶν ὁ θεσπέσιος
Δαυεὶδ περὶ τῶν ἐθνῶν “Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσή-
“κουσας Κύριε· τῇ ἐτοιμασίᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε
“τὸ οὖς σου.” ἐτοιμότεροι γὰρ εἰς τὸ πιστεύειν οἱ ἐξ ἐθνῶν, 5
c ὁκνηροὶ δὲ λίαν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ. ἰδοὺς δ’ ἂν ὁ φημι καὶ ἐν
εὐαγγελικοῖς συγγράμμασιν, ἥτοι παραβολαῖς. ἔτρεχον μὲν
γὰρ οἱ δειπνοκλήτορες, συναγείροντες εἰς τοὺς γάμους· οἱ δὲ
οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν, ἐπλάττοντο δὲ “προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις.”
ὁ μὲν γὰρ ἔφασκεν “Ἀγρὸν ἠγόρασα” ὁ δὲ “Γυναικᾶ 10
“ἔγλημα” ᾧ ᾗχοντο δὲ καὶ ἕτεροι πρὸς τὴν ἐμπορίαν αὐτῶν.
οὐκοῦν κέκληνται καὶ εἰσέδραμον εἰς τοὺς γάμους οἱ ἐν ταῖς
ὁδοῖς, οἱ παρὰ τοῖς φραγμοῖς ἡρρημένοι, καὶ γεγόνασιν ἀληθῶς
οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. οὕτω καὶ ἔφασκεν
ὁ Χριστὸς διὰ φωνῆς Δαυεὶδ περὶ τε τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ 15
καὶ τῶν ἐθνῶν “Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν
“ὥτιον ὑπήκουσέ μου· υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ
“ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχώλανε ἀπὸ τῶν τριβῶν
“αὐτῶν.”

7 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς 20
8 τὰς ὁδοὺς ὑμῶν· ἀνάβητε ἐπὶ τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα καὶ
οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ καὶ ἐνδοξα-
9 σθήσομαι, εἶπε Κύριος. ἐπεβλέψατε εἰς πολλὰ, καὶ ἐγένετο
c ὀλίγα· καὶ εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐξεφύσησα αὐτά.

1. λίαν assumptum ex D.

2. ἐσκεύαζον Edd. ὁ θεσπέσιος assumptum ex B.D.

3. εἰσήκουσας Κύριε B. Syr-Hex. cf. Glaph. 101 a. ubi est diversitas MSS. εἰσήκουσε Κύριος D. Edd. (A.V.)

4. αὐτοῦ D. Edd. (Alex.) cf. Glaph. l. c. (v. l.) 92 c. (v. l.) in S. Joannem 603 b. (v. l.) 6. δ’ ἂν] γάρ D.

10. ἔφασκεν] + ὅτι D. 13. καὶ pro οἱ iid. ἡρρημένοι D.

15. φωνῆς] + τοῦ Edd. invito D. 16. Haec εἰς ἀκοὴν ὥτιον ὑπήκουσέ μου et υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχ. ἀπὸ τῶν τριβῶν αὐτῶν accesserunt ex B.D.

17. με pro μοι D. 21. ἐπὶ D. (Alex. XII.) εἰς Edd. (Vat. 8) καὶ alt. assumptum ex B.D. (8 Alex. XII.)

23. ἐγένετο B.D. (Vat. 8) ἐγένοντο Edd. (Alex.) 24. εἰσηνέχθη D. Edd.

εἰσηνέκατε B.

Phil. iii.
1.

Συχνὴν ποιεῖται τὴν ὑπόμνησιν, συντελοῦν τὸ χρῆμα εἰς
 ὄνησιν εἰδὼς τοῖς ἀκροωμένοις. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος
 ἐπιστέλλει τισὶ "Τὰ αὐτὰ γράφειν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν,
 " ὑμῖν δὲ ἀσφαλές." κατανοήσατε τοίνυν φησὶν εἰς τὰς ἐαν-
 5 τῶν ὁδοὺς, ἃς πεποιήσθε νῦν. ποῖαι δὲ αὐταί, διατρανοῖ
 παραχρήμα Ἐπεβλέψατε εἰς πολλὰ καὶ ἐγένετο ὀλίγα, καὶ
 εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐξεφύσησα αὐτά. ἀφημαρτήκασι
 μὲν γὰρ ἐλπίδος τῆς ἐπὶ γε φημὶ τῷ ἐλέσθαι γηπονεῖν.^a 634 A.
 μακροὺς γὰρ ἰδρῶτας δεδαπανηκότες, ὀλίγα μόλις συνεκο-
 10 μίσαντο. πλὴν ἐστέρηνται καὶ τούτων· ἐκπεφύσχηται γὰρ,
 τουτέστιν, γεγόνασιν ἐτέρων, καὶ ἥκιστα μὲν αὐτοῖς, δεδα-
 πάνηνται δὲ μᾶλλον τοῖς πλεονεκτεῖν εἰωθόσιν. εἰκαῖον οὖν
 ἄρα τὸ σπουδάσμα καὶ ὁ πόνος αὐτοῖς, ὅτι μὴ μᾶλλον ἀπο-
 περαίνειν ἤθελον τὸ τῷ Δεσπότῃ δοκοῦν, καὶ τῆς εἰς τὰ
 15 ἀμείνω φιλεργίας τὴν εἰς τὰ αἰσχίῳ καὶ γεωδέστερα προὔρ-
 γιαυτέραν ἐποιοῦντο φροντίδα. ἄρ' οὖν ἀνουθέτητον ἀφήκε
 τὸν Ἰσραὴλ, οὐ παρέδειξε τοῖς πεπλανημένοις τῆς ἐπανορ-
 θώσεως τὴν ὁδόν; καὶ μὴν καὶ τοῦτο καταθρήσομεν εὐθύς
 γεγονός. ἔφη γὰρ ὅτι Ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα
 20 καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον καὶ ἐνδοξασθήσομαι πάλιν ἐν αὐτῷ,
 καὶ εὐδοκήσω, τουτέστι, προσδέξομαί τε καὶ ἐπαινέσω τὰς
 τῶν εἰς τοῦτο πεπονηκότων σπουδὰς τε καὶ προθυμίας.

Καλὸν οὖν ἄρα καὶ ἀνδάνον τῷ Θεῷ τὸ ἐπείγεσθαι
 πληροῦν τὰ ὅσαπερ ἂν φαίνονται χρήσιμά τε καὶ ἀναγ-
 25 καῖα πρὸς σύστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς οἰκοδο-
 μὴν αὐτῆς. δράσομεν δὲ τοῦτο, καὶ λίαν ἐμφρόνως,

1. τὴν assumptum ex B.D. τὸ χρῆμα εἰς ὄνησιν hoc ordine B.D. 2. Haec
 καὶ ὁ θεσπέσιος assumpta ex B. καὶ ὁ μακάριος D. 3. γράφειν] + ὑμῖν
 Edd. invitis B.D. 7. εἰσηνέχθη habent B.D. 8. γηπονεῖν D.
 Edd. πονεῖν B. 13. ἀποπ. ἤθελον hoc ordine B.D. 14. δεσπότη D.
 Edd. νόμῳ B. τὸ ἄμεινον D. 15. αἰσχιστα D. 16. οὖν] +
 οὐκ Edd. 17. οὐ παρέδειξε B.D. παρέδειξε δὲ Edd. 18. καὶ alt.
 assumptum ex D. εὐθύς B.D. εὖ Edd. 22. εἰς τοῦτο τῶν inverso
 ordine D. 23. τῷ om. D. ἐπείγεσθαι πληροῦν om. B. habet D.
 24. τὰ assumptum ex D. 26. αὐτῆς] + ταῦτα ἐπείγεσθαι
 πληροῦν B.

οἶον ὕλην χρεωδεστάτην συλλέγοντες, καὶ ὡς ἐκ δρυμοῦ κόπτοντες ξύλα τὰ ἐν τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ πνευματικὰ θεωρήματα· δι' ὧν ἂν τις ἀσφαλῇ καὶ ἐρηρισμένην ποιήσαιο τὴν ἐπὶ Θεῷ δόξαν ἥτοι διάληψιν, καὶ εὖ ἔχοντα καὶ πεποιημένον ἐξόχως ἀποφανεῖ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας 5 τὸν τρόπον· ἀποκομιεῖ δὲ πρὸς τοῦτω καὶ εἰς εἰδήσιν ἀκριβῆ τῆς πνευματικῆς εὐτεχνίας, καὶ τῆς ἐν ἧθει καὶ τρόποις νοουμένης ἐπιεικειας. διὰ τοι τούτων οἰκοδομεῖσθαί φαμεν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας πράττεσθαι σύστασιν.

Ἐρῶ δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ ἕκαστος ἡμῶν ναὸς ἂν 10 νοοῖτο καὶ οἶκος Θεοῦ. κατῳκήκε γὰρ ἐν ἡμῖν Χριστὸς διὰ τοῦ Πνεύματος· καὶ ἐσμέν ναοὶ Θεοῦ ζῶντος, κατὰ τὰς γραφάς. οὐκοῦν καὶ ἕκαστος ἡμῶν οἰκοδομεῖτω τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν διὰ πίστεως ὀρθῆς, αὐτὸν ἐχέτω θεμέλιον τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, τὸν ἐντιμον ἀληθῶς· προσεπαγέτω 15 δὲ τούτοις καὶ ὕλην ἑτέραν, τὴν ὑπακοὴν δὴ λέγω, καὶ τὸ εἰς πᾶν ὀτιοῦν εὐήνιον, τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὑπομονὴν, τὴν ἐγκράτειαν. συναρμολογούμενοι γὰρ οὕτω “διὰ πάσης ἀφῆς “τῆς ἐπιχορηγίας,” “εἰς ναὸν ἅγιον ἀναβησόμεθα καὶ εἰς κα- “τοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.” οἱ δὲ βραδεῖς εἰς πίστιν, 20 ἢ καὶ πιστεύσαντες μὲν, ὀκνηροὶ δέ πως ἔτι πρὸς ἀπόστασιν τὴν ἐκ παθῶν τε καὶ ἁμαρτίας καὶ φιληδονίας κοσμικῆς, δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο μονονουχὶ καὶ κεκράγασιν “Οὐχ ἥκει ὁ 635 Δ. a “καιρὸς τοῦ οἰκοδομήσαι τὸν οἶκον Κυρίου” ταύτητοι καὶ περιπίπτουσι ταῖς τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἐνδείαις, καὶ νοηταῖς 25 ἀκαρπίαῖς, καταφθίνοντος ἐν αὐτοῖς τοῦ νοῦ, καθάπερ τινὸς γῆς, ὡς μήτε σῖτον ἔχειν, τουτέστιν ἰσχὺν, μήτε μὴν οἶνον,

2 Cor.
vi. 16.

Eph. iv.
16; ii.
21, 22.

Supra
ver. 2.
635 Δ.

1. χρεωδεστάτην Edd.

ἀποφαίνοι D.

7. τῆς prius assumptum ex D.

ἐκαστος transilit D.

13. καὶ assumptum ex B.

pro καρδίαν D. διὰ] + τῆς D.

ὀρθῆς D. Edd. ἀγαθῆς B.

assumpta ex B.D. θεμέλιον post Χριστὸν transp. D.

παγέτω B. Statim δὲ om. D.

21. καὶ om. D.

23. αὐτὸ D. αὐτοῦ Edd.

καὶ om. D. Statim κεκράγασιν B.

κεκραγῶτα (sic) D. κεκράγουσιν Edd.

25. παραπίπτουσι iud.

5. πεποιημένα iud. ἐξόχως D. Edd. εἰκότως B.

10-13. Ab ἕκαστος ad

ἐκαστος transilit D.

14. σωτηρίαν

τῶν ὅλων et Χριστὸν

15. προσυ-

21. καὶ

23. αὐτὸ D. αὐτοῦ Edd.

καὶ om. D. Statim κεκράγασιν B.

κεκραγῶτα (sic) D. κεκράγουσιν Edd.

24. οἶκον] ναὸν D.

25. παραπίπτουσι iud.

ὁ ἐστὶν εὐφρυσύνῃς σύμβολον. γέγραπται γὰρ ὅτι “ ἄρτος
 “ στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου· καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν
 “ ἀνθρώπου.”

Ps. ciii.
 15.

Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἡ
 5 ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
 διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ ὑποστελεῖται
 τὰ ἐκφόρια αὐτῆς ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν
 γῆν καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον καὶ
 ἐπὶ τὸ ἔλαιον καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ καὶ ἐπὶ τοὺς
 10 ἀνθρώπους καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν
 χειρῶν αὐτῶν.

Οὐκ ἔα τῶν θείων καταρράθυμουντας ἐκτόπως ποιέισθαι
 τὰ σφῶν ἐν ἀμείνοσι, καὶ τῶν εἰς δόξαν αὐτοῦ προτάττειν
 τὰ γεωδέστερα· ἀναπείθει δὲ μᾶλλον ἐννοεῖν, ὥς εἰ μὴ
 15 κέοιτο καλῶς τὰ ἀσυγκρίτως ὑπερκείμενα, οὐδ' ἂν τοῖς
 μείοσιν ἔποιτο τὸ εὖ κείσθαι πώποτε, καὶ ἐν οἷς εἶναι βε-
 βούληνται. ταύτητοί φησιν Ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἐστὶν
 ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, διὰ
 τοῦτο συμβήσεται τοῦτό τε κακείμενον, δι' ὧν ἂν εὐθὺς κατα-
 20 φθίνοιτο τὰ ἐν ἀγροῖς, οὐρανῷ μὲν δρόσον οὐ καθιέντος ἔτι,
 γῆς δὲ τὴν οἰκείαν ἀνακοπτούσης ἰσχὺν, καὶ μὴν καὶ ῥομ-
 φαίας ἤγουν ὀργῆς ἐπενηνεγμένης, ληΐοις τε ὁμοῦ καὶ ἀμπέ-
 λοις συναυαινομένης ἐλαίας, καταβοσκομένης τε πρὸς τούτοις
 ἀνθρώπους τε καὶ κτήνη.

25 Οὐκοῦν τοῖς ὀκνουσιν ἀποπληροῦν τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ,
 καὶ τὰ δι' ὧν ἂν ὀρῶτο συνεστηκῶς ὁ οἶκος αὐτοῦ, τουτ-

1. ὁ D. Edd. ὅς B.

2. Α καρδίαν ad καρδίαν transilit D.

5. τὸν—

ὑποστελεῖται om. D.

7. Haec ἐφ' ὑμᾶς assumpta ex B. (22. al.) desunt in D.

8. καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον om. B.

9. Haec ἐπὶ πάντα assumpta ex B. (22.

al.) desunt in D. ἐκφέρη Edd. (26.)

12. ποιέισθαι] + τε B. deest

in D.b.

16. ἔψοιτο D.

19. συμβήσεται τοῦτό τε B.D. τὸ Edd.

εὐθὺς om. D.

21. Clausula καὶ μὴν καὶ—ἐπενηνεγμένης et ληΐοις—ἐλαίας

inter se transposuerunt Edd.

(sic) ἐπενηνεγμένης pro ὀργῆς ἐπεν. D.

22. ἐξ pro ἤγουν Edd. Statim ἐορτῆς

26. τὰ om. D. συνεστηκὸς D.

ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, οὐτ' ἂν δρόσος γένοιτο πνευματικὸς, τουτέστι παράκλησις ἡ ἐξ οὐρανοῦ ψυχὰς καὶ καρδίας καταπαινύουσα· οὔτε μὴν ἡ ἀπὸ γῆς εὐκαρπία, τουτέστι, ^e τὰ διὰ σώματος κατορθώματα· οὐ σῖτες, οὐκ αἶνες, οὐκ ἐλαίου χρήσις. ἀνίσχυες γὰρ πάντα τε καὶ πάντως ἔσονται, καὶ τοῦ κατευφραίνεσθαι μακρὰν, καταπαιανθεῖν δ' ἂν οὐδαμῶς ἐλαίῳ τῷ νοητῷ τῷ τῆς ἀγαλλιάσεως, καὶ ἀπαξιαπλῶς ἄγευστοι καὶ ἀμέτοχοι τῆς εὐλογίας ἀπομενουσι τῆς διὰ Χριστοῦ· καὶ πρὸς γε δὴ τούτοις ὑπενεχθήσονται τῇ ῥομφαίᾳ, καὶ ἄμισθον παντελῶς ὑπομενουσι πόνον, καὶ εἴ τις αὐτοῖς ¹⁰ ἐπιεικείας ἐπιτηδεύοιτο τρόπος. στεφανοῦνται γὰρ οὐδεὶς, “ἐὰν “ μὴ νομίμως ἀθλήσῃ,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν ἡγώ-
636 A. ^a μεθα περισπούδαστον καὶ τῶν ὅτι μάλιστα σεπτῶν τὴν εἰς τὰ ἀμείνω σπουδὴν· τετάχθω δὲ καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν μείονι λόγῳ, καὶ ἴτω κατόπιν τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ. καὶ οὐχὶ δὴ ¹⁵ μόνον ἐστίαί, καὶ χρήματα, καὶ τὰ εἰς δόξαν κενὴν, ἀλλὰ γὰρ καὶ γένη, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ πατέρες. οὕτω γάρ που φησὶ καὶ ὁ Χριστὸς “Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, “ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν ²⁰ “ αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.”

2 Tim.
ii. 5.

S. Matth.
x. 37, 38.

12 Καὶ ἤκουσε Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιήλ ὁ ἐκ φυλῆς Ἰουδα, καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ κατὰ-
b λοιποὶ τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν καὶ τῶν λόγων Ἀγγαίου τοῦ προφήτου, καθότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν ²⁵

1. ἐκκλησία] + Θεοῦ D. πνευματικὴ D.
 5. χρήσις D. Edd. κρίσις B. Statim ἀνίσχυες B. ἀνίσχυροι D. Edd.
 7. Haec τῷ τῆς ἀγαλλιάσεως accesserunt ex D.
 11. ἐπιτηδεύοιτο D. Edd. ἐπιτηδεύεται B.
 12. γένος pro γεγραμμένον (sic) Edd. ἡγούμεθα iud.
 15. Θεοῦ et δὴ assumpta ex B.D.
 18. καὶ assumptum ex D.
 19-21. Haec καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν—ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος accesserunt ex B.D.
 22. ὁ alt. assumptum ex B.D. (Alex.)
 25. λόγων] + τοῦ Edd. (Vat.) inuitis B.D.F. (≈ Alex. XII.) αὐτὸν] + ὁ Edd.

13 Καὶ εἶπεν Ἀγγαῖος ὁ ἄγγελος Κυρίου τῷ λαῷ Ἐγὼ εἰμι μεθ'
 e ὑμῶν, λέγει Κύριος.

Ὅρα ταῖς εἰς τὰ ἀμείνω μεταστάσεσι παρομαρτοῦσαν
 εὐθὺς τὴν φιλανθρωπίαν. συμμεθίσταται γὰρ οἷονί πως
 ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τοῖς μετανοεῖν ἡρημένοις, συνείναι τε 5
 σφίσι κατεπαγγέλλεται, οὐ τί ἂν γένοιτο τὸ ἰσοστατοῦν ;
 Θεοῦ γὰρ συνόντος, ἅπαν μὲν ἡμῖν ἐκποδὼν οἰχίσεται
 βλάβος, εἰσβαλεῖ δὲ πάντως τὰ ἀγαθὰ, καὶ βεβηκότες εὐθὺς
 637 A. a οἱ τῆς εὐημερίας ἀναφανοῦνται τρόποι, καὶ πᾶν ὅτιοῦν τῶν
 ἡδίστων συμβήσεται. εἰ δὲ δὴ φάσκοι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν 10
 ἄγγελον Κυρίου τὸν Ἀγγαῖον, οἰέσθω μηδεὶς ἄγγελον μὲν
 εἶναι κατὰ φύσιν αὐτόν, γεννηθῆναι δὲ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον
 ἐκ γυναικός· ἀπόπληκτον γὰρ κομιδῇ τὸ ὧδε νοεῖν· οἰησό-
 μεθα δὲ μᾶλλον, εἴπερ ἐσμὲν ἐν καλῷ φρενὸς καὶ νοῦ βλέ-
 ποντος εἰς τὸ ἀτρεκές, ἀπὸ τοῦ ἀγγέλλειν ἄγγελον εἰρῆσθαι 15
 καὶ ὀνομάζεσθαι. ἐπεὶ τὸ λυποῦν οὐδὲν καὶ εἰς ἐτέραν ἡμᾶς
 ἀτοπίαν ἐκβαίνοντας, ἀγγέλους ὑπάρχειν ὁμολογεῖν τῇ φύσει
 Hiob i. b καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τῷ Ἰωβ τά τε ἐν ἀγροῖς παρὰ τε
 τῶν ἱππέων συμβεβηκότα, καὶ μὴν καὶ ὅτι τεθνᾶσιν οἱ παῖδες
 αὐτοῦ κατασεσεισμένης τῆς οἰκίας. εἴρηται δὲ καὶ ὁ τοῦ 20
 Es. ix. 6. Θεοῦ Λόγος “Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος.” ἀπήγγειλε γὰρ
 ἡμῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. οὐκοῦν ἀπὸ τοῦ
 ἀγγέλλειν ἄγγελος, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως, εἰ ἐπ' ἀνθρώπων
 λέγοιτο τυχὸν ἢ κλῆσις, ἀπὸ γε τοῦ εἶναι κατὰ φύσιν οὐχ
 ὅπερ ἡμεῖς.

1. ὁ om. D. habent B.F. Edd. (36. al.) τῷ prae-mitt. ἐν ἀγγέλοις [τοῦ Edd. (Co.)] Κυρίου Edd. (8 Vat.) deest in B.D. (Alex. XII.) 3. τὸ pro τὰ D.

7. γὰρ] + ἡμῖν Edd. invitis B.D. μὲν assumptum ex B.D. 10. φάσκει D.

11. μὲν accessit ex D.b. 12. ἄνθρ. καθ' ἡμᾶς inv. ordine D. invito b.

13. ἀπόπληκτον γὰρ κ. τὸ ὧδε νοεῖν om. B. κομιδῇ om. D. invito b. νοεῖν b.

Edd. φρονεῖν D. 14. εἴπερ—ἀτρεκές om. B.b. habet D. 17. ἀτοπίαν

ἐκβαίνοντας D. Edd. ἐκβαίνοντας ἐννοίαν B. 18. τε alt. assumptum ex D.

19. μὴν καὶ om. D. 20. αὐτοῦ D. αὐτῷ Edd. 22-25. οὐκοῦν ἀπὸ

usque ad fin. schol. om. B. 23. ἀγγέλειν D. Statim ὁ addit D.

24. οὐχ ὅπερ hoc ordine D.

Καὶ ἐξήγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ ἐκ 14
φυλῆς Ἰούδα καὶ τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ τοῦ ἱερέως ε
τοῦ μεγάλου καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων παντός τοῦ
λαοῦ, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου
5 παντοκράτορος Θεοῦ αὐτῶν, τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός
τοῦ ἔκτου.

Πεφόβηνται μὲν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου Κυρίου. Supra
ver. 12.
πλὴν ἄθρει μοι πάλιν, ὥς οὐ πρότερον κεχωρήκασιν εἰς γε
τὸ ἐλέσθαι δρᾶν τὰ ἀνδάνοντα τῷ Θεῷ, εἰ μὴ καὶ γέγονε d
10 μετ' αὐτῶν, καὶ ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα αὐτῶν. εἰσόμεθα δὴ οὖν
κάντευθεν, ὅτι κὰν εἰ ἔλοιτό τις τὸ ἐβελουργεῖν εἰς τὸ ἀγαθόν·
κὰν εἰ ἐν προθυμίαις γένοιτο ταῖς τοιαῖσδε τυχόν, ἀλλ' οὐδὲν
ὅλως ἀποπερανεῖ, μὴ οὐχὶ συνόντος τε αὐτῷ τοῦ Θεοῦ καὶ
διανιστάντος εἰς εὐτολμίαν, καὶ καταθήγοντος εἰς τὸ τλη-
15 παθές, καὶ τὸν ἐπὶ ταῖς φιλεργίαις ἀποκείροντος ὄκνον.
τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν τὸ θεῖον
πεπιστευμένων κήρυγμά φησιν ὅτι “περισσότερον αὐτῶν I Cor.
xv. 10.
“πάντων ἐκοπίασα” προσεπῆγαγε δὲ πανσόφως “Οὐκ e
“ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.” καὶ μὴν
20 καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις “Χωρὶς ἐμοῦ,”
φησὶν, “οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.” αὐτὸς γὰρ ἡμῶν ἡ
ἔφεσις καὶ ἡ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν προθυμία, αὐτὸς
ἡ ἰσχύς, καὶ συνόντος μὲν ἡμῖν εὐδοκιμήσομεν, ἑαυτοὺς
οἰκοδομοῦντες “εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ S. Joan.
xv. 5.
25 “ἐν Πνεύματι” ἀποφοιτῶντος δὲ καὶ νοσφιζομένου, πῶς
ἂν ἐνδοιάσειε τις, ὅτι καὶ ἀπρακτῆσομεν ὄκνω τε καὶ ἀνανδρίᾳ a 638 A.
νικώμενοι, καὶ ὥς ἀκερδῇ τὸν πόνον ἀποσειόμενοι ;

4. τὰ assumptum ex B. (Alex. XII.)

μηνός D.

ex B. deest in D.

18. πανσόφως] σαφώς D.

assumptum ex B.D.

τῷ D.

7. προσώπου] + τοῦ D.

14. διανιστάντος D.

accesserunt ex B. ὁ σοφώτατος D.

18. πανσόφως] σαφώς D.

assumptum ex B.D.

26. ἀνδρία (sic) D.

5. τῇ om. D. τοῦ ἔκτου

13. τε assumptum

16. Haec ὁ θεσπέσιος

17. αὐτῶν πάντων hoc ordine B.D.

19. δὲ B.D. μόνος Eddl.

24. τοῦ assumptum ex B.D.

22. καὶ

25. ἐν] +

Πλὴν ὅρα τοὺς πάλαι διὰ πολλὴν ἀπείθειαν ὑποπεσόντας ὀργῇ, λοιπὸν εἰσθέοντας ἐν οἴκῳ Κυρίου καὶ ἐργαζομένους, συνόντων αὐτοῖς Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. τύπος δ' ἂν εἴη τὸ χρήμα πάλιν τῆς ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐσομένης κλήσεως τοῦ Ἰσραὴλ· οἱ καὶ ἠπειθήσαν 5 μὲν ἐν ἀρχαῖς, ταῦτητοι καὶ ἄκαρποι μεμενήκασι, δίχα ὁ δρόσου καὶ σίτου καὶ οἴνου καὶ μὴν καὶ ἐλαίου· πεπτώκασι δὲ καὶ ὑπὸ ῥομφαίαν. ἐπειδὴ δὲ πεφόβηται λοιπὸν ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ τοὺς τῶν ἀγίων προφητῶν δεδυσώπηται λόγους, συνόντα τέ σφισι τὸν τῶν ὅλων ἔξουσι 10 Θεὸν, καὶ ἐξεγερθήσεται τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ἐργάσονται δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. ἐν Χριστῷ δὲ καὶ ταῦτα· διαμορφοῦται γὰρ ὥσπερ ὡς ἐν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ· ὁμοῦ γάρ ἐστι βασιλεὺς μὲν ὡς Θεός, ἀρχιερεὺς δὲ πάλιν ὡς ἄνθρωπος, καὶ μεσίτης 15 Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· μεσιτεύει γὰρ ὁ ἱερεὺς.

Προσεπενήνεκται δὲ ἀναγκαίως καὶ τό Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἔκτου, τὸ ἀγχίστροφον τῆς γνώμης τῶν ἐξ Ἰσραὴλ εὖ μάλα καταδηλοῦν. γέγονε μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ὁ λόγος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου 20 τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς, εἰσέδραμον δὲ τοὺς ἐπὶ γε τῷ ναῷ πόρους τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἔκτου· ὡς εἶναι τὰς μεταξὺ τῆς ἀναβολῆς, ἡγουν διασκέψεως, ἡμέρας τρεῖς τε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν.

d

Κεφ. β'. Τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως, τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, 25 μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐλάλησε Κύριος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου

3. συνόντος D.

ἀρχῇ Edd.

assumptum ex B.D.

γὰρ ex B.D. ὡς ex B.

om. D.

20. Haec χειρὶ Ἀγγαίου—τοῦ βασιλέως ἐν accesserunt ex B.D.

om. D.

τῷ ε'. Edd. (Vat. 8)

5. ὃς ἠπειθήσε (omittens καὶ) D.

8. καὶ om. D. πεφόβηται] πεπτώκασι D.

10. Θεὸν, ἔξουσι Θεὸν (sic D.)

14. ὁμοῦ B.D. ὁ μὲν Edd.

17. προσεπενήνεκται D.

τῇ assumptum ex B.D.

25. τοῦ om. F. τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ B.D. (Alex. XII.) τῷ μ.

6. ἀρχαῖς D.

9. Κυρίου

13, 14. Assumpta

15. πάλιν

24. τε

τοῦ Προφῆτου λέγων Εἰπόν δι' πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ 2
Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ
τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοιπούς τοῦ
λαοῦ λέγων Τίς ἐξ ὑμῶν ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ 3
αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς ο
οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;

Ἐισφύχοντο μὲν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ μετεποιούντο
τῶν ἔργων τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἔκτου μηνὸς· εἴτ' εὐθὺς
τῇ εἰκάδι καὶ μιᾷ τοῦ ἐξῆς ἐβδόμου γέγονεν ὁ τοῦ Θεοῦ
λόγος πρὸς τὸν μακάριον Προφήτην Ἀγγαῖον. τί δὴ οὖν
ἄρα καπὶ τούτῳ λογιούμεθα, καὶ τίς ἡ πρόφασις, εἰπεῖν
ἀναγκαῖον. τληπαθεῖν ἀρξάμενοι, καὶ τῶν εἰς τὸν θεῖον a 639 A.
ναὸν ἀψάμενοι φροντισμάτων, ἐβδόμην τε καὶ εἰκοστὴν εἰς
τοῦτο λοιπὸν διατετελεκότες ἡμέραν, ὀλιγοψυχοῦντες ἡλί-
σκοντο, κάκεῖνό που τάχα διαψιθυρίζοντες ἢ ἔν γε σφίσιν
αὐτοῖς, ἢ πρὸς ἀλλήλους, ὅτι πονοῦσιν εἰκῇ· καὶ εἰ γένοιτο
τυχὸν ἀναδείμασθαι τὸν νεὼν, ἀλλ' οὖν ἔσται κατ' οὐδένα
τρόπον τῷ πρώτῳ προσεοικώς. ὁ μὲν γὰρ ἦν λαμπρὸς ἄγαν
καὶ φιλοτίμῳ χειρὶ κατεσκευασμένος, χρυσοῖς τε καὶ ἀργυ- b
ροῖς ἀναθήμασιν ἐνπρεπής· ὁ δὲ ἀκαλλῆς καὶ παντὸς κόσμου
δεδημένος καὶ τῆς ἐκ πλούτου φιλοτιμίας τητῶμενος. ἐκείνον
μὲν γὰρ τὸν πρῶτον πλούτῳ κομῶντες ἔτι κατηγλαΐζον
ἀμφιλαφῶς οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις βεβασιλευκότες κατὰ
καιροὺς, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ Σολομών· τὸν δὲ μόλις
25 ἀνανευκότες, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἰδρῶτα στάζοντες
ἔτι, ἔχοντές τε κατ' οἴκους παντελῶς οὐδὲν, οἰκοδομεῖν
προσεταιττοντο. τοιούτοις τισὶ διαλογισμοῖς νηχόμενοι καὶ

1. Εἰπόν] Sic correxi. εἶπον D. Edd.

(n Alex. XII.)

ex D.

ἐπὶ D.

17. τυχόν] λοιπὸν D.

ἄγαν om. D.

βασιτάζοντες D.

4. ὃς om. D.

10. Assumpta τὸν μακ. Πρ. ex B.D. δὴ ex B.

14. διατετελεκότες B.D. διατεταχ. Edd.

οὖν D. Edd. οὐδὲν B.

21. ἡττώμενος D.

23. τοῖς assumptum ex B.D.

27. νηχόμενοι D. Edd. ἐνεχόμενοι B.

2. τὸν assumptum ex B.D.F.

9. τῇ assumptum

11. καὶ

15. τάχα om. D.

18. προσεοικός Edd.

22. τὸν πρῶτον et ἀμφιλαφῶς

25. ατάζοντες]

ἀλύνοντες εἰργάζοντο μὲν, πλὴν ἀπρόθυμοί τε καὶ ὀκνηροὶ
 c γεγονότες κατεφωρῶντο πάλιν. ταύτητοι ὁ Θεὸς ἀσθενούν-
 τας ἐπιρρώννυσι, καὶ χρησιμωτάτην αὐτοῖς προσάγει τὴν
 πεῦσιν, εἰ δὴ τις ἄρα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ὃς ἐν δοξῇ τῇ πρώτῃ
 τὸν πάλαι τεθέαται ναόν. ὀλίγοι δὲ ἦσαν κομιδῇ καὶ γεγη- 5
 ρακότες. πεπόρθητο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὁ
 ναὸς, καὶ ἦν αἰχμάλωτος ὁ Ἰσραὴλ, ἀνείθη δὲ μόλις πεπε-
 ρασμένων ἐτῶν ἐβδομήκοντα. δυσεύρετος οὖν ἄρα καὶ
 σφόδρα πρεσβύτης ὁ καὶ πρὸ τῆς πορθήσεως ὢν, καὶ ζήσας
 ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ὑπονοστήσας αὐθις εἰς Ἱεροσόλυμα. 10
 d διὰ τοῦτό φησι Τίς ἐσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς εἶδε τὸν οἶκον
 ταῦτον ἐν τῇ δοξῇ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν, εἴτα ὄψεται τὸν ἐσόμενόν
 τέ καὶ νέον ὡς μηδόλως ὑπάρχοντα; ἔνεστι δὲ δὴ τῇ πεύσει
 μομφῇ, ὡς μὴ οἰηθέντων, ὅτι καὶ εἰεν αὐτοῖ στενοί τε λίαν
 καὶ ἐν ἐνδείᾳ χρημάτων, ἀλλ' οὖν οὐκ ἂν ἡτόνησεν ὁ Θεός, 15
 ἀρκέσει δὲ πάλιν αὐτὸς εἰς γε τὸ χρῆναί φημι πανευφημόν
 τε καὶ εὐκλεᾶ τὸν ἴδιον ἀποδείξαι ναόν.

c

- 4 Καὶ νῦν κατίσχυε Ζοροβάβελ, λέγει Κύριος, καὶ κατίσχυε Ἰησοῦ
 ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς
 τῆς γῆς, λέγει Κύριος, καὶ ποιεῖτε, διότι ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι, 20
 λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ ὁ λόγος μου ὃν διεθέμην ὑμῖν
 5 ἐξελθόντων ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφ-
 ἔστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε.

640 A. a Οὐκ ἐᾷ κατασεῖσθαι πρὸς ἀκηδῖαν, οὔτε μὴν τοῖς εἰς

1. ἐργάζοντο Aub.	2. κατεφωρῶντο D. Edd.	δ assumptum ex D.
3. χρησίμως Edd. ἐπάγει D.	5. πάλαι D. νῦν Edd.	6. πεπόρθητο B.
πεπόρθηται D. Edd.	8. οὖν] ἦν D.	Statim ἄρα assumptum ex B.D.
11. ἄνθρωπος om. D. sed cf. infra 689 d. et contra, Glaph. 56 d. habet B.		
12. ὄψεται D. οἶται Edd.	13. δὴ assumptum ex B. deest in D.	
14. μὴ assumptum ex B. deest in D.	τε om. D.	λίαν καὶ hoc ordine B.D.
15. δ assumptum ex D.	18. καὶ alt. om. Edd.	19. δ tertium om.
Edd. (23.)	20. μεθ' ὑμῶν ἐγὼ inverso ordine B. (Vat. s) invitis D.F. Edd.	
(Alex.)	21. καὶ ὁ λόγος μου—Αἰγύπτου D. (36, 51, 2, 38, 240). τὸν λόγον ὃν διεθέμην ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ Αἰγύπτου F. Edd. Neutrum habet B.	
23. θαρρείτε B.		

ὅκνον ἡττάσθαι δείμασιν· ἀνευρύνει δὲ μᾶλλον εἰς φιλεργίαν, καὶ σφριγῶσαν αὐτοῖς τὴν προθυμίαν ἐνεργάζεται· διαγυμνάζει δὲ ἅμα πρὸς πίστιν αὐτοὺς, καὶ ἐρηρυσμένους ἀποφαίνει, χρῆναι θαρρεῖν εἰπὼν, καὶ τὸ ἔτι τούτων ἐπέκεινα καὶ πολυ-
 5 ευκτότατον ἀληθῶς, συνεῖναι ὅσφι καταπαγγέλλεται· καὶ τίνα δὴ τρόπον, προσετίθει λέγων· Τὸ πνεῦμα μου ἐφέστηκε ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε.

Ἐνδοιάσεις δ' ἂν οὐδεὶς τῶν εἴσω φρενὸς ἀγαθῆς καὶ ἡ
 νοῦ βεβηκότος, ὅτι τοῖς πονοῦσι γενικῶς εἰς οἰκοδομὴν
 τοῦ θεοῦ ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, ἰσχύν τε ἅμα
 χαρίζεται καὶ δίδωσι τὸ θαρσεῖν, ὅτι καὶ συνέσται διὰ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος, καὶ πάντα αὐτοῖς ἀποπερανεῖ τὰ δι-
 ὶ ὧν ἂν δύναιτο λαμπρὸν καὶ εὐδόκιμον τὸν οἰκεῖον ἀπο-
 φῆναι βίον. οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
 5 οἰκοδομεῖν μέλλουσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις,
 καὶ εἰς ναὸν ἅγιον συναγείρειν τοὺς πεπιστευκότας ἔφασκεν
 ἀναγκαίως, ὅτι “Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας
 “ καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” ὅτι δὲ ἔμελλε συνεῖναι
 20 πάλιν αὐτοῖς διὰ τοῦ Πνεύματος, σαφηνεῖ πάλιν αὐτὸς, ποτὲ
 μὲν λέγων ὅτι “Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς”
 ποτὲ δὲ τὸν τῆς ἀφίξεως τρόπον ἐναργῆ καθιστὰς, διὰ τοῦ
 φάναι πάλιν “Συμφέρεи ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ
 “ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν δὲ
 “ ἀπέλθω, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.” οὐκοῦν σύνεστι μὲν
 25 τοῖς οἰκοδομοῦσι τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀποφοιτᾷ δὲ πάλιν καὶ

S. Matth.
xxviii. 20.

S. Joan.
xiv. 18.

Ib. xvi.
7.

1. ἀνευρύνει B. διανευροῖ D. ἀνοτρύνει Edd.

2. ἐνεργάζεται B.

ἀπεργάζεται D. ἐργάζ. Edd.

3. ἅμα D. Edd. ἀμφοτέρους manus altera,

scripturam evanidam temere, ut videtur, restituens in B. [Heyse.]

4. χρῆναι]

+ δὲ B.

8. δ' ἂν B. δὲ D. Edd. ἀγαθῆς om. D.

9. βεβηκότων D.

11. θαρσεῖν D. θαρρεῖν Edd. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος B.D. τοῦ Πν. τοῦ Ἀγ.

Edd. 12. ἀποπερανεῖ τὰ B.D. ἀποπερανεῖται Edd.

14. Haec

ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B.D.

15. ἁγίοις om. D.

17. ἰδοὺ om. D. Haec πάσας—αἰῶνος accesserunt ex D.

18. συνεῖναι

πάλιν hoc ordine B.D. 19. τοῦ] + ἁγίου D. σαφηνίζει D. πάλιν αὐτὸς ποτε

μὲν λέγων D. λέγων αὐτὸς ποτε μὲν Edd. Statim ὅτι assumptum ex B.D.

21. καταστήσας D. 22. ἵνα B.D. ἐὰν Edd.

23. οὐ μὴ ἔλθῃ D.

cf. supra 346 d. οὐκ ἐλεύσεται Edd.

24. ἀπέλθω B.D. cf. supra l. c.

πορευθῶ Edd.

25. τὸν οἶκον αὐτοῦ B.D. αὐτῷ Edd. πάλιν

assumptum ex D. δὴ pro πάλιν B.

1 Cor.
xiii. 3.

ὁλοτρόπως ἀπανίσταται τῶν κατασειόντων αὐτόν. εἶεν δ' αὖν οὗτοι πάλιν, οἱ ἐν Βεελζεβούλ λέγοντες Ἀνάθεμα Ἰησοῦν, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, καὶ ταῖς τῶν ἀπλουστέρων ψυχαῖς τὸν τῆς ἀπωλείας ἰὸν ἐγχείοντες.

6 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐτι ἅπαξ, ἐγὼ σείω τὸν 5
7 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, καὶ
συσσεΐσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν
ἐθνῶν, καὶ πλησώ τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει Κύριος
8 παντοκράτωρ· ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει
c Κύριος παντοκράτωρ.

Ἀνακομίζει τὸν λόγον ἐπὶ τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, καὶ
εἰς χρόνους τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας. τότε δὴ
κατεπαγγέλλεται καταδονήσκειν αὐτόν τε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν καὶ μέντοι καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πάντα
τὰ ἔθνη. ἔφη γὰρ ὅτι Ἐτι ἅπαξ σείω. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν τινα 15
νοῦν ὑπεμφαίνειν ἔοικε, κατὰ γε τὸ αὐτῷ μοι καλῶς ἔχειν
641 A. α δοκοῦν. οὐκοῦν ὅτε τοῖς εἰδώλοις λελατρευκότα τὸν Ἰσ-
ραὴλ, καὶ τοῖς Αἰγυπτίων ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐκτεθραμμένον
ἐλευθεροῦν ἐσκέπτετο, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν
μετακομίζειν ἤθελε, μονονουχὶ καὶ καταδονήσας ὁράται τὰ 20
πάντα, τῶν μὲν ὑδάτων εἰς αἷμα μετεσκευασμένων, οὐρανοῦ
δὲ χάλαζαν καθιέντος, τεμνομένης θαλάσσης καὶ πηγνυ-
μένων τῶν ἐν αὐτῇ κυμάτων ἐν εἶδει τειχῶν, οὐρανοῦ τὸ

Exod.
vii. sqq.

2. Ἰησοῦ D. 3. ὀρθὰ] + καὶ D. 4. ἐγχείοντες D.
5. σείω B.D. (22 al.) σεΐσω Edd. (s. A.V.) 8. πληρώσω D. (Alex.)
ἐμπλήσω F. (36.) 9. ἐμὸν---Παντοκράτωρ om. D. 13. ἐπαγγέλ-
λεται B. τε τὸν hoc ordine B. τε om. D. 14. καὶ secundum assumptum
ex D. 15. ἔτι om. D. ἅπαξ] + ἐγὼ Edd. invitis B.D. σείω B.
σεΐσω D. Edd. τοῦτο δὲ assumpta ex B. 16. αὐτῷ [αὐτῷ B.] et οὐκοῦν
assumpta ex B.D. 18. ἐκτεθραμμένον B.b. ἐντεθρ. D. Cat. Nik. in
Ps. lxxvii. Edd. 19. ἐπεσκέπτετο Cat. (Codd. duo.) 20. μετακομίζειν]
μετασκευάζειν D. καὶ om. D. habet Cat. τὰ πάντα ὁράται inverso ordine D.
22. καταπηγνυμένων D. invito Cat.

μάννα καταστάζοντος. καί τι τοιοῦτον ὁ ψαλμωδὸς ὑπεμφαίνει λέγων “Ὁ Θεὸς ἐν τῷ προπορεύεσθαι σε ἐνώπιον
 “ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, γῆ ἡ
 “ ἐσεῖσθῃ, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν.” σεσεῖσθαι δέ
 5 φαμεν τὸ τηνικάδε τὴν γῆν, οὐχ ὑπομείναςαν τὸν συνήθη
 κλόνον, ἀλλ’ ὡς ἐπισήμου γενομένης τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν
 Ἰσραὴλ, καὶ λαθούσης οὐδένα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. τοιοῦτόν
 τινα σεισμόν πάλιν ἔσεσθαι φησι κατὰ τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν ἐπιδημίας καιρὸν, ὡς οὐδενὸς ἀγνοήσῃν μέλλοντος τὰ
 10 δι’ αὐτῆς κατορθώματα. ἔγνω μὲν γὰρ ὁ οὐρανὸς τὸ μυστή-
 ριον, καὶ τούτου μάρτυς ὁ Παῦλος λέγων “Ἰνα γνωρισθῇ
 “ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ
 “ τῆς Ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ, κατὰ πρό-
 “ θεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
 15 “ Κυρίῳ ἡμῶν.” ἔγνω δὲ ὁμοίως καὶ ἡ σύμπασα γῆ, καὶ
 ἡ θάλασσα, τουτέστιν αἱ νῆσοι. τίς γὰρ ὅλως τῆς εἰς
 τοῦτο γνώσεως ἀμοιρήσας ὁράται; ποία θάλασσα, ποῖον
 ἔθνος, ποία μοῖρα τῆς ὑπ’ οὐρανόν; κεκήρυκται “τὸ εὐαγ-
 “ γέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη,” κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν.
 20 ἔτι τοίνυν φησὶν ἀπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ
 τότε ἤξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ πλήσω τὸν οἶκον
 τοῦτον δόξης. πλείστοι γὰρ ὅσοι καὶ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ
 λαμπροὶ καὶ ἀπόλεκτοι γεγόνασιν οἱ πεπιστευκότες, καὶ ὡς
 ἐν τάξει λαμπρῶν ἀναθημάτων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ
 25 συναγηγερμένοι, καὶ δόξαν αὐτῷ διὰ τούτου προσάπτοντες,

Ps. lxxvii.
8, 9.Eph. iii.
10, 11.S. Marc.
xiii. 10.

1. καταστάζοντος D.b. Cat. Nik. Edd. κατασκεδάζοντος B. Statim καί τι B.D.b.
 καίτοι Edd. ὑπεμφαίνει B.D. ὑποφ. b. Edd. 2. προπορεύεσθαι B.D.
 Edd. ἐκπορεύεσθαι b. (Vat. &c.) 3. τῇ] γῆ D. 7. τῆς om. D.
 8. πάλιν σεισμόν inv. ord. D. κατὰ assumptum ex B.D.b. ἐπιδημίας ante τοῦ
 transp. b. 9. ἀγνοήσῃν B.D.b. ἀγνοῆσαι Edd. 12. ταῖς alt. om. D.
 ἐν τοῖς ἐπουρανίοις assumpta ex B.D.b. 13-15. κατὰ πρόθεσιν—ἡμῶν B.D.
 ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ b. καὶ τὰ ἐξῆς Edd. 14. τῷ prius assumptum ex D.b.
 deest in B. 15. καὶ prius om. b. habet D. 16. ὅλως—ὁράται]
 ἐστὶν ὅλως ὁ τῆς εἰς τ. γν. ἀμ. D. 20. σείω B. σείσω D.b. Edd.
 21. τότε] + φησιν D. πλήρῳ D. (ut supra). πλήσω habet b. 23. ὡς
 assumptum ex B.D. οἶον pro ὡς b. 25. τούτου B.D.b. [τοῦτου b.]
 τοῦτο Edd.

Ps.
lxxxix.
17.
Ib. cxiii.
23.

εὐκλεᾶ τε καὶ αἰοίδιμον ἀποφαίνοντες, καὶ δεδοξασμένοι παρὰ
Χριστοῦ. μεμαθήκασι γὰρ προσεύχεσθαι τε καὶ λέγειν
“ Καὶ ἔσται ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ’ ἡμᾶς,”
καὶ πάλιν “ Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν
“ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.” ὅτι δὲ οὐχ ὕλης ἀψύχου δεῖται
e Θεὸς, ἀλλὰ νοητῆς εὐκοσμίας, ὑπεμφαίνει λέγων Ἐμὸν τὸ
ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ὅμοιον
γὰρ ὡς εἰ λέγοι Μὴ ἀκλεᾶ νομίζετε τὸν ναόν, ὅτι χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου καὶ τῆς ἐκ πλούτου λαμπρότητος ἀμοιρήσει
τυχόν. οὐ δεδέημαι τῶν τοιούτων· πόθεν; ἐμὸν γὰρ τὸ πᾶν
ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ζητῶ
δὲ μᾶλλον γνησίους προσκυνητὰς, τῇ τοιούτων λαμπρότητι
τὸν ἐμὸν καταχρυσώσω ναόν. ὥσπερ γὰρ, ὅτε τῶν κατὰ
642 A. a νόμον θυσιῶν ἐξίστη τὸν Ἰσραὴλ, ἔφασκεν ἀναγκαίως “ Οὐ
Ib. xlix.
9, 10. “ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων
“ σου χιμάρους· ἐμὰ γάρ ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ,
“ κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ βόες.” οὕτω κἀνθάδε τὸν ἐξ ὕλης
κόσμον παραιτούμενος, ζητῶν δὲ μᾶλλον τὸν νοητὸν, ἐμὸν
φησὶ τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, τουτέστιν Ἀπέχω καὶ
πεπλήρωμαι καὶ δεδέημαι τῶν τοιούτων οὐδενός· ἵτω δὲ
μᾶλλον ὁ πίστιν ἔχων ὀρθὴν, ὁ τοῖς ἐξ ἀρετῆς αὐχήμεσι
διαπρέπων, ὁ ἀγάπῃ τῇ εἰς ἐμὲ κατηγλαϊσμένος, ὁ καθαρὸς
b τὴν καρδίαν, ὁ πτωχὸς τῷ πνεύματι, ὁ φιλοικτίρμων καὶ
ἀγαθός. συναγερμένοι γὰρ οὕτως εἰς τὸν ἐμὸν ναόν,

3. ἔσται D. cf. De Ador. 320 c. ἔστω B. Edd. cf. supra 602 b.
B.D. cf. supra 571 e. Glaph. 225 b. ὑμεῖς Edd.
ὑποφαίνει iid. Haec Ἐμὸν &c. supra omitta, ponit pro SS. Script. textu hic D.

7. Haec λέγει Κύριος παντ. assumpta ex B.D.
νομίστητε Edd. οἶκον pro ναόν D. λαόν (sic) b. χρυσοῦ καὶ ἀργύρου B.D.
χρυσίου καὶ ἀργυρίου b. Edd.
9. ἐκ] + τοῦ b. 10. πόθεν
accessit ex B. deest in D.b.

11. ἐμὸν τὸ B.D. τὸ πᾶν Edd. Haec
λέγει Κύριος Παντοκράτωρ assumpta ex D. desunt in b. 12. τῇ] καὶ
τῇ b. Statim τούτων D.b. 13. ἐμὸν D.b. ἔμμαντοῦ Edd. ὅτε B.D.
ὅταν Edd. 14. ἐξίστη B. ἐξίστα D. ἐξέστη Edd. 18. δέ

om. D. Statim τὸν v. μᾶλλον inverso ordine D. 19. ἀπέχει Edd.
20. ἵτω B.D. ἔστω Edd. 21. τοῖς ἐξ B. τοῖς (sic) D. τῆς Edd.

24. ἐμὸν assumptum ex B.D.

τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, εὐκλεᾶ καὶ περίοπτον ἀποφανοῦ-
σιν αὐτήν.

Διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου, ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν 9
πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ
5 δώσω εἰρήνην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰρήνην ψυχῆς
εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν
τούτου.

Κατὰ γάρ τοι τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδη-
μίας εὐκλεέστερος μὲν ἀσυγκρίτως ὁ θεῖος ἐδείχθη ναὸς,
10 ἀμείνων δὲ οὕτω τοῦ πάλαι καὶ ὑπερκεείμενος, ὅσῳ περ ἂν
οἷοιτό τις διενεγκεῖν καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας τὴν ἐν
Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικὴν, καὶ τῶν ἐν σκιαῖς τὴν ἀλήθειαν.
ἄλλως τε φάναι γὰρ ἤδη κάκεινο χρησίμως οἰήσομαι δεῖν
εἰς ἣν, καὶ ἐν μόνοις τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ πάλαι ναὸς, καὶ ἣν
15 ἔθνος ἐν τῷ ἐξ Ἰσραὴλ τὰς ἐν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελοῦν.
ἐπειδὴ δὲ γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Θεὸς ὢν “ Κύριος d Ps. cxvii.
“ καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν,” κατὰ τὰς γραφὰς, μεμέστωται λοιπὸν 27.
ἢ ὑπ' οὐρανὸν οἴκων τε ἀγίων καὶ ἀναριθμῆτων προσκυνη-
τῶν, οἱ πνευματικαῖς θυσίαις καὶ νοηταῖς εὐωδίαις τὸν τῶν
20 ὄλων καταγεραίρουσι Θεόν. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ
φωνῆς τοῦ προφήτου Μαλαχίου προαναφωνούμενον, ὡς ἐκ
προσώπου τοῦ Θεοῦ “ Διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει
“ Κύριος, καὶ τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ
“ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ e
25 “ θυσία καθαρὰ.” οὐκοῦν ἀτρεκῆς ὁ λόγος, ὡς ἔσται μείζων
ἢ δόξα τῷ τελευταίῳ ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας.

Mal. i.
14, 11.

1. τουτέστι τὴν Ἐκκλ. om. D.

Statim τοῦ assumptum ex B.D.

om. F. Edd.

13. Assumpta γὰρ ἡδη [δὴ pro ἡδη D.] ex B.D., χρησίμως ex D.

om. D. habet b.

20. καταγεραίρουσι Θεόν hoc ordine B.D.

προφήτου assumpta ex B. post Μαλαχίου transp. D.

habet D.

24. τόπῳ om. D.

3. ἡ δόξα ἔσται inverso ordine D.

4. τῷ om. Edd.

12. ἀγγελικὴν D. inv. b.

15. ἐν

16. γεγονὸς D. ὢν Κύριος καὶ] ὢν κατὰ φύσιν D.

ἔρα pro οἶμαι D.

21. τοῦ

22. τοῦ om. B.

26. τοῦ τελευταίου ἡ δόξα inv. ord. D.

- Ἔστι δὲ τοῖς πεφροντικοῖσι τοῦ οἰκοδομεῖν αὐτὴν ξένιον
 ὥσπερ τι παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ δῶρον ἐξ οὐρανοῦ δοθήσεται
 Χριστὸς, ἡ πάντων εἰρήνη, δι' οὗ “τὴν προσαγωγὴν ἐσχέκα-
 “μεν ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα,” σαφηνεῖ λέγων ὅτι
 δώσω εἰρήνην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν 5
 παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον· ἔφη γάρ πού
 καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς “Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρή-
 “νην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν.” καὶ ὅπως ὀνίνησι τὸ χρῆμα
 τοὺς ἡγαπηκότας, διδάξει πάλιν ὁ Παῦλος γράφων “Ἡ
 “εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει
 “τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ σώματα ὑμῶν” ἐλπίζει δέ που
 καὶ ὁ σοφὸς Ἡσαΐας λέγων “Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην
 “δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν” ὥς τοῖς γε ἅπασι
 ἡξιωμένοις τὴν Χριστοῦ λαβεῖν εἰρήνην, μετὸν εὐκόλως τὴν
 ἰδίαν ἀνασῶσαι ψυχὴν καὶ πρὸς κατόρθωσιν ἀρετῆς ἀπε- 15
 θύναι τὸν νοῦν. οὐκοῦν παντὶ τῷ κτίζοντι δοθήσεσθαι φησιν
 τὴν εἰρήνην. εἴτε γὰρ Ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ τις, καὶ τέτακται
 μυσταγωγὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· εἴτ' οὖν τὴν ἰδίαν
 αὐτὸς ὀνίνησι ψυχὴν, ὥς λίθον ζῶντα καὶ πνευματικὸν
 ἑαυτὸν παριστὰς “εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ 20
 “Θεοῦ ἐν Πνεύματι,” ὁ τοιοῦτος πάντῃ τε καὶ πάντως ἀπο-
 κερδανεῖ τὸ δύνασθαι τὴν ἰδίαν εὐκόλως ἀνασῶσαι ψυχὴν.

c

- 10 Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου, ἔτους δευτέρου ἐπὶ
 Δαρείου, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἀγγαῖον τὸν Προφῆτην

2. Πατρὸς B.D.b. Σωτήρος Edd. καὶ δῶρον ante παρὰ transp. D. δοθήσεται
 Χριστὸς ἐξ οὐρανοῦ inverso ordine B. invito D. ἐξ οὗ (sic) δ. Χρ. b. 5. τῷ
 assumptum ex B.D.b. 7. Haec εἰρήνην alt.—ὑμῖν accesserunt ex B.D.
 9. ἡγαπηκότας] Non addit αὐτὸν D. πάλιν assumptum ex D. Statim ὁ Π. γράφων
 hoc ordine D. 10. Χριστοῦ B. Edd. Θεοῦ D. 11. σώματα B.
 ρήματα D. Edd. cf. supra 51 d. πού assumptum ex B.D. 14. τὴν prius B.D.
 τοῦ Edd. Statim ἐν Χριστῷ D. 17. ἐκκλησίαν] Sic, non τὴν ἐκκλ. D.
 quoque. 20. καὶ pro εἰς alt. Edd. 21. πάντῃ τε καὶ assumpta
 ex B.D. ἀποκερδαίνει D. 23. Τῇ τετράδι B. (22, 51, 86, 95, 185, 238)
 Τετράδι D. Edd. τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου [ἐννάτου D.] B.D. τοῦ ἐννάτου [ἐνάτου F.]
 μηνὸς Edd. (Vat.) Statim ἔτει δευτέρῳ D. (Co.) 24. Κυρίου om. B.

λέγων Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐπερώτησον τοὺς 11
 ἱερεῖς νόμον λέγων Ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἄγιον ἐν τῷ 12
 ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἄψῃται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου
 αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἐσθίματος ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ παντός βρώμα-
 5 τος, εἰ ἁγιασθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον 11
 Οὐχί. καὶ εἶπεν Ἀγγαῖος Ἐὰν ἄψῃται μεμιασμένος ἐπὶ ψυχῇ 13
 ἀπὸ παντός τούτων, εἰ μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς
 καὶ εἶπον Μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθη Ἀγγαῖος καὶ εἶπεν 14
 Οὕτως ὁ λαὸς οὗτος, καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνώπιόν μου,
 0 λέγει Κύριος, καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν,
 καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ, μιανθήσεται.

Ἔτερος οὗτος χρηματισμὸς διὰ τοῦ Προφήτου πρὸς τὸν ^e
 Ἰσραὴλ, ἐπ' αἰτία δέ φαμεν γεγενῆσθαι τοιαύτη. ἔτους μὲν
 γὰρ ἐνεστηκότος δευτέρου τῆς Δαρείου βασιλείας, ἐν τῷ
 5 μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, κατονειδίζοντος Θεοῦ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμα-
 λωσίας λελυτρωμένους, καὶ ὄκνον αὐτοῖς ἐγκαλοῦντος, τὸν
 ἐπὶ γε φημὶ τὸ δεῖν ἐργάσασθαι τὸν νεῶν, εἰσδεδραμῆκασι
 μόλις, καὶ τῶν εἰς φιλεργίαν ἰδρώτων μετεποιοῦντο λοιπόν.
 εἶτα τοῦτο δεδρακότας ἐπήγει Θεὸς, συνέσεσθαι τε σφίσι
 20 κατεπηγγέλλετο, καὶ ἐπευλογεῖν αὐτοὺς, καὶ θαρρύνειν ἐκ- ^a 644 A.
 ἔλκεν, ὥς ἐφεστηκότος ἐν μέσῳ αὐτῶν τοῦ Πνεύματος· οἱ ^{Supra}
 δὲ οὐδὲν ἤττον ὀκνηροὶ τε ἦσαν καὶ δυσέργαστοι, καὶ δύο ^{ver. 5.}
 που τάχα μηνῶν διαγεγονότων μόλις, ἀνέπιπτον εἰς ῥαθυμίαν,
 καὶ δεινῶς ἀλύνοντες κατεφωρῶντο πάλιν. πρὸς γάρ τοι τὰ

1. Ἐπερώτησον] + δὴ (Vat.) invitis B.D. (≡ Alex. XII.) 2. νόμον
 om. D. (62, 147.) 5. εἶπον B.D.F. (22. al.) cf. infra. εἶπαν Edd. (≡ A.V.)
 Statim οὐχί B. (22. al.) οὐ D. Edd. (≡ A.V.) cf. infra. 6. μεμιασμένος]
 + ἀκάθαρτος Edd. (Vat.) invito D. (22. al.) cf. infra 645 b. B. prius omisit,
 deinde ἡ ἀκάθαρτος (Alex. XII. qui tamen ψυχὴ addunt.) correxit. 8. ἀπεκρίθη
 Ἀγγ. καὶ εἶπεν] εἶπεν Ἀγγ. D. 9. οὗτος] οὕτως D. (62.) μου B.D. (XII)
 cf. infra 645 e. ἐμοῦ Edd. 11. ἂν ἐγγίσῃ B.D. (XII.) ἐὰν ἐγγίσει Edd. ἐὰν
 ἐγγίσῃ Migne. (≡ A.V.) 14. γὰρ assumptum ex B.D. τῆς Δ. βασιλείας B.
 τῆς βασιλείας Δ. D. τοῦ Δ. βασιλέως Edd. 15. κατονειδίζοντος] + τοῦ Edd.
 invitis B.D. ἐκ assumptum ex D. 17. τὸ D. Edd. τῷ B. ἐργάσασθαι B.
 ἐργάσεσθαι D. Edd. νεῶν D. 19. ἐπαινεῖ Edd. συνέσεσθαι D.
 συνείναι Edd. 20. ἐπευλογεῖν D. εὐλογεῖν Edd. θαρρύνειν habet D.
 22. δυσεργάστατοι D.

τῆς ἐμπορίας ἔργα δεινῶς καὶ ἐκτόπως ἀπονευεγκότες, καὶ ἀκρατῶς ἔχοντες εἰς φιλοκερδείας, εἰσεδέχοντο τὴν ἀκηδίαν, ὥς οὐκ ἐξόν αὐτοῖς ὡς ἐν εὐρείᾳ σχολῇ τῶν εἰς ἐμπορίαν
 b ἔχεσθαι φροντισμάτων· εἶτα θυσίας προσάγοντες, ἀρκέσειν ἔφασκον τὸ χρῆμα αὐτοῖς εἰς τὸ ἀγιάζεσθαι δεῖν, καὶ εἰ 5 μὴπω γένοιτο τυχὸν ὁ θεῖος νεῶς. προστάττεται τοίνυν ὁ Προφήτης εὐφύεσιν ἐλέγχους κατατιτρώσκειν αὐτοὺς καὶ διδάσκειν, ὅτι καὶ εἰ ἔλειντο πληροῦν εὐχὰς καὶ θυσίας, ῥάθυμοι δὲ ὄντες ἀλίσκοιντο περὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, οὐκ εἰς ὄνησιν ἔσται μᾶλλον αὐτοῖς, ἀλλ' 10 εἰς ὀργὴν τε καὶ κρῖμα τὸ μὴ ἐν καιρῷ βούλεσθαι βουθυτεῖν, c καὶ τῷ θεῷ προσιέναι θυσιαστηρίῳ· διατρανοὶ δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι τῶν προκειμένων αὐτοῖς ἐμποριῶν ἕνεκα, πονηροῖς καὶ ἁλλογενέσιν ἀνδράσιν ἀναμιγνύμενοι, πάντως δέ που καὶ εἰδωλολάτραις, ἐσχάτως καταμαίινονται. νομικωτάτῃ δὲ λῖαν 15 ἡ ἐρώτησις καὶ δυσερμήνευτος μὲν· πλὴν, ὡς ἔνι, σαφηνιῶ, δι' ὧν ἂν δύνωμαι λόγων παριστὰς τὸ δηλούμενον.

Mal. ii.
7.

Ἐρωτᾷ τοίνυν ὁ Προφήτης τοὺς ἱερέας νόμον· γέγραπται γάρ “Ὅτι χεῖλη ἱερέως φυλάσσεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητή-
 “ σουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ” καὶ τίς ἡ ἐρώτησις; Ἐὰν λάβῃ 20 d ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ καὶ ἀψήται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἐψήματος ἢ αἴνου ἢ ἐλαίου ἢ παντὸς βρώματος, εἰ ἀγιασθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον Οὐ. καὶ κρέας μὲν ἅγιόν φησι τὸ ἀπὸ ζώου ληφθὲν προσενηνεγμένου πρὸς ἱεουργίαν τῷ Θεῷ· πλὴν ἐκείνο βού- 25 λεται διδάσκειν αὐτούς· οἱ ἱερεῖς ἔσθ' ὅτε τὰς κατὰ νόμον τελοῦντες θυσίας, ἤπτοντο καὶ διὰ τῶν ἐσθημάτων τῶν

2. φιλοκερδίαν Edd. ἀκηδίαν D. Edd. ἀηδίαν B.

inverso ordine D.

11. τε assumptum ex B.

τῷ B.D. καιρῷ B.D. καιροῖς Edd.

10. μᾶλλον ἔσται

τὸ retinui ex Edd.

16. ὡς ἔνι assumpta ex D.

19. χεῖλη] στόμα D. ἱερέως] + λαλήσει ἀλλ καὶ D.

ἢ assumptum ex B.D.

21. αὐτοῦ οἴμ. D.

οἴμ. D.

23. παντὸς B.D. τινὸς Edd.

20. ἐκ] + τοῦ D.

22. ἢ ἐλαίου

καὶ B.D. οἱ δὲ Edd.

25. τῷ Θεῷ] Θεοῦ D.

καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς
 26. κατὰ νόμον B.D.

μετὰ νόμον Edd.

μελλόντων καπνίζεσθαι κρεῶν. ἂρ' οὖν, φησὶν, ἐὰν ἐσθῆς
 ἱερὰ ἡγιασμένα τυχὸν διὰ κρέως ἀγίου ἄψηται τινος ἑτέρου, c
 τοῦ μὴ προσενηνεγμένου τῷ Θεῷ, ἂρ' ἔσται καὶ ἐκεῖνο ἅγιον;
 ἀπέφησαν τοῦτο κατὰ νόμον οἱ ἱερεῖς. οὐκοῦν· ὥς ἐκ παρα-
 5 δείγματος ἴωμεν ἐπὶ τὸ ἀληθέστερον· ἂρ' ὁ προσάγων θυσίαν,
 εἰ παροτρύνει Θεὸν καθ' ἑτέρους τρόπους, ἁγιασθήσεται παρ'
 αὐτῆς; οὐδαμῶς, κατακρίνεται δὲ μᾶλλον, ὥς οὐπω μὲν
 ἀποκαθηράμενος, προσαγαγὼν δὲ θυσίαν. ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ
 λόγος, ἄκουε τί φησιν ὁ νομοθέτης ἐν τῷ Λευιτικῷ “Καὶ Lev. vii.
 9-11.
 0 “κρέα ὃ ἂν ἄψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν a 845 A.
 “πυρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα, ἡ δὲ
 “ψυχὴ, ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ
 “σωτηρίου, ὃ ἐστι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ'
 “αὐτῷ, ἀπολείται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ
 5 “ἡ ψυχὴ ἡ ἂν ἄψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἡ ἀπὸ
 “ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων
 “ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν
 “κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου ὃ ἐστι τῷ Κυρίῳ, ἀπο-
 “λείται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.” ὁρᾷς ὅπως
 0 ἀνόνητον, μᾶλλον δὲ καὶ ὀργῆς καὶ θανάτου πρόξενον τὸ
 ἀναπονίπτοις χερσὶ προσάγειν θυσίας. ὥσπερ οὖν τὰ τῶν
 ἱερέων ἐσθήματα, καίτοι καθηγιασμένα διὰ τῶν κρεῶν τῆς
 θυσίας οὐκ ἂν ἀγιάσαι τι τῶν προσψαυόντων αὐτοῖς· οὕτω, b
 φησὶν, οὐκ ἂν ἁγίους ἀποτελέσῃ τὸ καταθύειν Θεῷ τοὺς καθ'
 5 ἕτερον τρόπον λυπεῖν ἡρημένους, καὶ ἀπρακτεῖν ἐθέλοντας
 περὶ τὸ ἀνδάνον Θεῷ.

1. κρεῶν B.D. κριῶν Edd.	4. παραδείγματος B.D. παραδόσεως Edd.
5. ἂρ' B.D. Migne. ἂρ' Edd. θυσίαν B.D. θυσίας Edd.	6. παροτρύνει B.
παροτρύνει D.b. παροτρύνει Edd.	7. αὐτῆς; Sic interpunxi post D. Migne.
favente b. qui αὐτῆς, dat. κατακρίνεται B.D.b. κατακριθήσεται Edd. Statim γὰρ	
pro δὲ b.	8. προσάγων D. invito b.
10. κρέα B. κρέας D. Edd. Statim	
δ om. D.	11. κρέα B.D. κρέας Edd.
13. τῷ assumptum ex D.	
14-19. ἐκείνη—ψυχὴ assumpta ex B.D.	15. ἡ ἂν B. ἐὰν D. (19 al.)
16. ἀνθρώπου D. αὐτοῦ B.?	18. τῆς θυσίας τῶν κρεῶν inverso ordine D.
τῷ assumptum ex D.	19. ἀπὸ pro ἐκ D.
20. καὶ prius assumptum	
ex B. deest in D. ἀθανα pro καὶ θ. D.	21. ἀναπονίπτοις D. Edd.
ἀνίπτοις B.	23. ἀγιάσαι τι B. ἀγιάσω τί (sic) b. ἀγιάσοι τί D. ἀγιάσῃ
ἔτι Edd.	24. ἀποτελέσει b.
	26. αὐτῷ pro Θεῷ D.

Ὅτι δὲ, ὡς ἔφην, τῶν ἐμποριῶν ἕνεκα, καὶ τῶν ἐκ ταύτης λημμάτων, βεβήλοις ἀνδράσιν ἀναμιγνύμενοι ἐν μεθέξει πάντως καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκείνων ἔσονται βδελυρίας, διὰ τῆς ἐτέρας ἐπερωτήσεως καθίστησιν ἐναργές· ἔφη γὰρ πάλιν Ἐὰν ἄψῃται μεμιασμένος ἐπὶ ψυχῇ ἀπὸ παντὸς τούτων, εἰ 5 μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον Μιανθῇσεται. προστέταχε μὲν γὰρ ὁ διὰ Μωυσέως νόμος τοῖς ἡγιασμένοις νεκροῦ σώματος μὴ ἀποθίγειν, μήτε μὴν ἀνθρώποις τεθνεῶσιν ἐπιφοιτᾶν. καὶ γοῦν ἔφη δεῖν μὴ καταμιαίνεισθαι τοὺς ἱερουργοὺς εἰ μὴ ἐπὶ μόνοις πατρὶ 10 καὶ μητρὶ καὶ ἀδελφοῖς, τὸν δέ γε τῶν ἱερῶν ταγμάτων προεστηκότα τε καὶ προὔχοντα μηδὲ ἐπὶ τούτοις ὅλως. αἰνιγμα δὲ τὸ κεκελευσμένον ἦν· σκιά γὰρ ὁ νόμος· ὁ γάρ τοι νεκρὸς νεκρῶν ἔργων καὶ ἀκαθαρσίας κοσμικῆς 14 τύπος ἂν εἴη πάλιν. δεῖ δὲ οἶμαι τοὺς ἱεράν τε καὶ πάνταγον 15 ἐπησκηκότας ζωῇν, νεκρῶν ἔργων ἀπονοσφίζεσθαι καὶ σαπρίας κοσμικῆς ἀπανίστασθαι φιλεῖν. ἀλλ' εἰ συνέβη τὸ τηνικάδε ἐπιφοιτήσαντα νεκρῷ τινος τῶν ἄλλων ἀποθίγειν, ἢ ἀνθρώπου τυχόν, ἥγουν ἐδέσματος, τοῦτο πάντως ἦν κατὰ νόμον ἐν μολυσμῷ. ἐρωτᾷ δὴ οὖν ὁ Προφήτης, 20 εἰ ὅταν τις νεκροῦ σώματος ἀψάμενος, εἴτα μεμενηκὼς ἀναπόνιπτος ἐτέρου τινὸς ἄψαιτο τυχόν, εἰ πάντα τε καὶ πάντως αὐτὸν καταμιαίνει. τῶν δὲ εἰρηκότων τό Μιανεῖ 21 οἱ λοιπὸν ἐπιφέρει Θεός Οὕτως ὁ λαὸς οὗτος καὶ οὕτως τὸ ἔθνος 22 τοῦτο ἐνώπιόν μου λέγει Κύριος, καὶ οὕτω πάντα τὰ ἔργα τῶν 25 χειρῶν αὐτῶν λέγει Κύριος, καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ, μιανθήσεται. ἐπειδὴ γὰρ νεκρῶν ἔργων ἄπτεται, φησὶν, οὐχὶ μεμιάνται

Lev. xxi.
1-4.
Ib. 10, 11.

1. ἐκ τούτων D.

οἱ δὲ Edd.
hoc ordine B.D.

12. τε assumptum ex D.

assumptum ex B.

καὶ assumpta ex B.b.

25. πάντα om. b.

9. μὴ om. Aub.

11. ἀδελφοῖς B.D. ἀδελφῷ καὶ ἀδελφῇ Edd.

Haec postrema conferebam die ipso quo a Monte Sancto discessi, nec finire potui: quapropter usque ad finem Prophetarum hujus, non est adhibitus D. nisi ad loca quaedam.

18. ἐπιφοιτήσαντα assumptum ex B.

23. καταμιανεῖ b. τό assumptum ex b.

26. Haec λέγει Κύριος assumpta ex B. desunt in b.

6. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ B.D.

10. πατρὶ καὶ μητρὶ

μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ γὰρ πρὸς τοῦτο ἦκει φανλότητος, ὡς ἐπιτηδείως ἔχειν εἰς γε τὸ δύνασθαι καὶ μάλα νεανικῶς καταμαίνειν ἑτέρους.

Ἐπιμελητέον δὴ οὖν ἔργων ἀγαθῶν, καὶ πληροῦν σπου-
5 δάζωμεν τὸ ὅτι μάλιστα φίλον ἀληθῶς τῷ Θεῷ, θύωμέν τε οὕτω πνευματικῶς. τότε γὰρ προσδέξεται, καὶ οὐκ εἰς κατάκριμα τὴν εὐχὴν, ἔξομεν δὲ μᾶλλον εἰς ὄνησιν τε καὶ a 646 A. εὐλογίαν· ἀποσειώμεθα δὲ καὶ νεκρὰς ἐπιθυμίας, καὶ οἶον ἀψύχους ἡδονὰς καὶ ἀκαθαρσίαν κοσμικὴν. κεκαθαρμένοις
10 γὰρ οὕτω καὶ ἡγιασμένοις συνέσται Θεός.

Ἐνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὀδυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πονηριῶν αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε ἐν πύλαις ἐλέγχοντας.

Ταῦτά φασι μήτε τὴν Ἑβραίων ἔκδοσιν, μήτε μὴν τοὺς ἑτέρους ἐρμηνευτὰς ἢ εἰπεῖν ἢ εἰδέναί· πλὴν συμβαίνουσιν b
15 ἔχοντα διαφαίνεται τοῖς προλαβοῦσι τὴν ἔννοιαν. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀνεπτόγητο λῖαν εἰς φιλοκερδείας καὶ πλεονασμούς· πρόφασις δὲ αὕτη τῆς ῥαθυμίας αὐτοῖς ἀνεδείκνυτο, καίτοι τὸν θεῖον ἀναδείμασθαι ναὸν ἐπιτεταγμένοις· αἰτιᾶται λοιπὸν ἀναγκαίως ἐπὶ τούτοις αὐτοῦς. ἰρῆρινὰ δὲ λήμματα
20 φησι διὰ τοι τὸ ἐφ' ἑτέρῳ μηδενὶ τὰς ἐν ὀρθρῳ ποιεῖσθαι προόδους τε καὶ σπουδὰς ἐωθινὰς, πλὴν ὅτι τούτου γε ἔνεκα καὶ μόνοι, τοῦ λημμάτων ἐφίεσθαι λέγω. καὶ ὑπὲρ γε τού- c
των ὀδυνηθήσεσθαι φησιν αὐτοὺς, μηδὲ εἰς πέρας αὐτοῖς τὸ ποθούμενον ἐξιόντος τοῦ σκοποῦ. Θεοῦ γὰρ οὐ κατευθύ-
25 νοντος, καὶ τὴν τῶν πρακτέων ἡμῶν οὐ καταλαείνοντος ὁδὸν, εἰκαία που πάντως καὶ ἀνόνητος ἢ ἐφ' ὁτφοῦν ἀνθρώπου

3. ἑτέρους καταμαίνειν inverso ordine b.

12. πονηριῶν B. (22. al.) πόνων Edd. (s A.V.) ἐλέγχοντας B.F. (Alex. s) ἐλέγ-
χοντα Edd. (Vat.)

16. φιλοκερδείας B.b. φιλοκερδίαν Edd.

19. ἐπὶ τούτοις ἀναγκαίως inverso ordine b.

μηδενὶ ἐφ' ἑτέρῳ inverso ordine b.

τοῦτου γε hoc ordine B.

6. τότε B. οὕτω Edd.

13. φασι B.b. φησι Edd. τῶν pro τὴν b.

17. αὐτοῖς B.b. αὐτῶν Edd.

20. διὰ B.b. ἐπὶ Edd.

21. Assumpta τε ex b., ἐωθινὰς ex B.

Ps.
cxxxvi. 1.

σπουδή. γέγραπται γὰρ ὅτι “Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ
 “οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν.” προ-
 τετιμηκότες δὴ οὖν τοῦ τὸν θεῖον ἐγείρειν ναὸν τὰ ὡς ἐν
 ὄρθρῳ τε καὶ ὑπὸ τὴν ἑὼ λήμματα, καὶ τῶν ἀμεινόνων τὰ
 d αἰσχίῳ προτάττοντες, ἕτερόν τι πρὸς τοῦτῳ δεινὸν προσάρ- 5
 ρώστοῦντες ἠλίσκοντο. μεμισήκασι γὰρ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν
 πύλαις. τὸ δὲ ἐν πύλαις νοήσεις, ἀντὶ τοῦ, ἐναργῶς. ἀνθ’
 ὅτου δὲ μεμισήκασι; τοῖς γὰρ ἅπαξ κεκρατημένοις ὑφ’
 ἡδονῶν πονηρῶν, καὶ ἀχαλίνως ὠλισθηκόσιν ἐπὶ τὸ ἐλέσθαι
 δρᾶν ἂ μὴ θέμις, οὐδ’ ἂν εἶεν ἡδεῖς οἱ ἐπανορθοῦν ἰσχύοντες, 10
 φορτικοὶ δὲ μᾶλλον καὶ κατεστυγημένοι· καὶ τί γὰρ οὐχὶ
 τῶν τοιούτων καταλογισθεῖεν αὐτοὶ;

Πάνδεινον τοῖνυν ἀρρώστημα νοῦ, τὸ καὶ προσκεκλίσθαι
 e τοῖς φαύλοις, καὶ τοὺς ὠφελεῖν εἰδότας καταμυσάττεσθαι, καὶ
 νοσεῖν ὡς ἡδιστα τὸ συμβᾶν, καὶ εἴ τι τῶν ἄγαν ἐκτόπων 15
 ὑπάρχον ὀρῶτο. ἄμεινον δὲ καὶ σοφὸν ἀποκρούεσθαι μὲν
 γενικῶς τὰ εἰς ψυχὴν ἔσω καὶ νοῦν εἰσχεόμενα βλάβῃ. εἰ δὲ
 δὴ πού τι συμβαίῃ παθεῖν, ζητεῖν μὲν ἢ τάχος τοὺς ἰατροὺς,
 καὶ τοὺς ἐλέγχοντας ἀγαπᾶν, προκυλινδεῖσθαι δὲ ὥσπερ
 Θεοῦ λέγοντας “Ἰασαί με Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι, σῶσόν με 20
 “καὶ σωθήσομαι ὅτι τὸ καύχημά μου σὺ εἶ.”

Hier.
xvii. 14.

647 A. a

15 Καὶ νῦν θέσθε δὴ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης
 καὶ ὑπεράνω, πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ
 16 Κυρίου, τίνες ἦτε, ὅτε ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι
 σάτα καὶ ἐρίνετο δέκα σάτα κριθῆς, καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς 25
 τὸ ὑπολήνιον ἕξαντλήσαι πεντήκοντα μετρητάς, καὶ ἐρίνετο
 17 εἴκοσι; ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ καὶ

1. ὅτι assumptum ex B.

2. αὐτόν om. B. (Vat.)

5. τοῦτο b.

ἀρρώστοῦντες b.

8. ὑφ’ B. ἐξ Edd.

18. συμβαίῃ B. συμβαίνει iud.

ἢ B. κατὰ iud.

22. εἰς om. F. (42.)

23. ἐπὶ λίθον om. Edd.

24. κυψέλην B.

25. ἐρίνετο B. (22, 36, 49, 95, 185, 238.)

cf. infra 655 d. ἐγένετο F. Edd.

26. ἐρίνετο B. cf. infra l. c.

ἐγένοντο Edd.

ἐν χαλάῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρὸς με, λέγει Κύριος.

b,

Ἐξ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀναπείθει λογισμῶν, ὅτι πεπράχασι δεξιῶς, οἰκοδομεῖν ἡρημένον τὸν θεῖον ναὸν, καὶ εἰσὶν ἀμεί-
 5 νους ἢ πάλοι, τῆς εἰς τοῦτο σπουδῆς ἀψάμενοι. κατανοήσατε γάρ, φησὶ, καὶ ἀναμνήσθητε, τινες ἦτε, τουτέστιν, ὅπως τε καὶ τίνα τρόπον διέκεισθε, πρὶν ἐπιθεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ Κυρίου. τότε μὲν γάρ, φησὶ, συναγερμένα μόλις ἰδρῶσι μακροῖς τὰ ἐξ ἀγρῶν τε καὶ ἄλλω, κριθῆς εἴκοσι σάτα·
 10 μέτρον δὲ οἶμαι τὸ σάτον· ἐναπετίθεσθε κυψέλη· εἶδος δ' αὖ νοοῖτο καὶ τοῦτο καρπῶν ἀποθήκης· καὶ ἐγένετο κριθῆς δέκα σάτα, σητὸς δηλονότι δαπανῶντός που τάχα καὶ εἰς χοῦν ἀπολεπτύνοντος τοὺς καρποὺς ἐκ θείας ὀργῆς. εἰ δὲ δὴ καὶ εἰς ληνὸν ἀφίκετό τις, πεντήκοντα μετρητὰς ἀρυσόμενος
 15 τε καὶ μεταγγίων, ἐν ἀδοκίᾳ μειώσει τὸ μέτρον εὐρῶν, κατετεθήπει λοιπόν. ἐπατάχθητε δὲ, φησὶ, καὶ ἐτέραις πληγαῖς, ἀφορίαις, ἀνεμοφθορίαις, χαλάζαις· καὶ πάλιν ἦτε δ σκληροί. οὐ γὰρ ἐπεστρέψατε πρὸς με, φησί.

Τί οὖν ἐντεῦθεν εἰσόμεθα; πρόδηλον ὅτι τοῖς οὐκ ἐθέ-
 20 λουσιν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, ἡγουν τὰς ἰδίας ψυχὰς εἰς ναὸν ἀποφαίνειν Θεοῦ κατωκηκόσιν ἐκτόπως, καὶ τὰ ἤδη πορισθέντα τῶν ἀγαθῶν οἰχήσεται πρὸς οὐδὲν, προσέσται δὲ πάντως καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων βλάβη, ἀκαρπία τε καὶ χάλαζαι, τουτέστιν, ἀφό-
 25 ρητοι πειρασμῶν ἐπιφοραὶ πρὸς πᾶν ὀτιοῦν κατασεύουσαι τῶν κακῶν, καὶ τὰ ἐκ θείας ὀργῆς συμβήσεται. e

Τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ 18

1. ὑμῶν om. Edd.

14. ἀρρυσόμενός B.

16. δὴ B. δὲ iid.

ἐνταῦθα iid.

(Alex. XII. s ex corr.) Ὑποτάξατε Aub. (Vat. s)

7. ἐπὶ λίθον B. ἐπὶ λίθῳ Edd. (49.)

15. μεταγγίων B.D. [μετεγγίων B.] μετ' ἀγγείων Edd.

18. φησί] + Κύριος Migne.

25. ἐπιφοραὶ B. ἐπιβολαὶ iid.

10. κυψέλλη B.

19. ἐντεῦθεν B.

27. Τάξατε B.F.

ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐνάτου μηνός,
καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἥς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς Κυρίου· θέσθε ἐν
19 ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰ ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ τῆς ἄλω, καὶ ἡ
ἄμπελος καὶ ἡ συκὴ καὶ ἡ ῥοὰ καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ
648 A. a φέροντα καρπὸν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογησώ. 5

Προαναπέισας εὖ μάλα διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων,
ὥς ἀφιλεργεῖν ἡρημένοις περὶ τὸν θεῖον ναὸν πλείστη τις ὄση
συμβέβηκε τῶν ἀνιαρῶν ἢ ἔφοδος, ἐκ τοῦ κατευφραίνειν
εἰδότος πληροφορηθήσεσθαί φησιν, ὅτι τῆς εἰς τὰ αὐτῷ
δοκοῦντα σπουδῆς καρπὸν ἔξουσιν τὴν εὐημερίαν, καὶ μισθὸν 10
ἐπιεικείας τῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὸ ἐν παντὶ δὴ πάντως
b κατευρύνεσθαι καλῶ. ὑπισχνεῖται δὲ ὅτι μάλιστα χορηγή-
σειν αὐτοῖς τὴν ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίαν, ὥς ἀπιστίας ἐγγὺς
γενέσθαι τὸ χρῆμα, καὶ ὑπὲρ ἐλπίδα πολλὴν τοὺς ἀπὸ τῆς
ἄλω διαφαίνεσθαι σωροὺς, καὶ ξύλων δὲ τῶν ἐν κήποις ἀνι- 15
μένων ὥς εὐβοτρυν μὲν ὀράσθαι τὴν ἄμπελον, συκὴν τε, καὶ
ῥοὰν, καὶ ἀπαξ απλῶς πλουσίως αὐτοῖς ἐκτεθληναι τὰ ἐξ
ὠρῶν, καὶ μὴν καὶ ἐλαίας ἐν ἀδοκῇ πλεονασμῷ τὸν οἰκείου
αὐτοῖς ἐκδόουσης καρπὸν, διάτοι τὸ εὐλογεῖσθαι παρὰ Θεοῦ.
c Ὡς περ γὰρ τοῖς κατοκεῖν ἡρημένοις τὴν Ἐκκλησίαν οἱ- 20
κοδομεῖν, ἥγουν ἑαυτοὺς εἰς ναὸν ἅγιον παραστήσαι Χριστῷ,
πάντα καταρρέει πρὸς τὸ χεῖρον· καὶ μὴν καὶ τὸ εἶναι πάντως
ἐν πειρασμοῖς καὶ νοηταῖς ἀκαρπίαῖς ὀράται συμβαίνειν· οὕτω
καὶ τὸ ἔμπαλιν ἀληθές, τοῖς οἰκοδομεῖν ἐθέλουσι καὶ τὸν
τῆς ἐπιεικείας ἰδρῶτα τετιμηκόσι, δοθήσεται παρὰ Θεοῦ τὸ 25
ἐν παντὶ δὴ πάντως ὀράσθαι καλῶ, καὶ ταῖς εἰς νοῦν εὐ-
καρπίαῖς καταπαίνεσθαι, καὶ οἷον ἐκτεθλητότα διαφόροις
d ἀρετῶν ἀνχήμασι κῆπον ἔχειν τὸν ἐσωτάτω, μόνον δὲ οὐχὶ

1. ἐνάτου B. ἐννάτου Edd.

2. ἐθεμελιώθη B. F. (Alex.) τεθεμελιώται

Edd. (Vat. 8)

3. εἰ] + ἔτι F. (Alex. XII.) καὶ] + εἰ ἔτι Edd. (Vat. 8)

Stattim ἢ om. Edd. (49.)

12. χορηγήσει Aubertus.

16. τε B. D.

δὲ Edd.

20. τὴν Ἐκκλησίαν B. ἐκκλησίας iid.

28. τὸν

ἐσωτάτω B. τὸν ἐσώτατον D. τὸ ἐσώτατον Edd. Stattim μόνον δὲ οὐχὶ B. μονον-
ουχὶ δὲ D. μονονουχὶ Edd.

καὶ τοῖς ὠρίμοις κατάκομον, ὡς καὶ δύνασθαι λοιπὸν ἐκ
παρρησίας ἀνακραγεῖν τὸ ἐν τῷ ὕσματι τῶν ὁσμμάτων
“Καταβήτω ὁ ἀδελφιδὸς μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω
“καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ.” τροφή γὰρ ὥσπερ Θεῷ τὰ ἐξ
5 ἄρετῶν βλαστήματα, καὶ τῆς εἰς νοῦν εὐκαρπίας ἡ χάρις.

Cant.
v. 1.

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς Ἀγγαῖον τὸν Προ- 20
φήτην τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς λέγων Εἰπὼν πρὸς 21
Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ ἐκ φυλῆς Ἰουδα λέγων Ἔτι ε
ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν
10 καὶ τὴν ξηρὰν, καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ ἐξ- 22
ολοθρεύσω δύναμιν βασιλέων ἔθνων, καὶ καταστρέψω ἄρματα
καὶ ἀναβάτας, καὶ ἀναβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν,
ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν μερικῶν αἰεί πως ὁ λόγος ἡμῖν ὁ προφητικὸς, καὶ a 649 A.
15 ἐκ τῶν ἐν χερσὶ πραγμάτων ἐπὶ τὰ καθόλου καὶ γενικώτατα
ποιεῖται τὴν ἐκδρομήν. εἰ γάρ που περὶ λυτρώσεως τῆς
τινῶν ποιοῖτο τὴν μνήμην, ἀποφοιτᾷ πολλάκις ἐπὶ τὴν διὰ
Χριστοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑποφαίνει
λόγος· ἐπεινήνεκται γὰρ ἀναγκαίως τοῖς ἤδη προειρημένους
20 καὶ τὰδε, μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστὸν ὡς ἐν αἰνίγμασί τε
καὶ σκιαῖς ἔτι λεπτῶς εἰσκομίζοντα τὴν ἀνάρρησιν. ἀπο-
στέλλεται γὰρ ὁ Προφήτης πρὸς τὸν ἐκ φυλῆς Ἰουδα b
Ζοροβάβελ, ἐρῶν ὅτι σεισθήσεται μὲν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
καὶ μὴν καὶ ἡ θάλασσα καὶ ἡ ξηρὰ, καθαιρεθήσονται δὲ καὶ
25 οἱ βασιλέων θρόνοι. καὶ ὁ μὲν σοφώτατος Παῦλος ταῖς τῶν
προκειμένων θεωρίας προσβαλὼν, τὸ σεισθήσεται φησιν

1. ἐκ B.D. μετὰ Edd.
assumptum ex B.

3. ἀδελφιδός B. ἀδελφός Edd.
7. Εἰπὼν] εἶπον B.

4. τὰ

ex B. (22. al.) ἰδοὺ pro ἔτι ἅπαξ F. (Co.)

8. Ἔτι ἅπαξ assumpta

10. ἐξολοθρεύσω B. (XII. ἐξολεθρ. Alex.)

9. σείσω F. (42. al.)

11. βασι-
λέων] + τῶν Edd. invito B. (22. al.)

12. ἀναβήσονται B. (Alex. XII

ex corr. XII mg. dicit οἱ λοιποὶ· καταβήσονται) καταβήσονται Edd. (Vat. s)

15. πράξεων Edd.

17. τὴν prius assumptum ex B.

25. οἱ

assumptum ex B.

26. σεισθήσεσθαι b.

Heb. xii.
27.

2 Cor. v.
17.

ἐκεῖνο δηλοῦν, ὅτι τῶν σαλευομένων ἔσται μετάθεσις, “ἵνα
“ μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.” ἀλλ’ ἔδει ταῦτα τελεῖσθαι διὰ
Χριστοῦ, πάντα γὰρ ἐν αὐτῷ καινὰ καὶ “τὰ ἀρχαῖα πα-
ρῆλθε,” τὰ μεθύνοντά τε καὶ σαλευόμενα, γέγονε δὲ καινὰ
τὰ δι’ αὐτοῦ, δηλονότι τὰ βεβηκότα τε καὶ ἐρηρυσμένα καὶ 5
μένοντα. ὅρα τοίνυν τοῦ λόγου τὴν οἰκονομίαν· ἀξιάγαστον
γὰρ αὐτοῖς εὐκαρπίαν ἐπαγγειλάμενος, καὶ πάντα παρέξειν
εἰπὼν πλουσίως τὰ εἰς εὐθυμίαν καὶ τρυφήν, εἰσκεκόμικεν
εὐθὺς τὸν τῆς ἀληθοῦς εὐκαρπίας καιρὸν, δῆλον δὲ ὅτι τῆς
πνευματικῆς καὶ τῆς ἄνωθεν εὐλογίας τὴν ἀμφιλαφῇ χορη- 10
γίαν. ἔσεισα μὲν γὰρ, φησὶ, τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, ὅτε τὸν
Ἰσραὴλ ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου· πλὴν σείσω καὶ ἔτι,
τουτέστιν, ἐπίσημόν τι καὶ διαβόητον τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
γῆν ἐργάσομαι πάλιν, μονονουχὶ κατασείων τὰ πάντα.

Καὶ θρόνους μὲν βασιλείων καθελῶ, καὶ πᾶσαν αὐτῶν 15
ἀφανίσω τὴν δύναμιν, καὶ οἷόν τινας ἱππέας ὅλης καταθέοντας
τῆς ὑπ’ οὐρανὸν τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας ἐκβαλῶ, ἐγερῶ
γερμὴν ἐτέρους ἱππέας, ἥτοι πολεμιστὰς, ῥομφαίαν σπωμένους
κατὰ γένους καὶ ἀδελφῶν. ἔοικε δὲ διὰ τούτων ὑποφαίνειν
ἡμῖν τὰς διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἰσχύος καθηρημένας 20
πονηράς τε καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις, ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας
ἃς τεθριάμβευκε τῷ ἰδίῳ σταυρῷ, καὶ τῆς κατὰ πάντων
πλεονεξίας ἐκβαλὼν ἐπήμυνε τοῖς ἡδικημένοις, ἡμῖν δηλον-
ότι. καὶ γοῦν ἡ ἀγία καὶ ἄμωμος παρθένος ἔτι κυφο- 25
ροῦσα Χριστὸν, ἅτε δὴ καὶ Ἀγίου Πνεύματος ἀνάπλεων
φέρουσα τὸν νοῦν, προανακεκράγει τὰ τοιαῦδε λέγουσα
“Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἡγαλλίασε τὸ
“πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου.” καὶ μεθ’ ἑτέρα

Col. ii.
14, 15.

S. Luc.
i. 46, 47.

2-4. ἀλλ’ ἔδει — σαλευόμενα accesserunt ex B. ἀλλ’ ἔδει — Χριστοῦ habet quoque b. 9. ἀληθοῦς εὐκαρπίας B. ἀληθείας εὐκαρπὸν Edd. δὲ et καὶ τῆς assumpta ex B. 10. χορήγην Pont. χορηγὴν Aub. 12. ἐξ pro ἐκ γῆς b. 13. τι b. τε D. Edd. 15. καθελῶ B. b. καθελὼν Pont. καθελὼν Aub. 17. ἐκβαλὼν b. ἐκβάλω B. 25. ἀνάπλεων D. Edd. ἀνάπλεω B. 26. προανακέκραγε D. 27.—279. 8. Haec Μεγαλύνει—καρδίας αὐτῶν et πεινῶντας—αἰῶνα accesserunt ex B. D.

πάλιν “Καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς
 “γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν· ἐποίησε κράτος
 “ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρ-
 “δίας αὐτῶν· καθεῖλε δυνάστας ἀπο θρόνων καὶ ὕψωσε
 5 “ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας
 “ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ
 “μνησθῆναι ἐλέους καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν
 “τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.”

S. Luc.
 i. 49-55.

Οὐκοῦν καθήρηται μὲν οἱ δυνάσται, καὶ πεπτώκασιν ἐξ
 10 ἰδίων θρόνων. πλὴν οὐ μέχρι τούτων τῆς τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν ἐπιδημίας τὰ κατορθώματα· ἀλλὰ γὰρ ἐγγήγεραί τις a 650 A.
 ἰππέων ἐσμός, ἄνδρες μαχηταὶ καὶ ἐμπειροπόλεμοι καὶ στρα-
 τηγεῖν εἰδότες, καὶ ταῖς τοῦ διαβόλου δυστροπίαις ἀντεξά-
 γοντες γενικῶς. εἶεν δ’ ἂν οὗτοι πάλιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταί,
 15 οἱ τὴν τοῦ Πνεύματος μάχαιραν νοητῶς ἐσπασμένοι· τουτέστι,
 τῆς μυσταγωγίας τὸν λόγον, τὸν ζῶντά τε καὶ ἐνεργῇ καὶ
 τομώτατον· ἐχώρουν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου καὶ κατὰ γέ-
 νους καὶ κατὰ ἀδελφῶν, οὐ πλήττοντες τὰ εἰς θάνατον,
 ἀναιροῦντες δὲ μᾶλλον τὴν ἐν αὐτοῖς ἀμαθίαν, καὶ οἷον b
 20 νεκροῦντες τῷ κόσμῳ, καὶ ἐκτεθνάναι ταῖς ἀμαρτίαις παρα-
 σκευάζοντες, ἵνα ζήσειαν τῷ Θεῷ, τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον
 ἡγαπηκότες ζῶν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν εὐαγγελικὴν. ὅτι δὲ
 ἔμελλον τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἕνεκα καὶ υἱοὶ πατράσιν
 ἀντιτετάξεσθαι, καὶ μὴν μητράσι θυγατέρες, καὶ ἀδελφοῖς
 25 ἀδελφοί, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; τοῦ Σωτῆρος λέγοντος
 ἐναργῶς “Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν
 “γῆν, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν· ἦλθον
 “γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυ-
 “γατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς

Eph. vi.
 17.
 Heb. iv.
 12.

S. Matth.
 x. 34-36.

3. ὑπερηφάνων D.
 ἄνδρες] ἐσμός ἀνδρῶν· ἄνδρες b.
 assumptum ex B.b.
 ἀντιτάξασθαι Edd. μὴν assumptum ex B. deest in b.
 ἀμφιβάλλειν Edd.
 assumpta ex B.

8. εἰς τὸν αἰῶνα D. ἐξ αἰῶνος B.

13. ἐξάγοντες b.

24. ἀντιτετάξεσθαι B. ἀντιτετάξασθαι b.

25. ἀμφιβαλεῖν b.

26-28. Μὴ νομίσητε—μάχαιραν et γὰρ

12. ἐσμός,
 23. καὶ

c “πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκειακοὶ αὐ-
 “τοῦ.” ἐχθροὶ μὲν οὖν καθὼ καὶ ἑτερόφρονες· φίλοι δὲ
 καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, ὥς ἐν ὁμοψυχίᾳ πίστεως καὶ ὥς ἐν
 ἐνότητι Πνεύματος καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ.

23' Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, λήψομαί σε 5
 Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ τὸν δοῦλόν μου, λέγει Κύριος,
 καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγίδα, διότι σε ἡρετίσαμεν, λέγει
 Κύριος παντοκράτωρ.

d

Οὐ πρὸς Ζοροβάβελ ἀληθῶς ὁ τοιόσδε λόγος, γέγονε δὲ
 μᾶλλον ὥς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὥς ἔν 10
 γε τῷ Ζοροβάβελ εὖ μάλα γραφόμενον· ὅτι καὶ ἐκ φυλῆς
 Ἰούδα, καὶ μέντοι καὶ βασιλεὺς, καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας
 λελυτρωμένων ἡγούμενος, καὶ οἶον ἐπιστάτης τῶν οἰκοδο-
 μούντων τὸν οἶκον Κυρίου. σὲ τοίνυν, φησὶ, λαβὼν τὸν
 δοῦλόν μου· τουτέστι τὸν ἐν δούλου μορφῇ πεφηνότα, πλὴν 15
 κατὰ φύσιν ἐλεύθερον· κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν
 ἐλοίμην καθελεῖν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ἐκβαλεῖν ἀρχὰς,
 e ὥς σφραγίδα θήσομαι. σφραγὶς γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς
 ὁ Υἱὸς, ὅλην αὐτοῦ καὶ ἀκραιφνὴ τὴν ὁμοίωσιν ἔχων, καὶ ἐν
 ἰδίῳ κάλλει τὴν τοῦ γεννήσαντος ἀπαστράπτων φύσιν. ἐν 20
 αὐτῷ δὲ καὶ ἡμᾶς εἰς ὁμοίωσιν ἰδίαν κατασφραγίζει Θεός·
 εἴπερ εἰς Χριστὸν μορφούμενοι, τὴν ὥς πρὸς Θεὸν εἰκόνα
 κερδαίνομεν. σήμαντρον οὖν ἄρα τὸ ἀκριβὲς τοῦ Θεοῦ καὶ

651 A. a Πατρὸς ὁ Υἱὸς, καὶ αὐτὸν ἡρετίσατο, τοῦτ' ἔστιν, αἰρετὸν
 ἐποίησατο καὶ ἐξελεγμένον. καὶ γοῦν ἐπὶ τοῖς Ἰορδάνου 25
 νάμασιν αὐτὸν ὠμολόγει, λέγων “Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου

S. Luc.
i. 52.

S. Matth.
iii. 17.
[xvii. 5.]

1. οἰκειακοὶ B. οἰκιακοὶ Edd.
assumptum ex B.

[ἡρετισταμην 26.] ἡρέτιστα Edd. [ἡρέθισα Edd. ante Migne.]

οἶκον assumpta ex B.
ἀστράπτων iud.

3. καὶ prius om. B.

7. ὥς habet D. [eis Alex.]

17. ἀρχῆς Edd.

4. καὶ
ἡρετισάμην B.D.

14. τὸν

20. ἀπαστράπτων B.

“ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε.” εὐδόκησε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀναστοιχειῶσαι τὰ πάντα, καὶ ἀναγαγεῖν εἰς τὸ ἀπ’ ἀρχῆς, καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος, “ἀνα-
 5 “κεφαλαιώσασθαι τὰ τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς
 “γῆς” ἐν Χριστῷ, δι’ οὗ καὶ μεθ’ οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ
 δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Eph. i.
 10.

1. Haec αὐτοῦ ἀκούετε assumpta ex B.
 καὶ—Ἀμήν accesserunt ex B.

5. ἐν] + τῷ Edd. Haec δι’ οὗ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Κεφ. α'. Ἐν τῷ ὀκτῷ μηνὶ ἔτους δευτέρου ἐπὶ Δαρείου, ἐγένετο λόγος 5
 Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδῶ τοῦ Προ-
 φήτου λέγων.

a ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ μὲν ὁ μακάριος Ζαχαρίας ἐν τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις, κατὰ τοὺς αὐτοὺς οἶμαι χρόνους, καθ' οὓς καὶ ὁ
 Σοφονίας. μετὰ γάρ τοι τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον, 10
 κατῴκηκεν ὁ Ἰσραὴλ οὐκέτι διηρημένως καὶ ἀνὰ μέρος ἐν τε
 τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ἀλλ' εἰς μίαν οἱ πάντες
 συνενηνεγμένοι πόλιν, τὴν Ἱερουσαλὴμ δηλονότι, καὶ ἀνὰ
 b πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, βασιλεύοντος ἐπ' αὐτοῖς Ζοροβάβελ
 τοῦ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ μὴν καὶ προὔχοντος ἐν ἱερωσύνῃ 15
 Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. ἐξυφαίνει δὲ

Codices B.C. [C. hodie initio mutilus, foliis decem prioribus amissis post
 tempus, ut videtur, Montfaucon, vide Bibliothecam Coislinianam ejus p. 186.
 D. pro paginis pro quibus desideratur C. contuli, locis pluribus difficilioribus
 adhibui.] 1-3. Sic D. εἰς τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν B. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς
 ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προ-
 φήτην Ζαχαρίαν Edd. 4. Sic B. τόμος α' D. 5. Textum hic reposuimus
 ex B.C.D. [C. teste Montf. supra cit.] ὀγδόῳ D. Edd. ἐβδόμῳ B. δευτέρῳ C. ?
 6. υἱὸν B. Edd. υἱοῦ F. (51.) sed cf. infra 653 b. Ἀδδῶ D.F. Edd. Ἀδῶ B. τοῦ
 alt. B.D (ut vid.). Edd. cf. infra l. c. [τὸν A.V. &c.] 10. Σοφονίας] Le-
 gendumne est Ἀγγαῖος ? 11. Πᾶς καὶ ἀνὰ μέρος accesserunt ex D.
 13. συνενηνεγμένοι D. συνηνεγ. Edd. 15. καὶ alt. om. D.

καὶ λίαν ἐντέχνως τῆς προφητείας τὸν λόγον. ἐπειδὴ γὰρ οἱ πλείστοι τῶν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἥτοι Σαμαρείας, εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπενηνεγμένων, αὐτόθι ἐπανήκασιν, ἅπαντα μὲν εἰδότες τὰ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων
 5 τετολημμένα κατὰ καιρούς· οὐκ ἡγνοήκοτες δὲ πρὸς τοῦτοις, τὰ ἐφ' οἷς λελύπηται Θεός· οἱ δὲ δὴ γεννηθέντες ἐν τῇ τῶν Περσῶν τε καὶ Μήδων χώρα, οὔτε τίς ἢ ὅποια πότε ἔστιν ἡ ^a 653 A. Ἱερουσαλὴμ ἐγίνωσκον, οὔτε τὴν Ἰουδαίαν ᾗδεσαν, οὔτε μὴν τὰ ἐκ τῆς θείας ὀργῆς τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐπενηνεγμένα,
 10 ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τίσιν ὅλως τὰς οὕτω σκληρὰς ἐξήτηνται δίκας, πλὴν ὅσον ἐξ ἡμελημένων τάχα που διηγημάτων, ἀναγκαίως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς αὐτοῖς τοῖς λελυτρωμένοις καὶ κομιδῇ νέοις παιδαγωγὸν ὥσπερ τινὰ καὶ ἄρμοστήν ἀναδείκνυσι τὸν μακάριον Ζαχαρίαν, ὄντα μὲν ἐξ αἵματος ἱεροῦ, τουτέστιν
 15 ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ, καὶ γεγονότα μὲν ἐκ πατρὸς Βαραχίου ^b κατὰ γε τὴν σάρκα, κεχρηματικότα δὲ κατὰ πνεῦμα καὶ υἱὸν Ἀδδῶ τοῦ Προφήτου. τέθραπτο γὰρ, ὡς εἰκὸς, τοῖς ἐκείνου τρόποις, καὶ τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων γέγονε μιμητής.

Τίς οὖν αὐτῷ τῆς προφητείας ὁ λόγος, καὶ διὰ ποίων τῶν
 20 διηγημάτων ἔρχεται, πῶς οὐκ ἂν δίκαιον εἰπεῖν ἐπιμετρίως ; τὴν δίκην μὲν γὰρ ὑφ' ἣν εἰσιν, ἐπισκῆπτει τοῖς λελυτρωμένοις, ἅτε δὴ τῆς θείας ἐντολῆς οὐ μετρίως ἡμεληκόσι, καὶ τῶν διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένων ἀλογεῖν εἰωθόσι· καταδεδιττόμενος δὲ οὐ μετρίως αὐτοὺς, μεταφοιτᾷ
 25 ἀναπείθει πρὸς τὸ δεῖν ἐλίσθαι μᾶλλον εὐδοκιμεῖν διὰ τῆς ^c εἰς πᾶν ὀτιοῦν εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς. προσεπάγει δὲ, ὅτι εἰ μὴ τινες εἶεν ἀγαθοὶ καὶ εὐήνιοι, καὶ τοῖς θείοις εἰκόντες νόμοις, πείσονται καὶ αὐτοὶ τῶν τοῖς πατράσι συμβεβηκότων

1. καὶ assumptum ex B.D.

5. καιρούς] + καὶ Edd. invitis B.D.

10. ἐξήτηνται B. ἐξήτηνται D. Edd.

ex D. 15. τῆς om. b. γεγονότα δὲ pro καὶ γεγ. μὲν b. invito D.

17. Ἀδδῶ D.b. Ἀδῶ Edd. ante Migne. τέθραπτο B.D.b. τέθραπται Edd.

20. ἐπιμετρίως assumptum ex D. Statim ὑφ' ὅν pro τὴν δ. μὲν γὰρ ὑφ' ἣν D.

27. τινες assumptum ex B.D.b.

2. εἰς αἰχμαλωσίαν assumpta ex D.

7. ποτέ D. ἢ om. D.

12. Haec καὶ κομιδῇ νέοις assumpta

τὰ φορτικώτερα. κατευρύνων δὲ ὥσπερ τῆς παιδαγωγίας τοὺς λόγους, πειράται διδάσκειν, τίνα μὲν ἦν πάλαι τὰ τῶν πατέρων ἐπιτηδεύματα, καὶ ἐπὶ τίσιν αὐτοῖς ὁ θεῖος ἐπέσταξε θυμὸς, τίνα δ' αὖ διολώλασι τρόπον, καὶ μὴν καὶ ὅπως λελύτρωνται, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυσάμενοι ζυγόν, 5 δ' ἀνεκομίσθησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· προσεπάγει δὲ τούτοις, ὅτι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, πείσονται τὰ χεῖρω τῆς τῶν πατέρων ἀφιλοθείας κατ' ἴχνος ἰέναι σπουδάζοντες. διαμέμνηται δὲ πανταχῇ τῆς διὰ Χριστοῦ λυτρώσεως ἐσομένης κατὰ καιροὺς, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον διὰ πολλῶν ἡμῖν 10 ἀναγράφει τρόπων.

Δεῖ δὴ οὖν ἕκαστα τῆς προφητείας τὰ μέρη πολυπραγμονεῖν ἐθέλοντας, μὴ ταυτολογίαν ἡγεῖσθαι τὰ ἐν αὐτῇ, 15 καὶ περιττὴν ἀφήγησιν τῶν ἤδη γεγενημένων· διαμεμνησθαι δὲ μᾶλλον, ὅτι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπονοστήσασιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἀναγκαιοτάτην ἔχει τῶν ἤδη συμβεβηκότων τὴν ἀφήγησιν. ἐπινώρθου μὲν γὰρ τοὺς εἰδότας ὧν ἤδη πεπόνθασιν, ἀναφέρων πρὸς ἀνάμνησιν· τοῖς δὲ δὴ νέοις κομιδῇ, καὶ οὐκ εἰδόσι τὰ πάλαι, προεξέειπεν τὴν ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ τοῖς ἴσοις ἐναλοῖεν κακοῖς, τὴν βέβηλον καὶ ἀνομωτά- 20 τὴν ἀγαπῶντες ζώῃν.

654 A. ^a

2 Ὁργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην.

Συνίης ὅπως καταπτοεῖ τοῖς διηγήμασι, καὶ τοῖς κομιδῇ 16 νέοις τὰ τοῖς πρὸ αὐτῶν συμβεβηκότα παρατιθεῖς εἰς ἐξήγησιν, μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον, οἰονείπως ἀπειλῶν, ὅτι 25 τοῖς ἴσοις, ἢ καὶ τοῖς ἔτι δυσασχεστέροις ὑπενηνεγμένοι

3. ἐπιτηδεύματα] σπουδάσματα D. ἐπέσταξε D.b. Edd. ἐπέσταξε B. 4. τε
 προ δ' b. δὲ D. 5. ἀπολυσάμενοι D. Edd. ἀποδυσάμενοι b. 7. χεῖρω]
 αἰσχίω D. 9. πανταχοῦ D.b. 12. δὴ B.D. δὲ Edd.
 14. περιττὴν B.D. περὶ τὴν iid. 17. ἐπανορθοῦται D. 20. ἀνομωτάτην]
 παρὰν. D. 22. His praemittunt versum i Edd. 25. πρὸς]
 εἰς D.

κακοῖς, κατοιμώξουσιν πικρῶς, εἰ μὴ ἔλαιντο σωφρόνως ἀπο-
σπουδάξουσιν μὲν τὰ ἐκείνων, φροντίδος γεμῖν καὶ λόγου
παντὸς ἀξιοῦν τὸ θυμῆρες Θεῷ. ὀργὴν δὲ μεγάλην ὠργίσθαι
φησὶ τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεόν, οὐκ ἀναπόδεικτον
5 ἀφ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἀτρεκέδες τὸν λόγον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἤδη πεπεύρανται
καὶ πεπόνθασιν, ὅτι μὴ ἔστι ψευδοεπὶς ἀποφαίνων. εἴη γὰρ
αὐτὸ οὐ τῆς τυχούσης ἀγανακτήσεως ἐνδείξις τὸ ἐφείναι τοῖς
Βαβυλωνίοις καταδῶσαι μὲν ἅπασαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ σὺν
αὐτῇ τὴν Σαμάρειαν, κατεμπρῆσαι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἅγια, καὶ
10 κατασκάψαι τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ τὸν ἀπόλεκτον Ἰσραὴλ
ἀποφῆναι μέτοικον, οἰκτρῶς καὶ ἐλεεινῶς ἐν ἀλλοδαπῇ δου-
λεύοντα, καὶ δύσοιστον ὑπομένοντα ταλαιπωρίαν, καὶ ἀπτό-
μενον μὲν θυσιῶν οὐκέτι, οὐκ αὐλῆς εἴσω φοιτῶντα τῆς
ιεράς, οὐκ εὐχαριστίας προσάγοντα κατὰ νόμον, ἢ δεκάτας, d
15 ἢ ἀπαρχάς· εἰργόμενον δὲ, ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου, καὶ
τοῦ χρῆναι τελεῖν τὰς νενομισμένας αὐτῷ καὶ φιλτάτας
ἐορτάς. οὐκοῦν ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν ὀργὴν
μεγάλην.

Ἐπιφωνήσῃ δ' αὖν τις τὰ τοιαῦτα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις δήμοις,
20 εἶπερ ἔλοιτο μυσταγωγεῖν ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον.
ἐπειδὴ γὰρ ἀπεκτόνασι τοὺς προφήτας, καὶ αὐτὸν δὲ “τὸν
“Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν,” ἐάλωσαν καὶ πεπόρθηται. e
κατεσεύσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ διαβόητος νεῶς, καὶ πεπλήρωται
λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς τὸ διὰ φωνῆς Ὡσηέ “Διότι ἡμέρας πολ-
25 “λὰς καθίσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδὲ
“ὄντος ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας οὐδὲ ὄντος θυσιαστη-
“ρίου, οὔτε ιερατείας, οὔτε δήλων.” ὅτι δὲ εἰσιν αἰχμάλωτοι,
καὶ ὑπὸ χεῖρα τέως διαβολικὴν προσκεκρουκότες Θεῷ, καὶ
ἀπερῥιμμένοι, καὶ ἀπάσης ἔξω φειδοῦς τῆς ἄνωθεν γεγυνοῦσας,

1 Cor.
ii. 8.Hos. iii.
4.

3. ὀργὴν δὲ μεγάλην om. D. Statim ὠργίσεσθαι D.

κατεξουσιάζοντα Θεόν Edd. ante Migne.

4. Θεὸν

invito D. 12. ὑπομένοντα] + τὴν Edd.

14. εὐχαριστίας D. εὐχαριστίαν Edd.

20. τὸ] +

τοῦ D. 21. αὐτὸν B.D. Migne. αὐτῶν Edd.

22. ἐάλωσαν καὶ om. D.

24. Διότι D. ὅτι Edd.

26. οὐκ] οὐδὲ D. (Vat.)

655 A. ^a πὼς ἂν ἐνδοιάσειέ τις ; εἰ δὲ δὴ λυτρωθεῖεν κατὰ καιροὺς, α προσηκάμενοι τὴν πίστιν, καὶ Χριστὸν ἐπιγραφάμενοι Θεόν τε καὶ βασιλέα καὶ Κύριον, τότε δὴ τότε, καὶ μάλα εἰκότως, σοφὴν ἂν τις ἐπ' αὐτοῖς ποιήσαιτο τὴν παραίνεσιν, ἐπὶ καιροῦ ταῦτα λέγων Ὁργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν 5 ὀργὴν μεγάλην.

3 Καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτοὺς Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐπιστρέψατε πρὸς μέ, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει ^b Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, ⁴ οἷς ἐνεκάλεσαν αὐτοῖς οἱ προφῆται οἱ ἔμπροσθεν λέγοντες 10 Τάδε λέγει Κύριος Ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου, λέγει Κύριος.

Ἀνακεκλημένοι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἀνατρέχοντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ῥάθυμοι γεγόνασιν περὶ τὸ 15 ^c δοκοῦν τῷ Θεῷ, καὶ εἰδώλοισι μὲν οὐ προσέκειντο τέως, οὔτε μὴν τὴν ἀρχαίαν προσιέντο πλάνην· πλὴν καθ' ἐτέρους ἡλίσκοντο παροτρύνοντες τρόπους. ὡς γὰρ ἐν τῷ Ἑσδρα γέγραπται, καὶ γυναῖοις ἀλλοφύλοισι ἐπεμίγνυντο καὶ, τὰς ἐκ τῶν ὁμόρων ἐθνῶν εἰσοικισάμενοι, τέκνων ἀλλοτρίων πατέρες 20 γεγόνασιν, καίτοι τοῦ νόμου τὸ χρῆμα αὐτοῖς ὡς ἔκτοπον ἀποφάσκοντος. κατημέλουν δὲ καὶ τοῦ τελεῖν ἑορτὰς, καὶ πληροῦν θυσίας, καὶ μὴν καὶ ἀπρόθυμοι περὶ τὸ δεῖν ἀναδείμασθαι τὸν θεῖον ναὸν γεγονότες ἡλίσκοντο. ταῦτητοι, καθά- ^d περ ἐν τῷ Ἀγγαίῳ γέγραπται, ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν ἀφορίᾳ 25 καὶ ἀνεμοφθορίᾳ καὶ ἐν χαλάζῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἐνέβαλλον μὲν εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι σάτα,

1 Esdr.
ix.

Agg. ii.
17, 16.

4. ἐπ' αὐτοῖς om. D.
om. Edd. ante Migne.

(Alex. XII.)

19. ἐπεμίγνυντο B.D. ἐπιμέμγυντο (sic) Pont. ἐπιμέμγυντο Aub.
χειρῶν assumpta ex D.

5. καιρῷ D.

10. οἱ pro οἷς D.

οἱ alt. assumptum ex B.D.F.

11. Κύριος] + παντοκράτωρ Edd. (A.V. &c.) invitis B.D.

27. ἐνέβαλλον D. ἐνέβαλον Edd.

9. καὶ om. D. οἱ

26. τῶν

κυψέλην D.

καὶ ἐγίνοντο δέκα, εἰσεπορεύοντο δὲ καὶ πάλιν ἀντλήσαι
 πεντήκοντα μετρητὰς, καὶ ἐγίνοντο εἴκοσι. ἐπαγγέλλεται
 τοῖνυν αὐτοῖς, ὥς εἰ ἔλαιντο μεταφοιτᾶν εἰς τὸ ἄμεινον, καὶ
 ἐπιστρέφειν πρὸς αὐτὸν, διὰ τοῦ δρᾶν ἐλέσθαι τὰ αὐτῶ
 5 δοκοῦντα καὶ φίλα, τότε καὶ αὐτὸς ἐπιστρέψει πρὸς αὐτοὺς,
 τουτέστιν, ἀφέξεται τῆς ἐπ' αὐτοὺς ὀργῆς, καὶ παλινδρο-
 μήσει πρὸς ἔλεον, καὶ φειδοῦς τε καὶ οἰκτιρμῶν ἀξιώσει
 πάλιν. ἀποφάσκει γεμῆν ὥς ὀλέθρου πρόξενον τὸ ἐλέσθαι e
 ζηλοῦν τοὺς πρὸ αὐτῶν γεγονότας, οἷς πλείστη μὲν ὅση
 10 δέδοτο παρ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν παράκλησις καὶ
 παραμυθία, καλοῦσα πρὸς ἀποστροφὴν τῶν αἰσχυρῶν ἐπι-
 τηδευμάτων, ἀνόνητον δὲ τὸ πρᾶγμα πολὺ λίαν ἐτέθειτο
 ἀπονεύσασι πρὸς τὸ δυσήκοον.

Καταγέλαστοι δὴ οὖν, οἱ ταῖς τῶν πατέρων ἀμαθίαις
 15 ἐπόμενοι, καὶ προγονικὴν συνήθειαν ὥς δυσανάτρεπτον ἀπο-
 λογίαν αἰὲν προβαλλόμενοι, καὶ εἰ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις κατα-
 ψέγοντο κακοῖς. ἔθος δὲ τοῦτο μάλιστα τοῖς τῶν εἰδῶλων a 858 A.
 θεραπευταῖς. καλούμενοι γὰρ ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας ἐπί-
 γνωσιν, τῆς τῶν πατέρων ἀπάτης διαμέμνηνται πανταχοῦ,
 20 καὶ πατρῶν ὥσπερ τινὰ κλῆρον τὸ ἐκείνων ἀμαθὲς ἀσπασζό-
 μενοι, διαμένουσι τυφλοί. οἶμαι δὲ, ὅτι καὶ εἰ αὐτοῖς
 συμβουλευσείε τις τοῖς ἐκ περιτομῆς μεταμαθεῖν τὰ αἰσχίω,
 καὶ τιμᾶν ἐλέσθαι τὸ ὠφελοῦν, ἐπὶ τὴν τῶν πατέρων συνή-
 θειαν καταφεύγουσι καὶ αὐτοί. χρήσιμον οὖν τοῖς πλανω-
 25 μένοις ἐπιφωνεῖν Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ καὶ ἐπιστραφήσομαι
 πρὸς ὑμᾶς, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μὴν ἐπὶ τούτῳ b
 Μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἱ πλανώμενοι δηλονότι,
 καὶ μέχρι τοῦ παντὸς μεμενηκότες ἐν ἀγνωσίᾳ.

1. ἐγίνοντο—ἐγένοντο D.

ex D. 10. δέδοται D.

13. ἀπονεύσασι] τῷ ἀπονεύσαι D.

19. πατέρων] προγόνων D.

23. ὠφελεῖν D.

24. καταφεύγουσι B.D. καταφεύξουσι Edd.

26. μὴν

7. Haec καὶ φειδοῦς—πάλιν accesserunt

11. τῶν ἐπιτηδ. τῶν αἰσχυρῶν D.

16. αἰὲν assumptum ex B.D.

22. μεταμαθεῖν] μεταθεῖν Edd.

5 Οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσι καὶ οἱ προφῆται; μὴ τὸν αἰῶνα
 6 ζήσονται; πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε,
 c ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις μου τοῖς
 προφήταις, οἱ κατελάβοσαν τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρί-
 θησαν καὶ εἶπαν Καθὼς παρατέτακται Κύριος παντοκράτωρ, 5
 τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα
 ὑμῶν, οὕτως ἐποίησεν ὑμῖν.

Πρὶν ἀλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα,
 τὸ τῆς προφητείας ὄνομα, καθάπερ τι προσωπεῖον ἑαυτοῖς
 περιτιθέντες τινές, προσελάλουν ἀρχαιοτέροις τὰ “ἀπὸ καρ- 10
 “δίας αὐτῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος
 “Κυρίου.” οὗτοι ψευδοεποῦντες ἔφασκον, ὥς οὐκ ἂν ἀλοίη
 d ποτὲ παρ’ ἐχθρῶν ἡ ἀγία πόλις, οὐδ’ ἂν γένοιτό ποτε τοῖς
 ἐθέλουσι καταδηρῶν εὐκαταμάχητος ὁ Ἰσραὴλ· ἀλλ’ ἐρη-
 ρεισμένην ἔξει τὴν εὐημερίαν, καὶ ἐν ἀκλονήτοις κείσεται 15
 τρυφαῖς, Θεοῦ προασπίζοντας, καὶ τὸ ἀπόλεκτον αἰὲ τιμῶν-
 τός τε καὶ ἀγαπῶντος γένος. ἔφασκον δὲ τὰ τοιαῦτα,
 καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ψευδηγοροῦντες οἱ τάλανες, καὶ ῥάθυ-
 μον ὄντα τὸν Ἰσραὴλ ὑπτιούμεντες ἔτι, καίτοι δέον ἀναπείθειν
 ἐκμειλίσσεσθαι Θεόν, καὶ τὰ ἐφ’ οἷς λελύπηται ῥιπτοῦντας 20
 e ὥς ἀπωτάτω, μεταφοιτᾶν ἐλέσθαι πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν.
 ἀλλ’ ὀλίγος ἐκείνοις τῆς ἀληθείας ὁ λόγος, λημματίων δὲ
 σμικρῶν καὶ εὐτελεστάτων ἡττώμενοι, πεπλανήκασιν τὸν Ἰσ-
 ραὴλ. καὶ γοῦν ὁ μὲν προφήτης Ἱερემίας κατηγιᾶτο λίαν
 αὐτοὺς, οὕτω λέγων “Ὁ ὢν Κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται αὐτῶν 25
 “προφητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, καὶ

Hier.
xxiii. 16.

1b. xiv.
13.

1. τὸν αἰῶνα D. Edd. εἰς τὸν αἰῶνα B.F. (22. al.) cf. infra 657 b. 2. δέχεσθαι
 D. (s 95, 185.) 4. οἱ κατελάβουσιν] οἱ κατέλαβον F. (22. al.) οὐ
 κατελάλησαν D. 5. εἶπον F. (22. al.) 6. ποιῆσαι] + ἡμῖν
 Edd. (Vat.) [ἡμῖν s sed corr.] ὑμῶν B.D. Pont. (Alex. XII.) ἡμῶν Aub. (Vat.)
 7. ὑμῶν D. (Alex. XII.) ἡμῶν Edd. (Vat. s) ὑμῖν B.D. (Alex.) ἡμῖν Edd.
 (Vat. s) 9. τι B.D. τὸ Edd. 10. περιθέντες B. προσελάλουν
 ἀρχαιοτέροις D. ἐλάλουν Edd. 13. ποτὲ prius] πώποτε D. 14. εὐκατα-
 μάχητος D. εὐκαταγώνιστος Edd. 17. τὰ assumptum ex B.D. Statim
 τοιαῦδε D. 24. κατηγιᾶτο B.D. καταγιᾶται Edd.

“ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω
 “ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.” Θεὸς δὲ πρὸς ταῦτα a 657 A.
 “ Ψευδῇ οἱ προφηῇται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου.” Hier.
xiv. 14.
 “ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐνετελάμην αὐτοῖς, καὶ οὐκ
 5 “ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὀράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας
 “ καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προ-
 “ φητεύουσιν ὑμῖν.” καὶ μὴν καὶ ἐτέρωθι πάλιν φησὶν
 “ Οὐκ ἀπέστειλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ Ib. xxiii.
21.
 “ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευσον.” πεπλά-
 10 νηται τοίνυν, ὡς ἔφην, ὁ Ἰσραὴλ, τοῖς τῶν ψευδομαντῶν
 φενακισμοῖς ἄσυνέτως συνηρπασμένος. ἀλλ’ οὐκ ἂν ἦλω b
 ποτὲ παρ’ ἐχθρῶν, καὶ τῆς οὕτω πικρᾶς καὶ φορτικωτάτης
 δουλείας ἐπειράτο, τοῖς παρὰ Θεοῦ προφηταῖς τὸν νοῦν
 ἐπιδούς, οἳ καὶ συμβήσονται τὰ τοιαῦτα προαπήγγελλον αὐ-
 15 τοῖς, καὶ διαρρήδην ἔφασκον, ὅτι πάντως εἰς πείραν ἐνεχθή-
 σονται κακοῦ, μὴ οὐχὶ δρᾶν ἡρημένοι τὰ θυμῆρη Θεῶ.
 ταύτητοι καλεῖ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν τε ἀνοσίων ψευδοπρο-
 φητῶν καὶ τῶν πεφenaκισμένων καὶ φησιν Οἱ πατέρες ὑμῶν
 πῶς εἰσι καὶ οἱ προφηῇται μὴ τὸν αἰῶνα ζήσονται; ὅμοιον ὡς
 20 εἰ λέγοι Ἀπολώλασιν οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ τοῦτο οἰκτρῶς, ἐν c
 αἰχμαλωσίᾳ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ψευδοεπεῖς καὶ πεπλανηκότες,
 οἱ τὸ τῆς προφητείας ὄνομα καὶ χρῆμα καπηλεύοντες. ἀλλ’
 εἵπερ ἔζων ἔτι, τάχα που βελτίους ὑμᾶς ἀπέφηναν ἀεὶ κα-
 τοιμῶζοντες ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι, καὶ τῶν παρ’ αὐτοῖς
 25 γεγονότων ψευδοπροφητῶν οὐ μετρίαν ποιούμενοι τὴν κατα-
 βοήν. ἀλλ’ ἐκεῖνοι μὲν ῥαστώνης τε ὁμοῦ καὶ ἀπειθείας
 ὀψώνιον, τὸ συνδιολέσθαι τοῖς ἡπατηκόσιν ἐσχήκασιν, ὑμεῖς
 δὲ τοὺς τῶν ἀγίων προφητῶν παραδέχεσθε λόγους, καὶ τὰ d
 δι’ αὐτῶν θεσπίσματα ποιεῖσθε περὶ πολλοῦ. αὐτοὶ γὰρ
 30 λελαλήκασι καὶ τοῖς πρὸ ὑμῶν, ὅτι παρατέτακται Κύριος
 τοῦ ποιῆσαι, δῆλον δὲ ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰς ἐν

14. συμβήσεται D.

19. μὴ] + εἰς Edd. invitis D.b.

25. καταβολήν D.

17. ψευδοπροφητῶν D.b. προφ. Edd.

23. ἀπέφηναν] + ἂν b.

αὐτῇ συμβησομένας τάλαιπωρίας. διήλεγχον δὲ λέγοντες ἀναφανδὸν, ὅτι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, οὕτως ἐπαίησεν ὑμῖν. κολάζει γὰρ οὐ μάτην ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὔτε μὴν ἀβασάνιστον τὴν ἐφ' ὅτρω οὖν ποιεῖται
 e ψῆφον ἢ θεία τε καὶ ἀπλανὴς καὶ δικαιοσύνη κρίσις· ἀνέξι- 5
 κακήσασα δὲ ὑπεραμέτρως, τότε δὴ τότε ταλαντεύει τοῖς ἡμαρτηκόσι τὰ αὐτοῖς ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατα.

Σοφὸν οὖν ἄρα τὸ εὐήμιον, καὶ παντὸς ἡμᾶς ἀπαλλάξαι κακοῦ τὸ τοῖς θείοις ἔπεσθαι νόμοις, καὶ τὰς τῶν ἀγίων προαγορεύσεις τιμῶν, καὶ πίστεως ἀξιοῦν τὰς τοῦ Πνεύματος 10
 φωνὰς, ἐννοοῦντάς τε ὅτι πάντα τε καὶ πάντως συμβήσεται τὰ προηγγελμένα, μεταπλάττεσθαι πρὸς τὸ ἄμεινον καὶ μεταχωρεῖν εἰς μετάνωσιν. ἀποσκευασόμεθα γὰρ οὕτω τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ ἡπίω περιτευξόμεθα τῷ Δεσπότῃ· δικαιοὶ γὰρ τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἀνίησι δίκης τοὺς ἐξ ἀμαθίας ἥγουν ἀσθενείας 15
 πεσόντας εἰς ἁμαρτίαν.

Rom. iv.
5.

658 A. a

7 Τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί· οὗτός ἐστιν ὁ μὴν
 Σαβάτ· ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος Κυρίου
 πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδῶ τὸν Προφῆτην
 8 λέγων Ἐώρακα τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἐφ' 20
 ἵππον πυρρὸν, καὶ οὗτος ἰστήκει ἀνὰ μέσον τῶν δύο ὁρέων
 τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυρροὶ καὶ ψαροὶ καὶ
 9 ποικίλοι καὶ λευκοί. καὶ εἶπα Τί οὗτοι, Κύριε; καὶ εἶπε πρὸς
 b μὲ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί· Ἐγὼ δεῖξω σοι τί ἐστι ταῦτα.
 10 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστηκὼς ἀνὰ μέσον τῶν ὁρέων καὶ 25

1. αὐτοῖς Edd. invitis B.D.b.

4. ποιεῖται ante τὴν transp. D.

2. κατὰ] καὶ κατὰ b. καὶ] + κατὰ b.

6. ὑπεραμέτρως B.D. ὑπερμέτρως b. Edd.

13-16. Haec ἀποσκευασόμεθα—ἁμαρτίαν [ἁμαρ ambiguous D.] accesserunt ex D.

17. τετάρτῃ B.D. τετράδι Edd. (8 A.V. &c.) ἐν assumptum ex D. (23, 233.) cf. infra 708 c. τετάρτῳ πρὸ ἑνδεκάτῳ (sic) D. τοῦ ἑνδεκάτου μηνός B. (42, 240.)

18. σαβὰτ] σαββατον B.D. (91, 239.) sed vide infra l. c. ἐπὶ om. F.

19. υἱὸν D. cf. infra l. c. et cf. supra 652 init. υἱοῦ F. Edd. (51.) Statim addō B.

20. ἐφ' B.D. (Alex.) ἐπὶ Edd. (Vat.) 21. ἰστήκει D. (Alex.) εἰστήκει Edd.

22. ψαρροὶ D.

24. ὁ prius om. Edd.

εἶπε πρὸς μέ Οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξαπέσταλκε Κύριος τοῦ περι-
 οδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἁγγέλῳ Κυρίου τῷ 11
 ἐφεστῶτι ἀνὰ μέσον τῶν ὁρέων καὶ εἶπαν Περιωδεύκαμεν πᾶσαν
 τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει.

5 Ἀνὰ μέρος καὶ κατὰ καιροὺς τὰς ὁράσεις τοῖς ἁγίοις^c
 προφήταις ἐξεκάλυπτεν ὁ Θεός. οὐ γάρ που φαμέν ὡς αἰεί
 τε καὶ συχνὴ καὶ ἀδιάστατος παντελῶς ἢ τῆς θεοπτίας
 αὐτοῖς ἐχορηγεῖτο χάρις καὶ τῶν ἐσομένων ἢ ἀποκάλυψις·
 κατὰ καιροὺς δὲ μᾶλλον, τοὺς ἐκάστῳ πράγματι πρέποντας,
 10 καὶ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν τῷ ἀποκαλύπτοντι τὰ κεκρυμμένα.
 καὶ ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἐκείνο, κατὰ πολλοὺς τε καὶ
 διαφόρους ἐπαιδεύοντο τρόπους. ἔσθ' ὅτε μὲν γὰρ ἀπλῆν
 ἐδέχοντο γνῶσιν, ἐνηχοῦντος αὐτοῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος·
 ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὁράσεσι τῶν d
 15 ὄρωντων ἐγίνοντο, ἄλλοτε ἄλλως αὐτοῖς διαμορφούντος
 Θεοῦ καὶ ἀποκαλύπτοντος αἰνιγματωδῶς μυστήρια. Ἡσαΐας
 μὲν γὰρ ὁ μακάριος τεθεᾶσθαι φησι “τὸν Κύριον σαβαὼθ^{Es. vi.}
 “καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου,” περιεστηκό-
 των αὐτὸν τῶν Σεραφίμ καὶ εὐφημούντων ἐξ ἁμοιβῆς. ὁ δέ
 20 γε θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ θρόνον τεθεᾶσθαι φησιν ἐπὶ στερεώ-^{Ezek. i.}
 ματος, ὑποκειμένων τῶν Σεραφίμ. ἔφη δὲ, ὅτι τὸν ἐπὶ τοῦ e
 θρόνου καθήμενον ἑώρακε διφυᾶ, ὡς τὰ κάτω μὲν ἀπὸ ὀσφύος
 ἐν εἶδει πυρὸς ὁραῖσθαι σαφῶς, ἐν ὁράσει δὲ ἡλέκτρον τὰ
 ἄνω. καὶ βαθὺς ἂν γένοιτο καὶ μακρὸς ὁ ἐφ' ἐκάστῳ λόγος,
 25 εἴπερ ἔλοιτό τις πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας τοῦ πολυειδῆς
 γενέσθαι παρὰ Θεοῦ τὰς ὁράσεις αὐτοῖς.

Οὕτω τοιγαροῦν καὶ ὁ μακάριος Ζαχαρίας καιρὸν καὶ
 ἡμέρας καὶ μῆνα σαφῶς ὀρισάμενος, τεθεᾶσθαι φησι τὸν

1. ἐξαπέσταλκε B.D. (Alex. XII.) ἐξαπέστειλε Edd. (Vat. s) τοῦ assumptum
 ex B.D.F. (Alex. XII.) 3. εἶπαν Περιωδεύκαμεν B.D. (Alex.) εἶπον
 περιωδεύσαμεν Edd. (Vat. s) 6. ὁ om. D. 7. τε B.D. που Edd.
 ἢ om. D. 8. ἢ assumptum ex B.D. 10. τὸ] τῷ D.
 14. καὶ prius assumptum ex D. ταῖς deest in Edd. 21. τοῦ assumptum
 ex D. 22. ἑώρακε D. Edd. ἑώρακα B.

Κύριον ἐν εἶδει τῷ καθ' ἡμᾶς. ἰδοὺ γὰρ ἀνὴρ φησιν ἐπιβε-
 659 A. a βηκῶς ἐφ' ἵππον πυρρὸν. αἰνίττεται δὲ διὰ τούτου τὸν οἰονεῖ
 πως ἐμπειροπόλεμον καὶ εἰδότα τὰ τακτικά. τὸ γὰρ ἵππῳ
 μὲν ἐφίζησαι, καὶ τούτῳ πυρρῷ καὶ τὴν οἶον ἐξ αἵματος
 ἔχοντι χροιάν, τοιοῦτόν τι οἶμαί που σημαίνειν λοιπόν. 5
 μάχεται γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τοῖς ἀντεξάγουσιν αὐτῷ, καὶ
 οἷά τις πολέμιος ἀνθοπλίζεται τοῖς ἀπειθῇ καὶ ἀγέρωχον
 ἀντανιστᾶσιν αὐτῷ τὸν τῆς διανοίας αὐχένα. ἔδρων δὲ
 τοῦτο, καὶ μάλα νεανικῶς, οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, οἳ τε τὴν
 Ἰουδαίαν καὶ αὐτὴν οἰκοῦντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ μὴν 10
 11 καὶ οἱ τὴν Σαμαρειτῶν χώραν ἔχοντες, τουτέστιν, αἱ δέκα
 φυλαί. ἐτράποντο γὰρ εἰς πολυθείαν, καὶ τοῖς χειροκμήτοις
 τὸ σέβας ἀνάπτοντες, ἐπεφώνουν ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυ-
 3 Reg.
 xii. 28. σαῖς “Οὗτοι οἱ θεοὶ σοι, Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν σε ἐκ
 “γῆς Αἰγύπτου,” καὶ πρὸς γε δὴ τούτοις, τῶν τοῦ νόμου 15
 θεσπισμάτων ἀλογήσαντες παντελῶς, ἀπερισκέπτως ἐτρά-
 ποντο πρὸς τὸ ἐκάστῳ φίλον δοκοῦν. ταύτητοι λοιπόν ὁ
 τῶν ὄλων Θεός, ἐφιππος δὲ ὥσπερ αὐτοῖς, ὡς ἐν εἶδει τῷ
 c καθ' ἡμᾶς, αἰνιγματωδῶς ἐπιφοιτᾷ.

Ἔστηκε δὲ ἀνὰ μέσον τῶν δύο ὁρέων τῶν κατασκιῶν. ὄρη δὲ 20
 οἶμαι κατάσκιᾳ φησι τό τε τῆς Ἰουδαίας, τουτέστι, τὴν
 Σιών καὶ μὴν καὶ τὸ Σαμαρείας. ἔφη γὰρ που περὶ αὐτῶν
 ὁ Θεός “Οὐαὶ τοῖς ἐξουθενούσι Σιών καὶ τοῖς πεποιθόσιν
 “ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας.” ἄμφω δὲ κατάσκια διὰ τοι τὸ
 ἀμετρήτῳ πλήθει τῶν καταρκηκῶτων στενοχωρεῖσθαι τάχα 25
 26 που, καὶ ὕλην ἀπομιμείσθαι δασεῖάν τε καὶ ἀμφιλαφῇ.
 κατόπιν γεμὴν τοῦ ἐπιβεβηκότος τὸν ἵππον τὸν πυρρὸν, ἵπποι
 d πάλιν ἦσαν ἕτεροι, καὶ οὐκ ἐν ὄψει μιᾷ, πυρροὶ γὰρ ἦσαν,

4. τότε pro τούτῳ D.

5. τι οἰν. D.

σημαίνει τὸ pro σημαίνειν D.

11. οἱ οἰν. D. ἔχοντες χώραν inv. ord. b.

12. χειροκμήτοις D.

15. νόμον D. b. νομοθέτου Edd.

16. ἀμελήσαντες b.

17. φίλον]

φίλιον καὶ D.

18. δὲ οἰν. D.

21. φησὶ κατάσκια inverso ordine D.

τε assumptum ex b.

22. τὸ] + τῆς Edd. invitis D. b.

23. ἐξου-

θενῶσι D.

24. τὸ alt. B. D. τῷ b. Edd.

26. δασεῖάν D. b. βαθείαν

Edd.

28. ἦσαν B. D. ἦσαν b. ἦσαν Edd.

καὶ μὴν καὶ ψαροὶ καὶ ποικίλοι καὶ λευκοί. σημαίνουσι δὲ
καὶ αὐτοὶ βασιλείας, ἣ ἔθνη φιλοπόλεμά τε καὶ μαχιμώτατα,
καὶ οὐχὶ δὴ μόνην τὴν ἐνεγκοῦσαν ἔχειν ἡγαπηκότα, κατα-
σκιδνάμενα δὲ ὥσπερ ἀπάσης τῆς γῆς, καὶ ὑφ' ἑαυτὰ ποι-
5 εἶσθαι σπουδάζοντα τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ἵποιοι γεγόνασιν οἱ
Βαβυλωνίων βασιλεῖς, Φουλὰ μὲν πρῶτος, ὃς εἶλε τὰς πέραν
τοῦ Ἰορδάνου φυλάς. εἶτα μετ' ἐκείνον ὁ Σαλαμανασάρ, ὃς
πεπόρθηκε τὴν Σαμάρειαν, καὶ τρίτος Σεναχηρείμ, ὁ τῆς^c
Σαμαρείας τὸ λείψανον καταδηώσας ἀγρίως, προσεμπρήσας
10 δὲ πολλὰς καὶ τῆς Ἰουδαίας πόλεις. τέταρτος ὁ Ναβου-
χοδονόσορ, ὃς καὶ αὐτὴν εἶλε τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπεκό-
μισεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὸν Ἰσραήλ. τὸ γεμὴν ἐν ποικίλοις
εἶδесιν ὁρᾶσθαι τοὺς ἵππους, σημαίνει πού τάχα τῆς ἐκάστου
γνώμης τὸ διάφορον· καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἐτερόχροον, αἶνιγμα
15 τῆς ἐκάστου διανοίας παραδέξαιτο ἂν τις, καὶ μάλα εἰκότως.
διηπόρηκε μὲν οὖν ὁ Προφήτης καὶ ἀποκάλυψιν αἰτεῖ·^a 660 A.
μανθάνει δὲ, ὅτι οὗτοί εἰσιν εὖς ἐξαπέσταλκε Κύριος τῶ
περιοδεῦσαι πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ αὐτοὶ δὲ τοῦτό φασιν οἱ
ἀπεσταλμένοι, περιωδευκέναι τὴν σύμπασαν διαβεβαιού-
20 μενοι, καὶ μὴν ὅτι καὶ ἡρεμῇ, ταῖς αὐτῶν πλεονεξίαις ἀντι-
τείνειν οὐκ ἔχουσα, καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῖς ἀβούλητον μὲν, πλὴν
ἀναγκαῖον ὑπομένουσα ζυγόν.

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ εἶπε Κύριε, ἕως τίνος οὐ μὴ¹²
ἐλεήσεις τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας ἃς^b
25 ὑπερεῖδες τοῦτο ἑβδομηκοντὸν ἔτος ;

1. ψαροὶ D.b. 2. αὐτοὶ] + καὶ Edd. invitis B.D. βασιλείας b.
invitis B.D. καὶ pro ἡ D. 4. ὑφ' ἑαυτοῖς D. 6. Φουλὰ D.b.
Φούλας Edd. 9. προσεμπρήσας δέ] προσέμπρησε D. Statim πολλὰς καὶ
hoc ordine b. καὶ πολλὰς D. Edd. 11. αὐτὴν D.b. Edd. αὐτὸς B.
12. γε D.b. τε Edd. 13. πού assumptum ex b. deest in D. τῆς ἐκ.
γν. τὸ διάφορον assumpta ex B.D.b. τῆς ἐκ. γνώμης post αἶνιγμα transp. Edd. et
καὶ addunt. 14. ἐτερόχροον D. 15. παραδέξαιτ' D.
17. τοῦ περιοδεῦσαι Κύριος inverso ordine D. 18. πᾶσαν τὴν γῆν D.b.
τὴν γῆν ἅπασαν Edd. φησιν D. 22. ἀναγκαῖον D. Edd. ἀναγκάως b.
23. καὶ prius om. D. (95, 185.) ὁ deest in Edd. Κύριε] + παντοκράτωρ Edd.
(A.V. &c.) invitis B.D. 24. ἐλεήσεις F. Edd. (Alex.) ἐλεήσης D. (Vat. s)
cf. infra. τῆς Ἰουδαίας F. Edd. cf. infra. Ἰούδα D. (A.V. &c.)

Supra
ver. 11.

Exod.
xiv. 20.
Heb. ii.
2.

S. Luc.
xiii. 6.

Ib. 7.

Ib. 8. 9.

Τῶν ἀπεσταλμένων ἵππων, ἤγουν ἔθνων τε καὶ βασιλέων
περιοδουσάντων τὴν σύμπασαν γῆν, εἴτα σαφῶς εἰρηκότων,
ὥς κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει καὶ τὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπερρίμ-
μένον ὑπομένει ζυγόν, τρέπεται παραχρῆμα πρὸς λιτὰς τὰς
ὑπὲρ γε τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Ἰουδαίας ὁ μακάριος ἄγγελος, 5
ὃς τάχα πού τέτακτο παρὰ Θεοῦ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος
παιδαγωγεῖν. εὐρήσομεν δὲ ὅτι καὶ ὅτε τῆς τῶν Αἰγυπτίων
ἐκδεδραμῆκασι γῆς, δεινοῖς μὲν αὐτοὺς κατεπτόει δείμασιν ὁ
ἀπόπληκτος Φαραὼ, τὸν πολέμου νόμον ἐξωπλισμένος, εἴτα
διώκειν ἐπιχειρῶν, ἔστη, φησὶν, ὁ ἄγγελος Κυρίου ἀνὰ μέσον 10
αὐτῶν, “καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα.” ἀλλὰ
καὶ αὐτὸν τὸν νόμον δι’ ἀγγέλων λελαλήσθαι ὁ νομομαθὴς
ἔφη Παῦλος. ὑπεμφαίνει δέ τι τοιοῦτον καὶ τῆς εὐαγγελι-
κῆς παραβολῆς ἡ δύναμις. ἔφη γάρ πού Χριστὸς περὶ τῆς
τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς, τὸ μέλλον αὐτῇ συμβήσεσθαι 15
προαναδεικνὺς αἰνιγματωδῶς “Συκὴν εἶχέ τις πεφυτευμένην
d “ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.” ἐπειδὴ δὲ ἄκαρπος ἦν, ἐκκόπτειν αὐ-
τὴν ἤθελε, καὶ δὴ τοῦτο δρᾶν ἐκέλευε λέγων τῷ γηπόνῳ
“Ἐκκοψον αὐτήν, ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;” ὁ δὲ πρὸς
τοῦτό φησι “Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως 20
“ἂν σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κόπρια· καὶ μὲν ποιήσῃ
“καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μή γε, ἐκκόψεις αὐτήν.” τί
γὰρ ἕτερον ἡμῖν ἐν τούτοις τὸ τοῦ γηπόνου πρόσωπον ὑπαι-
e νίττεται, πλὴν ὅτι τὸ τοῦ προεστηκότος ἀγγέλου, καὶ παιδα-
γωγεῖν αὐτήν, ὡς ἔφην, προστεταγμένου; ὀρίσαντος οὖν τοῦ 25
Θεοῦ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν χρόνον εἰς ἔτος τὸ ἐβδμηκστὸν,
οὐπω μὲν εἰς πέρας ἦκοντος τοῦ καιροῦ, σιωπᾶν ἦν ἀναγκαῖον,
ὥς ἂν μὴ δοκοῖ Ἐσποτικοῖς ἀντεξάγειν νεύμασι. πεπε-
ρασμένου δὲ ἤδη τοῦ καιροῦ, ποιεῖται τὰς λιτὰς, καὶ τῆς τοῦ

4. Haec τρέπεται—Ἱερουσαλὴμ accesserunt ex B.D.
ἐτέτακτο Edd. 9. πολέμου] πολέμιον D.
ἀγγ. inverso ordine D. 15. τῶν om. D.
ordine D. 21. βάλω B.D. βάλλω Edd.
ex B.D.b.

6. τέτακτο B.D.
12. λελαλήσθαι δι'
20. τὸ ἔτος τοῦτο inverso
26. τὸ assumptum

προσκρούειν ὑποψίας οἶον ἐκ μέγτου γεγεννημένης, ἀψευδῇ δὲ
 ὄντα τὸν Δεσπότην εἰδὼς, ἀναμαθεῖν ἀξιοῖ, πότερόν ποτε
 συμπεπέρασται τοῖς ἡμαρτηκόσι τὰ ἐξ ὀργῆς κατὰ τὸ πάλαι a 661 A.
 δόξαν εἰς ἔτος τὸ ἐβδομηκαστὸν ἤγουν ἔσται τις ἐτέρα
 15 πάλιν ἀνάβλησις προστεθειμένων ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς μῆκος
 ἔτι τὰ τῆς ταλαιπωρίας αὐτοῖς ἐκτείνεται. ταύτητοί φησιν
 Ἐως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς τῆς Ἰουδαίας
 πόλεις ὑπερεωραμένας ἤδη τοῦτο ἐβδομηκαστὸν ἔτος ;

Ἐλπίς οὖν ἄρα τοῖς σεβομένοις Θεὸν χρηστὴ, καὶ οὐκ
 10 ἀμφίβολου, ὥς εἰ δῆπου γένοιτο προσκρούειν ἐξ ἀσθενείας,
 ἀλλ' οὖν ἔχουσι παρὰ Θεῷ τοὺς λιπαροῦντας ὑπὲρ ἑαυτῶν, b,
 οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγίους ἀγ-
 γέλους, οὐ προσηνῇ τε καὶ μειλίχιον ἀποτελοῦσι Θεὸν, τῇ
 ἰδίᾳ καθαρότητι κατευνάζοντες τὰς ὀργὰς, καὶ οἰονείπως
 15 ἐκδυσωποῦντες ἀσχάλλοντα τὸν Κριτὴν. ἀλλὰ τότε μὲν
 ἄγγελος ὑπὲρ τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἐποιεῖτο τὰς
 λιτάς· ἡμεῖς δὲ, οἱ πεπιστευκότες καὶ ἡγιασμένοι λοιπὸν
 ἐν Πνεύματι, “Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν 1 S. Joan.
ii. 1, 2.
 “Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρ- c
 20 “τιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ περὶ
 “ὅλου τοῦ κόσμου.” καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος,
 αὐτὸν “ἰλαστήριον ὁ Θεὸς ἔθετο διὰ πίστεως,” ἁμαρτιῶν Rom. iii.
25.
 ἀπαλλάττοντα τοὺς προσιόντας αὐτῷ.

Καὶ ἀπεκρίθη Κύριος παντοκράτωρ τῷ ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν 13
 25 ἐμοὶ ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρακλητικούς. καὶ εἶπε πρὸς 14
 με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ Ἀνάκραγε λέγων Τάδε λέγει
 Κύριος παντοκράτωρ Ἐξήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιών d
 ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ 15

1, 2. οἶον et ποτε assumpta ex b. desunt in D.

δοκοῦν D. Edd.

omnibus.

assumptum ex D.

28. ἐγὼ deest in Edd.

5. προστιθεμένων b.

10. ἀμφίλογος D.

20. μόνον D. Edd.

μόνων B.

4. δόξαν b.

7. ἐλεήση Edd. invitis

16. τῶν om. D.

19. δίκαιον

24. ἐν om. D.

συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ
συνεπέθεντο εἰς κακά.

Ἀληθὲς εἶπεῖν, ὅτι κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν
Ps. cii. 8. “Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος,” καὶ αὐτὴ δὲ τῶν
πραγμάτων ἢ πεῖρα διαβοήσειεν ἂν, ὡς ᾧδὲ τε ἔχει καὶ οὐχ 5
e. ἐτέρως. ἄθρει δὲ ὅπως δέχεται παραχρήμα τὰς λιτὰς τὰς
ὑπὲρ γε τῶν πεπραχότων ἀθλίως, καὶ συντετριμμένων ἐν
ἀλλοδαπῇ, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνατλάντων ζυγόν,
μόνον δὲ οὐχὶ τοῦ παρακαλοῦντος φθάνει τὴν αἴτησιν, καὶ
ἀποκρίνεται παραχρήμα ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρακλη- 10
τικούς· παρακλητικούς δὲ φησι τοὺς ἀνακτήσασθαι τε καὶ
παρακαλέσαι δυναμένους τοὺς πεπονηκότας. παρ’ ὅλον γὰρ
662 A. a τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν τὸν καιρὸν οὐ ῥῆμα τάχα που
χρηστὸν εἰρηκῶς, οὐχ ἑτέρου τινὸς τῶν παρακαλεῖν εἰωθότων
ἄξιώσας αὐτοὺς, ἄρχεται χρηστοεπεῖν, καὶ τῆς ἐπ’ αὐτοῖς 15
ἡμερότητος καταβάλλεται τὴν ἀρχήν. ἐκ περιχαρείας δὴ
οὖν τῆς ἄγαν ὁ θεσπέσιος ἄγγελος διακεκραγένοι λοιπὸν
τῷ Προφῆτῃ προστέταχε καὶ διακονεῖν εἰς ἅπαντας τὰ παρὰ
Θεοῦ. ἐξηλωκέναι γάρ φησι τὴν Ἱερουσαλὴμ ζῆλον μέγαν,
οὐκ αὐτῇ τὸν ζῆλον ἐνιείς, καθάπερ καὶ πρώην παρενηνεγμένη 20
b. πρὸς ἀλλοκότους λατρείας, ἀλλ’ ὑπὲρ αὐτῆς τοῖς πεπορθη-
κόσιν, οἷς καὶ ὠργισθαι φησὶν, οὐχ ὥς καὶ ἐν ἀπλῇ καὶ
μεμετρημένῃ κινήσει τυχόν, ἀλλ’ ὥς ἐν ἀκράτῳ τε καὶ
ἀσχέτῳ θυμῷ. ἐγὼ μὲν γάρ, φησὶν, ἐπαίδευον τοὺς ἐμοὺς,
καὶ οὐδὲν αὐτοὺς πέρα μέτρου πάσχειν ἤθελον· αὐτοὶ δὲ τῆς 25
ιδίας γνώμης τὴν ἀγριότητα δεινῶς τε καὶ ἀχαλίνως ἐπῆγον,
παρέντες οὐδὲν τῶν εἰς ὁμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν.

Τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ἐγὼ μὲν ὠργισθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ
συνεπέθεντο εἰς κακά. παιδεύει μὲν γὰρ ἐξ ἀγάπης ἡμαρ-

6. δὲ D. γὰρ Edd.

11. φησὶ D. φημι Edd.

αὐτῶν τὸν D.

παρὰ b. Statim τοῦ add. D.

8. ἀνατλάντων B.D. ἀπαλλάττων Edd.

13. τὸν τῆς αἰχμαλωσίας τὸν (sic) pro τῆς αἰχμ.

22. καὶ secundum assumptum ex D.

25. πέρα]

29. γὰρ om. D.

τηκότας ὁ τῶν ὅλων Θεός, καὶ συμμέτρους ἡμῖν ἐπιφέρων ^c
αἰκίας, ἢ πόνους, μεταιοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον. οἱ δὲ δὴ πρὸς
τοῦτο παρειλημμένοι, θηριοπρεπῶς ἐπιθρώσκουσι τοῖς παι-
δευόμενοις ἔσθ' ὅτε. ἀλλ' ὀργίζεται Θεὸς ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴν
5 μεγάλην. ὁ μὲν γὰρ ὡς πατὴρ ἐπανορθοῦν ταῖς αἰκίαις ἤθε-
λεν· οἱ δὲ ὅλοις ὥσπερ ἰστίοις καὶ πάντα σείοντες κάλων
ἀσχέτοις ὀρμαῖς τοῖς κάμνουσιν ἐπεφέροντο.

Τοῦτο παθούσης τῆς Ἐκκλησίας, ἡγνούκασιν οἱ διώκοντες,
ὅτι τοὺς τῆς εἰς αὐτὴν ἀγριότητος ἀποτιοῦσι λόγους, καὶ
10 πικρὰς ἐξαιτηθήσονται δίκας παρὰ τοῦ προεστῶτος Θεοῦ. d

Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος Ἐπιστρέψω ἐπὶ Ἱερουσαλήμ ἐν 16
οἰκτιρμῷ, καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ, λέγει
Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μέτρον ἐκτεθήσεται ἐπὶ Ἱερουσαλήμ
ἔτι.

15 Δέδειχεν ὅτι παθοῦσα τὴν ἀποστροφὴν τοῦ διασώζειν
ἰσχύοντος, ἀθλιότητός τε καὶ τλαιπωρίας εἰς τοῦτο κατώ-
λισθεν, ἔσται δὲ πάλιν ἀκονιτὶ καὶ λίαν εὐκόλως ἐν οἷς ἦν ^e
πάλαι, μετατεθέντος εἰς ἡμερότητα τοῦ παρωργισμένου·
δηλὸν δὲ ὅτι τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ
20 ὑπονοστοῦντος εἰς αὐτὴν, διάτοι τοῦ πάλιν ἀξιῶσαι φειδοῦς
καὶ ἀγάπης, καὶ ἀμνησικακῶς ἀνεῖναί οἱ τὰ ἐγκλήματα.
ὑπισχνεῖται γὰρ καὶ τὸν οἶκον ἐγείρειν, καὶ εὐμηκεστάτην
ἀποφαίνειν τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐμπέπηρστο μὲν γὰρ ὁ ναὸς,
καθήρητο δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς πόλεως τείχη, ὡς ὀλίγην καὶ
25 συνεσταλμένην ὁρᾶσθαι παντελῶς, καὶ εὐαριθμήτους ἔχειν
τοὺς οἰκήτορας. ἀλλ', ὡς ἔφην ἀρτίως, ἀνακομίζειν αὐτὴν a 663 A.

3. θηριοπρεπ^{ως} B. habet θηριοπρεπῶς D.

ὅλοις—κάλων accesserunt ex D.

assumptum ex D. ἀποτιοῦσι D. ἀποτίσουσι Edd.

προεστηκός D.

ἐκταθ. D. Edd. (Vat. 8)

τεθέντες (sic) D.

Aub. νεώς D.

12. αὐτῷ D.

14. ἐτι ad Δέδειχεν conjungit D.

21. οἱ assumptum ex B.D.

4. ὀργίζετο D.

7. ἐπιφέρονται D.

10. ἐξαιτοῦνται D.

13. ἐκτεθήσεται B. (Alex.)

18. μετα-

23. ἐμπέπηρστον

6. Haec

9. τοὺς

ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, ὃ δὴ καὶ τετέλεστο, Κύρου μὲν ἀνέντος τῆς αἰχμαλωσίας, Δαρείου γεμὴν καὶ αὐτὸν ἀναδείμασθαι προστάττοντος τὸν ναὸν, ἐφίεντος τε καὶ αὐτὴν τοῖς τείχεσιν ὀχυροῦν τὴν πόλιν.

Ὅρωμεν δὲ, ὅτι διαγυμνάζων ἔσθ' ὅτε Θεὸς τῶν ἁγίων 5 τὴν πίστιν, καὶ τῶν προσκειμένων αὐτῷ τὴν ἀγάπησιν, ἐφίησι κατὰ καιροὺς διώκεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν. ἀλλ' ὀλίγα
b παθοῦσαν εὐθὺς ἀνίστησι, καὶ ἀνατειχίζει πάλιν ταῖς ἐπικουρίαις, καὶ τῇ ἄνωθεν χάριτι τὸν ἴδιον οἶκον στεφανοῖ. καὶ ἕκαστος δὲ τῶν εὐσεβεῖν ἡρημένων καὶ πόλις ἐστὶ καὶ 10 αἶκος Θεοῦ. δοκιμάζεται δὲ πολλάκις, κατερεθιζούσης αὐτὸν εἰς φανυλότητα καὶ σαρκικῆς ἡδονῆς καὶ μερίμνης κοσμικῆς, ὥς δοκεῖν ἐμπεπρῆσθαί τε καὶ τειχῶν ἐρήμην, ἥγουν ἀσφαλείας, τὴν τοῦ παθόντος ἀπομεῖναι ψυχὴν. ἀλλὰ κατοικτείροντος Θεοῦ, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων λιταῖς μετατιθεμένου πρὸς 15
c τὸ ἡμέρον, οἰκοδομεῖται πάλιν “εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον Θεοῦ ἐν Πνεύματι,” καὶ δὴ καὶ ἀπάσης ἀπεληλαμένης ἀκαθαρσίας, ἀνατειχίζεται παρὰ Θεοῦ, καὶ γίνεται πόλις τοῦ μεγάλου βασιλέως, τουτέστι Χριστοῦ.

Eph. ii.
21, 22.

17 Καὶ εἶπε πρὸς μὲ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί· Ἀνάκραγε λέγων 20 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐτι διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει Κύριος ἔτι τὴν Σιών καὶ αἰρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

d

Παρατείνοντος τοῦ χρόνου τῆς αἰχμαλωσίας, αἱ τῆς Ἰουδαίας πόλεις, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ τῆς Σαμαρειτῶν, ἐξηρήμωnton 25 παντελῶς. οἰκοί τε γὰρ ἦσαν ἐμπεπρησμένοι καὶ μονονουχὶ τῆς Βαβυλωνίων ὠμότητος κατακεκραγότες, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ τῶν πόλεων σχήματα κατηφανισμένα καὶ ἀνατετραμμένα

1. τετέλεστο B.D. τετέλεσται b. Edd.

8. ἀνίστησι] + Θεὸς D.

20. ἀνάκραγε] ἔτι ἀνάκρ. Edd. (Val.) ἔτι deest in B.D. (s Alex. XII.)

δὴ Edd. τῆς D. τῶν Edd.

3. νεών D.b.

17. καὶ alt. assumptum ex D.

25. δὲ D.

παντελῶς. εὐαριθμήτων δὲ κομιδῇ κατοικούντων, ἄνδρα
 μὲν οὐκ ἦν λαμπρὸν, ἧ καὶ ἐτέρως ἐπίσημον ἰδεῖν, ἀλλ'
 οὐδὲ ἐν εὐπαθείᾳ ὄντας τινάς, κατηφεῖς δὲ ἅπαντας, λιμῶ
 καὶ πενία κατηχθισμένους. τούτων ἀπάντων ἔσεσθαι πέρασ e
 5 ἐπαγγέλλεται. διαχυθήσονται γάρ φησι πόλεις ἐν ἀγαθοῖς,
 τουτέστιν, ἐν ταῖς ἀρχαίαις εὐημερίαις ἔσονται, καὶ παρα-
 κειμένων αὐταῖς τῶν εἰς ἀφθονίαν ἀγαθῶν, μεταβαλοῦσι τὴν
 ὄψιν, καὶ ἀναδραμοῦνται πάλιν ἐν τοῖς κατ' εὐχὴν. ἐλεήσει
 γὰρ Κύριος ἔτι τὴν Σιών καὶ αἰρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

10 Ἄθρει δὲ ὅπως εὐτέχνως ἡμῖν ὁ τῆς προφητείας πρόεισι
 λόγος. οὐ γὰρ εἰς ἅπαν αὐτὴν ἐλεήσειν κατεπαγγέλλεται,
 οὔτε μὴν εἰς πάντα χρόνον αἰρετιεῖν· ἀλλὰ τό Ἔτι φησὶ, a 664 Δ.
 μεμετρημένον ὥσπερ τὸν τῆς ἡμερότητας χρόνον ὑπισχνού-
 μενος. ἔμελλε γὰρ μετὰ τοῦτο τοῖς ἔτι χείροσιν ἐναλῶναι
 15 κακοῖς, ἐπὶ ταῖς εἰς Χριστὸν παροινίαις κατεγνωσμένῃ. οὐκ-
 οῦν τό Ἔτι μονονουχὶ καὶ ἐπιμετρῇ τὸν τῆς ἡμερότητας
 χρόνον, ἀπειλὴν ἔχον ἀσυμφανῇ τῶν συμβησομένων αὐτῇ
 κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας.

b

Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τέσσαρα κέρατα. 18
 20 καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί· Τί ἐστὶ ταῦτα, 19
 Κύριε; καὶ εἶπε πρὸς μέ Ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα
 τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραὴλ. καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος τέσσαρας 20
 τέκτονας. καὶ εἶπα Τί οὗτοι ἔρχονται ποιῆσαι; καὶ εἶπε πρὸς 21
 μέ Ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν
 25 Ἰσραὴλ κατέαξαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἦρε κεφαλὴν· καὶ εἰς-
 ἦλθον οὗτοι τοῦ ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσσαρα e

1. ἄνδρασι D.

4. κατηχθεσμένους Edd.

5. γὰρ om. D.

6. Schol. brevissimum τουτέστιν ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐκείναις εὐημερίαις ἔσονται habet b.

ἐκείναις non addit D.

15. κακοῖς—κατεγνωσμένη om. D.

16. μονονουχὶ

καὶ ἐπιμετρῇ D. μεμετρημένον ὥσπερ Edd. μεμ. ὥσπερ δηλοῖ Aub.

17. ἔχον D.

ἔχοντα Edd.

18. τοὺς om. D.

20. τοῦτο D.

22-24. Ab

Ἰούδαν ad Ἰούδαν transilit D.

22. Ἰσραὴλ] + καὶ Ἱερουσαλήμ Edd.

(s. Vat.) invito B. (Alex. XII.)

μοι Κύριος hoc ordine B.

23. Haec πρὸς

με accesserunt ex B. (Alex. XII.)

25. εἰσῆλθον B.D.F. (Alex. XII.) cf.

infra. εἰσῆλθουσιν Edd. εἰσῆλθosan Migne. [εἰσῆλθosan Vat. s.]

κέρατα, τὰ ἔθνη τὰ ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Κυρίου
τοῦ διασκορπίσαι αὐτήν.

Ἐφ' ἐτέραν ὄρασιν ὁ προφήτης ἔρχεται, καὶ οὐκ εἰς
μακράν, ἵνα μὴ λόγῳ μόνῳ παιδεύοιτο τὰ ἐσόμενα, ἀλλὰ
καὶ αὐτῶν τῶν συμβησομένων ἐν θεωρίαις γενόμενος, λεπτῶς 5
τε καὶ ἀκριβῶς εἰδεῖν τὰ σημερινόμενα. τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ
τῆς ὁράσεως νοῦς, ὡς ἂν οἶός τε ὦ, διειπεῖν πειράσομαι. τὸ
d κέρας αἰὲ παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ λαμβάνεται τὰ μὲν
εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν ἰσχύος, ἥγουν βασιλείας· κατα-
σημαίνει δὲ πλειστάκις καὶ ὑπεροψίαν, ὡς ἔν γε τῷ φάναι 10
Ps. lxxiv.
5, 6. τισὶ τὸν μακάριον Δανεῖδ “Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι Μὴ
“ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι Μὴ ὑψοῦτε κέρας· μὴ
“ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν μηδὲ λαλεῖτε κατὰ τοῦ
Ib. cxi.
9. “ Θεοῦ ἀδικίαν.” ψάλλει δέ που καὶ περὶ Χριστοῦ “Τὸ
“ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ,” τουτέστιν, ἡ βασιλεία, 15
καὶ ἡ τοῦ κατάρχειν τῶν ὅλων ἰσχὺς τε καὶ ἐξουσία.

Ὅρᾳ τοιγαροῦν ὁ Προφήτης τέσσαρα κέρατα, τουτέστιν,
ἔθνη τέσσαρα, σκληρά τε καὶ ἀλκιμώτατα, πόλεις τε ὁμοῦ
c καὶ χώρας ἐκκεραῖζειν ἐνκόλως δυνάμενα. καὶ οἱ μὲν εἶναι
ταῦτά φασι, τὴν τε Ἀσσυρίων βασιλείαν, καὶ μέντοι πρὸς 20
τῇδε τὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τρίτην τὴν Μακεδόνων.
Ἀντίοχος γὰρ ᾧ ἐπὶ κλην ἐπιφανὴς, ἐκ Μακεδονίας ὢν,
πεπόρθηκε τὴν Ἰουδαίαν. ἐπαριθμοῦσι δὲ ταύτῃ καὶ τὴν
Ῥωμαίων, ἡ μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, εἶλε κατὰ
κράτος τὰ Ἱεροσόλυμα. ἐπειδὴ δὲ διερμηνεύων τῷ Προ- 25
φήτῃ τὴν ὄρασιν ὁ θεσπέσιος ἄγγελος, ἔφησε περὶ τῶν
665 A. a κεράτων, ὅτι ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπισαντα τὸν Ἰούδαν

1. ἐπαιρόμενα B. ἐπαίροντα D. ἐπαιρούμενα Edd. ante Migne. Statim κέρας om. B. (51, 240.) habet D. τοῦ δεest in D. habet F. (49.) 8. τὰ assumptum ex D.

12. Haec μὴ ἐπαίρετε—ἀδικίαν accesserunt ex D.

14. τὸ κέρας Hic inc. initio hodie mutilus C. 16. ἐξουσίαν (sic) D.

21. τῶν om. C. habent D.b. τὴν alt. Edd. τῶν b. Neutrum habet C. 22. ᾧ C.

ὁ Edd. Statim ἐπὶ κλην om. D. 23. ἐπαρ. D.b. Edd. ἀπαριθμοῦσι C.

24. τοῦ om. C. habet b. κατὰ κράτος τὰ Ἱεροσόλυμα hoc ordine C.D.b. κατα-
κρᾶτως C. 26. ἔφη C.

καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατέαζαν, ἀναγκαῖον οἶμαι καὶ νῦν ἐκεῖνα
 παρέντας, ἐπ' ἔθνη μᾶλλον ἐλθεῖν τὰ συντετριφότα τὸν
 Ἰσραὴλ. τέσσαρες δὴ οὖν γεγόνασιν ἀρχαί, δι' ὧν τοῦτο
 παθοῦσαν τὴν Ἰουδαίαν εὐρήσομεν. Φουλὰ μὲν γὰρ πρῶτος
 5 τὰς ἐπέκεινα, ὡς ἔφην, τῶν Ἰορδάνου ναμάτων εἶλε φυλάς·
 εἶτα μετ' ἐκείνους ὁ Σαλμανασάρ, καὶ τρίτος Σεναχηρείμ, καὶ
 τελευταῖος ἐπ' ἐκείνοις ὁ Ναβουχοδονόσορ. οὐκοῦν οἰκειό-
 τερον νοηθείη ἂν ἐπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτά ἐστι τὰ τέσσαρα
 κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραὴλ. εἶτα b
 10 Θεοῦ καταδεικνύοντός τε καὶ ἀνευρύνοντος τῷ Προφῆτῃ τὴν
 ὄρασιν, τέσσαρες ὁρῶνται τέκτονες. ἤρετο δὲ πάλιν, ὅποι τε
 καὶ ἐφ' ὅτῳ βαδίζουσιν· εἶτά φησιν ὁ λαλῶν ἄγγελος ἐν
 αὐτῷ, ὅτι τὰ τέσσαρα κέρατα τὰ συντετριφότα τε καὶ δια-
 σκορπισαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραὴλ εἰσῆλθον ὀξῦναι.
 15 Τί οὖν ἐροῦμεν καὶ διὰ τούτου πάλιν ὑποσημαίνεισθαι;
 ἄρα γὰρ παρωξύνοντο κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ οἱ ἤδη πεπορθη-
 κότες, καὶ ἀγριωτέρους ἀπετέλει Θεὸς τοὺς ἐξ ὀργῆς αὐτοῖς c
 ἐπενηνεγμένους; καίτοι φαίνεται διακεκραγὼς τε καὶ λέγων
 “Ἐξήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιών ζῆλον μέγαν,
 20 “καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτι-
 “θέμενα, ἀνθ' ὧν μὲν ὀργίσθην ἐγὼ ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ
 “συνεπέθεντο εἰς κακά.” ὁ δὲ ὀλίγα καὶ συμμέτρως
 ὀργισμένος, καὶ ζῆλον ἐπαφίεις τοῖς πεπορθηκόσιν, ὅτι
 πέρα λόγου δεδράκασιν τὰ εἰς τοὺς ἀλόντας τολμήματα, πῶς
 25 ὀξύνεσθαι κατ' αὐτῶν κελεύει τὰ κέρατα; οὐκοῦν ὀξύνονται
 μὲν, πλὴν οὐ κατὰ γε τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ κατὰ σφῶν αὐτῶν. d
 κατεξανέστησαν γὰρ ἀλλήλων, καὶ πεπολεμήκασιν Ἀσσυ-
 ρίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις Πέρσαι καὶ Μῆδοι, Κύρου βεβα-
 σιλευκότος, καθάπερ ἤδη προείρηται.

3. γεγόνασιν] γεγέννηται D.

7. ἐπ' ἐκείνοις C.D. μετ' ἐκείνους Edd.

18. τε assumptum ex C.D.

21. μὲν ὀργίσθην ἐγὼ hoc ordine C. ἐγὼ ante μὲν transp. Edd.

πέθεντο C. σύμμετρα D.

Migne.

4. Φουλὰ C.D. Φούλας Edd.

16. παρωξύνονται (sic) D.

20. ἐγὼ assumptum ex C. συντιθέμενα D.

22. συνε-

24. πέρα B.C. παρὰ Edd. Statim λόγον

Οὐκοῦν, εἰ μὴ ὀξύνθη τὰ κέρατα, καὶ πεπόρθητο τὰ Βαβυλωνίων, οὐκ ἂν ἀπήλλακτο δουλείας ὁ Ἰσραὴλ, οὐκ ἂν ἀνείθη δεσμῶν καὶ τῆς ἀφορήτου ταλαιπωρίας. οἱ τοίνυν τέσσαρες τέκτονες, οἱ τὰ κέρατα παραθήγοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν, τοῦτο ἐστὶ τῶν ἐχόντων αὐτὰ, ἥτοι τῶν κρατούντων· ἵνα τοὺς 5 Περσῶν νοῶμεν βεβασιλευκότας· νοηθεῖεν ἂν ἄγγελοι, τὸ Θεῷ δοκοῦν ἀποπεραίνειν εὖ μάλα προστεταγμένοι. τοῦτο δὲ ἦν ἄρα τὸ ἀλῶναι τὴν Βαβυλωνίων, καὶ ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι Περσῶν τε καὶ Μήδων, περὶ ὧν ἐτέρωθί που φησὶν ὁ τῶν ὅλων δεσπότης Θεός “Ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς, 10 “ γίγαντες ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμόν μου, χαίροντες ἅμα “ καὶ ὑβρίζοντες.”

Es. xiii.
3.

666 A. a

Κεφ. β'. Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ καὶ ἐν τῇ
2 χεὶρὶ αὐτοῦ σχοίνιον γεωμετρικόν. καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Ποῦ
σύ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρὸς μέ Διαμετρήσαι τὴν Ἱερουσαλήμ, 15
τοῦ ἰδεῖν πηλίκον τὸ πλάτος αὐτῆς ἐστὶ καὶ πηλίκον τὸ μήκος.
3 καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ἔλαλτων ἐν ἐμοὶ ἰσθίκει, καὶ ἄγγελος ἔτε-
4 ρος ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν
λέγων Δράμε καὶ λάλησον πρὸς τὸν νεανίαν ἐκείνον λέγων
Κατάκαρπος κατοικηθήσεται Ἱερουσαλήμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώ- 20
5 πων καὶ κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς· καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ,
φησὶ Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν
μέσῳ αὐτῆς.

“Οτι μὴ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ὠξύνθη τὰ κέρατα, κατ' ἐκείνων

1. ὀξύνθη C.b. ὠξύνθη Edd. ἐπεπόρθητο iud. invitis B.C.D.b. 2. οὐδ' pro οὐκ C.
6. βεβασιλευκότας C.D.b. βασιλέας Edd. Praemittit κατὰ καιροὺς b. νοῶμεν post βεβ. transp. D. ἂν assumptum ex C.b. τὸ Θεῷ δοκοῦν] Sic edidimus. τῷ Θεῷ δ. C.b. τὸ δ. Θεῷ Edd. 7. δὲ assumptum ex C.D.
10. Θεός assumptum ex C. 13. ἶδον C. εἶδον Edd. (26. al.) καὶ ult. om. C. (manu prima.) 17. ἰσθίκει C. (Alex. s) εἰστ. Edd. 18. ἀπάντησιν αὐτοῦ B.C.D. (Alex. XII.) ἀπάντησιν αὐτῷ F. (26, 42.) cf. in S. Joannem 73 b. συνάντησιν αὐτῷ Edd. (Vat. s) 19. Δράμε—λέγων desunt in Edd. invitis omnibus. νεανίσκον B. (s 22. al.) 20. κατάκαρπος habent B.F. (XII suprasc.) [κατακάρπος A.V. s cf. infra.] 21. τῶν assumptum ex C.D. (Alex. XII mg.) αὐτῇ] αὐτοῖς D. Statim φησὶ C.D. (Alex. XII.) λέγει Edd. (Vat. s) 22. κυκλόθεν C.D. 24. ὠξύνθη C.

δὲ μᾶλλον, οἱ εἰλόν τε καὶ πεπορθήκασιν τὴν τε Ἱερουσαλὴμ,
καὶ μέντοι τὴν Ἰουδαίαν, ἢ γείτων ὕρασις ἐκδείξειεν αὐν, καὶ e
μᾶλα εὐκόλως. αἶρει γὰρ πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Προ-
φήτης, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως τοῦ σώματος· ἀποπτα γὰρ τὰ
5 τοιαύδε τῶν θεωρημάτων τοῖς σαρκὸς ὀφθαλμοῖς· τοὺς ἔσω
δὲ μᾶλλον καὶ νοητοὺς, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ἐν καρδίᾳ καὶ νῷ.
εἰτά τινα τεθεᾶσθαι φησιν ἐν ἀνδρὸς σχήματι, σχοινίον
ἔχοντος γεωμετρικόν, ἤρετο δὲ πάλιν ἐφ' ὅτῳ τε βαδίζοι, καὶ
τίς ὁ σκοπὸς αὐτῷ. τοῦ δὲ δὴ φάσκοντος Διαμετρήσαι τὴν
10 Ἱερουσαλὴμ, τοῦ ἰδεῖν πηλίκον τὸ πλάτος ἐστὶν καὶ πηλίκον τὸ
μῆκος, ἄγγελος ἕτερος ἑτέρῳ πάλιν ἀγγέλῳ βαδίζειν ἐκέλευε
καὶ ἀπαγγέλειν αὐτῷ ὅτι κατὰ καρπὸν κατοικηθήσεται Ἱερου-
σαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν μεσῷ
αὐτῆς. ἐπειδὴ γὰρ ἡρημωμένης τῆς Ἱερουσαλὴμ, προσεμ-
15 πρησθέντος δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ θείου νεῶ, καὶ τῶν ἀνὰ πᾶσαν
τὴν Ἰουδαίαν οἰκῶν τε καὶ πόλεων ἀνατετραμμένων, ἀνῆρητό d
πως ἢ ἐλπίς τοῦ καὶ εἰσαυθὺς αὐτὴν ἀνασφῆλαι δύνασθαι.
δείκνυσιν δὲ Θεὸς, ὅτι τῶν κεράτων παρωξυμμένων, τουτέστι
τῶν ἐθνῶν, ἥτοι τῶν βασιλειῶν, καὶ τὸν πρὸς ἄλληλα πό-
20 λεμον συγκεκροτηκότων, ἀνεθήσεται μὲν ὁ Ἰσραὴλ, οἰκήσει
δὲ πάλιν κατευρυνθῆσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ θεία δύναμις
πεπτουργωμένην, καὶ οἶον ἀμάχῳ φλογὶ ταῖς ἄνωθεν εὐμενεῖαις
διεζωσμένην. τρέχει τοίνυν ὁ ἄγγελος ἐκμετρήσαι τὴν Ἱερου- e
σαλὴμ, καὶ οἶον ὀρίσαι πλατεῖαν αὐτὴν καὶ εὐμηκεστάτην.

25 Καὶ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς φαίην δ' αὖν ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῆς

1. τε alt. assumptum ex C. 4. πάντως] + τοὺς Edd. invitis C.D.
4-6. Assumpta ἄποπτα — σαρκὸς [τῆς σαρκὸς D.] ὀφθαλμοῖς ex C.D., ἔσω ex
B.C.D., δῆλον δὲ ὅτι—νῷ ex C.D. 8. ἔχοντος D. ἔχοντα C.
κατέχοντος B. κατέχοντα Edd. βαδίζοι C. βαδίζει Edd. 9. αὐτοῦ D.
10-14. Haec τοῦ ἰδεῖν—Ἱερουσαλὴμ accesserunt ex C.D. Verba ultima ἐπειδὴ γὰρ
ἡρημωμένης αὐτῆς (pro τῆς Ἱερουσαλὴμ) dat quoque b. Lacuna versus dimidiū B.,
quem secuti sunt Edd. 12. ἀπαγγέλειν C. ἀπαγγέλαι D. κατὰ καρπὸν D.
κατὰ κάρπως pro more, o et ω inter se saepe permutans C. 14. προσεμ-
πρησθέντος C.b. ἐμπρησθ. D. Edd. 15. νεῶ C. ναοῦ b. Edd.
17. αὐθὺς b. invitis C.D. 18. δὲ C. οὖν Edd. Neutrum habent B.D.b.
παρωξυνομένων C. 19. πρὸς ἄλληλα C.D.b. πρὸς ἀλλήλους Edd. 20. ὁ
assumptum ex C.D.b. 22. καὶ οἶον—διεζωσμένην om. D.
24. εὐμηκεστάτην Aub. 25. ταῦτα C.

τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ νοοῖτ' ἂν εἰκότως ἡ ὄρασις. τετυ-
 ραννέυκει μὲν γὰρ κατὰ πάντων ὁ σατανᾶς τῶν ὄντων ἐπὶ
 τῆς γῆς, καὶ γεγόναμεν αἰχμάλωτοι, τοῖς ἐκείνου ζυγοῖς
 ὑπερνηεγμένοι. ἀλλ' ἡ τοῦ Σωτῆρος χάρις κατελέπτυνε μὲν
 τὸ ἐκείνου κέρας, συνέτριψε δὲ τὴν ὑπεροψίαν. ^{Col. ii. 15.} ^{667 A.} α τεθριάμβευκε 5
 γὰρ ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ἀντικει-
 μένας δυνάμεις. ἐξείλετο δὲ ἡμᾶς, καὶ τῶν ἐκείνου δεσμῶν
 ἀπέλυσεν ἡγείρεν ἡμῖν τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀγίαν ἀληθῶς
 καὶ διαβόητον πόλιν, τὴν εὐρείαν καὶ εὐμηκεστάτην, ἣν
 κατακάρπως ὠκῆκαμεν ἀνθρωποὶ τε καὶ κτήνη, τουτέστιν, οἱ 10
 λελογισμένοι τε ἤδη, καὶ οἱ μήπω πρὸς τοῦτο ἤκοντες
 μέτρου, μέλλοντες δὲ καὶ μυσταγωγούμενοι· κατωκῆκαμεν
 δὲ πόλιν, ἣν αὐτὸς τειχίζει Χριστὸς, ἀρρήτοις δυνάμεσι
 καταφλέγων τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἀνα-
 1b πιμπλὰς, καὶ οἷον ἐστηκὼς ἐν μέσῳ τῶν οἰκούντων αὐτὴν 15
 ἐπηγγέλλετο γὰρ λέγων “Ἴδου ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας
 “ τὰς ἡμέρας καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” ταύτης
 τῆς ἀγίας πόλεως διεμένοντός σου καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας,
^{S. Matth. xxviii. 20.} λέγων “Οἱ ὀφθαλμοί σου ὄφονται Ἱερουσαλὴμ, πόλις
^{Es. xxxiii. 20.} “ πλουσία, σκηναὶ αἱ οὐ μὴ σεισθῶσιν, οὐδὲ μὴ κινηθῶσιν 20
 “ οἱ πάσσαλοι τῆς σκηνῆς αὐτῆς, οὐδὲ τὰ σχοινία αὐτῆς οὐ
^{Ib. liv. 2, 3.} “ μὴ διαρράγῳσι,” καὶ πρὸς αὐτὴν δέ φησι “ Πλάτυνον τὸν
 “ τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαίων σου· πῆξον, μὴ
 “ φείσῃ, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον.”
 c κατευρύνεται γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ εἰς ἄπλετον 25
 ἐκτείνεται μέτρον, ἀναριθμήτους αἰὲ δεχομένη τοὺς προσκυ-
 νοῦντας αὐτόν.

1. νοοῖτ' C. νοοῖτο Edd. τετυράννηκε C.
 συνέτριψε C. Haec verba inter se transponunt Edd.
 κοσμοκράτορας καὶ C. καὶ κοσμοκράτορας τὰς Edd.
 11. λελογισμένοι C. λελογωμ. Edd.
 14. ἀναπιμπλὰς C. ἀναπιμπλῶν Edd.
 19. πόλις πλουσία] πόλεις πλουσίας B. invitis C. Edd. 1De Ad. 288 a. (ms. et
 traductio Syr.)
 σαλευθῶσιν Edd.
 23. αὐλέων C.
 25. ἄπλετον ἐκτ. μέτρον C.

4. κατελέπτυνε—
 6. τοῦ
 8. ἡμῖν C. ἡμῶν Edd.
 13. δὲ assumptum ex C.
 15. αὐτὴν accessit ex C. Statim
 17. καὶ assumptum ex C.
 20. οὐδὲ C. οὐδ' οὐ Edd. κινηθῶσιν C.
 25. ἄπλετον ἐκτ. μέτρον C.

Ὡς φεύγετε ἐκ γῆς βορρᾶ, λέγει Κύριος, διότι ἐκ τῶν τεσσάρων 6
ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει Κύριος· εἰς Σιών 7
ἀνασώζεσθε οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος.

Ἐπιστυγνάξει μὲν ὥσπερ τοῖς παθοῦσι τὴν αἰχμαλωσίαν,
5 ὡς δύσοιστον ἀνατλάσι τὴν τάλαιπωρίαν, καὶ δὴ καὶ ἀπο- 1
νοσφίζεσθαι κελεύει λοιπὸν τῆς Χαλδαίων χώρας, ὡς ἐνὸν
ἤδη τοῦτο δρᾶν αὐτοῖς, ἐξείργοντος οὐδενὸς, αὐτοῦ τε συλ-
λέγοντος ἐκ τόπου παντὸς τοὺς τῇ τοῦ πολέμου προσβολῇ
κατεσκεδασμένους. θυγατέρα δὲ Βαβυλῶνος καὶ γῆν τοῦ
10 βορρᾶ τὴν τῶν Χαλδαίων ὀνομάζει χώραν. αἱ γὰρ μητρο-
πόλεις ἐν τάξει μητέρων τέθινται ταῖς ἄλλαις, αἱ πράττειεν
ἂν ὑπ' αὐταῖς. βορειότερα δὲ πως καὶ πρὸς ἡὲ κειμένη
τῶν Χαλδαίων ἡ χώρα.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἡμῖν, ὡς πρὸς γε τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας 6
15 εἰρήσθω πάλιν. μεταφοιτᾷ δὲ ὁ λόγος εἰς θεωρίαν τὴν
πνευματικὴν, καὶ τὸ τοῦ Σωτῆρος ἤδη πως εἰσκρίνεται
πρόσωπον, καταλγυνομένου τρόπον τινὰ, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ
ἐπιδακρύοντος τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, διάτοι τὸ πάντας τὴν τοῦ
τυραννήσαντος σατανᾶ λατρείαν ὑποδραμεῖν, καὶ δουλείαν
20 ἀνατλήναι τὴν οὕτω σκληρὰν, ὡς τοῖς ἐκείνου θελήμασιν
ὀρᾶσθαι κατηχθισμένους. προτρέπει τοίνυν ἀποδραμεῖν ὡς a 668 A.
ἐκ γῆς βορρᾶ, τουτέστιν, ὡς ἀπὸ χώρας τῆς κατεψυγμένης,
ἵνα διὰ τούτου πλαγίως διάθεσιν τινα καὶ ἡθῶν κατάστασιν
ἐννοῶμεν κοσμικὴν, ἣν εἶπερ τις ἔχοι, καὶ αὐτὴν ὀρῶτο
25 κατοικῶν, οὐκ ἂν εἴη τῷ πνεύματι ζέων, οὐδ' ἂν ἔχοι κάτ-
οικον ἐν ἑαυτῷ τὸν διάπυρον τοῦ Θεοῦ λόγον. ψάλλει γάρ
που πρὸς Θεὸν ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν
“σου σφόδρα, καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό.” ἔφη

Rom. xii.
11.

Ps.
cxviii.
140.

8. τῇ τοῦ πολέμου προσβολῇ C. ταῖς τῶν πολεμίων προσβολαῖς Edd. 10. ὀ-
νομάζει χώραν hoc ordine C.b. 12. ἔω b. invitis C.D. 15. ὁ
λόγος δὲ inv. ordine C. 17. καταλγυνομένου C. καταλγυκαυνομένου Edd.
δὲ erasum est in C. 21. κατηχθεσμένους Edd. 23. διὰ
assumptum ex B.C. 27. μακάριος assumptum ex C. 28—306. 3. Haec
ἔφη δὲ πού—πέτρην; accesserunt ex C.

Hier.
xxiii. 29.

S. Matth.
xxiv. 12.

S. Joan.
x. 16.

δέ που καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἱερεμίαν
 “Οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον λέγει Κύριος, καὶ
 “ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;” οὐκοῦν ὁ τὸν ζέοντα καὶ διά-
 ῃ πυρον τοῦ Θεοῦ λόγον οὐκ ἔχων, ἀπεψυγμένος ἂν εἴη καὶ
 νεκρός. καταψυχθήσεται γὰρ τὴν ἀγάπην τῶν πολλῶν 5
 δια τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦ-
 λος. θυγάτηρ δὲ Βαβυλῶνς ἡ ἁμαρτία λελέξεται, καὶ μάλα
 εἰκότως, εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὡς ἐρμηνεύεται μὲν σύγχυσις
 ἡ Βαβυλῶν· εἴη δ’ ἂν ἔργον τὸ πλημμελεῖν, οὐχὶ νοῦ
 καθεστηκός καὶ ἐρηρισμένου, συγκεχυμένου δὲ μᾶλλον, 10
 καὶ οἰονεῖ πως καταμεθύνοντος ταῖς εἰς φανλότητα ῥοπαῖς.
 δεῖ δὴ οὖν ἄρα τῶν τοιούτων ἀποφοιτᾶν καὶ ὡς ἐκ γῆς
 c ἁλλοτρίας τῆς ἀπεψυγμένης καὶ νεκρᾶς τοῦ νοῦ διαθέσεως
 μεταφοιτᾶν εἰς Σιών, τουτέστιν, εἰς τὸ ἀληθές, ἵνα νοῶμεν
 τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, ἐν ᾗ γεγρονότες κατοψόμεθα μὲν τὸ 15
 Θεῷ δοκοῦν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ τε καὶ ὁμοουσίῳ Τριάδι
 περιαθρήσομεν λόγους, καὶ αὐτὸν εὐρήσομεν ἐκ παντὸς ἡμᾶς
 τρόπου συναγείροντα Χριστὸν, καὶ συνδέοντα πνευματικῶς
 εἰς ὁμοψυχίαν. ἔφη γάρ που περὶ ἡμῶν, ὅτι “Καὶ ἄλλα
 “πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνα 20
 d “δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἰς ποιμήν.”

8 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ὅπισω δόξης ἀπέσταλκέ
 με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς, διότι ὁ ἀπτόμενος ὑμῶν
 ὡς ὁ ἀπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ.

ἽΟτι μὲν ἐπήμυνέ τε καὶ ἐλυτροῦτο Χριστὸς καὶ τοὺς 25

5. καταψυχθήσεται C. καταψυγήσεται Edd. ψυγῆσ. Cat. Niketae in Ps. cxviii.

6. καὶ ὁ μακάριος ἔφη παῦλος B.C. Cat. Niketae. Pont. ἔφη Χριστὸς correxit Aub. Statim καὶ ἡ add. Aub.

7-11. Citat Nik. in Ps. exxxvi. 12. Assumpta τῶν τοιούτων ex C., καὶ ex C.D.

13. ἁλλοτρίας C.D. βορρά Edd. Statim τοῖς ἀπεψυγμένοις (sic) prima manu C. τῆς om. D.

14. μεταφοιτᾶν] + δὲ Edd. invitis C.D. ἀληθές C.D. ἀληθινὸν σκοπευτήριον Edd.

15. μὲν assumptum ex C. τὸ] + τῷ Edd. invito C.

16. τῇ om. C. τε assumptum ex C. 19. που assumptum ex C.

21. δεῖ με hoc ordine C. γενήσονται C. γενήσεται Edd. εἰς] καὶ εἰς Edd. invitis B.C.

22. ἐξἀπέσταλκε F. (42.)

πάλαι λαοὺς, ἐνδοιάτειεν ἂν οὐδεὶς, εἴ γε νοῦν ἔχοι τῆς ἀτρε-
 κείας τὸν ἐραστήν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἦν ἡ πέτρα δεδιψηκότα
 κατὰ τὴν ἔρημον ποτίζων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ
 δι' οὗ τὰ πάντα παρὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, πῶς ἐστὶν ἀμφι-
 5 βάλλειν, ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ πᾶσα λύτρωσις κατὰ καιρὸν, καὶ
 ἅπας ἐπικουρίας ἐπράττετο τρόπος; πλὴν ἔν γε τούτῳ
 φανερὸν τοῖς ἐν πίστει δεδικαιωμένοις καὶ ἡγιασμένοις ἐν
 Πνεύματι προσφωνεῖν αὐτὸν, καὶ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως
 κατασημαίνειν τρόπον. ὀπίσω γὰρ δόξης ἀπεστάλθαι φησί.
 10 καὶ ψευδοεπήσειεν ἂν οὐδαμῶς. εἰ γὰρ ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ
 καὶ Πατρὸς ὑπάρχων ὁ ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ Θεὸς Λόγος,
 “οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ,” καθὰ γέ-
 γραπται, καθέκετο δὲ καὶ εἰς δούλου μορφὴν, καὶ τεταπει-
 νωκεν ἑαυτὸν, γενόμενος καθ' ἡμᾶς, πῶς οὐκ ὀπίσω γέγονε
 15 τῆς ὅτι μάλιστα πρεπούσης ἀξίας αὐτῷ;

Τίς οὖν ὁ λόγος τοῦ χρῆναι παθεῖν αὐτὸν τὴν πρόσκαιρον
 ἀδοξίαν; ἀφίκετο γὰρ σκυλεύων τοὺς πεπορθηκότας καὶ
 τοῖς σφῶν αὐτῶν ὑπενεγκόντας ζυγοῖς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς,
 τουτέστιν ἡμᾶς, οὓς αἱ πονηραὶ καὶ ἀντικείμεναι δυνάμεις
 20 ἀσχέτως κατεληΐζοντο. σκυλεύονται δὲ νυνὶ, τοῦ πάντων
 ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ συγκομίζοντος ἡμᾶς διὰ τῆς πίστεως ἢ
 εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἰδίους ἰστάντος προσκυνητὰς τοὺς ταῖς παρ'
 ἐκείνων πλεονεξίαις πεφορτισμένους, καὶ τοσαύτην ἡμῖν ὀρέ-
 γοντος τὴν ἀσφάλειαν, ὥστε τὸν ἐθέλοντα λυπεῖν, μονονουχὶ
 25 τῆς ἰδίας ἀπτεσθαι κόρης· περιτρέπεται γὰρ αἰεὶ πῶς εἰς
 πᾶν τὸνναντίον τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις. τοῖς διώκουσι
 τὴν Ἐκκλησίαν λέγοιτο δ' ἂν ἐφ' ἐκάστω τὸ ἐν ψαλμοῖς
 “Λάκκον ὥρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς
 “βόθρον ὃν εἰργάσατο, ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς

Phil. ii.
6.
689 A.
11. 7, 8.

Ps. vii.
16, 17.

1. ἔχοι C. ἔχει Edd. ἀτρεκείας C. ἀληθ. Edd.
 invito C.

5. κατὰ] + πάντα Edd. invito C.
 γε τοῦτο (ο et ω inter se mutatis) C.

15. ἀξίας C. εὐκλείας D. Edd.

σκυλεύων Edd. invitis iisdem.

25. πῶς B.C.b. περ Edd.

4. παρὰ] + τοῦ Edd.

6. ἐν γε τούτῳ] ἐν

10. ψευδοεπῆς εἰέν C.

17. ἀφίκετο] + μὲν Edd. invitis C.D.

23. ὀρέγοντος C.D. παρέχοντος Edd.

27. δ' om. C. τὸν pro τὸ C.

“ κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ
 “ καταβήσεται.” ἄψεται δὲ οὖν ἑαυτοῦ, φησὶν, ὁ ταῖς τῶν
 ἐμοὶ πεπιστευκότων ἐπιβουλεύων ψυχαῖς. τοῦτό τοι φησὶ
 καὶ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς “ Μὴ ἄπτεσθε τῶν
 “ χριστῶν μου καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ ποιη- 5
 “ ρεύεσθε.” εἰ γάρ ἐσμεν “ σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ
 “ μέρους,” πῶς ἂν πρόοιτο τοῖς φιλαμαρτήμοσι τὸ ἴδιον
 σῶμα; ἢ πῶς ἔξεσται κακοῦ ἀναπιμπλᾶν τὰ μέλη Χριστοῦ;
 μᾶλλον δὲ, πῶς οὐκ ἂν τὴν ἐσχάτην ἀποτίσειαν δίκην, οἱ
 δ τοῖς ὑπ’ αὐτῷ γεγονόσιν ἀνοσίως ἐπιβουλεύοντες; 10

9 Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ’ αὐτοὺς, καὶ ἔσονται
 σκῦλα τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς, καὶ γνῶσεσθε διότι Κύριος
 παντοκράτωρ ἀπέστειλέ με.

“ Ἦψατο γὰρ τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ αἰῶνος τούτου
 Χριστὸς, καὶ ἀφορήτῳ χειρὶ τὰς τοῦ μαιφόνου δράκοντος 15
 συνέθλασε κεφαλὰς, καὶ δέδωκεν ἡμῖν “ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων
 c “ καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.”
 καὶ οἱ ποτὲ δεινοὶ καὶ παγχάλεποι, καὶ δυσάντητον ἔχοντες
 τὴν προσβολὴν, γεγόνاسι σκῦλα τοῖς δεδουλευκόσιν αὐτοῖς.
 ἡμεῖς γὰρ οἱ πάλαι ταῖς ἁμαρτίαις τυραννούμενοι, δεδικαιώ- 20
 μεθα μὲν ἐν Χριστῷ, ἀφίγμεθα δὲ ἤδη πρὸς τοῦτο λοιπὸν
 εὐσθενείας πνευματικῆς, ὥς διαπρέπειν μὲν δύνασθαι διὰ
 πάσης ἀρετῆς, καὶ τὸν ἐν Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικὸν κατορ-
 θῶσαι βίον, εἴτα χαρισμάτων ἀναπίμπλασθαι τῶν παρ’

7. μέλους Edd. repugnantibus B.C.

Edd. Χριστοῦ accessit ex C.

9. εἰ τοῖς ὑπ’ αὐτῶν C. 12. δου-
 λεύσασιν D.F. et prima manu (ut videtur) C. (Alex.) δουλεύουσιν Edd. (Vat. 8)
 Hodie οἱ σκυλεύσαντες αὐτοὺς habet C., ex τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς (ut videtur)
 confectum, τ priore eraso, spiritu aspero affixo, κυ et ντες et υ finale in αὐτοὺς
 manu recentiori scriptis.

13. ἀπέστειλέ D. et prima manu (ut vid.) C.
 (26. 49. 198. 233.) ἐξαπέστειλέ B. ἐξαπέσταλκέ F. Edd. (42.) ἀπέσταλκέ hodie C.
 (8 A.V.) [ἀλλ’ αὐτῇ recentiori.] 16. συνέθλασε C.b. συνέτριψε Edd.

19. δεδουλευκόσιν C.D. Edd. δουλεύσασιν b.

22. εὐσθενείας C.b.
 εὐθυμίας Edd. μὲν assumptum ex C.

23. εὐαγγελικὸν C. ἀγγέλ. Edd.

αὐτοῦ, καὶ λαβεῖν ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ
δαίμοσιν ἀνοσίοις ἐπιτιμᾶν, ὑποστρωννύντος τοῦ Χριστοῦ ^u 670 A.
καὶ συντρίβοντος ὑπὸ πόδας ἁγίων αὐτόν τε τὸν σατανᾶν ^{Rom.}
καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις πονηράς. ^{xvi. 20.}

5 Καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον σκυλεύσειεν ἂν τις τοὺς ποτε
κεκρατηκότας. ὅτε γὰρ τῶν ιδίων καταθλοῦμεν παθῶν, καὶ
τοῦ παντὸς ἄξιον ποιούμεθα λόγου, τὸ κατακρατεῖν ἡδονῶν
κοσμικῶν τε καὶ σαρκικῶν, καὶ ἀπάσης ἐκτόπου καὶ μυσαρᾶς
ἐπιθυμίας, τότε τοὺς κεκρατηκότας ποτὲ νενικήκαμεν. καὶ
¹⁰ ἴδωμεν ἑαυτοὺς γεγονότας ἐν τούτοις, τότε δὴ τότε γνωσό-
μεθα καὶ διὰ πείρας αὐτῆς, ὅτι Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, ἀπεστάλη
μετὰ σαρκὸς εἰς τόνδε τὸν κόσμον παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ^b
καὶ ὁπίσω δόξης γέγονεν οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ἵνα δεσμεύσῃ
τὸ συντετριμμένον, καὶ νευρώσῃ τὸ ἡσθηνηκὸς, ἀνορθώσῃ τὸ
¹⁵ κατερρίμμενον, εὐσθενὲς ἀποφῆνῃ τὸ ἀναλκι, θεραπείσῃ τὸ
ἡσθηνηκὸς, ἵνα σώσῃ τὸ ἀπολωλός.

Τέρπου καὶ εὐφραίνου, θύγατερ Σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι καὶ ¹⁰
κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει Κύριος. καὶ καταφεύξονται ¹¹
ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν Κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται ^c
²⁰ αὐτῷ εἰς λαὸν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ σου, καὶ ἐπι-
γνώσῃ ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ. καὶ ¹²
κατακληρονομήσει Κύριος τὸν Ἰούδαν, τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐπὶ
τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ αἰρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

Κάντεϋθεν ἂν μάθοις, ὥς ἔσται τῆς ἀνωτάτῳ θυμηδίας
²⁵ ὑπόθεσις τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Σωτῆρος ἡ παρουσία. τέρ-
πεσθαι γὰρ καὶ εὐφραίνεσθαι προστέταχεν ἀναγκαιῶς τὴν ^d

2. τοῦ assumptum ex C. 4. ὑπ' αὐτὸν C. ὑπ' αὐτῷ Edd. πονηράς B.C.
πονηρίας Edd. 5. Καὶ assumptum ex C. 7. κατακρατεῖν C. κρατεῖν Edd.
10. εἴδωμεν C. 14. τοὺς συντετριμμένους C. habet τὸ συντ. b. Statim
καὶ assumptum ex C. 15. κατερρίμμενον C. κατερράγμ. Edd. ἀπο-
φάνη C. Haec τὸ ἡσθηνηκὸς ἵνα σώσῃ accesserunt ex C. 21. ἐξαπέσταλκεν
habet C.

1 Tim.
iii. 15.

S. Joan.
i. 10.

Ib.

Bar. iii.
38.

Ps. xlix.
3.

Gen.
xlix. 10.
Phil. ii.
10, 11.

S. Joan.
iii. 16.

νοητὴν Σιών, “ ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος,” ἡγουν
καὶ αὐτὴ τῶν διὰ πίστεως σεσωσμένων ἡ ἱερωτάτη πληθὺς.
κατεπηγγέλλετο δὲ, ὅτι καὶ ἡξεί καὶ ἔσται δὴ πάντως ἐν
μέσῳ αὐτῆς. ἡμῖν γάρ φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης “ Ἐν
“ τῷ κόσμῳ ἦν,” καὶ τῶν ἐαυτοῦ κτισμάτων οὐκ ἀπενουσί- 5
ζετο Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, ἀλλ’ ἦν αὐτὸς ὁ ζωοποιῶν τὰ ζωῆς
μέτοχα, καὶ συνέχων τὰ πάντα πρὸς τὸ εὖ εἶναι καὶ ζῆν
ἀλλ’ “ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω” προσκεκύνηκε γὰρ παρ’
e αὐτὸν τῇ κτίσει. γέγονε δὲ μεθ’ ἡμῶν, ὅτε τὴν καθ’ ἡμᾶς
ὁμοίωσιν ἀναλαβὼν, διὰ τῆς ἀγίας παρθένου ἐγεννήθη· τότε 10
καὶ “ Ἐπὶ γῆς ὥφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη”
καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “ Ὁ Θεὸς ἐμ-
“ φανῶς ἡξεί, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται” τότε
γέγονε καὶ καταφυγὴ τοῖς ἔθνεσιν. οὐδὲ γὰρ ἔτι μόνον τὸ
ἐξ Ἰσραὴλ ἐπαιδεύετο γένος, διὰ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐν- 15
τολῆς· κατεχρυσούτο δὲ μᾶλλον τοῖς εὐαγγελικοῖς κηρύγ-
671 A. a μασιν ἢ ὑπ’ οὐρανὸν, καὶ γέγονεν ἐν ἔθνει παντὶ καὶ ἐν
πάσῃ δὲ χώρᾳ “ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ.” αὐτὸς γὰρ ἦν ἡ
“ προσδοκία τῶν ἐθνῶν,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν,
καὶ αὐτῷ “ κάμψει πᾶν γόνυ, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ 20
“ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύ-
“ ριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.” συν-
δεδραμήκασιν γὰρ διὰ πίστεως ἐπ’ αὐτὸν, καὶ σὺν αὐτῷ
κατωκῆκασιν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ νοητῇ Σιών, οἱ ἐκ περάτων τῆς
γῆς, ἐγνώκασί τε σαφῶς, ὅτι “ Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς 25
b “ τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ δέδωκεν,
“ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ’ ἔχῃ ζωὴν
“ αἰώνιον.” ἔξαπέστειλε γὰρ ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Υἱὸν ὁ

2. καὶ assumptum ex D. vacuum trium fere litt. per ras. habet C. ἡ om. C.
3. κατεπαγγέλλετο C. 4. ἡμῖν—ἦν] ἦν μὲν γὰρ—κόσμῳ . .
rasura duo fere litt. C. Eadem quae Edd. habet D. 5. ἐαυτοῦ C.
αὐτοῦ Edd. 6. ὁ alt. assumptum ex C. 7. μέτοχα C. μετέχοντα Edd.
8. Haec παρ’ αὐτὸν accesserunt ex C. 10. παρθένου ἐγεννήθη hoc ord. C.
τῷ C. ὅτε Edd. 14. καταφυγὴ C. καταφανὴς Edd. οὐδὲ C. οὐ Edd.
26. ἔδωκεν C. 28. υἱὸν] + αὐτοῦ iid. invito C.

Πατὴρ, Σωτὴρα καὶ λυτρωτὴν, ἵνα πιστεύσαντες εἰς αὐτὸν, ἐν αὐτῷ τὸν Πατέρα θαυμάσωμεν καὶ ὡς εἰκόνα βλέποντες ἀκριβῆ τοῦ γεγεννηκότος τὸν ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν, ἐννοώμεν τὸ ἀρχέτυπον. τότε δὴ τότε καὶ κλῆρος γέγονεν Ἰούδας Χριστοῦ, τουτέστι, πᾶς ὁ ἐξομολογούμενός τε καὶ δοξολογῶν αὐτόν· ἐξομολόγησις γὰρ Ἰούδας ἐρμηνεύεται· ὡς γὰρ ὁ Παῦλος φησιν “Οὐχ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ, ἀλλ’ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ” Ἰουδαῖός ἐστι, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι, οὐ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ’ ἐκ Θεοῦ.” ὅσοι τοιγαροῦν τὴν ἐν πνεύματι περιτομὴν διὰ Χριστοῦ πεπλουτήκαμεν, κλῆρος αὐταῦ γεγόναμεν ἐπὶ τῇ γῇ τὴν ἀγίαν, ἵνα τὴν ἄνω νοώμεν πόλιν, τὴν νοητὴν Ἰερουσαλὴμ, “ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός,” ὁ φίλην τε αὐτὴν καὶ αἰρετὴν ποιούμενος. αἰρετιεῖ γάρ φησιν ἔτι τὴν Ἰερουσαλὴμ. οὐκ ἀπίθανον δὲ πάλιν εἴπερ ἔλοιτό τις Ἰερουσαλὴμ οἶσθαι καὶ νῦν ὠνομάσθαι τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν καὶ Θεοῦ πόλιν ἀποκαλεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτω εἶδομεν ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.”

Rom. ii.
28, 29.Heb. xi.
10.Ps. xlvii.
9.

Εὐλαβεῖσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, διότι ἐγίγερται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Ἐπιφώνημα μὲν τοῦτο καλὸν καὶ ἐπωφελές, καὶ πρόσκλησις ἀγαθὴ, τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν, εἰ παρ’ αὐτοῦ γέγονε τοῦ Χριστοῦ, ἥ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Προφητοῦ. πλὴν ἐκεῖνο περιθρητέον. ὡς γὰρ πάντα τε καὶ πάντως

2. θαυμάσωμεν C. ὀψόμεθα B. ὀψώμεθα Edd.
 3. assumpta ex B.C.
 4. Haec δὴ τότε
 5. Χριστοῦ C. Κυρίου Edd.
 6. γὰρ prius] + ὁ
 7. ἡ ἐν τῷ B.C. ἐν Edd.
 8. ἐν prius] ἐκ Pont. καὶ Aub.
 9. ὁ alt. om. b. φίλην C.b. φίλητήν Edd.
 10. οὕτω] + καὶ Edd. (Vat.)
 11. invito C.
 12. Κυρίου C. αὐτοῦ F. Edd. (87, 130, 310, 311.)
 13. εἶ] Sic edidi ex C. (ἡ = εἰ C.) εἴτε Edd.
 14. Χριστοῦ C. Θεοῦ Edd.
 15. ἡ ὡς C. εἴτε μὴν Edd. προφήτου C. προφητικοῦ Edd.

ἀπολουμένων οἵπερ ἂν αὐτῷ μὴ πιστεύσειαν, εὐλαβεῖσθαι προστέταχε. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν οὐ προσιεμένοις ἐπεφώνει τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ “ Ἀμὴν “ ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς “ ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖσθε.” καὶ πάλιν “ Ὁ πιστεύων 5 “ εἰς τὸν Υἱὸν, οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, “ ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.”

672 A. a τάντητοι καὶ “ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου”
 i S. Pet. κατωνόμασται Χριστός. ὥσπερ γάρ ἐστιν ὁμολογουμένως
 ii. 7. καλὸν καὶ σωτήριον τὸ τῇ πίστει στεφανοῦν αὐτὸν, οὕτω 10
 καὶ ὀλέθρου πρόξενον, τὸ μὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν δι’ ἡμᾶς ἐν
 τοῖς καθ’ ἡμᾶς γεγονότα, καὶ οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ἵνα
 σώσῃ τὸ ἀπολωλός, ἐπιστρέψῃ τὸ πλανώμενον, ζωοποιήσῃ
 τὸ κατεφθαρμένον, φωτίσῃ τὸ ἐν σκότῳ, καθαρὸν ἀποφήνῃ
 πλημμελημάτων τὸ ταῖς ἁμαρτίαις ἔνοχον, ὑγιὲς καὶ εὖ- 15
 ρωστον ἀποτελέσῃ τὸ ἡσθητικόν.

Ἐγγεράθαι δὲ αὐτὸν ἐκ νεφελῶν ἀγίων αὐταῦ νομοῦμεν
 πάλιν, ὡς ἐξ ἡρεμίας τῆς πάλαι καὶ σιωπῆς ἀφιγμένον εἰς
 κίνησιν τῆς ἐν ἡμῖν φροντίδος, γεγονότα γεμὴν ἐκ σπέρματος
 1 b ἀγίων Ἀβραάμ, Ἰεσσαὶ, καὶ Δαυεὶδ, καὶ τῶν σὺν ἐκείνοις 20
 γενεαλογουμένων, οὓς καὶ νεφέλας ἀποκαλεῖ, διὰ τοι τὸ ὑψοῦ
 φέρεσθαι τῶν ἀγίων τὸν νοῦν, καὶ παραιτεῖσθαι μὲν τὰ ἐπὶ
 τῆς γῆς καὶ φρόνημα τὸ κατερρίμμενον, ζητεῖν δὲ μᾶλλον τὰ
 ἄνω καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ μὴν καὶ τὸ ἐν τάξει νεφῶν,
 τοῖς νοητοῖς ὑετοῖς κατάρδειν ἑτέρους. ὅτι δὲ τὴν ἀνάστασιν 25
 τὴν ἐν γε τούτῳ φημί, τὴν εἰς φροντίδα κίνησιν τῆς ἀρρήτου
 φύσεως οὐκ ἀπίθανον ἐννοεῖν, πληροφορήσει πάλιν αὐτὸς

10. τῇ assumptum ex C.b.

Neutrum habet D.

ex C.D. ἐπιστρέψει C. ζωοποιήσει C.

ἐσκοτισμένον pro τὸ ἐν σκότῳ D. ἀποφῆναι (sic) C.

assumptum ex C.b.

ἐκ pro καὶ alt. Edd. invitis C.D.b.

24. τὰ assumptum ex C.

26. Haec τὴν ἐν γε—ἀπίθανον assumpta ex B.C.

27. ἐννοεῖ Edd.

12. τοῦ τοῦ C. Aub. τοῦ του (sic) b.

13-16. Haec ἐπιστρέψῃ—τὸ ἡσθητικόν accesserunt

14. φωτίσει C.D. τὸ

17. αὐτὸν

20. Ἀβραάμ] + Ἰσαὰκ Edd. invitis C.D.b.

23. ζητεῖ Edd. ante Migne.

25. κατάρδειν D.b. Edd. καταρδεύειν C.

ἀρρήτου C. ἀρρώστου B.D.

ὁ Σωτήρ, διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς οὕτω λέγων “ Ἀπὸ P. xi.
6.
 “ τῆς τάλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ τῶν
 “ πενήτων νῦν ἀναγίγσκομαι λέγει Κύριος.” ἐγγήγερται τοί-
 νυν, τουτέστι, κεκίνηται λοιπὸν εἰς ἐπικουρίαν τοῖς ἐπὶ τῆς
 5 γῆς πεπραχόσιν ἁθλίως. αὐτὸς δὲ ἡ πάντων λύσις, καὶ τῆς
 ἀρχαίας ἀρᾶς τὸ πέρας, καὶ ἀρχὴ τοῦ παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ
 δοτὴρ ἐλπίδος τῆς εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα.

Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐστῶτα πρὸ Κεφ. γ'.
 προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἰσθίκει ἐκ δεξιῶν d
 10 αὐτοῦ τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς τὸν διάβολον 2
 Ἐπιτιμῆσαι Κύριος ἐν σοὶ, διάβολε, καὶ ἐπιτιμῆσαι Κύριος ἐν
 σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ οὐκ ἰδοῦ τοῦτο ὡς δαλὸς
 ἐξεσπασμένος ἐκ πυρὸς ;

“Ορασις μὲν τὸ διήγημα, πλὴν ἔχει λόγον ἱστορικόν,
 15 αἰνιγματωδῶς εἰσβάλλοντα, καὶ ὡς ἐν εἰκόνι πάλιν τῷ
 Ἰησοῦ προδιαγραφόμενον. ἰστέον δὲ, ὅτι τῶν ἐν ταῖς e
 ὁράσεσιν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων, τοὺς περὶ αὐτῶν ὁ Προ-
 φῆτης ποιεῖται λόγους, εἰκαιομυθεῖ δὲ οὐδαμῶς, οὐδὲ μὴν
 κατόπιν τῶν ἀποτελεσμάτων ἔρχεται καὶ περιττῶν ἡμῖν
 20 διηγημάτων ἐπισωρεύει ὄχλον· ἀλλ', ὡς ἔφην ἐν ἀρχαῖς, ἃ
 πρὸ τῶν πραγμάτων τεθέαται, ταῦτα καὶ ἀπαγγέλλειν ποι-
 εῖται περὶ πολλοῦ, σοφόν τε καὶ ἀσφαλῆ καθιστὰς τὸν
 Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ τοῖς ἴσοις πταίσμασι περιπεσῶν, ἀλοίῃ
 καὶ δεύτερον, εἰδὼς, ὅτι σέσωσται μετὰ πόνον, καὶ μονον-
 25 ουχὶ φροντὶς γέγονε καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ ἀγγέλοις ἢ ἐπ' αὐτοῖς a 673 A.

1. ἀπὸ C.D. ἔνεκεν Edd.

om. D. 5. πάντων C.D. τῶν κακῶν ἀπάντων Edd.

(Alex. 8) εἰσθίκει Edd.

Nihil addit D. (240.)

16. προδιαγραφόμενον B. γραφ. C. προσδιαγρ. Edd.

εἰκαιομυθῆς Edd.

20. σωρεύει Edd. inv. B.C. Statim τὸν add. C. ἃ assumptum ex C.

τοῖς ἐν οὐρανῷ] οὐρανῷ καὶ C. αὐτοῖς C. αὐτῷ Edd.

2. ἀπὸ et λέγει Κύριος assumpta ex C. ἀπὸ

9. ἰσθίκει C.

10. Post εἶπε aliquid erasum habet C.

11. Κύριος alt. reposui ex C.

18. εἰκαιομυθεῖ C.

19. ἀποτελεσμάτων C. ἐπιτηδευμάτων Edd.

25. καὶ

λύτρωσίς τε καὶ χάρις. ἔφη τοίνυν, ὅτι τεθέαται μὲν ἐστῶτα
 τὸν ἄγγελον, πρὸ προσώπου δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν Ἰησοῦν τὸν τοῦ
 Ἰωσεφδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν· καὶ ὁ μὲν ἄγγελος εἰς εἰκόνα
 καὶ τύπον ἰσθῆκει Χριστοῦ· ὁ δὲ γε ἱερεὺς νοηθεῖν ἂν ἀντὶ
 παντὸς τοῦ λαοῦ· λαμβάνεται γὰρ οὕτω παρὰ ταῖς θείαις
 γραφαῖς. καὶ γοῦν ἔφη πού πρὸς Μωυσέα ὁ Θεός “Καὶ ἐγὼ
 ἰδοὺ εἴληφα τοὺς Λευίτας ἀντὶ πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
 “δόμα δεδομένοι μοί εἰσιν.” ἔρχεται δὴ οὖν ὁ λόγος ἡμῖν οὐκ
 ἀπὸ σκοποῦ τοῦ πρέποντος, ἀντὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τὸν ἱερέα
 δεχόμενος. ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν ὁ Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου
 Θεοῦ, λελατρευκῶς εἰδώλοισι, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν διὰ Μωυσέως
 ἀτιμάσας νόμον, εἶτα πληρωθείσης τῆς ἐπ’ αὐτῷ δικαίας ὀρ-
 γῆς, ἡλέηται παρὰ Θεοῦ, κέκληται δὲ πάλιν εἰς ὄψιν αὐτοῦ.
 καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν αἰνιγματωδῶς τὸ ἐστάναι τὸν ἱερέα πρὸ
 προσώπου ἀγγέλου Κυρίου. ἐν ὀργῇ μὲν γὰρ ἀποστρέφεται
 καὶ ἀποκομίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν εἰωθότων καταφρονεῖν·
 οἰκτείρων γεμὴν ἐφορᾷ καὶ ἐπισκέπτεται. καὶ γοῦν ὁ θεοπé-
 σιος ψαλμωδὸς προσηύχето λέγων “Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
 “πρόσωπόν σου ἀπ’ ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ
 “δούλου σου.” καὶ πάλιν “Ἐπίβλεψον ἐπ’ ἐμέ καὶ ἐλέησόν
 “με.” ἀλλ’ ὁ μὲν φύσει χρηστὸς καὶ φιλοικτίρμων Θεὸς
 ἡλευθέρου τῆς ἁμαρτίας τὸν Ἰσραὴλ· ὁ δὲ εἰς ταύτην ἐμ-
 βεβληκῶς σατανᾶς ἰσθῆκει πάλιν ἀντικείμενός τε καὶ ἀν-
 εξάγων αὐτῷ, καὶ καταγορεύων ἔτι, καὶ ὅσον ἦκεν εἰπεῖν εἰς
 τὸ αὐτῷ δοκοῦν, κατοικτεῖρεσθαι μὴ ἐφίεις, ὥς ἐν πλημμε-
 λείαις ὄντα, καὶ τοῖς τῆς δυσσεβείας ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενον,
 καὶ οὐδὲν ἔχοντα δεξιόν. ἰσθῆκει γάρ φησιν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,

Num.
iii. 12.

Ib. 9.

Ps. xxvi.
9.

Ib.
cxviii.
132.

2. Assumpta καὶ ex C., τοῦ ex B.C. τὸν ult. om. B.

ἐσθῆκει b. εἰσθῆκει Edd.

ἀν C. invitis D.b.

habent D.b. ἐγὼ ἰδοὺ D.b. (Alex.) ἰδοὺ ἐγὼ C. Edd.

habent D.b.

δεχομένοις Edd.

Edd. 13. δὲ C. τε Edd.

γε Edd. invitis C.b.

25. ἀφίεις Edd. invitis B.C.b.

11. λελατρευκῶς] καὶ λελατρ. C.

18. ἀποστρέψεις C.

23. ἰσθῆκει C. εἰσθῆκει Edd.

27. εἰσθῆκει b. Edd.

4. ἰσθῆκει C.

νοηθεῖν

καὶ alt. om. C.

7. τῶν om. C.

10. δεχόμενος C.b.

12. ἀτιμήσας

22. δὲ] +

24. ἦκει Edd.

τρόπον τινὰ παραλύων τὰ δεξιὰ· πολемеῖ γὰρ οὐχὶ τοῖς σκαιοῖς ἡμῶν πράγμασιν, ἀλλὰ τοῖς δεξιοῖς καὶ ἐπαινουμένοις. τοῦτό τοι παθεῖν ἐπηράτῳ τινι τῶν εἰς Χριστὸν δεδυσσεβηκότων ὁ μακάριος Δαυεὶδ οὕτω λέγων “Καὶ διά-

Ps. cviii.
6.

5 “βολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ.” ἀντέκειτο τοίνυν ὁ σατανᾶς, πλὴν ἐπετιμᾶτο διὰ φωνῆς ἀγγέλου· ἤκουε γὰρ λέγοντος Ἐπιτιμησάτω Κύριος ἐν σοὶ διαβολε καὶ ἐπιτιμησάτω Κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξαμένος τὴν Ἱερουσαλήμ.

“Ἀθρεῖ γὰρ, ὅπως θεομάχον ἔδειξεν εὐθύς, καὶ ταῖς ἄνωθεν
10 ψήφοις ἀνοσίως ἀντιπαττόμενον. Θεοῦ γὰρ οἰκτείροντος καὶ ἀπαλλάττοντος ἤδη πλημμελείας τὸν Ἰσραὴλ, εἰσδεξαμένου τε καὶ ἀπόλεκτον ἤδη πως ποιουμένου τὴν Ἱερουσαλήμ, κατηγορῶν οὐ παύεται, καὶ κατακρίνειν ἀποτολμᾷ τοὺς ἡλε-

a 674 A.

μένους. οὐκοῦν ἀκόρεστον εἰς ὀργὰς διελέγχει δὴ λέγων
15 Οὐκ ἰδοὺ τοῦτο ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένες ἐκ πυρός; ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχόν Πεπλημμέληκεν ὁμολογουμένως ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ταῖς σαῖς φιλοφρογίαις ἐνεσχημένος ὁράται. πλὴν ἐκτέτικε δίκας οὐ μετρίας, ἀνέτλη τὰς συμφορὰς, καὶ ἐξεσπάσθη μόλις, ὡς ἐκ πυρὸς δαδίων ἡμίφλεκτον· οὐπω γὰρ τὰ ἐκ τῆς
20 αἰχμαλωσίας ἀπεκονίσατο βλάβη· ἄρτι καὶ μόλις τῆς ἀν-
ηκέστου τάλαιπωρίας διέδρα τὴν φλόγα. παῦσαι δὴ οὖν ἐγκαλῶν τοῖς ἡλεημένοις “Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων, τίς ὁ κατα-
“κρίνων;”

Rom.
viii. 33,
34.

Καὶ Ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρά, καὶ ἰσθῆκει πρό

25 προσώπου τοῦ ἀγγέλου. καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς

3. τοι B.C.D.b. τι Edd. ἐπηράτω C.D. Migne. ἐπειρατω b. ἐπειράτω Edd.

4. οὕτω assumptum ex C.D.b. δὲ φησὶ pro λέγων D. 10. ἀντιπαττόμενον C. ἀντιπαττόντα Edd.

12. πως assumptum ex C. 14. δὴ om. C.

15. ὅμοιον] + γὰρ Edd. inv. C.b. 17. ἐνεσχημένος b. ἐνσχημένος C.

ἐπισχημ. Edd. ἐπεσχ. Migne. 18. μετρίας C.b. μετρίως Edd. 19. δαδίων

ἡμίφλεκτον C.b. δαλὸς ἡμίφλεκτος Edd. οὐπω γὰρ τὰ ἐκ τ. ἀ. ἀπεκονίσατο B.

οὕτω τὰ ἐκ τ. ἀ. ἀπεκρούσατο C. οὕτω γὰρ τὰ ἐκ τ. ἀ. ἀπεκονίσατο Edd. Haec

desunt in b. ἀπεκοτίσατο pro ἀπεκ. D. Pro verbis reliquis non contuli D.

24. ἰσθῆκει C. (Alex. s) 25. ἀγγέλου] + τοῦ Κυρίου Edd. invito C.

[Κυρίου XII. 23, 130, 239, 311.]

ἐστηκότας πρὸ προσώπου αὐτοῦ λέγων Ἀφέλετε τὰ ἱμάτια
 e τὰ ῥυπαρὰ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν Ἰδοὺ ἀφήρηκα
 5 τὰς ἀνομίας σου. καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη, καὶ ἐπίθετε
 κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ περιέβαλον αὐ-
 τὸν ἱμάτια, καὶ ἐπέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν 5
 αὐτοῦ.

Παραδεχθέντος ἅπαξ εἰς τὸ παντὸς τοῦ λαοῦ πρόσωπον
 τοῦ λαχόντος ἱεουργεῖν, ἀπόχρη λοιπὸν, καθάπερ ἐγῶμαι,
 τοσοῦτον εἰπεῖν, ὅτι τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια σύμβολον ἂν εἶεν οὐκ
 ἀσυμφανὲς τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ λαοῦ. κατημφιεσμένοι γὰρ 10
 ὥσπερ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἁμαρτίαις, καὶ δυσαπόνιπτον ἔχον-
 d τε τῆς ἀσεβείας τὸν μῶμον, διετέλουν ἐν αἰχμαλωσίᾳ,
 ποιναῖς ὑπενηνεγμένοι, καὶ τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς πεπλημ-
 μελημένων ἀποτινύντες δίκας. ἐπειδὴ δὲ κατηλέει Θεὸς,
 ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἁμαρτίας προστέταχεν, ἐλευθεροῦσθαι 15
 τῶν ῥυπαρῶν, καὶ μεταμφιέννυσθαι τρόπον τινὰ τὴν δικαι-
 οῦσαν χάριν. κατανεύει δὲ αὐτοῖς τοῦ πόνου τὸ πέρασ καὶ
 τῶν συμβεβηκότων τὴν λύσιν. ὅπου γὰρ ἁμαρτίας ἄφεις,
 ἔψεται πού πάντως καὶ τὸ ἀπαλλάττεσθαι δεῖν τῶν δι' αὐ-
 τὴν ἐπενηνεγμένων. οὐκοῦν ἐν σχήματι Θεοῦ τοῖς ἐστηκόσι 20
 e καὶ λειτουργοῦσιν αὐτῷ προστέταχεν ὁ μακάριος ἄγγελος
 ἀφαιρεῖν ἀπ' αὐτῶν τὴν ῥυπῶσαν ἐσθῆτα, καὶ δὴ καὶ φησιν
 Ἰδοὺ ἀφήρηκα τὰς ἀνομίας σου. εἴτα δεῖν ἔφη ποδῆρη τε
 αὐτῷ καὶ κίδαριν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν δοθῆναι κεκαθαρμένην, ἵνα
 διὰ τούτου νοώμεν ὡς αἰεί πως συντρέχει ταῖς τῶν λαῶν 25
 καταστάσεσι καὶ τῆς ἱερωσύνης ἡ δόξα. καύχημα μὲν γὰρ

2. ἀπ' αὐτοῦ τὰ ῥυπαρὰ inv. ord. C.

αὐτοῦ accesserunt ex C.

10. κατημφιεσμένοι—ταῖς σφ. αὐτ. ἁμαρτίαις D. Edd. κατημφιεσμένος—τὰς σφῶν

αὐτ. ἁμαρτίας C.

+ τε b. inv. C. D.

ἀφελεῖν Edd. αὐτῶν pr. manu C. αὐτοῦ Edd.

ποδῆρην C.

ὡς C. b. νενομισμένως D. Edd. συντρέχει C. b. συντρέχη Edd.

assumptum ex C. D. b. ante τῆς tr. B.

4. Haec καὶ περιέβαλον—κεφαλὴν

9. ἱμάτια accesserunt ex C. b. deest in D.

14. ἀποτινύντες C. ἀποτιν. Edd.

19. πάντως assumptum ex C. b.

22. ἀφαιρεῖν C.

23. ἔφησε D.

24. κεκαθαρμένην C. D. b. καθαρὰν Edd.

25. νοώμεν

26. ἡ

τοῖς ἱερουργοῖς ἢ τῶν ὑπὸ χεῖρα καθαρότης, καὶ ἐν λαμπροῖς
 αὐχήμασι τὸ τῆς ἱερωσύνης ἔχουσιν εὐκλεές, εὐδοκιμοῦντος ^a 675 A.
 λαοῦ, καὶ ἀμωμήτως ἰόντος ἐπὶ τὸ Θεῷ δοκοῦν, καὶ τρυφερὸν
 ὑποφέροντος τοῖς παρ' αὐτοῦ θεσπίσμασι τὸν τῆς διανοίας
 5 αὐχένα, ταύτητοι καὶ εὐμενῇ καὶ φίλον ἔχοντι ὁρᾷ Θεόν.
 ἐπὶ κλημα δὲ καὶ μῶμος τῶν ὑπεξευγμένων ἢ ῥαθυμία καὶ
 τὸ ἀπερισκέπτως ἴεσθαι πρὸς τὸ πλημμελές. ὥσπερ γὰρ
 ἐν ἀμαρτίαις ὄντος τοῦ λαοῦ, ῥυπαρά πως ἦν καὶ τὰ τοῦ
 ἱερέως ἐσθήματα· οὕτως εἰ ὁρῶτο πάλιν εὐδόκιμος, καθαρὸν
 10 ἔσται καὶ διαφανὲς τῆς ἱερωσύνης τὸ σχῆμα, καὶ ἐν πολλῇ ^b
 παρρησίᾳ τῇ παρὰ Θεῷ. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος
 ἱεουργήσας τοῖς ἔθνεσι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ
 ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσεις εὐδοκιμοῦντα βλέπων, καὶ
 βεβαίαν ἔχοντα τὴν ἐπ' αὐτῷ πίστιν, ἐπιστέλλει λέγων
 15 “Νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἀδελφοὶ, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ
 “Ἰησοῦ,” καὶ πάλιν “Χαρὰ καὶ στέφανός μου.”

1 Cor.
 xv. 31.
 Phil. iv.
 1.

Καὶ ὁ ἄγγελος Κυρίου ἰσθίκει καὶ διεμαρτύρατο ὁ ἄγγελος Κυρίου ⁶
 πρὸς Ἰησοῦν λέγων Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐὰν ἐν ⁷
 ταῖς ὁδοῖς μου πορεύῃ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου φυλάσῃ, ^c
 20 καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἐὰν φυλάξῃς καὶ γε τὴν
 αὐλήν μου, καὶ δώσω σοι ἀναστρεφόμενους ἐν μέσῳ τῶν ἐστη-
 κώτων τούτων.

Εἰς ὑποτύπωσιν μὲν τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ

1. ἱερευσιν pro ἱερουργοῖς C. invitis D.b. καθαρότης C.D. Edd. κάθαρσις b.
 ἐν om. C. habent D.b. 3. λαοῦ C.b. τοῦ λαοῦ Edd. τῷ pro τὸ C.
 4. ἀποφέροντος B. τοῖς παρ' αὐτοῦ θ. τὸν τῆς δ. αὐχένα C. τὸν αὐχένα τοῖς π. ἀ.
 θεσπίσμασι Edd. 5. ἔχοντι ὁρᾷ C. ἔχοντος τὸν πατέρα Edd. 6. ὑπο-
 ζευγμένων C. 7. ἴεσθαι B. 8. τοῦ alt.] που Edd. ante Migne.
 9. εἰ ὁρῶτο C.b. εἰωθότος Edd. εὐδόκιμος b. εὐδοκίμως C. εὐδοκιμεῖν D. Edd.
 10. σχῆμα C.b. χρῆμα D. Edd. 13. εὐδοκιμοῦντα—ἐχοντα C. εὐδοκιμοῦντας
 —ἔχοντας Edd. 15. ὑμετέραν B. ἡμετ. C. Edd. cf. infra 752 c. ἔχω C.
 ἔχομεν Edd. Χριστῷ C. Κυρίῳ Edd. 16. μου] + ὑμεῖς ἐστε Edd. invito C.
 17. Κυρίου prius om. Edd. ἰσθίκει C. (Alex. s) εἰσθίκει Edd. 19. πορεύῃ
 habent C.D. καὶ τὰ προστάγματα F. (22. al.) φυλάσῃ B.C. (Alex. XII.)
 φυλάξῃ Edd. (Vat. s) 20. ἐὰν om. F. Edd. φυλάξῃς C. pr. m. (Alex.)
 διαφυλάξῃς B. (XII.) φυλάξεῖς D.F. Edd. καίγε assumptum ex B. (Alex. XII.)
 22. τούτων om. C. habet D. 23. ἡμῶν assumptum ex C. deest in D.

Supra
632 c.

παρεδεξάμεθα τὸν Ἰησοῦν τὸν ἱερεα τὸν μέγαν· τέθειτο γὰρ εἰς τοῦτο καὶ Ἀαρών· ἐν ἀρχαῖς· πλὴν ἔν γε τοῖς προκει-
 δ μένοις πρὸς αὐτὸν εἰρηῆσθαί φαμεν τὸν τοῦ Ἰωσεδέκ τό Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐὰν ἐν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύσῃ καὶ ἐν ταῖς προσταγάματί μου φυλάσῃ, καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα. οὐ γὰρ ἂν εἴρητο τὰ τοιαύδε Χριστῶ· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ὁδὸς, αὐτὸς τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, αὐτὸς διέκρινε τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατεξουσιάζων ὡς υἱός.

Heb. iii.
5, 6.

Ἦν μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος “Μωυσῆς πιστὸς ὡς θεράπων 10
 “ ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν
 e “ οἶκον αὐτοῦ· οὐ οἰκὸς ἐσμεν ἡμεῖς.” οὐκοῦν εἰρηῆσθω μὲν τὰ τοιαύδε πρὸς τὸν Ἰωσεδέκ, πρὸς δέ γε Χριστὸν οὐκέτι. ἐπηγγέλλετο δὲ Θεὸς τῇ κατὰ νόμον ἱερωσύνῃ κρατήσῃν
 ἔτι καὶ μετὰ γε τοὺς τῆς αἰχμαλωσίας καιροὺς, ὥστε τοὺς 15
 ἱερατεύοντας κατάρχειν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν ἀγίαν διέπειν σκηνήν. ἐπειδὴ γὰρ συμβάσῃς τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ τῶν ἀγίων ἐμπερησμένων, καὶ θυσίας οὐκέτι προσκεκομισμένης, ὥντοτινες πρὸς ἀνατροπὴν οἰχήσεσθαι παντελῶς τὰ Μω-
 676 A. a σέως, καὶ ἀπρακτῆσιν ἔτι τὸν νόμον, καίτοι μήπω παρόντος 20
 τοῦ καιροῦ, καθ’ ὃν ἀναδείκνυσθαι ἐχρῆν ἐννηθρωπηκότα τὸν Μονογενῆ, ταύτητοι Θεὸς ἀναπείθων ὅτι τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσιν ὑποκείμεται πάλιν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ὑπὸ χεῖρα πράξει τὴν ἱερέων, καθὰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀναγκαίως φησὶν, ὡς εἰ γένοιτο γνήσιος νομοφύλαξ ὁ Ἰησοῦς, αὐτὸς πάλιν 25
 διακρινεῖ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐν δόξῃ κείσεται τῇ πρώτῃ, συλλειτουργούντων αὐτῷ καὶ ἀγίων ἀγγέλων. οὐ γάρ που
 b φαμέν, ὡς ἔρημος ἦν δυνάμεων λογικῶν ὁ πάλαι νόμος. εἰ

3. τοῦ assumptum ex C.

7. τὰ δικαιώματα C. τὸ δικαίωμα Edd.

13. τὰ τ. πρὸς τὸν Ἰωσεδέκ hoc ordine C. πρὸς τὸν τοῦ Ἰ. τὰ τοιαύδε Edd. τοῦ οἰν. B.C.

17. σκηνήν C. πόλιν ἐκείνην Edd.

20. ἔτι assumptum ex C.

25. ὁ οἰν. b. habent C.D.

4. πορεύσῃ C.D. (ut 36 al.) πορεύῃ Edd.

10. ὡς assumptum ex C.

14. τῇ κ. ν. ἱερωσύνῃ C. τὴν κ. ν. ἱερωσύνην Edd.

19. παντελῶς C. παντελῇ Edd.

21. χρὴ C.

23. τὴν C.b. τῶν Edd.

28. νόμος C.D. Edd. ναὸς b.

γὰρ καὶ ἦν ἐν τύποις καὶ σκιαῖς τὰ ἐν νόμῳ, ἀλλ' οὖν εἰς
 δόξαν ἐτελείτο Θεοῦ. τοῦτο οἶμαι δηλοῦν τό Δώσω σοι
 ἀναστρεφόμενους ἐν μέσῳ τῶν ἐστηκότων τούτων, τουτέστι,
 μονονουχὶ συνιερατεύοντας καὶ συλλειτουργοῦντας ἀγγέλους.
 5 ἄθρει δὲ ὥπως πανταχοῦ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους ἐστάναι φησὶ
 τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῷ τῆς στάσεως ὀνόματι καταδηλοῦν,
 τὸ μὴ ὀκλάζειν αὐτοὺς εἰς τὸ ῥάθυμον, ἀλλ' οἶον ὀρθὴν αἰ-
 καὶ ἀσθενεῖν οὐκ ἀνεχομένην τὴν διάνοιαν ἔχειν, ἐστῶσαν δὲ
 μετὰ Θεοῦ. οὕτω καὶ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ γεγραμμένον εὐρήσο-
 10 μεν περὶ τῶν Χερουβὶμ, ὅτι ἦν “τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά.”
 κάμπτεται μὲν γὰρ, καὶ λίαν εὐκόλως, ἡ ἀνθρώπου διάνοια,
 καὶ ἔστιν εὐπετής εἰς γε τὸ θέλειν ἀρρώσθησαι τὸ ῥάθυμον.
 ἔστηκε δὲ ὥσπερ τῶν ἄνω πνευματῶν ἡ ἀγία πληθὺς. ταύ-
 τητοι καὶ πρὸς τὴν Σιών ἐλέγετο παρὰ Θεοῦ “Στήσον
 15 “σεαυτὴν Σιών.” ἀνέτιθαι δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ
 τὰς χαριστηρίους ῥῥὰς, οὕτω λέγων “Ἔστησεν ἐπὶ πέτραν
 “τοὺς πόδας μου.” τὸ γὰρ ἀκλινὲς ἐν τούτοις καὶ τὸ πε-
 20 πηγὸς τῆς γνώμης τῷ τῆς στάσεως ὀνόματι κατεσήμεναν ὁ
 πνευματοφόρος.

Ezek.
i. 7.Hier.
xxxviii.
21.Ps.
xxxix. 3.

20 Ἄκουε δὴ Ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, σὺ καὶ οἱ πλησίον σου καὶ οἱ 8
 καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσὶ,
 διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου Ἀνατολήν; διότι ὁ λίθος 9
 ὃν δέδωκα πρὸ προσώπου Ἰησοῦ, ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἓνα ἑπτὰ
 ὀφθαλμοὶ εἰσιν.

25 Διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων κατεπηγγέλλετο τῷ^e

1. καὶ alt.] + ἐν C. invitis D.b. 4. ἀγγέλους C. 8. ἀσθενεῖν B.D.
 ἀσθενῇ ras. forte ex ἀσθενῇ = ἀσθενεῖν C. ἀσθενῇ Edd. ἀνεχομένην D. Edd.
 ἀνεχομένων hodie (rasura et recenti correctione ex quo nescio) C. δέ C. τε Edd.
 10. ἦν assumptum ex C. 14. τὴν assumptum ex C. 15. Σιών
 om. C. ἀνέτιθι C. πού assumptum ex C. Δαυεὶδ] + τῷ Θεῷ Edd. invito C.
 18. κατεσήμεναν C. κατεσήμενον Edd. 20. ὁ prius assumptum
 ex C. deest in F. σὺ] + δέ F. Edd. 22. ἀνατολήν C. ἀνατολὴ ὄνομα
 αὐτῷ F. Edd. (49, 240.) διότι] διατὶ C. (86.) 23. προσώπου] + σου C.
 25. κατεπηγγέλλετο Θεός b. invitis C.D.

Ἰησοῦ, ἥγουν, ὅπερ ἐστὶν ἀληθέστερον, τῇ κατὰ νόμον
 ἱερωσύνῃ, τὸ διακρίνειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ κατάρχειν ἐτι
 λαῶν, καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας ἀποπεραίνειν τοὺς τύ-
 πους. ἄθρει δέ μοι καὶ τὴν οἰκονομίαν, καὶ τῶν θείων
 διασκέψεων τὸ πολὺ λῖαν εὐτεχνές. ἔμελλε, καὶ οὐκ εἰς 5
 μακρὰν, μετατεθήσεται τὰ ἐν νόμῳ πρὸς λατρείαν τὴν
 677 A. a ἀληθῇ, καὶ τῶν τύπων τὸ ἀκαλλές μεταπλάττεσθαι τε πρὸς
 ἀξιέραστον τε καὶ πνευματικὴν πολιτείαν. ἔμελλον ἀπο-
 σοβεῖσθαι τοῦ ἀμπελῶνος οἱ κυριοκτονήσαντες γεωργοὶ, καὶ
 S. Matth. ἐκδοθήσεται τὸ χωρίον ἑτέροις, τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις δη- 10
 xxi. 41. λονότι καὶ εὐαγγελισταῖς, οἱ καρποφόρον αὐτὸ καὶ εὐανθές
 ἀποφαίνειν ἔμελλον, τῆς προϋργιαιτάτης ἀξιούντες φροντίδος·
 Es. ἔμελλε “Βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύειν, καὶ ἄρχοντες μετὰ
 xxxii. 1. “κρίσεως ἄρχειν,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· ἔμελλεν
 Heb. vii. b ἕτερος ἀνίστασθαι ἀρχιερεὺς, οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν, 15
 11. ἀλλὰ κατὰ τὴν ταξιν Μελχισεδέκ, “τῶν ἁγίων λειτουργὸς,
 Ib. viii. “καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
 2. “ἄνθρωπος.” εἰσῆλθε γὰρ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὁ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς “οὐ δι’ αἵματος τράγων καὶ μόσχων,
 Ib. ix. “διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος,” 20
 12. καὶ “μιᾷ προσφορᾷ τελειώσας εἰς τὸ διηνεκές, κατὰ συνεί-
 Ib. x. “δησιν τοὺς ἁγιαζομένους.” ἵνα τοίνυν μὴ ψευδοεπής τε
 14. καὶ εἰκαίόμυθος ἀναφαίνεται ὁ Θεὸς, ἀεὶ καὶ διηνεκῶς τῇ
 c κατὰ νόμον ἱερωσύνῃ καθυπισχνούμενος ἐποπτεύσειν τε καὶ
 διακρίνειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀναγκαίαν ποιεῖται τοῦ κατὰ 25
 Χριστὸν μυστηρίου τὴν προαγόμευσιν καὶ ὅτι καταλήξει
 μὲν τὰ ἐν νόμῳ, διακρινεῖ δὲ αὐτὸς τὸν ἴδιον οἶκον διὰ τοῦ
 ἰδίου γεννήματος, τουτέστι, τοῦ Υἱοῦ. ταύτητοι μονονουχί

1. ἥγουν] + μᾶλλον Edd. inv. C.

4. καὶ prius assumptum ex C.

τεσθαί C. μεταχαράττ. Edd.

ιερεὺς Edd.

23. ὁ assumptum ex C.

ἐποπτεύσειν C.b. ἐποπτήσιν Edd.

invitis C.b.

3. λαῶν C.D. λαοῦ Edd.

7. ἀληθῇ C.b. ἀληθινῇ Edd. μεταπλάτ-

8. τε om. C.

15. ἀρχιερεὺς C.b.

19. ὁ assumptum ex C.

20. αἰώνιον C.

24. καθυπισχνούμενος C.b. ὑπισχν. Edd.

26. ἐμφαίνων pro καὶ Edd.

καὶ διαμαρτύρεται αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς πλησίον
αὐτοῦ καὶ τοὺς καθημένους πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἵνα Λευίτας
νοώμεν καὶ ἱερέας. λειτουργοῦντι μὲν γὰρ τῷ ἀρχιερεὶ
παριστῆκει τὸ τάγμα τὸ Λευιτικόν· οἱ δέ γε πρεσβύτεροι d Num.
5 καὶ ἱερεῖς, ὡς ἐκείνων ἀμείνους ἔτι καὶ ἱερώτεροι κατὰ τὸν
νόμον, καὶ τῇ συνεδρείᾳ τετίμηντο. τερατοσκόπους γεμὴν
αὐτοὺς ὀνομάζει, τουτέστιν, αἰ σημεῖα ζητοῦντας ὁρᾶν καὶ
τῶν τεράτων ἐφιεμένους. φύσει γὰρ πως αἰ τοιοῦτόν ἐστι
τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. καὶ γοῦν, ὅτε ὁ Χριστὸς “Ποιήσας S. Joan.
10 “ὡσεὶ φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ
“ἱεροῦ λέγων” Ἀρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον Ib. 16.
“τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου,” προσήεσαν λέγοντες “Τί Ib. 18.
“σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν ὅτι ταῦτα ποιεῖς;” “Καὶ τίς ἔδωκέ S. Matth.
“σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;” εὐρήσομεν δὲ καὶ ἐτέρους e xxi. 23.
15 προσιόντας τε καὶ λέγοντας αὐτῷ “Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ
“σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.” οὐκοῦν ἐπειδήπερ, φησὶν, ἄνδρες εἰσὶ
τερατοσκόποι, μανθανέτωσαν ἅμα σοι τὰ ἐσόμενα, καὶ ση-
μείων ὧν αἰτοῦσιν αἰ τὸν παναλκέστατον ἀποτελεστήν. καὶ
τίς δὴ οὗτός ἐστιν; ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου ἀνατολήν.
20 Θεὸς μὲν οὖν κατὰ φύσιν καὶ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς πέφηνεν ὁ
Μονογενὴς, καὶ ὡς τοῦτο ὑπάρχων, ἐλεύθερος, ἀλλὰ κεκένωκεν
ἑαυτὸν, κατὰ τὰς γραφὰς, καθιεὶς εἰς ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ κεχρη- a Phil. ii.
μάτικε δοῦλος, διὰ τὸ ἀνθρώπινον, καίτοι Κύριος πάντων 7.
ὑπάρχων ὡς Θεός. ἀλλ’ ἦν καὶ οὕτως ἀνατολὴ, τουτέστι 678 A.
25 Δικαιοσύνης ἥλιος. ἄνισχε γὰρ καὶ ἐπέλαμψεν οἰάπερ ἐν
σκότῳ διατελοῦσιν ἡμῖν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ὡς ἐν νυκτὶ καὶ
ὑπνῳ κεκαρωμένους ταῖς κοσμικαῖς ἡδοναῖς, καὶ τῆς διανοίας

3. λειτουργοῦντι C.b. λειτουργοῦν Edd.

ἔστηκε iid.

συνεδρία Edd.

qui ὅτε om.

invitis B.C.

15. τε assumptum ex C.

pro ἅμα b.

inv. C.b. ἀνατολήν C.b. ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ Edd.

οὗτος C. Edd.

δὲ erasum est in C.

5. καὶ prius assumptum ex B.C.b.

7. καὶ assumptum ex B.C.b.

10. ἐξέβαλεν b. Edd. ἐξέβαλλεν C.D.

12. προσίεσαν C.

16. περ om. C. inv. D.b.

σημείων ὧν D.b. Edd. σημεῖον C.

25. ἄνισχε C. ἀνέσχε Edd.

4. παριστῆκει C. παρεισθῆκει b.

6. συνεδρεία C.b.

9. ὁ om. C.b. habet D.

11. καὶ μὴ Edd.

13. ἡμῖν assumptum ex C.b.

17. ἀλλὰ

19. δὴ] + οὖν Edd.

24. οὕτως B.

26. σκότῳ C. σκότει Edd.

τὸν ὀφθαλμὸν κατεσκοτισμένους, ἡγείρε τε πρὸς νῆψιν, καὶ
 b λαμπροὺς ἀπέφηνε τῇ παρ' ἑαυτοῦ χάριτι. τοιγάρτοι καὶ ὁ
 σοφὸς ἡμῖν ἐπιστέλλει Παῦλος, αὐτὸ δὴ τοῦτο καταμηνύων
 " Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἡγγισεν" ἀποθώμεθα οὖν
 " τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτός, 5
 " ὥς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν." καὶ πάλιν
 " Ἐγείραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπι-
 " φάσει σοι ὁ Χριστός." προανακηρύττει τοιγαροῦν τῆς
 τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας τὰ λαμπρὰ κατορθώματα.
 δούλον δέ φησιν αὐτὸν, διάτοι τὸ ἐν δούλου καθικέσθαι 10
 c μορφῇ· ἀνατολὴν δέ, ὅτι φῶς ἐστὶ τὸ ἀληθινόν, αὐγὴ καὶ
 ἡμέρα, καὶ λαμπρὸς ἐωσφόρος, εἰς νοῦν ἀνατέλλων, καὶ
 καταφαιδρύνων καρδίας. ὀνομάζει δὲ πρὸς τούτῳ καὶ λίθον
 αὐτὸν, καὶ μὴν καὶ δεδόσθαι φησὶ πρὸ προσώπου Ἰησοῦ, ἑπτα
 τε ἔχειν τοὺς ὀφθαλμοὺς εὖ μάλα δισχυρίζεται. ἔδει γὰρ 15
 μάλιστα τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην, ἧς εἰς τύπον τεθείκαμεν
 τὸν Ἰησοῦν, οἷονεὶ πρὸ προσώπου καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν
 διὰ παντὸς τὸν λίθον τὸν ἐκλεκτὸν, τὸν ἀκρογωνιαῖον, τὸν
 ἔντιμον, τὸν εἰς τὰ θεμέλια Σιών, τὸν πολυτίμητον μαργαρί-
 την, τουτέστι Χριστὸν, τὸν πολλοῖς ὀφθαλμοῖς ἐφορῶντα τὰ 20
 d πάντα. τὸ γὰρ ἑπτὰ τοῦ τελείως ἔχοντος αἰεὶ πως ἐστὶ
 σημαντικόν. στείρα γοῦν λέγεται τεκεῖν ἑπτὰ. ὅτι δὲ μυ-
 ρίοις ὄμμασιν ἐφορᾷ τὰ πάντα, καὶ ἐπισκέπτεται τὰ καθ'
 ἡμᾶς ἢ θεία τε καὶ ἀπόρρητος τοῦ Υἱοῦ φύσις, οὐκ ἂν ἐν-
 δοιάσειε τις· " Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ 25
 " τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δικνου-
 " μενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ
 " μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ

Rom.
xiii. 12,
13.

Eph. v.
14.

Es
xxviii. 16.
S. Matth.
xiii. 46.

i Reg.
ii. 5.

Heb. iv.
2, 13.

5. ἐνδυσώμεθα δὲ C. καὶ ἐνδ. Edd. ἔργα pro ὅπλα Edd. inv. C. 7. ἔγχειραι
 B.C. ἔγειρε Edd. 11. ἀληθινὸν· αὐγὴ C.b. ἀληθινὸν αὐτὸς Edd.
 13. τοῦτο C. 15. Haec εὖ μάλα accesserunt ex C.b. desunt in D.
 16. εἰς om. b. suprascriptum manu eadem D. τεθείκαμεν b. κατεθείκαμεν (sic) C.
 [voluitne καὶ τεθείκαμεν?] ἐθήκαμεν D. Edd. 19. Haec τὸν π. μ. τ.
 Χριστὸν accesserunt ex C.D. τ. Χρ. habet b. 20. τὰ om. C. habet b.
 23. τὰ prius assumptum ex C. 27. σώματος pro πνεύματος B.

“οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνά
 “καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,” κατὰ τὸ γε-
 γραμμένον.

Ἰδοὺ ἐγὼ ὀρύσσω βόθρον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ψηλα-
 5 φήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

Ἔδειξεν ὄντα καὶ φῶς καὶ ἀνατολὴν τὸν Κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ὅτι τοῖς ἐν σκότῳ καὶ σκιᾷ θανάτου, S. Luc.
 τουτέστι τοῖς πεπλανημένοις, αὐγῆς ἀναλάμψει δίκην. ἀλλ’ i. 79.
 ἦν ἀναγκαῖον καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας προαναφωνῆσαι πέρας, a 679 A.
 10 τουτέστι, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀπάντων θάνατον, ὃν ἐκὼν ἀνέτλη,
 σταυρῷ παραδοὺς τὸ ἴδιον σῶμα, ἐφ’ ᾧ καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων
 προσκέκρουκεν ἔθνος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀπο-
 βέβληται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ συνέντες οἱ δείλαιοι τῆς μετὰ
 15 σαρκὸς οἰκονομίας τὸ μυστήριον, κυριοκτόνοι γεγόνασι, ταυ-
 τῇτοι καὶ μαλὰ εἰκότως ἀπώλισθον τῆς ἐλπίδος, καὶ κακοὶ
 κακῶς ἀπολώλασι, δειναῖς καὶ ἀφύκτοις ἐναλόντες συμφο-
 ραῖς. βόθρῳ δὲ οὖν παρεικάζει τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρόν.
 πεπτώκασι γὰρ ὥσπερ εἰς βόθρον οἱ τὸ δεσποτικὸν ἐκχέοντες b
 αἷμα, καὶ σταυρῷ παραδοῦναι τολμήσαντες τὸν ἀρχηγὸν τῆς
 20 ζωῆς. εἰ δὲ αὐτὸς ὁ Πατὴρ τὸν βόθρον ὀρωρυχέαι λέγοιτο,
 σκανδαλιζέσθω μηδεὶς· ἐννοεῖται δὲ μᾶλλον, ὡς ἐκμεμέστω-
 ταί πως οἰκονομίας ὁ λόγος. ὅμοιον γὰρ τοῦτό ἐστι τῷ διὰ
 Χριστοῦ σοφῶς τε καὶ ἀτρεκῶς εἰρημένῳ “Εἰς κρίμα ἐγὼ
 “εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέ-
 25 “πωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.” καίτοι, πῶς
 οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς οὐ ταύτης ἕνεκα παραγέγονε τῆς c
 αἰτίας, ἵνα τυφλοὶ γένωνταί τινες· ἀλλ’ ἡ τῶν μὴ νοούντων

4. ὀρύξω F. Edd. (cf. infra.)

7. σκότῳ C. σκότει Edd.

ἀνέλαμψε Edd.

13-15. Haec τῆς μετὰ—καὶ μάλα desunt in Edd. invitis B.C.D.

χέοντες C.b. ἐκχέαντες Edd.

22. οἶκον. ὁ] ὁ τῆς οἶκον. perperam C. τῆς οἶκονομ. voluit Migne.

νοῦνται D.

6. ὄντα C. ὄντως Edd. Statim καὶ om. C.

8. αὐγῆς C. ἀνατολῆς Edd. ἀναλάμψει C.

9. προαναφωνῆσαι C.D. προαναφανῆναι Edd.

20. δέ] + καὶ Edd. invitis C.b.

25. γέ-

φauλότης μονονουχὶ καὶ διαβέβληκε τῆς ἀρίστης οἰκονομίας τὸν τρόπον. οὐ γὰρ ἤθελον βλέπειν, καίτοι μετὸν αὐτοῖς τοῦ θείου μετασχεῖν φωτός. οὕτω κἀνθάδε νοήσεις. πέπομφε μὲν γὰρ τὸν Υἱὸν ὁ Πατὴρ, “ἵν’ ὁ κόσμος σωθῇ” διὰ δὲ τὴν τῶν μὴ συνιέντων ἀπόνοιαν, γέ- 5 γονε βόθρος καὶ πάγη τοῖς σταυρώσασιν ὁ ἀπεσταλμένος· νενόμισται δὲ τάχα πού καὶ ὀρύξαι τὸν βόθρον ὁ πεπομφώς.

d ὀρύξω δὴ οὖν τὸν βόθρον φησὶ καὶ ψηλαφῶ πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· τὸ ψηλαφῶ φησὶν, ἀντὶ τοῦ ζητήσω καὶ περιεργάσομαι λεπτῶς. ἀπεκτόνασι 10 μὲν γὰρ τοὺς ἀγίους προφήτας, ἐπέθρωσκον δὲ θηριοπρεπῶς καὶ τοῖς κατὰ καιροὺς ἀποστελλομένοις οἰκέταις. οὓς μὲν γὰρ ὕβρισαν, οὓς δὲ ἐλιθοβόλησαν, οὓς δὲ ἀπέκτειναν. ἀλλ’ ἦν ἀνεξίκακος ἔτι Θεός· οἰκέται γὰρ ἦσαν καὶ ὁμόδουλοι τοῖς ἀπεκτονόσιν οἱ πεπονθότες. ἐπειδὴ δὴ ἀχαλίνους ὄρμαῖς 15 εἰς τοῦτο διάττοντες, καὶ πολὺ βλέποντες εἰς ἀνοσίτητα, καὶ

e εἰς αὐτὸν ἐκτόπως πεπαρρηγήκασιν τὸν Υἱὸν, καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ κατώλισθον βόθρον, οὐκ ἀφῆκεν αὐτῶν ἀψηλαφητον ἔτι τὴν ἀμαρτίαν. ἐζήτησε γὰρ καὶ ποιναῖς ὑπέθηκε τοὺς ἡσεβηκότας, ἀπάσης τῆς Ἰουδαίων γῆς καθορίζων τὸν 20 ὄλεθρον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καθ’ ἣν ἔφασαν προσάγοντες αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ “Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ’ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα “ἡμῶν.” εἰ γὰρ μὴ καὶ συνεκβέβηκε παραχρῆμα τὰ ἐκ θείας ὀργῆς· εἰ μὴ ἐξήτηνται δίκας ὑπερθέσεως δίχα, ἀλλ’

1b. xxvii.
25.

680 A. a οὖν ἡ παρὰ Θεοῦ δικαία ψήφος γέγονεν ἐπ’ αὐτοῖς, ὄλεθρον, 25 ὥς ἔφην, τῆς Ἰουδαίων καταχέουσα γῆς. καὶ γοῦν ἀπε-

3. μετασχεῖν accessit ex C.
ex B.b. deest in C.

9. τὸ) + δὲ Edd. inv. C.b.
δὲ θηριοπρεπῶς accesserunt ex C. κατέθρωσκον δὲ D.

ἀποστελλομένοις οἰκέταις C. [ἀποστελλομένοις prius scriptum ad ἀποστελλομένοις manu ut videtur recentiori corr.] τῶν κ. κ. ἀποστελλομένων οἰκετῶν D. τοὺς κ. κ. ἀποστελλομένους [ἀπεσταλμένους Edd.] οἰκέτας B. Edd.

δὲ C.b. ἐπεὶ δὲ Edd.

ex C.b.
habent D.b.

20. πάσης C. ἀπ. habet b. καθαρῶν (sic) C. καθορίζων
23. μὴ καὶ hoc ordine C. καὶ μὴ D. Edd. συνεκβέβηκε C.
(post ras. duorum triumve litt. manu forte prima) συμβέβηκε D. Edd. ἐκ]
+ τῆς C. invito D. 24. ἐξήτηνται C.D. ἐζήτ. Edd. 25. ὄλεθρος Edd.
ante Migne.

4. ἵνα b.

5. τὴν assumptum

11. ἐπέθρωσκον

12. τοῖς κ. κ.

15. ἐπειδὴ

19. ἔτι assumptum

κομίζετο μὲν ὁ Σωτὴρ ἐπὶ τὸν σταυρὸν, εἶποντο δὲ καὶ
 γυναῖκες, θρηνοῦσαι τε καὶ κλαίουσai· εἶτα τί πρὸς ταύτας
 ἔφασκεν ἐπιστραφεῖς; “Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε
 “ἐπ’ ἐμὲ, πλὴν ἐφ’ ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.”

S. Luc.
 xxiii. 28.

15 παραδέδονται γὰρ εἰς ὄλεθρον καὶ σφαγὴν, καὶ συμβέβηκεν
 αὐτοῖς τὰ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου “Ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ
 “πόλεις ὑμῶν πυρίκανστοι· τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν
 “ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτήν, καὶ ἡρήμωται κατεστραμ- b
 “μένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων.”

Es. i. 7.

10 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, συγκαλέσετε 10
 ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω
 συκῆς.

“Ὅτι μὲν ἐν παντὶ γενήσονται κακῶ ψηλαφωμένης αὐτῶν
 τῆς ἀμαρτίας, οἱ καθάπερ εἰς βόθρον κατενηνεγμένοι, διὰ γε
 15 τοῦ σταυρῶσαι Χριστὸν, προμεμήνυκεν ἐναργῶς. ὅτι δὲ τοῖς 2
 πιστεύουσιν καὶ ἡγαπηκόσιν αὐτὸν οὐκ ἀκερδὲς ἔσται τὸ
 χρήμα, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς εὐφροσύνης καὶ τέρψεων ἁγιο-
 πρεπῶν, προαγορεύει χρησίμως. μαρτυρήσει δὲ τούτοις καὶ
 ὁ δίκαιος Συμεών. ὅτε γὰρ τὸ θεῖον τεθέσται βρέφος καὶ
 20 εἰς ἀγκάλας ἐδέξατο, προεφήτευσε λέγων “Ἰδοὺ οὗτος κείμεναι
 “εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ
 “εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.” πεπτώκασιν μὲν γὰρ οἱ τὸ
 δίκαιον αἷμα ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπαντλήσαντες κεφαλαῖς, εἰς d
 γῆν δὲ ὥσπερ ἐρριμμένοι καὶ κείμενοι, καὶ ὑπὸ πόδας ὄντες
 25 διαβολικούς· ὠρθώθησαν δὲ οἱ ἐξ ἐθνῶν. καὶ αὐτὸς δὲ που
 Χριστὸς προαναφωνεῖ μὲν τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς τὸ ἐπὶ τῷ

S. Luc.
 ii. 34.

1. Σωτὴρ C. Χριστὸς Edd.

2. εἶτα τί] Sic edidi. τι exhibet C. deest

in Edd. 4. ἐπ’ ἐμοὶ—ἐαυταῖς—τοῖς τέκνοις Edd. correxi

ex C. 10. συγκαλέσετε C. [συνκαλέσετε C. N] (XII. sed corr.) συγκαλέσατε

Edd. 11. ἀμπέλου] + αὐτοῦ F. (22. al.) 12. συκῆς] + αὐτοῦ F.

Edd. (42. al.) deest in C. cf. infra. 15. τοῦ C. τὸ Edd. 17. ἁγιοπρε-

πῶν C. b. ἐπιτερπῶν Edd. 21. ἐν τῷ Ἰσραὴλ assumpta ex C.

22. μὲν assumptum ex C. 23. Haec εἰς γῆν δὲ accesserunt ex C. 25. δὲ

prius om. C. 26. προαναφωνεῖ C. προαναφώνει Edd.

S. Joan.
xvi. 21,
22.

σταυρῷ πάθος· ἐπειδὴ δὲ γεγονότας ἐν κατηφείᾳ τεθέαται, παρεκάλει λέγων “ Ἡ γυνὴ λύπην ἔχει, ὅταν τίκτη τὸ παιδίον, “ ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ τέκη τὸ παιδίον χαρᾷ χαίρει, “ ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς μὲν λύ-
πην ἔχετε, ὕστερον δὲ ὄψεσθέ με καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ 5
e “ καρδιά.” οὕτω καὶ ἐγγηγερμένος ἐκ νεκρῶν ταῖς ἐν τῷ

S. Matth.
xxviii. 9.

Ps. xxix.
12.

κῆπῳ κλαιούσαις γυναῖξιν προσεφώνει τό Χαίρετε. πρόποι δ’ αὖ καὶ ἕκαστον τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν ἐπὶ τε τῷ σταυρῷ καὶ τῇ ἀναστάσει λέγειν “ Ἐστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς “ χαρὰν ἐμοὶ, διέρρηξας τὸν σάκκον μου καὶ περιέζωσάς με 10
“ εὐφροσύνην.” πῶς γὰρ οὐκ οἴχεται μὲν ἐκ ποδῶν τὸ πεν-
θεῖν, ἀφήρηται δὲ “ πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου,”
κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, ἐγγηγερμένου Χριστοῦ, καὶ

Ps. xxv.
8.

681 A.

a τὸ τοῦ θανάτου καταλύσαντος κράτος; ζῶν γὰρ ἦν κατὰ φύσιν ὡς Θεός, καὶ εἰ πέφηνεν ἐν σαρκί. οὐκοῦν τῇ ἡμέρᾳ 15
ἐκείνῃ, φησὶ, τουτέστι, κατ’ ἐκείνο καιροῦ, καθ’ ὃν αὖ ἀναβιώη ἐκ νεκρῶν καταβοθρευθέντων τῶν ἐσταυρωκότων, συγκαλέ-
σετε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς. καὶ εἰ μὲν βούλοιτό τις ἀπλῶν, καὶ πρόχειρον τὸν τοιοῦτον ἐκδέχεσθαι νοῦν, τέρψεων εἶναι τῶν πνευματικῶν 20
b σύμβολα διαβεβαιώσεται τὰ ὀνομασμένα. οὐκ ἀπίθανον δὲ εἶναί φημι πρὸς τούτῳ κακεῖνο εἰπεῖν, ὅτι συκὴν καὶ ἄμπελον ἔοικεν ἀποκαλεῖν τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος μελω-
δὸς διαμέμνηται, λέγων αἰνιγματωδῶς πρὸς τὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ νυμφίον, τουτέστι Χριστόν “ Ἡ γυνή σου ὡς 25
“ ἄμπελος εὐθηνούσα, ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου.” ἔφη

Ps.
cxlvii. 3.

1. κατηφεία C. κατηφείαις Edd.

ὅταν τίκτη λύπην ἔχει Edd.

4. ὑμεῖς] + νῦν Edd. invito C.

γε Edd.

12. παντὸς assumptum ex C.

ante Migne. ἦν C. ἐστὶ Edd.

assumptum ex C. ἀναβιώσει b.

βοθρωθέντων D. πεπρωκότων Edd. συγκαλέσετε] Sic edidit. συγκαλέσεται [αι=ε]

C.b. συγκαλέσατε Edd.

21. σύμβολα C.b. σύμβολον Edd.

Edd. ante Migne. τοῖς ταῖς C m. pr. [τοῖς Alex.]

2. λύπην ἔχει ὅταν τίκτη τὸ παιδίον C.

3. τὸ παιδίον assumptum ex C.

7. τό οἶν. C.

8. τε B.C.

14. τὸ deest in Edd.

15. καὶ C.

16. ἐκείνο] Sic

retinui ex Edd. ἐκείνῳ (sic) D.b. ἐκείνο sic accentuatum C. una litt. erasa. ἄν

17. καταβοθρευθέντων C.b. κατα-

20. ἐκδέχεσθαι C. εἰσδ. b. Edd.

22. τοῦτο C.

26. εὐθηνούσα

δέ που καὶ αὐτός “Αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὄσμην,
 “ἡ συκὴ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς.” ὥς γὰρ ἤδη τῶν ἐκ-
 κλησιῶν ἀρξαμένων ἐν κόσμῳ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν εὐωδιάζειν
 πίστεως, τὰς ἀμπέλους ἔφη κυπρίζειν, καὶ μὴν καὶ ἐκφαίνε-
 5 σθαι τοὺς ὀλύνθους· νοηθεῖεν δ’ αὖ καὶ οὗτοι τῶν ἄρτι
 πεπιστευκότων ἡ οὐπω μὲν πέπειρος καὶ γλυκεῖα πληθὺς,
 ἐσομένη δὲ κατὰ βραχὺ, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσασιν
 ἰούσα πρὸς τοῦτο. ἄδρυνθέντες γὰρ, καὶ “εἰς ἄνδρα τέλειον
 “ἀναβεβηκότες τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ,” γλυκεῖς οἶ-
 10 ἄπερ ἐσόμεθα καρποὶ τῷ Θεῷ, καθάπερ μητρί τινι τῇ Ἐκ-
 κλησίᾳ προσπεφυκότες. οὐκοῦν διὰ τε συκῆς καὶ ἀμπέλου
 νοουμένων τῶν ἐκκλησιῶν, ὑπ’ αὐταῖς ἐσόμεθα, καὶ ἐν αὐ-
 ταῖς καταλύσομεν, προτροπάδην ἀλλήλοις ἐκείνο λέγοντες τὸ
 προφητικόν “Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ
 15 “εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν
 “ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ.” εἰ δὲ δὴ γένοιτο
 καὶ τοῦδε τυχεῖν, ἐπαίνου παντὸς ἀξιόσομεν τοὺς εἰς τοῦτο
 κεκληκότας, πάλιν ἐκείνο λέγοντες “Εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς
 “εἰρηκόσι μοι Εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα.” τέρψεως
 20 γὰρ ἡμῖν τῆς ἀνωτάτω τὸ χρῆμα καρπὸς νοοῖτ’ αὖ εἰκότως. ἔ-
 τοιγάρτοι πάλιν ἐροῦμεν κατὰ τὸν ἅγιον ψαλμωδόν “Μίαν
 “ἡγησάμην παρὰ Κυρίου, ταύτην ἐκζητήσω, τοῦ κατοικεῖν
 “με ἐν οἴκῳ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ
 “θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν
 25 “ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ.”

Cant. ii.
13.Eph. iv.
13.

Es. ii. 3.

Ps. cxxi.
1.Ps. xxvi.
4.

ΤΟΜΟΣ α’.

1. αὐτός] + ὁ τῶν ὅλων Θεός Edd. invitis C.D.b. deest hodie αὐτός in C.
 rasura sex fere litt. 3. ἐν κόσμῳ om. b. 4. ἐκφαίνεσθαι D.
 Edd. εὐφραίνεσθαι manu prima C. 5. δ’ deest in Edd. inv. B.C.b.
 13. ἀλλήλοις b. Edd. ἀλλήλους C. 14. τοῦ assumptum ex C. (Alex.)
 deest in b. 15. ἀναγγελοῦσι D.b. cf. in Es. 680 d. ἀναγγελεῖ C. (lit.
 erasa ut vid.) Edd. 16. δικαιосύνην pro ὁδὸν b. 17. καὶ τοῦδε C.
 τούτου Edd. ἀξιόσωμεν C. 18. εὐφράνθη C. 21. ἅγιον
 assumptum ex C. 22. ἐκζητήσω C. ζητήσω Edd. 24. τὸν
 ναὸν deest in Edd. ναὸν pro ἅγιον inter erratorum emendationes dat Pont.
 26. Sic C.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Κεφ. δ'. Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐξήγειρέ με ὃν
 2 τρόπον ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπε
 πρὸς μέ Τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα Ἐώρακα καὶ ἰδοὺ λυχνία 5
 χρυσεῖ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι
 b ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις τοῖς ἐπάνω
 3 αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμ-
 παδίου αὐτῆς καὶ μία ἐξ εὐωνύμων.

Τὸ ἐπέστρεψεν ἐν τούτοις οὐχ ὡς ἐκ τόπου νοήσομεν· 10
 εὗθες γὰρ κομιδῇ νομιοῦμεν δὲ μᾶλλον, τὴν ὡς ἐξ ὀρά-
 σεως τῆς ἐν χερσὶν ἐφ' ἑτέραν εὐθὺς καὶ γείτονα μεταφοί-
 τησιν, δηλὸν δὲ ὅτι πνευματικὴν. ἐπειδὴ δὲ νήψεως ἀκράτου
 χρειά καὶ τῆς ὑπὲρ νοῦν τὸν ἀνθρώπινον, ἔν γε δὴ μάλιστα
 τούτοις, λεπτὴν ἐνετίθει ἐγγήγορσιν τῷ Προφῆτῃ Θεός, 15
 c μεσιτεύοντος ἀγγέλου τοῦ καὶ λαλοῦντος ἐν αὐτῷ, ὡς δοκεῖν
 ἐξ ὕπνου διεγερθῆναι. τοιαύτη γάρ πως ἐστὶ τῆς ἐν ἡμῖν
 διανοίας ἡ κατάστασις, καὶ πολὺ δὴ μείων παρὰ τὴν οὖσαν

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Β' C. 4. ἐγερθῇ F. (49.)
 7. παρυστρ. (sic) B. τῆς pro τοῖς alt. Edd. ante Migne. inter errata corrigit Pont.
 10. νοήσωμεν C. 11. κομιδῇ om. C. 12. ἐν χερσὶν C. ἐξ
 ἀμφοῖν Edd. 15. ἐνετίθει] Sic correxi post Migne. ἐνετίθη C. ἐνετέθει Edd.
 ἐγγήγορσιν B. ἐγρηγόρησιν C. ἐπιγρηγόρσιν Edd. 16. μεσιτεύοντος C.
 μαθητεύοντος Edd. καὶ assumptum ex C.

ἐν τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις, ὥστε φαίη τις ἂν ἐργήγορσιν μὲν
 τὰ ἐκείνων, ἐν ὕπνῳ δὲ ὥσπερ τὰ καθ' ἡμᾶς. ἐπειδὴ δὲ ὁ
 θεσπέσιος ἄγγελος γνώμης τε καὶ νοῦ πρὸς τοῦτο δὴ
 παρενηνεγμένον τεθέαται, ὥστε καὶ ἀποχρώντως ἔχειν συν-
 5 ἰέναι λεπτῶς τὴν ὄρασιν, διεπυνθάνετο λέγων, τί ἂν οἶοιτο
 ὑπάρχειν τὰ δεδειγμένα. ἀπλανεστάτην γεμὴν ὁ Προφήτης δ
 τῆς ὁράσεως τὴν ἀφήγησιν ἐποιεῖτο πάλιν, λυχνίαν ἑωρα-
 κέναι λέγων, ὅλην τε δι' ὅλου χρυσῆν· ἐπάνωθεν αὐτῆς τὸ
 λαμπάδιον, καὶ μὴν καὶ λύχνους ἑπτὰ, καὶ ἰσαριθμούς αὐτοῖς
 10 τὰς ἐπαρυστρίδας, ἐλαίας τε δύο, μίαν μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ
 λαμπαδίου, θατέραν γεμὴν κειμένην ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἡ μὲν
 ἐμφανεστέρα τῶν δεδειγμένων ἀπόδοσις εἶη ἂν οὐχ ἑτέρα
 παρὰ ταύτην· δεῖν δὲ ἔγωγέ φημι τοὺς τοῖς ἐσωτάτῳ τὸν
 νοῦν ἐνιέντας περιεργότερον περιαθρεῖν εὖ μάλα πειραῶσθαι
 15 τὰ δηλούμενα, καὶ συνδεῖν ἀστεῖως τοῖς ἤδη προειρημένοις e
 καὶ τάδε.

Ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεός, ὅτι καὶ βόθρον ὀρύξει καὶ
 ψηλαφήσει πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ,
 προὔτρεπεν δὲ καὶ ἑτέρους συγκαλεῖν ἀλλήλους ὑποκάτω
 20 ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς. ἡμεῖς δὲ σαφῇ καθιστάντες
 τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν, ἐλέγομεν ὅτι τοῖς μὲν ἀπειθεῖν
 ἡρημένοις, καὶ ἀτιμάζουσιν ἀμαθῶς τὴν διὰ Χριστοῦ σωτη-
 ρίαν, βόθρος οἰά τις ὠρόρυκται κατακομίζων εἰς ὄλεθρον, ἡ
 ἐπὶ τῷ σταυρῷ παροιμία, καὶ τῆς κατὰ Χριστοῦ μαιφονίας a 683 A.
 25 τὰ ἐγκλήματα. ἀπολώλασι γὰρ οἱ δέλαιοι κυριοκτονήσαντες
 ἀνοσίως· “τοῖς γεμὴν ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ”
 2 Tim. iv. 8.
 τέρψις τε καὶ τρυφή, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων ὑπῆρξε;
 γεγόνασι γὰρ ὥς ὑπὸ συκῇ καὶ ἀμπέλῳ ταῖς ἐκκλησίαις.
 Supra 681 d.

1. ἐργήγορσιν C. 2. τὴν pro τὰ prius C. 3. γνώμην τε καὶ νοῦν
 Edd. correxi ex C. τούτῳ iid. inv. B.C. 8. τε assumptum ex C.
 ἐπάνωθεν C. ἐπάνω δὲ Edd. 10. παρυστρίδας B. τε assumptum
 ex B.C. 13. ταύτην C. ταῦτα Edd. δεῖν δὲ ἔγωγέ φημι C. χρῆ δὲ D. Edd.
 τοὺς om. C. τοῖς C.D. τῆς Edd. ἐσωτάτων D. 19. προὔτρεπεν C. προτρέπει
 Edd. ἑτέρους C. ἐτέροις Edd. 27. ὑπῆρξαι C. 28. συκαῖς καὶ
 ἀμπέλοις Edd. inv. C.

ἀλλ' ἰδοὺ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν
 ὁ Προφήτης τεθέαται. τὴν γάρ τοι λυχνίαν τὴν χρυσὴν φα-
 μεν εἶναι πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς τετιμημένην ἐν κόσμῳ,
 ὡς διαφανεστάτην ἐν ἀρεταῖς, ὡς ὑψοῦ δὴ λίαν ἡρμένην τοῖς
 τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας δόγμασιν, ἐφ' ἣ τὸ λαμπάδιον,
 τοῦτέστι Χριστὸς, περὶ οὗ φησιν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ “ Διὰ
 “ Σιών οὐ σιωπήσομαι καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως
 “ ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου
 “ ὡς λαμπὰς καυθήσεται.” τοῦτο τὸ λαμπάδιον τὸ πᾶσαν
 καταφωτίζον τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ἐπὶ τῇ λυχνίᾳ τέθεικεν ὁ Θεὸς
 καὶ Πατὴρ, “ ἵνα πάντες οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσι,”
 “ καὶ λάμπῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.” ἐπτα δὲ οἱ λύχνοι,
 φῶς οὐκ ἔχοντες ἴδιον, ἀλλ' ἐπακτὸν καὶ ἔξωθεν, καὶ ταῖς
 δι' ἐλαίου χορηγίαις τρεφόμενον. σημαίνουσι δὲ καὶ αὐτοὶ
 τοὺς ἀγίους ἀποστόλους, καὶ μέντοι καὶ εὐαγγελιστὰς, καὶ
 τοὺς κατὰ καιρὸν τῶν ἐκκλησιῶν διδασκάλους, δεχομένους
 μὲν οἰὰ τινὰς λύχνους εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὸν παρὰ
 Χριστοῦ φωτισμὸν, καὶ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἐπιχορηγίαις
 τρεφόμενον ἔχοντας, ἰέντας γεμὴν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸ φῶς,
 καὶ τῷ λαμπαδίῳ συγκαταυγάζοντας τοὺς πεπιστευκότας.

Ἐπιτήρει δὲ, ὅτι τοῖς μὲν ἐπτα λύχνους ἐπαρυστρίδες ἦσαν,
 δι' ὧν αὐτοῖς εἰσερχέτο τὸ ἔλαιον, ἐπαρυστρίδα γεμὴν τὸ
 λαμπάδιον οὐκ ἔχει. διὰ ποίαν αἰτίαν; φῶς μὲν γάρ ἐστι
 τὸ ἀληθινὸν ὁ Υἱὸς, οὐκ ἔξωθεν, οὐδὲ ἐπακτὸν, οὔτε μὴν
 παρ' ἐτέρου δοτὸν τὸ καταφωτίζειν δύνασθαι λαχόν· ἀλλ'
 αὐτὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων τὸ φῶς· μεθεκτῶς γεμὴν ἐν τοῖς
 ἀγίοις καὶ παρ' αὐτοῦ. καὶ πληροφορήσει λέγων ὁ σοφὸς
 Ἰωάννης “ Ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες

Es. lxii.
1.

S. Luc.
xi. 33.
S. Matth.
v. 15.

S. Joan.
i. 16.

2. λυχν. τὴν χρ. C.b. χρ. λ. Edd.
καὶ pro ὡς b.

θεογν. D.
τὸ B.C. Pont. τοῦτο γὰρ Aub.
Edd. ante Migne inv. B.C.b.

21. παρυστρ. bis B.

οὐδὲ C. οὐδ' Edd.

28. πάντες ἡμεῖς C. sed cf. de Ad. 299 c.

4. ὡς prius assumptum ex B.C.D.

5. ἀληθοῦς C. ἀληθινῆς Edd. ἀληθείας pro ἀληθ.

8. καὶ τὸ pro τὸ δὲ b.

9. ὡσεὶ b. (36. al.) τοῦτο

10. τέθηκεν C.

14. σημαίνωσι

18. ἐπιχορηγίαις C. χορηγ. Edd.

24. τὸ om. C. habet b. Χριστὸς pro Υἱὸς b.

26. τὸ assumptum ex C.b. μεθεκτῶς C.b. μεθεκτόν Edd.

“ἐλάβομεν.” φῶς δὲ ὑπάρχων τὸ ἀληθινὸν ὁ Υἱὸς, φῶς ὁ
 ὠνόμαζε τοῦ κόσμου τοὺς τῆς παρ’ αὐτοῦ λαμπρότητος
 ἐν μετέξει γεγενημένους· ἔφη γὰρ τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις
 “ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.” αἱ δύο γεμῆν ἐλαῖαι, S. Matth.
v. 14.
 5 μία ἐκ δεξιῶν καὶ μία ἐξ εὐωνύμων τοῦ λαμπαδίου κείμεναι,
 τοὺς δύο λαοὺς ὑποσημαίνουσι, μονονουχὶ καὶ ἐν κύκλῳ
 περιστώτας Χριστόν. τετίμηνται γὰρ ὡς ἡλεημένοι τῇ
 τοιαύτῃ στάσει. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐκ τῆς καλλιελαίου, τουτ-
 ἔστιν ἐκ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς· οἱ δὲ τῆς ἀγριελαίου
 10 μὲν ἐξέφυσαν, τουτέστι τῆς τῶν ἐθνῶν πληθύος, πλὴν
 ἐγκεντρισθέντες εἰς καλλιέλαιον κοινωνοὶ γεγόνασι τῆς πίο- a 684 A.
 τητος τῆς ρίζης, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. Ib 17.
 ἄθρει δὲ ὅπως ἐπὶ τὴν λυχνίαν ὁμοῦ τῷ λαμπαδίῳ καὶ οἱ
 λύχνοι καὶ αἱ δύο ἐλαῖαι. σύνεστι γὰρ ἡμῖν ἐν Ἐκκλησίᾳ
 15 Χριστὸς, καὶ ἡ τῶν πεπιστευκότων ἡλεημένη πληθὺς κατα-
 λάμπεται μὲν τῷ παρ’ αὐτοῦ φωτὶ, φωτίζεται δὲ καὶ διὰ
 λύχνων, οἱ μεθεκτὸν ἔχουσι καὶ παρ’ αὐτοῦ τὸ φῶς.
 Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἀγίας σκηνῆς,
 ἔκειτο μὲν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων ἑπτὰ λύχνους ἔχουσα
 20 λυχνία χρυσῇ. προσέταττε δὲ Θεὸς τῷ Ἀαρὼν, λέγων, ὅτι b
 “κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους φανοῦσιν
 “οἱ ἑπτὰ λύχνοι.” οὐ γὰρ τοῖς κατόπιν αὐτῆς ὁ διὰ τῶν
 λύχνων δέδοται φωτισμὸς, ἀλλὰ τοῖς ὡς ἐν προσώπῳ
 Χριστοῦ διὰ τῆς πίστεως ἐνηνεγμένοις. καὶ γοῦν Ἰουδαῖοι
 25 κατόπιν ὥσπερ αὐτοῦ καὶ εἰς νῶτα κείμενοι, κατεσκοτισμένον
 ἔχουσι τὸν νοῦν· οἱ δὲ ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντες, εἰς πρόσωπον
 ἔχουσι τοὺς λύχνους, ἐλεύθερος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπαραπόδις-
 τος παντελῶς ὁ διὰ τῶν ἀγίων ἐγγέγονε φωτισμὸς. ἐκαίετο c
 δὲ καὶ λύχνος εἰς ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ· τῆς εὐαγγελικῆς

4. αἱ om. C.

prima C.

10. τῶν C.b. ἐξ Edd.

πεπιστ. hoc ordine C.b.

ἐν προσώπου (sic) C.

γέγονε C.D. Aub.

6. ὑποσημαίνουσαι C. invito b.

9. ἐκ assumptum ex C. ἀγριελαίου C.b. ἀγρίου Edd.

11. εἰς] + τὴν Edd. inv. C.b.

21. ἐνὸς C. νοτίου Edd.

28. ἐγγέγονε B. ἐγέγονε (sic) Pont.

7. περιστώτα manu

15. ἡ τῶν

23. ὡς om. C.

παιδεύσεως κατόπιν ἰοῦσαν τὴν νομικὴν τοῦ πράγματος ἡμῶν
κατασημαίνοντος. θεὰ γὰρ ὅπως τοῖς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ
σκηνῇ μόνος εἰς ἐκαίετο λύχνος, τοῖς γεμῆν εἰσπεφθακόσιν
εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἑπτὰ λύχνοι καὶ τὸ λαμπάδιον ἀμφι-
λαφεστάτην ὥσπερ ἐνέεισαν τὴν αὐγὴν. 5

4 Καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοὶ
5 λέγων Τί ἐστὶ ταῦτα, Κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν
d ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρὸς μὲ λέγων Οὐ γινώσκεις τί ἐστὶ ταῦτα;
6 καὶ εἶπα Οὐχὶ Κύριε. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος καὶ εἶπε πρὸς
μὲ λέγων Οὗτος ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ λέγων Οὐκ 10
ἐν δυνάμει μεγάλη οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ' ἢ ἐν Πνεύματί μου
λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

“Ὅτι καὶ ἀμείνων καὶ ἱερώτερος τῆς ἐν ἡμῖν διανοίας ὁ
τῶν νοητῶν δυνάμεων νοῦς, καὶ ἀσυγκρίτοις ὑπεροχαῖς τὰ
c καθ’ ἡμᾶς ὑπερκεείμενος, καὶ ἐντεῦθεν ἂν μάθοις. “ἐπέστρεψε 15
“ μὲν γὰρ ὁ ἄγγελος, ὡς ὁ Προφήτης φησὶ, καὶ ἐξήγειρεν
“ αὐτὸν, ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγερεθῇ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ὕπνου
“ αὐτοῦ.” εἰ γὰρ δὴ συγκρίνειν ἔλοιτό τις, ὡς πρὸς γε τὸν
ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐνόντα νοῦν, τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας τὸ
μέτρον, μειονεκτούμενον εὐρήσει τοσοῦτον, ὅσον ἂν νοοῖτο 20
κατόπιν ἐλθεῖν καὶ τῆς τῶν νηφόντων διανοίας τὰ ἐν ὕπνοις
685 A. a ἡμῶν ἀδρανῆ φαντάσματα. ἐγγέρεται δὲ οὖν ὁ Προφήτης
εἰς νῆψιν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων καὶ ἡκουημένος ἄγαν, οὐδὲν
ἡττόν ἐστι βραδὺς πρὸς γε τὸ δύνασθαι, φημὶ, συνιέναι τὰ
δεικνύμενα. ταύτητοι, καὶ μάλα εἰκότως, ἀναπνυθάνεται τε 25
καὶ ἀξιῶι μαθάνειν παρὰ τοῦ σοφοῦντος ἀγγέλου. ὁ δὲ

2. ὅπως suprascriptum C. τοῖς C. suprascriptum B. οἷς Edd. μὲν ἐν hoc ordine C.

3. μόνος assumptum ex C. εἰσπεφθακόσιν accessit ex D. εἰσβεβηκόσιν hodie C. [σβ (fortasse olim σπ) et βη manu recentiori.] 6. ἐπ-ερώτησα C.

9. ὁ ἄγγελος assumpta ex C. 11. ἀλλ' ἢ C.F. (Alex. κ) ἀλλὰ Edd.

14. καὶ] + ἐν Edd. inv. C.D. 15. κἀντεῦθεν C. καὶ ἐντ. D. Edd.

20. μειονεκτουμένην C. 21. ὕπνοις ἡμῶν C. τοῖς ὕπνοις Edd.

23. Haec καὶ ἡκουημένος ἄγαν accesserunt ex C. 26. μαθάνειν C. μαθεῖν Edd. σοφοῦντος C. διασαφοῦντος Edd.

ὅτι οὐ συνῆκε μονονουχὶ κατατεθιπῶς, εἰ μὴ ἀληθῶς εἰδείη
 διερωτᾷ· τοῦ δὲ διαρρήδην ὁμολογηκότες τὴν ἄγνοιαν, καὶ
 τὸ δυσμαθὲς οὐκ αἰσχυνομένου, καταλευκαίνει λοιπὸν τὸ ἐκ
 τῆς ὁράσεως αἰνιγμα, καὶ οἶον ὡς ἐξ εἰκόνος ἐμφανοῦς τε
 5 καὶ ὀρωμένης τὸν ἐν αὐτῇ λεληθύτως ἐγκείμενον ἐρμηνεύει ἡ
 σκοπόν. οὗτος γάρ φησιν ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ
 λέγων Οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλη οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ ἀλλ' ἐν Πνεύματί
 μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχὸν ὁ
 τῆς ὁράσεως νοῦς καὶ ὁ τῶν παραδειχθέντων σκόπος Μονον-
 10 ουχὶ διακέκραγε τὰ παρὰ Θεοῦ πρὸς Ζοροβάβελ καὶ φωνὴν
 ἰέντα φησὶν, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ ὀρώμενα πρὸς πέρας ἤξει
 κατὰ καιροὺς, οὐκ ἀνθρωπεῖα δυνάμει κατορθούμενα, οὔτε μὴν
 ἐν ἰσχύϊ σαρκικῇ, ἀλλ' ὡς ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἀγίου, καὶ
 ὡς ἐκ θείων διανευμάτων. γέγονε μὲν γὰρ ἄνθρωπος καθ'
 15 ἡμᾶς ὁ Μονογενής· πλὴν οὐ πεπολέμηκε σαρκικῶς, ἵνα
 καθάπερ τινὰ λυχνίαν ἀναστήσῃ τῷ κόσμῳ τὴν Ἐκκλησίαν· c
 οὐχ ὅπλα κινήσας αἰσθητὰ καὶ μαχίμων φάλαγγας, παρ-
 ἔστησεν ἑαυτῷ τοὺς δύο λαοὺς, ἧ τοὺς λύχνους τοὺς νοητοὺς
 ἐπέθηκε τῇ λυχνίᾳ, ἀλλ' ἐν ἰσχύϊ Πνεύματος τοῦ ἰδίου κεχει-
 20 ροτόνηκεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις “πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον
 “προφῆτας καὶ εὐαγγελιστὰς,” καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τῶν
 ἁγίων ὁμήγυριν, θείοις αὐτοὺς χαρίσμασιν ἀναπιμπλὰς, καὶ
 τῇ τοῦ Πνεύματος χύσει καταπιαίνων πλουσίως. οὐκοῦν
 οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ, οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ τῇ σαρκικῇ τὰ παρὰ d
 25 Χριστοῦ, ἀλλ' ὡς ἐν δυνάμει Πνεύματος ἐσκυλεύετο μὲν ὁ
 σατανᾶς, ἔπιπτον δὲ σὺν αὐτῷ καὶ τὰ τῶν ἀντικειμένων
 δυνάμεων στίφη, ἐκαλοῦντο πρὸς θεογνωσίαν διὰ τῆς πί-
 στεως, οἳ τε ἐξ Ἰσραὴλ καὶ οἱ πάλοι τῇ κτίσει παρὰ τὸν
 κτίστην λελατρευκότες.

1 Cor.
xii. 28.

Rom. i.
25.

1. κατατεθιπῶς C. κατατέθηπέ πως καὶ Edd.

Edd. 7. Habet ἀλλ' C.

8-11. Haec ὁ τῆς—φησὶν accesserunt ex C.D.

11. ἰέντα edidi. ἰέντα C.D. ταῦτα πάντα hoc ordine C.b. πρὸς C.b. εἰς Edd.

13. ὡς assumptum ex C. deest in b.

19. τοῦ ἰδίου C. ἁγίου Edd.

22. θείους

d. χαρίσμασιν C. θείων d. χαρισμάτων Edd.

24. τὰ assumptum ex C.

27. καὶ ἐκαλοῦντο Edd. invitis B.C.

5. ἐρμηνεύει C. διερμην.

Ἄνεδείκνυντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οἱ λύχνοι, τουτ-
 ἐστιν οἱ ἄγιοι, συνεκλάμποντες τῷ λαμπαδίῳ, φημὶ δὴ
 Χριστῷ. γεγόνاسι γὰρ, ὡς γοῦν ὁ σοφώτατος γράφει
 Phil. ii. 15, 16. e Παῦλος “φωστήρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες.” ὅτι
 δὲ οὐκ ἀνθρωπεῖα χειρὶ σέσωκε τὴν ὑπ’ οὐρανόν, ἀλλ’ ἰδίαις 5
 δυνάμεσιν ὡς Θεὸς ὁ Ἐμμανουήλ, διεμαρτύρατο λέγων καὶ
 Hos. i. 7. διὰ φωνῆς Ὡσηέ. ἔχει γὰρ οὕτω “Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα
 “ἐλέησω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ
 “σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὔτε ἐν ῥομφαίᾳ, οὔτε ἐν πολέμῳ,
 “οὔτε ἐν ἄρμασιν, οὔτε ἐν ἵπποις, οὔτε ἐν ἵππευσιν.” εὐ δὲ 10
 δὴ σφόδρα πρὸς Ζοροβάβελ ὁ λόγος ἦν, τὸν ἐκ τῆς Ἰούδα
 686 A. a φυλῆς, διέποντά τε τὸ τηνικάδε τοὺς τῆς βασιλείας θώκους
 ἐν Ἱερουσαλήμ. ἵνα γὰρ μὴ, τῶν οὕτω λαμπρῶν καὶ ἀξια-
 γάστων κατορθωμάτων αὐτῷ προσηγγελημένων, πολέμους
 οἶοιτο καὶ μάχας συγκροτηθῆσθαι κατὰ καιροὺς, ἐξίστησιν 15
 ἀναγκαίως αὐτὸν τῶν οὕτω σαθρῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἐννοιῶν,
 διακεῖσθαι δὲ μᾶλλον προστέταχεν, ὅτι θεοπρεπὴς ἡ ἐνέργεια,
 καὶ ἡ δύναμις οὐκ ἀνθρωπίνη τοῦ διαπεραίνοντος τὰ τοιαῦτα
 b Χριστοῦ. μεμνήμεθα δὲ ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν Ζοροβάβελ, ὡς
 ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ βασιλέα, παραδηλοῦν ἐλέγομεν ἐφ’ 20
 ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, συνημμένον καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ, ἕν
 ἐν τῷ αὐτῷ νοοῖτο βασιλεὺς τε ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς ὁ Ἐμ-
 μανουήλ.

7 Τίς εἶ σύ, τὸ ὄρος τὸ μέγα, τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ
 κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας, ἰσότητα 25
 χάριτος χάριτα αὐτῆς.

Δυσέφικτον μὲν κομιδῇ τὸ προκείμενον· πλὴν ἐροῦμεν

4. ἐπέχοντες ζωῆς inverso ordine C.
 οὐδὲ—οὐδὲ Edd.

11. ἐκ τῆς C. ἐξ Edd.
 ex C. τηνικάδε C. τηνικάδα Edd. θάκους hodie C. sed ex corr. θώκους habet D.
 13. Ἱερουσαλήμ D. Edd. Ἰσραήλ C.
 αὐτῷ C. ταῦτῳ Edd.

24. τί F.

10. οὔτε—οὔτε—οὔτε C. οὐδὲ—

12. τε assumptum

21. καὶ C. δὲ καὶ Edd.

22. τῷ

25. ἰσότητι F. Edd.

ἡμεῖς τό γε ὡς ἄριστα καὶ ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦν. ἔοικε τοίνυν ο
 ὁ λόγος μονονουχὶ καὶ ἐπιτιμᾶν τῷ ὄρει τῷ μεγάλῳ, τουτέστι
 τῷ σατανᾷ κατεξανισταμένῳ τε καὶ ἀντεξάγοντί τῷ Χριστῷ
 τῆς ἑαυτοῦ δυστροπίας τὴν δύναμιν, ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω
 5 πάλιν ἡμῖν αἰνιγματωδῶς κατεγράφετο. ἔφη γὰρ ὁ Προ-
 φήτης τεθεᾶσθαι μὲν “ Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐστῶτα
 “ πρὸ προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, τὸν δέ γε διάβολον ἐστῶτα
 “ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τοῦ ἀντικείμεναι αὐτῷ.” ὅτι γὰρ ὅσον δ
 ἐνεχώρει καὶ ἦν ἐπ’ αὐτῷ, πεπολέμηκέ τε καὶ ἀντεγήγερται
 10 δεινῶς ταῖς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίαις, καλοῦντος πρὸς σωτη-
 ρίαν τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις, ἐννενοηκῶς
 ὅτι πρῶτον μὲν προσῆλθε νηστεύοντι κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ
 σῶζοντα βλέπων τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, προσκυνητὴν ἰδίων ἀπο-
 φαίνειν ἤθελε, παραδεικνὺς μὲν αὐτῷ “ πάσας τὰς βασιλείας
 15 “ τοῦ κόσμου,” λέγων τε ὡς ἔσται πάντα αὐτοῦ, εἰ δὴ προσ-
 πεσεῖν ἔλοιτο καὶ προσκυνεῖν αὐτῷ. εἶτα πρὸς τοῦτο καὶ
 ἐξ αὐτοῦ τοῦ χοροῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν προδότην
 ἤρπασε μαθητὴν, ἀναπείσας ὄργανον τῆς Ἰουδαίων γενέσθαι
 σκαιότητος. ἐπιπλήττει δὴ οὖν ὁ λόγος αὐτῷ καὶ φησι Τίς ο
 20 εἴ σὺ, τὸ ὅρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ κατερ-
 θῶσαι; τὸ δέ Τίς εἴ σὺ νοητέον οὐχ ὡς ἐθέλοντος ἀναμαθεῖν,
 τίς δὴ ἄρα καὶ πόθεν ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν ἠγνόησε Θεὸς ὦν·
 ἀλλ’ οἷον κατασμικρύνοντος καὶ οὐδενὸς ἀξιοῦντος λόγου,
 καὶ εἰ μέγα τε εἶη καὶ δυσάντητον τὸ ὅρος, καὶ ἐμποδὼν
 25 ἐγκείμενον κατορθοῦν ἐθέλονται τὰ τοιαῦδε Χριστῷ, οὗ καὶ εἰς
 τύπον ὁ Ζοροβάβελ, καθάπερ ἤδη προείπαμεν. καίτοι γὰρ α 687 Α.
 ἀπαράβλητον ἔχων τὴν δυστροπίαν ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης,

Supra
iii. 1.

S. Matth.
iv. 8, 9.

1. δοκοῦν C. ὑπειλημμένον Edd.

7. τοῦ ἀγγέλου Edd. τοῦ deest in C.

10. καλοῦντι C.
in versione Latina.

11-13. οὐκ ἂν—ὑπ’ οὐρανὸν desunt in Edd. Sunt autem

versione Latina.

14. πάσας—πάντα αὐτοῦ desunt in Edd. Sunt in

16. προσκυνεῖν C. προσκυνῆσαι Edd. πρὸς τοῦτο

20. προσώπου] + τοῦ Edd. invito C.

24. τὸ assumptum ex C.

22. ὦν om. C.

assumptum ex C.

25. ἐγκείμενον C. κείμενον Edd.

26. προείπαμεν C. προείπομεν Edd.

27. ἀπαρά-
βλητον C. ἀπαράκλητον Edd.

4. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd.

9. ἐνχωρεῖ (= ἐγχωρεῖ) C.

πεπάτηται παρὰ Χριστοῦ πόνου τε καὶ ἰδρώτος δίχα. Θεὸς γὰρ ἦν κατὰ φύσιν, ὁ πάντα νικῶν.

^a Ἡ τοίνυν κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον προσβαλοῦμεν τοῖς εἰρημένοις· ἢ καὶ ἑτέρως εἰ δοκεῖ. ἔφημεν γὰρ, ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρωπείᾳ δυνάμει κατορθωθήσεται τῷ κόσμῳ τὰ πρὸς ζωὴν. 5 καὶ στήσεται μὲν ἡ λυχνία, τὸ λαμπαδίου ἔχουσα, τουτέστι ^b Χριστὸν, ἐκλάμψουσι δὲ καὶ οἱ λύχνοι, καὶ μὴν καὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ λαμπαδίου αἱ δύο πάντως ἐλαίαι στήσονται, τοὺς δύο λαοὺς σημαίνουσαι. εἴθ' ὥσπερ τινὸς ἀναπνυθανομένου τε καὶ λέγοντος Τίς ἄρα εἴ σὺ, ὁ τὰ 10 οὕτω μεγάλα πολέμου δίχα πάντος καὶ ἀμογητὶ κατορθώσῃν ὑπισχνούμενος; προσυπακούει λέγων ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ· ἐγὼ τὸ ὅρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι, τουτέστιν, ἐγὼ εἰμι ἡ πάντα ὑπεραίρουσα φύσις, ^c ἡ θεοπρεπέσιν ὑψώμασιν εἰς τὴν ὑπερέκεινα πάντων διάτ- 15 τουσα δόξαν, ἡ κατὰ καιροὺς ἀρκέσειν μέλλουσα πρὸς κατορθωσιν τῶν ἐπηγγελμένων καὶ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ. οὐ γὰρ ἡγνόει Χριστὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα, ἀλλ' ὥσπερ τινὰ συνεργάτην τῶν ἰδίων κατορθωμάτων ἐποιεῖτο λέγων “Ἀπ’ ἐμαντοῦ οὐδὲν ποιῶ, ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατὴρ ἐν ἐμοὶ 20 “ μένων, ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτός.” εἰργάζετο γὰρ ὡς διὰ δυνάμεως ἰδίας τοῦ Υἱοῦ, δι’ οὗ καὶ ἐν ἀρχαῖς μὲν τὰ πάντα πρὸς τὸ εἶναι παρενεγκὼν εἰκότως θαυμάζεται. μεμνήμεθα δὲ ὅτι ^d παρὰ τῷ σοφωτάτῳ Δανιὴλ, ὡς ὅρος ἡμῖν ὠνόμασται πάλιν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐξ οὗ καὶ “λίθος ἄνευ χειρῶν ἐτμήθη, ὃς 25 “ καὶ ἐλέπτυνε τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χαλκὸν, τὸν

Supra
685 c.

S. Joan.
viii. 28;
xiv. 10.

Dan. ii.
45.

1. τε om. C.
invitis B.C.

2. πάντα C. πάντας Edd.

3. κατὰ] + τὸν Edd.

4. ἔφημεν C. ἔφη μὲν Edd. ἐν assumptum ex C.

7. καὶ primum assumptum ex B.C.

8. αἱ om. C.

10. τινὸς

ἀναπνυθανομένου τε C. ἀναπνυθανομένου τινὸς Edd.

11. πάντως Edd.

12. προσυπακούει B.C. προσυπακούεται Edd.

15. ὁ pro ἡ C. ὑπερ-

έκεινα C. ὑπερεπέκεινα Edd.

16. δόξα C. invito D. ἡ assumptum

ex C.

20. οὐδὲν ποιῶ hoc ordine C. ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατὴρ C.

ὁ δὲ Πατὴρ ὁ Edd.

22. μὲν assumptum ex C.

23. Haec

μεμνήμεθα δὲ ὅτι accesserunt ex C. μεμνήμεθα δὲ ἔτι D. Lacuna patet in Edd.

25. χειρῶν C.D.b. χειρὸς Edd.

26. κατέλεπτ. pro καὶ ἐλεπτ. b. invito D.

τὸν χρυσὸν C.b. τὸ χρυσίον Edd.

“ σίδηρον,” καὶ ἦν εἰς τύπον καὶ τότε Χριστοῦ. γεγεννη-
 μένος γὰρ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς ἀπορρήτως καὶ ὑπὲρ νοῦν ὁ Υἱὸς,
 συνέτριψε πάσας τὰς βασιλείας, ἵν’ αὐτῷ λοιπὸν τὸ κράτος
 ἀνάπτηται. “ Κάμψει γὰρ αὐτῷ πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα
 5 “ γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς
 “ δόξαν Θεοῦ Πατρὸς.” οὐκοῦν ὡς ἐξ ὄρους τοῦ Θεοῦ καὶ
 Πατρὸς ἀκρογωνιαῖος καὶ ἔκλεκτος ἀποτμηθεὶς λίθος ὁ Υἱὸς
 γέγονεν ἡμῖν κληρονομία. κεκλήμεθα γὰρ εἰς υἰοθεσίαν δι’
 αὐτοῦ, καὶ κληρονόμοι γεγόναμεν Θεοῦ ζῶντος, ἰσοτητα
 10 χάριτος ἀντὶ χάριτος κερδαίνοντες. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι ;
 Δέδοται μὲν γὰρ χάρις τῷ Ἰσραὴλ, ἡ ἀρχαία τ’ ἐκείνη
 καὶ διαβόητος. λελύτρωνται γὰρ ἐξ Αἰγύπτου σαρκικῶς,
 τὴν ἐπηρτημένην αὐτοῖς ἐκ πλεονεξίας ἀπεσεύσαντο δουλείαν,
 διεβίβασθησαν διὰ θαλάσσης μέσης, ἔφαγον τὸ μάννα ἐν
 15 τῇ ἐρήμῳ, διῆλθον ἐν ποδὶ ποταμούς· διεπεραιώσαντο γὰρ α 688 A.
 οὕτω τὸν Ἰορδάνην· εἰσεκομίσθησαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγ-
 γελίας. αὕτη δὴ οὖν ἡ χάρις ἡ πρώτη. ἀλλ’ ἐν ἰσότητί τε
 ὁμοῦ καὶ ὁμοιότητι τῆς ἀρχαίας ἐκείνης χάριτος, χάρις ἡμῖν
 ἑτέρα δέδοται παρὰ Χριστοῦ, ὃς γέγονεν ἡμῖν, λίθος μὲν, ὡς
 20 θεμέλιος, ἡγουν ἀκρογωνιαῖος, κληρονομία δὲ πάλιν, γεγόνα-
 μεν γὰρ δι’ αὐτοῦ κληρονόμοι Θεοῦ. πῶς οὖν ἐν ἰσότητι
 τῆς πρώτης χάριτος ἡ δευτέρα ; ἃ γὰρ ἐπ’ ἐκείνοις ἐπράττετο
 σαρκικῶς, ἡγουν αἰσθητῶς, ταῦτα τετελείωκεν ἐφ’ ἡμῖν ὁ b
 Χριστὸς πνευματικῶς τε καὶ νοητῶς. ἐξείλετο δουλείας δια-
 25 βολικῆς, ὡς ἐκ πηλοῦ καὶ πλυνθείας, ἀπῆλλαξε τῶν ἐν
 κόσμῳ παθῶν καὶ τῶν σαρκικῶν ἀκαθαρσιῶν, διεβίβασεν
 ὡς διὰ θαλάσσης. παρεδράμομεν γὰρ τὸν κλύδωνα τοῦ

Phil. ii.
10, 11.1 S. Pet.
ii. 6.Rom.
viii. 17.1. γεγεννημένος Edd. correxi ex C.b.
invitis C.D.

2. Θεοῦ καὶ Πατρὸς h.

πάντων κράτος Edd.

3. πάσας assumptum ex C.b. τὸ κράτος C.b. τὸ κατὰ

9. ἰσότητα C. ἰσότητι Edd.

7. λίθος om. C. Θεός pro Υἱός Edd. invitis C.D.b.

τ’ C. τε Edd.

10. ἀντὶ χάριτος C. χάριτα Edd. ἐστι

τε post ὁμοιότητι add. C.

11. χάρις B.C. Pont. χάριτις Aub. χάρις τις Migne.

12. λελύτρωνται C.

17. τε ὁμοῦ assumpta ex D.

18. Haec ἡμῖν ἑτέρα accesserunt ex C.b.

20. κληρονομία C. κληρονο^μ D. κληρονόμος Edd. πάλιν] + ὡς υἱός iid. invitis C.D.

23. ἐφ’ ἡμῖν b. Nik. in Ps. 104. Edd. ἐφ’ ἡμᾶς C.

26. καὶ om. C.

habet Nik. 1. c.

παρόντος βίου, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φροντίδος τὸ πικρὸν, ἐφάγομεν ἄρτον τὸν ἐξ οὐρανοῦ· μυστικὸς ὁ λόγος· διεβί- βάσθημεν τὸν Ἰορδάνην, περιτομὴν ἐσχήκαμεν τὴν ἐν Πνεύ-
 c ματι, κεκληρονομήκαμεν τὴν ἄνω πόλιν, τὴν ἀληθῶς ἁγίαν γῆν, ἧς καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς διεμέμνητο λέγων “Μακάριοι 5
 “οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.” οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ τὸν σοφώτατον εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην αὐτὸ δὴ τοῦτο βούλεσθαι καταδηλοῦν, εἰ λέγοι περὶ Χριστοῦ “Ὅτι
 “ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ
 “χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόθη, ἡ 10
 “χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.” διά-
 κονος μὲν γὰρ καὶ μεσίτης τῆς ἀρχαίας ἐκείνης χάριτος
 d γέγονεν ὁ Μωυσῆς· τῆς γεμῆν δευτέρας χορηγὸς ὁ Χριστὸς, ἐχούσης μὲν ὁμοιότητα πρὸς ἐκείνην· τύποι γὰρ ἦσαν ὡς πρὸς ἀλήθειαν, ἡγουν τὸ τῆς ἀληθείας ὠδίνοντες κάλλος· 15
 ἀμείνονος δὲ καὶ ὑπερκειμένης ὅσῳ καὶ τῶν αἰσθητῶν ὑπερφόροι ἂν εἰκότως τὰ νοητά. καὶ μαρτυρήσει γράφων ὁ Παῦλος, ὅτι “Κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος ὁ
 “Ἰησοῦς.”

S. Matth.
v. 5.

S. Joan.
i. 16, 17.

Heb. vii.
22.

8 9 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ 20
 ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέ-
 e σουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι Κύριος παντοκράτωρ ἔξα-
 πέσταλκέ με πρὸς σέ.

Ἰδοὺ δὴ πάλιν ἡμῖν ἐν αἰσθητοῖς πράγμασι καταγράφει τὰ νοητά, καὶ τῶν διὰ Χριστοῦ παραδόξως τετελεσμένων 25
 παρατίθῃσιν εἰς τύπον τὰ διὰ χειρὸς Ζοροβάβελ κατὰ καιροῦς ἐκπεπερασμένα. ἐπειδὴ γὰρ ἀλούσης τῆς Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν καὶ Κύρου, τῶν τῆς δουλείας ἀνείντο δεσμῶν οἱ ἐξ

2. τὸν assumptum ex C. Nik.

9. πάντες ἡμεῖς C. (ut supra 683 d.)

17. μαρτυρήσει γράφων B.C. μαρτυρήσας γράφει Edd.

ὁ assumptum ex C.

8. καταδηλοῦν C. δηλοῦν Edd.

13. χορηγὸς C.D. χάριτος Edd.

18. ἐγγυητής C.

26. τὸ—ἐκπεπερασμένον Edd. invito C.

Ἰσραὴλ, καὶ δὴ καὶ ἐπανῆκον εἰς Ἱεροσόλυμα, Δαρείου
λοιπὸν τὴν Χαλδαίων διέποντος ἀρχὴν, εἴτ' οὖν βασιλείαν, II 689 A.
προὔτρεπε Θεὸς τοὺς ὑπονοστήσαντας τὸν θεῖον εὐθὺς ἀνα-
δείμασθαι ναὸν, βασιλεύοντος μὲν Ζοροβάβελ, ἱερατεύοντος
5 γεμὴν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ
ἦπτοντο μὲν τῶν ἔργων, καὶ δὴ καὶ ἐν πρώταις κρηπίδων
καταβολαῖς τὸ ἔργον ἦν· ἦρτο δὲ καὶ ὑψοῦ τὰ τείχη λοιπὸν,
εἶτα μεταξὺ κωλυόντων τινῶν καὶ ἐμποδῶν γεγονότος τοῦ
φθόνου τῶν περιοίκων ἐθνῶν, γέγονέ τις ἀνοκωχὴ καὶ σπου-
10 δασμάτων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἀνάβλησις.

Ἀνέντος δὲ πάλιν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὸ δύνασθαι κατορ- b
θοῦν, τετελείωται μόλις ὁ νεὼς, Ἰησοῦ μὲν ἱερατεύοντος,
Ζοροβάβελ γεμὴν ἐφεστηκότος καὶ βασιλεύοντος. ἀλλ' ἐν
τούτοις μὲν ὁ τῆς ἱστορίας συμπεπέρασται λόγος. ἐπειδὴ
15 δὲ καὶ εἰς τύπον Χριστοῦ παρείληπται πρὸς ἡμῶν ὁ ἐκ τῆς
Ἰούδα φυλῆς Ζοροβάβελ, φέρε δὴ λέγωμεν ὅπως τε καὶ τίνα
τρόπον ἤρξατο μὲν αὐτὸς οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον Κυρίου· τε-
τελείωκε δὲ αὐτὸ νοητῶς τε καὶ πνευματικῶς. κατεστήσατο
μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς οἶκον ὥσπερ τινὰ καὶ ἐναύλισμα θεο-
20 πρεπὲς αὐτῷ τε καὶ τῷ Πατρὶ, τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγω- c
γὴν. οὕτω γὰρ αὐτὴν ὠνόμαξε, διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως
εἰπὼν “Ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν Κυρίῳ, ἐν ὁράματι
“ αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ, οὐχ οὕτως
“ ὥς ὁ θεράπων μου Μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός
25 “ ἐστίν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἶδει καὶ οὐ
“ δι' αἰνιγμάτων.” οὐκοῦν τεθεμελίωται μὲν ὥσπερ ὁ οἶκος
διὰ Χριστοῦ· καθήρηται δὲ μεταξὺ. καὶ γοῦν ὁ προφήτης

Num.xii.
6-8.

1. ἐπανῆκον C. ἀνῆκον Edd.

accesserunt ex C.D.

6. τῶν ἔργων C. τοῦ ἔργου Edd.

15. καὶ assumptum ex C.

νοητῶς τε καὶ πνευματικῶς C.D. ὁ νοητὸς καὶ πνευμάτικος Edd.

assumptum ex C.

περὶ Edd.

22. προφήτης] + ἐξ Edd. invito C. Cf. Glaph. 378 c. 383 a.

quibus in locis ὑμῶν habent duo Codd. in S. Joan. 101 b.

ex C.

2. Haec εἴτ' οὖν [ἦτον C.] βασιλείαν

5. Haec τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου accesserunt ex C.

9. ἀνοκωχὴ correxi. ἀνακωχὴ Edd.

18. δὲ C.D. δ' Edd.

19. ὥσπερ

21. διὰ C.

25. Haec

26. ὁ assumptum

Ἱερεμίας ὡς πεπτωκότα τε καὶ σεσεισμένον κατωλοφύρετο

Amos v. 1, 2. d λέγων “Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπενεν, οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐ-

“τόν.” ἐπειδὴ γὰρ πεπαρωνήκασιν εἰς Χριστὸν, πέπτωκε διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἦν ἔτι λοιπὸν ὁ ἀναστήσων αὐτόν· πλὴν ἐγγήγερται διὰ Χριστοῦ, καὶ μετεσκευάσθη πρὸς τὸ ἄμεινον, 5

1 Tim. iii. 15. εἰσκεκομισμένων ἐν αὐτῷ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀναδειχθείσης ἐν κόσμῳ τῆς Ἐκκλησίας, “ἥτις ἐστὶν οἶκος Θεοῦ ζῶντος,” ἥς

τοῦ κάλλους γέγονεν ἐραστῆς ὁ τῶν ὅλων Κύριος καὶ Θεός. ὅτι γὰρ ἀσυγκρίτως ἀμείνων παρὰ τὸν πρῶτον ὁ ἐν ἐσχάτοις

Agg. ii. 3. καιροῖς ἐγγηγερμένος νεὼς, τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, πεπλη- 10

ροφόρηκεν εἰπὼν διὰ φωνῆς Ἀγγαίου τοῦ προφήτου “Τίς

“ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ

“δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτόν

1b. 9. “νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;” καὶ μεθ’ ἕτερα

“Διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη 15

“ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.” ἀλλ’ ὅτι

μὲν ἱστορικῶς τὰ τοιαῦτα νοεῖν ἀπόπληκτον, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ

τις, ἐννεονηκῶς, ὅτι πῶς ἂν νοοῖτο προφερεστέρα τῆς πρώ-

τῆς, ἡ ἐν ἐσχάτοις δόξα τοῦ θεοῦ ναοῦ, εἴπερ ἐκεῖνον μὲν

κατεπίμπρα καὶ διήρπασεν ὁ Βαβυλώνιος Ναβουχοδονόσορ· 20

690 A. a τὸν δὲ μετ’ ἐκεῖνον ἐγγηγερμένον μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας

καιρὸν, οὐδὲν ἦττον Ῥωμαῖοι κατεπίμπρασαν, συγκαταδηώ-

σαντες αὐτῷ καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἅπασαν δὲ τὴν

Ἰουδαίων χώραν. οὐκοῦν οὐκ ἀπόχρη πρὸς ἀλήθειαν ἡ τῆς

ἱστορίας ἀπόδοσις· ἀμείνων δὲ καὶ προφερεστέρα τῆς πρώ- 25

της ἡ τελευταία δόξα, παραληφθείσης τῆς Ἐκκλησίας “εἰς

“ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.”

1b. 20. b ἐποικοδομούμεθα γὰρ “ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων

3, 4. Haec ἐπειδὴ γὰρ—αὐτόν accesserunt ex C. desunt in D.

prius assumptum ex C.

10. νεὼς C. ναὸς Edd.

12. ἴδεν C.

17. μέν] + μόνον Edd. invito C.

20. κατεπίμπρα C. [κατεπήμπρα Cod.]

κατενέπρησε Edd.

22. κατεπίμπρασαν C. [κατεπήμπρα. Cod.]

κατενέπρησαν Edd. συγκαταδειώσαντες C.

23. ταῦτα Edd. ante

Migne.

24. οὐκ assumptum ex C.

26. παραλεφθείσης Edd.

ante Migne.

“καὶ προφητῶν,” “διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ’
 “ἐνέργειαν ἐκάστου μέλους συναρμολογούμενοι” τε καὶ συν-
 τιθέμενοι, καὶ οἰονεῖ πως ἀλλήλοις συμβαίνοντες ὡς ἐνότητι
 πίστεως καὶ ἀγάπης διὰ τοῦ Πνεύματος εἰς ναὸν ἅγιον. λίθοι
 5 γὰρ ἔσμεν ζῶντες. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὴν τῶν
 πεπιστευκότων πληθύν, ποτὲ μὲν “Θεοῦ γεώργιον,” ποτὲ δὲ
 δὴ αὐ καὶ οἰκοδομὴν ὠνόμαζε Θεοῦ· καὶ “ὡς σοφὸς ἀρχι-
 “τέκτων θεμέλιον” ἔθηκεν· οὗτος δὲ ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός·
 ᾧ δὴ πάντες ἐπερηρείσμεθα, δι’ οὗ καὶ ἐστήκαμεν, καὶ ναοὶ
 10 χρηματίζομεν, αὐτὸν ἔχοντες εἰς νοῦν καὶ καρδίαν ἐνωκηκότα
 τε καὶ ἐνθυλισμένον διὰ τοῦ Πνεύματος.

Eph. iv.
16.1 S. Pet.
ii. 5.1 Cor.
iii. 9.
Ib. 10.
Ib. 11.

Διότι τίς ἐξουδένωσεν εἰς ἡμέρας μικράς; καὶ χαρίσονται καὶ
 ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ· ἑπτὰ
 οὗτοι ὀφθαλμοὶ Κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 15 γῆν.

Οὐ περὶ τῶν εὐθὺς ἐσομένων ἢ ὄρασις, ἐνεχθησομένων δὲ
 μᾶλλον εἰς πέρας, ὡς ἐν καιροῖς τῆς ἐπιδημίας τοῦ πάν-
 των ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, ἡ γέγονε μὲν ἐν ἐσχάτοις τοῦ
 παρόντος αἰῶνος καιροῖς· πλὴν οὐ τι πού πολλοῖς μετὰ ταῦτα
 20 χρόνοις τῆς προκειμένης ἡμῖν προφητείας, ἥτοι τῆς οἰκοδομῆς
 τοῦ ναοῦ τοῦ διὰ χειρὸς Ζοροβάβελ ἐγγηγερμένου. εἴ τις οὖν
 ἄρα, φησὶν, ἐξουδενώσῃ τὰς μεταξὺ μικρὰς καὶ εὐαριθμήτους
 ἡμέρας, καὶ βραχείαν ἡγήσαιο τὴν ἀνάβλησιν, οὐκ ἀκη-
 25 θυμηδίας ἔμπλεως. χαρήσεται γὰρ καὶ ὄψεται τὸν λίθον τὸν
 κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ. κασσιτέρινον δὲ λίθον ὠνόμασε

1. τῆς post ἐπιχορηγ. add. Edd. invito C. 2. τε assumptum ex C.
 3. ὡς ἐνότητι C. εἰς ἐνότητα Edd. 4. διὰ B.C. ἐπὶ Edd. 6. δὲ om. C.
 7. αὐ C. οὖν Edd. ὡς B.C. ὁ Edd. 8. ἔθηκεν C. τέθεικεν Edd.
 9. ἐπερηρείσμεθα] Sic edidi ex C. qui ἐπερειρίσμεθα habet. ἐρηρείσμεθα Edd.
 12. χαρίσονται C. (26 al.) 14. ἀποβλέποντες Edd. 16. ἐσομένων D.
 Edd. σεσωσμένων C. 18. μὲν om. C.b. habet D. 19. οὐ τι B.C.D.
 οὗτοι Edd. οὐ δὴ b. 20. assumptum ex C.b. 22. ἐξουδενώσῃ C.
 invito D. 23. καὶ βραχείαν C. ἡγουν οὐδὲν Edd. 25. ἔμπλεος C.
 χαρίσεται C. et sic infra.

τὸν Χριστόν. καὶ εἴ τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν ἀναμαθεῖν, φαίην ἂν εὐθύς τὰ δοκοῦντά τισι, καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ὀρθῶς ἔχειν ὑπειλημμένα. οἱ μὲν γάρ φασι τὸν κασσίτερον ἀπὸ τε χαλκοῦ καὶ μολίβου τὴν σύγκρασιν ἔχειν· ταύτης τε ἔνεκα τῆς αἰτίας οὔτε τοῦ εἶναι σκληρὸν ἀπηλλάχθαι παν- 5 τελῶς, οὔτε μὴν ἀνήνασθαι τὸ καὶ ἔχειν μαλθακῶς· συντί-

691 A. a θεμεν δὲ καὶ ἡμεῖς κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον τὸν Ἐμμανουήλ ἐκ τε τῆς ἀθραύστου θεότητος, καὶ ἐκ τῆς οἰονείπως εὐπαθοῦς ἀνθρωπότητος. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὸν ἀδάμαντα λίθον μολίβῳ φασὶν εὐκόλως συνθραύεσθαι, καίτοι τοῦτο παθεῖν δι' ἐτέρας 10 ὕλης οὐκ ἀνεχόμενον. φαμέν οὖν, ὅτι καίτοι χρηστὸς ὢν ἄγαν καὶ παναλκῆς ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ ἀπηνὲς οὐκ ἔχων ὡς Θεὸς, οἷον ἀδάμαντά τινα συνθραύει τὸν σατανᾶν, περὶ οὗ b γέγραπται “Ἡ καρδιά αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος, ἔστηκε “ δὲ ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος.” δοκεῖ γεμῆν καὶ ἐτέροις τὸν 15 κασσίτερον, εἴτ' οὖν ἀπλῶς τὸν μολίβον εἰς ἀποκάθαρσιν τὴν διὰ πυρὸς τῆς ἐτέρας ὕλης ἀναγκαίως παραλαμβάνεσθαι, μάλιστα δὲ τοῖς τὰ ἐξ ἀργύρου τεχνουργεῖν εἰωθόσι τὸ χρήμᾳ ἐστι χρήσιμόν τε καὶ ἀναγκαῖον. καὶ γοῦν ἔφη πού Θεὸς διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πάλιν αὐτὸ δὴ τοῦτο δηλῶν αἰνιγματω- 20 δῶς “Ἐξέλιπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρὸς, ἐξέλιπε μολίβος, εἰς “ κεῖν ἄργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ, πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτά- “ κησαν.”

Κασσιτέρῳ τοίνυν, ἡγουν μολίβῳ, παρεικάζει Χριστόν, ὡς c ἐκτῆκοντα τοὺς ῥύπους, ὡς ἀπαλλάττοντα τῶν περιττῶν, ὡς 25 ἀποκαθαίροντα νοητῶς. εἰ δὴ τις οὖν ἄρα κατευμεγεθήσειε, φησὶ, τῆς τῶν μεταξὺ καιρῶν εἰσβολῆς, καὶ οὐδὲν ἡγήσοιτο

1. καὶ C. καὶ Edd.

Edd. ante Migne.

ταύτης Edd.

8. εὐπαθοῦς C.b. ἐμπαθοῦς Edd.

10. συνθραύεσθαι C.b. Edd. συνθράττεσθαι B.

Edd.

μόλιβδον Edd.

20. δηλῶν assumptum ex C.

deest in Edd.

per cast. C.

2. παρ' assumptum ex B.C.

4. μολίβου C. μολίβδου b. Edd. ταύτης τε C. καὶ

6. ἀνήνασθαι C. ἀναίνεσθαι Edd. καὶ ἔχειν hoc ordine C.

9. μολίβῳ C. μολίβδῳ b. Edd.

15. ἐτέροις C. ἐτέρως

16. ἡγουν C. ἀπλῶς assumptum ex C. μολίβον passim C.

19. Haec χρήσιμόν τε καὶ accesserunt ex C.

21. μολίβδος Edd.

26. δὲ pro δὴ C.

27. ἡγήσαιο hodie

τὰς διὰ μέσου μικρὰς ἡμέρας, χαρήσεται μὲν καὶ ὄψεται τὸν
 λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ. καὶ τί δὴ ἄρα ἐστὶ
 τό ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ; ἡ θεόπνευστος γραφὴ τὴν χεῖρα
 δέχεται καὶ εἰς δύναμιν καὶ εἰς ἐξουσίαν. ἐν δυνάμει δὴ οὖν
 5 ἦγουν καὶ ἐν ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Ζοροβάβελ τουτέστι Χριστοῦ,
 ὄψεται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον. Ζοροβάβελ μὲν γὰρ, ὡς d
 ἔφην, ἐκ φυλῆς ὧν Ἰούδα βεβασίλευκε ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ.
 κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ
 Χριστὸς ἐξέφν μὲν αἵματος καὶ φυλῆς τῆς Ἰούδα τὸ κατὰ
 10 σάρκα, βεβασίλευκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, οὐκ ἐν
 τάξει τῇ καθ' ἡμᾶς, ἦγουν μετρητὴν καὶ χρόνῳ πεπερασ-
 μένην τὴν βασιλείαν ἔχων, ἀλλ' ὡς Θεὸς ἀληθῶς καὶ εἰς
 ἀπεράντους αἰῶνας ἐκτεινομένην. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ
 μακάριος Γαβριὴλ τῇ ἀγίᾳ παρθένῳ περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ
 15 τέξεται υἱόν, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. προσ-
 επαγαγὼν δὲ, ὅτι “Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν e Ib. 32,
 “θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν 33.
 “οἶκον Ἰσραὴλ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 “οὐκ ἔσται τέλος.” ἐν χειρὶ δὴ οὖν Ζοροβάβελ, τουτέστιν,
 20 ὡς ἐν δυνάμει τε καὶ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Ζοροβάβελ ὀφθῆσεται
 κατὰ καιροὺς ὁ λίθος ὁ κασσιτέρινος. ἐπιφέρει δὲ τούτοις
 εὐθὺς τῆς προφητείας ὁ λόγος Ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ Κυρίου
 εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ τίνες ἂν εἶεν
 οὗτοι πάλιν; ἡ γὰρ τοὺς ἑπτὰ λύχνους, οὓς τεθέαται σὺν a 692 A.
 25 τῷ λαμπαδίῳ, κέκληκεν ὀφθαλμοὺς Κυρίου, ἵνα νοῶμεν τοὺς
 ἁγίους, δι' ὧν ἡ σύμπασα καταφωτίζεται γῆ, καὶ ἐπισκοπῆς
 ἀξιωθεῖσα φαίνεται τῆς παρὰ Θεοῦ ἦγουν ἐκεῖνο οἶμαί που
 κατασημαίνειν ἐροῦμεν, ὡς οὐκ ἂν ἀμελήσειε τῶν ιδίων

S. Luc.
i. 31.Ib. 32,
33.

3. τό om. C.

5. ἦγουν om. C. post ἐξουσίᾳ transponit D. τουτέστιν Χριστοῦ—κασσιτέρινον C.D. ὄψεται τ. λ. τ. κ. τουτέστι Χριστόν Edd. 7. ὧν] ἂν Edd. τοῦ e suo Migne. ἐπὶ τὸν C.D. τῶν ἐξ Edd.

8-10. κατὰ τὸν—καὶ αὐτὸς C.D. ὁ alt. et τῆς desunt in D. ἐβασίλευσε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς Edd.

12. καὶ assumptum ex C.

14. καὶ assumptum ex C.

15. προσ-

επαγαγὼν C. προσεπάγει Edd.

24. σὺν C. ἐν Edd.

27. τοῖς Edd.

28. ἂν assumptum ex C. ἀμελήσειε C.D. ἀμελήσει B. ἀμελήσει Edd.

κτισμάτων ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ Πατὴρ· ἀλλ' οἷον πολλοῖς
 τε καὶ ἄνθρωποις ὁμῶς τὰ πάντα περιθρῶν, χαριέται τοῖς
 ἐπὶ τῆς γῆς τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον, τουτέστι Χριστὸν, δι'
 οὗ γέγονεν εἰς ἡμᾶς καὶ ὁ τῆς ἐπισκέψεως, ἡγουν ὁ τῆς ἐπι-
 βλέψεως τρόπος. “Ἐπεσκέψατο γὰρ ἡμᾶς ἀνατολή ἐξ 5
 “ὑψους,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ εἴπερ ἐσμέν “σῶμα
 “Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους,” οὐδὲν οἶμαι τὸ ἀπεικὸς, ἐν
 ὀφθαλμῶν τάξει τοὺς ἁγίους μυσταγωγοὺς τεθεῖσθαι λέγειν,
 ὡς τῶν ἄλλων προὔχοντας καὶ ὑπερκειμένους, ταύτητοι καὶ
 ἐπισκόπους ὀνομασμένους, καθάπερ ἐγῶμαι. κατασκέπτεται 10
 δὲ δι' αὐτῶν τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας ὁ Κύριος ἡμῶν
 Ἰησοῦς ὁ Χριστός. λίθος γεμὴν κασσιτέρινος, καὶ καθ' ἕτερον
 ἂν νοοῖτο τρόπον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ὁ
 γὰρ τοι κασσίτερος συνάπτει πρὸς ἔνωσιν τὰ διηρημένα,
 κολλητικὴν ἔχων τὴν φύσιν. πέπραχε δέ τι τοιοῦτον καὶ 15
 εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς “εἰς ἓνα καινὸν
 “ἄνθρωπον τοὺς δύο κτίζει λαοὺς, ποιῶν εἰρήνην καὶ ἀπο-
 “καταλλάσσω ἐν ἐνὶ σώματι τοὺς ἀμφοτέρους,” εἰς τὴν
 διὰ Πνεύματος ἔνωσιν. ὅθεν καὶ λίθος ἀκρογωνιαίος ὀνό-
 μασται, συνδέων εἰς ἔνωσιν τοὺς δύο λαοὺς, ὡς ἔφην. 20
 συνῆψε δὲ καὶ ἀγγέλοις τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς
 δι' ἐαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, τὴν μεταξὺ κειμένην καὶ
 πάλαι διατειχίζουσιν καθελὼν ἁμαρτίαν.

11 Καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Τί αἱ δύο ἐλαῖαι αὐται, αἱ
 12 ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων; καὶ ἐπηρώτησα ἐκ 25
 δευτέρου καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν,
 οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυρωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπι-

4. εἰς ἡμᾶς καὶ hoc ordine C. ἐπισκέψεως B.C.D. κατασκέψεως Edd. ἡγουν
 ὁ τῆς C.D. εἴτ' οὖν B. Edd. ἐπιβλέψεως B.C. ἐπισκέψεως Edd. 6. ἐστὶ
 (sic) C. 12. ὁ assumptum ex B.C. 13. Haec Κύριος ἡμῶν
 Ἰησοῦς ὁ accesserunt ex C. 17. ἀποκαταλάσσω C. 22. αὐτοῦ
 Edd. 23. καθελὼν C. Migne. καθελὼν Edd. 24. αὐται ἐλαῖαι
 in verso ordine B. (Ald.) αἱ alt. om. C. (62, 147.) 25. εὐωνύμων] +
 αὐτῆς F. (22. al.) 27. ἐν ταῖς] ὄντες ἐν C.

χεόντων καὶ ἐπαναρόντων τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς; καὶ 13
εἶπε πρὸς μέ Οὐκ οἶδας τί ἐστὶ ταῦτα; καὶ εἶπα Οὐχὶ Κύριε. e
καὶ εἶπεν Οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πίετητος οἱ παρεστήκασιν τῷ 14
Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

5 Φιλομαθὴς ἄγαν τῶν ἀγίων ὁ νοῦς. τοιγάρτοι παρήσι
μὲν ὁ Προφήτης τῶν ἐν τῇ ὁράσει δεικνυμένων οὐδὲν, φιλο-
πενστεῖ δὲ λίαν, καὶ περὶ ἐκάστου λεπτῶς ἀναπνυθάνεται
τὸ, τί ἂν βούλοιτο δηλοῦν. ἔδει τοίνυν οὕτως ἔχοντι γνώμης
διατρανοῦσθαι οἱ διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, τίνος ἂν εἴη
10 σύμβολον ἢ εἰς δεξιὴν τε καὶ εἰς εὐώνυμον τοῦ λαμπαδίου
στάσις τῶν ἐλαιῶν. ταύτητοι περιεργάζεται καὶ ἀναμαν- a 693 A.
θάνειν ἀξιοῖ. ἄθρει δὲ ὅπως δευτέραν προσεπάγει τὴν
πεῦσιν, καὶ μὴν καὶ μεταπλάττει πῶς εἰς τὸ ἀτρεκὲς τὸν
τῆς ἐρωτήσεως τρόπον. δύο μὲν γὰρ ἐλαιας ὠνόμαζεν ἐν
15 ἀρχῇ· λεπτότερον δὲ πῶς τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν τοῖς
ὀρωμένοις ἐνιείς, οὐκ ἔτι μὲν ἐλαιας, κλάδους δὲ μᾶλλον
ὠνόμαζεν ἐλαιῶν. ἐρομένῳ δὴ οὖν εὐτέχνως ἀποφαίνεται
λοιπὸν ὁ μακάριος ἄγγελος, καὶ φησιν Οὗτοι αἱ δύο υἱοὶ τῆς
πίετητος παρεστήκασιν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. υἱὸς δὲ
20 πίετητος, τοὺς δύο πᾶντως ἔφη λαοὺς, τὸν τε Ἰσραὴλ
καὶ τὸν ἐξ ἐθνῶν, οἷον εἰς πίετητα τὴν πνευματικὴν παρ-
ενηνεγμένους. ταύτητοι καὶ ἐν τοῖς μύζωτῃσι τῶν λύχνων
τεθεῖσθαι φησιν αὐτοὺς ὡς εὐφραينوμένους τε καὶ ἐνσπαταλῶν- b
τας ἐλαίῳ τῷ παρὰ Χριστοῦ, καὶ τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι
25 πλουσίως πιανομένους. ἡλεήμεθα γὰρ, ὡς δικαιούμενοι δω-
“ρεὰν” διὰ τῆς πίστεως, καὶ κοινωνοὶ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως

Rom. iii.
24.
2 S. Pct.
i. 4.

2. εἶπα] εἶπον B. (Co.)

infra.] τῷ ex B.C.F. (Alex.)

7. δεῖ + καὶ Edd. invitis C.D.

9. οἱ assumptum ex C. προφήτου C. ἀγγέλου Edd.

assumptum ex C.

ἀρχαῖς Edd.

18-23. Accesserunt haec οἱ τοῖς—γῆς ex C.D.

φησιν ex C.D.b.

habet b. τὸν τε] + ἐξ b.

(sic) b.

23. αὐτοὺς] + τοὺς δύο εἶναι υἱοὺς τῆς πίετητος Edd. invitis C.D.b.

25. ἡλεήμεθα] Sic edidi. ἐλεήμεθα C. ἡλεήθημεν Edd.

3. Assumptum οἱ ex C. (36. al.) [sed cf.

4. τῆς om. C.

5. παρίεσι C.

8, 9. Ab ἂν ad ἂν transilī D.

10. εἰς alt.

15. ἀρχῇ C.

10. εἰς alt.

15. ἀρχῇ C.

10. εἰς alt.

15. ἀρχῇ C.

10. εἰς alt.

15. ἀρχῇ C.

10. εἰς alt.

15. ἀρχῇ C.

ἀναδεδειγμένοι, διὰ τοῦ μεταλαχεῖν Ἀγίου Πνεύματος. οὐκ-
οὖν ἐν ἐλαίῳ τε καὶ λύχνοις ἢ τῶν δύο λαῶν ἰδρυσίς τε καὶ
παράστασις. ἐν φωτὶ γὰρ ἡμῶν ἡ κλήσις, καὶ ὡς ἐν ἐλαίῳ
τῷ παρὰ Θεοῦ· εἶπερ ἐστὶν ἀτρεκὲς εἰπεῖν, ὡς ἡλεήμεθα μὲν
θανάτου καὶ ἁμαρτίας ἀπηλλαγμένοι καὶ δουλείας τῆς ἀρ- 5
c χαιοτέρας ἀπολύσαντες τὸν αὐχένα· πεφωτίσμεθα δὲ αὖ,
τὸν ἕνα καὶ φύσει Θεὸν ἐπιγινώσκοντες, καὶ τῆς πολυθέου
πλάνης τὸν σκότον ἐκβεβηκότες.

Ἀλλὰ τίς ἂν εἴη καὶ ὁ τῆς ἐπιτηρήσεως λόγος, τί δὲ ἄρα
τὸ πεπεικὸς τὸν μακάριον Προφήτην, μὴ δὴ χρῆναι λέγειν 10
αὐτὰς ἐλαίας μὲν ἔτι, κλάδους δὲ μᾶλλον ἐλαιῶν, φέρε δὴ
φέρει περιαθρήσωμεν. καλλιέλαιος μὲν τοίνυν ἡ τῶν Ἰου-
δαίων κεχρημάτικε Συναγωγὴ, ἀγριέλαιος γεμὴν τῶν ἐθνῶν
d ἡ πληθὺς. οὕτω γὰρ αὐτῶν διαμέμνηται καὶ ὁ μακάριος
Παῦλος, λέγων πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντας “Εἰ 15
“ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ
“ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι
“ οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.” οὐκοῦν
καλλιέλαιος μὲν ἡ Συναγωγὴ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως· ἀγρι-
έλαιος δὲ ἡ τῶν ἐθνῶν ἀγέλη. οἱ μὲν γὰρ, τὴν διὰ νόμου 20
παίδευσιν ἔχοντες, οὐκ ἄκαρποι διετέλουν· οἱ δὲ ἦσαν σφηκῶν
c ἀγρίων ἐνδιαιτήματα, πλήρη δαιμονίων ἔχοντες τὸν νοῦν καὶ
ἄκαρποι παντελῶς. πλὴν οὔτε πᾶσα τῶν Ἰουδαίων ἡ Συν-
αγωγὴ τὴν εἰς Χριστὸν παρεδέξατο πίστιν, οὔτε μὴν ὅλη
τῶν ἐθνῶν ἡ πληθὺς. ἐξεσπασμένοι δὲ ὥσπερ ἀφ’ ἐκάστης 25
ἡλέηνται πολλοὶ, καὶ κέκληνται διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν
διὰ τοῦ Πνεύματος φωτισμόν. κλάδαι δὴ οὖν ἐλαιῶν οἱ
ἀπεσπασμένοι νοοῦντ’ ἂν εἰκότως, οἱ καὶ ἡλέηνται διὰ τῆς

Rom. xi.
24.

1. μετασχεῖν Edd. inv. B.C.

5. ἀρχαιοτέρας C. ἀρχαιοτάτης Edd.

10. μὴ δὴ Edd. μὴδὲ C.

17. οὗτοι] αὐτοὶ C.

24. Χριστὸν C. Υἱὸν Edd.

om. C. habet D.

6. αὖ assumptum ex C.

9. τῆς ἐπιτηρήσεως C.D. τῶν ἐλαιῶν Edd.

12. τοίνυν] + ἡ τοίνυν Aub.

23. τῶν Ἰουδαίων ἢ hoc ordine C.

25. ἀφ’ C.D. Pont. ἐφ’ Aub.

27. οἱ om. C. habent D.b.

28. νοοῖτ’ C.

26. τῆς

χάριτος, καὶ ὥς ἐν φωτὶ γεγονάσι τοῦ λαμπαδίου, τουτέστι
 Χριστοῦ, καὶ τῶν ἐπτα συναλαμπόντων λύχνων, τουτέστι
 τῆς τῶν ἀγίων πληθύος. ἄθρει δὲ ὅπως ὁ θεσπέσιος ἄγγελος a 694 A
 εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν τοῦ Ἑμμανουὴλ παραδέχεται τὸ
 5 λαμπαδίου. τεθειμένων γὰρ τῶν κλάδων ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ
 καὶ ἐξ εὐωνύμων· οὓς καὶ υἱοὺς τῆς πίστεως ὠνόμασε δύο·
 παριστάναι φησὶν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς, τῆς
 παραστάσεως ἐν τούτοις κατασημαινούσης εὖ μάλα τὴν
 οἰκειότητα τὴν πνευματικὴν, καὶ τὸ ἔτοιμον τῆς γνώμης εἰς
 10 γε τὸ δεῖν ὑποκεῖσθαι τε καὶ ὑπηρετεῖν αὐτῷ. ὧδε γὰρ ἂν
 νοοῖτο Χριστὸς παραστήσας ἑαυτῷ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐκ
 δύο λαῶν συναγηγερμένην. κατὰ τοῦτον οἶμαι τὸν τρόπον b
 τῷ τῆς παράστασεως ὀνόματι καὶ ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς
 κατεκαλλύνετο, Θεοῦ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος “Σὺ δὲ αὐτοῦ
 15 “στῇθι μετ’ ἐμοῦ.” οὐ γὰρ ἀπόβλητος ἢ διὰ νόμου παί-
 δευσις παρά γε τῷ πάντα εἰδότηι Θεῷ. διὰ ποίαν αἰτίαν;
 παιδαγωγεῖ γὰρ ἐπὶ Χριστὸν, καὶ ὥς ἐν τύποις καὶ σκιαῖς
 αὐτὴν ἡμῖν ὠδίνει τὴν ἀλήθειαν. καὶ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς
 πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Υἱὸς πρὸς τοὺς ἀπιθοῦντας Ἰου-
 20 δαίους “Εἰ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ c
 “γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.”

Eph. v.
27.Deut. v.
31.S. Joan.
v. 46.

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ Κεφ. ε'.
 δρέπανον πετόμενον. καὶ εἶπε πρὸς μέ Τί σὺ βλέπεις; καὶ 2
 εἶπα Ἐγὼ ὁρῶ δρέπανον πετόμενον μῆκος πήχεων εἴκοσι καὶ
 25 πλάτος πήχεων δέκα. καὶ εἶπε πρὸς μέ Αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκ- 3
 πορευομένη ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς· διότι πᾶς ὁ κλέπτης d
 ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καὶ πᾶς ὁ ἐπιόρκος ἐκ

7. παριστάναι C. παρεστάναι Edd.

8. τούτοις B.C. Pont. τύποις Aub.

17. ἐπὶ C. εἰς Edd.

18. πρὸς assumptum ex C.D.

19. Υἱὸς C.

Θεὸς D. Χριστὸς Edd. ἀπιθοῦντας C. ἀπιστοῦντας D. Edd.

20. ἐπι-

στεύετε M. ἐπιστεύετε C. invito D.

22. εἶδον B. (s 22. al.)

23. πετόμενον semper C.

24. Ἐγὼ ὁρῶ] Sic interp. B.C. Migne.

[cf. ὁρῶ ἐγὼ Alex.] ἐγὼ, ὁρῶ Edd. μῆκος C.F. (Alex.) μήκος Edd. (Vat. s)

25. πλάτος B.C.F. (Alex.) πλάτους Edd. (Vat. s)

26. προσώπου C.

(Alex.) πρόσωπον Edd. (Vat. s)

- 4 τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται. καὶ ἐξοίσω αὐτὸ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ συντελέσει αὐτὸν καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ.

5

e

Τό ἐπέστρεψα πάλιν ἐν τούτοις, οὐκ ἂν οἶμαί τις ἐκλάβοι τοπικῶς ἀλλ' ὥς ἐν ἀμείψει μᾶλλον τῇ καθ' ἑτέραν ὄρασιν. ἐκκοπτομένης γὰρ ὥσπερ τῆς πρώτης, καὶ μεταφοιτώσης τῆς ὀψεως ἐπὶ θεωρίαν ἑτέραν, τῷ τῆς ἐπιστροφῆς ὀνόματι τὸ συμβὰν ὑποφαίνει. αἶρει τοίνυν εἰς ὕψος τῆς διανοίας τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἴτα δρέπανον ὀρά, πτηνοῦ δίκην, ὕψου τε ἡρμένον
695 A. α καὶ οἶον εἰς πᾶσαν διάττον τὴν γῆν. ἦν δὲ δὴ λίαν εὐρύ τε καὶ εὐμηκες. εἰκοσάπηχυν μὲν γὰρ τὸ μῆκος αὐτῷ, ἐν ἡμίσει δὲ τούτου τὸ πλάτος. ἐρομένῳ δὲ, τί ἂν εἴη πάλιν, καὶ μὴ εἰδέναι φάσκοντι, αὕτη φησὶν ἡ ἀρὰ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ προ-
15 σώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ ταῖς αὐτοῖς πρεπούσαις ἐνιέισα ποιναῖς τὸν ἐπίσκοπον καὶ σὺν αὐτῷ τε τὸν κλέπτην. καὶ ὅσον μὲν ἦκεν εἰς ἐμφανεστέραν δήλωσιν τὴν ἐπὶ γε τῶν δεδει-
1, γμένων, δυσχερὲς οὐδέν. ἀρὰ γὰρ θεία πάντη τε καὶ πάν-
τως κατανεμηθήσεται τοὺς κλέπτας καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοὺς
ψευδορκεῖν εἰωθότας, καὶ μονονουχὶ δρεπάνῳ τοὺς ὑβριστάς ἀποκείρουσα, χόρτον ἀποφαίνει δομάτων καὶ πυρὶ δίδωσι τροφήν, καὶ εἰς οἶκον ἀνδρὸς εἰσελάσει τοιούτου, συντελέσει
τε πάλιν αὐτὸν, καὶ καταδομήσει γεννικῶς.

Ps.
cxxxviii.
6.

3. κατὰ τοῦ ὀνόματός μου F.

6. ἐκλάβοι τοπικῶς C. ἐκλάβοιτο ἐπὶ
ou manu diversa

τόπον Edd.

7. μᾶλλον C. πάλιν Edd.

13. αὐτὸ C.

ἡμίσει] ei manu diversa C.

14. τούτου om. C. ἐρομένῳ δὲ C. ἐρομένου

δὲ τοῦ ἀγγέλου Edd.

15. φάσκοντι C. φάσκοντος Edd. Statim τοῦ

προφήτου add. Edd. invitis B.C.

προσώπου C. πρῶτον Edd.

16. αὐ-

τοῖς C. αὕτῃ Edd.

17. τε assumptum ex C.

18. ἦκει Edd.

τῶν δεδειγμένων C. τῷ δεδειγμένῳ Edd.

19. πάντη τε καὶ

om. C.

20. πρὸς τούτοις ἔτι C. προσέτι τούτοις B. προσέτι σὺν τούτοις Edd.

22. ἀποφαίνει C. ἀποφανεί Edd. δομάτων B. (Alex.) δωμάτων C. Edd. δι-

δωσι C.D. δίδωσι Edd. δι. . . . mg. lacero B.

23. εἰσελάσει C.D.

εἰσελῶσα Edd. τοιούτου B.D. [τοιου D.] C. per litt. ult. castig. manu diversa.

,τοιούτου Edd.

24. πάντως pro τε πάλιν C. γεννικῶς B.C.

Χρῆναι δὲ οἶμαι φιλομαθῶς πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας,
 ἐφ' αἷς ἡ παροῦσα καὶ ἐν χερσὶν ἡμῖν ὄρασις, ὡς ἀναγκαία
 ταῖς ἄλλαις συνεισκευόμιστα· ἀνθ' οὗτου γὰρ δὴ, φαίη τις
 ἂν τῶν ἐπικειστέρων, πλείστων τε ὕσων πλημμελημάτων
 5 ὄντων κατὰ τὸν βίον, καὶ μὴν καὶ ἐν διαφόροις ὄντων αἰτια-
 μάτων τὸ τηνικάδε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, κατὰ μόνων κλεπτῶν τε
 καὶ ψευδωμοτῶν τὴν διὰ τοῦ δρεπάνου ποινην ἐπηρτησθαί
 φησιν, ἥγουν ἐκπορεύεσθαι τὴν ἀρὰν, ἀποκείρουσαν τοὺς ἀλι-
 σκομένους καὶ συντελοῦσαν εἰς ἅπαν· πρὸς δὲ τὰ τοιαῦτά
 10 φαμεν, ὅτι τὰ ἐκάστῳ χρήσιμα καιρῷ διὰ τῶν ἀγίων προ-
 φητῶν προσελάλει Θεὸς, αἰεὶ πως ὠφελῶν τὰ ἐνεστηκότα.
 ἦν οὖν ἀναγκαῖον τοῖς τὸ τηνικάδε μάλιστα ταυτηνὶ σαφῇ
 γενέσθαι τὴν ὄρασιν· ἐποίησμεν δὲ τὰς αἰτίας, ἐπικαιροτάτην
 οὖσαν ἐπιδεικνύοντες. ἐπεὶ γὰρ τὴν τῶν Χαλδαίων ἀφέν- d
 15 τες μόλις οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὸν τῆς δουλείας ἀποδυσάμενοι
 ζυγόν, ὑπενόστησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἦσαν ἐν τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις· δέον ἀποσχέσθαι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πλημμε-
 λημάτων, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἐπανορθοῦν τε
 τὰ φθάσαντα, καὶ κατευφραίνειν τὸν Λυτρωτὴν, τὰ αὐτῷ
 20 δοκοῦντα πληροῦν ἡρημένους, οὐδὲν ἥττον ἦσαν ὅποιοι καὶ
 τότε, παραλύντες ἀφυλάκτως τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν. ἀπο-
 φάσκοντος γὰρ τοῦ Μωυσέως τὸ δεῖν αὐτοὺς ἄλλοφύλοις e
 ἐπιμίγνυσθαι γυναιξίν, αὐτοὶ τῶν τεθεσπισμένων ὀλίγα
 πεφροντικότες, ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν συνεπλέκοντο θυγα-
 25 τράσι, καὶ τέκνων ἦσαν ἄλλοτρίων πατέρες, καὶ ἀνοσίου
 σπέρματος πλήρη πάλιν ἀπέφανον τὴν ἀγίαν πόλιν. ἦσαν
 δέ τινες καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιφανεστέρων τοῖς τοιούτοις

Deut.
vii. 3.

2. ὄρασις] πράξις C.

omisit Aub.

ἐξηρτῆσθαι C.

ὠφελῶν C. τὰ ἐνεστηκότα C.D.b. τοὺς ἀκούοντας Edd.

(= ταυτηνὶ) C. ταῖτην Edd.

δεικνύοντες Edd.

ἀπολ. (ζυγῶν) D.

17. ἀποσχέσθαι B.C. ἀπέχεσθαι Edd.

26. ἀπέφανον C. ἀποφαίνοντες Edd.

3. γὰρ δὴ C. δὲ Edd.

7. ψευδωμοτῶν correxi ex B. ψευδομοτῶν C. Edd.

11. προσελάλει b. προ. ἐλάλει (σ. eraso) C. ἐλάλει D. Edd.

12. ταυτηνὶ

14. ἐπιδεικνύοντες C.D. δεικνύοντες B.

15. ἀποδυσάμενοι C. ἀπολυσ. D. Edd. τῶν τ. δ.

16. ἐπενόστησαν Edd. ἀπενόστησαν Migne.

21. τότε] ποτε Edd.

26. ἀπέφανον C. ἀποφαίνοντες Edd.

ἐνισχημένοι πταίσμασιν, οὗ δὲ γεγονότος κατεθρήνηι μὲν ὁ
 Ἑσδρας, καὶ δὴ καὶ τὸν θεῖον οἶκον καταλαβὼν, τὰς ὑπὲρ
 696 A. a γε τῶν ἡσεβηκότων ἐποίεῖτο λιτάς. εἶτα τί γενέσθαι συμ-
 βέβηκεν, ἐξ αὐτῶν εισόμεθα τῶν παρ' αὐτοῦ γεγραμμένων.
 3 Esdr. viii. 88-92. ἔχει δὲ οὕτω “Καὶ ὅτε προσευχόμενος Ἑσδρας ἀνθωμολο- 5
 “ γεῖτο, κλαίων καὶ χαμαιπετῆς ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ, ἐπι-
 “ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ Ἱεροσολύμων ὄχλος πολὺς
 “ σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ νεανίαι· κλαυθμὸς γὰρ
 “ ἦν μέγας ἐν τῷ πλήθει. καὶ φωνήσας Ἰεχονίας Ἱεήλου
 “ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἶπεν Ἑσδρα, ἡμεῖς ἡμάρτομεν εἰς τὸν 10
 “ Κύριον καὶ Θεὸν, καὶ συνφκίσαμεν γυναῖκας ἀλλογενεῖς
 b “ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ νῦν ἐστὶν ἐπάνω πᾶς Ἰσραὴλ.
 “ ἐν τούτῳ γινέσθω ἡμῖν ὀρκωμοσία πρὸς τὸν Κύριον, ἐκ-
 “ βαλεῖν πάσας τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἀλλογενῶν
 “ σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ὡς ἐκρίθη σοι, καὶ ὅσοι πειθα- 15
 “ χοῦσι τῷ νόμῳ Κυρίου. ἀναστὰς ἐπιτέλει πρὸς σὲ γὰρ
 “ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ ἰσχὺν ποιεῖν. καὶ ἀναστὰς
 “ Ἑσδρας ὥρκισε τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν
 “ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα, καὶ ὥμοσαν.”
 ὁμωμοκόσι δὴ οὖν τὰ τῷ νόμῳ δοκοῦντα πληροῦν, ἦν πως 20
 c ἀναγκαῖον ἐπαρτίσαι τὴν ἀρὰν, τὴν τοῖς ψευδορκεῖν εἰωθόσιν
 ἀπηνῶς ἐπιθρώσκουσιν, ἵνα καὶ γένοιτο φύλακες τῶν ὁμω-
 μωμένων.

Ἐπειδὴ δὲ οἰκοδομουμένου τοῦ θείου ναοῦ πολλὰ χρημά-
 των ἄθροισις ἦν, τοῦτο μὲν Δαρείου νέμουτος, τοῦτο δὲ τοῦ 25
 λαοῦ προσκεκομικότος, εἶτά τινες ἦν εἰκὸς τῶν τὰ τοιάδε

4. εισόμεθα C. παρ' αὐτοῦ C. αὐτῷ Edd.

ἐπεσυνήχθησαν C.

7. ὄχλος πολὺς C. (A.V. &c.)

6. καὶ assumptum ex C.

10. τὸν Κύριον καὶ C. Κύριον τὸν Edd. [τὸν Κύριον Alex.]

11. συν-

ωκήσαμεν C. Statim εαυτοῖς add. Edd. invito C. (A.V. &c.)

12. νῦν ἐστὶν

ἐπάνω C. (A.V. &c.) σύνεστιν αὐταῖς Edd.

13. γινέσθω C. γενέσθω

Edd. (19, 108, 121.)

16. Κυρίου accessit ex C. (A.V. &c.)

κυρίου B. ἀναστὰς C. (A.V.) ἀνάστα Edd. (XI.)

19. τοῦ assumptum

ex C. 20. τὰ deest in Edd. inv. B.C.b.

21. ἐπαρτίσαι C.

ἐπαρτήσαι Edd. ἦν pro τὴν alt. C.

22. γένοιτο B.C. Migne. γέγονται b.

γένοιτο Edd. 26. τοιαῦτα b.

διοικεῖν ἐπιτεταγμένων ἀπονοσφίσασθαι τι τῶν εἰς δόξαν
 Θεοῦ προσκεκομισμένων ταύτητοι καὶ κατὰ κλεπτῶν ἵεναι
 τὴν ἀρὰν εὖ μάλα φησὶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ λημματίων αἰσχροῶν
 γεγονότες ἀμείνους, μὴ τῶν ἱερῶν ἅπτωνται χρημάτων, εἰς
 5 ἰδίας αὐτὰ δαπανῶντες χρεῖας. αὕτη μὲν οὖν ἡ τῆς ὀράσεως ἡ
 πρόφασις. χρῆναι δέ φημι δεδιέναι τὴν ἀρὰν καὶ τὴν τοῦ
 δρεπάνου τομὴν τούς τε κλέπτειν ἢ ψευδορκεῖν εἰωθότας,
 ἐννοοῦντας ὅτι πάντα τε καὶ πάντως εἰς πέρας οἶσει Θεὸς τὰ
 διωρισμένα, καὶ οὔτε κλεπτῶν οὔτε μὴν τῶν ἐτέρων φείσεται.
 10 ποιεῖται γάρ πως αἰὲ κατεστυγημένους, τοὺς τῆς θείας αὐτοῦ
 καταφρονοῦντας δόξης, καὶ τοὺς ἀπλήστῳ γνώμῃ τῶν οὐδὲν
 αὐτοῖς προσηγόντων ἐφιεμένους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρὸς μέ 5
 Ἀνάβλεπον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἶδε τὸ ἐκπορευόμενον
 15 τοῦτο. καὶ εἶπα Τί ἐστὶ; καὶ εἶπε Τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκ- 6
 πορευόμενον. καὶ εἶπεν Αὕτη ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ
 γῇ. καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβου ἐξαίρόμενον· καὶ ἰδοὺ γυνὴ 7
 μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου. καὶ εἶπεν Αὕτη ἐστὶν ἡ 8
 ἀνομία· καὶ ἔρριπεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου, καὶ ἔρριψε
 20 τὸν λίθον τοῦ μολίβου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς.

Φθάσας ἔφην τῆς εἰς τὸν Προφήτην σαφηνείας ἀρχό- a 697 A.
 μένος, ὅτι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, ἅπερ ἐν τῷ
 Supra
 653 a.
 καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας τεθέεται, ταῦτα τοῖς λελυτρωμένοις
 ἀφηγεῖται χρησίμως. ἐπειδὴ γὰρ καὶ αὐτοὺς ἐθεάσατο
 25 καταρράθυμους ἄγαν τοῦ χρῆναι πληροῦν τὰ νενομισ-

1. ἀπονοσφίσασθαι C. ἀπονοσφίζεσθαι Edd. τι C.D.b. τινα Edd. 3. εὖ
 deest in Edd. λημματίων C. λημμάτων Edd. 4. ἅπτωνται C. ἅπτοντο Edd.
 6. χρῆναι δέ φημι C. χρῆ δέ Edd. 8. ἐννοοῦντας accessit ex C.
 9. ἐταίρων C. 10. κατεστυγημένους C. κατεστυγμ. Edd. 14. σου
 om. B. ἴδε] + τί F. (22. al.) 17. μολίβου C.F. (Alex.) μολίβδου Edd.
 19. ἐν μέσῳ B.C. (8 Alex. XII.) εἰς μέσον Edd. (Vat.) 20. τοῦ]
 τὸν C. (23.) μολίβδου Edd. 22. τῷ om. C. 23. τεθέεται C.
 τέθειται Edd. 24. καὶ assumptum ex C. ἐθεάσατο C. ἐθεάτο Edd.

μένα, καὶ ἀποκλίνοντας μὲν ἀκαθέκτως εἰς γε τό σφισιν αὐτοῖς ἡδύ τε καὶ φίλον, ὀλίγα δὲ παντελῶς τῶν διὰ Μωυσέως πεφροντικότηας νόμων· συνεπλέκοντο γὰρ καὶ ἂ ἄλλοφύλοις γυναιξί, καὶ ἥδη τινὲς ὀλοτρόπως ἔξω βαίνοντες τοῦ εἰκότος, ἐτελέσθησαν εἰδώλοις, καὶ τινα πρὸς τούτοις 5 ἔδρων ἃ μὴδὲ θέμις εἰπεῖν· ἀναγκαίαν ὁ Προφήτης τῶν ὁραμάτων ποιεῖται τὴν ἀφήγησιν, ἵν' εἰδῇεν οἱ λελυτρωμένοι μόλις, ὁπόσαις ἀνθρώπων καὶ ἁγίων ἀγγέλων λιταῖς τὸ χρῆμα κερδάναντες αὐτοὶ, κατὰ σφῶν παραθήγουσι πάλιν τὸν τῶν ὅλων Θεόν, ταῖς τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἐμπλεκόμενοι λαβαῖς.

Ἐφη τοίνυν ὅτι ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί. ἐξῆλθε δὲ ὅποι; ποῦ γὰρ ἦν ὅλως; οὐκοῦν ἐκ τῆς τοῦ δρεπάνου δείξεως ἐπὶ τὴν προκειμένην ὄρασιν, τὴν ἐπὶ γε φημὶ τῷ μέτρῳ, τὸ τῆς ἐξόδου γέγονε χρῆμα. αἶρει γεμὴν ὁ Προ- 15 φήτης εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἷς ἂν διάττειν ὑψοῦ μεμελετηκόσι, πρέπει ἂν εἰκότως τὸ καὶ θεία δυνάσθαι καταθρεῖν μυστήρια. ἤρετο δὲ οὖν τί ἄρα ἐστὶ τὸ δεικνύμενον. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν, ταῦτό φησι τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ τί δὴ τὸ μέτρον, 20 ἀναλογίζεσθαι χρή. καὶ δὴ καὶ φαμεν, ὅτι φύσει χρηστός δ καὶ φιλάνθρωπος ὢν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης· πλημμελοῦσι γὰρ ἀνεξικακεῖ, καὶ παρανομούντων ἀνέχεται, περιμένων τὴν ἐκάστου μεταγνωσιν· εἰ δὲ δὴ τις ἴοι καὶ μέχρι πολλοῦ πρὸς τὸ πλημμελὲς, καὶ εἰς πέρας ἤκοι λοιπὸν τῆς αὐτῷ 25 νεμηθείσης ἀνεξικακίας, τὸ τηνικάδε λοιπὸν ποιναῖς ὑποκείσεται, καὶ λόγος αὐτῷ τῆς οὕτω μακρᾶς ῥαθυμίας οὐδεὶς, οὐδ' ἂν ἐξέλαιτό τις τοῦ χρῆναι λαβεῖν ἰσομέτρους αὐτῶν,

1. ἀποκλίνοντας C. ἀποκλίναντας Edd. 5. εἰκότως C. 7. ὁραμάτων C. δραμάτων Edd. 8. ὁπόσαις C. ὁποίαις Edd. 9. κερδάναντες B.D. [C. ant et parte v praec. manu recenti cast.] κερδαίνοντες Edd. 16. ἂν assumptum ex D. νῶ γὰρ—μεμελετηκότι pro οἷς—μεμελητηκόσι C. 17. πρέπει Edd. ante Migne. invitis B.C.D. θεία δυνάσθαι κ. C. θεία δυνάμει κ. Edd. 18. μυστήριον iid. invitis B.C. δὴ οὖν τί] + δὴ (sic) C. ἐστὶ om. C. 19. ἐστὶ pro φησι C. 22. ὢν assumptum ex C. ante καὶ φ. transp. b. 23. γὰρ om. C. b. habet D. 28. τις deest in Edd.

ὧν ἂν φαίνοιτο δεδρακὼς τὰς δίκας. καὶ γοῦν ἔφη που Χριστὸς πρὸς τοὺς τῶν Ἰουδαίων δῆμους ἀχαλίνους ἀπο-
νοαίς πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων διάττοντας “Καὶ ὑμεῖς
“ἀναπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.” οὐκοῦν
5 μέτρον ἦν τὸ ὁρώμενον, τῆς τῶν λαῶν πλημμελείας ἐφ’
ἑαυτῷ δεικνύον τὴν ἀναπλήρωσιν. ἐνίδρυτο δὲ τῷ μέτρῳ
γυνή, τῆς ἀνομίας πληροῦσα τὸν τύπον, καὶ οἶον ἀναπι-
πλάσσα δι’ ἑαυτῆς τὸ κεχωρηκὸς, τάχι που καὶ ὑπερχειομένη,
καὶ τῷ περιττῷ διεκκύπτουσα. ἀλλ’ ἰδοὺ φησι τάλαντον
10 μολίβου ἔξαιρόμενον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα αὐτῆς. a 698 Δ.
γράφει δὲ ἡμῖν εἰκότως πως τὴν ἀνομίαν ἢ ὄρασις εἰς τὸ
τοῦ γυναιίου σχῆμα. τύπος μὲν γὰρ ἡδονῆς ἢ γυνῆ, καὶ μὲν
τοι καὶ ἀσθενείας· ἀνομία δὲ πᾶσα δρῶτο ἂν οὐχ ἑτέρως,
πλὴν ὅτι διὰ τινος ἡδονῆς δελεαζούσης ἐπὶ τὸ φαῦλον, συμ-
15 βαινούσης πρὸς τοῦτ’ καὶ τῆς εἰς νοῦν ἀσθενείας. εἰ μὲν
γὰρ εἴη βεβηκὼς ἐφ’ ἑαυτῷ καὶ ἀνδρείος ὁ νοῦς, οὐκ ἂν
ἔλοιτο παθεῖν τὴν εἰς τὰ φαῦλα ῥοπήν· εἰ δὲ δὴ μαλα-
κισθεῖ τε καὶ γοητευθεῖ πρὸς ἡδονήν, πείσεται τὸ λυποῦν. b
γράφεται δὲ οὖν, καὶ μάλα ὀρθῶς, εἰς ἀνομίαν ἢ γυνή. μο-
20 λιβου δὲ τάλαντον τὸ ἔξαιρόμενον, καὶ μὴν καὶ ἐμφράττον τὸ
στόμα αὐτῆς, νοηθεῖν ἂν οὐχ ἕτερον οἶμαί τι παρὰ τὸν
Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, ὃς ὑψώθη διὰ τοῦ τιμίον
σταυροῦ, καὶ “τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνῆνεγκεν ἐν τῷ σώματι
“αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,” τεθριάμβευκέ τε τὸ καθ’ ἡμῶν
25 χειρόγραφον· ἵνα, καθά φησιν ὁ θεσπέσιος μελωδός “Πᾶσα
“ἀνομία ἐμφράξῃ τὸ στόμα αὐτῆς.” μολίβῳ δὲ καὶ αὐτὸς
παρεικάζεται· παραλαμβάνεται δὲ, ὡς ἔφην, ὁ μολίβος παρὰ c
τῶν ἀργυροχοεῖν εἰωθότων, εἰς ἀποκάθαρσιν τῶν χωνευο-

S. Matth.
xxiii. 32.1 S. Pet.
ii. 24.
Col. ii.
14.
Ps. cvi.
42.

3. ὁτιοῦν assumptum ex C.

6. δεικνύων C.

διακ. Edd.

11. Haec εἰκότως πως accesserunt ex C. εἰς τὸ τοῦ γ.

σχῆμα D. Edd. τὸ (sic) τοῦ γυναιίου σχήματι C.

assumptum ex C.

Edd. πρὸς τοῦτο C.

ut vid. cast. τὸ φαῦλον Edd.

7. τύπον C.b. τόπον Edd.

11. Haec εἰκότως πως accesserunt ex C. εἰς τὸ τοῦ γ.

σχῆμα D. Edd. τὸ (sic) τοῦ γυναιίου σχήματι C.

14. συμβ.] σημαυομένης D.

17. τὰ φαῦλα C.D. τὰ in C. manu recenti ex τὴν

21, 22. τι et τὸν alt. assumpta ex C.

4. ἀναπληρώσατε C. ἀνεπλ. Edd.

9. διεκκύπτουσα B.C.

12. μὲν prius

15. πρὸς τοῦτ’ D.b.

17. τὰ φαῦλα C.D. τὰ in C. manu recenti ex τὴν

21, 22. τι et τὸν alt. assumpta ex C.

μένων· τοιαύτη δέ πως καὶ ἡ Χριστοῦ δύναμις ἐν ἡμῖν. εἰ γὰρ εἰς νοῦν γένοιτο καὶ καρδίαν, πάντα δὴ πάντως ἐκτῆκει ῥύπον. δοκεῖ δέ τισιν ἐρρίφθαι τὸν μόλιβον εἰς τὸ τῆς ἀνομίας στόμα, οἷον ἐμφράττοντος αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ πέρα μέτρου καταβοᾶν τῶν ἡμαρτηκότων οὐκ ἐφίεντος ἔτι ταύτῃ 5 γὰρ δὴ τοι καὶ μέτρῳ περισχοινίζεται, συναναμετροῦντος
 d οἰμαί που τοῦ πάντα οἰκτείροντος Θεοῦ τοῖς τῶν πταισμάτων ἐγκλήμασι τὰς ἐφ' ἐκάστῳ δίκας.

9 Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἶδον, καὶ ἶδου δύο γυναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, καὶ αὗται 10 εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέλαβον τὸ μέτρον
 10 ἀνὰ μέσον τῆς γῆς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί· Ποῦ αὗται ἀποφέρουσι τὸ
 11 μέτρον; καὶ εἶπε πρὸς μέ· Οἰκοδομησάαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ
 e Βαβυλῶνος καὶ ἐτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν 15 ἐτοιμασίαν αὐτοῦ.

Τί ἂν βούλοιο δηλοῦν τῶν γυναικῶν ἡ ξυνωρίς, ἡ τίνος ἂν εἶεν εἰς τύπον, ἀναγκαῖον οἰμαί που καὶ πρό γε τῶν ἄλλων εἰπεῖν. ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ προφῆτῃ Ἰεζεκίῃλ
 “Υἱὲ ἀνθρώπου, δύο γυναῖκες ἦσαν, θυγατέρες μητρὸς 20
 “μῆς, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν
 “ἐπόρνευσαν, ἐκεῖ ἔπεσον οἱ μασθοὶ αὐτῶν.” προσετίθει δὲ
 899 A. a τούτοις, καθιστὰς ἐναργές τὸ διηγγελμένον “Καὶ τὰ ὀνόματα
 11. 4. “αὐτῶν, Σαμάρεια ἡ ὅλα, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἡ ὀλίβα.” μῖα

Ezek.
 xxiii. 2,
 3.

899 A. a
 11. 4.

1. καὶ ἡ Χριστοῦ C. τοῦ Χρ. ἡ Edd.
 4. αὐτὴν C.D. αὐτὸ Edd.
 5. ἡμαρτημένων D.
 6. πάντας Edd.
 7. πάντα C.
 8. εἶδον B.D. (26. al.)
 9. Haec ὡς πτέρυγας accesserunt ex C.F. (Alex. s) desunt in D.
 10. Haec τῶν ὅλων accesserunt ex C.
 11. ἐπέσαν C.
 12. ἐν prius] + τῇ Edd. invito C.
 13. μασθοὶ C. μαστοὶ Edd. προσετίθη C.
 14. σαφέστερον κ. Edd.
 15. ἡ ὅλα—ἡ ὀλίβα] Sic edidi ex C. [ἡ ὅλα—ἡ ὀλίβα C.] faventibus in Gilaph. 188 init. duobus codicibus. ἡ ὅλα—ἡ ὀλιβα B. ἡ ὅλα—ἡ ὀλιβα Edd. ante Migne, qui correxit ἡ ὅλα—ἡ ὀλιβα.

μὲν γὰρ ἦν ἐν ἀρχαῖς ἢ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγή· κατὰ δε
γε τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Ῥοβοὰμ βασιλείας, ἀπερῥάγησαν
τῶν ἄλλων αἱ δέκα φυλαὶ καὶ κατωκλήκασιν τὴν Σαμάρειαν,
ἐκεῖ πεπορνεύκασιν ἐπὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, ἃς
5 κατεσκεύασεν Ἱεροβοὰμ υἱὸς Ναβάτ. πλὴν οὐκ ἔξω τῆς
αἰτίας ἢ ἑτέρα γέγονε, τουτέστιν Ἱερουσαλήμ, ἐκπεπόρνευκε
γὰρ καὶ αὕτη κατὰ πολλοὺς τοὺς τρόπους· τοῦτο μὲν εἰδώλοις ὅ
προσκεκυνηκότων τινῶν καὶ θυνόντων τῇ Βαὰλ, τῇ Ἀστάρτῃ,
τοῖς βουνοῖς, τῷ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις ἑτέροις· τοῦτο
10 δὲ πρὸς πᾶσαν ἐτοιμῶς ἰόντων ἀκαθαρσίαν, καὶ παρ' οὐδὲν
τὰ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένα τιθέντων.

Τὰς δύο δὴ οὖν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ συναγωγὰς δυσὶ γυναιξὶν
ἀφομοιοῖ πάλιν ἢ ὄρασις, ἃς καὶ πτέρυγας ἔποπος ἐσχηκέναι
φησὶν, ἵνα τὴν ἐνουσαν αὐτοῖς ἀκάθαρτον γνώμην καὶ τὸ
15 πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων εὐπετεὲς εὖ μάλα καταση-
μήνειν. ὁ μὲν γὰρ ἔποψ στρουθίου ἐστὶν οὐκ ἄσχημον, φι-
λοβόρβορον δὲ καὶ κοπροβόρον, καὶ ταῖς σκωλήκων ἀγέλαις
ἀγρίως ἐπιμαϊνόμενον, καὶ τρυφὴν αἰεὶ ποιεῖσθαι κατειθι-
μένον τὴν ἐσχάτην ἀκαθαρσίαν. τοιοῦτος δὲ πῶς καὶ τοῖς
20 εἰδωλολατροῦσιν ἔπεστι νοῦς. οὐ γὰρ ἵεται πού κατευθὺν
τοῦ πρέποντος· ἀλλ' ἔξω φέρεται τοῦ εἰκότος, τὸν θεῖον οὐκ
οἶδε νόμον, ἔστι δὲ ἀπάσης ἀκαθαρσίας ἔμπλεως, καὶ πᾶν
εἶδος φαυλότητος ἡγεῖται τρυφῇ. ταύτητοι καὶ πτέρυγας
ἔποπος ἐνηρμόσθαι τοῖς γυναιξὶς ὁ τῆς ὁράσεως ἔφη λόγος, δ
25 τὴν ἴσην ἐκείνῳ γνώμην καὶ αὐταῖς ἐνεῖναι διδάσκων. ἀνα-
λαμβάνουσι δὲ τὸ μέτρον τῇ ἀνομίᾳ μεμεστωμένον.

1. γὰρ om. C. ἐν om. Aub.

ἀπορράγεισαι Edd.

4. ἐκεῖ B.C. καὶ Edd.

3. καὶ assumptum ex C. τὴν deest in Edd.

6. ἢ ἑτέρα γέγονε C. γέγονε B.D. (vacuo 10 fere litt.

sequente in B, quem secuti sunt Edd.) 7. αὕτη C. τοὺς assumptum ex C.

9. τῷ et καὶ prius assumpta ex C. τούτῳ (sic) C. 11. τεθεσπισμένα B.C.

τεθεσπισμένων Edd.

14. αὐταῖς b. 15. κατασημήνειν C. Edd.

κατασημαίνειν D. κατασημαίνουιν b.

19. τοιοῦτος B.b. τοιοῦτος C. Edd.

20. ἔπεστι C.b. ἔπεστι Edd. οὐ

γὰρ ἵεται πού C. οὐκ ἔρχεται D. Edd.

23. τρυφὴν B.C. τροφὴν Edd.

αὐτοῖς Edd.

2. γε om. C. ἀπερῥάγησαν C.

3. καὶ assumptum ex C. τὴν deest in Edd.

6. ἢ ἑτέρα γέγονε C. γέγονε B.D. (vacuo 10 fere litt.

7. αὕτη C. τοὺς assumptum ex C.

9. τῷ et καὶ prius assumpta ex C. τούτῳ (sic) C. 11. τεθεσπισμένα B.C.

τεθεσπισμένων Edd.

14. αὐταῖς b. 15. κατασημήνειν C. Edd.

κατασημαίνειν D. κατασημαίνουιν b.

19. τοιοῦτος B.b. τοιοῦτος C. Edd.

20. ἔπεστι C.b. ἔπεστι Edd. οὐ

γὰρ ἵεται πού C. οὐκ ἔρχεται D. Edd.

23. τρυφὴν B.C. τροφὴν Edd.

αὐτοῖς Edd.

Δεῖ γὰρ ἐκάστην ψυχὴν τῷ ἰδίῳ καταφορτίζεσθαι βάρει, τῷ τῆς ἀμαρτίας φημί. ἐπειδὴ δὲ ἴσα τε ἀμφοῖν καὶ ἀδελφὰ τὰ ἐγκλήματα, τῆς τε Σαμαρείας φημί καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ταύτητοι καὶ ἐν ἴσῳ τρόπῳ κατηχθισμένοι τῷ τε μέτρῳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ, πνεύματος ἐμπίπτοντος ἐν ταῖς πτέρυσιν αὐτῶν, 5 ὁξεῖ καὶ ἀπαραποδίστῳ φέρονται δρόμῳ πρὸς τὴν τῶν ἄλλοφύλων χώραν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν τῶν Βαβυλωνίων. τοῦ γὰρ ἀκαθάρτου πνεύματος συνωθούντος αὐτὰς εἰς τὸ πλημμελές, καὶ τῇ ἀνομίᾳ καταφορτίζοντος, ἀπεκομίσθησαν πρὸς αἰχμαλωσίαν, καὶ ὑπὸ πόδας πεπτώκασιν τῶν ἐχθρῶν. ἐπειδὴ δέ 10 φησιν ὁ μακάριος ἄγγελος, ὡς ἀποφέρουσι τὸ μέτρον οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ Βαβυλῶνος, ἀναγκαῖον ἡμᾶς ἐκείνο νοεῖν, ὡς ἔστι σημεῖον τοῦ μακρὸν παρ' ἐχθροῖς διατελέσαι χρόνον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, τὸ καὶ οἶκον οἰκοδομεῖσθαι τῇ ἀνομίᾳ, 700 A. α καὶ οἶον ἰδρυσίν τινα καὶ στάσιν αὐτῇ γίνεσθαι παρ' ἐχθροῖς. 15 ὃ δὴ καὶ τετέλεσται. μόλις γὰρ αὐτοῖς ἐβδομηκοστοῦ πληρωθέντος ἔτους, τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνεῖνται δεσμῶν.

Κεφ. 5'. Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ
 1) τέσσαρα ἄρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου δύο ὁρέων, καὶ τὰ
 2) ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ. ἐν τῷ ἄρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυρρῶι, 20
 3) καὶ ἐν τῷ ἄρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες, καὶ ἐν τῷ ἄρματι
 τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοὶ, καὶ ἐν τῷ ἄρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι
 4) ποικίλοι ψαροί. καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον
 5) τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί Τί ἐστὶ ταῦτα, Κύριε; καὶ ἀπεκρίθην ὁ
 ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί καὶ εἶπε Ταῦτά εἰσιν οἱ τέσσαρες 25
 c) ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ Κυρίῳ πάσης

4. κατηχθεσμένοι Edd. τε assumptum ex C.b. τρόπῳ pro μέτρῳ C. 5. ἐν
 assumptum ex C.b. 9. τὴν ἀνομίαν C. πρὸς C. εἰς Edd.
 17. αἰχμαλωσίας C.D. δουλείας Edd. ἀνεῖνται B.C. Pont. Migne. [ἀεῖνται Pont.]
 ἀνιένται D. ἀνέται Lub. 18. εἶδον B. (n 22. al.) 20. ἐν] καὶ
 ἐν B. (Compl.) 23. ψαροί] καὶ ψαροί F. Edd. (42. al.) 25. Ταῦτά
 εἰσιν B.C. (49, 108.) οὗτοί εἰσιν F. (Alex.) ταῦτά ἐστιν Edd. (Vat. n) 26. ἐκ-
 πορεύονται C. οἱ ἐκπ. F. Edd. (XII.)

τῆς γῆς. ἐν ᾗ ἦσαν οἱ ἵπποι οἱ μέλανες, ἔξεπορεύοντο εἰς γῆν 6
 βορρᾶ, καὶ οἱ λευκοὶ ἔξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν, καὶ οἱ
 ποικίλοι ἔξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου, καὶ οἱ ψαροὶ ἔξεπορεύοντο 7
 καὶ ἔβλεπον τοῦ πορεύεσθαι καὶ περιοδεῦσαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ
 5 εἶπε Πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ περιώ-
 δευσαν πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἀνεβόησε καὶ ἐλάλησε πρὸς μέ 8
 λέγων Ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βορρᾶ ἀνέπασαν τὸν αἰ-
 θυμόν μου ἐν γῇ βορρᾶ.

Προϋπέδειξεν ὅτι τοῖς σφῶν αὐτῶν ἐναλόντες βρόχοις,
 10 καὶ σειραῖς τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων κατεσφιγμένοι, κατὰ
 τὸ γεγραμμένον, εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπώχοντο, καὶ κατωκλήκασι
 παρ' ἐχθροῖς, τὸν ἀθήτη τῆς δουλείας ἀνατλάντες ζυγόν.
 ἀλλ' ἦν ἀναγκαῖον καὶ τῶν τῆς λυτρώσεως διαμεμνήσθαι ε
 καιρῶν, καὶ δὴ ποιεῖται τὴν δῆλωσιν, προσπεπλεγμένων
 15 ἐτέρων. ἐδιδάσκετο γὰρ ὁ Προφήτης συλλήβδην ἅπαντα
 τὰ τῷ ἔθνει συμβησόμενα κατὰ καιροὺς. τὰ τέσσαρα τοῖνυν
 ἄρματα, τὰ ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῶν χαλκῶν, φαμὲν εἶναι
 πάλιν τὰς τῶν ἄλλων βασιλειῶν ἐπισημοτέρας, τὰς ἐν τοῖς
 τέσσαρσι κλίμασιν, ἡγουν ἀνέμοις, τοῖς ὑπ' οὐρανὸν κατὰ
 20 καιροὺς ἀναδεδειγμένας. ὅρη δὲ οἶμαι λέγεσθαι χαλκᾶ τὰ
 δύο τῆς οἰκουμένης τμήματα. τέμνουσι γάρ τινες εἰς Εὐρώ- a 701 A.
 πην τε καὶ Ἀσίαν τὴν σύμπασαν γῆν. χαλκᾶ δὲ αὐτῆς
 τὰ μέρη, διὰ τοι τὸ ἐρηρεῖσθαι διὰ παντὸς καὶ ἀκλονήτως
 ἔχειν καὶ μηδεμιᾶς ἀνέχεσθαι βλάβης. ψάλλει γάρ που
 25 καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δημιουργόν

PROV. v.
22.

1. οἱ prius assumptum ex B.C. (Alex. XII.) εἰς C. ἐπὶ Edd. (A.V. &c.)

3. καὶ οἱ ψ. ἔξεπ. om. C. linea vacante.

4. ἔβλεπον B.D. ἐπέβλεπον C. Edd. καὶ περιοδ. C. (Alex. XII.) τοῦ π. Edd. (Vat.) πᾶσαν assumptum ex C. (130, 239, 311.)

5. πᾶσαν assumptum ex C. (62.) 6. πᾶσαν assumptum ex C. (86.) ἐβόησεν C.

7. ἐπὶ γῆς D. et ut opinor C. qui tempore forte eodem ad γῆν castigatum est (XII.) ut infra 703 a. καὶ post βορρᾶ add. Edd. (Vat. & prima manu) invitis B.C.D. (Alex. XII.) cf. infra 730 d.

8. ἐπὶ γῆν B. (22. al.) ἐπὶ γῆς D. 10. οἰκείων C. ιδίων Edd.

12. ἀληθῇ C. 14. προσπεπλ. C. προεμπ. Edd.

18. τὰς alt. om. C. habent D.b. 20. λέγεσθαι] + τὰ Edd. invitis B.C.b.

22. αὐτῆς C. αὐτοῖς Edd. 23. τοι C. τε Edd.

Ps.
cxviii.90.

“ Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει.” αὐται δὲ οὖν αἱ ὡς
ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων βασιλείαι, τῶν ἄλλων, ὡς ἔφημεν,
ἀλκιμώτεραι, καὶ πολὺ λαχοῦσαι τὸ εὐκλεές, ἐξῆλθον παρα-
b στήναι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἡ δέ γε παράστασις τὸν
τῆς δουλείας ἡμῖν ὑποφαίνει τρόπον· δεδουλεύκασι γὰρ τοῖς 5
αὐτοῦ νεύμασι, καὶ εἰ γεγόνασιν ἰσχυραί τε καὶ διαβόητοι,
δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦτο κεκερδάκασιν. ἀλλ’ εἰ καὶ τι δεδράκασι,
καὶ κατηνδρίσαντο χωρῶν ἢ πόλεων, αὐτοῦ κατανεύοντος,
εἰς τοῦτο δὲ πάλιν προῆλθον ἰσχύος· εἰ γὰρ ἔστιν ἀληθὴς ὁ
προφήτης λέγων ὡς “Οὐκ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος 10
“οὐκ ἐποίησε,” κακίαν δέ φαμεν ἐν τούτοις τὴν κάκωσιν·
c πῶς ἂν ἐκείναι κατίσχυσαν ἐθνῶν ἢ χωρῶν, μὴ οὐχὶ δὲ
πάλιν αὐτοῦ τὸ κατισχύσαι νέμοντος οἰκονομικῶς;

Amos
iii. 6.

Τίνες δὲ δὴ καὶ αἱ βασιλείαι, καιρὸς ἤδη λέγειν. οὐκοῦν
ἐν μὲν τῷ ἄρματι τῷ πρώτῳ, φησὶν, ἵπποι πυρρόι, τῆς Χαλ- 15
δαίων βασιλείας ἀνατυπῶντες ἐφ’ ἑαυτοῖς τὴν ὁμότητα.
πυρρότης γὰρ ἡμῖν τὴν αἵματος χύσιν ὑπαινίττοιτο ἂν κατὰ
γε τὸ εἶκος· φιλαίματοι γὰρ λίαν οἱ Βαβυλώνιοι· εἶλον γὰρ
αὐτοὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πόλεις, φειδούς
d ἀπάσης ἐξηρημένης. ἐν δὲ τῷ ἄρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι 20
μελανες. εἴκει δὲ τὴν Περσῶν τε καὶ Μηδῶν τὴν ὑπὸ γε
Κύρῳ φημὶ βασιλείαν ὑποδηλοῦν. μέλαν δὲ καὶ τούτοις
περιτέθεικε χρώμα, διὰ τοι τὸ οἶμαι πλείστον τε ὅσον καὶ
ἀμέτρητον τοῖς Χαλδαίων ἔθνεσιν ἐπιρρίψαι θάνατον, καὶ
ὅλην αὐτοῖς τὴν χώραν ἐν πένθει γενέσθαι παρασκευάσαι. 25
πένθους δὲ καὶ θανάτου τὸ φαινὸν ἂν εἴη σύμβολον. λευκοὺς
δὲ εἶναί φησι τοὺς ἐν ἄρματι τῷ τρίτῳ, τὴν Ἑλλήνων που
τάχα καὶ Μακεδόνων ὑποφαίνων ἀρχὴν, εἴτ’ οὖν τὴν Ἀλεξ-

1. διαμένει] + τῇ διατάξει σου Edd. invitis C.D.

6. εἰ accessit ex C.

7. κεκερδάκασιν D. Edd. κεκερδάγκασιν B. κεκερδήκασιν hodie habet C. ἢ manu castigante scripta. ἀλλ’ εἰ καὶ τι C. εἰ γὰρ

τι καὶ Edd.

10. ὡς assumptum ex C. ἔσται C. ἔστι Edd.

12. ἢ B.C.

καὶ Edd.

15. πυρρόι C.b. πυρρόι B. πυρὸς Edd. ante Migne.

17. χύ-

σιν C.D. Edd. φύσιν b.

19. αὐτοὶ D. Edd. οὗτοι C. οὕτω b.

23. τοι

assumptum ex C.

27. ἐν] + τῷ b.

28. ἤτουν C. ἡγουν b.

άνδρου βασιλείαν. λευκοὶ δὲ, ὅτι καὶ ἀβροδίαται, καὶ ἐν
 λευκαῖς ὡς ἐπίπαν στολαῖς τὰ Ἑλλήνων ἔθνη· καὶ ὅτι τὴν
 γλῶτταν σαφεῖς, τῆς βαρβάρου φωνῆς τὸ οἰονεὶ σκοτεινὸν
 οὐκ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ φησὶν ἄρματι ἵπποι τινὲς
 5 ἦσαν ποικίλοι καὶ ψαροί.

Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἐκδοσις καὶ ἕτεροι δέ
 τινες τῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν, ἀντὶ τοῦ ψαροὶ τεθείκασι τὸ
 ἰσχυροί. πλὴν καὶ ταύτην εἰναί φαμεν τὴν Ῥωμαίων βασι-
 λείαν, αἰείπως ἔχουσιν ἐν τοῖς κατὰ καιροὺς βεβασιλευκόσι τὸ
 10 ποικίλον εἰς τὸ εὐμαθὲς καὶ τὸ βαθύ πως εἰς φρένας. συν- a 702 A.
 ετώτατοι γὰρ καὶ πρὸς γε τούτῳ καὶ ἀλκιμώτατοι γεγόνασιν
 τε καὶ εἰσιν, οἱ τὰ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς διέποντες κράτη.
 τίθενται δὲ καὶ τελευταῖοι μετὰ τοὺς πρώτους κατὰ γε τοὺς
 χρόνους.

15 Ἰδωμεν δὲ καὶ τὴν ἐκάστου τῶν ἀρμάτων, ἥγουν βασι-
 λείας, ἔξοδον, ὅποι ποτὲ διανένευκε καὶ ἐπὶ τίσιν ἔρχεται.
 σαφεστάτη γὰρ οὕτω γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἡ τῶν νοημάτων
 ἀπόδοσις. τέσσαρα μὲν γὰρ ὁ Προφήτης εἰναί φησι, δια-
 μέμνηται δὲ τριῶν, καὶ σεσίγηκε τοῦ πρώτου τὴν ἔξοδον. b
 20 ἀναμνήσω δὲ διὰ βραχέων, ὡς ἔφην. ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ
 φησὶ πυρρὸν εἶναι τοὺς ἵππους· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ δευ-
 τέρου, καὶ φησιν Ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἵπποι οἱ μέλανες ἐξεπορεύοντο
 ἐπὶ γῆν βεβρᾶ καὶ οἱ λευκοὶ ἐξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν καὶ
 οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου. εἰ δὲ δὴ προσεπάγοι
 25 τοὺς ψαροὺς, οὐ τεσσάρων ἀρμάτων διαμεμνήσεται· τοὺς
 αὐτοὺς γὰρ εἶναι δεδώκαμεν τοῖς ποικίλοις, ἐν γὰρ τῷ ἄρματι
 τῷ τετάρτῳ φησὶν ἦσαν ἵπποι ποικίλοι ψαροί. οὐκοῦν τριῶν
 διαμεμνήται, σιωπήσας τὸ πρῶτον. τίς οὖν ἄρα ἐστὶ τῆς c

1. ἀβροδίαται C. ἀβροδίαται B. ἀβροδίαται Edd.
 6. καὶ prius assumptum ex C.

2. τῇ γλώττῃ C.
 10. τὸ alt. assumptum ex B.C.b.

15. εἶδωμεν C.
 τε D. Edd.
 Edd. ante Migne.
 γὰρ hoc ordine C.

16. ὅποι ποτὲ] Sic edidi ex C. ὅποι πο C. ὅπου
 23. τῇ pro γῇ
 24. προσεπάγοι C. προσεπάγει Edd.

26. αὐτοὺς
 27. ποικίλοι] + καὶ Edd. invito C.

ὅλης οἰκονομίας ὁ λόγος, φέρε τοῖς εὐμαθεστέροις ὡς ἐνὶ
λέγωμεν. τοὺς πυρρῶν εἶναι διεβεβαιούμεθα τὴν φιλαί-
ματον τῶν Χαλδαίων ἀρχὴν, ἥ καὶ πᾶσαν ἐκποδὸν ἤρηκε
τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατεμπρήσασα πόλεις, ἀπε-
κόμισεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὸν Ἰσραὴλ. τοὺς δὲ γε μέλανας δ
τὴν Περσῶν τε καὶ Κύρου βασιλείαν εἶναι παρεδεξάμεθα.
ἐγγράφετο δὲ καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς ἡ Ἀλεξάνδρου τε καὶ
d Μακεδόνων. ἄμφω δὲ αὐταὶ κατεστράτευσαν τῆς Χαλ-
δαίων γῆς, εἰλόν τε αὐτὴν κατὰ κράτος. πρῶτον μὲν γὰρ
Κῦρος, εἶτα μετ' ἐκείνους Ἀλέξανδρος, ὅς καὶ αὐτὸν ἤρηκε 10
τὸν Δαρείον περὶ τὴν καλουμένην Ἰσσόν. Κιλικίων δὲ αὕτη
πόλις· ἀναριθμήτους Περσῶν μυριάδας ἀπεκτονῶς. φασὶ
γοῦν ὅτι σωρὸς μὲν ὅστων συναγέγερται μέγας τῶν ἐκείσε
πεπτωκότων· ἐγκεκόλαπται δὲ καὶ γραφῇ, τοιοῦτον ἔχουσα
νοῦν·

15

Ἰσσοῦ ἐπὶ προβολῇσιν ἄλδς παρὰ κῆμα Κιλίσσης
e Ἄγριον αἱ Περσῶν κείμεθα μυριάδες,
Ἔργον Ἀλεξάνδροιο Μακεδόνας, αἱ τότ' ἄνακτι
Δαρείῳ πυμάτην οἶμον ἐφεσπόμεθα.¹

Ἐπειδὴ γὰρ ἦν εἰκὸς, οὐ μετρίως ἀλγῆσαι τὸν Ἰσραὴλ 20
τὰ περὶ τῆς τῶν Χαλδαίων ἀκούοντα βασιλείας, ὅφ' ἥς καὶ
πεπόρθηται, ταύτητοι χρησίμως, ὥς ἂν μὴ δοκοῖ κατερε-
θίζειν εἰς λύπας, καὶ τοῦτο οὐκ ἐν καιρῷ, παρατρέχει μὲν ὁ
703 A. a Προφήτης τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. τὸ δὲ δὴ μάλιστα κατευ-
φραῖνον αὐτοὺς ἐξηγεῖται λαμπρῶς, τὰ περὶ τῆς Κύρου 25
φημὶ βασιλείας, καὶ μέντοι τῆς Ἀλεξάνδρου, οἱ μονονουχὶ
καὶ ἐστάλησαν τῆς εἰς αὐτὸν Ἰσραὴλ ὠμότητος ἐξαιτοῦντες

¹ Antipatris Sidonii in Anthol. Graec. t. i. p. 378, ed. Jacobs.

1. ὅλης om. C. habet D.

3. ἤρηκε] ἤρκε C.

4. Ἰουδαίαν C.

Ἰουδαίων Edd. κατεμπρήσασα C. κατεμπιπρῶσα Edd.

9. κατακράτως C.

γὰρ om. C.

10. ἤρηκε] ἤρκε C.

13. συναγέγερται C.

συναγέγερτο D. συναγέγερται B. συνεγέγερται Edd.

15. νοῦν assumptum

ex C.

16. περὶ C.

18. Μακεδόνας B.

αἱ τότ' B.C. αἴπορ' Edd.

19. ἐφεσπόμεθα C. ἐφεσπόμεθα B. ἐφεισπόμεθα B mg. Edd.

23. τοῦτ' C.

24. κατευφραίνων C.

25. τὰ] τὰς C.

27. αὐτὸν C.

τὸν Edd.

λόγους τὴν τῶν Χαλδαίων ἀλαζονείαν. διὰ τοῦτο προσέθη-
 κεν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆς
 βορρᾶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ βορρᾶ. βορειότερα γάρ
 πως τῶν Χαλδαίων ἡ χώρα· ἐπεμήνισε δὲ τοῖς Βαβυλωνίοις
 5 ὁ τῶν ὄλων Θεός. σαφές δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο πάλιν, ^b
 αὐτοῦ λέγοντος ἐναργῶς “ Ἐξήλωκα τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ
 “ τὴν Σιών ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι
 “ ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην
 “ ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά.” ἐπειδὴ δὲ ποιναὺς
 10 ἐξέτισε τῶν Χαλδαίων ἡ γῆ, Κύρου μὲν πρώτου Πέρσαις τε
 ὁμοῦ καὶ Μήδοις καταδηοῦντος αὐτήν, τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου
 μετ' ἐκείνων, ταύτητοί φησιν, ὅτι οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν
 βορρᾶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ βορρᾶ. πλὴν σιωπήσας ^c
 οἰκονομικῶς ὁ Προφήτης τῶν Χαλδαίων τὴν ἔφοδον· παρα-
 15 δεδράμηκε γάρ, ὡς ἔφην, τοὺς ἵππους τοὺς πυρρῶς· οὐκέτι
 σεσίγηκε τὰ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. αἱ γὰρ ποικίλοι φησὶν
 ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου.

Ἄθρει δὲ ὅπως ἐντέχνως καὶ οἶον ἐν παραδρομῇ ποιεῖται
 τοῦ λόγου τὴν ἀπόδοσιν. μετὰ γάρ τοι τὸν τοῦ Σωτῆρος
 20 σταυρὸν, Οὐεσπασιανὸς καὶ ὁ τούτου παῖς Τίτος κατέδραμον
 τὴν Ἰουδαίων γῆν, καταψιλοῦντες ἅπασαν, καὶ τὴν ἀγίαν
 αὐτὴν καταπίμπραντες πόλιν. ἀλλ' εὐφυῶς ὁ Προφήτης ^d
 τό Ἐξεπορεύοντέ φησιν ἐπὶ γῆν νότου, νοτιωτάτη γὰρ τῶν
 Ἰουδαίων ἡ χώρα. αὐτοὶ δὲ δὴ πάλιν οἱ ποικίλοι καὶ ψαροὶ
 25 προσετάρττοντο περιδεῦσαι τὴν γῆν, καὶ δὴ καὶ περιωδεύκασιν·
 κεκρατήκασιν γὰρ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ κεκυριεύκασιν ἀπάσης
 τῆς γῆς, Θεοῦ συννεύοντος καὶ τὴν ἐπὶ τῷδε λαμπρὰν ἀν-
 άπτουτος δόξαν, τοῖς τὰ Ῥωμαίων διέπουσι κράτη· προ-

1. λόγους C. λόγον Edd. τῶν assumptum ex C.

γῆν Edd. 6. ἐναργῶς om. C. habet D.

πρὸ ὀργίζομαι C.

Edd.

12. ἐκ γῆς (sic) C.

22. καταπίμπραντες C. κατεπιπρῶντες Edd.
 ex C.

2. γῆς C.D.

7. ἔρχομαι

10. ἐξέτισε (sic) C. πρώτου C. πᾶσαν

11. αὐτὴν assumptum ex C. Ἀλεξάνδρου δὲ C.

18. ἐντέχνως C. εὐτέχνως Edd.

24. δὲ assumptum

ε ηπίστατο γὰρ, ὡς Θεός, τῆς ἐσομένης αὐτῶν εὐσεβείας τὸ μέγεθος.

9 10 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων Λάβε τὰ ἐκ τῆς
αἰχμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν χρησίμων
αὐτῆς καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνώκων αὐτήν, καὶ εἰσελεύσῃ σὺ 5
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον Ἰωσίου τοῦ Σοφονίου τοῦ
11 ἥκοντος ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ
ποιήσεις στεφάνους, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ
12 τοῦ Ἰωσεδέκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ ἔρείς πρὸς αὐτόν
704 A. a Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατολὴ ὄνομα 10
αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν
13 οἶκον τοῦ Κυρίου· καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν, καὶ καθιεῖται καὶ
κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν
14 αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. ὁ
δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς 15
καὶ τοῖς ἐπεγνώκοις αὐτήν, καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου,
15 καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ Κυρίου. καὶ οἱ μακράν ἀπ' αὐτῶν
b ἤξουσιν καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐπιγνώ-
σεσθε διότι Κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς·
καὶ ἔσται ἐὰν εἰσακούοντες εἰσακούσητε τῆς φωνῆς Κυρίου 20
τοῦ Θεοῦ ὑμῶν.

Ὁ λόγος ἦν τῷ Θεῷ πρὸς τὸν μακάριον Προφήτην
Ζαχαρίαν, ἥτοι δι' αὐτοῦ πρὸς πάντας περὶ τοῦ Ζοροβάβελ,
ὃς ἦν μὲν ἐκ φυλῆς τοῦ Ἰουδα, καθηγεῖτο δὲ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ,
καλούσης αὐτὸν εἰς τοῦτο τῆς βασιλευούσης φυλῆς. τίνα 25
c δὲ ἦν τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα παρὰ Θεοῦ, προαναμνήσομεν

1. ὁ pro ὡς b.

5. σοὶ C.

12. τοῦ assumptum ex C.

13. τοῦ om. B. (superscriptum XII.)

15. τοῖς prius deest

in Edd.

16. υἱοῦ C. (Vat. 8) τοῖς υἱοῖς F. Edd. (Alex.

XII.)

18. ἐπιγνώσεσθε B.C.F. (Alex. XII.) cf. infra. γνώσεσθε Edd.

(Vat. 8)

19. ἐξἀπέσταλκε F. (23, 42.)

21. ἡμῶν B. (8 106.)

v manu castigante

23. διατου C.

24. μὲν et τοῦ om. C.

26. προαναμνήσομεν C.

ἀναγκαίως. ἔφη τοίνυν “ Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν
 “ τὸν οἶκον τοῦτον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν.”

Supra
iv. 9.

ἀλλ’ ἦν σὺν αὐτῷ θεμελιοῦντι τὸν οἶκον καὶ μὴν καὶ ἀπο-
 περαίνοντι καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. ταύ-
 5 τητοι προστέταχεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ θεσπεσίῳ Προφῆτῃ
 τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λαβεῖν παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ
 τῶν χρηστίμων αὐτῆς καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν. τίνες
 δ’ ἂν εἶεν οὗτοι, ποῖα δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀφη-
 γήσομαι χρειωδῶς.

10 Ἀνεκομίσθησαν μὲν γὰρ ἐκ τῆς Βαβυλωνίων οἱ ἐξ Ἰσ-
 ραὴλ, οὐ χύδην ἢ πεφυρμένως, ἀλλ’ ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει,
 κατὰ γένη καὶ κατὰ φυλὰς, προσεκεκμημένους ἔχοντες καὶ
 καθηγητὰς, ὡς ἐν τῷ Ἑσδρα γέγραπται. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο
 λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, Θεοῦ τὸν νεὼν ἐπεγείρειν ἐπαναγκα-
 15 ζοντος, ἔστησαν γαζοφυλάκιον, ἵνα καὶ ἄθροισις γένηται
 χρημάτων εἰς τὴν τῶν ἔργων κατασκευὴν, καὶ εἰς τὰς τῶν
 ἱερέων στολὰς, καὶ εἰς τὰς τεταγμένας αὐτοῖς κατὰ νόμον
 θυσίας. τέτακτο δὲ τῶν χρημάτων ταμίαις, Ἰωσίας υἱὸς ὁ

i Esdr.
ii.
3 Esdr.
v. 44.

Σοφονίου. προστάττει δὴ οὖν ὁ τῶν ὅλων Θεός, προσκεκο-
 20 μισμένων παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς αἰχμαλωσίας, ἃ καὶ ἦν
 ἀπόθετα παρὰ τῷ Ἰωσίᾳ, χρυσίον λαβεῖν καὶ ἀργύριον, εἴτα
 κατασκευάσας στεφάνους, ἐπιθεῖναι τε αὐτοὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, φάναι τε αὐτῷ
 περὶ τοῦ Ζοροβάβελ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατελὴ ὄνομα αὐτῷ· τὸ δὲ
 25 ἀνατελὴ τῶν Ἑβραίων ἢ ἐκδοσις τῷ τοῦ βλαστήματος ὀνό-
 ματι κατεσήμηνε· καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, τουτέστιν,

3. αὐτῷ] + τῷ Edd. invito C. καὶ alt. om. C.
 μὲν γὰρ accesserunt ex C. Βαβυλωνίων C. Βαβυλῶνος Edd.

10. Haec

εκεκμημένους C prima manu? D. προσεκεκμημένους C manu castigante. προεκκ. Edd.

12. προσ-

14. νεὼν C. ναὸν Edd. ἐπεγείρειν C. ἐγείρ. iid.

15. ἔστησαν]

+ τὸ iid. invitis C.D. γένηται C. γένοιτο Edd.

18. τέ-

τακτο B.C. τέτακται Edd.

19. προσκεκομισμένων C. πρὸς τὰ

κεκομισμένα D. ἀπὸ τῶν προσκεκομισμένων Edd.

21. λαβεῖν καὶ ἀργ.

23. φάναι τε D. Edd. φαναι^{τε} hodie C. [αι^{τε} manu recenti.]

26. κατεσή-

μαινε C.

ἐκ τῆς αὐτοῦ ρίζης ἀναφύσει πολλά. λήψεται δὲ καὶ ἀρετὴν, τουτέστιν, εὐπρέπειαν, ἥτοι δόξαν· ἐκδεδώκασι γὰρ οὕτως οἱ ἕτεροι τῶν ἐρμηνευτῶν. προσετίθει δὲ τούτοις, ὡς ἄμφω μὲν, Ἰησοῦς τε καὶ Ζοροβάβελ ἐπὶ τὸν αὐτὸν καθεδούνται θρόνον, ὡς εἶναι κοινὸν τὸ τῆς βασιλείας καὶ τῷ μετὰ χεῖρας 5
 1) ἔχοντι τὴν ἱερουργίαν, τὸ γεμῆν τοῦ ἱερέως καὶ αὐτῷ προσκεῖσθαι τῷ βασιλεύοντι· ἔσται δὲ ἀμφὺν καὶ βουλὴ μία καὶ εἰρηνικὴ, ὡς κατὰ τι γοῦν ὅλως μὴ ἑτερογνωμονοῦντας ὁρᾶσθαι. εἶτα τοὺς στεφάνους λαμπρὸν γενέσθαι προστέταχεν ἀνάθημα τῷ Θεῷ εἰσκεκομισμένους εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς 10
 χάριν, ἥτοι καύχημα, γενέσθαι τῶν προσαγοχοῦτων, Ἰωσίου τέ φημι καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας χρησίων καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῆς· ἀνατεθῆναι τε, οὐ μάτην, ἀλλ' ὥστε καὶ ὥδῃς γενέσθαι πρόφασιν τοῖς ὥδοις τοῦ ναοῦ καὶ ἱεροψάλ-
 1) ταις. τότε γὰρ δὴ φησι καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν· τουτέστιν 15
 οἱ ἐκ τῶν ἐτέρων ἐθνῶν· ἥξευσι καὶ προσκυνήσουσι τῷ Κυρίῳ. συμβήσεσθαι δὲ τὰ τοιαῦτα, φησὶν, εἵπερ ἔλαιντο τῷ τῆς εὐπειθείας κατασεμνύνεσθαι κόσμῳ, καὶ ἀκούειν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ· καὶ τότε λοιπὸν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων τῶν προηγγελμένων, ἐπιγνώσεσθαι σαφῶς, ὅτι τὰ παρὰ Θεοῦ 20
 σαφῇ καταστήσων ὁ Προφήτης ἀπεστάλη· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον κατὰ τινὰς τῶν ψευδοεπεῖν εἰωθότων, τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ λαλήσων, ἀληθῆς δὲ μᾶλλον, καὶ οὐ ψευδάγγελος.
 d) Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἐτοιμοτάτη καὶ πρόχειρος τῶν ἐν ἱστορίαις ἀπόδοσις· δηλοῖ δὲ ὅτι τὸ χρῆμα τὸ Χριστοῦ μυστήριον, 25
 εἰ ἐρευνῶτο λεπτῶς, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. διεβεβαιούμεθα

Hier.
xxiii. 16.

1. πολλά accessit ex C.

5. κοινὸν τῷ κοινωνον C.

βούλημα εἰρηνικὸν Edd.

γίνεσθαι Edd.

13. ἀνατεθῆναι C. ἀνατεθεῖναι iid.

φημι iid. inv. B.C.

προηγγ. habent C.D.

Statim καὶ add. iid.

Edd. inv. B.C.

inv. B.C.

3. προσετίθει C.

6. τῷ τὴν C.

8. ἑτερογνωμονοῦντα C.

10. εἰσκεκομισμένον iid.

τε C. δὲ iid.

16. οἱ Aub.

4. τε assumptum ex C.

7. βουλὴ μία καὶ εἰρηνικὴ C.

9. γενέσθαι C.

12. τῇ αἰχμαλωσίᾳ C.

15. γὰρ C. γε iid.

20. προεπηγγ. B.

23. αὐτοῦ λαλήσων C. αὐτοῖς λαλήσει Edd.

24. οὖν assumptum ex C.

ἢ om. C.

25. δῆλον

26. λεπτῶς C. καλῶς Edd. διεβεβαιώμεθα iid.

μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς, ὡς ἔν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ μέντοι καὶ
 Ἰησοῦ διαμεμορφῶσθαι Χριστὸν, καὶ ἀνὰ μέρος ἐν ἑκατέρῳ,
 καὶ ἐν ἀμφοῖν συλλήβδην, ὡς ἓνα. ἔστι γὰρ ἐν ταυτῷ καὶ
 βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ μέγας “ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος,
 5 “ἀμίαντος.” ἐπειδὴ δὲ οἱ μὲν ἐκ φυλῆς Ἰούδα τοὺς τῆς
 βασιλείας διεῖπον θώκους, οἱ δὲ τῆς Λευὶ τέθειντο πρὸς ὁ
 ἱερωσύνην, ἐν ἐνὶ δὲ οὐκ ἦν καὶ βασιλείαν ὕρᾱν τε καὶ
 ἱερωσύνην, ταύτητοι σοφῶς διὰ τῶν δυοῖν εἰς ἓνα μορφοῦται
 Χριστός. οὐκοῦν εἰ λέγοι Θεὸς περὶ τοῦ Ζοροβάβελ, ὡς
 10 “Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον καὶ
 “αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν,” ἱστορικώτερον μὲν
 ἐπ’ ἐκείνου νοήσεις, ἀνοίσεις δὲ ἐπὶ Χριστὸν νοητῶς τοῦ
 μυστηρίου τὴν δύναμιν. αὐτὸς γὰρ ἡμῶν γέγονεν ὁ θεμέλιος,
 καὶ αὐτῷ πάντες ἐποικοδομούμεθα πνευματικῶς εἰς ναὸν
 15 ἅγιον· αὐτὸς ἡμῶν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρας· παρίστησι γὰρ ὁ
 ἡμᾶς ἡγιασμένους ἐν πνεύματι, λαμπρόν τε καὶ ἱερὸν ἐν-
 διαίτημα ἐαυτῷ τε καὶ τῷ Πατρὶ, περιηρημένης εἰς ἅπαν
 τῆς ἀμαρτίας, καὶ κατηργημένης τῆς φθορᾶς· αὐτὸς ἐστὶν ὁ
 Ἰησοῦς, ὡς ἔφην, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. καὶ ἐρμηνεύεται μὲν Ἰη-
 20 σοῦς Σωτηρία λαοῦ· οὕτω γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Γαβριὴλ
 πρὸς τὴν ἁγίαν ἔφη παρθένον “Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ
 “καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐ-
 “τὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ.”
 Ἰωσεδὲκ δὲ νοεῖται Δικαιοσύνη Θεοῦ· δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν ὁ
 25 αὐτῷ διὰ πίστεως, καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων τὸν ρύπον
 ἀπενιψάμεθα. αὐτὸς ἡμᾶς αἰχμαλώτους ὄντας ἐρρύσατο καὶ

Supra
632 c.Heb. vii.
26.Supra
iv. 9.

a 708 A.

S. Luc.
i. 31.
S. Matth.
i. 21.

b

1. μὲν assumptum ex C. ἐξ ἀρχῆς Aub. 2. διαμορφῶσθαι (sic) C.
 7. Haec ἐν ἐνὶ—ἱερωσύνην accesserunt ex C. desunt in D. 8. σοφῶς C.
 σαφῶς Edd. τῶν om. C. 9. Χριστός C. Κύριος D. Κύριον Edd.
 ὡς om. C. habet D. 10. αἱ om. D. 11. ἐπιτελοῦσιν C. (Alex.)
 12. νοήσεις, ἀνοίσεις B.D. νοήσαις ἂν· οἴσεις C. νοήσεις Edd. νοητῶς ἐπὶ Χριστὸν
 inv. ord. C. invito D. Haec τοῦ μ. [μαρτυρίου (sic) D.] τὴν δύναμιν accesserunt
 ex C.D. 13. ὁ assumptum ex C. 18, 19. αὐτός] + γὰρ
 Edd. inv. C.D. Assumpta ὁ ex D., ὡς ἔφην ὁ ex C.D. 20. που
 et ἁγίαν accesserunt ex C. 21. ἔφη παρθένον C. π. φησὶν Edd.
 22. τέξῃ C. τέξεις iid. 23. αὐτοῦ alt. retinui ex Edd. cf. supra 551 d.
 αὐτῶν C. 24. δεδικαιώμεθα D. Edd. δικαιούμεθα C. ω ex ou correctum
 est manu forte contemporanea.

τῆς νοητῆς δουλείας ἐξείλατο, καὶ οἶαπερ ἐξ ἁλλοδαπῆς καὶ γῆς ἁλλοφύλων τῆς δαιμονιώδους ἀπάτης, ἀνεκόμισεν εἰς θεογνωσίαν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁγίων καλλίπολιν, τὴν ἁγίαν ἀληθῶς Ἱερουσαλήμ, ἣτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία. διὰ τοῦτο στεφανοῦται πρὸς ἡμῶν ὀρθῇ καὶ ἀνεπιλήπτῳ πίστει, καὶ 5 τοῖς εἰς ἀρετὴν ἀυχήμασιν, ὕμνοις τε τοῖς χαριστηρίοις. καὶ οἱ μὲν τὸ τηνικάδε στέφαναι χρυσοὶ τε ἦσαν καὶ ἀργυροὶ, καὶ ἐξ ὕλης κατασκευάζοντο τῆς φθαρτῆς· οἱ δέ γε πρὸς ἡμῶν πεπλεγμένοι τε καὶ ἀνημμένοι, γήϊον μὲν ἔχουσιν οὐδὲν, συντίθενται δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς τῷ Θεῷ πρεπούσης δόξης. 10 ἀνατίθεμεν γὰρ ὡς χρυσὸν μὲν αὐτῷ τῶν περὶ αὐτοῦ δογμάτων τὴν ἀπλανῆ θεωρίαν· ὡς ἀργυρον δὲ τὴν ἐξ ἔργων ἀγαθῶν φαιδρότητα νοητήν. ἔστι δὲ καὶ ἐτέρως στέφανός τε καὶ δόξα Χριστοῦ τῶν παρ' αὐτοῦ σεσωσμένων ἢ σω- d τηρία. σέσωσται δὲ οὐκ ἔθνος ἐν, καθάπερ ἀμέλει καὶ πάλαι 15 διὰ Μωυσέως ὁ Ἰσραὴλ, ἀλλ' ὅλη λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανόν· ἔπρεπε γὰρ καὶ τοῦτο τῷ Χριστῷ. ἄθρει δὲ ὅπως παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς αἰχμαλωσίας καὶ παρὰ τῶν χρησιμῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἐπεγνώκων αὐτὴν τὰ εἰς τὴν τῶν στεφάνων κατασκευὴν προσκομίζονται. οἱ γὰρ λαῶν ἡγούμενοι 20 καὶ εἰς ἀρχὰς τεθειμένοι τὰς τοιάσδε παρὰ Θεοῦ, καὶ οἱ τὸν τῆς ἀρχαίας ἡμῶν αἰχμαλωσίας εἰδότες τρόπον, χρήσιμοί τε τοῖς λελυτρωμένοις, ὡς καθηγηταὶ καὶ δι- c δάσκαλοι καὶ νουθετεῖν οἷοι τε καὶ ἀποκομίζειν εὖ μάλα πρὸς ἐννομοτάτην ζωὴν, αὐτοὶ τὰ ὑπὲρ πάντων προσά- 25 γουσι δῶρα, τὰ τῶν ἀδυνάτων ἀσθενήματα πληροῦντες δι' ἑαυτῶν.

1. ἐξείλατο C. ἐξείλετο Edd.

2. γῆς C. τῆς B. Edd. ἀνεκόμισεν B.C.

ἀνακεκόμισεν (sic) Pont. ἀνακεκόμικεν correxit Aub.

4. εἴ τις C.

ἢ om. C.

5. ἀνεπιλήπτῳ C. ἀνεπιπλήκτῳ Edd.

7. τῷ C.

9. ἀνημμένοι (sic) Edd. ante Migne.

11. ἀντίθεμεν iid. ante

Migne. correxi ex C.

ὡς χρυσὸν μὲν αὐτῷ hoc ordine C. αὐτῷ ante ὡς tr. Edd.

13. ἕτερος C.

14. τε om. C.

15. δέ C. γὰρ Edd.

16. ἡ deest in Edd.

17. τῷ om. C. habet D.

18. Haec

ἀρχόντων—καὶ παρὰ τῶν accesserunt ex C. desunt in D.

24. Hoc οἷοι

τε accessit ex C.

25. πάντων C. ἀπ. Edd.

Ἐπιτεθειμένων δὲ τῶν στεφάνων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ,
λέγεται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ Ζοροβάβελ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατολὴ
ὄνομα αὐτῷ καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ. τεθέασαι στε-
φανούμενον τὸν Ἰησοῦν ὡς ἱερέα, καὶ προὔχοντα δὲ ὅρα
5 πάλιν αὐτὸν ὡς ἓν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ ἐν δόξῃ τῇ βασι-
λικῇ· σύνες δὲ ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ ἀνατολή, τουτέστι, τὸ ^a 707 A.
βλάστημα, περὶ οὗ φησιν ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας “Καὶ ^{Es. xi.}
“ἀναβήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ^{I.}
“ῥίζης ἀναβήσεται.” ἀνεθάλομεν δὲ ἡμεῖς ὑποκάτωθεν αὐτοῦ.
10 ῥίζα γὰρ γέγονεν ὁ Χριστὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτοι τῶν διὰ
πίστεως κεκλημένων, δευτέρα, καὶ οὐ κατὰ γε τὴν πρώτην,
φημὶ δὲ δὴ τὸν Ἀδὰμ, ἀλλ’ ἐν ἀμείνοσιν ἀσυγκρίτως·
ἀνεθάλομεν γὰρ εἰς φθορὰν μὲν οὐκέτι καὶ εἰς θάνατον διὰ
τὴν ἁρὰν, ἀλλ’ εἰς ζωὴν τε καὶ ἀφθαρσίαν, ῥίζαν ἔχοντες ^b
15 τὴν ζωὴν, τουτέστι Χριστόν. καὶ ὥσπερ ἐστὶν αὐτὸς μὲν
“ἡ ἄμπελος, ἡμεῖς δὲ τὰ κλήματα,” προσπεφυκότες αὐτῷ ^{S. Joan.}
διὰ τῆς πνευματικῆς κοινωνίας· οὕτω καὶ ῥάβδος καὶ βλά- ^{xv. 5.}
στημα μὲν αὐτὸς, ἡγουν ἀναφυὴ καὶ ἀνατολή· ἡμεῖς δὲ ὑπ’
αὐτῷ βεβλαστήκαμεν, ἀνεφύημέν τε καὶ ἀνεθάλομεν εἰς ἀφ-
20 θαρσίαν, ὡς ἔφην, καὶ ζωὴν. αὐτὸς ὠκοδομησε τὸν οἶκον
Κυρίου. ἔστι δὲ καὶ ἀπάσης ἔμπλεως ἀρετῆς, τουτέστιν, εὐ-
κλείας τῆς Θεῷ πρεπωδεδωτάτης· “Ἐκάλυψε γὰρ οὐρανοὺς ἡ ^{Hab.}
“ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ,” καθά ^{iii. 3.}
φησιν ὁ προφήτης Ἀμβακούμ. γέγραφε δέ που καὶ ὁ ^c
25 σοφὸς Ἰωάννης, ὅτι “Καὶ τεθέαμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, ^{S. Joan.}
^{i. 14.}

3. τεθέασαι B.C. τεθέαται Edd.

ordine C. τὸν Ἰ. στ. Edd. δὲ om. C. ὅρα B.C. Pont. ὁρᾷ Aub.

δὴ Edd. 7. καὶ ἀναβήσεται C. ἀνατελεῖ Edd.

ὑποκάτω iid.

11. γε om. C.

9. ὑποκάτωθεν C.

in Edd.

13. μὲν assumptum ex C.

12. δὲ deest

ἐν πνεύματι iid.

17. πνευματικῆς C.

ἐπ’ Edd.

18. ἀναφυὴ B.C. φυὴ Edd. ὑπ’ C.

addit D. ἀνεθάλλομεν D.

19. ἀνεφύημέν τε accessit ex C. τε post βεβλαστήκαμεν

22. θεοπρεπωδεδωτάτης hodie per rasuram o confecto ex φ exhibit C. καὶ pro

ἡ Aub.

24. ἀμβακούμ B.C. ἀββακούμ D. Edd.

25. Καὶ

assumptum ex C.

“δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.” αὐτὸς κεκάθικεν ἐπὶ θρόνον· βεβασίλευκε γὰρ ὡς Θεός, καὶ ἔστι σύνοδος τῷ ἰδίῳ Πατρὶ καὶ συγκατάρχει τῶν ὅλων. ὅτι δὲ Ζοροβάβελ τε καὶ Ἰησοῦς ἀλλήλοις ὥσπερ εἰς ἐνότητα συνεννευγμένοι κατασημήνειαν εὖ μάλα Χριστὸν, 5 κατέδειξε προστιθεῖς, ὡς περὶ γε τοῦ Ζοροβάβελ Καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· τουτέστιν, ἐν τιμῇ τε καὶ δόξῃ· καὶ ^dβουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. ἔστι γὰρ ὁ αὐτός, ὡς καὶ ἤδη προεῖπον, βασιλεὺς τε ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς, ὡς διὰ δυοῖν εἰς ἓνα γραφόμενος τὸν Ἑμμανουήλ. πλὴν οὐκ ¹⁰ ἄμισθος ὁ πόνος τοῖς στεφανοῦσι Χριστὸν, ἀλλ’ εἰς ἀτελεύτητον αὐτοῖς δραμεῖται μνήμην ἢ καρποφορία. ὅτι δὲ ἀτρεκῆς ὁ λόγος, ἐμπεδοὶ προστιθείς· Ὁ δὲ στέφανος ἔσται ταῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησιμοῖς αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτὴν ^e καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν αἰκῇ Κυρίου. ¹⁵ ἔσται γὰρ εἰς χάριν τοῖς ἀνατεθεικόσι τὰ προσκεκομισμένα, γενήσονται δὲ καὶ δοξολογίας πρόφασις. ἡ γὰρ τῶν ἡγουμένων εὐσέβεια, τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ὁδὸς τοῖς ἑτέροις γίνεται. στεφανουμένου δὲ πρὸς ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ, τότε καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν ἀγέλη δραμεῖται πρὸς ἐπίγνωσιν αὐτοῦ, καὶ οἱ ²⁰ μακρὰν ὄντες διὰ τὴν πλάνην, κεκλήσονται διὰ τῆς πίστεως, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ αἰκῇ τοῦ Θεοῦ. τίνα δὲ οἰκοδομήσουσιν; ἑαυτοὺς δηλονότι συναρμολογοῦντες τοῖς ἀγίοις, καὶ ^{708 A.} ^a συντιθέντες ἐν πίστει πρὸς ἔνωσιν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ὄντος ^{Eph. ii.} ^{20.} ἀκρογωνιαίου Χριστοῦ καὶ συνείροντος εἰς ὁμοψυχίαν δι’ ²⁵ ἑαυτοῦ τὰ πάλαι διηρημένα. ἔκτισε γὰρ “τοὺς δύο λαοὺς “ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλ- “ λασσων ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τὰ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα.”

1. πλήρης habet C. 2. αὐτὸς et γὰρ assumpta ex C. 5. συνεννευγμένοι]

η suprasec. loco rasurae.

Sic edidi. συν νεγμένοι C. συνανηγμένοι D. συνημένοι Edd. κατασημαί-
νειαν C. invito D. 6. κατέδειξε C. εἰδειξε Edd. προτιθείς C. ὥσπερ

γε C. 8, 9. Assumpta ὁ ex B.C., καὶ prius ex C. 15. υἱοῦ C.

τοῖς υἱοῖς Edd. 21. πλάνην C. πλάνησιν iud. τῆς assumptum
ex C.

Supra
705 e.

ᾧν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων, ἐπιψηφιούμεθα τοῖς ἁγίοις προ-
φήταις τὸ ἀτρεκὲς, ἐγνώκαμέν τε σαφῶς, ὥς ἦν Θεὸς
ἐν αὐτοῖς ὁ λαλῶν καὶ προαναφαίνων ἡμῖν τὸ Χριστοῦ
μυστήριον.

5

ΤΟΜΟΣ Β'.

b

2. ἐγνώκαμέν τε C. ἐγνωκότες Eddl.
φωνῶν iid.

5. Sic C.

3. προαναφαίνων C. προανα-

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Κεφ. ζ'. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἐγένετο
 λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου
 2 ὅς ἐστι Χασελεῦ· καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς Βαιθήλ Σαρασάρ καὶ 5
 3 Ἄρβεσεέρ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸν
 Κύριον, λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παν-
 τοκράτορος καὶ πρὸς τοὺς προφῆτας λέγων Εἰ εἰσελήλυθεν
 4 ὧδε ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ τὸ ἅγιοσμα, καθότι ἐποίησαν ἡδὴ
 ἱκανὰ ἔτη.

10

Μετὰ τὴν τῶν ὁράσεων ἐπίδειξιν ἕτεροι παρὰ Θεοῦ γεγό-
 νασι λόγοι, μικροῦ μεταξὺ διυπνέσαντος χρόνου. πρὸ μὲν
 γὰρ τῶν ὁράσεων γέγραπται ὅτι “Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι ἐν
 “τῷ ἐνδεκάτῳ μηνὶ· οὗτός ἐστιν ὁ μὴν σαβὰτ· ἐν τῷ
 “δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς 15
 d “Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδῶ τὸν Προφήτην,
 “λέγων” ἐν δέ γε τοῖς προκειμένοις ἡμῖν θεωρήμασιν ἕτερος

Supra
i. 7.

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Ι' C. 3. τοῦ om. F. (228.) 4. ἐνάτου B.C.
 ἐνάτου Edd. 5. χασλεῦ F. Edd. correxi ex C. εἰς] ἐκ B. εἰς habet C,
 manu autem castigante. 6. ἀρβεσεέρ C. (Vat. s) ἀρβεσεέρ B.D. ἀρσεβέρ F.
 Edd. τοῦ deest in Edd. (Vat. s) invitis B.F. (Alex. XII.) 7. λέγων
 om. B. τοὺς alt. om. C. 8. Eī assumptum ex B.C. (Alex.)
 9. ἅγιοσμα] + εἰ νηστεύσω B. (51.) ἥδη om. C. 11. ἐπίδειξιν C.
 ἀπόδειξιν Edd. 13. ὅτι] + ἐν iid. invito C. ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ μηνὶ C.
 τοῦ ἐνδεκάτου μηνὸς iid. 14. μὴν] + ὁ Edd. invitis B.C. 15. ἐπὶ
 deest in Edd. (cf. F. supra 658 a.) 16. Ἀδῶ B. τὸν προφήτην manu
 prima C. τοῦ προφήτου Edd. C manu recenti.

μετ' ἐκεῖνον ὀρίζεται χρόνος· Ἐν γὰρ τῷ τετάρτῳ ἔτει τῇ τε-
 τράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου ὅς ἐστι Χασαλεύ· κατὰ τὴν
 Ἑβραίων φωνὴν δηλονότι· μεταπεφοίτηκε τῷ Προφήτῃ τῆς
 θεοπτίας ὁ τρόπος. τίς δὲ ἡ πρόφασις, ἡ τῆς ἱστορίας ἀφή-
 5 γησις εὐ μάλα σαφηνιεῖ. συνκίειν γὰρ οὐχ ἑτέρως τινὲς
 πλὴν ὅτι κατὰ τουτουὶ τὸν τρόπον τῶν προκειμένων τὸν
 νοῦν. τίνες γὰρ ὅλως ὃ τε Σαρασὰρ καὶ Ἀρβεσεὲρ ὁ βασι-
 λεὺς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον καὶ πρό-
 γε τῶν ἄλλων ἀναμαθεῖν; τί δὲ τὸ ἀγίασμα τὸ ἐν τῷ
 10 πέμπτῳ μηνί· καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἐρωτήσεως τρό-
 πος, ὅποι ποτὲ βλέπει, καὶ τίς ἂν γένοιτο τῶν ἐρομένων ὁ
 σκοπός.

Βασιλεύοντος τοίνυν Ὡσηὲ τοῦ υἱοῦ Ἡλᾶ τῶν δέκα φυ-
 λῶν τῶν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ πολὺ διανενευκότος εἰς ἀπό-
 15 στασιν· λελάτρευκε γὰρ εἰδώλοις· παρωξύνετο Θεὸς ἐπὶ
 τὸν Ἰσραὴλ. εἶτα κατεστράτευσεν τῆς χώρας ὁ Σαλμανασὰρ a 709 A.
 βασιλεὺς Ἀσσυρίων, εἰλέ τε τὴν Σαμάρειαν, καὶ ἀπόκισε
 μὲν τὸν Ἰσραὴλ, παρεσκεύασε δέ τινας τῶν ἐκ τῆς Χαλ-
 δαίων χώρας κατοικῆσαι τὴν γῆν, ἵνα δὴ γένοιτο Περσῶν,
 20 ὡς ἐκεῖθεν ἔχουσα λοιπὸν τοὺς οἰκήτορας. ἔχεις τὴν ἱστορίαν
 ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν. γέγραπται γὰρ οὕτως “Ἐν
 “ ἔτει δωδεκάτῳ Ἀχαζ βασιλέως Ἰουδα ἐβασίλευσεν Ὡσηὲ
 “ υἱὸς Ἡλᾶ ἐν Σαμαρείᾳ ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐννέα ἔτη, καὶ ἐποίησε b
 “ τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς οἱ βασιλεῖς
 25 “ Ἰσραὴλ οἱ ἦσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ἐπ' αὐτὸν ἀνέβη Σαλ-
 “ μανασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ Ὡσηὲ
 “ δοῦλος.” καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν “ Καὶ ἀπόκισθη Ἰσραὴλ
 “ ἐπάνωθεν τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας
 “ ταύτης. καὶ ἦγαγε βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐκ Βαβυλῶνος

4 Reg.
xvii. 1-3.

Ib. 23,
24.

2. ἐνάτου Edd. inv. B.C. χασαλεύ C. (49, 51, 86.) χασλεὺ Edd. 7. ἀρ-
 βεσεὲρ C. ἀρβεσεὲρ B. Ἀρσεβέρ iid. 9. τί δὲ C. τί τε Edd. τῷ pro
 τὸ alt. C. 10. μὴν] μὲν B. Edd. 11. ἐρομένων C.
 15. παρωξύνετο C. παροξύνεται Edd. 17. τε deest in Edd.
 ἀπόκισεν iid. 25. αὐτὸν] αὐτῷ iid. 28. Ἡαε ἐπάνωθεν τῆς γῆς
 αὐτοῦ accesserunt ex C.D.

“ τὸν ἐκ Χουνθὰ καὶ ἀπὸ Ἀϊᾶ καὶ ἀπὸ Αἰμᾶθ καὶ Σεφφα-
 “ ρουαῖμ, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας ἀντὶ
 “ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν Σαμαρείαν καὶ
 c “ κατῳκῆσαν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς.” οὗτοι δὲ οὐν οἱ κληρον
 ἐλόντες τὴν Σαμαρειτῶν, κατῳκηκότες γῆν καὶ τέκνων τάχα 5
 που γεγόνασι πατέρες καὶ τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσι προσνε-
 νεύκασι, τὰς τῶν λεόντων ἐφόδους κατορρώδησαντες· ἐξ
 αὐτῶν γεγόνασι Σαρασάρ τε καὶ Ἀρβεσεέρ, ὃς καὶ ὠνό-
 μασται βασιλεὺς, διάτοι τὸ καθηγείσθαι τὸ τηνικάδε τῶν ἐν
 Σαμαρεία μετῳκισθέντων ἐκ τῆς Περσῶν. 10

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀνδρῶν· περὶ δέ γε τοῦ ἀγιάσ-
 ματος, φέρε δὴ πάλιν τὰ εἰκότα λέγωμεν. οὐκοῦν πρὶν
 d ἁλῶναι τὴν Ἰουδαίαν παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ὁ μακάριος
 προφήτης Ἰωὴλ προανακεκράγει τὸ συμβησόμενον, καὶ δὴ
 καὶ πενθεῖν τοῖς ἱερεῦσι παρεκελεύετο, καὶ προσέτι καὶ τοῖς 15
 ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, ὡς ὅσον οὐδέπω τῆς μὲν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ
 πύδας ἐσομένης ἐχθρῶν, κατεμνησθησομένου δὲ καὶ αὐτοῦ
 τοῦ θείου ναοῦ. ἔφη δὲ οὕτως “ Περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε
 “ οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ· εἰς-
 c “ ἔλθατε ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες τῷ Θεῷ, ὅτι 20
 “ ἀπέσχηκεν ἐξ οἴκου Θεοῦ ἡμῶν θυσία καὶ σπονδή. ἀγιά-
 “ σατε νηστεῖαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε πρεσβυ-
 “ τέρους, πάντας κατοικοῦντας γῆν εἰς οἶκον Θεοῦ ἡμῶν, καὶ
 “ κράξτε πρὸς Κύριον ἐκτενῶς Οἴμμοι οἴμμοι εἰς ἡμέραν.”
 καὶ ταυτὶ μὲν ὁ προφήτης· τίνα δὲ δὴ τρόπον διεπεραίνετο 25

Joel i.
13-15.

1. χουνθὰ C.D. (H. XI.) χοβηθὰ B. χουθὰ Edd. καὶ primum assumptum ex C.
 (Alex.) ἀπὸ Ἀϊᾶ om. B.D. habet C. 3. Πας καὶ κατῳκ.—αὐτῆς accesserunt
 ex C.D. 5. τὴν] τὸν correxit Migne. κατῳκηκότες γῆν] καὶ κατῳκ. τὴν
 γῆν Edd. invitis C. Cat. in 4 libb. Reg. 6. ἔθεσι Edd. invitis B.C. Cat. cit.
 7. ἐξ C. Cat. cit. καὶ Edd. 8. τε assumptum ex C. Cat. cit. Ἀρβεσεέρ C.D. Cat. (Cod. Coisl. viii. et Esc.
 Σ. ii. 19.) Ἀρβεσεέρ Cat. (ed. Maii) ἄρβεσέρ B. Edd. 10. μετῳκισ-
 θέντων C. Cat. cit. μετοικισθ. B. κατοικ. Edd. 14. προανακεκράγει C.
 ἀνακέκραγε iud. 15. καὶ ult. om. C. 16. καὶ pro ὡς Edd.
 19. εἰσέλθατε C. (Alex. κ) εἰσέλθετε Edd. (Vat.) 20. τῷ assumptum ex C.
 21. ἡμῶν B. (26. al.) cf. supra ad loc. ὑμῶν C. Edd. 22. πρεσβυ-
 τέρους C. πρεσβύτες Edd. 23. ἡμῶν B.C. ὑμῶν Edd.
 24. κράξτε C. κράξατε iud. οἴμμοι οἴμμοι C. (Alex. κ) οἴμοι οἴμοι B. (Vat.) οἴμοι
 Edd. 25. ταυτὶ C. ταῦτα iud. δὴ om. C.

τὰ προηγγελμένα, σαφηνιῶ πάλιν, αὐτὸ παραθεῖς τὸ γράμμα
 τὸ ἱερὸν. γέγραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν
 “Καὶ τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς, οὗτος ἐν- 4 Reg.
 “αὐτὸς ἔννεακαιδέκατος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυ- a xxv. 8, 9.
 5 λῶνος, ἦλθε Ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἐστὼς ἐνώπιον
 “βασιλέως Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησε τὸν
 “οἶκον Κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ πάντας τοὺς
 “οἴκους Ἱερουσαλὴμ καὶ πάντα οἶκον ἐνέπρησεν ὁ ἀρχι-
 “μάγειρος.” εἶτα κεχειροτόνηκεν ἐπὶ τὸν περιλειφθέντα 1b. 22.
 10 δῆμον ἐξ Ἰσραὴλ τὸν Γοδολίαν, ἐν μηνὶ τῷ ἐβδόμῳ ὃν 1b. 25.
 ὑπελθὼν ἐχειρώσατο καὶ ἀπέκτεινεν Ἰσμαὴλ υἱὸς Ναθανίου
 υἱοῦ Ἐλισαμὰ ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν βασιλέων· γέγραπται b
 γὰρ ὡδί. οὐκοῦν ἐπειδήπερ συμβέβηκεν ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ
 καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀλῶναι μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα, κατ-
 15 ἐμψησθῆναι δὲ τὸν ναὸν, προσαποθανεῖν δὲ καὶ τὸν Γοδο-
 λίαν ἐν τῷ ἐβδόμῳ μηνὶ, τάχα πού τις πρὸς ἀνάμνησιν τῆς τοῦ
 προφήτου φωνῆς οἱ κατάλοιποι τῶν Ἰουδαίων ἐννευγμένοι,
 τετυπώκασιν ἐξ ἀπάσης τῆς περιοικίδος ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ
 καὶ ἐν τῇ ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἀναβαίνειν ἅπαντας εἰς Ἱερο-
 20 σόλυμα, καὶ ἀγιάσαι μὲν νηστείαν, κομμὸν δὲ ποιεῖσθαι c
 καθάπερ ἐπὶ νεκρῷ καὶ ἐποιμώζειν κειμένῳ τρόπον τινὰ τῷ
 ναῷ, τῇ τε πόλει κατεμψησθείσῃ τὸ ἐκ τῆς ὑστεροβουλίας
 δάκρυον ἐπιχεῖν. ὦντο δὲ, ὅτι λατρείας αὐτοῖς τῆς ἀν-
 δανούσης Θεῷ τρόπος οὕτως πανσόφως ἐξηγῆται. ἀλλ’
 25 ἐπράττετο μὲν ἔτι τοῦ Ἰσραὴλ ὑπὸ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας
 κειμένου ζυγόν, οὐδεμιᾶς δὲ φροντίδος τοῦ θεοῦ τετυχη-
 κότος ναοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπανήλθον, τὴν Περσῶν ἀφέντες καὶ Μήδων,

3. καὶ C. ἐν iud. τῇ ἐβδ. Edd. invito C. (cf. infra 726 a.) 5. ὁ ἄλτ.
 assumptum ex C. (XI.) 8. Haec καὶ πάντα—ὁ ἀρχιμάγειρος accesserunt
 ex C.D. 10. ἐν] + τῷ C. invito D. 12. ἐλισαμα C. ἐλίσάβα Edd.
 18. τετυπώκασιν habent B.C.D. De hoc verbo dubitavit Pontanus. 19. καὶ
 assumptum ex C. τῇ om. C. 20. ποιεῖσθαι C. τίθεσθαι Edd.
 23. αὐτοῖς C. ἀνδανούσης C. ἀρεσκούσης Edd. 24. οὕτως] Sic edidi
 ex C. qui οὕτως habet. οὗτος D. Edd. πάνσοφος Edd. invitis B.C.D. ἐξηγ-
 ῆται D. Edd. ἐξηγῆτο C. 25. τοῦ δεest in Edd. ante Migne.

καὶ κατωρκήκασι τὴν ἁγίαν πόλιν, εἶτα τὸν θεῖον ἀνεδείμαντο
 νεῶν, ἐδόκει πως τὸ ἔθος αὐτοῖς οὐκ ἐν καιρῷ καὶ κόσμῳ
 πράττεσθαι λοιπόν. ἔδει γὰρ μᾶλλον ὥς ἀπὸ γε τῶν γε-
 γεννημένων μεταχωρῆσαι πρὸς εὐθυμίαν, καὶ πληροῦν ἑορτάς,
 καὶ χαριστηρίους ἀναπέμπειν ὥδὰς τῷ κεκληκότε πρὸς ἔλευ- 5
 θερίαν αὐτοῦς. ἐνδοιάζοντες δὴ οὖν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος,
 Σαρατάρ τε καὶ Ἀρβεσεῆρ, πέμπουσὶ τινὰς ἐρησομένους τοὺς
 τε ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας Εἰ εἰσελήλυθεν ὧδε τὸ ἁγίασμα
 ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ καθότι ἐποίησαν ἤδη ἱκανὰ ἔτη, τουτ-
 ἐστιν, εἰ συνδεδραμήκασιν οἱ πενήθιν εἰωθότες ἐν τοῖς Ἱερο- 10
 σολύμοις, καὶ εἰ παραδέχονται τὴν συνήθειαν αὐτοῖς, τὴν ὥς
 ἐν τρόπῳ γεγεννημένην ἁγιάσματος, καίτοι καὶ ἐγγεγερμένου
 τοῦ θείου ναοῦ καὶ λελυμηνῆς τῆς αἰχμαλωσίας. ἡγίασαν
 γὰρ, ὥς ἔφην, νηστείαν καθὸ δεδράκασιν ἐκ πολλῶν ἐτῶν.
 αἰχμαλώτου γὰρ ὄντος τοῦ Ἰσραὴλ, διατετελέκασιν καὶ αὐτοὶ 15
 τὸν τοῦ πένθους τηροῦντες καιρὸν, καὶ ἀγιάζοντες τὴν νη-
 στείαν καθάπερ ἤδη προεῖπον. οὐκοῦν ἐνδοιαζόντων ἡ ἐρώ-
 τησις, πότερον ποτε χρὴ πληροῦν ἐτι τὸ ἁγίασμα καὶ τὸ
 πένθος, καὶ μετὰ γε τὴν ἔγερσιν τοῦ ναοῦ ἡγουν ἀπο-
 711 A. α σχέσθαι λοιπὸν τῆς τοῦ πένθους αἰτίας ἐκποδῶν οἰχομένης. 20

- 4 5 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου τῶν δυνάμεων πρὸς μὲ λέγων Εἰπὸν
 πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς λέγων
 Ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς
 ἐβδόμαις, καὶ ἰδοὺ ἐβδομηκόντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύ-
 6 κατέ μοι; καὶ ἐὰν φάγητε ἢ πίνετε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε καὶ 25

1. εἶτα] + καὶ εἶτα Edd.

πειν C. ἀνάπτειν iid.

Ἄρσεβερ Edd.

11. παραδέχονται C. παρεδέξαντο iid.

18. ποτε et τὸ alt. assumpta ex C.

21. με B.C. (Alex. κ) ἐμέ Edd. (Vat.)

πάντα oim. B. (49, 130, 233, 311.) ἅπαντα Edd. (ἅπαντα τὸν Vat.)

κόψ. C. καὶ κ. Edd.

(= ἐσθίετε) C. (147.)

2. κόσμῳ C. λόγῳ iid.

7. ἀρβεσεῆρ C. ἀρβεσεῆρ B. βεερσεβέρ (sic) D.

8. τε assumptum ex C. Εἰ deest in Edd.

14. καθὸ C. καθὰ iid.

19. γε oim. C. ἡτοῦν C.

22. πάντα τὸν C. (κ Alex. XII.)

23. ἡ

25. καὶ πίνετε F. (Alex.) ἐσθίετε

ὑμεῖς πίνετε; οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσὶν οὓς ἐλάλησε Κύριος ἐν 7
χειρὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν, ὅτε ἦν Ἰερουσαλὴμ
κατοικοιμένη καὶ εὐθηνούσα, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν,
καὶ ἡ ὄρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατὰκεῖτο;

5 Ἦροντό τινες, ὥς ἤδη προεῖπον, περὶ τοῦ ἐπὶ κλην
ἀγιάσματος τοὺς τε ἱερέας καὶ τοὺς προφήτας· εἶτα Θεὸς
ἀποκρίνεται, τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν κατὰ γε τὸ εἰκὸς
προσαγοχότων τὰς λιτὰς, καὶ ὅτι προσήκοι τοῖς τὰ τοιαύδε
φιλοπευστεῖν ἡρημένοις ἀποκρίνεσθαι σοφῶς διεσπουδακό- c
10 των. εἶτα τίς ὁ λόγος ὁ παρὰ Θεοῦ; βραχύς τε καὶ οὐ
μακρὸς καὶ οὐδὲν ἔχων τὸ περισκελές· ἀλλ' ἴν' οὕτως εἴ-
πωμεν, γυμνὸς καὶ εὐαπάλλακτος τὴν τοῦ συμφέροντος
γνώσιν. τί γὰρ δὴ τὸ χρῆμα, φησὶν, εἰ καὶ νενηστεύκατε
τυχὸν ἐν ταῖς πέμπταις καὶ ἐν ταῖς ἐβδόμοις; ἢ ποία τις
15 ὅλως κατόρθωσις ἀρετῆς, τὸ ἐπολολύζειν ἀμαθῶς λίθοις τε
καὶ ξύλοις ἐμπερησμένοις; τίνα δ' ἂν τρόπον τοῖς παρ'
ὑμῶν δρωμένοις ἐφήδοιτο ὁ Θεός, ὅτε τῶν ἀναγκαίων εἰς
ὄνησιν πεπραχότες οὐδὲν, οἴεσθε κατὰ σφᾶς τὰ πάντων d
ἄριστα κατορθοῦν; εἰ γὰρ τῆς τοιαύτης δεδέσθαι νηστείας,
20 καὶ ἐπαινεῖν ἄξιον κομμὸν γυναικοπρεπή, διὰ ποίαν αἰτίαν
ἐβδομηκοστὸν ἔτος τοῦτο διατετελέκατε, φησὶν, οὐ νενη-
στευκότες; διατρίβοντες γὰρ ἔτι παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις, οὐ
νηστείαν τετελέκασι δημοτελῇ, ἀλλ' οὐδὲ ἕτερόν τι τῶν ἐν
συνηθείᾳ καὶ τρίβαις, ἥτοι κατὰ νόμον τὸν Μωυσέως, ἀπο-
25 περαίνειν ἐσπουδακότες ἀλοῖεν ἄν. εἶτα πῶς ἡλέησα, φησὶ,

1. πίνετε C. (147, 311.) εἰσὶν accessit ex C. (s Alex. XII.) ante οἱ λ. transp. B. (23. al.)
2. χειρὶ B.C. (23. al.) χερσὶν Edd.
3. αὐτῆς κυκλόθεν hoc ordine B.C. (s XII.) inverso ordine Edd. (Vat.)
4. εἶρα C.
5. εἶρα C.
6. Haec εἶτα—προφητῶν desunt in Edd. invitis B.C.D.
7. γε B.C. δὲ Edd.
8. τὰ λιτὰ B.
9. σοφῶς C. σαφῶς Edd.
10. ποία τις
11. περισκελές Edd.
12. ὅλως
13. ἀμαθῶς
14. τίνα δ' ἂν τρόπον—ἐφήδοιτο C.
15. δὲ τρ.—ἐφήδου' ἂν Edd. Statim ὁ om. C.
16. οἴεσθαι C. πάντα
17. ἄριστα
18. κατορθοῦν
19. νηστείας
20. καὶ ἐπαινεῖν ἄξιον κομμὸν γυναικοπρεπή, διὰ ποίαν αἰτίαν
21. τοῦτο
22. ἐβδομηκοστὸν ἔτος τοῦτο διατετελέκατε
23. οὐδὲ ἕτερόν C.
24. οὐδ' ἕτερόν B. οὐδέτερόν Edd. τῶν ἐν σ. καὶ τρίβαις ἥτοι accesserunt ex C.D.
25. κατὰ] + τὸν Edd. invitis C.D.
26. ἀλοῖεν ἄν] ἀλληγήσειεν ἄν (sic) C.
27. ἄλ. ἂν habet D.

καὶ τῆς τῶν κρατούντων χειρὸς ἐξειλόμην; οὐκοῦν οὐ δε-
 δέχμαι τῆς τοιαύτης νηστείας, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἔπερ
 ἔλοισθε, φησὶ, φαγεῖν καὶ πιεῖν, οὐκ ἐμοὶ μᾶλλον ἢ ἑαυτοῖς
 χαρίζεσθε τὸ χρῆμα. οὐκοῦν τοῦ νηστεύοντος εἰκὴ καὶ ἐπ'
 οὐδενὶ τῶν χρησίμων, καὶ τὸ δάκρυον ἀνωφελὲς καὶ ἄμισθος 5
 ὁ ἰδρώς. οὐχ αὐτοὶ οἱ λόγοι εἰσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν
 ὅτε ἦν Ἱερουσαλὴμ κατοικουμένη καὶ εὐθηνούσα, περιχομένη τε
 τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἀπημάντοισ ἐτι ταῖς ἰδίαις ἐπαυχούσα
 πολεσι ταῖς τε ἐν τῇ ὄρεινῃ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ. ἔφη μὲν γὰρ
 ὁ προφήτης Ἰωὴλ, ὅτι δὴ πρέπει θρηνεῖν ἱερέας τε καὶ 10
 λαοὺς, καὶ πρὸς γε δὴ τούτοις καὶ ἀγιάσαι νηστείαν. καὶ
 712 A. α ὁ τῆς παραινέσεως σκοπὸς ἐκάλει πρὸς μετάγνωσιν. οὐ γὰρ
 περιμένειν ἤθελε τῶν συμβεβηκότων τὴν πείραν, ἵνα καὶ
 ἐμπρησθέντα καταθρηνῇτε τὸν νεὼν, ἀλλ' ἵνα πρὸ πείρας,
 ὥς ἔφην, κομμοῖς τε καὶ θρήνοις ἐκμειλισσόμενοι τὸν Θεόν, 15
 ἔξω γένησθε τῶν κακῶν. οὐκοῦν οὐχ οὗτοι εἰσιν οἱ λόγοι τῶν
 προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν, οὓς ἡγνοηκότες ὑμεῖς εἰκὴ κατοιμώ-
 ζετε, καὶ λίθοις κειμένοις τὸ ἐξ ἀμαθίας δάκρυον ἐπιστάζετε,
 β καίτοι δέον ἐπανορθοῦν τῆς ἑαυτῶν πολιτείας τὴν ὁδόν, καὶ
 τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον ἵεναι τρίβον, κατορθοῦν εὖ μάλα 20
 διεγνωκότας τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν.

Joel. i.
13, 14.

- 8 γ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν λέγων Τάδε λέγει
 Κύριος παντοκράτωρ Κρίμα δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεος καὶ
 10 οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χήραν
 καὶ ὀρφανὸν καὶ προσήλυτον καὶ πέντητα μὴ καταδυναστεύητε, 25

1-3. Haec οὐκοῦν—φαγεῖν assumpta ex B.C.D.

ordine B. φησι om. D.
Edd. invitis B.C.

δεῖ πρεσβυτέρους Edd.

14. καταθρηνεῖτε C. νεὼν C. ναὸν Edd.
invitis B.C.

21. δὲ ἐγνωκότας pro διεγν. iid.
23. κρίνατε B.C. (Alex. XII.) κρίνετε Edd. (Vat.)

Edd. πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ F. (22. al.) cf. supra 266 b.
δυναστεύητε B.C. (XII.) καταδυναστεύετε Edd.

3. φαγεῖν φησι in verso

7. εὐθηνούσα Edd. ante Migne. περιχομένη

10. δὴ πρέπει C.D.

11. τούτοις D. Edd. τούτῳ C.

18. ἐπιστάζεσθε Edd.

νόμῳ C. νομοθέτῃ iid.

24. πρὸς deest in

25. κατα-

καὶ κακίαν ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μὴ μνησικακεῖτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Κατακιβδηλεύσας τὸ πένθος, ὡς ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές, καὶ τὸν εἰκαῖον αὐτῶν ἰδρῶτα διαχλεύσας, ἀποκομίζει λοιπὸν
 5 πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα τελοῦν εἰς ὄνησιν, καὶ τῆς ἀνδανούσης αὐτῷ πολιτείας σαφῇ τε καὶ ἐναργῇ κυταστήσας τὴν ὁδόν, καταλευκαίνει τε ὥσπερ αὐτοῦ τε τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητικῶν κηρυγμάτων τὸν νοῦν. ἐφήδεται γὰρ ὁ νομοθέτης ὀρθῷ τε καὶ ἀμωμήτῳ κρίματι· ἐκτετίμηται δὲ καὶ λῖαν
 10 ἔσπουδασμένως ἑλέειν τε καὶ φιλαλληλίαν, καὶ ἐπαινεῖν ἀξιοῖ τὴν εἰς ὀρφανούς ἀγάπησιν, καὶ φειδῶ τὴν ἐπὶ γυναιόις χηρεία κατηχθισμένοις· ἀποσειέται γεμὴν ὡς βέβηλον τὴν πλεονεξίαν, καὶ ἥπερ ἂν γένηται κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων συντριβῇ, βούλεται δὲ εἶναι τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἡρημέ-
 15 νους χρηστοὺς καὶ ἀμνησικάκους. ἔφη δέ που καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς “Ἀφίετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν” καὶ μὴν καὶ προσευχομένους ἐδίδαξε λέγειν “Ἀφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
 “ ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ
 “ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ
 20 “ τοῦ πονηροῦ.” ἀνίησι μὲν γὰρ ἐγκλήματα τοῖς ἀνιείσιν ἑτέροις ὁ φιλοικτίρμων Θεός, “ Ὅδοι δὲ μνησικάκων εἰς θά-
 “ νατον,” κατὰ τὸ ἐν βίβλῳ παροιμιῶν γεγραμμένον. ὅτι δὲ ἡ ἀγάπη παντὸς νόμου τὴν πλήρωσιν ἔχει, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ
 25 ἀγάπης τὰ προειρημένα, καὶ ἀκριβῆς νομοφύλαξ ὁ τούτων ἐργάτης.

S. Matth.
vi. 14.

Ib. 12,
13.

Prov.
xii. 28.

Rom.
xiii. 10.

Καὶ ἠπειθήσαν τοῦ προσέχειν, καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, 11

1. τῷ ἀδελφῷ B.D. (22. al.) τοῦ ἀδελφοῦ C. Edd. μνησικακεῖτε B. (22. al.)
 4. λοιπὸν assumptum ex C. 7. τε prius C. γε Edd. προφητικῶν
 κηρυγμάτων C. προφητῶν Edd. 12. κατηχθισμένοις iid. 13. εἴπερ C.
 14. τὰ αὐτοῦ C. ταῦτα Edd. 16. ἀφίετε C. ἀφετε B. Migne.
 ἀφῆτε Edd. 18. ἀφήκαμεν C. ἀφίεμεν D. Edd. καὶ μὴ—τοῦ πονηροῦ
 assumpta ex C.D. 22–26. Haec ὅτι δὲ—ἐργάτης accesserunt
 ex C.D. 23. ἡ om. D.

- 12 καὶ τὰ ὧτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν, καὶ τὴν καρ-
 δίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῇ τοῦ μὴ εἰσακούειν τοῦ νόμου μου
 καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐξαπέστειλε Κύριος παντοκράτωρ ἐν
 713 A. a Πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν· καὶ
 13 ἐγένετο ὁργὴ μεγάλη παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἔσται 5
 ὃν τρόπον εἶπε καὶ οὐκ εἰσέηκουσαν αὐτοῦ, οὕτως κεκράζονται
 14 καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ
 ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ
 ἀφανισθήσεται κατόπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀνα-
 b στρέφοντος· καὶ ἔταξαν γῆν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν. 10

Πεπληροφόρηκε δὲ διὰ τούτων, ὅτι παραθήγοντες οὐ
 διαλελοίπασιν αὐτοὶ κατὰ σφῶν τὸν τῶν ὅλων Κριτὴν. ἐξόν
 γὰρ αὐτοὺς τοῖς τῶν ἁγίων προφητῶν καταπίεσθαι λόγοις
 καὶ, τὸ ἀντιφέρεσθαι γεννικῶς τοῖς τοῦ νομοθέτου θελήμασι
 ῥίπτουντας ὡς ἀπωτάτω, τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἐννομωτάτην ἀν- 15
 θελέσθαι ζῶην καὶ τὴν ἀμώμητον ἰέναι τρίβον, σκληροὶ
 γεγόνασιν καὶ ἐν οὐδενὶ τεθείικασιν λόγῳ τὸν παιδευτὴν,
 c ἀκαμπῇ τε καὶ ἄτεγκτον ἐσχήκασιν τὴν καρδίαν. κατέληξαν
 γὰρ οὐδαμῶς τοὺς θείους ἐκτόπως περιυβρίζοντες λόγους,
 καὶ τοῖς τούτων διακομισταῖς, οἱ τὸ τῆς προφητείας διεχεί- 20
 ριζον χρήμα, δεινῶς τε καὶ ἀνοσίως ἐπιπλήττοντες, καίτοι
 λαλοῦσιν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι· εἰς τοῦτο δὲ ἤδη κατώλισθον
 ἀγριότητος καὶ ἀνουθετήτου ληρίας, ὡς μὴ ἐλέσθαι μετα-
 νοεῖν ἄχρις ἂν αὐτοῖς εἰς πέρας ἐξέβῃ τὰ προηγγελμένα, καὶ
 ὑποπεπτῶκασιν τοῖς ἐκ θείας ὁργῆς ἐπενηγεγμένοις. εἰ δὲ δὴ 25
 d λέγει Θεὸς ἐν τούτῳ ὅτι Ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη,

1. ἀκούειν F. Edd. (130. 311.)

2. αὐτῶν om. F. Edd. εἰσακούειν B.C.

(Vat. 8) ἀκοῦσαι F. Edd. (εἰσακουσαι Alex.)

3. καὶ ἐπὶ τοὺς F. Edd.

ἐξαπέστειλε C. (A.V. 8) ἐξαπέσταλκε F. Edd. (XII.)

ἐν Πνεύματι αὐτοῦ om. B.

6. αὐτοῦ F. Edd. (8 Alex. XII.) μου C.

9. ἐξαναστρέφοντος Edd.

ante Migne. (8)

10. τὴν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν F. (Co.)

11. δὲ et

αὐτοὶ assumptia ex C.

14. γεννικῶς C. Pont. γενικ. Aub.

15. ῥίπτουντας C. ῥίπτοντας Edd. εὐκλεᾶ C. εὐκλεῇ iid.

19. περιυβρί-
 ζοντες C. ὑβρ. iid.

20. διεκείριζον C. ἐχείρ. iid.

22. λαλοῦσιν C.

24. εἰς πέρας C. εἰς πείραν iid.

26. λέγει C.

λέγει iid. τούτω C. τούτοις iid.

ἀφανισθήσεται δὲ καὶ ἡ γῆ ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος,
ὥς ἐν προαγορεύσει προφητικῇ τὰ τοιαῦδε πάλιν εἰρησθαι
νοήσωμεν· ἐκβέβληντο μὲν γὰρ εἰς Πέρσας καὶ Μήδους, καὶ
ἤδη πεπείραντο τῆς αἰχμαλωσίας, ἡρήμωτο δὲ καὶ ἡ γῆ, καὶ
5 ἡ πασῶν ἀρίστη χώρα τέτακτο, καθά φησιν ὁ λόγος, εἰς
ἀφανισμόν, οὐκ ἔχουσα τοὺς διοδεύοντας, ἤγουν ἀναστρέφοντας.
οἱ μὲν γὰρ δεδαπάνηντο τῷ πολέμῳ· οἱ δὲ τῷ τῆς δουλείας
κατηχθισμένοι ζυγῷ, δεδραμήκασιν εἰς αἰχμαλωσίαν. οὐκοῦν e
ὥς ἐν προαγορεύσει καὶ τάδε τοῖς ἄλλοις συνειρησθαι νοή-
10 σωμεν. ὅτι δὲ τὸ τοῖς θείοις λόγοις ἀπειθεῖν ἐπιζημιον,
μᾶλλον δὲ καὶ ὀλέθρου πρόξενον, καὶ ἐξ αὐτῶν ἂν τις ἴδοι
τῶν τοῖς ἀρχαίοις συμβεβηκότων· καὶ οὐ μακρῶν ἂν τις
δέοιτο λόγων πρὸς ἀπόδειξιν, ἀλλ' ἔστι τὸ χρῆμα παντί τῳ
σαφές, τῷ γε ἅπαξ εἰδóτι τὰ ἐκ τῆς εὐπειθείας ἀγαθὰ.

15 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου παντοκράτορος πρὸς μὲ λέγων Τάδε Κεφ. η'.
λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐξήλωσα τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν²
Σιών ζῆλον μέγαν καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐξήλωσα αὐτήν.

Τὸ ἀπειθὲς καὶ ἐξήμιον τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ ἐξ αὐτῶν
σφισι συμβεβηκότων ἀποχρώντως διαβεβληκώς, καὶ ὅτι γέ- b
20 νοιτο πάντων αὐτοῖς τῶν κακῶν πρόξενον ἀποφήνας, μετα-
βιβάζει τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐξ ἡμερότητας ἀγαθὰ, καὶ πειράται
λοιπὸν τοὺς τῆς εὐημερίας αὐτοῖς ἐπαγγέλλεσθαι καιροὺς,
καὶ τοῖς κατ' εὐχὴν ἀγαθοῖς καταπιαίνειν πλουσίως, ὥς ἤδη
μὲν δίκας ἐκτετικότας, ὧν ἀνοσίως πεπαρωνήκασιν, ἐκνευμι-
25 μένους δὲ ὥσπερ τῆς ἀρχαίας φανυλότητος τὰ ἐγκλήματα διὰ

1. ἐξ deest in Edd. 2. τοιαῦδε (sic) pro τὰ τοιαῦδε C. invito D.
3. νοήσωμεν C.D.b. νοήσομεν Edd. ἐκβέβληνται Edd. inv. B.C.b. 4. πε-
πείρανται—ἡρήμωται Edd. invitis B.C. καὶ prius om. C. 5. τέτακτο B.C.D.
ἐτέτακτο b. τέτακται Edd. 6. τοὺς deest in Edd. ἀναστρέφοντας C.b.
ἀναστρεφόμενους B. Edd. 7. δεδαπάνηντο B.C. ἐδεδαπάνηντο b.
δεδαπάνηνται Edd. 8. κατηχθεσμένοι iid. 9. νοήσωμεν C.
νοήσομεν iid. 11. εἶδοι C. 14. ἅπαξ εἰδóτι hoc ordine C.
16. [ἐξήλωσα utrumque habet F. (Alex. s) ἐξήλωκα (Vat.) cf. infra.] 18. αὐ-
τῶν] + τῶν B.

τοι τοῦ κεκολάσθαι παρ' ἐχθροῖς καὶ τὸν τῆς δουλείας
 c ἀνατλήναι ζυγόν. κατακέκραγε δὲ ὥσπερ τῆς τῶν Βαβυ-
 λωνίων ὁμότητος, οἱ πέρα παντὸς ἰόντες θράσους, δεδράκασιν
 εἰς αὐτοὺς, ἃ μὴδὲ αὐτὸς ὁ θεῖος ἤθελέ που θυμός· ἔφη γὰρ
 ἐναργῶς ὅτι “Ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέ- 5
 “θεντο εἰς κακά.” ἐζήλωκα δὴ οὖν τὴν Ἱερουσαλήμ, τουτέστι
 τὸν ὑπὲρ αὐτῆς εἰσδεδεγμαι ζῆλον, καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζή-
 λωσα αὐτήν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Συμβήσεται τοῖς Βαβυ-
 λωνίοις ἐξ ἀντιστροφῆς παθεῖν ὧν δεδράκασιν ἀπηνέστερα,
 d καὶ τοῖς οὕτω πεποροθηκόσιν ἐποίσω τὰ ἐξ ὀργῆς. 10

Τοῦτο πεπλήρωκεν ὁ Χριστός. λελυπημένος γὰρ ἐφ'
 ἡμῖν τοῖς ἀθλίως ἀπολωλόσι, καὶ οἷον ζηλώσας τὴν Ἐκκλη-
 σίαν, τὴν αὐτῷ μὲν προεγνωσμένην, οὕτω γεμὴν ἀναδε-
 δειγμένην ἐν κόσμῳ, συνέτριψε μὲν τῶν δαιμονίων τὰ στίφη,
 τὸν δέ γε τῆς ἐκείνων ἀπονοίας ἐπιστάτην τῆς καθ' ἡμῶν 15
 ἐκβέβληκε τυραννίδος καὶ τοῖς ἐξ ὀργῆς κινήμασιν ὑποθεῖς,
 ἐλευθέρους τῆς ἐκείνου σκαιοτήτος ἀπέφηνε λοιπὸν τῶν
 προσκυνούντων αὐτὸν τὴν ὁμήγυριν.

3 Τὰδε λέγει Κύριος Ἐπιστρέψω ἐπὶ Σιών, καὶ κατασκηνώσω ἐν
 e μέσῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ κληθήσεται Ἱερουσαλήμ πόλις ἀληθινή, 20
 καὶ τὸ ὄρος Κυρίου παντοκράτορος ἄγιον.

Πληροῖ μὲν τὰ πάντα Θεὸς, καὶ τῆς ἀπορρήτου φύσεως
 αὐτοῦ τὰ πάντα μεστά. πλὴν ἀποφοιτᾷ ἐς θ' ὅτε λέγεται
 τῶν ἡμαρτηκότων, οὐ ταῖς κατὰ τόπον διαστάσεσι μεριζό-
 μενος· εὐήθες γὰρ κομιδὴ τὸ ὧδε νοεῖν· ἀλλὰ τῷ μηκέτι 25

4. που assumptum ex C.

13. 14. τὴν [τῶν B. ?] αὐτῷ μὲν — συνέτριψε μὲν B.C.D. τῶν αὐτῶν μὲν Edd.

15. καθ' ἡμῶν C. καθ' ἡμᾶς Edd.

ex C.D.

ἀποφῆνας Edd.

ὄρος ἄγιον Edd.

24. μεριζόμενος C. χωριζόμενος Edd.

τὸ πρὸ τῷ C.

9. παθῶν Edd. invitis omnibus.

16. καὶ τοῖς—ὑποθεῖς accesserunt

17. ἐλευθέρους C. ἐλευθέραν D. Edd. ἀπέφηνε C.

18. αὐτὸν C. αὐτῷ iid.

21. ἄγιον B.C. (8)

23. ἀποφοιτᾷ B.C. ἀποφοιτῶν Edd.

25. κομιδὴ assumptum ex C.

θέλειν προσκεῖσθαι καὶ φειδοῦς καὶ ἀγάπης ἀξιοῦν. τοιοῦ-
τον δὲ εἶναί φαμεν καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ὀργῆς τρόπον. οὐκοῦν
ἐτράπετο μὲν εἰς ψευδολατρείας ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἐκπεπórνευκεν ^a 715 Λ.
Ἱερουσαλὴμ. ἀπεφοίτησε δὲ ὥσπερ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ
5 τοῖς ἐξ ἀποστροφῆς ὑπέβηκε κακοῖς. ἐπεὶ δὲ κατοικτεῖρει
λοιπὸν, τὸ ἐπιστρέψω φησὶ, τουτέστιν, ἀποπεπáυσομαι τῆς
ὀργῆς, ἐπισκοπῆς ἀξίαν ἀποφανῶ, καὶ οἶκον ἐμὸν ποιήσομαι
πάλιν. ὥσπερ δὲ, ἀποστραφέντος αὐτοῦ, τὸ ὅρος τὸ ἅγιον,
τουτέστιν ὁ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ναὸς, οὐκέτι σεπτὸς εἶναί
10 τις ἐδόκει παρά γε τοῖς ὁρώσι ἐμπερησμένον· οὕτω δὴ ^b
πάλιν ἐν αὐτῷ κατοικεῖν ἐλομένου Θεοῦ, καὶ ἐγγεγερμένου τὸ
ἐπ' αὐτῷ πάλιν ἀναβήσεται καὶ ἀνανεωθήσεται σέβας, ἀλη-
θινὴ δὲ πάλιν Ἱερουσαλὴμ, οὐκέτι καθὰ καὶ πάλαι τοῖς
χειροτμήτοις θεοῖς καὶ τοῖς ψευδωνύμοις ἰνδάλμασι προσ-
15 κομίζουσα τὰς λατρείας· ἀλλὰ τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀλη-
θινὸν θεραπεύουσα Θεὸν ταῖς ἐπιεικείαις, διὰ τοῦ ζῆν ἐννόμως
ἐλέσθαι λοιπὸν, καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθείαις.

Περιθείης δ' ἂν εἰκότως τὰς τοιάσδε φωνὰς τῷ δι' ἡμᾶς
καθ' ἡμᾶς γεγονότι Λόγω, ὃς ὑπάρχων ἐν μορφῇ τοῦ γε- ^c
20 γεννηκότος καὶ ἐν ἰσότητι τῇ κατὰ πᾶν, “ἐαυτὸν ἐκένωσε
“μορφὴν δούλου λαβὼν,” καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ “ἐπτῶ-
“χευσε δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτήσωμεν.”
οὐκοῦν ὁ πάλαι διὰ τε τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, καὶ τὸ
ἐγκεῖσθαι δὲ τὴν “διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ
25 “ἐκ νεότητος” δικαίως ἀποστραφεῖς, ἐπέστρεψε πρὸς ἡμᾶς
ὡς ἐξ ἐμφύτου λοιπὸν ἡμερότητος, καὶ κατῳκῆκε τὴν Ἑκ-
κλησίαν, πόλιν τε καὶ ἐνδιαίτημα σεμνὸν ἐποίησατο τοὺς

Phil. ii.
7.
2 Cor.
viii. 9.

Gen.
viii. 21.

2. τὸν deest in Edd.
νεῶς Edd. εἶναί τις hoc ord. C.
ἐγ. καὶ—Θεοῦ Edd.
accesserunt ex C.D.
(sine ᾧ) B.
Θεὸν hoc ordine C.
22. τῇ . . αὐτοῦ rasura duo ut vid. litt. C. Eadem quae Edd., D.
assumptum ex C.
σεπτὸν Edd.

4. ἡ Ἱερ. Edd. invito C.

9. ναὸς C.

11. ἐν αὐτῷ—καὶ ἐγγεγερμένου C.D.

12. ἐπ' D. Edd. ἐν C. Haec ἀναβήσεται καὶ

13. πάλιν C.D. πόλιν κληθήσεται ἡ Edd. et

14. χειροτμήτοις C.D. χειροκμ. Edd.

16. θεραπ.

18. περιθείη C.

20. τῇ assumptum ex C.

24. δὲ

27. σεμνὸν C. Nik. in Ps. 131.

Ps.
cxxxī. 14.
1b.
lxxxvi. 3.

Es. ii.
2.

δ ἡγιασμένους. ἔφη γάρ που περὶ αὐτῆς, δῆλον δὲ ὅτι τῆς Ἐκκλησίας “Ὡδε κατοικήσω, ὅτι ἡρετισάμην αὐτήν.” ψάλλει δὲ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σου, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ.” ταύτην ἡμῖν κατεμήνυσε καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας λέγων “Ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις 5 “ἐμφανὲς ἔσται τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ “ἐπ’ ἄκρων τῶν ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν “βουνῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ’ αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη.” περίοπτος γὰρ ἡ ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ οἷάπερ ἐν ὄρει κειμένη, τοῖς ἀπανταχοῦ γνωρίζεται. κέκληται δὲ καὶ ἀληθινή, ἥκιστα μὲν 10 τύποις καὶ σκιαῖς λατρεύουσα· παραδεξαμένη δὲ μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν, ὅς ἐστι Χριστὸς, καὶ τὴν ἐν πνεύματι τε καὶ ἀληθείᾳ πληροῦσα προσκύνησιν.

4 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐτι καθίσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις Ἱερουσαλὴμ, ἕκαστος τὴν 15 ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν·
716 A. a καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται παιδαρίων καὶ 5 κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.

Δαπανήσαντος τοῦ πολέμου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, συμβέβηκεν ἀναγκαίως κενὰς τῶν κατωκηκότων τὰς παρ’ αὐτῶν 20 γενέσθαι πόλεις, οἴκους τε κατερρύιμμένους ὁρᾶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς κατασκευασμάτων τὰ κάλλη. ἀλλ’ ἰδοὺ τριπόθητον αὐτοῖς καὶ μακρὰν εἰρήνην χαριεῖσθαι κατεπαγγέλλεται, ἦν, καὶ μάλα ὀρθῶς, Ἑλλήνων παῖδες ὀνομάζουσι κουροτρόφον.
b τοὺς μὲν γὰρ τικτομένους ἀνακομίζει πρὸς ἡβην, τοῖς δὲ ἤδη 25

1. αὐτῆς B.C. αἰρετῆς Edd.

ἡμ. ἐμφ. ἔσται hoc ordine C. ἔσται ante ἐν tr. Edd.

ex C. (Alex.) 8. ἐπ’ αὐτὸ] Sic edidi ex C. qui ἐπ’ αὐτῷ = ἐπ’ αὐτὸ dat.

ἐπ’ αὐτὸν Edd.

11. καὶ C. ἢ καὶ B. Pont. ἢ Aub.

12. ὅς C.

ἢ Edd. τε assumptum ex C.

14. καθίσονται B.C. (95, 185, 311.) in

Es. 860 b. καθίσονται Edd.

20. αὐτῶν C. αὐτοῖς D. Edd.

22. αὐταῖς C.D. αὐτοῖς Edd. τριπόθητον αὐτοῖς καὶ C.D. τροποθέντων αὐτοῖς τῶν ἐχθρῶν κῖν Edd.

23. τὴν χάριν pro εἰρήμην D.

25. γὰρ om. C.

γεγονόσι νέοις ἀπλοῖ τρόπον τινὰ καὶ τὴν εἰς γῆρας ὁδὸν,
καταδηοῦντος οὐδενός, οὐ πολέμου συντρίβοντος, οὐ δα-
πανώσης μάχης. ὑποτοπητέον δὴ οὖν, καὶ μάλα ὀρθῶς, ὡς
ἐν εἰρήνῃ τὰς πόλεις, καὶ εὐρείαι τε εἶεν καὶ μακραί, στενὰς
5 ἀποφαίνεσθαι καὶ ἡττῆσθαι τῷ πλήθει τῶν κατωκηκότων.
τοιούτων τινὰ νοῦν ὠδίνει πάλιν ἡμῖν τὸ προκείμενον. ἔφη
γὰρ ὅτι καθεδοῦνται μὲν πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτιδες ἐν ταῖς
πλατεείαις Ἱερουσαλὴμ, ῥάβδῳ μύλις τὸ ἐκ τοῦ γήρως ἀναλκι
μετρίως παραμυθούμενοι, καὶ βακτηρίαν ἔχοντες γεροντα-
10 γωγόν· ἔπαινος δὲ τὸ χρῆμά ἐστι καιρῶν ἀπολέμων καὶ
βαθείας εἰρήνης, ἀνακομιζούσης, ὡς ἔφην, εἰς ἥβην τὰ βρέφη,
πεμπούσης δὲ καὶ εἰς γῆρας τοὺς ἤδη τελούντας ἐν ἀνδράσι,
καὶ τὸν τῆς ζωῆς ἅπαντα χρόνον ἀμαχεῖ παραθέοντας. εἰ
δὲ δὴ μέλλοιεν ὀρχεῖσθαι μὲν ἐν ἄστει μειράκια, κόρια τε
15 χορεύειν ἐν μέσαις πλατεείαις, ἔχοι ἂν καὶ τοῦτο σαφῇ τὴν
ἀπόδειξιν τοῦ μηδεμίαν αὐτῶν φροντίδα κατηρτῆσθαι πικράν.
οὐ γὰρ ἂν ἡνέσχοντο παιζόντων τινῶν, εἰ κατηφείας ἦν ὁ δ
καιρός.

Γέγονε δὲ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰρήνη Χριστὸς, ὃς καὶ πάντα
20 συντρίψας πόλεμον, μεστὴν ἀπέφηνε τῶν ἀγίων τὴν Ἐκκλη-
σίαν. καὶ πολλοὶ μὲν τὰς φρένας ἐν αὐτῇ, μύριοι τε ὅσοι
καὶ ἐξαίρετοι, οἷς καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ἐπιστέλλει λέγων
“Ἐγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ’ ἀρχῆς.”
παῖδες δὲ ὥσπερ ἄνηβοι καὶ κόρια μικρὰ τῶν ἄρτι πεπι-
25 στευκότων ἢ νηπιωτέρα πληθὺς, μονονουχὶ τοῖς πνευμα-
τικοῖς σκιρτήμασι τὴν ἀγίαν ὄντως κατακαλλύνουσι πόλιν,

i S. Joan.
ii. 14.

1. καὶ assumptum ex C.

5. ἡττῆσθαι C.

6. νοῦν B.C.

Pont. οὖν Aub.

Edd.

7. μὲν assumptum ex C.

πρεσβύτιδες C. πρεσβύτεροι

8. ῥάβδῳ C. ῥάβδους iud.

9. γερονταγωγόν C.b.

[γέρονταγωγόν b.] χειραγωγόν D. Edd.

10. ἀπολέμων accessit ex C.b.

11. ὡς ἔφην C. μὲν Edd. εἰς ἥβην C. ἐφ’ ἥβην Edd.

12. καὶ om. C.

παραθέοντας B.C. παραθέντας Edd. ante Migne.

16. κατηρῆσθαι Aub.

19. δὲ C.b. δὴ Edd. αὐτοῖς B.

20. τῶν δεest in Edd.

21. πολλοὶ

Edd. invitis B.C.D.b.

23. ἔγραψα B.C.D. γράφω b. Edd.

24. δὲ om. C. habent D.b. μικρὰ] + νοηθείεν ἂν b. invitis C.D.

25. νη-

πιωτέρα C.D.b. νηπιωτάτη Edd.

26. κατακαλλύνουσα Edd.

invitis omnibus.

ε τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν· οἷς καὶ τὸ λέγειν ἀρμόσειεν ἄν
 Ps. xciv. 1. “ Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ
 “ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν.” εἰ δὲ δὴ λέγοντο καὶ ἐπερείδестαι
 ῥάβδῳ τυχόν οἱ πρεσβύτει, περινοήσεις ὅτι καὶ μικροὺς καὶ
 Es. xi. 1. μεγάλους στηρίζει Χριστὸς, ἡ ῥάβδος ἡ ἐξ Ἰεσσαί, καὶ ἡ 5
 Ps. cix 2. τῆς δυνάμεως ὠνομασμένη, ἣν ἐκ τῆς ἁνω Σιών πέπομφεν
 ἡμῖν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὡς χαίροντας ἡμᾶς ἐπὶ τούτῳ
 Ps. xxii. 4. λέγειν “ Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὐταί με
 “ παρεκάλεσαν.”

717 A. a

6 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν 10
 καταλοιπῶν τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ
 καὶ ἐνώπιον μου ἀδυνατήσει; λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

Τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφυῇ τῶν πραγμάτων δέχεταιί πως
 ἐφ’ ἑαυτοῖς τὸ ἀπιστεῖσθαι φιλεῖν, καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἔχει
 Gen. xviii. 12. τὴν εἰς πέρας διεκδρομὴν. καὶ γοῦν ἡ Σάρρα διαγελᾶ μὲν 15
 b ἐξ ἀπιστίας τὴν ἐπὶ γε τῷ Ἰσαὰκ ὑπόσχεσιν, εἰς γῆρας
 ὀρώσα, καὶ τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος νόμοις ἀντιτιθεῖσα τὸ
 ἀμήχανον. πλὴν ἐκτέτοκε παρ’ ἐλπίδα, βάσιμον αὐτῇ τὸ
 χρῆμα τιθέντος Θεοῦ. ἦν οὖν ἄρα καὶ σφόδρα εἰκὸς κατα-
 δονεῖσθαι ταῖς διψυχαῖς τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρω- 20
 μένους, καὶ οὐ σφόδρα θαρρεῖν, ὥς εἰς τοσαύτην αὐτοῖς
 εὐημερίας βαδιεῖται τὰ πράγματα, ὥς ἀνάμεστον μὲν γε-
 νέσθαι τὴν Ἱερουσαλήμ τῶν γεγηρακότων, καὶ παίδων
 ὀράσθαι χοροὺς ἐν αὐτῇ καὶ κορασίων ὀρχήματα, καὶ τὰ
 ἐκ βαθείας εἰρήνης ὑπάρξειν ἀγαθὰ. κατεθεῶντο γὰρ δὴ 25

4. περινοήσεις C.b. νοήσεις Edd. καὶ prius assumptum ex b. deest in C.D.
 5. στηρίζει C.b. ὑποστηρ. Edd. ἡ ult. assumptum ex C.b. 7. ἐπὶ τούτῳ D.b.
 Edd. ἐπὶ τούτῳ C. 8. αὐταί D. Edd. αὐταί C.b. 10. Εἰ C. Edd.
 Διότι εἰ B. (Alex. 106.) 13. ὑπερφυῇ C. ὑπερφερῇ Edd.
 14. ἔχειν C. 17. ἀντιτιθεῖσα B.D. ἀνατιθεῖσα C. ἀντιθεῖσα Edd.
 21. τοσαύτην αὐτοῖς εὐημερίας C.D. τ. αὐτοῖς εὐημερίαν Edd. 22. βαδιεῖται
 D. Edd. βαδιεῖσθαι C. 23. παίδων B.C. πάντων Edd. 25. δὴ
 assumptum ex C.

τείχη κατερρίμμένα, οίκίας ἐμπεπρησμένας, ἀπάσας δὲ τὰς ^c
ἐν κύκλῳ πόλεις θηρῶν ἀγρίων ἐνδαιτήματα, διάτοι τὸ
κεκενωσθαι παντελῶς τῶν κατοικούντων αὐτάς· καὶ ἀγροὺς
μὲν τοὺς πάλαι παμφόρους τε καὶ εὐανθεῖς ἀκάνθης μεστοὺς,
5 οὐδὲν ἔχοντας τῶν ὠρίμων, διολωλὸς δὲ εἰς ἅπαν τῶν
ἀγροίκων τὸ γένος. ἦν οὖν, ὡς ἔφην, ἐντεῦθεν ἀπιστεῖν
εἰκὸς, ὡς εἰς πέρας αὐτοῖς ἐκβήσεται τὰ ἐπηγγελμένα. ταύ-
τητοι Θεὸς διψυχεῖν οὐκ ἔα· θαρσεῖν δὲ κελεύει καὶ ἐμπεδοῦ
λέγων Εἰ ἀδυνατήσῃ ἐνώπιον τῶν καταλοιπῶν τοῦ λαοῦ τούτου ^d
10 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου ἀδυνατήσῃ λέγει
Κύριος Παντοκράτωρ; ὁ γάρ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἀμήχανον, εὐ-
κατόρθωτον κομιδὴ τῷ πάντα ἰσχύοντι Θεῷ. ἔστι γὰρ
αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, θελήσει πληρῶν καὶ τὰ
λίαν ὑπερφυῇ, καὶ εἰς πέρας ἄγων ἀμελλητὶ τὸ δοκοῦν.
15 Ἐφη δέ που πρὸς Ἰουδαίους ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὰ ἐκ τῆς
τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας προαναφωνῶν κατορθώματα
“Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε καὶ ἀφανίσθητε, ^e Hab. i.
“ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν ἔργον ὃ οὐ ^{5.}
“μὴ πιστεύσητε, εἰάν τις ἐκδιηγῇται ὑμῖν.” ὅσον μὲν γὰρ
20 ἦκεν εἰς λόγους τοὺς ἐν ἡμῖν, ὑπὲρ θαῦμα καὶ λόγον καὶ
αὐτὸ τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον· οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ
τὰ ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐκβεβηκότα κατορθώματα. πῶς γὰρ οὐκ
ἀπιστίας ἐγγὺς τὸν ἐκ Θεοῦ φύντα Λόγον ἐνωθῆναι σαρκί,
καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου γενέσθαι μορφῇ, καὶ ὑπομεῖναι
25 σταυρὸν, ὕβρεις τε καὶ αἰκίας ὑπενεγκεῖν, καὶ τῆς Ἰουδαίων
ἀβελτερίας τὰ βλάβη; ἢ πῶς οὐκ ἂν τις ὑπεραγάσαιο τῆς
οἰκονομίας τὴν ἔκβασιν, ὅπου καθήρηται μὲν ἡ ἁμαρτία, ^a 718 A.

2. θηρῶν C. θηρίων Edd.

ἰπάρχειν add. iid. invito C.

λέγει Κύριος παντοκράτωρ accesserunt ex C.D.

ὑμῖν D. ἡμῖν b. ὑμῖν Edd.

ὁ (sic) inverso ordine Edd. ante Migne.

17. εἰδετε Edd. invitis B.C.D.

γον alt. assumptum ex C.

Edd.

παρουσίας Edd.

26. ἀβελτερίας] Sic correxi ex C. ἀβελτηρ. Edd. τὰ βλάβη C. τὰς

27. ἢ om. C.

4. ἀκάνθης C. ἀκάνθων iid. Statim

6. ὡς ἔφην ἐντεῦθεν hoc ord. C.

10. Haec

11. ἐν ἡμῖν C. ἐν

12. κομιδὴ C.b. δηλαδὴ D. Edd.

13. τῶν

14. ὑπερφερῇ C.

ἀφανίσθητε C.D. θαυμάσατε Edd.

18. ἔρ-

19. πιστεύσετε C.

20. ἦκει

κατήργηται δὲ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἀπελήλათαι φθορά, καὶ ὁ πάλαι δραπέτης ἄνθρωπος τῇ τῆς υἰοθεσίας χάριτι κατη-
 γλαϊσμένος ὁράται λοιπόν; οὐκοῦν λεγέτω Χριστὸς ἐπὶ γε
 τούτοις αὐτοῖς Εἰ ἀδυνατήσῃ ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ
 λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου 5
 ἀδυνατήσῃ; λεία γὰρ πάντα αὐτῷ καὶ ἱππήλατα, καὶ τι
 τῶν ἀναγκαίων ἐθέλοντι κατορθοῦν, εἴη ἂν οἶμαί που τὸ ἀν-
 τιστατοῦν οὐδέν.

b,

7 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασώζω τὸν λαόν
 8 μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν, καὶ εἰσάξω αὐ- 10
 τοὺς καὶ κατασκευάσω ἐν μέσῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔσονται μοι
 εἰς λαὸν καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ
 δικαιοσύνῃ.

Σέσωκε μὲν καὶ πάλαι Θεὸς τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ
 κατεσκευασμένους τῷ πολέμῳ, συναγείρων εἰς Ἱεροσόλυμα, 15
 καὶ κατοικήσας ἐν αὐτοῖς, διὰ γε τοῦ καὶ τὸν θεῖον ἐγείρειν
 τὸν ναόν, καὶ ἐφείναι πάλιν αὐτοῖς ταῖς κατὰ νόμον θυσίαις
 καταμειλίψεσθαι τε καὶ ἀποπεραίνειν εὐχὰς καὶ ἀποπλη-
 ροῦν ἑορτάς. πλὴν τὸ ἀνασώζειν τὸν ἴδιον φάναι λαὸν ἐξ
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, πρέποιεν ἂν εἰκότως τῷ Ἐμμανουήλ, 20
 ὃς πᾶσαν ἐκάλεσε τὴν ὑπ' οὐρανὸν, σαγηνεύσας διὰ τῆς
 πίστεως τοὺς ἐκ περάτων τῆς γῆς, καὶ πᾶσαν ἐθνῶν ἀγέλην
 συναγηγερκῶς εἰς τὴν ἀγίαν ἀληθῶς καὶ διαβόητον πόλιν
 “ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος,” καὶ ἐπουράνιος Ἱερου-
 σαλὴμ. ὅτι δὲ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν μέσῳ αὐτῆς, πῶς οὐκ ἀτρεκὲς 25
 εἰπεῖν; γέγονε γὰρ καθ' ἡμᾶς, καὶ “τοῖς ἀνθρώποις συν-

1 Tim.
iii. 15.

Baruch.
iii. 38.

4. ἀδυνατήσῃεν C. invito D.
ex C.

12. καὶ ἐγὼ C. (Alex. & XII.) καὶ γὰρ Edd. (Vat.)
ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ] Haec quasi commentariorum init. ponunt B. D.

πε manu aliquant. recentiori ut vid.

18. ἀποραίνειν C.

24. καὶ C. D. ἢ Edd.
Edd.

7. που assumptum

20. πρέποιεν C. πρέποι Edd.

25. οὐκ ἀτρεκὲς εἰπεῖν C. D. ἔστιν ἀμφιβαλεῖν

- “ανεστράφη” μετὰ σαρκός. καὶ τοῦτο ἡμῖν δι’ ἑτέρου
 προφήτου ὁ Θεὸς προανεφώνει λέγων “Θάρσει Σιών, μὴ
 “παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου· Κύριος ὁ Θεὸς σου ἐν σοὶ
 “δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην καὶ καινιεῖ
 5 “σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ.” ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστὶν ἡμῖν· οὐ
 γὰρ ἀφῆκεν ἡμᾶς ὀρφανούς, πέπομφε δὲ ἡμῖν ἀνθ’ ἑαυτοῦ
 τὸν Παράκλητον, καὶ σύνεστι δι’ αὐτοῦ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν·
 καὶ πληροφορήσει λέγων “Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι πάσας
 “τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” γεγόναμεν
 10 τοῖνυν αὐτοῦ λαὸς, οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, καὶ οἱ τῶν λίθων
 θεραπευταί· τὴν ἀρχαίαν καὶ βέβηλον καταμυσσαττόμενοι
 πλάνησιν· Θεὸν αὐτὸν ἐπεγραψάμεθα, καὶ τοῦτο ἐν ἀληθείᾳ
 καὶ δικαιοσύνῃ. οὐ γὰρ ἐν ἴσῳ τοῖς τοῦ γράμματος φίλοις,
 τύποις καὶ σκιαῖς προσκείμεθα, παραδεξάμενοι δὲ μᾶλλον
 15 εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὴν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων
 λαμπρότητα, τὴν ἀληθῆ πληροῦμεν λατρείαν, καὶ τῆς ἀν- a 719 A.
 δανούσης αὐτῷ δικαιοσύνης ἀπρίξ ἐχόμενοι, τὴν ἐν πνεύματι
 πληροῦμεν προσκύνησιν. “Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός,” καθά
 φησιν αὐτὸς ὁ Υἱός, “καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν
 20 “πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

Seph. iii.
16, 17.S. Joan.
xiv. 18.S. Matth.
xxviii.
20.1 S. Pet.
ii. 10.S. Joan.
iv. 24.

Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν 9
 τῶν ἀκούοντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λόγους τούτους
 ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ’ ἧς ἡμέρας τεθεμελιώται ὁ b
 οἶκος Κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς ἀφ’ οὗ ᾠκοδόμηται.

- 25 Ὑπισχρεῖται μὲν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων Θεός
 τὰ ὑπὲρ ἐλπίδα πολλάκις, ψευδομνηθεὶ δὲ οὐδαμῶς, ἀλλ’ ἰδίᾳ
 δυνάμει καὶ ἀπορρήτοις τισὶν ἐνεργείαις ἀποπεραίνει κατὰ

2. ὁ assumptum ex C.

3. σου alt. assumptum ex C. ἐν σοὶ δ. hoc

ordine C. 4. καυήσει pro καινιεῖ σε C. invito D.

ἐστὶν C. σύνεστιν B.D. Edd.

5. νῦν

10. λαὸς alt. C. λαοὶ iud.

11. θεραπευταί C. προσκυνηταί Edd.

12. ἀπεγ-

ραψάμεθα C prima manu invito D.

16. πληροῦ-

μεν C.D. τελοῦμεν Edd.

9. γεγόναμεν C. γέγονε Edd.

10. λαὸς alt. C. λαοὶ iud.

11. θεραπευταί C. προσκυνηταί Edd.

12. ἀπεγ-

ραψάμεθα C prima manu invito D.

16. πληροῦ-

μεν C.D. τελοῦμεν Edd.

καιροὺς, ἅπερ ἂν βούλοιτο, καὶ λίαν ἀκονιτί. πρόποι δ' ἂν
 ἡμᾶς οὐκ ἀσθενούντας τῇ πίστει, πάντη τε καὶ πάντως ἐπι-
 μαρτυρεῖν αὐτῷ τὸ πάντα δύνασθαι διαπεραίνειν εὐκόλως·
 ἀνδρίζεσθαι δὲ πρὸς ἔργα τὰ δι' ὧν ἐσόμεθα λαμπροὶ, καὶ
 ε τὸν εὐκλεᾶ τῆς ἐπιεικείας ἀποκερδανούμεν στέφανον· κατα- 5
 πείθεσθαι δὲ τοῖς παρ' αὐτοῦ λόγοις, καὶ ποδηγοὺς ποιεῖσθαι
 σπουδάζειν τοὺς, ὅπερ ἂν εἶεν κατὰ καιροὺς τῶν θείων
 ἡμῖν θεσπισμάτων ἀπλανέστατοι διακομισταί. κατεπηγ-
 γέλλετο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς διὰ τῶν
 ἀγίων προφητῶν τὰ ἐκ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀγαθὰ, καὶ ὅσον 10
 μὲν ἦκεν εἰς ἀνθρωπίνας ἐννοίας, ἀπιστίας, ὡς ἔφην, οὐ
 μακρὰν τὸν λόγον ἐτίθει, τῶν χαρισμάτων τὸ μέγεθος ἀφη-
 γούμενος. ἀλλ' ἐν πίστει πεποιήμεθα δεκτὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν·
 καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν τὰ ὑπερφυῖ παρατρέποντες, τοῖς τῆς
 d εὐσεβείας εἰσηγηταῖς εὐαφῇ τρόπον τινὰ καὶ εὐήμιον τὸν τῆς 15
 διανοίας αὐχένα δεδώκαμεν. καιρὸς δὲ ὁ πρέπων ταῖς τῶν
 ἀγαθῶν χορηγίαις καὶ τῇ παρ' ἡμῶν αὐτῶν ὑποταγῇ, τῆς
 Ἐκκλησίας ἢ ἀνάδειξις. θέα γὰρ ὅπως καὶ τοῖς πρὸς ἡμῶν
 προσέταττεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς κατισχύειν καὶ ἔργα πληροῦν,
 καὶ τοῖς τῶν προφητῶν καταπαίθεσθαι λόγοις, ἀφ' ἧς ἡμέρας 20
 τεθεμελιωται ὁ οἶκος Κυρίου παντοκράτορος καὶ ὁ ναὸς ἀφ' οὗ
 ὠκεοδομηται.

c

- 10 Διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ
 ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρχει, καὶ

2. ἡμῖν C. 3. τὰ pro τὸ C. εὐκόλων Edd. ante Migne. 4. τὰ
 assumptum ex C. 5. εὐκλεᾶ C. εὐκλεῇ Edd. 6. δὲ C. τε Edd. 7. καὶ
 et ὁ alt. assumpta ex C. 11. ἡκει Edd. ἀπιστίας B.C. ἀπιστίαν Edd.
 12. ἐτίθη C. 13. δεκτὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν· καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν τὰ ὑπερφυῖ
 παμτρέποντες D. δεκτὰ τὰ ὑπερφερῇ καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν παρατρέποντες C' καὶ τὰ
 ὑπὲρ ἐννοίαν Edd. 15. εἰσηγηταῖς C.D. ἰφηγ. Edd. 16. αὐχένα
 δεδώκαμεν C. δεδωκότες αὐχένα Edd. 17. αὐτῷ C. 18. θέα] ὄρα D.
 τοῖς C.D. τὰ Edd. πρὸς Edd. πρὸ. una litt. erasa C. παρ' D. 20. κατα-
 παίθεσθαι C. κατατίθ. Edd. 23. ἐκεῖνων B.C.D. cf. infra. γρ. (= γράφε)
 τούτων B mg. τούτων F. Edd. τῶν alt. om. F. Edd. invitis B.C. 24. ὑπάρ-
 χει B.C. (Alex.) ὑπάρξει Edd. (Vat. s)

τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ
τῆς θλίψεως· καὶ ἔξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον
ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ.

Ἡ τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις οὐχ ὡς ἐπὶ μέλλοντος καιροῦ
5 ποιεῖται τοὺς λόγους, χρόνον δὲ τίθησι τὸν παρωχηκότα.
πρὸ γὰρ τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων φησὶν ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ
ἦν εἰς ὄνησιν καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπῆρχε· καὶ πάλιν a 720 A.
Τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἦν εἰρήνη, καὶ ἀντὶ
τοῦ φάναι Καὶ ἔξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τεθείκασι
10 τό Ἐξαπέστειλα πάντας τοὺς ἀνθρώπους. ἔχει δὲ καὶ
σφόδρα τὸ εἰκὸς ὁ λόγος, τὸ δὲ ἀτρεκὲς ἐν τούτοις παρα-
στήσει τῶν διηγημάτων ἢ δύναμις. βούλεται γάρ τι τοιοῦ-
τον ὑποδηλοῦν. ἦκον μὲν γὰρ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν ἀγίαν
πόλιν οἱ ἐξ Ἰσραήλ. ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτοῖς ἀγιάσματος
15 τόπος, κατασεσειςμένου τοῦ πάλαι ναοῦ· οὐκ ἦν ἡ θυσία
καὶ σπονδῇ, μὴ ἐστῶτος θυσιαστηρίου. εἴτα προὔτρεπεν ὁ
τῶν ὅλων Θεὸς τῶν οὕτως αὐτοῖς ἀναγκαίων προὔργιαιτάτην ἢ
θέσθαι φροντίδα, καὶ ἀναδείμασθαι μὲν τὸν ναὸν, ἀνορθῶσαι
δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον, ὡς ἂν ἔχοιεν ἀπο-
20 περαίνειν εἰ μάλᾳ τὰ νενομισμένα, καὶ καταμελίσσεσθαι
τὸν τῶν ὅλων Θεόν. οἱ δὲ ποικίλως διανεβάλλοντο, ποτὲ
μὲν χρημάτων πλαττόμενοι σπάνιν, ποτὲ δὲ τὰς τῶν κω-
λύνοντων οἰκοδομεῖν δυστροπίας προφασιζόμενοι. εἴτα προσ-
κρούοντες διὰ τοῦτο Θεῷ, συχναῖς καὶ ἄλλεπαλλήλοις
25 κατεπαίοντο πληγαῖς, ἀκαρπίαίς δι' ἰσχυρὰ καὶ ἀνεμοφθο-
ρίαίς καὶ ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν ἐφόδοις καὶ καταδρομαῖς.

3. ἐπὶ C. πρὸς F. Edd. (42.)

7, 8. ἦν—ὑπῆρχε—ἦν] Haec verba, quae

dicit D. Cyrillus Hebraice legi, exhibent quoque (22. al.) 8. τῷ alt.] τὸ (sic) C.

8-10. Haec καὶ ἀντὶ—ἐξαπέστειλα πάντας τοὺς ἀνθρώπους accesserunt ex C. καὶ

ἀντὶ—ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐξαπέστειλα D. 11. τὸ δὲ

ἀτρεκὲς C. καὶ τὸ ἀληθὲς Edd. παραστήσει C. παρίστησι Edd. 14. οἱ

deest manu prima C. ἀγιάσματος τόπος C. ἀγίασμα τῷ τόπῳ Edd. 15. κατα-

σεσειςμένου (sic) C. ἢ accessit ex C. 21. διανεβύλλοντο Edd.

ante Migne. invitis B.C. 22. τὰς deest in Edd. 24. διὰ C.

πρὸς Edd. 25. κατεπαίοντο C. ἐπαίοντο Edd. 26. ταῖς

assumptum ex C.

Agg. i.
2, 4.

ο ἐπὶ κλημα δὲ αὐτοῖς ἐποιεῖτο τὸ ράθυμον ὁ τῶν ὅλων Θεός, οὕτω λέγων διὰ φωνῆς Ἀγγαίου τοῦ προφήτου “Ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν Οὐχ ἦκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου. εἰ καιρὸς ὑμῖν μὲν ἐστὶ τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις κοίλοσταθμοῖς, ὁ δὲ οἶκος Κυρίου οὐκ ὀκοδοῦνται;” ἐπεὶ δὲ 5 δὲ ἀναπέπτωκαν, ὡς ἔφην, ἐκ ραθυμίας, ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείαις κατεπαύοντο συχνῶς, καὶ πολέμοις τοῖς γείτοσιν. ἐπεὶ δὲ ἀνεπηγέρκασιν τὸν νεῶν, πέπαυται τὰ ἐξ ὀργῆς, πάντα δὲ ἅλις ἦν αὐτοῖς, καὶ πολὺ τῆς εὐημερίας παρέκειτο πλάτος. ταύτητοί φησιν “Ὅτι πρὸ τῶν ἡμερῶν 10 ἐκεῖνων, τουτέστι πρὶν ἀναστῆναι τὸν νεῶν, ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἦν εἰς ὄνησιν καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπῆρχεν. ἄμισθοι γὰρ οἱ γηπόνοι, καὶ οὐδὲν ὅλως συναγυγερκότες, ὁμοῦ τοῖς συγκεκμηκόσι βουσὶν ἀπῆλλάττοντο τῶν ἀγρῶν. ἀλλ’ οὐδὲ τοῖς ἐκπορευομένοις, ἢ τοῖς εἰσπορευο- 15 μένοις ἦν εἰρήνη. εἰσπορευομένους δὲ καὶ ἐκπορευομένους τοὺς ἐκ πόλεως εἰς πόλιν ἰόντας ἔσθ’ ὅτε φησὶν, ἢ τὸ ἐμπορικὸν ἔχοντας ἐπιτήδευμα, ἡγουν καὶ ἐτέρων ἔνεκα πραγμάτων. οὐκ ἦν οὐδὲ ἐκείνοις εἰρήνη, τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, ὡς ἔφην, ἐκλελυττηκότων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἐκάστου βλέποντος ὡς 20 ἓνα τῶν ὅτι μάλιστα ἐχθρῶν τὸν ἐγγὺς ἐξ αἵματος, ἢ καὶ ἀδελφὸν, ἢ καὶ γείτονα.

Ἰστέον δὲ, ὅτι πρὶν ἐνανθρωπῆσαι τὸν Μονογενῆ, καὶ ἀναδειχθῆναι τὴν Ἐκκλησίαν, οὐδεὶς ἦν ἀνθρώπων μισθός, οὔτε 721 A. α μὴν τοῖς κτήνεσιν. οἳ τε γὰρ ἐν τῷδε τῷ βίῳ λογικώτεροι 25 καὶ συνείσεως ἔχοντες δόξαν, οἱ δὲ καὶ ἄνθρωποι νομισθεῖν

1. τὸ ράθυμον post Θεός transp. Edd. invitis B.C.

ordine C. (Alex.)

ἀναπεπτωκότες γὰρ Edd.

συνεχῶς Edd.

ἦν hoc ordine C.

τούτων Edd. νεῶν C. ναὸν iid.

πόλιν om. D.

φησὶ Edd. inv. C.D.

ὡς ἔφην ἐκλελυττηκότων ἐπὶ C. ὡς ἔφην ἐκλελυττηκότων ἐπὶ D. ἐκλελυτ. ὡς ἔφην ἐπὶ Edd.

ἐξ] καὶ ἐξ B.

ἀνθρώποις D. τοῖς ἀνθρώποις Edd.

5. Κυρίου C. Κυρίῳ Edd.

6. ἐκ C. εἰς D. Edd.

8. ἐπηγέρκασιν C. νεῶν C. ναὸν Edd.

10. ὅτι assumptum ex C.

17. εἰς πόλιν εἰσιόντας C.

19. οὐκ ἦν C. οὐκ ἦν οὖν D. οὐκοῦν Edd.

21. ἐχθρῶν τὸν] πολεμωτάτων τῶν C.

22. ἢ om. C. habet D.

24. ἀνθρώπων C.

4. ὑμῖν μὲν hoc

ἐπεὶ δὲ ἀναπέπτασαν C.D.

7. συχνῶς C.

9. ἅλις

11. ἐκεῖνων C.

17. εἰς πόλιν εἰσιόντας C.

19. οὐκ ἦν C. οὐκ ἦν οὖν D. οὐκοῦν Edd.

21. ἐχθρῶν τὸν] πολεμωτάτων τῶν C.

22. ἢ om. C. habet D.

24. ἀνθρώπων C.

ἀν, ἀκερδῇ καὶ ἄχρηστον τὴν ἐν τοῖς λόγοις εἶχον σπουδὴν, οὔτε συγγράφοντές τι τῶν ἀναγκαίων, οὔτε μὴν νοεῖν ἢ λαλεῖν ἑτέροις δυνάμενοι. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τὸν ἀγελαῖον καὶ κτηνώδη τρίβοντες βίον, ἄμισθοι διετέλουν. οὐ γὰρ ἦν
 5 ἐργάσασθαι τι τῶν ἐπαινουμένων παρὰ Θεῶ. ἀλλ' οὐδὲ ἦν ὅλως ἐπὶ γῆς εἰρήνη, τῆς τῶν δαιμονίων ἀγέλης διακυκλώσης τὰ πάντα, καὶ θορύβου μεστὴν ἀποφαινούσης τὴν γῆν, ὡς ἔ
 εἶναι τὰ πάντων πράγματα καὶ μέντοι τὰς διανοίας ὡς ἐν δονήσει καὶ σάλῳ, καὶ τὸ βεβηκὸς οὐκ ἔχειν.

10 Καὶ νῦν οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν ἐγὼ ποιήσω τοῖς 11
 καταλοιποῖς τοῦ λαοῦ τούτου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ·
 ἀλλ' ἡ δεῖξω εἰρήνην· ἡ ἄμπελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, 12
 καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει
 τὴν δρόσον αὐτοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς καταλοιποῖς τοῦ
 15 λαοῦ μου ταῦτα πάντα. c

Συμμεθίστησι ταῖς ὀργαῖς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συμβαίνοντα, καὶ ἀποδραμεῖσθαι φησιν ὁμοῦ τοῖς τῶν πλημμελημάτων καιροῖς τὰς δίκας. πεπανμένης γὰρ τῆς ἁμαρτίας, μᾶλλον δὲ ἤδη ποιῶν τὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκτετικὸτος τοῦ Ἰσραὴλ, κατα-
 20 λήξειν ἔφη τὰς συμφορὰς, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἀπρακτή-
 σειν ἔτι τῶν ἀνιαρῶν τὴν ἔφοδον. βεβούλευται γὰρ ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἀδελφὰ τοῖς πρώτοις, ἀλλ' ὅσα βλέπει πρὸς ἡμερότητα. τοῦτο δὲ ἦν εἰρήνης ἐπίδοσις, καὶ ἀμφιλαφὴς ἡ
 τῶν ἡδίστων αὐτοῖς χορηγία, ὡς εὐβοτρυν μὲν ὁρᾶσθαι τὴν
 25 ἄμπελον, βαθὺ δὲ κομῶσαν ληίοις τὴν ἀρόσιμον γῆν τοὺς

1. τοῖς om. C.

3. δὲ καὶ om. C.

6. διακυκλώσεως C.

13. γενήματα C.F.

15. μου] + τούτου Edd. (Vat. s) inv. B.C.

(Alex. XII.) ταῦτα πάντα C.D. Edd. (Vat. s) πάντα ταῦτα B.F. (Alex. XII.)

19. ἐκτετικὸτος B.

21. τῶν ἀνιαρ. τὴν hoc ordine C.

23. τοῦτο C.b.

ταῦτα Edd.

24. αὐτῆς C. invito b.

κομῶσι Edd. ληίοις (sic) b.

25. κομῶσαν C.b.

τῶν γηπόνων ἰδρῶτας ἀμείβεσθαι, οὐρανοῦ δηλονότι μονουχὶ καὶ συνθέontos, καὶ δρόσοις καταπιαίνοντας ἀγροὺς δηλονότι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. ἔψεται γὰρ πάντως τοῖς τοῦ Δεσπότητος νεύμασιν οὐρανός τε καὶ γῆ, καὶ ἀπαξαπλῶς ἡ κτίσις. κλῆρος δὲ ταῦτα τῷ Ἰσραὴλ, Θεοῦ κατευρύνοντος 5 τὴν εὐημερίαν, καὶ παντὸς τοῦ πεφυκότος ἀνιῶν ἀπαλλάτ-
e τοντος.

Ἀρμόσειε δ' ἂν ὁ ἐπὶ τῷδε λόγος τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι Χριστῷ. πρὸ μὲν γὰρ τῶν τῆς ἐπιδημίας καιρῶν ἐβαδίζομεν ἕκαστος κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, κτηνώδη τε καὶ 10 ἀλογώτατον διαβιοῦντες βίον, καὶ ταῖς τῶν δαιμονίων ἀπά-
ταις συνεζευγμένοι. ἐπειδὴ δὲ πεπραμένους μόνον δὲ οὐχὶ, καὶ κατερρίμμένους εἰς γῆν, καὶ ὑπὸ πόδας ὄντας ἐχθρῶν, ῥκτειρεν ὁ Πατὴρ, οὐκέτι πεποιήκεν ἡμῖν κατὰ τὰς ἡμέρας
722 A. a τὰς ἐμπροσθεν. οὐ γὰρ περιεῖδεν ἔτι πλεονεκτούμενους, καὶ 15 ὑπὸ τυράννῳ πράττοντας ὡμῷ πρὸς πᾶν ὅτιοῦν ἡμᾶς τῶν αἰσχίστων ἀποφέρουσι· δέδωκε δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὴν ἐξ οὐ-
ρανῶν εἰρήνην, τουτέστι Χριστὸν, ὃς καὶ ἀπάσης ἡμῖν εὐκαρ-
πίας τῆς νοητῆς δεδώρηται χορηγίαν. ἐμπεπλήσμεθα γὰρ σίτῳ τε καὶ οἴνῳ, καὶ δέδωκεν ἡμῖν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, 20 τουτέστι Χριστὸς, τὸν ἑαυτῆς καρπὸν, τὸν εὐφραίνοντα καρ-
δίαν ἀνθρώπου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. αὐτὸς δὲ ὑπάρχων
Ps. ciii. 15. b καὶ ὁ κόκκος τοῦ σίτου καὶ τὸ δράγμα τὸ ἱερὸν, ἄρτος ἡμῖν ἀπεφάνθη ζωῆς· ἀπέδειξε δὲ καὶ εὐανθεστάτους, ταῖς ἐξ οὐ-
S. Joan. xii. 24. Lev. xxiii. 10, 11. S. Joan. vi. 35. ranῶν καταπιαίνων δρόσοις, δῆλον δὲ ὅτι ταῖς νοηταῖς καὶ διὰ 25 τοῦ Πνεύματος, ὧν καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ διαμέμνηται λέγων “Ὡς δρόσος Ἀερμῶν ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη
Ps. cxxxii. 3.

1. δηλονότι καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς (3) quasi a δηλονότι ad δηλονότι transiliens D.
3. δηλονότι assumptum ex C. 5. κλῆρος C.b. κλῆροι D. Edd.
6. τοῦ πεφυκότος [πεφουκὸς b.] ἀνιῶν C.D.b. ἀνιάρου Edd. 8. ἀρμόσει C.D.
τῷ] τῶν Edd. ante Migne. 10. αὐτῷ oin. C. τε assumptum ex B.C.
12. ἐπειδὴ C. ἐπὶ D. Edd. πεπραμένους D. πεπραχότας ἀθλίως C. πετωκότας
Edd. δὲ alt. assumptum ex C.D. 16. ἡμᾶς τῶν αἰσχίστων hoc
ordine C.D. 18. ἡμῖν] + τῆς Edd. inv. C. 20. σίτῳ τε καὶ
οἴνῳ C. σιτοῦ τε καὶ οἴνου Edd. δέδωκεν B.C. δεδώρηκεν Edd. 22. ὑπάρ-
χων B.C. ὑπάρχει Edd. 23. ἄρτος—ζωῆς C. αὐτός—ζωὴ Edd.

“Σιών.” ταῦτα δὲ ἡμῖν ἐν κλήρου μοίρα παρὰ Θεοῦ καὶ μερὶς ἀγαθῇ, ἐπεὶ τοι γεγόναμεν Ἰσραὴλ, τουτέστι, νῦν ὁρῶν Θεόν, τεθεάμεθα γὰρ ἐν Υἱῷ τὸν Πατέρα.

Καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κατάρᾳ ἐν τοῖς ἔθνεσιν οἶκος Ἰουδα ¹³

5 καὶ οἶκος Ἰσραὴλ, οὕτω διασώσω ὑμᾶς καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ·
θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν.

Αἰχμάλωτοι γεγονότες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ ταῖς τῶν ἐλόν-
των πλεονεξίαις ἐνείλημμένοι, κεχηρημάτισται καὶ ἐπάρατοι,
φασκόντων τινῶν, κατὰ γε τὸ εἶκος Οὕτω μὴ γενοίμην ὡς ὁ
10 Ἰσραὴλ. ἐπειδὴ δὲ σέσωκέ τε αὐτοὺς ὁ φιλοικτίρμων Θεός,
καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις γεγόνασιν ἀγαθοῖς, συναποβεβλήκασι
ταῖς συμφοραῖς καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι κατηραμένοι. ἡυλόγηται
γὰρ, καὶ οὐδὲν ἡγτον γεγόνασι ζηλωτοὶ καθὰ καὶ πάλαι, Θεοῦ
κατευφραίνοντος τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς, καὶ ἀπάσης αὐτοῖς εὐ-
15 θυμίας ἀπλουντος μέθεξιν.

Τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐφ’ ἡμῶν αὐτῶν ἀτρεκὲς ἐνορῶτο
πάλιν. ἡμεν γὰρ ἐπάρατοι, ταῖς τῶν δαιμονίων ἀγέλαις
ὑπέξευγμένοι, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος διὰ τῆς ἐκεί-
νων δυστροπίας κατενηνεγμένοι. ἐπειδὴ δὲ Θεὸν ἐγνώκαμεν
20 τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν, καὶ ἐγνώσθημεν τῷ Χριστῷ, τότε
δὴ τότε καὶ ἀναμέλπειν ἐφ’ ἑαυτοῖς δεδιδάγμεθα “Εὐλογη-
“ μένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
“ γῆν.” ἐπειδὴ δὲ εἰς τοῦτο κεκλήμεθα τιμῆς τε καὶ δόξης,
φιλεργεῖν ἀναγκαῖον καὶ κατανδρίζεσθαι παθῶν, καὶ στυγη-
25 τὴν ποιεῖσθαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς ἐμπρέπειν
νόμοις, ὡς ἐπείγασθαι κατορθοῦν τὸ ἀνδάνον Χριστῷ. ἀκη-
κόαμεν γὰρ ἐπιφωνοῦντος ἡμῖν Θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν α 723 A.

Ps. cxiii.
23.

1. παρὰ Θεῷ B.

Edd. invitis B.C.F. (s Alex. XII.)

16. ἀτρεκὲς ἐνορῶτο C. ἀληθὲς ὃν ὁρᾶται iid.

24. φιλεργοὶ ἀναγκαῖον κατανδρίζ. C. invito D.

26. ὡς C.D. καὶ Edd. ἀνδάνον C.D. ἀρέσκον Edd. Statim τῷ add. iid. invitis

C.D. Χριστῷ C. Θεῷ D. Edd. ἀκηκόασι C.

4. ἐν κατάρᾳ] κατάρᾳ C. (68. al.) ἔθνεσιν] + ὁ

15. μέθεξιν] τὴν μ. Edd. inv. C.

20. ἐγνώσμεθα h.

S. Joan.
xvi. 33.Ps. cvi.
42.

ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ἐσχήκαμεν δὲ παρὰ Χριστοῦ τὸ χρῆναι
 θαρσεῖν· νενίκηκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν κόσμον, καὶ πεπάτηκεν
 ἐχθροὺς, καὶ θανάτου κρείττονα τὸν οἰκεῖον ἔδειξε ναὸν, καὶ
 τὸ τῆς ἀνομίας ἐνέφραξε στόμα, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν
 τούτοις. νενίκηκε γὰρ, ὡς ἔφην, οὐχ ἑαυτῷ μᾶλλον, ἀλλ' 5
 ἡμῖν τοῖς ἡσθενηκόσι τὰ ἐκ τοῦ νικῆσαι κατορθῶν ἀγαθά.

- 14 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ὁν τρόπον διενεόθηεν τοῦ
 b κακῶσαι ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσει με τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγει
 15 Κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μετενόησα· οὕτω παρατέταγμα
 καὶ διανενόμηναι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοῦ καλῶς ποιῆσαι 10
 τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα· θαρσεῖτε.

Es. xlv.
10.

- Ἵτι ταῖς θείαις σκέψεσιν εἴτ' οὖν βουλαῖς τὸ ἀντιστατοῦν
 οὐδέν, κακ τῶνδε δὴ πάλιν ἐφήσι νοεῖν. ὁ γὰρ ἂν βου-
 λεύσαιτο Θεὸς καὶ δὴ καὶ ἔλοιτο πληροῦν, τοῦτο δὴ πάντως 15
 ἐκβήσεται καὶ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἐξέρπει τέλος. οὕτω 15
 c που φησὶ καὶ διὰ φωνῆς Ἰησαίου, τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τὸ
 παναλκὲς ἀποφαίνων “Καὶ εἶπα Πᾶσά μου ἡ βουλή στή-
 “σεται, καὶ πάντα ὅσα βεβούλευμαι ποιήσω.” οὐκοῦν ἐξ
 ὧν συνέβη παθεῖν αὐτοὺς ἐπενηνεγμένης τῆς θείας ὀργῆς,
 ἐκ τούτων αὐτῶν συνιέναι, καὶ μάλα σαφῶς, ἔστιν, ὅτι καὶ 20
 ἡ τῆς εὐθυμίας αὐτοῖς κατευρύνεται τρίβος ἐθέλοντός γε αὐ-
 τοῦ καὶ ἐφίεντος εὐημερεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ ὀρέγοντος εἰς
 φιλανθρωπίας τὸ ἐν παντὶ δὴ χρῆναι γενέσθαι καλῷ. ὥσ-
 περ γὰρ, φησὶ, κακοῦν ὑμᾶς ἐθέλοντα διὰ πολλὴν ἀμαρτίαν,
 d ἀπεῖρξεν οὐδέν· οὕτω καὶ χρηστὰ βουλευομένῳ, καὶ κατοι- 25

4. δι' αὐτὸν ἐν τούτοις C. His εὐδοκίμωμεν add. Edd. αὐτὸν μνησόμεθα ἐν τού-
 τοις D. 11. θαρσεῖτε om. C. sed vide infra. habet D. 12. Haec

σκέψεσιν εἴτ' οὖν [ἦτον Cod.] accesserunt ex C. σκέψεσιν ἦτοι D. 14. δὴ
 καὶ assumpta ex B.C. 15. Haec καὶ πρὸς τὸ ἁ. δ. ἐξέρπει τέλος

accesserunt ex C.D. 16. φησι καὶ δ. φ. Ἰησ. hoc ordine C. φησι post
 Ἰησ. transp. Edd. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd. 20. τούτων αὐτῷ (sic) C.

βούλεται καὶ μ. σ. pro καὶ μ. σ. ἔστιν C. invito D. 22. καὶ alt. om. C. εἰς
 φιλανθρωπίας C. φιλανθρωπία Edd. 23. δὴ assumptum ex C.

κτείρειν ἐθέλονται πεπονηκότας ἄρκούντως, οὐδὲν ἔσται τὸ ἐμποδῶν. παρατέταγμαί γάρ εὔ ποιῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα. ἐμφαντικὴ δὲ λίαν ἡ λέξις. οὐ γὰρ ἔφη μόνον ὅτι Βεβούλευμαι καὶ διανεισθῆναι τυχόν, ἀλλ' εἰς 5 τοῦτο προῆλθον γνώμης καὶ τῆς ἐφ' ὑμῖν ἡμερότητος, ὥστε καὶ παρατέταγμαί. τοῦτο δέ ἐστι σκέψεως ἐντόνου μῆνυσις ἐναργής. κατασφραγίζει δὲ τὴν ὑπόσχεσιν εἰς ἀλήθειαν, τὸ θαρσεῖτε προστιθείς.

Οὕτω δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς διὰ τῆς πίστεως κεκλη- ^e
 10 μένους εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἀσφαλίζεται Χριστός. ὥσ-
 περ γὰρ πρὸ τῆς κλήσεως πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος
 κατωλισθηκότας, παραδédωκε μὲν εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ἐκάκωσε Rom. i.
 δὲ δι' ἀκαθαρσίαν· οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις διενεχθή 28.
 τε καὶ παρατέτακται, καθά φησιν αὐτὸς, εἰς γε τὸ εὔ ποιῆσαι
 15 τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα, τουτέστιν ἡμᾶς τοὺς
 ἐξομολογουμένους αὐτῷ, καὶ ταῖς εὐφημίαις καταγεραίροντας
 ὡς Δεσπότην, ὡς σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν· αἴνεσις γὰρ ὁ
 Ἰούδας ἐρμηνεύεται. οἶκος δὲ Ἰούδα καὶ ἐτέρως νοοῖτ' ἂν ἢ ^a 724 A.
 Ἐκκλησία. κεχρημάτικε γὰρ οἶκος Χριστοῦ, ὃς “ἀνατέταλ- Heb. vii.
 20 “κεν ἐξ Ἰούδα,” κέκληται δὲ οὕτω καὶ παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ 14.
 γραφῇ. καὶ γοῦν ὁ πατριάρχης Ἰακώβ οὕτως αὐτοῦ διαμέμ- Ib. iii. 6.
 νηται λέγων “Ἰούδα, σε αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου,” καὶ
 πάλιν “Ἐκ βλαστοῦ ἀνέβης υἱέ μου Ἰούδα.” ἀνέφν γὰρ ὁ
 Χριστὸς ἐκ ρίζης Ἰεσσαί, καὶ καθάπερ ἀπὸ βλαστοῦ τῆς
 25 ἀγίας παρθένου “Βακτηρία εὐκλεῆς καὶ ἡ ῥάβδος μεγαλώ-
 “ματος,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ἡμῖν οὖν ἄρα καὶ b
 τὸ θαρσεῖτε λελέξεται, καὶ μάλα εἰκότως. ὅπλῳ γὰρ ἡμᾶς Ps. v.
 13.

1. πεπονηότας Edd. invitis B.C. 3. ἐμφατικὴ C. 5. ἡμῖν C. inv. b.
 6. ἐντόνου C.D. Edd. εὐτόνου b. 9. Assumpta δὲ ex C.D.b. τοὺς
 ex C.b. 12. παραδédωκε μὲν D. Edd. παρέδωκε μὲν b. παραδédωκεν C.
 14. καθά] καὶ καθά D. καὶ C. αὐτοῖς (sic) C. 16. καὶ ταῖς assumpta
 ex B.C. 17. ὁ om. C. 23. ἀνέβης υἱέ μου hoc ordine C. Ἰούδα accessit
 ex B.C. ἀνέφν C. ἀνέβη Edd. 25. Assumpta εὐκλεῆς ex C.D.,
 ἢ ex C. μεγαλώματος C.D. δυνάμεως Edd. 27. λελέξεται B.C.
 λέγεται Edd. ἡμῶς assumptum ex C.

εὐδοκίας ἐστεφάνωσεν ὁ Πατὴρ τῇ διὰ Χριστοῦ σωτηρίᾳ
καὶ χάριτι.

- 16 Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ποιήσετε· λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν
πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰρηνικὸν κρίνετε ἐν ταῖς πύλαις
17 ὑμῶν, καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε 5
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὄρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπάτε· διότι
c ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

Οὐκ ἀπειθεῖν ἐλομένοις καὶ εἰς ἐξίτηλον πολιτείαν ἀπο-
φοιτᾶν εἰωθόσιν ἐπαγγέλλεται Θεὸς τὰ ἐκ τῆς ἰδίας ἡμερό-
τητος ἐπιδώσειν ἀγαθὰ, καὶ μὴν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ 10
χρῆναι λοιπὸν εὖ ποιεῖν αὐτούς· ἡγαπηκόσι δὲ μᾶλλον τὴν
αὐτῷ θυμῇρη διαστείχειν ὁδὸν καὶ ζῆν εὐαγῶς ἡρημένοις.
ἥκιστα μὲν γὰρ ψευδοεπεῖς ὁρᾶσθαι προστέταχε, ποιεῖσθαι
δὲ μᾶλλον ἐν ἀτρεκείᾳ τοὺς λόγους, ὀρθότητα δὲ τὴν ἐπὶ γε
d τοῖς κρίμασιν ἀγαπᾶν, καὶ τὴν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι ψῆφον 15
εὐθὴν τε καὶ ἀνεπίπληκτον πάντη τε καὶ πάντως ἐκφέρειν, οὐ
λημματίων αἰσυχρῶν ἡττωμένους, οὐκ εἰς κέρδη βλέποντας
αἰσυχρὰ, καὶ χρημάτων ἕνεκα τὴν τοῦ δικαίου παρασημαί-
νοντας χάριν· ἀλλ' εἰς μόνον ὁρῶντας τὸ ἀνδάνον Θεῷ·
ἀνιέντας δὲ καὶ ἀδελφοῖς, εἰ δὴ πού τι παραπταίσειαν ἢ 20
δρῶντες ἢ λέγοντες, καὶ προσέτι τούτοις παρωθυμένους εὖ
μάλα τὸ ψευδορκεῖν. μεμισηκέναι γὰρ δὴ δισχυρίζεται τὰ
e τοιάδε τῶν κακῶν.

Ἄθρει δὲ ὅπως οὐδὲν ἐπιτάττει δρᾶν τῶν ἐν σκιαῖς ἢ
τύποις. οὐ γάρτοι χρῆναι βουθυεῖν οὐδὲ μὴν λιβανωτῷ 25
τιμᾶν ἐντέλλεται, ἀλλ' οἷον ἰσχυρὴν τινα καὶ τετορνευμένην,

9. εἰωθόσιν assumptum ex C.D. Quae sequuntur ἐπαγγέλλεται—ποιεῖν αὐ-
τοὺς post ἡρημένοις (12) transp. Edd. invitis C.D. 12. αὐτῷ θυμῇρη C.D.

εὐθείαν Edd. τὴν pro ζῆν Edd. εἰρημένοις pro more C. 14. γε

assumptum ex C. 17. λημματίων C. λημμάτων Edd. 18. παρα-

σημαίνοντας C. προδιδόντας iid. 22. δὴ assumptum ex C.

25. λιβανωτῷ C. λιβάνῳ iid.

μόνον δὲ οὐχὶ καὶ εὐαγγελικὴν ἐπασκῆσαι βούλεται ζώην.
 ἐπειδὴ γὰρ οὐ βραχὺς ἡμῖν ἐν τούτοις περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν ἐπιδημίας ἐκπεποιήται λόγος, ταύτητοι καὶ ἀναγκαίως
 ἐντολὴ συνεισάγεται τὰ δι' αὐτοῦ λαλοῦσα θεσπίσματα. εἰ
 5 γὰρ δὴ προσήκοι τοῖς θεοῖς ἡμᾶς ἐπομένους λόγοις λαλεῖν
 τὴν ἀλήθειαν, τὰ Χριστοῦ πάντως διαλεξόμεθα· Χριστὸς γάρ ^a 725 A.
 ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφώτατος Πέτρος ἐτοι-
 μοτάτους ἡμᾶς γενέσθαι προστέταχε “πρὸς ἀπολογίαν παντὶ
 “ τῷ ἐρωτῶντι ἡμᾶς λόγον περὶ τῆς οὔσης ἐν ἡμῖν ἐλπίδος.”
 10 οἱ δὲ δὴ τὰ Χριστοῦ λαλεῖν εἰθισμένοι, καὶ αὐτὸν ἔχοντες
 ἐπὶ γλώσσης αἰεὶ, καὶ νοῦ καὶ καρδίας μελέτην πεπονημένοι,
 δίκαιοί που πάντως εἶεν ἂν, καὶ τῇ κατὰ πᾶν ὁτιοῦν ὀρθότητι
 διαπρέποντες, εἰρηνικοὶ τε καὶ πρᾶοι καὶ πρὸς γε τούτῳ καὶ
 ἀνεξίκακοι, καὶ ψευδορκεῖν οὐκ εἰδότες, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ^b
 15 ὁμνύντες ὅλως. διαμέμνηται δὲ λέγοντος αὐτοῦ “Ἔστω ^{S. Matth.}
 “ δὲ ὑμῶν ὁ λόγος τὸ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν ^{iii. 15.}
 “ τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.”

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου παντοκράτορος πρὸς μὲ λέγων Τάδε ¹⁸ ¹⁹
 λέγει Κύριος παντοκράτωρ Νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ
 20 πέμπτη καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσονται
 τῷ οἴκῳ Ἰουδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτάς
 ἀγαθὰς, καὶ εὐφρανθήσεσθε, καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ^c
 ἀγαπήσατε.

Ἀναγκαῖον οἶμαι τοῖς φιλομαθέσι προαφηγήσασθαι πάλιν
 25 τῶν ἐνθάδε λεγομένων νηστειῶν τὰς αἰτίας, καὶ ποία μὲν ἡ

2. ὁ pro οὐ Edd. inv. B.C.

4. τὰ om. C.

παῦλος C.

15. διαμέμνηται B.

Haec τὸ δὲ—ἐστὶν accesserunt ex C.D.

19. τετάρτη C. (36. al.) τετράς Edd.

ex C. (Alex. XII.)

manu C.

23. ἀγαπήσετε F.

3. ἐκπεποιήται C. πεπ. Edd.

5. προσήκει Edd. correxi ex C.

7. πέτρος D. Edd.

10. εἰ pro οἱ Edd. inv. B.C.

11. γλώττης C.

δὲ C. γὰρ Edd.

16. δὲ prius et ὁ λόγος om. C.

17. τοῦτο pro τούτων D.

21. εἰς secundum assumptum

22. εὐφρανθήσεται (= εὐφρανθήσετε) prima

24. πάλιν om. C. habet D.

τετάρτη, τίς δὲ καὶ ἡ πέμπτη, καὶ αἱ τούτων ἐφέξης ἐβδόμη
 τε καὶ δεκάτη. προσεποιόμεν γὰρ οὕτως ἐπὶ καιροῦ, καὶ
 ἐν κόσμῳ λοιπὸν τῶν προστεταγμένων τὴν δύναμιν. οὐκοῦν
 μετὰ τὸ ἀλῶναι τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ κατεμπρησθῆναι τὸν
 ναὸν, ἀποκομισθῆναι δὲ ὁμοῦ τοῖς ἱεροῖς σκεύεσιν αἰχμάλω- 5
 δ τον τὸν Ἰσραὴλ, οἱ σεσωσμένοι τε καὶ περιλειφθέντες κατὰ
 τὴν Ἰουδαίαν τὰς ἡμέρας ἐν αἷς τὰ τοιάδε παθεῖν συμβέβη-
 κεν ἀποφράδας ἡγούντο καὶ στυγητὰς, καὶ δὴ κατὰ πληθὺν
 συνθέοντες, κομμὸν ἐποιούντο καὶ θρῆνον, ἀσιτοῦντες ὡς ἐν
 νηστείαις. τίνα δὲ δὴ τὰ συμβεβηκότα, καὶ ὡς ἐν ἐκάστη 10
 τῶν ἀρτίως ἡμῖν ὠνομασμένων ἡμερῶν, φέρε λέγωμεν ἐκ
 τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

Hier.
 lii. 4-7.

Ἐφη τοίνυν ὁ μακάριος Ἱερεμίας “Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
 “ἔτει τῷ ἐνάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ· δῆλον δὲ ὅτι Σεδεκίου·
 “ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθε Ναβου- 15
 e “χοδοноόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐ-
 “τοῦ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ περιεχαράκωσαν αὐτὴν καὶ
 “περιωκοδόμησαν αὐτὴν τετραπέδοις λίθοις κύκλῳ, καὶ
 “ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν ἕως ἐνδεκάτου ἔτους τῷ βασι-
 “λεὶ Σεδεκίᾳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς, 20
 “καὶ ἐστερεώθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι
 “τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ
 “ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς
 726 A. a “πύλης ἀνὰ μέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος, ὃ
 “ἦν κατὰ τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως.” εἶτα διὰ μέσου 25
 παρενθεῖς τῶν Σεδεκίου παίδων τὴν σφαγὴν, αὐτοῦ δὲ τὴν
 τύφλωσιν, ἔφη πάλιν “Ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ

Ib. 12-
 14.

1. τετάρτη C. τετράς Edd. καὶ prius assumptum ex C.

μένων (litera una erasa) C. habet προστ. D.

10. ὡς assumptum ex C.D.

λέγωμεν C. ἐκ τῶν ἱερῶν γρ. assumpta ex C.D.

15. τῇ assumptum ex C. (sol.)

(Vat.) τετραπόδοις D. Edd. (Alex. XII.) τετραπόδων B.

θεν B.

20. τῷ prius assumptum ex C.

24. πύλης C.D. πόλεως Edd. (Frid-Aug. manu prima.)

δὴ μέσον Edd.

3. προ. τεταγ-

5. ἱερεῖς Edd. ante Migne.

11. ὠνομασμένων C.D. εἰρημένων Edd.

14. ἐνάτῳ C. ἐννάτῳ

18. τετραπέδοις C.

κατήλθεν πρὸ καὶ ἦλ-

ἐνάτῃ B.C. ἐννάτῃ Edd.

25. διὰ μέσον C.

- “ μὴνὸς ἦλθε Ναβουζζάρδαν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἐστηκὼς κατὰ
 “ πρόσωπον τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ
 “ ἐνέπρησε τὸν οἶκον Κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως,
 “ καὶ πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως καὶ πᾶσαν οἰκίαν με-
 5 “ γάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρὶ, καὶ πᾶν τεῖχος Ἱερουσαλὴμ
 “ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων ἡ μετὰ τοῦ ὁ
 “ ἀρχιμαγείρου.” ἀκούεις ὅπως ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει πεπο-
 λιόρηκεν ὁ Ναβουχοδονόσορ τὴν Ἱερουσαλήμ, εἶτα τῷ τε-
 τάρτῳ μηνὶ τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους διακεκόφθαι φησὶ τὴν πόλιν,
 10 ἐν δέ γε τῷ πέμπτῳ μηνὶ καὶ αὐτὸν ἐμπεπρήσθαι τὸν ναὸν
 καὶ ἅπασαν δὲ τὴν πόλιν δισχυρίζεται παρὰ τοῦ ἀρχιμα-
 γείρου. ἀποφράδας δὴ οὖν τὴν τετάρτην καὶ τὴν πέμπτην
 καὶ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐποιοῦντο, τοὺς μῆνας εἰς ἡμέρας
 παραφέροντες. τίς δὲ καὶ ἡ ἐβδόμη, πάλιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον.
 15 Ἐπειδὴ γὰρ εἶλε τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ ἀρχιμάγειρος, κεχει-
 ροτόνηκε τὸν Γοδολίαν εἰς καθηγητὴν τοῖς καταλοίποις τῶν
 Ἰουδαίων ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. εἶτα τοῦτο δεδρακὼς ἀπῆρκεν
 εἰς Βαβυλῶνα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὕτω πεπράχθαι μεμαθή-
 20 κασιν οἱ περισωθέντες ἐξ Ἰουδαίων, συνέδραμον ἐν τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις, καὶ ἦσαν ἐν ἐλπίσι τοῦ κατοικεῖν ἔτι τὴν γῆν.
 ἀλλ’ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐβδόμῳ, καθὰ γέγραπται, τὸν Γοδολίαν
 1b. 23.
 ἀνείλεν ὁ Ἰσμαὴλ· καὶ διεσπάρη πᾶς ὁ λαὸς τότε, καὶ
 1b. 25.
 ἀπέδραμον εἰς τὴν Αἰγυπτίῳ, καὶ διολώλασιν ἐκεῖ. στυγη-
 1b. 26.
 τὴν οὖν ἐποιοῦντο καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν
 25 μῆνα ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας. ἥδε μὲν οὖν τῶν νηστειῶν
 ἡ πρόφασις. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀκόλουθον, πεπαυμένων τῶν ἐξ
 ὀργῆς καὶ ἀνακομισθέντος τοῦ Ἰσραὴλ εἰς Ἱεροσόλυμα
 καὶ τῶν σκυθρωπῶν παρεληλακότων, μὴ νηστεύειν ἔτι καὶ

3. τοῦ deest in Edd.

ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει C.

10. γε assumptum ex C.

ἀς εἶπον αἰτίας Edd.

ἐπὶ B. Edd.

24. οὖν om. C.

26. ἦν ἀκόλουθον hoc ordine C.D.b.

5. ἐν om. C. (33, 91, 228.)

9. ἐνδεκάτου C. δεκάτου B. Edd.

13. τοὺς μῆνας εἰς ἡμ. παραφέροντες C.D. δι’

17. ἀπῆρκεν C. ἀπῆλθεν Edd.

20. ἔτι C.

25. ἕνεκα C.b. ἕνεκεν Edd.

28. μὴ b. Edd. μὴ om. B.C.D.

C. corrector quidam seculo forte xii^mo, οὐκ ante ἦν ἀκόλ. paulo supra addidit.

κόπτεσθαι, μεταπλάττεσθαι κελεύει τὸ πένθος εἰς θυμηδίαν, ἥδεσθαι τε μᾶλλον ἐφ' οἷς ἔχουσι λαβόντες παρὰ Θεοῦ, ἡγουν διὰ μνήμης ἔχειν τὰ ἐφ' οἷς τετιμώρηνται κατὰ καιροῦς, πλημμελοῦντες ἀφυλάκτως καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν^c ἐκτόπων ἀναίδην ὠλισθηκότες.

5

Ps. xxix.
12.

Δέδρακε δὲ τοῦτο καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός. “Ἔστρεψε
“ γὰρ ἡμῖν τὸν κοπετὸν εἰς χαρὰν, διέρρηξε τὸν σάκκον καὶ
“ περιέζωσεν εὐφροσύνην,” κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν.
ἐπαιτιώμεθα δὲ οὐδαμῶς, ὅτι Θεὸν οὐκ εἰδότες ποτὲ, καὶ
προσκυνοῦντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πεπτώκαμεν¹⁰
ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν καὶ εἰς νοῦν ἀδόκιμον· εὐχαριστοῦμεν δὲ

Rom. i.
25.

1b. 28.

727 A. a
S. Luc.
i. 14.

μᾶλλον ἐφ' οἷς ἡλεήμεθα καὶ σεσώσμεθα, καὶ ἐκ χειρὸς
ἐχθρῶν λελυτρώμεθα, καὶ τὴν ἁγίαν οἰκοῦμεν πόλιν, τουτέστι
τὴν Ἐκκλησίαν, ἡξιώμεθά τε λοιπὸν εὐχαῖς καὶ θυσίαις ταῖς
πνευματικαῖς καταγεραίρειν αὐτὸν, ἀγαπῶμεν δὲ καὶ ὡς εἰς¹⁵
εἰρήνην καὶ ἀλήθειαν, καὶ θυμηδίας τῆς ἀνωτάτω πρόφασιν τὸ
χρῆμα καταλογίζεσθαι παρὰ τῆς θεοπνεύστου δεδιδάγμεθα
γραφῆς. “Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν” αὐτὸς, ὡς
ἔφην, ἡ ἀλήθεια· καὶ δι' αὐτόν ἐσμεν ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς,
^{1b} καὶ ἐν τῷ κατευφραίνεσθαι δεῖν, κατηφείας ἀπάσης ἐξ-²⁰
ηρημένης.

Eph. ii.
14.

- ²⁰ Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐτι ἤξουσιν λαοὶ πολλοὶ καὶ
²¹ κατοικοῦντες πόλεις πολλὰς, καὶ συνελεύσονται κατοικοῦντες
πέντε πόλεις εἰς μίαν πόλιν λέγοντες Πορευθῶμεν δεηθῆναι
τοῦ προσώπου Κυρίου καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου²⁵
²² παντοκράτορος, πορεύσομαι κἀγὼ καὶ ἤξουσιν λαοὶ πολλοὶ
καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου παντοκρά-

1. μεταπλάττεσθαι b. θυμηδίαν C.D.h. εὐθυμίαν Edd.

Edd. ἀνέδην B.D. 6. δὲ assumptum ex C.D.

παρεδόθημεν B. Edd. invitis C.D.

17. θεοπνεύστου C. θείας Edd.

Pont. Migne. ἀγαθοῖς Aub.

πόλεις om. C. (22. al.)

5. ἀναίδην C.

11. ἀδόκιμον] +

15. εἰς assumptum ex C.

19. καὶ assumptum ex C. ἀγαθαῖς C.

22. πολλοὶ om. C.

24. πέντε

τορος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ἐξιλάσκεσθαι τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου.

Μεταπλάττοντος τοῦ Χριστοῦ τὸ πένθος ἡμῶν εἰς χαρὰν καὶ εἰς ἑορτὴν καὶ εἰς εὐφροσύνας ἀγαθὰς, καὶ μεθιστῶντος
 5 εἰς θυμηδίαν τοὺς ὀδυρμούς, οὐ καθ' ἓνα λοιπὸν ἔσται, φησί, τῶν καλουμένων εἰς σωτηρίαν ἢ ὡς ἐν πίστει πρόσδοδος καὶ ἢ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις δι' ἁγιασμοῦ· ἀλλ' αἱ μὲν πόλεις ἀλλήλας εἰς τοῦτο παροτρυνούσι λοιπὸν, ἥξει τε κατὰ πλη-
 θὺν πάντα τὰ ἔθνη, τοῖς εἰς τοῦτο φθάσασιν ἐπιφωνούντων
 10 αἰετῶν δευτέρων τό Περύσσειαι καὶ γῶ. γέγραπται γὰρ ὅτι “Σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον “έτέρου.” πρόκλησις γὰρ αἰείπως ἑτέροις εἰς γε τὸ χρῆναι πληροῦν τὸ ἀγαθόν, ἢ τινῶν εὐρίσκεται προθυμία. τίς δὲ δὴ ταῖς πόλεσιν ἦτοι τοῖς ἔθνεσιν ὁ σκοπός; τὸ ἐξιλάσασθαι
 15 τε καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου, τουτέστι Χριστὸν, ὅς ἐστιν εἰκὼν ἀπαράλλακτος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ “χαρὰ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, καθὰ γέγραπται, καὶ “ἀπαύγασμα τῆς δόξης,” περὶ οὗ φησι καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου.”
 20 ἐπέλαμψε γὰρ ἡμῖν ἡ εἰκὼν καὶ τὸ πρόσωπον, ὡς ἔφην, τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς· αὐτὸν ἔχοντες εὐμενῇ καὶ ἴλεω, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἁμαρτίας διακρουσόμεθα βλάβῃ, δικαιούμενοι διὰ πίστεως “οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, “ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος” φιλοικτίρμων γάρ ἐστι
 25 καὶ ἀγαθὸς καὶ ἀφήσιν ἐγκλήματα τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ· αὐτὸν ἐκζητοῦντες φιλομαθῶς καὶ διὰ τοῦ χρῆναι πληροῦν a 728 A.

Prov.
xxvii. 17.

Heb.
e i. 3.

Ps.
cxviii.
135.

Tit. iii.
5.

1. ἐξιλάσκεσθαι B.C. (Alex.) ἐξιλάσασθαι Edd. (s Vat. XII.) cf. 728 fin.
 3. ἡμῖν b. 5, 6. ἔσται et ὡς assumpta ex C.b. desunt in D. 7. οἶμαι
 pro αἱ C. 8. παροτρύνουσι C. τε C. δὲ Edd. 12. πρόκλησις C.b.
 παράκλησις D. Edd. γε assumptum ex C. 14. ἐξιλάσασθαι b. Edd.
 ἐξιλάσκεσθαι C. 20. Ἀπέλαμψε Migne. ἡμῖν ἡ εἰκὼν B.C. Nik.
 in Ps. cxviii. ἡ εἰρήνη Edd. 21. ἔχοντας iid. ante Migne.
 ἴλεω C.D. ἴλεω b. Edd. τὰ—βλάβῃ C.b. τὴν—βλάβῃν D. Edd. 23. ἃ C.
 ὦν D. Edd. 24. τὸ assumptum ex B.C. 26. φιλομαθῶς καὶ
 accesserunt ex C.D. τοῦτο pro τοῦ C.

Eph. ii.
14.

τὰ νενομισμένα, πάντα τε καὶ πάντως εὐρήσομεν, καὶ δι' αὐτοῦ κολλώμεθα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ἡ εἰρήνη ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.

- 23 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐὰν ἐπιλάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνῶν, 5 καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἀνδρὸς Ἰουδαίου λέγοντες Πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν ἐστιν.
- 1) Τίνα δὴ τρόπον ἢ κατὰ πόλεις τε ὁμοῦ καὶ ἔθνη γενήσεται πρόσδοδος τῶν ἐπιζητούντων τὸ πρόσωπον Κυρίου, διατρανοὶ 10 πάλιν. ἔσται γὰρ τοῦτο φησὶν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, τουτέστι, κατ' ἐκείνο καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἐπιλάβουντο δέκα ἄνδρες ἐνὸς Ἰουδαίου λεγοντες Πορευσομεθα μετὰ σοῦ. διὰ μὲν οὖν τῶν δέκα, τὸν τέλειον τῶν προσιόντων νοήσεις ἀριθμόν· τελειότητος γὰρ σύμβολον ὁ δέκα πως ἐστὶν ἀριθμός. ὅτι 15 δὲ τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις οἱ ἐξ ἐθνῶν κολλώμενοι τὴν αὐτὴν ὥσπερ ἐκείνοις βαδίζειν ὁδὸν ἐπεχείρουν δικαιοῦμενοι
- c διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ, καθίστησιν ἐναργεῖς, καὶ τὸ σχῆμα λέγων, ὡς ἐξ εἰκόνος τῆς καθ' ἡμᾶς διαπεπλασμένον εὖ μάλα. οἱ μὲν γὰρ μικροὶ τῶν παίδων εἰ τοῖς ἰδίους 20 πατράσιν ἔλουντό ποτε κατακολουθεῖν, ἐπιδραξάμενοι τοῦ κρασπέδου καὶ οἶον ἐπικουρούμενοι ταῖς ἀφαῖς καὶ τῶν ἐσθημάτων ἀπαρτῶμενοι, ἀπλανῇ τε καὶ ἀσφαλῇ ποιοῦνται τὴν βάδισιν· κατὰ τὸν ἴσον οἶμαι τρόπον καὶ οἱ τῇ κτίσει λελατρευκότες παρὰ τὸν τῶν ὅλων Δημιουργόν, πατέρας 25

1. εὐρήσομεν C. εὐρίσκ. Edd. 2. ἐστιν αὐτὸς hoc ordine C.
4. ἐὰν ἐπιλάβωνται C.D. ἐπιλήψονται F. Edd. (22. al.) 6. ἐπιλάβονται]
Sic correxi. ἐπιλάβονται C.D. (106.) ἐπιλήψονται F. Edd. (22. al.) ἀνδρὸς Ἰου-
δαίου] ἐνὸς Ἰουδαίου infra. cf. ἐνὸς ἀνδρὸς Ἰουδ. (Co.) 11. τοῦτο
assumptum ex C.D. 12. κατ' ἐκείνῳ C. καθ' ὃν ἂν ἐπιλάβουντο C.
ὅτε ἐπιλήψονται Edd. 15. δέκα πως] Sic edidi ex C. qui δέκα πως
scribit. δέκατος D. Edd. 19. Haec τῆς καθ' ἡμᾶς accesserunt ex C. desunt
in D. 20. μὲν assumptum ex C.D. εἰ] ἐν Migne. 22. καὶ prius
assumptum ex C.

γνησίους ἐπιγραφόμενοι τοὺς τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων
 εἰσηγητὰς, καὶ συναπτόμενοι δι' ὁμοψυχίας, ἔπονται τε αὐ- d
 τοῖς, νηπιάζοντες ἔτι τὰς γνώμας, καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν ἵενται
 τρίβον, ζηλωταί που πάντως τῆς αὐτῶν πολιτείας ἀναδεικνύ-
 5 μενοι, καὶ ταῖς αἰς πρὸς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσεσιν “εἰς ἄνδρα
 “τέλειον ἀναβαίνοντες καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώ-
 “ματος τοῦ Χριστοῦ.” ἔπονται δὲ διὰ ποίαν αἰτίαν; πε-
 πληροφόρηνται γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἐστι, τουτέστιν
 ὁ Ἑμμανουήλ· ἐρμηνεύεται γὰρ Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν. ὅτι δὲ
 10 οὐ μόνων ἔσται τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἢ τὸ τηνικάδε
 κλησίς, ἀπάντων δὲ μᾶλλον τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην
 ἐθνῶν, διαμεμήνυκεν εἰπὼν, ὡς ἐκ πασῶν ἔσονται τῶν γλωσ-
 σῶν οἱ ἐπιδραττόμενοι τῷ κρασπέδῳ. πότε δὲ κέκληνται
 τὰ ἔθνη πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ πότε βεβούληνται
 15 ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου, ἐξιλάσασθαι τε αὐτὸ, καὶ
 εἰς τὸ χρῆναι τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις τὴν αὐτὴν ὥσπερ δια-
 στείχειν ὁδόν, εἰ μὴ ὅτε γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς; ὅς a 729 A.
 ἐστι προσδοκία ἐθνῶν· πρὸς ὃν καὶ ὁ θεσπέσιος ἀναμέλπει
 Δαυεὶδ “Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἤξουσιν καὶ προσ-
 20 “κυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, Κύριε” σέσωσται γὰρ δι' αὐτοῦ
 καὶ αὐτὴ τῶν ἐθνῶν ἡ πληθὺς.

Eph. iv.
13.Supra
ver. 22.

729 A.

Gen.
xlix. 10.
Ps.
lxxxv. 9.

Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐν γῇ Σεδράχ καὶ Δαμασκοῦ ἀνάπαυσις Κεφ. θ'.
 αὐτοῦ, διότι Κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους καὶ πάσας φυλάς τοῦ b
 Ἰσραὴλ· καὶ Ἡμᾶθ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. 2

25 Οὐκ ἄτραχυν μὲν τὸ προκείμενον, δυσέφικτος δὲ κομιδῇ
 καὶ αὐτῇ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, πλὴν ὡς ἐνὶ λελέξεται

2. αὐτῶ C. 3. ἔτι] ἐπὶ manu prima C. ἵενται B. invitis C.D. 4. τῆς
 αὐτῶν π. ἀναδ. hoc ordine C. ἀναδ. ante τῆς transp. Edd. 13. δὲ om. C.
 15. ζητῆσαι C. Habet ἐξιλάσασθαι C. αὐτὸ C. αὐτὸν D. Edd. 16. εἰς
 τὸ χρῆναι accesserunt ex C.D. 20. Κύριε om. C. habet D.
 22. Σεδράχ C.D. Ἀδράχ F. Edd. (22. al.)

πρὸς ἡμῶν. τὰ γεμὴν ἐφ' οἷς εἰρῆσθαι ταυτὶ νομιοῦμεν, εἰ-
 κότεως προαγορεύειν ἀνάγκη, νοηθεῖη γὰρ ἂν ὧδέ τε καὶ
 μόλις τῆς προφητείας ὁ νοῦς. ὅτε τοίνυν τῶν τῆς αἰχμα-
 λωσίας δεσμῶν ἀνείθῃ τε καὶ ἀπήλλακται κατὰ καιροῦς ὁ
 Ἰσραὴλ, ἡκόν τε λοιπὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀνατειχίζεν 5
 ἐπεχειρουν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τότε δὴ τότε τὰ περίοικα τῶν
 ἐθνῶν, οἳ τε τὴν Σαμάρειαν οἰκοῦντες καὶ οἱ τὰς τῆς Πα-
 λαιστίνης καὶ μὴν καὶ Φοινίκης νεμόμενοι πόλεις, κατεδά-
 κνοντο φθόνῳ, ὁμοῦ δὲ καὶ ἐδεδίεσαν, μὴ ἄρα δὴ πάλιν
 ἀνενεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ 10
 εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐκτεινομένου τοῦ γένους, εἴτα πόλιν
 ἔχοντες τὴν οὕτω δυσάλωτον καὶ εὐπυργοτάτην, καταστρα-
 τεύουσιν πάλιν αὐτῶν, καὶ ἄμαχόν τινα, καθὰ καὶ πάλαι,
 κατεξαναστήσειαν αὐτῶν τὴν χεῖρα, ταύτητοι τειχίζεν ἐθέ-
 λοντας διακωλύειν ἡθέλον, πικροὺς ἀρτύνοντες δόλους, καὶ 15
 μὴν καὶ ἐφόδους ληστρικὰς ἱστάντες αὐτοῖς. ἡκον δὲ εἰς
 τοῦτο βασκανίας καὶ φθόνου, ὥστε καὶ γεγράφασι τῷ Περ-
 σῶν βασιλεῦσιν τὸ τηνικάδε τὰ ἐν τῷ Ἑσδρα κείμενα.
 ἔχει δὲ οὕτως “Βασιλεῖ Ἀρταξέρξη κυρίῳ οἱ παῖδές σου
 “Ράθυμος ὁ τὰ προσπίπτοντα καὶ Σαμέλλιος ὁ γραμμα- 20
 “τεὺς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῆς βουλῆς αὐτῶν καὶ κριταὶ οἱ ἐν
 “τῇ κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ. καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω τῷ
 “κυρίῳ βασιλεῖ διότι οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἀναβάντες παρ' ὑμῶν
 “πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν τὴν

3. Esdr.
 ii. 16-18.

1. ἐφ' οἷς D. Edd. εὐθὺς C. ταυτὶ C. ταῦτα Edd.
 ἂν om. C. habet D. 6. γὰρ pro δὴ C.

2. προσαγορεύειν C.

9. τε pro

14. τειχίζει Aub.

15. δόλους B.C. λόγους Edd.

20. προσπίπτοντα C. πραττόμενα γράφων Edd. 21. σαμέλλιος C. σαβέλλιος D.
 σεμέλλιος Edd. σαμέλλιος (Vat.) σεβέλλιος hic (Alex.) sed v. praec. σεμέλλιος.
 22.—405. 7. καὶ νῦν—τὸ τοιοῦτον C.D. Pro quibus B. Edd. habent γνώσκουν
 σὲ δεῖ, βασιλεῦ, ὅτι Ἰουδαῖοι οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν
 ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς
 ἐπισκευάζουσι ταύτης, καὶ τὰ τείχη, καὶ τὸν ναὸν ἀνεγείρουσιν [ἀνεγείρ. B. Migne.
 ἀναγ. Edd.] ἴσθι μέντοι γε, τούτων γενομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπο-
 μενούσας, οὔτε δὲ ὑπακούειν ἐβελήσουσας· ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσουσιν, καὶ
 ἄρχην μᾶλλον, ἣ ὑπακούειν ἐβελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ τοῦ ναοῦ καὶ
 σπουδαζομένων, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ περιδεῖν τὸ
 τοιοῦτον.

23. οἱ utriusque om. D.

24. πόλιν

τὴν om. D.

“ ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσιν, τὰς τε ἀγορὰς αὐτῆς
 “ καὶ τὰ τείχη θεραπεύουσι καὶ ναὸν ὑποβάλλονται. εἰάν
 “ οὖν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ καὶ τὰ τείχη συντελεσθῇ,
 “ φορολογίαν οὐ μὴ ὑπομείνωσι δοῦναι, ἀλλὰ καὶ βασι-
 5 “ λεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἐπεὶ ἐνεργεῖται τὰ κατὰ τὸν a 730 A.
 “ ναὸν, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνομεν μὴ ὑπεριδεῖν τὸ τοι-
 “ οῦτον.” οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐαλωκότε μὲν τῷ Ἰσραὴλ καὶ
 παθόντι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπετώθαζον οὐ μετρίως, ἀνασε-
 σωσμένῳ δὲ μόλις καὶ δεσμῶν ἀνειμένῳ πάλιν οὐδὲν ᾔττον
 10 ἐπέθρωσκον, μυρίοις τε ὅσοις αὐτὸν ἐνέισαν πόνοις, πολυ-
 τρόπως ἐπιβουλεύοντες, καὶ οὔτε τὸν θεῖον ἐγείρει ἐὼντες
 ναὸν, οὔτε μὴν τὴν ἁγίαν τευχίζειν πόλιν, παρωξύνετο Θεὸς
 ἐπ’ αὐτοῖς ἀναγκαίως, καὶ παραδέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας b
 Ἰσραὴλ. πεπανμένων γὰρ τῶν ἔργων, ἐγγεγερμένου τε τοῦ
 15 ναοῦ, πάσας αὐτῶν τὰς πόλεις καταδηλώσαντες εἶλοντο ὑπὸ
 χεῖρα τοὺς ἐν αὐταῖς, καὶ χρημάτων γεγόνασιν ἀναριθμῆτων
 δεσπόται.

Λῆμμα τοίνυν λόγος Κυρίου φησὶν ἐν γῇ Σεδράχ καὶ
 Δαμασκῷ, τουτέστιν, ὁ ἐν χερσὶν ἡμῶν λόγος ὁ παρὰ Θεοῦ,
 20 κατὰ τε τῆς γῆς τῆς Σεδράχ καὶ τῆς Δαμασκῷ γενήσεται
 καὶ μέντοι καὶ Ἡμάθ, ἣτις ἐστὶν ἐν ταῖς ὀρίοις αὐτῆς, δηλον
 δὲ ὅτι τῆς Δαμασκῷ. γῇ δὲ Σεδράχ χώρα που πάντως
 ἐστὶ κατὰ τὴν ἐφ’ ἣν κειμένη, ἥς γείτονες ἡ τε Ἡμάθ· ἡ νῦν c
 ἐστὶν Ἐπιφάνεια τῆς Ἀντιοχείων προσωτέρω βραχὺ καὶ ἡ
 25 Δαμασκός, ἥ ἐστὶν ἐπὶ Φοινίκων τε καὶ Παλαιστινῶν μη-
 τροπόλις· ὑποκείσονται δὲ δηλονότι ταῖς μητροπόλεσι καὶ
 πόλεις αἱ ὑπ’ αὐταῖς. διατί τοίνυν κατ’ αὐτῶν τὸ λῆμμα;

3. συντελεσθῇ om. C.
 assumptum ex C.

11. ἐγείρει C. ἐγείρειν Edd.

Edd. εἶλόν τε iid.

13. παραδέδωκεν C. παρέδ. iid.
 18. φησὶν om. C. Σεδράχ C. Ἀδράχ Edd.
 γείτων Edd. νῦν C. τις Edd.

25. ἐπὶ assumptum ex C. παλαιστινῶν C. Παλαιστίνης Edd.

4. ὑπομείνουσι C.

8. ἀνασεσσωσμένων—ἀνεμένων Edd.

12. τὴν ἁγίαν τευχίζειν C. τευχίζειν τὴν

15. εἶλοντο C.

20. τῆς

22. Ἀδράχ iid.

23. γείτονες C.

24. προσωτέρω C. προσωτέρα Edd.

26. δηλο-

νότι] + σύν Edd. invitis libris.

ὅτι καὶ ἐν αὐταῖς γέγονεν ἀνάπαυσις αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ. ἀναπέπνυται δὲ ὅτι τεθέαται τετιμωρημένας. οὐ γὰρ ἂν σεσίγηκεν ὁ πάντα ἐφορῶν, d φειδοῦς τε καὶ ἐπισκέψεως ἀξίων τὸ ἀπόλεκτον γένος, τουτέστι τὸν Ἰσραήλ. ἐφορᾷ γὰρ ἀνθρώπους ὁ τῶν 5 ὄλων Θεός, καὶ τὴν ἐκάστου τρίβον κατασκέπτεται, καὶ τοῖς μὲν ἀδικοῦσιν ἐπιφέρει τὰ ἐξ ὀργῆς, ἐκρύεται δὲ τοὺς ἀδικουμένους.

Μεμνήσθαι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι τον περὶ τῶν τεσσάρων ἀρμάτων εἰσκομίσας λόγον καὶ τὰς τῶν 10 ἵππων ιδέας, προστέθεικε πάλιν “Ἴδου οἱ ἐκπορευόμενοι “ ἐπὶ γῆν βορρᾷ ἀνέπασαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ βορρᾷ.” ἀναπαύεται δὲ ὥσπερ ὁ μισοπόνηρος τοῦ Δεσπότητος θυμός, e ἐκτετικότες τὰς δίκας τῶν αὐτῷ προσκεκρουκότες διὰ πλείστην ὅσῃν καὶ ἀχάλινον ἀμαρτίαν. 15

3 Τύρος καὶ Σιδῶν διότι ἐφρόνησαν σφόδρα, καὶ ᾤκοδόμησε Τύρος ὀχυρώματα ἑαυτῇ, καὶ ἐθισαύρισε ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ 4 συνέγαγε χρυσίον ὡς πηλὸν ὁδῶν. διὰ τοῦτο Κύριος κληρονομήσει αὐτήν, καὶ κατὰξει εἰς θάλασσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐν πυρὶ καταναλωθήσεται. 20

731 A. a Ἐπιτρέχει τῷ λόγῳ τὰ συμβεβηκότα ταῖς πόλεσι, καθ' ὧν γεγενῆσθαι διυσχυρίσατο τὸ “λῆμμα Κυρίου.” ἄρχεται δὲ ἀπὸ τε τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος, αἱ δὲ μάλιστα τῶν ἄλλων διαφερόντως τετίμηντο, προὔχουσιν μὲν ἰσχυρῇ καὶ πλούτῳ, καὶ ταῖς εὐανδρίαις τῶν κατωκηκότων, ἔχουσιν δὲ ὥσπερ ὑπὸ 25

Supra
vi. 8.

Supra
ver. I.

3. πάντας b. invitis C.D.

προστέθεικε B.D.b. Migne. προστέθηκε C. Edd.

invitis C.D.

16. ἡφρόνευσαν hodie C. (eu manu recentiori in rasura.)

[ἡφρόνησαν XII.]

17. καὶ prius om. F. Edd.

ordine C. inv. ord. F. Edd.

19. τὴν assumptum ex C. (Alex.)

21. τὰ deest in Edd.

23. τε om. C.

24. προὔχουσιν C.

προέχ. Edd.

25. εὐανδρίας C. ἀνδρ. Edd.

26. προεκκείμενα C.

ὑπερκ. Edd.

11. ἵππων B.C.D.b. ἵππέων Edd.

13. ἀναπασσεται b.

χείρα τὰς ἄλλας, καὶ τῶν ὁμόρων προεκκείμεναι. οὐκοῦν
 ἐπειδὴ περ, φησὶν, ὑψηλὴν ἀνασπῶσι τὴν ὄφρυν Σιδῶν τε καὶ
 Τύρος, οἴονται δὲ εἶναι δειναί τε καὶ ἄθραυστοι, καὶ τεθαρσέ-
 κασι μὲν ἐπ' ὀχυρώμασι, τουτέστι τειχῶν περιβολαῖς, ἤγουν ^b
 5 καὶ ἐτέροις πράγμασι, δι' ὧν ἂν εὖ ἔχοι καὶ σῴζοιτο πόλις,
 πεφρονήκασιν δὲ καὶ ἐπὶ πλούτῳ μέγα, ταύτητοι μαθήσονται
 διὰ πείρας αὐτῆς, ὅτι Κύριος κληρονομήσει αὐτήν. πεπορη-
 κόντων γὰρ αὐτὴν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἤγουν τάχα που Οὐεσπα-
 σιανοῦ καὶ Τίτου, κληρονομήσεσθαι φησιν αὐτὴν παρὰ Θεοῦ.
 10 καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ὁ παραδιδούς καὶ ὑπὸ χείρα τιθεὶς τῶν
 ἡρηκότων αὐτήν. Ῥωμαῖοι γὰρ τοῖς ἰδίῳις ὑποφέροντες
 σκήπτροις τὴν σύμπασαν γῆν, τοῖς μὲν εἴκουσιν ἀμαχί ^c
 πρᾶοί τε ἦσαν καὶ προσηνεῖς· τοῖς γεμὴν ἀντεξάγειν ἐθέ-
 λουσιν ἐπεφύοντο καὶ αὐτοὶ δριμεῖς τε καὶ μάχιμοι. κατ-
 15 ἐμπρησθήσεσθαι δὴ οὖν φησιν αὐτὴν κατεσπασμένων ἐν
 θαλάσῃ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ διηρπασμένου τοῦ πλούτου,
 εἰ καὶ ἦν ὡς χρῶς τὸ χρυσίον καὶ ὡς πηλὸς ὁδῶν τὸ ἀργύριον
 αὐτῆς. ἔμποροι γὰρ γεγόνασι δεινοὶ καὶ φιλοκερδέστατοι
 λίαν, οἱ τῆς Τυρίων οἰκήτορες, καὶ περί γε τούτου πλατὺς
 20 καὶ μακρὸς ἐκπεποίηται λόγος ἐν τοῖς Ἰεζεκιήλ τοῦ προφή-
 του συγγράμμασιν. οὐδὲν οὖν ἄρα τοὺς Θεῷ προσκρού- ^d
 οντας ὀνήσει ποτὲ τοὺς ἐπιτωθάζοντας μὲν ἀγίοις, εἰ δὴ που
 τι συμβαίνοι παθεῖν αὐτοὺς, πλατὺ δὲ γελῶντας εἰ δοκιμάζοι
 Θεὸς τῶν ἰδίων τὴν πίστιν. ἀτονήσει γὰρ αὐτῶν πᾶν
 25 ὀχύρωμα, τουτέστι πᾶσα περιβολὴ καὶ πᾶς ἀσφαλείας τρό-
 πος· οὐδὲν δὲ ὅλως ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ἔσται τις καὶ πολέμου

Ezek.
xxviii.

3. δειναί C.b. δεινοί Edd.

8. Haec τάχα που accesserunt ex C.D.b.

9. κληρονομήσεσθαι C.b. κληρονομήθησεσθαι Edd.

11. ὑποφέροντες D.

Edd. ὑποφέρονται C.

12. εἴκουσιν D. Edd. ἤκουσιν [ἦ=εἶ] C.

οἰκοῦσιν B.

14. μάχιμοι C. ἄμαχοι D. Edd.

καταπρησθ. D.b. Edd.

17. ἀργύριον et χρυσίον inter se tr. C. ordinem

hunc dant D.b. Edd. (cf. XII.)

19. Τυρίων C.b. Τύρου Edd.

20. ἐκπεποίηται C. πεπ. b. Edd.

22. μὲν deest in Edd.

23. συμ-

βαίνοι C. συμβαίη Edd.

24. ἀτονήσει] ἀπονήσει Edd.

26. ὁ πλοῦτος] + ὀνήσει Edd. invitis C.D. ἀλλ' assumptum ex C.D. τις

[τισι Cod.] καὶ πολέμου τροφή καὶ C. τις καὶ πολεμίων τροφή· καὶ D. δὲ μάλλον

οὗτος Edd.

τροφή καὶ τοῖς εἰωθόσι καταδηοῦν προθυμίας τῆς εἰς τοῦτο μάλλον ὀλκός.

Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ νῦν τοὺς Ἑλλήνων παῖδας μέγα μὲν
 ε φρονούντας ἐπὶ σοφία κοσμικῇ, καὶ οἶον ἐπ' ὀχυρώμασι, ταῖς
 ἐκ πολυπλόκων συλλογισμῶν ἀπάταις, μόνον δὲ οὐχὶ τὴν 5
 ἰδίαν πλάνησιν τῇ τῆς εὐγλωττίας δυνάμει διατειχίζοντας,
 καὶ καταπλουτοῦντας λίαν τὸ ὥς ἐν λέξει λαμπρὸν [ὥς
 ἄργυρον], καὶ ὥς ἐν τάξει χρυσοῦ τὸ ἐν νοήμασι τίμιον.
 πλὴν καὶ οὕτως ἔχοντας κεκληρονόμηκεν ὁ Χριστὸς, καθεῖλε
 μὲν γὰρ τὰ ὀχυρώματα, τουτέστι, πεπτώκασιν τὰ ἐξ ἀπάτης 10
 εὐρήματα, διήρπασται δὲ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον. οἱ γάρ-
 732 A. α τοι κατὰ καιρὸν τῶν ἐκκλησιῶν προεστηκότες, ἄνδρες ἐλλό-
 γιμοι καὶ σοφοὶ, καὶ τῆς ἐκείνων εὐγλωττίας τὴν δύναμιν εἰς
 ἑαυτοὺς ἀρπάσαντες ἱερὸν ἀνάθημα πεποιήνται τῷ Θεῷ, τοῖς
 τῆς πίστεως ἐπαγωνιζόμενοι λόγοις, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις 15
 ἀπάτης πλείστην τε ὄσσην καὶ ἀληθῆ ποιούμενοι τὴν κατάρ-
 ρησιν. πεπράχασί τι τοιοῦτον οἱ ἐξ Ἰσραὴλ. χρησάμενοι
 γὰρ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ
 σκυλεύσαντες τοὺς πλεονεκτήσαντας, προσήγαγον ταῦτα
 κατὰ τὴν ἔρημον τῷ παναγίῳ Θεῷ, κατασκευαζομένης τῆς 20
 ἀγίας σκηνῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ σκευῶν ἱερῶν.

Οὐκοῦν οἱ διὰ σοφίας κοσμικῆς καὶ διὰ λόγου φαιδρό-
 τητος οἰκονομοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, διαρπάζουσιν τε τοὺς
 Ἑλλήνων παῖδας, καὶ οἶονεὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν καὶ τὸ ἀργύριον
 ἐκ πολλῆς ἄγαν ἐπιεικείας καταπλουτήσαντες, κλῆρον αὐτὸ 25
 ποιοῦνται Θεοῦ, τὰ εἰς δόξαν αὐτοῦ λαλοῦντες ἐτέροις, καὶ

Exod.
xii. 35,
36.

Exod.
xxv. 1-8;
xxxv. 20
-29;
xxxvi. 5, 1,
6.

1. προθυμίας τῆς εἰς τοῦτο μάλλον ὀλκός C.D. τῆς εἰς τοῦτο προθυμίας ὀλκός Edd.
 4. οἶον C. ὅσον D. ὥσπερ Edd. ἐπ' C.D. ἐπὶ Edd. τοῖς (sic) C. 7. λέξει]
 τάξει D. ὥς ἄργυρον retinui ex Edd. desunt in C.D. 8. χρυσοῦ habent C.D.
 9. καθεῖλε C.D. καθήρηται Edd. 11. εὐρήματα C.D. εὐρέμ. Edd. δε] +
 καὶ iid. 12. καιρὸν C.D. καιροὺς iid. 13. καὶ alt. assumptum ex C.
 14. αὐτοῖς C. 17. τι assumptum ex C. καὶ post τοιοῦτον add. Edd.
 invito C. 18. τε assumptum ex C. 21. αὐτοῖς Edd.
 22. διὰ alt. assumptum ex C. 23. οἰκονομοῦντες C.D.
 οἰκοδομ. B. Edd. τῶν pro τοῖς C. invito D. 25. αὐτὸ C.
 αὐτὸν B. Edd.

τὰ μὲν ἐκείνων ὀχυρώματα καταστρέφοντες, οἰκοδομοῦντες
δὲ νοητῶς τὴν ἀγίαν πόλιν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅγεται Ἀσκάλων καὶ φοβηθήσεται, καὶ Γάζα καὶ ὀδυνηθήσεται 5
σφόδρα, καὶ Ἀκκαρῶν, ὅτι ἡσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς·
5 καὶ ἀπολείται βασιλεὺς ἀπὸ Γάζης, καὶ Ἀσκάλων οὐ μὴ κατοικηθῇ.
καὶ κατοικήσουσιν ἀλλογενεῖς ἐν Ἀζώτῃ, καὶ καθελῶ
ὑβριν ἀλλοφύλων.

Ὅτε πολέμου καὶ μάχης ἐμβολὴ κατανέμεται χώραν, εὐ-
θαρσέστεραί πως εἰσὶ καὶ ἐν ἐλπίσιν ἔσθ' ὅτε χρησταῖς, αἱ
10 κατ' αὐτὴν πόλεις· οἶονται γὰρ, ὅτι περιέσονται τῶν ἐχθρῶν
ἢ τῇ πλήθει τῶν ἐνοικούντων ἐν αὐταῖς, ἢ τειχῶν ὀχυρότητι d
καὶ ταῖς τῶν τακτικῶν ἐπιστήμαις· εἰ δὲ δὴ γένοιτο τῶν
παρά σφισιν ἀλῶναι μίαν, ἥπερ ἂν λέγοιτο δυνατωτάτῃ, τότε
δὴ τότε πᾶσα μὲν ὀκλάζει πρὸς δέος, ἀποσείεται δὲ τὴν ἐλ-
15 πίδα, τὴν τοῦ διαφυγεῖν δύνασθαί φημι, καὶ ὡς πεσοῦσα
θρηγεῖ. ἀλούσης δὴ οὖν τῆς Τυρίων, τῆς οὕτω διαφανοῦς
καὶ ἀλκιμωτάτης καὶ πλούτῳ κομώσης, φεβηθήσεται μὲν,
φησὶν, Ἀσκάλων, ὀδυνηθήσεται δὲ Γάζα καὶ μὴν καὶ Ἀκ-
καρῶν. πόλεις δὲ αὐταὶ τῶν Παλαιστινῶν. ὀδυνηθήσεται δὲ,
20 ὅτι ἡσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς. ὥοντο μὲν γὰρ, ὅτι
αὐταῖς ἀρκέσει πρὸς ἐπικουρίαν ἡ Τυρίων ἰσχὺς. ἐπειδὴ δὲ e
κειμένην τεθέανται, ταύτητοι λοιπὸν ἀπωλισθήκασιν τῆς ἐλ-
πίδος. καὶ ὁ μὲν Γάζης ἡγούμενος οἰχήσεται φησιν, ἀπο-
λωλὼς δηλονότι, κατοικήσουσι δὲ καὶ ἀλλογενεῖς ἐν Ἀζώτῃ,
25 δεδαπανημένων, κατὰ τὸ εἶκός, τῷ πολέμῳ τῶν αὐθιγενῶν.

4. κατησχύνθη F. (22. al.)

8. εὐθαρσέστεροί C.

φυγεῖν D. Edd.

desunt in D.

ὡδ. [ὡδ. B.] Edd.

invito C.

assumptum ex C.

5. ἀπὸ C. (Alex. XII.) ἐκ Edd. (Vat. s.)

11. ἐν assumptum ex C.

15. διαφυγεῖν C.

16. Haec τυρίων τῆς accesserunt ex C.

18. φησὶν] + ἡ Edd. invito C. ὡδυν. δὲ C. καὶ

19. ὡδ. Edd.

20. ὅτι alt.] + καὶ Edd.

21. ἀρκέσει C. ἰσχύσει Edd.

24. καὶ

ἐπιλέγει δὲ τούτοις, ὅτι καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων. καὶ ἄλλο-
φύλους μὲν τοὺς Φυλιστιαίους, ἤτοι τοὺς Παλαιστινοὺς,
ὀνομάζει συνήθως. ἤκοι δ' ἂν, εἴ γε τῷ δοκοίη, καὶ καθ'
733 A. α ἐτέρων ἐθνῶν ὁ λόγος τῶν ἡδικοτότων τὸν Ἰσραὴλ, οἱ καὶ
ἦσαν ὁμοροὶ καὶ τῆς Ἰουδαίων γείτονες. ἀλλὰ ταυτὶ μὲν 5
ἡμῖν, ὡς πρὸς γε τὸν ἐν τῷ γράμματι λόγον, εἰρήσεται
πάλιν.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι διωκομένης, ὡς ἔφην, παρ'
ἐχθρῶν ἔσθ' ὅτε τῆς Ἐκκλησίας, συνεπιφύονται τε δεινῶς
καὶ ἐπιμειδιώσιν οἱ ἐχθροὶ, τάχα που λέγοντες τό “εὖγε 10
εὖγε,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν ἐπαμύνει Χριστὸς, καὶ
ἅπασαν μὲν αὐτῶν συνθραύσει δύναμιν, τὸν ἴδιον ἐγείρων
b ναὸν, ἐπιφέρων δὲ τοῖς ἐπιβουλευούσι τὰ ἐξ ἀκράτου θυμοῦ,
καὶ ὥσπερ τινὰς πόλεις τὰς τῶν αἰρέσεων κατασειῶν συν-
αγωγὰς, καὶ πρὸς ταύταις ἔτι τὰ τῶν εἰδωλολατρῶν ἀνόσια 15
στήφη.

7 Καὶ ἔξαρώ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα
αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν· καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὐ-
τοι τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλιάρχος ἐν Ἰουδα, καὶ ὁ
Ἀκκαρῶν ὡς ὁ Ἰερουσαῖος.

20

Κατεδηδόκασιν μὲν καὶ οὗτοι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οἶά τινες
c θῆρες, μονονουχὶ καὶ αἵματι πεφυρμένον εἶχον τὸ στόμα.
ἐπειδὴ δὲ ἦσαν εἰδωλολάτραι, καὶ ταῖς τῶν ματαίων θερα-
πείαις προσκείμενοι, αἰεί πως ἐπὶ γλώττης, ἥγγουν ἐπ' ὀδόντων,
ἐδέχοντο τῶν ἰδίων βδελυγμάτων τὰς κλήσεις, ἄνω τε καὶ 25

1. Haec ὕβριν—φυλιστιαίους accesserunt ex C. Statim τοὺς ἀλλοφύλους add. Edd. τοὺς φυλιστιεῖμ D.

2. Παλαιστινοὺς] + οὗς D. Edd. invito C.

3. συνήθεις D. δοκοίη C.D. δοκεῖ Edd.

5. ταύτη C.

6. ἡμῶν C. τῷ assumptum ex C.D. γράμμασι Edd. repugnantibus omnibus.

8. Haec παρ' ἐχθρῶν desunt in Edd.

10. οἱ om. C. habet D.

11. ἐπαμύνει C. Edd. ἐπαμυνεῖ D.

12. συνθραύσει C.D. Edd.

synthraúei B.

15. τῶν om. Edd.

19, 20. Assumpta ὁ prius

ex C. (cum nullis Codd. Parsonsianis) ὁ alt. ex C. invito F. (62, 106, 147.) cf.

infra. ιερουσαῖος C.

25. ἐδέχοντο C. εἶχον Edd.

- κάτω θεοὺς ὀνομάζοντες τὰ χειρόκμητα, καὶ λίθοις ἀψύχοις
κατὰ τὸν προφήτην λέγοντες “Θεός μου εἶ σὺ, καὶ σὺ
“ἐγέννησάς με.” ἀλλ’ ἐκτετίκασι μὲν τὴν αὐτοῖς προσή-
κουσάν τε καὶ ἀποχρῶσαν δίκην, πεπλημμεληκότες ἀγρίως
5 εἰς τὸν Ἰσραὴλ. πλὴν οὐκ εἰς ἅπαν διολώλασι, προανα-
θροῦντος Θεοῦ τὴν ἐν καιροῖς ἐσομένην αὐτῶν ἐπιστροφὴν ὁ
ἐν Χριστῷ. ἐξαρχῶ τοίνυν φησὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος
αὐτῶν, τουτέστιν, εἰ καὶ οἱά τινες θῆρες μονονουχὶ κατερρό-
φησαν τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ’ ἤξει καιρὸς, καθ’ ὃν ἔσονται
10 καθαροὶ καὶ τῆς ἐπὶ τούτοις αἰτίας ἀπηλλαγμένοι· δικαιο-
θήσονται γὰρ ἐν πίστει καὶ αὐτοὶ, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀρχαίας
φauλότητος ἀπολούσονται μολυσμόν. ἐξαρχῶ δὲ καὶ τὰ ὀνό-
ματα τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ἐκ μέσου ὁδόντων αὐτῶν. διαμε-
μνήσονται γὰρ οὐκέτι τῶν ψευδωνύμων θεῶν, οὔτε μὴν
15 ὀνομάζουσιν αὐτοὺς, ὑπολειφθήσονται δὲ καὶ αὐτοὶ τῷ Θεῷ ὡς
ἡμῶν, καθάπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσραὴλ· σέσωσται μὲν
γὰρ καὶ αὐτοῦ τὸ κατάλειμμα, καίτοι δεδυσσεβηκότος εἰς
αὐτὸν τὸν Ἑμμανουήλ. ἐπειδὴ δὲ κεκλημένη τῶν ἐθνῶν ἡ
πληθὺς τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ πιστεύσασι συνήφθη πνευ-
20 ματικῶς, Χριστοῦ συνδουντος εἰς ἔνωσιν· “Αὐτὸς γάρ ἐστιν
“ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ μεσό-
“τοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, κτίσας τε τοὺς δύο λαοὺς εἰς
“ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάσσων
“τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα.” ταύ- a 734 A.
25 τητοί φησιν ὅτι ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν Ἰούδα, τουτέστιν,
εἰς τοῦτο προβήσονται γνησιότητος, τῆς ὡς ἐν πίστει τε
καὶ ἐπικεία, φημί, ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρχηγοὺς γενέσθαι
τοῦ Ἰούδα. ἔσται δὲ καὶ ὁ Ἀκκαρὼν, τουτέστιν ὁ ἀλλογενὴς,
ὁ ἐκ γῆς Φυλιστιεὶμ, ὡς ὁ Ἰεβουσαῖος, τουτέστι πάλιν ὡς

Hier. ii.
27.Eph. ii.
14.Ib. 15,
16, 18.3. προσήκουσάν D. Edd. πρέπουσάν C.
προαθρ. D. Edd.6. Haec ἐν κ. assumpta ex C. desunt in D.
αὐτῶν] αὐτοῖς C. Haec ἐπιστροφὴν—αἷμα αὐτῶν desunt in Edd. inv. B.C.D.13. μέσου C. Edd. μέσων B.D. Statim τῶν addit C. (42) invito D. supra non
addit τῶν C.

16. μὲν om. C.

29. τῆς προ γῆς C. πάλιν

assumptum ex C.

αὐτὸς ὁ κάτοικος τῶν Ἱεροσολύμων λαός. ἐκαλεῖτο γὰρ Ἱερουσαλήμ Ἰεβουὺς ἐν ἀρχαῖς· οὐκοῦν Ἰεβουσαῖος ὁ Ἱερο-
 b σολυμίτης ἐνθάδε νοεῖται. πολλοὶ δὲ χιλίαρχοι, τουτέστιν
 ἡγεμόνες καὶ προεστηκότες λαῶν, καὶ ἐξ ἐθνῶν γεγόνασι,
 καὶ νῦν εἰσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. τὸ δὲ ἐν Ἰουδα 5
 νοήσεις ἐπὶ τοὺς αἰνεῖν εἰωθότας, τουτέστιν ἡμᾶς τοὺς ἐν
 πίστει κεκλημένους, οἱ στεφανοῦν εἰθίσμεθα ταῖς ἀκαταλή-
 κτοις δοξολογίαις τὸν κεκληκὸτα Χριστόν.

g Καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστημα τοῦ μὴ διαπορεύεσθαι
 μὴδὲ ἀνακάμπειν, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς οὐκέτι ἐξ- 10
 ελαύνων, διότι νῦν ἑώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

c Ἴδου δὴ σαφῶς ἀνάστημα τέ καὶ τεῖχος ὀνομάζει Χριστόν,
 δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ πεπυργώμεθα, κατ' εὐδοκίαν δὲ δηλονότι καὶ
 θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς. οἶκος γὰρ ὁ νοητὸς καὶ 15
 οἰκοδομὴ Θεοῦ, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνήν, ἡμεῖς που 15
 πάντως ἐσμέν οἱ πεπιστευκότες, εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὥς ἐν
 ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος κατοικεῖ, καὶ τοῖς
 ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐναυλίζεται. ἔφη γὰρ αὐτὸς διὰ προφή-
 του φωνῆς “Ὅτι κατοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω,
 “ καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός.” 20
 d ἀνάστημα δὴ οὖν τὸ ἐγγεγερμένον διὰ βουλῆς τοῦ Πατρὸς
 τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστὸς, ἵνα μηκέτι, καθὰ καὶ πάλαι, διο-
 δεύωσί τινες καὶ ἀνακάμπωσιν ἐν ἡμῖν, ἄνω τε καὶ κάτω
 ποιοῦντες, καὶ οἰά τινα κεχερσωμένην συμπατοῦντες ὁδὸν,
 καὶ βλάβης ἀπάσης ἀναπιμπλάντες τὰς ἡμετέρας καρδίας. 25

1 Cor.
iii. 9.

2 Cor.
vi. 16;
e 1ev.
xxvi. 12.

1. γὰρ] + ἡ Edd. invito C.

9. ἀνάστημα B.C. (Alex.) ἀνάστημα D. Edd. (Vat. 8)

ἑώρακα B. ἑώρακασι Edd. (198.) τοῖς om. F.

ἀνάστημα Edd.

ἐμπεπυργ. Edd.

21. ἀνάστημα B. ἀνάστημα C.D.b. Edd.

Edd. διοδεύωσί C.b. διοδεύωσί Edd.

παριόντες B. περιόντες Edd. περιώντες Migne.

25. τὰς om. iul.

5. νῦν εἰσιν C. σύνεισιν B.D. Edd.

11. ἑώρακα C.

12. ἀνάστημα B.C.b.

13. Haec ἐν ᾧ accesserunt ex C.b. πεπυργ. C.b.

14. ὁ assumptum ex C.D.b.

15. οἰκοδόμημα h.

22. πάλαι C.b. πάλιν B.

24. ποιοῦντες C.b.

συμπατοῦντες B.C.b. πατ. Edd.

Ἐφη μὲν γάρ που περὶ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ὅς ἦν ἀρχαῖος ἀμ-
 πελὼν τῷ ἡγαπημένῳ, ὅτι “Ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ
 “καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν, καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ καὶ
 “ἔσται εἰς καταπάτημα.” ἡμῖν δὲ τοῖς ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπι-
 5 φάνειαν αὐτοῦ, τοῖχος ἐγγήγερται καὶ φραγμὸς αὐτὸς ὁ Ἐμ-
 मानουήλ, ἀρρήτῳ δυνάμει περιβάλλων καὶ ἀποσοβῶν τῶν
 ἡμετέρων διανοιῶν τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, καὶ τοῖς ἐκεί-
 νων οὐκ ἀφιεῖς ὑπεστρώσθαι ποσί. τοιγάρτοι καὶ ὁ προφή-
 της πρὸς αὐτόν “Καὶ κληθήσῃ, φησὶν, οἰκοδόμος φραγμῶν
 10 “καὶ τὰς τρίβους τὰς ἀνὰ μέσον παύσεις.” ὥσπερ γὰρ οἱ
 περιφράττειν εἰωθότες ἀμπελῶνας κεχερσωμένους τὰς διὰ μέ-
 σου παύουσι τρίβους, οὐκ ἐῶντες ἔτι τοῖς τῶν ἄνω τε καὶ κάτω a 735 A.
 ποιούντων πατεῖσθαι ποσίν· οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
 ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν ἡμῖν τείχος οἰάπερ ἀρρήκτον περιθεῖς, καὶ
 15 ἀγγελικαῖς δυνάμεσι περιφράττων ἔξω τοῦ πατεῖσθαι γε-
 νέσθαι παρεσκεύασεν. ἔφη δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι οὐκέτι οὐ
 μὴ ἐπέλθῃ ἐπ’ αὐτοὺς ἐξελαύνων. πάλαι μὲν γὰρ ἦμεν εὐ-
 άλωτοι καὶ εὐπαρακόμιστοι κομδῇ καὶ πρὸς πᾶν ὅτιοῦν τῶν
 ἐκτόπων ἰόντες εὐκόλως, ἄγοντός τε ἡμᾶς καὶ φέροντος τοῦ
 20 σατανᾶ, καὶ ἐκ τούτων εἰς ἐκείνα μονονουχὶ καὶ ἐλαύνοντος. b
 ἀλλ’ ἔπαυσε καὶ τοῦτο Χριστός. οὐ γὰρ ἤξει καθ’ ἡμῶν ὁ
 λεηλατῶν· οὐκ ἐκβαλεῖ καθὰ καὶ πρώην εἷς γε τὸ αὐτῷ
 δοκοῦν. πεπήγμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, ἀσφαλῇ τε καὶ ἰδρυ-
 μένῃ ἐσχήκαμεν τὴν καρδίαν, οὐκέτι κατασειόμενοι πρὸς ἃ
 25 μὴ προσῆκεν· οὐκ ἐκβαίνοντες εἰς πολυθείαν· οὐκ ἐξελα-
 νόμενοι πρὸς πλάνησιν, ἀλλ’ οἷον ἐμβεβηκότες ἐν πίστει τε
 καὶ ἀγάπῃ τῇ εἰς Θεὸν, ὡς χαίροντας ἐπὶ τούτῳ λέγειν c
 “Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου.” λέγων δέ· “Οτι

Es. v.
1.
1b. 5.2 Tim.
iv. 8.Es. lviii.
12.Ps.
xxxix. 3.

2. ἡγαπημένῳ B.C. κητσαμένῳ Edd. e conj. Pont.

6. ἀρρήτῳ C.D. ἀρρήκτῳ Edd. 8. ἐφιεῖς C.

13. ποιούντων C. παριόντων Edd.

17. ἐπέλθῃ C.b. ἐλθῇ Edd. εὐάλωτοι C.b. αἰχμάλωτοι Edd. 14. ὁ assumptum ex C.

assumptum ex C.

ἐμβάλῃ Edd. τῷ] τῷ iid.

26. ἐκβεβηκότες C.

28. ἐπὶ] διὰ iid.

5. τείχος C.

12. ἔτι C. ὑπὸ Edd.

14. ὁ assumptum ex C.

18. καὶ alt.

22. ἐκβαλεῖ C.

25. ἐκβαίνοντες B.C. ἐμβ. iid.

νῦν ἑώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, ἐπισκοπῆς ὄντα καιρὸν
κατέδειξεν ἐναργῶς τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας.
“Ἐπεσκέψατο γὰρ ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,” καὶ ἡ φησιν
ὁ Δαυεὶδ “Κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλεψεν,”
καίτοι πάλαι διὰ τὴν ἐν ἡμῖν ἀμαρτίαν οὐκ ἐποπτείας ἀξιῶν, 5
οὐ φειδοῦς ἢ ἀγάπης, οὐχ ἐτέρου τινὸς τῶν τοιούτων ὅλως,
ἀλλ’ οἰονείπως ἀπεστρεμμένος· ταύτητοι καὶ τεταράγμεθα.
καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Ἀποστρέψαντός
d “σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐ-
“τῶν ἐπιστρέψουσιν.” ἐπειδὴ δὲ νῦν, τουτέστι κατὰ τὸν 10
τῆς ἐπιδημίας καιρὸν, ἑώρακεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, σεσώ-
σμεθά τε καὶ ἡλεήμεθα, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἐπέκεινα λόγου
καὶ ἀξιαγάστων ἀληθῶς κεκερδάκαμεν;

ΤΟΜΟΣ Γ’.

1. ἑώρακα C. ἑώρ. b. Edd. 2. τὸν τῆς τοῦ Σ. ἐπιδημίας b. Edd. τὴν
τοῦ Σ. ἡμῶν ἐπιδημίαν C. 5. οὐκ ἐποπτείας C. οὐ θεοπτίας D. οὐ θεραπείας
Edd. 7. ἀπεστρεμμένος C.D. Pont. ἀπεστραμμένος correxit Aub.
8. μαρτυρεῖ Edd. 11. ἑώρακαμεν Edd. 12. τε D. Edd. δὲ C.
13. κεκερδάκαμεν C.D. κεκερδήκ. Edd.

S. Luc.
i. 78.
Ps. ci.
20.

1b. ciii.
29.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ 9
ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται· σοὶ δίκαιος καὶ σῶζων, αὐτὸς πραῦς
5 καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον.

Ἀναφανδὸν ἐν τούτοις διακηρύττει λοιπὸν τοῦ Σωτῆρος c
ἡμῶν τὴν ἀνάδειξιν, ὥς οὐδὲν ὅλως ὀρᾶσθαι τὸ ἄναντες.
χαίρειν μὲν γὰρ προστέταχεν ἀναγκαίως τῇ νοητῇ Σιών, ἅτε
δὴ καὶ πάσης ἡμῶν κατηφείας ἐξηρημένης. ποῦ γὰρ ἔτι τὸ
10 κατηφές, καὶ ἐπὶ τίσιν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμῶν τὸ κατοιμῶζειν
ὅλως, ἀπεληλαμένης τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ θανάτου πεπα-
τημένου, κεκλημένης τε τῆς ἀνθρώπου φύσεως εἰς ἐλεύθερον
ἀξίωμα, καὶ τῇ τῆς υἰοθεσίας κατεστεμμένης χάριτι, καὶ τοῖς a 738 A.
ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ χαρίσμασι κατηγλαῖσμένης ;
15 Ἐπιτῆρει δὲ, ὅτι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παρουσίαν εὐ-
αγγελιζόμενος, εὐθὺς θυγατέρα τὴν Σιών ἀποκαλεῖ. σφόδρα
δὴ οὖν χρῆναι χαίρειν αὐτὴν εἰ μάλα προστέταχεν, ἀνακη-
ρύττειν τε παρεγγυᾷ τῇ Ἱερουσαλὴμ, ὥς ἤδη παρέσται, καὶ
ἀναδειχθήσεται μετὰ σαρκὸς ὁ βασιλεὺς αὐτῆς, δίκαιός τε

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Δ'. C.

5. ἐπὶ ὑποζύγιον] Fortasse ἐπὶ omiserat C.

manu recenti et mala.

9. ἀπάσης b. inuitis C.D. ἔτι] ἐστι C.
assumptum ex C.b.

4. πραῦς C. πρᾶος F. Edd. (22. al.)

Hodie rasura 10 fere litt. ἐπὶ ὄνον

7. ἄναντες B.C.b. ἀνιάν Edd.

15. ἡμῖν b.

19. τε

καὶ σώζων. δειδικαίωκε γὰρ ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστὸς, καὶ τὴν
 ὁ τῆς σωτηρίας κατευρύνει τρίβον τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ. ἔστι
 δὲ πρὸς τούτῳ καὶ πρᾶος, οὐ νομικὴν προσφέρων ἀποτομίαν,
 οὐδὲ θανάτῳ τιμωρούμενος τοὺς παραβαίνοντας ἐντολήν,
 σώζων δὲ μᾶλλον ἐξ ἡμερότητας καὶ ἀνιστὰς τοὺς ὠλισθη- 5
 κότας, καὶ ἐῖτις ἀμάρτοι, παράκλητος αὐτὸς γινόμενος πρὸς
 τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα.

1 S. Joan.
 ii. 1.

2 Cor.
 iii. 6.

Ἀνέγνωμεν δὲ ὅτι “τὸ γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα
 “ζωοποιεῖ.” γράμμα μὲν γὰρ ὁ κολαστής ἐστι νόμος, ἡ
 σκιά καὶ ὁ τύπος· πνεῦμα δὲ ζωοποιόν ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἐν 10
 πνεύματι γὰρ καὶ ἀληθείᾳ δεδιδάγμεθα προσκυνεῖν διὰ τῆς
 εὐαγγελικῆς παιδεύσεως. ὅτι δὲ καὶ ἐπιβέβηκεν ἐπὶ πῶλον
 νέον, οὕτω τε εἰσέφρησεν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, οὐ μακροῦ
 πρὸς πληροφορίαν δείξει λόγον· ἀπόχρη γὰρ εἰς πίστιν
 ἡμῖν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς γεγραφὼς τὰ τοιαῦτα. ἐπεκά- 15
 θητο μὲν γὰρ τῷ πῶλῳ Χριστὸς, εἶπετο γεμὴν ἡ τεκούσα·
 καὶ σημεῖον ἡμῖν ἀναγκαιοτάτου πράγματος τὸ δρώμενον ἦν.
 ἐπανεπαύσατο γὰρ ὁ Χριστὸς τῷ νέῳ λαῷ, τουτέστι τῷ
 κεκλημένῳ πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ εἰδωλολατροῦντί
 ποτε. ἦν γὰρ οἷά τις πῶλος, οὐπω δεδαμασμένος, οὔτε 20
 μὴν εἰδὼς βαδίζειν ὀρθῶς· οὐ γάρ που τῷ θείῳ πεπαι-
 दाγώγητο νόμῳ. ἀλλ’ ὁ πάντας ἄγων εἰς εὐτεχνίαν πνευ-
 ματικὴν, προϋπέθηκε μὲν ἑαυτῷ τὸν πῶλον. ἔψεται δὲ ὅτι
 κατὰ καιροὺς καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, διὰ τῆς ἐπο-
 μένης ὄνου δέδωκε νοεῖν, καίτοιγε ἐν χρόνῳ τῷ κατὰ τὴν 25
 κλήσιν τὸ πρεσβύτερον ἔχουσα· προεισκέκλητο γὰρ διὰ
 Μωυσέως καὶ προφητῶν. ἐπειδὴ δὲ προσκέκρουκε τῷ Σώ-

S. Matth.
 xxi. 1
 sqq.

3. πρὸς τούτῳ D. b. πρὸς τοῦτο C. πρὸς τούτοις Edd. πρᾶος habent C. D. b.
 εἰσφέρων b.

6. Haec καὶ ἐῖτις—Πατέρα accesserunt ex C.

καὶ ἐῖτις ἄμαρ παραβαίη, αὐτὸς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἀνα τὴν κλήσιν (sic) D.
 8. ἀποκτείνει B. C. D. ἀποκτείνει Edd.

(= ζωοποιόν) C. ζωοποιούν Edd.

14. δέησιν C.

18. ἐπανεπαύ-

σατο b. Nik. in S. Matth. Edd. ἐπανεπαύετο C.

19. καὶ C. b. τῷ Edd.

20. ἦν γὰρ οἷά τις C. b. οἷα γὰρ τις ἦν Edd.

21. ἐπαιδαγωγείτο b.

25. γε Nik. l. c. Edd. γὰρ C. Neutrum habet b.

27. καὶ] + τῶν b.

ζονται βασιλεῖ· οὐ γάρ τοι προσήκατο τὴν πίστιν· ταύτηται
δικαίως τοῦ πώλου κατόπιν ἔρχεται μόλις, καὶ γέγονεν εἰς
οὐραν, τουτέστι, παρακολούθημα καὶ ὁπίσω τῶν ἐξ ἔθνων,
καὶ ἡ πρώτη γέγονεν ἐσχάτη. ἄθρει δὲ, ὅπως εἰς ἐσχάτην
5 ἄλογίαν ἀποκομισθεῖσαν ἔδειξε τὴν ἀνθρώπου φύσιν, ὁ
νεφροὺς εἰδὼς καὶ καρδίας. ὅνῳ γὰρ παρεικάζεται τῇ λίαν
ἀλογωτάτῃ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῇ, καὶ αὐτὴ δὲ
τῶν ἔθνων ἡ πληθὺς. οἱ μὲν γὰρ λελατρευκότες τῇ κτίσει
παρὰ τὸν κτίσαντα Θεόν, οἱ δὲ τὸν παιδαγωγὸν ἀτιμάζοντες
10 νόμον, ἔξω νοῦ καὶ φρενὸς γεγόνασιν ἀγαθῆς, καὶ πρὸς πᾶν
εἶδος φανυλότητος ἀπονενευκότες, “παρασυνεβλήθησαν τοῖς a 737 A.
“κτῆνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιώνται αὐτοῖς,” κατὰ τὴν
τοῦ ψάλλοντος φωνήν. ὄνος δὲ καὶ ἐτέρως ἀκαθαρσίας
σύμβολον· ἀνιέρων γὰρ τὸ ζῶον, καὶ τὴν ἐκ νόμου κατάρ-
15 ῥησιν ἔχον. τοιοῦτοι δὲ πάντες οἱ πλανώμενοι καὶ φιλα-
μαρτήμονες.

Ps.
xlviii. 21.

Exod.
xiii. 13.

Καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, 10
καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη 11
ἐξ ἔθνων, καὶ κατάρξει ὑδάτων ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης
20 καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς.

“Οτι γεγόμενος ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς, τοῖς τῶν ἀγαπών-
των αὐτὸν ὑποφέρειν ἔμελλε ποσὶν ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας
καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, τουτέστι τὰ
βδελυρὰ τῶν δαιμονίων στίφη, πάντα τε αὐτοῖς ὑποτάξαι
25 ἐχθρὸν ὁρατὸν τε καὶ ἀόρατον, καὶ πάντα συντρίβειν πόλε-

Eph. vi.
12.

6. καρδίας Nik. Edd. καρδίαν C.

8. λελατρεύκασι C. invito Nik.

11. παρασυνεβλήθησαν] + γὰρ Edd. invitis C. Nik.

12. καὶ ὦμ.] ὁμοιώνται

γὰρ C. invito Nik.

15. πάντες C. Nik. πάντως Edd.

18. καὶ εἰρήνη C

manu prima. εἰρήνης D. (23) καὶ εἰρήνην F. Edd. (91, 132, 240.)

19. ἀπὸ

θαλάσσης F. Edd. (22. al.) desunt in C.D. sed cf. infra.

20. ποταμῶν

διεκβολὰς C.D. ἀπὸ ποταμῶν ἕως διεκβολῶν F. Edd. (36. al.)

23. σκότους C.b.

κόσμου Edd.

24. ὑποτάξαι C.D. ὑποτάσσειν Edd.

25. τε

om. C. habet D.

μον, καὶ τοῖς ἐξ εἰρήνης κατευφραίνειν ἀγαθοῖς, αἰνιγματωδῶς
 ἡμῖν ὁ προφητικὸς ὑποφαίνει λόγος. ἦσαν μὲν γὰρ κατὰ
 καιροὺς κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ μὴν καὶ
 ἕτεροί τινες τῶν ὁμόρων ἔθνων ἵπποις τε καὶ ἄρμασιν ἐπο-
 χούμενοι, “καὶ βάλλοντες τόξοις,” κατὰ τὸ γεγραμμένον, 5
 κατεχειροῦντό τε οὕτω καὶ πικροῖς ἐνέεσαν πόνοις. ἀπὸ δὲ
 τοῦ συμβαίνειν εἰωθότος, τῶν διὰ Χριστοῦ κατορθωμάτων
 τὴν λαμπρότητα δηλοῖ. ὁ γὰρ τοι σῶζων, φησὶν, ὁ δίκαιός
 τε καὶ πραότατος βασιλεὺς, ἀφίξεται μὲν, καὶ οὐκ εἰς μακράν·
 πλὴν οὐ πολλῷ πλήθει τῶν ὑπασπιστῶν δορυφορούμενος, 10
 οὐ μυρίους ἔχων τοὺς εἰδότας τὰ τακτικά· ἐπασκῆσας δὲ
 οὕτως ἐν ἡθεί τὸ μέτριον, ὥς πῶλῳ καὶ μόλις ἐφίξῃσαι
 γυμνῷ. πλὴν ἔσται τοσοῦτος εἰς ἀρετὴν, ὀνήσει τε οὕτω
 τοὺς ἐπ’ αὐτῷ πεποιθότας, ὥς περιελεῖν μὲν ἄρματα ἐξ
 Ἑφραῖμ, ἀποστῆσαι δὲ καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλὴμ, ὀλοθρεῦσαι 15
 δὲ καὶ τόξον πολεμικόν, καὶ εἰρήνην ἀπλῶσαι βαθεῖαν, τὴν ἐκ
 πάντων τῶν ἔθνων. Ἑφραῖμ δὲ φησι τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ
 δέκα φυλάς, Ἱερουσαλὴμ δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικήσαντας,
 Ἰούδας δὲ οὗτοι καὶ Βενιαμίν. οὐκοῦν ἀσφαλείας ὑπόσχεσιν
 καὶ εἰρήνης ἡμῖν ὁ προφητικὸς εἰσκομίζει λόγος. οὐ γὰρ ἂν 20
 γένοιτο, φησὶν, ἐνκατάδρομος τοῖς ἐθέλουσι κακοῦν ἡ ἀγία
 πόλις, τουτέστιν ἡ νοητὴ Σιών, ἥγουν Ἱερουσαλὴμ, “ἥτις
 “ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος,” κατευρύνει δὲ οὕτω τὴν ἐαν-
 τοῦ βασιλείαν ὁ σῶζων αὐτήν, ὥς ὅλης κατάρξαι τῆς Ἰουδαίας,
 ἀπὸ θαλάσσης εἰς ποταμούς. αὗται γὰρ εἰσιν αἱ διεκβολαὶ 25
 τῆς γῆς, τουτέστι τὰ πέρατα. ψάλλει δὲ πού καὶ ὁ θεσπέσιος

Ps.
lxxvii. 9.

1 Tim.
iii. 15.

2. ὑπεμφαίνει b. ἦσαν C.

ἐπὶ ijd.

9. τε om. C. habet b.

δορυφόρους D. Edd. Statim οὐ om. D.

12. ὥς πῶλῳ καὶ μόλις ἐφίξῃσαι γυμνῷ C.b. ὥστε καὶ μ. ἐπιβῆναι τοῦ πῶλου D.

Edd.

15. ἀποστῆσαι C.D.b. Aub. ἀποστήσαι B. ἀπωστήσαι Pont.

ὀλοθρεῦσαι C.D.b. ἐξολοθρ. Edd.

18. δὲ om. C.

19. ὑπόσχεσιν C.D.b. ὑπόθεσιν Edd.

22. Haec

τουτέστιν—ζῶντος accesserunt ex C.D.b.

ἡ Ἱερουσ. D.

B.C.D.b. κατευρύνει Edd.

24. ὁ om. b.

ἕως ποταμῶν Edd.

6. δὲ C.b. γούν Edd.

7. διὰ]

10. δορυφορούμενος C.b. οὐ

11. δὲ b. τε C.D. Edd.

23. κατευρύνει

25. εἰς ποταμούς C.D.

Δαυεὶδ, ὡς περὶ ἀμπέλου λέγων τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς ^a 738 A.
 “ Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποτα- ^{Ps.}
 “ μῶν τὰς παραφυάδας αὐτῆς.” ^{lxxix. 12.} ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z
 Ἰουδαίων χώρα θαλάσση τε τῇ πρὸς νότον καὶ Ἰνδικῇ, καὶ
 5 τῇ καλουμένῃ Μέσῃ τῶν ποταμῶν. ἀλλ’ οὐκ ἐν τούτοις
 τοῖς ὕροις ἡ Χριστοῦ βασιλεία· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἔρπει δὲ
 ὁ λόγος ὡς ἐκ μερικοῦ παραδείγματος ἐπὶ τὸ καθόλου καὶ
 γενικώτατον. βεβασίλευκε γὰρ οὐ τῆς Ἰουδαίας μόνης,
 ἀπάσης δὲ μᾶλλον τῆς ὑπ’ οὐρανὸν, καὶ ἀπὸ περάτων εἰς ^b
 10 πέρατα τὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῷ κατευρύνεται.

Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας τοὺς δεσμίους σου ἐκ ¹¹
 λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καθήσασθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιος ¹²
 τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ
 ἀνταποδώσω σοι.

15 Μέτεισιν ὁ λόγος ἐπ’ αὐτὸν ἤδη τὸν δίκαιόν τε καὶ σώ-
 ζοντα βασιλέα, καὶ μέντοι καὶ πρᾶον, τουτέστι Χριστόν·
 καὶ τὰ λαμπρά τε καὶ ἀξιάγαστα τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ ^c
 κατορθώματα καθίστησιν ἐναργῆ. κεκένωκε γὰρ ἑαυτὸν ^{Phil. ii.}
 ἐκὼν, γενόμενος ἄνθρωπος, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος· ^{7.}
 20 ὑπέμεινε δὲ καὶ σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, καὶ τέ-
 θεικε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τῆς ἀπάντων ζωῆς ἀντάλλαγμα,
 καὶ κατεκτήσατο τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὴν ὑπ’ οὐρανὸν ἐν
 αἵματι διαθήκης αἰωνίου, ἧς ἦν τύπος τὸ διὰ τοῦ πανσόφου
 Μωυσέως τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐπὶ ῥανθέν. λαβὼν γὰρ, φησί,
 25 Μωυσῆς τὸ αἷμα, “ αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ^d
 “ ἐρράντισε, λέγων Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς διέθετο

Phil. ii.
7.

Heb.
xii. 2.

Cf. ib.
xiii. 20.

Ib. ix.
19, 20.

4. χώρα, θαλάσση τε C. θάλασσά τε καὶ χώρα B.D. θαλάσση τε καὶ χώρα Edd.
 6. γε] δὲ C. δέιν C. 10. αὐτῷ B.C. αὐτοῦ Edd. 11. τοὺς
 assumptum ex C.D. (Alex. XII.) σου om. B. (240.) 12. ὀχυρώματι
 C.D. (Alex. XII.) ὀχυρώμασι Edd. (Vat. 8) 13. παροικησίας F.
 παροικίας B. (49. al.) 15. τὸν deest in Edd. 17. τε assumptum
 ex C.D. 22. καὶ prius om. Edd.

“πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.” ἀλλ’ ἐκεῖνα μὲν τύποι, καὶ τῆς ἀληθείας
 μὀρφωσις ἦν· αὕτη δὲ λοιπὸν ἡ ἀλήθεια Χριστὸς, ὁ πάντας
 ἡμᾶς ἀγοράσας ἐν αἵματι διαθήκης. ἐκλελυτρώμεθα γὰρ ὡς
 ὁ αὐτοῦ φησι μαθητῆς “οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
 “ἀλλὰ τιμίζω αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀνόμου καὶ ἀσπίλου Χρι- 5
 “στοῦ.” σὺ τοίνυν, φησὶν, ὦ δικαιοῦτατε καὶ πραότατε
 βασιλεῦ, ἐν αἵματι διαθήκης τοὺς σοὺς γεγονότας δεσμίους·
 τουτέστιν οὓς δεσμοῖς ἀγάπης κατέσφιγξας, καὶ ταῖς σαῖς
 ζεύγλαις ὑπενεγκεῖν καὶ ἐγκαταδῆσαι σαφῶς τὸν τῆς δια-
 νοίας πέπεικας ἀνχένα· ἐξαπέστειλας, τουτέστιν ἐξεκόμισας 10
 ἡγουν ἐξήγαγες ἢ ἀνήνεγκας ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντες ὕδωρ·
 σημαίνει δὲ διὰ τούτου φαμέν αὐτὸν ἢ τὸν ἄδην, τὸν οὐκ
 ἔχοντα ζῶν· ἐκδεξόμεθα γὰρ εἰς τύπον ζωῆς τὸ ὕδωρ, καὶ
 γάρ ἐστι ζωοποιόν· ἡγουν λάκκον καταλογιούμεθα, καὶ μάλα
 ὀρθῶς, τὴν ἐπὶ γε τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀπάτην. βόθρος 15
 739 A. α γὰρ ἀληθῶς τὸ χρήμά ἐστιν, εἰς ὃν εἴπερ τις ὅλως κατ-
 ολισθήσειε, ζωῆς ἀμοιρήσει τῆς εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα. ὅτι
 δὲ κεκένωκε τὸν ἄδην ἀποθανὼν ὁ Χριστὸς, καὶ ἀνῆκε τοῖς
 ἐν φυλακῇ πνεύμασι τὰς κάτω πύλας παντί που σαφές.
 ἔφη δέ που καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ φωνῆς Ἱερεμίου περὶ 20
 τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καταλελειπύτων μὲν αὐτὸν, τραπομένων δὲ
 φληνάφως εἰς ἀπάτην εἰδωλομανῇ “Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ
 “τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλείον σφόδρα, λέγει Κύριος· ὅτι
 11 “δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπον
 “πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὥρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συν- 25
 “τετριμμένους οἱ οὐκ ἐκτετρίβονται ὕδωρ συνέχειν.” ὥσπερ
 γάρ ἐστι ζωοποιὸς καὶ πηγὴ ζωῆς, ἡ ὀρθή τε καὶ ἀπλανὴς

1 S. Pet.
i. 18, 19.

Hier. ii.
12, 13.

2. μὀρφωσις] ἡ μὀρφ. C. αὕτη C. αὕτῃ Edd.

Edd. κατέσφιγξας C. συνέσφιγξας h.

ἐγκαταδεῖσαι h. καταδῆσαι Edd.

ἀνῆκας b. Edd.

13. ἐκδεξόμεθα C. Hacc καὶ γάρ ἐστι ζωοποιὸν accesserunt ex C.D.b. ζωοποιὸν

D.b. ζωοποιὸν C.

om. C. κατολισθήσειε C. κατολισθήσει Edd.

καταλειπύτων C. καταλελειπύτων Edd.

27. ζωοποιὸς καὶ πηγὴ ζωῆς C. πηγὴ ζωῆς καὶ πηγὴ ζωοποιὸς Edd.

8. κατέσφιγξας D.

9. ἐγκαταδεῖσαι C. [ἐνκ. Cod.]

σαφῶς b. 11. ἀνήνεγκας C.

12. σημαίνει C. αὐτὸν om. C. invitis D.b. ἡ om. b.

14. λάκκον C.b. ἄδην D. Edd.

16. ἐστὶν

21. καταλελειπύτων B.

24. ἐγκατέλιπεν C. (239.)

περὶ Θεοῦ γινώσις· οὕτως ἄνδρῳ καὶ οἰονεὶ λάκκοι συντε-
 τριμμένοι νοηθεῖν ἂν τὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἀθύρματα, καὶ
 ἢ περὶ αὐτοῦ πλάνησις. εἶτα πρὸς αὐτοὺς διαλέγεται τοὺς
 δεσμίους, καὶ εἰς ἐλπίδας αὐτοὺς ἀγαθὰς παραβῆγει, λέγων
 5 καθίσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς. καὶ ὀχυρῶμα
 μὲν, καθάπερ ἐγῶμαι, τὴν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖ ὡς τετει-
 χισμένην ἐν Χριστῷ, καὶ ἀκλονήτως ἔχουσιν· κάθισιν δέ
 φησι τὸ οἶον ἰδρυμένον ἐν πίστει. γέγραπται γὰρ περὶ
 Θεοῦ “Ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα” τουτέστιν, ἰδρυμένην
 10 ἔχων καὶ ἀκατάσειστον φύσιν. ἔσεσθε δὴ οὖν ἐν ἀσφαλείᾳ,
 φησὶ, τὸ βεβηκὸς ἔχοντες εἰς πίστιν, ὃ δέσμιοι τῆς ἐμῆς
 συναγωγῆς· εἶεν δ’ ἂν οὗτοι τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων
 ἢ ἀγία πληθὺς. ὅτι δὲ οὐκ ἄμισθον ἔξουσιν τὴν ἐφ’ ἅπασιν
 τοῖς ἀρίστοις ὑπομονὴν, καὶ μὴν καὶ τὸ ἐρηρυσμένον εἰς
 15 ἀγάπῃσιν τὴν ἐπὶ Θεῷ, κατασημαίνει λέγων Καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας
 παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι.

Bar. iii.
3.

Καί τι τοιοῦτόν ἐστιν ὃ βούλεται λέγειν. πάροικοι μὲν
 γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ παρεπίδημοι πάντες εἰσὶν οἱ ἅγιοι,
 βραχὺς δὲ δὴ λίαν ὁ ἐν σώματι βίος ἀνθρώπου παντὸς, καὶ
 20 εἴ τις αὐτὸν καταλογίσαιτο πρὸς αἰῶνα τὸν μέλλοντα, κατα-
 θρήσειεν ἂν αὐτὸν ὀλίγον ὄντα παντελῶς, ὡς τάχα πού καὶ
 ἡμέρα παρεικάζεσθαι μιᾶ. οὐκοῦν ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας τῆς
 παροικεσίας σου φησὶ, τουτέστιν, ἀντὶ τοῦ βραχείος τε καὶ
 συνεσταλμένου χρόνου τῆς ἐν σώματι ζωῆς διπλᾶς τε καὶ
 25 ἐν πλεονασμῷ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδώσω. ἔφη δέ πού καὶ ὁ
 Χριστὸς, ὅτι “Μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον
 “ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν.” οὐ γάρ

Cf. Heb.
xi. 13.

S. Luc.
vi. 38.

3. περὶ αὐτὰ C. 5. καθίσεσθε D.b. (95, 185, 233.) 7. κάθισιν B.
 καθίσειν C. καθίσειν D. κάθισιν Edd. 9. καθήμενος] + εἰς Edd.
 repugnantibus B.C.D. 13. ἔξουσιν C.b. ἔχουσιν Edd. 14. καὶ alt.
 assumptum ex C. 16. παροικεσίας C.b. παροικίας Edd.
 18. τῆς assumptum ex B.C.b. 19. δὴ assumptum ex B.C.D.
 20, 21. καταλογίσαιτο—ἂν αὐτὸν accesserunt ex B.C.D.b. καταλογίσαιτο (sic) D.
 καταλογίσαι τὸ (sic) b. 23. παροικεσίας b. παροικίας C. Edd. τοῦ
 assumptum ex C.b. 26. πεπιεσμένον] + καὶ Edd. inv. C. σεσαλευ-
 μένον] + καὶ Edd. repugn. B.C.

τοι τὰς ἰσοστάθμους ὧν ἂν δράσαιμεν προσδοκῶμεν ἄμοι-
 βάς, ἀλλ' ἐν προσθήκῃ πολλῇ· πλουσιώδωρος γὰρ ὁ διδούς.

13 Διότι ἐνέτεινά σε Ἰουδα ἐμαυτῷ τόξον, ἔπλησα τὸν Ἑφραΐμ.

740 A. a Τίνα δὴ τρόπον κληθήσεται τε καὶ εἰσελάσει διὰ τῆς
 πίστεως ἢ ἐξ ἐθνῶν ἀγέλη, τάλαιπωρήσει δὲ καὶ ὁ πάλαι 5
 τρυφῶν, τουτέστιν ὁ σατανᾶς, τῶν ἐκ πλεονεξίας αὐτῷ
 πεπορισμένων προσκυνητῶν ἐξωθούμενος, διατρανοῖ πάλιν
 ἐν τούτοις. ποιεῖται γεμῖν τὸν λόγον, ὡς πρὸς τοὺς ἀγίους
 ὑποστόλους, ἥτοι τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ διδασκάλους, οἱ καὶ τὴν
 τῶν ἐθνῶν ἐκπεριθέοντες χώραν, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας 10
 ἐκάλουν τε καὶ σεσαγηνεύκασιν τοὺς ἐν αὐτῇ. ὦ τοίνυν Ἰουδα,
 φησὶν, ἐνέτεινά σε ἐμαυτῷ τόξον, τουτέστι, διὰ σοῦ τοξεύσω
 b τοὺς ὑπεναντίους· καὶ σε δὲ, ὦ Ἑφραΐμ, ἔπλησα. καὶ τί δὴ
 τοῦτό ἐστιν, ἐρῶ πάλιν. ὅτε γὰρ τῆς τοξείας οἱ ἐπιστή-
 mones νευρὴν μὲν μαζῶ, τοῦ δὲ τόξου τὸν σίδηρον ἄγουσιν 15
 ἐγγὺς, τότε πλῆσαι τὸ τόξον λέγονται, βάλλουσί τε οὕτω
 δεινόν τι καὶ ἄφικτον καὶ οἶον ἀσχέτοις ὅρμαϊς ἀναπηδῶντά
 τε καὶ διπτάμενον τὸν ἰὸν ἥτοι τὸ βέλος. ἔστι τοίνυν αὐτὸ
 διαφόρως πεφρασμένον. τόξον σε πεποίημαί φησιν, ὦ Ἰουδα,
 ἔπλησα δὲ καὶ σε, ὦ Ἑφραΐμ. Ἰουδᾶς δὲ καὶ Ἑφραΐμ ἅπαν 20
 ἐστὶ τὸ γένος τὸ ἐξ Ἰσραὴλ. οὐκοῦν τόξον ὥσπερ τι πε-
 ποίηται τοὺς ἐξ Ἰουδαίων πεπιστευκότας τε πρὸ τῶν ἄλλων,
 c καὶ γνώμης εἰς τοῦτο προεληλυθότας, ὡς ἔθνη παιδαγωγεῖν,
 καὶ τῶν πλανωμένων ἀποσοβεῖν τὰς τῶν δαιμονίων ἀγέλας,
 καταπαίειν τε τὸν σατανᾶν καὶ ἀπαξαπλῶς τοὺς τοῖς θείοις 25

1. τοι C. που Edd. ὡς pro ὧν C.

inv. ord. F. Edd. (22. al.) Statim ὡς add. D.F. Edd. invito C. cf. infra 740 a. 748 e.

5. ἐξ om. C. habent D.b. τάλαιπωρήσειε b.

15. νευρὴν C.D.b. νευρὰν Edd.

ἀναπηδῶντά τε accesserunt ex B.C.D.

τοσαυτὸ b.

19. πεφρασμένον B.C.b. περιπεφρασμένον D. πεφασμένον Edd.

22. τε assumptum ex C.

δαιμόνων Edd.

3. Ἰουδα ἐμαυτῷ hoc ord. C.D.

14. τουτ-

16, 17. Haec τε—

18. αὐτὸ D. Edd. αὐτῷ C.

24. δαιμονίων B.C.

δόγμασιν ἀντεξάγοντας καὶ ταῖς δι' αὐτῶν μαχομένους
 μυσταγωγίαις. οὕτω που φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Δανεὶδ
 πρὸς τὸν τῶν ὕλων Σωτῆρα Θεόν “Τὰ βέλη σου ἤκουη-
 “μένα, δυνατέ· λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ
 5 “τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως.” πλήττουσι μὲν γὰρ τοὺς
 ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς εἰς καρδίαν ἔσω καὶ νεφροὺς d
 “τὰ τοῦ δυνατοῦ βέλη,” τουτέστι Χριστοῦ. βέλη δὲ αὐτοῦ
 πάλιν οἱ μυσταγωγοὶ, τοὺς δέ γε πεπλανημένους καὶ τὸν
 φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεὸν οὐκ εἰδότες, πλήττουσιν οὐκ εἰς
 10 θάνατον, ἀλλ' εἰς ἀγάπην αὐτοὺς ἀποφέροντες τὴν ἐν Χριστῷ,
 ἵνα καὶ ὑποκάτω πίπτοιεν αὐτοῦ. ὅποια τις ἐστὶν ἡ ἐν τῷ
 ἄσματι τῶν ἁσμάτων γραφομένη νύμφη, λέγουσά τε σαφῶς
 “Ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ εἰμι.” ὅτι δὲ γεγόνασιν ἀλ-
 κιμῶταί τε καὶ εὐσθενεῖς οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, πιστώσεται
 15 λέγων περὶ αὐτῶν ὁ σοφώτατος ψαλμωδὸς ἐν Πνεύματι “Ὡσεὶ e
 βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων.”
 ἐκτετιναγμένους μὲν γὰρ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ἀποκαλεῖ, ὡς τῆς
 θείας χάριτος ἐκπεπτωκότας διὰ τοι τὸ ἐμπαροινῆσαι Χριστῷ.
 οἱ γεμῖν ἐξ αὐτῶν υἱοὶ, βέλη γεγόνασιν ὡς ἐκ χειρὸς δυνα-
 20 τοῦ πεμπόμενα. ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἀμβακούμ ὡς πρὸς
 αὐτὸν δὴ πάλιν τὸν Ἐμμανουὴλ περὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων
 “Βολίδες σου γὰρ πορεύσονται εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων
 “σου.”

Ps. xlv.
6.Ps. cxix.
4.Cant. v.
8.Ps.
cxvi. 4.Hab. iii.
11.

Καὶ ἐπεγερῶ τὰ τέκνα σου Σιών ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, καὶ a 741 A.

25 ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχνητοῦ.

Ἰδοὺ δὴ σαφῶς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων μυσταγωγοὺς τόξον

1. καὶ] + τοὺς Edd. inv. C. μαχομένοι C. 3. σωτῆρα] + καὶ Edd.
 invitis C.D. 9. οὐκ alt.] πλὴν οὐκ Nik. in Ps. xlv. 10. ἀπο-
 φέροντες Nik. l. c. Edd. ἐπιφέροντες C. ἐπὶ pro ἐν C. 11. καὶ om. C.
 καὶ habet Niket. Codd. nonnulli. πίπτοιεν] τύπτοιεν Edd. [τύπταιεν Pont.]
 ἡ deest in Edd. 12. τε assumptum ex C. 14. τε
 assumptum ex C. 15. σοφώτατος C. σοφός Edd. 17. μὲν om. C.
 invito Nik. in Ps. cxvi. 18. ἐκπεπτωκότας Nik. Edd. ἀποπεπτ. C.
 19. ἐξ assumptum ex C. Nik. 22. γὰρ assumptum ex C.

2 Tim.
ii. 15.

Eph. vi.
14.

Ib. 17.

Heb. iv.
12.

ἴδιον ὀνομάζει. ποῖα γὰρ τὰ τέκνα τῆς Σιών τὰ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν κατεξανιστάμενα τέκνων, εἰ μὴ οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ καιροὺς ἡγούμενοι, καὶ τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον; Σιών γὰρ ἡ νοητὴ, ὡς ἂν ἐτέρα νοοῖτο παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν; καταθλοῦσι δὲ τῶν τέκνων τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ καταστρατεύονται τῶν πεπλανημένων, Θεοῦ τεθεικότος αὐτοὺς ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὸν ἐν Χριστῷ νοούμενον στρατιώτην κατακαλλύνων ὁράται. θώρακα μὲν γὰρ τὸν τῆς ἐν Χριστῷ δικαιοσύνης περιτίθησιν αὐτῷ· καὶ μὴν καὶ τὴν τοῦ σωτηρίου περικεφαλαίαν. εἶτα δίδωσι τὴν μάχαίραν τοῦ Πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ. ταύτῃ δὲ οὖν τῇ μαχαίρᾳ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν κεχρημένοι τέκνων, ἀποκείρουσι μὲν τὴν ἐν αὐτοῖς βλαστούσαν ἀπάτην, καὶ τὸν τομώτατον τοῦ Θεοῦ λόγον ἐπιφέρουντες αὐτοῖς, ὅς ἐστι ζῶν τε καὶ ἐνεργὴς, τὸ πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον ἐκκόπτουσι πνεῦμα, ἵνα δύναιτο λοιπὸν νῶ καθαρῶ τε καὶ ἐλευθέρῳ καὶ τῆς τῶν δαιμονίων πλεονεξίας ἀπηλλαγμένῳ, τὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας παραδέξασθαι λόγον.

14 Καὶ ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολίς. 20

Ὅτι καὶ συνέσται Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συνασπιδί, ὡς ἀσπὶς ἀντιπροσέσται τε τοὺς ἀνθεστηκότας διὰ τούτων ὑποδηλαῖ ἔσται γὰρ φησι Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ἀντανίστασθαι μεμελετηκότας τοῖς ἱερουργοῦσι τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. ἐκάστη δὲ βολίς, τουτέστιν μυσταγωγὸς ἢ ἀπόστολος· βέλει γὰρ ἥτοι βολίδι παρεικάξει πάλιν αὐτοὺς Θεοῦ

2. κατεξανιστάμενα C.D.b. κατεξιστ. Edd.

βλαστήσασαν D.

Edd. invitis C.D.

ὁ om. C.b. habet D.

23. ἀντανίστασθαι C. ἀνθίστ. iud.

ex C.b.

18. δαιμόνων C.

20. αὐτοῖς] + ὁφθῆσεται F.

21. Κύριος

22. σὺγκαταδιδώσκει C.b. καταδ. Edd.

25. τουτέστιν assumptum

14. βλαστῶσαν C.

20. αὐτοῖς] + ὁφθῆσεται F.

21. Κύριος

22. σὺγκαταδιδώσκει C.b. καταδ. Edd.

25. τουτέστιν assumptum

πέμποντας· ὡς ἀστραπὴ δραμεῖται φησι, δῆλον δὲ ὅτι κατ-
 αὐγάζουσα, καὶ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς ἀμογητὶ προσι-
 πίπτουσα. γεγόνασι γὰρ οὕτω λαμπροὶ καὶ οἱ θεσπέσιοι
 μαθηταί, καὶ τῶν τοῦ Σωτῆρος εὐαγγελίων οἱ κήρυκες, καὶ
 5 οἱ μετ' ἐκείνους λαῶν ἡγούμενοι καὶ πρoεστηκότες ἐκκλη-
 σιών, ὡς ἀγνοῆσαι μηδένα τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀρετῆς τὴν
 φαιδρότητα. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ “Οὐδεὶς
 “ λύχρον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης
 “ τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχρίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι
 10 “ τὸ φῶς.” καὶ πάλιν ἐτέρωθι “Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς
 “ ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ
 “ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
 “ οὐρανοῖς.”

S. Luc.
viii. 16.S. Matth.
v. 16.

Καὶ Κύριος παντοκράτωρ ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ καὶ πορεύσεται ἐν α 742 A.
 15 σάλφ᾽ ἀπειλῆς αὐτοῦ. Κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν 15
 καὶ καταναλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λί-
 θοις σφενδόνης, καὶ ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον, καὶ
 πλῆσουσιν ὡς φιάλας θυσιαστήριον. καὶ σώσει αὐτοὺς Κύριος 16
 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς πρόβατα λαὸν αὐτοῦ.
 20 Συνασπιστὴν, ὡς ἔφην, καὶ σύνοπλον αὐτοῖς παρίστησιν
 ἐναργῶς ὁ λόγος τὸν τῶν ὅλων κρατοῦντα Θεόν, παρα-
 ταπτόμενόν τε οὕτω καὶ συναθλεῖν ἡρημένον, ὡς ἤδη δοκεῖν b
 καὶ ἐξηρτῆσθαι πολεμικῶς, καὶ, οἷον χωρεῖν μέλλοντα κατ'
 ἐχθρῶν, ὅλη χρῆσασθαι δυνάμει καὶ ταῖς ἐνούσαις εὐσθενείαις

1. ἀστραπῇ] + δὲ Edd. invitis C.D.b.

2. ἀμογητὶ] ἀμαχεῖ C.b.

3. γὰρ C. δὲ Edd.

4. οἱ assumptum ex C.

7. αὐτὸς C.

αὐτὸ D. Edd. Statim δηλῶν add. Edd. invitis C.D.

9. λυχρίαν C.

λυχρίας Edd. εἰσπ. C. έκπ. iid.

11. εἶδωσιν C.

ὑμῶν τὰ καλὰ C.

τὰ κ. ὑμῶν Edd.

14. σαλπίζει manu prima ut opinor C.

16. αὐτοὺς alt. assumptum ex C. deest in F. Edd. καὶ καταχ. αὐτοὺς om. B.D.

(23. al.)

18. τὸ θυσιαστ. F. (22. al.)

21, 22. κρατοῦντα et

τε assumpta ex C. deest utrumque in D. εἰρημένον C.

23. ἐξηρτῆσθαι C.

ἐξηρτῆσθαι B. ἐξηρτῆσθαι D. Edd. μέλλοντα C. μᾶλλον καὶ τῇ D. Edd.

24. χρῆσασθαι C. χρῆσθαι D. Edd. ταῖς ἐνούσαις εὐσθενείαις αὐτῶ C.D. τῆς

ἐνούσης εὐσθενείας αὐτοῖς Edd.

I Cor.
xvi. 9.

αὐτῷ. καταστρατεύεσθαι γεμὴν ἐν μάλα φησὶν, οὐχὶ τῶν διὰ
πίστεως εἰς δικαίωσιν σαγηνευομένων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀνοσιῶς
ἀνθεστηκότων τῷ θεῷ κηρύγματι, οὓς καὶ ὁ Παῦλος ἡμῖν
κατεστήμαινε λέγων “Θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐν-
“ ἐργίης, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.” σαλπιεῖ τοῖνυν, φησὶν, ὁ 5
c Κύριος ἐν σάλπιγγι. λελάληκε γὰρ ὁ Χριστὸς τὸ κήρυγμα
τὸ εὐαγγελικόν, εἰς πᾶσαν διάττον τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, ἐξ-
ἀκουστον γὰρ τοῖς ἀπανταχοῦ τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἦν
μὲν γὰρ ἰσχυρόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ὁ Μωυσῆς· τοι-
γάρτοι καὶ μόλις ἤκούετο κατὰ μόνην τὴν Ἰουδαίαν· ἥκιστα 10
γεμὴν ἐν τούτοις ἐστὶν ὁ παρὰ Χριστοῦ λόγος. ἀναπε-
φώνηκε γὰρ οἷά τις σάλπιγξ μακρὰ καὶ εὐηχεστάτη, καὶ
ταῖς ἀπάντων ἀκοαῖς ἤχην ἐνείεσα τὴν διαπρύσιον. βαδιεῖται
δὲ ὥσπερ ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτῶν, ὑπερασπτεῖ τε οὕτω τῶν
d ἑαυτοῦ δορυφόρων, ὥς οἶον ὑπὸ πυρὸς δαπανᾶσθαι τοὺς 15
ἀνθισταμένους, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ σφενδόλαις αὐτοὺς κατα-
χῶσαι καταπαίοντας γεννικῶς. ἐκπνιονται δὲ καὶ τὸ αἷμα
αὐτῶν, τουτέστιν, οἷά τινες θῆρες ἐπιθρώσκοντες περιέσονται
ῥαδίως, καὶ νεκροὺς ἀποφανοῦσι. προσκομιοῦσι δὲ τῷ τῶν
πεπτωκότων αἵματι φιάλας πεπληρωμένας, καθάπερ τινὰ 20
σπονδὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. εὐωδία γὰρ τῷ Θεῷ καὶ θυσία
δεκτὴ τῶν οὐκ ἐώντων σώζεσθαι τοὺς πεπλανημένους ὁ θά-
c νατος· εἰ γὰρ τῶν σωμάτων τοὺς φονευτὰς οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν·
ὑποφέρεσθαι δὲ μᾶλλον ταῖς δίκαις, τὰ ἴσα παθόντας, τί ἄν
τις λέγοι περὶ τῶν οἱ ψυχῶν ὀλετήρες γεγόνασιν καὶ φθόροι ; 25

2. κατὰ assumptum ex C.D.b. ἀνοσιῶς C.D.b. ἀθλίως Edd. 3. ἡμῖν
assumptum ex C. deest in D. 4. κατεστήμαινε C.D. κατηστήμην Edd.
ἐνεργίης D. ἐναργίης Edd. καὶ ἐνεργ. om. C. 5. καὶ] + οἱ Edd. repugn. C.D.
φησὶν ὁ Κύριος hoc ordine C.b. φησι Κύριος D. 6. Χριστὸς C.b. Κύριος
D. Edd. 7. διατάττων (sic) b. 8. Χριστοῦ deest in Edd. invitis
B.C.b. 9. ὁ om. C. habet b. 11. παρὰ C.D. περὶ Edd.
Neutrum habet b. 12. μακρὰ C.D. λαμπρὰ Edd. 13. ἤχεῖν C.
14. ὑπερασπτεῖ τε B.C.D.b. καὶ ὑπερασπτεῖται Edd. 15. δαπανᾶσθαι]
ἀνασπᾶσθαι b. invitis C.D. 16. σφενδόνας C.D. σφενδόλαις λίθοις b.
σφενδόνης λίθοις Edd. καταχῶσαι καταπαίοντας C.D. καταχῶσουσι καταπαίοντες
Edd. 17. γεννικῶς retinui ex Edd. γενικῶς B.C.D. 23. ἐλεεῖν C.D.
ἐλεείσθαι Edd. 25. περὶ τῶν οἱ D. Edd. περὶ τινων εἰ C. φθόροι C.D.
φθορεῖς Edd.

Εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ Ἑλλήνων λογάδες, καὶ τῆς ἐν
κόσμῳ σοφίας ἡμέμενοι τὴν δόξαν, οἱ ἄνω τε καὶ κάτω θεοὺς
καὶ θεὰς ὀνομάζοντες, καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν ποιητὴν ἀνα-
παίθοντες προσκυεῖν, καὶ ἐκάστῳ τῶν στοιχείων τὴν Θεῷ ^a 743 A.
5 πρέπουσαν ἀνατιθέντες δόξαν. οὗτοι πεπλανήκασιν τὴν ὑπ'
οὐρανὸν, καὶ οὐχὶ δὴ μόνον κατὰ γε τὸν χρόνον τῆς ἐν σώ-
ματι ζωῆς· ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς χρόνους τοὺς ἐφεξῆς. μύριοι
γὰρ ὅσοι κατὰ καιροὺς διολώλασι τῆς ἐκείνων ψευδοεπείας
ἡττώμενοι, καὶ ψυχροῖς καὶ γραῶδεσι μυθάρτοις προσεσχῆ-
10 κότες. ἀνήρηνται δὴ οὖν οἱ τοιοῖδε λοιπόν. οἷχεται γὰρ
τῆς ἐκείνων συγγραφῆς ἡ βεβήλωσις, ἀπρακτοῦσιν οἱ μῦθοι,
καὶ οἷον ἐκπέπεται τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ^b
δόγμασι καθάπερ τισὶ λίθοις τοῖς ἐκ σφενδόνης καταπαιώ-
μενοι καταχώννυνται τε καὶ γέγονεν, ὡς ἔφην, εὐωδία Θεῷ
15 τῆς ἐκείνων ἀθυροστομίας ἢ ἀπώλεια. καὶ σέσωκε Κύριος ὡς
πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἔστι τῶν ὅλων αὐτὸς
ποιητὴς, λαὸς αὐτοῦ λέγοντο ἂν εἰκότως καὶ οἱ πάλαι
πλανώμενοι· πλὴν ὡς ἀγέλην ἀπεληλαμένην ὑπὸ ληστῶν
σέσωκεν ὁ Χριστὸς, τοὺς ψευδοποιμένας ἐκβαλὼν, καὶ ὑπὸ
20 χεῖρα τιθεὶς ἰδίαν τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἔστι γὰρ αὐτὸς ὁ ^c
ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικὼς ὑπὲρ τῶν προ-
βάτων.

Cf. 1 Tim.
iv. 7.S. Joan.
x. 14, 15.

Διότι λίθοι ἅγριοι κυλίνονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ. ὅτι εἴ τι ἀγαθὸν ¹⁷
αὐτοῦ καὶ εἴ τι καλὸν παρ' αὐτοῦ, σίτος νεανίσκοις καὶ οἶνος
25 εὐωδιάζων εἰς παρθένους.

Λίθους μὲν γὰρ ἀγίους τοὺς ἐν τῇ γῇ τοῦ Θεοῦ κυλι-
μένους τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ καιροὺς ἀγίους, οἵπερ

1. πάλιν om. C. habet D.
assumptum ex C.5. οὗτοι C. καίτοι Edd.
12. καὶ τοῖς C. τοῖς γὰρ iid.

7. γὰρ

17. οἱ om. C. habet D.

14. τε assumptum
ex C.

19. Χριστὸς C.D. Κύριος Edd.

21. τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικὼς C. τιθεὶς
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ iid.

26. γὰρ assumptum ex C.

ἂν γένοντο μυσταγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι κατωνομάσθαι φα-
 μέν. σύμμορφοι γὰρ γεγόνασιν τῷ λίθῳ τῷ ἐκλεκτῷ καὶ
 δ ἀκρογωνιαίῳ καὶ ἐντίμῳ, τῷ τεθειμένῳ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ
 Πατρὸς εἰς τὰ θεμέλια Σιών· εἰ δὲ λίθος ὁ θεμέλιος, οἱ
 συναρμολογούμενοί τε καὶ συμβιβαζόμενοι καὶ εἰς ναὸν 5
 ἅγιον ἀνιστάμενοι τῷ Θεῷ, λίθοι κατ' αὐτὸν πιθανῶς ὀνο-
 μάζονται. κυλίεσθαι γεμὴν αὐτοὺς εὖ μάλα φησὶ, τὸ ὡς
 οἶμαι πρὸς πᾶν ὅτιοῦν τῶν ἁγίων οἰονείπως εὐστροφον καὶ
 γοργόν, διὰ τούτου σημαίνων. οἱ γὰρ τοι περιφερεῖς, ἤγουν
 σφαιροειδεῖς τῶν λίθων, ὅκνον πως εἰσὶν ἀμείνους, καὶ τῶν 10
 ἄλλων εἰς κίνησιν ἐτοιμότεροι, εἴ τις ἔλοιτο κινεῖν· εὐάγω-
 γος δὲ λίαν εἰς τὸ Θεῷ δοκοῦν τῶν ἁγίων ὁ νοῦς. οὕτως
 ἡμῖν ἐχόντων τῶν λίθων, πρόποι ἂν ἡμᾶς διακεῖσθαι καὶ
 ἀραρότως. ὅτι εἴ τι ἀγαθὸν αὐτῷ καὶ εἴ τι καλὸν παρ' αὐτοῦ,
 δῆλον δὲ ὅτι τοῦ τὰ πάντα ἡμῖν τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ ζωὴν 15
 διανέμεντος Θεοῦ. ποῖα δὲ ταῦτά ἐστι; σῖτος νεανισκαῖς,
 744 A. α καὶ αἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους. τοῖς μὲν γὰρ ἀνδριζο-
 μένοις καὶ νεανικῷ φρονήματι πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἀπο-
 νευενκόσι, καὶ πληροῦν ἐλομένοις τὸ ἀγαθὸν, δοθήσεται παρ'
 Ps. ciii. αὐτοῦ καὶ ἔτι μείζων ἰσχὺς, ὡς ἐν σίτῳ νοουμένη. στηρίζει 20
 15. γὰρ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου. τοῖς γεμὴν ἤδη διηγνισμένοις,
 καὶ ἀμώλυντον ἔχουσι τὸν νοῦν, οἱ καὶ σεμναῖς καὶ ἁγίαις
 παρθένοις παρεικάζονται ἂν εἰκότως, οἶνος δοθήσεται νοητὸς,
 ἢ περὶ Θεοῦ δηλονότι σαφὴς τε καὶ ἀκιβδήλευτος γνῶσις,
 Ib. β ἢ κατευφραίνουσα καρδίαν ἀνθρώπου. οὐκοῦν νεανισκοὶ τε 25
 καὶ παρθένοι, οἱ κατὰ γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν ἀποδοθέντας
 λόγους, εἰς εὐρείαν τε καὶ ἀμφιλαφὴ μέθεξιν τῶν ἄνωθεν
 ἀγαθῶν κεκλήσονται τε εἰκότως, καὶ δὴ ἀκούσονται Θεοῦ

6. κατ' αὐτὸν C.D. καὶ αὐτοὶ Edd.

7, 8. αὐτοὺς om. C. habet D.

Assumpta ὡς ex D., οἶμαι ex C.D. εὐτροφον manu prima C. invitis D.b.

10. πως] Sic correxi. πῶς C.D. παντός Edd.

11. ἤτις C. invito D.

12. τὸ] + τῷ Edd. inv. C.D. οὕτως] + οὕν Edd. inv. C.D.

15. τὰ

prius assumptum ex C. Haec καὶ ζωὴν accesserunt ex C. desunt in D.

16. ταῦτ' ἐστὶ D.

18. αὐτῷ om. C. habet D.

20. νοουμένης C.b.

22. ἀμώλυντο (sic) C.

24. Θεοῦ] Χριστοῦ b. inv. C.D.

26. οἱ om. C.

habet D.

28. δὴ assumptum ex C.

λέγοντος “Φάγετε καὶ πῖετε, καὶ μεθύσθητε οἱ πλησίον.”

(ant.
v. 1.

πλησίον γὰρ οἱ τοιοῖδε Θεοῦ· καὶ οὐ σχέσεσι τοπικαῖς·
ληρία γὰρ τοῦτο νοεῖν ἢ φράσαι· παραστήματι δὲ δια-
νοίας τῷ λίαν ἀλκιμωτάτῳ, καὶ τῇ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν
5 ἀρίστων ἐφέσει καὶ ἀγάπῃ τῇ εἰς αὐτόν. ὥσπερ γὰρ
ἐξίστησιν ἡμᾶς καὶ οἶον ἀποφέρει μακρὰν ἢ φαυλότης·
οὕτω Θεῷ παρίστησιν ἡ ἀρετὴ, τὸ διστᾶν ἡμᾶς καὶ
μεσολαβοῦν ἐκ μέσου γενέσθαι παρασκευάζουσα, φημὶ δὴ
τὴν ἁμαρτίαν.

10 Αἰτεῖσθε ὑετὸν παρὰ Κυρίου καθ’ ὥραν, πρῶϊμον καὶ ὄψιμον. Κεφ. ι’.

“Ὡσπερ γὰρ οὐτ’ ἂν σῖτος ἐν ἀγροῖς γένοιτ’ ἂν πόνου δι-
δύχα, οὐτ’ ἂν εὐβοτρυς τε καὶ εὖοινος ἀμπελών· οὕτω καὶ ἐν
ἡμῖν οὐκ ἂν γένοιτό τις εὐκαρπία πνευματικὴ, μὴ οὐχὶ Θεοῦ
καθιέντος ὑετοῦ δίκην εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τῶν ἑαυτοῦ λο-
15 γίων τὴν ἀποκάλυψιν, καὶ γνῶσιν ἡμῖν οἰονείπως ἐνστά-
ζοντος τοῦ τε ἀρχαίου καὶ νέου γράμματος, τουτέστι τοῦ
νομικοῦ καὶ εὐαγγελικοῦ· ὑετοὶ γὰρ οἱ τοιοῖδε πρῶϊμός τε καὶ
ὄψιμος εἶεν ἅν. ὅτι δὲ οὐκ ἀσυντελής εἰς ὄνῃσιν ἢ τοῦ
νόμου γνῶσις καὶ θεωρία πνευματικὴ, παιδαγωγεῖ δὲ μάλ-
20 λον ἡμᾶς διὰ τύπου καὶ σκιᾶς ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον,
πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῖς Ἰουδαίωι δῆμοις
“Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα·
“ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
“εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ
25 “ἐμοῦ ἐκείνος ἔγραψεν.” ἔφη δέ που καὶ περὶ τῶν γραμ-

S. Joan.
v. 45,
46.

3. φράσαι B.C. φρονῆσαι Edd.

ἀρίστῳ ἐφέσει C.

7. τὸ διστᾶν D. τὸ δὲ ἰστᾶν manu prima (ἐξ post
de manu recentiori suprascripto) C. τὸ διστῶν Edd.

8. παρα-
σκευάζον e castigatione C.

10. αἰτεῖσθαι C. ὑετὸν παρὰ Κυρίου hoc
ordine C.D. (Alex. XII.)

15. οἰονείπως C.D.b. οἰονείπερ Edd.

+ τοῦ Edd. invitis C.b.

παιδαγωγῇ C.

ἐνστάξαντος b.

17. καὶ prius]

19. πνευματικὴ D. Edd. πνεύματι C.

24. Μωσῇ C. Μωσεί Edd.

745 A. a
S. Matth.
xiii. 52.

ματέων καὶ Φαρισαίων, ὡς ἐκ νομικῆς παιδεύσεως καλου-
μένων ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τουτέστι τὴν εὐαγγελικὴν “Διὰ
“ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
“ οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκ-
“ βάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.” οὐκοῦν 5
αἰτοῦντες παρὰ Θεοῦ τὴν τε νομικὴν καὶ εὐαγγελικὴν ἐπι-
στήμην, ἀξίους τε τοῦ λαβεῖν ἑαυτοὺς παραστήσαντες,
ληψόμεθα πάντως, καὶ τοὺς εἰς νοῦν ἔσω πληρώσομεν
θησαυροὺς, τὰ παλαιὰ τε καὶ νέα συλλέγοντες, πλείστης τε
b ὅσης πνευματικῆς εὐκαρπίας ἀναμεστοῦντες τὸν νοῦν. 10

Κύριος ἐποίησε φαντασίας, καὶ ὑετὸν χειμερινὸν δώσει αὐτοῖς,
2 ἐκάστω βοτάνην ἐν ἀγρῷ. διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν
κόπους, καὶ οἱ μάντεϊς ὀράσεις ψευδεῖς καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῇ
ἐλάλουν, μάταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξηράνθησαν ὡς οὐκ
ἔχοντες ὑετὸν, καὶ ἐκακώθησαν ὡς πρόβατα, διότι οὐκ ἦν 15
ἴασις.

᾿Ωδίνει τινὰ κεκρυμμένην ἔννοιαν τὸ προκείμενον, ἣν
c ἀναγκαῖον οἶμαί που προδιατρανοῦσθαι σαφῶς, συνείην γὰρ
ἂν οὕτω τῶν τοῦ Προφήτου ῥημάτων τὸν σκοπὸν οἱ φιλ-
επιστήμονες. ἦν μὲν γὰρ ὁ λόγος αὐτῷ περὶ τῶν ἀγίων, 20
οὓς καὶ λίθους ἀγίους ὠνόμαξε, σίτον τε αὐτοῖς ὅτι μάλιστα
πρέπειν ἔφασκεν, ὡς ἀνδριζομένοις, ἥγουν νεανίσκοις, καὶ
μὴν καὶ οἶνον εὐωδιάζοντα, διὰ τοι τὸ εἶναι παρθένους, του-
έστιν ἀγνοῦς τε καὶ ἀβεβήλους. “Οἱ γὰρ τοῦ Χριστοῦ
Gal. v. 24.
“ Ἰησοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ 25
“ ταῖς ἐπιθυμίαις,” καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος. αἰτεῖν

1. καλουμένους B. invitis C.D.

accesserunt ex C.D. τὴν ἀμείνω τουτέστι B.

5. κενὰ = καινὰ C.

πλήρης τε C.

ἐκακ. C.D. (A.V. &c.)

suprascriptum manu ut vid. ead. C. om. D.

2. Haec τὸ ἄμεινον τουτέστι

3. τῇ om. C.

9. τὰ assumptum ex C. πλείστης τε D. Edd.

14. ὡς οὐκ—ὡς πρόβατα F. Edd. cf. infra. ὡς πρόβ. καὶ

19. ἂν assumptum ex C.

25. Ἰησοῦ

δὲ αὐτοῖς προστέταχε καὶ ὑετὸν πρῶϊμόν τε καὶ ὄψιμον· d
 εἶτα μεταξὺ τῆς περὶ τῶν πλανωμένων παρεισβαλούσης
 μνήμης, τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδίδωσιν ἐν τούτοις, τοῦ μήτε
 σῖτον μήτε μὴν οἶνον ἔχειν αὐτοὺς, ἀλλ' οὐδὲ ὑετοῖς κατ-
 5 αρδεύεσθαι τοῖς νοητοῖς, ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς μὴ ἔχειν ἐν ἀγρῷ
 βοτάνην. καὶ ὁ μὲν λόγος ὡς ἐπὶ πραγμάτων ἐκπεποιήται
 τῶν αἰσθητῶν· ἡ γεμὴν ἐν αὐτοῖς θεωρία λεπτή τε ἄγαν
 ἐστὶ καὶ πολὺ λίαν ἔχουσα τὸ εἰλικρινές. Θεοῦ γάρ φησι
 ποιοῦντος φαντασίας, τουτέστιν ἀστραπὰς, καὶ ὑετὸν τῇ γῇ e
 10 τὸν χειμέριον καταχέοντος, ὅς ἐστι καὶ χρήσιμος, καὶ μὴν
 καὶ ἐκάστω, τῶν ἐν ἀγροῖς κτηνῶν δηλονότι, διδόντος βοτάνην,
 πεπλανήκασιν ἐκείνους οἱ ἀποφθεγγόμενοι, τουτέστιν, οἱ ψευ-
 δοεπεῖς τε καὶ ψευδηγόροι καὶ μαντείας λέγοντες τὰς ἀπὸ γε
 τῆς σφῶν καρδίας· οὗτοι λελαλήκασι κόπους, τουτέστιν οὐ
 15 τὰ εἰς ἀνάπανσιν τοῖς πιστεύουσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ δι' ὧν ἦν
 ἀνάγκη καμῖν, Θεῷ προσκρούοντας καὶ παρορωμένους· οἱ δέ
 γε μάντεις καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῇ παρεκάλουν, ἐνηχοῦντες αὐ- a 748 A.
 τοῖς δηλονότι τὰ καταθύμια, καὶ χρησταῖς μὲν ἐλπίσι κατα-
 πιαίνοντες, φάσκοντες δὲ ἀληθὲς οὐδέν· ἀλλ' εἰς ἀπάτην καὶ
 20 πλάνησιν ἀποφέροντες, καὶ ἥκιστα μὲν καταδεικνύντες σφίσι
 τὸν τῶν πνευματικῶν δοτῆρα καὶ χορηγόν· ἀναπείθοντες δὲ
 μᾶλλον αἰτεῖν τὴν εὐημερίαν παρὰ τῶν ψευδωνύμων θεῶν.
 ταύτητοί φησιν Ἐξηράνθησαν ὡς οὐκ ἔχοντες ὑετὸν καὶ ἐκακώ-
 25 ῑσαν ὡς πρόβατα. οὐ γὰρ ἦν βοτάνη, οὐκ ἦν ἴασις. οὐ γὰρ b
 ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ καταδεσμῶν τὸ συντετριμμένον, ὁ ἀνιστὰς τὸ
 κατερράγμενον, ὁ ἀνακτῶμενος τὸ κεκακωμένον.

Προσεκτέον δὴ οὖν, οὐχὶ τοῖς ἀποφθεγγόμενοις τὰ μάταια,

1. τε assumptum ex C.

παρεμβλ. Edd.

κατάρδεσθαι iid.

4. αὐτοὺς B.C. αὐτὰς Edd.

καταρδεύεσθαι C.

10. χειμέριον C.b. χειμερινόν D. Edd.

καταχέοντος C.b.

καὶ prius assumptum ex C. deest in D.

11. κτηνῶν

assumptum ex C.b. deest in D.

15. ἦν assumptum ex C.b.

16. καμῖν] καὶ μὴν (sic) C.

17. καί] + οἱ b.

18. παρεκάλουν C.D.b.

19. ἐλάλουν Edd.

20. καὶ assumptum

ex C.

2. παρεισβαλούσης B.D. παρεισβαλλούσης C.

3. ἀποφθεγγόμενοι C. deest in D.

4. αὐτοὺς B.C. αὐτὰς Edd.

5. ἀρδεύεσθαι C.

10. χειμέριον C.b. χειμερινόν D. Edd.

καταχέοντος C.b.

καὶ prius assumptum ex C. deest in D.

11. κτηνῶν

assumptum ex C.b. deest in D.

15. ἦν assumptum ex C.b.

16. καμῖν] καὶ μὴν (sic) C.

17. καί] + οἱ b.

18. παρεκάλουν C.D.b.

19. ἐλάλουν Edd.

20. καὶ assumptum

ex C.

21. δοτῆρα C.

25. ἀνιστὰς C. ἀνιστῶν Edd.

27. προσεκτέα C. ἀποφθεγγέ-

νους Aub.

ψευδοεπέσι τε καὶ βωμολόχοις καὶ ἐνυπνιασταῖς· Θεῷ δὲ
 δὴ μᾶλλον τῷ καὶ εἰς νοῦν ἡμῖν ἐναστράπτουσι τῆς ἀληθοῦς
 θεογνωσίας τὸ φῶς, καὶ νοητοὺς ἕτεροὺς καταχέοντι, τὰς διὰ τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος παρακλήσεις, λέγω, καὶ βεβήκοντες ἀναφύονται
 τοῖς ἐν ἀγγέλῳ, τουτέστι πάλιν, εἰς εὐανθεστατήν ὥσπερ ἡμᾶς 5
 κατανέμονται πόαν, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὴν ἀμώμητον
 γνῶσιν. “Ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνήκε, παρα-
 “ συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς”
 ἀλλ’ εἰ ἔλοι πως εἰς νοῦν τῶν θείων λογίων τὴν γνῶσιν, καὶ
 τροφῆς μετὰσχοι τῆς πνευματικῆς, τότε δὴ τότε τὴν νωθεῖαν 10
 ἀποβαλὼν, ἐν τιμῇ πάλιν ἔσται, λογισμῷ τῷ σῶφρονι διοι-
 κούμενος, καὶ τὴν ἀνθρώφῳ πρέπουσαν ἀναλαβὼν φρένα.

Ps. xlviii. c
 13.

3 Ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμὸς μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς
 d ἐπισκέψομαι.

Ποιμένας ἐν τούτοις, καθάπερ ἐγῶμαι, τοὺς ψευδοπροφή- 15
 τας καὶ ψευδομάντις ἀποκαλεῖ, καὶ τοὺς τῆς ἀπάτης καθη-
 γητὰς, ὁλεθρόν τε καὶ πάγην γεγονότας τιτὶν οἱ, τῆς ἀληθοῦς
 ἐπὶ Θεοῦ δόξης ἡμαρτηκότες, τὴν αὐτῷ πρέπουσαν τιμὴν καὶ
 λατρίαν ἀνατεθείκασιν τῇ κτίσει, “καὶ προσεκύνησαν τοῖς
 “ ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν,” καθὰ γέγραπται. 20

Hier. i.
 16.

Οὐκ ἀπίθανον δὲ τοῖς ψευδομάντεσι καὶ τοὺς τῶν Ἑλ-
 c λήνων συνάψαι λογάδας, οἱ δοκησισοφοῦντες ἄγαν ταῖς
 ἑαυτῶν εὐγλωττίαις τοὺς αὐτοῖς προσκειμένους πεπλανήκασιν,
 καὶ ὥσπερ τινὲς ποιμένες οὐκ ἀγαθοὶ κατεβόσκησαν ἐν ἀκάν-
 θαις καὶ εἰς πολλὴν ἀχρεϊότητα σαθρῶν ἐννοιῶν· τί γὰρ 25
 παρ’ ἐκείνοις τὸ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ὠφελοῦν; κατὰ

2. Assumpta δὲ ex C., καὶ ex B.C.

9. ἔλοι] ἔλθοι C.

ante Migne.

17. τιτὶν C. τοῖς Eddl.

22. δοκησισοφοῦντες b, δοκισησοφούντες (sic) D. δοκήσει σοφούντες C. δὴ σοφοὶ
 δοκοῦντες Eddl.

5. εἰς assumptum ex B.C.

12. ἀναλαβὼν B.C.D. ἀναβελὼν Eddl.

18. ἐπὶ C. περὶ Eddl.

τούτων ἂν γένοιτο καὶ τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, καὶ μάλα ὁσίως·
 ὠλύθρευσαν γὰρ οὐχὶ δὴ μόνας τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἀλλὰ
 γὰρ πρὸς τούτῳ καὶ τὰς ἐτέρων. πεπλανήκασι γὰρ, ὡς ἔφην,
 τῷ τῆς λέξεως κόμπῳ μονονουχὶ καταχρυσοῦντες τὸ ψεῦδος
 5 καὶ τὴν τοῦ λόγου χρεῖαν δαπανῶντες εἰς φενακισμούς. a 747 A.
 ἐπισκέπτεται γεμὴν τοὺς ἀμνούς, ἐποικτεῖρων δηλονότι, καὶ
 μετατιθεῖς ἐξ ἀπάτης εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, καὶ
 ἐκ τοῦ πεπλανῆσθαι μετασοβῶν εἰς εὐθείαν ὁδόν. ὥσπερ
 γὰρ ἦν ἀκόλουθον τοῖς ἡδικηκόσιν αὐτοὺς τὴν τοῖς ἀδική-
 10 μασι πρέπουσαν ἐπαρτῆσαι δίκην· οὕτω δὴ πάλιν θεοπρεποῦς
 ἡμερότητας καὶ ψήφου δικαίας ἀμοιρήσειεν ἂν οὐδαμῶς τὸ
 ἐπὶ τοῖς πεπονθόσι φιλόανθρωπον κρίμα. ἔδει γὰρ ἔδει σώ- b
 ζεσθαι τοὺς ἡδικημένους, ἀμνησικακοῦντος Θεοῦ καὶ ποινῆς
 ἀπαλλάττοντος τοὺς ταῖς ἐκείνων πλεονεξίαις τάχα που καὶ
 15 ἀβουλήτως ὑπενηγεγμένους.

Καὶ ἐπισκέψεται Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποιμήνιον
 αὐτοῦ τὸν οἶκον Ἰουδα, καὶ τάξει αὐτοὺς ὡς ἵππον εὐπρεπῇ
 αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ ἔξ αὐτοῦ ἐπέβλεψε, καὶ ἔξ αὐτοῦ 4
 ἔταξε, καὶ ἔξ αὐτοῦ τὸ τόξον ἐν θυμῷ, καὶ ἔξ αὐτοῦ ἐξελεύσε-
 20 ται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ 5
 πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάζονται, c
 διότι Κύριος μετ' αὐτῶν.

Τίνα δὴ τρόπον ἐποίσει μὲν τοῖς ποιμέσι τὰ ἐξ ὀργῆς,
 ἐπισκέψεται δὲ καὶ ἀνασώσει τοὺς ἀμνούς, καθίστησιν

1. ὁσίως C.D. αἰσίως Edd. δικαίως b.

2. μόνας B.C.b. μόνον Edd.

3. γὰρ prius assumptum ex C. deest in D. τούτῳ C. τοῦ D. ταύταις Edd.
 γὰρ alt. assumptum ex C. 5. φανακισμούς C. 6. ἐποικτεῖρων C.b.

οἰκτεῖρων Edd. 8. πεπλανῆσθαι C. [πεπλανείσθαι Cod.] περιπλανᾶσθαι Edd.

10. ἐπαρτῆσαι C. 17. αὐτοὺς] αὐτὸν C manu recentiori. (26, 130, 311)
 cf. infra. αὐτοὺς habet D. 19. Haec καὶ ἐξ αὐτοῦ prius desunt in F. Edd.

(Co.) invitis B.C.D. τὸ om. C. (Vat. 8 XII.) invitis B.D.F. Edd. (Alex.)
 θυμῷ C.D. cf. infra. πνεύματι θυμοῦ F. Edd. (22. al.)

ἐναργές. ἀναδείξας γὰρ ἐξ Ἰουδαίων τοὺς τῆς οἰκουμένης
 μυσταγωγούς, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς,
 κατηγωνίσαστο μὲν δι' αὐτῶν τοὺς Ἑλλήνων σοφοὺς, ἐξείλετο
 δὲ τοὺς ἁμνοὺς τῆς ἐκείνων ἀθυροστομίας καὶ, τῶν τῆς
 d ἀπάτης βρόχων ἀπαλλάξας, μετέστησεν εἰς θεογνωσίαν 5
 τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμώμητον. ἐπισκέφεται τοίνυν φησὶ τὸ
 ποιμνιον αὐτοῦ τὸν οἶκον Ἰούδα. ποιῆσεται δὲ αὐτὸν οἶον ἵππων
 εὐπρεπῆ καὶ πολεμικώτατον, ἐφ' ᾧ νοητῶς μονονουχὶ καὶ
 ἐποχούμενος, τῆς Ἑλλήνων, ὡς ἔφην, καταστρατεύσεται
 γλώττης, καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς σοφίας καταγράψει τὸ 10
 ἀκαλλές καὶ ἀνόνητον. ὅτι γὰρ ἐν ταῖς Ἑλλήνων δια-
 σποραῖς οἱ θεσπέσιοι γεγόνασι μαθηταὶ οἰά τινες ἵπποι,
 e μονονουχὶ καταχρεμετίζοντες τῆς παρ' αὐτοῖς ἀθυροστομίας
 καὶ θεοστυγούς ἀπάτης, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; Χριστοῦ
 λέγοντος περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς Ἀνανίαν “Πορεύου, 15
 “ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ἐστὶ μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομα
 “μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων καὶ υἱῶν Ἰσραὴλ.”
 ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἀμβακοῦμ ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν ὅτι “Ἐπιβίβη ἐπὶ τοὺς ἵππους
 “σου καὶ ἡ ἵππασιά σου σωτηρία.” οὐκοῦν τάξει αὐτὸν φησὶν 20
 ὡς ἵππων εὐπρεπῆ ἐν πολέμῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψεν. ὅμοιον
 748 A. a ὡς εἰ λέγοι Κατεσκέψατο μὲν ὡς Θεὸς τοὺς ἐπιτηδεῖους
 εἰς διακονίαν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων, ἀπολέκτους
 γεμὴν ἐποίησας τοὺς ἐξ Ἰούδα, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξεν· εἴλετο
 γὰρ αὐτοὺς τῶν ιδίων θελημάτων ὑπὲρτας γενέσθαι καὶ 25
 ὑπουργοὺς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ χάριτος οἰονεῖ μεσίτας καὶ
 διακόνους. ἔστι δέ φησι καὶ ἐξ αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ
 Ἰούδα, τὸ ἐν θυμῷ τεινόμενον τῶν κατὰ τῶν ὑπ' ἐναντίας.

Acta SS.
 App. ix.
 15.

Habac.
 iii. 8.

5. μετέστησαν Edd.

τενσε b. inv. C.D.

17. τε om. C. καὶ alt. om. (sic) C.

assumpta ex C.

22. ὡς alt. D.b. Edd. ὁ C.

26. αὐτοῦ C. αὐτοῦ iud.

assumptum ex B.C.D. δῆλον δὲ ὅτι C.D. τουτέστι Edd.

ἐναντίας C.D. ὑπεναντίων Edd.

8. εὐπρεπῆ (hic) B. Pont.

11. ἀνόνητον habet C.

16. ἐστὶ μοι hoc ord. C.

18, 19. ὁ om. C. αὐτὸν et τὸν alt.

20. σου prius om. C.

21. εὐπρεπεῖ C.

24. ἐξ αὐτοῦ C.b. ἐξ αὐτῶν Edd.

27. ἔστι B.D. ἔσται C. ἔτι Edd. καὶ

28. ὑπ'

ἐξ αὐτοῦ δὲ πάλιν ἐξελεύσεται καὶ ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ.
ἐξελαύνοντα δὲ, ὥς γε οἶμαι, φησὶ τὸν λεηλατοῦντά τε καὶ ἡ
αἰχμαλωτίζοντα.

Δεδράκασι δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, τοὺς ἐξ
5 Ἑλλήνων ἀρπάζοντες, καὶ τῷ μεγάλῳ προσκομίζοντες βασι-
λεῖ, φημὶ δὴ Χριστῷ, ἵνα ὑπ' αὐτῷ τε εἶεν, καὶ τὰ αὐτοῦ
φρονεῖν ἔλουντο, τῆς τοῦ διαβόλου πλεονεξίας ὧσ' καὶ μολὶς
ἀποσεισάμενοι τὸν ζυγόν. κατηνδρίσαντο δὲ οὕτω τῶν παρ'
Ἑλληνισι σοφῶν οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, ὥς ἤδη πως δοκεῖν
10 πηλὸν ἐν τριῶσιν διερρίμμενον συμπατεῖν. καὶ γὰρ ἦν Κύριος
μετ' αὐτῶν, ὁ ποιῶν “μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε
“καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.” ἐπεφώνει δέ που καὶ
ὁ Χριστὸς τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν “Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν
“πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
15 “δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.”

Ἰστέον δὲ ὅτι πνευματικὴν μὲν ἡμεῖς ἐξυφαίνοντες θεωρίαν,
τὰ τοιαῦτά φαμεν· Ἰουδαίοις γεμὴν οὐχ ὧδε ἔχειν τὸ χρῆμα
δοκεῖ, δέχονται δὲ μᾶλλον ἱστορικῶς, καὶ φασιν, ὅτι μετὰ τοὺς
τῆς αἰχμαλωσίας καιροὺς πεπολέμηκεν αὐτοῖς ὁ ἐπὶ κλην ἐπι- d
20 φανὴς Ἀντίοχος, πλείστην τε ὅσπην συνενεγκὼν ἐκ τῆς
Ἑλλήνων χώρας τῶν μαχομένων τὴν ἄθροισιν καὶ μὴν καὶ
ταῖς παρ' ἐκείνων ἐπικουρίαις ὠφρυνωμένος· ἀλλ' ὥς αὐτοί
φασιν, νενίκηκεν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς ἐκείνου σκαιότητος τὴν
ἀμείνω δόξαν ἀπηνέγκατο. τότε γὰρ συμβέβηκε καὶ τοὺς ἐκ
25 τῶν Μακκαβαίων μεμαρτυρηκότας τὸν τῆς εὐδοκιμήσεως ἀνα-
δήσασθαι στέφανον. παρακομίζουσι δὲ τῶν αὐτοῖς δοκούν-
των εἰς ἀπόδειξιν τά τε ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένα, καὶ μὴν καὶ τὰ e

1. ὁ deest in Edd.

manu prima C. αὐτοῦ] αὐτῷ C.

12. ἐξέστια C.

verba in D.

τοὺς τ. αἰχμ. καιροὺς C.D.

invito D.

ἐκείνων C. παρ' ἑτέρων Edd.

24. ἤμεινον C.

assumpta ex C.D.

4. καὶ assumptum ex C.b.

10. ἐν C.b.

13. ὑμῖν] + ἐξουσίαν τοῦ C.

17. Ἰουδαίους (sic) C.

20. τὸν τῆς αἰχμ. καιρὸν Edd.

22. παρ' ἑτέρων Edd.

25. τῶν assumptum ex C.

27. μὴν καὶ

6. Χριστὸν

10. ἐν C.b. ταῖς pro ἐν Edd.

13. ὑμῖν] + ἐξουσίαν τοῦ C.

17. Ἰουδαίους (sic) C.

20. τὸν τῆς αἰχμ. καιρὸν Edd.

22. παρ' ἑτέρων Edd.

25. τῶν assumptum ex C.

27. μὴν καὶ

Hiob v.
9.S. Luc.
x. 19.

Supra
ix. 13-15.

ὀλίγω κατόπιν, ἔχουσι δὲ οὕτως “ Διότι ἐνέτεινά σε Ἰούδα
“ ἐμαυτῷ τόξον, ἔπλησα τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἐπεγεῶν τὰ τέκνα
“ σοῦ Σιών ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ψηλαφήσω
“ σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ, καὶ ἔσται Κύριος ἐπ’ αὐτοὺς, καὶ
“ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολίς, καὶ Κύριος παντοκράτωρ
“ ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς
“ αὐτοῦ. Κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν.”

749 A. ^a Καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων, καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον
6 Ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον Ἰωσήφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς, ὅτι
ἠγάπηκα αὐτούς.

10

Φασὶ δὴ πάλιν οἱ τοῖς Ἰουδαϊκοῖς συναγορεύοντες διηγῆ-
μασιν, ὅτι συγκεκροτημένης τῆς πρὸς Ἑλλήνας μάχης, οἱ
μὲν ἐκείνων ἵππεῖς διολώλασι, κεκρατήκασι γεμὴν οἱ ἐξ
αἵματος Ἰσραὴλ, ὡς κατοικῆσαι τὴν χώραν αὐτοὺς, δηλοῦν
δὲ ὅτι τὴν Ἰουδαίαν, παντὸς ἐλευθέρους δείματος, καὶ οὐδενὸς 15
b τὸ παράπαν ἀποικισθέντος, ἤγουν αἰχμαλώτου γεγεννημένου.
ἡμεῖς δὲ τοῖς πρώτοις συμβαίνουσάν τε καὶ ἀδελφὴν ποιῆ-
σθαι σπουδάζοντες τὴν τῶν νοσημάτων ἀπόδοσιν, ἀναβάτας
ἵππων τοὺς κατησχυμένους οὐχ ἑτέρους εἶναι φάμεν, ἢ τοὺς
τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων προεστηκότας, καὶ ἀπάτης τῆς 20
θεομισοῦς ὑπεραθλεῖν εἰωθότας, ὧν κατερῥαγμένων κεκρά-
τηκεν ὁ Ἰούδας, σέσωσται δὲ καὶ ὁ οἶκος Ἰωσήφ. καταση-
μαίνεται δὲ διὰ τούτων τὸ ἐξ Ἰσραὴλ αἷμά τε καὶ γένος,
c ἤγουν ἡ τῶν ἐν Χριστῷ δедикаιωμένων πληθὺς καὶ τὸν
eis νοῦν καὶ καρδίαν περιφέροντες Ἰουδαῖον, καὶ περιτομὴν 25
λαχόντες τὴν ἐν πνεύματι, καὶ νοῦν ἔχοντες ὁρῶντα Θεόν

Rom. ii.
29.

1. Ἰοῦδα ἐμαυτῷ hoc ordine C.D. Statim ὡς add. Edd. invitis C.D. Cf. supra 739 fin.
5. βολίς] + αὐτοῦ Edd. invitis C.D. 11. δὴ D per rasuram. Edd. δὲ C.
13. κεκρατήκασι D. Edd. καὶ κεκρατήκασι C.
15. ἐλευθεροὶ (i per cast. ut vid. ex v) C. 16. ἀποικισθέντος C. invito D.
18. νοσημάτων] ὀνομάτων C. invito D. 24. ἡ post δεδικ. transp. C.
invitis D.b. καὶ assumptum ex C.D.

- ἐρμηνεύεται γὰρ οὕτως ὁ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ ἡγάπηνται παρὰ
 Θεοῦ, ταύτητοι καὶ κατωκίσθησαν, τουτέστιν ἐρηρυσμένην
 ἐσχήκασιν τὴν ἐφ' ἅσιν τοῖς ἀρίστοις διαμονήν. γέγραπται
 γὰρ ὅτι “Κύριος κατοικίξει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ.” ἔφη δέ που
 5 καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας περὶ τοῦ τὸν ἐξαίρετον ἐπασκουντος
 βίον “Πορεύομενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθείαν ὁδὸν,
 “μισῶν ἀμορίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀπεχόμενος
 “ἀπὸ δώρων, βαρύνων τὰ ὦτα ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν
 “αἵματος, καμνύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν,
 10 “οὗτος οἰκήσῃ ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ὀχυρᾶς.” οὐκ
 ἀπίθανον δὲ καὶ οἶκον δεδόσθαι λέγειν παρὰ Θεοῦ τοῖς
 ἀγίοις τὴν Ἐκκλησίαν, ἥγουν τὰς ἄνω μονάς· καὶ δὴ καὶ
 παντὸς ἀξιοῖ τὸ χρῆμα θαύματος ὁ μακάριος Δαυεὶδ, οὕτω
 λέγων πρὸς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ Θεόν “Μακάριοι
 15 “πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας
 “τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε.” καὶ πάλιν “Ὅτι κρείσσον
 “ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑπὲρ χιλιάδας· ἐξελεξάμην
 “παραριπτέισθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν
 “με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν.”
- 20 Καὶ ἔσται ὁν τρόπον οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτοὺς, διότι ἐγὼ Κύριος ὁ
 ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἐπακούσομαι αὐτῶν, καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ 7
 τοῦ Ἐφραΐμ.

Ps. lxvii.
7.Es. xxxiii.
15, 16.Ps.
lxxxiii. 5.

Ib. 11.

Supra
ver. 5.
Ib. 6.

Κατησχυμμένων τῶν παρ' Ἑλληνσι σοφῶν, οἱ καὶ ἱππεῖς
 ὠνομάσθησαν, κατισχύσειν ἐπαγγέλλεται καὶ κατοικίσειν

2. ἐρηρυσμένην C.
 ἀσκούντος Edd.

7. ἀπεχόμενος D. Edd. ἀποσειόμενος C. (omnes).
 καὶ μύων Edd. 14. τῶν deest in Edd. καὶ om. C. 15. πάντες
 assumptum ex C. 16-19. Haec καὶ πάλιν—ἁμαρτωλῶν accesserunt ex C.D.
 18. παραριπτέισθαι (sic) C. 21. ἐπακούσονται (sic) D. αὐτῶν alt. D.F. Edd.
 (22. al.) αὐτοῖς ut vid., manu prima C. et infra. 23. ἑλληνσι] + καὶ Edd.
 invitis omnibus. 24. κατοικίσειν] κατοικεῖν C.D. Desunt haec
 duo verba in b.

5. τὸν assumptum ex B.C. ἐπασκούντος C.

6. Haec λαλῶν εὐθείαν ὁδὸν accesserunt ex C.D.

9. καμνύων C.

10. πάντες

11. αἰνέσουσί σε

12. ὅτι κρείσσον

13. ἡμέρα μία

14. τῶν deest in Edd.

15. πάντες

τοὺς ἡλεημένους, ἐπιφέρων “Ὅτι ἡγάπηκα αὐτούς.” καὶ τί
 κερδανούσιν ἐκ τοῦ ἡγαπῆσθαι παρὰ Θεοῦ, διερμηνεύει
 750 A. πάλιν. ὥσπερ γάρ, φησὶν, οὐκ ἀπεστρεψάμεν αὐτούς. οὐ
 γὰρ περιεΐδον εἰς ἅπαν, ἐπεσκεψάμεν δὲ κεκινδυνευκότας,
 Rom. iii. 29. ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν· οὐ γὰρ “Ἰουδαίων ὁ Θεὸς 5
 “μόνον,” ἀλλὰ καὶ ἐθνῶν, ὡς Δημιουργὸς τῶν ὅλων καὶ
 Κύριος. ταύτητοί φησι καὶ ἐπακούσονται αὐτῶν, τουτέστι,
 ποιήσομαι δεκτὰς τὰς παρ’ αὐτῶν λιτάς. καὶ ἔσονται ὡς
 μαχηταὶ τοῦ Ἐφραΐμ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οἱ ποτὲ
 διὰ νοῦ καὶ φρενὸς ἀσθένειαν οἰονεῖ παρειμένοι τε καὶ 10
 κείμενοι, ἰσχὺς εἰς τοῦτο ἤδη τῆς πνευματικῆς ἐνεχθή-
 σονται ὡς ἤδη πως ἐν ἴσῳ τετάχθαι δοκεῖν τοῖς ἐξ Ἐφραΐμ
 1) ἡνδοκιμηκόσι, τουτέστι τοῖς ἐξ Ἰουδαίων ἀποστόλοις τε
 καὶ εὐαγγελισταῖς. μαχηταὶ γὰρ οἱ τοιοῦδε γεγόνاسι νοητοί,
 καταθλοῦντες ἐχθρῶν, βάλλοντες τοὺς ὑπεναντίους, καὶ 15
 νικῶντες μὲν ἀρχὰς, δυνάμεις τε καὶ κυριότητας, καὶ τὰ
 πνευματικὰ τῆς πονηρίας, κρατοῦντες δὲ ἀμαχεὶ τῶν ἀνθε-
 στηκότων τοῖς θείοις κηρύγμασι. γεγόνاسι δὲ καὶ ἐκ τῆς
 τῶν ἐθνῶν πληθύος κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως εἰς ἐπί-
 γνωσιν τοῦ Χριστοῦ, ἄνδρες ἅγιοι καὶ πνευματοφόροι, καὶ 20
 ὡς μαχηταὶ τοῦ Ἐφραΐμ· μιμηταὶ γὰρ γεγόνاسι κατὰ τὸ
 c ἐγχωροῦν τῆς τῶν ἀποστόλων πολιτείας, καὶ τὴν ἐκείνων
 ἰχνηλατοῦντες ἀρετὴν κατηνδρίσαντο καὶ αὐτοὶ κατὰ τῶν τῆς
 ἀληθείας ἐχθρῶν καὶ παθῶν καὶ ἁμαρτίας.

Eph. vi.
12.

Καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ τὰ τέκνα 25

2. διερμηνεύεται Edd. 3. γὰρ assumptum ex C.b. φησιν] + ὅτε Edd.
 invitis B.C.b. 5. ὅτι C.D.b. διότι Edd. et C.D. supra. 5-7. Haec
 οὐ γάρ—αὐτῶν desunt in Edd. invitis B.C.D.b. 6. μόνων B. ὡς Δημ.
 τῶν ὅλων καὶ Κύριος om. b. 7. αὐτῶν B.D. αὐτοῖς C.b. (A.V. s).
 9. λέγοιεν C. λέγει (= λέγη) b. 11. ἤδη om. C.b. habet B.
 17. κρατ. οὐντες unius fere litt. rasura C. 18. θείοις C. ὁσίοις Edd.
 19. τῆς assumptum ex C. 21. μιμηταὶ γὰρ γεγ. κατὰ τὸ ἐγχ. τῆς τ. ἀπ.
 πολιτείας C. μιμηταὶ γὰρ γεγόνاسι· κατὰ γὰρ τὸ ἐγχ. τὴν τῶν ἀπ. πολιτείαν Edd.
 23. κατὰ τῶν] καὶ τὸν (sic) C.

αὐτῶν ὄψεται καὶ εὐφρανθήσεται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία
αὐτῶν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ.

Τῶν οἶνον ἐκπεποκότων ἐκμελῆς αἰεί πως ἐστὶν ὁ νοῦς,
καὶ φροντίδος καταφρονητής. προσίεται γὰρ οὐχὶ τὸ κατα- d
5 λυπεῖν εἰωθὸς, ἀνείται δὲ ὥσπερ καὶ μερίμνης ἀπάσης
κατευμεγεθεῖ. εἰ τοίνυν γένοιτο, φησὶν, ὡς μαχηταὶ
τοῦ Ἑφραΐμ, τότε δὴ τότε καὶ τὴν ἐπὶ γε σφίσιν αὐτοῖς
εἰσδέξονται θυμηδίαν, ὡς δὲ λαμπροὶ καὶ εὐδόκιμοι τῇ
τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἐλπίδι κατευφρανθήσονται, καὶ τῆς
10 ἐξαιρέτου πολιτείας ἔξουσιν μιμητὰς, τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγο-
νότας υἱοὺς, πνευματικοὺς δηλονότι. τοιοῦτος δὲ ἦν καὶ
ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τοῖς δι' αὐτοῦ κεκλημένοις ἐπιστέλλων
τε καὶ λέγων “Κὰν μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχῃτε ἐν Χριστῷ, e I Cor.
“ἀλλ’ οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ iv. 15.
15 “τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.” οὐκοῦν τὰ ἐξ αὐτῶν
ἐσόμενα τέκνα ὄψονται καὶ εὐφρανθήσονται. γεγονότα γὰρ
ἐν θεωρίαις ταῖς ἐπὶ Χριστῷ, καὶ τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν
ἐκμεμαθηκότα, καὶ ταῖς τοῦ Πνεύματος χορηγίαις πεφω-
τισμένα, πράξουσιν δεξιῶς, καὶ τὴν ἐπ’ αὐτῷ τῷ Σωτῆρι
20 Χριστῷ θυμηδίαν εἰσδέξονται, καὶ αὐτὸν ποιήσονται χαράν a 751 A.
τε καὶ τέρψιν καὶ ἀγαλλίασιν ψυχῆς καὶ καρδίας. γένοιτο δ’
ἂν καὶ τοῦτο σαφὴς ἀπόδειξις τοῦ ζῆν ἐλέσθαι θεοφιλῶς.
οἱ μὲν γὰρ τοῖς ἐν κόσμῳ πράγμασι τῆς ἐαυτῶν διανοίας
ἀπονέμοντες τὴν ῥοπὴν, καὶ νενευκότες εἰς τὰ αἰσχίῳ, χαί-
25 ρουσιν ἐπ’ αὐτοῖς, καὶ θυμηδίαν ποιοῦνται τὸ χρήμα, καὶ
γεγῆθασιν ἐπὶ σαρκὸς ἡδοναῖς, καὶ ταῖς ἐτέραις τοῦ παρόντος
βίου τρυφαῖς ἐνσπαταλᾶν εἰωθότες, ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦσι b
λόγου τὰ παρὰ Θεῷ· οἱ δὲ ἐξ ὅλης καρδίας ζητοῦντες αὐτὸν,

1. ὄψεται καὶ εὐφρανθήσεται C.F. (Alex. XII.) ὄψονται καὶ εὐφρανθήσονται
Edd. (Vat. 8). χαρήσεται C. (22. al.) χαρείται F. Edd. [χαρείται (A.V. 8)].
3. ἐκπεποκότων B. Pont. ἐκπεποκ. C.b. Aub. ἐκμελῆς] ἰλαρός C.b. 5. ἀπά-
σης· κατευμεγέθει τοίνυν (sic) C. 11. δὲ assumptum ex C. deest in b.
13. ἔχῃται C. ἔχῃτε παιδ. inv. ord. b. 16. ὄψονται τε B. invitis C.b.
21. ἀγαλλίαμα C.

καὶ ταῖς ἐπ' αὐτῷ θεωρίαις καταπαινόμενοι, καὶ τῆς διανοίας
τὸν ὀφθαλμὸν ἀνευρύνοντες, τὰς ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ παρα-
δέξονται θυμηδίας.

8 Σημανῶ αὐτοῖς καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς, διότι λυτρώσομαι αὐτοὺς,
9 καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί· καὶ σπερῶ αὐτοὺς 5
ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονται μου, καὶ ἐκθρέψουσι τὰ
τέκνα αὐτῶν καὶ ἐπιστρέψουσι.

c Διαμέμνηται πάλιν τῆς Ἰουδαίων ἀγέλης, καὶ δὴ καὶ
ὑπισχνεῖται συλλέγειν αὐτοὺς κατεσκευασμένους, καὶ ἐξ
ἀπάσης γῆς συναγείρειν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὡς ἀπονοσφί- 10
ζεσθαι παντελῶς οὐδένα. καὶ τίνα τρόπον ἡ ἄθροισις ἔσται,
κατασημαίνει πάλιν. τοὺς μὲν γὰρ μελιττοκόμους φασὶ
σημεῖά τινα ποιεῖν, ἡ συρίζοντας, ἥγουν ἕτερα ἄττα δρᾶν
εἰωθότας, οὕτω τε συλλέγειν τὰ τῶν μελιττῶν ἔθνη, τῶν
σίμβλων ἀποφοιτήσαντα. εἴρηται δέ τι τοιοῦτον καὶ διὰ 15
φωνῆς Ἡσαίου “Καὶ ἔσται γάρ φησιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
d “συριεὶ Κύριος μνίαις, ὃ κυριεύει μέρους ποταμοῦ Αἰγύπτου,
“καὶ τῇ μελίσσῃ ἥ ἐστὶν ἐν χώρᾳ Ἀσσυρίων.” ἕτεροι
δέ φασι, καὶ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς, εἰ δὴ συμβαίνοι
διασκίδνασθαί πως τοὺς μαχητὰς, ἡ διώκοντας ἡ διωκο- 20
μένους, αἶρεσθαί τι σημεῖον ὑψοῦ παρὰ τῶν στρατηγῶν,
εἰς ὃ καὶ ἀφορῶντες, συναθροίζονται τε καὶ εἰς τὸν αὐτὸν
ἀνόπιν ἵενται χώρον. ὑποφαίνει δέ τι τοιοῦτον καὶ τὸ παρὰ
Es. vii.
18. τῷ προφήτῃ κείμενον Ἡσαίᾳ “Καὶ ἔσται ὡς ἰστὸς ἐπ’
c “ὄρους, καὶ ὡς σημαίαν φέρον ἐπὶ βουνοῦ.” οὐκοῦν ἐκ 25

2. ἐνρύνοντες Edd. 8. ἀγέλης C. ἀγάπης Edd. δεῖ C. 13. ἕτερα
ἄττα C. ἕτερα ἄττα D. ἕτερά τα (sic) B. ἕτερα τινά b. ἕτερ' ἄττα Edd. 14. μελιτ-
τῶν D. Edd. μνίων C. μνῶν b. 17. μνίας C. μνίαις habent B. D. ὃ κυριεύει
μέρους B. D. (Alex. XII.) ὃ κυριεύσει μέρος C. (Vat.) οἱ κυριεύουσι μέρος Edd.
cf. αἱ κυριεύουσι (62, 87, 147). [αἱ κυριεύουσι μέρους (22. al.) in Es. 236e
dat Catena.] 19. ἐν deest in Edd. συμβαίνοι C. b. συμβαίνει Edd.
23. ἵενται C. ἰένται (sic) b. ἵενται iud. τῷ (sic) C. 25. σημεῖον
Aub.

τοῦ γίνεσθαι πεφυκός δέχεται τὴν ὁμοίωσιν. σημανῶ
 γάρ φησιν αὐτοῖς καὶ εἰσδεξομαι αὐτούς. ἐγγήγερται γὰρ
 σημεῖον ἐν ἡμῖν μέγα καὶ ἐπιφανές ὁ τοῦ Σωτῆρος σταυρός,
 δι' οὗ καὶ γεγόναμεν δεκτοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ μὴν
 5 καὶ ἐκκληυτρώμεθα, καὶ εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐξεδράμομεν
 οἱ πεπιστευκότες. ἐπειδὴ δὲ προστέθεικεν ὅτι καὶ σπερῶ
 αὐτοὺς ἐν λαοῖς καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἤξουσιν καὶ μνησθή-
 σονταιί μου, πάλιν ἐκείνῳ φαμεν, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ· πολὺ
 γὰρ ἔχει τὸ εἰκὸς ὁ λόγος· κατεσπάρησαν γὰρ ὥσπερ ἐν a 752 A.
 10 πολλοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν ἀπάσῃ δὲ χώρᾳ τε καὶ πόλει, οἱ
 θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ οἱ τῶν θείων εὐαγγελίων κήρυκες, καὶ
 τοὺς ἀπωτάτω γεγονότας Θεοῦ διὰ τὴν μεσολαβήσασαν
 ἁμαρτίαν τε καὶ πλάνην μνησθῆναί τε αὐτοῦ, καὶ εἰς νοῦν
 ἐλεῖν παρεσκεύασαν τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ γενεσιουργόν,
 15 καίτοι πάλαι τῇ κτίσει τὸ σέβας ἀνάπτοντας, ταύτητοι καὶ
 τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἐκπεφοιτηκότες. καὶ γοῦν ὁ
 θεσπέσιος Παῦλος τοῖς δι' αὐτοῦ κεκλημένοις εἰς ἐπίγνωσιν
 τοῦ Χριστοῦ προσεφώνει λέγων “Νυνὶ δὲ ὑμεῖς οἱ ποτὲ b Eph.
 “ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγύς.” ἤξουσιν δὴ οὖν μνησθέντες ii. 13.
 20 τοῦ Θεοῦ. καὶ τι τοιοῦτον ἡμῖν ὁ μακάριος προφήτης Ἱερε-
 μίας ὑπαινίττεται λέγων ὡς πρὸς γε τὸν Ἰσραὴλ “Οἱ
 “μακρόθεν μνήσθητε τοῦ Κυρίου, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω
 “ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν.” εἰ δὲ δὴ μνησθεῖεν ὅλως τοῦ κατὰ
 φύσιν Θεοῦ, τότε δὴ τότε καὶ πνευματικῆς εὐρωστίας βαδι-
 25 οῦνται πρὸς τοῦτο, ὥστε καὶ τέκνων αὐτοὺς γενέσθαι πατέ-
 ρας, καὶ τοῖς εἰς εὐσέβειαν λόγοις ἐκθρέψαι τὰ ἴδια τέκνα,
 καὶ ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ σεμνύνεσθαι. γράφει δέ που καὶ c
 ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς δι' αὐτοῦ τεθραμμένοις καὶ εἰς Eph.
 ἄνδρα τέλειον ἀναβεβηκόσι, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἤκουσι iv. 13.

3. ἐν assumptum ex C.b.

10, 11. τε et οἱ alt. assumpta ex C.

15. ἀνάπτοντες (sic) C.

καίτοι Edd.

litt. Habet D. μνησεῖεν Edd. invitis B.C.D.

6. προστέθεικεν C. προσέθηκεν Edd.

14. παρασκεύασαν Edd. ante Migne.

17. κεκλημένοις (sic) C.

20. καὶ τι B.C.

23. ἐν τῇ καρδίᾳ Edd.

δὴ om. C. rasura duo triumve

Phil. iv.
1.
1 Cor.
xv. 31.
Prov.
xviii. 6.

τῆς ἐν Χριστῷ, ποτὲ μὲν “Χαρὰ καὶ στέφανός μου,” ποτὲ δὲ πάλιν “Νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἀδελφοί, ἣν ἔχω “ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.” “Στέφανος γὰρ γερόντων τέκνα “τέκνων, κατὰ τὸ γεγραμμένον· καύχημα δὲ τέκνων πατέρες “αὐτῶν.”

5

10 Καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐξ Ἀσσυρίων εἰς-
d δέξομαι αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν Γαλααδίτιν καὶ εἰς τὸν Λίβανον
εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς.

“Ὅτε τὴν Ἰουδαίαν ἀνείλε μὲν κατὰ κράτος ὁ Ναβουχο-
δονόσορ, ἐμπέπρησται δὲ καὶ ὁ θεῖος νεὼς, αὐτὰ τε τὰ 10
Ἱεροσόλυμα, τότε καὶ ἅπας τεταλαιπώρηκεν ὁ Ἰσραήλ.
οἱ μὲν γὰρ εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους αἰχμάλωτοι γεγο-
νότες ἀπεκομίζοντο· οἱ δὲ τῆς ἐκείνων ὀμότητος ἔξω
γεγοιότες καὶ διαφυγεῖν ἰσχύσαντες, δεδιότες δὲ καὶ παραι-
τούμενοι τὸ ἐναλῶναι τοῖς ἴσοις, αὐτόμολοί τε πρὸς Αἰγυ- 15
c πτίους ἦσαν, καὶ τῆς ὑπ’ ἐκείνοις θητείας τὸν ἀβούλητον
μὲν, πλὴν ἐξ ἀνάγκης ἐπερρίμμενον ὑποδεδραμήκασιν ζυγόν.
οὐκοῦν ἐπειδὴ περ συναγείρειν αὐτοὺς πανταχόθεν ἐπηγγέλ-
λετο, διαμέμνηται καὶ τόπων εἰς οὓς καὶ ἀπεκομίσθησαν·
οἱ μὲν, αἰχμάλωτοι γεγονότες, ὥς ἔφην, οἱ δὲ ἀφορήτοις 20
δείμασι πρὸς τὰ παρὰ γνώμην αὐτοῖς συνωθούμενοι.

753 A. a Ἐπειδὴ δὲ τῆς πνευματικῆς ἐρμηνείας μεταποιεῖσθαι
πρέπει τοῖς ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτοις καὶ πνευματικοῖς,
φαμέν ὅτι τῆς τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν χώρας ἥτοι χειρὸς
ἐξέλκειν αὐτοὺς ἐπαγγέλλεται, καὶ παντὸς μὲν δείματος 25

2. ὑμετέραν B.C. ἡμετ. Edd. ἀδελφοί accessit ex C.
στρέψω F. Edd. correxi ex C.
οὐδεὶς F. Edd. (42, 147).
πρησται C. ἐμπέπρητο (sic) Edd.
16. ἔεσαν C.

7. γαλαδίτιν C.
9. ἀνείλε C. εἴλε Edd.

6. ἀπο-
8. οὐδὲ εἰς B.C.
10. ἐμπέ-
14. δὲ assumptum ex C.

ἐλευθεροῦν· αἰχμαλώτους δὲ ὄντας, καὶ οἶον ὑφ' ἑτέρους
κειμένους, μονονουχὶ καὶ ἀναμορφοῦν εἰς ἐλευθερίαν.

Ἡ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον σκοτισμοῦ καὶ συγχύσεως
ἀπαλλαγῆσθαι φησιν. Αἴγυπτος μὲν γὰρ Σκοτισμός,
5 Βαβυλῶν δὲ Σύγχυσις ἐρμηνεύεται. ἀδιαφορεῖ δὲ πλει-
στάκις ὁ λόγος, Ἀσσυρίους τε καὶ Βαβυλωνίους εἰς ἔθνος
καταλογιζόμενος ἐν, διὰ τοι τὸ ὑφ' ἐνὶ κείσθαι σκήπτρῳ,
καὶ μίαν ἐπ' αὐτοὺς τετάχθαι τὴν βασιλείαν. λελυτρω-
μένους δὴ οὖν ἐκ τῆς τῶν πλεονεκτούντων χειρὸς, εἰσκομιεῖν
10 ἐπαγγέλλεται εἰς τε τὴν Γαλααδίτην μοῖρα δὲ αὕτη τῆς
Ἰουδαίων γῆς ἡ παμφορωτάτη καὶ εὐκαρπος· καὶ μὴν καὶ
εἰς τὸν Λίβανον, καὶ τοῦτο δὲ ὄρος εὐξυλόν τε καὶ μέγα,
τῆς Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων γῆς ἐν μεθορίοις κείμενον.
σημαίνεται δὲ δι' ἀμφοῖν ἐκεῖνο οἶμαί που. ἀπαλλάξας γὰρ
15 ἡμᾶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὡς ἐξ Αἰγύπτου
καὶ Ἀσσυρίων, τουτέστιν ἐκ τῆς τῶν αἰχμαλωτισάντων
πλεονεξίας· πονηροὶ δὲ οὗτοι καὶ ἀκάθαρτοι δαίμονες·
εἰσκεκόμικεν οἷά περ εἰς γῆν εὐξυλόν τε καὶ λιπαρωτάτην
τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πολὺς μὲν λίαν ὁ τῶν εὐδοκιμούντων
20 καρπὸς, οὐκ εὐαρίθμητοι δὲ τῶν ἁγίων κεφαλαὶ, ὑψοῦ τε
ἡρμέναι δι' ἀρετῇ, καὶ οἶον ἐν τάξει κέδρων ἀνατεθῆλασι,
καὶ περὶ αὐτῶν ἂν λέγοιτο καὶ σφόδρα εἰκότως τὸ διὰ
φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν “Αἱ κέδροι δ
τοῦ Λιβάνου ἅς ἐφύτευσας.” “Θεοῦ γὰρ γεώργιον” τοὺς
25 ἐν πίστει δεδικαιωμένους ὀνομάζει σαφῶς καὶ ὁ θεσπέσιος
Παῦλος.

Ps. ciii.
16.

1 Cor.
iii. 9.

Καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν ἐν θαλάσσῃ 11

3. καὶ prius om. C. 4. ἀπαλαχθήσεσθαι C. 10. Γαλααδίτην correxi ex C.
Γαλααδίτην Edd. ante Migne. 12. δὲ assumptum ex C.b. 15. ὁ alt.
assumptum ex B.C. 16. ἐκ assumptum ex C. αἰχμαλωτισάντων
C.D. Edd. αἰχμαλωτευσάντων b. 20. δὲ D.b. Nik. in ps. ciii. Edd. τε C.
21. δι' διὰ τὴν b. κέδρον Edd. κέδρον Migne. ἀνατεθῆλασι B.C.D.b. Nik.
ἀνατεθῆλας in codice esse dicit Pont. ἀνατεθῆλναι (e conj.) Edd. 22. ἂν
assumptum ex C. Nik. 25. ὀνομάζει C. ὠνόμαζε Edd.

κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν, καὶ
 ἀφαιρεθήσεται πάσα ὕβρις Ἀσσυρίων, καὶ σκῆπτρον Αἰγύπτου
 12 περιαιρεθήσεται, καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν,
 e καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κατακαυχήσονται, λέγει Κύριος.

Ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν τοῖς ἀρχαιοτέροις δεδορημένων, 5
 τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσι τῆς ἐπικουρίας ἢ ὑπόσχεσις.
 ὥσπερ γὰρ τὴν ἐρυθρὰν διεβίβασθη θάλασσαν ὁ Ἰσραὴλ,
 τῶν ἐν αὐτῇ κατευμεγεθήσας κυμάτων· “ἐπάγη γὰρ ὡσεὶ
 “τεῖχος τὰ ὕδατα,” Θεοῦ τὸ χρῆμα παραδόξως ἀποπεραι-
 754 A. a νοντος· καὶ ὥσπερ ποδὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην· οὕτω, 10
 Jos. iii. φησὶν, οἱ διὰ Μωυσέως κεκλημένοι πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ
 17. Χριστοῦ, καὶ ταῖς τῶν ἀγίων ἀποστόλων μυσταγωγίαις
 ἀνασσεωσμένοι, διαπεραιώσονται μὲν οἰά τινα θάλασσαν
 ἀγρίως κατακυμαίνουσαν τοῦ παρόντος βίου τὸν κλύδωνα,
 καὶ τύρβης ἔξω γεγονότες κοσμικῆς, σχολαῖοι λατρεύουσιν 15
 τῷ κατὰ φύσιν ὄντι Θεῷ. διαβήσονται δὲ καὶ πειρασμοὺς,
 οἰά τινας ποταμοὺς ἐπικλύζοντας, ὡς ἐπ’ αὐτῷ δὴ τούτῳ
 Ps.cxxiii. μεγάλη χαίροντας λέγειν “Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν,
 1-5. b “εἰπάτω δὴ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ
 “ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ’ ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον 20
 “ἡμᾶς, ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ’ ἡμᾶς, ἄρα
 “τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς, χεῖμαρρὸν διῆλθεν ἡ ψυχὴ
 “ἡμῶν, ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπό-
 “στατον.” ὥσπερ δὲ, φησὶν, αἰχμάλωτος γεγονὼς ὁ Ἰσραὴλ,
 καὶ εἰς Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους ἀπενηνεγμένος, διέδρα τὰς 25
 ἐκείνων ὕβρεις ἥτοι πλεονεξίας· ἀνεκομίσθη γὰρ πάλιν εἰς
 τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ὥσπερ τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἀπεσεύσατο

1. ποταμῶν C. τῶν ποταμῶν F. Edd.
 ρημένων] γεγεννημένων C.

10. διέβησαν B.C. διεβίβασαν Edd. διεβίβασαν Migne.

om. C.

15. λατρεύουσιν B.C.D. λατρεύουσι b. Edd.

23. ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν om. D.

ἀνεκομίσθη—πλεονεξίας accesserunt ex C.

3. περιερεθήσεται C.

9. ἀποπεραίνοντος C. περαίνοντος Edd.

11. οἱ

om. C.

13. διαπεραιώσονται post θάλασσαν tr. (omittens μὲν) C. invitis D.b.

15. λατρεύουσιν B.C.D. λατρεύουσι b. Edd.

23. ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν om. D.

25. τε om. C.b.

26-445. 1. Haec

Desunt in D.

πλεονεξίας, ἀεὶ προσκειμένων καὶ πολεμεῖν εἰωθότων αὐτοῖς·
κατὰ τὸν ἴσον τρόπον φησὶν, οἱ λελυτρωμένοι διὰ Χριστοῦ c
κρείττους ἔσονται τῶν ἐχθρῶν, ὁρατῶν δηλονότι καὶ ἀοράτων,
οἱ μονονουχὶ καὶ κατεβιάζοντο πρὸς ἀβούλητον δουλείαν
5 αὐτοὺς, καὶ οἷον αἰχμαλώτους γεγονότας καὶ τοῖς ἐξ ἰδίας
σκαιότητος συνέιχον δεσμοῖς. ἀλλὰ καὶ τούτων ἔσονται
κρείττους, ὕβρεις τε τὰς παρ' ἐκείνων διαφεύξονται καὶ
πλεονεξίας, Θεοῦ κατισχύοντος, ἐφ' ᾧ καὶ καυχῶνται.
μέγα γὰρ φρονοῦμεν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ αὐτὸν ἰσχὺν πεποιή-
10 μεθα, καὶ ἐπ' αὐτῷ τεθαρρήκαμεν καὶ τῆς ἐαυτῶν ζωῆς d
ὅλας ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. “Οὐ γὰρ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, Es. lxiii.
“ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς.” καὶ ἡ φησιν ὁ 9.
μακάριος ψαλμοδός “Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, Ps. xlv.
“βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὐρούσαις ἡμᾶς σφόδρα.” 1.

15 Διάνοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς Κεφ. ιά.
κέδρους σου. ὀλουξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος, ὅτι 2
μεγάλως μεριστάνες ἐταλαιπώρησαν· ὀλούξατε δρύες τῆς e
Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος.

Μεθίστησι τοίνυν ἐφ' ἑτέραν τινὰ νοημάτων ὁδὸν τῶν
20 λεγομένων τὴν δῆλωσιν. ἀποχρῶσαν δὲ τὴν ἀφήγησιν
εὖ μάλα πεποιημένος τὴν περί γε τῆς τῶν ἐθνῶν κλήσεως
τῆς ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, τὴν ἐσομένην ἐπ' αὐτῷ δυσπεί-
θειαν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ κατὰ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως δηλονότι a 755 A.
καιρὸν προαφηγεῖται σαφῶς, καὶ ὅτι ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας
25 κατεμπρησθῆναι δεῖ τὸν τε νεὼν αὐτὸν καὶ μέντοι καὶ τὰ

3. ὁρατῶν] + τε b. 4. δουλείαν] δειλίαν C. invito D. 5. καὶ alt.
assumptum ex C. τοῖς] τῆς Edd. 7. ὑπὲρ ἐκείνων C. una lit. erasa.
Habet παρ' ἐκ. D. 10. τεθαρρήκαμεν C. 12. σέσωκεν C.
ἡ] ἡ C. 13. ὑμῶν Edd. ante Migne. 15. καὶ om. F. Edd.
19. τοίνυν C. νῦν Edd. 16. ἑτέραν C. ἑτέρων B. Edd. 25. δεῖν C.
τε assumptum ex C. νεὼν C. ναὸν Edd. Statim αὐτῶν C. καὶ alt. assumptum
ex C.

Ἱεροσόλυμα, προσαλῶναι δὲ καὶ αὐτὰς τοῦ Ἰσραὴλ τὰς πόλεις, καὶ συνδιολίσθαι τοῖς ἐνοικοῦσιν αὐτάς. πέπρακται δὲ ταῦτα διὰ χειρὸς τῆς Ῥωμαίων, στρατηγούντων κατὰ καιρὸν Οὐεσπασιανοῦ τε καὶ Τίτου. καὶ περιττὸν, ὡς ἔοικεν, ἀφηγεῖσθαι λεπτῶς ἕκαστα τῶν συμβεβηκότων ταῖς 5
 b Ἰουδαίων πόλεσιν ἥτοι δήμοις, τῆς εἰς Χριστὸν ἔνεκα παροινίας· ἐξὸν τοῖς ἐθέλουσι τοῖς Ἰωσήπου συγγράμμασιν ἐντυχεῖν, ἀναμαθεῖν σαφῶς ἅπερ ἂν ἔλοιτο λεπτῶς.

Μετακομίζει δὴ οὖν τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ. καὶ Λιβάνῳ μὲν παρεικάζει τὴν Ἰουδαίαν· διὰ 10 ποίαν αἰτίαν; εὖξυλον μὲν γὰρ ὄρος ὁ Λίβανες καὶ δρυμοῖς ἀμφιλαφέσι κατάκομον. πολυανθρωποτάτη δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων χώρα, καὶ ἀριθμοῦ κρείττονα τὴν τῶν ἐνοικούντων ἔχουσα πληθύν, καὶ οἶον κέδρους ἢ πίτυς εὐμηκεστάτας, τοὺς τῶν ἄλλων περιφανεστέρους, 15
 c ἱερέας τέ φημι καὶ τοὺς ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ καιροὺς βασιλεύοντας, οἱ καὶ τοῖς τῆς ἡγεμονίας ἀνχήμασιν ὑπερανεστηκότες, γνώριμοί τε ἦσαν τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ὑψοῦ τε ἡρμένην ἔσχον τὴν δόξαν. ἐπειδὴ δὲ δεδυσσεβήκασιν εἰς Χριστόν· ἦσαν γὰρ “τὴν κλεῖδα τῆς 20
 “ γνώσεως, καὶ οὔτε αὐτοὶ εἰσῆλθον, οὔτε τοὺς εἰσερχο-
 “ μένους” ἀφῆκαν εἰσελθεῖν, καὶ τελευτῶντες ἐσταύρωσαν, καίτοι καὶ ἐπεγνωκότες ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ταύτητοι δικαίως ἄρδην ἀπολώλασιν οἴκοις τε ὁμοῦ καὶ
 d πόλεσι καὶ φιλτάτοις. οὐκοῦν αἰνιγματωδῶς Λίβανον μὲν, 25 ὡς ἔφην, τὴν Ἰουδαίαν ἀποκαλεῖ· δένδροις δὲ τοῖς εὐμηκεστάτοις παρεικάζει τοὺς ἐν αὐτῇ, ὡς τῶν ἄλλων ὑπερηρέτους καὶ πολὺ λίαν ὑπερφέροντας. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἀλῶναι

S. Luc.
xi. 52.

S Matth.
xxi. 38.

2. συνδιολίσθαι C. συνδιολείσθαι iid.

5. ταῖς] + τῶν iid. invito C.

invito C. ἔλοιτο C. ἔλωτο iid.

17. τοῖς om. Edd.

22. τελευτῶντες D. τελευτ.... (4 fere litt. rasura in qua eon scripsit manus recens) C. τελευταῖον Edd.

invitis C.D.

7. Ἰωσήπου C.

11. ποίαν] + δ' B.

19. εἶχον C.

20. δυσσεβήκασιν (sic) C.

27. αὐτῇ] + προύχοντας Edd.

3. τῆς C. τῶν iid.

8. ἀναμαθεῖν] + τε iid.

12. δέ] τε C.

τε ῥαδίως, καὶ ὡς ἀπύλωτος πόλις εἰσχεόμενον μὲν παρα-
 δεξασθαι τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν, δαπανηθῆναί τε οὕτως,
 ὥσανεὶ καὶ δρυμὸς ἐπενεχθείσης φλογὸς, κατασημαίνει λέγων
 Διάνοιζον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς
 5 κέδρους σου· ὀλολυξάτω πίτυς διότι πέπτωκε κέδρος. c

Καὶ γέγονε μὲν ἐκ μεταφορᾶς ὁ λόγος. ὀνομάσας γὰρ
 Λιβανον, ἤγουν ὄρει τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν ἀπεικάσας,
 ἀναγκαίως πίτυϊ τε καὶ δρυσὶ παρεικάζει τοὺς ἐν αὐτῇ. ὅτι
 δὲ περὶ ἀνθρώπων ὁ λόγος, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν· ἔφη γὰρ
 10 εὐθὺς ὅτι μεγάλως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν. καὶ τίς ἂν
 νοοῖτο τῆς ταλαιπωρίας ὁ τρόπος, παρέδειξεν εἰπὼν πῇ μὲν,
 ὅτι ὀλολυξάτω πίτυς διότι πέπτωκε κέδρος. καταδουρήσης
 γὰρ τῆς Ῥωμαίων χειρὸς τὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πόλεις, συν- a 756 A.
 έβαινε καθ' ἡμέραν τοὺς ἐν αὐταῖς ἀλίσκεσθαι λαμπρούς.
 15 οἱ δὲ μήπω τοῦτο πεπονθότες, κατωλοφύροντο τοὺς ἐάλω-
 κότας, καὶ τὸν ἐπὶ γε σφίσιν αὐτοῖς εἰσεδέχοντο θρήνον,
 ἄθυμοι δὲ ἦσαν καὶ περιδεεῖς, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα πεισόμενοι
 καὶ αὐτοί. τοῦτο οἶμαι δηλοῦν τό Ὀλολυξάτω πίτυς διότι
 πέπτωκε κέδρος· δρύας γεμὴν Βασανίτιδος ἰδικῶς τάχα που
 20 τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀποκαλεῖ. Βασανῖτις μὲν γὰρ
 χωρίον ἐστὶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, εὐγείῳ τε καὶ παμφορώτατον,
 καὶ ὑψηλὰ λίαν ἐκτρέφον τὰ δένδρα. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἄλλων b
 ἦσαν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀμείνους, ἱερέας δέ φημι καὶ
 τοὺς τῶν λαῶν ἡγουμένους, Βασανίτιδος αὐτοὺς ἀπεκάλεσε
 25 δρύας, αἱ δὴ καὶ τεθρηνήκασιν εἰκότως, διάτοι τὸ κατασπα-
 σθῆναι τὸν δρυμὸν τὸν σύμφυτον. ἐμάνθανον γὰρ ὅτι τῶν
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν οἷά τις δρυμὸς ἢ πληθὺς δεδαπάνηται
 καὶ οἷον πελέκεσιν ἐκκοπτομένη ταῖς τῶν πολεμούντων
 ἀγρίαις ἐμβολαῖς. σύμφυτον δὲ δρυμὸν, ὃν δὴ καὶ κατε-

1. ἀπύλωτος B.C. ἀπόλωτο Edd.
 habet ἔπεν. D.

4. θύρας D.b. Edd. πύλας C.

17. μάλα] + τοῦτο αὐτὸ Edd. repugnantibus C.D.

19. ἰδικῶς assumptum ex C.b.

24. λαῶν C. Edd. ἄλλων D.b.

28. καὶ assumptum ex C. πελέκυσιν C.

3. ἐπεχθείσης manu prima C.

8. πίτυσί C.

18. διότι C. ὅτι Edd.

23. οἱ assumptum ex B.C.b.

25. αἱ C. οἱ Edd. Statim δὴ om. C.

σπάσθαι φησὶν, οὐδὲν ἦττον νοήσεις καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς τοῖς
 c Ἱεροσολύμοις πληθύν· λιμῶ τε γὰρ καὶ πολέμῳ διολώλασιν·
 ἐπελολυζόντων αὐτοῖς τῶν τῆς Βασιανίδος δρυῶν, τουτέστι
 τῶν ἡγουμένων.

3 Φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη ὃ
 αὐτῶν· φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ
 φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου.

Ἐμφανεστέραν ἐν τούτοις, ὡς ἔφην ἀρτίως, ποιεῖται τὴν
 d δῆλωσιν. οὐ γὰρ ἔτι πίτυν ἢ δρυὶν ὀνομάζει, ἀπημφιεσ-
 μένως δὲ τοὺς τῶν Ἰουδαϊκῶν ταγμάτων σημαίνει καθηγη- 10
 τὰς, οὓς καὶ ὀλοφύρεσθαί φησι, καὶ οἶον φωνὰς ἀνιέναι,
 κατοιμῶζοντας ἔτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν.
 γεγόνασι γὰρ οἰκτροὶ καὶ κατερρίμμενοι, ἐλεεινοὶ τε καὶ
 ἀτιμώτατοι, καίτοι πάλοι περιφανεστέραν ἔχοντες δόξαν.
 ἐπειδὴ δὲ ἀνεδείχθησαν οἱ διὰ Χριστοῦ ποιμένες, τουτέστιν 15
 οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, τεταλαιπώρηκεν εἰκότως ἡ τῶν ψευδο-
 c ποιμένων μεγαλωσύνη. ἡτιάτο μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ τῆς ἀγέλης
 Δεσπότης διὰ προφητῶν· ἀγίων οὕτω λέγων “³Ω οἱ
 “ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα
 “ τῆς νομῆς αὐτῶν.” καὶ πάλιν “⁴Οτι οἱ ποιμένες ἡφρονεῦ- 20
 “ σαντο καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐζήτησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε
 “ πᾶσα ἡ νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν.” ἐπηγγέλλετο δὲ τοῖς
 εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τοὺς γνησίους ἀναδείξαι ποιμένας, οὕτω
 757 A. a πάλιν εἰπὼν “ Καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς Σιών, καὶ δώσω ὑμῖν
 Ib. iii.
 14, 15. “ ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς 25
 “ ποιμαίνοντες μετ’ ἐπιστήμης.” τίνες δὲ οὗτοι πάλιν ;

1. τὴν ἐν αὐτοῖς τοῖς C. αὐτὴν τὴν ἐν Edd.

7. τοῦ om. Edd. invito C.

14. περιφανεστάτην C.

22. διεσκορπίσθησαν C. διεσκορπίσθη Edd.

ἀναδείξειν iid.

6. φωνή] + μεγάλη C.

8. ἐν om. Edd. ὡς C.D. ὧν Edd.

15. δὲ C. γὰρ Edd. Neutrum habet b.

23. ἀναδείξαι C.

26. πάλιν assumptum ex C.

οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ καιροὺς ἡγούμενοι, “τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες λόγον,” καὶ εἰς πᾶν ὅτιοῦν τῶν τελούντων εἰς ὄνησιν τὴν πνευματικὴν ἀποκομίζειν εἰδότες τὰ ὑπὸ χεῖρα θρέμματα.

2 Tim.
ii. 15.

- 5 Οὐκοῦν τεθρηνήκασιν οἱ ψευδοποίμενες, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν· σημαίνει δὲ τοῦτο καὶ καθ’ ἕτερον τρόπον ἢ εὐθὺς ἐπιφέρων Φωνὴ ὠρυεμένων λεόντων ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου. ὠρυγμὸς μὲν γάρ ἐστι κυρίως ἡ τῶν λύκων φωνή, ἣν ἂν ποιοῦντο, κλαίοντες ἐπὶ λιμῶ
10 τε καὶ ἀσιτίαις. δέχεται δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ λεόντων ἡ θεία γραφή. κατεφωρῶντο τοίνυν οἱ τῶν Ἰουδαϊκῶν προεστηκότες ταγμάτων ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, τουτέστι πεινῶντές τε καὶ κλαίοντες, διάτοι τὸ μὴ ἔχειν τὰς ἐκ τῶν λαῶν καρποφορίας, δεκάτας, ἀπαρχάς, εὐχαριστήρια. ἐπειδὴ γὰρ
15 τῆς ἀγέλης ἐκπεπτῶκασιν, οὐκ ἔτι τοῖς ἐξ αὐτῆς κατηνφραίνοντο καρποῖς.

c

- Εἰ δὲ δὴ τις οἶοιτο καὶ ὡς ἐν τάξει λεόντων κατωρύεσθαι τοῦ Χριστοῦ τοὺς γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαίους· κατακεκράγεσαν γὰρ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐκ φθόνου καὶ βασκανίας
20 καὶ ἀκράτου μανίας κατηφίεσαν φωνὰς, Σαμαρείτην λέγοντες, μέθυσον ἀποκαλοῦντες καὶ ἐκ πορνείας γεγεννημένον, καὶ “Αἶρε, αἶρε, σταύρου αὐτόν·” τὰ εἰκότα φρονήσει καὶ οὕτως. πλὴν εἰ καὶ ἐπωρύνοντο, τεταλαιπωρήκασιν οὐ μετρίως, ἡργησέ τε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἐρῶ δ
25 πάλιν. παραρρεῖ μὲν γὰρ ὁ Ἰορδάνης τὴν Ἱερικῶν, πλείστοι δὲ ὅσοι περὶ αὐτὸν οἱ λέοντες, καταβρυχόμενοί τε δεινῶς καὶ ἀφόρητον τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐνιέντες τὸ δέημα. τοιοῦτοι

S. Joan.
viii. 48,
41;
S. Matth.
xi. 19;
S. Joan.
xix. 15.

7. εὐθὺς C.b. ἡμῖν Edd.
κυρίως] τελείως b.

10. ἀσιτίαις C.b. [ἀσιτεῖαις C.] ἀσιτία Edd.

12. τουτέστι assumptum ex C.

18. κατακεκράγεσαν C. κατεκεκράγεσαν iid.

23. ἡργησέ τε C. ἡργησε b. ὅτι τεταλαιπώρηκε Edd.

assumptum ex C.b.

καταβρυχόμενοι B.b. Statim τε om. C. habet b.

8. ὠρυγμὸς] ὠρυμὸς C. ὠρυγμὸς b.

9. λύκων B.C.b. λεόντων Edd. κλαίοντες b.

11. κατεφωρῶντο C.

16. καρποῖς C. τόκοις Edd.

22. οὕτως C. οὕτος iid.

25. γὰρ

καταβρυχόμενοι C. Edd.

δὲ ἦσαν τοὺς τρόπους οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τῶν ἀγελαίων καταβρυχόμενοι, καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἐξουσίας καταπτοῦντες δείμασι τοὺς ἀσθενεστέρους. ἀλλὰ τεταλαιπώρηκεν ὁ τῶν λεόντων φόβος. τοῦτο δὲ εἶναι φησι τὸ φρύαγμα e τοῦ Ἰορδάνου. καὶ φρύαγμα μὲν ἐστὶν ἡ ἵππων τε καὶ ἡμιόνων 5 διὰ μυκτῆρων ἡχὴ καθιεμένη τε καὶ ἀγρίῳ φύσῃματι συνεκπίπτουσα· λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγαλοφρονεῖν. ἔφη γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πεπαρρωνη-
 Ps. ii. 1. κώτων “Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;” ὅταν οὖν φρύαγμα τῷ Ἰορδάνου λέγῃ, νοήσεις τὸ φρόνημα, 10 καὶ οὐχὶ πάντως τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτὸν λεόντων· ἀπὸ γὰρ τόπων ἔσθ’ ὅτε τὰ ἐν αὐτοῖς σημαίνεται.

758 A. a

4 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ποιμαίνετε τὰ πρόβατα τῆς
 5 σφαγῆς, ἃ οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλογητὸς Κύριος, καὶ πεπλου- 15 τήκαμεν, καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον ἐπ’ αὐτοῖς.

Supra
ver. 3.

Πρὸς αὐτοὺς ὁ λόγος τοὺς θρηνοῦντας ποιμένας, καὶ τοὺς ἐν τάξει λεόντων ὠρυομένους, οἷς καὶ ἐφήσιν ἔτι τὰ τῆς
 b σφαγῆς κατανέμειν πρόβατα, καίτοι κατημεληκόσι λίαν, ὡς πιπρασκομένοις τε καὶ σφάζομένοις μὴδ’ ὅσον εἰπεῖν ἐπαλ- 20 γῆσαι βραχύ. ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν ποιμένων ἀνεπιεικέστεροι, καὶ πρὸς μόνα βλέποντες τὰ σφισι καθ’ ἡδονὴν, μικρὰ κομιδὴ φροντίζοντες τοῦ τῆς ἀγέλης δεσπότου, τὰ μὲν σφάζουσιν ἀδεῶς, τὰς θηρῶν ἐφόδους ἀπομιμούμενοι, ἃ δὲ καὶ πιπράσκουσιν, οὐδὲν, ὡς ἔφην, ἐπαλοῦντες ὅλως, 25

1. γραμματεῖς] + τε b. τῶν b. Edd. οἱ τῶν C.
 supra) b. 3. δείμασι C.D. Migne. δείγμασι Edd. 2. καταβρυχώμ. (ut
 9. καινά Edd. 11. αὐτὸν λεόντων] αὐτῶν C. invitis D.b. 6. συνεισπίπτουσα b.
 14. κτισάμενοι C. 16. ἐπ’ αὐτοὺς C. 18. τοὺς assumptum ex C.b.
 ὅτι pto ἔτι b. 19. κατημεληκόσι D.b. κατημελήκασι C. κατημελημένως Edd.
 20. μὴδὲ b. 23. κομιδὴ φροντίζοντες hoc ordine C. 24. ἀδεῶς C.
 ἀνηλεῶς Edd. 25. καὶ om. C.

ἐπιγανύμενοι δὲ τοῖς τῶν λημμάτων ἐκτοπωτάτοις, καὶ φιλο-
κερδίας τῆς οὕτως αἰσχροῦς ἡττώμενοι· κατὰ τὸν ἵston οἶμαι
τρόπον καὶ οἱ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἡγούμενοι δήμων, τῶν ὑπ' ο
αὐτοῖς ποιμνίων ἡφειδηκότες ἀλοιοῦν ἂν, καὶ ἀδρύνοντες μὲν
5 τὸν ἑαυτῶν πλοῦτον, κατευρύνοντες δὲ ὥσπερ ἀπλήστῳ
χειρὶ τὰ βαλλάντια. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ τοιοῦτους
ὄντας ἐλέγχων “Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι S. Matth.
“ ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον xxiii. 23.
“ καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου,
10 “ τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν.” ἰσχυρολογούντες
γὰρ οὕτως, ὡς καὶ μέχρι τῶν εὐτελεστάτων τοῖς μὴ προσ-
άγουσι τὰς κατὰ νόμον δεκάτας ἐπιτιμᾶν, τῶν βαρυτέρων, d
ἥτοι τῶν ἀναγκαιοτέρων καὶ λυσιτελῶν ὅτι μάλιστα θεσπι-
σμάτων οὐδένα παντελῶς ἐποιοῦντο λόγον. ὅτι δὲ ἦσαν
15 ποιμένες οὐκ ἀγαθοὶ, μᾶλλον δὲ πρὸς μόνα βλέποντες κέρδη,
σαφηνιεῖ λέγων καὶ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ “Ω οἱ ποιμένες Ezech.
“ Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτοὺς; οὐ τὰ xxxiv.
“ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατ- 2, 3.
“ εσθίετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε
20 “ καὶ τὰ πρόβατά μου βόσκεσθε.” καταβόσκετε τοίνυν e
φησὶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, τουτέστιν ἡ τὰ ὅσον οὐδέπω
τεθνηξόμενα τῇ Ῥωμαίων χειρὶ ἡγουν ἂ ὑμεῖς αὐτοὶ σφά-
ζετε, καίτοι τάξιν ἐπέχοντες τὴν ποιμένων. οὐ γάρ που
πάρεστιν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡξουσιν εἰς σφαγὴν. μετὰ
25 γάρ τοι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν τοῖς Ῥωμαίων ξίφεσιν
ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς δεδαπάνηται, καίτοι λίαν ἐπ' αὐτοῖς
ἀνεξικακήσαντος τοῦ Θεοῦ. ὅτι δὲ τῶν ποιμένων γεγόνασι
κλῆρος οἱ ὑπὸ χεῖρα λαοὶ, κατέδειξεν εἰπὼν Ἀ οἱ κτησάμενοι
κατέσφαζον καὶ οὐ μετεμέλοντο. ὥσπερ γὰρ δεσποτικὸν a 759 A.

1. ἐπιγανύμενοι Edd. correxi ex C. φιλοκερδείας B. 5. ἀπλείστῳ C. Edd.
ante Migne. 6. βαλλάντια C. 8. ἡδύοσμον (sic) C. 12. κατὰ νόμον
δεκάτας hoc ord. C. τὰς δεκάτας τὰς κατὰ ν. B. 16. οἱ om. b. 20. τὰ πρ.
μου βόσκεσθε D. τὰ πρ. βόσκεσθε B. τὰ πρ. μου οὐ βόσκετε C. Edd. καταβό-
σκετε] ποιμαίνετε b. 21. φησι suprascr. manu fere ead. C. Habent D.b.
25. τοι suprascr. C. habet b. τοῖς] + τῶν Edd. invitis C.b. 28. οἱ D. Edd.
in rasura manu aliquant. recentiori C. 29. μετεμέλοντο C. κατεμ. Edd.

- Es. v. 7. ὄντα τὸν νοητὸν ἀμπελῶνα, φημὶ δὴ τὸν Ἰσραὴλ, ἥτοι τὸν ἄνθρωπον τοῦ Ἰούδα, τὸ νεόφυτον, τὸ ἡγαπημένον, ἴδιον ἐποίησαντο κλῆρον· οὕτω καὶ τὰ ποίμνια μονοουχὶ κατεκτήσαντο, δρεπόμενοι μὲν τοὺς ἐξ αὐτῶν καρποὺς, καὶ αἰεὶ πως ἐν πλεονασμοῖς τὸν ἐξ αὐτῶν ποιοῦντες κλῆρον, 5 ἀνιέντες δὲ τοῖς ἐθέλουσιν εἰς διαρπαγὴν. οὐκοῦν οἱ μὲν κτησάμενοι κατέσφαζον· οἱ δὲ πωλῶντες ἔλεγον Εὐλογητὸς
- b Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν. νοηθεῖεν δ' ἂν καὶ οὗτοι κριταί, τὴν ἐν τοῖς κρίμασιν ὀρθότητα καπηλεύοντες, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐρρῶσθαι φράσαντες τῷ διὰ Μωυσέως νόμῳ, καίτοι 10 λέγουσι σαφῶς “Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, ὅτι ἡ κρίσις “ τοῦ Θεοῦ ἐστίν.” ἦν γὰρ αὐτοῖς ἡδὺ τε καὶ φίλον τὸ καταπωλεῖν τοῖς ἐθέλουσι τὴν ἐφ' ἐκάστῳ πράγματι κρίσιν. καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐναργὲς ἔσται πάλιν διὰ φωνῆς ἁγίων. ἔφη μὲν γάρ τις τῶν ἁγίων προφητῶν περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ 15
- c “Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον” ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἀμβακοῦμ μονοουχὶ κατακέκραγε Θεοῦ λέγων “Ἐως “ τίνος Κύριε κεκράξομαι καὶ οὐ μὴ εἰσακούσῃ, βοήσομαι “ πρὸς σὲ ἀδικούμενος καὶ οὐ σώσεις; ἵνα τί μοι ἔδειξας “ κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; 20 “ ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει· διὰ “ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος “ κρίμα, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον, ἔνεκεν “ τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρίμα διεστραμμένον.” οὐκοῦν οἱ
- d ἐξ ἀδίκων λημμάτων συναγείροντες πλοῦτον, καὶ παρενθύνοντες μὲν τὸ δίκαιον, καταπωλῶντες δὲ ὥσπερ τὰς ἐφ' ἐκάστῳ πράγματι κρίσεις, εἶεν ἂν οἱ κριταί, καθάπερ ἔφην ἁρτίως. αὐτοὶ καὶ φασιν Εὐλογητὸς Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν· ἀνούστατα δὲ καὶ παραλογώτατα καὶ τοῦτο λέγοντες

Dent.
i. 17.

Mich.
iii. 11.
Hah. i.
2-4.

5. ἐξ αὐτῶν] ἐαντῶν Edd. 6. εἰς δεest in Edd. 14. πάλιν ante ἡμῖν tr. iid. invito C. 17. Ἀμβακοῦμ B.C. Ἀββακοῦμ Edd. 18. κεκράξομαι κύριε inverso ord. C. εἰσακούσης C. (s 22. al.) 23. ὁ om. C. (Vat. s) 29. ἀνούστατα δὲ καὶ παραλογώτατα C.b. ἀνούστατοι δὲ καὶ παραβυλώτατοι [παραβουλώτατοι Edd. ante Migne] B. Edd.

ἐξελέγχονται ἂν εἰκότως. ὥς γὰρ Θεοῦ διδόντος ἐξ ἁδικῶν
 συλλέγειν, καὶ ἐξ αἱμάτων πλουτεῖν, εὐλογεῖν ὑποπλάτ-
 τονται. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐκεῖνο λέγειν, τὸ κρίνειν ὀρθῶς
 ἐκτετιμηκότες Εὐλογητὸς Κύριος, λαμπροὶ γὰρ ἀναδεδείγμεθα
 5 καὶ τῶν θείων θεσπισμάτων γνήσιοι φύλακες, ὀρθὴν ἐφ'
 ἐκάστῳ πράγματι τὴν ψῆφον ἐκφέροντες. ἀπάτη δὴ οὐν
 ἡ χρηστολογία καὶ μῶμος, εἰ μὴ πράττοντο πρὸς ἡμῶν
 τὰ ἐφ' οἷς ἂν ἡσθείη Θεός.

Διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, 6
 10 λέγει Κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώπους,
 ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ εἰς χεῖρας βασι-
 λέως αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσι τὴν γῆν, καὶ οὐ μὴ ἔξελοῦμαι α 760 A.
 ἐκ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς εἰς 7
 τὴν Χανανίτιν.

15 Ἀπειλεῖ τοῖς ποιμνίοις ὄλεθρόν τε ὁμοῦ καὶ ἐξοικισμὸν
 καὶ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, ὅτι καίτοι μετὸν αὐτοῖς
 τὴν τοῦ πάντων ἀρχιποιμένος, φημὶ δὴ Χριστοῦ, χεῖρά
 τε ὑποδραμεῖν καὶ ὑπ' αὐτῷ γενέσθαι, μᾶλλον προσκεχω-
 ρήκασιν ἀμαθῶς τοῖς κατασφάζουσί τε καὶ καταπωλοῦσιν
 20 αὐτούς. γέγονε μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ b,
 Λόγος, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν ἐναργῶς τὴν τε ἐκείνων σκαι-
 ότητα καταδεικνὺς καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν οἰκονομίας τὸ γνήσιον
 “Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν
 “ αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ δὲ μισθωτὸς καὶ
 25 “ οὐκ ὦν ποιμὴν, οὐδ' οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ
 “ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφήσιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει·

S. Joan.
 x. 11-14.

1. ἐξελέγχοντο ἂν b.
 + ἕκαστον Edd. invito C.
 ἐξελωμαι Edd. (Vat. s)

7. πράττοντο C. πράττοιτο Edd.

11. καὶ]

12. ἐξελοῦμαι C. (Alex. 61, 106)

15. Haec καὶ ἐξοικισμὸν—συμφορὰς accesserunt ex C.D.b. Lacunam 25 fere litterarum habet B. 23-454. 3. Haec ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς alt.—ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς accesserunt ex C. Desunt in D.

“καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· ὅτι μισθωτός
 “ἐστίν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι
 “ὁ ποιμὴν ὁ καλός.” Ἰουδαῖοι δὲ οἱ τάλανες, καίτοι τῶν
 μισθωτῶν ποιμένων καταβοῇσαι δέον, τοῦτο μὲν οὐ δεδρά-
 κασι, τὸν δὲ ἀγαθὸν ποιμένα, τὸν ἀντάλλαγμα τῆς ἀπάντων 5
 ζωῆς τὴν ἑαυτοῦ τιθέντα ψυχὴν, κατὰ μυρίους ὅσους λελυπή-
 κασι τρόπους, καταλεύοντες, ὀνειδίζοντες, καὶ τὸ τελευταῖον,
 ἀπύλωτον ἐπ’ αὐτῷ διανοίγοντες στόμα. κατακεκράγασι γὰρ
 S. Joan. c. οὐμοῦ τοῖς ἰδίῳις καθηγηταῖς, λέγοντες τῷ Πιλάτῳ “Αἶρε,
 xix. 15. “αἶρε, σταύρου αὐτὸν,” καὶ αὐτὸ δὲ τὸ δίκαιον αἷμα ταῖς 10
 σφῶν αὐτῶν ἐπηυτλήκασιν κεφαλαῖς. ἔφασκον γὰρ πάλιν
 S. Matth. “Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ’ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” διὰ
 xxvii. 25. τῷτο τοίνυν, φησὶν, οὐκέτι φέισομαι ἐπὶ τοὺς κατοικούντας
 τὴν γῆν. οὐ γὰρ ἔτι φειδοῦς ἡξίωται τῆς παρὰ Θεοῦ
 δέδονται δὲ μᾶλλον ἕκαστος εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ 15
 καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως, ἡγουν ἄρχοντος αὐτοῦ. ἐσταυρώ-
 κασι μὲν γὰρ τὸν Ἑμμανουήλ, καὶ γεγόνασι κυριοκτόνοι,
 d. ἐμπλεῶ τε πάσης ἀνοσιότητος. πλὴν ἐκάλει Θεὸς εἰς
 μετάγνωσιν, καὶ οὐκ εὐθὺς ἐπετίθει τὰ ἐξ ὀργῆς. τρια-
 κοστοῦ δὲ ἤδη παρωχηκός ἐτους, μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος 20
 σταυρὸν, ἀπεφοίτησε μὲν εἰρήνη τῆς Ἰουδαίων χώρας,
 πόλεμοι δὲ ἦσαν πανταχῇ, πόλεως ἐπὶ πόλιν ἰούσης, καὶ
 τῶν ἐν ἐκάστη τεμνομένων εἰς διαφορὰς, καὶ μαχομένων
 ἀλλήλοις, ὥς ἐν ἴσῳ φαίνεσθαι κακῷ τὰ παρὰ σφίσιν
 αὐτοῖς τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου συμβεβηκόσι. κεκρατήκασιν γὰρ 25
 c. τῆς Ἰουδαίων χώρας οἱ ἀνδρειότατοι τῶν Ῥωμαίων στρα-
 τηγεῖ, καὶ αὐτοῖς ἀνδράσι καταπιμπράντες πόλεις, τοῖς τῆς

3. δὲ] τε C.

scriptum, duobus postremis litt. erasis C.

8. διανοίγοντες D. Edd. διανοιγνύντες B. διοίγοντες per ras. o alterius quasi

διοιγνύντες manu prima C.

deest in Edd. invitis B.C.b.

ἀπάσης C.

πανταχοῦ Edd.

26. ἀνδριώτατοι C.

κατεπιπρῶντες Edd.

5. ἀντάλλαγμα C.b. ἀνταλλάγματα ut videtur prius

7. καταλλεύοντες C.

12. ἐφ’ ἡμῶν rasura C.

16. βασιλέων h.

21. μὲν] + ἡ h.

24. σφίσιν αὐτοῖς C.b. σφῶν αὐτῶν Edd.

27. καταπιμπράντες C. καταπίπραντες b.

14. τῆς

18. ἐμπλεοί C.

22. πανταχῇ C.b.

δουλείας αὐτὴν ὑπέθεσαν ζυγοῖς. οἱ δέ γε διαφυγεῖν ἰσχύσαντες, τὰς τῶν ἐθνῶν κατωκῆκασι χώρας, ὃ καὶ μέχρι νῦν ἔστιν ἰδεῖν.

Καὶ τοῦτο οἶμαι δηλοῦν, ὅταν λέγῃ Ποιμανῶ τὰ πρόβατα
 5 τῆς σφαγῆς εἰς τὴν Χανανῖτιν, τουτέστιν εἰς τὴν τῶν Χανα-
 ναίων χώραν τε καὶ γῆν. Χαναναῖοι δὲ τὰ ἔθνη, παρ'
 οἷς τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς καὶ εἰς δευρὸ πως ἔτι
 παρὰ Θεοῦ ποιμαίνονται, ἡγουν δοκοῦσι καταποιμαίνεσθαι.
 ἐπιτηροῦσι γάρ τινα τῶν κατὰ τὸν νόμον, καὶ οὐχ ὅλο- a 761 A.
 10 τῶς τῶν ἀρχαίων κατημεληκότας ἐθνῶν κατίδοι τις ἄν.
 καὶ γοῦν καὶ περιτέμνονται τὴν σάρκα, καὶ σαββατίζουσι,
 καὶ ἕτερα ἅττα πρὸς τούτοις καὶ φροντίδος ἀξιοῦσι καὶ
 λόγου. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς προφήτου παρὰ
 Θεοῦ λεγόμενον “Καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἀγίασμα μικρὸν
 15 “ ἐν ταῖς χώραις, οὗ ἂν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ.” τοὺς δέ γε
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μέντοι καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ
 ἐμφυλίους πολέμους, καὶ τὰ ἐν ἐκάστη πόλει, σαφῶς ἀνα- b
 γέγραφεν ὁ τὰς Ἰουδαίων τραγωδήσας συμφοράς· Ἰώσηπος
 οὗτος ἦν, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ σοφός.

Ezech.
 xi. 16.

20 Καὶ λήψομαι ἑμαυτῷ δύο ράβδους, τὴν μίαν ἐκάλεσα Κάλλος καὶ
 τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα Σχοίνισμα, καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα.

Κατὰ πολλοὺς ἡμῖν τρόπους παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις
 γραφαῖς ἡ ράβδος νοεῖται. ποτὲ μὲν γὰρ σημαίνει τὴν

2. μέχρι om. C. habet b. 4. τὸ pro ὅταν λέγῃ b. 5. τὴν alt. om. C.
 Statim τῶν assumptum ex B.C. 7. πως C. Edd. πω b. 8. κατα-
 ποιμαίνεσθαι C.b. ποιμαίν. Edd. 9. ἐπιτηροῦσι γὰρ C.b. τηροῦσι γὰρ
 ἔτι Edd. Statim τινὰ τῶν B.C.b. τὸν τινὰ Edd. τὸν assumptum ex B.C.b.
 10. ἡμεληκότας C. ἐθνῶν C. s= d ἐθνῶν prius scribebatur. ἡθῶν D. 11. καὶ
 secundum assumptum ex C. deest in b. 12. ἅττα correxi ex b.
 ἅττα Edd. ante Migne. 14. λεγόμενον C.D. λελεγμένον b. Edd.
 16. καὶ alt. assumptum ex C. Statim τὴν om. C. 17. τὰ C. τοὺς Edd.
 18. τραγωδήσας C. τραγωδῶν Edd. Ἰώσηπος B.D. Pont. Ἰώσηπος C. Aub.
 20. τὴν] + μέν Edd. invitis B.C. (Alex. s). Statim τε add. C.

Ps. xlv.
7.

βασιλείαν, ὡς ὅταν λέγῃται τῷ Χριστῷ “Ράβδος ἐνθύ-
 c “τητος ἡ ράβδος τῆς βασιλείας σου” ποτὲ δὲ ἰσχύν, ὡς
 Ib. cix.
2. ἔν γε τῷ φάναι “Ράβδον δυνάμεως ἑξαποστελεῖ Κύριος ἐκ
 “Σιών· καὶ κατακυριεύσεις ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου.”
 ἐκλαμβάνεται δὲ καὶ εἰς παιδείαν καὶ ἐπιστήμην ἔσθ’ ὅτε 5
 τὴν ποιμαντικὴν· εἴρηται γοῦν πάλιν διὰ φωνῆς προφήτου
 πρὸς τὸν Υἱόν “Ποίμαινε λαόν σου ἐν ράβδῳ φυλῆς σου,
 “πρόβατα κληρονομίας σου.” ἀλλ’ ἐν γε τοῖς προκειμένοις
 σημαίνουσιν αἱ ράβδοι τρόπους ἡμῶν ποιμενικῆς ἐπιστήμης,
 καὶ διττὸν παιδεύσεως εἶδος, κατὰ γε τὸ ἀμωμήτως ἔχειν 10
 δοκοῦν. δέχεται δὲ τὰς ράβδους ὁ πάντων ἀρχιποίμην
 S. Joan.
x. 11. d “ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὸς ὑπὲρ τῶν προβάτων,” τούτεστι
 Χριστὸς, ἵνα ἐν αὐταῖς καταποιμάνῃ τὰ ἴδια πρόβατα.

Πάλαι μὲν γάρ· τούτεστι, καὶ πρὸ τῶν τῆς ἐνανθρω-
 πήσεως χρόνων· Θεὸς ὢν καὶ νομοθέτης ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρός 15
 Λόγος κατέβουσκε τὸν Ἰσραὴλ, οἰονεὶ ράβδῳ μιᾷ χρώμενος,
 τῇ κατὰ νόμον παιδείᾳ. ἔφη γάρ που διὰ προφήτου φωνῆς
 πρὸς αὐτόν “Ἐγὼ ἐποίμαινόν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ.” ἐπειδὴ δὲ
 Hos. xiii.
5. c γέγονε καθ’ ἡμᾶς ἄνθρωπος, δύο δέχεται ράβδους. κατανέμει
 γὰρ ὥσπερ τοὺς ἰδίους προσκυνητὰς, τοὺς διὰ πίστεως δὲ 20
 δηλονότι δεδικαιωμένους, καὶ ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι,
 νομικοῖς τε ἅμα καὶ εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασιν, οὐ βουθυτεῖν
 ἀναπείθων, οὔτε μὴν ταῖς κατὰ νόμον προσαγωγαῖς προσ-
 κέῃσθαι διδάσκων· ποιεῖσθαι δὲ μᾶλλον προστεταχὼς τῆς
 ἐν Πνεύματι λατρείας τὴν δύναμιν εἰς ἀναϊμάκτου θυσίας 25
 τρόπον. μετατίθεται γὰρ ἡ σκιά πρὸς ἀλήθειαν, καὶ μετα-

2. ἰσχύς C. 3. ἑξαποστελεῖ] + σοι Edd. invito C. (Alex.) 4. Haec
 καὶ κατ.—ἐχθρῶν σου accesserunt ex C.D. κατακυριεύσει D. (52, 277). ἐκ μέσου
 prius manu C. 5. εἰς παιδείαν καὶ ἐπιστήμην B.C. παιδεία καὶ
 ἐπιστήμη Edd. 6. τὴν deest in Edd. ποιμαντικὴν B.D. ποιμενικὴν C.
 ποιμαντικὴ Edd. γοῦν] οὖν C. 7. ποίμενε C. Haec φυλῆς
 σου, πρόβατα κληρονομίας σου accesserunt ex C. 8. προκειμένους B.C.
 προειρημένους Edd. 11. πάντων ἀρχιποίμην C. ποιμὴν ὁ καλὸς iid.
 12. τούτεστι om. C. 13. ἦν C. καταποιμανεῖ C. 18. δὲ om. C. habet b.
 20. δὲ assumptum ex B.C. 25. εἰς ἀ. θ. τρόπον] τῆς ἀ. θ. τρόπῳ b.
 26. μετατίθεται C.

κεχάρακται τὰ ἐν τύποις εἰς ἀστείότητα πολιτείας τῆς ἐν
 Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικῆς. ὀνόματα δὲ ταῖς ῥάβδοις, τῇ ^a 702 Δ.
 μὲν μιᾷ Κάλλος, ἣτις ἐστὶ διαθήκη νέα καλὴ καὶ ἀξιοθαύ-
 μαστος, ἣν αὐτὸς λελάληκεν ὁ Υἱός “Ὡραῖος ὢν κάλλει ^{Ps. xliv. 3-}
 5 “παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων” ἡ γεμὴν ἐτέρα Σχοί-
 νισμα, τουτέστι μερὶς, ἵνα νοῶμεν τὸν νόμον, τὸ ἀφορισθὲν
 τῷ Θεῷ σχοίνισμα παιδαγωγεῖν εἰωθότα. γέγραπται γὰρ ὅτι
 “Ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδὰμ, ^{Deut. xxxii. 8, 9.}
 10 “ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ· σχοίνισμα ἡ
 “κληρονομία αὐτοῦ Ἰσραὴλ.” ταύταις δὲ οὖν ταῖς δυσὶ
 ῥάβδοις ὁ μέγας ἀρχιποίμην κατανεμήσειν ἐπαγγέλλεται τὰ
 ἑαυτοῦ πρόβατα, καὶ ἀτρεκῆς ὁ λόγος. συνεκόμισε γὰρ εἰς
 15 μίαν αὐλὴν τοὺς τε ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ μέντοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν,
 νομικὴν τε ἅμα καὶ εὐαγγελικὴν παιδευσιν αὐτοῖς παρατιθεῖς
 εἰς τρυφήν, καὶ οἷά τινα πόαν πνευματικὴν χορηγῶν εἰς
 μέθεξιν, καὶ καταπιαίνων πλουσίως τὰς τῶν ἀγίων ψυχάς.

Καὶ ἔξαρθ' οὗς τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἐνὶ, καὶ βαρυνθήσεται ⁸
 ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπωρόντο ^c
 20 ἐπ' ἐμέ. καὶ εἶπα Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς· τὸ ἀποθνήσκον ἀπο- ⁹
 θνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλείπον ἐκλείπτω, καὶ τὰ κατάλοιπα
 κατεσθιέτωσαν ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ.

Ἄναδειχθέντος γὰρ ἤδη τοῦ ἀληθινοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ
 ποιμένος, ἣν δήπου καὶ μάλα εἰκὸς, μᾶλλον δὲ ἤδη καὶ
 25 ἀναγκαῖον, ἐκ μέσου γενέσθαι λοιπὸν τοὺς μισθωτοὺς καὶ

2. δὲ] + καὶ Edd. invitis C.b.

4. ὠραῖος] ὁ ὠραῖος B. Statim ὢν assumptum ex C.D.b.

7, 8. ὅτι et ὁ assumpta ex C.

τροφὴν Edd.

19. γὰρ] + καὶ C.
ἐκλιπνέτω Edd.

3. καλὴ καὶ] καὶ δὴ καὶ C. invitis D.b.

5. ἡ] τῇ b.

9. ἔστησεν C. ἄγγελον B.

15. παραθεῖς C. invito b.

13. ἑαυτοῦ C.

16. τρυφήν C.b.

17. Haec τὰς τῶν ἀγίων ψυχὰς accesserunt ex C.

21. ἐκλείπεται C.D. (Alex.) ἐκλιπνέτω B.

Supra
ver. 5.

Mal. ii.
7.

Deut.
xvi. 18,
19.

d ψευδοποιίμενας, τουτέστι τοὺς τῶν Ἰουδαίων κατὰ νόμον
καθηγητάς· ὧν οἱ μὲν “κατέσφραζον τὰ πρόβατα καὶ οὐ
“μετεμέλοντο” οἱ δὲ δὴ “πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλο-
“γητὸς Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν.” εἶτα τί δήποτε, φαίη
τις ἂν, ποιμένας αὐτοὺς ὀνομάζει τρεῖς, τίνα δὲ τρόπον ἐξαίρου- 5
ται καθά φησιν ἐν μηνὶ ἐνὶ, φέρε δὲ λέγωμεν, τὰ ἐκ τῶν
ἱερῶν γραμμάτων παρατιθέντες εἰς πίστιν. οἶμαι δὴ οὖν
ὅτι τρεῖς ὀνομάζει ποιμένας, τοὺς τε κατὰ νόμον ἱερατεύοντας,
c καὶ τοὺς τεταγμένους κριτὰς τοῦ λαοῦ· καὶ προσέτι τούτοις
τοὺς γραμματοεισαγωγεῖς ἦτοι τοὺς νομικούς. κατεβό- 10
σκοντο γὰρ ὥσπερ οὗτοι τὸν Ἰσραὴλ. καὶ οἱ μὲν τὴν τῆς
ἱερωσύνης ἔχοντες δόξαν, ἐκ μόνης ἦσαν τῆς φυλῆς Λευὶ,
καὶ περὶ αὐτῶν ἔφη Μωσῆς “Χείλη ἱερέως φυλάσσεται
“κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ.” οἱ
δὲ δὴ λαχόντες τοῦ κρίνειν τὴν ἐξουσίαν, ἀπόλεκτοι μὲν 15
καὶ αὐτοὶ, πλὴν ἐκ πάσης ἀνεδείκνυντο φυλῆς· κατὰ τὸν
ἴσον δὲ οἶμαι τρόπον οἱ τε γραμματοεισαγωγεῖς, ἤγουν,
763 A. a καθάπερ ἔφην ἄρτίως, οἱ νομικοὶ, τοῖς εἰς τὸ κρίνειν τεταγ-
μένοις αἰὲ προσεδρεύοντες, καὶ τὰ τοῦ νόμου γράμματα
παρακομίζοντες εἰς ἀπόδειξιν τὴν ἐφ’ ἐκάστῳ πράγματι. 20
ὅτι μὲν οὖν, ὡς ἔφην, οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοὶ
ἐκ μόνης ἦσαν τῆς τοῦ Λευὶ φυλῆς, οὐδενὸς ἂν δέοιτο πρὸς
ἀπόδειξιν λόγου. ὅτι δὲ καὶ ἐκ πάσης φυλῆς ἀπολέγδην
οἱ κρίνοντες, ὡς νομομαθεῖς ἐλαμβάνοντο, πληροφορήσει
λέγων ὁ μακάριος Μωσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τοῖς υἱοῖς 25
Ἰσραὴλ “Κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καταστήσεις
“σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου αἷς Κύριος ὁ Θεός
“σου δίδωσί σοι κατὰ φυλὰς, καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν κρίσιν
“δικαίαν· οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν, οὐκ ἐπιγνώσονται πρόσ-

4. φαίη B.C. καὶ φαίη Edd.
κατέβουσιν Edd.

10. τοὺς prius om. C. κατεβόσκοντο C.

11. Assumpta ὥσπερ ex C., τὴν τῆς ex B.C.
13. Μωσῆς C. Μωσῆς B.D. Μαλαχίας Edd.

17. οἱ τε C. καὶ οἱ Edd.

21. οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων C. τῶν θείων μυστηρίων οἱ Edd.

23. καὶ
assumptum ex C. ἀπολέγδην C. ἀπόλεκτοι Edd.

27. σεαυτῷ C.

αὐτῶν B. ἐαυτῷ Edd. (59.)

“ωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρα· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ
 “ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων.” ἀφίκται
 γεμῖν εἰς τὸ φάναι τε τὰ τοιάδε, καὶ δὴ καὶ χρῆναι πληροῦν
 προστάξαι Μωυσῆς, ἐπόμενος μὲν ὁμολογουμένως θείοις
 5 τε καὶ ἀπορρήτοις νεύμασιν, οὐκ ἀτιμάσας δὲ βουλὴν τοῦ
 Ἰοθὺρ, ὃς ἦν αὐτῷ καὶ γαμβρός· γέγραπται γὰρ ὅτι “Καὶ
 “ἐγένετο τῇ ἐπαύριον συνεκάθισε Μωυσῆς κρίνειν τὸν
 “λαὸν, παριστῆκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς Μωυσῇ ἀπὸ πρωῒθεν
 “ἕως ἐσπέρας· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰοθὺρ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ
 10 “λέγει Τί τοῦτο σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διὰ τί σὺ κάθησαι
 “μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παριστῆκει σοι ἀπὸ πρωῒθεν ἕως
 “δείλης;” εἶτα φάσκοντος τοῦ Μωυσέως ὅτι, τοῦ κρίνειν
 ἔνεκα δικαίως καὶ ἐννόμως, αἰρετὸν ποιεῖται τὸν ἐπὶ τῷδε
 πόνον, ἔφη πάλιν ὁ Ἰοθὺρ “Νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ
 15 “συμβουλευέσω σοι, καὶ ἔσται ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. γένου
 “σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀνοίσεις τοὺς λόγους
 “αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ διαμαρτύρη αὐτοῖς τὰ προσ-
 “τάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς
 “αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς ἐν αἷς πορεύονται ἐν αὐταῖς καὶ τὰ
 20 “ἔργα ἃ ποιήσουσιν. καὶ σὺ σαντῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς
 “τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους,
 “μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐτοὺς ἐπ’ αὐ-
 “τῶν.” εἶτα τί φησιν τὸ γράμμα τὸ ἱερόν; “Ἦκουσε
 25 “δὲ Μωυσῆς τοῦ γαμβροῦ καὶ ἐποίησεν ὅσα αὐτῷ εἶπεν,
 “καὶ ἐπελέξατο Μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς
 “Ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ’ αὐτῶν χιλιάρχους καὶ
 “ἐκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαδάρχους, καὶ
 “ἐκρίνοσαν τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν· πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον

Exod.
xviii. 13,
14.

1b.
19-21.

1b.
24-26.

1. δῶρα accessit ex B.D. (Alex. IV. X. XI.) δῶρον C. (Vat.) ἐκτυφλοῖ C. (Alex. IV. VII. X. XI.) ἐκτυφλοῦσιν Edd. 2-460. 2. Haec ἀφίκται—

ἐκρινον αὐτοὶ accesserunt ex C.D. 6. καὶ αὐτῷ γαμβρός ἦν inverso ordine D.

8. παριστῆκει D. (Vat.) 10. σὺ prius] σοὶ C. σὺ] Sic correxi. σοι C.

καθίσαι D. (29, 59.) 11. παριστῆκει C. παρέστηκε D. 13. ποιείται D.

ποιεῖ-αι (litt. una erasa et a manu recentiori ad ποιῶμαι castigatum) C.

15. γίνου D. (A.V. &c.) 17. διαμαρτύρει C. 20. ἃ om. D. σαντῷ]

αὐτῷ D. 21. τοῦ om. D. (30.) 25. ἐπελέξατο C. (29, 32, 72.) ἐπέλεξε D.

27. δεκαρ. D. 28. ἔκρινον D. (Alex. VII. X.)

“ἀνεφέρουσαν πρὸς Μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινον
 “αὐτοί.” τρεῖς οὖν ἄρα ποιμένες, ἱερεῖς τε καὶ κριταὶ
 καὶ τῶν νομικῶν γραμμάτων ἐπιστήμονες, τουτέστιν οἱ
 νομικοί.

Εὐρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν 5
 Χριστὸν ταλανίζοντα διηρημένως Φαρισαίους τε καὶ γραμ-
 ματέας καὶ νομικούς. ἔφασκε γάρ “Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς
 “καὶ Φαρισαῖοι.” ταῦτα δὲ λέγουσι προσυπῆντα τις αὐτῷ
 τῶν νομικῶν, λέγων “Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς
 “ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπέ φησι Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, 10
 “ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ
 “αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορ-
 “τίοις.” οἶδα μὲν οὖν ὅτι καὶ οἱ βασιλεύοντες κατὰ καιροὺς
 ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς τάξιν ἀπεπλήρουν
 ποιμένων τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς. ἐπειδὴ δὲ γεννηθέντος 15
 d Χριστοῦ τὸ τῶν βασιλέων ἐκλελοίπει γένος, ἤγουν ἐκβέ-
 βλητο τῆς ἡγεμονίας· ἦρχον γὰρ τῆς Ἰουδαίας τὸ τηνικάδε,
 Ἡρώδης τε ὁ Ἀντιπάτρου παῖς Ἀσκαλωνίτης, καὶ Πόντιος
 Πιλάτος· σεισιγήκαμεν ἀναγκαίως τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς.
 ὅτι γὰρ ἐκλελοίπεσαν γεννηθέντος Χριστοῦ, πληροφορήσει 20
 τὸ γεγραμμένον “Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγού-
 “μενος ἐκ τῶν μνηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα
 “αὐτῷ, καὶ Αὐτὸς ἔσται προσδοκία ἐθνῶν.” οὐκοῦν ἐπειδὴ-
 e περ ἀφίκτο καὶ γεγέννητο λοιπὸν ἢ τῶν ἐθνῶν προσδοκία,
 τούτεστι Χριστὸς, ἐκλέλοιπεν ἀναγκαίως ἄρχων ἐξ Ἰούδα, 25
 καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μνηρῶν αὐτοῦ.

Τρεῖς δὴ οὖν, ὡς ἔφην, ποιμένες, ἱερεῖς τε καὶ κριταὶ καὶ
 νομοδιδάσκαλοι, οἱ καὶ μεμενῆκασιν ἐν ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς,

6. γραμματέας C. γραμματεῖς Edd.
 ἀνθρώπους C. τοῖς ἀνθρώποις iid.

13. οἶδα μὲν B.D.Edd. οἶδαμεν C.
 assumpta ex C.

18. Πόντιος Πηλᾶτος C.
 ἐκλελύπεσαν (ὑ=οἱ) C. ἐκλελοίπεισαν Edd.

22. τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ D. Edd. (C prima
 manu ut vid. Hodie tamen ᾧ ἀπόκειται per rasuram et manu recenti habet) C.
 cf. supra 22 b.

23. ἔσται assumptum ex C.

8. προσυπῆντα iid.

12. τοῖς φορτίοις C. αὐτοῖς Edd.

16. ἐκβέβλητο C.

17. 18. τὸ et ὁ

20. ἐκλελοίπεσαν B.

21. ἐκλήψει Edd. ante

27. δὴ B.C. δὲ Aub.

ἡγουν τάξεσί τε καὶ τόποις, καὶ μέχρι καιρῶν τῆς ἐπιδημίας.
οὗτοι καὶ ἐξαίρονται, καὶ μάλα δικαίως, ἐν μηνὶ ἐνί. ἐπειδὴ
γὰρ ἀπεκτόνασι τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ταύτητοι καὶ ἀποκεί-
ρονται, καὶ ὡς ἐν μηνὶ τῶν νέων, καθ' ὃν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
5 ὑπομεμένηκε σφαγὴν ὁ Ἐμμανουήλ. μεμενήκασι μὲν γὰρ
διοικούντες ἔτι τὸν Ἰσραὴλ καὶ μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος
σταυρὸν, ἀνεξικακούντος ἔτι καὶ ἐποικτείροντος αὐτοὺς τοῦ
πάντων κρατούντος Θεοῦ, καὶ καλούντος εἰς μετάνωσιν·
ἐξηρησθαι δέ φαμεν αὐτοὺς ὅσον ἦκεν εἰπεῖν εἰς τὴν ἐπὶ
10 τοῦτο ψῆφον γεγεννημένην παρὰ Θεοῦ, κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ,
καθ' ὃν, ὡς ἔφην, καὶ σταυρῷ παραδεδώκασι τὸν τῶν ὕλων
Σωτῆρα καὶ λυτρωτήν. ἐξήρηνται τοιγαροῦν ἐν μηνὶ ἐνί. ¹⁾

Καὶ τὰ μὲν τῶν ποιμένων ἐν τούτοις· τὸ δέ γε ἐπ' αὐτοῖς
τοῖς θρέμμασι κρίμα τό Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς, καὶ τό Εἴπερ
15 ἔλουντο, κατεσθίειν τε καὶ καταδάκνειν ἄλληλα, καὶ ἀπάσης
δίχα φειδοῦς συνθραύσειν τε καὶ δαπανᾶν. ἐπειδὴ γὰρ
ἐκβέβληνται τῆς θείας αὐλῆς, καὶ τῆς τοῦ πάντων ἀρχι-
ποίμενος οἷκ ἡξίωνται φειδοῦς, αὐτὰ τε ἄλληλα κατεδήδουκε,
καὶ τοῖς διαρπάξειν ἐθέλουσιν, ἐτοιμοτάτῃ δέδοται θήρα.
20 ἔφη δὲ δὴ, καὶ μάλα εἰκότως, περὶ τῶν τριῶν ποιμένων, τῶν
καὶ ἐξηρημένων ἐν μηνὶ ἐνί, ὅτι βαρυνθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπ'
αὐτοὺς, τουτέστι βαρεῖαν ἐπ' αὐτοὺς ἐποίσω τὴν δίκην, ὅτι
καὶ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπαρύνοντο ἐπ' ἐμέ. θηρῶν γὰρ ἀγρίων
διαφέροντες οὐδὲν, ἐπεπῆδων τε πλειστάκις Χριστῷ, καὶ
25 τελευτῶντες προσῆγον Πιλάτῳ λέγοντες “Αἶρε, αἶρε, σταύ-

Acta SS.
App. iii.
15.
764 A.

S. Joan.
xix. 15.

1. τάξεσί τε καὶ τόποις C. τάξει τε καὶ τόπῳ Edd. καιρῶν] + τῶν Edd. invito C.

2. καὶ prius assumptum ex C. μηνὶ] + τῷ Edd. invito C.
4. ἐν μηνὶ τῶν νέων C. ἐν μηνὶ τῷ ἐνί B.D. Edd. in mg. tamen B. γρ νέω ad hunc, ut videtur, locum spectans.

5. μεμ. μὲν γὰρ C. εἰ γὰρ καὶ μεμ. Edd.

7. ἔτι assumptum ex C.
9, 10. ἐξηρησθαι δὲ φαμέν—παρὰ Θεοῦ C. ἀλλ' ὅσον ἦκεν (ἦκει Edd.) εἰπεῖν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ψῆφον γεγεννημένην (γεγεννημένην Luth.) παρὰ Θεοῦ, ἐξηρησθαι φαμέν αὐτοὺς B. Edd.

10. κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ C. κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν Edd.

11. καὶ assumptum ex C.
12. μηνὶ] + τῷ Edd. invitis B.C.

15. καὶ alt.] + γὰρ D. Edd. invito C.

16–18. Haec συνθραύσειν—φειδοῦς accesserunt ex C. Desunt in D.

18. αὐτοὶ τε D. κατεδήδουκε C. [κατεδήδωκεν Cod.] κατεδηδύκασι Edd.

19. δέδοται C. δέδονται Edd.

21. καὶ om. C.

22. ἐπ' αὐτοὺς b. ἐπ' αὐτοῖς C. αὐτοῖς Edd. Statim ποιήσω pro ἐποίσω h.

25. τελευτῶντες habet ut vid. manu prima C. (vide supra 755 c.) προσῆγον Πιλάτῳ hoc ordine C.b.

Hier. xii.
7. 8.

“ρου αὐτόν.” μέμνηται δὲ τούτου καὶ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου λέγων “Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφήκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῶ, ἔδωκεν ἐπ’ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν.”

10 Καὶ λήψομαι τὴν ράβδον μου τὴν καλὴν, καὶ ἀπορρίψω αὐτήν τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς πάντας τοὺς λαούς· καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ γνώσονται οἱ Χαναναῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα διότι λόγος Κυρίου ἐστίν.

Ῥάβδον μὲν ὀνομάζει καλὴν, τὴν διὰ τῆς εὐαγγελικῆς μυσταγωγίας παιδεύουσιν, τὴν ἐξαίρετον ἐν ὠραϊσμῶ, δηλοῦν δὲ ὅτι τῷ νοητῷ. τὸ δὲ διὰ καὶ ἀπερρίψαι καὶ διασκεδάσαι λέγειν αὐτήν, ὑπεμφήνειεν ἂν, κατὰ γε τὸ εἶδος, οὐχ ὅτι καὶ ἀποπέμψεται καὶ σκορπιεῖ, παραλύων αὐτήν, ἡγουν ὡς ἄχρηστον ἀφανίζων· πολλοῦ γε καὶ δεῖ φαῖν δ’ ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο χρῆναι νοεῖν ἡμᾶς. οἱ γάρτοι ποιμνίων ἐπιστατεῖν εἰωθότες, εἰ δήπου θεάσαιντο τῶν προβάτων τινὰ τῆς ἀγέλης ἀποσκορπισαντα, γεγονότα τε τῶν ἄλλων ὡς ἀπωτάτω, τότε διὰ πάντως ἐπ’ αὐτὰ τὴν ράβδον ἰέντες, μετασοβοῦσιν εὐθέως εἰς γε τὸ ἐλέσθαι δεῖν συναγελάζεσθαι τοῖς ἄλλοις. τετήρηκε τοίνυν τῆς προφητείας ὁ λόγος τῇ τῶν ποιμένων ἐπιστήμῃ τὸ εἰωθός. ἀπερρίφθῃσθαι γάρ φησιν τὴν ράβδον τὴν καλὴν,

9. λαούς] + τῆς γῆς F. (22. al.) invitis C.D.

+ μοι Edd. invitis C.D. (Alex. XII.) In C. suprascriptum est μοι manu recenti.

14. διασκεύσαι Edd.

10. φυλασσόμενα]

15. γε assumptum ex C.

18. ἡμῖς assumptum ex C. οἱ γάρτοι ποιμνίων ἐπιστατεῖν εἰωθότες C. οἱ ποιμένες ἐσθ’ ὅτε Edd.

21. ἰέντες C. εὐθέως C. εὐθὺς Edd.

23. ποι-

μένων C.D. ποιμνίων Edd.

24. ἀπορριφθήσθαι C. γάρ φησιν—

πεμφθήσθαι C. τὴν ράβδον λέγων Edd. Neutrum habet D. (a -σεσθαι ad -σεσθαι ut videtur transiliens).

- τουτέστι καὶ τοῖς ἀπωτάτω πεμφθήσεσθαι, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς
 ἔθνεσιν, αὐτοὶ γὰρ ἦσαν οἱ μακρὰν, πλὴν γεγούνασιν ἐγγὺς
 διὰ τῆς πίστεως. ἀπορρίψεσθαι δέ φησιν οὕτω τὴν ῥάβδον,
 ὡς ἀνὰ πᾶσαν αὐτὴν σκεδασθῆναι τὴν γῆν, ἥγουν διανεμη-
 5 θῆναι, καὶ οἶον ἐσκορπίσθαι δοκεῖν πανταχῇ τὸν περὶ
 Χριστοῦ λόγον, ἥτοι τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγελικόν. σκεδα-
 σθήσεται γάρ φησιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τουτέστι κατ' ἐκείνο
 τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν πατήσας τοῦ θανάτου τὸ κράτος
 ἀναβιῇ Χριστὸς, εἶπη τε τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις “Πορευ-
 10 “θέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς
 “εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου
 “Πνεύματος.” τότε γὰρ ἅπασαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν ὁ τοῦ
 Σωτῆρος ἡμῶν περιπεφοίτηκε λόγος· καὶ ἀτρεκὲς εἰπεῖν περὶ
 τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὡς “Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ
 15 “φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
 “ῥήματα αὐτῶν.” ὅτι δὲ οὐκ ἀνόνητον τοῖς ἔθνεσι τὸ
 ἀπορρίφηναι τε καὶ κατασκεδασθῆναι τὴν γῆν, ἥγουν δια-
 νεμηθῆναι καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν χώραις τὴν ῥάβδον τὴν καλὴν,
 ἥτοι τὴν διαθήκην ἣν οὐκέτι πρὸς μόνον τὸν Ἰσραὴλ, διεθετο
 20 δὲ μᾶλλον πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καταθρῆσαι μὲν αὐν, καὶ λίαν
 ἀμογητὶ, τὸν τῆς προφητείας συνιέντες λόγον· γινώσκονται γάρ
 φησιν οἱ Χαναναῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα, διότι λόγος
 Κυρίου ἐστί. Χαναναίους μὲν γὰρ τὰ ἔθνη φησί. νοηθεῖεν δ'
 αὐν οὗτοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα. τετήρηνται γὰρ τῷ
 25 Χριστῷ, καὶ γὰρ ἐστὶν Αὐτὸς ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία. ἐπειδὴ
 δὲ κατεσκεδάσθη καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν χώραις ἡ πρὸς πάντας

Eph. ii.
13.S. Matth.
xxviii.
19.Ps. xviii.
5.Gen.
xlix. 10.

3. ἀπορρίψεσθαι habet hic C. φησιν om. C. 5. οἶον assumptum
 ex C. ἐσκορπίσθαι C. 7. κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ D. κατ' ἐκείνο (ἐκείνου
 prius scriptum) καιροῦ C. κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν Edd. 9. ἁγίοις
 assumptum ex C. 12. ἅπασαν C. ἀνὰ πᾶσαν Edd. 13. περι-
 πεφοίτηκε C. διαπεφ. iid. 14. ὡς assumptum ex C. 17. κατα-
 σκεδασθῆναι C.D. διασκεδ. Edd. Statim ἀνὰ add. iid. invitis B.D. τὴν γῆν ἥγ.
 διαν. om. C. 18. ἑαυτῶν C. αὐτῶν Edd. 21. ἀμογητὶ C.
 συνιέντες C. 22. τὰ πρόβατα desunt in Edd. 24. τὰ prius
 assumptum ex C. τετήρηνται γὰρ τῷ Χριστῷ C. τῷ Χριστῷ· τετήρηνται γὰρ
 αὐτῷ Edd. 26. ἑαυτῶν C. αὐτῶν iid.

διαθήκη, πεπιστεύκασιν ὅτι Λόγος Κυρίου ἐστί. διατεθείμεθα
 γὰρ οἱ ἐξ ἔθνων κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως, ὅτι Θεὸς ὢν
 καὶ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν γεγεννημένος τε καὶ ὑπάρχων ὁ
 Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, αὐτὸς ἡμῖν δι' ἑαυτοῦ τοὺς
 θείους τε καὶ εὐαγγελικοὺς προσπεφώνηκε νόμους. ταύτητοι 5
 προσκεκυνήκαμεν αὐτῷ, καὶ αὐτῷ λατρεύομεν, τὴν ἀρχαίαν
 ἐκείνην καὶ ἀκλεᾶ μεταθέντες ἀπάτην, καὶ ἐκ πολυθέου δόξης
 μετενηνεγμένοι. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δανεῖδ
 πρὸς αὐτὸν ὑμνούμενον “Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας
 “ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου Κύριε.” “Ἐν 10
 “γὰρ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψει ἐπου-
 “ρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα
 “ἐξομολογήσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν
 “Θεοῦ Πατρὸς.”

P's.
 lxxxv. 9.
 Phil. ii.
 10, 11.

766 A. a

12 Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς Εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστί, δότε στή- 15
 σαντες τὸν μισθόν μου ἢ ἀπειπάσθε· καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν
 13 μου τριάκοντα ἀργυροῦς. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς μέ Κάθεσ
 αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμὸν ἐστίν, ὃν
 τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα
 ἀργυροῦς καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ 20
 χωνευτήριον.

Διὰ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων, ἧτοι διὰ τῆς ράβδου
 1 τῆς καλῆς, τουτέστι τῆς ἐξαιρέτου παιδείας, τῆς μετὰ σαρκὸς
 οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς πεπαιδευέμεθα τὸ μυστήριον.
 ἀκηκόαμεν γὰρ καὶ πεπιστεύκαμεν, ὅτι Θεὸς ὢν, ὡς ἔφην, 25
 ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς “Λόγος, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν

S. Joan.
 i. 14.

1. διατεθείμεθα] Sic edidi. διατεθήμεθα C. διατιθέμεθα Edd.

Κύριος iud.

4. ἡμῖν B.C. ἡμᾶς iud.

2. Θεὸς C.

7. μεταθέντες C. μεθέντες iud.

ἐκ πολυθέου δόξης μετενηνεγμένοι C. τὴν πολυθεον

ἐξιν μεταδιδασκόμενοι iud.

11. ὀνόματι] + κυρίου C.

16. ἔστησαν C.

18. σκέψαι B.C. (Alex. XII.) σκέψομαι Edd. (Vat. κ).

“ἐν ἡμῖν,” καθίκετο δὲ καὶ ἐν δούλου μορφῇ, ὑπάρχων
 δὲ καὶ ἐν μορφῇ καὶ ἐν ἰσότητι τοῦ γεγεννηκότος, γέγονεν
 “ὑπὴκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ” καὶ “πλού-
 “σιος ὡν ἐπτόχευσε δι’ ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ
 5 “πλουτήσωμεν.” ἐξείλατο γὰρ ἡμᾶς τῶν τοῦ θανάτου
 δεσμῶν, ἀπήλλαξεν ἁμαρτίας, υἱοὺς ἀπέφηνε Θεοῦ· καὶ
 τί γὰρ οὐχὶ δεδωρήται τῶν ἀγαθῶν; ἐγνώκαμεν δὲ πρὸς
 τούτοις, ὅτι καὶ τιμῆς ἠγοράσμεθα· “οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ
 “ἢ χρυσίῳ· ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ
 10 “ἀσπίλου Χριστοῦ,” οὕτω τε λοιπὸν αὐτῷ τὴν οἰκείαν
 ἐπωφλήσαμεν ζωὴν. εἰ γὰρ “Εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν,
 “ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον” ἐν αὐτῷ, καὶ ζῆν ὀφείλομεν
 ἑαυτοῖς μὲν, οὐκέτι, κατὰ γε τὸν εἰκότα καὶ ὀρθῶς ἔχοντα
 λόγον, μᾶλλον δὲ “τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.”
 15 καὶ ταύτητοί φησιν Εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν· δῆλον δὲ ὅτι τὸ δ
 τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας μυστήριον· εἰ σέσωσθε δι’
 αὐτοῦ καὶ πεπράχατε δεξιῶς, ἐγνώκατε δέ με Σωτῆρα καὶ
 λυτρωτὴν, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ζωῆς ἀνατλάντα
 θάνατον, δότε στήσαντες, τουτέστιν ὀρίσαντες, τὸν μισθὸν μου
 20 ἢ ἀπέπασθε. πλὴν ἐγνώμονες οἱ ἐξ ἔθνων. ἔστησαν γὰρ
 τὸν μισθὸν παρισούμενον μὲν οὐδαμῶς· εἰκότα δέ πως οἷς
 ἐσχῆκαμεν παρ’ αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν,
 οὕτω καὶ ἡμεῖς τεθείκαμεν τὰς ψυχὰς ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν
 γνησιότητος καὶ ἀγάπης· πρέποι δ’ ἂν λέγειν τοῖς ἀγίοις
 25 μάρτυσι “Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; e
 “θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ
 “κίνδυνος ἢ μάχαιρα;” νενίκηκε γὰρ οὐδὲν τῶν ἁγίων τὴν
 εὐψυχίαν. οὐκοῦν ἢ τῶν παρὰ Χριστοῦ γεγονότων εἰς ἡμᾶς

Phil. ii. 8.
2 Cor.
viii. 9.

1 Cor.
vi. 20.
1 S. Pet.
i. 18, 19.

2 Cor.
v. 15.

Rom.
viii. 35.

1. καθίκετο C. δὲ καὶ C. τε Edd.

ἐν alt. assumptum ex C.

om. iid.

ὀφείλομεν] + ἐν C.

οἰκονομ. tr. C.

habet D.

et διωγμὸς inter se transp. Edd. invito C.

5. ἐξείλατο C. ἐξείλετο Edd.

10. αὐτῷ om. C.

15. καὶ assumptum ex C.

18. ἀπάντων C. πάντων Edd.

20. ἔστησαν C.

23. τεθείκαμεν C.

28. γεγονότων om. Edd.

2. δὲ καὶ assumpta ex C.

9. ἀμώμου

12. ἐν assumptum ex C.

τὸ post

19. μου om. C.

26. λιμὸς

- ὁμοιότης ὑποφαίνεται πως, διὰ τοῦ δεδοῦσθαι λέγειν εἰς μισθὸν αὐτῷ τριάκοντα ἀργυρῶς. ὁ μὲν γὰρ προδότης καὶ βδελυ-
 767 A. a ρώτατος ἀληθῶς καὶ θεομισῆς Ἰούδας, τριάκοντα δηνάρια
 S. Mat. λαβὼν, προῦδωκε τοῖς φονῶσι Χριστὸν, καὶ τὸν τῆς σωτη-
 xxvi. 15. ρίας ἡμῶν καταπέπρακεν ἀρχηγὸν τοῖς ἀλιτηρίοις. προσεκο- 5
 μίσθησαν δὲ παρὰ τῶν ἐθνῶν εἰς μισθὸν αὐτῷ τριάκοντα
 ἀργυροῖ, οἱ καὶ καθιενται Θεοῦ προστάττοντος εἰς τὸ χωνευτη-
 ριον, εὖ μάλα δοκιμαζόμενοι, καθὰ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς
 ἐδοκιμάσθη ὑπὲρ ἡμῶν. ἔσται γὰρ ἡμῶν οὐκ ἀζήτητος ἡ
 πίστις παρά γε τῷ πάντα εἰδοῦτι Θεῷ· οὔτε μὴν ἀβασάνιστος 10
 I Cor. b ὁ βίος· ἀλλ' ἡ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος “ἐκάστου τὸ
 iii. 13. “ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει.” γέγραπται
 Mal. iii. δὲ καὶ περὶ Χριστοῦ ὅτι “Ἐξαίφνης ἦξει εἰς τὸν ναὸν
 1-3 “αὐτοῦ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης
 “ὃν ὑμεῖς θέλετε· ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. 15
 “καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἡ τίς ὑποστή-
 “σεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς
 “πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα πλυνόντων, καὶ καθιέται
 “χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύριον καὶ ὡς τὸ
 “χρυσίον.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ, ὡς 20
 c ἐκ προσώπου παντὸς τοῦ πιστεῦσαντος εἰς Χριστὸν, καὶ
 Ps. xxv. ζῆν ἐθέλοντος εὐαγγελικῶς “Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ
 2. “πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν
 “μου.” πλὴν ὅτι τὸ χωνευτήριον ἐν οἴκῳ Κυρίου, φησὶν ὁ
 Προφήτης. δοκιμαζεῖ γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ τὸν ἐκάστου 25
 I Cor. τρόπον καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον, καὶ “δια-
 xii. 10. “κρίσεις ἔχουσα πνευμάτων,” οἶδεν ἀκριβῶς, τίς μὲν ἐν
 Ib. 3. Ἀγίῳ Πνεύματι λαλεῖ Κύριον ὀνομάζων Ἰησοῦν, τίς δὲ
 δὴ καὶ ἐν Βεελζεβούλ, ἀνάθεμα λέγων αὐτόν· καὶ τίνες

2. αὐτῷ C. αὐτοῦ Edd. ἀργυροῦς C. ἀργυρίους iud. βδελυρώτ. C.
 5. ἀλιτηρίοις C. προεκομίσθησαν B, invitis C.D. 6. αὐτῷ C. αὐτοῦ Edd.
 7. ἀργυροῖ C. ἀργυροῖ iud. Statim οἱ om. C. 8. καθὰ C. καθὼς Edd.
 12. αὐτὸ accessit ex C. 14. Κύριος assumptum ex C. 18. καὶ prius
 assumptum ex C. Statim ἐν pro ὡς B. ποῖα C. (Vat.) 27. ἐν
 assumptum ex C.b. 28. λαλεῖ Πνεύματι inverso ordine b.

μὲν “οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ,” τίνες δὲ αὖ οἱ ὡς “ἐν δ S. Joan.
 “ἐνδύμασι προβάτων” πρὸς ἡμᾶς ἐρχόμενοι “λύκοι.” S. Matth.
 vii. 15.

Καὶ ἀπέρριψα τὴν ῥάβδον τὴν δευτέραν, τὸ σχοίνισμα, τοῦ 14
 διασκεδάσαι τὴν διαθήκην ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰουδα καὶ ἀνὰ
 5 μέσον τοῦ Ἰσραὴλ.

Ῥάβδους ἔφη δύο λήψεσθαι Χριστὸν, οὕτω τε κατα- Supra
 νεμήσειν ἐν αὐταῖς τὰ οἰκεῖα πρόβατα, δῆλον δὲ ὅτι τῶν ver. 7.
 διὰ πίστεως κεκλημένων τὴν ἀγίαν πληθύν. καὶ ῥάβδον
 μὲν εἶναι τὴν καλὴν ἐλέγομεν τὴν παιδείαν, ἥτοι τὸ κήρυγμα e
 10 τὸ εὐαγγελικόν, τὴν γεμὴν ἐτέραν, τουτέστι τὸ σχοίνισμα, τὴν
 διὰ Μωυσέως ἐντολὴν, ὡς τῷ σχοίνισματι τῷ ἐκνεμηθέντι Deut.
 Θεῷ· τουτέστι τῷ Ἰσραὴλ· δοθείσαν εἰς βοήθειαν κατὰ cf. supra
 τὴν τοῦ προφήτου φωνήν “Νόμον γάρ φησιν εἰς βοήθειαν 762 a.
 “δέδωκεν.” ὅτι τοῖνυν οὐχὶ δὴ μόνοις τοῖς εὐαγγελικοῖς Es. viii.
 15 παιδεύμασιν ἢ τῶν ἐθνῶν ἔμελλε παιδαγωγεῖσθαι πληθὺς, 20.
 ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐταῖς ταῖς πάλαι τε καὶ διὰ Μωυσέως
 δοθείσαις ἐντολαῖς, μεταπλαττομένης δηλονότι τῆς ἐν νόμῳ
 σκιᾶς εἰς ἀλήθειαν, καὶ διὰ τῶν προκειμένων ἡμῖν καθίστη-
 σιν ἐναργές. ὥσπερ γὰρ ἀπορρίφῃναί τε καὶ σκεδασθῆναι a 768 A.
 20 τὴν καλὴν ἔφη ῥάβδον· διεσπάρη γὰρ ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν
 Χαναναίων χώραις ἡ εὐαγγελικὴ παιδείσιν, περιενεχθεῖσα
 δηλονότι διὰ τῶν ἀγίων ἀποστόλων· οὕτω καὶ ἡ ἐτέρα
 ῥάβδος, ἥτοι παιδείσιν, τουτέστι τὸ σχοίνισμα, ἥγουν ὁ
 νόμος, ὁ ἐν τάξει διαθήκης παρὰ Θεοῦ τεθεὶς ἀνὰ μέσον τοῦ
 25 Ἰουδα καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστι παντὸς τοῦ

1. ὡς om. D. ἐν ἐνδύμασι B.b. ἐνδύμασι D. Migne. ἐν ..δύμασι C. ἐν δύμασι Edd.
 10-12. τουτέστι τὸ σχοίνισμα—Θεῷ] Sic C. favente b, qui, τουτέστι τὸ σχοίνισμα omittens, reliqua habet. σπολὴν prima manu C., a manu recenti ad ἐντολὴν castigatum. ἐντολὴν habet b. Omnia omittit D., scilicet per homeoteleuton ut saepe alibi a τουτέστι ad τουτέστι transiliens. Pro his verbis, τὴν παλαιὰν διαθήκην Edd. 12. τῷ C.b. τὴν τῷ Edd. 17. μεταπλαττο-
 μένης b. Edd. μεταπλαττόμενοι C. μεταπλαττομένοις D. 19. ὥσπερ γὰρ C.b. καὶ ὥσπερ Edd. τε assumptum ex C.b.

γένους τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ· Ἰούδαν μὲν γὰρ ὀνομάζει τὰς ἐν
 b τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλάς, αὐτὴν τε τὴν Ἰούδα φημὶ
 καὶ Βενιαμὴν, Ἰσραὴλ γεμὴν τὰς ἐτέρας δέκα, τὰς ἐν τῇ
 Σαμαρείᾳ διωκισμένας ὁμοῦ τῷ Ἱεροβοάμ· δέδοται δὴ οὖν
 τοῖς ἐκ Χαναὰν καὶ ὁ νόμος· μυσταγωγούμεθα γὰρ, ὡς 5
 ἔφην, νομικοῖς τε καὶ εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι· ταύτητοι
 καὶ ἔφασκεν ὁ Χριστός “Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι
 “ τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας. οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ
 “ πληρῶσαι. λέγω γὰρ ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς
 “ καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ 10
 “ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.” πληροὶ γὰρ τὸν νόμον
 διδάσκων τὰ ὑπὲρ νόμον, καὶ οὐκ ἔξω νόμου τιθεὶς τὸν
 1b. 21, c παιδαγωγούμενον, ὡς ἔν γε τῷ φάναι τυχόν “Ἐκούσατε
 22. “ ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις, ὃς δ' ἂν φονεύσῃ,
 “ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ 15
 “ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.”
 1b. 27, καὶ πάλιν “Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη Οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ
 28. “ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι,
 “ ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.” ἀποπεραίνεται
 γὰρ τό Οὐ φονεύσεις, ὡς ἔν γε τῷ παραιτεῖσθαι καὶ τὴν 20
 d ὀργὴν, ἡ ρίζα τέ ἐστι τοῦ φόνου καὶ γένεσις· τῷ δὲ μὴδ'
 ὅλως εἰσδέχεσθαι τὰς ἐπιθυμίας, ἥγουν κολάζειν τὰς ἡδονὰς,
 συναναιρεῖται πού πάντως τῆς μοιχείας ὁ τρόπος, καθάπερ
 ἀμέλει καὶ ρίζαις ἡδικημέναις συναπομαραίνεσθαι φάμεν
 τὰ ἐξ αὐτῶν βλαστήματα, μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ἀνάσχοιεν 25
 ὅλως.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

3. Βενιαμὴν C. γεμὴν C. δὲ Edd.

κισμένας C. διακειμένας Edd.

μυσταγωγούμενος Edd.

8. Haec ἡ τοὺς προφῆτας accesserunt ex C.

14. φονεύσης C.

τῷ (sic) C. καὶ assumptum ex C.

24. ἡδικημέναις accessit ex C.

ad ἀνισχ. correxit manus recens in C.

4. διωκισμένας B.D. μετω-

5. Χαναὰμ (sic) Edd. μυσταγωγούμεθα C.b.

7. Χριστός C. Σωτήρ Edd. οὐκ pro μὴ νομ. ὅτι C.

13. τῷ] τὸ (sic) C.

17. μοιχεύσης C.

20. φονεύσης C. τὸ pro

21. τῷ B. τὸ C. Edd.

22. ἤτουν C.

23. οὐδ' ἂν C. οὐδέ Edd. Statim ἀνάσχοιεν

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς μέ "Ετι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικά 15
ποιμένος ἀπείρου, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ποιμένα ἐπὶ τὴν 16
5 γῆν, τὸ ἐκλιμπάνον οὐ μὴ ἐπισκέψηται, καὶ τὸ διεσκορπισμένον
οὐ μὴ ζητήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσῃται, καὶ τὸ ἐ-
δόλκληρον οὐ μὴ κατευθυνεῖ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν
καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει.

Τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, σοφοῦ τε καὶ ἐπιστήμονος, τουτέστι
10 Χριστοῦ, τὰς δύο ράβδους ἀπορρήψαντός τε καὶ διασκεδά-
σαντος ταῖς τῶν Χαναanaίων χώραις, κατὰ τοὺς ἤδη προ-
αποδοδομένους τρόπους· οἱ μὲν ἐγνώκασιν ὅτι Λόγος Κυρίου^a 769 A.
ἐστί. πεπιστεύκασι γὰρ, ὡς ἔφην, ὅτι καίτοι παρὰ Θεοῦ
καὶ Πατρὸς ἀπορρήτως γεγεννημένος ὁ ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν
15 αὐτῷ Λόγος, ἐπειδὴ γέγονε καθ' ἡμᾶς, κεχρημάτικέ τε τῶν
ὄλων ἀρχιποίμην, προὔθηκεν αὐτοῖς εἰς μυσταγωγίαν καὶ Cf.
εἰς εἵδησιν ἀκριβῆ τοῦ καθ' ἑαυτὸν μυστηρίου τὴν τε εὐαγγε- 1 S. Pet.
λικὴν παιδείυσιν καὶ φωταγωγίαν, καὶ μέντοι καὶ τὴν νομικὴν. v. 4.

1, 2. Sic B. Τόμος ε' C. 4. ἐγὼ om. hic C. (n 22. al.) ποιμένα] +
ἄπειρον F. Edd. (22. al.) invito C. sed cf. infra. 5. γῆν] + καὶ F.
ἐκλιμπάνον C. διασκορπισμένον (sic) C. 6. ζητήσῃ C. (238.) 7. κατευ-
θυνεῖ B. (κατευθυνεῖ 26) κατευθύνει (ει = η) C. κατευθύνῃ Edd. 10. διασκε-
δάσαντος] + ἐν Edd. invitis C.D. 12. ὅτι] + ὁ C. 13. καίτοι
παρὰ C. Θεός ὢν ὁ ἐκ Edd. 14. καὶ prius et ὁ ἐξ—αὐτῷ accesserunt ex C.
18. καὶ ult. assumptum ex C.

Supra
761 e,
762 a.
Ezech.
xxxiv.
14.

ταύτας γὰρ εἶναι τὰς δύο ῥάβδους ἐλέγομεν, δι' ὧν ἡμᾶς
b καταποιμαίνει Χριστὸς “ἐν νομῇ ἀγαθῇ καὶ ἐν τόπῳ πίονι”
καθὰ γέγραπται. ἀλλ' οὐ συνέντες Ἰουδαῖοι τὸ μυστήριον,
ἡγνοήκοτες δὲ καὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλὴν, τουτέστι τὸ
κήρυγμα τὸ εὐαγγελικόν, καὶ προσέτι τούτοις τὴν ἐτέραν 5
ἀτιμάσαντες ῥάβδον, ἣ ὄνομα Σχοίνισμα, τουτέστι τὸν διὰ
Μωυσέως νόμον, οὐ προσήκαντο μὲν τὴν πίστιν, ἡγνοήκασιν
δὲ τὸν διὰ νόμον καὶ προφητῶν προηγορευμένον· καὶ τοῦτο
αὐτοῖς ἐναργῶς αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ “Μὴ δοκεῖτε ὅτι
“ ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· ἔστιν ὁ κατη- 10
c “γορῶν ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ
“ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ
“ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύ-
“ετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;” ἔστι τοίνυν
οὐδαμῶθεν ἀμφίλογον, ὥς οὔτε τοῖς Μωυσέως πεπιστεύκασιν 15
γράμμασιν, οὔτε μὴν τοῖς τοῦ Σωτῆρος ῥήμασιν.

2 Thess.
ii. 11.

Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν οὐ παρεδέξαντο,
ταύτητοι, καθὰ φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος “πέμψει αὐτοῖς
“ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ
d “ψεύδει” ἐνέργειαν δὲ πλάνης τὸν ἀντίχριστον εἶναι φησιν, 20
ὃ προστεθέντες Ἰουδαῖοι κατακριθήσονται. καὶ πιστώσεται
λέγων αὐτοῖς ὁ Σωτὴρ ἀπειθεῖν ἡρημένοις “Ἐγὼ ἐλήλυθα
“ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με·
“ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψεσθε.”
ὅτι τοίνυν Ἰουδαῖοι ἔμελλον κατὰ καιροὺς πεφηνότα τὸν τῆς 25
ἀνομίας υἱὸν ἀμελλητὶ παραδέχεσθαι, “τὸν ἀντικείμενον καὶ
“ὑπεραιρόμενον ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε
“αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καθίσαι ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν
e “ὅτι ἔστι Θεός,” τὸν οὐκ εἰδότα ποιμαίνειν ὀρθῶς καὶ
ἐπιστημόνως προανατυποῦσθαι κελεύει τῷ Προφῆτῃ Θεὸς 30

S. Joan.
v. 43.

2 Thess.
ii. 4.

5. τούτων C manu prima. τούτοις habet D. 7. μὲν om. C. 9. ἐναργῶς
αὐτὸς ἔφασκεν hoc ordine C. ἔφασκεν ante ἐναργ. tr. Edd. 12. Μωυσῆ C.
18. καθὰ assumptum ex C. 20. δέ] + τῆς Edd. invito C. 22. ἀπειθεῖν
εἰρημένους C. 25. ἔμελλον C. μέλλουσι iid. 26. ἀμελλητὶ C.
29. ποιμαίνειν ὀρθῶς C. καλῶς ποιμ. iid.

οὕτω λέγων Ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ ποιμένους
 ἀπείρου. οἱ μὲν γὰρ τῶν ποιμένων ἐπιεικέστατοι, καὶ τῶν
 ἐν χερσὶ σπουδασμάτων ἐπιστήμονες, ἰσχυρὰς ἔχουσι τὰς
 ῥάβδους, ἵν' εἰ γένοιτο τοῦ καταπαίειν καιρὸς, μὴ συνθραύ-
 5 ηται τὸ τυπτόμενον. εἰ δὲ δὴ τις εἴη τῶν οὐκ εἰδόντων τὸ
 χρῆμα, καὶ ποιμενικῆς ἐπιστήμης ὥς ἀπωτάτω κείμενος,
 ἀδροτάτοις αὐτὰ συντρίβει ῥοπάλοις. καὶ ταῦτα οἶμαί ἐστι
 τὰ σκεύη τὰ ποιμενικὰ τοῦ ἀπείρου ποιμένος. ἐπειδὴ δὲ κατὰ ^a 770 A.
 καιροὺς ἔμελλεν ὁ τῆς ἀνομίας υἱὸς τὴν βασιλίδαν τιμὴν
 10 περικείμενος, δοκεῖν ἐν τάξει ποιμένος ἀναδειχθῆσθαι
 τοῖς ἐπὶ γῆς· φειδοὺς γεμὴν οὐδεμιᾶς ἀξιοῦν τοὺς ὑπὸ
 χεῖρα λαοὺς, ἣ καὶ τοὺς ἔξω χειρὸς, ταύτητοί φησιν Ἰδὺν
 ἐγὼ ἐξεγείρω ποιμένα ἐπὶ τὴν γῆν, τὸ ἐκλειμπάνον οὐ μὴ ἐπι-
 σκέψεται. ὅμοιον ὥς εἰ λέγοι Τὸ ὀλισθῆσαν εἰς ὀλιγοπι-
 15 στίαν, οὐκ ἂν ἐπιρρώσειε ταῖς μυσταγωγίαις· τὸ διεσκορ-
 πισμένον οὐ μὴ ζητήσῃ, τὸ ἐκπεφοιτηκὸς φησι τῆς εὐθείας ^b
 ὁδοῦ, καὶ τῆς ἀγέλης ἀποσκοιρτᾶν εἰωθὸς, οὐ μὴ ζητήσῃ,
 τουτέστιν οὐκ ἂν μεταθείη πρὸς τὸ ἄμεινόν τε καὶ ἔχον
 ὀρθῶς. τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσεται. συντρίβεται δέ
 20 τις, ἣ πονηρᾶς ἡδονῆς ἡττώμενος, καὶ οἶον οὐ φέρων τῆς
 φιλοσαρκίας τὸ βάρος· ἥγουν ταῖς τῶν ἀνοσιῶν αἰρετικῶν
 ἀπάταις συνηρπασμένος, καὶ ὑγιᾶ τὸν νοῦν οὐκ ἔχων εἰς
 γε τὸ χρῆναι πιστεύειν ὀρθῶς. τοῦτο πάλιν ὁ ἀγαθὸς
 ἰᾶται ποιμὴν, ὁ γεμὴν ἄπειρος οὐκέτι. τὸ ὀλόκληρον οὐ μὴ
 25 κατευθυῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται,
 καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει. πολεμήσει γὰρ τοῖς ^c
 ἀγίοις ὁ τῆς ἀνομίας υἱὸς, καὶ ἀχάλινον αὐτοῖς ἐπαφείς τὴν

2. ἐπιεικέστατοι C. ἐπιεικέστεροι Edd.

παίειν C. καὶ παίειν iid.

ἀδροτέροις iid.

11. ἐπὶ] + τῆς Edd. invito C.

15. διεσκ.] δὲ ἐσκ. Edd. invitis B.C.

19. μὴ om. Aubertus.

24. οὐκέτι assumptum ex C.

Statim ἀλλὰ assumptum ex C.

ἐπαφείς C.

4. ἵν' C. ἵνα iid. τοῦ κατα-

5. εἴη] εἰς ἢ C.

7. ἀδροτάτοις C.

13. ἐξε-

16. ζητήσῃ C.

18. ἔχων C.

23. τοῦτο C. τοῦτον Edd.

25. κατευθυῖν (= κατευθυῇ) C.

27. ἐπαφείς b. Edd.

2 Thess.
ii. 9.

S. Matth.
xxiv. 24.

Ib. 22.

2 Thess.
ii. 8.

ὀργήν, μονονουχὶ καὶ κρεανομήσει καὶ καταφάγεται θηρὸς
ἀγρίου δίκην. ἐκτρέψει δὲ καὶ τοὺς ἀστραγάλους, ἵνα μὴ
τις ἔχη τὸ ὀρθοποδεῖν δύνασθαι· καταβιάσεται γὰρ προσ-
κυνεῖν αὐτῷ, καταπλήττων τοῖς θαύμασιν. ἔχει γὰρ “τὴν
“ παρουσίαν κατ’ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ,” καὶ ἐν Βεελζεβούλ 5
ποιήσκει “τέρατα, ὥστε πλανᾶσθαι εἰ δυνατόν καὶ τοὺς
d “ἐκλεκτοὺς,” καὶ ἡ φησὶν ὁ Σωτὴρ “Οὐκ ἂν ἐσώθῃ πᾶσα
σὰρξ,” μαινομένης κατὰ πάντων τῆς ἐκείνου πλεονεξίας·
“διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι.”
“ἀνελεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ Κύριος τῷ πνεύματι, καὶ καταργήσκει 10
“τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ.”

17³ Ω οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια, καὶ οἱ καταλελοιπότες τὰ πρόβατα,
μάχαιρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν
δεξιὸν αὐτοῦ· ὁ βραχίων αὐτοῦ ξηραίνόμενος ξηρανθήσεται
e καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς αὐτοῦ ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλω- 15
θήσεται.

Γεγονότος ἅπαξ τοῦ λόγου περὶ ποιμένος ἀπίερον, μονον-
ουχὶ καὶ ἐπιστυγνάζει λοιπὸν τοῖς μὴ ἀγαθοῖς ποιμέσι, καὶ
γενικωτάτῳ τρόπῳ τινὰ χρῆται λόγῳ, τὰ τοῖς ὧδε γνώμης
ἔχουσι συμβησόμενα προαναφωνῶν. ἄθρει γὰρ ὅπως ὥς 20
ἤδη τὰς τῆς ῥαθυμίας ἀποτιννύουσι δίκας τάχα που καὶ
συναλγεί δι’ ἔμφυτον ἡμερότητα, καὶ κατατιτῆται μὲν, ὅτι
771 A. a ποιμένες γεγόνασι τῶν ματαίων, τουτέστι τῶν προσκαίρων
ἐπιμεληταὶ, ῥάθυμοι δὲ οὕτως, ὥς ἐπιγάνυσθαι τοῖς προβά-
τοις ἀθλίως διολωλόσιν. οἱ μὲν γὰρ πωλοῦντες ἔλεγον 25

1. κρεανομήσει C. κρέα νομήσει b. κρεωνομήσει Edd. 2. ἐκτρέψει C.
3. ἔχη C.D. ἔχοι b. Edd. 6. πλανᾶσθαι C.b. πλανῆσαι Edd.
9. κολιβωθήσονται B. κολοβωθήσονται C. 10. καταργήσκει (sic) Edd.
ante Migne. 15. ἐκτυφλούμενος om. C. (130, 311.) habet D.
19. γενικωτάτῳ τρόπῳ τινὰ χρῆται λ. C. γενικωτάτῳ τινὰ τρόπῳ χρ. τῷ λόγῳ Edd.
20. ὅπως assumptum ex B.C.

- “Εὐλογητὸς Κύριος καὶ πεπλούτηκαμεν.” οἱ δὲ κατέσφα-
ζόν τε καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ’ αὐτοῖς· τοῦ γὰρ χρηναί
ποιμαίνειν ὀρθῶς οὐδεὶς ἦν ὅλως παρ’ αὐτοῖς ὁ λόγος. τοι-
οῦτοι δὲ ἦσαν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταί, κλείοντες τὴν
5 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καθά φησιν ὁ Χριστὸς, καὶ μήτε
αὐτοὶ εἰσερχόμενοι, μήτε μὴν ἑτέρους ἀφιέντες εἰσελθεῖν·¹
ἀλλὰ περιάγοντες μὲν “τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ἵνα
“ποιήσωσιν ἓνα προσήλυτον, εἰ δὲ δὴ γένοιτο, ποιοῦντες
“αὐτὸν υἱὸν γενένης διπλότερον ἑαυτῶν.”
- 10 Τί δὴ οὖν ἄρα τοῖς οὕτω πονηροῖς ποιμέσι συμβήσεται;
μάχαιρά φησιν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν
τὸν δεξιὸν αὐτοῦ. λαμβάνεται δὲ ὁ βραχίων εἰς δύναμιν τε καὶ
τύπον τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας. καὶ γοῦν καὶ τῶν σφαζο-
μένων ζῶων ἐν τῇ ἀγίᾳ σκηνῇ ἀπόλεκτον τῷ θεῷ θυσια-
15 στηρίῳ μέρος ὁ βραχίων ἦν καὶ ἱερὸν ἀνάθημα τῷ Θεῷ.
ὑποφαίνοντος οἶμαι τοῦ νόμου δι’ αἰνίγματος, ὅτι Θεῷ τὴν
ἰδίαν ἀναθετόν ἰσχὺν τὴν σωματικὴν τε καὶ πνευματικὴν.
ὅτι δὲ ὁ βραχίων κατασημαίνει τὴν δύναμιν, πιστῶσεται
τις τῶν ἀγίων, τῷ τῶν ὅλων Θεῷ προσπεφωνηκῶς “Μεγέθει
20 “βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν.” ὁ δέ γε ὀφθαλμὸς εἰς νοῦ
τύπον λαμβάνεται. πείσεται δὴ οὖν ὁ μὴ ποιμαίνων ὀρθῶς
βραχιονός τε καὶ ὀφθαλμοῦ τὴν πῆρῳσιν, τουτέστιν, ἔρημος
ἔσται καὶ πνευματικῆς ἰσχύος. οὐ γὰρ δυνήσεται τι κατορ-
θῶσαι τῶν ἀγαθῶν μὴ ἐνισχύοντος Θεοῦ· κατασκοτισθή-
25 σεται δὲ καὶ τὸν νοῦν, ἀμέτοχος τοῦ θείου φωτὸς ὑπάρχων
τε καὶ νοούμενος. οὐ γὰρ δυνήσεται λέγειν ἐκ παρρησίας
“Ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου Κύριε, ὁ Θεός μου φωτιεῖς
“τὸ σκότος μου.” δεξιός τε βραχίων ὁ τῇ μαχαίρᾳ τεμνός

Supra
ver. 5.

S. Matth.
xxiii. 14.

1b. 15.

Deut.
xviii. 3.

Exod.
xv. 16.

Ps. xvii.
29.

1. κατεσφάζοντο ad κατέσφαζόν τε manu recentiori corr. C.

et ὁ assumpta ex C.

9. διπλότερον Edd.

assumptum ex C.

ὅτι] + τῷ iid. invito C.

23. ἔσται] + σωματικῆς Edd. invitis B.C.D.

recentiori superscriptum).

superscriptum.

13. πνευματικῆς] πατρικῆς (sic) C. καὶ alt.

16. ὑποφαίνοντος C. ὑπεμφ. iid. νόμου C. λόγου iid.

17. τὴν om. C.

20. εἰς] ἐκ (sic) iid.

25. καὶ om. C. (manu recentiori)

26. λέγει C. (ν manu recentiori)

28. τε C. δὲ ὁ Edd. ὁ τῇ] ὅτι C.

2 Cor.
iii. 15.1st.
lxviii. 24.

772 A.

μενος, καὶ μὴν καὶ ὀφθαλμοὺς ὁ τυφλούμενος. δεξιὸν γὰρ οὐδέν παρὰ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, οὐ πρᾶξις ἀγαθὴ, οὐκ ἰσχυὺς ἢ ἐν τούτοις, οὐ τὰ ἐκ θείου φωτὸς εἰς νοῦν καὶ καρδίαν. ὥς γὰρ ὁ Παῦλός φησιν “Ἀχρι σήμερον ἡνίκα
 e “ ἂν ἀναγινώσκηται Μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν 5
 αὐτῶν κεῖται.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ περὶ αὐτῶν
 “ Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν.”
 σκαὶὰ δὴ οὖν ἅπαντα τὰ παρ’ αὐτοῖς, καὶν τρόπον εἴπης,
 καὶν νόημα, καὶν ἕτερόν τι τῶν προσεῖναι πεπιστευμένων.
 τῶν μὲν γὰρ ἁριστερῶν ἢ ἀφαίρεσις ὀνήση ἂν οἶδ’ ὅτι τοὺς 10
 ὑπομένοντας· ἀποβολὴ γὰρ σκαιότητος, αἰτίας τε καὶ μώμου
 772 A. a παντὸς ἀπαλλάξειεν ἂν αὐτούς. ἀδικήσειε δ’ ἂν οὐ μετρίως
 ἢ τῶν δεξιῶν ἀπόθεσις· ἀποφέρει γὰρ πάντως εἰς τὰ
 αἰσχύω καὶ βδελυρώτατα. ἀλλ’ Ἰουδαίοις μὲν πρόποι ἂν,
 καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ἐν στερήσει γενέσθαι τῶν δεξιῶν· 15
 ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν Χριστῷ τὸ ἐν ἀποβολῇ γενέσθαι σκαιότητος,
 καὶ τοῖς δεξιῶις ἐναβρύνεσθαι.

Κεφ. ιβ'. Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος, ἐκτείνων
 b οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου
 ἐν αὐτῷ.

20

Ἀποχρῶσαν εὖ μάλα ποιησάμενος τὴν ἀφήγησιν τὴν
 ἐπὶ γε φημὶ τῷ ἀγαθῷ ποιμένι, τουτέστι Χριστῷ, καὶ
 μέντοι τὴν ἐπὶ γε τῷ ἀπείρῳ τε καὶ ὠμοτάτῳ καὶ κρεανο-
 μούντι τὰ πρόβατα· τοῦτον δὲ εἰναί φαμεν τὸν ἀντίχριστον·

2-4. οὐκ ἰσχυὺς ἢ—καὶ καρδίαν accesserunt ex C.D. nisi quod οὔτε θεῖον φῶς pro οὐ τὰ ἐκ θείου φωτὸς exhibet D. Lacuna versus unius B. quem sequuntur Edd.

5. ἂν ἀναγινώσκηται] ἀναγινώσκεται C. 8. τρόπον εἴπης et νόημα inter se transp. Edd. invitis B.C.

10. ὀνήση B. ὀνήσει C. ὀνήσειεν Edd. 12. ἂν prius om. C. δ' om. D. οὐ] οὖν prius scriptum per ras. οὐ fecit C.

13. ἀπόθεσις B.C.D. ἀποδείξεις Edd. 14. βδελλ. C. μὲν assumptum ex C. 15. γενέσθαι C. πένεσθαι B. Edd.

16. τὸ ἐν ἀποβολῇ B.C. τὴν ἀποβολὴν Edd. 22. φημὶ assumptum ex C. 23. γε assumptum ex C. κρεανομούντι B.C. κρεωνομ. Edd.

διαμέμνηται χρησίμως καὶ τῶν ἐσομένων κατὰ καιροὺς
 διωγμῶν κατὰ τε τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οὐχὶ δήπου πάντως ^c
 τοῦ κατὰ σάρκα, μᾶλλον δὲ τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ἀγίας
 ὄντως Ἱερουσαλήμ, “ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος.” ^{1 Tim. iii. 15.}
 5 ὥσπερ γὰρ εἶναί φαμεν νοητὸν Ἰουδαῖον, τὸν ἔχοντα περι-
 τομὴν ἐν καρδίᾳ, τὴν διὰ τοῦ πνεύματος, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως
 τὴν ἐν σαρκὶ διὰ γράμματος· οὕτω καὶ Ἰσραὴλ νοεῖσθαι ^{Rom. ii. 29.}
 φαίη τις ἂν, οὐχὶ πάντως τὸν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἐκείνον
 δὲ μᾶλλον, ὃς ἔχει τὸν νοῦν ὁρῶντα Θεόν. τοιοῦτοι δὲ
 10 μᾶλλον πάντες οἱ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν κεκλημένοι
 πρὸς ἀγιασμὸν, ἐπεγνωκότες τε δι’ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τὸν ^d
 Θεὸν καὶ Πατέρα. θεοπτίας γὰρ οὗτος εἰς τρόπον ὁ ἀτρεκὴς
 καὶ ἐξαίρετος.

Λαμβάνεται τοίνυν ὁ λόγος ἐπὶ τὸν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένον
 15 Ἰσραὴλ. ὅτι δέ ἐστι παναλκὴς ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς,
 ὁ τὴν ἐπὶ τούτοις ἡμῖν ποιούμενος προανάρρησιν, ἀποφαίνει
 λέγων Ἐκτείνων οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων
 πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. δέχεται γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὸν
 Ἰσραὴλ τὸ λῆμμα τοῦ λόγου Θεοῦ ὁ πάντα ἰσχύων, καὶ
 20 “ἐκτείνων μὲν ὥσπερ δέρριν τὸν οὐρανὸν,” κατὰ τὴν τοῦ ^e ^{Ps. ciii. 2.}
 ψάλλοντος φωνήν, ἑδραιωτάτην τε οὕτως ἀποφήνας τὴν
 γῆν, ὥς αἰεὶ τε καὶ διὰ παντὸς ἀκλονήτως ἔχειν, καίτοι
 τεθεμελιωμένην ἐπὶ θαλασσῶν· ἔφη γὰρ οὕτως ἡ θεόπνευ- ^{Ps. xxiii. 2.}
 στος γραφή. αὐτὸς ὁ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ.
 25 ὁ δὲ δὴ τῶν οὕτω μεγάλων δημιουργὸς καὶ τεχνίτης, πῶς
 οὐκ ἂν ἀνιδρωτὶ καὶ μάλα εὐκόλως τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἀπο-
 περαίνει; πλάσσεται δὲ παρὰ Θεοῦ πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ,
 οὐκ εἰς ἀρχὰς τοῦ εἶναι καλούμενον, εἰ καὶ γέγονε δι’ αὐτοῦ,

2. τε C. γε Edd. πον assumptum ex C.

10. μᾶλλον πάντες C. πάντως Edd.

12. οὗτος εἰς τρόπον ὁ C. οὗτοςὶ τρόπον iid.

16. τὴν C. τὰ iid. πρὸς ἀνάρρησιν B.

21. τε C. δὲ Edd. 24. αὐτὸς ὁ C. καὶ iid. 19. λόγου D. Edd. In C., v per

ex B.C. 25. τῶν assumptum 26. ἂν assumptum ex C. 27. Haec παρὰ Θεοῦ assumpta ex C.b.

ἀποπεραίνει Edd. 11. ἐπεγνωκότες C. ἐγνωκ. iid.

15. Δημιουργὸς C. Θεὸς iid.

25. τῶν assumptum

773 A. α ἀλλ' οἶον μεταμορφούμενον, ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν, ἐξ ἀνανδρίας εἰς ὑπομονήν, καὶ ἀπαξᾶπλως ἐκ τῶν αἰσχιόνων εἰς τὰ ἀμείνω μεταστοιχειούμενον νοητῶς. ψάλλει δέ που Ps. l. 12. καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ “ ὁ Θεὸς, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.” 5 καὶ οὐ δῆπου φαίη τις ἂν, εἴ γε νοῦν ἔχοι, καρδίαν ἢ πνεῦμα βούλεσθαι λαβεῖν, ὥς οὐκ ἔχοντα τὴν ἀρχήν· οἰηθείη δ' ἂν μᾶλλον ἐν αὐτῷ κτίζεσθαι παρακαλεῖν καρδίαν καθαρὰν b καὶ πνεῦμα εὐθές. καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ μεταπλασμός. ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις προφήταις, εἰ δὴ μέλλοιεν οὐκ εὐκαταφρονη- 10 των πραγμάτων ποιεῖσθαι προαφήγησιν, πανσθενῇ τε καὶ ἀλκιμώτατον προαναφαίνειν πειρᾶσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεόν, ἵνα πανταχόθεν ὁ λόγος αὐτοῖς ἔχοι τὸ βέβαιον εἰς πίστιν, καὶ εἴ τι λέγοιεν τῶν ἐλπίδος ἐπέκεινα, καὶ ὅσον ἦκεν εἰπεῖν εἰς ἔννοιαν τὰς ἐν ἡμῖν ἔξω τε τοῦ λόγου καὶ ἀπιστούμενον. 15

2 Ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι c τοῖς λαοῖς κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐπὶ 3 Ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τὴν Ἱερουσαλήμ λίθον καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίζεται, καὶ ἐπισυναχθή- 20 σονται ἐπ' αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

Ἐν τοῖς ἤδη προαπηγγελμένοις ὁ κατὰ τῆς Ἰουδαίας πόλεμος διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐσόμενος στρατιᾶς εἴρηται σαφῶς.

Supra xi. d καὶ γοῦν ἔφασκε “Φωνὴ θρηγνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαι- 3.

3. μετασχιούμενον (per rasuram et manu recentiori μετα·χειούμενον) C. μεταστοιχειούμενος b. inv. D. 3. που assumptum ex C. 4. ὁ om. C. 6. εἴ γε C. εἴπερ Edd. ἔχοι C. ἔχει iid. 12. τῶν assumptum ex D. b. τῶν τὸν inv. ord. (sic) C. 13. ἔχοι C. ἔχη Edd. 14. τι assumptum ex C. post λέγοιεν tr. D. τῶν ἐλπίδος C. ἐλπίδος D. τῶν ἐλπίδων Edd. ἦκει iid. 15. ἔννοιαν τὰς C. ἔννοιαν τὴν iid. τε assumptum ex C. Statim τοῦ om. C. ἀπιστούμενον C. ἀπιστούμενα iid. 20. ἐπισυναχθήσονται C. συναχθήσ. F. Edd. 22. τῆς C. γῆς Edd. 23. στρατείας C. εἴρηται C. εἴρητο iid.

“πώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν.” καὶ μεθ’ ἕτερα πάλιν
 “Διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας
 “τὴν γῆν, λέγει Κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς
 “ἀνθρώπους, ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ
 5 “εἰς χεῖρας βασιλέως αὐτοῦ. καὶ κατακόψουσιν τὴν γῆν,
 “καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι ἐκ χειρὸς αὐτῶν.” ἐν δέ γε τοῖς
 προκειμένοις, τοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας γεγονότας διωγμοὺς
 προαφηγεῖται σαφῶς. πεπολεμήκασιν γὰρ τοῖς πιστεύουσιν
 εἰς Χριστόν· πρὸ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων οἱ τῆς c
 10 Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἡγούμενοι, παραγγέλλοντες μὲν τοῖς
 ἁγίοις ἀποστόλοις μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ,
 μαστίζοντες δὲ καὶ ἐν συνεδρίοις αὐτοὺς, λιθοβολεῖσθαι δὲ
 αὐτοὺς παρασκευάζοντες, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἀνοσιωτάτων
 δρῶντες καὶ λέγοντες; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν
 15 χώραις ἐκπεφοίτηκεν ὁ λόγος ὁ περὶ Χριστοῦ, καὶ τῶν
 εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων κατήκοοι γεγόνασιν οἱ ἐν αὐταῖς,
 ἕτεροι πάλιν γεγόνασιν διωγμοὶ διὰ τῶν κατὰ καιροὺς καὶ a 774 A.
 κατὰ χώρας κεκρατηκότων οἷ, τῆς βεβήλου καὶ βδελυρᾶς
 εἰδωλολατρείας μεταποιεῖσθαι σπουδάζοντες καὶ διαβολικῆς
 20 ἀνοσιότητος ὑπουργοὶ γεγονότες, ἀπεκτόνασι τοὺς ἁγίους
 εἰς τοὺς ἐπὶ τοῖς μαρτυρίοις καλοῦντες ἀγῶνας. ἔδοξε δέ πως
 ἡ Ἐκκλησία καὶ πάσχειν εὐκόλως, ἐπαμύνοντος οὐδενός,
 εὐοικεῖν τε πρεθύροις σεταλευμένοις καὶ πίπτουσιν, ἥ καὶ
 λίθῳ καταπατουμένῳ. καίτοι γὰρ ἰσχύων ὁ τῶν ὅλων Σωτὴρ
 25 καὶ πάντα πόλεμον κατευνάσαι ῥαδίως, μᾶλλον δὲ καὶ
 ἀποστῆσαι παντελῶς τῶν σεβομένων αὐτὸν, καὶ ἀμείνους b
 ἀποφῆναι παντὸς πειρασμοῦ καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν κατευ-
 μεγεθύντας χειρὸς, ἐφῆκεν οἰκονομικῶς καταλαμπρύνεσθαι

Supra
xi. 6.Acta SS.
App. iv.
18.

2. οὐκ assumptum ex C. καὶ ἐτέρως π. Edd.

9. γὰρ assumptum ex C. 15. ὁ alt. om. C.

13. αὐτοὺς π. C. 17. ἕτεροι πάλιν γεγόνασιν

hoc ordine C. ἕτεροι post γεγ. tr. iid. Haec καὶ κατὰ χώρας accesserunt ex C.

18. κεκρατηκότων C. βεβασιλευκότων iid.

21. τοὺς pro τοῖς (sic) C.

23. τε om. C. habet b. σαλευομένοις b. invitis C.D. εἰ C manu prima.

24. λίθῳ καταπατουμένων ad λίθον καταπατούμενον per rasuram cast. C. λίθῳ
καταπατουμένῳ habet b. 26. σενομένων Edd. ante Migne. Statim
αὐτῶν C.b. 28. ἀφῆκεν C. ἐφῆκεν habet b.

διὰ παθημάτων, ἵνα σύμμορφοι γεγονότες αὐτῷ, συνδοξα-
 σθεῖν τε καὶ συμβασιλεύσειαν. εἰ γὰρ συμπάσχωμεν, “καὶ
 “ συμβασιλεύσομεν” αὐτῷ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ εἰ
 “ κοινωνοὶ τῶν παθημάτων” ἐσμέν, ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης ἐσώ-
 μεθα. ἰδὺ τοίνυν φησὶ τιθημι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς πρεθυρα 5
 σαλευόμενα. εἰ δὲ δήπου τοῦτο γένοιτο, καὶ ταχθεῖη περὶ
 αὐτὴν ἡ περιοχὴ, τουτέστιν ἡ παρὰ πάντων πολιορκία, καὶ
 ὅταν εἶναι δόξειεν ὡς λίθος καταπατούμενος, τότε πᾶς ὁ
 ἐμπαιζων ἐμπαιζεται. πέπρακται δὲ τοῦτο, καθάπερ ἔφην
 ἀρτίως, ἐν τοῖς κατὰ καιροὺς διωγμοῖς. ἐπεφύοντο γὰρ τοῖς 10
 ἀγίοις, κατὰ πολλοὺς αἰκίζοντες τρόπους, καὶ τάχα πού καὶ
 ἀποθνήσκουσιν ἐπιμειδιῶντες οἱ τάλανες. οὐ γὰρ ἤδεσαν,
 κατὰ τὸ εἰκὸς, τὸ ἐκ τοῦ παθεῖν εὐκλεές, καὶ ὅτι πρὸς
 εὐθυμίας αὐτοῖς τῆς διηνεκοῦς ἔσται δὴ πάντως ὁ πόνος.
 ἄθρει δὴ ὅπως οὐ τῆς τῶν ἐθνῶν ἰσχύος ἔργον εἶναι φησι, 15
 τὸ καταπατηθῆσθαι τὴν Ἐκκλησίαν· ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ
 βουλῆς ἐφείντος, ὡς ἔφην, διὰ παθημάτων τελειοῦσθαι τοὺς
 ἰδίους προσκυνητάς. ἰδὺ γὰρ φησιν ἐγὼ τιθημι τὴν Ἱερου-
 σαλὴμ ὡς πρεθυρα σαλευόμενα τᾶσι ταῖς λααῖς κύκλῳ. τούτῳ
 παραπλήσιον ἐκείνο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος 20
 φωνῆς εὖ μάλα σαφῶς εἰρημένον πρὸς Πιλάτον “Οὐκ εἶχες
 “ οὐδεμίαν ἐξουσίαν κατ’ ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι
 “ ἄνωθεν.” φαίη δ’ ἂν εἰκότως ἡ νοητὴ πάλιν Ἱερουσαλὴμ,
 τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, τῷ διώκοντι κόσμῳ Οὐκ εἶχες κατ’
 ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν. 25

4 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα
 Ἱσταν ἐν ἐκστάσει καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει·

2. βασιλεύσειαν C.	συμπάσχωμεν C.	3. συμβασιλεύσομεν C.
5. φησι om. C.	6. πον assumptum ex C.	καὶ ταχθεῖη C. καταχθεῖη Edd.
9. ἐμπαιζεται Aub.	12. εἶδεν C.	14. αὐτοὺς (sic) C.
15. δὴ C.D. δὲ b. Edd.	16. ἐαυτοῦ C. invito b.	17. ἐφείντος C. ἐφίεται
γάρ Edd.	19. ἅπασι C. (cf. Eus. a Parsonso cit.)	πᾶσι Edd.
20. εὖ μάλα σαφῶς assumpta ex C.	ἔχεις C.	22. κατ’ ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν
inverso ordine C.	σοι suprascr. manu eadem C.	23. δ’ assumptum
ex B.C.	24. Habet εἶχες C.	ἐξουσίαν οὐδ. κατ’ ἐμοῦ inv. ord. C.

2 Tim.
ii. 12.

2 Cor.
i. 7.

Cf. Heb.
ii. 10.

S. Joan.
xix. 11.

ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον Ἰουδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, καὶ πάντα τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει.

“Ὅτι καὶ πάντα κατευνάσει πόλεμον, καὶ ἀπράκτους ἀπο- 775 A.
 φανεῖ τὰς τῶν διωκτῶν ἐφόδους, δίδωσι νοεῖν, ἵππων τε καὶ
 5 ἀναβάτην πατάξειν εἰπὼν ἐν ἑκστάσει τε καὶ παραφρονήσει
 καὶ μὴν καὶ ἀποτυφλώσει. ἔστι δὲ οἶμαι ταυτὸν τὸ παθεῖν
 τὴν ἑκστασιν τῷ ὑπομεῖναι τὴν παραφρονήσιν. τὸ γὰρ ἔξω
 γενέσθαι φρενὸς, ἑκστασις ἂν νοοῖτο, καὶ μάλα εἰκότως. οὐ
 δὲ γεγονότος καὶ τοῖς φονῶσι συμβεβηκότος, περιέσται που
 10 πάντως τοῖς ἁγίοις εἰπεῖν περὶ τῶν σφισι μεμαχημένων “Οἱ ὅ
 “ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι,” καὶ μὴν καὶ “Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ
 “οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν
 “μεγαλυνθησόμεθα. αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον,
 “ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν.” παραφρονήσκει δ’
 15 ἂν καὶ ἐτέρως ὁ ταῖς τῶν ἁγίων ἀνεξικακίαις ἀνοσίως
 ἐπιπηδῶν, καὶ ἀδόκητον ὑπομενεῖ τὴν ἑκστασιν, ἥτοι τὸ
 θαῦμα, τεθαμένος ὅτι νικῶσιν ἐν συμφοραῖς, καὶ στεφα-
 νοῦνται πεσόντες, καὶ ἡττησθαι δοκοῖεν, τότε δὲ μάλιστα
 κρατοῦσι μειζόνως· εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὡς ἔν γε δὲ μάλιστα
 20 τῷ παθεῖν αὐτοὺς ὀρῶνται εὐκλείς, καὶ τῷ μεγέθει τῶν
 πόνων συμπαραομαρτοῦσαν ἔχουσι τὴν ἄνωθεν χάριν. εἴτα
 πῶς οὐκ ἂν καταπλήξειαν τοὺς μεμαχημένους οἱ μακάριοι
 μάρτυρες, καὶ αὐτὸν νικῶντες τὸν σατανᾶν, καὶ πονηροῖς μὲν
 καὶ ἀκαθάρτοις ἐπιτιμῶντες πνεύμασι· πολὺ δὲ τὸ θαῦμα
 25 τῆς ἐνούσης εὐκλείας αὐτοῖς ἐνιέντες ἔσθ’ ὅτε καὶ αὐτοῖς τοῖς
 ἀνρηγκόσιν; οὐκοῦν ἱππότην τε ἅμα καὶ ἵππων πατάξειν
 ἐπαγγέλλεται· ἵνα νοῶμεν τὰς τῶν πολεμίων φάλαγγας, τὰς δ
 ταῖς τῶν ἁγίων ἐπιεικείαις ἀντιτεταγμένας.

Deut.
xxiii. 31.
Ps. xix.
8, 9.

4. διωκτῶν C. διωκόντων Edd. τε assumptum ex C. 6. τὸ] τῷ C.
 7. ἑκστασιν] + καὶ Edd. invitis B.C. Statim τῷ B. τὸ C. Edd. 14. ἀνορ-
 θώθημεν C. (Alex.) ἀνορθ. Edd. (Vat.) 15. ἀνοσίως C. Edd. ἀνόμως b.
 17. στεφανοῦνται B.C.b. φανοῦνται Edd. 18. καὶ B.C.b. καὶ ὅτε Edd.
 δοκοῖεν B.C.b. δοκείεν Edd. 20. τῷ prius] τὸ (sic) C. ὀρῶνται εὐκλείς]
 ὁρατο [postea ὁρᾷ τὸ] εὐκλεές C. 27. τὰς alt. assumptum ex C.b.

Ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον Ἰούδα διανοίξειν ἔφη τοὺς ὀφθαλμούς.
καὶ Ἰούδαν μὲν ἐν τούτοις τὸν ἐκ ρίζης Ἰεσσαὶ καὶ ἐκ τῆς
Ἰούδα φυλῆς πεφηνότα Χριστὸν ὀνομάζει· οἶκον δὲ αὐτοῦ
τὴν Ἐκκλησίαν, ἣτοι τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων τὴν ἀγίαν
πληθύν. τὴν δέ γε τῶν ὀφθαλμῶν διανοίξιν ἐκεῖνο οἶμαι 5
δηλοῦν, ὅτι πολὺ λίαν ἀμφιλαφεῖ καὶ οἶον ὅλῳ βλέμματι
κατασκέψεται· σημεῖον δ' ἂν γένοιτο τοῦτο σαφὲς τῆς ἐπ'
e αὐτοῖς εὐμενείας καὶ μέντοι φειδοῦς καὶ ἀγάπης. γέγραπται
γὰρ ὅτι “Ὁφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους.” καὶ οὗς ἂν ἐπι-
βλέψει, τούτους δὴ πάντως τρισμακαρίους ἀποφαίνει, εἴπερ 10
ἐστὶν εἰπεῖν οὐ διεψευσμένως, ὥς κολάζει μὲν ταῖς ἀποστρο-
φαῖς τὸν ὑβριστήν τε καὶ ἀλιτήριον, κατευφραίνει γεμὴν ταῖς
ἐπισκέψεσι τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλάρετον. καὶ γοῦν ὁ θεσπέ-
σιος Δαυεὶδ, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ζημίαν καὶ τὸ ἐκ
776 A. a τῆς ἐπισκέψεως κέρδος ἐμφανὲς καθιστὰς, ποτὲ μὲν ἔφασκε 15
Ps. xxvi. “Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ
9. “ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου” ποτὲ δὲ δὴ αὖ
Ps. xxiv. “Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ καὶ ἐλέησόν με.” ἔψεται γὰρ πάντως
16. ταῖς ἀποστροφαῖς ὁ θυμὸς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ συμβαίνοντα·
τῷ γεμὴν ἐπιβλέψαι τὸ χρῆναι λαβεῖν τὸν ἔλεον. 20

5 Καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλιάρχοι Ἰούδα πάντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
Εὐρήσωμεν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν
Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ αὐτῶν.

b Χιλιάρχους μὲν Ἰούδα τοὺς ἀγίους ἀποστόλους κατῶνο-
μάσθαι φαμέν, τοὺς οἶον ἐν τάξει στρατηγῶν κεχειροτονη- 25

1. διανοίξειν B.C.b. ἀνοίξειν Edd.

6. ἀμφιλαφεῖ B. ἀμφιλαφῇ C. Edd.

Abbreviat b.

10. ἀποφαίνει C. ἀποδείκνυσιν Edd.

σκέψεως B.C. ἐπιστρέψεως Edd.

assumptum ex C.

πάντες om. C. habet F. (22, al.)

ἐν prius D.F. Edd. (233.) deest in C. (rasura duo triumve litt.) cf. infra.

25. τάξει] + τῇ τῶν Edd. invito C.

2. ἐκ alt. assumptum ex C.b.

8. αὐτοῖς B.C. αὐτῆς Edd.

17. δὲ om. C.

18. πάντως

21. οἱ deest in Edd.

22. εὐρήσωμεν C. (26, 62, 147, 311.)

μένους παρὰ Χριστοῦ, καὶ καθηγεῖσθαι λαχόντας τοῦ Ἰούδα, τουτέστι τῶν κεκλημένων εἰς ἑξομολόγησίν τε καὶ αἶνον. αἶνος γὰρ ὁ Ἰούδας ἐρμηνεύεται. εἰεν δ' ἂν οὗτοι πάντες οἱ ἐξ ἔθνων, οἷς καὶ τὸ χρῆναι δοξολογεῖν τὸν Ἐμμανουὴλ 5 ὁ θεσπέσιος μελωδὸς ἐπιτάττει λέγων ἐν πνεύματι “Εὐλο-
 “γεῖτε ἔθνη τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἀκουτίσασθε τὴν φωνὴν
 “τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ.” Ἰούδας τοίνυν ἐν τούτοις οἱ διὰ τὴν
 πίστεως κεκλημένοι πρὸς αἶνον τε καὶ ἑξομολόγησιν· χιλι-
 10 ἡγέμονες, οἱ θεσπέσιοι μαθηταί. ἔστι γοῦν ἰδεῖν, οἷά τισι
 στρατιώταις, τοῖς τοῦ Σωτῆρος προσκυνηταῖς διακεκραγότας
 τε καὶ λέγοντας “Στήτε οὖν περιζώσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν
 “ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης,
 “καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου
 15 “τῆς εἰρήνης, ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως,
 “ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρω-
 “μένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε,
 “καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος ὃ ἐστὶ ρῆμα Θεοῦ.”
 χρῆναι δὲ ἡμᾶς ὁρᾶσθαι λαμπροὺς καὶ τὴν εὐδόκιμον κατορ-
 20 θούντας ζῶν καὶ ὁ θεσπέσιος ἔφη Παῦλος “Διὰ τῶν
 “ὀπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,” καὶ
 πρὸς γε δὴ τούτοις, τὰς τῶν ἐναντίων φάλαγγας μο-
 νουουχὶ κατεδείκνυ λέγων “Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν
 “Χριστῷ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. οὐ γάρ
 25 “ἐστὶν ἡμῖν ἢ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς
 “ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ
 “σκοτοῦς τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς
 “ἐπουρανίοις.”

Χιλιάρχαι δὲ οὖν, καὶ μάλα εἰκότως, οἱ θεσπέσιοι μαθηταί,

1°. lxx.
8.

Eph. vi.
14-17.

2 Cor.
vi. 7.

Eph.
vi. 10.
1b. 12.

6. τῶν pro τὸν (sic) C.
ἐπὶ iud. θυραίων C.

8. αἶνον C. αἶνεσίν Edd.
17-28. Haec καὶ τὴν—ἐν τοῖς ἐπουρανίοις accesserunt

15. ἐν C.

ex C.D.

23. ἐνδυναμοῦσθαι C.

17. δέξασθαι C. δέξασ D.

26. πρὸς prius] καὶ πρὸς C.

19. κατορθοῦν D.

οὐ καὶ ἐροῦσί φησιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν Εὐρήσομεν ἑαυτοῖς
 τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ
 αὐτῶν. ἐπεθύμουν μὲν γὰρ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὴν ἁγίαν
 οὕτως Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, μεμεστωμένην
 ὁρᾶσθαι προσκυνητῶν, καὶ οἶά τινα πόλιν περιφανῇ καὶ 5
 αἰοίδιμον πολυάνδρῳ πληθύνει τῶν ἐνοικούντων εἰ μάλα κατα-
 σεμνύνεσθαι. καὶ γοῦν διεκήρυττον τὴν πίστιν, εὐηγγελί-
 ζοντο τὸν Ἰησοῦν, σημείοις τε καὶ τέρασιν ἐπισφραγιζόμενοι
 τοὺς παρ' ἑαυτῶν λόγους. πλὴν οὐκ ἔπιθον τὸν Ἰσραήλ·
 ἀπομεμένηκε δὲ σκληρὸς τε καὶ ἀκαμπὴς καὶ οἶον ἵππος 10
 ἐξήμιος. ταύτητοι λοιπὸν ἐζήτουν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας
 τὴν ἁγίαν πόλιν ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ αὐτῶν, τουτέστιν
 ἐν Χριστῷ, καὶ δὴ καὶ ἐτράποντο πρὸς τὰ ἔθνη, τοῖς
 777 A. ^a Ἰουδαίων δήμοις ἐπιφωνήσαντες “Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον
 Acta SS. App. xiii. 46, 47. “ πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπω- 15
 “ θεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου
 “ ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη, οὕτω γὰρ ἡμῖν
 “ ἐντέταλται ὁ Θεός.” ἐκείθεν ἐζήτησαν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας
 πολίτας, ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ διαμέμνηται λέγων
 Ps. lxxxvi. 3. “ Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ.” 20
 ζητήσαντες δὲ πεπλουτήκασιν, συνεκόμισάν τε πληθὺν τὴν
 Es. liv. 2, 3. ^b ἀριθμοῦ κρείττονα, καὶ δὴ καὶ φασὶ τῇ ἁγίᾳ πόλει “ Πλά-
 “ τυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαίων σου,
 “ πῆξον, μὴ φείσῃ, μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ
 “ τοὺς πασσάλους σου κατίσχυσον, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ 25
 “ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον.” ἡ δὲ τῷ πλήθει τῶν κατοι-
 κούντων αὐτὴν ἐπιγάννεται, μόνον δὲ οὐχὶ καταθαυμάζουσα

2. ἐν prius om. C. (ut supra). Haec ἐν K. π. Θ. αὐτῶν assumpta ex C.
 5. καὶ αἰοίδιμον πολυάνδρῳ assumpta ex C. 6. ἐνοικούντων] + αὐτὴν Edd.
 invito C. 7. εὐηγγελίζοντο C. εὐαγγελιζόμενοι Edd. 8. ἐπισφρα-
 γιζόμενοι C. ἐπισφραγιζόντες iid. 9. παρ' assumptum ex C. ἐπιθον C.
 ἐπιθον iid. τὸν Ἰσραήλ assumpta ex C. 10. ἀπομεμένηκε C. μεμέν. iid.
 Statim δὲ ex corr. manu ut vid. ead. ex forte δὲ C. γὰρ iid. 11. τοι
 om. C. 15. ἀποθείσθε αὐτοὺς (sic) C. 19. προφήτης pro θεοπ. C.
 23. αἰλεων C. 25. κατίσχυον Aub. 27. ἐπιγάννεται Edd.
 correxi ex C. δὲ om. C. (rasura duo triumve litt.) habet D.

τῶν ἰδίων τέκνων τὴν ὁμήγυριν, φησὶν “Ἐγὼ δὲ ἄτεκνος
 “καὶ χήρα, τούτους δὲ τίς ἐγέννησέ μοι, οὗτοι δέ μοι ποῦ
 “ἦσαν;”

Es. xlix.
 21.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσονται τοὺς χιλιάρχους Ἰούδα ὡς δαλὸν 6
 5 πυρὸς ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ ε
 καταφάγονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς
 κυκλόθεν.

Χιλιάρχους μὲν Ἰούδα, καθάπερ ἤδη προείπον, τοὺς
 ἁγίους ἀποστόλους, ἣ καὶ ἅπαντας ἀπλῶς τοὺς τῶν ἁγίων
 10 ἐκκλησιῶν ἡγουμένους ἀποκαλεῖ· κατευμεγεθήσειν τε οὕτω
 τῆς τῶν ἐθνῶν καρδίας τὸν παρ’ αὐτῶν ἔφη λόγον, ἡγουν
 τὴν μυσταγωγίαν, ὡς δοκεῖν δαλὸν μὲν ξύλοις ἐμπεπτωκέναι,
 λαμπάδα γεμὴν εἰς καλάμην τὴν εὐκατάπρηστον. κατα- d
 φάγονται γάρ φησι πάντας τοὺς λαοὺς ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ
 15 εὐωνύμων κυκλόθεν, τουτέστιν, οὐπερ ἂν ἰέναι βούλουντο,
 πάντῃ τε καὶ πάντως ἐκεῖ δυνήσονται, καλοῦντες εἰς αἴσθη-
 σιν καὶ, οἷον πυρὶ τῷ θείῳ καὶ νοητῷ, καταθάλλοντες τοὺς
 ἀπεψυγμένους. ἔφη τι τοιοῦτον ὁ τῶν ὄλων Θεὸς καὶ πρὸς
 τὸν μακάριον προφήτην Ἰερεμίαν “Ἴδου δέδωκα τοὺς λόγους
 20 “μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ, καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ e
 “καταφάγεται αὐτοὺς,” ἀντὶ τοῦ Καλέσει πρὸς αἴσθησιν
 καὶ ἀπεψυγμένους εἰς ἁμαρτίαν, θερμοὺς δὴ πάλιν ἀποτε-
 λέσει τῷ πνεύματι. ἀπέψυκται μὲν γὰρ ἡ τῶν πλανωμένων
 καρδιά, καὶ νεκρὸν ἔχουσι τὸν νοῦν, προσκυνοῦντες “τῇ
 25 “κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα” Θεὸν, ξύλοις τε καὶ λίθοις
 ἀνατιθέντες τὸ σέβας.

Hier. v.
 14.

Rom. i.
 25.

Ἐπειδὴν δὲ τὸν θεῖον εἰσδέξονται λόγον, ζέοντες, ὡς

1. δ' C. 5. A πυρὸς ad πυρὸς transilit D. λαμπάδα om. C prima
 manu, rasura quinque fere litt. 15. βούλουντο C. βούλωνται Edd.
 25. ξύλοις τε καὶ λίθοις hoc ordine C. 27. Ἐπειδὴν δὲ—λόγον C. ἀλλ' οἱ
 γὰρ τοιοῦδε Edd.

ἔφην, ἀποτελοῦνται τῷ πνεύματι, θερμοὶ πρὸς δικαιοσύνην· βεβαπτίσμεθα γὰρ καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης

S. Matth.
iii. 11.

778 A. α. *συνφετόν, δαπανᾶν εἰωθότι τὴν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐνι-
ξήσασαν ἁμαρτίαν καὶ τοὺς τῆς φιλοσαρκίας ἐκτῆκοντι ῥύπους. εἴρηται γοῦν πρὸς τινα καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαίου*
Es. xlvii.
14, 15. *“Ὅτι ἔχεις ἄνθρακας πυρὸς, κάθησαι ἐπ’ αὐτοὺς, οὗτοι*
“ἔσονται σοι βοήθεια” καὶ μὴν καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ
Ib. vi.
6, 7. *φησι “Καὶ ἀπεστάλη πρὸς μὲ ἐν τῶν Σεραφὶμ, καὶ*
“ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα πυρὸς, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν 10
“ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου καὶ
11 *“εἶπεν Ἰδοὺ ἤψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ*
“τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ.”
ἄνθρακά που, κατὰ γε τὸ εἶκος, τὸν θεῖόν τε καὶ ιερώτατον
καὶ ἁμαρτίας ἐκτῆκοντα Χριστὸν εἶναι λέγων. οὐκοῦν γεγό- 15
νασι μὲν ὡς δαλὸς πυρὸς ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδες πυρὸς
εἰς καλάμην οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ κατέφαγον μὲν τὰ
ἔθνη κυκλωθέν· πλὴν οὐ δαπανῶντες εἰς ὄλεθρον, καταφλέ-
γοντες δὲ μᾶλλον τῆς ἐν αὐτοῖς ψευδωνύμου γνώσεως τὰ
μιαρά τε καὶ βέβηλα δόγματα, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπάτης 20
τὸν ῥύπον ἐκτῆκοντες, ἀποψύγεσθαι δὲ οὐκ ἐῶντες ἔτι τῶν
c *ἁπαξ πεπιστευκότων τὸν νοῦν πρὸς ἀνομήτους εἰκαιοβουλίας,*
ὡς ἐπὶ γε σφίσιν αὐτοῖς ἀνασκιρτῶντας λέγειν πρὸς τὸν
Ps. cxviii.
140. *τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστόν “Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου*
“σφόδρα καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό.” ὅτι γάρ ἐστι 25
θερμὸς καὶ τομώτατος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, σαφὲς ἂν γένοιτο,
πρὸς Ἱερεμίαν λέγοντος αὐτοῦ “Οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ
Hier.
xxiii. 29. *“πῦρ φλέγον λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτρων.”*

2, 3. βεβαπτίσμεθα γὰρ καθά—τῷ νοητῷ C. καὶ καθά—τῷ νοητῷ βαπτίζονται Edd.
6, 7. πρὸς τινα et Ὅτι assumpta ex C. ἄνθρακα manu prima C. 8. βοή-
θεια C. βοηθοὶ iid. 10. πυρὸς retinui ex Edd. (Alex.) deest in C.
12. ἤψατο τοῦτο hoc ordine C. 13. περικαθαριεῖ C. πυρὶ καθ. Edd.
14. τε om. C. 16. Παρ ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδες πυρὸς assumpta ex C.
18. κυκλωθεν C. 21. δὲ C.D. τε Edd. 22. ἀνομήτους C.
ἐννοήτους (sic) D. ἀνοήτους Edd. 27. Οὐχ assumptum ex C. ὥσπερ C.
cf. supra 668 a. ὡς Edd.

- ἔχει γὰρ, καὶ μάλα ἐπιτηδείως, ὁ παναλκῆς τοῦ Θεοῦ Λόγος
 εἰς γε τὸ δύνασθαι καὶ ἀπεψυγμένον εἰς ἁμαρτίαν ἀναζω- d
 πυρῆσαι τὸν νοῦν, καὶ οἰονεῖ πως ἀπεσκληρότα καὶ πεπιλη-
 μένον διαπτύξαι ῥαδίως· καὶ γάρ ἐστι “Ζῶν τε καὶ ἐνεργῆς, Heb. iv.
 5 “καὶ τομώτατος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, διῖκνού- 12.
 “μενός τε μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν
 “τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικός ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν
 “καρδίας.” εἴρηται δέ που καὶ διὰ φωνῆς προφητῶν πρὸς
 τὸν ἀπηνή καὶ ἄτεγκτον Ἰουδαῖον “Περιτμήθητε τῷ Θεῷ Hier. iv.
 10 “ἡμῶν, καὶ περιέλεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἄνδρες 4.
 “Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ.” “Διαρρήξατε Joel ii.
 “τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν.” c 13.

Καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλήμ ἔτι καθ’ ἑαυτὴν, καὶ σώσει Κύριος 7
 τὰ σκηνώματα Ἰούδα καθὼς ἀπ’ ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται
 15 καύχημα οἴκου Δαυεὶδ καὶ ἑπαρσις τῶν κατοικούντων Ἱερου-
 σαλήμ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν.

Οὐκ αἰὲν τὴν Ἐκκλησίαν ἐν θορύβοις ἔσεσθαι φησιν,
 οὔτε μὴν ἀτελευτήτους ὑπομένειν τοὺς διωγμούς· ἀλλ’ ἡρε-
 μήσειν τε κατὰ καιροὺς, καὶ κατοικήσειν καθ’ ἑαυτὴν, τουτέστι
 20 κατὰ μόνας, οὐκ παρενοχλοῦντός τινος, οὐ θλίψιν ἐπάγοντος, a 779 A.
 οὐκ ἐνιέντος δείμα, οὐ τὰς ἐκ τῶν πειρασμῶν δυσθυμίας
 ἐπισωρεύοντος· σώσει γὰρ Κύριος τὰ σκηνώματα Ἰούδα καθὼς
 ἀπ’ ἀρχῆς. ὑπερασπιεῖ γὰρ οὕτω τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν, ἥτοι

1. παναλκῆς assumptum ex C. 2. εἰς ἁμαρτίαν C. ἐν ἁμαρτίαις Edd.
 3. τὸν νοῦν assumptum ex C. πεπηλημένον C. 5. πᾶσαν om. C.
 6. πνεύματος C. σώματος B. Edd. cf. supra 678 d. 9. Περιτμήθητε B. C.
 τετμήθ. Edd. 10. ἡμῶν B. (Alex.) ὑμῶν C. Edd. 10-12. Haec
 καὶ περιέλεσθε τὴν σκλ. ὑμῶν et καὶ οἱ κατοικ.—τὰ ἱμάτια ὑμῶν accesserunt ex C.
 15. ἑπαρσις C. (Vat. 8) ἐπάρσεις F. Edd. (22. al.) 16. Ἰούδαν B. (Alex. 8)
 Ἰούδα C. Edd. 17. ἔσεσθαι C. b. γενέσθαι Edd. 18. ὑπομένειν C.
 ὑπομείναι iid. 20. παρενοχλοῦντός C. b. [παρενοχλοῦντό (sic) b.]
 ἐνοχλ. Edd. 21. δείμασιν C. ἐκ assumptum ex C. b. Statim τῶν
 om. C. habet h. 22. ἐπισωρεύοντας (sic) C. 23. ὑπερασπιεῖ γὰρ b.
 ὑπερασπίσει γὰρ C. ὑπερασπιεῖ τε B. ὑπερασπιεῖται Edd.

τῶν ἑαυτοῦ σκηνωμάτων ὁ τῶν ὅλων Κύριος, δῆλον δὲ ὅτι Χριστὸς, ὡς ἴσῃν αὐτοῖς ἀπονείμει φροντίδα τῇ πάλαι δεδωρημένη λευτρωμένων ἐξ Αἰγύπτου τῶν ἐξ Ἰσραὴλ.

Deut. iv.
20.

ἐξήγαγε γὰρ τὸν Ἰσραὴλ ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ “ἐκ καμίνου “σιδηρᾶς,” καθὰ γέγραπται, καὶ ἐξ ἀφορήτου πλεονεξίας 5

Ib. v. 15. b

Exod.

xv. 4, 5.

Ib. 10.

ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, “ἐν χειρὶ κραταῖᾳ καὶ ἐν βραχίονι “ὕψηλῳ,” ὅτε καὶ τοὺς διώκοντας “κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρᾷ “θαλάσῃ· πόντος ἐκάλυψεν αὐτοὺς, καὶ ἔδυσαν ὥσεί μολι-
“βος ἐν ὕδατι σφοδρῷ” καὶ διεβιβάσθησαν μὲν οἱ λευ-
τρωμένοι. στύλος δὲ αὐτῶν ἡγείτο πυρὸς τὴν νύκτα, κατα- 10
δεικνύων τὴν ὁδὸν, ἐπεκρέματο δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ νέφελη. εἶτα
τὸν ἐξ οὐρανοῦ κατεδηδόκασιν ἄρτον, διέφυγον ἐν τῇ ἐρήμῳ
τὰ τῶν ὄψεων δῆγματα, κρείττους ἦσαν ἐχθρῶν, διεβιβά-
σθησαν τὸν Ἰορδάνην, περιετμήθησαν μαχαίραις πετρίναις,
εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. 15

Ταῦτα χαριεῖται Χριστὸς τοῖς ζητοῦσι τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν· οὕτω καὶ αὐτοὺς ἀνασώσει, δουλείας μὲν ἀπαλλάξας τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ φημὶ, καὶ δαιμονιώδους πλεονεξίας ἐξελὼν, διαβιβάσας δὲ ὥσπερ διὰ θαλάσσης τῶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ περισπασμῶν καὶ τύρβης 20
εἰκαίας, στύλον δὲ καὶ ἐδραῖωμα λαμπρὸν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἀναθεῖς, φωτίζοντα τοὺς ἐν σκότῳ, καὶ οἷα νεφέλην ταῖς
d νοηταῖς κατάρδοντα δρόσοις· γεγωνὸς δὲ αὐτοῖς καὶ ἄρτος
ζωῆς, ἄπρακτά τε καὶ ἀδρανῆ τὰ τῶν νοητῶν ὄψεων ἀπο-
φήνας δῆγματα, καὶ διαβιβάσας τὸν Ἰορδάνην, καὶ τῇ διὰ 25
Πνεύματος περιτομῇ καθαρὸς ἀποφαίνων, εἰσκομίζων δὲ
καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν. ταῦτα χαριεῖται τοῖς ἰδίοις

1. Πᾶς ὁ τῶν ὅλων—Χριστὸς accesserunt ex C. Χριστὸς habet quoque b.
2. ἀπονείμει C.b. ἀπονέμειν Edd. 3. λευτρωμένων [λυτρουμένων b.] ἐξ
Αἰγύπτου τῶν ἐξ C.b. λυτρουμένων ἐξ Αἰγ. τῷ Edd. 7. καὶ deest in Edd.
8. πόντος C. (81, 57 mg. 85 mg.) πόντῳ B. Pont. πόντων (sic) Aub. Statim τε
add. C mg. manu recentiori. μολιβδος C. μόλιβδος Edd. 10. αὐτοῖς b.
11. ἐπεκρέμετο C. inv. b. 12. ἄρτον] + καὶ Edd. invitis C.b.
15. εἰσῆλθον C.b. ἦλθον Edd. 20. κόσμῳ C. βίῳ iud. 21. εἰκαίας, στύλον]
καὶ στύλον C. 22. σκότῳ C. σκούει Edd. 23. καταρδεύουσιν C.
24. ἀποφύνας C. ἀποδείξας Edd.

προσκυνηταῖς, διασώσει τε αὐτοὺς κατὰ τοιοῦσδε τινὰς
τρόπους, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου Δαυεὶδ, του-
τέστιν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἡγούμενοι· μήτε μὴν ἔπαρσις
εἴη, ἥγουν ἐπάρσεως ἀφορμαὶ, ταῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ
5 τὴν αἰσθητὴν καὶ ἐπίγειον κατὰ τοῦ Ἰούδα. ἐφρόνουν μὲν ο
γὰρ μεγάλα καὶ κατωφρυῶντο λίαν τῶν πεπιστευκότων εἰς
Χριστὸν, καὶ κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἑμμανουήλ, ἄνω τε καὶ
κάτω τὰ διὰ Μωυσέως τοῖς ἀρχαιοτέροις δεδωρημένα προ-
τείνοντες, καὶ τὴν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐκνεμηθεῖσαν φειδῶ
10 προῖσχύμενοι. καὶ γοῦν ἔφασκον ποτὲ μὲν “Τί οὖν ποιεῖς S. Joan.
“ σὺ σημείον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐρ- vi. 30, 31.
“ γάζῃ; οἱ πατέρες ἡμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ,
“ καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν
“ αὐτοῖς φαγεῖν” ποτὲ δὲ δὴ αὐ “Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι a 780 A.
15 “ Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ Θεὸς, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν S. Joan.
“ ἐστὶ.” τερατουργήσῃ δὴ οὖν καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁ τῶν ὅλων ix. 29.
Θεὸς, εἰ καὶ μὴ ἐμφανῶς, καθάπερ ἀμέλει καὶ τότε, ἀλλ'
οὖν νοητῶς, οὕτω τε ἡμᾶς ἀνασώσει τοὺς ἐν τοῖς ἰδίῳις
σκηνώμασιν, ἵνα μὴ μεγαλοφρονῶσι καθ' ἡμῶν οἱ Ἰουδαῖοι,
20 ἥγουν οἱ παρ' αὐτοῖς ἡγούμενοι. τουτὶ γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὸ
καύχημα τοῦ οἴκου Δαυεὶδ.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ Κύριος ὑπὲρ τῶν 8
κατοικοῦντων Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς b
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς οἶκος Δαυεὶδ, ὁ δὲ οἶκος Δαυεὶδ
25 ὡς οἶκος Θεοῦ, ὡς ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν.

“Ὅπλῳ μὲν ἡμᾶς εὐδοκίας” ἐστεφάνωσεν ὁ Θεὸς καὶ Ps. v. 13.

3. ἔπαρσις εἴη C. ἐπάρσεις εἶεν Edd.
φρύνοντο Edd.

7. κατ' assumptum ex C.

ἀρχαίοις Edd.

14. αὐ assumptum ex C.

19. μεγαλοφρονῶσι C. μέγα φρονῶσι iid.

ταυτὶ B. ταυτὸ Edd.

11. σοι assumptum ex C.

15. Μωυσῇ C.

22. ὑπὲρ om. F. (42, 62, 147) cf. infra.

6. κατωφρυῶντο B.C. κατω-

8. ἀρχαιοτέροις C.

τι] + σὺ Edd. invito C.

16. καὶ ἐφ' C. φησιν Edd.

20. τουτὶ C.

Πατήρ. δέδωκε γὰρ ἡμῖν τὸν ἴδιον Υἱὸν προασπιστὴν καὶ
 πρόμαχον, δι' οὗ καὶ σεσώσμεθα, παντὸς μὲν εὐκόλως
 διεκδύνοντες πειρασμοῦ· πολέμου δὲ τοῦ παρ' ἐχθρῶν, καὶ
 c τῆς τῶν διωκόντων σκαιότητος κατευμεγεθεῖν εἰωθότες. ἀλλ'
 ἔν γε τοῖς προκειμένοις δηλοῦται μὲν τι τοιοῦτον, πλὴν 5
 ἀσαφείᾳ πολλῇ κατεσκιασμένον τὸν λόγον κατίδοι τις ἄν.
 ἔφη μὲν γὰρ ὑπερασπιεῖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῶν κατοικούντων
 Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τῶν παροικούντων αὐτήν.
 καὶ νοεῖται μὲν ὁμολογουμένως Ἱερουσαλὴμ ἐν τούτοις ἡ
 Ἐκκλησία Χριστοῦ. παροικεῖ δὲ αὐτὴν ὁ μὴ λίαν ἀσφαλὴς, 10
 σεσαλευμένος δὲ ὥσπερ καὶ εὐπάροιστος κομιδῇ πρὸς τὸ
 μὴ ἔχον ὀρθῶς, ἡ καὶ ἄλλως ῥάθυμος εἰς φιλομάθειαν
 d καταικίε δὲ δὴ αὖ ὁ βεβηκὼς καὶ ἐρηρυσμένος εἰς ἀγάπην
 τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ ταῖς ἐκ τῶν θείων μαθημάτων ὠφελείαις
 αἰεὶ προσκείμενος, ὥστε δύνασθαι λέγειν τὸ διὰ φωνῆς τοῦ 15
 Δαυεὶδ “Ὡς γλυκεία τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου· ὑπὲρ
 “ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου.” ὑπερασπιεῖ τοίνυν φησὶ
 τῶν κατοικούντων καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 ἐκείνῃ ὡς ὁ οἶκος Δαυεὶδ. καὶ οἶκον μὲν τοῦ Δαυεὶδ ἐν τούτοις,
 τοὺς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐντιμοτάτους ὠνομάσθαι φαμέν. 20
 c ἀπὸ γὰρ τῆς Ἰουδα φυλῆς, ἐξ ἧς Ἰησοῦς καὶ Δαυεὶδ, ἐβασί-
 λευον κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ἀσθενοῦντα δέ
 φησιν ἐκ τῶν κατοικούντων τὴν ἁγίαν πόλιν, τὴν νοητὴν
 Ἱερουσαλὴμ, ἣτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, τάχα πού τὸν ἔτι
 κατηχούμενον, ὃς οὐπω βεβάπτισται, νοσεῖ δὲ ὥσπερ ἔτι 25
 τῷ τῆς ἁμαρτίας φορτίῳ κατηχθισμένος, καὶ τῶν ἀρχαίων
 ἀρρώστημάτων, ἡγουν παθῶν, οὐκ ἀπήλλακται. ἀλλὰ καὶ
 781 A. a οὕτως ἔχων, ὅτι δὴ μόνον πεπίστευκε, καὶ τῆς νομικῆς
 ἀπέστη σκιᾶς, καὶ διανένευκεν ὅλως ἐπὶ τὸ ἐλέσθαι πληροῦν

Ps.cxviii.
1c3.

6. κατίδοι C. ἴδοι Edd.

11. εὐπάροιστος C.

12. ἔχων C.

13. δὴ assumptum ex C. αὐτὴν pro αὐτὸν b.

15. τὸ assumptum ex B.C.

16. γλυκεία C. [γλυκία Alex.] γλυκέα Edd.

19. ὁ assumptum ex B.

(240. Co.) deest in C. καὶ οἶκον μὲν [οἶκον μὲν γὰρ C.

20. τοῖς

assumptum ex C. deest in D. ἐντιμωτ. C. Edd.

21. ἧς assumptum ex C.

23. ἐν pro ἐκ (sic) C.

24. ἡ om. C.

26. κατηχθεσμένος Edd.

τὴν ἐν πνεύματι πολιτείαν καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τὰ
 αὐχήματα, ἔσται φησὶν ὡς ὁ οἶκος Δαυεὶδ, τουτέστι, κατ'
 οὐδὲν ἐλάττων εἰς σύνεσιν τοῦ σοφοῦ τε καὶ ἐντιμοτάτου
 παρά γε τοῖς Ἰουδαίοις. ὑπαινίττεται τι τοιοῦτον καὶ ὁ
 5 σοφώτατος Παῦλος, τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσλαλῶν. ἔφη
 γὰρ οὕτως “Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ
 “ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος, b
 “ οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς
 “ καρδίαις αὐτῶν.” καὶ πάλιν “Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ,
 10 “ ἐὰν νόμον πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περι-
 “ τομὴ σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ
 “ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσση, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ
 “ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκρο-
 “ βυστία τὴν νόμον τελούσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ
 15 “ περιτομῆς παραβάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ
 “ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομῇ,
 “ ἀλλ’ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν c
 “ πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων
 “ ἀλλ’ ἐκ τοῦ Θεοῦ.” ὁ τοίνυν παραιτησάμενος ὡς ἔωλον τὴν
 20 ἐν σαρκὶ περιτομὴν, ἀγαπήσας δὲ μᾶλλον τὴν ἐν πνεύματι,
 καὶ τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ περιφέρων Ἰουδαῖον, “οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ
 “ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ’ ἐκ τοῦ Θεοῦ,” πῶς οὐκ ἀμείνων ἡ καὶ
 κατ’ οὐδὲν ἡττώμενος τῶν νομομαθῶν καὶ ἐντιμοτάτων παρὰ
 τῶν Ἰουδαίων, καὶ εἰ ἔχοι τυχὸν ἀσθενείας λείψανον, ὡς οὐπω
 25 βεβαπτισμένος; τῷ γὰρ ὑγιαίνουντι μερεῖ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας,
 τουτέστι τῇ πίστει, διοίσει πάντως τοῦ τὴν πίστιν οὐ προσ-
 ιεμένου. εἰ δὲ δὴ τῶν ἐκ τοῦ οἴκου Δαυεὶδ, τουτέστι τῶν
 παρ’ αὐτοῖς λαμπρῶν καὶ ἐντιμοτάτων, παραδέξαιτό τις τὴν

Rom. ii.
14, 15.1b. 25-
29.

2. ὁ om. C. ut supra.

addit eis σύνεσιν.

ἐκδ. iid.

15. οὐ corr. manu ead. ad ὁ C.

19-22. Haec ἐκ τοῦ—ἀλλ’ desunt in Edd., ob homœotel. in apographo transi-

liente, ut vid., scriba. Habet autem traductio Latina.

22. τοῦ as-

sumptum ex C. ἡ (ἡ Cod.) καὶ κατ’ οὐδὲν C. κατ’ ἀρετὴν Edd.

Ἰουδαίων C. Ἰουδαίοις Edd.

3. ἔλλαττον (sic) C. ἐλαττονήσει B. B mg.

7. ποιῶσιν C. ποιῇ Edd.

12. οὐχὶ C. οὐχ iid.

14. σε assumptum ex C.

16. ἐστιν assumptum ex C.

24. τῶν

27. τῶν prius] τῶν C.

28. τιν om. C.

α πίστιν καὶ, συνεῖς εὖ μάλα τὸ Χριστοῦ μυστήριον, αὐτοῦ
 γένοιτο προσκυνητῆς, οὗτος ἔσται καὶ ὡς οἶκος Θεοῦ καὶ ὡς
 ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν. τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ
 εὐρίσκεται λέγων· ἔφη γὰρ ὅτι “ Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς
 “ μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀν- 5
 “ θρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ
 “ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.” ὁ γὰρ ἔχων ἤδη τεθησαυρι-
 σμένην ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ νόμου γνῶσιν, εἰ προσλάβοι τὴν
 εὐαγγελικὴν, πλούσιος ἔσται εἰς συνέσιν, καινὰ τε καὶ
 e παλαιὰ θεωρήματα, καθάπερ ἐξ ἀποθηκῶν, τοῖς φιλομαθέσι 10
 παρατιθείς· ὁποῖός τις ἦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ποτὲ μὲν
 νομικαῖς ἀποδείξεισι τὸν ἐπὶ Χριστῷ λόγον ἐμπεδοῦν ἐπι-
 χειρῶν· ποτὲ δὲ καὶ ταῖς ὑπὲρ νόμον μυσταγωγίαις συνε-
 λαύνων τρόπον τινὰ τοὺς ἀκροωμένους εἰς γε τὸ ἐλέσθαι
 δεῖν τῇ εἰς αὐτὸν πίστει κατασεμνύνεσθαι. ποτὲ μὲν γὰρ 15
 ἔφασκε “ Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
 782 A. a “ οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν,
 “ ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ’ ὁ μὲν
 “ ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς
 “ ἐλευθέρας δι’ ἐπαγγελίας· ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· 20
 “ αὗται γὰρ εἰσι δύο διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὅρους Σινᾶ, εἰς
 “ δουλείαν γεννώσα, ἣτις ἐστὶν Ἀγαρ· τὸ γὰρ Σινᾶ, ὅρος
 “ ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ,
 “ δουλεῖ γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερου-
 “ σαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἣτις ἐστὶ μίτηρ ἡμῶν” ποτὲ δὲ 25
 Heb. i. 3. b περὶ τοῦ Υἱοῦ “ Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ
 “ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς

S. Matth.
xiii. 52.

Gal. iv.
21-26.

782 A. a

Heb. i. 3. b

1. συνεῖς—αὐτοῦ γένοιτο προσκυνητῆς C. εἰς σύνεσιν—αὐτῷ γ. προσκυνητῆς Edd.
2. ὡς prius assumptum ex C.
3. Κυρίου] Θεοῦ C.
4. Διὰ τοῦτο assumptum ex C.
5. μαθητευθεὶς] + ἐν Edd. invito C. Cf. in S. Joann. 316 e, 750 b, 880 c, a Tischendorf. cit.; De Ador. 286 b, 614 c (codd.). ἔσται C.
7. τεθησαυρισμένον Edd. ante Migne.
9. ἔσται] + τις Edd. invito C.
12. ἐπὶ Χριστῷ C. περὶ Χριστοῦ iid.
15. δεῖν assumptum ex C.
18. ἀλλ’ ὁ μὲν—ἐκ τῆς ἐλευθέρας assumpta ex C.
21. ἀπὸ C. ἀπ’ Edd.
22. σινᾶ C. ἄγαν iid.
23. Ἀραβία C.
25. Non habet πάντων ἡμῶν C. δέ] + καὶ iid. invito C.

“δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμόν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος,
 “ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς
 “ὑψηλοῖς.” συνίης οὖν ὅπως παλαιοῖς τε ἅμα καὶ νέοις
 παιδεύμασι τὰς τῶν μυσταγωγουμένων ὀνίνησι ψυχάς; ἔσται
 5 τοῖνυν φησὶν ὁ οἶκος Δαυεὶδ ὡς οἶκος Θεοῦ ὡς ἄγγελος Κυρίου
 ἐνώπιον αὐτῶν.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητήσω τοῦ ἐξᾶραι πάντα τὰ 9
 ἔθνη τὰ ἐπερχόμενα ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν 10
 οἶκον Δαυεὶδ καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ πνεῦμα^c
 10 χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ, καὶ ἐπιβλέψονται πρὸς μέ.

Σκοπὸς ἔσται μοί φησιν ἐξᾶραι μὲν πάντα τὰ ἔθνη τὰ
 μεμαχημένα τῇ ἀγίᾳ πόλει, τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ· χάριτι
 γεμὴν καὶ οἰκτιρμοῖς περιβαλεῖν τὸν οἶκον Ἰούδα καὶ τοὺς
 κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ, τουτέστι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας
 15 πολίτας, καὶ ἐν τοῖς αἰνεῖν ὀφείλουσι κατατεταγμένους· εἶεν
 δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ προσκυνοῦντες Χριστῷ, καὶ τοῖς εὐαγ- d
 γελικοῖς θεσπίσμασιν ἔπεσθαι δεῖν ἡρημένοι τὴν εὐκλεᾶ τε
 καὶ ἀνεπίπληκτον κατορθοῦντες ζῶν. ὅτι γὰρ ἔμελλον ἀρρώ-
 στῆσαι τὸ ἀναλκι πάντη τε καὶ πάντως οἱ τῆς ἀληθείας
 20 ἐχθροὶ σαφηνιεῖ λέγων καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ “Σὺ εἶ Πέτρος,
 “καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
 “πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.” ᾄδου δὲ πύλας τοὺς
 διώκειν αὐτὴν ἐθέλοντας, φησὶν, οἷον ὀλέθρους ὄντας καὶ
 φθόρους, καὶ ἐπὶ πέταυρον ᾄδου κατακομίζειν εἰωθότας τοὺς e

S. Matth.
xvi. 18.

1. αὐτοῦ] + δι' ἐαυτοῦ Edd. invito C. ἁμαρτιῶν] + ἡμῶν iid. invito C.
 2. τοῖς assumptum ex C. 3. συνίης correxi. συνιείς B ut vid. C. συνιείς Edd.
 ὅπως assumptum ex C.D. Quinque fere litt. evanidae in B. Lacuna in Edd.
 4. μυσταγωγουμένων C.D. παιδαγ. Edd. 5. ὡς οἶκος Θεοῦ assumpta ex C.
 8. ἐκχῶ (sic) iid. 11. Σποπός] οἶκος (sic) D. Statim ἔσται C.D. ἔστι Edd.
 πάντα deest in Edd. 13. περιβάλλειν C. invito b. 15. ὀφείλουσι Edd.
 ante Migne. correxi ex C. 17. δεῖν assumptum ex C. 21. ταύτην τὴν
 πέτρην e corr. manu ut vid. prima C. ταύτῃ τῇ πέτρᾳ habet D. 22. αὐτὴν C.
 ᾄδου δὲ C. ἰδοὺ ὧδε Edd. 24. ἐπὶ C. εἰς iid.

Ps.
xxxiii.
20.

2 Tim.
iii. 12.

S. Luc.
x. 19.

783 A. a

S. Joan.
xvi. 33.

προσκεμένους αὐτοῖς. ἀτονήσουσι δὴ οὖν, μᾶλλον δὲ καὶ
ἐξαρθήσονται, οἱ πεπολεμηκότες αὐτῇ, καὶ οἰχήσονται πρὸς
ἀπώλειαν. “Πολλὰ μὲν γὰρ ὁμολογουμένως τῶν δικαίων αἱ
“ θλίψεις· ἀλλ’ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος.”
καὶ ἔστιν ἀληθὲς ὅτι “Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν 5
“ Χριστῷ διωχθήσονται.” πλὴν ἀνόνητα καὶ ἀδρανῇ τῶν
ἐπιβουλευόντων τὰ σκέμματα καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐγχειρήματα
τίθησιν ὁ Χριστὸς, ὅς δέδωκεν “ἡμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφειον
“ καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ,”
παραθαρρύνει τε λέγων “Θλίψιν ἔχετε ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ 10
“ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.” οὐκοῦν ἐξαίρονται
μὲν οἱ τῆς Ἐκκλησίας κατεξανιστάμενοι κατὰ καιροὺς, ἐπὶ
δέ γε τοὺς ἐν αὐτῇ, τουτέστι τοὺς πιστεύσαντας, ἐκχεῖται
πλουσίως πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ. στεφανοὶ γὰρ ἡμᾶς
τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ πνευματικῶν 15
b ἐμπύλησι χαρισμάτων, ἵνα τὸν τῆς διανοίας ὀφθαλμὸν
πρὸς αὐτὸν ἀνατείναντες, ἐπ’ αὐτῷ πᾶσαν ἔχοιμεν ἐλπίδα.
τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τό ἐπιβλέψονται πρὸς μέ. διακείμενοι
δὲ οὕτω, γανύμεθα μὲν ἐφ’ ἑαυτοῖς, φαμέν δὲ δὴ τότε δοξο-
λογοῦντες Θεόν “Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, τὸν 20
“ εὐλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον πάσας
“ τὰς νόσους σου, τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν σου,
“ τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, τὸν ἐμπι-
“ πλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου.”

c' Ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο, καὶ κόψονται ἐπ’ αὐτοῖς κοπετόν 25

1. προκειμένους C. 2. οἱ om. C. αὐτὴν C. 6. Χριστῷ] non addit
Ἰησοῦ C. 7. ἐπιβουλευόντων] Rasura duo triumve litt. ante ω, in qua manu
recenti scriptum est τ, quasi ἐπιβουλευομένων prima manu exhibuisset C. ἐπιβου-
λευόντων habet D. 8. ἡμῖν] + ἐξουσίαν Edd. invito C. 10. παρα-
θαρρύνει C. ἔχετε C. ἔχετε Edd. 13. ἐν αὐτῇ C. αὐτοῦ iid. ἐκχεῖται
πλουσίως om. C. habet b. 15. τοῖς] τῆς Edd. ante Migne. 17. τὴν
ἐλπίδα b. 19. γανύμεθα Edd. correxi ex C. Statim μὲν om. C.
τότε assumptum ex C. 21. πάσαις ταῖς ἀνομίαις B.C. πάσας τὰς
ἀνομίας Edd. 25. ἀνθ' ὧν C. (A.V. s) εἰς ὧν F. Edd. κατορχ. C. et
infra. In mg. C. scripsit manus recens γρ (= γράφει) ὅψονται εἰς ὧν ἐξεκέντησαν
quae dicit infra D. Cyrillus lecta esse Hebraice. Haec verba habet Nestorius

ὥσεϊ ἐπ' ἀγαπητὸν, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ.

Ἡ Ἑβραίων ἔκδοσις ἀρχὴν ποιεῖται τοῦ προκειμένου κεφα-
 λαίου τό Καὶ ἐπιβλέφονται πρὸς μέ· πλὴν οὐ συμβαίνει τῇ
 5 τῶν ἐβδομήκοντα παραδόσει τε καὶ ἐρμηνείᾳ. Ἑβραῖοι μὲν
 γάρ Ὅψονται φασι, ἀντὶ τοῦ Ἐπιβλέφονται, ἀντὶ δὲ τοῦ
 Κατωρχήσαντο, Εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. πλὴν οὔτι πον φαμέν
 ἀφαμαρτεῖν τοῦ πρέποντος, οὔτε τὴν Ἑβραίων οὔτε τῶν
 ἐβδομήκοντα· κατορχήσαντο γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι Χριστοῦ, καὶ
 10 πρὸς γε τούτῳ καὶ Ἐξεκέντησαν. διένυξαν γὰρ οἱ Πιλάτου
 στρατιῶται τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, καθὰ γέγραπται. οὐκοῦν
 περιθίσωμεν εἰκότως τῷ προσώπῳ Χριστοῦ τὸν ἐπὶ τῷδε ὁ
 λόγον. πλὴν ἐκεῖνό φαμεν βούλεσθαι δηλοῦν Ὅψονται εἰς
 ὃν ἐξεκέντησαν, ἥγουν κατορχήσαντο, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτοὺς
 15 κοπετὸν ὥσεϊ ἐπ' ἀγαπητὸν καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ
 πρωτοτόκῳ. προσηλώσαντες μὲν γὰρ τῷ ξύλῳ τὸν θεῖον
 ναὸν, περιστήκασιν οἱ σταυρώσαντες, ἀνοσίως ἐπιτωθά-
 ζοντες. οἱ μὲν γὰρ ἔφασκον “Ὁ καταλύων τὴν ναὸν καὶ ἐν
 “ τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν” ἕτεροι δὲ αὖ
 20 “ Ἀλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.” ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ
 ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τέθεικεν, ἐκήρυξέν τε καὶ τοῖς ἐν ᾧ δου ἔ
 πνεύμασιν, ἀνεβίω τε αὖ, σεισμοῦ γενομένου, περὶ τὸ μνη-
 μεῖον οἱ προσεδρεύοντες ἐθαύμαζον λέγοντες “ Ἀληθῶς Θεοῦ
 1b. 42.

S. Joan.
xix. 34.

S. Matth.
xxvii. 40.

1b. 54.

(adv. Nest. lib. iv. p. 114 b.) unde iisdem utitur in responsione D. Cyrillus. Verba εἰς ὃν ἐξεκέντησαν exhibent (22. al.). ἐπ' αὐτοῖς C. (XII. 42.) ἐφ' ἑαυτοῖς F. Edd. [ἐπ' αὐτοὺς Alex.] 1. ὥσεϊ B. ut infra. ὡς C. (A.V. &c.) ἐπ' ἀγαπητὸν C. (Alex.) ἐπ' ἀγαπητῷ B. Edd. 2. πρωτοτόκῳ D.F. Edd. In C. littera erasa, quasi ante exhibens πρωτοτόκων (95. 185). 3. προκειμένου C. παρόντος Edd. 4. τό om. C. 6. Haec ἐπιβλέφονται, ἀντὶ δὲ τοῦ assumpta ex B.C. 7-10. Haec πλὴν οὔτι [οὔτι e corr. a manu recenti ex ὅτι] πον φαμέν ἀφαμαρτεῖν [manu recenti ex ἐφам.] τοῦ—ἐξεκέντησαν accesserunt ex C. desunt in D. 12. περιθίσωμεν C. παραθήσομεν Edd. 13. Haec ὀψονται—κατορχήσαντο accesserunt ex C. 14. ἐπ' αὐτοὺς C. (Alex.) et infra. [αὐτοῖς supra in SS. Scr. textu exhibet C.] ἐφ' ἑαυτοῖς Edd. 15. ὥσεϊ retinui ex Edd. ὡς C. ἐπ' ἀγαπητὸν C. ἐπ' ἀγαπητῷ Edd. 16. πρωτοτόκῳ habet C. 17. περιστήκασιν C. 20. καὶ ἑαυτὸν C. ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τέθεικεν C. θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν Edd. 21. τε assumptum ex C. 22. περὶ C. παρὰ iid. 23. ἐθαύμαζον λέγοντες] ἔφασκον λέγοντες (sic) C. ἔφασκον habet b. Θεοῦ Υἱὸς hoc ordine B.C.b.

“Υἱὸς ἦν οὗτος.” πολλή δὲ παρὰ πολλοῖς ἡ μετάγνωσις ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπέσκηψε πόλεμος, καταδρωμένης αὐτοῖς τῆς χώρας, καὶ πόλεων ἐμπιπραμένων, καὶ οἰκῶν ἐρημουμένων, πολιορκουμένης τε ἡδὴ καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ λιμοῦ κατατήκοντος ἔνδοθεν, ἐκαλοῦντό τινες 5

784 A. ^a εἰς συναίσθησιν μόλις τῶν ἐπὶ Χριστῷ τολμημάτων, ἥδεσάν τε λοιπὸν τοῦ κακοῦσθαι τὰς αἰτίας, καὶ ὅτι πρόφασις αὐτοῖς τοῦ παθεῖν τὰ ἐπ’ αὐτῷ γέγονε δυσσεβήματα. οὐκοῦν ἐπειδὴ καταρχήσαντο, κόψονται ἐπ’ αὐτοὺς κοπετὸν ὥσεϊ ἐπ’ ἀγαπητὸν καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. καὶ γὰρ 10 αἰεὶ πὼς ἄσχετον μὲν καταχεῖται δάκρυον τοῖς γεγεννηκόσιν, ἐφ’ υἱῷ πρωτοτόκῳ κειμένῳ καὶ ἀγαπητῷ, κομμοὶ δὲ καὶ θρήνοι καταίρειν εἰς τέλος οὐκ ἀνεχόμενοι, μακρὰ δὲ δὴ πάντως καὶ οἷον διηνεκῆς ὀδύνη, δριμύεαις τισὶ καὶ ἀφορήτοις ^b προσβολαῖς ψυχὴν κατατήκουσα. ὅτι δὲ ἔμελλον εἰς πείραν 15 ἔλθειν Ἰουδαῖοι τῶν τοιῶνδε κακῶν, προκαταμεμήνυκεν ὁ Χριστὸς ταῖς κλαIOUSΑΙΣ ἐπ’ αὐτῷ γυναιξὶν ἐπιτιμῶν τε καὶ λέγων “Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ μὴ κλαίετε ἐπ’ ἐμὲ, κλαίετε “δὲ ἐφ’ ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.”

S. Luc.
xxiii. 28.

11 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν Ἱερουσαλήμ 20
12 ὡς κοπετὸς ῥώωνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου, καὶ κόψεται ἡ
γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς· φυλὴ καθ’ ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες
^c αὐτῶν καθ’ ἑαυτάς, φυλὴ οἴκου Δαυεὶδ καθ’ ἑαυτὴν, καὶ αἱ
γυναῖκες αὐτῶν καθ’ ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου Νάθαν καθ’ ἑαυτὴν,
13 καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ’ ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου Λευὶ καθ’ 25

3. ἐμπιπραμένων Edd. correxi ex B.C. καὶ οἰκ. ἐρημ. om. C. 5. ἔνδοθεν om. C. 6. αἰσθησιν C. ἐπὶ Χριστοῦ C. εἶδεν C. 8. τὸ πρὸ τοῦ (sic) C. 9. καταρχ. C. ἐπ’ αὐτοῖς C. ut supra. ἐπ’ αὐτῷ D ut videtur. (68 al.) ἐφ’ ἑαυτοῖς Edd. ὥσεϊ retinui ex Edd. ὡς C. ἐπ’ ἀγαπητὸν C. ἐπ’ ἀγαπητῷ iid. 10. καὶ γὰρ om. C. 13. καταίρειν] καρτερεῖν C. 15. ψυχὴν C.D. [prius omissum in mg. manu ut vid. prima C.] ψυχὰς Edd. Statim κατατήκουσα D. Edd. κατατήκουσιν C. 16. τοιούτων C. προκαταμεμήνυκεν C. προμεμ. Edd. 20. ἐν alt.] ἐπὶ C. (106.) 21. ἐκκοπτομένου B. cf. infra et supra 483 c. ἐνκοπτ. (= ἐγκ.) C. Pont. ἐγκ. F. Aub. (130, 311.) 24. καθ’ ἑαυτάς] καθ’ ἑαυταῖς C.

ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ τοῦ Συμειὼν καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. πᾶσαι αἱ 14 φυλαὶ αἱ ὑπολελειμμέναι, φυλὴ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

- 5 Καταδουμένης ἀπάσης τῆς Ἰουδαίας κατὰ καιροὺς ἀπὸ 1
τῆς τῶν Ῥωμαίων στρατείας, καὶ αὐτῆς δὲ πολιορκουμένης
τῆς Ἱερουσαλὴμ, τοιοῦτον ἔσσεσθαι φησι παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ
τὸν κοπετὸν, ὅποιον ἂν ποιήσαιτο γηπόνος ῥαῶνες ἐκκεπτο-
μένον. εὐανθὲς μὲν γὰρ τὸ φυτόν, καὶ συχνούς ἐκ ῥίζης
10 ἀνίησι κλωνὰς ὀρθοὺς καὶ εὐμηκεστάτους. εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτοῖς
ἐξωραίζοιτο τοῖς καρποῖς, τότε δὴ μάλιστα καὶ ἐν πολλῷ
κεῖται θαύματι. χρῆμα γὰρ ἀξιέραστον ἢ ῥοιὰ, φυσικῶ
διαπρέπουσα κάλλει καὶ τῶν ὀρπήκων ἀπηρτημένη, καὶ τοῖς
ἔσω κόκκοις συμπεφοινιγμένον ἔχουσα τῶν ἐλύτρων τὸ εἶδος. c
15 πάνδεινον δὲ, ὡς ἔφην, καὶ ἀνιαρὸν, ὁμοῦ τοῖς καρποῖς ἀπο-
κείρεσθαι τὸ φυτόν. ἀλλ' ἦν τι τοιοῦτον ἰδεῖν τοῖς Ἰουδαίοις
συμβαῖνον. ὅσον μὲν γὰρ ἦκεν εἰς τὰς ἐκ νόμου τιμὰς,
ῥοιαῖς ἐνκάρποις παρεικάζοντο ἂν εἰκότως οἱ προὔχοντες ἐν
αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς τῆς βασιλείας
20 διέποντες θρόνους εἰς λῆξιν ἐκλείας τέθειντο παρ' αὐτοῖς, οἱ
δὲ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχρήμασιν εὖ μάλα a 785 A.
κατεστεμμένοι, λαμπροὶ τε ἦσαν καὶ διαβόητοι· τί δ' ἂν
λέγοιμι κριτὰς τε καὶ νομικοὺς καὶ τοὺς ταῖς ἐτέραις τιμαῖς
κατηγλαϊσμένους; ἐπειδὴ δὲ πεπαρφονήκασιν εἰς Χριστὸν,
25 δέδονται τοῖς ἐχθροῖς, καταδουόντων αὐτοῖς τὴν χώραν Οὐεσ-
πασιανοῦ τε καὶ Τίτου, πολιορκουμένης τε τῆς Ἱερουσαλὴμ,

1. τοῦ assumptum ex C. deest in F. (Co.)

στρατείας C. στρατιῶς Edd.

13. καὶ prius assumptum ex C.b. ὀρπῆκων C.b.

ἐλύτρων B. ἐλύστρον Edd.

17. ἦκει Edd.

19. γὰρ om. C. rasura trium fere litt. habet D.

prius assumptum ex C.

invitis B.C.

6. τῶν assumptum ex C.

11. εὖ ὠραίζοιτο C. invito b.

14. ἐλύτρων C.b.

15. ἀποκείρεσθαι] ἀποκεῖραι καὶ b.

18. ἐνκάρποις C. ἐγκάρποις B. iid. παρεικάζοιτο C.

20. τέθειντο C.

21. τῆς

25. ἐχθροῖς] + καὶ Edd.

καὶ παντὸς τοῦ ἐν αὐτῇ λιμῷ καταφθίνοντος, θρήνου τε καὶ
 κοπετοῦ τὰ πάντα πεπλήρωτο. μαρτυρήσει δὲ καὶ Ἰώσηπος,
 b τὰ γὰρ τῆς Ἀλώσεως βιβλία συντιθεῖς, ἔφη που περὶ τῶν
 Ἱεροσολύμων αὐταῖς λέξεσιν ὧδε „Κομμοὶ δὲ ἦσαν ἀνὰ τὴν
 „ πόλιν πανταχῇ, οἰμωγαὶ δὲ διαπρύσιοι, καὶ θρήνος ἐγκέ- 5
 „ λευστος.” ὥσπερ δὲ Λίβανον καὶ δρυμὸν αὐτὴν ὠνόμαζε,
 λέγων “Διάνοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω
 “ πῦρ τὰς κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε
 “ κέδρος, ὅτι μεγάλως μεγιστάνες ἐταλαιπώρησαν ὀλολύ-
 “ ξατε δρῦες τῆς Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπᾶσθη ὁ δρυμὸς 10
 “ ὁ σύμφυτος.” οὕτω καὶ ῥῶνα κοπτόμενον ὀνομάζει.
 c πιστώσεται δὲ τὸν λόγον καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, τοῖς
 Ἰουδαίων δήμοις προσπεφωρηκώς “Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη
 “ πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
 “ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται,” 15
 “ καὶ καίεται.” ἔσται τοίνυν φησὶν οὕτω μέγας ὁ ἐν αὐτῇ
 κοπετὸς, οἷος ἂν γένοιτο κοπετὸς ῥῶνος, ἐκτεθλητός αὐτῷ
 δηλονότι τοῦ καρποῦ καὶ ἀδοκῆτως ἐκκοπτομένου. κόψεται
 δὲ ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλὰς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ’
 ἑαυτάς. καὶ οὔτι που φαμέν ἐκείνο βούλεσθαι δηλοῦν τὸν 20
 d μακάριον Προφήτην, ὡς ἐστήκοι μὲν ἀνὰ μέρος τὸ ἄρσεν
 ἐν ἐκάστη φυλῇ, ἀνὰ μέρος δὲ αὖ τὸ θῆλυ, καὶ ποιήσονται
 τὸν κοπετόν· περιττὸν γὰρ, ὡς ἔοικε, τὸ χρῆμα καὶ εἰκαϊό-
 βουλον· διδάσκει δὲ μᾶλλον ὡς ἐκάστη φυλὴ μετὰ τῶν ἐν
 αὐτῇ γυναικῶν ἰδίαν ἔξει τινὰ τοῦ θρήνου τὴν ἀφορμὴν. 25
 ταύτητοί φησιν ὅτι φυλὴ οἴκου Δαυεὶδ καθ’ ἑαυτὴν καὶ αἱ
 γυναῖκες αὐτῶν καθ’ ἑαυτάς. καὶ δὴ φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι,

De Bello
 Jud.
 lib. ii.
 cap. i.
 Supra
 xi. 1, 2.

S. Matth.
 iii. 10;
 S. Luc.
 iii. 9.

S. Joan.
 xv. 6.

1. παντὸς τοῦ ἐν αὐτῇ λιμῷ C. πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ λιμοῦ Edd.
 ρωτο. μαρτυρήσει B.C. πεπλήρωται. μαρτυρεῖ Edd. Ἰώσηπος C.
 μωγαὶ δὲ διαπρύσιοι C. οἰμωγὴ δὲ διαπρύσιος Edd.
 transilit B. καὶ om. C. sed cf. supra 483 c, 755 d.
 supra ll. cc. ὅτι Edd. 7. A τὰς ad τὰς
 12. Ἰωάννης B.C. (scil. Baptista) Ματθαῖος Edd. 8. διότι C. ut
 16. καὶ καίεται om. C. retinui ex Edd. φησὶν οὕτω hoc ordine C. ἐν αὐτῷ C.
 17. κοπετὸς alt. assumptum ex C. ἐντεθλ. C. 19. φυλὰς alt. om. C.
 (22, 51, 62, 147, 238.) 20. οὔτι C. οὔτε B. Edd. 21. ἐστήξει C.
 24. μετὰ B.C. κατὰ Edd. 27. λέγωμεν C.

τὸν ἐκάστης πόνον. οἱ μὲν γὰρ ἐκ φυλῆς Δαυεὶδ, ἦτοι τοῦ
 Ἰούδα, τῆς βασιλείας ἐκπίπτουτες, κατοικώζουσιν ἀσκέτως,
 ὡς τῆς οὕτω περιφανοῦς εὐκλείας ἀποστερούμενοι· οἱ γεμὴν
 ἐκ τῆς τοῦ Λευὶ, τῶν ἐκ τῆς ἱερωσύνης ἐξωθούμενοι γερῶν,
 5 ὁμοῦ γυναιξὶ ποιήσονται τὸν κομμόν. οἱ δὲ ἐκ φυλῆς τοῦ
 Νάθαν· προφήτης δὲ οὗτος ἦν, καὶ οὐχὶ πάντως ἀληθίης·
 κοφονται πάλιν. οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἔτι προφητεύειν ἄδικα
 καὶ λαλεῖν τὰ ἀπὸ καρδίας, καὶ τοῖς ἀσυνέτοις καταπωλεῖν
 ὡς παρὰ Θεοῦ τοὺς ἰδίους λόγους, καὶ τὰς ἐντεῦθεν συλ-
 10 λέγειν αἰσχροκερδείας. ἔχει δὲ ἡ παράδοσις, ὅτι τοὺς κριτὰς
 Ἰουδαῖοι τοὺς καθισταμένους κατὰ καιροὺς ἐκ τῆς Συμεὼν
 ἐδέχοντο φυλῆς, ἅτε δὴ συνετωτάτους καὶ νομομαθεῖς ἄνδρας ^a 786 A.
 ἐχούσης, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων προφερεστέρους εἰς γε τὸ ζῆν
 ἐλέσθαι ἐννόμως. διὰ τοῦτό φησιν ὅτι φυλὴ Συμεὼν κόφεται
 15 καθ' ἑαυτήν. ἴδιος δέ τις καὶ τούτοις ὁ θρῆνος. οὐ γὰρ
 ἔκρινον ὀρθῶς, οὔτε μὴν τοῖς θείοις εἰκόντες νόμοις, τὸ τῷ
 Θεῷ δοκοῦν ἀποπεραίνειν ἐσπούδαζον, ἦσαν δὲ μᾶλλον
 φιλοκερδεῖς τε καὶ εὐωνότατοι, καὶ ἡ φησιν ὁ προφήτης “Οἱ
 “κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας.” συνοδύρεσθαι δὲ
 20 ταύταις ἀναγκαῖόν πως ἦν καὶ τὰς ἐτέρας φυλὰς, ἅτε δὴ τῶν ^b
 ἡδίστων αὐταῖς ἐθῶν τε καὶ τόπων ἐκπεπομμένας, μᾶλλον
 δὲ καὶ αὐτοῦ θανάτου κατηρτημένου ταῖς σφῶν κεφαλαῖς,
 φθάνοντος δὲ ὥσπερ τῶν πολεμίων τὸ ξίφος καὶ αὐτοῦ
 τοῦ λιμοῦ.

Soph.
iii. 3.

25 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος ἐν τῷ οἴκῳ Κεφ. ιγ'.

Δαυεὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς τὴν μετα-
 κίνησιν καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν. c

Ἐπιτρέχει τῷ λόγῳ τὰ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐσόμενα “τοῖς 2 Tim.
iv. 8.

2. ἐκπίπτουτες C. ἐκκοπέυτες Edd. κατοικώζουσιν iud. 6. ἦν om. C.
 14. συννόμως C. 16. τὸ om. C. 18. τε assumptum ex C.
 20. ταύτας manu prima C. 21. ἐκπεπομμένας (sic) C. 22. κατηρ-
 τημένου C. ἐπηρτ. Edd.

“ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν” τοῦ Χριστοῦ. οἱ μὲν γὰρ ταῖς ἀπειθείαις ἐξυβρικότες, ἐν πολιορκίαις ἔσονται, φησὶ, καὶ ἐπὶ γε τοῖς σφῶν αὐτῶν κατοιμώξουσιν κακοῖς. ἐν δέ γε τῇ νοητῇ καὶ ἀγία κατὰ τὸ ἀληθὲς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ Δαυεὶδ, τουτέστι, τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ πεφνηνότες ἐκ σπέρματος 5 Δαυεὶδ κατὰ σάρκα Χριστοῦ, πᾶς τόπος ἔσται διανοιγόμενος, d τουτέστι, πολλή τις εὐρυχωρία καὶ οἶον ἀνειμένη διαίτα τριπόθητος καὶ ἀπονωτάτη.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ρῆτὸν Ἑβραῖοι πάλιν ἐτέρως ἐκδεδώ-
κασιν. ἀντὶ γὰρ τοῦ ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος, πᾶσαν 10
ἔσεσθαι πηγὴν ἀναβρύουσαν ἔφησαν αὐτοί. καὶ εἰκός γε σφόδρα, καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐβδομήκοντα τὸν σκοπὸν εἰς τοῦτο αὐτὸ συντείνεσθαι, κἂν εἰ ἐτέρως ἔχοι τῆς τῶν ρημάτων προφορᾶς ὁ τρόπος, ἵνα τι τοιοῦτον ἢ τὸ δηλούμενον. ἡ μὲν e γὰρ ἀπειθὴς καὶ ἐξήνιος Ἱερουσαλὴμ, ἡ πονηρά τε καὶ ἀπο- 15
στάτις, “ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα
“τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,” τὰς τοῖς ἰδίους τολμή-
μασιν ἀναλόγως ἐχούσας ἀποτιεῖ δίκας· ἐκκοπήσεται γὰρ
ῥοῶνος δίκη. τοῖς γεμῖν αἰκῶσι τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ,
ἥτοι τὸν οἶκον Ἰουδα, τουτέστι Χριστοῦ, ἔσται πᾶς τόπος 20
διανοιγόμενος, ἡγουν ἐν παντὶ τόπῳ πηγὴ, τὸ τῆς καθάρσεως
ὑδὼρ ἀναβρύουσα, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, ὥς
εἶναι χρήσιμον τοῖς πεπιστευκόσι καὶ εἰς τὴν μετακινήσιν καὶ
787 A. a εἰς τὸν ῥαντισμὸν. καὶ τίς ἡ μετακίνησις; Ἰουδαίων μὲν, ἐκ
νομικῆς ἀγωγῆς εἰς πολιτείαν τὴν ἐπὶ Χριστῷ, ἀπὸ σκιᾶς 25
εἰς ἀλήθειαν, ἐκ τύπου καὶ γράμματος εἰς λατρείαν πνευ-
ματικὴν· Ἑλλήσι δὲ μετακινήσις ἐστὶ τις ἐξ ἀπιστίας
ἡκουσιν ἐπὶ τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ, ἐξ ἀμαθίας τῆς πρώτης
εἰς ἐπίγνωσιν ἀκραιφνῇ τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ, ἀπὸ

S. Matth.
xxiii. 37;
S. Luc.
xiii. 34.

2. ἀπειθείαις C.
prima C. invito D.
κτείνουσα B.C. ἀποκτείνουσα Edd.
20. τουτέστι] + τὴν ἐκκλησίαν b. repugnantibus C.D.
inv. ordine b. invitis C.D.
edidi. ἐστὶ τίς C. τίς ἔσται Edd.

3. αὐτοῖς manu prima C. κατοιμώξουσιν manu
15. ἀπειθῆς C. ἀποστάτης C. 16. ἀπο-
18. ἔχουσα (sic) C. ἀποτιεῖται C.
21. τόπῳ παντὶ
25. ἀπὸ C. Edd. ἐκ b. 27. ἐστὶ τίς] Sic
Verba desunt in b. 28. ἀμαθείας Edd.

σκοτούς εἰς φωτισμόν· μετακινήσεις δὲ κοινῇ, παντὶ πρέπουσα
λοιπὸν τῷ κεκλημένῳ διὰ τῆς πίστεως, Ἰουδαίῳ τε καὶ
Ἑλληνι· ἀπὸ τοῦ φρονεῖν τὰ σαρκὸς ἐπὶ τὸ ἐλέσθαι ζῆν^b
ὁσίως καὶ καθαρῶς, καὶ περιπατεῖν ἐν Πνεύματι, κατὰ τὴν Gal. v.
5 τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν· ἐκ τοῦ τιμᾶν τὰ ἐν κόσμῳ εἰς 16.
τὸ ἀγαπῆσαι τὰ ὑπερκόσμια. ὅτι δὲ τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν
δεχόμενοι βάπτισμα ῥαντίζόμεθα τῷ αἵματι Χριστοῦ πρὸς
ἀποκάθαρσιν ἀμαρτίας, πῶς ἂν ἐνδοιασείη τις; οὐκοῦν ἡ
ὁδὸς ἡ εἰς μετακίνησιν καὶ εἰς τὸν ῥαντισμὸν τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ
10 Ἰούδα, τὸ σωτήριον βάπτισμα, ἦτοι πᾶς τόπος διανοιγό-
μενος, ἡγουν πᾶσα πηγὴ κατευρυνομένη τε καὶ ἀναβρύουσα c
τὸ τῆς καθάρσεως ὕδωρ.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, ἐξολοθρεύσω τὰ 2
ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔτι ἔσται αὐτῶν
15 μνεΐα· καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον
ἐξαρώ ἀπὸ τῆς γῆς.

Πάντα πρὸς τὸ ἄμεινον μετακεχώρηκεν ἐν Χριστῷ, καὶ
καινὴ κτίσις τὰ ἐν αὐτῷ, τῆς ἀρχαίας σαθρότητος ἀπο- 2
βαλόντα τὸν μῶμον. ἀτρεκῇ δὲ ὄντα τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον d
20 κατίδοι τις ἂν καὶ ἐξ αὐτῶν εἰ βούλοιτο τῶν πραγμάτων.
πρὸ μὲν γὰρ τῶν τῆς ἐπιδημίας καιρῶν, οὕτω καθ' ἡμᾶς
γεγονότος τοῦ Μονογενοῦς, οὔτε μὴν τῷ θεῷ φωτὶ τὰ πάντα
περιαστράπτοντος, ἀχλὺς ἦν ἔτι καὶ σκότος ἐν ταῖς τῶν
ἐθνῶν καρδίαις. ἐλάτρενον γὰρ εἰδώλοις, καὶ δυσβουλίας εἰς
25 τοῦτο κατώλισθον, ὡς ξύλοις καὶ λίθοις ἀναθεῖναι τὸ σέβας,
καὶ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι τὰς τῷ Θεῷ πρεπούσας ἀνά-

2. λοιπὸν assumptum ex C.

9. τὸν assumptum ex C.

(Alex. XII.)

20. κατείδοι C.

λίας (sic) C.

16. ἀπὸ] ἐκ F.

καὶ assumptum ex C.

25. ἀναθῆναι C.

5. εἰς om. C.

13. Κύριος] + σαβαὼθ Edd. invitis B.C.

18. αὐτῷ C. Χριστῷ Edd.

23. ἦν om. C.

26. τῷ assumptum ex C.

7. αἵματι] + τοῦ b.

19. τότε C.

24. δυσβου-

^c πτειν τιμάς. καὶ ταυτὶ μὲν τῆς τῶν πλανωμένων ἀβελτερίας
τὰ ἐγκλήματα, παρὰ δέ γε τῷ Ἰσραὴλ, ὃς ἦν καὶ ἀπόλεκτος
καὶ “μερίς Κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, σχοίνισμά τε κλη-
“ρονομίας αὐτοῦ,” τοσαύτη τις ἦν ἡθῶν τε καὶ τρόπων
ἐξιτηλία, ὥς ὀλίγου μὲν ἀξιοῦσθαι λόγου, καίτοι πρὸς ἐπι- 5
κουρίαν αὐτοῖς δοθέντα, τὸν νόμον, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχοντα
πρὸς παιδαγωγίαν τὴν ἐπὶ γε τῷ χρῆναι βιοῦν ὀρθῶς, ἀπο-
νεῦσαι δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ δεῖν ἀβούλως ταῖς τῶν ἐθνῶν
συναποκομίζεσθαι πλάναις, καὶ ταῖς τῶν ὁμόρων δεισιδαι-

788 A. ^a μονίαις ἐνολισθεῖν. προσέκειντο μὲν γὰρ, καὶ λίαν ἐκτόπως, 10
τοῖς τῶν ψευδοπροφητῶν μαντεύμασιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν
εἰδώλων θεραπευταί, βεβήλοις τεμένεσι προσιζήσαντες, χρη-
σμολόγοι τε ἦσαν καὶ ψευδοεπεῖς· οἱ δὲ καὶ τὸ Ζῆ Κύριος,
ἐπὶ γλώττης ἔχοντες, καὶ εὐσεβεῖν ὑποπλαττόμενοι, καὶ οἶον
προβάτου δορᾶ τὸν λύκον ἐπισκιάζοντες, τὸ τῆς προφητείας 15
ὄνομά σφισιν αὐτοῖς περιτιθέντες οἱ τάλανες, καὶ τὴν ἐπὶ
^b τούτῳ δόξαν ἀνοσίως ἀρπάζοντες, ἀπηρεύγοντο τὸ δοκοῦν,
καὶ τοὺς τῆς ἑαυτῶν καρδίας λογισμοὺς θεῖαν ἔφασκον εἶναι
βουλὴν. περὶ τῶν τὰ τοιαύδε τολμᾶν εἰωθότων καὶ ὁ προ-
φήτης ἔφασκεν Ἱερεμίας πρὸς τὸν τῶν ὅλων κατεξουσία- 20
ζοντα Θεόν “Ὁ ὢν Κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται αὐτῶν προ-
“φητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, καὶ λιμὸς
“οὐκ ἔσται ἐν ἡμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς
“γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.” καὶ πρὸς γε ταῦτα Θεός
1b. 14. “Ψευδῇ, φησὶν, οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί 25
“μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ
^c “οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὀράσεις ψευδεῖς καὶ μαν-
“τείας καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν, αὐτοὶ

1. ταύτη C. ἀβελτερίας C. ἀβελτηρ. Edd.

ἀπόλεκτος C. ἀποδεκτός B. Edd.

3. τε om. C.

2. ἦν assumptum ex C.

8. πρὸς τὸ δεῖν] πρὸςταδῆν (sic) C.

7. τὸ C.

8. πρὸς τὸ δεῖν] πρὸςταδῆν (sic) C.

10. ἐνολισθεῖν C. στοιχεῖν iid.

9. συναποκομίζεσθαι C. ἀπο-

κομίζεσθαι Edd.

11. ψευδο-

προφητῶν C. ψευδωνύμων προφητῶν iid.

12. βεβήλοις C. τοῖς βεβ. iid.

16. ἐπὶ τοῦτο C.

17. ἀπηρεύγοντο] ἀπηγάρεον C.

18. ἑαυτῶν C.

αὐτῶν iid.

23. ἡμῖν C. (Alex.) ὑμῖν Edd. (Vat.)

25. φησὶν assumptum

ex C. ἐπὶ C. ἐν Edd. (48.) neutrum habet B.

27. ὅτι C. καὶ Edd.

“προφητεύουσιν ὑμῖν” καὶ πάλιν “Οὐκ ἀπέστειλλον τοὺς
 “προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς,
 “καὶ αὐτοὶ προεφήτευσαν.” ψευδοεπεῖς γὰρ ἦσαν, ὡς ἔφην,
 καὶ, λημματίων αἰσχυρῶν ἡττώμενοι, προσελάλουν τοῖς ἀκρω-
 5 μένοις τὰ “ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ οὐκ
 “ἀπὸ στόματος Κυρίου.” εἶτα δέον ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖν
 Ἰουδαίους, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐποιοῦντο σεπτοὺς, καὶ τιμαῖς ταῖς
 ἀνωτάτῳ στεφανοῦν ἐσπούδαζον. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέφανεν
 ἡμῖν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὥρχειτο μὲν εἰς ἅπαν καὶ d
 10 ὁλοθρεύεται παντελῶς τὰ ψυχρὰ καὶ μειρακιώδη τῆς εἰδωλο-
 λατρείας ἀθύρματα, συνεξήρηται δὲ αὐτῇ καὶ τὸ ἔκτοπόν τε
 καὶ δυσσεβὲς ἐπιτήδευμα τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ πονηροῦ τε
 καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος ἔμπλεοί τε ἦσαν, καὶ τοῖς τῶν εἰδώ-
 λων θεραπευταῖς ἀδελφὴν καὶ γείτονα νοσοῦντες τὴν πλάνη-
 15 σιν καταφωραθεῖεν ἄν, καὶ μάλα ὀρθῶς. εἰς γὰρ ἀμφοῖν τῆς
 δυσσεβείας ὁ ἐπιστάτης, τουτέστιν ὁ σατανᾶς. ἐξαρῶ τοίνυν c
 φησὶν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων καὶ οὐκ ἔσται
 αὐτῶν μνηεῖα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τουτέστι κατ’ ἐκείνο τοῦ
 καιροῦ, καθ’ ὃν ἂν τὸ θεῖον καὶ ἐπουράνιον λάμψῃ φῶς, καὶ
 20 ἐν ταῖς τῶν πλανωμένων καρδίαις ὁ νοητὸς ἑωσφόρος ἀνα-
 τεύλῃ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, διαυγάσῃ δὲ καὶ ἡμέρα, τῆς
 πάλαι νυκτὸς ἀπεληλαμένης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ δρωμένων·
 ἵνα τῆς ἀρχαίας ἀκαθαρσίας ἐξηρημένης, οἱ ἀληθινοὶ τε καὶ
 ἅγιοι προσκυνηταὶ φαίνονται λοιπὸν τῆς εὐαγοῦς πολιτείας
 25 ἀνημμένοι τὰ αὐχήματα, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ τιμῶντες ζώην.

Hier.
xxiii. 21.

Ib. 16.

2 S. Pet.
i. 19.

a 789 A.

Καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν ὁ 3
 πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν Οὐ χήσῃ,

1, 2. προφητεύουσιν—οὐδὲ assumpta ex C. Statim ἐλάλησαν Edd. invito C.
 3. ἐπροεφήτευσαν (sic) C. 8. ἐπειδὴ δὲ C. ἐπεὶ δὲ Edd. 10. ὁλοθρεύεται C.
 ὁλοθρεντο Edd. 12. τε assumptum ex B.C. 13. ἔμπλεοί τε C.
 ἔμπλεω Edd. 18. κατ’ ἐκείνο τοῦ καιροῦ C. κατ’ ἐκείνον τὸν καιρὸν iud.
 19. λάμψει (=λάμψη) C. 21. διαυγάσει C. καὶ assumptum ex C.
 23. ἀληθινοὶ τε C. ἀληταὶ Edd. 27. αὐτοῦ prius deest in Edd.

ὅτι ψευδῇ ἐλάλησας ἐν ὀνόματι Κυρίου καὶ συμποδιοῦσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτὸν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν.

- Τοσαύτη τις ἔσται περὶ τὸ θεῖον, φησὶν, αἰδῶς τῶν τηλικάδε, φροντιοῦσι δὲ οὕτω τῆς εἰς ἄκρον ἐπιεικείας καὶ 5
 1. ἀξιαγάστου ζωῆς, ὥστε καὶ γονέας αὐτοὺς ἰδίοις ἐπιθήγε-
 σθαι τέκνοις, εἰ ζηλοῦν ἔλουντο τοὺς ψευδοεπεῖς προφητεύειν
 ὑποπλαττόμενοι, καὶ ἀποφθέγγωτό τι τῶν ἀπὸ καρδίας,
 ὡς Θεοῦ λελαληκότος. συμποδιοῦσι γὰρ αὐτὸν, φησὶ, του-
 τέστι καταδεσμεύουσιν ὡς ἔκφρονά τε καὶ μεμνηνότα, μελλή- 10
 σαντες δὲ οὐδὲν, καθοριοῦσιν αὐτοῦ καὶ θάνατον, εἰ ἔμμονόν
 τε καὶ ἀναιδῇ τὴν ἐπὶ τῷδε ποιοῖτο νόσον. ἀπόχρη γὰρ
 αὐτοῖς εἰς τὸ δεῖν ἅπασαν τοῦ παιδὸς καθορίσαι δίκην τὸ
 ὅτι ψευδῇ λελάληκεν ἐν ὀνόματι Κυρίου.
- c "Αθρεῖ δὲ ὅπως ἐστὶν ἀληθῆς ὁ λόγος, καὶ τὸ βέβαιον 15
 εἰς πίστιν ἢ προαναφώνησις ἔχει. τίς γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς
 διακαρτερήσειεν ἂν ἐν τῷ νῦν καιρῷ προφητεύοντός τινος ;
 ἢ πῶς οὐκ ἐξεστηκότα λογιέται μὲν τὸν τοιοῦτον εὐθὺς,
 ὧδέ τε ἔχοντα γνώμης πῶς οὐκ ἂν ποιήσαιτο στυγητόν ;
 ποῖος δὲ πατὴρ ἀνεπίπληκτον ἑάσει τέκνον, εἰ τοῖς οὕτω 20
 δεινοῖς ἐναλοίῃ πλημμελήμασιν ; ἀπόδειξις οὖν ἄρα, καὶ
 μάλα σαφῆς, γένοιτο ἂν οἶμαι τουτὶ, τοῦ χρήναι φρονεῖν
 ἀραρότως ὅτι πολὺ πρὸς τὸ ἄμεινον ἢ τῶν καθ' ἡμᾶς
 d πραγμάτων μετακεχώρηκε φύσις, Θεοῦ μεταπλάττοντος εἰς
 τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ εἰς τὸ εὖ ἔχον, ἢ πρίν. καὶ γοῦν τὰ 25
 πάλαι τιμώμενα καὶ παρὰ πολλοῖς ἀξιάγαστα, νῦν ἐστι

4. φησὶ post τηλικάδε tr. Edd., hoc ordine C.

ζηλοῦν, τὸ Edd.

8. ὑποπλαττόμενοι C. ἀποπλαττομένους B. Edd. καὶ C. Edd. κὰν B. ἀποφθέγγωτό B. Edd. ἀποφθέγγεται C. Statim τὰ Edd. iuvitis B.C.D.

11. καὶ B.C. τὸν Edd.

12. τότε C.

13. τὸ alt. C. τότε iud.

15. ὅπως B.C. ὥσπερ Edd.

21. ἐναλοῖε C.

22. γένοιτ' ἂν C. τοῦ χρήναι φρονεῖν ἀραρότως ὅτι C. τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, ὅτι [ὅτε Aub. καὶ ὅτι B.] Edd.

26. τιμώμενα om. C. habet D. ἐστι C.

εἰσι Edd.

στυγητὰ καὶ ἐπάρατα καὶ τοῖς ἐπικεκέναι οὐκ ἀνεκτὰ καὶ
τοῦ κυλάζεσθαι δεῖν οὐκ ἡμοιρηκότα.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κατασχυνοῦσονται οἱ προφῆται, 4
ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν αὐτὸν,
5 καὶ ἐνδύσονται δερῖν τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο. καὶ ἐρεῖ 5
Οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγὼ, διότι ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ^e
νεότητός μου. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν Τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀνά 6
μέσον τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ "Ὅτι ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ
τῷ ἀγαπητῷ μου.

10 "Ὅτι καὶ ποιῆς καὶ δίκης ἄξια τέθινται παρ' ἡμῖν τὰ a 790 A.
πάλαι τεθνασμένα, καὶ ἐκ τῆς τῶν προκειμένων ἐννοίας
ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. προεφήτεον μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ
Ἰσραὴλ οἱ ψευδοεπεῖς τε καὶ φένακες, καὶ πλανᾶν εἰωθότες
"ἔνεκεν δρακὸς κριθῆς καὶ κλάσματος ἄρτου" κατὰ τὸ
15 γεγραμμένον. εἴτα τοιαῦτα τολμῶσιν ἐκείνοις, ἐπέπληττε
μὲν οὐδεῖς, οὐδ' ἀπείργειν ἤθελεν ὡς δυσσεβεῖν ἡρημένους,
ἐπαίνοις δὲ μᾶλλον αὐτοὺς καὶ ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς στεφα-
νοῦν ἡξίουσιν οἱ τάλανες. ταύτητοι κακεῖνοι πρὸς τὸ χεῖρον b
ἦσαν, τρεφομένης ὥσπερ ἐν αὐτοῖς τῆς νόσου διὰ τῆς τῶν
20 τεθναμακότων αὐτοὺς ἐλαφρίας. ἐν δέ γε τῷ νῦν καιρῷ
κατασχυνησέσθαι φησιν αὐτοὺς, οὐ παραδεχθείσης δηλονότι
τῆς ψευδοπροφητείας, ἐπιτιμωμένης δὲ μᾶλλον, καὶ ἐξ αὐτῶν
τῶν τὰ τοιάδε τολμᾶν εἰωθότων τὰς τῆς ἀπονοίας ἐξαιτου-
μένων δίκας, ὡς ἐλεγχθέντας εὐθὺς καὶ ἀποσχέσθαι τοῦ
25 κακοῦ, καὶ δερῖν ἐνδύσασθαι τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο, του-

Ezech.
xiii. 19.

4. αὐτὸν] αὐτοὺς F. (22. al.) 5. ἐρεῖ] + ὅτι B. 6. διότι C. (Alex.)
cf. infra. διότι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος τὴν γῆν ἐγὼ εἰμι ὅτι Edd. ὅτι ἀνθρ. ἐργ. τὴν
γῆν ἐγὼ εἰμι διότι B. 9. τῷ ἀγαπητῷ B.C. (Vat. s) cf. infra. τοῦ ἀγαπητοῦ
F. Edd. (Alex.) cf. supra 415 d. in S. Joannem 463 c. [sed in S. Joannem 1107 a
τῷ ἀγαπητῷ?]. 12. εἰδεῖν (sic) C. 16. οὐδ'] οὐκ C. 19. ἔσαν C.
ἐν assumptum ex C. 20. γε assumptum ex C. 22. ἐπιτιμωμένης C.
ἐπιτετιμωμένης Edd.

c τέστι, πενθεῖν ἐπὶ τῷ κακῷ καὶ ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ κατολο-
 φύρεσθαι, μεταγινώσκοντας, ὅτι λογισμῶν εἰς τοῦτο κατώ-
 λισθον ἀμαθίας, ὡς ψευδοεπῆσαι κατὰ Θεοῦ, ἐρυθριῶντας
 δὲ ὅλως οὐδὲν ὁμολογῆσαι τε τὴν ἁμαρτίαν καὶ συγγνώμην
 ἐξαιτῆσαι, λέγοντας σαφῶς Οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγὼ ὅτι ὁ
 ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ νεότητός μου, τουτέστιν, ἀνθρώπου
 γέγονα τέκνον. ἀσθενὴς δὲ λίαν ἢ φύσις καὶ εὐπάροιστος
 κομιδῇ πρὸς τὸ μὴ ἔχον ὀρθῶς, καὶ ἐτοιμοτέρα πως εἰς
 d ἁμαρτίας. εἶεν δ' ἂν αἱ τοιαίδε μετανοούντων φωναί. εἰ
 δὲ δὴ βουλοίμην αὐτὸν ἔρεσθαι, φησὶ, Τί τὸ χρῆμα τῶν ἐν
 χερσὶν ὀρωμένων τραυμάτων ἦτοι πληγῶν; ἀποκρινεῖται
 πάλιν ὅτι Ἄς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου, συμ-
 ποδισάντων αὐτὸν δηλονότι πατὴρ καὶ μητὴρ, καὶ τὰς
 τῆς προπετείας ἐξηγηκότων δίκας. οἶκος γὰρ ἀγαπητὸς
 ἐκάστω τῶν καθ' ἡμᾶς, ὁ τῶν γεγεννηκότων.

15

"Ορα τοίνυν ὅση τις ἐστὶν ἡ τῶν πάλαι τε καὶ νῦν
 πραγμάτων διαφορά. ἐθαυμάζοντο μὲν γὰρ οἱ παρ' ἐκείνοις
 ψευδοπροφήται, καὶ ἦσαν ἐν δόξῃ καὶ ὑπολήψει χρηστῇ,
 c καὶ ταῦτα δρῶντες οὐδὲ μετεμέλυντο· κατὰ δέ γε τὸν
 ἐνεστηκότα καιρὸν, εἰ δὴ πῃ τινὲς ἔλουντο ταῖς ἐκείνων
 μαρίαις κατακολουθεῖν, ἐπιτιμῶνται, καταισχύνονται, ταῖς
 τῶν γεγεννηκότων κολάζονται ψήφοις, μεταγινώσκουσιν ὡς
 ἡμαρτηκότες καὶ πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν, αἰτοῦσι συγγνώμην
 τὴν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁμολογοῦντες ἀσθένειαν καὶ
 791 A. a τὸ εὐόλισθον εἰς ἁμαρτίαν. ἀνῆρηται γὰρ "τὸ πνεῦμα τὸ
 "ἀκάθαρτον ἀπὸ τῆς γῆς," τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ δυνάμει τε καὶ ἐξουσίᾳ.

Supra
ver. 3.

791 A.
Supra
ver. 3.

1. κατολοφ. C.
 πως C. ἐτοιμοτρεπῆς iud.
 + τι B. Pont.
 13. τὰς] τὰ Edd.
 15. γεγεννηκότων (sic) C.
 20. πῃ assumptum ex C.
 καταισχύνονται C. καὶ κατ. B. καὶ κατ. καὶ Edd.
 συγγνωμὴν assumpta ex C.
 om. C.

6. τουτέστιν] + ὅτι Edd. invito C.
 9. ἁμαρτίας C. ἁμαρτίαν iud.
 12. τῷ ἀγαπητῷ B.C. Pont. τοῦ ἀγαπητοῦ Aub.
 14. ἀγαπητὸς B.C. Pont. ἀγαπητοῦ Aub.
 16. τε assumptum ex C.
 21. μαρίαις C. παντείαις Edd.
 24. ἀνθρωπίος C.

8. ἐτοιμοτέρα
 10. ἔρεσθαι]
 19. γε om. C.
 23. καὶ prius et αἰτοῦσι
 26. Ἰησοῦ

Ῥομφαία ἐξεγέροντι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην 7
αὐτοῦ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, πατάξω τὸν ποιμένα καὶ
διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου
ἐπὶ τοὺς ποιμένας.

- 5 Δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον Υἱὸν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ,
ἐφείς οικονομικῶς καίτοι Θεὸν ὄντα καὶ ἐξ αὐτοῦ κατὰ 1
φύσιν ἀπορρήτως γεγεννημένον, καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ
καθικέσθαι, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι καθ' ἡμᾶς, καὶ ἀνατλήναι
σταυρὸν, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον καὶ ἀποστήσῃ τῆς κατὰ
10 πάντων πλεονεξίας τὸν σατανᾶν, καθελῇ δὲ καὶ τὴν βέβηλον
εἰδωλολατρείαν, καὶ καταργήσῃ μαντείας, ψευδοπροφητείας
τε καὶ τοὺς ἐκ καρδίας φενακισμοὺς, ἐξάρῃ δὲ καὶ “τὸ πνεῦμα
“ τὸ ἀκάθαρτον ἀπὸ τῆς γῆς,” καὶ πρὸς γε δὴ τούτοις, ἵνα
κατακτήσῃται τὴν ὑπ' οὐρανὸν, μετατιθεῖς εἰς θεογνωσίαν 2
15 τοὺς πεπλανημένους, ἀναπείθων ἐλέσθαι τὴν εὐσεβῇ καὶ
εὐσχήμονα πολιτείαν, καὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὁρᾶσθαι τετι-
μηκότας. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας τὸν ἐπὶ ξύλου θάνα-
τον, καίτοι πολὺ λίαν ἔχοντα τὸ δυσκλεές, ὑπέμεινεν ἐκὼν,
“ αἰσχύνῃς καταφρονήσας,” οὕτω καὶ αὐτῷ δοκοῦν τῷ Θεῷ 3
20 καὶ Πατρί. καί τι τοιοῦτον ἡμῖν ὑποφαίνει λέγων αὐτὸς ὁ
Υἱός “Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ
“ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.
“ τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν 4
“ ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω
25 “ αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.” ὥς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει
Παῦλος “Διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἐζήσεν, ἵνα καὶ
“ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.” τέθεικε τοίνυν ἐκὼν ὑπὲρ

Supra
ver. 2.

Heb. xii.
2.

S. Joan.
vi. 38, 39.

Rom.
xiv. 9.

2. πατάξω C. (23, 42, 106) πάταξον F. Edd. (Alex. XII.) 3. διασκορ-
πισθήσονται C. (Alex. XII.) διασκορπισθήσεται F. Edd. (42, 240). [διασκορπισθή-
τωσαν XII suprascr. cf. infra 795 init.] 9. ἀποστήσει C. 10. καθελεῖ B.C.
11. καταργήσει C. μαντείας C. μαντείαν Edd. ψευδοπροφητείας C. ψευδοπρο-
φήτας iid. 12. ἐξαρεί C. 14. κατακτήσῃται C. καταστήσῃται iid.
18. ἐκὼν accessit ex C. 20. καί τι] καίτοι iid. 25. αὐτὸ] + ἐν iid.
invito C. ὥς γὰρ C. καὶ ὥσπερ iid. 26. ἐζήσεν C. ἀνέζησεν iid.

ἡμῶν τὴν ψυχὴν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ παραδόντος αὐτὸν ὡς
 ἄνθρωπον ἰδίῳ νεύματι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ οἶον
 ἐφείντος, ὡς ἔφην, αἵματι τιμῇ τὴν ἀπάντων πρίασθαι ζώην.
 καὶ γοῦν ὁ Σωτὴρ οἰηθέντι Πιλάτῳ κατεξουσιάζειν αὐτοῦ
 προσυπὴντα λέγων “Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ’ ἐμοῦ, 5
 “ εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν.”

S. Joan.
 xix. 11.

Προαφηγησάμενος τοῖνυν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ὡς
 πλείστη τις ἔσται τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐπὶ τὸ ἄμεινον
 ἢ μεταδρομῇ, παθόντος αὐτοῦ τὸν ἐν σαρκὶ θάνατον, μονον-
 ουχὶ καὶ ἐπισπεύδει τοῦ καιροῦ τὴν ἀνάδειξιν, καθ’ ὃν ἔσται 10
 ταῦτα, καὶ ἐνεργεῖσθαι προστέταχε τὸ ἐπὶ τῷ πάθει μυστή-
 ριον, αὐτῇ τῇ ῥομφαίᾳ παρεγγυῶν τε καὶ λέγων Ἐξεγέρθητι

792 A. a

ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ’ ἄνδρα πολιτην αὐτοῦ λέγει Κύριος
 παντοκράτωρ. καὶ ῥομφαίαν μὲν ἐν τούτοις καταδηλοῦσθαι
 φάμεν ὡς ἐν εἶδει μαχαίρας τὸν πειρασμὸν, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ 15
 πάθος τὸ ἐκ τῆς Ἰουδαίων ἀπονοίας ἐπενηνεγμένον τῷ
 Ἑμμανουήλ. ἔοικε γὰρ συνιέναι τε οὕτω καὶ μὴν καὶ
 εἰπεῖν ὁ δίκαιος Συμεὼν, ὅτε προσεκόμιζεν ὀκταήμερον τὸν
 Ἰησοῦν ἢ ἀγία παρθένος “Καὶ σοῦ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διε-
 “ λεύσεται ῥομφαία.” μόνον γὰρ οὐχὶ ῥομφαία κατεσφάζετο, 20
 σταυρούμενον ὁρῶσα τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα κατὰ γε τὴν

S. Luc.
 ii. 35.

σάρκα φημί. ὧ τοῖνυν ῥομφαία, ἐξεγέρθητι φησὶν ἐπὶ τὸν
 ποιμένα μου, τουτέστιν, ἐνεργείσθω λοιπὸν τὸ σωτήριοι πάθος
 καὶ ὁ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀναδείξεως ἡκέτω καιρός. τίθεται
 μὲν γὰρ ἐφ’ ἡμᾶς ἀρχιποίμην ὁ Χριστὸς, καὶ ὑπ’ αὐτῷ 25
 πάντες ἐσμεν οἱ πεπιστευκότες, πλην οὐκ ἔξω χειρὸς τῆς
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. κατάρχει γὰρ ἡμῶν ἐν Υἱῷ, δι’ αὐτοῦ
 τε καὶ ἐν αὐτῷ σεσώσμεθα καὶ αὐτὴν ἐσχίκαμεν τὴν προσ-

Eph.
 ii. 18.

3. τιμῇ C. τῷ ἰδίῳ Edd.

5. κατ’ ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν C. ut supra 774 d.

ordine C. 9. ἡ assumptum ex C. καταδρομῇ iid.

+ μὲν Edd. invito C.

19. παρθένος C. favente Nik. θεοτόκος Edd.

ἐξηγείσθω Edd.

26. πάντες ἐσμεν hoc ordine C.

4. οἰηθέντι Πιλάτῳ C. οἰηθέντος Πιλάτου iid.

6. δεδομένον σοι hoc

17. ἔοικε γάρ] καὶ ἔοικε γε Nik. in S. Luc.

23. ἐνεργείσθω C. Nik.

24. ἡκέτω Nik. Edd. ἴτω C.

28. αὐτὴν C. δι’ αὐτοῦ iid.

τίθεται C. ἔστι Edd.

- αγωγήν. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ “Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ
 “τῆς φωνῆς μου ἀκούουσι, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκο-
 “λουθοῦσί μοι, καὶ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ
 “μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσῃ τις αὐτὰ ἐκ
 5 “τῆς χειρός μου. ὁ Πατὴρ μου ὃς δέδωκέ μοι πάντων
 “μείζων ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρός
 “τοῦ Πατρὸς· ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἓν ἐσμεν.” ἴδιος οὖν ἄρα
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ποιμὴν ὁ Υἱὸς, οὐκ ἀλλότρια κατα-
 νέμων θρέμματα, τὰ ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον καὶ τὰ τοῦ Πατρὸς,
 10 οὐκ ἰδίῳ αὐτοῦ νοουμένων τῶν μισθωτῶν ποιμένων, οἱ
 κατέσφαζον μὲν τὰ πρόβατα, φειδοῦς ἀπάσης ἐξηρημένης,
 “ἔλεγον δὲ καὶ πωλοῦντες αὐτὰ Εὐλογητὸς Κύριος καὶ
 “πεπλουτήκαμεν.” πολῖται γεμῆν, ἤγουν οἰκεῖοί τε καὶ γνώ-
 ριμοι, τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, οἱ ὑπ’ αὐτῷ τεταγμένοι, καὶ πρό
 15 γε τῶν ἄλλων οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, οἱ καὶ παταχθέντος τοῦ
 ποιμένος κατεσκίδναντο καὶ πεφεύγασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἤκον
 τῶν Ἰουδαίων οἱ ὑπηρέται, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ προδότης ὁμοῦ
 τῇ σπείρᾳ συλληψόμενοι τὸν Ἰησοῦν, “πάντες ἀφέντες αὐτὸν
 “ἔφυγον.” ἔφη γὰρ οὕτω τὸ γράμμα τὸ εὐαγγελικόν.
 20 “Ὅτι δὲ δοὺς ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον Υἱὸν εἰς θάνατον
 ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πατάζει πως αὐτὸν λέγεται, τῷ γε
 ὅλως ἐφείναι παθεῖν, πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Υἱὸς,
 διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀνόσια
 πεπραχότων, δῆλον δὲ ὅτι τῶν Ἰουδαίων “Ὅτι ὃν σὺ
 25 “ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυ-
 “μάτων μου προσέθηκαν· πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν
 “αὐτῶν.” ἐκούσιον μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἐποιεῖτο τὸ πάθος,

S. Joan.
x. 27-30.Supra
xi. 5.S. Matth.
xxvi. 56.Ps. lxxviii.
27, 28.

2. ἀκούουσι C. ἀκούει Edd. cf. supra 26 e. 3. δίδωμι αὐτοῖς ζ. αἰώνιον C.
 ζ. αἰών. διδ. αὐτοῖς iid. 4. ἀρπάσῃ C. ἀρπάσει iid. 5. πάντων
 μείζων hoc ordine C. 7. Πατρός] + μου iid. invito C. Πατὴρ] + μου
 iid. invitis B.C. 8. ποιμὴν ante τοῦ Θεοῦ transponit C. 9. τὰ alt.
 assumptum ex C. 13. γεμῆν C. δὲ Edd. τε assumptum ex C.
 17. οἱ τῶν Ἰουδαίων in verso ordine C. 18. τῆς σπείρας C. 20. δὲ
 δοὺς] διδοὺς C. τὸν ἴδιον Υἱὸν εἰς θάνατον hoc ordine C. εἰς θ. ante τὸν tr. Edd.
 22. ὅλω manu prima C. 24. πεπραχότων C. δεδρακῶτων Edd.
 26. Haec πρόσθες—αὐτῶν assumpta ex C.

ἵνα τὰ ἐκ τοῦ παθεῖν αὐτὸν διαφαίνηται κατορθώματα. ὅτι
 δὲ τοῖς ἐσταυρωκόσιν ὀλέθρου πρόξενον ἔσται τὸ χρῆμα, καὶ
 793 A. α τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς ὑποπεσοῦνται κακοῖς οἱ τῆς τοιαύσδε
 βουλῆς καὶ τῶν ἐγχειρημάτων ἐξάρχοντες· οὗτοι δὲ ἦσαν
 οἱ λαῶν ἡγούμενοι· διατρανοὶ λέγων Καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά 5
 μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας. διεφθάρκασιν γὰρ “τὸν ἀμπελῶνα
 Hier. xii. 10, 11. “αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν, ἔδωκαν μερίδα
 “αὐτοῦ ἐπιθυμητὴν εἰς ἔρημον ἄβατον, ἐγενήθη εἰς ἀφα-
 “νισμόν ἀπωλείας.” ἐπάγει γεμὴν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῖς
 ποιμέσι Θεὸς οἰονεῖ καταπαίουσιν τὴν ῥομφαίαν, καὶ τὰς 10
 β τῆς ἀνοσιότητος ἐξαιτοῦσαν δίκας, οὐχ ὅτι μόνον αὐτοὶ
 πεπαρωνήκασιν εἰς Χριστὸν, ἀλλ’ ὅτι πρὸς τούτῳ καὶ τοῖς
 ἄλλοις γεγόνασιν ἀρχὴ καὶ ὁδὸς τῆς ἀσχέτου μανίας. ὥς
 γάρ φησιν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, Πιλάτου
 τοῖς Ἰουδαίοις προτεθεικότος Χριστόν τε καὶ Βαραββᾶν, 15
 S. Matth. xxvii. 21. καὶ τό “Τίνα θέλετε ἐκ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν” προσπε-
 Ib. 20. φωνηκότος, “οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς
 “ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἵνα
 S. Joan. xix. 6. “ἀπολέσωσιν” ἀνέπειθον δὲ πρὸς τούτῳ βοᾶν “Σταύρωσον,
 c “σταύρωσον.” οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου 20
 φωνῆς εἰρημένον “Ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν
 “Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ
 “νομὴ, καὶ διεσκορπίσθησαν.” ὥσπερ γὰρ ἡ νῆψις τῶν
 ἀγαθῶν ποιμένων ὀνίνησι τὴν ἀγέλην· οὕτω καταφθεῖρει
 τὸ ῥάθυμον, καὶ τοῖς τῶν ποιμένων ἵχνεσι τὸ ὑπὸ χεῖρα 25
 πάντως ἀκολουθεῖ.

8 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, τὰ δύο μέρη

1. τὰ—διαφαίνηται κατορθώματα C. τὸ—διαφανεῖται [B. Pont. διαφανῆται Aub.]
 κατορθώματα Edd. 4. τῶν om. C. 9. αὐτοῦ assumptum ex C.
 τοῖς ποιμέσι Θεὸς hoc ordine C. 10. καταπαίουσιν C.D. καταπαίου-
 σαν B. Edd. τὴν ῥομφαίαν per ras. manu forte prima ad τῇ ῥομφαίᾳ cast. C.
 τὴν ῥομφαίαν habet D. 12. τούτῳ C. τοῖς Edd. 13. τῆς] + εἰς
 Χριστὸν iid. invito C. 14. εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος C. M. ὁ εὐαγγ. iid.
 16. ἐκ τῶν δύο om. C. 18. ἵνα assumptum ex C. 19. τούτῳ C.
 τοῖς Edd. 20. σταύρωσον] + αὐτόν iid. invito C. 27. ἐκείνῃ]
 + ἐν πάσῃ τῇ F. Edd. invito C. (Alex. XII.) cf. infra 795 a. μέρη] + αὐτῆς
 iid. invitis B.C. (XII.) cf. infra l. c.

ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται ἢ
 ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτοὺς 9
 ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμιῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμάζεται
 τὸ χρυσίον· αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐγὼ ἐπ-
 5 ακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ Λαός μου οὗτός ἐστιν, καὶ αὐτὸς
 ἐρεῖ Κύριος ὁ Θεός μου.

Ἐπενεχθείσης τῆς θείας χειρὸς τοῖς ἀνοσίοις ψευδοποι-
 μέσιν, οἱ τὸν ἀμπελῶνα κατεφθάρκασιν τὸν Δεσποτικὸν, οὐδὲ e
 αὐτοὺς ἔσσεσθαι φησιν ἔξω ποινῆς καὶ δίκης τοὺς τοῖς
 10 ἀνοσίοις αὐτῶν σκέμμασιν ἀβουλότατα συνδεδραμηνότας,
 δῆλον δὲ ὅτι τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους καὶ τῶν ἀγελαίων
 τὴν ὑπὸ χεῖρα πληθύν. δεδαπάνηται γὰρ τῷ πολέμῳ, καὶ
 διολώλασιν ὁμοῦ τοῖς κατοίκοις αἱ πόλεις καὶ αὐτοῖς ἀν-
 δράσιν αἱ κώμαι, πανωλεθρία καταπιμπράμεναι, μόλις δὲ
 15 σέσωσται τὸ κατάλειμμα, καὶ ὡς ἐν τρίτῃ μοίρᾳ τοῦ παντὸς
 νοούμενον πλήθους, ὠλόθρεται γὰρ οὐκ εἰς ἅπαν ὁ Ἰσραὴλ, a 794 A.
 Θεοῦ κατοικτεῖροντος διὰ τοὺς πατέρας. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ
 μακάριος Ἡσαΐας φησὶ “Καὶ εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατ- Es. i. 9.
 “ἐλίπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς
 20 “Γόμορρά ἂν ὠμοιώθημεν.” πλὴν τὸ τρίτον, ἡγουν τὸ
 κατάλειμμα, τουτέστι, τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ πιστεύ-
 σαντας, διάξειν φησὶ διὰ πυρὸς, καὶ πυροῦν αὐτοὺς ὡς
 ἀργύριον καὶ χρυσίον. οὐ γὰρ ἔξω πόνου τῶν ἀγίων ἡ ζωὴ
 ἀληθὲς δὲ ὅτι “Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ 2 Tim.
 25 “διωχθήσονται.” δοκιμώτατοι δὲ πεφήνασιν οἱ θεσπέσιοι b
 μαθηταὶ, καὶ ὅσοι γεγόνασιν αὐτοῖς συνεργάται κατ’ ἐκεῖνο
 2 Tim. iii. 12.

3. δοκιμιῶ B.C. δοκιμάσω F. (26. al.) δοκιμῶ Edd. (A.V. 8) cf. infra 795 b.

4. καὶ ἐγὼ B.C. (Alex. XII.) καὶ γὰρ Edd. (Vat. 8).

5. αὐτοῦ B.C. manu recentiori. F. (36. al.) cf. infra. αὐτῷ C manu prima. Edd. ἐστὶν οὗτος inv. ordine B. sed cf. infra.

8. Δεσποτικὸν C. βασιλικὸν Edd.

11. τῶν ἀγελαίων τὴν C. τὴν ἀγελαίαν τῶν iid. 13. τοῖς κατοίκοις αἱ] ταῖς κατοικοῦσιν C. Haec καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν αἱ κώμαι accesserunt ex C.D. πόλεις pro κώμαι D.

14. πανωλεθρία B. πανολεθρία C. Edd. καταπιμπρά-
 μεναι C. καταπολλύμεναι Edd.

15. καὶ assumptum ex C.

16. νοούμενου C. 23. πόνων b. 24. πάντες assumptum ex C.

25. πεφήνασιν C. γεγόνασιν Edd.

Rom. xv.
16.

καιροῦ, καὶ συμπεπονήκασιν ἱερουργοῦσιν εἰς τὰ ἔθνη τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. κέκληνται γὰρ εἰς πείραν πολλῶν
θλίψεων τε καὶ διωγμῶν, καὶ μονονουχὶ πεπύρωνται, δοκιμα-
ζόμενοι διὰ πειρασμῶν, ὥς δύνασθαι λέγειν ἐκ παρρησίας

Ps. lxxv.
10.

“Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται 5
“τὸ ἀργύριον.” τίς οὖν ἡ ἐντεῦθεν ὄνησις; ἢ ποῖος ἔσται
μισθὸς τοῖς ὧδε πεπονηκόσι καὶ δεδοκιμασμένοις; οἰκεῖοι

1 S. Pet.
ii. 9.

c γεγόνασι τοῦ Θεοῦ, γνώριμοί τε καὶ ἡγαπημένοι. κατελο-
γίσθησαν γὰρ εἰς “ἔθνος ἅγιον, εἰς βασιλείον ἱεράτευμα,
“καὶ εἰς λαὸν τὸν εἰς περιποίησιν, ἵνα τὰς ἀρετὰς ἐξαγγεί- 10

Ib. 10.

“λασι τοῦ ἐκ σκότους αὐτοὺς καλέσαντος ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν
“αὐτοῦ φῶς,” ποτὲ δὲ ὄντες οὐ λαὸς, γεγόνασι λαός. καὶ

Es. i. 15.

ποτὲ μὲν ἤκουον “Ὅταν τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρὸς μέ,
“ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ’ ὑμῶν” καὶ ἂν πλη-
“θύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν” νυνὶ δέ 15

d φησιν, ὅτι αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου καὶ ἐγὼ ἐπ-
ακούσομαι αὐτοῦ καὶ ἐρῶ Λαός μου οὗτός ἐστιν. οὐκοῦν ἴδιος
γεγόνασι κλήρος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, δέδονται δὲ τῷ
Υἱῷ· συγκατάρχει γὰρ τῶν ὅλων ὁμοῦ τῷ γεγεννηκότι·
εὐμενῇ τε καὶ ἴλεω τὸν τῶν ὅλων ἔχουσι Δημιουργὸν καὶ 20
Δεσπότην.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

2. πολλὴν C.
assumpta ex B.C.

16. καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι [εἰσακούσομαι C.] αὐτοῦ
20. εὐμενεί C. 22. Sic C.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ Κυρίου, καὶ διαμεριοῦνται τὰ σκῦλά Κεφ. ιϞ'.
 σου ἐν σοί, καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη εἰς πόλεμον ἐπὶ 2
 Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀλώσεται ἡ πόλις καὶ διαρπαγῇσονται αἱ c
 οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ 5
 ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ.

Τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ σεπτὸν καὶ σωτήριον πάθος κατα-
 μηνύων, ἔφασκεν ἐν τοῖς ὀπίσω βραχύ “Ῥομφαία ἐξεγέρθητι Supra
 “ ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ’ ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ, λέγει xiii. 7.
10 “ Κύριος παντοκράτωρ, πάταξον τὸν ποιμένα καὶ δια- a 795 A.
 “ σκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα.” ὅτι δὲ ποιναῖς ταῖς ἐσχά-
 ταις ἢ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς ὑπενεχθήσεται, καὶ μάλα
 εἰκότως· κεκυριοκτόνηκε γὰρ ἡ πάντολμος· ἐδίδασκε προσ-
 τιθεῖς “Καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ Ib. 7, 8, 9.
15 “ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, τὰ δύο μέρη
 “ ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον διάξω διὰ

1. Sic B. ΤΟΜΟΣ 5' C. 2. διαμεριοῦνται F. Edd. cf. infra.
 διασκορπισθήσονται B. (87, 91). διαμερισθήσονται C. (A.V. s). 3. συνάξω F.
 εἰς π. ἐπὶ 'I. hoc ordine F. Edd. ἐπὶ 'I. εἰς π. C. (A.V. &c.). 7. τῷ om. C.
 Haec σεπτὸν καὶ assumpta ex C.D. 10. πάταξον] Accentus et lit. v
 erasa sunt in C. cf. πατάξω supra 791 a. διασκορπισθήτωσαν C. (XII suprascr.
 36. al.) διασκορπισθήσονται Edd. (Alex. XII.) cf. supra. 13. προτιθεῖς
 (sic) C. 16. ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον διάξω] ἐξολοθρευ-
 θήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον C., quasi voluisset ἐξολοθρευθήσεται καὶ
 ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον, sed a -θήσεται
 ad -θήσεται transiluisse.

b “ πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτοὺς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον,
 “ καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον.” τίνα
 δ’ ἂν τρόπον τὰ τοιάδε νοοῖντο, καὶ οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος
 κατὰ γε τὸ ἐφικτὸν εἰρήκαμεν. τέτραπται δὲ καὶ νῦν ὁ τῶν
 προκειμένων σκοπὸς ὡς πρὸς γε τὴν Ἱερουσαλήμ ἀνοσι- 5
 ουργήσασαν ἀχαλίνως, καὶ τὸν τῆς ἀλώσεως ἡμῖν καταση-
 μαίνει τρόπον. ἰδοὺ γὰρ φησιν ἥξουσιν ἡμέραι τοῦ Κυρίου,
 τοντέστιν, ἃς αὐτὸς ἐπάγει ψήφῳ δικαία καὶ ὁσίῳ κρίματι.
 καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθὲς, ὃ καὶ δι’ ἐτέρου προφήτου φησὶν
 c “ Μὴ ἔσται κακία ἐν πόλει ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν.” οὐ γὰρ 10
 ἂν γένοιτό τι τῶν ὅλην κακοῦν ἰσχυόντων πόλιν, ὃ μὴ πράτ-
 τεσθαί φαμεν ἐφicientος αὐτοῦ, καὶ πλημμελημάτων δίκας
 ἐξαιτεῖν ἐθέλοντος τοὺς ἀσχέτοις ὁρμαῖς ἐπὶ τὰ φαῦλα διάτ-
 τουτας. οὐκοῦν αὐτοῦ φησιν εἶναι τὰς ἡμέρας, διὰ τὸ ἐπάγε-
 σθαι κατ’ ὀργὴν αὐτοῦ. πεπαρωνήκασι γὰρ φορητῶς οὐκέτι, 15
 ἀπεκτονότες μὲν τοὺς προφήτας, προσθέντες δὲ τούτοις καὶ
 τὸν Υἱόν.

Τί δὲ τὸ ἐσόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, σαφηνίζει
 λέγων Καὶ διαμερισθῶνται τὰ σκῦλά σου ἐν σοὶ, συναγχευμένα
 d δηλονότι πάντα τὰ ἔθνη καὶ διαρπαζόντα μὲν τὰς οἰκίας, 20
 γυναικα δὲ περιέλκοντα νηπίοις ὁμοῦ. τότε γὰρ δὴ φησὶ καὶ
 τὸ ἡμισυ τῆς πολεως ἐξελεύσεται ἐν αἰχμαλωσίᾳ. φασὶ γὰρ,
 ὅτι Ῥωμαῖοι τὴν πόλιν ἐλόντες, καὶ πρὸς τὰς τῶν μαχο-
 μένων αὐτοῖς ἀνασχινοῦσας ὀλιγορήσαντες, αὐτόν τε κατέ-
 πρησαν τὸν νεὼν καὶ τὰς τοῦ ἁγίου οἰκίας. ἐφείσαντο 25
 δὲ προσπιπτόντων αὐτοῖς τῶν κατωκηκότων τὴν ἄνω πόλιν
 καὶ τὸ ἱερόν. θεὰ δὲ, ὅπως εἰς τοῦτο θράσους ἀφίξεσθαί
 c φησι τοὺς νενικηκότας, ὡς διαρπάσαντας τὰς οἰκίας, μὴ

2. δοκιμῶ C. Pont. Migne. δοκιμῶ Aub.

4. ἐφικτὸν] + ἡμῖν iid. invito C. τέτραπται C. γέγραπται B. Edd.

118 fin. οὐκ ἔστι Edd. 8. ἐπάγη C.

118 fin. οὐκ ἔστι Edd. ἐν] + τῇ C.

15. ἀφορήτως C.

20. διαρπαζόντα B.C. διαρπάζονται Edd.

27. τὸ] + ἄνω C. θράσους C. θάρσους iid.

3. δ’ ἂν C. δὲ Edd.

7. ἥξουσιν assumptum ex C.

10. Μὴ ἔσται C. cf. supra

14. ἐπάγεσθαι B.C. ἐπαγγέλ-

19. διαμερισθῶνται habet C.

21. περιέλ-

24. κατέπρησαν C. ἐνέπρησαν iid.

εὐθὺς ἀποφοιτῆσαι ταῖς λείαις ὁμοῦ, καὶ σχολαῖον ποιήσασθαι τὸν διαμερισμὸν εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηναὺς ἀφιγμένους· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τοῦτο δράσαι τῇ ἀλούσῃ πόλει, ὅπερ οὐκ ἂν γέγονεν, εἴπερ τις ἦν ὅλως ὁ τοῖς ἀθλίως πεπραχόσιν ἐπι-
 5 κουργῶν καὶ τοῖς καταδουλοῦσι μαχόμενος. μολυνθῆτεσθαι δὲ τὰς γυναῖκάς φησιν, ἀβουλήτως ἑτέροις ἐφελκομένας καὶ τῶν τῆς σεμνότητος ἐκπιπτούσας ἐθῶν, καὶ ἐν ὕψει πολλάκις τῶν κατὰ νόμους συνωκηκότων. πολέμου δὲ τὰ τοιαῦτα α 796 A. πάθη, καὶ τοῖς ἅπαξ ἐαλωκόσι καὶ ἀνεπικουρήτοις παντελῶς
 10 πρέπουσαι συμφοραί.

Οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἐκ τῆς πόλεως.

Τοῦτο οἶμαί ἐστιν ἕτερον οὐδὲν, ἢ ὅπερ ἔφην ἀρτίως, ὡς γέγονέ τις φειδῶ τῶν κατωκηκότων τὴν ἄνω πόλιν,
 15 καὶ σέσωσται μέρος τῶν Ἱεροσολύμων. ἀνέκοπτον γὰρ οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ τοὺς τῶν μαχομένων θυμούς, εἰ δῆπου τινὰς τεθέαντο κλαίοντάς τε καὶ ὑποπίπτοντας καὶ ἀμαχεῖ ἢ προσθέοντας. ἢ τοίνυν καταλοιπούς τῷ λαῷ αὐτοῦ τοὺς ἐν τῷ σεσωσμένῳ τῆς πόλεως μέρει φησὶν· ἢ τάχα που
 20 τοὺς πεπιστευκότας εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, περὶ ᾧ καὶ φησιν, ὡς οὐκ ἂν ἐξολοθρευθεῖεν ἐκ τῆς πόλεως. ἔσονται γὰρ αἰὲ τῆς Ἐκκλησίας πολῖται, καὶ εἰ τῆς ἐπιγείου καὶ ὠλοθρευμένης Ἱερουσαλὴμ ἐκπίπτουσι, ἀλλ' οὖν ἔχουσι τὴν ἄνω πόλιν, περὶ ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος
 25 “Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ

Gal. iv.
26.

1. εὐθὺς C. εὐθέως Edd.

σκηναῖς iid. 3. οὐκ ἂν γέγονεν C. οὐ γέγονεν ἂν iid.

ex C.

6. τὸν τῆς σ. ἐ. ἡθῶν (sic) C.

των C. invito D.

14. φειδῶ b. φειδῶ (s ut vid. eraso) C. φειδῶς B.

των Edd.

θρευμένης C.

18. προσθέοντας C.b. προσπίπτοντας Edd.

24. πόλιν assumptum ex C.

2. εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηναὺς C. ἐν ταῖς ἑαυτ.

3. οὐκ ἂν γέγονεν C. οὐ γέγονεν ἂν iid.

ex C.

6. τὸν τῆς σ. ἐ. ἡθῶν (sic) C.

των C. invito D.

14. φειδῶ b. φειδῶ (s ut vid. eraso) C. φειδῶς B.

των Edd.

θρευμένης C.

8. κατανόμου C. κατωκηκό-

των C. invito D.

11. μου om. F. Edd. ἐκ] ἀπὸ F. (42. Co.).

κατωκηκότων C.b. κατοικούν-

των Edd.

23. ὅλο-

Ps.
cxiv. 1.S. Matth.
xvi. 18.

c "ἡμῶν." ἔοικε δέ τι καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ ὑπαινίττεσθαι
 τοιοῦτον, ὧδέ πη λέγων "Οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα
 "ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλὴμ." εἰ γάρ ἐστιν ἀκράδαντος ἡ
 Ἐκκλησία, "καὶ πύλαι ἄβου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς," κατὰ
 τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν· αὐτὸν γὰρ ἔχει θεμέλιον· πᾶσά 5
 πως ἀνάγκη καὶ ὀλέθρου κρείττονας ὁρᾶσθαι λοιπὸν τοὺς
 κατοικοῦντας αὐτήν, καὶ λελογισμένους εἰς λαὸν Θεοῦ, τοῖς
 γνησίοις συντεταγμένους.

3 Καὶ ἐξελεύσεται Κύριος καὶ παρατάσσεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις,
 d
 4 καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. καὶ 10
 στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος
 τῶν ἑλαιῶν τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ ἀνατολῶν· καὶ σχι-
 σθήσεται τὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς,
 καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν, χάος μέγα σφόδρα· καὶ
 κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ 15
 5 πρὸς νότον· καὶ ἐμφραχθήσεται φάραξ ὁρέων μου, καὶ ἐγ-
 e κολληθήσεται φάραξ ὁρέων ἕως Ἀσαήλ, καθὼς ἐνεφράγη
 ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ σεισμοῦ, ἐν ἡμέραις Ὁξίου βασιλέως
 Ἰούδα.

Πεποιήται μὲν ὁ λόγος ὡς ἐπὶ τινος τῶν γενναιοτάτων 20
 στρατηγῶν, παραθήγοντος εἰς μάχην τοὺς συνασπίζοντας,
 καὶ ταῖς τῶν πολεμίων φάλαγξι κατεξανιστάντος τὸ μάχι-
 μον· νοεῖται γεμὴν ὡς ἐπὶ Θεοῦ, μονονουχὶ συμπαρόντος
 τε καὶ συμπααραττομένου τοῖς ἔθνεσι τοῖς καταδουῖσι τὴν
 797 A. a Ἰουδαίαν, πεπορθηκόσι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. 25

3. εἰ B.C. καὶ Edd.

5. αὐτὸν C. τὸν αὐτὸν iid. ἔχε.ν Aub.

6. Πᾶς ὀλέθρου κρείττονας ὁρᾶσθαι λοιπὸν accesserunt ex C.

7. Θεοῦ]

+ καὶ Edd. invito C.

14. χάος] χάσμα F.

15. κλην C.

αὐτοῦ τοῦ ὄρους C. βορρα C. manu ut vid. prima.

16. μου oim. B.D. (62,

86, 231, 240). ἐκκολληθήσεται C.

17. ὁρέων] + μου C. sed φάραξ

ὁ. μου hodie erasa sunt in C. Ἀσαήλ] + καὶ ἐμφραχθήσεται Edd. (Vat. 8)

invitis B.C. (Alex.)

18. σεισμοῦ B.C.F. (Alex. 8) σεισεισμοῦ (sic) Pont.

quod ad συσεισμοῦ (Vat.) correxit Aub.

22. κατεξανιστάντος C.

κατεξανιστάντος Edd.

Μεμνήμεθα δὲ, ὅτι καὶ ἐν παραβολαῖς εὐαγγελικαῖς τοι-
 οὔτόν τι φησίν. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ὁ τοὺς γάμους ἐπι-
 τελῶν τῷ υἱῷ αὐτοῦ, πέπομφε τοὺς οἰκέτας συναγείρειν τοὺς
 κεκλημένους. οἱ δὲ τοὺς καλοῦντας ἐπὶ πανήγυριν ἀνοσίως
 5 περιωβρίσαντες καὶ ἀπεκτονότες, τελευταῖον ἐπ' αὐτοῖς διε-
 χειρίσαντο τὸν υἱόν. εἶτα τί φησι τῆς παραβολῆς ὁ λόγος;
 “Ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα
 “αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ^b
 “ἐνέπρησεν.” ἔσται δὴ οὖν ἐν ἴσῳ φησὶ τοῖς ἐν ἡμέρᾳ παρα-
 10 τάζεως ἀντανισταμένοις γεννικῶς, καὶ δαπανῶσιν ἐχθρούς.
 ἀπόδειξις δὲ τοῦτο τῆς εἰς λήξιν ὀργῆς καὶ κινημάτων τῶν
 ἀνωτάτω, καὶ ἰσοπαλῇ τὴν δίκην ἐπάγοντος τοῖς εἰς αὐτὸν
 πεπαρωνηκόσιν. ἀπεκτόνασι γὰρ, ὡς ἔφην, τὸν ἀρχηγὸν
 τῆς ζωῆς. ἐπειδὴ δὲ τὰ πέρα λόγου καὶ θαύματος πρέποι ἂν
 15 αὐτῇ καὶ μόνῃ δύνασθαι κατορθοῦν τῇ τῶν ὅλων βασιλίδι
 φύσει, ταύτητοί φησιν ὡς στήσονται μὲν οἱ πόδες αὐτοῦ, δῆλον
 δὲ ὅτι Χριστοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὅρος τῶν ἐλαιῶν· τὸ ^c
 δὲ ῥήξεις ὑπομενεῖ τέσσαρας, δύο μὲν, εἰς ἕω τε καὶ εἰς
 ἐσπέραν, ἥγουν εἰς θάλασσαν· οὕτω γὰρ τὸν τῆς ἐσπέρας
 20 τόπον ἀποκαλεῖν ἔθος τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ· τὰ γεμὴν
 ἕτερα δύο κατανεύοντά πως, τὸ μὲν εἰς ἄρκτον καὶ βορρᾶν,
 τὸ δὲ εἰς κλίμα τὸ νότιον. καταρῥαγήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὰς
 ἔφη τὰς κορυφὰς, ὡς τὰς μεταξὺ πληρῶσαι φάραγγας,
 ἀδοκῆτως κατασσεισμένας ἕως Ἀσαήλ· κώμη δὲ αὕτη πρὸς
 25 ἐσχατιαῖς, ὡς λόγος, τοῦ ὅρους κειμένη.

S. Matth.
xxii. 7.Acta SS.
App. iii.
15.

Παρεικάζει γεμὴν τὸν ὧδε διαβριθῇ σεισμὸν τῷ γεγενη- ^d
 μένῳ κατὰ καιροὺς ἐπὶ Ὁζίου, τοῦ καὶ Ἀζαρίου. ἐπειδὴ γὰρ
 τοὺς τῆς βασιλείας διέπων θώκους ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἅτε
 δὴ καὶ ὑπάρχων ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, τετόλμηκε παρανόμως

2. ὁ alt. assumptum ex C.

4. Haec ἐπὶ πανήγυριν accesserunt ex C.

5. διεχειρίσαντο C. διεχρήσαντο Edd.

6. τις (sic) C.

10. ἐχθρούς C.

ἐχθροῖς iid.

11. κινημάτων B.C. νικημ. Edd.

12. δίκην B.C.

νίκην iid.

16. φύσει C. φύσιν iid.

18. ὑπομενεῖ D. iid. ὑπομένει b.

ὑπομένειν C.

eis prius] + τὴν b. ἕω C.b. ἡῶ Edd.

24. ἕως B.C.b.

ἐς Edd.

28. θώκους] θρόνους C.

2 Par.
xxvi. 19.

τῶν τῆς ἱερωσύνης ἄψασθαι λειτουργιῶν, λελέπρωται μὲν εὐθὺς, Θεοῦ δὲ δὴ τότε τὴν ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ἐμφαίνοντος, κατεδονήθη δεινῶς τῶν Ἰουδαίων ἢ χώρα καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ δὴ καὶ φασὶ τὸ ὅρος τὸ Σιών τοσοῦτον ὑπομεῖναι κλόνον, ὥς ῥαγῆναι μὲν εἰς δύο τμήματα, ἐγκα- 5
ε^ε θεῖναι δὲ ταῖς παρακειμέναις φάραγξι τὰς κορυφάς.

S. Matth.
xxvii.
50-52.

798 A. a

Ἔοικε δὲ διὰ τούτων ἡμῖν ὁ Προφήτης τὸν σεισμὸν ὑποδηλοῦν, ὃν ἐπὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ γεγενῆσθαι φασιν οἱ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων ἱερουργοί. πλατύτερον μὲν γὰρ ὁ Προφήτης ἐν τούτοις διαμένεται τοῦ συμβεβηκότος· ὁ δέ 10
γε σοφώτατος ἡμῖν Ματθαῖος ἐπιτεμνόμενος τὴν ἀφήγησιν οὕτω φησὶν “Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ
“ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ
798 A. a “ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη,
“ καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεόχθησαν, 15
“ καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν.”
ἐπειδὴ δὲ χρὴ τοῖς γεγονόσι πιθανὸν ἐφαρμόσαι λόγον, ἔοικεν ὑποδηλοῦν τὸ καταρρήγνυσθαι μὲν τὰς πέτρας, ἐμφράττε-
σθαι δὲ τὰς φάραγγας τὴν τε τῶν Ἰουδαίων πώρωσιν, καὶ
τὴν τῶν τοῖς εἰδώλοις λελατρευκότων εἰς τὸ ἄμεινον μετα- 20
δρομήν. οἱ μὲν γὰρ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα προσ-
κυνήσαντες, λιθίνην ὥσπερ ἐσχήκασιν τὴν καρδίαν, σκληράν
1¹ τε καὶ ἄτεγκτον, καὶ πέτραις ἐν ἴσῳ ταῖς καρπὸν ἐχούσαις
οὐδένα. ἀλλὰ τί περὶ αὐτῶν ἔφη Θεὸς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ;
“ Καὶ ἐκσπάσω τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς 25
“ σαρκὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην τοῦ
“ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμὲ ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος.” οὐκοῦν ἐσχί-
σθησαν αἱ τῶν πλανωμένων καρδίαι, Θεοῦ διαπτύσσοντος,
ἵνα τὸν τοῦ σωτηρίου κηρύγματος παραδέξωιντο λόγον. καὶ

Ezek. xi.
19.

5. ἐγκαθεῖναι C.b. ἐμφραγῆναι Edd.
ἐν Edd.

15. ἠνεόχθησαν C. ἀνεόχθ. Edd.

18. καταρρήγνυσθαι C.

om. C.

545 d.

9. γὰρ C. οὖν iud.

19. τε om. C.

27. Ἦαυε ὅτι ἐγώ εἰμι

Cύριος assumpta ex B.C. cf. in Es.

6. τὰς om. C.b.

ὁ Προφήτης ἐν τούτοις hoc ordine C.

16. ἠγέρθησαν C. ἠγέρθη iud.

πόρρωσιν (sic) C.

20. τοῖς

- τι τοιοῦτον ὑποδηλοῖ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου λέγων “Οὐχ οἱ
 “λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος καὶ ὡς πέλυξ
 “κόπτων πέτραν;” “Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ
 “ἐνεργῆς καὶ τομώτατος καὶ δικνούμενος μέχρι μερισμοῦ c
 5 “ψυχῆς καὶ πνεύματος.” οὐκοῦν, ὡς ἔφην, τῆς εἰς τὸ
 ἄμεινον μεταδρομῆς τῶν πεπλανημένων σημείον ἂν γένοιτο,
 καὶ μάλα σαφές, τὸ διερρήχθαι τὰς πέτρας. τὸ γεμῆν ἐμπε-
 φράχθαι τὰς φάραγγας, τὴν τῶν Ἰουδαίων πόρωσιν, ὡς
 ἔφην, ὑποδηλοῖ. ἔφη γάρ τι τοιοῦτον καὶ ὁ θεσπέσιος
 10 Ἡσαΐας “Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συμφράξει Κύριος
 “ἀπὸ τῆς διώρυχος τοῦ ποταμοῦ ἕως ῥινοκουρῶν,” τουτ-
 ἔστιν, ἐμφραχθήσεται τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν ὁ νοῦς,
 “ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούσωσι, d
 “μηδὲ συνιῶσι.” “κάλυμμα γὰρ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν
 15 “κεῖται, καθὰ γέγραπται, ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς
 “διαθήκης.” τὸ δέ γε σεισθῆναι τὴν γῆν, ὑπεμφήνειεν ἂν,
 οἰμαί που, τὴν ἐξ ἑτέρου τινὸς πράγματος εἰς ἕτερόν τι
 μετάστασιν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἀνακεκράγει
 λέγων “Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβιμ, σαλευθήτω ἡ γῆ.”
 20 καὶ οὔτι που φαμέν ὡς καταδονεῖσθαι σωματικῶς τε καὶ αἰ-
 σθητῶς παρακαλεῖ τὴν ὑπ’ οὐρανόν· εὐηθὲς γὰρ τὸ χρῆμα,
 καὶ οὐδεμίαν ἡμῖν ἐμποιοῦν τὴν ὄνησιν· ἐκείνο δὲ μᾶλλον c
 ἡξίου ὁ πνευματοφόρος, οἷον μεθίστασθαι τὴν γῆν ἐκ τοῦ
 λατρεύειν εἰδώλοις ἐπὶ τὸ εἰδέναι λοιπὸν τὸν φύσει τε καὶ
 25 ἀληθῶς ὄντα Θεόν, ἐκ τοῦ φρονεῖν τὰ σαρκὸς ἐπὶ τὸ ζῆν
 ἐθέλειν πνευματικῶς, καὶ ἀπαξιαπλῶς ἐκ τῶν ἐπιγείων εἰς τὰ
 ἐπουράνια. εἰ δὲ διὴ καὶ αὐτὰ τὰ τῶν κεκοιμημένων ἀνεῶχθαι

Hier.
xxiii. 29.Heb. iv.
12.Es. xxvii.
12.S. Luc.
viii. 10.
2 Cor.
iii. 15, 14.Ps.
xcviii. 1.

2. ὥσπερ C. ὡς Edd. 4. Haec καὶ δικν.—πνεύματος assumpta ex B.C.
 σώματος pro πνεύματος B. ut supra 678 d, 778 d. 8. πόρωσιν C. (ut
 supra.) 11. τῆς C. τοῦ Edd. διώρυχος C. ῥινοκουρῶν iid. correxī ex C.
 12. τὴν Ἰουδαίαν D. Edd. ἡ et a alt. sunt manu recentiori in rasuram in C., quasi
 τῶν Ἰουδαίων prius scriptum fuisset. 13. βλέπωσι B.C. βλέψωσι Edd.
 ἀκούσωσι C. Edd. ἀκούωσι B. 17. τινὸς assumptum ex C. 18. ἀνα-
 κεκράγει C. ἀνακέραγε Edd. 20. οὔτι C. οὐκέτι iid. 21. εὐηθὲς C.
 σὺνηθες iid. 22. ἐμποιοῦν C. ποιοῦν iid. μᾶλλον ἡξίου ὁ πνευματοφόρος C.
 μᾶλλον. ἡξίου γὰρ ὡς πνευματοφόροι iid. 26. ἐκ C. ἀπὸ iid. 27. τὰ
 τῶν κεκ. ἀν. C. τῶν κεκ. ἀν. τὰ iid.

μνήματα λέγοι, φάμεν ὅτι καὶ τὸν θάνατον αὐτὸν ἔδει ὀρα-
 799 A. α σθαι νενικημένον, ἀποθανόντος Χριστοῦ σαρκὶ δι' ἡμᾶς οἰκο-
 Rom. νομικῶς, “ ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.”
 xiv. 9.

Καὶ ἥξει Κύριος ὁ Θεός μου, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ.
 6 7 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ψυχὸς καὶ πάγος ἔσται 5
 μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐχ
 ἡμέρα καὶ οὐχὶ νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς.

Ἐπιτροχάδην εἰπὼν τὰ ἐπὶ γε τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι
 b Χριστῷ τῶν Ἰουδαίων ἀνοσιουργήματα, καὶ τῆς Ἰουδαίας
 τὴν ἄλωσιν καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπ' αὐτὸ 10
 λοιπὸν ἔρχεται τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ τέλος, καὶ ἀφηγεῖται
 χρησίμως τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταφοίτησιν τοῦ Ἐμμανουὴλ.
 καταβήσεται γὰρ μετὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
 Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἵνα “ κρίνῃ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ”
 ὥς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος “ Τοὺς πάντας ἡμᾶς δεῖ 15
 “ φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα
 “ κομίσηται ἕκαστος τὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε
 c “ ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.” ἥξει δὴ οὖν ἥξει, φησὶ, καὶ πάντες
 οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ, τουτέστιν ἡ τῶν ιδίων ἀγγέλων καθαρω-
 τάτῃ πληθὺς, δορυφοροῦσά που πάντως καὶ ὑπουργικὴν εἰς- 20
 φέρουσα τὴν παράστασιν. Κύριος γάρ ἐστι τῶν ὅλων ὁ
 Ἐμμανουήλ, καὶ δοξολογεῖται παρὰ πάντων ὡς Θεὸς καὶ
 συγκατάρχων τῷ γεγεννηκότι. εἰ δὲ δὴ τις λέγοι καὶ αὐτοὺς
 αὐτῷ συμπαραστήσεσθαι τοὺς ἀγίους ἀρπαγέντας “ ἐν νεφέ-
 “ λαις εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς ἀέρα,” μετὰ γε τὴν ἐκ νεκρῶν 25
 ἀναβίωσιν, καθὰ καὶ τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ δοκεῖ, τῆς τοῦ

Ps. xciv.
 13.
 2 Cor.
 v. 10.

1 Thess.
 iv. 17.

1. λέγοι C. λέγει Edd. τὸν θάν. αὐτὸν ἔδει C. αὐτὸν ἔδει τὸν θάν. iid. 4. μου
 assumptum ex C. deest in F. Edd. 6. γνωστῇ] + ἐστι B. 7. οὐχὶ B.C.
 οὐ Edd. (A.V. &c.) 10. ἀνάλωσιν C. invito b. 15. γάρ om. Edd.
 17. τοῦ σώματος C. κατ' ἀξίαν iid. 19. ιδίων C. ἀγίων iid. 20. που
 assumptum ex C. 22. πάντων B.C. τούτων Edd. 24. ἀρπασθέντας C.b.
 25. ὑπάντησιν C.b.

πρέποντος θήρας ἀμοιρήσειεν ἂν οὐδαμῶς. ἔφη γάρ τι τοιοῦ- d
τον καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας περὶ αὐτῶν “Ἐκεῖ ἔλαφοι E8.
“συνήντησαν καὶ ἴδον τὰ πρόσωπα ἀλλήλων· ἀριθμῶ παρ- xxxiv.
“ἦλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἑτέρα τὴν ἑτέραν οὐκ 15, 16.
5 “ἐξήγησαν, ὅτι Κύριος ἐνετείλατο αὐταῖς καὶ τὸ Πνεῦμα
“αὐτοῦ συνήγαγεν αὐτάς.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος
ἡμῖν Δαυεὶδ, τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταφοίτησιν τοῦ πάντων ἡμῶν
Σωτῆρος Χριστοῦ προαναφωνῶν “Ὅτι οὐκ ἀπόσεται Κύριος P8. xciii.
“τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκατα- 14, 15.
10 “λείψει, ἕως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν, καὶ ἐχό-
“μενοι αὐτῆς πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.” δικαιοσύνην μὲν
γὰρ ὀνομάζει Χριστὸν, ἐπιστρέφειν δέ φησιν εἰς κρίσιν
αὐτόν. ἀνελήφθη μὲν γὰρ πατήσας τὸν θάνατον, καὶ ἀνέβη
πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεόν· ἀλλ’ ἐπιστρέψει
15 κατὰ καιροὺς εἰς κρίσιν, καὶ σὺν αὐτῷ πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ
καρδίᾳ, τουτέστιν οἱ ἅγιοι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως.
“Ὅτι δὲ κατὰ τὸν τῆς συντελείας καιρὸν ἑτέρα τις ἔσται τῆς a 800 A.
ὀρωμένης κτίσεως ἢ κατάστασις, καὶ μετοικήσεται καὶ αὐτὴ
πρὸς τὸ ἄμεινον ἀνανευομένη διὰ Χριστοῦ, πιστώσεται λέγων
20 ὁ Προφήτης Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς καὶ ψύχος καὶ
πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ.
νυνὶ μὲν γὰρ ἡμέρα τε καὶ νύξ διακέκριται, καὶ διέλαχον τοὺς
καιροὺς τοῖς τοῦ πεποιηκότος νέυμασι, καὶ ἀνίσχει μὲν τῆς
ἡμέρας τὸ φῶς, εἶτα διαδέχεται νύξ. ἐπειδὰν δὲ παραγένηται
25 ὁ Κριτὴς, ὁ πάντα μετασκευάζων κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, b
ἑτέραν, ὡς ἔφην, ἡ κτίσις τὴν διακόσμησιν δέξεται· οὐ γὰρ
ἔτι φῶς ἔσται καὶ ψύχος καὶ πάγος εἰς μίαν ἡμέραν. καὶ διὰ
μὲν τοῦ φωτὸς τὴν ἡμέραν σημαίνει, διὰ δέ γε τοῦ πάγους τε

2. καὶ deest in Edd.

(Alex.) αὐτοὺς B. Edd. (22 al.) 3. ἴδον C. (Alex.) εἶδον Edd.

ποῦ et ἡμῖν assumpta ex C.

ρανοῦ C. Nik. in ps. xciii. οὐρανῶν Edd.

10. ἐπιστρέφει C.

ἐπιστρέψαι iid.

17. τίς ἐστιν ἔσται (sic) b.

20. φῶς] + καὶ σκότος D.

σχεῖ D. b. Edd. C manu recentiori. ἀνέσχε ut vid. C manu prima.

prius om. C. ὁ alt. assumptum ex C. b.

σημαίνει δὲ διὰ Edd.

28. πάγους C. b. Aub. πάγου B. Pont.

6. αὐτάς C.

7. οὐ-

12. ἐπι-

ἐπιτρέφει iid.

23. ἀνί-

25. ὁ

27. καὶ διὰ μὲν—διὰ δὲ C. b.

καὶ ψυχους τὴν νύκτα, λελόγισται γὰρ εἰς μίαν ἡμέραν τὸ νυχθήμερον.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχόν Κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἐξ οὐρανῶν ἀφίγμενος, μεταπλάττῃ τὰ πάντα καὶ μετασκευάζῃ πρὸς τὸ ἄμεινον, ὡς Δημιουργός, οὐκ ἔσται φῶς 5 οὐδὲ νύξ, εἰς μίαν ἡμέραν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ μακάριος ^cπροφήτης Ἡσαΐας “Καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ ἥλιος εἰς φῶς “τῆς ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σοι τὴν νύκτα· “ἀλλ' ἔσται σοι Κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ Θεὸς δόξα σου.” ὅτι δὲ ἀπρακτῆσαι κατὰ καιροὺς καὶ αὐτὴ τῶν στοιχείων ἡ 10 χρεία, πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Χριστὸς “Εὐθέως δὲ μετὰ “τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ “ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς.” ἀρκέσει γὰρ ὁ Χριστὸς εἰς φῶς ἡμῖν αἰώνιον, καὶ αὐτὸς ἔσται μακρὰ καὶ διηνεκὴς ἡμέρα. τὴν δέ γε ἡμέραν ἐκείνην γνωστὴν εἶναί φησι 15 ^dτῷ Κυρίῳ. μόνος γὰρ οἶδεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὴν τῆς συντελείας ἡμέραν. ἐμπεδοῖ δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς οὕτω λέγων “Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας “οὐδεὶς οἶδεν, οὔτε ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, οὔτε ὁ Υἱὸς, εἰ μὴ ὁ “Πατὴρ μόνος.” ἢ μὲν γὰρ νοεῖται καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, 20 οὐκ ἂν εἰδείῃ τὰ ἐν τῷ Πατρί· ἢ δὲ ἐστὶ φύσει Θεός, καὶ ἐξ αὐτοῦ πεφηνώς, οἶδέ που πάντως καὶ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, καὶ εἰ λέγοι μὴ εἰδέναι διὰ τὸ ἀνθρώπινον. διερμηνεύων δὲ ἡμῖν ὁ Προφήτης καὶ σαφέστερον καθιστὰς ὅπερ ἔφη, προσ- ^eεπάγει τούτοις Καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νύξ ἔσται, ἀλλὰ πρὸς 25 ἐσπέραν ἔσται φῶς, τουτέστιν, ἐν καιρῷ νυκτὸς φῶς ἔσται

E.s. lx.
19.

S.Matth.
xxiv. 29.

S. Marc.
xiii. 32.

3. ἐκείνο τοῦ καιροῦ C. ἐκείνον τὸν καιρὸν Edd.
 4. μεταπλάττει—μετασκευάζει C. 5. Δημιουργός] + δὲ Edd. invito C. φῶς οὐδὲ νύξ hoc ordine C.
 6. μίαν assumptum ex C. 7. Καὶ assumptum ex C.b. 8. φωτιεῖσαι (sic) b. σοι assumptum ex B.C. 9. σου b. Edd. σοι C. (26.) 17. δὲ assumptum ex C.D. Statim rasura unius duorumve litt. in C. Forsan δὲ scripsit. τοῦτῳ D. 18. ἢ τῆς C. καὶ Edd. 19. οὔτε—οὔτε C. οὐδέ—οὐδέ iid. ἄγγελοι C. οἱ ἄγγελοι οἱ B. οἱ ἄγγελοι iid. 20. ἢ—ἢ] εἰ—εἰ C. 21. ἔσται C. 22. πεφηνώς D. Edd. πέφηνεν ὡς C. 25. καὶ οὐ νύξ C. Edd. οὐδὲ νύξ b. (23.) καὶ οὐχ ἡ νύξ D. In C. suprascripsit manus recens χι, οὐχὶ conficere volens. Forsan et in D. οὐχ ἡ voluit οὐχὶ.

πάλιν τὸ διὰ Χριστοῦ καὶ καταστράψει τὴν ὑπ' οὐρανὸν,
 ἀνηρημένου παντελῶς τοῦ σκότους, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων
 ὀφθαλμοῖς οὐκ ἐπιπολάζοντος ἔτι. ἔχει δὲ δὴ τὸν εἰκότα λόγον
 τὸ καὶ αὐτὴν οἶσθαι τὴν κτίσιν ἐπὶ τὰ ἀμείνω μεταρρύν-
 5 ζεσθαι καὶ ἀξιόχρεως μὲν τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητῆς, ἥξειν τὴν
 ἡμέραν Κυρίου ὡς κλέπτην λέγων, ἐν ᾗ οὐρανοὺς μὲν ροιζήδον a 801 A.
 παρελεύσεσθαι, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεσθαι, γῆν δὲ
 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεσθαι πάντα, καινοὺς δὲ ἡμᾶς
 οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν καὶ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσ-
 10 δοκᾶν. πλὴν καὶ ἐξ ἀναγκαίων εἰς τοῦτο βαδιούμεθα λο-
 γισμῶν. εἰ γὰρ ἔσται πάντως ἐν καινότητι ζωῆς τὰ καθ'
 ἡμᾶς, καινῆς ἡμῖν ἔδει καὶ κτίσεως. ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος
 γράφει Παῦλος, “ἐλευθερωθήσεται καὶ αὕτη κατὰ καιροὺς ἡ
 “κτίσις ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς b
 15 “δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.”

2 S. Pet.
iii. 10.

II. 13.

Rom.
viii. 21.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ Ἱερουσαλὴμ, τὸ 8
 ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρῶτην, καὶ τὸ ἥμισυ
 αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν
 ἔαρι ἔσται οὕτως. καὶ ἔσται Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν 9
 20 τ'ν γῆν.

Ἐξηγεῖται πάλιν ἡμῖν αἰνιγματωδῶς, ὅτι δὴ πλείστη τε
 ὄση καὶ ἀμφιλαφὴς ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσις τοῖς
 ἁγίοις ἐκνεμηθήσεται, κατ' ἐκείνο μάλιστα τοῦ καιροῦ, καθ' c
 ὃν ἂν εἰς ἁγίαν τε καὶ ἀμήρυτον ἀνακομισθεῖεν ζῶν, τὴν ὡς

1. καὶ assumptum ex C.h. καταστράψει D.C. [a ult. manu recentiori in
 rasura C.] καταστρέψει b. καταστράψαν Edd. Statim δὲ add. D. ἐπ' Edd. ante
 Migne. 3. δὴ assumptum ex C. εἰκότα B.C. οἰκείον Edd. 4. τὴν
 deest in Edd. μεταρρύνεσθαι C. 6. ἐν ᾗ οὐρανοὺς μὲν C. οὐρανοὺς
 δὲ iid. 8. κατακαήσεσθαι C. κατακαυθήσ. iid. καινοὺς δὲ ἡμᾶς οὐρανοὺς C.
 οὐρ. δὲ κ. ἡμᾶς iid. 9. καὶ alt. C prima manu. D. κατὰ Edd. ad quod manus
 recentior castigavit C. 12. ἔδει C. δεῖ Edd. 14. τῆς φθορᾶς
 assumpta ex C. 19. ἔαρι] ἔα manu recentiori in rasura C. Forsan ἀέρι
 prius legebatur. (26, 86, 228.) [αερί Alex.] 24. ἀμήρυτον C. αἰίδρυ-
 τον Edd. Statim ἀνακομισθεῖν C.

ἐν αἰῶνί φημι τῷ μέλλοντι. νυνὶ μὲν γὰρ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν ὡς ἐν ἀρράβωνος τάξει τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πεπλουτήκαμεν· μετὰ δέ γε τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, ἀννηρημένης εἰς ἅπαν τῆς ἀμαρτίας, οὐκ ἐν ἀρράβωνος ἔτι τάξει τε καὶ μέτρῳ τὸ θεῖον ἐν ἡμῖν ἔσται Πνεῦμα· 5 πλουσίως δὲ καὶ ἀμφιλαφῶς, ὡς ἔφην, καὶ ἤδη τελείως d τοῖς διὰ Χριστοῦ χαρίσμασιν ἐντρυφήσομεν. ὕδωρ δὲ οὖν ζῶν ὀνομάζει τὸ Πνεῦμα, ὃ καὶ ἐκ τῆς ἀνωθεν Ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεσθαι φησιν. ἐπειδὴ γὰρ κατοικεῖν ἐν οὐρανοῖς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἢ θεόπνευστος ἔφη γραφὴν, εἰ καὶ ἔστι 10 πανταχοῦ καὶ πεπλήρωκε τὰ πάντα, ταύτητοί φησι καὶ ἐξ οὐρανοῦ τὸ ζωοποιὸν ἐξελεύσεσθαι Πνεῦμα.

Ὅτι δὲ ὕδασι παρεικάζεται ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τὸ Πνεῦμα τὸ θεῖον, αὐτὸς πιστώσεται λέγων ὁ τούτου Δοτῆρ, S. Joan. e τουτέστιν ὁ Υἱός “Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ 15 “γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος “ζῶντος.” καὶ τοῦτο διερμηνεύων ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστῆς καὶ καθιστὰς ἐναργές “Τοῦτο δὲ εἶπε, φησὶ, περὶ τοῦ Ib. 39. “Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς “αὐτόν.” ἐπειδὴ γὰρ τὸ Πνεῦμά ἐστι ζωοποιόν, ὕδατι 20 ταύτητοι τῶν σωμάτων ζωοποιῶ παρεικάζεται, καὶ μάλα ὀρθῶς.

Ὅτι δὲ τοῖς τῆς ἀγίας ἡξιωμένοις ζωῆς παρακίεσται 802 A. a πλουσίως τὸ χρῆναι μεταλαχεῖν τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χορηγίας, καὶ οἷάπερ ὕδάτων ἐμφορεῖσθαι ζωοποιῶν, ὑπερ- 25 φαίνει λέγων, ὅτι τοῦ ὕδατος τοῦ προσδοκωμένου κατὰ καιροὺς ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἐξελεύεσθαι, τὸ μὲν ἡμῖν βαδιεῖται πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, τὸ δὲ ἡμῖν πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν

3. γε δέ inverso ordine C.
 ἄνω Edd.

τὸν τ. ὁ. ἔφη Θεὸν inverso ordine C.

habent C prima manu. D. quamvis ὕδατι prius scripsisse videtur C.

21. ταύτητοι] + τῷ C.

παρεικάζεται C. παρατίθεται Edd.

28. τὴν primum assumptum ex C.

6. ἡδη] εἶδη (sic) C.

9. ἐξελεύεσθαι B.C. ἐξελεύσεται Edd.

12. ἐξελεύσεται Edd.

19. ἡμελλον C.b.

23. ἡξιωμένοι Edd.

24. χρῆναι B.C. χρῆμα Edd.

8. ἀνωθεν B.C.

10. ἡ θ. γραφὴ

13. ὕδασι

17. ζῶν-

20. ζωοποιῶν C.

παρεκίεσται D.

ἐσχάτην. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι; θαλάσσαις τε καὶ ὕδασιν
ἐξομοιοῖ πολλάκις ἡ θεία γραφή τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων
ἔθνη καὶ τὴν ἀριθμοῦ κρείττονα πληθύν. οὕτω πού φησι
δι' ἐνὸς τῶν ἀγίων προφητῶν “Ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα
5 “ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι ἢ
“ θαλάσσας.” ἔφη δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δανιὴλ, τὰ ἐν
ἐσχάτοις καιροῖς συμβησόμενα τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκου-
μένην προαναθρῶν “Ἐγὼ Δανιὴλ ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ οἱ
“ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασ-
10 “ σαν τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον
“ ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἀλλήλων.” σαφέστερον δὲ
τοῦτο αὐτὸ καθιστὰς ὁ μακάριος Δανεὶδ ἀναμέλπει λέγων
“ Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ ἐρπετὰ,
“ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων· ἐκεῖ
15 “ πλοῖα διαπορεύονται, δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν c
“ αὐτῷ.” ποῖον γὰρ εἶναί φαμεν ἐν τῇ αἰσθητῇ θαλάσσει
τὸν δράκοντα τὸν πεπλασμένον εἰς τὸ ἐμπαίζεσθαι παρὰ
τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ; ἔθος δὴ οὖν τοῖς ἱεροῖς γράμ-
μασι, καὶ πάντα τὸν κόσμον θαλάσσαις ἐξομοιοῦν καὶ πολ-
20 λὴν ἀνθρώπων ἔσθ' ὅτε πληθύν.

“Ὅτι τοίνυν ἐν ἴσῳ μέτρῳ διανεμηθήσεται παρὰ Θεοῦ ἡ
τοῦ Πνεύματος χάρις τοῖς τε ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύουσι καὶ
τοῖς ἐξ ἐθνῶν, ὑπεμφαίνει λέγων περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ d
ζωοποιοῦ, ὡς ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ μὲν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν
25 πρώτην, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην.
θάλασσαν δὲ τὴν πρώτην ὀνομάζει τὸν Ἰσραὴλ· ἐσχατὴν δὲ
τὴν τῶν μετ' ἐκείνους πεπιστευκότων πληθύν, τουτέστι τὰ
ἔθνη. καὶ οὕτι που φαμέν, ὡς μεμέρισται τὸ Πνεῦμα τὸ
“ Ἁγίον, καὶ ἀτελὲς ἐν ἑκατέροις ἔσται διάτοι τὸ ἥμισυ νοεῖσθαι·

Es. xi. 9.

Dan. vii.
2, 3.Ps. ciii.
25, 26.

2. τὰ assumptum ex C.b.

3. οὕτω] καὶ οὕτω Edd. invitis B.C.

4. σύμπασα] + γῇ Aub. repugnantibus B.C.b.

5. ὡσεὶ C. invito b.

41, 109, 147, 302).

8. προαναθρῶν C. προαναφωνῶν Edd.

9. προσέβαλλον C. (Alex.) προσέβαλον Edd. (Vat.)

12. ἀναμέλποι C.

17. τὸν alt. assumptum ex C.

21. ἐν assumptum ex C.b.

26. τὴν

assumptum ex C.

29. τὸ ἥμισυ] τὸ ἐν ἥμισυ C. Statim νοεῖσθαι C.

λέγεσθαι Edd.

πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οἰησόμεθα δὲ μᾶλλον, ἐκείνο βού-
 e λεσθαι τὸν Προφήτην ὑποδηλοῦν, ὡς ἐν ἰσότητι τῆς
 χάριτος ἢ διανομῇ τούτοις τε καὶ κείνοις ἐκνεμηθήσεται. τὸ
 γὰρ ἥμισυ καὶ ἥμισυ, τῆς ἰσοστάθμου φιλοτιμίας καὶ τῆς
 ἰσότητος ἔσται σημαντικόν. ὅτι δὲ διηνεκῆς ἢ χάρις, καὶ 5
 κατὰ πάντα καιρὸν ἢ μέθεξις, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν, ἀπὸ γε
 τοῦ φάναι πάλιν, ὅτι καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι ἔσται οὕτως.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ Ἐν ἔαρι, τό Ἐν χειμῶνί φησι
 τῶν Ἑβραίων ἢ ἔκδοσις. ἔσται δὴ οὖν, φησὶ, κατὰ ταῦτα,
 καὶ ὡσαύτως ἢ τῶν νοητῶν ὑδάτων χύσις, ἐν χειμῶνί τε καὶ 10
 ἐν θέρει, τουτέστι κατὰ πάντα καιρὸν. λυπεῖ δὲ οὐδὲν καὶ
 803 A. a ἀντὶ τοῦ Χειμῶνος τὸ ἔαρ εἰπεῖν, κατὰ τὴν τῶν ἐβδομήκοντα
 γραφὴν· κέται γὰρ ὡς ἐν μετοχῇ χειμῶνός τε καὶ θέρους,
 ὥστε καὶ εἴ τις αὐτὸ τοῖς τοῦ χειμῶνος ἀπονέμοι καιροῖς,
 τὸν τοῦ εἰκότος, ἢ καὶ ὀρθῶς ἔχοντος, οὐκ ἀδικήσῃ λόγον. 15

Εἰ δὲ δὴ τις βούλοιο καὶ καθ' ἕτερόν τινα συνιέναι
 τρόπον τὸ περὶ τοῦ νοητοῦ λεγόμενον ὕδατος, ὡς ἐξελεύσεται
 τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην καὶ τὸ ἥμισυ
 αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι
 1 ἔσται οὕτω, τοιαύτην τινὰ τοῦ προκειμένου περίνοιαν εἰς- 20
 δέξεται. θάλασσαν μὲν γὰρ ὀνομάζει πρώτην, τὴν πρὸς ἡὼ
 τάχα που κειμένην, τὴν ἐπέκειντά φημι θερμάτων τῆς ὅλης
 γῆς· ἐσχάτην γεμὴν, τὴν πρὸς αὐταῖς ταῖς τῆς ἐσπέρας
 ἐσχατιαῖς· πρόσωπον γὰρ οἰοῦναι πως καὶ ἀρχὴν ὀρίζεται
 τῆς οἰκουμένης τὴν ἀνατολήν. θερὸς δὲ οἶμαί που τὰ θερμὰ 25
 καὶ νότια τῆς οἰκουμένης ἀποκαλεῖ μέρη, ἔαρ δὲ αὖ πάλιν τὰ
 βόρειά τε καὶ ψυχρά. οὕτω γὰρ καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ τὰ

3. ἐκνεμηθήσεται C. 5. ἐστὶν b. 6. εἰδεῖν C. γε assumptum ex C.
 7. ἔαρι] ea manu recentiori in rasura (ut supra) C. 8. ἔαρι D. Edd.
 a manu recentiori
 -ερι C. τῷ] τῷ (sic) C. 9. ταῦτα C. τὰ αὐτὰ Edd.
 12. κατὰ om. C. 13. μετοχῇ C. μεταχίμῳ Edd. 14. ἀπονέμοι B.C.
 ἀπονέμῃ Edd. 15. εἰκότως C. 16. τινα assumptum ex C.
 19. καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι] καὶ ἐν ἄερι καὶ ἐν θέρει C. 22. τῆς om. C.
 23. ταῖς om. C. Statim τῆς assumptum ex B.C. 25. θερμὰ] θερμὰ
 Nik. in ps. lxxiii. 26. νότια C. αὖ assumptum ex C. 27. καὶ alt.
 assumptum ex B.C.

τέσσαρα τῆς ὑπ' οὐρανὸν κλίματα σημάναι θέλων, ἀνεφώνει
 πρὸς Θεόν “Θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἐποίησας αὐτά” καὶ πάλιν c Ps. lxxiii.
 “Τὸν βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν σὺ ἔκτισας.” ἐξελεύσεται Ps.
 δὴ οὖν, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐν ἰσότητι καὶ ἰσομοιρούση lxxviii.
 5 χάριτι εἰς τε τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ μέντοι καὶ εἰς τὴν
 ἐσχάτην, τουτέστιν εἰς ἔω τε καὶ δύσιν, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν
 ἔαρι, τουτέστι πάλιν, εἰς τὸν νότον τε καὶ εἰς βορρᾶν. ἐμπλη-
 σθήσεται γὰρ ἡ ὑπ' οὐρανὸν τῶν διὰ Χριστοῦ χαρισμάτων,
 ἐναπομενεῖ δὲ πάντως τοῖς λαβοῦσιν ἡ δωρεά. τότε δὴ τότε
 10 Καὶ ἔσται Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὑπ' αὐτῷ
 γὰρ ἐσόμεθα μόνω, καὶ αὐτὸς κατάρξει τῶν ὅλων κατηγορη- d
 μένων εἰς ἅπαν τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ Eph. vi.
 ἀπάσης ἀρχῆς πονηρᾶς τεθριαμβευμένης, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν 12.
 πλεονεξίας ἐκβεβλημένων αὐτοῦ τε τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν σὺν
 15 αὐτῷ δυνάμεων πονηρῶν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται Κύριος εἰς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν,
 κυκλοῦν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ Γαβὲλ ἕως 10
 Ῥεμμῶν κατὰ νότον Ἱερουσαλήμ. Ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τόπου μενεῖ,
 ἀπὸ τῆς πύλης Βενιαμὴν ἕως τῆς πύλης τῆς πρώτης, καὶ e
 20 ἕως τῆς πύλης τῶν γωνιῶν καὶ ἕως τοῦ πύργου Ἀναμειλ,
 ἕως τῶν ὑποληνίων τοῦ βασιλέως· κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, 11
 καὶ οὐκ ἔσται ἀνάθεμα ἔτι, καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλήμ πε-
 ποιθότως.

Ἀσαφὴς αἰεί πως ἐστὶ τῶν ἀγίων προφητῶν ὁ λόγος, καὶ

1. σημάναι C. σημαίνει Nik. σημήναι Edd. ἀναφωνεῖ Nik. 2. ἐποίησας
 C. Nik. ἐπλασας Edd. (13. al.) Statim αὐτά om. Nik. (Vat.) 4. φησὶ B. C.
 φημί Edd. ζὸν (sic) C. 6. ἡώ C. 7. ἀέρι C manu prima.
 τὸν et eis alt. om. C. 10. Καὶ assumptum ex C. 17. κυκλοῦν B. C.
 (Alex. XII.) κυκλῶν Edd. (Vat. s). Statim πᾶσαν deest in F. Edd. Γαβὲλ C.
 (XII. 49, 198, 233) Γαβαῦ B. (22. al.) Γαβὰ F. Edd. Γαβὲ (Vat.) vide bis infra.
 καὶ ἕως B. (22. al.) 18. Ῥεμμῶν F. Edd. 19. ἕως] + τοῦ
 τόπου Edd. (Vat. s) invito C. (Alex. XII.) cf. infra. καὶ assumptum ex C.
 (36, 49). 20. τῶν πυλῶν B. cf. infra. Ἀναμειλ F. Edd. 21. καὶ
 κατοικήσ. B. (36. al.) 22. οὐκ ἔσται ἀνάθεμα hoc ordine C. (Alex. XII.)
 cf. infra.

S. Matth.
vii. 6.

804 A. a

τοῦτο, οἶμαι, σοφῶς διοικουμένου Θεοῦ, ἵνα μὴ προκέοιτο
 τὰ ἅγια τοῖς κυσί· μήτε μὴν παρὰ τοῖς ὑῶν ποσὶν ἀτημελῶς
 ἐρρίμμενος, ὁ πολυτίμητος ἀληθῶς περιυβρίζοιτο μαργαρίτης.
 πλὴν ἀποκαλύπτει Χριστὸς ἐν Πνεύματι τοῖς ἀξίοις τὴν
 γνῶσιν, καὶ τὰς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δυνάμεις καθίστησιν
 ἐναργεῖς. ἀνατυπῶνται δὲ ὡς ἐπίπαν ὡς ἐν γε τοῖς αἰσθητοῖς
 τὰ κεκρυμμένα καὶ νοητὰ, καὶ οἰονεῖ σῶμα τῶν ἀφανεστέρων
 τὰ ἐμφανῆ γίνεται. ἔφη τοίνυν, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
 ἡγουν τὸν καιρὸν, μετατεθειμένων τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς καινό-
 τητα ζωῆς, ἀνεστοιχειωμένης δὲ καὶ αὐτῆς τῆς κτίσεως εἰς
 τὸ ἄμεινον ἢ πρὶν, ἔσται Κύριος εἷς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν,
 κυκλεῦν πᾶσαν τὴν γῆν. ἦν μὲν γὰρ αὐτὴ καὶ ἔστι καὶ ἔσται
 Κύριος εἷς, ὁ φύσει τε καὶ ἀληθῶς τῶν ὅλων Θεός, καὶ
 παρενεγκὼν εἰς τὸ εἶναι τὰ οὐκ ὄντα ποτέ. ἐπειδὴ δὲ πεπλά-
 νηκε τὴν ὑπ' οὐρανὸν ὁ τῆς ἀμαρτίας εὐρετὴς, τουτέστιν ὁ
 σατανᾶς, εἰς ψευδῇ καὶ βέβηλον λατρείαν οἱ δέλαιοι παρα-
 κεκομίσμεθα, καὶ διετελοῦμεν ἐν κόσμῳ τυφλοὶ καὶ μωροὶ,
 κυρίου ὀνομάζοντες τοὺς πεπλανηκότας, καὶ τὸ τῆς θεότητος
 ὄνομα τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν ἐπιφημίζοντες ἀμαθῶς. καὶ
 κεκλήμεθα μὲν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ
 διὰ Χριστοῦ, πλὴν παρωχηκότος καὶ εἰς πέρας ἤδη κατὰ-
 ραντος τοῦ παρόντος αἰῶνος, τότε δὴ τότε καὶ φρενοβλαβείας
 ἀπάσης ἐξ ἡμῶν ἀνηρημένης, τεθειμένων τε ἤδη τῶν ἐχθρῶν
 ὑπὸ πύδας Χριστοῦ, Κύριος εἷς ἔσται λοιπὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 γῆν, οὐδενὸς ἐπ' αὐτῷ τὴν τῆς κυριότητος ἀρπάζοντος δόξαν.
 Κύριος δὲ καὶ ἐτέρως εἷς ἔσται Χριστὸς, ἀπρακτούσης ἀπάσης

S. Matth.
xxiii. 17.

1. σοφῶς D, et ut videtur C prima manu. Quo tempore per rasuram σοφῶς
 fit, nescio. 2. ὑῶν C. συῶν Edd. 3. πολυτίμητος C. πολύτιμος Edd.

6. ὡς alt. assumptum ex C.

7. σῶμα τῶν B. Edd. σωματῶν C.

9. μετατεθειμένων C.

10. ἀνεστοιχειωμένης B. Edd. ἀναστοιχ. C.

19-21. Ἡμεῖς καὶ κεκλήμεθα μὲν—διὰ Χριστοῦ accesserunt ex C.D. [partim in b.]
 In C autem verbum primum litt. fere trium. (forsan καὶ) erasum est, cujus loco

γὰρ supra εἰς manu recenti suprascriptum.

21. πέρας B.C. πέραν Edd.

κατάραντος C. ἡκοντος iid.

23. ἀνηρημένης C.b. ἐξῆρ. Edd. τεθειμένων C.

Statim τε C.b. δὲ Edd.

24. πύδα C. invito b.

25. ἐπ' αὐτῷ C.b.

ἀπ' αὐτοῦ iid.

26. εἰς ἔσται hoc ordine b. Edd. inverso ordine C.

ἀπάσης C.b. μὲν πάσης Edd. Statim τῆς add. C. invito b.

- ἐπιγείου βασιλείας, καὶ αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ τὸ κατὰ πάντων
κράτος ἀνατιθείσης τῆς ὑπ' οὐρανόν. ἔφη δέ τι τοιοῦτον καὶ
ὁ σοφώτατος Δανιήλ. ἀφηγούμενος γὰρ τοὺς τῶν ὁράσεων
τρόπους, φησὶν “Ὁν τρόπον ἴδες ὅτι ἀπὸ ὅρους ἐτμήθη d Dan. ii.
5 “λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸν ὄστρακον, τὸν σίδηρον,
“τὸν χαλκόν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν· ὁ Θεὸς ὁ μέγας
“ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ἀλη-
“θινὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.”
- Οὐκοῦν εἰς ἔσται καὶ μόνος, καὶ πληρώσει τῆς ἑαυτοῦ
10 δόξης τὴν ἀγίαν πόλιν, τουτέστι τὴν νοητὴν Ἱερουσαλήμ,
ἣς τὸ εὖρος τε καὶ μῆκος ὡς ἐν τύπῳ πάλιν τῇ ἐπιγείῳ
δείκνυσιν Ἱερουσαλήμ, φάσκων ὅτι κατευρυνθήσεται μὲν
ἀπὸ Γαβὲλ ἕως Ῥεμμῶν. καὶ ἔστι μὲν ἡ Γαβὲλ ἥτοι Γαβὲ
κώμη καὶ κλῆρος τῆς φυλῆς Βενιαμὶν· κείσθαι δέ φασιν
15 αὐτὴν ἐν μέρεσιν τοῖς βορειοτέροις τῆς Ἱερουσαλήμ. Ῥεμμῶν
δὲ δὴ αὖ πέτρα τίς ἐστι, κατὰ τὴν νοτίαν ἔρημον. οὐκοῦν
τὸ μὲν εὖρος τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ Γαβὲλ ἕως Ῥεμμῶν. e
ὀρίζεται δὲ καὶ τὸ μῆκος οὕτω λέγων Ἀπὸ τῆς πύλης
Βενιαμὶν ἕως τῆς πύλης τῆς πρώτης ἕως τῶν πυλῶν τῶν
20 γωνιῶν καὶ ἕως τοῦ πύργου Ἀναμεῆλ ἕως τῶν ὑπεληνίων τοῦ
βασιλέως. πύλη δὲ ἡ πρώτη καὶ μὴν καὶ πύλη γωνιῶν· οὕτω
τινὲς ᾗσαν κατὰ Ἱερουσαλήμ ὠνομασμέναι· καὶ πύργος δὲ
ᾗν ἀναμέσον Ἀναμεῆλ καλούμενος, μεθ' ὃν εὐθὺς καὶ τὰ
ὑπολήνια τοῦ βασιλέως· τόποι δὲ οὗτοι τῆς Ἱερουσαλήμ a 805 A.
25 τὸ μῆκος ὡς ἐν τύπῳ κατασημαίνοντες. ὥσπερ γὰρ ἐκέλευε
τῷ μακαρίῳ προφῆτῃ Ἰεζεκιὴλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀναμετρεῖν Ezek. xl.
καλάμῳ τὸν οἶκον, τῇδὲ τε κάκεισε διάττοντα, ὑπεμφαίνων,

4. ἴδες C. (Alex.) εἶδες Edd. (Vat.)

5. χειρῶν C. χειρὸς Edd. (45).

6. τὸν ἄργυρον om. B.

11. τε assumpta ex C. b.

12-15. φάσκων—

Ἱερουσαλήμ assumpta ex B. C. D.

13. Γαβὲλ prius C. D. Γαβὰ B. ut supra.

Statim ἕως Ῥεμμῶν [ρεμβων hic ex rasura Cod.] καὶ ἔστι μὲν ἡ Γαβὲλ ἥτοι Γαβὲ
κώμη C. ἣν δὲ Γαβὲλ κώμη D. ἐστὶ δὲ ἡ γαβὰ (sic) κώμη B.

ex C. νοτιαν om. C.

17. Γαβὲλ D. γαβὲ C. Γαβὰ Edd.

19. ἕως

τῶν πυλῶν om. C.

20. Ἀναμεῆλ (hic) C. (97, 228, 310) sed non infra C.

21. ἡ assumptum ex C.

22. κατὰ] + τὴν C. ὄνομ. C.

23. ἀνα-

μέσον accessit ex C.

27. τε om. C. κάκεισε C. κάκει Edd.

S. Joan.
xiv. 2.

ὅτι πολλαὶ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ, μυρία τε ὅσα τὰ τῶν
ἀγίων ἐνδιαιτήματα· οὕτω μοι κἀνθάδε δοκεῖ διὰ τόπων
ἐμφανῶν εὖρος τε καὶ μῆκος καταγράφειν ἡμῖν τῆς
νοητῆς Ἱερουσαλήμ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ,

Es. liv.
2, 3.

b πρὸς ἣν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας ἀνεφώνει λέγων “Πλά- 5
“τυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαίων σου,
“πῆξον, μὴ φείσῃ, μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ τοὺς
“πασσάλους σου κατίσχυσον, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὰ
“ἀριστερὰ ἐκπέτασον.” κατευρυνθεῖσαν δὴ οὖν τὴν ἀγίαν
πόλιν, καὶ εἰς μῆκος τὸ αὐτῇ πρέπον ἐκτεινομένην, κατοι- 10
κῆσαισιν οἱ ἅγιοι, καὶ οὐκ ἔσται φησὶν ἀνάθημα ἔτι, τουτέστι,
κατ’ οὐδένα τρόπον ἀλλοτριωθήσεται Θεοῦ· βεβαίαν γὰρ
αὐτῇ χαριεῖται τὴν ἀγάπησιν· καὶ οὐκ ἂν ἐμπέσοιεν ἔτι πρὸς
c τὸ προσκρούειν Θεῷ, ἀνηρημένης, ὡς ἔφην, τῆς ἀμαρτίας
eis τὸ παντελές, καὶ τοῦ πειράζοντος σατανᾶ. “Οὐ γὰρ 15
“ἔσται ἐκεῖ λέων, ἀλλ’ οὐδὲ τῶν θηρίων τῶν πονηρῶν οὐδὲν
“οὐ μὴ ἀναβῇ ἐπ’ αὐτήν, οὐδὲ μὴ εὐρεθῇ ἐκεῖ.” κατοι-
κῆσουσι τοιγαροῦν πεπειθότως.

Ib. xxxv.
9.

Ἐπειδὴ δὲ τέθεται μεταξὺ Ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τόπου μενεῖ,
πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, τὰς τῶν προκειμένων ἐννοίας, ὡς ἐνι, 20
διερμηνεύοντες. Ῥαμὰ πολίχνη τίς ἐστίν, ἥτοι κόμη, κλῆρος
δὲ τοῖς ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ· καὶ ἑτέρα δὲ πρὸς ταύτη Ῥαμὰ
τῶν ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ. διαμέμνηται δὲ καὶ Προφήτης
d ἅγιος ἡ τούτων μιᾶς, ἥγουν ἑτέρας Ῥαμᾶς. ἔφη γὰρ ὅτι
“Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρ- 25
“μός· Ῥαχὴλ ἀποκλαιομένης ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, καὶ οὐκ
“ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.” τοιοῦτον πεπράχται

Hier.
xxxviii.
15.

1. Πατρί C. b. Θεῷ Edd. τὰ assumptum ex C. b. 2. κἀνθάδε D. Edd.
κἀνταῦθα C. 3. ἐμφανῶν C. ὑπεμφαινῶν B. ὑπεμφαίνειν Edd. μῆκος] +
καὶ Edd. invitis B. C. 3-5. τῆς νοητῆς—τῆς Ἐκκλησίας X. πρὸς ἣν C. τὴν
νοητὴν—τὴν Ἐκκλησίαν X. πρὸς ὃν Edd. 6. αὐλεων C. 10. αὐτῇ C.
ταύτῃ iid. 13. ἐμπέσοιεν C. ἐπέσ. iid. 16. ἀλλ’ assumptum ex C.
17. οὐδὲ C. οὐδ’ οὐ Edd. (24, 41). 18. τοιγαροῦν C. γὰρ Edd. Statim
πεποιθότες C. 19. ἐπὶ] + τοῦ C. (22. al.) 22. Assumpta δὲ alt. ex C.,
Ῥαμὰ ex B. C. 23. Νεφθαλίμ C. 24. Ῥαμᾶς C. Παρά Edd.
25. ὄδυρμός] + πολὺς Edd. invito C. 26. ἀποκλαιομένης C. (Alex.
Frid.-Aug.) ἀποκλαιομένη Edd. (Vat.) 27. τοιοῦτον C. τοῦτο Edd.

φαιμέν κατὰ τὴν Βηθλεὲμ, Ἡρώδου προστεταχότος τὰ ἐν αὐτῇ φονεύεσθαι βρέφη. Ῥαμὰ τοίνυν ὀνομάζει τὴν Ἱερουσαλὴμ, διὰ τοι τὸ ἐν αὐτῇ πολὺν γενέσθαι τὸν ἐπὶ τῇ ἀλώσει θρῆνον. εἰσκεκόμικε γοῦν αὐτὴν ὁ προφήτης Ἱερεμίας μο-
 5 νουνοχὶ δακρυρροοῦσάν τε καὶ τοῖς ἰδίῳις ἀπολωλόσιν ἐποι-
 μώζουσαν τέκνοις. ἔφη γάρ ὅτι “Κλαίουσα ἔκλαυσε νυκτὶ,
 “καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς.” καὶ τίς ἦν
 ὁ θρῆνος; “Παρθένου μου καὶ νεανίσκου μου ἐπορεύθησαν
 “ἐν αἰχμαλωσίᾳ· ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας, ἐν
 10 “ἡμέρᾳ ὀργῆς σου ἔμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω.”

S. Matth.
ii. 16-18.Threni
i. 2.

Ib. ii. 21.

Εἰ δὲ δὴ τις βούλοιο κατὰ τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ, του-
 τέστι τῆς Ἐκκλησίας, τεθεῖσθαι τὴν κλῆσιν, Ῥαμὰ τε αὐτὴν
 ὠνομάσθαι νυνὶ, φαιμέν ὅτι καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λόγος ἔχει.
 πολλοὶ γὰρ οἱ κλαίοντες ἐν ἐκκλησίαις, καὶ τὴν “κατὰ Θεὸν
 15 “ἔχοντες λύπην, ἣτις μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον
 “κατεργάζεται.” ἀποδέχεται δὲ τοὺς τοιούτους καὶ αὐτὸς
 ὁ Χριστὸς οὕτω λέγων “Μακάριοι οἱ πενθοῦντες νῦν, ὅτι
 “αὐτοὶ παρακληθήσονται.” καὶ πάλιν “Μακάριοι οἱ κλαί-
 “οντες νῦν, ὅτι γελάσετε.” οὐκοῦν καὶ εἰ λέγοιτο Ῥαμὰ
 20 διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς ἡ Ἐκκλησία, φορέσει καὶ
 οὕτω τὸ πιθανὸν ὁ λόγος. πλὴν ἐπὶ τόπου φησὶ μενεῖ,
 τουτέστιν οὐ σαλευθήσεται. ἐρήριστα γὰρ, ὥς ἔφην, καὶ
 ἔστιν ἀκλόνητος ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ.

a 806 A.
2 Cor.
vii. 10.S. Matth.
v. 4.
S. Luc.
vi. 21.

b

Καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτώσις ἣν κόψει Κύριος πάντας τοὺς λαοὺς 12
 25 ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ· τακῆσονται αἱ σάρκες
 αὐτῶν ἐσθηκότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφ-

3. τὸν assumptum ex C.b.

σάν C. δακρύουσάν iid.

11. κατὰ C.b. κατὰ Edd.

ex B.C.

invitis B.C. Statim γελάσετε C. γελάσονται B. Edd.
cf. supra. τοῦ non addit hic C.

4. γοῦν C. γὰρ Edd.

6. ἔκλαυσε C. ἔκλαιε iid.

13. ὀνομάσθαι C.

17. νῦν assumptum ex C.

22. ἐρήριστα (sic) C.

5. δακρυρροοῦ-

10. ἐμαγείρευσας C.

16. δὲ assumptum

19. ὅτι] + αὐτοὶ Edd.

21. ἐπὶ] + τοῦ b.

θαλμοὶ αὐτῶν ἐκρυήσονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.

S. Joan.
xvi. 33.

“Θλίψιν ἔχετε ἐν τῷ κόσμῳ,” τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι
 c προσπεφώνηκεν ὁ Χριστός· πλὴν εὐθαρσεστέρους ἀποτελεῖ,
 χρησίμως ἐπενεγκών “Ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν 5
 “κόσμον.” “Δέδωκα γὰρ ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ
 “σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.” τίνες
 οὖν οἱ σκορπίοι καὶ τίνες οἱ ὄφεις, ἡ δηλονότι τὰ μυσάρια
 τε καὶ μαιφύνα τάγματα τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων, καὶ τῶν
 διωκόντων ἁγίους, οἱ καὶ γεγόνασιν ὑπουργοὶ τῆς ἀκράτου 10
 μανίας τῶν ἐν κόσμῳ πνευμάτων, ἃ καὶ τότε τὸ σύμπαν
 περινοστεῖ, πολυτρόπως τοῖς ἁγίοις ἐπιβουλεύοντα, καίτοι
 d τεθριαμβευμένα διὰ Χριστοῦ προσηλώσαντος τῷ ἰδίῳ
 σταυρῷ τὸ καθ’ ἡμῶν χειρόγραφον, ἵνα τῆς ἐκείνων ἡμᾶς
 ἀπαλλάξῃ πλεονεξίας ; 15

Col. ii.
14, 15.

Supra
ver. 11.
1 Tim.
iii. 15.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ κατοικήσειν ἔφη πεποιθότως τὴν Ἱε-
 ρουσαλήμ, ἣτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἣν δὲ δι-
 τοῦτο, καὶ μάλα ὀρθῶς, ἀποπερανθήσεσθαι προσδοκᾷ ἀναι-
 ρουμένων ἐχθρῶν, καὶ τῶν εἰωθότων διώκειν αὐτὴν ἀνα-
 τετραμμένων, ἀναγκαίαν ποιεῖται καὶ τούτων ἡμῖν τὴν 20
 ἀφήγησιν. αὕτη γὰρ ἔσται φησὶν ἡ πτῶσις ἣν κόψει Κύριος
 e πάντας τοὺς λαοὺς ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ· αἱ
 σάρκες αὐτῶν κατατακῆσονται, ἐκρυήσονται δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοί,
 συντηκομένης καὶ γλώττης. ὁ μὲν γὰρ κοινὸς οὗτος καὶ
 κατὰ τῆς φύσεως θάνατος τῆκει μὲν τὰς ἀπάντων σάρκας, 25
 καὶ ἀποκενοὶ μὲν ὀφθαλμοὺς, σήπει δὲ καὶ γλώσσας· πάν-

1. ἐκρυήσονται F. (23. Co.) ρύησ. B.C. Edd. sed cf. infra.

3. ἔχετε C.

sed cf. supra 783 a.

4. προπεφ. Edd.

5. ἐπενεγκών B.D. επενεγκεῖν

hodie C., ε primum et ω manu recentiori, quasi prius ὑπενεγκεῖν C. ἐνεγκών Edd.

6. δέδωκα γὰρ ὑμῖν B.C.D. Pont. δέδωκε γὰρ ἡμῖν Aub.

8. οὖν C. δὲ iid.

9. τε assumptum ex C. ἀλιτηρίων C.

11. ἐνκοσμίων (= ἐγκοσμίων) C.

16. περ assumptum ex C.

23. Habet ἐκρυήσονται C.

25. κατὰ C.

ἐκ Edd.

26. ἀποκενοὶ C. ἀποκείρει Edd. μὲν et σήπει δὲ accesserunt ex C.

δεινον δὲ καὶ τῆς εἰς λῆξιν ἡκούσης συμφορᾶς εἴη ἂν εἰκότως
 τὸ ζώντων τε καὶ ἐστηκότων ἔτι τακῆναι μὲν τὰς σάρκας, καὶ
 ἀπορρῆν ὀφθαλμοὺς, κολάζεσθαι δὲ καὶ γλώττας. εὖ δὲ δὴ
 σφόδρα τὰ τοιάδε συμβήσεσθαι φησι τοῖς θεομισῇ καὶ
 5 ἐπάρατον ἐπιτηδεύσασιν ζώην. παραχθήσονται γὰρ δίκας, ^a 807 A.
 οὐχ ὑπὲρ γε μόνον τῶν εἰς ἀγίους αὐτοῖς πεπλημμελημένων,
 ἀλλὰ γὰρ καὶ ὑπὲρ ἧς ἐσχέκασιν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ φιλο-
 σαρκίας· ἥ καὶ γέγονεν αὐτοῖς αἰτία τοῦ μήτε προσήκασθαι
 τὴν πίστιν, μήτε μὴν ἐλέσθαι ζῆν εὐσεβῶς, καὶ τῆς ἐν
 10 Χριστῷ πολιτείας ἀγαπῆσαι τὴν δόξαν. γεγόνασιν μὲν γὰρ,
 ὡς ἔφην, ἀπονενευκότες ἀσχέτως εἰς ἐκτόπους ἡδονάς· ἐσχέ-
 κασι δὲ καὶ ἀκρατεῖς ὀφθαλμοὺς τὰς ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ὀρω-
 μένων ἐπιθυμίας μονονουχὶ χανδὸν ἐκπίνοντας. ἡκόνησαν
 γὰρ καὶ γλώτταν κατὰ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλη- ^b
 15 σίας δογμάτων ἀνοσίαν πεποιήνται τὴν κατάρρῃσιν. εἰκότως
 δὴ οὖν εἰς σάρκας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ γλώττας τὴν δίκην
 ἐσχέκασιν. ὥσπερ γὰρ ἡ τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ πίνουσα
 γυνὴ καὶ ψευσαμένη τὸν ὄρκον εἰς μηρὸν ἐκολάζετο, περὶ
 ὃν ἂν γένοιτο καὶ τὰ ἐκ τῆς πορνείας ἐγκλήματα· “Πρισθῇ-
 20 “σεται γὰρ φησὶ καὶ διαπτεσείται ὁ μηρὸς αὐτῆς” κατὰ
 τὸν ἴσον οἶμαι τρόπον καὶ τοῖς τὴν ἀγίαν διώκουσι πόλιν,
 εἰς σάρκας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ γλώττας ἢ κόλασις·
 φιλοσαρκίαι γὰρ αὐτοῖς ἡδυνάθειαι τε καὶ πρὸς τούτοις
 αἱ δι' ὁμμάτων τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἀπαιδεύτου γλώττης ^c
 25 φωναί.

Num. v.
27.

2. τῶν pro τὸ C. invito D. τε assumptum ex C.D. ἐστηκότων B.C. ἐσυστή-
 των Pont. ἐστώτων Aub. τὰς assumptum ex C.

4. θεομισεῖ C. 5. παραχθήσονται D. π. παραχθήσονται C. quasi παραχθήσ.

prius scriptum, εἰς hodie suprascr. manu recenti. εἰσπραχθήσ. Edd. 6. μόνον

C. Migne. μόνων iid. πεπλημμένων C. 7. γὰρ assumptum ex C.

11. ἀσχέτως C. ἀτόπως iid. 12. Haec ἀκρατεῖς ὀφθαλμοὺς τὰς

accesserunt ex C. 13. ἐπιθυμίαν iid. ἐκπίνοντας C. ἐκπίνον-

tes iid. 14. γὰρ C. δὲ iid. γλώσσαν C. sed bis habet γλώττας

19. ἂν γένοιτο C. γίνονται iid. 22. γλώττας B.C.

γλώσσας Edd. 23. φιλοσαρκίαι—ἡδυνάθειαι C. φιλοσαρκία—

ἡδυνάθεια iid. καὶ πρὸς τούτοις hoc ordine C. πρὸς τούτοις καὶ iid. Statim αἱ

assumptum ex C.

- 13 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἕκστασις Κυρίου ἐπ' αὐτοὺς μεγάλη· καὶ ἐπιλήψεται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ συμπλακῆσεται ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ.
- 14 καὶ ὁ Ἰούδας παρατάσσεται ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ συνάξει τὴν ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα.

d Ἐκστασιν ἐν τούτοις τὸν φόβον, ἤγουν τὴν κατάπληξιν, ὀνομάζει πάλιν. κατ' ἐκεῖνο δὴ οὖν φησι τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἀλλήλους ἀθρήσειαν οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροὶ, ταῖς οὕτω δειναῖς ὑποπίπτοντας δίκαις, καταπλαγήσονται μὲν 10 τοῖς δείμασιν, ἀφέντες δὲ οὕτω λοιπὸν τὸ διώκειν ἔτι τολμᾶν τὴν ἀγίαν πόλιν, οἰχήσονται μὲν φυγάδες, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ χεῖρας ἀψάμενοι, καὶ τὰς παρ' ἀλλήλων ἀνονήτως ζητοῦντες ἐπικουρίας, οἰκτροί τε ἔσονται καὶ κατερρίμμενοι e καὶ ὑπὸ πόδας ἀγίων. ὁ δέ γε Ἰούδας, φησὶ, τουτέστιν οἱ 15 διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν δεδικαιωμένοι καὶ τὸν νοητὸν περιφέροντες Ἰουδαῖον, καὶ τὴν ἐν Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ περιτομὴν πλουτήσαντες, παρατάσσονται ἐν Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι καταστρατεύονται τῶν ἐχθρῶν, κατανεανιεύονται τῶν ἀνθεστηκότων, συμπατοῦντες ὡς σκορπίους, ἐπ' ἀσπίδα δὲ καὶ 20 βασιλίσκον ἐπιβαίνοντες, λένοντός τε καὶ δράκοντος εἰς ἅπαν ἡφειδηκότες ἔσονται· λαμπροὶ δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστοι, τὸν 808 A. a ἐκ τῶν τοιούτων κατορθωμάτων συλλέγοντες πλοῦτον ὡς χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμόν. ὅτι γὰρ οὐκ ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς τῆς προφητείας ὁ νοῦς, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις ; 25 πλοῦτος γὰρ ἀγίων, οὐχ ὁ φθαρτὸς καὶ ἐπίγειος, ἀλλ' ὁ νοητὸς καὶ ἐπουράνιος καὶ διηκεῖς, ὃν συναγείρουσι ταῖς

Cf. Rom.
ii. 29.

Ps. xc.
13.

1. ἔκστασις F. ἐπ' αὐτοὺς μεγάλη hoc ordine C. (Alex. XII.) 3. συμ-
πλεκῆσεται C. χεῖραν C. 5. κυκλώθεν C. 8. κατ' ἐκεῖνο—
καιροῦ D. Edd. κατεκείνον δὴ οὖν τοῦ καιροῦ φησιν C manu prima. κατεκείνον δὴ
οὖν τὸν καιρὸν φησὶν C manu recentiori. 9. ἀθρήσειαν B.C. ἀθροίσειαν Edd.
11. ἔτι τολμᾶν C. ἀποτολμᾶν iid. 12. μόνον—ἀψάμενοι accesserunt ex C.
13. ἀνονήτως ζητοῦντες edidi. ἀνονήτους ζητοῦντες C. ἐπίζητοῦντες ἀνονήτως Edd.
20. δὲ assumptum ex C. 22. ἡφειδηκότες ἔσονται· λαμπροὶ δὲ C.
ἡφειδηκότες. ἔσονται δὲ λαμπροὶ Edd.

ἐαυτῶν ψυχαῖς οἱ διδάσκοντές τε καὶ καθ' ἐτέρους τρόπους
 εὐδοκιμοῦντες ἐν ἐκκλησίαις. διαρπάζουσι γὰρ ὥσπερ τὴν
 ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν, προσάγοντες διὰ πίστεως τῷ
 Χριστῷ τὰ ἐξαίρετα τῶν ἐθνῶν. οὕτω γὰρ ἔφη καὶ αὐτὸς
 5 διηρπακέναι τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ.

b S. Matth.
 xii. 29.

Εἰ δὲ δὴ τις λέγοι τὸν Ἰούδα συνάγειν τὴν ἰσχὺν πάν-
 των τῶν λαῶν κυκλόθεν χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμόν,
 ἵνα νοῶμεν ὅτι καὶ τὴν ἐν κόσμῳ σοφίαν συλλέγοντες κατα-
 λαμπρύνονται δι' αὐτῆς, τοῖς τῆς εὐσεβείας ἐπαγωνιζόμενοι
 10 δόγμασιν, ἔχοι ἂν ὁ νοῦς τὸν εἰκότα λόγον. ἐσκύλευσαν
 γὰρ ποτε τοὺς Αἰγυπτίους αἱ σοφαὶ γυναικες τῶν ἐξ Ἰσ-
 ραὴλ, χρησάμεναι “παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῶν
 “σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱματισμόν.” οὐκοῦν ὥς ἔν
 γε τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ὥς ἐν ὕλαις ταῖς ὕρωμέναις, ἢ τῶν εἰς c
 15 νῦν ἀγαθῶν λαμπρότης σημαίνεται. διδασκάλων δὲ μά-
 λιστα πλοῦτος οἱ μαθηταί. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος
 τοῖς δι' αὐτοῦ σεσωσμένοις καὶ πεπιστευκόσι προσεφώνει
 λέγων “Νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν
 “Χριστῷ Ἰησοῦ.” “στέφανον δὲ καὶ χαρὰν” αὐτοῦ ἰδίαν
 20 ὠνόμαζε πάλιν.

Exod.
 iii. 22.

i Cor.
 xv. 31.
 Phil. iv.
 1.

Καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν d
 15 καμήλων καὶ τῶν ὄνων καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ὄντων
 ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκεῖναις κατὰ τὴν πτῶσιν ταύτην.

Ὅρισάμενος ἤδη τῆς τιμωρίας τοὺς τρόπους, οὓς πάντη
 25 τε καὶ πάντως ὑπομενοῦσι κατὰ καιροὺς οἱ τῆς ἀγίας πόλεως
 κατεστρατευκότες γεγονότες τε διωκταὶ καὶ ὑβρισταί, βδε-

1. καὶ prius omissum, manu recentiori aliquantum superscriptum C. 2. ἐκ-
 κλησίαις C. ἐκκλησίαι Edd. 6. συναγαγεῖν C. συνάγειν iid. 7. κυκλώ-
 θεν C. Statim ὥς superscriptum C manu recentiori. 10. εἰκότα C.
 11. ποτε post σοφαὶ tr. C. 13. τε assumptum ex C. 18. ὑμετέ-
 ραν C. Aub. ἡμετ. Pont. 19. δὲ C. τε Edd. αὐτοῦ B.C. αὐτοὺς Edd.
 20. ὠνόμαζε C. ὀνομάζει iid. 23. ταύτην] αὐτῆς C.

Ps.lxxiv.
6.

λυροὶ καὶ φιλεγκλήμονες, καὶ λαλοῦντες ἀδικίαν κατὰ Θεοῦ,
ἐπαίροντές τε καὶ εἰς ὕψος τὸ κέρας, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος
ἁ φωνὴν, ἐπάγει χρησίμως ὅτι Αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων
καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν ὄνων καὶ πάντων τῶν
κτηνῶν. ἀπὸ δέ γε τῶν ὑποζυγίων τοὺς αὐτοῖς ἐποχομένους 5
ὑποδηλοῖ. ἐπεφύοντο γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς
Ἱεροσολύμοις οἱ ἀπωτάτω τε καὶ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν· οἱ
μὲν ἵπποις ἔποχοι, Βαβυλώνιοι τε καὶ Σύροι καὶ μὴν καὶ τὰ
Αἰγυπτίων ἔθνη· οἱ δὲ καμήλους τε καὶ ὄνους καὶ ὀρεῖς ὑπο-
ζεύξαντες, οἷον Μωαβῖται, καὶ οἱ τῆς ἐρήμου νομάδες, ὧν καὶ 10
ὁ προφήτης Ἡσαΐας διαμένονται λέγων “Ἐν τῇ θλίψει καὶ
“τῇ στενοχωρίᾳ λέων καὶ σκύμνος λέοντος, ἐκείθεν καὶ
“ἀσπίδες καὶ ἔκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἱ ἔφερον ἐπ’ ὄνων
“καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν.” τεθεῶσθαι δὲ καὶ ἐτέ-
ρωθί φησιν “ἀναβάτην ὄνου καὶ ἀναβάτην καμήλου.” γράφει 15
δὴ οὖν τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς ὡς ἐν τύπῳ τοῖς ἔθνεσι,
τοῖς αἰὲ πεπολεμηκόσι τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλήμ, ἣν ἐξ
αὐτῶν νοῶμεν τοὺς καθ’ ἡμῶν ὁρατοὺς τε καὶ ἀοράτους
ἁ ἐχθροὺς, πρὸς οὓς ἡμῖν ἡ μάχη. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις καὶ
εἰς τρόπους ἀναφέρειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐχθρῶν τὰ τῶν 20
κτηνῶν ιδιώματα, τὸ ἀδικοῦν οὐδὲν ἐκεῖνο φάναι τε καὶ νοεῖν·
ὡς οἱ μὲν γεγόνασιν ὁρμηταίαι καὶ θρασεῖς, ὡς ἵπποι τυχόν·
περιθεῖν δ’ ἂν τις αὐτοῖς καὶ μάλα εἰκότως τὸ φιλήδονόν τε
καὶ θηλυμανές· οἱ δὲ ἡμιόνων δίκην ἄγριοι τε καὶ ἀπηνεῖς,
ἀγριωτέρας δὲ αὐτὰς καὶ τοῖς Ἑλλήνων ποιηταῖς ὀνομάζειν 25
ἔθος· οἱ δὲ καμήλοις κατὰ γε τὴν ἔξιν προσεοικότες, τουτ-
έστιν ἄνισοί τε καὶ ἀλαζόνες, ὕψου τε ἡρμένην ἐξ ἀπο-
ἁ πληξίας τὴν διάνοιαν ἔχοντες· οἱ δὲ καὶ ὄνων διενεγκόντες

2. καὶ assumptum ex B.C.

κτηνῶν om. C.

χοῦμενοι C.

16. ἀληθείας D. Edd. ἐκκλησίας C.

om. C. habet D.

habet D.

θρασεῖς C.

amisum in D. pergit

μηδὲ ἔλθῃ. (811 b.)

3. ἐπάγοι C.

6. τοῖς prius om. C.

9. ὀρεῖς] ἡμιόνους C.

20. τρόπους C.

21. καὶ assumptum ex B.C.

25. ἀγριωτέρας C.

27. ἡρμένην]

Post hoc verbum folium

28. καὶ assumptum ex B.C.

7. τε om. C.

10. νομάδες B.C.

17. ἣν C. ἣνα Edd.

19. ἐχθροὺς

τῆς om. C.

22. γεγόνασιν C.

ἐφάνησαν Edd.

28. καὶ assumptum ex B.C.

4. καὶ πάντων τῶν

8. ἐπο-

10. νομάδες B.C. μονάδες Edd.

19. ἐχθροὺς

τῆς om. C.

22. γεγόνασιν C.

ἐφάνησαν Edd.

28. καὶ assumptum ex B.C.

οὐδὲν, τὴν ἀπασῶν ἐσχάτην νενοσήκασιν ἀλογίαν· νωθὴς
 γὰρ ἡ ὄνος καὶ βραδεία πρὸς αἴσθησιν, καὶ τῆς ἐσχάτης
 ἀλογίας εἰκὼν. σημειωτέον δὲ, ὅτι τοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ πεπο-
 5 λεμηκότας οὐδενὶ μὲν ἐξομοιοῖ τῶν ἡμέρων τε καὶ καθυρῶν
 ζῶων, οἷον προβάτῳ φημὶ καὶ βοῖ, παρεικάζει δὲ μᾶλλον τοῖς
 βδελυροῖς τε καὶ ἀνημέροις, ἃ καὶ ταῖς τοῦ νόμου φωναῖς, ὡς
 βέβηλά τε καὶ ἀκάθαρτα κατεδικάζοντο.

Καὶ ἔσται ὅσοι ἂν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν 16
 ἐλθόντων πρὸς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀναβήσονται κατ' ἐνιαυτὸν ἃ
 10 τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ καὶ
 τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. καὶ ἔσται ὅσοι 17
 ἂν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς εἰς Ἱερου-
 σαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ,
 καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται.

15 Τοὺς ταῖς ἐκκλησίαις πεπολεμηκότας, καὶ κατὰ τῆς ἀγίας
 Ἱερουσαλὴμ ὑψηλὴν τε καὶ ἀλαζῶνα τὴν ὄφρυν ἀνατεί- e
 ναντας, ταῖς αὐτοῖς πρεπούσαις δίκαις ἐνολισθήσειν εἰπὼν,
 τὴν τῶν μετ' ἐκείνους περιλελειμμένων προαγορεύει προσ-
 κύνησιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως. αὐτὸς
 20 γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία κατὰ τὴν τοῦ πατριάρχου
 φωνήν. τίθεται δὲ καὶ “εἰς φῶς ἐθνῶν, καὶ εἰς διαθήκην
 “ γένους, ἀνοιῖζαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐκ
 “ δεσμῶν δεδεμένους καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν a 810 A.
 “ σκότει.” ὅτι τοίνυν τὴν τῆς εἰδωλολατρείας ἀφέντες ἀχλὺν,
 25 καὶ τῆς τοῦ διαβόλου σκαιότητος τὰ δεσμὰ διαρρήξαντες οἱ

Gen.
 xlix. 10.
 Es. xlii.
 6, 7.

4. ἡμέρων] ἱερων C. 7. κατεδικάζοντο C. κατεδικάζετο Edd. 8. ἂν Edd.
 (Alex. 49, 106.) εἰαν C. 9. ἐπελθόντων F. (42.) 10. Θεῷ om. C.
 invito F. [ante παντοκράτ. tr. (23, 36, 311. Co.)] 11. σκηνοπηγίας C.
 12. εἰαν C. (A.V. &c.) τῶν om. F. Edd. 13. Θεῷ om. C. invito F.
 [ante παντοκράτ. tr. (36, 311. Co.)] 17. αὐταῖς (sic) C. 18. περι-
 λελειμμένους C. προαγόρευσιν pro προαγορεύει προσκύνησιν C. 21. εἰς alt.
 om. C. 22. ἐξαγαγεῖν C. ἐξάγειν Edd. Neutrum habet B.
 25. διαβόλου] + καὶ Edd. repugnantibus B.C.

ἐξ ἐθνῶν, πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας ἥξουσι φῶς, καὶ τὸν τοῦ
 Σωτῆρος ὑποδραμοῦνται ζυγόν, σαφηνιῇ, λέγων ὡς οἱ κατά-
 λοιποι τῶν κεκολασμένων, ἧτοι τῶν ταῖς ἐκκλησίαις μεμα-
 χημένων· ἀριθμοῦ δὲ οὗτοι κρείττονες· ἀναβήσονται κατ'
 ἐνιαυτὸν τοῦ προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ καὶ ταῦ 5
 b ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. ὁ μὲν γὰρ διὰ Μωυσέως
 προσέτατε νόμος ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας
 τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ ἐβδόμου μηνός, συναγηγερμένης εἰς
 ἀποθήκας τῆς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίας. ἐξόδιον ταύτητοι τὴν
 ἑορτὴν ὀνομάζει, ὡς ἦδη τῶν ἔργων τῶν ἐν ἀγροῖς ἐκκεχωρη- 10
 Ib. 36. κώτων εἰς πέρας. ἐκέλευε δὲ λαμβάνειν “κάλλυντρα φοινί-
 “κων καὶ καρπὸν ὠραίου ξύλου, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς
 “καὶ ἰτέας καὶ ἄγνου κλάδους,” πίνειν τε ὕδωρ ἐκ χειμάρρου,
 c καὶ ἐπ’ αὐτῷ κατευφραίνεσθαι. καὶ πρόφασιν μὲν ὁ νόμος
 ἐποιεῖτο τῆς ἑορτῆς, τὸ ἐν σκηναῖς κατοικῆσαι τὸν Ἰσραὴλ, 15
 Ib. 43. τῆς Αἰγυπτίων πλεονεξίας ἐξηρημένον.

Ἦν δὲ ἄρα τὸ χρῆμα μυστηρίου τύπος τοῦ κατὰ Χριστόν.
 ἐξηρήμεθα μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τῆς τοῦ διαβόλου πλεο-
 νεξίας, κεκλήμεθα δὲ, ὡς ἔφην, εἰς ἐλευθερίαν διὰ Χριστοῦ,
 καὶ ὑπ’ αὐτῷ γεγόναμεν τῷ τῶν ὅλων βασιλεῖ καὶ Θεῷ, τῆς 20
 τῶν πάλαι κρατούντων σκαιότητος ἀλογήσαντες. ἑορτά-
 ζομεν δὲ τὴν ἀληθῆ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, τουτέστι τὴν
 d ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτε τὰ πάντων ἐν
 αὐτῷ μονονουχὶ πέπηγκται σώματα, καίτοι λελυμένα τῇ
 φθορᾷ καὶ θανάτῳ κεκρατημένα. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ἀνά- 25
 στασις, αὐτὸς ἡ ζωὴ, πρωτόλειον ὥσπερ ἐκ νεκρῶν καὶ
 “ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων.” ὁ νοηταῖς ἡμᾶς εὐκαρπίας
 καταπιμπλὰς, καὶ οἶον τοὺς ἐξ ἀγρῶν συλλεγέοντας πόρους

S. Joan.
xi. 25.

1 Cor.
xv. 20.

5. τῷ et Θεῷ om. C.
9. ἐξόδιον] + δὲ iid. invito C.

cf. de Ad. 619 c. κάλυντρα B. κάλλυνθρα Pont. (A.V. &c.)

[ὠραίου C.] cf. in S. Joan. 468 b. ὠραῖον Edd.

ἐπ’ αὐτοῖς Edd.

τε iid.

20. Θεῷ C. ζωῇ iid.

πίαις καταπιμπλὰς C. νοητῆς ἡμᾶς εὐκαρπίας κατεπιπλῶν iid.
 λέγοντας C.

7. προσέτατε B.C. προσετάρτετο Edd.

11. εἰς C. κάλυντρα C. Aub.

12. ὠραίου B.C.

14. ἐπ’ αὐτῷ C.

19. δὲ C.

27. νοηταῖς ἡμᾶς εὐκαρ-

28. συλ-

ἐνσωρεύειν ἀποθήκαις ταῖς ἄνω παρασκευάζων. αὐτὸς ἡμῖν
ἀποδώσει τὴν ἐν παραδείσῳ δίαίταν καὶ τρυφήν, δῆλον δὲ
ὅτι πνευματικὴν, νενικηκόσι τὴν ἁμαρτίαν, εὐωδιάζουσι νοη- c
τῶς, ὥραϊον καὶ ἀξιέραστον τὸν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας
5 ἔχουσι καρπὸν, ἀγνώως καὶ ὁσίως πεπολιτευμένοις. σημεῖον
δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦδε πάλιν, τὸ κάλλυντρά τε φοινίκων καὶ
ὥραϊον ξύλου καρπὸν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις κλάδοις συνδήσαντας
ἔχειν. αὐτὸς ἐστὶν ὁ χειμάρρους τῆς τρυφῆς ὃν πεπότικεν
ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ· αὐτὸς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ ὁ τῆς
10 εἰρήνης ποταμὸς, ὁ ἐκκεκλικῶς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐξ ἔθνων κεκλη-
μένους. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἡμῖν ἰσχνῶς ἐν ἑτέροις.
οὐκοῦν οἱ ἀναβαίνοντες προσκυνῆσαι τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι,
καὶ τελέσαι τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας, οἱ διὰ πίστεώς εἰσιν a 811 Δ.
ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοι. ἀπειλεῖ δὲ τοῖς μὴ ἀναβαίνουσιν
15 ὄλεθρον, ποινὰς τε τὰς ἴσας, ἃς ἂν ὑποσταίεν οἱ διώκται τε
καὶ ὕβρισται. ἐν ἴσῃ γὰρ μοίρα κείσονται τοῖς ἐχθροῖς, οἱ
μὴ ἀγαπᾶν ἡρημένοι. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν, ὃ καὶ αὐτὸς ἔφη
Χριστός “Ὁ μὴ ὦν μετ’ ἐμοῦ κατ’ ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ
“συνάγων μετ’ ἐμοῦ σκορπίζει.”

Ps. xxxv.
9.Es. lxvi.
12.
Cf. de
Ad. xvii.
619 d.

811 Δ.

S. Luc.
xi. 23.

20 Ἐὰν δὲ φυλὴ Αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τούτοις 13
ἔσται ἡ πτώσις ἣν πατάξει Κύριος πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἂν b
μὴ ἀναβῇ τοῦ ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. αὕτη 19
ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν,
ὅσα ἐὰν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

25 Ὡς ἐξ ἑνὸς ἔθνους τοῦ τῶν Αἰγυπτίων φημὶ, τοὺς εἰς
ἄκρον ἦκοντας πλάνης, ἐκτόπως τε ἄγαν εἰδωλολατρεῖν

1. σωρεύειν C.
Statim τε assumptum ex C.

κλάδοις assumptum ex C.
12. Κυρίῳ B.C. Θεῷ Edd.

μετ’ ἐμοῦ in verso ordine B.
ex B.C.D., καὶ ἡ—σκηνοπηγίας ex C.D.

23. ἐστὶν F. (Alex.)

24. ὅσα] a manu recentiori habet C. nescio quid prius
scriptum. ἐὰν F. (Alex. s) ἂν Edd. (Vat.)

6. πάλιν C. λοιπὸν Edd. κάλυντρα B (ut supra).

7. ὥραϊον C. ut supra. ὥραϊον B. Edd.

8. πεπότικεν C.

10. ἐκκεκληκός C.

15. ἃς ἂν C. αἷς Edd.

18. κατ’ ἐμοῦ,

22-24. Assumpta haec αὕτη—Αἰγύπτου

Hunc versum 19 infra collocant Edd.

25. τοῦ assumptum ex C.

έλομένους, καταδηλοῖ, οἷς ἔσται δεινὴ καὶ ἀδιάφυκτος δίκη καὶ ὀλέθρου πρόξενος τὸ μὴ ἐλέσθαι τιμᾶν τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας τὴν ἀξιόληπτον χάριν. μόνον γὰρ οὐχὶ φονεῦνται
 e τῶν ἰδίων γεγονότες ψυχῶν ἀλοῖεν ἂν, εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὥς μετὸν αὐτοῖς ἐπιδράξασθαι τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ προ- 5
 κειμένης εἰς μέθεξιν τοῖς ἐλεῖν ἐθέλουσι τῆς ἄνωθεν ἡμερό-
 τητος, καὶ μὴν καὶ ἀποφορτίσασθαι τὴν ἁμαρτίαν, ταῖς
 ἑαυτῶν ἐντεθνήκασι πλάναις, καὶ ἀναπόνιπτον ἐσχήκασι τὴν
 τε ἐκ τοῦ πλανᾶσθαι κηλῖδα καὶ τῆς πλημμελείας τὸν
 μολυσμὸν, διατετελέκασι δὲ καὶ ἐν πλάνῃ· καίτοι τοῦ θεοῦ 10
 φωτὸς τὰ πάντα περιαστράπτοντος, καὶ καλοῦντος εἰς ἀνά-
 βλεψιν τοὺς ἐν ἀχλύϊ καὶ σκότῳ. φαῖν δ' ἂν καὶ περὶ
 d ἐκάστου τῶν τοιούτων “Ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα.
 “ὅτι ἐν ματαιότητι ἦλθε, καὶ ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἐν
 “σκότει ὄνομα αὐτοῦ κατακαλυφθήσεται.” “Καλὸν γὰρ 15
 “αὐτοῖς εἰ μὴ ἐγεννήθησαν,” κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν.
 ὅτι δὲ οὐ κατὰ μόνον τῶν Αἰγυπτίων ὁ λόγος, ἥξει δὲ καὶ
 κατὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἃ πάντα τε καὶ πάντως κολασθή-
 σονται, τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας ἡφειδηκότα, καὶ τὴν ἐπ’
 αὐτῷ πανήγυριν οὐ τιμηκότα, πιστώσεται λέγων Αὕτη 20
 e ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν
 ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
 πρὸ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας τάχα πως ἦν ἔτι
 καὶ ἀπὸ μέρους εὐάφορμος τῶν ἐθνῶν ἡ παραίτησις, παρ’
 οὐδενὸς κεκληῖσθαι λεγόντων· διεκῆρξε γὰρ αὐτοῖς οὐδεῖς. 25
 τοιγάρτοι καὶ ὁ Σωτὴρ ἐν εὐαγγελικαῖς ἡμῖν παραβολαῖς
 αὐτὸ τοῦτο καταδεικνύων, τοὺς ἐργάτας ἔφη τοὺς περὶ τὴν

2. πρόξενος D. Edd. πρόξενον e castigatione manus ut videtur primae C. 5. προσκειμένης prius C. σ postea eraso. προκειμένους Migne. 7. τὴν ἁμαρτίαν C. τὰς ἁμαρτίας Edd.

8. ἐντεθνήκασι C.D. ἐντεθείκασι Edd.

9. τε assumptum ex C. 10. δὲ C. τε iid. 12. σκότῳ C. σκότει iid.

13. ἀγαθὸν C manu prima. 16. αὐτοῖς εἰ μὴ ἐγεννήθησαν C. αὐτῷ εἰ μὴ ἐγεννήθη [ἐγεννήθη correxit Migne] iid. τοῦ superscriptum manu forte prima C.

17. μόνον C. μόνων iid. 20-22. Haec ut verba Prophetarum collocant B. Edd.

scholion novum incipientes. 21. ἔσται C. ἐστὶν Edd. (Alex.) cf. F. supra.

22. ὅς C. (Vat.) 24. εὐάφορμος C. εὐμορφος Edd. 27. κατα-

δεικνύων B.C. δεικνύων Edd.

Ecd. vi.
3, 4.

S. Matth.
xxvi. 24.

ἐνδεκάτην κεκλημένους εἶπειν τό “Οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο.” ^a 812 A.
 ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ἔδῃσε τὸν ἰσχυρὸν, S. Matth.
 ἐξείλετο τῆς ἐκείνου δυστροπίας τοὺς ὑπ’ αὐτῷ κειμένους, xx. 7.
 δεδικαίωκε τῇ πίστει τοὺς προσιόντας αὐτῷ, τέθεικε τὴν Ib. xii.
 5 εἰαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ζωῆς, οὐδένα λοιπὸν ἀπο- 29.
 χρώντως πρὸς παραίτησιν εὐρήσουσι λόγον, οἱ τὴν οὕτω
 σεπτὴν οὐ προσηκάμενοι χάριν. ἀληθεύσει δὴ οὖν καὶ περὶ
 αὐτῶν εἰ λέγοι τῶν ἐθνῶν ὁ Χριστὸς “Εἰ μὴ ἦλθον καὶ
 “ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νυνὶ δὲ πρόφασιν οὐκ ἔ-
 10 “ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.” S. Joan.
 xv. 22.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἄγιον 20
 τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι.

Ὡς παντὸς ἤδη πολέμου κατηνυσμένου, καὶ μάχης ἀνῆ-
 ρημένης, καὶ σεσοβημένων ἐχθρῶν, καὶ ἀρρήκτου λοιπὸν
 15 εἰρήνης τὴν ἀγίαν στεφανούσης πόλιν, τουτέστι τὴν Ἐκκλη-
 σίαν, ἀπρακτῆσειν ἤδη φησὶ τοῦ πολέμου τὰ σκεύη, φάλαρά
 τε καὶ ἐπιχάλινα. τίνος γὰρ ὅλως ὁ ἱπποκράτης τοιούτου
 ἔξει χρεῖαν, ἀριστεύειν εἰδὼς ἐν μάχαις, εἰ μηδεὶς ὅλως ὁ
 ἀντεξάγων ἐστίν; οὐκοῦν ἱερὰ, φησὶν, ἔσται σκεὺ καὶ ἀνα- c
 20 θήματα τῷ Θεῷ, τὰ τοῖς πολεμοῦσι χρήσιμα. ἐπειδὴ γὰρ
 αὐτὸς ἐστὶ τῆς εἰρήνης ὁ βραβευτὴς, αὐτῷ δὴ δικαίως καὶ
 ἀνακεῖσεται περιττά τε ἤδη καὶ ἀπρακτοῦντα λοιπὸν τοῦ
 πολέμου τὰ σκεύη. ὥσπερ γὰρ ὁ μακάριος προφήτης
 Ἡσαΐας ἔφη περὶ τινων, ὅτι “συγκόψουσιν τὰς μαχαίρας
 25 “αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ
 “οὐ μὴ ἄρῃ ἔθνος ἐπ’ ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι

5. ἀποχρώντα C.

εἰ λέγοι τῶν ἐθνῶν hoc ordine C.

manu prima.

—χρεῖαν D. Edd. τίνος γὰρ ὅλως ἱπποκρατῆσειεν ἂν ὁ C.

μάχῃ iīd.

male D.

ἐπ’ ἔθνους Edd.

7. ἀληθεύσει C. ἀληθεύει Edd.

9. νυνὶ C. νῦν iīd.

14. ἀρρήκτου C. ἀλήκτου iīd.

20. πολεμοῦσι C. τοῦ πολέμου iīd. τοῦ πολέμου καιροῖς haud

26. οὐ μὴ prius B.C. οὐκ Edd.

ἐπ’ ἔθνος B.C. cf. supra 51 b.

Habet περὶ αὐτῶν

13. παντὸς C

17. τίνος [τίνος D.]

18. μάχαις C.

d “πολεμεῖν,” τῶν τῆς εἰρήνης καιρῶν μονονουχὶ καὶ ἀναπει-
θόντων αὐτοὺς τῇ τῆς γεωπονίας χρεῖα χαρίζεσθαι τὰ πολε-
μικὰ, καὶ εἰς ἑτέρας δὲ ὥσπερ μετατρέχειν σπουδὰς, τῆς τῶν
τακτικῶν μελέτης ἡφειδηκότας· οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Ζαχα-
ρίας, ὡς ἀρρήκτου λοιπὸν τῆς εἰρήνης δοθείσης παρὰ Θεοῦ, 5
τὰ τοῖς μαχομένοις χρήσιμα σκευὴ μεταπλασθήσεσθαι φησιν
εἰς ἀνάθημα τῷ Θεῷ. ἀργήσει γὰρ πάντως τὸ μάχιμον, οὐχ
ἵππου πεφροντικός, οὐ χαλινῶν, οὐ φαλάρων, μετανεῦον δὲ
e μᾶλλον εἰς γε τὸ ἐλέσθαι δεῖν τοῖς εἰς ἀρετὴν καὶ θεοσέβειαν
διαπρέπειν σπουδάσασαι.

10

Δοκεῖ δέ τισι καὶ καθ’ ἕτερον ἐκπεπεράνθαι τρόπον τῆς
προφητείας τὴν δύναμιν. φασὶ γὰρ ὅτι ἡῤῥηται μὲν κατὰ
καιροὺς τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον, ἐμπεπαρμένους ἔτι τοὺς
ἡλούς ἔχον· ὧν ἓνα λαβὼν ὁ εὐσεβὴς Κωνσταντῖνος ἐπὶ
χαλινὸν γενέσθαι τῷ ἵππῳ τῷ ἰδίῳ παρεσκεύασεν. εὐλο- 15
γεῖσθαι παρὰ Θεοῦ καὶ διὰ τούτου πεπιστευκώς. οὐκ ἀπί-
θανον δὲ τὸ χρήμα φαίη τις ἂν, εἴπερ ὧδε ἔχει, καὶ οὐκ ἔξω

813 A. a τοῦ λόγου τοῦ πρέποντος νοοῖτ’ ἂν εἰκότως, τὸ καὶ ἐν μνήμῃ
γενέσθαι τῇ παρὰ Θεῷ, καὶ ἐν προῤῥήσει τετιμῆσθαι προφη-
τικῇ βασιλείᾳ τὸν εὐσεβέστατον. πλείστων γὰρ ὅσων ἐποιή- 20
σατο μνήμην καὶ προαναφώνησιν κατὰ καιροὺς τῶν ἁγίων
προφητῶν ὁ λόγος, καθάπερ ἀμέλει καὶ Ἰωσίου καὶ ἐτέρων
τινῶν. ἔσθ’ ὅτε δὲ καὶ ἡ τῶν καιρῶν ἡμερότης καὶ εὐσέβεια
διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς κρατούντων σημαίνεται. οὐδὲν οὖν ἄρα
τὸ ἀπεικὸς, εἰ διαμέμνηται καὶ νῦν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας 25
b ἀξιολογωτάτου πράγματος, καὶ θεοφιλοῦς ἀληθῶς καὶ βασι-
λείας εὐσεβοῦς, καὶ καιρῶν ἀνακειμένων τῇ εἰς Χριστὸν
ἀγάπῃ. τὸ γὰρ διὴ καὶ βασιλέων ἵπποις ἐμπρέπειν τὸν ἥλον

3 Reg.
xiii. 2.

3. δὲ om. C. σπουδὰς B.C manu recentiori. σπουδὰς D.C ut videtur manu prima. Edd.

5. ἀρρήκτου C.D. ἀλήκτου Edd. τῆς assumptum ex C.
8. ἵππου C. ἵππων iid. Statim πεφροντηκός (sic) C. οὐ alt. C. ἡ iid. 11. καὶ
assumptum ex C.

12. ἡῤῥηται C. εῤῥηται iid. 18. τοῦ utrumque
assumptum ex C. 19. τετιμῆσθαι C. 21. προαναφωνῆσιν C manu prima.
22. καθάπερ D. Edd. ὥσπερ C. 24. οὖν assumptum ex C. deest in D.

26. θεοφιλοῦς ἀληθῶς καὶ βασιλείας [βασί = βασιλέως? D.] εὐσεβοῦς C.D. θεο-
φιλοῦς βασιλέως ἀληθοῦς τε καὶ εὐσεβοῦς Edd.

ἀπὸ τοῦ τιμίου ληφθέντα σταυροῦ, τί ἂν ἕτερον ἡμῖν ὑπεμ-
φήνειεν ἂν, ἢ πλείστην ὕσιν καὶ ἀξιάγαστον ἀληθῶς τῶν
κρατούντων εὐσέβειαν ;

Καὶ ἔσονται οἱ λέβητες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ
5 προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ λέβητες ἦσαν σκηνῇ, καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα
κατεσκευασμένῳ ναῷ, ἐν οἷς τὰ τῶν θυσιῶν ἤψετο κρέα,
δαπανώντων αὐτὰ τῶν ιερέων ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ τοῦτο τοῦ
νόμου τελεῖσθαι προστεταχότος, ὡς ἂν μὴ ἔξω πού τῶν
10 ιερῶν ἐκκομίζοντο χώρων τὰ ἡγιασμένα. ἐπειδὴ δὲ τῶν
ἀρχαίων ἐκείνων ἐθῶν ἀποπεπαυμένων, εἰς ἕτερον ἡμῖν λα-
τρείας τρόπον μετακεχώρηκε τὰ μυστήρια, καὶ μηλοσφαγίαις
μὲν οὐκέτι καὶ λιβανωτοῖς, θυσίαις δὲ μᾶλλον ταῖς ἀναι-
μάκτοις τὸν τῶν ὅλων καταγεραίρειν Θεὸν οἱ διὰ πίστεως
15 δεδιδάγμεθα, καὶ αὐτὸν νοητῶς ἱεουργοῦμεν ἐν ἐκκλησίαις
τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, ἀντὶ τῶν λεβήτων ἐτέροις
κεκρήμεθα σκεύεσιν ἱεροῖς, ἃς δὴ καὶ φιάλας ἐνθάδε φησὶν ὁ
Προφήτης. σκευὴ δὲ ταυτὶ τοῖς πίνουσι χρεωδέστατα. καὶ
συνήσει πάντως ὁ σοφὸς ἀκροατὴς τοῦ σημαινομένου τὴν
20 δύναμιν, καὶ εἰ ἀμυδρότερόν πως ἢ χρὴν ὁ παρ' ἡμῶν πε-
ποιήται λόγος, διὰ τοι τὸ δεῖν περιεσταλμένως ποιείσθαι τὴν
τῶν κεκρυμμένων ἀφήγησιν. οὐκοῦν τότε μὲν ἦσαν οἱ λέ-
βητες, νυνὶ δὲ φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου.

Lev. vi.
16, 26 ;
Num.
xviii. 9,
10.

Καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ Ἰούδα ἅγιον 21

1. ἂν assumptum ex C.D. ὑποφήνειεν D. ὑπεμφήνειεν habet C., sed ὑπ manu recenti post rasuram. Statim ἂν habent C.D. 4. οἴκῳ] + τοῦ F. Edd. 6. ἐν τῇ ἀγίᾳ λέβητες ἦσαν hoc ordine C. Λέβητες ἦσαν ἐν τῇ ἀγίᾳ Edd. 7. ἤψατο (= ἤφατο) C. 14. οἱ B.C. ὁ Edd. 15. ἱεουργοῦμεν C. ἱεουργοῦντες iid. 17. ἃς C.D. ἃ Edd. 18. ταυτὶ C.D. ταῦτα Edd. πίνουσι D. Edd. In C., ἢ prius est in rasura, σι in fine effarcitum, manu recentiori utrumque. 20. ἢ χρὴν D. ἢ χρῆ Edd. Neutrum habet C. 24. ἅγιον C.D. (Alex. XII.) In C. fit erasio, quasi ἅγιον prius scriptum. ἅγιοι Pont. (228.) ἅγιος Aub. (Vat. 8).

τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι· καὶ ἤξουσι πάντες οἱ θυσιάζοντες καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν καὶ ἐψησούσιν ἑαυτοῖς.

Λέβητας ἀποκαλεῖ, τοῖς ἀρχαίοις ὀνόμασι χρησάμενος ἔτι, τὰ σκεύη τὰ μυστικά, ἃ καὶ ἔστιν ἅγια, σεπτὰ τε καὶ τίμια, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δῆλον 5 δὲ ὅτι τοῖς θείοις ἱερουργοῖς, καὶ παρ' αὐτῷ δὲ τῷ Ἰουδα, τουτέστι πάλιν τοῖς τὴν ἐν πνεύματι λαχοῦσι περιτομήν.

814 A. α εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ πεπιστευκότες. παρ' οὐδενὸς γὰρ ὅλως εἰς κοινὴν λαμβάνεται χρεῖαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου τὰ σκεύη, ἀλλ' ἔστιν, ὡς ἔφην, ἅγια καὶ εἰς δόξαν Θεοῦ 10 τετηρημένα, καὶ μόναίς ταῖς χρεῖαις ὑπηρετεῖν εἰωθότα τῆς ἁγίας τραπέζης, δι' αὐτῶν τε καὶ ἐν αὐτοῖς αἱ τῶν προσ- αγόντων τελοῦνται θυσίαι, οὐχ ἐκάστου φέροντος ἴδιον σκεῦος· ἀπάντων δὲ μόνοις τοῖς ἱεροῖς κεχρημένων. πᾶς γὰρ λέβης ἅγιος ἔσται φησὶ τῷ Κυρίῳ. οὐκοῦν διαλέγεται μὲν ὁ 15 Προφήτης ὡς ἐπὶ θυσιῶν ἔτι τῶν κατὰ τὸν νόμον, λέβητάς b τε καὶ ἔψησιν καὶ τοὺς θυσιάζοντας ὀνομάζει, νοήσομεν δὲ πρεπόντως ἡμεῖς τοῖς διὰ Χριστοῦ καιροῖς καὶ τῇ παρ' ἡμῶν ἐν Πνεύματι τελουμένῃ λατρείᾳ. οἰκονομικῶς δέ φαμεν ἄσυμφανῇ γενέσθαι, καὶ οὐ πᾶσιν ἀπλῶς ἐκκείμενον τῶν 20 ἁγίων προφητῶν τὸν λόγον, ἵνα μὴ βάλληται πρὸς αὐτῶν τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μήτε μὴν τοῖς βεβήλοις καὶ βδελυρωτάτοις ὁ μόνοις πρέπων ἁγίοις ἐκκαλύπτοιο λόγος.

S. Matth.
vii. 6.

Καὶ οὐκ ἔσται Χαναναῖος οὐκ ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντο-
κράτορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

25

Σαθρόν τε καὶ εὐδιάκλαστον τῶν ἀρχαιοτέρων τὸν νοῦν

2. ἐαυτοῖς B.C. ἐν αὐτοῖς Edd. (A.V. &c.)	5. τοῖς manu recenti
suprascriptum C.	16. τὸν assumptum ex C.
17. ἐψουσιν Edd.	
Statim assumpta καὶ ex C. τοὺς θυσιάζοντας ex C.D.	18. καὶ τῇ—τελουμένη [τετιμημένη B.] λατρεία assumpta ex B.C.D.
19. ἐγ- κείμενον D.	20. ἐγ- κείμενον D.
21. βάλληται B.C.D. βάλλεται Edd. ante Migne.	22. τὰ ἅγια assumpta ex C. desunt in D.
23. ὁ μόνοις D. Edd. μονοῖς C. et statim suprascripsit ὁ manus recens.	24. ἐκκαλύπτοιο B.C.D. ἐκκαλύπτηται Edd.
24. τῷ assumptum ex B.C.	οἴκῳ] + τοῦ F.

κατίδοι τις ἂν καὶ ἀταλαιπώρως κομιδῇ. λελύτρωνται μὲν γὰρ ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωυσέως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς ἀφορήτου δουλείας ἀπεσεύοντο τὸν ζυγὸν, πλείστων τε ὅσων ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀξιαγάστων τετελεσμένων σημείων, ἐξήρσαν μόλις, διε-
 5 βιβιάσθησαν δὲ καὶ διὰ θαλάσσης αὐτῆς, κατεδηδόκασί τε τὸν ἄρτον τὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας ἀδοκῆτως ἐκκομισθὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ πεπόκασι. τί οὖν οἱ τάλανες; μεμοσχοποιήκασιν ἀπόντος Μωυσέως, καὶ ὡς ὁ προφήτης φησὶν, ἀνέλαβον “τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὺχ καὶ τὸ ἄστρον
 10 “τοῦ θεοῦ αὐτῶν Ῥεφὰν, τοὺς τύπους οὓς πεποιήκασι δ “προσκυνεῖν αὐτοῖς.” ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν διολώλασι πέπτωκε γὰρ τὰ κῶλα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὰ γέγραπται. ἐπειδὴ δὲ διεβιβιάσθησαν τὸν Ἰορδάνην οἱ μετ' αὐτοὺς, στρατηγούντος Ἰησοῦ, πάλιν τοῦ χρόνου προβαίνοντος, γεγονότες
 15 ὑπὸ κριτὰς, λελατρεύκασι τοῖς εἰδώλοις· ἀλλὰ καὶ ἐν καιροῖς τῶν ἀγίων προφητῶν τεθύκασι ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, ἃς πεποίηκεν αὐτοῖς ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ, καὶ πρὸς ταῦταις ἔτι τεμένη τε καὶ βωμοὺς ἀνιστάντες, οὐδὲν ἦττον προσκεκυνήκασι τῇ Βάαλ, τῷ Χαμῶς, τῇ Ἀστάρτῃ, τῷ Βεελφεγώρ. Ἐ
 20 καὶ τὸ ἔτι τούτων ἐπέκεινα τῶν κακῶν· οὐ γὰρ δὴ τὴν ἀγελαίαν καὶ συρφετώδη πληθὺν μόνην ἐν τούτοις γεγενῆσθαί φαμεν· ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἱερέων ἐκκεκλικότας πολλοὺς εὐρήσομεν. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε διὰ τοῦ προφήτου Θεός “Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστι Κύριος; καὶ
 25 “οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου μου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποι- “μένες ἡσέβουν εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ προφήται προεφήτευσαν τῇ a 815 A. “Βάαλ, καὶ ὀπίσω ἀνωφελοὺς ἐπορεύθησαν.” τεθέαται δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ “ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρας ἐκ τῶν

Acta SS.
 App. vii.
 43; ex
 Amos
 v. 26.
 Heb. iii.
 17.

Hier. ii.
 8.

Ezek.
 viii, 16.

1. κατίδοι C. ἀταλαιπώρως C. ταλαιπῶρον Edd. γὰρ assumptum ex B.C.
 3. ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀξιαγάστων hoc ordine C. ἐπ' αὐτοῖς post ἀξιαγάστων tr. Edd.
 4. ἐξέεισαν C. 6. τὸν alt. om. C. 7. πεπόκασι B. Pont. πεπόκασι C. Aub.
 10. ῥεφὰν habet C. τόπους (sic) B. 13. διεβιβιάσθησαν [διεβηβ. Cod.] C.
 διεβήσαν Edd. μετ' αὐτοὺς] μετ' αὐτοῦ (σ a manu recentiori addito) C. μετ' αὐτὸν D.
 15. τοῖς om. C. 17. ταῦταις C. τούτοις Edd. 19. τῇ prius C.D. τῷ Edd.
 20. ἔτι assumptum ex C. 21. γεγενῆσθαι C. γενέσθαι iud. 24. προ-
 φήτου] + ὁ iud. invito C. 25. τοῦ νόμου μου B.C. (Alex. XII.) νόμον Edd.

“πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, τὰ ὀπίσθια μόνα ἔχοντας πρὸς τὸν
 “ναὸν Κυρίου καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι, προσ-
 “κυνοῦντάς τε καὶ κατὰ ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ.” καὶ πλεῖστα
 μὲν ἐν τούτοις ἐπισωρεύειν ἕτερα χαλεπὸν οὐδέν· ἀρκέσειν
 δὲ οἶμαι καὶ ταῦτα πρὸς ἑλεγχον τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀφιλο- 5
 μαθίας. οὐκοῦν σεσάλευτο μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων ὁ νοῦς, καὶ
 ἦν εὐπαράφορος κομιδῇ. τοιγάρτοι καὶ περὶ αὐτῶν ἔφη Θεός
 “Ἐγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ
 “Θεὸς οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς.” παρεκομίζοντο γὰρ εὐ-
 κόλως εἰς ἐκτόπους εἰδωλολατρείας καί, γεγονότες ἐξ αἵματος 10
 Ἰσραὴλ, τοὺς ἀλλογενεῖς Χαναναίους ζηλοῦν ἐσπούδαζον.

Ἐπειδὴ δὲ καθ’ ἡμᾶς γέγονεν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ
 Λόγος, καὶ δικαιώσας τῇ πίστει, τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κατε-
 σφράγισε τοὺς τῇ παρ’ αὐτοῦ προσιόντας χάριτι, γέγονεν
 ἡμῖν ἐδραῖος ὁ νοῦς, ἀσφαλὴς τε καὶ ἀκατάσειστος, καὶ πε- 15
 c πηγῶς εἰς εὐσέβειαν. ἀναπείσει γὰρ οὐδεὶς τοὺς ἡγιασμένους,
 ἕτερον εἰδέναι θεὸν παρὰ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς, ὃν
 ἐγνώκαμεν Θεὸν ἐν Χριστῷ. παρέδειξε γὰρ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ
 τὸν Πατέρα λέγων “Ὁ ἑορακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα.”
 οὐκοῦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ φησὶ, τουτέστι κατ’ ἐκείνο τοῦ 20
 καιροῦ, οὐκ ἔσται Χαναναῖς, τουτέστιν ἀλλογενὴς καὶ εἰδω-
 λολάτρης ἐν τῷ αἰῶνι Κυρίου παντοκράτορος. ἐρηρίσμεθα γὰρ,
 ὡς ἔφην, ἐν πίστει, καὶ τοῖς εἰς ἀσφάλειαν ἀνχήμασι κατε-
 στέμμεθα διὰ Χριστοῦ, δι’ οὗ καὶ μεθ’ οὗ τῷ Θεῷ καὶ
 Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. 25
 Ἀμήν.

1. μόνα C. μόνον Edd. 3. καὶ prius assumptum ex C. 4. χαλεπὸν]
 + δὲ C. sed semi-crasum. δὲ non habet D. ἀρκέσει C. invito D. 5. ἀφιλο-
 μαθίας D. Edd. ἀφιλοθείας C. 7. εὐπαράφορος C. παράφ. D. Edd.
 9. εὐδόκησεν C. (Frid.-Aug.) ἡνδόκ. Edd. (Alex.) 10. ἐκτόπους B.C. ἀτό-
 πους Edd. 17. εἰδέναι C. τιμῆσαι iud. 18. Θεὸν om. C. habet D.
 o manu end.
 19. ἑορακὼς [ἑωρακὼς Cod.].—ἑώρακε C. ἑωρακὼς—ἑώρακε iud. 22. ἐρι-
 ρείσμεθα C.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΜΑΛΑΧΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

5 ΚΑΙ περὶ τῆς τοῦ Μαλαχίου προφητείας ὀλίγα προειπεῖν ^a 818 A. ἀναγκαῖον, διὰ τὸ τῶν ἐντευξομένων εὐμαθές, καὶ ὅπως ἂν εἰδέειν ἕκαστα τῶν παρ' αὐτῷ κειμένων.

Πεπερασμένων τοιγαροῦν τῶν τῆς αἰχμαλωσίας καιρῶν, ἀνεκομίζετο μὲν ἐκ τῆς Βαβυλώνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ
10 Ἰσραὴλ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν αὐθις ἀφίκετο πόλιν, τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν ἀποφορτισάμενος· καὶ δὴ καὶ ὁ θεὸς ἐγγέ-
γερτο ναὸς, ἐφεστηκότων τοῖς ἔργοις Ζοροβάβελ τε τοῦ ^b Σαλαθιῆλ, ὃς ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. προεφήτευσον δὲ κατ' ἐκείνο τοῦ
15 καιροῦ τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρωμένοις Ἀγγαῖός τε καὶ Ζαχαρίας, Ἐσδρα τε καὶ Νεεμίου συνόντων αὐτοῖς τῶν ἱερουργῶν. σύγχρονος δὲ τοῖς μνημονευθεῖσιν ἁγίοις προφή-
ταις, ἣ ὀλίγῳ καὶ βραχὺ μετ' ἐκείνους καὶ ὁ θεσπέσιος γέγονε

Codex B. [D. fine mutilus, non habet nisi folia circa duo, quae pro viribus contuli.] 1-3. Sic B. εἰς τὸν προφήτην μαλαχίαν D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς

ἡμῶν κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας ἐξηγήσεις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν προφή-
την Μαλαχίαν Edd. 4. Sic D. 6. ὅπως B. πῶς D. Edd. 7. παρ'

αὐτῷ B.D. παρ' αὐτοῦ Edd. 10. τὸν] τὸ (sic) iid. 11. καὶ alt. assumptum

ex B.D. ἐγγέγερτο B. ἐγγέρεται D. Edd. 12. τε] + καὶ Edd. invitis B.D.

16. Νεμέου D. 18. ὀλίγῳ B.D. ὀλίγον Edd. Statim καὶ assumptum ex B.

deest in D.

Μαλαχίας, ὃς δὴ καλεῖται καὶ Ἄγγελος, διερμηνεύεται γὰρ ὧδε Μαλαχίας.

Οὐ παραδεκτέον δὲ τοὺς τινων περὶ αὐτοῦ λόγους, οἱ
 817 A. a μάρτην ἐρράψωδῆκασιν, ἄγγελον μὲν τὴν φύσιν οἰόμενοι τε
 καὶ λέγοντες, σεσωματώσθαι γεμὴν κατὰ Θεοῦ βούλησιν καὶ 5
 ἐν προφήτου τάξει γενέσθαι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ. εἴρηται γὰρ
 ἄγγελος, ὡς ἔφην, μάλιστα μὲν καὶ τοῦ ὀνόματος ταύτην
 ἔχοντος ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἐρμηνείαν· εἶτα ὅτι τοὺς ἄνθρωπον καὶ
 παρὰ Θεοῦ λόγους ἀπαγγέλλων τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ καλοῖτ' ἂν
 οὐκ ἀπιθάνως καὶ ἄγγελος. καὶ γοῦν αὐτὸς ὁ Προφήτης 10
 Infra ii. b Μαλαχίας ἐν τοῖς ἐφεξῆς περὶ παντὸς ἱερέως φησὶν “Ὅτι
 7- “ χεὶλη ἱερέως φυλάσσεται γνώσιν καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν
 “ ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορός
 “ ἐστι.” περὶ δέ γε τοῦ Ἐμμανουὴλ ὁ προφήτης Ἡσαΐας
 Es. ix. 5, “ Καὶ θελήσουσι, φησὶν, εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι, ὅτι παι- 15
 6. “ δὶον ἐγεννήθη, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα
 “ αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος.” ὁρᾷς ὅτι τὸ ἀπαγγέλλειν
 ἐτέροις τὴν τῆς ἀνωτάτω φύσεως βούλησιν ὀνομάζεσθαι
 καὶ ἀγγέλους παρεσκεύασέ τινας, καίτοι κατὰ φύσιν οὐκ
 ὄντας ἀγγέλους; ἄνθρωποι μὲν γὰρ οἱ τὸν θεῖον ἡμῖν διερ- 20
 c μνηνούντες νόμον, τουτέστιν οἱ ἱερεῖς· Θεὸς δὲ καὶ ἐκ Θεοῦ
 κατὰ φύσιν ὁ Υἱός.

Ἄνθρωπος δὴ οὖν καθ' ἡμᾶς ὁ Προφήτης Μαλαχίας·
 σύμπας δὲ ὥσπερ αὐτῷ τῆς προφητείας ὁ σκοπὸς εἰς δύο
 ταῦτα συντείνεται. ἐγγεγερμένου γὰρ τοῦ θείου ναοῦ, καιροῦ 25
 καλοῦντος εἰς ἱεουργίαν τοὺς προεστηκότας λαῶν, ἦτοι τοὺς
 ἐξ αἵματος τοῦ Λευὶ, ἐφεινός δὲ ὥσπερ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξ
 Ἰσραὴλ πληροῦν, εἰ βούλονται, τὰς κατὰ νόμον εὐχὰς,
 ἐκέχρητο μὲν ταῖς διὰ Μωυσέως ἐντολαῖς, οὐ μὴν ἀμω-

1. δὲ pro γὰρ D.

om. B. habet D.

15. ἐγενήθησαν] ἐγένοντο Edd.

τὰ τῆς ἀνωτάτης φύσεως iid.

20. ἡμῖν assumptum ex B.D.

αὐτοῖς τοῖς om. Migne.

3. δὲ assumptum ex B. deest in D.

5. Θεοῦ βούλησιν hoc ordine B. inv. ordine D. Edd.

18. τὴν τῆς ἀνωτάτω φύσεως βούλησιν B.D.

19. παρεσκεύασε B.D. παρασκευάζει Edd.

26. λαῶν] λαοῦ Edd.

28. βούλονται] ἔλονται iid.

4. μὲν

27. αἵματος—

μήτως καὶ ἐπικεικῶς. προσεκόμιζον μὲν γὰρ εἰς θυσίαν οἱ
 λαοὶ τὰ συνήθη, πλὴν οὐ σφύδρα πεφροντισμένως, ὀκνηρῶς d
 δὲ μᾶλλον καὶ κατημελημένως. τὰ γὰρ αἰσχίονα τῶν ἐν
 ποιμνίοις, ἄρρωστά τε καὶ ἀδόκιμα προσήγον τῷ θυσια-
 5 στηρίῳ. προσεδέχοντο δὲ οἱ ἱερεῖς, μηκέτι μωμοσκοποῦντες
 κατὰ τὸν νόμον, μὴ χωλὸν ἢ ὠτότμητον ἢ κολοβόρρινον ἢ
 κολοβόκερκον ἢ ψωραγριῶν ἢ λειχήνας ἔχον ἢ μονόρχες εἶη
 τὸ προσαχθέν. ἀπόβλητα γὰρ ὁ νόμος ἐποίει ταυτί· ὕβρις δὲ
 ἦν τὸ χρήμα, καὶ ἕτερον οὐδέν. κατημέλουν δὲ καὶ ἑτέρως οἱ e
 10 ἱερεῖς καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, οὐχὶ τὰ ἐκ νόμων ὀρθῶς
 εἰσηγούμενοι, καὶ παιδαγωγοῦντες ἀστείως εἰς τὸ τῷ Θεῷ
 δοκοῦν, ἀλλ' εἰς ἐκτόπους ἐξιτηλίας ἀπονεύειν ἑῶντες, καὶ τῆς
 εὐθείας ἔξω φέρεσθαι τρίβον. καὶ εἰς μὲν οὗτος τῆς ἐπι-
 πλήξεως τρόπος· ἕτερος δὲ πρὸς τούτῳ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπ'
 15 αἰτίαῖς τοιαύταις. οἱ μὲν γὰρ ἐρρώσθαι φράσαντες ταῖς εἰς
 γυναικάς φιλοστοργίαις, εἶτα βιβλίον ἀποστασίου ρίπτουντες a 818 A.
 αὐταῖς, καὶ ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἀτόπων ἔσθ' ὅτε κατεγνωσμέναις,
 συνεπλέκοντο μὲν ἑτέραις, ᾤοντο δὲ, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον
 λυποῦσι Θεὸν, καὶ εἰ ἔλαιντο τοῦτο δρᾶν. ἕτεροι δὲ αὖ ταῖς
 20 τῶν ἄλλοφύλων ἐπεμαίνοντο θυγατράσι, καίτοι διακεκρα-
 γότος τοῦ νόμου σαφῶς “Τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ
 “ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τὴν θυγάτερα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ υἱῷ σου.
 “ ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πορευθεὶς λα-
 “ τρεύσει θεοῖς ἑτέροις.” γέγονε δὲ μακρὸς περὶ τούτου b
 25 λόγος καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἑσδρα βιβλίοις. ὅθεν τινὲς αὐτὸν
 ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὸν Μαλαχίαν. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως τὸ
 ἀληθές. καὶ τὰ μὲν τῆς ἐπιπλήξεως ἐν τούτοις· ἐν δέ γε τῷ
 τέλει τῆς προφητείας τὸν περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνα-
 δείξεως ποιεῖται λόγον, ἅτε δὴ μελλούσης τὸ τηνικάδε

Infra i.
13.I. ev. xxii.
22, 3.Deut. vii.
3, 4.I Esdr.
ix.

5. μηκέτι] οὐκέτι Edd.

6. μὴ D. Edd. εἰ in rasura B. κολοβόρρινον B.

7. μονόρχιον D. ἢ μονόρχες om. B. Statim εἶη τὸ προσαχθέν assumpta ex B. desunt in D.

8. ἀπόβλητα γὰρ ὁ νόμος ἐποίει ταυτί B. ἀπόβλητον γὰρ ὁ νόμος ἐποίειτο ταυτί D. ἀπόβλητα γὰρ ἐποίειτο ταῦτα ὁ νόμος Edd.

10. τῶν ὑποχεῖρα [ὑπὸ χεῖρα Migne] λαῶν Edd.

11. ἀστείως assumptum ex B. D.

16. ἀποστάσεως Edd.

18. δὲ B. τε D. iid.

19. αὖ assumptum ex B.

αἰεὶ pro αὖ D.

καθαράς τε καὶ ἀναιμάκτου θυσίας προσκομίζεσθαι τῷ Θεῷ,
καταλήγειν δὲ τὰ πάντων ἐγκλήματα, τῆς τε ἁμαρτίας
ἀνηρημένης, καὶ εἰς καινότητα ζωῆς ἀναμορφουμένων τῶν ἐπὶ
c τῆς γῆς· καινὴ γὰρ κτίσις τὰ ἐν Χριστῷ, τῶν ἀρχαίων
παρωχηκότων, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

5

2 Cor.
v. 17.

Κεφ. α'. Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ.

Λῆμμά φησι τοῦ λόγου τῆς παρὰ Θεοῦ προφητείας οἰονεὶ
τὴν λῆψιν. ἐδέχοντο γὰρ οἱ μακάριοι προφῆται διὰ τοῦ
d Ἁγίου Πνεύματος τῶν ἐσομένων τὴν γνώσιν, τὰς τε συμ-
βουλάς καὶ μὴν καὶ τὰς ἐπιπλήξεις ἐποιοῦντο πρὸς τινὰς, 10
οὐκ ἐξ ἰδίας αὐτοὶ καρδίας, οὐς ἂν ἔλαιντο τυχὸν ἀνασπῶντες
λόγους, ἢ ψευδοεποῦντες κατὰ τινὰς, διερμηνεύοντες δὲ τὰ
παρὰ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄνωθεν τοῖς ἄλλοις καθαρῶς τε καὶ
ἀμωμήτως διαπορθεύοντες λόγους. οὐκοῦν τῆς προφητείας
τὴν λῆψιν γενέσθαι φησὶ παρὰ Κυρίου. ὑπεμφαίνει δὲ διὰ 15
τούτων, ὥς οὔτε προαγόρευσιν ἔχει τινὰ τῆς προφητείας ὁ
e λόγος μοχθηροῦ τε καὶ ἀνιαιροῦ πράγματος ὡς συμβησο-
μένου τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, οὔτε μὴν ἐπαίνους ὡς βεβιωκότων
ὀρθῶς· ἐπίπληξιν δὲ μᾶλλον ἐπὶ τε ἱερέας καὶ λαούς. τὸ δὲ
ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ τοιῷσδε νοήσεις· διαχειρίζοντος γὰρ 20
ὥσπερ, ἤγουν ἐκπράττοντος, τὴν τῆς προφητείας διακονίαν
τοῦ ἐπὶ κλην ἀγγέλου, τὸ λῆμμα γέγονεν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ.
εἴρηται δὲ ἄγγελος ὁ Μαλαχίας δι' αἰτίας ἃς ἤδη προεῖπον.

819 A. a

2 Θεόσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν. ἠγάπησα ὑμᾶς, λέγει Κύριος.

Οὐ πάρεργον ποιεῖσθαι προστάττει τῶν ῥηθησομένων τὴν 25

1. καθαρὰς τε καὶ ἀναιμάκτου θυσίας B.D. καθαρὰ τε καὶ ἀναιμάκτος θυσία Edd.
2. τε assumptum ex B.D. 4. τῆς assumptum ex B.D. 12. διερ-
μηνεύονται D. 14. διαπορθεύοντος λόγου D. 18. βεβιωκότων B.
βεβιωκόσιν D. Edd. 20. γὰρ assumptum ex B.D. 25. προστάττει
ποιεῖσθαι inv. ordine D.

ἀκοὴν, ἐσπουδασμένως δὲ μᾶλλον καὶ ἐν πλείστη προσοχῇ
καὶ κατανοήσει. διακεῖσθαι γὰρ ὧδε προσήκει τοὺς θείων
μέλλοντας ἀκροᾶσθαι λόγων, ὧν ἔσται πλείστη τε ὅση
καὶ μάλα ἀμφιλαφὴς ἡ ὄνησις, ὅταν εἰς αὐτὸν εἰσχέωνται
5 τὸν νοῦν. ψάλλει γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Ἐν
“τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἀμάρτω
“σοι.” ἔστι γάρ ἐστιν ἀκούοντά τινα μηδὲ ἀκοῦσαι δοκεῖν,
εἰ μὴ ἄπτοινο μὲν διανοίας οἱ λόγοι, ἀποπτάντες δὲ ὥσπερ
τῆς τοῦ λέγοντος γλώττης, εἴτα μόνη προσαράξαντες τῇ
10 τοῦ σώματος ἀκοῇ, εἰκαίοις ἐν ἴσῳ καταλογισθεῖεν κρυπτοῖς.
τοιούτοί τινες ἦσαν οἱ περὶ ὧν ἔφη τις τῶν ἀγίων προφητῶν
“Ἰδοὺ λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος, ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ
“βλέπουσιν· ὧτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσι.” παρεγγυᾶ
τοιγαροῦν ἀναγκαίως ὁ Προφήτης λέγων Θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς
15 καρδίας ὑμῶν, τουτέστιν, εἰς νοῦν ἔσω καὶ καρδίαν τοὺς
θεῖους ἐναποτιθέμενοι λόγους, καὶ τῶν ἄνωθεν χρησιμωδη-
μάτων συνέντες τὴν δύναμιν, συναινέσατε πάντως, ὡς ἡγά-
πησα μὲν ὑμᾶς λέγει Κύριος, ἡξίωσα δὲ ἀπάσης ἡμερότητος
καὶ φειδοῦς καὶ τῆς τοῖς ἀγαπωμένοις πρεπούσης φιλοτιμίας.
20 τοῦτο δὲ αὐτὸ κατονειδίζοντος μὲν εὖ μάλα, ὡς πονηρὰ αὐτὶ
ἀγαθῶν ἀπέδωκεν αὐτῷ, καίτοι δέον, ὡς ἀγάπης ἡξιωμένους,
ἀντενφραίνειν ταῖς ἐπιεικείαις καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὀτιοῦν τῶν
ἀνδανόντων αὐτῷ σπουδαῖς τε καὶ προθυμίαις. εἰ γάρ ἐστι
τῶν ἀτόπων, τὸ μὴ βούλεσθαι τοῖς καθ’ ἡμᾶς ἀποδιδόναι
25 τὰς ἀμοιβὰς, τίς ἂν γένοιτο λόγος ἐπὶ Θεοῦ τοῦ πάντα
ἡμῖν πλουσίως διανέμοντος τὰ πρὸς εὐθυμίαν, εἰ μὴ βού-

Ps.
cxviii 11.Hier. v.
21.

4. εἰσχέονται D.

5. καὶ] + φησιν D. Edd.

7. ἐστιν alt. om. B.

8. ἀποπταν—προσαράξαντα D.

9. μόνη π. τῇ τοῦ σώματος ἀκοῇ B. μόνην προσαρράξαντες [προσαράξαντα D.] τὴν τοῦ σώματος [ἀκούοντος pro σώματος Edd.] ἀκοὴν D. Edd.

10. καταλογισθεῖεν] + καὶ Edd. repugnanti-
bus B. D.

11. οἱ assumptum ex B. D.

12. Statim ἀναγκαίως om. B. habet D.

13. duo fere litterarum. κατονειδίζοντος μὲν εὖ μάλα edidi. κατονειδίζοντα μὲν εὖ
μάλα D. κατονειδίζοντός ἐστιν εὖ μάλα B. εὖ μάλα κατονειδίζοντος μὲν Edd.

14. τοίνυν D.

15. 18. δὲ B. τε D. Edd.

20. αὐτῷ

24. βουλείεσθαι ut vid. D.

25. ἀμοιβὰς B. ὀφείλας D. Edd.

Ps. cxv.
3.

λοιτό τις αὐτῷ τῶν δεδορημένων ἀντεκτίνειν τὰς ἀμοιβάς·
εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πρόποι ἂν ἐκεῖνο λέγειν τοῖς γε ἀληθῶς
ἀρτίφροσι “Τί ἀνταποδώσομεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν
“ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;

Καὶ εἶπατε Ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ ἀδελφὸς ἦν Ἡσαῦ 5
3 τοῦ Ἰακώβ, λέγει Κύριος, καὶ ἠγάπησα τὸν Ἰακώβ, τὸν δὲ
Ἡσαῦ ἐμίσησα, καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν καὶ
τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου;

Πλήττονται μὲν Ἰουδαῖοι κατὰ καιροὺς τοῖς ἐκ θείας
ὀργῆς συμβαίνουσι, πολυτρόπως δεδυσσεβηκότες. ἀπώ- 10
χοντο γὰρ εἰς αἰχμαλωσίαν, καταδηωθείσης αὐτοῖς τῆς
χώρας, οἴκων τε ἡρημωμένων, καὶ ὁμοῦ τῷ θείῳ ναῷ κατεμ-
820 A. a πρησθέντων τῶν Ἱεροσολύμων. πρόφασις δὲ τοῦ τὰ τοιάδε
παθεῖν αὐτοὺς, τὸ ἀποφοιτᾶν ἐλῶσθαι καὶ γνησιότητος τῆς
πρὸς Θεόν, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιῶσαι λόγου τὴν εἰς 15
τὸν νόμον αἰδῶ. ἐπειδὴ τοίνυν ἀγαπῆσαι λέγοντος αὐτοὺς
τοῦ Θεοῦ, καὶ σφόδρα γε, ἦν εἰκὸς τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
διαμεμνησθαι κακῶν. φάναι τε οὕτω τυχὸν τό Ἐν τίνι ἠγά-
πησας ἡμᾶς; οἰκονομικώτατα λίαν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς παριπ-
πεύει μὲν τὰ διὰ μέσου συμβεβηκότα, καὶ τὴν ἐπ’ αὐτοῖς 20
b παρατρέχει διήγησιν, ἀνακομίζει γεμὴν τὴν τῆς ἀγάπης
ἀπόδειξιν ἐπὶ τὴν τοῦ γένους ἀρχὴν, φημὶ δὲ τὸν Ἰακώβ,
ὃν ἀγαπῆσαι μὲν ἰσχυρίζεται, κατεστυγημένον δὲ πεποιῆσθαι
τὸν Ἡσαῦ, καίτοι τοῖς τῆς φύσεως νόμοις εἰς ἀδελφότητα

1. αὐτῷ τῶν δεδορημένων ἀντεκτίνειν B. ἀντιτίνειν [detritum hoc verbum in D.]
αὐτῷ τῶν δεδ. D. Edd.

3. ἀνταποδώσομεν—ἀνταπέδωκεν ἡμῖν B.
ἀνταποδώσω—ἀνταπέδωκέ μοι D ut vid. Edd.

9. Πλήττονται B.
Ἐπλήττοντο iid. D legere non possum.

10. ἀπώχοντο B.D. ἀπώθοντο Edd.

11. αἰχμαλωσίας iid.

12. τῶν θείων ναῶν iid.

13. προφάσει iid.

14. καὶ B.D. τῆς Edd.

16. τὸν assumptum ex B.D.

17. ἐκ

19. ἠγάπησα ἡμᾶς B. οἰκονομικώτατα B. οἰκο-

νομικῶ D. οἰκονομικώτατος Edd.

20. συμβεβηκότα] συμβεβήματα (sic) Pont.

συμβήματα Aub.

23. πεποιῆσθαι D. Edd. ποιείσθαι B.

24. τῆς

assumptum ex B.D.

τῷ τετιμημένῳ συνδούμενον. ὥς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει
 Παῦλος “Μήπω γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν
 “ἢ φαῦλον,” ἀπόλεκτον ἐποιεῖτο τὸν Ἰακώβ, ἐξ οὗ τὸ τῶν
 Ἰουδαίων ἀνεφύη γένος, ἐκβέβληκε δὲ τὸν Ἡσαῦ. καὶ οὐ
 5 δῆπου φαμέν κατὰ πρόσκλισιν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς, οὔτε
 μὴν ἄνισον ἢ ἑτεραχθεὲς τὸ ἐφ’ ἐκάστῳ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς
 διεξάγει κρίμα· προεγνωκὼς δὲ ὡς Θεὸς τὰ παρ’ ἀμφοῖν
 ἐσόμενα καὶ τὸν ἐκάστου τρόπον, ἀγάπης ἡξίου τὸν ἀμείνω
 τε καὶ ἱερώτερον. καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸν μακάριον Ἱερεμίαν
 10 πρὶν ἐν κοιλίᾳ διαπλάσαι φησὶν ἐγνωκέναι, ἀγιάσαι τε πρὶν
 ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας. ἦδει γὰρ ἦδει προφήτην ἐσόμενον καὶ
 ἐπιτηδείως ἔχοντα πρὸς ἀποστολὴν τὴν ἐπιούσαν τὸ δεῖν
 τῶν ἐσομένων ποιεῖσθαι τὴν προαγόρευσιν. οὕτω δὲ καὶ
 ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν πίστει δεδικαιωμένους ἡγιάσθαι φησὶν
 15 ὁ θεσπέσιος Παῦλος “Οὓς γὰρ προέγνω καὶ προώρισεν
 “ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ Υἱοῦ
 “αὐτοῦ,” τούτους καλέσαι τε καὶ ἀγιάσαι λέγεται. οὐκοῦν
 κατὰ πρόγνωσιν ἡξίωτο μὲν ἀγάπης ὁ Ἰακώβ, μεμίσηται
 δὲ δικαίως ὁ Ἡσαῦ.
 20 Ὡ τοίνυν, φησὶν, Ἰσραὴλ, ἡγάπησα μὲν ὑμᾶς. ψευδομυ-
 θήσαιμι γὰρ ἂν οὐδαμῶς, εἰ τοῦτο λέγοιμι πρὸς ὑμᾶς,
 εἴσεσθε δὲ μᾶλλον ὥς ἔστιν ὀρθὸς τε καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος.
 εἰς τὴν τοῦ γένους ἀρχὴν ἀναφέροντες τῆς ἀγάπης τὸν
 τρόπον. ἄμφω μὲν γὰρ ἦσθιν ἐξ Ἰσαὰκ, ἀλλ’ ἦν ἀγαθὸς
 25 τοὺς τρόπους, καὶ φιλόθεος Ἰακώβ, ὁ γεμὴν ἕτερος σκληρὸς
 καὶ δυσάντητος καὶ ἔτοιμος εἰς βεβήλωσιν. ταύτητοι προσ-
 νένευκα τῷ Ἰακώβ, καὶ τὸν μὲν ἐκνεμηθέντα τῷ Ἡσαῦ
 κατηφάνισα κλῆρον, ἔδωκά τε αὐτὸν εἰς ἐρήμωσιν. συγκε-
 κρότηκα δὲ τῇ παρ’ ἐμᾶντοῦ φειδοῖ τὸν τοῦ Ἰακώβ, τουτέστιν

Rom. ix.
11.

Hier. i. 5.

Rom.
viii. 29.

4. ἀνεφύη D ut vid. Edd. ἀνέφυ B.
 πρόσκλησιν B.D. πρόκλησιν Edd.

ἦδει alt. om. B.

18. ἡξίωται iid.

+ ὁ iid.

9. ἱερώτατον B. Foramen in D.

12. ἐπιούσαν B. ἐπὶ Edd.

20. ψευδομαθήσαιμι iid.

5. πρόσκλισιν] Sic correxi.

6. ἑτεραχθεὲς B. ἑτεραλ-

11. Hic des. D.

15. ἔγνω iid.

25. φιλόθεος]

ὑμᾶς, ἥτοι τὴν χώραν, ἣν κατωκήκατε. ἰστέον δὲ ὅτι διερ-
 μηνεύεται μὲν Ἑσαῦ Δρυὺς σκληρὸς δὲ καὶ ἀκαμπῆς, καὶ
 τοῖς ἐκ δρυὸς ξύλοις ὀλίγα παραχωρῶν ὁ Ἑσαῦ, ἀπεμπο-
 821 A. a λήσας δὲ καὶ τὰ πρωτοτόκια βρώσεως ἔνεκα μιᾶς, ὠνόμασται
 Ezek. δὴ καὶ Ἑδῶμ, ὃ ἐστὶ γῆνιός. ταύτητοι καὶ Ἰδουμαίαν 5
 xxxv. 15. κεκλησθῆναι φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῶν ἐξ Ἑσαῦ γεγο-
 νότων τὴν χώραν, ἣν ἐχειρώσαντο κατὰ καιροὺς Ἰουδαῖοι,
 ἄβατόν τε καὶ ἀοίκητον ἀπέφηναν παντελῶς. καὶ τί ἂν
 βούλοιο δηλοῦν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τῆς προφητείας ὁ νοῦς;
 ἐκεῖνο οἶμαί που. τὸν μὲν γὰρ Ἰακώβ ἀγαπήσαί φησι, 10
 Gen. καὶ οὐχ ἐτέρου του χάριν, ἢ ὅτι γέγονεν ἀνὴρ “ἄπλαστος,
 xxv. 27. b “οἰκῶν οἰκίαν” μεμισηκέναι δὲ τὸν Ἑσαῦ, γέγονε γὰρ
 Heb. xii. γῆνιός τε καὶ “βέβηλος” κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου
 16. φωνήν. ἦν οὖν ἀναγκαῖον εἰδέναι τοὺς Ἰουδαίους, ὡς οὐκ
 ἂν συνέβη παθεῖν αὐτοὺς τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἐκ τῆς 15
 ἐνεγκούσης εἰς ἀλλοφύλους ἀποδρομὴν, εἰ μεμίμητο τὸν
 Ἰακώβ. ἐπειδὴ δὲ ζηλωταὶ καὶ ὁμότροποι γεγόνασι τοῦ
 Ἑσαῦ, καὶ τῆς ἐκείνου σκαιότητος ἰόντες κατ’ ἔχνος κατε-
 φωρῶντο, λοιπὸν δέδονται τοῖς ἐχθροῖς.
 Εἰ δὲ δὴ τις βούλοιο καὶ πνευματικὴν τοῖς εἰρημένοις 20
 c ἐφαρμόσαι τὴν θεωρίαν, διανοείσθω σαφῶς, ὡς ὁ μὲν Ἰακώβ
 διερμηνεύεται Πτερνιστῆς· τύπος δ’ ἂν εἴη παντὸς τοῦ
 πτερνίζοντος ἁμαρτίαν. Ἑσαῦ δὲ, ὡς ἔφην, Δρυὺς καὶ μέν-
 τοι Γῆνιός ὁ Ἑδῶμ· τύπος δ’ ἂν εἴη καὶ οὗτος παντὸς
 τοῦ μόνῃ φρονούντος τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀγαπᾷ τοίνυν ὁ 25
 Θεὸς τὸν πτερνιστὴν Ἰακώβ, μεμίσηκε δὲ τὸν Ἑσαῦ τὸν
 ἀκαμπῆ καὶ σκληρὸν, ἥτοι τὸν Ἑδῶμ, τουτέστι τὸν τοῖς
 γῆνιόις προσνευκότα, καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τὰ
 πρόσκαιρά τε καὶ ἀπολλύμενα φληνάφως ἀνθηρημένον. τῶν
 d οὕτω ζῆν εἰωθότων ἀφανιεῖ τὸν κλῆρον ὁ φιλάρετος ἡμῶν 30

1. ἥτοι] ἥγουν Edd. ἐρμηνεύεται iid.

3. ὀλίγοις iid. ὀλίγον correxit Migne. ἀπεμωλήσας Edd.

11. του assumptum ex B.

16. εἰς] πρὸς τοῖς iid.

4. ἔνεκεν iid.

17. τοῦ] τῷ iid. 22. ἐρμηνεύεται iid.

23. ἁμαρτίας iid.

29-553. 1. τῶν

οὕτω—Θεός om. B.

Θεός. οὐ γάρ τοι βέβαια τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε μὴν ἀκλόνη-
τον ἔχει τὴν στάσιν. ὅτι δὲ πεσεῖται πάντως, ὡς ἐν τύπῳ
σαφηνιῇ τῶν Ἰδουμαίων ὁ κληῖρος εἰσάπαν ἡρημωμένος.
ἀλλ' ὃ γε Θεῷ προσκείμενος, ἀσφαλῇ καὶ ἐρηρυσμένην
5 ἔξει τὴν ἐλπίδα, καὶ τῷ τῶν ἀγαθῶν δοτῇρι Θεῷ προσ-
φωνήσῃ λέγων “Ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κληροὶ μου.”

Ps. xxx.
16.

Διότι ἐὰν εἴπῃ Ἡ Ἰδουμαία κατέστραπται, καὶ ἐπιστρέψωμεν 4
καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὰς ἡρημωμένας αὐτῆς· τάδε λέγει ὁ
Κύριος παντοκράτωρ Αὐτοῖς οἰκοδομήσουσι, καὶ ἐγὼ κατα-
10 στρέψω· καὶ ἐπικληθῆσεται αὐτοῖς ὄρια ἀνομίας, καὶ λαὸς
ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως αἰῶνος.

Δυσχερὴς μὲν λίαν ἢ τῆς λέξεως συνθήκη, πλὴν οὐκ
ἄποπτος τῶν προκειμένων ὁ νοῦς. δέδωκα μὲν γὰρ ἐγὼ,
φησὶ, τὴν Ἡσαῦ κληρονομίαν εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς ἐρή-
15 μωσιν, ὑμῶν τῶν ἐξ Ἰακώβ ἐκπεπορηκότων. ἐρεῖ δὲ ἵσως a 822 A.
ὁ Ἰδουμαῖος Εἰ καὶ κατέστραπται παντελῶς καὶ εἰς λῆξιν
ἦκει κακῶν ἣν κατωκῆκαμεν χώραν, ἀλλ' οὖν ἐπιστρέψαντες
ἐγεροῦμεν μὲν τὰς ἡρημωμένας πόλεις τε καὶ κώμας, κατοι-
κήσομεν δὲ αὐτὰς οἱ διασεσσωμένοι. τί οὖν πρὸς ταῦτά
20 φησι; Τάδε λέγει Κύριος Αὐτοῖς οἰκοδομήσουσι καὶ ἐγὼ κατα-
στρέψω. κεκληθήσεται δὲ πάντως ἢ Ἰδουμαία Ὅρια ἀνομίας·
ὡς διὰ πλείστην ὅσην ἀμαρτίαν κατεστραμμένη· καὶ λαὸς b
ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως αἰῶνος.

Ὁ μὲν οὖν τοῦ γράμματος νοῦς οὐχ ἕτερος οἰμαί τις
25 παρὰ τοῦτόν ἐστι. προσθεῖν δ' ἂν, ὅτι τῶν τὸ σαρκικὸν
καὶ γήϊνον ἐχόντων φρόνημα· γήϊνος γὰρ, ὡς ἔφην, ὁ
Ἰδουμαῖος διερμηνεύεται· πάντα τε καὶ πάντως ὁ κληῖρος

3. Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων B.
ἐπιστρέφωμεν iid.

Statin αὐτῆς assumptum ex B. (22. al.)

13. ἄποπτος] ἄτοπος Edd.

23. παρατέταται Aub.

7. ἐὰν εἴπῃ B. (22. al.) ἐρεῖ Edd.
8. ἡρημωμένας B. (Alex. XII.) ἐρήμους Edd.

9. ἀνοικοδομήσουσι F. (42. al.)

14. τὴν] τοῦ iid.

18. μὲν oin. B.

24. τις om. B.

27. ἐρμηνεύεται Edd.

πεσεῖται, Θεοῦ καταστρεφοντος· οὐ γὰρ ἔχει τὸ βέβαιον
 τὰ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πράγματα, οὔτε μὴν διηνεκὴ τὴν
 μέεξιν. παριππεύει γὰρ τοὺς ἔχοντας πρόσκαιρος ἐπι-
 c θυμία, καὶ ἐν ἴσῳ σκιᾷ μετατάττεται, ἢ θανάτῳ σβεσθέντος
 τινὸς, ἥγουν ἀδοκῆτου συμφορᾶς ἐπενηνεγμένης. ἀλλ' εἰ 5
 καὶ τις ἔλοιτο τῶν νοητῶν Ἰδουμαίων τὸν ἑαυτοῦ κλῆρον
 οἰκοδομεῖν, ἢ πλοῦτον συλλέγων τὸν ἐξ ἀδικίας, ἢ τοῖς
 διακένοις δοξαρίοις ἐντρυφῶν, καὶ δυναστείας ταῖς κατὰ
 τὸν βίον ἐναβρύνεσθαι θέλων, αὐτὸν εὐρήσει τὸν τῶν ὅλων
 Θεὸν μονονουχὶ καὶ ἀνθεστηκότα καὶ μαχόμενον. ὥς γὰρ ὁ 10
 θεσπέσιος γέγραφε μαθητῆς “Εἴ τις θέλει εἶναι φίλος τοῦ
 “κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται.” οὐ πεπαύσεται
 d γὰρ, ὥς ἔφην, τοῖς τὰ γῆϊνα φρονεῖν ἡρημένοις ἐναντιούμενος,
 ἀλλ' οὐδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς καταλήξει μάχης. μισεῖ γὰρ
 αἰετὸν τὸν ἀλιτήριον, καὶ ἀπόπεμπτον ποιεῖται τὸν φιλα- 15
 μαρτήμονα.

S. Jac.
iv. 4.

5 Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται, καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε Ἐμεγαλύνθη
 Κύριος ὑπεράνω τῶν ὀρίων τοῦ Ἰσραὴλ.

“Ὅταν, φησὶ, τὴν τῶν πραγμάτων καταθρήσατε φύσιν,
 μονονουχὶ δὲ καὶ ἀναμύνοντι νῶ κατίδητε σαφῶς ἅπερ ἔφην 20
 e ἀρτίως, τότε δὴ πάντως ἐρεῖτε συγκαταβαίνοντες, ὅτι δεδόξα-
 σται καὶ ἐμεγαλύνθη Κύριος ἐν τοῖς ὀρίοις τῷ Ἰσραὴλ. οἱ
 μὲν γὰρ ἐξ Ἰακώβ γεγονότες, τουτέστιν Ἰουδαῖοι, προσκε-
 κρουκότες, ὥς ἔφην, διὰ πλείστην ἀσέβειαν, ἔξοικοί τε γεγό-
 νασιν καὶ αἰχμάλωτοι καὶ ἀλώσιμοι τοῖς ἐχθροῖς. ἐπειδὴ 25
 δὲ πεπραχότας ἀθλίως καὶ ἀποχρώντως κεκολασμένους κατη-
 λήσεν ὁ Θεὸς, ἀνεκομίσθησαν εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ἀνενεγ-

2. πρακτέα Edd. 3. παριππεύει iid. ante Migne. 4. σκιᾶς iid.
 6. νοητῶν assumptum ex B. 8. δοξασμοῖς B. καὶ] ἢ Edd. 12. οὐ
 πεπαύσεται] οὐπω παύσεται iid. 13. τοῖς—ἐναντιούμενος] τῶν—ἡρημένων iid.
 19. καταθρήσατε] κατορθώσατε [κατορθ. Pont.] iid. 20. δὲ om. B.
 τῷ pro νῶ Aub. 21. συγκατανεύοντες Edd. 22. Κύριος] Θεὸς iid.
 cf. infra.

κόντων αὐτοῖς ἐπὶ τὸ ἄμεινον τῶν πραγμάτων. καὶ γέγονε
 μὲν ἐν εὐπαθείᾳ ἡ χώρα, κατωρκήκασι δὲ τὰς πόλεις, ἀνε- a 823 A.
 δείμαντο τὸν ναὸν, ἀνετείχισαν τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ γεγό-
 νασι πάλιν ἐν τοῖς παρ' ἐλπίδα καὶ κατ' εὐχὴν· ἡ δέ γε
 5 τῶν Ἰδουμαίων ἡρήμωται χώρα, καὶ μεμένηκεν ἐν κακοῖς,
 οὐκ ἀνασφήλασα πρὸς τὸ ἄμεινον. οὐκοῦν δεδόξασται Θεὸς
 ἐν τοῖς ὀρίοις Ἰσραήλ.

Ἰστέον δέ, ὅτι καὶ κατὰ τὸν ἐσώτατον νοῦν, καὶν εἰ ἐν
 προσκρούσει γένοιτό τινες τῶν εἰδότην Θεὸν, καὶν εἰ παι- b
 10 δεύονται δι' ἁμαρτίας, ἀλλ' οὖν οὐκ εἰσάπαν αὐτοὺς ἀπο-
 λέσθαι συμβαίνει. κατοικτεῖρει δὲ Θεὸς παιδεύσας ἀρκούν-
 τως, καὶ ἀνακομίζει πάλιν πρὸς εὐθυμίαν. τοῖς δέ γε τὸ
 γήϊνον ἀγαπῶσι φρόνημα, καὶ εἰς μόνον βλέπουσι τὰ σαρκὸς,
 μάχεται διηνεκῶς καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὀργῆς παρατενεῖ τοὺς
 15 χρόνους· “Κληθήσεται γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, ὅρια ἀνόμων καὶ
 “λαὸς ἐφ' ὃν παρατέταται Κύριος ἕως τοῦ αἰῶνος.”

Supra
 ver. 4.

Υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ φοβηθήσεται. 6
 καὶ εἰ πατὴρ ἐγὼ εἰμι, ποῦ ἐστὶν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριός ε
 εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἐστὶν ὁ φοβούμενός με; λέγει Κύριος Παντο-
 20 κράτωρ.

Ἐξω τοῦ καθήκοντος ἰόντας λόγου, καὶ ὧν ἥκιστα ἐχρῆν
 ἀφειδεῖν ἡρημένους, ἀποφαίνει πανταχῇ. τοῖς μὲν γὰρ
 ἐπεικέσι τῶν υἱῶν πρέποι ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, τὸ μετα-
 ποιεῖσθαι σφόδρα τῆς τοῦ φύσαντος δόξης, ἵνα καὶ εὐ-
 25 κλεεστάτου πατρὸς ὀνομάζῃται τέκνον. εἰ δὲ δὴ τις εἴη
 καὶ οἰκέτης γνήσιος, περιφανῇ που πάντως καὶ διαβόητον d

6. πρὸς] περὶ Edd.

10. ἁμαρτίαν iid.

12. εἰς iid.

13. γήϊνον] ἀνθρώπων B.

15. αὐτοῖς φησὶν hoc ordine B. ἀνομίας Edd.

16. παρατέταται Aub. τοῦ assumptum ex B. (62, 86, 147).

17. φοβη-

θήσεται assumptum ex B. (22. al.)

18. εἰμι ἐγὼ inverso ordine Edd.

(A.V. &c.)

19. ὁ φοβούμενός με] ὁ φόβος μου Edd. (A.V. &c.) cf. infra.

21. χρῆν Edd.

22. πανταχοῦ B. μὲν om. B.

24. σφόδρα omi. B.

25. ὀνομάζονται τέκνα Edd.

τὸν οἰκεῖον εὐξεται γενέσθαι δεσπότην, οὐκ ἄσημον εἶναι καὶ πεπατημένον. μεθέξει γὰρ οὕτω καὶ αὐτὸς τῆς ἐν γε τούτοις εὐημερίας, καύχημά τε τὸ χρῆμα ποιήσεται, καὶ θυμηδίας τῆς ἀνωτάτω λογιέται πρόφασιν. ὑμεῖς δὲ, φησὶν, ὡς πατέρα δοξάζειν ὀφείλοντες, δεδιέναι δὲ καὶ ὡς δεσπότην, 5 κατ' ἄμφω τοῦ πρέποντος οὐ μετρίως διημαρτηκότες ἀλώσεσθε, μήτε ὡς πατρὶ τὴν δόξαν, μήτε μὴν ὡς δεσπότην τὸν φόβον ἀνάπτοντες. ποῦ γὰρ ἡ δόξα μου; ποῦ δὲ ὁ φόβος, εἰ μηδὲν τῶν εἰς δόξαν ὀρώντων τὴν ἐμὴν ἀνέχεσθε δρᾶν, μήτε μὴν τὸ κολάζεσθαι δεδιότες, τοῖς δεσποτικοῖς εἴκετε 10 νόμοις; ἔφη τι τοιοῦτον καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαίου "Ἄκουε "οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῇ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν Υἱοὺς "ἐγέννησα καὶ ὑψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν."

Esai. i. 2.

1 Reg. ii. 30.

824 A. a

2 Cor. v. 10.

Χρὴ τοίνυν ἡμᾶς τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ ζητεῖν, καὶ μὴν καὶ ἐπείγεσθαι κατορθοῦν, τὸ γεγραμμένον εἰδότας "Ζῶ 15 "ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ "ὁ ἐξουθενῶν με ἐξουδενωθήσεται." δοξασθήσεται δὲ πρὸς ἡμῶν ὡς πατὴρ ὁ τῶν ὅλων Θεός, οὐχὶ τὸ αὐτοῖς ἡμῖν ἡδύ τε καὶ φίλον ἀποπεραίνειν ἐσπουδακότων ἀνατεθεικότων δὲ μᾶλλον αὐτῷ τὸν νοῦν καὶ τοῖς αὐτοῦ νεύμασιν ἐπομένων 20 πανταχοῦ. φοβηθησόμεθα δὲ καὶ ὡς Κύριον, τὴν εἰς φαυλότητα ῥοπὴν ἀνακόπτοντες αἰδοῖ τοῦ προσκρούειν αὐτῷ, καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ θείου βήματος εὐνοοῦντες ἔλεγχον. "Τοὺς γὰρ "πάντας ἡμᾶς δεῖ φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος "τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, 25 b "πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον."

Ἵμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἶπατε Ἐν τίνι 7 ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου; προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν

3. καύχημά τε] καὶ καύχημα Edd.

6. διημαρτηκατε, ἀλώσεσθε δὲ iid.

12. ἐνωτίζου] + ἡ iid.

Statim δοξάσεται iid.

βήματος om. B.

4. ἀνωτάτης iid.

7. μὴν om. B.

17. ἐξουδενωθήσεται] ἀτιμωθήσεται iid.

18. ὁ pro ὡς iid.

5. πατέρα] + με iid.

10. δεσπότου iid.

24. τοῦ

μου ἄρτους ἡλισγημένους, καὶ εἶπατε Ἐν τίνι ἡλισγήσαμεν αὐτούς; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Τράπεζα Κυρίου ἐξουδενωμένη ἐστι, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα βρώματα ἐξουδενωμένα.

Ἐπαιτιᾶται σφόδρα τῶν Ἰουδαίων τὸ ῥάθυμον, οἷς καὶ ὁ
 5 νόμος ἐπιφωνεῖ τό “Εὐλαβεῖς ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.” ^{c Lev. xv. 31.}
 ἔψεται γὰρ ὡς ἐπίπαν ταῖς τῶν ἡγουμένων ἐπικεικίαις ἢ
 ὑπὸ χεῖρα πληθὺς, ἀδικεῖται δὲ οὐ μετρίως, ὅταν ἴδῃ κατη-
 μεληκότας τῆς πρὸς Θεὸν αἰδοῦς. συγκαθίσταται γὰρ εὐθὺς
 καὶ συναρῶστέϊ τὸ ῥάθυμον εἰς εὐλάβειαν καὶ τῇ τῶν
 10 καθηγητῶν ὑπτιώσῃ συμπλάττεται. ὅτι δέ ἐστιν ἀληθὴς
 ὁ λόγος, πιστώσεται λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεός “Ὅτι οἱ ^{Hier. x. 21.}
 “ποιμένες ἡφρονεύσαντο καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν, d
 “διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν.”
 οὐκοῦν ὡς ἐπίπαν οἱ τῶν θείων μυστηρίων ἱεουργοὶ πρό-
 15 φασις εὐρίσκονται τοῖς ἄλλοις εὐδοκίμου μὲν ζωῆς, ἔπερ
 ἔλουντο διαβιοῦν ὀρθῶς, καὶ καθ’ ὃν προσήκει τρόπον Θεῷ
 τὸ σέβας ἀνάπτειν· αἰσχρῶν δὲ καὶ βδελυρῶν ἐπιτηδευ-
 μάτων, εἰ πρό γε τῶν ἄλλων οὗτοι τὰ τοιάδε τῶν κακῶν
 εὐρίσκοντο κατηρῶστηκότες. ταύτητοι καὶ ὁ θεσπέσιος
 20 Παῦλος τοῖς τελούσι διδασκαλίας ἐπεφώνει σοφῶς, ὅτι
 προσήκεν αὐτοὺς τύπους γενέσθαι τοῖς ποιμνίοις. ὑμεῖς ἐστε e ^{1 S. Pet. v. 3.}
 τοῖνυν, φησὶν, οἱ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχίμασι διαπρέποντες,
 οἱ φανλιζοντες τὸ ὄνομά μου. καὶ εἰ βούλεσθε μαθεῖν τοῦ
 φανλισμοῦ τὸν τρόπον, ἀκούσεσθε διακεκραγός· Ἐν τῷ
 25 προσφέρειν ὑμᾶς εἰς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἡλισγημένους.
 εἰ δὲ δὴ λέγοιτε καὶ πρὸς τοῦτο πάλιν τίνα δὴ τρόπον
 ἡλισγήσαμεν αὐτούς; ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς Ὡς οἴεσθε μὲν ἴσως,

2. ἐξουδενωμένη B. (XII.) cf. infra. ἡλισγημένη Edd. (A.V. s).
 5. τό om. B.

12. ἡφρονεύσαντο Edd. ante Migne. ἐξεζήτησαν Edd. (Alex. XII.) cf. supra 74 d.

316 d, 793 c. ἐζήτησαν B. (Vat.) supra 756 e. 14. μυστ.] θυσιαστηρίων Edd.

15. μὲν ζωῆς hoc ordine B. 16. Θεῷ accessit ex B. 20. Παῦλος B.

Πέτρος Edd. διδασκάλοις iud. 23. καὶ] καὶ iud. 25. προσφέρειν iud.

26, 27. λέγοιτε] λέγοντο iud. δὴ alt. et μὲν om. B.

μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῖς βοᾶτε πράγμασιν, ὅτι Τράπεζα Κυρίου
 825 A. a ἐξουδενωμένη ἐστὶ καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα βρώματα ἐξουδενωμένα.

Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστα τῶν εἰρημένων ἀναμηνύσασθαι χρὴ
 καὶ διερμηνεύσαι σαφῶς, φέρε λέγωμεν, τί ποτε ἄρα βού-
 λεται δηλοῦν ὁ ἄρτος ὁ ἡλισγημένος. ἡλισγημένον μὲν οὖν 5
 τὸν μεμολυσμένον καὶ ἀκάθαρτον ὀνομάζει. εἰδέναι δὲ ἀναγ-
 καῖον, ὅτι κατὰ γε τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν ἐπὶ ταῖς τελου-
 μέναις θυσίαις καὶ ἄρτοι προσεκομίζοντο· πλὴν ἄζυμοί τε
 καὶ καθαροί· μόνην δὲ τὴν τῆς αἰνέσεως θυσίαν ἐπ' ἄρτοις
 b ζυμίταις τελεῖσθαι προστέταχε. καὶ τίς ὁ περὶ τούτων 10
 μυστικὸς ἂν γένοιτο λόγος, ἀποχρώντως ἐν ἑτέροις εἰρή-
 καμεν· ἀφηγήσομαι δὲ καὶ νῦν ἐν ἐπιδρομῇ, ὥς ἂν μὴ
 δοκοῖν ὀκνηρὸς εἶναί τις ἐν γε τοῖς οὕτω λυσιτελεστάτοις.
 οὐκοῦν ὁ μὲν ἄζυμος ἄρτος σημεῖον ἂν γένοιτο ζωῆς τῆς
 ἀζύμου καὶ καθαρᾶς. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς ἐν 15
 1 Cor. v. πίστει δεδικαιωμένοις ἐπιστέλλει λέγων “Ὡστε ἐορτάζωμεν
 “ μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
 “ ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.” καὶ πάλιν
 Ib. 7. c “Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα,
 “ καθὼς καὶ ἐστε ἄζυμοι.” παρεγγυᾷ δὲ Χριστὸς τοῖς ἀγίοις 20
 ἀποστόλοις οὕτω λέγων “Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν
 “ Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.” οὐκοῦν καθαρᾶς καὶ ἡγιασ-
 μένης καὶ ἀζύμου ζωῆς σημεῖον ὁ ἄρτος. προσεκομίζον τοῖνυν
 ἀνθ' ἑαυτῶν ὥς ἐν τύποις ἔτι καὶ σκιαῖς οἱ προσάγοντες
 ἄρτους τε ἀζύμους καὶ λαμβάνοντες καὶ ἄζυμα κατὰ τὸν 25
 νόμον.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοὺς ἔτι κατηχουμένους, καὶ οὕτω τὴν
 d ἁμαρτίαν ἐκνευμένους διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος οὐκ
 ἐκπέμπομεν τῶν ἐκκλησιῶν δοξολογοῦντες Θεὸν, ποιούμεθα
 δὲ μᾶλλον κοινωνοὺς, τὴν τῆς αἰνέσεως πληροῦντες θυσίαν, 30

2. Haec καὶ τὰ ἐπιτ. βρ. ἐξουδενωμένα accesserunt ex B.
 τὸν Edd.

12. καὶ νῦν hoc ordine B.

17. μηδὲ ἐν. ζ. κ. καὶ πονηρίας om. B.

6. καὶ] ἥγουν

13. γε τοῖς om. B.

20. καὶ assumptum ex B.

24. ὥς om. B.

25. καὶ λαμβάνοντες assumpta ex B.

ταύτητοί φησι καὶ ὁ νόμος “ἐπ’ ἄρτοις ζυμίταις” χρῆναι Lev. vii. 3.
 δρᾶν αὐτοὺς, ἄρτον ζυμίτην λέγων αἰνιγματωδῶς τὸν οὐπω
 κεκαθαρμένον, ὡς ἔφην, διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἔχοντα
 δὲ ὥσπερ τινὰ ζύμην ἐν ἑαυτῷ τὰ τῆς ἀρχαίας φαυλότητος
 5 λείψανα.

Ἰμεῖς οὖν φησιν οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου c
 διὰ τὸ προσφέρειν εἰς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἡλισγη-
 μένους. χρὴ τοιγαροῦν φροντίδα ποιεῖσθαι πολλὴν τοὺς τὴν
 θεῖαν ἔχοντας ἱερωσύνην, μὴ ἄρα τι δρῶτο τοιοῦτον ἐν
 10 ἐκκλησίαις· εἰδέναι τε, ὅτι ἡ μὲν ἀκριβοὺς ἐπιτήρησις εὐφρανεῖ
 Θεὸν, καταλυπήσει δὲ λίαν τὸ ῥάθυμειν ἐλέσθαι καὶ ἀμελεῖν
 τῶν οὕτω σεπτῶν· ὅτι γὰρ οὐκ ἀζήμιον τοῖς ὑπτιουμένοις τὸ
 πρᾶγμα, πῶς οὐκ ἀταλαίπωρον ἰδεῖν, ἀκούοντων ἐκείνων
 Ἰμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου; φαύλισμα γὰρ a 826 A.
 15 ὥσπερ εἰς Θεὸν τῶν ἱερέων τὸ ῥάθυμον, καὶ εἰς τὴν αὐτῷ
 πρέπουσαν τε καὶ ὀφειλομένην δόξαν ἀναφέρεται τὸ πλημ-
 μέλημα.

Διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν 8
 προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄρρωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὲ
 20 αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεται σε, εἰ λήψεται πρός-
 ωπόν σου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

Μωμοσκοπεῖν τοῦ νόμου τὰ ἱερεῖα προστάττοντος, καὶ b
 ἀπόβλητον μὲν ποιεῖσθαι τὰ ἔμπηρα, καθιεροῦν δὲ τὰ
 ἄμωμα, προσεκόμιζον τῷ θυσιαστηρίῳ κατ’ ἐκείνο τοῦ καιροῦ
 25 χύδην καὶ ἀδιακρίτως, καὶ τῆς μὲν προσηκούσης τῷ Θεῷ
 δόξης ὀλίγος ἦν παντελῶς ὁ λόγος· φροντὶς δὲ λίαν ἔσπου-

1. καὶ om. B. 2. αὐτοὺς] αὐτὴν Edd. 8. πολλὴν assumptum
 ex B. 10. ἐκκλησίαις] ἐκκλησία iid. 11. λυπήσει B. καὶ ἀμελεῖν et
 γὰρ assumpta ex B. 12. τοῖς ὑπτιουμένοις τὸ πρᾶγμα] τὸ χρῆμα τοῖς
 ὑπτ. Edd. 13. οὐκ ἀταλαίπωρον edidi. οὐκ ἀκαταλαίπωρον (sic) B. οὐ
 ταλαίπωρον Edd. 18. θυσίαν B.F. (≠ Alex. XII.) cf. infra. θυσίας Edd.
 (Vat.) 24. καιροῦ] + πάντα Edd. 25. προσηκούσης] πρεπούσης iid.
 Statim τῷ Θεῷ δόξης hoc ordine B. 26. ὁ om. B.

δασμένη, τὸ πλείστα τε ὅσα συναγείρειν θύματα, καὶ κρεῶν
 ἀφθονίαν οἴκοι τε ἔχειν καὶ ἐν αὐτῇ που τάχα τῇ ἁγία
 σκηνῇ. ἄρ' οὖν, ὦ τοῦ νόμου φύλακες, εἰ προσάγει τις
 c τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακὸν τὸ θῦμα; εἰ δὲ διὰ καὶ χωλὸν ἢ
 ἄρρωστον, τὸν τῆς ἐμπηρίας διαφεύξεται μῶμον; οὐ γὰρ διὰ 5
 καὶ τὰ τοιαῦτα λογιεῖσθε κακὰ καὶ πρὸς θυσίαν οὐκ ἐπιτήδεια;
 ἀλλ' εἴπερ οἴεσθε κατὰ σφᾶς οὐχ ὥδε ἔχειν, ἀποφερέτω τις
 αὐτὰ ξένιον καὶ ἐν δώρου τάξει τῶν καθηγητῶν ἐνί. ἀλλ'
 οὐκ ἂν προσδέξαιτο φησὶν, οὐδ' ἂν τὸ τοῦ προσκομίζοντος
 πρόσωπον αἰδεσθεῖς, οἰστὸν τὸ χρῆμα ποιήσαιτο, χαλεπανεῖ 10
 δὲ λίαν ὡς ὑβρισμένος.

Ἔστι τοίνυν τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων, Θεῷ προσφέρειν
 ἀποτολμᾶν, ἃ μὴδ' ἂν εἰς τῶν καθ' ὑμᾶς ἔλοιτο λαβεῖν.
 d πολὺ δὲ τοῦτο παρ' ἡμῖν τὸ πλημμέλημα. εἰ γάρ τι μέλ-
 λοιμεν προσκομίζειν Θεῷ, ὧν ἂν ἔχοιμεν τὰ αἰσχρῶ καὶ 15
 δεύτερα ζητοῦμεν οἱ τάλανες, οὐκ ἐννοοῦντες, ὅτι τὴν Καὶν
 θυσίαν οὐκ ἐποιεῖτο δεκτὴν, ὅτι προσεκόμιζε μὲν ὀρθῶς,
 Gen. iv. 7. διεῖλε δὲ οὐκ ὀρθῶς, ἐαυτῷ μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἐξαιρέτα
 τετηρηκῶς, τιμᾶν δὲ νομίσας τοῖς δευτέροις Θεόν. ἀλλ' οὐ
 προσέσχεν αὐτοῦ ταῖς θυσίαις ὁ τῶν ὅλων Θεός. οὐ γὰρ 20
 λογιέται τιμὴν τῶν προσφερόντων τὸ ῥάθυμον.

e Ἀπαράδεκτα γεμὴν ὁ νόμος εἰς θυσίαν ἐποιεῖτο τὰ τυφλὰ
 τῶν θρεμμάτων, καὶ μὴν τὰ χωλὰ τε καὶ ἄρρωστα, τοῦ μὲν
 τυφλοῦ σημαίνοντος αἰνιγματωδῶς τοὺς τὸν θείον οὐκ ἔχοντας
 ὀφθαλμὸν ἐν καρδίᾳ· τοῦ δὲ χωλοῦ τοὺς οὐκ εἰδότας ὀρθο- 25
 ποδεῖν ἐν ἀγαθοεργίαις· τοῦ γεμὴν ἄρρώστου τοὺς μὴ λίαν
 εὐσθενῶς, ἐκλύτως δὲ ὥσπερ καὶ κατημελημένως τὴν ὑπὸ
 Θεοῦ πληροῦντας δουλείαν. ἔφη δέ που καὶ διὰ φωνῆς
 Hier. xxxi. 10. προφήτου “Οὐαὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς.”
 827 A. a χρὴ τοιγαροῦν ἡμᾶς πεφωτισμένον μὲν ἔχειν τὸν νοῦν, 30

1. τε assumptum ex B. κρεῶν] κριῶν Edd.

14. δὲ assumptum ex B. 15. ὧν] ὡς iid.

τὴν] καὶ iid. 17. ὀρθῶς, διεῖλε δὲ assumpta ex B.

ἐν καρδίᾳ] φωτισμὸν ἐν καρδίᾳ iid.

13. καθ' ὑμᾶς iid.

16. ζητοῦμεν iid.

25. ὀφθαλμὸν

ὀρθοποδοῦντα δὲ καὶ ἰσχύοντα. τότε γὰρ ἐσόμεθα δεκτοὶ τῷ Κυρίῳ καὶ ἱεροὶ παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ.

Καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν λέγει Κύριος 9
 Παντοκράτωρ, καὶ δεήθητε αὐτοῦ· ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε
 5 ταῦτα· εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν, λέγει Κύριος
 Παντοκράτωρ.

Καλεῖ πρὸς μετάγνωσιν τοὺς ἡσεβηκότας, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς
 πεπαρωνημένοις ὀργὴν προαποσείσασθαι δεῖν εὖ μάλα φησὶ ὁ
 ταῖς εἰς τὰ ἀμείνω μεταβολαῖς. καὶ γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸς καὶ
 10 ἀνορθῶν τοὺς κατερράγμένους, καὶ ἰώμενος τὸ συντετριμ-
 μένον, καὶ ἐπιστρέφων τὸ πεπλανημένον. λέγων δὲ τὸ
 Ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὑπεμφήνειεν ἂν, καὶ
 μάλα εἰκότως, ὥς ἀποστρέφεται Θεὸς τοὺς προσκρούειν
 αὐτῷ μὴ παραιτούμενους, καὶ ὅτι τῶν μὴ ζητούντων τὴν
 15 δόξαν αὐτοῦ τοὺς ἰδίους ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἀποφέρει, μήτε
 φειδοῦς, ἢ ἀγάπης, μήτε μὴν ἐποπτείας ἀξίων. “Ὁφθαλμοὶ
 “ γὰρ Κυρίου ἐπὶ δικαίους,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔφη δὲ
 καὶ πρὸς τινὰς τῶν ἀλιτηρίων διὰ φωνῆς Ἑσαίου “Ὅταν
 “ τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρὸς μὲ, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμοὺς
 20 “ μου ἀφ’ ὑμῶν” καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσα-
 “ κούσομαι ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις.”

Χρὴ τοιγαροῦν ἐξιλάσκεσθαι τοὺς ἡμαρτηκότας, εἰ δὴ πως
 ἄρα μεταστρέψειαν ἐφ’ ἑαυτοῖς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ
 τὰ ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ἐσόμενα διακρούσαιντο βλάβῃ. καθ-
 25 ὀρίζει γὰρ τῶν ἱεουργῶν τὸ πλημμέλημα, καὶ ἀναιρεῖ τὴν ἀ-
 ἄρνησιν. οὐ γὰρ ἂν ψευδοεπήσῃ λέγων Ἐν χερσὶν ὑμῶν

Ps. cxliv.
 14. et
 cxlv. 8.
 Ez.
 xxxiv.
 16.

Ps.
 xxxiii.
 16.

Es. i. 15.

1. ὀρθοποδοῦντα (sic) Edd. ante Migne. δέ] τε B. δεκτοὶ τῷ Κυρίῳ] δεκτοὶ
 τε Edd. 2. φιλαρέτῳ iid. 3. Haec λέγει Κύριος Παντοκράτωρ
 accesserunt ex B. (sol.) 8. προαποσείσασθαι] προαποσείσθαι Edd.
 12. ἡμῶν B. (147.) ὑμῶν iid. Statim ὑπεμφαίνειν iid. 16. ὀφθαλμὸς iid.
 23. μεταστρέψειν iid. 24. τὰ assumptum ex B. ἀποκρούσαιντο Edd.
 καθαρίζει B.

γέγονε ταῦτα. μονονουχὶ γάρ φησιν Οὐχ ἐτέρων ἡμαρτηκόντων ὑμεῖς σεσιγήκατε, ἀλλ' οἶον αὐτόχειρες ὑμεῖς αὐτοὶ καὶ αἴτιοι γεγόνατε τῶν εἰς ἐμὲ δεδυσσεβημένων, καὶ τῆς ὑμῶν ῥαθυμίας εἶεν ἂν τὰ ἐγκλήματα μεσολαβοῦντος οὐδενός. πλὴν εἰ καὶ τινες ἐκδεδίασι τυχὸν τὸ ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς τοὺς περὶ 5 τούτων ἐλέγχους, ἀλλ' οὖν οὐκ ἔσομαι καὶ αὐτὸς ἐγὼ καθὰ ^c καὶ εἰς ἐξ ὑμῶν, οὐδ' ἂν λάβοιμι πρῶτον τῶν ἡσεβηκόντων. ὅμοιον τούτῳ καὶ τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “Ὑπελαβες “ ἀνομίαν ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος. ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω “ κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου.” οὐ γὰρ οἶδε ¹⁰ πρόσωπον ὁ Κριτῆς· ἀλλ' ἔστιν εὐθὴς καὶ ἀδέκαστος ὡς Θεός.

Ps. xlix.
21.

¹⁰ Διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου ὄωρεάν.

828 A. a Εὐαφόρμως σφόδρα τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ὡς ἐν ¹⁵ προαγορεύσει τέως προαναφαίνει τὸ κάλλος· ὡς γὰρ τῆς ἐν νόμῳ σκιᾶς ὅσον οὐδέπω πεπαυσομένης καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἱερωσύνης, μελλόντων τε ἀναδείκνυσθαι κατὰ καιροὺς τῶν τῆς ἀληθείας ἱεουργῶν, οἱ καὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἔσονται λειτουργοὶ, ζητήσουσί τε καὶ μάλα γοργῶς τὴν τοῦ ²⁰ Θεοῦ δόξαν, συγκλεισθήσεσθαι τὰς θύρας φησὶν ἐπ' αὐτοὺς, ἢ εὐδίας οὐκ ἔσομένης τοῖς κατὰ νόμον ἱερατεύουσιν· “Ἐὰν ^b “ γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, φησὶν, τίς ἀνοίξει;” ἤγουν, τῆς ἀληθεστέρας ἀναδειχθείσης σκηνῆς, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ εἰσελάσουσιν ἐν αὐτῇ τινες τὴν κατὰ νόμον ²⁵ ἱερωσύνην τηροῦντες ἔτι, ἐκκλησιόμενοι δὲ ὥσπερ διὰ τῆς ἀπιστίας, ἔξω τε μενοῦσι καὶ τῶν ἀγίων οὐχ ἄψονται. ὅτι

Hib
xii. 14.

1, 2. Οὐχ et καὶ αἴτιοι assumpta ex B. 5. τὸ] τὸν Edd. ἡμᾶς iid.
Utrumque correxuit Migne. 6. ἐγὼ assumptum ex B. 8. τούτου iid.
Statin καὶ assumptum ex B. διὰ φωνῆς om. B. 9. σε assumptum ex B.
11. εὐθὺς Edd. 15. εὐαφόρμον B. 17. πανσομένης B. Statim
καὶ τῆς—ἀναδείκνυσθαι om. B. 21. τᾶς B. δὲ Edd. 26. τηροῦντες]
πληροῦντες iid. διὰ τῆς] δι' iid.

Hos. iii.
4.

γὰρ ἐκπεπτώκασι τῆς ἱερουργίας, σαφὲς ἂν γένοιτο τοῦ Θεοῦ
λέγοντος διὰ φωνῆς Ὡσηέ “Διότι ἡμέρας πολλὰς καθί-
“ σονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος,
“ οὐκ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας,
5 “ οὔτε δῆλων.” οὐκοῦν τῆς ἐν νόμῳ λατρείας τὴν οἰοῦντι
κατάλειψιν, καὶ τῆς κατ’ αὐτὸν ἱερωσύνης τὸν συγκλεισμὸν, c
κατασημήνειεν ἂν, ὥς γε μοι δοκεῖ, τὸ δεῖν ἐπ’ αὐτοῖς
συγκλεισθήσεσθαι τὰς θύρας εἰπεῖν, οὐ προσιεμένης ὥσπερ
αὐτοὺς τῆς Ἐκκλησίας· οὐ γὰρ τοῦ μηλοσφαγεῖν ἔτι
10 καιρὸς, ἀλλ’ ἤδη ταῖς ἀναιμάκτοις τιμᾶται θυσίαις ὁ τῶν
ὅλων Θεός.

Ἐπειδὴ δὲ προσεπάγει τούτοις τό Οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσια-
στήριόν μου δωρεὰν, ἐν ᾗθει φαμὲν γεγενῆσθαι τὸν λόγον.
βούλεται γὰρ ἡδη δηλοῦν, ὅτι κέκληνται πρὸς ἱερουργίαν,
15 καὶ εἰς τὸ πῦρ ἐνιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐχ ἵνα τὴν τοῦ d
κεκληκότος αὐτοὺς παραλύσωσι δόξαν, ἀλλ’ ἵνα τιμῶεν τοῖς
καθήκουσι τρόποις, καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἔχοιεν γέρα. οἱ δὲ
δὴ τῶν οὔτω σεπτῶν οὐ πεφροντικότες σπουδασμάτων, μήτε
μὴν αἰδοῖ τῆς ἱερουργίας προσκρούειν Θεῷ παραιτούμενοι,
20 δικαίως ἂν ἡδη κολάζονται. ἔγκλημα γὰρ οὐ μικρὸν εἶη ἂν,
καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ποιῆσθαι παρ’ οὐδὲν τῶν παρὰ Θεοῦ
δεδωρημένων τὴν μέθεξιν, ἀποσεῖσθαι τε καὶ λίαν ἀβούλως
τὰς παρὰ Θεοῦ τιμὰς. καὶ γοῦν ὠνόμασται γῆϊνός τε καὶ e
βέβηλος ὁ Ἡσαῦ, ὅτι “βρώσεως μιᾶς προὔδωκε τὰ πρωτο-
25 “τόκια αὐτοῦ.” οὐκοῦν ὅταν λέγῃ Οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσια-
στήριόν μου δωρεὰν, βούλεται δηλοῦν, ὥς οὐκ ἀγέραστον μὲν
ἢ ἱερωσύνη· πλὴν οὐδὲ ἔξω δίκης, εἰ μὴ προσφέροίτο τις
αὐτῇ, καθ’ ὃν ἂν προσήκοι τρόπον τε καὶ λόγον.

Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ τῶν Ἑβραίων ἑκδοσις ἐτέραν ἔχει τὴν

Hos. xii
16.

4. Haec οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου assumpta ex B.
ληξιν Edd.

assumpta ex B.

τιμῶντες iid.

αὐτοῦ iid.

25. ἑαυτοῦ iid.

8. κλεισθήσεσθαι iid.

12. ἀνάψετε] ἂν ἄψετε iid. ante Migne.

21. καὶ μάλα εἰκότως om. B.

21. ὠνόμασται] + τε iid.

λέγει iid.

27. ἡ om. B.

6. κατάλειψιν] κατά-

8, 9. τὰς et ὥσπερ et τοῦ

16. τιμῶν]

23. παρὰ Θεοῦ] παρ

24. προὔδωκε] ἀπέδωκε iid.

829 A. α τῶν νοημάτων ἀπόδοσιν, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τῆς λέξεως συν-
 θήκην. ἔφη γάρ "Οτι ὑμεῖς τε οἱ Λευῖται, καὶ μὴν καὶ οἱ
 ἱερεῖς, οἳ τε τὴν ἐσχάτην ἐν τῷ ναῷ τάξιν ἔχοντες, καὶ
 τεταγμένοι πρὸς ὑμῶν εἰς τὸ κλείειν τὰς θύρας, οὐκ ἀνάψετε
 τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεὰν, τουτέστιν, οὐκ ἀμισθὶ ποιέισθε 5
 τὴν δουλείαν, ἥγουν τὴν ἱερωσύνην, προσαγόντων ὑμῖν τῶν
 λαῶν δεκάτας, ἀπαρχὰς, εὐχαριστήρια.

Ἀνθ' ὅτου δὲ οὖν κατημέληται τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐν
 φροντίδι γέγονε τὸ προϋργαίτατον,—

11 B Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ 10
 11 θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν. διότι ἀπὸ
 ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν
 τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ
 ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ· διότι μέγα τὸ ὄνομά μου
 ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. 15

Ἀποφάσκει λοιπὸν ἐναργῶς τῆς κατὰ νόμον θυσίας τὴν
 c προσαγωγὴν, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποφοιτᾷ τῆς εἰς Ἰουδαίους
 ἀγάπης, καὶ ἀνεθέλητον ποιεῖται τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀπαρά-
 δεκτον τὴν σκιὰν, βουθυσίας δὴ λέγω καὶ καπνοὺς, ὅτι
 μήτε ἐν ἀρχαῖς ὁ σκοπὸς ἦν οὗτος αὐτῷ. καὶ τοῦτο ἡμῖν 20
 ἐναργὲς καὶ δι' ἐτέρων προφητῶν ἐποιεῖτο λέγων διὰ μὲν
 φωνῆς Ἡσαίου "Πλήρης εἰμὶ ὀλοκαυμάτων κριῶν, καὶ
 " στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι,
 " οὐδ' αὖ ἐρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα
 d " ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθή- 25

Es. i.
 11-13.

2. Λεβίται (sic) Edd. ante Migne.

τεταγμένοι] τεταγμένοι τε Edd.

10. μοι B.F. (36. al.) μου Edd.

invito B. (Alex. XII.)

16. θυσίας] λατρείας Edd.
 ἦν οὗτος αὐτῷ] οὗτος ἦν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ iid. Statim καὶ μὴν add. iid.

καυτώματα B. cf. supra 307 a.

ut supra l. c.

6. ἡμῖν iid.

3. τε assumptum ex B. καὶ

9. τῇ προϋργαίτατῃ iid.

12. ἡλίου] + καὶ Edd. (Vat. 8)

20. ὁ σκοπὸς

22. ὀλο-

23. τράγων καὶ ταύρων inverso ordine B.

“σεσθε. ἐὰν φέριητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέ-
 “λυγμά μοι ἐστὶ” διὰ δέ γε τῆς Ἱερεμίου φωνῆς “Συνα-
 “γάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν
 “καὶ φάγετε τὰ κρέα, ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας
 5 “ὑμῶν περὶ ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνή-
 “γαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου.” ὑποτύπωσις γὰρ ὥσπερ
 καὶ προαναφώνησις τῆς ἐν πνεύματί τε καὶ ἀληθείᾳ λατρείας ἐ
 ὁ νόμος ἦν, καὶ “δικαιώματα σαρκὸς,” ὡς ὁ θεοσπίσιος
 γράφει Παῦλος, “μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.” ὁ
 10 δέ γε τῆς ἐπανορθώσεως καιρὸς εἶη ἂν οὐχ ἕτερος οἶμαι
 τις παρὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίαν. ὅτι καὶ ἡ πρώτη
 μὲν διαθήκη διὰ τὸ τὸ ἄμεμπτον οὐκ ἔχειν, ἀφανισθῆναι
 λέγεται· ἐπαλαιώθη γὰρ· τῆς γεμῆν νέας καὶ δευτέρας
 ἐξητήθη τόπος, ἣ καὶ παντὸς ἐπέκεινα μώμου τε καὶ αἰτίας
 15 ἐστί. λελάληται γὰρ δι’ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ, ὃς καὶ Μεγάλης
 βουλῆς ἄγγελος ὠνόμασται. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν “Ἀπ’
 “ἐμαντοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτός μοι
 “ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.”

Ἐφη τοίνυν ἐναργῶς τοῖς κατὰ τὸν νόμον ἱερατεύουσιν,
 20 ὡς ἀνεθέλητοί τε εἰσὶν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ ὡς ἐν αὐτοῖς οὐκ
 ἔχει θέλημα ἐν σκίαῖς καὶ τύποις πληροῦσι τὰς θυσίας,
 καὶ ὡς οὐκ ἂν προσδέξαιτο τὰ παρ’ αὐτῶν ἱεουργούμενα.
 προαγορεύει δὲ ὅτι καὶ μέγα καὶ ἐπιφανὲς ἔσται τὸ ὄνομα
 αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ’ οὐρανὸν, καὶ ἐν παντὶ
 25 τόπῳ τε καὶ ἔθνῃ θυσῖαι καθαραὶ καὶ ἀναίμακτοι προσ-
 κομισθήσονται τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, κατασμικρυνόντων αὐτὸν
 οὐκέτι τῶν ἱεουργῶν, οὔτε μὴν ῥαθύμως προσκομιζόντων
 αὐτῷ τὰς πνευματικὰς λατρείας· ἀλλ’ ἐν σπουδῇ καὶ ἐπιει-
 κείᾳ καὶ ἀγιασμῷ τὰς τῶν νοητῶν θυμιμάτων εὐωδίας

Hier. vii.
21.Heb. ix.
10.Ib. viii.
7, 13.Es. ix. 6.
830 A.
S. Joan.
xii. 49.

2. συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν hoc ordine B. συναγάγετε post ὑμῶν
 transponunt Edd. (A.V. &c.) 4. τὰ habet B. 7. τῆς et λατρείας om. B.

ἀληθοῦς Edd. 8. ὁ alt. assumptum ex B. 11. ὅτι ὅτε iid.

12. διαθήκη] διάθεσις iid. 14. ἐξητήθη Aub. 15. λελάληκε Edd.

δι’ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ] δι’ αὐτῆς iid. 18. δέδωκε Edd. 19. τὸν assumptum

ex B. 21. θελήματα iid. 22. σκιά iid. τὰς assumptum ex B.

22. τὰ παρ’ αὐτῶν hoc ordine B. 23. καὶ prius assumptum ex B.

ἀνακομίζεις ἐσπουδακότων, τουτέστι, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, καὶ τὰ ἐξ ἔργων ἀγαθῶν αὐχήματα, προτεταγμένης δηλονότι τῆς Χριστοῦ θυσίας τῆς οὐρανίου καὶ ζωοποιοῦ, δι' ἧς καθήργηται θάνατος, καὶ ἡ φθαρτὴ δὴ αὕτη καὶ ἀπὸ γῆς σὰρξ ἀμφιέννυται τὴν ἀφθαρσίαν.

5

12 Ὑμῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Τράπεζα Κυρίου ἡλισγημένη ἐστὶ, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωνται βρώματα αὐτοῦ.

Ὅτι καὶ ἀμείνους ἔσονται καὶ ἐπιεικέστεροι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ οἱ ἐξ ἔθνων κεκλημένοι, καὶ διὰ τούτων ἡμῖν 10 καθίστησιν ἐναργές. παρ' ἐκείνοις μὲν γὰρ αἱ τε θυσίαι καθαραὶ, καὶ εὐῶδες τὸ θυμίαμα, καὶ μέγα τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλείου μέχρι δυσμῶν· παρ' ὑμῖν δὲ, φησὶν, οὐκ ἐν δόξῃ μεγάλη καὶ τῇ πρεπούσῃ Θεῷ τὸ θυσιαστήριον. βεβηλοῦτε γὰρ αὐτὸ, λέγοντες Τράπεζα Κυρίου ἡλισγημένη 15 ἐστίν, ἐξουθενωμένα δὲ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἰκὸς μὲν μὴ τοιούτοις ῥήμασι κεχρησθαι τοὺς ἱερέας, αὐτοῖς γεμῖν πράγμασι τοῦτο βοᾶν, καθάπερ ἀμέλει καὶ “Ὁ ἄφρων φησὶν “ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ Οὐκ ἔστι Θεός.” δι' ὧν γὰρ ὁράται 20 καταφρονῶν, καὶ εἰ μὴ λέγοι φωναῖς, ἀλλ' οὖν ἔργοις αὐτοῖς καὶ τῇ τοῦ βίου σκαιότητι μονονουχὶ διακέκραγε τό Οὐκ ἔστι Θεός. οἱ γὰρ οὕτω ζῆν εἰωθότες ὥς μὴ ἐφορῶντος Θεοῦ, πάντα τε δρᾶν ἀπεριμερίμνως, καὶ ἐκτόπως ἀνοσιουργεῖν, ἔργοις αὐτοῖς καὶ πράγμασιν ἀρνοῦνται Θεόν. κατὰ τοῦτον δὴ οὖν τὸν τρόπον, οἱ μὴ ἀποσώζουσιν ἐσπουδακοίτες 25 τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ τὸ ὅτι μέλιστα πρέπον τε αὐτῷ καὶ

Ps. xiii.
1.

2. προστεταγμένης Edd. 4. φθαρτῇ] φθορὰ B. 7. ἐξουδένων-
ται B. (Alex. XII. 8 sed corr.) ἐξουδένωνται Edd. 11. τε assumptum ex B.
12. εὐῶδες τὸ hoc ordine B. 13. μέχρι] καὶ ἕως Edd. 15. αὐτὰ B. (68.)
20. λέγει Edd. invitis B. Cat. in Ps. xiii. 23. ἀπεριμερίμνως] ἀπερριμμένως
haud male Catena cit. in Cod. Reg. Par. 139 (sec. x. ineuntis) ἀπερισκέπτως Mai in
edit. e Nik., et Cod. S. Marci Venetiis 17 (sec. x.) eandem Catenam quam Cod.
Par. supradictus continens. 24. ἀρνοῦνται] + τὸν Edd. repugnanti-
bus B. Cat. cit. 26. τε om. B.

ὀφειλόμενον σέβας, δι' αὐτῶν ὧν πράττουσι λέγουσι Τράπεζα ^a 831 A.
Κυρίου ἡλισγημένη ἐστί.

Παραιτητέον δὴ οὖν τὸ ῥάθυμον ἐπὶ τούτοις· καὶ εἰ
μή τις ἔλοιτο τοῦτο δρᾶν, ἀκούσεται πάντως Θεοῦ λέγοντος
5 “Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι
“ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.” πάνδεινον δὲ ὅτι τὸ προσκρούειν
Θεῷ, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, εἴπερ ἐστὶν ἐν καλῷ καὶ νοῦ
καὶ φρενός;

Supra
ver. 10.

Καὶ εἶπατε Ταῦτα ἐκ κακοπαθείας ἐστί. καὶ ἐξεφύσησα αὐτά, 13
10 λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ εἰσφέρετε τὰ ἀρπάγματα ^b
καὶ τὰ χολὰ καὶ τὰ ἐνοχλούμενα· καὶ προσεφέρετε αὐτὰ
θυσίαν, εἰ προσδέξομαι αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, λέγει
Κύριος Παντοκράτωρ.

Κατηγιάτο λίαν τοὺς ἱερουργοὺς, ὥς ἥκιστα μὲν μωμο-
15 σκοπεῖν ἐλομένους τὰ προσαγόμενα τῶν θυμάτων, προσ-
δεχομένους δὲ μᾶλλον ῥαθύμως τε καὶ ἀβαστανίστως χολὰ
καὶ τυφλὰ καὶ ἄρρωστα, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς τὰ ἔμπηρα
τῶν θυμάτων ἀπόβλητα δεῖν ποιῆσθαι προστεταχότος. εἰ ^c
δὲ δήπου τις τῶν ἱερέων ἀπεσόβει, τοῦ νόμου ἀντεχόμενος,
20 τὸν προσάγοντα εἰς θυσίαν τὸ ἀχρεῖον, ἐπέμενον οἱ προσά-
γοντες, ἄνω τε καὶ κάτω τὴν αἰχμαλωσίαν προτείνοντες,
διῶσχυριζόμενοί τε, καὶ μάλα νεανικῶς, φαῦλα μὲν οὐκ εἶναι,
κακοπαθῆσαι δὲ μᾶλλον κατὰ τὴν ὁδὸν, ὑπονοστούντων
αὐτῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν. προσεκόμιζον δὲ
25 τὰ ἀρπάγματα καὶ τὰ χολεύοντα καὶ ἐνοχλούμενα. θῆρες
μὲν γὰρ ἐπιόντες ἔσθ' ὅτε κατασίνονται ταῖς ἀγέλαις, καὶ ^d

1. πράττουσι] διώκουνσι Edd. 3. ἐπὶ] ἐν iid. 5. μου iid. 10. τὰ
assumptum ex B. (Alex. VII.) cf. infra et contra Jul. x. p. 349 e. 11. καὶ
προσεφέρετε αὐτὰ B. (51. al.) καὶ ἐὰν εἰσφέρητε F. καὶ ἐὰν φέρητε Edd. (Vat. 8).
Statim τὴν add. Edd. (A.V. 8). 20. προσάγοντα εἰς θυσίαν hoc ordine B.
24. ἐκ] + τῆς Edd. δέ] + καὶ Aub. 25. χολεύοντα] χολὰ Edd.
καὶ alt.] + τὰ Aub.

εἴ τι τυχὸν ἀρπάσειαν, εἴτα δραμὼν ὁ ποιμὴν ἐκσπάσῃ τῶν
 ὀδόντων τὸ ἡρπασμένον· ἢ καταπτοήσας κυνῶν ὑλακαῖς,
 ἢ καλαύροπα βαλὼν· τοῦτο οἶμαι τὸ ἀρπαγμα. ταῦτα
 προσήγον ὁμοῦ τοῖς τοὺς πόδας λελωβημένοις, καὶ οὐκ ἔτι
 συγκατανέμεσθαι τοῖς ἄλλοις δεδυνημένοις· προσήγον δὲ καὶ 5
 τὰ ἐνοχλούμενα, τουτέστι τὰ θανατώντα λοιπὸν, ὑβρίζοντες
 μᾶλλον ἢ τιμώντες τὸν τῶν ὅλων Θεόν. ἀλλ' ἐξεφύσησά
 e φησιν αὐτὰ λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ ἐπειδὴ θύειν
 ἀνοσίως ἐγνώκατε, οὐκ ἂν ὅλως, φησὶ, παραδεξαίμην τὰ
 ἐξ ὑμῶν, οὐδ' ἂν λογισαίμην εἰς ὁσμὴν εὐωδίας τὰς οὕτως 10
 ἐκνόμους καὶ ἀκαθάρτους προσαγωγάς.

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα θύειν ἡμᾶς καὶ μάλα ἐπιεικῶς καὶ
 ἐσπουδασμένως, καὶ προσκομίζειν μὲν Θεῷ ἀπλῶς, μὴ τὰ
 κατερρίμμενα καὶ ἀτιμώτατα, καὶ οὐδενὸς ἄξια λόγου, ἀλλὰ
 832 A. a τὰ προὔχοντα καὶ ἐξαίρετα. εἰ δὲ δὴ τις ἑαυτὸν ἱεουργοίῃ 15
 Θεῷ· μεμνήμεθα γὰρ τοῦ μακαρίου Παύλου γεγραφότος
 ὡδί “Παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν,
 “εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν” πολυ-
 πραγμονεῖτω τὰ καθ' ἑαυτὸν, καὶ οἴονεῖ τις ἀκριβοῦς μωμο-
 σκόπος τῆς ἑαυτοῦ γενέσθω ψυχῆς. ὁράτω μὴ ἄρα πως 20
 ἐστὶ τυφλὸς, τουτέστι, τῆς ἀληθείας τὸ φῶς οὐκ ἔχων εἰς
 νοῦν· μὴ σκάζων τὸν πόδα τῷ μὴ ὀρθοποδεῖν δύνασθαι
 b πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν· μὴ ἔχων ἀρπάγματα τε καὶ
 ἄρρώστα. χρὴ γὰρ ἡμᾶς μὴ αἰεὶ ὑπνοῦν, “ὅτι ὁ ἀντίδικος
 “ἡμῶν διάβολος ὡς λέων περιέρχεται, ζητῶν τίνα καταπίῃ.” 25
 ὅταν τοίνυν αὐπνοὶ τε καὶ ἐγρηγορότες εὕρισκόμεθα, παραθεῖ
 τὸ θηρίον. εἰ δὲ δὴ νυστάζοντας ἴδοι καὶ κατημεληκότας,
 ἀρπαγμα ποιεῖται, καὶ ἀρρώστους ἀποτελεῖ, τουτέστιν τεθυνη-

Rom.
xii. 1.

1 S. Pet.
v. 8.

1. ἐκσπάσει Edd. 3. λαβὼν B. 5. συγκατανέμ. τοῖς ἄλλοις
 hoc ordine B. Statim δυναμένοις iid. 9. οὐκ ἂν ὅλως φησὶ hoc ordine B.
 φησὶ ante οὐκ tr. iid. 13. μὲν assumptum ex B. ἀπλῶς, μὴ hoc ordine B.
 15. τὰ assumptum ex B. 16. μεμνήσθω Edd. γράφοντος iid.
 22. σκάξῃ iid. τὸ pro τῷ μὴ iid. 23. ἀγαθῶν· μὴ ἔχων ἀρπάγματα τε καὶ
 ἄρρώστα.] ἀγαθῶν οὐχ ἔχων. μὴ ἀρπαγμα τε καὶ ἄρρωστον. iid. 24. ὑμᾶς iid.
 Statim αὐπνεῖν pro μὴ αἰεὶ ὑπνοῦν iid. 27. δὴ assumptum ex B. ἴδη iid.
 28. τεθυνηκῶτας] ἡσθενηκῶτας. iid.

κότας, καὶ ἀδρανῶς ἔχοντας κομιδῇ περὶ τὸ δύνασθαι κατορ-
 θοῦν ἀρετὴν. ἔστω δὲ δὴ καὶ τοῦ διανοχλεῖσθαι μακρὰν,
 τουτέστι, μικροψυχίας ἀμείνων καὶ διαπρέπων ἐν ὑπομονῇ.
 ὥσπερ γὰρ ἀποφέρει πρὸς ζωὴν τῆς ὑπομονῆς ὁ τρόπος, c
 5 οὕτω καὶ εἰς θάνατον μικροψυχία. νοῦ γὰρ ἀσθένειαν καὶ
 καρδίας πάρεσιν τὸ χρήμ' αὖ φάμεν. τοιγάρτοι καὶ ὁ μακάριος
 προφήτης Ἡσαΐας τῶν τοιούτων ἡμᾶς ἀπαλλάττεσθαι παθῶν
 συμβουλεύει λέγων “Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα
 “ παραλελυμένα, παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ,
 10 “ ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος
 “ μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας.”

Es. xxxv.
3, 4.

Ib. xl. 10.

d

Καὶ ἐπικατάρατος ὡς ἦν δυνατὸς, καὶ ὑπᾶρχεν αὐτῷ ἐν τῷ 14
 ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ θύει
 διεφθαρμένα τῷ Κυρίῳ· διότι βασιλεὺς μέγας ἐγὼ εἰμι, λέγει
 15 Κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανὲς ἐν τοῖς
 ἔθνεσι.

Καθορίζει λοιπὸν τοῦ θύοντος ἀνοσίως τὴν ἀρὰν, καὶ
 μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ δὴ τις εὐξαιτο, φησὶ, καὶ ἐν ποιμνίοις
 ἔχοι τοῖς ἑαυτοῦ τὸ ἄρσεν τε καὶ ἄμωμον, ἀνθ' οὗτου μὴ c
 20 τοῦτο προσκομίζει Θεῷ, συλλέγει δὲ μᾶλλον ἅ μηδενὸς
 ἄξια γένοιτ' ἂν ὅλως· ὕβρις γὰρ τὸ χρήμα καὶ ἕτερον οὐδέν.
 οὐ γὰρ δὴ κατὰ τινος τῶν σκότῳ προσκαθημένων καὶ
 πλάναις καὶ βεβήλοις εἰδωλολατρείας, λίθοις καὶ ξύλοις
 δεδουλεύκαμεν· τῷ Θεῷ δὲ μᾶλλον τῷ παντοκράτορι, καὶ
 25 τῷ τῶν ὅλων γενεσιουργῷ, ὃν τρέμουσι μὲν οὐρανοὶ, κατα-

1. περὶ habet B. 3. διαπρέπων] διαπίπτων Edd. 9. παρακαλέσασθε
 Aubertus. 11. κυρίας Edd. 12. αὐτῷ accessit ex B. (Alex.) τῷ
 om. B. (198, 233.) 13. καὶ prius] + ἡ F. Edd. (62, 147.) 14. διεφθα-
 ρμένα B. (22. 62. al.) διεφθαρμένον Edd. 19. ἔχει B. τε om. B.
 20. προσκομίζοι B. Habet συλλέγει B. 21. γένοιτ' ἂν ὅλως] φαίνοιτ' ἂν
 λόγου Edd. γὰρ assumptum ex B. 22. σκότῳ προσκαθημένων—εἰδωλολ.]
 ἐν σκότῳ—εἰδωλολατρ. προσκαθήμενοι iud. 23. καὶ ξύλοις] ἀναισθήτοις iud.
 25. τῷ om. B.

833 A. a πέφρικε δὲ καὶ ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ πάλιν τοῖς ἐξ ἔθνων τὸ λίαν ἐπικεκῆς, ἐπιφανὲς εἶναι λέγων τὸ τῆς θεότητος ὄνομα παρ' αὐτοῖς, σεπτὸν τε καὶ ἀξιάγαστον· διακεισόμεθα γὰρ οὐχ ἐτέρως ἡμεῖς, ἢ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον.

5

Ἀπεδέχετο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰδωολάτρην ὄντα τὸν ἐκατόνταρχον, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν
 S. Matth. viii. 10. “ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν εὗρον ἐν
 b “ τῷ Ἰσραὴλ.” ἐπάρατος οὖν ὁ θύων Θεῷ τὸ κατεφθαρμένον, καίτοι ἐνὸν αὐτῷ τοῖς ἀμείνοσι τιμᾶν, εἴπερ ἐν παιμνίοις ἔχει, 10 καθάπερ ἔφην ἀρτίως, τὸ ἄμωμόν τε καὶ ἄρσεν. σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ ἄρσεν εἰς θυσίαν αἰτεῖ, καίτοι τοῦ νόμου προστεταχότος καταθύνειν Θεῷ καὶ θήλεα. φαμέν οὖν, ὅτι αἱ κατ' εὐχὴν θυσίαι, τουτέστι τὰ ἐκούσια, τὸ ἄμωμόν τε καὶ ἄρσεν ἐδέχοντο θῦμα, καὶ ἦν ὁ τύπος εἰς τὸν προσάγοντα, μονον- 15 ουχὶ παρεγγυῶντος τοῦ νόμου, ὅτι χρὴ τοὺς εἰς ὁσμὴν εὐωδίας ἀναβαίνειν ἐθέλοντας τῷ Θεῷ, ἀνδρείους τε εἶναι καὶ
 c παθῶν ἀμείνους καὶ μώμου παντὸς ἀπωτάτω. αἱ δέ γε ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσαγόμεναι θυσίαι, τὸ θῆλυ πάντως ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν ἀμνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων. αἰνιγμα δὲ καὶ τοῦτο 20 τῆς τῶν προσαγόντων ἀσθενείας ἦν. ἀναλκι γὰρ τὸ θῆλυ, καὶ τῶν ἀρσένων ὡς ἐν ἰσχυρί δεύτερον. ἁμαρτία δὲ πᾶσα δρῶτο ἂν ἡσθηνηκότος τοῦ νοῦ, καὶ οὔτι που μᾶλλον τὴν πνευματικὴν σώζοντος εὐρωστίαν.

d
 Κεφ. β'. Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς, τοὺς ἱερεῖς. ἐὰν μὴ εἰς- 25
 2 ἀκούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ ἐξαποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν· καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν

4. διακεισόμεθα Auh.

οὔτε iud.

[ὑπακούσητε Alex. 36, 49. 106.] ἀκούσητε Edd. (Vat. &c.)

καρδίαις B.

28. τὴν prius om. F.

10. ἐνὸν αὐτῷ] τὸν αὐτὸν Edd.

25. ἡ om. F. Edd. τοὺς B. (106.) οἱ Edd.

23. οὔτι]

εἰσακούσητε B.

26. ἐν ταῖς

ὕμῶν, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς τὰς
καρδίας ὑμῶν. e

Παρίησι φιλαγάθως τὰς ἐπὶ τοῖς ἤδη φθάσασιν αἰτίας,
καὶ νέμει τὸν ἔλεον, εἰς ἀρχὰς ὥσπερ ἐπικείας ἀνατιθεῖς
5 τοὺς ἡμαρτηκότας. τουτὶ γὰρ οἶμαι δηλοῦν λέγοντα χρη-
στῶς τό Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἱερεῖς. ἀπειλεῖ
δὲ λοιπὸν, ὥς εἰ μὴ ἔλουντο ποιεῖν ἅ χρὴ ποιοῦντας ὁρᾶσθαι,
καὶ εἰς νοῦν ἔσω τίθεσθαι καὶ καρδίαν τῶν θείων χρησιμωδη-
μάτων τὴν αἰσθησιν, ἔσονται τε ἑαυτῶν ἀμείνους ἢ πάλαι, καὶ a 834 A.
10 τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἐπιζητήσκειαν, μὴ κατασμικρύνοντες ἔτι
τὸ θυσιαστήριον, μήτε μὴν ἀπλῶς ἢ ἀβασανίστως τελούντες
τὰ νενομισμένα, πάντα τε καὶ πάντως καταράτους ἀποφανεῖ
καὶ ὑπὸ θείαν ὄντας ὀργήν. οἶμαι δὲ ἔγωγε δηλοῦν τό Ἐπι-
καταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν καὶ διασκεδάσω αὐτήν, ἐκείνο
15 τάχα που. Θεοῦ μὲν γὰρ κατανεύοντος τὴν εὐημερίαν τισὶν,
εὐφορήσει τὰ ἐν ἀγροῖς, εὐκαρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ,
καὶ εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐπιδώσει τὰ θρέμματα, καὶ φθορᾶς b
ἔσονται τῆς τῶν σωμάτων ἀμείνους αὐτοί. ἀφιστάντος δὲ
τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, πρὸς πᾶν τούναντίον μεταχωρήσει τὰ
20 πράγματα, καὶ ἀπέσται μὲν πάντως τὸ εὐημερεῖν, κατακρα-
τήσει δὲ μᾶλλον τὰ ἐφ' οἷς εἰκότως ἂν καταλγύνοιτο τις.

Καὶ ταυτὶ μὲν ὁ λόγος ὡς ἐν αἰσθητοῖς τε φησὶ καὶ
προσκαίροις πράγμασιν· εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὥς εἰ μὴ τις
ἔλοιτο τὰς θείας εἰς νοῦν ἔχειν ἐντολὰς, οἰχήσεται παντελῶς
25 αὐτῷ πρὸς τὸ μηδὲν τὰ εἰς νοῦν ἀγαθὰ, ἔξει τε καρπὸν οὐδένα
τῆς φιλοθέου ζωῆς· ἀλλ' ἔσται μὲν εὐλογίας τῆς ἄνωθεν καὶ c
παρὰ Θεοῦ τητῶμενος· παραπεσεῖται δὲ ταῖς ἀραῖς καὶ ταῖς
ἐκ τούτου ποιναῖς. ζητητέον δὲ οὖν τὴν τοῦ Θεοῦ δόσιν· καὶ

1. τὰς καρδίας B. (86.) τὴν καρδίαν Edd.

6. τοὺς B. ut supra. οἱ iid.

7. ἔλουντο] ἔχουντο iid.

8. καρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ] εὐκαρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ iid.

9. εὐ-
καρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ] εὐκαρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ iid.

10. αὐτοί
om. B.

11. εἰκότως ἂν hoc ordine B.

12. καταγένοιτό pro καταλγύνοιτό iid.

13. φησι assumptum ex B.

14. πάντως iid.

15. δόσιν] δόξαν iid.

12. καταράτους] κατηγορούμενους iid.

13. εὐκαρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ iid.

14. αὐτοί
om. B.

15. εἰκότως ἂν hoc ordine B.

16. καταγένοιτό pro καταλγύνοιτό iid.

17. φησι assumptum ex B.

18. πάντως iid.

19. δόσιν] δόξαν iid.

5. γὰρ] μὲν Edd.

9. ἔσονται

12. καταράτους] κατηγορούμενους iid.

16. εὐ-
καρπία τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ iid.

18. αὐτοί
om. B.

21. εἰκότως ἂν hoc ordine B.

22. καταγένοιτό pro καταλγύνοιτό iid.

24. φησι assumptum ex B.

26. πάντως iid.

28. τούτων iid.

S. Matth.
v. 16.

τίνα δὴ τρόπον τοῦτο κατορθώσομεν, αὐτὸς ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ
ἐδίδαξεν εἰπὼν “ Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν
“ ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι
“ τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” τότε καὶ πλήρη
τὴν εὐλογίαν ἀποληψόμεθα καὶ ἀκράδαντον τὴν εὐθυμίαν, 5
d καὶ ταῖς πνευματικαῖς εὐκαρπίαῖς ἐντρυφήσομεν, ἔμπλεοί τε
παντὸς ἀγαθοῦ γεγονότες, τὸν ἀληθῶς ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀξιέ-
παινον διαζήσομεν βίον.

3 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ
τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς 10
4 εἰς τὸ αὐτό· καὶ γνῶσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος ἔξαπέσταλκα
πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου
πρὸς τοὺς Λευίτας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

e Κέκρυπται τι πάλιν ἐν τοῖς προκειμένοις, ὃ καὶ οἶμαι δεῖν
τοῖς φιλακροάμοσι διατρανώσαι σαφῶς· συνεῖν γὰρ αὐν 15
οὕτω εὖ μάλα τὸ δηλούμενον. ὁ νόμος τοίνυν ὁ διὰ Μωυ-
σέως ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς τὸν τῶν θείων θυσιαστηρίων
παραστάτην καὶ ἱερουργὸν στεφανῶν, οἷον ἐν τάξει Θεοῦ
τέθεικεν αὐτόν. ἔφη γὰρ ὅτι κάρπωμα Κυρίου ὁ κλῆρος
αὐτοῦ. ἔφη δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος “ Βλέπετε τὸν 20
835 A. a “ Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα. οὐχ οἱ ἐγγίζοντες τῷ θυσιαστηρίῳ,
“ κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν;” ἔθος γὰρ ἦν ἀπὸ παντὸς
θύματος ἀφιερῶσθαι τῷ Θεῷ στηθύνιον καὶ βραχίονα, καὶ
τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ μέντοι τὸ
ἐνυστρον, τουτέστι τὴν κοιλίαν, ὑπεμφαίνοντος αἰνιγματωδῶς 25
τοῦ νομικοῦ γράμματος, ὅτι πάντα ἡμῶν τὰ ἐντόσθια τῶν

Deut.
xviii. 1.

1 Cor. x.
18.

Lev. iii.
4, 10, 15,
iv. 9, vii.
20-24.

1. αὐτὸς] αὐτὸ Edd. ante Migne. 3. ἔργα ὑμῶν hoc ordine B.
7. ἀξιέπαινον] ἐξαίρετον iid. 9. ἀφοριῶ F. 11. εἰς] ἐπὶ F.
(Alex. 42. 106.) γνῶσεσθε B. (8) ἐπιγνῶσεσθε Edd. (A.V. &c.) Statim ὅτι B.
(23.) διότι Edd. (A.V. &c.) Κύριος assumptum ex B. (Alex. XII.) Statim
ἀπέσταλκα B. (sol.) ἔξαπέστειλα F. (42. 62. 86. 147.) 15. διατρανώσαι]
διατρανοῦσθαι Edd. 23. ἀφιερῶσθαι] ἀφαίρεισθαι iid. στηθύνιον
[σταθύνιον Cod. ?] καὶ βρ. B. βρ. καὶ στηθύνιον iid.

ἀνατιθέντων ἑαυτοὺς εἰς ὁσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ, ἱερά τε
εἶναι προσήκει καὶ ἡγιασμένα. προσκομίζονται γὰρ τὰ
ἐντόσθια, τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀκαθαρσίας ἀπηλλαγμένα. ¹
βραχίων γεμὴν ἰσχύος ἂν νοοῖτο σημεῖον. χρῆναι δέ φημι
5 πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἰσχύοντας ἡμᾶς καὶ ἀνδριζομένους
ἀναμελῶδεῖν ἐκείνο σοφῶς τὸ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας
“Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντὸς μου
“τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.”

Ps. cii.
1.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐντοσθίων καὶ τῶν τελουμένων θυσιῶν
10 κατὰ τὸν νόμον ἰσχνὸς ἡμῖν ἄγαν ἐκπεποίηται λόγος ἐν ἐτέ-
ραις συγγραφαῖς· οὐκοῦν τὸ ταῦτα λέγειν ἀφέντες εἰς τὸ
παρὸν, τῶν προκειμένων τὴν διασάφησιν, ὡς ἔνι, ποιεῖσθαι
σπουδάσομεν. προστεταχότος τοίνυν τοῦ νόμου μωμοσκο- ^c
πεῖσθαι δεῖν τὰ ἱερεῖα, καὶ ἀβασάνιστον θῦμα μὴ προσκομί-
15 ζεσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱεουργίαν
τὰ ἐκ τῶν θυμάτων ἀφορίζεσθαι μέρη, κατημέλησαν μὲν τοῦ
χρῆναι μωμοσκοπεῖν, τετηρήκασι δὲ τὴν ἐντολὴν τῶν καλου-
μένων ἀφαιρεμάτων, οὐ τὸ τῷ Θεῷ μᾶλλον ἢ δὲ τῶν ἰδίων
προτάττοντες θελημάτων, κρατύνοντές τε καὶ ἐμπεδοῦν σπου-
20 δάζοντες ὅπερ αὐτοὺς ὠφελεῖν ἐδόκει τὰ ἐκ τῶν θυσιῶν
συναγείροντας κρέα. τοῦτο παράγει πρὸς ἔλεγχον, καὶ φησιν ^d
Ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὥμον· τὸ δὲ ἀφορίζω νῦν τέθεικεν
ἀντὶ τοῦ Ἀφώρισά τε ἡδὴ καὶ εἰς δεῦρο βούλομαι τηρεῖσθαι
τὸ ἔθος. προσέρριψα δὲ ὥσπερ, ἥτοι προσρίπτω καὶ τὸ
25 ἐνυστρον εἰς τὰ πρόσωπα ὑμῶν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ ἀτιμάζουσι
τὸ θυσιαστήριον, ταύτητοι Θεὸς τὸ Σκορπιῷ φησιν, οἷον
ἀνθυβρίζων. “Ὁ γὰρ ἐξουθενῶν με, φησὶ, ἐξουδενωθήσεται”
λήψομαι δὴ οὖν ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτὸ, τουτέστιν, ἐν αὐτῷ δὴ

Cf. de
Ador.
lib. xi.
pp. 394
sqq.

1 Reg.
ii. 30.

2. προσεκομίζοντο Edd.

ex B.

13. σπουδάσωμεν Edd.

4. γεμὴν] τε μὴν iid.

14. ἱερεῖα] ἱερά iid.

9. τῶν alt. assumptum

16. ἐκ

assumptum ex B.

17. τετηρήκασι] ἡτεθήκασι iid.

18. τὸ τῷ Θεῷ]

τοῦ Θεοῦ iid.

19. πράττοντες pro προτάττοντες iid.

20. ἅπερ iid. θυσιῶν]

θυμάτων iid. Statim συναγείροντες iid.

24. ὥσπερ om. B.

25. αὐτοὶ

ἀτιμάζουσι hoc ordine B.

26. Θεὸς τὸ assumpta ex B. Praemisit ὁ B,

quod postea deleri voluit.

27. ἐξουδενῶν Edd. ἐξουδενωθήσεται

habet B.

ε τούτῳ περιέσομαι καὶ ἀσεβοῦντας ἐλέγξω. ἀνθ' ὅτου γὰρ
 δὴ τὸν μὲν ἐπὶ τοῖς ἀφαιρέμασι τοῖς ὑμῶν τετηρήκατε νόμον,
 καὶ τῆς δοθείσης ὑμῖν μερίδος κατ' οὐδένα τρόπον ἀνέχεσθε
 καταρῥαθυμεῖν, εἰκαῖον δὲ ὑμῖν εἶναι δοκεῖ τὸ χρῆναι μωμο-
 σκοπεῖν, γνῶσεσθε δὴ οὖν κεκλεισμένων ἐφ' ὑμῖν τῶν θυρῶν, 5
 τουτέστιν, ἐκκληϊόμενοι τε καὶ ἐκπεμπόμενοι τῆς ἱερουργίας.
 ὅτι ἐγὼ δέδωκα τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἥτοι τὴν διαθήκην, ἣν
 διεθέμην πρὸς τοὺς Λευίτας. τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; εἰδέναι
 προσήκει τοὺς τοῖς θείοις λειτουργοῦντας μυστηρίοις, ὅτι
 836 A. α τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἐκπράττεσθαι χρῆ, καὶ τῶν δεσποτικῶν 10
 προσταγμάτων ῥιπτεῖσθαι κατόπιν πᾶν ὅπερ αὐτοὺς ὠφε-
 λεῖν ἐτέρως δοκεῖ. ἱεροὶ γὰρ οὕτως ἔσονται λειτουργοὶ,
 καὶ οὐχὶ τῶν προσκαίρων ἐρασταὶ καὶ λημμάτων αἰσχροῶν
 ἡττώμενοι.

Cf. supra
i. 10.

5 Ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης. 15

Ἀνακομίζει τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ἀγίους τε καὶ εὐδοκίμως
 ἱερατεύσαντας, καὶ ἀξιάγαστον ἀληθῶς ἀποφαίνει χρῆμα
 β τὴν ἱερουργίαν, τό γε ἦκον εἰς νόμον, καὶ τὴν ἐκ τῶν θείων
 χρησιμωδημάτων ὄνησιν καὶ ἀσφάλειαν. ὥς γὰρ ὁ σοφώ-
 ρομος γράφει Παῦλος “Ὁ νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία 20
 “καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.” ὅταν τοίνυν δοκεῖ περὶ τοῦ Λευὶ
 ποιῆσθαι τὸν λόγον, ἀναθετόν εὑ μάλα τῶν νοσημάτων τὴν
 δύναμιν, οὐχὶ δήπου πάντως ἐκείνῳ, ὃς ἀνέφν μὲν ἐξ Ἰακώβ,
 ἐναρίθμιος δὲ τοῖς δυοκαίδεκα γέγονεν υἱοῖς· οὐ γὰρ ἱερά-
 τευσειν ὅλως· συνήσομεν δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸ χρῆμα, καὶ 25
 γ αὐτὸ τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἱερουργία μονονουχὶ καὶ διαμορφού-
 μενον ὥς ἐν προσώπῳ Λευί· ἦν τοίνυν, φησὶ, πρὸς αὐτὸν ἡ
 διαθήκη μου τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης. λελάλητο μὲν γὰρ ὥς

Rom. vii.
12.

4. εἶναι assumptum ex B. χρῆμα pro χρῆναι B.
 θεσιν Edd. 9. μυστηρίοις] θυσιαστηρίοις iid.
 ex B. πράττεσθαι B. 22. τοὺς λόγους Edd. 7. διαθήκην] διά-
 24. ἱερατεύουσιν iid. 26. τοῦτο iid. 28. διάθεσις iid. 10. τῷ assumptum
 23. ἐπ' ἐκείνῳ iid.
 λελάληται iid.

πρὸς Μωυσέα τὸν ιερώτατον ὁ ἐν γράμμασι νόμος, δια-
 κουνηθεὶς δι' ἀγγέλων· τέθειται δὲ διὰ μεσίτου Μωυσέως
 τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἐπαγγελίαν ἔχων ζωῆς καὶ εἰρήνης
 τοῖς ἐθέλουσι βιοῦν ὀρθῶς, καὶ κανόνα ποιεῖσθαι τῆς ἐαυτῶν
 5 ζωῆς τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν.

Gal. iii.
19.

Ἔοικε δέ τι καὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων εἰς θεωρίαν ὁ λόγος
 ἡμῖν εἰς τὸ παρὸν ὑπαινίττεσθαι. δέδοται γὰρ ὁ νόμος τοῖς d
 ἀρχαιοτέροις, ἥγουν τοῖς ἐξ αἵματος τοῦ Ἰσραὴλ, παιδαγω-
 γίαν εἰσφέρων τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ εἰκόνα τινὰ καὶ ὑπο-
 10 τύπωσιν ἐμφανῇ τῶν ἀληθεστέρων· ἡ δὲ ἀλήθεια ὁ Χριστὸς,
 ὃς ἐστι ζωὴ καὶ εἰρήνη, καὶ αὐτὸν ἡμῖν αἱ διὰ Μωυσέως
 γράφουσι σκιαί. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν Ἰουδαίοις προσ-
 λαλῶν “Εἰ ἐπιστεύετε Μωυσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ
 “ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.” αὐτὸν ἐδήλου σφαζόμενος ὁ
 15 ἀμνὸς ἐν μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, καὶ e
 ἀνασώζειν ἐθέλων τῷ αἵματι τοὺς χρεῖν ἐθέλοντας τὰς τῶν
 οἴκων φλιάς· αὐτὸν ἡ δάμαλις ἡ πυρρὰ τε καὶ ἄμωμος, ἥς ἡ
 σποδιὰ μεθ' ὕδατος ἡγίαζε τοὺς κεκουωμένους “πρὸς τὴν
 “ τῆς σαρκὸς καθαρότητα,” καθὰ γέγραπται· αὐτὸν ὁ ἄζυμος
 20 ἄρτος, αἱ τρυγόνες, οἱ νεοττοὶ τῶν περιστερῶν, καὶ ἀπαξ-
 απλῶς ἔμπλεως ἦν ὁ νόμος τῆς ἐπὶ Χριστῷ θεωρίας.
 εἰκότως οὖν λέγεται Διαθήκη ζωῆς καὶ εἰρήνης. ζωοποιηθέντες
 γὰρ ἐν αὐτῷ, δι' αὐτοῦ δὴ πάλιν τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν a
 τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, εἰρηνεύομέν τε πρὸς αὐτὸν
 25 δι' ὑπακοῆς καὶ πίστεως.

S. Joan.
v. 46.

Exod.
xii. 2-
13.

Num.
xix. init.
Heb. ix.
13.
Exod.
xii. 15.
Lev. i.
14. xii.
6.

837 A.
Eph. ii.
18.

Καὶ ἔδωκα αὐτῷ ἐν φόβῳ φοβεῖσθαι με καὶ ἀπὸ προσώπου
 ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν.

2. μεσίτου Μωυσέως] μεσίτην Μωσέα [Μωυσέα Pont.] Edd.

γελίαν iid.
τοῦ Ἰσραὴλ iid.

8. ἀρχαίοις iid. Statim ἥγουν assumptum ex B.

9. τὴν ἐπὶ] ἐπὶ τῷ iid.

ἀληθῆς δὲ iid.

12. ἔφασκον iid. ante Migne.

16. ἀνασώζειν ἐθέλων] ἀνασώζων B.

assumptum ex B.

19. καθὼς Edd.

27. συστέλλεσθαι F. Edd.

3. παραγ-
 γελίαν iid.

10. ἡ δὲ ἀλήθεια ὁ] Leui pro

14. ὁ assumptum ex B.

21. ἔμπλεως

Ἀπαριθμεῖται χρησίμως τὰ λαμπρὰ τῆς ἱερωσύνης αὐχή-
 ματα, διὰ τῆς τοῦ νόμου μυσταγωγίας ἐξαιρόμενα. ἐνετίθει
 b γὰρ μάλιστα τοῖς ἱεουργοῖς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, στέλ-
 λεσθαι μὲν ἀναπείθων ἀπὸ προσώπου ὀνόματος αὐτοῦ, τουτ-
 ἔστιν, ὑφορᾶσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι παρασκευάζων τὸ ὄνομα 5
 τὸ Δεσποτικόν, αἰδῶ τε τὴν εἰς αὐτὸ ποιεῖσθαι δεῖν ἀνα-
 πείθων οὐ πάρεργον, ἀλλ' ἐσπουδασμένην· οὐ τί ἂν γένοιτο
 τιμαλφέστερον; γέγραπται γὰρ, ὅτι “Ὁ φοβούμενος τὸν
 “Κύριον, οὗτος ὑγιαίνει.” καὶ πάλιν “Φόβος Κυρίου δόξα
 “καὶ καύχημα.” μεμαρτύρηκε τοίνυν τοῖς ὁσίων καὶ ἀληθῶς 10
 ἱερατευκόσι τὸ βεβηκὸς εἰς ἀσφάλειαν. οὐ γὰρ ἀπλῶς πεφο-
 c βῆσθαι φησιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐν φόβῳ πεφοβῆσθαι, τουτέστιν
 ὡς ἐν ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ τὸν θεῖον εἰσδέξασθαι φόβον.
 αἱ γὰρ ἐπιτάσεις ἐν τούτοις, καὶ ὁ τῶν λέξεων ἀναδιπλα-
 σιασμός τὸ ἐρηρυσμένον εἰς ἀρετὴν τῶν ἐπαινουμένων τοῖς 15
 ἀκρωμένοις κατασημαίνουσιν.

6 Νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὔρεθι
 ἐν χεῖλεσιν αὐτοῦ.

Ἐκέλευε γὰρ ὁ νόμος καὶ τοῦ ψεύδους ἀποφοιτᾶν, ὀρθά
 τε καὶ δίκαια λαλεῖν καὶ τὴν ἐφ' ἐκάστῳ πράγματι κρίσιν 20
 ἀληθῆ τε καὶ ἀδιάστροφον ποιεῖσθαι φιλεῖν. ἔοικε δὲ πάλιν
 d ἀληθεῖαν ὀνομάζειν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, οὗ
 τὸν νόμον ἐν χεῖλεσι πεφορεκέναι φησὶ τοὺς βιοτεύοντας
 ἱεροπρεπῶς. εἰ γὰρ καὶ ἦν, ὡς ἔφην, ἐν σκιαῖς ὁ νόμος, ἀλλ'
 ἦν ἐν αὐτῷ τῆς ἀληθείας ἡ μόρφωσις, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν 25
 θεσπισμάτων ἢ ὡς ἐν γράμμασιν ὑποτύπωσις. εὐρήσομεν
 γὰρ ἐν τοῖς τύποις τῆς ἐν πνεύματι λατρείας τὴν δύναμιν.

Lev. xix.
 11.
 Exod.
 xxiii. 1,
 2, 6, 7.

2. ἐξαιρόμενα] ἐξευρημένα Edd. 6. αὐτὸν iid. 10. τοῖς assumptum
 ex B. 13. ὡς assumptum ex B. 14. οἱ τῶν λέξεων ἀναδιπλα-
 σιασμοὶ Edd. 17. ἦν ἀληθείας inverso ordine F. Edd. τῷ om. F. Edd.
 21. ἀληθῆ] εὐθῆ Edd. 22. τὸν alt. om. B. 23. πεφορηκέναι Edd.

ὅτι δὲ Χριστοῦ νόμος ἦν καὶ ὁ πάλαι τοῖς ἀρχαίοις διὰ Μωυ-
σέως κεχρησµωδηµένος, ἀναπεύσει λέγων αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ^c

“Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς ^{S. Matth. v. 17, 18.}

“προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν

5 “γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα

“ἐν ἧ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν

“πάντα γένηται.”

Ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ’ ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέ-
στρεψεν ἀπὸ ἀδικίας.

10 Τὸ εἰρηνεύειν πρὸς Θεὸν, τί ἂν ἕτερον νοοῖτο πρὸς τε
ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἐτέρων, οἵπερ ἂν εἶεν τῶν θείων λογίων
ἐπιστήμονες, ἢ τὸ φρονεῖν ἐλέσθαι καὶ δρᾶν ἃ βούλεται, καὶ ^{a 838 A.}

κατὰ μηδένα τρόπον προσκρούειν αὐτῷ, κατορθοῦν δὲ μᾶλλον

ἐπείγασθαι τὴν εὐκλεᾶ πολιτείαν καὶ ἀξιάγαστόν τε καὶ

15 ἐννομωτάτην ζωὴν; οὕτω καὶ ὁ θεῖος ἡμῖν προσπεφώνηκε

Παῦλος “Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς ^{Rom. v. 1.}

“Θεόν.” οὕτω μὲν γὰρ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς Δεσπότην

εἰδότες τιμῶμεν. ἀνάπτουντες δὲ τῇ κτίσει τὸ σέβας, καὶ

κατακρατούσης τῶν ἡμετέρων ἐννοιῶν τῆς βεβήλου τε καὶ

20 ῥυπαρᾶς ἁμαρτίας, ἀνθεστήκαμεν τῷ Δεσπότη, καὶ οἶον

ἀντανιστάμεθα πρὸς μάχην αὐτῷ, σκληρὸν αἶροντες τὸν ^b

αὐχένα, καὶ τὸ ἀπειθεῖς καὶ δυσήνιον μελετῶντες ἔτι. καὶ

πιστώσεται λέγων τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητής “Οὐκ οἶδατε ὅτι ^{S. Jac. iv. 4.}

“ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ τοῦ Θεοῦ ἐστίν; ὃς ἐὰν βου-

25 “ληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθί-

“σταται.” ἐπιστρέψαντας δὲ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν διὰ

τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνηρημένης, τὸ μεσολαβοῦν

οὐδὲν, οὐδ’ ἂν ἀπείρξειέ τις τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος,

1. ἀρχαιοτέροις Edd.

5. γὰρ om. B. 8. ἐπέστρεψεν] ἀπέ-
στρεψεν F. Aub. (22 al.) cf. infra scholii sequentis sub initio. Statim ἐξ B.

(sol.) sed cf. infra.

16. ἔχομεν Pont. Quod legit B., nescio.

et τε assumpta ex B.

18. δε] + καὶ Edd.

17. γὰρ

24. καὶ ὅς iid.

26. ἐπιστρέψαντες iid.

20. ῥυπαρᾶς] βδελυρᾶς iid.

κολλώμεθα δὲ ὥσπερ αὐτῷ διὰ πάσης ἐπιεικείας, βαδιούμεθά
 c τε δι' εὐθείας ὁδοῦ, καὶ τὴν καλὴν ἀληθῶς πορευσόμεθα
 τρίβον, ἀπευθύνοντες εἰς αὐτὴν ἑαυτοὺς τε καὶ ἑτέρους.

Πρέποι δ' ἂν μάλιστα τὸ ἔν γε τούτοις εἶναι τοῖς ὁσίοις
 ἱεουργοῖς, περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, τὸ μάλα εἰκότως Ἐν εἰρήνῃ 5
 κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ
 ἀδικίας. ἰχνηλατεῖ γάρ πως τὸ ὑπήκουον τὰς τῶν ἡγεμόνων
 ἐπιεικείας, καὶ οἷπερ ἂν ἔρχοντο δι' εὐθείας ὁδοῦ σώζουσι
 d πολλοὺς, ἀναπείθουσὶ τε ῥαδίως τὴν ἀσελγῇ καὶ ἐπάρατον
 ἀφέντας ζῶν καὶ τοὺς τῆς ἀδικίας τρόπους, ἀνθελέσθαι τε 10
 καὶ ἀγαπᾶν τὰ ἀμείνω καὶ ἀξιάγαστα, καὶ οἷς ἂν ἔποιτο τὸ
 ἐπαινέσθαι δεῖν παρὰ τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

7 Ὅτι χεῖλῃ ἱερέως φυλάσσεται γνώσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ
 στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου Παντοκράτορός ἐστι.

Supra
 ver. 6.

Τίνα δὲ τρόπον πολλοὺς μὲν ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας, 15
 πεπόρευται δὲ, κατευθύνων ἐν εἰρήνῃ μετὰ Θεοῦ, διατρανοῖ
 e λέγων, ὥς πεφόρεκε μὲν ἐν χεῖλεσιν, ἤγουν ἐπὶ γλώττης,
 παντὸς τοῦ πρὸς ζῶν ἀναγκαίου τὴν γνώσιν, γέγονε δὲ
 “ παιδευτὴς ἀφρόνων, διδάσκαλός τε νηπίων,” καὶ τοῖς ἐθέ-
 λουσιν ἀναμαθεῖν τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν ἀληθὴς τε καὶ ἀπλανέ- 20
 στατος ἐξηγητὴς, οὐχ ἑτέρωσέ ποι μετατρέπων τῶν θείων
 λογίων τὸν νοῦν, οὔτε μὴν διδάσκων “ διδασκαλίας, ἐντάλ-
 “ ματα ἀνθρώπων.” ἀλλ' οἷον ἄγγελος Θεοῦ διαλευκαίνων
 εὖ μάλα τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὸ ἀμυδρῶς ἔσθ' ὅτε χρησμο-
 839 A. a δούμενον. ἀπαγγέλλει γὰρ οὐ τὸ οἰκεῖον θέλημα, οὔτε μὴν 25
 τοὺς ἀπὸ γνώμης ἰδίας ἐρεύγεται λόγους· ὑπηρετεῖ δὲ μᾶλλον
 Δεσποτικοῖς θεσπίσμασι. φαῖν δ' ἂν, ὅτι καὶ ἀληθὲς ἐν

Rom. ii.
 20.

S. Matth.
 xv. 9.

1. δὲ assumptum ex B. 3. αὐτὴν] ἑαυτὴν Edd. τε assumptum ex B.
 4. εἶναι] + ζητεῖν Edd. 7. ἡγουμένων iid. 14. ὅτι F. (22. al.)
 15. πολλὰς Edd. ἀπέστρεψεν habet B. ἀπὸ ἀδικίας assumpta ex B. Statim
 παραπεπόμεναι Edd. 16. ἐν εἰρήνῃ μετὰ] εἰρήμην κατὰ iid. 17. πεφό-
 ρηκε iid. 18. ἀναγκαῖον iid. ante Migne. 26. γνώμης] γνώσεως iid.

τούτοις τὸ εἰρημένον ἐν βίβλῳ παροιμιῶν “Θησαυρὸς ἐπι-
 “θυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ στόματος σοφοῦ, ἄφρονες δὲ
 “ἄνδρες καταπίονται αὐτόν.” πρὸς ἐπαίνου δ’ ἂν γένοιτο
 τοῖς ἀπαγγέλλουσί τι παρὰ Θεοῦ, τὸ μηδὲν οἷς ἀπαγγέλλουσι
 5 προστιθέναι πλεόν, μήτε μὴν ὑφαίρεσιν τινα ποιεῖσθαι
 τολμᾶν. τοῦτό τοι μικροῦ παντελῶς ἀξιούντες λόγου, τὰ ὅ
 τῶν Φαρισαίων ἀνόσια στίφη λήρου εἰς τοῦτο κατώλισθον
 ἀμαθῶς, ὡς διδάσκειν μὲν “διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀν-
 “θρώπων,” διὰ δέ γε τὴν σφῶν παράδοσιν τὰς θείας
 10 ἀκυροῦν ἐντολάς. τοιαῦτα γὰρ γέγονεν αὐτοῖς παρὰ Χριστοῦ
 τὰ ἐγκλήματα. ἀσφαλὴς οὖν ὁ νόμος περὶ τῶν θείων λογίων
 τὸ γὰρ ἐπ’ αὐτῶν οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ’ αὐτῶν οὐκ
 ἔστιν ἀφελεῖν. φυλάσσεται τοίνυν τῶν ἱερέων τὰ χειρὶ τὴν
 τοῦ νόμου γνῶσιν, καὶ αὐτὸν ἀπαγγελεῖ προστιθεὶς οὐδέν. c
 15 ταύτητοι καὶ ἄγγελος ὀνομάζεται Κυρίου παντοκράτορος, καίτοι
 τὴν φύσιν ἄνθρωπος ὢν, ὅτι τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἀπαγγέλλει
 σαφῶς, καὶ νόμον ἔχει τῆς γλώττης τὸ κίνημα.

Prov.
xxi. 20.

S. Matth.
xv. 9.

Deut. iv.
2.

Ἵμεῖς δὲ ἐξεκλίνετε ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ πολλοὺς ἡσθενήσατε ἐν 8
 νόμῳ, καὶ διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ Λευὶ, λέγει Κύριος
 20 Παντοκράτωρ.

Ἀντιπαρεξάγει τρόπον τινὰ ταῖς τῶν εὐδοκίμων ἐπιει-
 κείαις τὰ τῶν ῥαθυμῶν ἐγκλήματα, καὶ ταῖς τῶν ἀμεινόνων d
 ἀντιπαραθέσειν ἐλέγχει τὸ φαῦλον. ὥσπερ γὰρ τὸ φῶς ἐν
 σκότει φαίνει, “τελείται δὲ καὶ ἐν ἀσθενείαις ἡ δύναμις.”
 25 οὕτω καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος ἐμφανεστέραν ἔχει τὴν
 ἔνδειαν, εἰ δὴ παρακείτο τις φαυλότης ἢ ἀμαρτία. οὐκοῦν

2 Cor.
xii. 9.

4. ἀπαγγέλλουσι alt.] ἀκηκόασι Edd. 5. πλεῖον iid. 8. ἀνθρώπων]
 + καὶ iid. 10. γέγονεν] + ἐπ’ iid. 11. νόμος] + ἔφη γάρ που iid.
 12. γὰρ assumptum ex B. οὐκέτι pro οὐκ ἔστι iid. 14. ἀπαγγέλλει iid.
 16. τὸ assumptum ex B. 18. πολλοὺς ἡσθενήσατε hoc ordine B. (Alex. XII.)
 19. καὶ assumptum ex B. (Alex. VII.) τοῦ om. F. (91.) 24. τελείται B.,
 τελείται ad τελειοῦται corrigi volens. καὶ assumptum ex B. 25. ἐκφανε-
 στέραν Edd. 26. ἔνδειαν] εἰδέαν e suo correxit Migne, sed frustra.

φησιν, ἀναμαθεῖν τὰς αἰτίας τῆς ἐφ' ὑμῖν γεγενημένης ^c
 ὀργῆς, ἀκούσεσθε λέγοντος Ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς
 ὁδοὺς μου ἀλλ' ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ. τοῦτο οἶμαί
 ἐστὶ τὸ διαφθεῖραι τὴν διαθήκην τοῦ Δευί, τὸ μὴ τηρεῖν Supra
ver. 8.
 5 ἐλέσθαι τῆς ἐν νόμῳ ζωῆς τὴν ὁδόν, ἐκτοπωτάτας δὲ λίαν
 καὶ τὰς ἐφ' ἐκάστῳ πράγματι ποιεῖσθαι κρίσεις, καίτοι Θεοῦ
 λέγοντος ἐναργῶς “Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν Deut. i.
17.
 “μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κρινεῖς.” δι' ὧν δέ φησιν, ὡς
 ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας δέδονται τοῖς ἐχθροῖς καὶ γεγόνασιν ^d
 10 ἀπερρίμμενοι, διὰ τούτων αὐτῶν εὐφυνᾷ ποιεῖται τὴν ἀπειλήν,
 ὡς εἰ μὴ ἔλοιτο βιοῦν ὀρθῶς, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀπόσχοιτο τοῦ
 κολάζειν αὐτοὺς, ἔψεται δὲ τοῖς ὑβρίζουσι τὸν νόμον ἢ τοῖς
 τοῦτο δρᾶν εἰωθόσι πρέπουσά τε καὶ ἀρμοδιωτάτη δίκη.

Οὐχὶ Θεὸς εἰς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἰς πάντων ὑμῶν; τί ¹⁰
 15 ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ βεβηλώσαι ^e
 τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν; ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ ¹¹
 βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ.

Ἀρχόμενοι τῆς εἰς τὸν Προφήτην συγγραφῆς, ἐλέγομεν, Supra
818 a.
 ὅτι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος καὶ ἐκ γῆς Ἀσσυρίων ἐπάνοδον,
 20 ὀλίγα τῆς νομικῆς φροντίσαντες ἐντολῆς οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ταῖς
 ἀλλογενέσιν συνεπλέκοντο γυναιξί. καὶ δὴ καὶ πρὸς τοῦτο
 αὐτοῖς ἐξιτηλίας προέβη τὸ δρώμενον, ὡς καὶ αὐτοὺς τοῖς
 ἄλλοις συναποφέρεσθαι τοὺς ἱερατεύσαντας, καὶ τὰς μὲν ἤδη
 συνφοκισμένας, αἱ καὶ ἦσαν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀτιμοτάτας ^a 841 A.
 25 ἡγεῖσθαι, καὶ ἀποπέμπεσθαι τῶν ἐστιῶν, εἰσοικίζεσθαι δὲ

1. ὑμῶν Edd. 8. κατὰ assumptum ex B. μέγαν] + οὐ iid. 11. αὐτὸς
 om. B. 14. Οὐχὶ Θεὸς εἰς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἰς πάντων ὑμῶν; B.
 (Alex. & manu prima. XII. VII.) infra et (ἡμᾶς. . ἡμῶν pro ὑμᾶς. . ὑμῶν excepto)
 Hom. Pasch. vi. 86 d: clausulas transp. Edd. (Vat.) 15. ἐγκατελίπατε B.
 16. ἐγκατελείφθη] Sic correxi post Migne. ἐγκατελήφθη Edd. 21. Haec
 δὴ καὶ accesserunt ex B. 22. αἰτοῖς ἐξιτηλίας] ἐξιτήλοις αὐτοῖς Edd.
 23. ἱερατεύοντας iid.

μᾶλλον τὰς ἄλλογενεῖς, Ἀμμανιτίδας τε καὶ Μωαβίτιδας καὶ Ἰδουμαίας. καὶ πολλή τις ἐντεῦθεν ἢ τοῦ Ἰσραὴλ βεβή-
 λῶσις ἦν. οὐ γὰρ κατέληγον ἐκεῖναι τῶν πατρῶων ἐθῶν,
 ἀλλ' ἐλάτρευον μὲν εἰδώλοις ἔτι, προσεκύνουν δὲ καὶ τῇ
 στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦν πως ἀνάγκη τοὺς ταῖς οὕτω 5
 τὴν φρένα κατεφθαρμέναις παρανόμως συνφκηκότας συγ-
 b καταμαίνεσθαι καὶ προσκρούειν Θεῷ. πολὺς δὲ λίαν ἐπὶ γε
 τουτοισὶ γέγονε λόγος ἐν τοῖς τοῦ Ἑσδρα βιβλίοις. κατα-
 τιᾶται τοῖνυν αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός, ὡς γύναια μὲν
 ἀτιμάζοντας τὰ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἤγουν τοῦ Ἰούδα, προσ- 10
 κειμένους δὲ ἀνοσίως ταῖς τῶν ἁλλοφύλων θυγατράσι, καίτοι
 τοῦ νόμου τὴν σύνοδον ἀποφάσκοντος. ἀλλ' οἱ τῶν οὕτω
 σεπτῶν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀλιγορήσαντες, ἢ ταῖς τῶν γυναικῶν
 ὥραις πρὸς ἀσελγεῖς ἡδονὰς συνηρπάζοντο, ἢ τάχα πρὸς ταῖς
 ἐκ τῶν ἁλλοφύλων φιλίαις ὑπερέχειν ἤθελον, ἵνα μὴ μάχουτο 15
 c πρὸς αὐτοὺς ὡς ἤδη γνωρίμους, καὶ τὴν ἐκ γάμων ἔχοντας
 ἀγχιστεῖαν. τοῦτο δὲ ἦν ἕτερον οὐδὲν ἢ ταῖς ὀλιγοπιστίαις
 καθυβρίσαι Θεόν, ὡς τῆς ἐκείνων χειρὸς ἐξελέσθαι μὴ δυνά-
 μενον, ἤγουν ἀποφῆναι κρείττονας τῆς ἐξ ἁλλοφύλων πλεον-
 εξίας. ἐλύπει δὴ οὖν κατὰ πάντα τρόπον τὸ χρῆμα Θεόν. 20

Ταύτητοί φησι καὶ τῆς ἐμφύτου φιλοστοργίας ἀλογοῦντας
 βλέπων Οὐχὶ Θεὸς εἰς ἐκτίσεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἰς πάντων
 ὑμῶν; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ; εἰς
 d μὲν γὰρ ὁ πάντων ἐστὶ Δημιουργὸς, καὶ ἐνὸς οἱ πάντες
 Δεσπότης, βουλομένου συνδεῖσθαι τὸ ποιηθὲν εἰς ἔνωσιν 25
 καὶ ὁμοψυχίαν τοῖς τῆς ἀγάπης θεσμοῖς. εἰ μὲν γὰρ ἦσαν
 δύο θεοὶ καὶ κύριοι, ἢ καὶ πλείους ἔτι, τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν
 ταῖς τῶν ποιησάντων γνώμας συγκαταβιάζεσθαι τὰ ποιή-
 ματα, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα στάσιν εὐαρμόστως εἰσδέχεσθαι,

1. Haec τε καὶ Μωαβίτιδας accesserunt ex B.

6. παρανόμως accessit ex B.

assumptum ex B.

trέχειν pro ὑπερέχειν Edd.

βλέπων transp. iid.

28. συγκαταβιάζεσθαι] συγκαταμερίζεσθαι iid.
 φόρμῳ iid.

7. δὲ λίαν] δέ γε λίαν ὁ Edd.

10. τὰ] τὰς Edd.

14. πρὸς om. B.

17. καὶ pro ἦν iid.

23. ἐγκατελίπετε habet B.

4. καὶ om. B.

8. τοῦ

15. ὑπο-

21. φησι post

26. δεσμοῖς Migne.

29. εὐαρμόστως] εὐα-

κατὰ γε τὸ τοῖς κρατοῦσι δοκοῦν. ἐπειδὴ δὲ εἷς ἐστὶν ὁ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἐπὶ πάντων Θεὸς, ποία τίς ἂν

Eph. iv. 6.

γένοιτο τῆς διχονοίας πρόφασις; καὶ ἐπειδὴ πρὸς τοῦτω^c καὶ εἷς ὁ πάντων τῶν Ἰουδαίων ἐστὶ κατὰ σάρκα πατὴρ, 5 τουτέστιν ὁ θεσπέσιος Ἀβραάμ, τί τὸ ἀναπεῖθον τὴν τῆς ἀφιλαλληλίας εἰσδέχεσθαι νόσον; ἢ πῶς οὐκ ἀκόλουθον τοῖς ἐξ αἵματος ἐγγύς ὡς ἐν ὀφλήματος τάξει κατατίθεσθαι τὴν ἀγάπην; πῶς δὲ οὐ μανίας ἐγγύς, τὸ ταῖς τῶν ἄλλο- φύλων ἐπιμαίνεσθαι θυγατράσι, τὰς οἶκοι τε καὶ ἐκ γένους 10 ἀτιμάζοντας, ἵνα βεβηλώσειαν τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν· τετηρήκασι γὰρ ἐκεῖνοι τὰ τοῖς θεοῖς νόμοις διηγορευμένα a 842 A.

περὶ γυναικῶν ὀθνείων. ἤκουον γάρ “Τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ

Deut. vii. 3, 4.

“τῷ υἱῷ σου· ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ’ ἐμοῦ, καὶ 15 “πορευθεὶς λατρεύσει θεοῖς ἐτέροις.” οἱ δὲ παρ’ οὐδὲν ποιη- σάμενοι τὸ χρησμώδημα, πεπατήκασι τὸν νόμον, καὶ τό γε ἤκον εἰς αὐτοὺς, ἀδρανῇ καὶ βέβηλον ἀποτετελέκασι τὴν διαθήκην, λυποῦντες ταῖς παραβάσεσι τῶν νόμων τὸν ἄρι- στον. κατατεθηπὼς δὲ ὥσπερ τὸ δρώμενον, καὶ ἀδικωτάτῳ^b 20 μίσει πλεονεκτούμενον βλέπων τὸ ἐξ αἵματος Ἰούδα τῶν γυναικῶν ἔθνος, ἐπάγει καὶ φησιν Ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ· ὦ, φησὶ, παραδόξου πράγ- ματος· οὐκ Ἀσσυρίοις, οὐ Μήδοις, οὐ Πέρσαις, οὐκ Ἑλαμί- ταις, οὐ τοῖς ἐκ γειτόνων ἐχθροῖς, ἀλλ’ αὐτῷ τῷ Ἰσραὴλ 25 καὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἱερουσαλήμ βδελυρός τε καὶ ἀπηχθη- μένος γέγονεν ὁ Ἰούδας, τουτέστι, τὸ ἐξ Ἰούδα γένος καὶ ἡ τῶν ἀγχιστέρων γυναικῶν ἀθλία πληθύς.

Ἰστέον δὲ, ὅτι Ἰσραὴλ μὲν ὀνομάζει τὰς δέκα φυλάς, c

2. πάντων alt.] πάντας Edd.

6. ἀφιλαλληλίας] φιλίας iid.

8. ἀγάπην iid.

10. βεβηλώσειαν—πατέρων ὑμῶν] βεβηλώσης αὐτὴν

διάθεσιν αὐτῶν τῶν πατέρων iid.

18. τὸν ἄριστον om. B., lacunam 12 fere

litt. habens.

21, 22. καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ habet quoque B. et

cf. c infra. in mg. inferiore tamen ἐγκατελείφθη Ἰούδας καὶ βδελυγμα ἐγένετο ἐν τῷ

Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ corrigit B.

23. Haec οὐ Μήδοις accesserunt ex B.

25. τε om. B. κατηχθήμενος Edd.

27. ἀγχιστέρων habet B.

γυναικῶν iid.

αὶ κατωκλήκασιν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πρὸ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας
 καιρῶν, ἃς καὶ πρῶτον ἀπόκισεν ὁ Σαλμανασάρ εἰς Ἀσσυ-
 ρίους καὶ Μήδους· τοὺς δέ γε κατοικοῦντας τὴν Ἱερουσαλὴμ,
 ἐκείνους εἶναί φησιν, οὓς εἶλεν ὁ Ναβουχοδονόσορ κατὰ τὴν
 τελευταίαν αἰχμαλωσίαν, κατεμπήσας τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 5
 αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ναὸν, οὓς καὶ ἀπεκόμισεν εἰς Βαβυλῶνα.
 αἰτιάται τοίνυν, μᾶλλον δὲ οὐ μετρίαν αὐτῶν ποιεῖται τὴν
 δ καταβολὴν, ὅτι δὴ μεθέντες τὰς ἐξ Ἰούδα γυναῖκας, εἰσεδέ-
 χοντο παρανόμως τὰς ἐκ τῶν ἄλλοφύλων, καίτοι, καθάπερ
 ἤδη προεῖπον, τῶν πατρῶων ἐθῶν ἀπρίξ ἐχομένας, καὶ τοῖς 10
 τῆς εἰδωλολατρείας βορβόροις ἐγκαλινδουμένας ἔτι.

Παραφυλακτέον δὲ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, τοῖς ἐν Χριστῷ
 δεδικαιωμένοις καὶ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως τὴν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος λαχοῦσι μέθεξιν, τὸ ἐπιμίσγεσθαί τισιν, ὅπερ
 ἂν εἶν διεστραμμένοι τὸν νοῦν, βέβηλοί τε τὰς φρένας, 15
 e καὶ τὴν πίστιν ἔχοντες οὐκ ὀρθήν. ἄλλογενεῖς γὰρ οὗτοι
 καὶ βαρβαρόφωνοι καὶ “λαλοῦντες διεστραμμένα” οἷς εἰ
 ἐπιμίσγεται τις, πάντα τε καὶ πάντως καταμιανθήσεται.
 Acta SS. γέγραπται γὰρ “Ὁ ἀπτόμενος πίστεως μολυνθήσεται.”
 App. xx. 30. ἔξον οὖν ἄρα καρποφορεῖν νοητῶς ἐν Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, 20
 Sir. xiii. 1. τίς ἂν γένοιτο λόγος τοῦ θέλειν ἐτέραις οἰονείπως συνάπτε-
 σθαι, καὶ κοινωνεῖν βεβήλοις συναγωγαῖς, καὶ καταθήγειν
 ἐφ’ ἑαυτοῖς τὸν τῶν ὅλων Θεόν;

843 A. α Διότι ἐβεβήλωσεν Ἰούδας τὰ ἅγια Κυρίου, ἐν οἷς ἠγάπησε, καὶ
 12 ἐπετίηδυσεν εἰς θεοὺς ἄλλοτρίους· ἐξολοθρεῦσει Κύριος τὸν 25
 ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνω-
 μάτων Ἰακώβ καὶ ἐκ προσαρόντων θυσίαν τῷ Κυρίῳ Παν-
 τοκράτορι.

1. αἱ] οἱ Edd.
 αἰχμαλωσίαν] κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τελευταίας αἰχμαλωσίας iud.
 + ἐμπήσας iud.
 ἐξ om. B.
 μιανθήσεται B.
 24. ἐν] καὶ Edd.

3. τὴν assumptum ex B.
 7. τοίνυν assumptum ex B.
 11. ἐγκυλινδ. Edd.
 20. ἐκκλησίαις Edd.
 25. εἰς] ἐπὶ F. (42. Co.)

4. κατὰ τὴν τελευταίαν
 6. θεῖον]
 8. καταβολὴν] κακίαν B.
 18. ἐπιμίσγοιτό Edd.
 21. τίς] + γὰρ iud. ἐτέρως iud.

Μεμισῆσθαί φησι τὸν Ἰούδαν, οὐ παρά του τῶν ἄλλο-
γενῶν ἀλλὰ, παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα, βεβηλώσαντος τὸν
νόμον, διὰ γε τοῦ προσκεκλίσθαι φιλεῖν γυναιξιν ὀθνεῖαις,
καὶ τὰ ἐκείνων ἐλέσθαι ζηλοῦν, ἀγαπήσάι τε τὴν ἀπόστασιν ὅ
5 τὴν ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων προσκείσθαι λατρείαις.
ἀπεκομίζοντο γὰρ, ὡς ἔφην, πρὸς τοῦτό τινες ταῖς παρα-
νόμως συννηρμοσμέναις ἐπόμενοι, καὶ τοῖς ἐκείνων θελήμασι
πάντα σείοντες κάλων, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν Σαττεῖν Num.
συνήπτοντο μὲν ταῖς Μαδιανιτῶν, ἥτοι Μωαβιτῶν γυναιξιν xxxv. i.
10 οἱ ἐξ Αἰγύπτου λελυτρωμένοι. κατώλισθον δὲ κατὰ βραχὺ
ληρίας εἰς τοῦτο καὶ ἀνοσίῳ φρενὸς, ὥστε καὶ ἐτελέσθησαν Ib. 3.
τῷ Βεελφεγώρ. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας οἱ τάλανες διολώ- c Ib. 5sq.
λασιν. ἐπαράται δὴ οὖν ὁ τῶν ὕλων Θεὸς τὸν ποιῶντα
ταῦτα, καὶ τῶν οὕτως ἐκτόπων ἐπιτηδευμάτων ἀνόσιον
15 ἐραστήν· καὶ εἴπερ τις εἶη τελῶν ἐν λαοῖς, ἕως ἂν ὀλο-
θρευθῇ ἐκ σκηναμάτων Ἰακώβ, τουτέστιν, ἕως ἂν ὀλοτελῶς
ἀπόλοιτο, καὶ τὴν τοῦ γεγενῆσθαι μνήμην ζημιούμενος· εἰ
δὲ δὴ τις εἶη τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν, ἕως ἂν ταπει-
20 νῶθῃ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ παντοκράτορι, τουτέστιν, d
ἀχρὶς ἂν ἀπόλοιτο καὶ τῶν ἱερατικῶν ἐκπέμπουτο κατα-
λόγων. συγκατώλισθον γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔφην, καὶ τῶν
ιερέων τινὲς εἰς τὰ τῶν λαῶν ἐγκλήματα, καὶ γυναιῶν
ὀθνεῖων ἡττῶντο, τῶν θείων χρησμῶν εἰσάπαν ἡφειδηκότες.

Οὐκοῦν εἰ ἐπάρατος ὁ παροτρύνων Θεὸν, καὶ τοῖς παρ'
25 αὐτοῦ θεσπίσμασιν ἀντεξάγειν ἐπιχειρῶν τὰς ἐν κόσμῳ
τρυφὰς, παραιτώμεθα τὴν ἀρὰν, καὶ λόγος μὲν ἐκείνων

1. παρά του] παρ' ἐτέρου τοῦ [του Migne.] Edd. 2. ἀλλ' (sic) iid. ante
Migne. 3. γυναικας ὀθνεῖας iid. 4. ἐλέσθαι om. B. Statim ζητεῖν iid.
5. ἀπὸ] + τοῦ iid. 8. σαττεῖν Pont. (A.V.) de Ad. 492 d. [σαττεῖμ in Es. 248 a.
c. Jul. lib. v. 164 b.] σεττεῖν Aub. σαττίνη B. σατῖμ supra 179 e. 11. ἀνο-
σίας Edd. τελεσθῆναι (τελευθῆναι Pont.) iid. 14. ἐπιτηδευμάτων ἀνόσιον
ἐραστήν·] ἐγχειρημάτων ἀνοσίως ἐπιτηδευτήν· iid. 16. Ἰακώβ] Ἰσραὴλ iid.
17. ἀπόλλοιτο iid. 18. ἱερουργεῖαν (sic) iid. 19. θυσίαν] + τῷ iid.
invito B. (Alex.) cf. infra 844 d. 847 b. 20. ἀπόλλοιτο iid. 21. ὡς
ἔφην post τινὲς transp. iid. 22. τῶν assumptum ex B. 23. χρησμῶν]
χρησμοφδημάτων iid. 24. ἐπαοτρύνων (sic) iid. ante Migne. 26. παραι-
τώμεθα τὴν ἀρὰν] μὴ παραιτώμεθα τὴν ἀρέτην iid.

ε γινέσθω μηδεὶς, ἐπειγώμεθα δὲ μᾶλλον τοῖς εἰς εὐπείθειαν
αὐχήμασι τὰς ἑαυτῶν καταφαιδρύνειν ψυχάς. ἀπρακτῆσει
γὰρ οὕτω τὰ ἐξ ἀράς, καὶ τοῖς ἐξ ἰδίας ἡμερότητος ἀγαθοῖς
ὁ τῶν ὅλων ἡμᾶς καταπιανεῖ Δεσπότης.

13 Καὶ ταῦτα ἃ ἐμίσουν ἐποιοῖτε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστή- 5
ριον Κυρίου καὶ κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων. ἔτι ἄξιον
ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν ;

844 A. a Πλείστοι μὲν ἦσαν κατὰ τὸν νόμον τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.
αἱ μὲν γὰρ προσεκομίζοντο κατ' εὐχὴν ἐκούσιον, οἱ δὲ ἦσαν
χαριστήριοι, καὶ μὴν καὶ περὶ ἁμαρτίας. δεκαταὶ δὲ αὖ καὶ 10
ἀπαρχαί, καὶ ὁ τοῦ διδράχμου δασμὸς, ὥς ἐκ νομικῶν
ἐνταλμάτων τοῖς τῶν ἱερέων προσεφέροντο λόγοις. προσά-
γοντες τοίνυν εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ τὰ ἐκούσια, παρεκόμιζον,
ὥς ἔφην, τὰ χωλὰ καὶ τυφλὰ καὶ ἀρπάγματα τὰ ἐκ τῆς
αἰχμαλωσίας, ἀειλογοῦντες κακὰ, ἄνω τε καὶ κάτω τὴν 15
δῆωσιν ὀνομάζοντες, καὶ τὴν ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἐπενηνεγμένην
b πτωχείαν, καίτοι τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ μετὰ τὴν ἐκ
Βαβυλῶνος ἐπάνοδον ἀσυνκρίτῳ μὲν αὐτοὺς ἡμερότητι κα-
τευφραίνοντος, ἀπονέμοντος δὲ πλουσίως τὰ, οἷς ἦν εἰκὸς
οὐ μετρίως ἐντρυφᾶν. προσεκόμιζον τοίνυν κατηφεῖς καὶ 20
δεδακρυμένοι, μονονουχὶ τοῖς θύμασιν ἐποιμώζοντες λέγοντές
τε τοῖς ἱεουργοῖς Ταῦτά ἐστιν ἐκ κόπων, τουτέστιν, οὐκ
ἀμογητὶ προσπεπορισμένα, εὐρημένα δὲ μόλις ὥς ἐξ ἰδρώτος
καὶ πόνου. εἶτα, πῶς ἔτι φησὶν ἄξιον ἐπιβλέψαι με εἰς
θυσίαν, ἢ πῶς ἂν ἔτι ποιήσαιμι παραδεκτὸν τὸ ἀπὸ γνώμης 25
c οὐκ ἀγαθῆς ; θύειν γὰρ ἀκόλουθον ἰλαρῶς, ἐορτάζοντας καὶ
εὐφραينوμένους. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ τῆς τοῦ Παύλου

Supra
i. 13.

1. γενέσθω Edd.

δεκαταὶ δὲ αὖ] δεκταὶ δεήσεις B.

23. εὐρημένα assumptum ex B.

3. τὰ assumptum ex B.

10. χαριστήριον Aub.

19. ἦν εἰκὸς hoc ordine B.

24. με assumptum ex B.

φωνῆς ὀρθῶς εἰρημένον τοῖς συναγείρουσι τὰς διακονίας
 “Μὴ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἱλαρὸν γὰρ δύτην ἀγαπᾷ
 “ὁ Θεός.”

2 Cor.
ix. 7.

Οὐκοῦν εἰ θύοιμεν ἱλαρῶς, ἐποπτεύσει τε καὶ παραδέξεται
 5 καὶ ἐπαινέσει Θεός, παραδεξάμενος δὲ τιμήσει καὶ εὐλογήσει.
 εἶναι δέ φημι τῶν ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν τὸ καὶ ἐτέραν τοῖς
 προκειμένοις ἐφαρμόσαι διάνοιαν. ἐπάρατον μὲν γὰρ ἐποιεῖτο,
 καὶ μάλα δικαίως, ὁ τῶν ὅλων Θεός τὸν βεβηλοῦντα τῶν d
 πατέρων τὴν διαθήκην, διὰ δέ γε τοῦ ὀθνεῖαις συνάπτεσθαι
 10 γυναιξίν, ἐξωσθεισῶν τῶν ἐκ γένους καὶ ἐπ’ οὐδεμιᾷ πολ-
 λάκις αἰτία κατεγνωσμένων. ἡτιᾶτο δὲ πρὸς τούτοις τῶν
 ἱερέων τινὰς, ὡς λαμβάνοντας πρόσωπα ἐν νόμῳ, καὶ δὴ Ib. 9.
 καὶ ἔφασκεν “Ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποι-
 15 “οῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακώβ,
 “καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ παντοκράτορι.” εἶτα
 τούτοις προσέθηκεν εὐθύς Ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστή-
 ριον Κυρίου καὶ κλαυθμῶ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων. τὸ δέ e
 Ἐκαλύπτετε, νοητέον ἀντὶ τοῦ Πληροῦσθαι παρεσκευάζετε
 θρήνων καὶ οἰμωγῆς τὸ θεῖον θυσιαστήριον. γυναιὰ τε γὰρ
 20 τὰ παραλόγως ἐξωσμένα, καὶ οἱ κρίσιν ἄδικον τὴν παρ’
 ὑμῶν τῶν ἱερέων ἐκτόπως ὑπομεμενηκότες περιῖστανται τὸ
 θυσιαστήριον, τοὺς τῆς ἀδικίας ἀνοιμώζοντες τρόπους καὶ ἐκ
 κόπων τῶν αὐτοῖς ἐπενηνεγμένων δακρυρρόοῦντες ἀσχέτως.
 εἶτα πῶς ἄξιον ἐπιβλέψαι φησὶν εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν a 845 A.
 25 ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; ὥσπερ γὰρ ἐστὶν ἀληθὲς τὸ ἐν βίβλῳ
 τῶν παροιμιῶν γεγραμμένον “Οὐχ ἄγναί εὐχαὶ ἀπὸ μισθώ-
 “ματος ἐταίρας.” οὕτως οὐκ ἂν λογισθεῖη καθαρὸς τε καὶ
 ἄμωμος ἱερεὺς, εἰ τοῖς θεοῖς θεσπίσμασιν ἐρρώσθαι μονον-
 ουχὶ φράσας, καὶ τὸν πρόποντα τῆς ἱερουργίας πατήσας

Supra
ver. 10.

Ib. 12.

Prov.
xix. 13.

3. ὁ Θεός] Κύριος Edd.
 τοῦ] + δειν iid.

14. Ἰακώβ] Ἰσραὴλ iid.

σκευάζεσθε iid.

ἐξεωσμένα Edd.

28. ἄμωμος] ἀμώμητος Edd.

29. ταῖς ἱερουργίαις iid.

6. φημι] φησι iid.

10. ἐξωσθεισῶν iid.

15. θυσίαν] + τῷ Edd. (Vat.)

19. θεῖον om. B.

21. περιῖσταντο iid.

ἐρρώσθαι μονονουχὶ]

9. διαθήκην] διάθεσιν iid.

12. πρόσωπον iid.

18. παρε-

20. τὰ assumptum ex B.

26. τῶν assumptum ex B.

μονονουχὶ καὶ ἐρρώσθαι iid.

θεσμὸν, ὡς κατ' οὐδένα τρόπον προσκεκρουκὼς προσάγοι
τὸ θῦμα. φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἀνίπτους ὥσπερ χερσὶν
b ἱερουργεῖν τῷ Θεῷ. χρῆναι γὰρ ἔγωγέ φημι παντὶ σθένει
κεκαθαρμένους κατὰ γε τὸ ἐφικτὸν τῆς οὕτω σεπτῆς ἅπτε-
σθαι λειτουργίας. ἔξω γὰρ ὁ τοιούσδε καὶ ἀπάσης αἰτίας 5
καὶ τῶν ἐξ ὀργῆς εὐρίσκεται κινήματων.

- 14 Καὶ εἶπατε Ἔνεκα τίνος; ὅτι Κύριος διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον
σου καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς νεότητός σου, ἣν ἐγκατέλιπες,
15 καὶ αὕτη κοινωνός σου καὶ γυνὴ διαθήκης σου, καὶ οὐκ ἄλλως
ἐποίησε, καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ. καὶ εἶπατε Τί ἄλλο 10
c ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ Θεός;

Ἐπαιτιωμένου Θεοῦ τὰ τοιάδε συχνῶς, καὶ ἀναπείθοντος
μὲν ἀγαπᾶν τὰς ἐκ γένους, ἀποφοιτᾶν δὲ τῶν ἀλλοτρίων,
καὶ ἀπονουφίξεσθαι γάμων οὓς καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀπεκήρυξε
νόμος, ἀσυνετοῦντες ἔφασκον Τί ἄλλο ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ Θεός; 15
ἐῖρηται, φησὶ, διὰ τῆς Μωυσέως ἐντολῆς “Οὐκ ἔσται
ἄγονος οὐδὲ στεῖρα ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ.” ἔφη δέ που καὶ
πρὸς Ἀβραὰμ ὁ τῶν ὅλων Θεός “Πληθύνων πληθυνῶ
d “ τὸ σπέρμα σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.”
οὐκοῦν ὁ θεῖος, φησὶ, σκοπὸς εἰς πληθὺν ὄρᾳ καὶ παιδογονίαν, 20
ἵνα καὶ εἰς πέρας ἄγοιτο τὸ πρέπον αὐτῇ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ
παιδογονίας ἢ χάρις· ἀλλ' εἴτ' οὖν ἐξ ἀλλοτρίων, εἴτε ἐξ
ὁμογενῶν τοῦτο πράττειτο πρὸς ἡμῶν, ἀδιαφορεῖ τῷ Θεῷ,
διεξάγεται γὰρ εἰς πέρας τὸ ἐπηγγελμένον. εἶπατε τοίνυν
φησὶν Ἔνεκεν τίνος ὁ Κύριος διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον σου 25

Exod.
xxiii. 26.

Gen.
xxii. 17.

2. ὥσπερ] + ἄρα Edd.

(Alex. XII. 26. 49.) ἔνεκεν F. Edd. (Vat. &c.) cf. infra. ὅτι Κύριος B. (Vat. 8)

ὁ Κύριος F. Edd. (Alex. VII.) cf. infra.

ἄλλως F. Edd. (23, 106) cf. infra. [οὐκαλλως VII. ουκαλλος Alex. XII.] οὐκ

ἄλλος B. [ουκαλον Vat. 8].

19. ὡς] ὡσεὶ Edd.

Aubertus.

4. σεπτῆς] σοφῆς iid.

9. αὕτη] αὐτῇ B.

οὐκ

10. αὐτοῦ] σου B. (22. al.)

22. παιδογονίας] ἐπαγγελίας Edd.

23. ὑμῶν

17. που om. B.

7. ἔνεκα B.

καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς νεότητός σου ἦν ἐγκατέλιπες ; ἀλλ' εἴπερ ἔλοισθε τοῦτο λέγειν τό "Ἐνεκα τίνος διεμαρτύρατο καὶ προστέταχε μὴ δεῖν ἀποπέμπεσθαι τὴν συνωκισμένην, ἐρῶ πρὸς τοῦτο καὶ γὰρ Ἐννόησον ὅτι αὕτη κοινωνός σου καὶ γυνὴ 5 διαθήκης σου, τουτέστιν, ὁμόσαρκός σοι καὶ κατὰ νόμον συνωκισμένη καὶ οὐκ ἄλλως αὐτὴν δεδημιούργηκε Θεός. ἔστι δὲ οἶμαι καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ μονονουχὶ Συγκέκραταί πως ὁ ἀνὴρ σαρκικῶς τε καὶ ψυχικῶς τῇ κατὰ νόμον συνηρμοσμένη· καὶ ὥσπερ ἐν γεγόνασι σῶμα, οὕτω α 846 A.

10 τρόπον τινὰ καὶ μία ψυχὴ, συνδεούσης αὐτοὺς ἀγάπης καὶ νόμου θείου συλλέγοντος εἰς ὁμοψυχίαν. ὑπόλειμμα τοίνυν πνεύματος τοῦ ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα καλεῖ, καὶ οἰοῖναι μέρος τῆς αὐτοῦ ψυχῆς, διὰ τε τὴν ἔνωσιν, τὴν ὡς ἓν γε φημὶ τῇ κατὰ τὴν ἀγάπην ὁμοψυχία. μὴ τοίνυν πέρα τοῦ 15 πρέποντος ἰόντες λόγου κατατιᾷσθε Θεὸν, ὡς τάχα που καὶ ἀδίκως ἐπιπλήττοντα τοῖς ἀποπέμπουσι τῆς ἐστίας γυναικὶ νεότητος καὶ διαθήκης καὶ πνεύματος κοινωνὸν καὶ ἑνωθεῖσαν σαρκικῶς. οἶμαι δὲ ἔγωγε τὸν σοφώτατον Παῦλον κεκινημένον ἐντεῦθεν ἐπιστεῖλαι τοῖς πεπιστευκόσιν 20 εἰς Χριστόν "Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζῆτει λύσιν." ἔφη δέ που καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ "Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα " αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι· " καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾷται." ἐρομένοις δὲ τοῖς Σαδδουκαίοις καὶ φιλοζητηταῖς Ἀνθ' ὅτου "Μωυσῆς Ib. 7.

25 " ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου" καὶ ἀπαλλάττεσθαι γυναικός; ἔφη πάλιν "Ὅτι Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληρο- c Ib. 8.

" καρδίαν ὑμῶν ἐνετείλατο· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως· " ὁ γὰρ πλάσας ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς. ὁ οὖν Ib. 4, 6.

" ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω."

I Cor.
vii. 27.
S. Matth.
xix. 9.

Ib. 7.

Ib. 8.

Ib. 4, 6.

2. ἔνεκεν Edd.

7. αὐτοῦ] + καὶ iid.

8. συγκεκράτηται B.

κατὰ νόμον] + λατρεία iid.

11-14. ὑπόλειμμα—ὁμοψυχία om. B.

15. πρέποντος] δέοντος Edd.

16. ἐπιπλήττοντος iid.

18. ἔγωγε] ἐγὼ B.

24. Σαδδουκαίοις καὶ] Σαδδουκαίων Edd.

26. Μωυσῆς] + μέν iid.

29. ὁ om. iid.

Καὶ φυλάσσεσθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός
 16 σου μὴ ἐγκαταλίπῃς· ἀλλ' ἐὰν μισήσας ἐξαποστείλῃς, λέγει
 Κύριος Παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, καλύψει ἀσέβεια
 ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματα ὑμῶν, λέγει Κύριος· καὶ φυλάξεσθε ἐν
 τῷ πνεύματι ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε τὴν συνθήκην. 5

Τοῦ νόμου σαφῶς καὶ ἀναφανδὸν διαγορεύοντος, ἐξεῖναι
 τοῖς ἐθέλουσι προσρίπτειν ταῖς συνηρμοσμέναις βιβλίον
 ἀποστασίου, καὶ ἀνεγκλήτως ἀπαλλάττεσθαι τῆς συνω-
 κισμένης, ἐδόκει πως ἀντιφέρεσθαι τοῖς πάλαι τεθεσπισ-
 1 δ μένοις τὰ διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ἄγοντος ὑπὸ δίκην, 10
 καὶ παρανομίας ἔγκλημα καταγράφοντος τοῦ τολμῶντος
 ἐξάγειν καὶ ἀπονοσφίζεσθαι γυναικός. οἰκονομικώτατα τοί-
 νυν διὰ τῶν προκειμένων οὔτε ἄπρακτον ἀποφαίνει τὴν
 ἀρχαίαν ἐντολὴν, οὔτε μὴν ἀνοσίῳ ἐγχειρημάτων αὐτὴν
 ποιῆσθαι πρόφασιν ἐπιτρέπει τισίν. οὐ γὰρ ἐπειδήπερ 15
 ἐφῆκεν ὁ νόμος δίδοσθαι τὸ βιβλίον, διὰ τοῦτο καὶ ἀνεύθυνοι
 διδόντες ὑμεῖς, ἵνα ταῖς ἁλλοφύλοις προσκείσθε γυναιξίν.
 2 ε ἀλλ' εἰ καὶ ἔξεστιν ἀποστῆναι γυναιίου, καὶ νομικαῖς τοῦτο
 πράττεσθαι ψήφοις, φυλάξασθε ἐν πνεύματι ὑμῶν τοῦ κατα-
 λείψαι γυναῖκα τὴν ἐκ νεότητος. τοῦτο γὰρ ἄμεινον, εἰ καὶ 20
 ἐφῆκεν ὁ νόμος τοῖς ἐθέλουσι τὴν ἀπόστασιν. Ἐὰν δὲ
 μισήσας ἐξαποστείλῃς, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· τουτέστιν,
 εἰ πιθανὴν καὶ εὐάφορμον ποιούμενος τὴν ἀποπομπὴν τῷ
 βιβλίῳ προσγράψεις· Ὅτι μεμίσηκά τε, καὶ ἀποστελῶ· εἴτα,
 847 A. α καλύψειέ τις ἀσεβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, τουτέστιν, εἰ περι- 25

1-4. καὶ—ὑμῶν λέγει Κύριος] Omittebant et pergebant tanquam scholion prius producentes Edd. 3. τοῦ om. F. Edd. (Alex.) cf. infra. 4. φυλά-

ξεσθε B.F. (106.) φυλάξασθε Edd. 5. Haec τὴν συνθήκην accesserunt ex B. (22. al.) 6. νόμου] + δὲ Edd. καὶ ἀναφανδὸν om. B. Statim

διηγορευκός Edd. 10. τὰ om. Aub. 12. ἐξάγειν] προσάγειν Edd.

15. ἐπειδήπερ] + φησιν iid. 17. ἡμεῖς Pont. 19. φυλάξασθε habet B.

τοῦ] τὸ iid. 21, 22. Ἐὰν δὲ—τουτέστιν] Ἄλλ' ἐὰν—Ἰσραὴλ. Τουτέστιν scho-

lion hic dividentes iid. 24. προσγράφας Migne. μεμίσηκάς τε Aubertus.

24, 25. ἀποστελῶ· εἴτα, καλύψειέ τις ἀσεβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, τουτέστιν] ἀποστελῶ· [ἀπεστείλω Migne] Καὶ καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ καὶ φυλάξεσθε ἐν τῷ πν. ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε. (textum proponentes) Τουτέστιν Edd.

γένοιτο τῶν σῶν ἐνθυμημάτων ἀσεβῆς καὶ βέβηλος ἡδονῇ,
καὶ πρόφασις μὲν εἰκαία τὸ μισῆσαι ἐστίν, εὐρίσκη δὲ τῆς
ἐτέρων ὥρας ἡττώμενος, καὶ γυναίοις ὀθνείοις προσκείσθαι
θέλων, φύλαξαι, μὴ ἐγκαταλίπης, ἢ ἐπάρατος ἔσῃ πάντῃ ^b
5 τε καὶ πάντως· ἔφην γὰρ ὅτι “Ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν
“ ἄνθρωπον τὸν ποιῶντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ
“ σκηνωμάτων Ἰακώβ καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ
“ Παντοκράτορι.”

Supra
ver. 12.

Καὶ ταυτὶ μὲν ὅσον εἰς ἐμφανῇ τε καὶ πρόχειρον λόγον·
10 παραφυλακτέον δὲ καὶ τοῖς διὰ πίστεως κεκλημένοις εἰς
ἀγιασμόν, μὴ ἄρα πως ἀπενεχθεῖεν, ὥς πρὸς γυναῖκας ἀπηχ-
θημένας Θεῷ καὶ ἀλλογενεῖς, εἰς τὰς βεβήλους αἱρέσεις.
ἀπόχρη γὰρ αὐτοῖς εἰς καρποφορίαν πνευματικὴν τῶν τῆς ^c
Ἐκκλησίας διδασκάλων ἡ καθαρά τε καὶ ἁμώμος παιδαγωγία,
15 μονονουχὶ δὲ καὶ τέκνων αὐτοὺς εὐγενῶν ἀποφαίνει πατέρας
τίκτοντας νοητῶς ἐξ ἀγαθῆς καρδίας τὰ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης
αὐχήματα· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων. Ἀμήν.

1. ἡδονῇ] ἡ δορὰ iid.

6. ταῦτα om. B.

14. τε assumptum ex B.

ἀποφαίνειν iid.

3. γυναίοις] + τοῖς Edd.

7. Ἰσραὴλ pro Ἰακώβ Edd. Statim καὶ assumptum ex B.

ἁμώματος Edd.

17. Haec ᾧ ἡ—Ἀμήν accesserunt ex B.

5. ἔφη Aubertus.

15. δὲ assumptum ex B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

17 Οἱ παροξύνοντες τὸν Θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἶπατε
Ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Πᾶς ποιῶν 5
πονηρὸν καλὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς εὐδόκησε,
καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης;

d

Φθάσας ἔφην, ὥς οὐ καθ' ἓνα τρόπον, κατὰ πολλοὺς
δὲ μάλλον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπὶ τοὺς ἐξ αἵματος τοῦ Λευὶ
κατεπικραίνεται. καὶ ταῖς τῶν ἱερουργῶν ῥαθυμίαις ἐπισκῆ- 10
πτων ἔφασκε “Καὶ εἰσεφέρετε τὰ ἀρπάγματα καὶ τὰ χωλὰ
“καὶ τὰ ἐνοχλούμενα,” προσεπῆγεν δὲ τούτοις “Καὶ ἐλαμ-
“βάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ.” τιμῶντες γὰρ οὐ κατὰ τὸ εἰκὸς,
καὶ δι' αἰδοῦς ἀκαίρου ποιούμενοι τῶν προσιόντων τινὰς,
e κατεδίκαζον οὐχ ὁσίως τοὺς ἀσθενεστέρους, καὶ πλεονεξίας 15
ἐπῆγόν τισιν, οὐ τὰ δίκαια κρίνοντας, κατὰ γε τὸν νόμον,
ἀλλ' ἑτεραχθῇ καὶ ἄνισον τὴν ψῆφον ἐκφέροντες· ἢ τάχα
που καὶ διαρπάζοντες τοὺς οὐδαμόθεν αὐτῇ προσήκοντας
κλήρους· ἐφηδόμενοι δὲ καὶ δωροδοκίαις, καὶ ταῖς τῆς ἱερω-

Supra
i. 13.
Ib. ii. 9.

1-3. Sic B.
οὐ accessit ex B.

17. ἑτεραχθῇ] ἑτεραλκῇ iid. cf. supra 820 c.
ἀρπάζοντες B. αὐτοῖς Edd.

10. ῥαθυμίαις] ἀθυμίαις Edd.

15. κατεδίκαζον] + μέν iid.

13. πρόσωπον iid.
τῶν ἀσθενεστέρων iid.

18. που om. B.

σύνης τιμαῖς κατακεχρημένοι, καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα κατεπαιρό-
 μενοι. ταύτην ἔχοντας τοῦ βίου τὴν ἀγωγὴν τὴν οὕτω
 δυσκλεᾶ καὶ ἐκνομωτάτην, καταθεώμενοί τινες τῶν τὰς ἀδι-
 κίας ὑπομεμενηκότων, μονονουχὶ καὶ τεθήπεσαν. οὐ γὰρ ^a 848 A.
 5 ἦν τις ἐπ' αὐτοῖς ἐπίπληξις παρὰ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς
 ἔσθ' ὅτε συμβαίνοντα τοῖς εἰωθόσι καταφρονεῖν· ἦσαν δὲ
 μᾶλλον ἐν εὐπαθείαις καὶ τρυφαῖς. πρὸς δὲ τὰ τοιαῦτα
 δεδυσφορηκότες, καὶ τὴν ἀσύγκριτον ἡμερότητα τοῦ Θεοῦ
 τάχα που λοιπὸν εἰς νοῦν ἔχειν οὐκ ἀνεχόμενοι, μονονουχὶ
 10 καὶ κατακεκράγασιν ἐκ μικροψυχίας λέγοντες Πᾶς ποιῶν
 πονηρὸν καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ἡδύοκῃσε,
 τουτέστι, τάχα που καὶ ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ ^b
 ὁ τῶν πονηρῶν ἐργάτης· ἐφῆδεται δὲ τοῖς οὕτως αἰσχυρῶς
 διαβιοῦν ἡρημένοις. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, φασίν, ἀληθὲς, πᾶς
 15 ἔστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης; ἔδει γὰρ ἔδει τῆς δικαιοσύνης
 τὸν πρῦταν μὴ τοσοῦτον ἀνεξικακῆσαι πλεονεκτοῦσιν
 ἱεουργοῖς, καὶ καταμαίνουσι τὸ θυσιαστήριον, ἄδικά τε
 καὶ ἀνόσια καὶ τὰ ἔξω νόμου δρᾶν ὅτι μάλιστα διεσπου-
 δακόσι. καὶ ταυτὶ μὲν εἶεν ἂν τῆς ἐπισυμβάσης αὐτοῖς
 20 μικροψυχίας ἐγκλήματα. ἰστέον δὲ ὅτι, κατὰ γε τὴν τῶν
 προκειμένων δύναμιν, παροτρύνουσι τὸν Θεὸν οἱ ταῖς οὕτως ^c
 ἀπαιδευτοῖς κεχρημένοι φωναῖς. μονονουχὶ γὰρ καὶ ἐπιτιμᾶν
 ἐγνώκασιν ἀνεξικακοῦντι Θεῷ, περιμένοντί τε, καὶ μάλα
 χρηστῶς, τῶν πεπλανημένων τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν εἰς
 25 ἁμαρτίαν ὠλισθηκότων τὴν εἰς τὰ ἀμείνω μεταστροφὴν.
 καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς ὀκνουσί τε καὶ ἀνα-
 δυομένοις ἔτι τὴν μετάγνωσιν ἐπετίμα λέγων “ Ἡ τοῦ
 “ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς
 “ μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ
 30 “ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά ^d

Rom. ii.
4, 5.

2. ἔχοντες Edd.

4. καὶ τεθήπεσαν] κατεθήπεσαν iid.

7. εὐπαθεία iid.

9. λοιπὸν om. B.

14. φησὶν iid.

18. ἐσπουδακόσι B.

19. ἂν εἶεν in verso ordine B.

24. καὶ assumptum ex B.

25. μετα-

δρομήν Edd.

27. Ἡ] εἰ iid.

“ σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησανρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν
 “ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ
 “ Θεοῦ.” οὐκοῦν προσκρούουσι μὲν πάντῃ τε καὶ πάντως
 οἱ ταῖς οὕτω ψυχραῖς ὀλιγοψυχίαις ἡττώμενοι καὶ ἀχάλινον
 ἐπὶ Θεῷ τὴν γλῶτταν ἀνέντες, ἔνοχοι δὲ πλημμελείας εἶεν 5
 ἂν οἱ τῆς ἀρρώστιας αὐτοῖς διδόντες τὰς ἀφορμάς.

Χρὴ οὖν ἄρα διαζῆν ἀγίως καὶ ὀρθοποδεῖν ἐν Ἐκκλησίᾳ
 e τοὺς ἀπολέκτους ἱεουργοὺς, ἥτοι τοὺς κεκλημένους εἰς ἱερω-
 σύνην. ἔσονται γὰρ οὕτως εἰς ὑποτύπωσιν εὐκοσμίας καὶ
 ἀπάσης ἀρετῆς τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, οἱ καὶ τὸν τῶν ὅλων 10
 καταγεραίρουσι Θεόν, τῆς τῶν ἱερέων πολιτείας τὸ λαμπρὸν
 καὶ ἐξαίρετον καταθεώμενοι κάλλος. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι
 τὸ διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος φωνῆς ὀρθῶς εἰρημένον “ Λαμψάτω
 “ τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ
 “ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν 15
 849 A. a “ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” ὥσπερ γὰρ σκανδαλίζονται λαοὶ, ζῆν
 ἐλομένων ἐκτόπως τῶν ἱεουργῶν οὕτω πλείστην τε ὄσην
 καὶ λίαν ἀμφιλαφῇ κερδανούσι τὴν ὄνησιν, εἰ δῆπου
 θεάσαιντο πληροῦντας τὸ ἀγαθόν, καὶ διαζῆν ἡρημένους
 ὡς ἀρέσκει Θεῷ.

20

Κεφ. γ'. Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ
 b προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος
 ἐν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς
 θέλετε.

Φασκόντων ἐκείνων Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης, 25
 εὐαφόρμως λίαν ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον ὁ τῆς προκει-

3. προσκρούουσιν Migne. 4. ὀλιγοψυχίαις assumptum ex B. 7. Χρὴ]
 + δὴ Edd. 13. ὀρθῶς om. B. 17. ἱεουργῶν] ἱερέων iid.
 19. θεάσαιντο] θεάσονται Pont. θεάσοιτο Aubertus. ἡρημένους] ἡγουμένους Edd.
 20. ἀρέσκει] ἀνδάνει iid. 21. ἐξαποστέλλω B. ἐξαποστελῶ F. (26. al.) ἀπο-
 στελῶ Edd. cf infra. 22. αὐτοῦ B. (Alex. XII mg.) de Ador. 60 a. αὐτοῦ
 Edd. (Vat. κ). 25. Haec Φασκόντων—δικαιοσύνης accesserunt ex B.
 26. λίαν om. B. τῷ] + τοῦ Edd.

μένης ἡμῖν προφητείας μεταπεφοίτηκε λόγος. γέγονε γὰρ
 ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Ἐμμανουὴλ “δικαιοσύνη
 “τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις,” καὶ ῥύπου παντὸς
 ἀποκάθαρσις, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπόθεσις, καὶ τῶν αἰσχιόνων
 5 ἀποβολή, καὶ ὁδὸς εἰς τὰ ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, καὶ
 θύρα τις ὥσπερ καὶ ἀπαγωγή πρὸς ζωὴν αἰώνιον, πᾶσά τε
 δι’ αὐτοῦ γέγονεν ἐπανόρθωσις, καὶ πλεονεξίας ἀνατροπὴ καὶ
 δικαιοσύνης εὔρεσις· καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τεθουμασμένων δι’
 αὐτοῦ πεπλουτήκαμεν; ἰδοὺ τοίνυν φησὶν ἀποστελῶ τὸν ἁγ-
 10 γελόν μου καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου. ἔοικε δὲ
 διὰ τούτων τῆς τοῦ ἁγίου Βαπτιστοῦ λειτουργίας ποιεῖσθαι
 προαναφώνησιν. ἔφη γάρ πού καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς “Οὗτός
 “ἐστι περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ τὸν ἄγγελόν d
 “μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου
 15 “ἐμπροσθέν σου.” οὕτως ἡμῖν αὐτὸν καὶ ὁ θεσπέσιος
 Ἡσαΐας ἐσήμηνε λέγων “Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
 “Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
 “τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.” οὗ δὴ γεγονότος, φησὶ, καὶ προδεδραμη-
 κότης βραχὺ τοῦ ἀγγέλλειν τὰ τοιαῦδε προστεταγμένου,
 20 Ἐξαίφνης ἤξει φησὶν εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε
 καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς θέλετε· δι´σχυρίζεται δὲ e
 καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, λέγων τοῖς ἐρχομένοις ἐπὶ τὸ τῆς
 μετανοίας βάπτισμα “Ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ἔρχεται
 “δὲ ὀπίσω μου ἀνὴρ οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς ἵνα κύψας λύσω
 25 “τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ· ἐκεῖνος ὑμᾶς βαπτίσει
 “ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί.” συνίης οὖν, ὅπως κατόπιν
 εὐθὺς καὶ μονονουχὶ κατὰ πόδας τοῦ προαγγέλλοντος ἐβά-
 διζεν ὁ Χριστὸς, ἐαυτὸν ἐμφανῇ καθιστὰς τοῖς ἀνὰ πᾶσαν
 τὴν Ἰουδαίαν, καὶ οἶον ἐξαίφνης καὶ ἀδοκῆτως ἐπιφανόμενος. a 850 A.

1 Cor. i.
30.S. Matth.
xi. 10.

Es. xl. 3.

S. Matth.
iii. 11.
S. Marc.
i. 7.
S. Matth.
iii. 11.

5. ἀμείνω Aub. 6. ἀπαγωγή] εἰσβολή Edd. 9. ἀποστελῶ habet B.
 11. Βαπτιστοῦ λειτουργίας] βαπτίσματος iud. Βαπτιστοῦ Migne. 13. ἀπο-
 στελῶ habet B. 18. τοῦ Θεοῦ ἡμῶν] αὐτοῦ B. cf. supra 494 a. 13. ἀπο-
 μηκότης βραχὺ] πρὸς βραχὺ δεδραμηκότης Edd. 23. ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου]
 ὀπίσω μου ἔρχεται iud. 25. αὐτοῦ om. B. ἐκεῖνος habet B. 27. ἐβάδιζεν
 habet B. 28. ἀφανῇ Edd.

ἄγγελον γεμὴν ὠνομασθαί φαμεν τὸν θεσπέσιον Βαπτιστὴν, οὐ διὰ γε τὴν φύσιν· γεγέννητο γὰρ ἐκ γυναικὸς, καὶ ἦν ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς· ἀλλ' ὅτι τὴν τοῦ τὰ τοιαύδε διακηρύττειν καὶ ἀπαγγέλλειν ἡμῖν ἐγκεχέρισται λειτουργίαν. οὐκοῦν ἀπὸ τοῦ πράγματος ἡ κλῆσις, καὶ οὐκ οὐσίας ἄγγελου ἔσται 5 σημαντικῇ.

Ἦζειν γεμὴν αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ φησιν, ἡ ὅτι γέγονε σὰρξ ὁ Λόγος, καὶ κατώκησε, καθάπερ ἐν ναῷ, τῷ ἐκ τῆς
 1 ἁγίας παρθένου πανάγνω σώματι· ἡγουν ἀνθρώπῳ τελείῳ, τῷ ἐκ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, ἀμέσως τε καὶ οἰκονομικῶς 10 ἡνωσθαι πεπιστευμένῳ. ἡ ναὸν ἀπλῶς ὀνομάζει τὴν οἶον ἱερὰν καὶ ἀνακειμένην αὐτῷ πόλιν, δηλὸν δὲ ὅτι τὴν Ἱερουσαλήμ· ἡγουν ὡς ἐν τύπῳ τῷ πρὸς ἐκείνην τὴν Ἐκκλησίαν. ἐποιεῖτο δὲ τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας τὴν ἀνάρρῃσιν πολυτρόπως τερατουργῶν, “κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ 15 “θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ,” καθὰ γέγραπται. ἡζει τοίνυν φησὶν ὁ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, λέγοντες ἐκ μικροψυχίας “Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιο-
 c “σύνης;” ἡζει δὲ διδάσκων τὰ ὑπὲρ νόμον καὶ τὰ ἐπέκεινα σκιᾶς καὶ τύπων. ἔσται γὰρ διαθήκης ἄγγελος τῆς πάλαι 20 προηγγελμένης διὰ φωνῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἔφη γάρ που πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα “Προφῆτην αὐτοῖς ἀνα-
 “στήσω ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σέ, καὶ θήσω τοὺς “λόγους μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ “πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ.” ὅτι δὲ καινῆς διαθήκης ἄγ- 25
 d γελος ἦν ὁ Χριστὸς, σαφηνιεῖ λέγων καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ “Ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμενὴν δόλῳ καὶ “ἱμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι, καὶ θελήσουσιν εἰ “ἐγεινήθησαν πυρίκαυστοι. ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς “καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται 30

2. γεγένηται Edd.

5. ἀγγέλων iid.

7. αὐτὸν accessit ex B.

11. ἐνωσθαι Edd. ante Migne.

17. φησὶν ὁ Κύριος hoc ordine B.

25. ἄν

assumptum ex B.

27-29. ὅτι—πυρίκαυστοι oim. B.

30. ἡ assumptum

ex B. ἀρχῇ] + ἐγενήθη Edd. invito B. (90 al.)

“ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλῃς βουλῇς ἄγγελος,” δῆλον δὲ ὅτι
 τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν “ Ἀπ’
 “ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατήρ, αὐτός μοι
 “ ἐντολὴν ἔδωκε τί εἴπω, καὶ τί λαλήσω.” οὐ γὰρ ἦν ^e
 5 ἀνθρώπινος τοῦ Σωτῆρος ὁ λόγος, ἀλλ’ ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ
 Πατρὸς δι’ Υἱοῦ τοῦ κατὰ φύσιν γέγονε πρὸς ἡμᾶς· Λόγος
 γάρ ἐστι τοῦ γεγεννηκότος αὐτόν· καὶ πιστώσεται λέγων
 διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ “ Ἐξηρεύξατο ἡ καρδιά μου λόγον
 “ ἀγαθόν.”

S. Joan.
xii. 49.Ps. xliv.
2.

10 Ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ τίς ὑπομενεῖ ²
 ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ
 αὐτοῦ;

“ Ὅμοιον τούτῳ καὶ μάλα προσεοικὸς τὸ διὰ φωνῆς Ἡσαίου ^a 851 A.
 “ Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα,
 15 “ παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ
 “ φοβεῖσθε· ἰδοὺ Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βρα-
 “ χίων μετὰ κυρείας.” ὡς γὰρ αὐτόν δι’ ἡμᾶς παρεσόμενον,
 μᾶλλον δὲ καὶ ἤδη παρόντα καταδεικνύς, ἀποφαίνεται σαφῶς,
 ὅτι καὶ ὁ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ τῆς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ καιρὸς,
 20 οὐκ εἰς ἀνάβλησιν ἔσται μακράν. ὅτι δὲ τῆς οἰκονομίας ἡ
 δύναμις οὐκ εὐκαταφρόνητος ἔσται τισίν, οὐδ’ ἂν γένοιτο τοῖς ^b
 ἀπειθοῦσιν οἰστῇ, διδάσκει λέγων Καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν
 εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; καὶ
 εἴσοδον μὲν ὀνομάζει τὴν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ μετὰ σαρκὸς
 25 εἰσβολὴν τοῦ Μονογενοῦς· ὀπτασίαν δὲ τὴν οἶον ἐμφάνειαν.
 ἄορατος γὰρ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὡς Θεὸς, γέγονεν ἐμ-
 φανὴς, τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἀναλαβών. προανακεκράγει
 δὲ τοῦτο σαφῶς καὶ ὁ μελωδὸς ἐν πνεύματι λέγων “ Ὁ Θεὸς

Es. xxxv.
3, 4.

Ib. xl. 10.

Ps. xliv.
3.

4. δέδωκε Edd. 5. καὶ om. B. 13. Ἡσαίας Aubertus. 16. φο-
 βῆσθε (sic) Edd. ante Migne. Statim καὶ αὐθ’ ἕτερα add. iid. ὁ Θεὸς ἡμῶν pro
 Κύριος—βραχίων iid. 17. κυρείας B. (22 al.) cf. 572 e. κυρίας Edd. 18. καὶ
 om. B. δεικνύς Edd. 27. προανακέκραγε iid.

- c “ἐμφανῶς ἕξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται.”
 S. Joan. i. 14. Phil. ii. 7. 2 Tim. iv. 8. “Γέγονε γὰρ σὰρξ ὁ Λόγος,” καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, “καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,” καὶ ἐν δούλου γέγονε μορφῇ. καὶ “τοῖς μὲν ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ” φορτικὸς μὲν οὐδαμῶς· γέγονε δὲ μᾶλλον ἡπίος τε καὶ 5 πρᾶος, καὶ ζωῆς τῆς εἰς αἰῶνα δοτήρ. ἔφη δέ που περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ “Ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου ὁ “ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγᾶσει, “οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἢ φωνὴ αὐτοῦ. κάλαμον συντε- “θλασμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει· 10
 d “ἀλλ’ εἰς ἀλήθειαν ἐξοῖσει κρίσιν.” πλὴν τοῖς ἀτιμάζουσι τὴν δι’ αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν οὐ προσιεμένοις, συνέβη παθεῖν τὰ πάντων αἰσχιστα τῶν κακῶν· διολώλασι γὰρ οἱ τάλανες. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε ταῖς Ἰουδαίων ἀγέλαις “Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ 15 “πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀπο- “θανεῖσθε.” ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἰωάννης “Ὁ πιστεύων εἰς “αὐτὸν, οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι
 e “μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.” προσ- εφώνει δὲ καὶ ὁ βαπτιστὴς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ “Ἦδη δὲ καὶ ἡ 20 “ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον “μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ- “λεται.” οὐκοῦν τοῖς μὲν ἀπειθοῦσιν ἀφόρητος καὶ οὐ λίαν οἰστός, τῆς τε εἰσόδου καὶ τῆς ὁπτασίας αὐτοῦ γέγονεν ὁ καιρὸς. ἠλέγχοντο γὰρ, ὡς αὐτοὶ τὰς σφῶν διολλύντες 25 ψυχὰς, καὶ ταῖς ἐαυτῶν ἁμαρτίαις ἐντεθνηξόμενοι, διὰ τοι τὸ μὴ ἐλέσθαι φρονεῖν ὀρθῶς, προσήκασθαί τε εἰς νοῦν καὶ
 852 A. a καρδίαν τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν. τίς τοίνυν φησὶν ὑπο- μενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὁπτασίᾳ αὐτοῦ; τουτέστι, τίς δὴ ἄρα τοσοῦτον ἔσται δεινός τε καὶ 30

3. καὶ ἐν δούλου γέγονε μορφῇ om. B. 6. που om. B. 7. συνήσει
 accessit ex B. cf. in Es. 136 d. 12. κάθαρσιν] καθαίρεισιν Edd. 13. προσ-
 ιεμένους iid. ante Migne. πάντα iid. 15. ὅτι om. B. 17. ὁ prius om. B.
 18. αὐτὸν] τὸν υἱόν Edd. 20. ὁ βαπτιστὴς] αὐτοῖς iid. καὶ alt. assumptum
 ex B. 28. φησιν ὑπομενεῖ hoc ordine B.

ἀπηνῆς, ὡς ἐν καιρῷ καὶ ἡμέρᾳ τῆς εἰς τὸν κόσμον εἰσβολῆς
αὐτοῦ· δῆλον δὲ ὅτι τῆς μετὰ σαρκὸς, δι' ἧς ἂν γένοιτο καὶ
ἀπτὸς, ἡγουν ὁρατὸς· ὑποστῆναί τε καὶ ἀβραύστως ἔχειν ;
κολασθήσεται γὰρ πάντα τε καὶ πάντως, καὶ πικρὰς τῆς
5 ἀπονοίας ἀποτιεῖ δίκας.

Διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα
πλυνόντων, καὶ καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ 3
ἄργυριον καὶ ὡς τὸ χρυσίον, καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευὶ b
καὶ χεεῖ αὐτοὺς ὥσπερ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἄργυριον.

10 Πεποίηται μὲν ἐν τούτοις ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν καθ' ἡμᾶς
πραγμάτων ὁ λόγος, ἀπόρρητον δὲ μυστηρίου δῆλωσιν εἰσκο-
μίσειεν ἂν τοῖς νουνεχεστέροις. ἀργύρου μὲν γὰρ καὶ χρυσοῦ
ποιοῦνται δοκιμασίαν οἱ ταῦτα σοφοί, πυρὶ κατατήκοντες πᾶν
ὅσον ἐν αὐτοῖς ἐστὶ κίβδηλόν τε καὶ ἀκαλλέστατον. πῦρ δὲ
15 τὸ θεῖον καὶ οὐρανόθεν, τουτέστιν ἡ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύ- c
ματος χάρις, καθ' ἣν ἂν γένοιτο καὶ ζῶντας ἡμᾶς ἀποτε-
λεῖσθαι τῷ πνεύματι, ὅταν εἰς νοῦν καθίκοιτο καὶ καρδίαν,
ἐνιέντος Χριστοῦ, τότε δὴ τότε πάντα μὲν τὸν ἐξ ἁμαρτίας
διασμήχει ρύπον, καὶ τὸν ἐκ τῶν ἤδη προεπταισμένων
20 δαπανᾷ μολυσμόν· κεκαθαρμένους τε οὕτω καὶ δοκιμωτάτους
τοὺς ἔχοντας ἀποτελεῖ, καὶ μονονουχὶ μεταχαλκεύει νοητῶς
πρὸς καινότητα ζωῆς, καὶ σκεύη λοιπὸν ἀποφαίνει λαμπρὰ
καὶ ἡγιασμένα, καὶ εἰς τιμὴν κατεσκευασμένα, οἰκία τε τῇ d
μεγάλῃ χρήσιμα, τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ. τοῦτο δὴ τὸ
25 θεῖον τε καὶ νοητὸν κατεσήμενε πῦρ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης,
λέγων “ Ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου

2 Tim.
ii. 21,
20.

S. Matth.
iii. 11.

1. τὸν assumptum ex B. 4. γὰρ] οὖν Edd. 7. καὶ prius assumptum
ex B. (Alex. s. XII.) cf. supra 767 b. 8. καθαριεῖ B.F. (s. XII.) cf. de
Ad. 59 e. καθαρῖσει (A.V.). 9. ὥσπερ Edd. (Vat. s. manu prima.) de
Ad. l. c. ὡς B. (XII.) 12. χρυσίου Edd. 14. ἀκαλλέστερον iid.
16. καθ' ἣν—πνεύματι om. B. 22. καινοτάτην ζῶν iid.
25. κατεσήμενε B. 26. ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου] ὀπίσω μου ἔρχεται iid.

S. Marc.
i. 7. cf.
supra
849 e.
S. Matth.
iii. 11.
S. Luc.
xii. 49.

“*ἀνὴρ οὐδὲ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα κύψας λύσω τὸν ἱμάντα τῶν*
ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι
‘Αγίῳ καὶ πυρί.’” μεμνήμεθα δὲ καὶ αὐτοῦ λέγοντος Χρι-
 στοῦ “*Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω, εἰ ἥδη*
ἐ “*ἀνίφθῃ;*” οὐκοῦν, ἐπεὶ περ οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τῆς τῶν 5
Λευιτῶν ἀκαθαρσίας, εἴπουν ἀδικίας, οὐ μετρίαν ἐποιοῦντο
τὴν καταβολήν, μᾶλλον δὲ δι’ ἐκείνους παροτρύνοντες διετέ-
λουν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, παλίμψημά τε λαλοῦντές τινα
καὶ ἀποτολμῶντες λέγειν “ Πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν
“ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ἠνδόκησε, καὶ ποῦ 10
“ ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης; ” προαγορεύει χρησίμως,
ὅτι κατὰ καιροὺς ἐπιλάμψει Χριστὸς, ὁ πᾶσαν ἡμῶν
 853 A. a *τὴν ἁμαρτίαν ἐκ μέσου τιθεὶς, καὶ πανάγνους ἀποτελῶν*
τοὺς ἰδίους ἱερουργούς, καὶ οἷον χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἐν πυρὶ
δοκιμάζων αὐτοὺς, ἥτοι δοκίμους ἀποτελῶν καὶ λελαμ-
πρυσμένους.

Supra ii.
17.

Ps. lxxv.
10.

Lev. xvi.
4, 32.

Ps.
cxxxii.
16.

Gal. iii.
27.

Τοιοῦτοι γὰρ ὡς ἐπίπαν τῆς Ἐκκλησίας οἱ λειτουργοὶ, οἷς
 ἂν ἀρμόσειε, καὶ μάλα εἰκότως, ἐκεῖνο εἰπεῖν τὸ διὰ φωνῆς
 τοῦ Δαυεὶδ “*Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς*
“ ὡς πυροῦνται τὸ ἄργύριον.” φόρημα μὲν γὰρ τοῖς ἐξ 20
 Ἰσραὴλ ἢ κατὰ νόμον στολή· τοῖς γεμῆν ἀπολέκτοις ἐν
 b Χριστῷ καὶ τεταγμένοις εἰς ἱερουργίαν ἄμφιον ἔσται λαμ-
 πρὸν, ἱεροπρεπές τε καὶ ἅγιον αὐτὸς ὁ Χριστός. τοιγάρτοι
 καὶ ἔφασκε διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας ὁ Θεὸς καὶ
 Πατὴρ περὶ τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας “*Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς 25*
“ ἐνδύσω σωτηρίαν καὶ οἱ ὅσοι αὐτῆς ἀγαλλιᾶσιν ἀγαλ-
“ λιάσονται.” σωτηρία γὰρ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τῶν ἰδίων
 ἱερουργῶν ἄμφιον τὸ ἀξιάγαστον, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων
 τῶν πεπιστευκότων “*Ὅσοι γὰρ, φησὶν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτί-*
“ σθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.”

30

3. λέγοντος] + τοῦ Edd. 4. βάλλειν iid. ἦθελον B. 5. αἵματος]
 + τοῦ ἐξ iid. 6. εἴπουν] ἤγουν iid. 7. καταβολὴν iid. 13. τὴν om. B.
 22. ἐστι Edd. 26. αὐτοῖς iid. ante Migne. 27. ἰδίων] ἀγίων iid.
 28. τὸ] τε; πάντων] πρέπον iid.

Καὶ ἔσονται τῷ Κυρίῳ προσάγοντες θυσίας ἐν δικαιοσύνῃ· καὶ 4
ἀρέσει τῷ Κυρίῳ θυσία Ἰουδα καὶ Ἱερουσαλὴμ, καθὼς αἶς
ἡμέραι τοῦ αἰῶνος καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν.

Ἀνακείσονται φησι τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τό
5 ἔσονται τῷ Κυρίῳ προσάγοντες. ἀνακεισόμεθα δὲ τῷ Θεῷ,
ζῶντες μὲν ἑαυτοῖς οὐκέτι, προσκείμενοι δὲ ὁλοτρόπως τῇ
εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ, καὶ παντὶ δὴ σθένει κατορθοῦν ἡρημένοι
τὰ τοῖς θείοις αὐτοῦ δοκοῦντα νεύμασιν. ἔφη τι τοιούτου
καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος
10 Χριστοῦ “Εἰς γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες 2 Cor.
“μῆκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι d v. 15.
“καὶ ἐγερθέντι.” καταγράφων δὲ ἡμῖν ὥσπερ τῆς ἑαυτοῦ
πολιτείας τὸ κάλλος, καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου τὴν
δύναμιν ἐμφανῇ καθιστὰς, ἔφη πάλιν “Χριστῷ συνεσταύ- Gal. ii.
15 “ρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ 20.
“νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ
“ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.”
ἔσονται δὲ οὖν, φησὶ, προσάγοντες τῷ Κυρίῳ, τουτέστι, τοῖς e
αὐτοῦ θελήμασιν ἀνακείσονται μόνοις, οὐ “τὰ ἐπίγεια φρο- Phil. iii.
20 “νοῦντες,” οὐ τοὺς ἐκ τῆς ἀδικίας ἀγαπῶντες μολυσμοὺς, 19.
οὐ πλεονεξίαν τὴν κατὰ τινων τιμᾶν ἡρημένοι, προσάγοντες
δὲ μᾶλλον θυσίας δικαιοσύνης. καί μοι δοκεῖ σοφῶς δὴ
λίαν ὁ Παῦλος εἰπεῖν “Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱεροσύνης, Heb. vii.
“ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.” πρόσμιεν γὰρ 12.
25 οἱ ἐν Χριστῷ κεκλημένοι πρὸς ἱεουργίαν δι’ αἱμάτων μὲν
οὐκέτι καὶ καπνῶν, οὔτε μὴν ἄμνους ἢ ἐρίφους προσκομί- a 854 A.
ζομεν τῷ Θεῷ, πληροῦμεν δὲ μᾶλλον ἐν ἐκκλησίαις τὴν
ἐν Χριστῷ νοουμένην θυσίαν τὴν ἀγίαν καὶ πνευματικὴν,

1. θυσίας B. (x XII.) cf. infra. θυσίαν Edd.

5. προσάγοντες om. B.

6. ὁλοτρόπως] + καὶ Edd.

4. ἐστι assumptum ex B.

16. τοῦ secundum assumptum ex B.

7. δὴ om. B.

τοῦ Θεοῦ Edd.

18. προσάγοντες om. B.

17. ἐμοῦ] + οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν

24. προσίμεν Edd.

19. μόνοις accessit ex B.

27. ἐκκλησίᾳ iud.

25. πρὸς ἱεουργίαν] ἱεουργίας iud.

καὶ αὐτὸν προθέντες εἰς ἁγιασμὸν, καὶ μέντοι καὶ εἰς μετὰ-
ληψιν τῆς εἰς αἰῶνα ζωῆς, καθάπερ ἐξαίρετόν τι θυμίαμα,
τὰς ἐξ ἔργων ἀγαθῶν προσκομίζομεν εὐωδίας, καὶ θύοντες
αὐτῷ τὴν δικαιοσύνην, ὅτι καὶ ἐσόμεθα δεκτοὶ τεθαρσήκαμεν.
γέγραπται γὰρ ὅτι “Τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων 5
b “ πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης.”
εὐαρεστεῖται γὰρ οὐχ ἐτέραις οἶμαι θυσίαις, πλὴν ὅτι
τοιαύταις ὁ τῶν ὅλων Θεός.

Ἐφη τοίνυν περὶ τῶν ἐν Χριστῷ κεκλημένων εἰς ἱερουρ-
γίαν, ὡς ἀμείνους ἔσονται τῶν πρώτων, οὐ μηλοσφαγούντες 10
κατ’ ἐκείνους, οὔτε μὴν βεβηλοῦντες τὸ θυσιαστήριον διὰ
τοῦ προσάγειν ἄρτους ἡλισγημένους· ἀλλ’ ὡς ἐν τάξει
θυμιαμάτων προσκομίζοντες τῷ Θεῷ τὴν δικαιοσύνην, καὶ
τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὴν νοητὴν εὐοσμίαν. εὐπαρά-
δεκτον δὲ οὕτως ἐπιτελέσουσι τὴν λατρείαν, ὡς κατὰ μηδένα 15
c τρόπον ἀποδεῖν αὐτὴν τῶν πρεπουσῶν θυσιῶν ταῖς ἡμέραις
ταῦ αἰῶνος, τουτέστι, τῇ ζωῇ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων
πνευμάτων, οἱ διηνεκεῖς καὶ μακρὰς τρίβουσι ἡμέρας, ἥτοι
χρόνους· ἰσοῦσθαι δὲ καὶ τοῖς χρόνοις τοῖς ἔμπροσθεν,
τουτέστι τῇ τῶν ἁγίων λατρείᾳ, οἱ κατὰ τοὺς χρόνους 20
γεγόνασιν τοὺς ἔμπροσθεν. γέγονε γὰρ ἐν ὑπακοῇ τοῖς ἀρχαι-
στοτέροις ἢ εὐδοκίμησις· οὕτως Ἀβραὰμ προσεκόμισε τὸν
υἱὸν τῷ Θεῷ, “καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος
d “ ἐκλήθη Θεοῦ.” οὕτω καὶ Νῶε “κατεσκεύασε τὴν κιβωτὸν
“ εἰς σωτήριαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ,” καθὰ γέγραπται. οὐκοῦν 25
ἀρᾷσει φησὶν ἢ θυσία τοῦ Ἰουδα, τουτέστι, τοῦ λαοῦ τοῦ
τὴν ἐν καρδίᾳ καὶ πνεύματι περιτομὴν περιφέροντος, καὶ
μέντοι τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς νοητῆς δηλονότι, τουτέστι τῆς

Prov. iii.
9.

Heb.
xiii. 16.

Supra
i. 7.

Gen.
xxii.
S. Jac.
ii. 23.
Heb. xi.
7.

Rom. ii.
29.

3. προσκομίζομεν Edd. ante Migne.

14. εὐκοσμίαν iid.

καὶ τοῖς χρόνοις τοῖς] περισσοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς χρόνους τοὺς iid.

τ. ἁ. λατρείας, αἱ iid.

προσεκόμισε Edd.

26. τοῦ ult. assumptum ex B.

assumptum ex B.

16. ἀποδεῖν] ἀπωθεῖν iid.

τοὺς assumptum ex B.

23. αὐτῷ] + ἡ πίστις iid.

27. καὶ prius] + ἐν Edd.

28. δηλονότι

5. ὅτι om. B.

12. τοῦ] τὸ Edd.

19. ἰσοῦσθαι δὲ

20. τὰς

22. ἢ assumptum ex B.

25. καθὼς iid.

28. δηλονότι

Ἐκκλησίας· καθὰ καὶ ἡ τῶν ἐχόντων τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος
καὶ ἡ τῶν κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους γεγυότων ἀγίων,
οἱ γεγόνασιν εὐάρεστοι δι' ὑπακοῆς καὶ πίστεως. ἀπαριθμεῖται
δὲ καὶ τούτους ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Heb. xi.
5 ἐπιστολῇ, πίστει λέγων δικαιοῦσθαι πολλούς. c

Καὶ προσελεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς 5
ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμακοὺς καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας καὶ ἐπὶ
τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ ἐπὶ τοὺς
ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ καὶ τοὺς καταδυναστεύοντας
10 χήραν καὶ τοὺς κονδυλίζοντας ὀρφανοὺς καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας
κρίσιν προσηλύτου καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με, λέγει Κύριος a 855 A.
Παντοκράτωρ.

Κατὰ σκοπὸν τῶν πραγμάτων πρόεισι δὴ πάλιν καὶ
τούτοις ἡμῖν ὁ λόγος. ἔφασκον μὲν γὰρ ἀμαθαίνοντες οἱ
15 ἔξ Ἰσραὴλ “Πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, Supra
“ καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ἠγδόκησε, καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς ii. 17.
“ δικαιοσύνης;” καὶ τίς ἡ πρόφασις τῆς οὕτω δεινῆς
ἀθυροστομίας, εἴρηται μὲν ἤδη· πλὴν εἰρήσεται πάλιν.
ἐπειδὴ γὰρ ἀφυλάκτως τινὲς τῶν ἱερουργῶν καὶ μέντοι b
20 τῶν ἄλλων οἱ διαφανέστεροί τε ἦσαν καὶ ταῖς ἀνωτάτω
τιμαῖς ἐμπρέποντες, ἐπὶ πάντα τρόπον σκαιότητος καὶ ἐγ-
χειρημάτων ἦσαν, ἐφαίνετο δὲ καὶ πέρα μέτρου ἀνεξικα-
κήσας Θεὸς αὐτοῖς· ἔστι γὰρ ἀγαθὸς, χρηστὸς, ἐπιεικὴς,
καὶ φιλόανθρωπος· ταῦτητοί τινες τοὺς ἐξ ἀκράτου μικρο-
25 ψυχίας ἠρεῦγοντο λόγους. ἀλλ' ὅτι μὲν ἔσται κατὰ καιροὺς
μεταφοίτησις εἰς τὸ ἄμεινον τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν,

1. καθὼς Edd. 4. καὶ om. B. 6. προσελεύσομαι B. (22. al.) sed
cf. infra. προσάξω Edd. 10. κλίνοντας F. 13. καὶ ἐν Edd.
15. καὶ καλὸν forte haud male iid. [cf. καὶ καλὸς (106).] 20. ἀνωτάταις iid.
22. καὶ assumptum ex B. Statim περὶ iid. ante Migne. ἀνεξικακήσας Θεὸς hoc
ordine B. 23. χρηστὸς] + καὶ iid. 24. ἀκρίτον B.

μεταπλάττοντος αὐτοὺς εἰς καινότητα ζωῆς τοῦ Χριστοῦ,
καὶ μετατιθέντος εἰς εὐκοσμίαν καὶ εἰς εὐκλεᾶ πολιτείαν
c καὶ ζῶν, διαμεμήνυκεν ἐναργῶς. ὅτι δὲ τοὺς τῆς φανλότητος
ἐπιτηδεύτας οὐκ ἂν ἀποδέξοιτο τότε, οὐδ' ἂν ἀξιώσειεν
ἐπαίνων τε καὶ λόγου· κρινεῖ δὲ μᾶλλον αὐτοὺς, καὶ τῶν 5
ἐκτόπως βεβιωμένων ἐξαιτήσει δίκας, διατρανοῖ λέγων Καὶ
προσάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, τουτέστιν ὡς κριτῆς προσε-
νεχθήσομαι, καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς, αὐτόμολος δηλονότι
καὶ ὑπ' οὐδενὸς κεκλημένος. καταψηφιοῦμαι γὰρ τῶν πονη-
ρῶν τὴν δίκην. καὶ τὸ μὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐξοίσω τὸ κρίμα· 10
d οὐχ ἑτέρου τινὸς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐκκαλύπτοντος, ἀλλ' εἰδὼς
ὡς Θεὸς τὰ ἀφανῆ τε καὶ κεκρυμμένα, καὶ διὰ τοῦ συνειδότος
καταμαρτυρῶν ἐκάστου τῶν ἡμαρτηκότων. ἔφη δέ που καὶ
ὁ θεοπέσιος Παῦλος, παραστήσεται κατὰ καιροὺς τῷ
Κριτῇ τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν, “μεταξὺ ἀλλήλων τῶν 15
“ λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων ἐν ἡμέρᾳ
“ ἣ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ
“ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.”
e “Ἄθρει δὲ ὅπως τοὺς τε τὰ κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ πεπλημ-
μεληκότας παρενεχθήσεσθαι φησιν εἰς κρίσιν. πρώτας μὲν 20
γὰρ ὀνομάζει φαρμακοὺς καὶ μοιχαλίδας, εἴτα τοὺς ἰμνούντας
ἐπὶ ψεύδει· κεκρυμμένα δὲ ταῦτα καὶ λεληθότως δρώμενα·
τίς γὰρ ἂν ὅλως γοητεύσειεν ἐμφανῶς; ἢ πῶς ἂν ἔλοιτο μοι-
χαλὶς ὀράσθαι πρὸς τινος; ἐν σπουδῇ δὲ οἶμαι τὸ λαθεῖν καὶ
τοῖς ψευδορκεῖν ἡρημένοις. ἀσυνετοῦντας δὲ τοὺς τοιούτους 25
Ps. xciii. ἀπελέγξει λέγων ὁ μακάριος Δαυεὶδ “Σύνετε δὴ ἄφρονες
8, 9. 856 A. a “ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροὶ πότε φρονήσατε; ὁ φυτεύσας τὸ
“ οὖς οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμὸν οὐχὶ
“ κατανοεῖ;” ἄποπτον γὰρ τῷ Θεῷ παντελῶς οὐδέν· οἶδε
δὲ μόνος τὰ κεκρυμμένα καὶ τὰ ἐμφανῆ τῶν κακῶν. ἀλλ' 30

2. μετατεθέντος Edd. πολιτείας iid. utrumque correxit Migne. 7. Habet
προσάξω B. 10. ἐπ' αὐτοῖς iid. 11. ἐγκαλ. iid. 12. τὰ ἀφανῆ τε]
ἐμφανῆ τε iid. 14. κατὰ καιροὺς om. B. 22. ψεύσει Edd. ante Migne.
26. ἀπελέγχει iid. 28. τὸν om. iid.

ἐκεῖνα μὲν τὰ λεληθότως καὶ ὡς ἐν σκότει δρόμενα·
 προστεπάγει γεμὴν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐμφανῇ, τὸ ἀποστερῆσαι
 μισθὸν φημι μισθωτοῦ, πλεονεξίαν τε καὶ καταδυναστείαν,
 ἣν ἂν ποιοῦντο τινες κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, χηρῶν δὲ
 5 λέγω καὶ ὀρφανῶν. προστίθησι δὲ τούτοις καὶ τοὺς δια-
 στρέφοντας τὰ ὀρθὰ τῶν κριμάτων καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους ^b
 αὐτόν. οὗτοι δ' ἂν εἶεν καὶ οἱ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον
 παρά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους λυποῦντες τὸν Θεόν.
 ἔσομαι τοίνυν φησὶ κριτῆς καὶ μάρτυς ταχὺς καὶ αὐτόμολος
 10 ἐπὶ φαρμακοῦς καὶ μοιχαλίδας, καὶ τοὺς τῶν ἐτέρων κακῶν
 ἐπιτηδευτάς. εἰκὸς δὲ δὴ τὰ τοιάδε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ
 τολμᾶσθαι παρά τισι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς γίνεσθαι κατὰ Θεοῦ
 τὴν τῶν πολλῶν γλωσσαλγίαν.

Δεῖ δὲ οὖν ἄρα παντὶ σθένει παραιτεῖσθαι τὰ πονηρὰ,
 15 καὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἐπιτρέχειν, καὶ ἀποπεραίνειν ἐπείγεσθαι ^c
 τὰ δι' ὧν ἂν γένοιτό τις ἐπαίνου παντὸς καὶ ἐπιεικείας
 ἔμπλεως. ἀμοιρήσει γὰρ οὕτω καὶ τῶν ἐκ θείας ὀργῆς
 ἐποισθησομένων τοῖς εἰωθόσι πλημμελεῖν, ἔσται δὲ εἴσω
 καὶ γερῶν καὶ δόξης, ὧν ἂν ἐπιδοίῃ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν
 20 αὐτόν.

Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἡλλοίωμαι· καὶ ὑμεῖς ⁶ ⁷
 υἱοὶ Ἰακώβ οὐκ ἀπέχεσθε ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων
 ὑμῶν, ἔξεκλίνετε νόμιμά μου καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε.

d

Ἐξίστησι πάλιν αὐτοὺς ἀνοσίῳν ἐννοιῶν καὶ προσέτι
 25 ῥημάτων. τὸ γὰρ οἶεσθαί πως, ἢ μετατετράφθαι τὸν τῶν
 ὕλων Θεὸν ἀπὸ γε τοῦ θέλειν τὰ ἀγαθὰ πρὸς τὸ ἐναντίον,
 ἢ ἀγαπᾶν μὲν οὐκέτι τὴν δικαιοσύνην, ἀποδέχεσθαι δὲ τοὺς

3. μισθὸν φημι hoc ordine B.
 σθαι Edd.

18. εἴσω] ἔσω iid.
 ἁλλοιοῦμαι F. Aub. ἁλλιοῦμαι Pont.
 τιῶν B. (22. al.) ἀδικιῶν Edd.

8. τὸν assumptum ex B.

Statim καὶ om. B.

ὑμεῖς] + οἱ Edd. (Vat.)

26. γε om. B.

12. γενέ-

21. ἡλλοίωμαι]

22. ἁμαρ-

27. καὶ pro ἢ Edd.

τῆς φανλότητος ἐραστὰς, πῶς οὐκ ἀμαθὲς, μᾶλλον δὲ ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, καὶ τῆς ἀνωτάτω δυσσεβείας μεμεστωμένοι; ὅταν τοίνυν ὑπὸ κρίσιν ἴδῃτε καλουμένους, φησὶ, τὰς τε παρ' ὑμῖν φαρμακοὺς, ἤγουν ἐπαρδούς· γύναια δὲ πάντως ψιθυρά τε καὶ βωμολόχα ταυτί· καὶ τοὺς τῶν 5 ἐτέρων κακῶν ἐπιτηδευτὰς, τότε, φησὶν, ἐπιγνώσεσθε διὰ πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ πάλαι τε καὶ νῦν ἀγαθός τε ὁμοῦ καὶ φιλάρετος. οὐ γὰρ οἶδα τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰμι διαπαντὸς καὶ ἀμεταστᾶτως τοῦθ' ὅπερ εἰμί· ὑμεῖς δὲ, φησὶ, καίτοι γεγονότες ἐξ 10 Ἰακώβ, ἀνδρὸς φιλοθέου καὶ ἀγαθοῦ καὶ μεμισηκότος αἰεὶ

857 A. a τὸ ἐξήνιον, καὶ Θεῷ δουλεύοντος, οὐ τῶν ἐκείνου τρόπων γεγόνατε ζηλωταί· μεμίμησθε δὲ μᾶλλον τῶν καθ' ὑμᾶς πατέρων τὸ ἀπειθὲς καὶ δυσάγωγον, οἱ καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀπώχοντο μὲν αἰχμάλωτοι, τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφέντες, 15 δεδουλεύκασιν δὲ τοῖς ἡρηκόσιν ἐχθροῖς. ἐξεκλίνετε δὲ καὶ ὑμεῖς ἐκ τῶν ἐμῶν νομίμων καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε. οὐκοῦν ὁ μὲν Θεὸς ἄτρεπτος αἰεὶ, καὶ οἶονεῖ πεπηγώς εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀκράδαντος εἰς δικαιοσύνην· οἱ δὲ γεγόνασιν μονονουχὶ b τὸ ἄτρεπτον ἐν κακίᾳ τετηρηκότες, καὶ τῆς τῶν πατέρων 20 ἀνοσιότητος ἄριστοι μιμηταί.

Τοῦτό που καὶ ὁ Χριστὸς εὐρίσκεται λέγων. ταλανίζει μὲν γὰρ εἰκότως τὸ τῶν ἀπαιδευτῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἐργαστήριον. ἔφη δὲ οὕτως “Οὐαὶ ὑμῶν γραμ- “ ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς 25 “ τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν “ δικαίων, καὶ λέγετε Εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων “ ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν c “ προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν “ φονευσάντων τοὺς προφήτας· καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ 30

S. Matth.
xxiii.
29-32.

2-4. καὶ τῆς—φησὶ om. B.

7. ὁ alt. om. B.

22. Παρὲς καὶ ὁ assumpta ex B.

28. ἡμεν] ἡμεθα iid.

4. τὸ pro τὰς B.

13. μιμείσθε Edd.

23. ἀπαιδευτον τῶν pro τῶν ἀπαιδευτων iid.

29. αὐτοῖς iid.

φαρμακοὺς] + εἶναι B.

20. κακία] καρδία iid.

“ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.” οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἡμᾶς,
 εἴπερ ἐσμὲν ἀληθῶς ἀρτίφρονες, καὶ ἐν νῶ τῷ καθεστηκότι,
 ζηλοῦν ὅτι μάλιστα τοὺς τῶν πατέρων δοκιμωτάτους, ἀπο-
 σείσθαι δὲ τῶν μὴ ἀγαθῶν τὴν μίμησιν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο
 5 δρᾶν ἔλοιτό τις, ἔποιτο γεμὴν ἀπλῶς καὶ ἀβυστανίστως
 τοῖς ἐν χρόνῳ προειληφόσιν, ἔσται δὴ πάντως προσεοικῶς
 τοῖς Ἑλλήνων παισὶν, οὓς εἶπερ τις καταμωμήσαιο ὅτι,
 μεθέντες τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν καὶ τὸν φύσει Θεὸν ἃ
 καταλελοιπότες, προσκυνοῦσι λίθοις, τὴν τῶν ἰδίων πατέρων
 10 ἀειλογοῦσι συνήθειαν.

Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει
 Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ εἶπατε Ἐν τίνι ἐπιστρέψομεν;
 εἰ πτερνιῇ ἄνθρωπος Θεόν; διότι ὑμεῖς πτερνίζετε με. καὶ 8
 ἐρεῖτε Ἐν τίνι ἐπτερνίκαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ ἀπαρ-
 15 χαι μεθ' ὑμῶν εἰσιν. καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε 9
 εἰς αὐτὰ, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε. τὸ ἔτος συνετελέσθη, ^ε
 καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυροὺς, καὶ 10
 ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἔσται ἡ διαρπαγὴ αὐτοῦ.

Ἀποστήσας εὖ μάλα τῆς καθ' ἑαυτοῦ γλωσσαλγίας, καὶ
 20 ταῖς καθηκούσαις ἀπολογίαις ἐκδυσσωπήσας ὡς ἓν, καλεῖ
 πρὸς μετάνγνωσιν τοὺς ἡμαρτηκότας, τὴν συνήθη πάλιν
 αὐτοῖς ἡμερότητα χαριεῖσθαι λέγων, καὶ μάλα προθύμως.
 ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐκτόπως ἐθέλουσι βιοῦν τὰς αὐτοῖς πρε-
 πούσας ἐπιφέρει ποινάς· οὕτως ἀνόπιν ὥσπερ ἰοῦσι, καὶ ^a 858 A.
 25 μὴν καὶ παραιτουμένοις τὸ ἔτι πλημμελεῖν, ὡς ἀληθῶς

2. τῷ om. Aubertus. Statim καθήκοντι pro καθεστηκότι Edd. 3. πατέρων] προγόνων iid.

6. προσεοικὸς iid. ante Migne. Statim τῶν pro τοῖς iid.

13. εἰ B. (Alex. XII.) cf. infra. μήτι Edd. (Vat. 8).

14. ἐπτερνίκαμέν B.

(Alex. 106.) ἐπτερνίσασιν Edd. 16. Haec εἰς αὐτὰ accesserunt ex B. (22. al.)

18. αὐτοῦ ἔσται ἢ δ. αὐτοῦ B. (Alex. XII.) [ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ post ἢ δ. αὐτοῦ transp.

Vat.] αὐτῶν ἢ δ. αὐτῶν F. Edd. 19. ἑαυτοῦ] ἑαυτῶν Edd. 22. ἡμερότητα

accessit ex B. 23. θέλουσι Edd. 25. καὶ assumptum ex B.

ἐπιγάνυται, πανταχοῦ τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ὀλέθρου πρόξενον ἀποκείρων. ὅθεν ἔστιν ἰδεῖν, ὡς δεινὴν τινα τῷ βίῳ νόσον εἰσφέρουσι, οἱ τὴν τῆς μετανοίας κιβδηλεύοντες χάριν, καὶ σφισιν αὐτοῖς ἐπιφημίζοντες ἀμαθῶς τὸ τῆς καθαρότητος ὄνομα. καίτοι πῶς οὐκ ἄμεινον ἐννοεῖν, ὅτι τὸ οἶεσθαί τε 5 καὶ χρῆναι λέγειν εἶναι καθαρὸν ἀκαθαρσίας αὐτοῖς τῆς ἐσχάτης ἐπὶ κλημα φέρει; γέγραπται γὰρ ὅτι “Λέγε σὺ
 b “τὰς ἀμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεὸς ἡμῖν Δαυεὶδ “Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, 10 “καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός.” “Καθα-
 “ρὸς γὰρ οὐδεὶς ἀπὸ ρύπου,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὲ οὖν ἄρα τοῖς οὕτως ἡρῶστηκόσι τὸ ἀναλκι, τῶν ἐκ μετανοίας ἀγαθῶν καὶ τῆς ἀνωθεν ἡμερότητος διανιζούσης εὖ μάλα τὸν μεμολυσμένον, καὶ δικαιούσης τὸν ἀσεβῆ. καλεῖ τοι-
 γαρὸν εἰς μετάγνωσιν ἐξ ἡμερότητος τοὺς ἡμαρτηκότας. 15

Ἐρομένοις δὲ αὐτῷ, καὶ ἀναμαθεῖν ἐθέλουσι τῆς πλημμελείας
 c τὸν τρόπον, Εἰ πτερνιῖ φησιν ἄνθρωπος Θεόν, διότι ὑμεῖς πτερνίζετε με; τὸ δὲ πτερνίζειν ἐστὶ τὸ συναρπάζειν, ἢ φενακίζειν, οἶεσθαί τε λαθεῖν ψευδομένους τυχόν, ἢ καὶ δρων-
 τὰς τινα τῶν ἐκτοπωτάτων. καὶ γοῦν ἐνεκότει μὲν ὁ Ἡσαῦ 20 τῷ Ἰακώβ, τοῦ δὲ φονᾶν τὴν πρόφασιν ἐξηγούμενος ἔφασκεν
 “Ἐπτέρνισε γάρ με τοῦτο ἤδη δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά
 “μου εἴληφε, καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου.” ἀρ’ οὖν περιέσται, φησὶν, ἄνθρωπος Θεοῦ, ἡγουν συναρπάσει τὸν
 πάντα εἰδόμενα; τί τοίνυν ὑμεῖς ἐμὲ πτερνίζετε; 25

d Χρῆναι δὲ ὑπολαμβάνω πρὸς ἀκριβῆ διασάφησιν τῶν προκειμένων ἡμῖν ἐννοιῶν ὀλίγα ἄττα καὶ νῦν εἰπεῖν, ἃ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἑσδρα γέγραπται βιβλίοις. ἐπειδὴ γὰρ ἐπανῆκον

Es. xliii.
26.

Ps. l. 5.

Hiob
xiv. 4.

Gen.
xvii. 36.

2. ἔστιν ἰδεῖν hoc ordine B. δευὰ Edd. βίῳ] + τὴν iid.

ἀληθῶς iid. 6. Haec λέγειν εἶναι accesserunt ex B.

8. ἀμαρτίας] ἀνομίας Edd. που et ἡμῖν et ὅτι om. B.

ex B. 13. διανιζούσης] διανιπτούσης Edd.

21. φονᾶν] φθονεῖν iid.

transp. iid.

27. ὀλίγα accessit ex B.

22. ἐπτέρνισε habet B.

23. ἔλαβε] εἴληφε iid. (Alex.)

4. ἀμαθῶς]

7. ὅτι om. B.

12. ἄρα assumptum

19. καὶ] + τι iid.

τοῦτο post δεύτερον

Statim kai add. iid.

εἰς τὴν Ἰουδαίαν τὴν Βαβυλωνίων ἀφέντες γῆν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, κατῳκῆκασιν μὲν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· ἐγγήγερτο δὲ καὶ ὁ θεὸς ναὸς, καὶ ἦν ἐν κόσμῳ λοιπὸν τὰ τῶν ἱερέων τάγματα, ὧδοι καὶ ἱεροψάλται καὶ οἱ τοῖς πυλῶσιν ἐφειστηκότες. εἶτα 5 τί τὸ μετὰ τοῦτο; ῥάθυμοι γεγόνασιν οἱ λελυτρωμένοι περὶ γε τὸ δεῖν τῶν θείων ἀντέχεσθαι θεσπισμάτων. οὐ γὰρ τετηρήκασιν τὸν νόμον, λελόγιστο δὲ παρ' οὐδὲν αὐτοῖς τῆς θείας ἐντολῆς ἢ παράβασις. καὶ παρεκómizον μὲν εἰς θυσίαν μόλις καὶ ὀκνηρῶς τὰ τυφλὰ καὶ ἀρπάγματα καὶ χολὰ καὶ 10 τὰ ἐνοχλούμενα. εἶτα κείραντες ἐν ἀγροῖς ἐν ὄρῳ τὸν ἄσταχυν καὶ μὴν καὶ τὰ ἕτερα τῶν σπερμάτων, ἀποτρυνγώντες δὲ καὶ ἀμπέλους, καὶ τοὺς τῆς ἐλαίας καρπούς ἐκθλίβοντες, οὐ δεκάτας προσῆγον, καὶ τὰς κατὰ νόμον ἀπαρχὰς, ἃν ἔχοντα τὴν αὐτάρκειαν τὰ τῶν ἱερέων τάγματα, a 859 A. 15 προσιζήσειαν μὲν ἀπερισπάστως ταῖς εἰς Θεὸν λατρείαις, προσμείνωσι δὲ ταῖς ἐκ νόμου τεταγμέναις αὐτοῖς λειτουργίαις.

Οὐδενὸς τοιγαροῦν προσκεκομισμένου, διεσκεδάσθησαν μὲν οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοὶ, ἔρημός τε οὕτως 20 ἀπομεμένηκεν ὁ ναὸς, οὐ θυσίας τελουμένης, οὐχ ἐτέρου τινὸς δρωμένου τῶν εἰς δόξαν τελούντων Θεοῦ. διεφθείρετο δὴ οὖν ἅπαντα λοιπὸν τὰ ἐν ἀγροῖς, λιμῶ τε κατεπιέζοντο, b καὶ δὴ καὶ εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀνάγκης τε καὶ ἀπορίας, ὥς καὶ αὐτὰ βούλεσθαι τοῖς ἔχουσι τροφὰς ἀπεμπολῆσαι 25 τὰ τέκνα, μέχρις ἂν Ἐσδρας εἰς αἴσθησιν κεκλημένος τῆς θείας ὀργῆς, ἐπέσκηψε περὶ τούτων τοῖς ἡγουμένοις τοῦ Ἰσραὴλ· προσεκόμισάν τε οὕτω μόλις δεκάτας καὶ ἀπαρχὰς, καὶ λοιπὸν εἰσέδραμον οἱ ἱερουργοὶ, ἔστησάν τε τὰ συνήθη δρῶντες ἐν τῷ ναῷ. διὰ τί τοίνυν, φησὶν, ὑμεῖς

2 Esdr. vii. 1.

Supra i. 13.

a 859 A.

2 Esdr. v.

Ib. xiii. 7-12.

1. Ἰσραὴλ] Ἱερουσαλὴμ Edd.

2. ἐγγήγερται iid.

5. τί om. B.

7. λελόγισται iid.

8. ἀρχαῖας pro θείας iid.

10. ἀγροῖς] ἀργαῖς iid.

ante Migne.

13. καὶ] οὐ iid.

14. ἵνα iid.

16. προσμείνωσι iid.

18. διεσκεδάσθησαν] κατεσκευάσθησαν iid.

Statim μὲν assumptum ex B.

20. ναὸς] λαὸς iid.

Statim οὐ θυσίας—Θεοῦ om. B.

21. κατεφθείρετο iid.

23. τε om. B.

28. οἱ assumptum ex B.

ἐμὲ πτερνίζετε; τὸ ἔτος συνετελέσθη, συνήχθησαν οἱ καρποὶ, καὶ παρ' ὑμῖν ἔτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ κατὰ νόμους ἀπαρχαί.

c Καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἔσται φησὶν ἡ διαρπαγὴ αὐτοῦ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Συνεκομίσασθε μὲν ἐξ ἀγρῶν ἐν τοῖς 5 οἴκοις τοὺς καρποὺς, τάχα δέ που καὶ οἴεσθε σώζεσθαι τε ὑμῖν αὐτοὺς καὶ εὖ κείσθαι λίαν, ἀλλ' ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἀφανισθήσονται, καὶ οὐδὲν διαρπαγῆς διοίσει τὸ χρήμα. καταπιεσθήσεσθε γὰρ λιμῶ, καίτοι συνενεγκόντες, φησὶν, ἐν ἰδρῶτι μόλις τὰ εὐρημένα. 10

Εἰσόμεθα δὴ οὖν κἀντεῦθεν ἡμεῖς, ὡς ἐν μεγάλαις αἰτίαις d κείσεται, τὸ μὴ προσάγειν Θεῷ τὰ εὐχαριστήρια καὶ ὧν ἂν χαρίσαιτο τὴν ἀρκοῦσαν ἀπονέμειν χάριν εἰς δόξαν αὐτοῦ. ἀλλ' εἰ μὲν τοῦτο δρώμεν, πάντα τε καὶ πάντως εὐλογήσει, καὶ ἀμφιλαφῶς χαριεῖται τὰ ἀγαθὰ· εἰ δὲ δὴ τὴν χεῖρα 15 συστείλαντες, μόναις ταῖς ἑαυτῶν τρυφαῖς τὸ δοθὲν τηρήσομεν, οὗτ' ἂν ἐπιδοίῃ προθύμως· σκορπιεῖ δὲ ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ μόλις συνενεχθέν. εὐμεταδότους γὰρ εἶναι χρὴ καὶ κοινωνικοὺς καὶ προτιθέντας τοῖς ἄλλοις εἰς μέθεξιν τὰ παρὰ Θεοῦ δωρήματα. 20

1 Tim.
vi. 18.

Ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ· ἐὰν μὴ c ἀνοίξω ὑμῖν τοὺς καταβράβοντας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκχεῶ ὑμῖν 11 τὴν εὐλογίαν μου, ἕως τοῦ ἰκανωθῆναι· καὶ διαστελῶ ὑμῖν εἰς βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω ὑμῶν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἡ ἐν ἀγρῷ, λέγει 25 12 Κύριος Παντοκράτωρ· καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἔσσεσθε ὑμεῖς γῆ θελητὴ, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

6, 7. δὲ et ἀλλ' assumpta ex B.

12. ὧν] ὧν Edd.

13. χάραν pro χάριν iid.

11. δὴ assumptum ex B.

17-19. Haec σκορπιεῖ—προτιθέντας accesserunt ex B.

17. ἐπιδοίμεν iid.

μου B. (s Alex. XII.) ὑμῖν post μου transp. Edd. (Vat.)

22. ὑμῖν τὴν εὐλογίαν

ὑμῶν B. (Vat. s) διαφθαρώ ὑμῖν F. Edd. [διαφθερω ὑμῶν Alex.]

24. διαφθείρω

Πάλιν ἀνίησιν ἐγκλημάτων, καὶ ἀπυλλάττει μὲν ἀπάσης ^a 880 A. αὐτοὺς αἰτίας, ὑπισχνεῖται δὲ χρηστῶς καὶ ἀμνησικακῶς χαριεῖσθαι τὰ κατ' εὐχὴν, καὶ ταῖς ἐπέκεινα λόγου κατευφραίνειν φιλοτιμίαις. βούλεται δὲ διὰ πείρας αὐτῆς καὶ 5 πραγμάτων ἀναμαθεῖν, ὥς ἔσται πάντως αὐτοῖς τὸ καρποφορεῖν ὀνησιφόρον. καὶ εἰ τοῦτο δρᾶν ἔλουντο, καταδώσειν ἐπαγγέλλεται καὶ τὴν τῶν ὑετῶν ἄφθονον χορηγίαν, ἀμφιλαφῇ δὲ νεῖμαι τὴν εὐλογίαν, ὥς ἔχειν αὐτοὺς τῶν ἐδωδύμων ἄφθονον τὴν αὐτάρκειαν, καὶ ἀπαξαπλῶς τῶν ἐκ γῆς ἀγαθῶν ^b 10 τὴν ἀποχρῶσαν μέθεξιν. διαστελῶ γάρ φησιν ὑμῖν εἰς βρῶσιν. τὸ δὲ διαστελῶ νοήσεις ἢ ἀφοριῶ, ἥγουν ὅτι τῶν ἐκ γῆς φυομένων ἕκαστον ἴδιον ἔχειν καιρὸν, καθ' ὃν ἢ γίνεται τυχὸν ἢ πεπαίνεται. ὅτι δὲ βλάβης ἀπάσης ἀμείνων ἔσται τῆς γῆς ὁ καρπὸς, πολύβοτρυς δὲ καὶ εὐοινοτάτη λίαν ἢ ἐν 15 ἀγροῖς ἄμπελος, ὑπισχνεῖται σαφῶς, ὧν εἰς πέρας ἐνηνεγμένων, μακαρίους τέ φησιν ἔσεσθαι λοιπὸν, καὶ οἰά τινα γῆν θελητὴν ὀνομάζεσθαι, τουτέστι, τὴν ἀξίεραστον διὰ τοι τὴν ^c εὐκαρπίαν καὶ γονιμότητα.

Οὐκοῦν εἴτις ἔχοι σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, τοιούτῳ δὴ πάντως ^c Cf. Col. iii. 12. 20 περιτεύξεται τῷ Θεῷ, καὶ ἀποσωρεύσει μὲν ἐν οὐρανοῖς, φάγεται δὲ τοὺς καρποὺς τῶν ἰδίων πόνων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ οὐκ ἔσται κατ' ἐκεῖνον τὸν ἀπηνῇ τε καὶ ἀνούστατον πλούσιον, οὗ τὴν χώραν εὐφορηκεῖναι φησὶν ὁ Σωτὴρ ἐν παραβολαῖς εὐαγγελικαῖς. ὁ μὲν γὰρ ἔφασκε “Τί 25 “ποιήσω; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζοντας οἰκοδομήσω, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ ^d 1 “κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ, φάγε, πίε, εὐφραίνου.” σκεπτομένων δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀμαθαίνοντι ὁ Θεός “Ἀφρον, φησὶ, ^e Ib. 20. “ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ

1. ἀπάσης αὐτοὺς hoc ordine B.

4. αὐτῆς] αὐτοὺς Edd. 11. ὅτι om. B.

ὡς iid. 17. τοι] τε iid.

19. ἔχει iid. οἰκτιρμῶν iid.

κέναι Pont. ἐμπεφορηκεῖναι Aub.

τοιαῦτα Edd. ὁ assumptum ex B.

2. χρηστῶς assumptum ex B.

12. ἔχει iid.

15. ὧν]

18. γονιμότητα] ἐπὶ γονιμότητι iid.

23. οὗ] ὃν iid. εὐφορηκεῖναι B. ἐμφορη-

26. πολλὰ assumptum ex B. 28. τοιαῦτα]

“ήτοιμάσας, τίνι ἔσται;” οὐκοῦν, ὡς ἔφην, εὐλογίας ἔμ-
 πλεως ὁ κοινωνικός· ὁ τοιοῦτος ἔξει καὶ νοητοὺς ὑετοὺς
 κατάρδοντας τὴν καρδίαν, καὶ ἱκανῶς κατευφραίνοντας, καὶ
 τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐκδώσει καρποὺς, ἄλλοτε ἄλλως, καὶ
 οἰοῖνέ πως δισταλμένους, τοῦτο μὲν ἀγάπη, τοῦτο δὲ χρη- 5
 στότητι καὶ φιλαλληλία, ἀνδρεία τε καὶ ὑπομονῇ διαπρέπων·
 ἔσται δὲ οἷά τις εὐκαρπος καὶ γονιμωτάτη γῆ, λαμπρὸς τε
 καὶ διαβόητος καὶ τρισμακάριος ἀληθῶς. “Αἶρετὸν γὰρ
 “ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς,” καθὰ γέγραπται.

Prov.
xxii. 1.

- 13 Ἐβαρύνετε ἐπ’ ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν, λέγει Κύριος, καὶ εἶπατε 10
 14 Ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ; καὶ εἶπατε Μάταιος ὁ
 δουλεύων Θεῷ, καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα
 861 A. α αὐτοῦ, καὶ διότι ἐπορευθήμην ἰκέται πρὸ προσώπου Κυρίου
 15 Παντοκράτορος; καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἄλλοτρίους, καὶ
 ἀνοικοδομοῦνται ποιοῦντες ἄνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ 15
 16 ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον,
 ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσέσχε Κύριος καὶ
 εἰσῆκουσεν.

“Οτε τινὰς τῶν γνωρίμων ὠλισθηκότας εἰς ἀμαρτίαν
 1 ἐπανορθοῦν ἐθέλη Θεός, παρακομίζει μὲν εἰς μέσον τὰ 20
 διεπταισμένα, διελέγχει δὲ σαφῶς, καὶ οἶον πλήττει μομφαῖς,
 ἵνα τοῖς ἰδίοις ἐπερυθριῶντες πλημμελήμασιν ἔλουντό γε
 μεταφοιτᾶν ἐπὶ τὰ ἀμείνω καὶ χρησιμώτερα, σωθεῖέν τε
 οὕτω, τὸν παρ’ αὐτοῦ ζητήσαντες ἔλεον. αἰτιᾶται τοίνυν
 καὶ ἐφ’ ἐτέρῳ τινὶ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ κοινὴν ὥσπερ τινὰ 25
 καὶ τοῖς μετ’ αὐτοὺς ἐξυφαίνει τὴν ἐπίπληξιν, τὸ χρῆμα
 εἰδὼς ἐπωφελὲς ἅπασι καὶ σωτήριον. ὅσα γὰρ τοῖς πρὸ
 1 Cor. x. c ἡμῶν συμβέβηκε τυπικῶς “Ταῦτα γέγραπται πρὸς νουθε-
 11.

6. ἀνδρία B. 9. καθὼς Edd. 10. ἐβαρύνετε B. ἐβαρύνετε F. Edd. ἐν
 τοῖς λόγοις F. (42. Co.) 11. καὶ assumptum ex B. 15. ἀνοικοδομοῦνται]
 + πάντες Edd. (Vat. 8) ἀνέστησαν] καὶ ἀνέστησαν τῷ Edd. (Vat.) 16. τὸν
 om. B. (XII. 233.) 20. ἐθέλει B. 21. ἐπαισμένα B. 22. ἐλουντό
 γε] ἔχουντό τε Edd.

- “σίαν ἡμῶν,” καθά φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος. αἰτιᾶται τοῖνυν ἄθυροστομοῦντας αὐτοὺς, καὶ παλιμνήμοις ῥήμασι καταλυπεῖν ἡρημένους. ἐβαρύνετε γάρ φησιν ἐπ’ ἐμέ τους λόγους ὑμῶν. καὶ ποῖος ἦν ἄρα τῆς καταλαλιᾶς ὁ τρόπος ;
- 5 εἶπατέ φησι Μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ, καὶ ὅτι τὸ περιττὸν οὐδὲν ἐν τῷ βούλεσθαι τηρεῖν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, τουτέστι τὰ διὰ νόμου θεσπίσματα. εἰκαῖον ἐστι πρὸς τοῦτο, φατέ, καὶ τὸ ἰκετεύειν αὐτὸν, τουτέστι τὰς ὑπὲρ ὧν ἂν ἔλοισθε προσάγειν λιτάς. d
- 10 Καὶ ἀληθῆς μὲν πάντως ὁ τῶν ὅλων Θεός, εἰ ταυτί τε λέγοι καὶ κατατιῶτο τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. τίς δὲ δὴ τοῖς πεφλυαρηκόσιν ἢ τῆς ἀμαρτοεπείας πρόφασις, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. μυρία μὲν γὰρ τὴν γῆν κατεβύσκετο γένη· ἀλλ’ ἐκ πάντων ἐν τῷ ἐξ Ἰσραήλ ἐπελέξατο ὁ Θεός, ὠνόμασται δὲ
- 15 μερὶς καὶ σχοίνισμα καὶ κλῆρος αὐτοῦ. οἰκειωσάμενος δὲ Deut. xxxii. 9. πεπαιδαγώγηκε νόμῳ, ὠφέλησε διὰ προφητῶν. καὶ τί πρὸς ταῦτα πέπραχεν ὁ ἀπόπληκτος Ἰσραήλ ; προσκεκύνηκε τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, λελάτρευκεν εἰδώλοις, ἔφη τοῖς γλυ- e πτοῖς Ὑμεῖς ἐστε θεοὶ ἡμῶν. ἀγανακτήσας εἰκότως ἐπὶ τοῖς Hos. xiv. 3.
- 20 οὕτω δεινοῖς ἀνοσιουργήμασιν ὁ τῶν ὅλων Θεός, ἐπαίδευε πολυτρόπως, καλῶν εἰς μετάγνωσιν λιμοῖς, ἀνεμοφθορίαις, καρπῶν ἐνδείαις, ἀκρίδι καὶ βρούχῳ, ἰκτέρῳ καὶ κάμπαις. οὐπω γὰρ πλήττειν ἤθελε χειρὶ στερεᾷ, μονονουχὶ δὲ καὶ μετασοβεῖν τοῖς δείμασι καὶ συμμέτροις ἔτι κινήμασιν ἐπὶ
- 25 τὸ δρᾶν ἐλέσθαι τὸ ὠφελοῦν, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἀγαπήσαι Θεόν. ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἦν αὐτοῖς οὐδὲ τοῦ συμ- a 862 A. μέτρου πλήττεσθαι λόγος, ἀπώχοντο δὲ ἀχαλίνως εἰς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας, ἔπεμψεν εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ὑπὸ χεῖρα πεσεῖν παρεσκεύασε τὴν Βαβυλωνίων. ἐπειδὴ δὲ κέκληνται

2. τοῖνυν] + τοὺς Edd.

assumptum ex B.

3. καταλυπεῖν] καταλαλεῖν iid.

6-8. τουτέστι—αὐτὸν om. B.

5. τὸ

11. τίς] τί Edd.

12. ἀμαρτοεπείας] ἀμαρτίας iid.

13. Haec τὴν γῆν accesserunt ex B.

16. νόμον iid.

22. ἀκρίδι] ἀκρίσι iid.

23. ἤθελον iid. ante Migne.

τε pro δε iid. Statim καὶ om. B.

24. δείμασι] δαίμοσι iid. δείμασι quod

nunc reposui ex B., conjecerat Pontanus.

29. Βαβυλωνίαν iid.

πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Θεοῦ κατοικτείροντος, ἀνετείχισάν τε
 τὴν πόλιν, καὶ ἀνεδείμαντο τὸν νεὼν, πάλιν ἐτράποντο πρὸς
 τὸ ῥάθυμον, οὐ πληροῦντες τὰς εὐχὰς, οὐχ ἐπόμενοι τοῖς διὰ
 νόμου θεσπίσμασι, οὐ προσάγοντες δεκάτας ἢ ἀπαρχάς·
 ἀλλ' ὀκνηροὶ καὶ μόλις ἐπὶ τὸ θύειν ἐρχόμενοι, καὶ κατασφά- 5
 λζοντες τὰ χωλὰ, τὰ τυφλὰ, καὶ τὰ ἐνοχλούμενα, καὶ ταῦτα
 δρῶντας ἐκτόπως, οὐδὲν ἤττον ἐπαίδευε Θεὸς λιμῶ τε καὶ
 ἀκαρπία. οἱ δὲ, καίτοι δέον, εἴπερ ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ τῶν
 συμφερόντων ἐπιστήμονες, ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς
 θεραπεύειν λελυπημένον τὸν τῶν ὄλων Θεόν, ἀσύνετον 10
 ἐποιοῦντο τὴν καταβολήν. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων τὰ περίοικα
 τῶν ἐθνῶν, καίτοι Θεὸν οὐκ εἰδότα, προσκυνοῦντα δὲ μᾶλλον
 τοῖς γλυπτοῖς, καὶ τὴν ἐσχάτην νοσοῦντα πλάνησιν, ἐν
 εὐπαθείᾳ ὄντα καὶ τρυφαῖς, ἔφασκον ἀσυνέτως Μάταιος ὁ
 δουλεύων Θεῷ καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ προστάγματα 15
 αὐτοῦ; ἡμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, οἱ νομοφύλακες ἐν ἀφορίαις
 ἐσμὲν καὶ πληγαῖς, ὥχόμεθα δὲ καὶ αἰχμάλωτοι, καίτοι
 προσπίπτοντες αἰεὶ καὶ ἰκέται γινόμενοι τῷ Κυρίῳ παντο-
 κράτορι· οἱ δὲ τῶν τοιούτων δρῶντες οὐδὲν, οὐ πληγὴν
 ἔχουσιν, οὐ πόνον. οὐκοῦν μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ 20
 ἀνοικοδομοῦνται ποιεῖντες ἀνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ ἐσώ-
 θησαν. ἀντιπράττουσι γὰρ κατὰ ἀλήθειαν τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ
 κατὰ πολλοὺς τρόπους οἱ πλανώμενοι, καὶ τοῖς χωνευταῖς
 προσάγοντες τὰς θυσίας καὶ “τῷ ξύλῳ λέγοντες Θεός μου
 “εἰ σὺ, καὶ τῷ λίθῳ Σὺ ἐγέννησάς με.” ταῦτά φησι κατε- 25
 λάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον. δυσφημία δὲ πάλιν τὸ
 ἔγκλημα, καὶ τῶν ἐσχάτων ἀρρώστημάτων ἀπόδειξις ἐναρ-
 γής. νοσοῦσης γὰρ διανοίας οἱ λόγοι, καὶ μεθύοντος νοῦ
 θεοστυγὲς ἀπόβρασμα τὸ φάναι τι κατὰ Θεοῦ. ὅτι δὲ τῶν

Hier. ii.
 27.

2. ναὸν Edd.

ex B.

14. εὐπαθείαις iid.

16. μὲν assumptum ex B.

18. τῷ om. B.

πάντως pro πάλιν iid.

3. τὰς assumptum ex B.

5. κατασφάξαντες Edd.

15. πλείον iid.

Habet φησὶν B.

21. ἀνοικοδομοῦντες iid.

4. οὐ accessit

12. καίτοι] καὶ τὸν iid.

προστάγματα] φυλάγματα iid.

ἀπορίαις iid.

17. ὥχόμεθα iid.

26. δυσφημίας iid.

τοιούτων ἐπακροᾶται λόγων οἷον οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐν
 σπουδῇ, πεπληροφόρηκεν εἰπὼν Καὶ προσέσχε Κύριος καὶ e
 εἰσήκουσεν· “Ὅτι Πνεῦμα Κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην, Sap. i. 7.
 “καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γινῶσιw ἔχει φωνῆς.” εἰ δὲ δὴ
 5 που τις γένοιτο κατὰ τῆς θείας αὐτοῦ δόξης λόγος, οὗτος
 ἔσται βαρὺς καὶ οἷον ἀφόρητος, καίτοι λίαν ἀνεξικακεῖν
 εἰωθότι· ταύτητοι καὶ ἔφασκεν Ἐβαρύνετε ἐπ' ἐμὲ τοὺς
 λόγους ὑμῶν.

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα, καὶ ὥμεν ἐν πόνοις, χρησίμως ἡμᾶς παι-
 10 δεύοντος τοῦ Θεοῦ, μὴ λίαν ἀκηδιᾶν, μήτε μὴν οἶσθαι τὸν a 863 A.
 οὕτω φιλάρετον ἀφειδῆσαι τῶν ἀγαθῶν· περιεργάζεσθαι δὲ
 μᾶλλον τὰ ἐφ' οἷς προσκεκρούκαμεν, ἐκμειλίσσεσθαι τε
 οὕτω, καὶ τὸν ἔλεον αἰτεῖν. εἰ δὲ δὴ καὶ τινες τῶν φιλαμαρ-
 τημόνων ἐν εὐπαθείαις εἶεν κοσμικαῖς, τὴν τῶν προσκαίρων
 15 ἀπόλαυσιν ἔχοντες, ἀπονέμειν ἀκόλουθον ταῖς ἀπορρήτοις
 οἰκονομίαις τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀνεξικακίας τοὺς λόγους.

Καὶ ἔγραψε βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις b
 τὸν Κύριον καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί 17
 μοι, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, εἰς ἡμέραν ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς
 20 περιποίησιν, καὶ αἰρετιῶ αὐτοὺς ὃν τρόπον αἰρετιεῖ ἄνθρωπος
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν εὖ δουλεύοντα αὐτῷ.

Κατακερτομούντων αὐτοῦ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ ἀνόσια
 πεφλυαρηκότων κατ' αὐτοῦ, “προσέσχε μὲν καὶ εἰσήκουσεν.”
 εἶτα δέον τοῖς ἡμαρτηκόσι τὴν πρέπουσαν ἐπαρτῆσαι δίκην,
 25 καὶ τοὺς τῆς ἀθυροστομίας εἰσπράττεσθαι λόγους, παρήρησι c
 μὲν ὡς Θεὸς ἀμνησικακῶς καὶ τοῦτο· ἐγγράφει δὲ βιβλίον
 μνημοσύνου τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, περὶ ὧν οἶμαί που καὶ

1. οἷον om. B. 7. ἐβαρύνετε Edd. ut supra. 9. ἔτι pro ἄρα iid. 20. αἰ-
 ρετιεῖ B. (26, 49.) αἰρετίζει Edd. 21. εὖ assumptum ex B. (22, 36, 51, 238.)
 22. αὐτὸν Edd. 23. πεφλυαρηκότων κατ' αὐτοῦ hoc ordine B. 24. ἡμαρ-
 τημένοις iid. 25. πρᾶττεσθαι iid. πάρεσι iid. 26. γράφει iid.

αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν γράφοντα τὸ βιβλίον
 “Καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται.”

Εὐρήσομεν δὲ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν τοῖς ἁγίοις λέγοντα μαθηταῖς “Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ
 “δαιμόνια ὑποτάσσεται ὑμῖν· χαίρετε δὲ μᾶλλον, ὅτι τὰ 5
 “ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τῷ οὐρανῷ.” ἐπαρᾶται δὲ καὶ
 δ σφόδρα εἰκότως ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις
 ἀπεκτονόσι Χριστὸν οὕτω λέγων “Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ
 “βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν.” γρά-
 φεται τοίνυν τὸ τοῦ μνημοσύνου βιβλίον τοῖς φοβουμένοις 10
 Θεόν, οὓς καὶ οἰκείους ἔσσεσθαι φησιν ἑαυτῷ καὶ γνωριμω-
 τάτους κατὰ γε τὸν τῆς περιποιήσεως καιρὸν, ὅτε καθιεῖται
 μὲν ὁ Χριστὸς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, δορυφορούντων
 ἀγγέλων, “καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ
 e “ἐρίφια ἐξ ἐωνύμων, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν Δεῦτε οἱ 15
 “εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοι-
 “μασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.” τότε
 γὰρ αὐτοὺς αἰρετιεῖ, τουτέστιν αἰρετοὺς ποιήσεται, παραχωρῶν
 οὐδὲν εἰς φιλοστοργίαν τοῖς καθ’ ἡμᾶς πατράσιν, οἱ τοῖς
 ἰδίοις ἐπιγάνυται τέκνοις, ὅταν εἶεν μάλιστα σοφὰ καὶ εὐήνια, 20
 καὶ διὰ πλείστης ὁσῆς αἰδοῦς ποιοῦνται τοὺς φύσαντας.

18 Καὶ ἐπιστραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε ἀνὰ μέσον δικαίου καὶ ἀνὰ

864 A. a μέσον ἀδίκου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ δουλεύοντος τῷ Θεῷ καὶ
 τοῦ μὴ δουλεύοντος.

Τότε δὴ τότε, φησὶ, τῆς οὕτω σαθρᾶς εἰκαιμοιθίας ἀπο- 25
 παυσάμενοι, καὶ τὴν ἀκρατῇ καὶ ἀπαίδευτον ἀνακόπτοντες
 γλῶσσαν, διαλοιδορήσεσθε μὲν οὐκ ἔτι τῷ φιλαρέτῳ Θεῷ,
 μονονουχὶ δὲ τὴν μέθην ἀποπεμψάμενοι, καὶ οἶον ἐπιστρέ-

1. τὸ assumptum ex B qui τὸν prius scripsit.
 οὐρανούς iid. καὶ assumptum ex B.

23. ἀδίκου B.F. (Alex.) ἀνόμου Edd. cf. infra.
 25. σαθρᾶς] λαθρᾶς (sic) Pont. λαθραίας Aub.

6. ἐγράφησαν Edd. τοῖς
 21. ὁσῆς accessit ex B.
 καὶ alt.] + ἀνὰ μέσον F. (22 al.)

φοντες ἐκ πλάνης, εὖ μάλα καταθρήσετε τί τε καὶ ὅσον ἐστὶ
 τὸ μεταξὺ δικαίου τε καὶ ἀνόμου, τοῦ δουλεύοντος Θεῷ καὶ τοῦ
 μὴ δουλεύοντος. οἱ μὲν γὰρ ἄνομοί τε καὶ ἐξήνιοι, καὶ τὸν b
 τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀποσειόμενοι ζυγὸν, οἰχήσονται πρὸς
 5 ἀπώλειαν καὶ εἰς ἀτελεύτητον κόλασιν· “Ἐκεῖ ἔσται ὁ
 “ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,” καθὰ γέγραπται·
 οἱ δὲ ἀγαθοὶ καὶ φιλόθεοι, καὶ τῶν θείων νόμων ἐπιστήμονες,
 καὶ ἀπάσης ἀρετῆς ἐπιμεληταὶ, λαμπροὶ καὶ ἡγιασμένοι, τὸν
 τῆς ἀφθαρσίας ἀναδήσονται στέφανον, καὶ ἐν ταῖς ἡμέ-
 10 ραις γεγονότες μοναῖς, συνδιαιτήσονται μὲν ἀγίοις ἀγγέλοις,
 κοινωνοὶ δὲ τῆς δόξης ἀποφανέντες Χριστοῦ, τοῖς εἰς μα-
 κραιώνα βίον ἐντρυφήσουσιν ἀγαθοῖς “Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ e
 “ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ
 “ ἀνέβη,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν εὐημεροῦντας βλέ-
 15 ποντες ἐν τῷδε τῷ βίῳ τοὺς τῆς φανλότητος ἐραστὰς,
 γεγόνασιν μὲν ἐν λογισμοῖς τῶν ἀγίων τινὲς, οὐκ ἠγνόησαν
 δὲ ὅτι τοῦ βίου τὸ πέρας ἔξουσιν εἰς ἀπώλειαν. καὶ γοῦν ὁ
 μακάριος Ἱερεμίας οὕτω πως φησὶ “Δίκαιος εἶ Κύριε, ὅτι
 “ ἀπολογήσομαι πρὸς σέ, πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ.
 20 “ τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; εὐθνήησαν πάντες οἱ
 “ ἀθετοῦντες ἀθετήματα; ἐφύτευσας αὐτοὺς καὶ ἐρρίζω- d
 “ θησαν· ἐτεκνοποίησαν καὶ ἐποίησαν καρπὸν· ἐγγὺς εἶ σὺ
 “ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν.
 “ καὶ σὺ, Κύριε, γινώσκεις με, ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου
 25 “ ἐναντίον σου.” εἶτα πάλιν φησὶν “Ἀγνισον αὐτοὺς ἐν
 “ ἡμέρᾳ σφαγῆς αὐτῶν. ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ;” ὅρᾳς ὅπως
 ἐμπέπτωκεν εἰς λογισμῶν δυσχέριαν, οὐκ ἠγνόησε δὲ τῶν
 δυσσεβούντων τὸ πέρας. “Διότι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ
 “ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου,” κατὰ τὸ γε-
 30 γραμμένον. e

S. Matth.
viii. 12.1 Cor. ii.
9.Hier. xii.
1-3.

Ib. 3, 4.

Es. xl. 6.

1. ἐκ πλάνης om. B. τί τε] τότε Edd. 2. τε assumptum ex B.
 17. τοῦ βίου τὸ hoc ordine B. 19. κρίμα iid. 20. ἅπαντες iid.
 25. ἐν ἡμέρᾳ] εἰς ἡμέραν iid. (A.V. &c.) 27. ἠγνόηκε iid. 28. διότι
 assumptum ex B. 29. ἀνθρώπων iid. χόρτους Aubertus.

Κεφ. δ'. Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος, καὶ φλέξει αὐτούς, καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἀλλογενεῖς καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτούς ἡ ἡμέρα ἡ ἐρχομένη, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἔξ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα.

5

865 A. α. Ἐν πυρὶ γὰρ ἔσεσθαι τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν ἐννοεῖν ἀκόλουθον, “ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ μὲν ῥοιζήδον παρελεύσονται, “στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, γῆ δὲ καὶ τὰ ἐν “αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται πάντα. καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ “καινὴν γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν” 10 ἔφη γὰρ ὧδέ τις τῶν ἀγίων μαθητῶν. ἥξει τοίνυν φησὶν ὡς κλίβανος ἡ ἡμέρα Κυρίου, καὶ καταφλέξει μὲν ἅπαντας τοὺς ἀλλογενεῖς, προσθήσει δὲ τούτοις καὶ τοὺς ποιοῦντας β τὰ ἄνομα· μία γὰρ ἔσται τις κατ’ ἀμφοῖν ἡ δίκη. ἄθρει δὲ ὅπως ἀστειότατα νυνὶ διαμέμνηται τῶν ἀλλογενῶν. 15 ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐμακάριζον λέγοντες “Καὶ νῦν ἡμεῖς “μακαρίζομεν ἁλλοτρίους, καὶ οἰκοδομοῦνται ποιοῦντες “ἄνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ ἐσώθησαν,” ταύτητοι καταφλεχθήσεσθαι φησιν αὐτοὺς, ὡς τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ πεπο- Rom. i. 25. λεμηκότας, καὶ προσκυνεῖν ἐλομένους τῇ κτίσει παρὰ τὸν 20 κτίσαντα.

Supra
iii. 15.

Rom. i.
25.

Λογιούμεθα δὲ καὶ ἐτέρως ἀλλογενεῖς ὀνομάζεσθαι τοὺς c εἰδωλολάτρας καὶ τοὺς καθ’ ἑτερόν τινα τρόπον ἡλλοτριω- μένους τοῦ ἱεροῦ τε καὶ ἀπολέκτου γένους, οἷόν τι φημὶ τοὺς αἰρετικούς, περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, καὶ μάλα εἰκότως 25 “Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ’ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν “ἐξ ἡμῶν, μεμενέκεσαν ἂν μεθ’ ἡμῶν.” οὗτοι τὴν θείαν

1 S. Joan.
ii. 19.

3. ἡ prius om. Edd. (147.) 8. λυθήσονται habet B. 9. ἔργα om. B. Statim κατακαυθήσεται B. cf. supra 801 init. 10. αὐτοῦ om. B. 14. τις] τοῖς Edd. ante Migne. 15. ὅπως ἀστειότατα] οὕτως ἀστειότητα iid. Statim νῦν B. 17. οἰκοδομοῦνται B. ἀνοικοδ. Edd. 18. ἄνομα] + καὶ iid. invito B. (Alex. XII.) τοι assumptum ex B. 20. τὴν κτίσιν Edd. 22. δὲ assumptum ex B. 24. οἷόν τι φημὶ] φημὶ δὲ B. 27. μεμε- νέκεσαν habet B.

εὐγένειαν ἀποβεβληκότες, ἀπονουσφιζόμενοι τε τοῦ ἱεροῦ καὶ
 ἀπολέκτου γένους τοῦ γεγονότος εἰς περιποίησιν· διὰ πίστεως
 δὲ δηλονότι τῆς ἐν Χριστῷ· οἱ τοιοῦτοι γοῦν πυρὸς ἔσονται
 τοῦ παμφάγου τροφή. ἐν ἴσῃ δὲ μοίρα κείσονται παρὰ Θεῷ
 5 καὶ οἱ ποιῶντες ἄνομα, καὶ εἰ ἐγκρίνουντο τυχὸν τοῖς πεπι- d
 στευκόσι καὶ ἐξειλεγμένοις, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς
 εἰδόσι Θεόν. οὐ γὰρ ἀπόχρη τοῦτο αὐτοῖς εἰς ἀπόνησιν
 ἁμαρτίας, εἴπερ ἔστιν ἀληθές, ὡς “πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά
 “ ἔστι.” δικαιοὶ μὲν γὰρ ἡ πίστις ἢ εἰς Χριστὸν, καὶ τῆς τῶν
 10 προεπταισμένων ἀπαλλάττει κηλίδος. εἰ δὲ δὴ τις μετὰ
 τοῦτο ῥάθυμός τε καὶ ἀναπεπτωκὸς εὐρίσκειτο, πρὸς τε τὰ
 σαρκὸς καὶ τὰ τοῦ κόσμου πάθη ἐπιρρέπῃς, νενέκρωκεν
 οἰονείπως ἐν ἑαυτῷ τὴν πίστιν, προστιθεὶς μὲν οὐδὲν τῶν e
 ἐπαινουμένων, παλινδρομήσας δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν
 15 τοῦ βίου σκαιότητα. περὶ τῶν τοιούτων φησὶ καὶ ὁ θεσπέ-
 σιος μαθητὴς “Κρεῖσσον γὰρ ἢν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι 2 S. Pet.
 “ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἣ ἐπιγνοῦσιν εἰς τὰ ὀπίσω ii. 21, 22.
 “ ἀνακάμψαι ἀπὸ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς·
 “ συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας Κύων
 20 “ ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον, καὶ ὧς λουσαμένη εἰς
 “ κύλισμα βορβόρου.” οὐκοῦν ἐν ἴσῃ τοῖς ἄλλογενέσι καὶ a 888 A.
 οἱ ποιῶντες ἄνομα, οὐ καὶ ἔσονται καλὰ μὴ, καταφλεχθήσονται
 δὲ οὕτως ὥσανεὶ κάκειν πυρὸς ἐπενηνεγμένου. συνάγεται
 γὰρ ὁ σῖτος εἰς ἀποθήκην, καθὰ καὶ ὁ Σωτὴρ φησι περὶ
 25 τῶν ἀγίων θεριστῶν· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαίεται πυρὶ ἀσβέ-
 στω. καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ αὐτοῖς ῥίζα οὐδὲ κλῆμα, τουτέστιν,
 οὐδεμίαν ἔξουσιν ἐλπίδα τοῦ καὶ αὐθις ἀναφυῆναι πρὸς ζωὴν,
 ζωὴν δὲ φημι τὴν ἀξιέραστον τε καὶ ὡς ἐν δόξῃ τῇ παρὰ
 Θεῷ, τὴν ὡς ἐν ἀγιασμῷ καὶ μακαριότητι νοουμένην. ῥίξης b
 30 μὲν γὰρ οὐκ εἰσάπαν ἐκκεκομμένης, οὔτε μὴν κλήματος
 οἷον ἐκ βάθους ἐξηρημένου, σώζεται τις ἐλπίς τοῦ καὶ

3. Haec οἱ τοιοῦτοι γοῦν accesserunt ex B. 6. τε] δὲ (sic) Edd. 7. πρὸς iid.
 8. ὡς] + ἡ iid. 12. ἐπιρρέπῃς accessit ex B. 14. μᾶλλον] πάλιν B.
 20. τὸν ἴδιον ἔμετον B. τὸ ἴδιον ἐξέραμα Edd. 27. ἀναφυῆναι B.

Hiebr
xiv. 7.

ἀναφύναι πάλιν “Ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπίς,” κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον· “ἐὰν γὰρ ἐκκοπῇ, πάλιν ἐπανθήσει, καὶ ὁ ῥάδαμνος
“δὲ αὐτῆς οὐ μὴ ἐκλείπῃ.” εἰ δὲ δὴ κάτωθεν καὶ ἐξ αὐτῆς,
ὥς ἔφην, ἀναβοθρευοῖτο ῥίζης, καὶ ἀγρίαν τῶν φυμάτων
ὑπομένει τομῇν, συνδιολεῖται πάντως αὐτῷ ἐλπίς ἅπασα 5
τοῦ καὶ εἰσαυθις ἀναφυῆναι δύνασθαι πρὸς ζώην. οὐκοῦν
ὥς ἐξ ὁμοιότητος τῆς τῶν φυτῶν ἐξηρῆσθαί φησιν ἅπασαν
τῶν φιλαμαρτημόνων ἐλπίδα. καὶ τοῦτο σαφῶς ὁ θεσπέσιος
Ἡσαΐας ἐπαγγέλλεται λέγων “Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευ-
“τήσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται 10
“εἰς ὄρασιν πάσῃ σαρκί.”

Es. lxvi.
24.

2 Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιο-
σύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεσθε
3 καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα. καὶ κατα-
d πατήσετε ἀνόμους, διότι ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν 15
ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐγὼ ποιῶ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

S. Joan.
i. 14.

Ἐπέλαμψε μὲν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος ὀφθῆναι ἐν
τῷδε τῷ κόσμῳ τὴν καθ’ ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑποδύς· “Γέγονε”
γάρ φησι “σὰρξ ὁ Λόγος καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν” ἐν
ἀχλύϊ δὲ ὄντας καὶ σκότῳ, καθάπερ τις ἥλιος, ταῖς οἰκείαις 20
περιαστράπτει μαρμαρυγαῖς, καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας
ἀκτῖνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων καρδίαις ἐνιέει, καθα-
ροὺς ἀπέφηνε καὶ σοφοὺς καὶ ἀπάσης ἀγαθουργίας ἐπιστή-
e μονας. ἔδειξε δὲ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τὸν Πατέρα, διὰ τῆς

3. ἐκλείπῃ B. (Alex.) ita voluit Migne. ἐκλείπη Edd. (Vat.) 4. ὥς ἔφην
ἀναβοθρευοῖτο ῥίζης] ῥίζης εἰσάπαν ἀναμοχλεύοιτο Edd. φυμάτων] κλημάτων iid.
5. αὐτῷ] + καὶ iid. 6. τὸ πρὸ τοῦ iid. ἀναφύναι B. 9. ἐπαγγέλλει iid.
14. σκιρτήσετε] σκιρτάσετε iid. ante Migne. 15. διότι] καὶ F. (22. al.)
16. τῇ om. B. 17. τοῖς pro ὀφθῆναι Edd. 18. κόσμῳ] + καὶ iid.
19. Haec γάρ φησι accesserunt ex B. 21. περιστράπτων Edd.
περιωστράπτων correxit Migne. 22. καρδίαις] ψυχαῖς iid. 24. Πατέρα]
+ καὶ iid.

- ἀπορρήτου μυσταγωγίας εὐτεχνεστάτους ἀποφήνας καὶ σε-
σοφισμένους, ἔμπλεών τε τὸν νοῦν τῆς περὶ αὐτοῦ γνώσεως
ἔχοντας. πλὴν καὶ εἰς τοῦτο φαιδρότητος παρενηνεγμένοι
πεπλουτισμένοι τε, καθά φησιν ὁ μακάριος Παῦλος, “ἐν
5 “παντὶ λόγῳ καὶ ἐν πάσῃ γνώσει καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ,”
“βλέπομεν ἄρτι ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι, καὶ γινώ-
“σκομεν ἐκ μέρους.” ἤξει δὲ κατὰ καιροὺς τὸ τέλειον, a 867 A.
καὶ ἐν πληρεστάτῃ λοιπὸν ἐσόμεθα γνώσει, Χριστοῦ πάλιν
ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ ἐπιλάμψαντος, καὶ καταργούντος μὲν τὴν
10 ἐκ μέρους καὶ ἐν αἰνίγματι γνῶσιν, καταλάμποντας δὲ ὥσπερ Ib. 9.
τοῖς τελεωτάτοις, καὶ θείου τινὸς καὶ ἀπορρήτου φωτὸς
ἀναπιμπλάντος τὸν νοῦν, καὶ τῇ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος
χύσει καταφαιδρύνοντας. ἔφη μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος Παῦλος
“Εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γνώσεις παν- b Ib. 8. *
15 “θήσονται.” φαμέν δὲ ὅτι οὐκ ἀπὸ γε τοῦ γινώσκειν
ἐν μέρει ἐπὶ τὸ μηδόλως εἰδέναι τι βαδιούμεθα, πολλοῦ γε
καὶ δεῖ. ἐπεὶ τίνα τρόπον ὁ τῆς μελλούσης ἐλπίδος καιρὸς
οὐ πρὸς ζημίαν ἔσται ταῖς τῶν ἀγίων ψυχαῖς, εἰ χρή πάντως
καὶ ὧν ἂν ἔχοιεν ἀπολισθεῖν, οὐ τὰ ἀμείνω κερδαίνοντας,
20 οὐκ ἐπὶ τίνα τῶν ὑπερκειμένων ἰέντας τὸν νοῦν· ἀπεμπο-
λοῦντας δὲ μᾶλλον καὶ τὸ ἤδη πεπορισμένον οὐκ ἀταλαι-
πώρως ἔσθ’ ὅτε; καταργοῦνται δὲ προφητεῖαι, πεπαύσεται
δὲ καὶ γνῶσις, ἐπεισκρινομένης δηλονότι ταῖς ἡμετέραις
ψυχαῖς τῆς ἄγαν ὑπερκειμένης. ὥσπερ γὰρ εἴ τις, ἐνὸς ἐν c
25 οἴκῳ φαίνοντος λύχνου καὶ μετρίαν ἐν τοῖς ὀρώσιον αὐτὸν
ἰέντος αὐγὴν, εἰσκομίσειε λαμπάδα, πᾶσά πως ἀνάγκη μο-
νονουχὶ καὶ ἀπρακτεῖν τὸ ἐκείνου φῶς τῇ τοῦ μείζονος

1. εὐτεχνεστάτους B. ἀτεχνεστάτους in codice legerat Pontanus, quod εὐτεχ-
στάτους e conjectura correxit. Statim ἀπέφηνε Edd. 6. ἐν alt. assumptum
ex B. 9. οὐρανῶν Edd. τὴν ἐκ μέρους καὶ ἐν αἰνίγματι] τὸ ἐκ μ. καὶ
τὴν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι iid. 11. τελειωτέροις iid. 14. εἴτε
γνώσεις παύθονται] καὶ γνώσεις παύσονται iid. 15. ὅτι et γε assumpta
ex B. 16. ἐν μέρει] ἐκ μέρους iid. 18. ζημίας iid.
19. ἔχοιμεν iid. 20. τι iid. 22. καταργοῦνται δὲ] καταργηθή-
σονται καὶ iid. 25. ὀρώσιον αὐτὸν hoc ordine B. 27. φῶς]
+ τὴν iid.

ἀμετρίᾳ παραχωροῦν· καὶ ὥσπερ ἡλίου τὴν ὑπ' οὐρανὸν
καταυγάζοντος, ἀδρανῆς ἤδη πως ἢ τῶν ἀστέρων ἀπολέ-
λειπται λαμπρότης· οὕτω φαιδροτέρας ἐν ἡμῖν εἰσκεικο-
μισμένης γνώσεως καταργηθήσεταιί πως ἢ μείων. ἔφη δέ

S. Joan.
xvi. 25.

δ που καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις “Ταῦτα ἐν 5
“ παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν” ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὐκέτι ἐν
“ παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν” ἀλλ’ ἐν παρρησίᾳ περὶ τοῦ
“ Πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν.”

Οὐκοῦν τοῖς ἀγίοις, οἱ καὶ σφόδρα πεφόβηνται τὸ ὄνομα
τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπάσης ἀρετῆς ἐπιμεληταὶ γεγόνασιν ἐν τῷδε 10
τῷ κόσμῳ, Χριστὸς ἀναλάμψει, καθάπερ τις τῆς δικαιοσύνης
ἡλίου τῆς τελειοτάτης γνώσεως τὰς αὐγὰς ἐνιείς, καὶ ἀπάσης
ε αὐτοὺς ἀπαλλάττων ψυχικῆς ἀρρώστιας, καὶ θλίψεως τῆς
ἀρχαίας ὡς ἀπωτάτω τιθείς. τοῦτο γάρ ἐστι τό Ἰατὶς ἐν
ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· οἷον ὡς ἐπ’ αἵτου καὶ νεοτῶν εἰρημένον, 15
κατ’ ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως
λελεγμένον περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἐξ Αἰγύπτου λελυτρωμένων
“ Ὡς αἰτὸς σκεπάσει νοσσιὰν αὐτοῦ, διείς τὰς πτέρυγας
“ αὐτοῦ, ἐδέξατο αὐτούς.” ἔσται τοίνυν φησὶ καὶ ἰατὶς ἐν
ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰῶνι τούτῳ δεινὰ πως 20
ἐστὶν ἐν ἡμῖν τῆς σαρκὸς τὰ σκιρτήματα· καταθῆγει γὰρ
868 A. α τὸν νοῦν εἰς ἐκτόπους ἡδονὰς, ἀγριαίνει δὲ ἐν τοῖς μέλεσιν
Cf. Rom.
vii. 23. ἡμῶν τῆς ἀμαρτίας ὁ νόμος, εἰ καὶ νικᾶται τυχὸν διὰ τῆς
τῶν ἀγίων ἐπιεικειας, ἐπαμύνοντος τοῦ Χριστοῦ. καταμεθύει
δέ πως ὁ νοῦς, καὶ καθ’ ἕτερον τρόπον πειραζόμενος ὑπὸ 25
παθῶν· ἀλαξονεῖαί τε γὰρ ἐπισκῆπτουσι, καὶ φιλοδοξίαι
κοσμικαὶ καὶ ὀργαὶ καὶ φιλοκέρδεια καὶ τὰ ἕτερα τῶν κακῶν.
ἐπειδὴ δὲ τὸν ἀρράβωνα τοῦ Πνεύματος διὰ Χριστοῦ πε-
πλουτήκαμεν, εἰθίσμεθα καὶ κατευμεγεθεῖν τῶν παθῶν, πλὴν
b ἰδρῶτος οὐ δίχα, κατὰ δέ γε τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα πλήρη 30

Deut.
xxxii. 11.

868 A. α
Cf. Rom.
vii. 23.

2 Cor. i.
22.

3. ἐν assumptum ex B.
ἀναγγελῶ iid.

11. τῆς assumptum ex B.

ἐαυτοῦ Edd. (XIII.)
ἢ Pont. ἢ Aub.

21. τῆς σαρκὸς τὰ τὰ κατὰ σάρκα B.
27. καὶ primum assumptum ex B.

7. ὑμῖν] πρὸς ὑμᾶς Edd.

8. ἀπαγγελῶ B.
18. σκεπάσει habet B. (XIII.)

23. εἶ]

29. καὶ] τε Edd.

30. Habet δέ γε B.

τῆς θεογνωσίας ἔχοντες τὴν αὐγὴν, καὶ τὴν τελειότητα τῆς
 δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πλουτοῦντες, ἀποδυσάμενοί
 τε τὴν φθορὰν καὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη, Θεῷ δουλεύσομεν
 ὁλοτρόπως, οὐ μεριζόμενοι πρὸς ἁμαρτίαν, οὔτε μὴν ὑπό
 5 του τῶν πάλαι παθῶν ἐνοχλούμενοι, ἀλλ' ἐν ἰσῇ τάξει τοῖς
 ἁγίοις ἀγγέλοις τὸν καθαρὸν καὶ ἀπήμονα διαζῶντες βίον.
 γέγραπται γὰρ περὶ τῶν ἁγίων ὅτι ἐπιλήσονται τὴν θλίψιν
 αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀναβῇ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν· ἔσται
 δὲ, φησὶ, “καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν,
 10 “ὑπὲρ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν αἰνεσις καὶ εὐφροσύνη καὶ
 “ἀγαλλίαμα καταλήψεται αὐτοὺς, ἀπέδρα ὁδὴν καὶ λύπη
 “καὶ στεναγμός.” ταύτητοί φησιν ὁ Προφήτης, ἥτοι Θεὸς
 ὁ τούτων ἐργάτης καὶ δοτὴρ, ὅτι καὶ ἐξέλευσεσθε καὶ σκιρτή-
 σετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνιέμενα. ὥσπερ γὰρ τὰ
 15 μοσχάρια τὰ ὑπότιθα δεσμῶν ἀνιέμενα κατασκαίρουσι τῶν
 ἀγρῶν, ἐν εὐανθεῖ τῇ πόᾳ ἀποπηδῶντά τε καὶ διαμυκώμενα·
 οὕτω κατὰ καιροὺς οἱ ἅγιοι μονονουχὶ δεσμῶν ἀνιέμενοι
 τῆς ἐν τῷδε τῷ βίῳ θλίψεως καὶ φροντίδος, ἰδρώτός τε
 καὶ πόνων, εἰς τὴν τοῖς ὁσίοις πρέπουσαν εὐθυμίαν ἐκβή- d
 20 σονται, πατοῦντες ἀνέμους, οὐ μαχομένους ἔτι καὶ ἀνθεστη-
 κότας, πεσόντας δὲ ἤδη καὶ νενικημένους, καὶ οἶον ὑπὸ πόδας
 κειμένους, τῷ καὶ ἀνηρῆσθαι παντελῶς τὸν παρ' αὐτῶν
 πόλεμον. “Οὐ γὰρ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν θηρίων τῶν Ib. 9.
 “πονηρῶν οὐδὲν οὐ μὴ ἀναβῇ ἐκεῖ,” κατὰ τὸ γεγραμμένον·
 25 “ἔσται δὲ μᾶλλον ὁδὸς καθαρά, καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται.” Ib. 8.
 ἀπόλεμος γὰρ καὶ ἀπάσης κηλίδος ἀπηλλαγμένη κατ' ἐκείνο
 μάλιστα τοῦ καιροῦ τῶν ἁγίων ἔσται ζωή.

καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν Ἑλίαν τὸν Θεοβίτην πρὶν ἐλθεῖν 4

1. τελειότητα] τελειοτάτην Edd. 2. Πνεύματος πλουτοῦντες hoc ordine B.
 3. δουλεύσομεν] λατρεύομεν iid. 6. διαζῶντες] βιοῦντες iid. 10. Haec
 ὑπὲρ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν accesserunt ex B. 11. καὶ assumptum ex B.
 13. καὶ secundum assumptum ex B. σκιρτήσεσθε Edd. (26.) 16. πη-
 δῶντά B. 17. ἀνιέμενοι Edd. 18. καὶ assumptum ex B.
 21. πεσόντας iid. ante Migne. 24. οὐ assumptum ex B. 25. ἁγία]
 ἁγίων B. 28. ἀποστέλλω B. (s. Alex. XII.) cf. Glaph. 163 c. (MSS.)
 ἀποστελῶ Edd. (Vat.)

Es. lxxv.
 16.
 1b. xxxv.
 10.

Ib. 9.

Ib. 8.

5 τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὅς ἀποκατα-
στήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς
τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἔλθω καὶ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην.

Ἀπόδειξις ἡμερότητας καὶ ἀνεξικακίας Θεοῦ, τὸ καὶ
Ἡλίαν ἡμῖν τὸν Θεοβίτην προαναλάμψαι κατὰ καιροῦς, ὅτε 5
869 A. α παρέσται λοιπὸν ὁ Κριτὴς τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην
προαγγέλλοντα. καταβήσεται γὰρ κριτὴς ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, δορυφορούντων ἀγγέλων, καὶ κα-
S. Matth. θιεῖται μὲν “ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ,” κρίνων τὴν οἰκουμένην
xxv. 31.
Ps. xciv. ἐν δικαιοσύνῃ, ἀποδώσει δὲ πάντως ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον 10
13.
S. Matth. αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἐν πλείστοις ἐσμὲν ἁμαρτίαις, προβαδίζει
xvi. 27. χρησίμως ὁ θεσπέσιος προφήτης, εἰς ὁμοψυχίαν ἄγων τοὺς
ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα διὴ σύμπαντες εἰς ἐνότητα τὴν διὰ πίστεως
ἐνηνεγμένοι, καὶ τῶν εἰς φαυλότητα σπουδασμάτων ἀπο-
β) παυσάμενοι, πληροῦν ἔλουντο τὸ ἀγαθόν, οὕτω τε σωθεῖεν 15
καταφοιτήσαντος τοῦ Κριτοῦ. φθάσας μὲν οὖν ὁ μακάριος
Βαπτιστὴς Ἰωάννης προῆλθεν “ἐν πνεύματι τε καὶ δυνάμει
S. Luc. “Ἡλίου.” ἀλλ’ ὥσπερ αὐτὸς διεκήρυττε λέγων “Ἐτοι-
i. 17.
S. Matth. “μάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
iii. 3.
“αὐτοῦ,” οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡλίας ἐγγὺς ὄντα δια- 20
Ps. xciv. κηρύττει τότε, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἵνα κρίνῃ τὴν
13.
οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ νῦν μὲν ἴσως διχονοοῦσί
S. Luc. τινες, καὶ μεμέρισται πατὴρ μὲν πρὸς υἱόν, υἱὸς δὲ πρὸς
xii. 53.
c πατέρα. ὁ μὲν γὰρ πεπίστευκεν εἰς Χριστὸν, ὁ δὲ τοῖς
ἀπίστοις ἐστὶν ἐναριθμῖος, ἕτεροι δὲ διεστήκασιν τῆς ἀλλήλων 25
ἀγάπης, διεσχοινισμένοι πρὸς ἑχθραν καὶ ἀκαταλήκτους
ὀργὰς, καὶ τὰς ἐφ’ ὁφρῶν τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων
φιλονεικίας. ἀποκαταστήσει γεμὴν ὁ προφήτης, εἰς μίαν

3. ἵνα μὴ ἔλθω καὶ F. Edd. cf. infra. μὴ ἔλθων B. (22. al.)

5. ὅτε] ὅτι correxit Migne.

8. Haec ὁ Υἱὸς accesserunt ex B.

12. ὁμο-

ψυχίαν] ὀλιγοψυχίαν B.

17. τε assumptum ex B.

14. ἐνηνεγμένοι] συνενηγμένοι Pont. συνηγμένοι Aub.

20. αὐτοῦ] τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Edd.

25. ἀπίστοις]

διακηρύξει iid.

23. πατὴρ μὲν hoc ordine B. δε] + ὡς iid.

28. προφήτης]

ἀποστόλοις iid.

26. διεσχοινισμένοι] διεσχιμένοι iid.

+ καὶ iid.

συνάγων πίστιν πάλαι διηρημένους, καὶ ἀποκαθιστὰς ἀν-
 θρωπον πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἔλθω φησὶ καὶ πατάξω
 τὴν γῆν ἄρδην, τουτέστιν ὀλοτρόπως καὶ παντελῶς. ὁρᾷς
 οὖν ἄρα τὴν ἡμερότητα τοῦ πάντων Δεσπότη. προαναπέιθει ^d
 5 τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μονονουχὶ διαμαρτύρεται διὰ τῆς τοῦ
 Ἑλίου φωνῆς, ὅτι παρέσται κριτὴς, ἵνα ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον
 μεταδρομαῖς τὸν οἰκεῖον ἐπανορθοῦντες βίον οἱ τὸ τηνικάδε
 ζῶντες ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ πικρῶ περιτύχοιεν τῷ δικαστῇ,
 πέμποντι πρὸς φλόγα καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον.
 10 ἀκούσειαν δὲ μᾶλλον “Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός
 “μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν
 “ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.”

S. Matth.
xxv. 30.
Ib. 34.

Μνήσθητι τοῦ νόμου Μωυσῆ τοῦ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην ^e
 αὐτῷ ἐν Χωρῇβ πρὸς πάντα τὸν Ἰσραὴλ προδτάγματα καὶ
 15 δικαίωματα.

Ἀναπέιθει πάλιν ἐννοεῖν τοὺς ἐντενξομένους τοῖς τοῦ
 Προφήτου λόγοις, ὅτι μὴ καινὸν ἢ ἀσύνηθες τὸ ἐπὶ Χριστῷ
 γέγονε κήρυγμα, μήτε μὴν φωναῖς μόναις ταῖς Μαλαχίου
 προαπηγγελμένον· ἀλλὰ γὰρ ἄνωθεν τε καὶ ἐξ ἄρχῆς, καὶ
 20 ἐκ πρώτων, ἵν' οὕτως εἴπωμεν, χρόνων, καθ' οὓς κέκληται
 πρὸς θεογνωσίαν ὁ Ἰσραὴλ, ὅτε τοὺς ἐν Χωρῇβ κεχρησμέ-
 · δηκε νόμους διὰ Μωυσέως Θεός. καταβέβηκε μὲν γὰρ ὁ ^a 870 A.
 τῶν ὅλων Θεὸς ἐν εἶδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ἐφαίνοντο
 δὲ καπνοὶ μὲν καὶ φλόγες ὑψοῦ τε διάττουσαι, καὶ πολὺ
 25 τοῖς θεωμένοις ἐμποιοῦσαι τὸ δεῖμα· σκότος δὲ ἦν, καὶ
 γνόφος, καὶ θύελλα, καὶ “φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει

Exod.
xix. 16.

2. ἵνα μὴ ἔλθω habet hic B.
 assumptum ex B.

Statim τοῦ assumptum ex B. (106. 239.)
 transp. Edd.

Θεός accesserunt ex B.

5. τοῦ assumptum ex B.

13. Μνήσθητι B. (A.V.) Μνησθητε Edd. (s & c.)

20. ἵνα iid.

26. ἡχούσης Edd.

18. φωναῖς post Μαλαχίου

22. Haec διὰ Μωυσέως

“μέγα.” τότε δὴ τότε περίφοβοι γεγονότες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ προσήεσαν λέγοντες τῷ μεσίτῃ καὶ παιδαγωγῷ Μωυσῆς οὗτος ἦν· “Λάλει σὺ πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ λαλείτω ἡμῖν ὁ “Θεός, ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν.” καὶ δὴ πρὸς ταῦτα Θεός
 b “Ὁρθῶς, φησὶ, πάντα ὅσα ἐλάλησαν· Προφήτην αὐτοῖς 5
 “ἀναστήσω ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ, καὶ θήσω
 “τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς
 “κατὰ πάντα ὅσα ἐντείλωμαι αὐτῷ.” ὁρᾷς ὅπως ἐκ μακρῶν
 τῶν ἄνωθεν χρόνων προανεφώνει Χριστὸν τὸ γράμμα τὸ
 ἱερόν; ἀλλὰ καὶ αὐτὰς εἰ δὴ βούλοιτό τις βασανίζειν τὰς 10
 τοῦ νόμου σκιάς, Χριστὸν εὐρήσει γραφόμενον, καὶ τὸ
 ἐπ’ αὐτῷ μυστήριον. καὶ γοῦν ἔφασκεν Ἰουδαίοις “Εἰ
 c “ἐπιστεύετε Μωυσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ
 “ἐκεῖνος ἔγραψε.” πλήρωμα γὰρ νόμου καὶ προφητῶν
 ὁ Χριστὸς, δι’ οὗ καὶ μεθ’ οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ 15
 δόξα σὺν τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1. οἱ assumptum ex B.

ἡμᾶς iid. cf. in Es. 742 c.

10. βασανίζειν post νόμου transp. iid.

hoc ordine B.

accesserunt ex B.

3. ὑμᾶς (sic) Edd. ante Migne. ἡμῖν] πρὸς

5. ἐλάλησα B.

8. ἐντείλωμαι (sic) Edd.

13. ἂν] + καὶ iid. γὰρ ἐμοῦ

16. Ἀγίῳ] παναγίῳ iid. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ et τῶν αἰώνων

QUAE THEOPHYLACTI IN PP. 544 SQQ., PRO D. CYRILLI
COMMENTARIIS DEDIT COD. B, IPIE DEDIMUS.

Καὶ σὺ καρδία σαλεύθητι καὶ σείσθητι. πρὸς τὴν τοῦ βαβυλωνίου καρδίαν
φησὶν, ὅτι πολλοὶ ὑπὸ σοῦ ἐσαλεύθησαν πρὶν, νῦν οὖν καὶ σὺ ἡ μηδέποτε ἐλπίσασα
σαλευθῆναι καὶ μεταπεσεῖν ἀπὸ τῆς εὐημερίας, ἀλλ' ἀκράδαντος ἑσαεὶ στήσεσθαι καὶ
διὰ τοῦτο σκληρυνομένη, σαλεύθητι, τουτέστι, σύνες ὅτι μετέπεσέ σοι ἡ εὐημερία,
καὶ αἰσθῆσιν λαβοῦσα τῶν εἰς σέ γενομένων, ἀπὸ τῆς ἐν ἀλαζονείᾳ στάσεως,
σαλεύθητι καὶ σείσθητι, τρόμον τινὰ παθοῦσα καὶ λύπην ἀναλαβοῦσα καὶ μετανοίας
ἀρχήν. ὅτι δὲ πολλοὶ ἐν εὐθηνίαις ὄντες οἴονται μηδέποτε σαλευθῆναι, μαρτυρεῖ
δανεῖδ, λέγων Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα, μὴ
ἐννοήσας ὅτι σὺ τὴν εὐπρέπειάν μου καὶ περιφάνειαν ἐνεδυνάμωσας καὶ σταθερὰν
τέως εἶναι πεποίκας· οὐχ ὅτι ἐγὼ ἤμην ἄξιος, ἀλλ' ὅτι σὺ ἠθέλησας· κύριε γάρ
φησιν, ἐν τῷ θελήματί σου, παρέσχον τῷ κάλλει μου δύναμιν· ἀπέστρεψας δὲ τὸ
πρόσωπόν σου καὶ ἐγενήθην τεταραγμένος. τοῦτον οὖν τὸν ταραγμὸν παθεῖν
παρανεί τῷ βαβυλωνίῳ. καὶ μακάριος ὃς ἐν τῷ μαστίγῆσθαι ὑπὸ Θεοῦ ταριάττεται
καὶ σαλεύεται ἀπὸ τῆς κακίας, καὶ οὐ λέγει ὅτι ἀνδρεῖομαι. ἐκύκλωσεν ἐπὶ σέ,
ποτήριον δεξιάς κυρίου. διὰ τοῦτό φησι παρανῶ σοι σεισθῆναι καὶ σαλευθῆναι,
διότι ἦλθεν ἐπὶ σέ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ τιμωρία· ταύτην γὰρ ποτήριον θείας δεξιᾶς
ὀνομάζει. καὶ πολλαχοῦ δὲ ἀλλαχοῦ ἡ τιμωρία ποτήριον λέγεται· ὁ δὲ πῶν καὶ
μεθυσθεὶς σαλεύεται. τί δέ ἐστι τὸ ἐκύκλωσεν, ἢ ὅτι κύκλω σε περιέλαβεν, ὥστε
μὴ δύνασθαι σε διαφυγεῖν ταύτην· ἢ ὅτι ὥσπερ ἐν συμποσίῳ τὸ ποτήριον κύκλω
περιέρχεται τοὺς συμπότας, οὕτω καὶ ἡ ἐκ Θεοῦ τιμωρία, πρότερον μὲν τὰς ἄλλας
βασιλείας περιῆλθε, διὰ σοῦ τιμωρησαμένη ταύτας, καὶ μεθύσασα συμφορῶν, κύκλω
δὲ διερχομένη νῦν ἔφθασε καὶ ἐπὶ σέ, ὥστε ὀφείλεις τοῦτο πιεῖν. ἡ δεξιὰ γὰρ τοῦ
κυρίου προσφέρει σοι τοῦτο, καὶ ἀδύνατον ἐκφυγεῖν, τὴν γὰρ χεῖρα αὐτοῦ τὴν
ὑψηλὴν, τίς ἀποστρέψει; καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου. ὥσπερ ὅταν
εὐήμεροι, πάντοθεν συνήγέτο σοι ἡ δόξα, καὶ ἀπὸ πλούτου καὶ ἀπὸ ἀνδρίας, καὶ
συνέσεως καὶ πλήθους ὑπηκόων καὶ τῶν τοιούτων· οὕτω νῦν ἡ ἀτιμία συναχθήσεται
σοι ἀπὸ πείνης, ἀπὸ δειλίας, ἀπὸ ἀσυνεσίας, ἀπὸ τοῦ μηδὲνα ἔχειν ὑπὸ ἡμέρᾳ, καὶ
ἀπλῶς, πάντων τῶν τοιούτων. ὁ γὰρ ἐνδοξος ἀφ' ὧν δοξάζεται, ἐξ ἐκείνων ἀτιμοῦται
ἐκπεσὼν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας ἐποίησε τῷ
ᾄδῃ ἐνδιατρίψας, πρὸς ταύτην τὴν καρδίαν φησὶ ὅτι σείσθητι. τάχα μὲν καὶ ἀπὸ
τοῦ σεισμοῦ τοῦ γενομένου ἐν τῷ ἐκπνεῦσαι αὐτὸν, ὅτε καὶ τὰ σημεῖα ἀνεφύχθη^{μν}
τάχα δὲ καὶ ὡς πάσης τῆς ἀρχῆς τοῦ ᾄδου σαλευομένης, καὶ τῶν χαλκῶν πυλῶν

συντριβόμενον· παρεγενετο γάρ, κρηξαι αἰχμαλωτοὺς ἀφ᾽ ἑσιν. ἐπάγει οὖν ὅτι ἐκλαύσῃ σε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, ὃ ἐπιεν ἡ δεξιὰ τοῦ κυρίου, ὁ Χριστός. διὰ τοῦτο, καὶ οἷς κατεπίεσεν ἰσχυράς, ἐξήμεσας, καὶ δαξάντων ἐπὶ τῷ κρατήσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φρενός, εὐν ἄριστος γενοίαι. κατηγγέρθης γάρ, ἑωχάτος ἐχθρός. διότι ἀσεβεία τοῦ λιβαίου καλύψει σε. ὁ λιβαῖος ὅρος ἐστὶ τῆς φοινίκης, εἰς ἑλάν τε καὶ εἰώδες. παρεικίζει δὲ ἡ γριμὴ τοῦτο τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς μεγίστην καὶ ὑπερῆρμεν, καὶ πολλὰς εἰώδας τῆς ἐκ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν γενομένης, ὡς καὶ δαυεὶδ φησὶν λί κεδροὶ τοῦ λιβαίου ἄς ἐφίττεισας, ἐλεῖ στροβίλῳ ἐννοσσεύουσιν. ἑαυτὸς γάρ τῶν ἁγίων κεδρὸς ἔσκε, διὰ τὸ ἐψυλῆ ἔσθαι. ἐπαδεῖται δὲ τοῖς ἐπ' αὐτῷ μαθητεύουσιν, καὶ οὐκ ἐπὶ αὐτοῖς γινώσκαι. ἐπεὶ δὲ εὐν τὴν ἱερουσαλήμ ἐπεπληρεῖσεν τῷ θείῳ κατὰ ὁ βασιλεὺς, ἡ ἀσεβεία φησὶν ἢ ἐπὶ τῷ λιβαίῳ τῇ ἱερουσαλήμ φημι γενομένη καλύψει σε. καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε. θήρια τοῖς περὶ κύρον φησὶν ὡς πάλαι τὸ ἄγριον ἔχωντας. ἡ οὖν ταλαιπωρία ἦν οἷος ἐπαξιοῦσι σοι, πτοήσει σε, τυντέσθαι, ταπεινὸν καὶ δειλὸν καὶ ἀθροῖν ποιήσει. ἀλλὰ καὶ ἀσεβεία πολλὴ ἦν ἐν τῷ λιβαίῳ πάλαι διὰ τὴν ἐκείνῃ εἰδωλοκρατίαν· τοῖς γάρ ἐψυλοτέροις τῶν ὀρνῶν ἐπεφοῖτων οἱ δαιμονοφοροῦντες, ὡς ἐκείνῃ ῥῶον τοῖς δαιμονοῖσι σιτισόμενοι· δι' ἣν ὁ δαυιδὴς κελεύεται τῇ ἀφ᾽ ἑσιν παραδεδείκται, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ τῶν δαιμονίων θηρία ἐταπεινώθησαν, μυστήματα τῇ λαοῦ τοῦ ἐκείνῃ. δι' αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας, γῆς καὶ πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. πάλιν τὸ δίκαιον τοῖς τιμωρίας δείκνυσθαι, καὶ ὡς οἷα ἀλόγως ἢ ἀδικῶς ταῦτα πισχεῖ· ἀλλὰ διὰ τὰ αἵματα καὶ τὰς ἀσεβείας ἄς ἐποίηι, πᾶσαν γῆν καὶ πάλιν τῶν οἰκητόρων ἐξεγερμένων, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοκτονοῦς ἄρμονοι ταῦτα· οἱ ἠτιμώθησαν, καὶ τὸ ποτήριον τῆς τοῦ κυρίου ἁγίας πίστεως, καὶ οἷς ταλαιπωρίας ἐκείνῃ τῶν βασιλικῶν δολιχῶν σφαγμάτων κατηγγέρθησαν. διὰ τὰ αἵματα τῶν προφητῶν, καὶ τοῦ κυρίου καὶ τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν ἠρεσθῆσαν γάρ καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν λιβαῖον, τὴν εἰώδη ἐκκλησίαν, ἣτις καὶ γῆ ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ πόλις. τί ὠφελεῖ γλυπτὸν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό· ἔπλασαν αὐτὸ χόνευμα, φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι εἰδωλα κωφά. οἱ βασιλεῖς τοῦ κυρίου ἐπιστρατεύσαντες αὐτοῖς ἐπὶ τὰ εἰδωλα καὶ τὰς γοητείας ἐτραπήσαν· διὸ διαγελᾷ ὁ προφήτης τὴν ἀνοησίαν αὐτῶν, οἱ τοῦ μὲν ἀληθοῦς θεοῦ τῶν κατὰ ἐνέπλησαν, ἐδαρρουν δὲ εἰδωλοῖς. τοῖς μὴ δικαιοῦς αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ῥύσασθαι. τῶν δὲ εἰδωλῶν οὕτω ἐκ μεταλλῆς ἰλγος κατεσκευαστο, τὰ μὲν ἦσαν γλυπτὰ, τὰ δὲ πλαστὰ καὶ ἐλατὰ, χωρεῖματα μιντοῖ πιντα, εἰ καὶ τινὰ ἰδιοτροπίαν εἶχον τὰ γλυπτὰ. ταῦτα μὲν γάρ αὐτοῦ ἦσαν καὶ κιντὰ, μὴ ἔχοντα ὅλως ἔσθαι, λεκόμενα· τὰ δὲ πλαστὰ συμδρατὰ καὶ ἀλλοτρίας ἰλγος εἰδοθέν γενοῦντα, πίστεως ἢ κηροῦ ἢ πηλοῦ· ἐγίνοντο δὲ καὶ λίθινα γλυπτὰ καὶ ξύλινα, γλυπτὰ τε καὶ συμδρατὰ· ἔστι δ' αὖ καὶ ζωγραφῶν χεῖρες διὰ χρωμάτων ἐπεμόρφουν. μνημονεύσεις οὖν ἰδικώτερον τῶν γλυπτῶν καὶ πλαστῶν, εἴτι ἐπηγάγε καθελικώτερον τοῦ ποιῆσαι εἰδωλα κωφά. διὰ γάρ τῆς τοῦ ποιῆσαι λεξέως πάντα συμπεριέλαβε τὰ ὁπωσθηποτε καὶ ἐξ οἷας δημοτοῖν ἰλγος γινόμενα. τάχα δὲ καὶ τὸ ἔπλασε καὶ τὸ πλάσμα τοῦτο σημαίνει, ὡς περ ὅτι λεγόμενον ἔποιήσαν ὁ θεὸς τὴν γῆν· καὶ πάλιν τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. ὁ δὲ τοῖς τοιοῦτος· πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα, καὶ διὰ

τοῦτο ποιούσι τὰ εἰδωλά· ὅσῳ πλείω ποιήσουσι, τοσούτῳ πλείονος ὠφελείας ἐπιτυχεῖν οἰόμενοι. εἰπὼν δὲ φαντασίαν προσέθηκε καὶ τὸ ψευδῆ, διότι ἐστὶ καὶ φαντασία ἀληθής, ἥτοι ὅταν τις τὰ φανέντα αὐτῷ ἀναπολῇ αὐθις καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτα οἶα ἐφάνησαν, ἢ φαντασίαν οἶδεν ἢ γραφὴν καὶ τὴν λαμπρότητα. ἐπεὶ οὖν πολλαὶ λαμπρότητές εἰσιν ὑφεστῶσαι, ἅτε καὶ πραγμάτων οὔσαι τοιούτων, ἢ δὲ τῶν εἰδῶλων λαμπρότης ἀνυπόστατός ἐστιν· ἀνυποστάτων διὰ τοῦτο φαντασίαν εἴρηκε ψευδῆ. οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ Ἐκνηψον, ἐγέρθητι, καὶ τῷ λίθῳ Ὑψώθητι· καὶ αὐτὸ ἐστὶ φαντασία. θρηνεῖ τοὺς ἐν ταῖς περιεχούσαις συμφοραῖς μὴ ἐπὶ τὸν σῶσαι δυνάμενον καταφεύγοντας, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ξύλινα καὶ λίθινα εἰδωλά τρέχοντας, καὶ θεομένους, ἵνα ὥσπερ ἰπνώττοντα διεγερθῶσι καὶ ὑψωθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τὴν οἰκείαν δύναμιν ὑψηλὴν καὶ ἀήττητον δεικνύντα. ὅρα δὲ, πῶς οὐκ εἶπε Ξύλινον εἰδῶλον ἢ λίθινον, ἀλλὰ ξύλον καὶ λίθον πρὸς ἐντροπὴν πλείω. εἰ γὰρ καὶ εἶδος ἔχει φησὶν ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμως ξύλον μένει καὶ λίθος. τὸ δὲ εἶδος ὁ περιφέρει φαντασία ἐστὶ· ψεύδης πάντως, ὥσπερ προεῖπεν· οὐκ ἔδει γὰρ διττολογεῖν. τοῦτο δὲ ἐστὶν ἔλασμα χρυσοῦ ἢ ἀργυρίου. ἀδιανόητον φαίνεται τὸ ῥητόν· λίθον γὰρ εἰπὼν καὶ ξύλον, ἐπήγαγε Τοῦτο δὲ ἐστὶν ἔλασμα χρυσοῦ ἢ ἀργυρίου; οὐχί· ἀλλ' οὕτως νύησον. τὰ μὲν εἰσὶ ξύλα καὶ λίθοι, τοῦτο δὲ ἐστὶν ἔλασμα· ἀντὶ τοῦ, ἄλλο ἐστὶν ἔλασμα χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν. καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτῷ. ἀντὶ τοῦ, οὐδὲν πνεῦμα ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὔτε τὸ φυσικόν, οὔτε τὸ αἰσθητικόν, οὔτε τὸ λογικόν. ὁ δὲ Κύριος ἐν ναῷ ἀγίῳ αὐτοῦ· εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. τὰ μὲν εἰδωλά φησι κωφὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ μηδένα ὠφελῆσαι δυνάμενα· ὁ δὲ κύριος ἔχει μὲν οἶόν τινα ναόν, τὸν οὐρανόν, καὶ ἐν ἐκείνῳ κατοικεῖ, ὡς ἀγίῳ, ἁγίῳ. κατοικεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ναόν, ὃν ὁ ἐπὶ τοῖς εἰδώλοις πεποιθώς ἐνέπρησεν, ὑπὲρ οὗ καὶ δίκας δώσει. εἰ δὲ ἐν οὐρανῷ κατοικεῖ, πᾶσα ἡ γῆ εὐλαβεῖσθω τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τουτέστι, τὴν ἐπιστάσιν αὐτοῦ καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἡμετέρων ἔργων. καὶ μηδεὶς καταφρονεῖτω μηδὲ ἀλαξονεύεσθω, πρὸς τὰ τῷ βαβυλωνίῳ συμβεβηκότα ἀφορῶν. ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ τὸ σῶμα, ὁ ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου ἑαυτῷ συνέπηξεν, ὃν καὶ νῦν κατοικεῖ. πάντες οὖν οἱ τὰ τῆς γῆς φρονούντες εὐλαβεῖσθωσαν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· τῆς δευτέρας φημὶ παρουσίας, ὅτε ἡξεῖ ἐπισκεψασθαι τὰ ἡμέτερα φοβερῶ-
τερον, οὐχὶ διορθώσασθαι.

INDEX RERUM.

A

AARON, pro peccatis populi Mediatoris partem gerebat 71 e; Christi typus erat, Sanctuarium ingrediens, non vitulum faciens 366 b c; Aaron Mediator missus, insigne Divinae erga Israellem misericordiae exemplar 446 c; Christi typus 446 e; 675 c.

Abacuc, Propheta, gentes per Apostolos spoliandas praedicit 442 d; et peritia et Spiritu plenus 517 a; Judaeos justum judicium passuros ostendit 518 a; impios insectatur, Babyloniorum irruptionem praedicit 518 b; ipsius etiam Babylonis arrogantiam, et captivitatem 518 c; item Redemptionem per Christum 518 d; miserorum oppressionem considerans, nimis longae patientiae incusat Deum 519 b c; de corruptione judiciorum conqueritur 521 a; de judiciis eventuris, admiratione dignis, admonet 522 a; Babylonios Judaeam invasuros praedicit, et describit 522 e; regem Nabuchodonosor describit 523 c; Judaeorum finem extremum praedicit 525 d;

VOL. II.

Jechoniae captivitatem 526 d; reditum Judaeorum 527 b c; a Deo instructus ad judicium declarandum 528 d; Dei infinitam declarat puritatem 528 e; Dei longanimitatem patientiam erga contemtores obstupescit 529 b; de demonibus loqui videtur 530 b; item de genere humano toto peccante 531 c; visionem habet Christi venturi 532 a; et justos per fidem accepturi 534 b; arrogantes, sive Babylonios, sive Satanam, e medio sublato iri praedicit 534 c; 536 b; et Cyri, et Christi adventum, 537 a; et Chaldaeos et Satanam cupiditatis damnatos iri 538 b c; per figuras lapidum, Babylonis ruinam insinuat 540 a; sanguinolentiae damnatos iri Chaldaeos, item Judaeorum principes, affirmat 540 d; quare temporum discrimen confundat 541 d; gentium vocationem praedicit 542 b; item Pharisaeorum insaniam 543 b; item Haeticorum fallacias 543 c; confidentiae Babyloniorum iram divinam intentat 544 b; item Pharisaeorum 545 c; idolorum

4 M

vanitatem exponit 546 b; 547 a; per captivitatem Israelis, et liberationem, mysterium Redemptionis significat 547 e; Incarnationis gloriam admirans obstupescit 548 b; praedicationem Evangelii quasi audire videtur 549 a; visionem habet Dei inter animalia, sive Cherubim 549 d; 551 a; tempus Incarnationis praevidet 551 b; 552 b; conturbationem peccati, Dei misericordiam describit 552 c; 553 b; per Theman et Pharan regiones Australes, aut montem Choreb, aut nativitatem ad Bethlehem significat 553 c; gloriam Christi universam celebrat 554 c; item illuminationem, et potentiam 556 a c; item dilectionem, causam salutis nostrae solam 557 c; Christum quodvis quam facillime perficere, humiles anteponere, affirmat 558 b; commotionem terrae Christo incarnato describit 558 c; gentium liquefactionem 560 a; daemonum confusionem 561 a; Evangelii cursum sempiternum 561 c; Aethiopum et Madianitarum conturbationem praedicit 562 d; oeconomia veteri novam illustriorem fore 563 d; per figuram equorum, Apostolorum successum praemonstrat 564 c; terram fluviorum, Judaeam, siti spirituali siccitam iri praedicit 565 e; multitudinem credentium infinitam describit 566 c; item Solis, i. e. Christi, splendorem; Lunae, i. e. Ecclesiae lucem 567 d; 568 c; jaculorum Dei, Apostolorum, corus-

cationem 568 d; Incarnationis oeconomiam denuo describit 570 c; egressionem Christi ad pugnam 570 d; adversariorum confusionem 571 b; pauperum conversionem 572 e; Apostolorum triumphos 573 b; mundi tumultus 573 d; metu videndi calamitates Israelis deposito, gaudet spe requietis 574 c d; futuram Hierosolymae sterilitatem praevidet 575 b e; denique exultare in Christo videtur 576 e; 577 c.

Abdias, eodem tempore quo Joel vaticinatus 354 a; Idumaeae desolationem praedicit 354 b; quam sibi a Deo revelatam habuisse affirmat 356 b; Idumaeis regioni suae fidentibus irridet 357 c; crudelitatem Idumaeorum in fratrem Jacob insectatur 358 a; 359 c; Dei iudicium pariter crudele minitatur 360 b; pugnam in valle Josaphat praedicit 360 c; victoriam Judaeorum 361 a; subjectionem Idumaeae 361 b; extensionem regni Judaeorum, usque ad Idumaeam 361 e; et ad Galaaditim 362 a; ad Phoenicem 362 c; ad Ephratam 362 d; denique ad quatuor ventos 362 e; post captivitatem, Sionis praedicit principatum 363 a.

Abominatio, idololatriae, sanguinolenta est 733 b c.

Abraham, ideo quod in virtute et pietate vixerit, ipse, cum posteris suis, Deo placuit 16 b; virtutem strenuam exhibuit filium colligans 158 e; charitatem, cum genero foedus faciens 259 d; gentes fidentes pro filiis habet 408 a;

- 472 a; cum sit Judaeorum pater, secundum carnem, unitatis est typus 841 c; per fidem justificatus 851 d.
- Abstinencia, vinolentis, a Joële; luxuriosis, a S. Paulo commendatur 201 e.
- Abyssus, de multitudine Angelorum dictum 566 c; item de turba credentium 566 c; item de toto genere humano 567 c.
- Accarim, nomen urbis, ex Hebraea editione libri Amos abest 247 d.
- Accaron, i. e. Eradicatio, exitio devovetur 595 e; ad fidem conversus, tribunus fiet Judaeorum 734 a b.
- Accaronitae, Samaritan et Judaeam lacerabant 249 e; Idumaeorum adjuutores 257 c; 258 a.
- "Accipere," i. e. pro peccato offerre 72 b; modo de populo, modo de sacerdotibus dictum 72 c; 206 e.
- Accolere, insecuram, incolere, securam significat vitam 780 c d.
- Achab, Rex Israelis, propter metum et perversitatem condemnatus 14 a; item propter caedem innocentis Naboth 18 a; a rege Syriorum invasus, servatur 249 e; 250 d; luxuriae convincitur, domum eburneam faciens 286 d; Israelitas habuit imitatores scelerum suorum 451 d e; sanguine et persecutione gaudebat 453 b.
- Achar, de anathemate furatus, et furti convictus, lapidatur, cum omnibus suis 47 a c.
- Achaz, Judae rex impius 8 e; templum spoliatur 9 a; et polluit, filio per ignem translato 9 b; 181 a; ad propulsandos Syrios, Assyrios conducit 92 b; 145 c d; 256 a; 391 c; 457 d e; ab Aegypto opem petens, ironice Prudens appellatur 186 a e; a Syriis devictus castigatur 391 c; 458 e; Haereticorum, infantes Christi perdentium, typus 459 b.
- Achor, i. e. Vallis perversionis, Inferorum typus 46 e; 47 e.
- Acquisitio Dei, timentes Deum 863 b.
- Acuere, cornua, sive gentes, quid sit 665 c d; 666 d.
- Adam, quibus malis naturam nostram subjecerit 95 d e; exemplar peccatorum Israelis 99 c d; spiritali gratia prophetiae non carebat priusquam transgressus erat 227 e; Secundus, de Christo dicitur, quasi sit secundae generis humani primitiae 228 c; ejectionis causae fuit omnibus 472 e; quam peccati sui poenam nobis intulerit 552 c.
- Adama, urbs Sodomitica, igne coelesti assumpta 163 b.
- Adamas significat, aut duritiam Assyriorum 325 c; aut Dei Verbum immutabilem 325 d; aut Christum, Lapidem electionis Angularum 326 c; murus adamantinus, Dei essentiam immutabilem 325 b.
- Ader, Rex Syriae, contra Israelitas expeditionem suscepit 14 a; 457 b; duo et triginta reges ducit socios 250 a; urbes quam plurimas evertit 19 b; in manus regis Achab a Deo traditus, ab eo male dimittitur 14 a d.
- Admonitio, duplici modo, nunc supplicii, nunc praemiis propositis, adhibenda est 151 e.

- Adolescentes, idolis consecrati, artis
magicae ministri 339 e; per
Dan et Beersabee jurare soliti
340 b; praedicuntur perituri
340 c; roboris firmissimi typus
340 d.
- Adonis, sub nomine Thammuz, a
Judaeis adoratus 79 b.
- Adoptio, filiorum Dei, Novi Testa-
menti munus 101 a; in Christo
datur 465 b; 470 d; 472 d;
687 e; per Incarnationem com-
parata 549 b; 718 a; Sioni, post
Incarnationem extenditur 735 e;
736 a.
- Adrianus, lacesavit, non abduxit,
Judaeos 350 c.
- Adulatores, Samaritanis perniciosi
erant 288 b.
- Advena, non impune violatus 854 e.
- Adventus, Christi, non aeternum
tardandus 533 c; Exodo Judae-
orum ab Egypto comparatur 641
b; praedictus 670 c d; 799 a;
tempus visitationis 735 c; item
laetitiae 735 e; renovabit omnia
800 e; tempus correctionis 829 e;
ad templum repentinus, a Mala-
chia praedictus, quid fuerit 850 b;
nulli despicabilis, incredulis in-
tolerabilis 851 b e; igni purgante
comparatus 852 b.
- Adversarii, Judaeorum, Samaritae,
daemonibus comparati 235 c.
- Aedificatio, templi, ardenti zelo con-
fecta, Deo placet 634 c; qualis
esse debeat 634 d e; neglecta
bonis moribus nocet 635 a; tem-
pli, vel Ecclesiae, principium gra-
tiae 719 c d.
- Aegyptii, puniti, Nilo in sanguinem
commutato 23 d; item regno a
Cambyse subacto 244 d; Apim,
seu vitulum, adorabant 81 b; item
vitulos plurimos 309 c; item,
multa idolorum millia 127 e;
magica gaudebant 128 a; a Ba-
byloniis triumphati, gladio, fame-
que obruuntur 129 e; equitibus
sagittariis valebant 191 d; in
poenam Samariae a Propheta pro-
vocati 280 a; regnante Pharao
Nechao Judaeam invadunt 282 b;
cum Judaeis foedus faciunt, con-
tra Babylonios 509 a.
- Aegyptus ad occidentalem Judaeam
respicit 322 d; regio pinguis et
frumenti ferax 401 e; commota
exeuntibus Judaeis 480 c d; Ae-
thiopiae pars 601 d; typus erat
spiritualis exitii 161 d; item, ad-
versariorum Dei 248 e; item,
servitii spiritualis 271 d; item,
caliginis spiritualis 446 d; item
carnalitatis 752 d; item impiorum
perditorum 811 b e; Caligo in-
terpretatur 753 a.
- Aemath, Major, et Minor, urbes in
Damasceno 312 e; Major nunc
Antiochia, Minor Epiphania, di-
citur 313 a; Major, Assyrii sub-
jecta 322 d.
- Aenigmata, apud Prophetas, saepe
doctrinam insinuant 199 e.
- Aequalitas, i. e. aequa inter hostes
divisio, urbium Judaeorum prae-
dicitur 465 b; 466 a.
- Aestas, pro calidis regionibus di-
citur 803 b c.
- Aestus, pro tribulatione ferventiori
dicitur 167 c.
- Aeterna, et poena, et laetitia
41 e; poena 47 d; desponsatio
51 e.

Aeternitas, futurae poenae 623 c.

Aethiopes, spiritualem caliginem significant 121 b; 563 b; 602 a; item, sanctae civitatis adversarios 562 e; item Ethnicos tenebris jacentes 602 b; pari loco cum Judaeis aestimati 348 b; Libyae, Judaeorum socii 509 c; nigri sunt cordibus; draconibus pascentur 563 b; et Australes, et Orientales, condemnati 601 d.

Afflictiones nobilitatem praebent 774 c; Dei domesticos cognitosque efficiunt 794 c.

Afflictionum terminus fama et delictae 401 c.

Agag, Rex Amalecitarum, quare damnatus fuerit 13 d.

Aggaeus, Propheta, Judaeorum post captivitatem fortunas tractat 232 d; 626 e; oratione utitur perquam mystica 627 e; Dei ipsius verba edebat 628 c; et regi et summo sacerdoti alloquitur 629 a; socordiae populum condemnat 629 c e; item templi foeditatem 630 a; item ambitiosa domorum privatorum sculptilia 630 b; item mercatorum avaritiam 631 c; reditum Judaeorum spiritualiter de Redemptione interpretatur 631 e; 632 a b; Redemptionis abundantem gratiam describit 632 d; Israelis inertiam cum gentium alacritate comparat 633 a b; ad aedificationem templi hortatur 634 a; zelum Ecclesiae placere Deo affirmat 634 c e; templi neglectum, frugum inopia punitum iri minitur 635 b e; Angelus nominatur, quippe Dei nuntius 637 b; Dei Spiritum omnium

bonorum operum auctorem affirmat 637 e; Judaeorum futuram conversionem praedicat 638 b; Christum Mediatorem ostendit 638 c; castigat querimonias eorum, qui templi novi gloriam minuebant 639 a d; conditores confortatur, Spiritum Dei una conditurum esse affirmans 639 e; motus gentium adventu Christi futuros praedicat 640 d; et gloriam Divinam secundo templo pollicetur 641 d e; eamque primi templi gloria majorem fore affirmat 642 b; Pacem, scilicet Christum ipsum, ibi datum iri praedicat 643 b; doctrinam tum Mosis, tum Christi, de sanctificatione, et contra de pollutione explicat 644, 645; conditorum templi quaestus intempestivos, et socordiam condemnat 646 a; a voluptate dehortatur 646 d e; negligentibus sterilitatem minitur 647 b d; strenuis fertilitatem pollicetur 648 a c; denique terrae motus tanquam post Incarnationem futuros iterum praedicat 649 b c; iterum potestates mundi eversas iri 649 c d e; iterumque sub persona regis Zorobabel, Christum Ecclesiae Principem, et Conditorum Praesidem demonstrat 650 d; 651 a.

Agni, duo quotidie immolati sancto tabernaculo 290 b; spirituales, a Domino curati 746 d; 747 a c.

Agnus, Paschalis, Christi typus 836 d.

Agnus spiritualiter sacrificatur usque hodie 617 d.

- Agricolae, urbium lamentationem iterantes describuntur 305 c.
- Agrostis, herba ineradicabilis, divini iudicii typus 144 d.
- Ala, divinae providentiae typus 867 e.
- Alapa, pro levi castigatione dictum 160 a.
- Albus, color, quare Graecis ascriptus 701 d; Alexandri imperium denotat 702 c.
- Alexander, aggeribus ad obsidendas urbes utebatur 526 e; apud Issum victor Persarum 702 d; ad vindicandam crudelitatem Babyloniorum missus 703 a.
- Alexandria, Aegypti caput, describitur 509 b.
- Alieni filii, qui fuerint 85 d; alicui, de diis falsis dictum 120 e.
- Alienigenae, pro Palaestinis dictum 732 e; convertendi ad fidem 734 a; secundum Legem non ducendi in matrimonium 818 a; mulieres, tempore Malachiae, a Judaeis in matrimonium ductae 840 e; interdictae per legem Moysi 842 a; quam maxime corrumpebant maritorum mores 842 e; uxores, haeticorum doctrinis illicitis comparantur 847 b c; ab impiis, beati reputantur 861 a; a Deo, comburendi condemnantur 865 b; de idololatriis et haeticis dictum 865 c.
- Altare, novum, a Rege Achaz constructum 9 b.
- Altare Deo, quisque, vitam Deo totam offerens 342 d; Domini, a Judaeis despectum, a Gentibus observatur 830 c d; Altari sancto, omnes qui non reverentiam debitam servant, factis ipsis dicunt, Mensa Domini contaminata est 830 e; lachrymis polluitur 844 e.
- Altaria sub arboribus Nymphis exstructa 76 b; Hieroboani, multa, Templi, duo 123 d; Ephraemitarum plurima 123 e; daemonum, ab haeticis dilecta 124 b; pro peccatis dicta, quia sint peccati monumenta 147 d; in collibus structa, quid mali protulerint 148 d; 150 a.
- Amasias, Rex Judae, vir religiosus 150 e.
- Amasias, Sacerdos ad Bethel, Prophetae Amos accusator 247 a; Prophetae Amos minuitur 276 a; vir profanus 327 b; impudentiae convictus 327 e; Prophetam accusat avaritiae 327 e; 328 c; et prodicionis 328 a; falso 329 a; ipse minis urgetur 329 c; uxore, et filiis, et patria, privandus 329 d.
- Ammon in fluminibus habitans, pro Alexandria dictum 508 e; 509 e.
- Ammonitae, ob crudelitatem et impietatem, Deo displicentes, ab Assyriis subacti 262 d e; haeticis comparati 263 a; Judaeis afflictis insultantes devoverunt exitio 598 b d.
- Amnestia, peccatoribus per Christum praedicata 618 b.
- Amon, Rex Judae, regis Manassis filius, mali corvi malum ovum 281 b; patri impio impietate aequalis 580 a.
- Amor, Dei, in nos quam "Robustus" sit 557 d.

Amorem erga Christum non habentes, cum inimicis Ejus portionem habebunt 811 a.

Amorrhaci, gens barbara, saeva, et frequens, pro barbaris gentibus universaliter ponuntur 270 d; cedro et quercui similes, Israeli tamen subjecti 270 e; hostium spiritualium typus 271 a.

Amos, Esaiae Prophetæ pater 247 c.

Amos Propheta, pastor fuit, et pastoritii moribus 246 a; pastoribus primum, deinde Israelitis, prophetabat 246 b; aram ad Bethel delendam praedixit 247 a; Oziae et Hieroboami II tempore 247 d; Dei sermones se vidisse ait 249 a; sub nomine Hierosolymae totam nationem Judaeorum significat 248 d; 249 b; Synagogae peccata commemorat 248 d; Redemptionem Christi praedicit 248 e; vicinis gentibus comminatur 249 b; metaphoris operi pastorum propriis utitur 252 c; Syrae et Damasco minitur 253 d; item Philistaeis urbibus 256 b; Tyriis, vendentibus Israelitas in servitum, minitur 258 a b; item Idumaeae, fratrem persequenti 259 e; item Ammonitis, in foeminas saevientibus 262 b; item Moabitibus mortuos comburentibus 263 b; item Judae et Hierosolymae 264 c; item Israeli 265 c; totius populi condemnat, injustitiam 266 a; crudelitatem 266 d; superbiam 267 b; fornicationes incestas 268 a; sacrilegia 269 a e; et ingratitude 270 c; 271 b; introducit Deum interrogantem

Israelitas 272 d; item ad ultionem surgentem 273 a; reprehendit Judaeos, electionis suae oblitos 274 e; a falso sacerdote accusatur 276 a; comparat Deum praemonentem impiis, leoni rugienti 277 a; impios, avibus irrititis 277 d; Prophetas, tubae Divinae 278 c; Prophetas Dei voluntatem revelatam habere affirmat 279 c; gentes in poenam Samariae vocat 280 a; Dei tamen mansuetudinem asserit 284 b; Christum, Bonum Pastorem, praemonstrat 285 a; sacerdotes Leviticos ad libere praedicandum hortatur 285 c; Samariae eversionem minitur 285 d; Basanitis vaccis comparat, aut principes Israelis 287 d; aut mulieres, 288 e; impietatem ad Baethel et Galgala, condemnat 289 b; item studiosam idolorum venerationem 290 a e; laudat patientiam Dei, peccatores ad se revocantis 291 b; item morbis et variis suppliciis castigantis 293 a; item ab igne rapientis, frustra 294 b; asserit majestatem Dei, omnia creantis, et Christum emittentis 295 c; Dei, non sua, verba loquens, Israelis apostasin luget 297 a c; item miseriam, vix decima parte relictam 298 a; relictos spe Divinae misericordiae consolatur 298 c; propositum habet, Deum supremum demonstrare 299 e; deceptis consulit, ad Deum verum ducens 300 d; ne videatur injustus, causas increpationis suae profert, Prophetarum persecutionem 301 b c;

oppressionem pauperum 302 b; avaritiam 302 c; oppressionem justorum 303 b; caninam impudentiam 303 d; ad pietatem hortatur 304 d; et ad justitiam 304 e; ad planctum vocat et urbem, et agricolas 305 b; Diem Domini, i. e. supplicii, praedicat 306 c; impias Hierosolymae festivitates condemnat 306 e; et sacrificia hypocritarum 307 b; et instrumenta musica 308 a; et idolorum Moloch et Remphan cultum 309 b; Samaritanos reprehendit, Samariae fidentes; et Judaeos, Sionem suam spernentes 311 a e; 314 b; et hos et illos de terminis regni querentes ingrati 312 a e; Diem malam minuitur Sabbata negligentibus 314 b; luxuriosis, et patriae oblitis 315 c; 316 b; et populi pastoribus 316 d.—Invehitur Samariae, ob superbiam equestrem 317 a; et posteris Jacob, ob factum, Deo abominatum 317 e. Civitatem totam auferendam praedicat 318 d; Ephraimitis increpat impium Divini Nominis silentium 319 c; iisdem denuntiat domus suae confractioem 320 e; Judae domus rupturam 321 a; amborum fugam Assyriis persequentibus, praedicat 321 b; item Assyrios Nilum et Aemath subjecturos esse 322 a; Regem Gog, sive Senacherib, irruentem describit 323 a; Deum ipsum, jam ulturum videt 325 a; in idololatrâs omnes invehitur, sub nomine Beelphegor 326 a; a falso Propheta Amasia accusatus 326 d; 327 b;

“videre” jussus, contumeliose 327 e; 328 e; et “vivere” 328 e; vir honestus, et Deo obediens 329 a; caprarius simplex, Sycamori fructu nutritus 329 c; Amasiae respondet fortiter 329 d e; revelationes Dei per signa agrestia explicat 330 d; templi desolationem praedicat 331 a; reprehendit Sabbatorum neglectum 331 d; et Sabbatici anni 333 b; item avaritiam et fraudes foeneratorum 333 d; describit solis obscurationem 336 a; item populi luctum et calvitium 336 b; prodigiorum Crucifixionis typos 337 d; verbi Divini famem praedicat 338 c; idololatrarum Samariae supplicium 339 b; Dominum stantem super altare videt 341 b; exitium templo et sacerdotibus illaturum 342 b; effugium declarat nusquam fore a furore Divino 343 a; ex charitate sua, argumentis fidem audientium confirmat 344 a; 345 a; resipiscere volentes semper miseratur 344 b; sibi propositum habet deterrere malos, justos persuadere 345 c; Ascensionem Domini praedicat 346 a; item rejectionem Israelis, et Gentium vocationem 347 c; nonnullos tamen relictos iri affirmat 348 e; et Davidis tabernaculum renovatum iri 349 e; denique Christi triumphum 350 e; Ecclesiae pacem 351 b; et Gratiae abundantiam praedicat 352 a e.

Anameel, nomen turris Hierosolymae 804 e.

Ananias Discipulus Christi, ob fidem,

et constantiam spiritualem, visione Domini dignatus 229 d.

Ananias, Pseudopropheta, Jeremiae sermonibus refragatus 175 c.

Anathemata, quo sensu nulla in Ecclesia 805 c; ex instrumentis bellicis, Deo offerenda 812 c.

Angeli, Deum inter hominemque intercedere solent 52 d; omnes naturae suae facultates a Deo derivatas habent 55 d; legi justitiae Dei subditi 299 e; 300 a; describuntur Sodomam venientes 305 d; caelum incolentes, ad terram per scalam descendentes 345 b c; item Samariam deserentes 397 d; ad Israelcm tuendum a Deo constituti 489 a; 490 c; Filio Primogenito, quam sint inferiores 554 e; fabris comparantur, quasi Dei operarii 665 d e; in perpetua sunt vigilia 682 c.

Angelica, vita, justificatis in Christo, propria et possibilis 669 e.

Angelicis potestatibus nos circumsepit Jesus Christus 735 a.

Angelus, loquens in Prophetis, Verbum Dei 10 b; Dei, centum octoginta quinque millia ex Regis Sennacherib copiis nocte caedit 24 c; 151 b; 323 e; 433 a; cum patre Jacob luctatus Christum praemonstravit 169 c; loquebatur Mosi in monte Sina 310 a; de nuntiis Dei quibuslibet dictum 637 a b; pro captivis in Babylone mediator fit 660 b e; ut pro ficu in Parabola 660 c; pro timentibus Deum 661 b; a Deo auditur 661 d e; Zachariae se offert videndum 658 b; 661 c; 663 c;

664 b; quare Hierosolimam funiculo metitus sit 666 d; personam Christi gerebat 673 a; et fidelibus Judaeis, et Christianis, astat sacrificantibus 675 c; 676 c; quare semper stare soleat 676 c; de domo Davidis dictum 780 b; 782 b; Malachiae nomen 816 b; de ministris Dei dictum 817 a; de Christo 817 b; saepe Prophetis verbum ministrabat 818 c; quare de sacerdotibus dictum 839 c; de Joanne Baptista dictum, non natura, sed officio 849 c; 850 a; Testamenti, de Christo praedicanti Evangelium dicitur 850 c d.

Anguli, murorum, pro expugnationibus urbium captarum dictum 591 e; item, pro moenibus turritis 611 b; deleti, desolationis typus 611 c.

Anima, hominis, ad transgressionem prona 33 a; abiciens gratiam, a Satana capietur 34 c; qualis sit, ex fructibus actionis prodit 44 b; peccatrix, mulieri improbae comparatur 44 c; quae peccaverit, ipsa morietur 254 b; modo sit pura atque humilis, Deo templum est gratissimum 642 b.

Animal, (ζῷον) apud Prophetas, de viventibus, non de Vita Ipsa, i. e. de Deo, dictum 549 d; duos in Tabernaculo Cherubim significat 551 a; 552 c; foemineum pro peccato offerri potuit 833 c.

Animalia, rege carentia, quid significant 68 b; apud Scripturas, rationem exhibent, mores docent 212 a; pro dominis suis metaphorice dicta 808 d.

Animus, humanus divinis sermonibus nutritur 292 c.

Annus, Septimus, annus remissionis 333 a; non sine gratiarum actione consummandus 859 c d.

Antichristus, a Zacharia praedictus 769 d; qualis sit 769 e; 772 b.

Antiocha, urbs eadem quae Aemath antea dicta fuerat, ab Antiocho nominata 313 a.

Antiochus, Epiphanes, Judaeorum oppressor tertius 201 a; urbes duas in Damasceno condidit 313 a; Judaeos lacesivit, non abduxit captivos 350 c; quibus copiis Judaeam invaserit 748 d.

Apes, utilia ab inutilibus separantes, sacras Scripturas interpretantibus exemplo sunt, doctorum Ecclesiae sapientiorum typus 352 c.

Apiarii, fumo apes suffocare solebant 503 d.

Apis, Aegyptiorum Deus, sub vitulis Hieroboami colebatur 81 b; 145 a; Lunae signum in fronte habebat 87 d.

Apostasis, quam sit credentibus damnosa 865 c.

Apostoli, per Evangelium filios in Christo generant 25 a; confitebantur a Deo se vocari 231 e; 243 e; proditorem comitem habebant 232 a; gloriae Christi testati sunt toto orbe terrarum 346 d; leonibus comparati 442 c; contra Satanam praevalebant 442 d; 564 d; equis comparati 564 b; item, jaculis 568 e; quo splendore fulgeant 569 c; 740 d e; aliorum illuminatores 570 a; a persecutione tandem liberati, equis

triumphanter frementibus comparati 572 b e; gladio Spiritus armandi praedicuntur 650 a; luce non sua fulgentes, lucernis comparantur 682 a; 683 d; fundamenta Ecclesiae 690 a; sagittis Dei comparantur 740 a e; item fulguri 741 d; contra Graecos emissi praevaluerunt 742 b; Graecos superantes, equis comparantur 747 c d; Graecos, ut lutum, conculcabant 748 b; Ephraimitis, quasi bellatoribus, comparati 750 a; quos haberent filios, sc. spirituales 750 d e; chiliarchis, et militibus comparati 776 b c; 777 c; item ardenti torri, et lampadi 777 c d; 778 b.

Appropinquare ad Deum idem est quod obedire, et fidere 606 c.

Aqua, multitudinis typus 101 d; 488 b; pro populo indocto metaphorice dictum 101 d e; de fontibus Salvatoris quae sit 213 e; Sacri Baptismatis praedicta 224 e; idololatriae in poenam negata 291 e; sive data, sive negata, gratiae typus 292 c d; e mari in nubes evecta, et ibi mutata, gloriam Dei demonstrat 300 c; maris commota, Judaeorum tumultus significans 339 b; amara, per lignum sanata, legis per Crucem sanatae, typus 347 b; transiens, Judaeorum periturorum typus 395 c; pro multitudine populorum 488 b; 512 b; turbata, vitae hominum perturbatae typus 573 e; vitae symbolum 738 e; 739 b; "Viva," de Spiritu Sancto dicitur 801 d; "Redargutionis," quos usus habuerit 807 b.

- Aquila, divinae vindictae symbolum 117 d; grandis, magnarum alarum, apud Ezechielum, regem Assyriorum significabat 199 c; pullos suos amans 405 g; pullos suos alis supervolitans, divinae Providentiae typus 867 e.
- Aquila, translator Scripturae nominatur 310 b; in Michacani i. 11, pro Senaar, habet Senan 401 d.
- Aquilo, simpliciter Assyriorum, spiritualiter Satanac, regionem significat 222 c; 223 a b; 667 d; 703 a b; item pro frigida affectione animi 668 a c.
- Arabes, finitimi Judaeorum, in valle Josaphat pugnantes obruuntur 239 e.
- Ararat mons, aeternus, Israelitis exilii sedes diuturna 412 b.
- Arbeseer, dux Samaritanorum, mittit interrogatum de jejuniis 708 b; 709 c; 710 d.
- Arbores, Deo irato, in silvis morientes describuntur 270 e.
- Arcades, natio quaedam apud Memphim, ut videtur, sita 129 e.
- Archangelus, a Deo, cum tuba, missus describitur 241 b.
- Arcus Christi, de Juda, et Apostolis dictum 740 a; impletus quid sit 740 b; de doctoribus Ecclesiae dicitur 740 d; 741 a; Dei, ministri et Apostoli ejus 740 a e; 741 a; Judas tribus 748 a.
- Area, impiorum, a Deo maledicta, contra piorum benedicta 648 a c.
- Argentum, pro doctrina intelligendum 60 a b; igne purgatum, Ecclesiae afflictae symbolum 794 a b; 852 b.
- "Arguentes," i. e. correctores, voluptuariis odiosi 646 d.
- Arianis contradicuntur 592 c.
- Arma, pro potentia dictum 498 d.
- Armatura, Dei, qualis sit, quo splendore fulgeat 569 c d.
- Armenia, montana, exilii locus Samaritanis 288 c.
- Armus victimae, roboris symbolum 835 a b.
- Arrogans, pro Rege Nabuchodonosor dictum, item pro Satana 534 d.
- Arrogantia, quam sit Deo invisae, cito peritura 534 e.
- Artaxerxes, Rex Persarum, Judaeis amicus 233 c.
- Asa, Rex Judae, Ramam diruit 457 c.
- Asael, vicus in extremo Montis Olivarum 797 c.
- Ascalon, Idumaeis contra Judaeos auxilium ferens 356 c; desolandus praedicuntur 594 e; 595 c e; 597 e; Tyri exitio perturbatur 732 c d.
- Ascensio, Christi, per visionem scalae, patri Jacob praemonstrata 345 c; nostra, Christo ascendente, patefacta 346 b c; de surgentibus a doctrinis Graecorum ad sublimitatem Evangelii per metaphoram dicitur 425 c; de ingressu victoris cujusdam, e. gr. Cyri, dictum 496 d; relictorum ex Gentibus ad adorandum praedicta 810 a.
- Asinus, Christum portans, quid significaverit 736 c; quid generaliter 736 e; sub lege Mosaicae, quid 737 a; segnioris ingenii typus 809 c.

- Aspicere ad Deum, quid sit 783 b.
- Assistentia, promptam Ecclesiae obedientiam exprimit 694 a; eadem Mosis ascribitur 694 b; item quatuor ventis, seu mundi partibus 701 b.
- Assumptio, vaticinii in quosdam assumpti materies 476 a b; item praescientia prophetica, a Deo derivata 518 e; 524 b; verbi Domini, quid sit 729 b; 730 b c; 772 b; increpationem populi significat 818 d.
- Assur, Assyrius, significat Satanam, Principem huius mundi 161 a; 245 c; 438 c; 514 c; item Diabolos omnes, Ecclesiae oppugnant 438 d; item alienigenas quosvis 439 b; item Haereticos 439 d; Verbo Dei superabitur 440 a b.
- Assyrii, invadunt Samariam 8 a c; 9 c; deinde Judaeam 9 a; Hierosolimam oppugnant 24 b; ab Angelo caesi 24 c; matres, filiosque, solo allidebant, sicut antea Medianitae 155 a e; ad Samariam ulciscendam a Propheta provocati 280 a; regnante Nabuchodonosor eam invadunt 282 d; usque ad Aemath venturi praedicuntur 322 d; per Regem Gog describuntur, sub rege Senacherib ab Angelo caesi 323 e; intra fossam septi capiuntur 440 d; credebant se Judaeos vicisse, viribus suis, invito Deo 477 e; Samariam non nisi Dei auxilio ceperunt 487 e; exitio devenerunt 602 e; 604 b; foedis animalibus vastandi 603 b; arrogantiae convicti 603 c; 604 a; quare acui dicantur 665 c d.
- Assyrii comparati, feris quam saevissimis 184 c; item catulis 185 a; item locustis, a Joele 221 a; ab Amos 323 c; item equis foeminas persequentibus 320 c; item Nilo exundanti 334 e; item cursoribus et torrentibus 394 e; item smilaci, plantae cuidam serpenti 487 b; item cornibus 665 a.
- Assyrius, nomine "Exitii," quasi personae, propter exitialem naturam, descriptus 130 d.
- Astarte, abominatio Sidoniorum 3 c; i. q. Venus, in Hierosolyma culta 78 b; item in Judaea 592 c.
- Astra ab Israelitis in deserto plurimum colebantur 309 d.
- Asylum, lege Mosaica fugitivis datum 629 a.
- Atheismus, Judaeis quibusdam imputatur 589 b; a Graecis etiam doctoribus condemnabatur 589 c.
- Attellabus, locustae species parva, descriptus 513 c.
- Auceps, dejiciens aves, Deum voluptarios deturbantem significat 277 c.
- Audacia tutamen cordis 184 c.
- Augures, mendacissimi et iniquissimi describuntur 281 a.
- Augustus Caesar Judaeam populatur 75 c.
- Aurum, spiritualium divitiarum typus 807 c; impiis a Juda rapiendum 808 a c; igne purgatum, typus Ecclesiae vasculorum 852 b c.
- Auspicia, idololatriae sunt conjuncta 75 b; insaniae genus 75 d.
- Auster, ventus deserti, Judaeis ini-

micus 189 a; aquas subterraneas siccans 189 b; Christo mortem superanti comparatus 189 c; pro Judaea dictum 703 d.

Avaritia, avaris ipsis damno est 302 c; 608 a; et Atheismus est, et inhumanitas 302 c; Judaeorum domos evertibat 405 d; Deo invisita 712 d; Deum ultorem habebit velocem 856 a b.

Aversio facies Dei, irae initium et exitii hospes 378 a; in miseria esse facit 415 a.

Aversio oculorum Dei, irae indicium 529 a.

Aversione punit peccatorem et superbum Deus 775 e.

Aversionem, ira sequitur 265 e; 776 a.

Avertit faciem a non metuentibus Sibi offendere Deus 827 b.

Aves, migrationibus suis mores Judaeorum exhibuerunt 137 c; captae laqueis, voluptatis captivos significant 277 e; vanae superbiae typus 330 e.

Azael, Rex Syriae, Israelitas in valle Jezreel superat 19 b; 22 d; 200 d; iram divinam in Hierosolymam exequitur 250 a; urbes munitas igne succendit, captos trucidavit 255 b.

Azarias sive Ozias, Rex Judae, vir pius, sed non usquequaque 6 c; 7 a; sacerdotium invadens, lepra castigatur 7 b c; 251 b; in libro Paralipomenon altero describitur vir strenuus 251 c; per terrae motum admonitus 797 d.

Azarias, alias Zacharias, Rex Israelis, ex domo Jehu 7 c d; 19 a; 391 d.

Azotus Idumaeis contra Judaeos

opem fert 249 c; 256 c; Judaeae vicina et confinis fuit 280 c; copias latronum contra Samariam mittit 284 a; projicienda praedicatur 594 e; 595 c e.

B

BAAL, idolon Ammonitarum 3 c; de medio periturus praedicatur 582 a.

Baalim, quid velit 49 d; 50 a.

Baasa, Rex Israelis, Ranam aedificat 457 b; cum Syriis pugnat 457 c.

Babylon, a Cyro capta 29 b; 165 b; 294 d; regni Satanae typus 235 b; 547 e; confusionem significat 432 d; insultatrix et arrogans civitas 461 d; praeter spem capta et excisa 546 c; nulli plorata, ab omnibus insultata, cecidit 575 e; Confusio interpretata, pro peccato, quasi confusione animi, dictum 668 b; 753 b.

Babylonia, regio fluviis abundans 564 e.

Babylonii, non permittebant captivis sanctas legis caerimonias 41 b; frugum copiam, more ferarum devorabant 43 b; propter saevitiam bestiis comparati 50 d; 525 a b; 530 a; 540 d; Samariam, Hierosolymam, Aegyptum nullo negotio evertunt 129 c; "filii aquarum" vocantur, 165, piscibus propter timiditatem comparati 165 d; Cyri adventu perterriti 165 e; omnia vastantes diem Domini representabant 210 e; crudelitatis insolitae accusati 221 d; more militari, in victoria vociferabant 262 e; nudi armatis

praevalebant 274 c; igni, propter furorem, comparati 324 c; et magna et parva, i. e. et Israel et Judam, devorabant 324 d; Judaeam depopulabantur 359 b; 361 d; principatum primum, sive regnorum terrestrium praecipuum, habentes, in terrorem Israelitis objiciuntur 430 c; 431 a; pro jugo Satanae, et confusione, intelligendi 432 c; 514 c; 530 b; 535 c; 536 b; una cum incolis urbes incendebant 443 d; victoria super Judaeos superbientes, universa terra potituros credebant 462 d; in Judaeos crudeliter saevientes, a Deo Persis et Cyro traduntur 463 a b; 537 a; Judaeos remissos videntes, pudore affecti 463 c; captivos Judaeos vexantes a Deo reprehenduntur 478 c; Judaeis captivis invicti videbantur 479 a b; quali ingenio fuerint 523 a; quo bellandi more uterentur 523 b; interfectoribus Christi comparantur 523 c; aggeribus factis, urbes obsidebant 526 d; quod in Judaeos faciebant, Divinitus, non casu, faciebant 528 d; in Judaico bello sacvissimi 529 b; templum incendentes, profanissimi 529 c; victoria potiti, insolentissimi 529 d; piscibus ferisque, tenuiores deglutientibus, comparati 530 a; item Diabolo, Deum spernenti 530 b; iterum propter insatiabilem cupiditatem Satanae comparantur 535 c; 536 b d; imperium suum spoliatis aliorum imperiis extendebant 539 a; copias majores solito, et duces quam

plurimos alebant 539 b; ideo Satanae, et Haereticis comparati 539 c d; domos comburentes, a ligno ipso, et ab insectis, crudelitatis accusati 540 a b; quantum gloriae primum, quantum deinceps calamitatis habuerint 541 e; 542 b; nimia fiducia et securitate peribant 544 b; 545 d; stolidi describuntur 580 d; nemini parcebant 587 e; reliquias Judaeae, sicut uvarum, diligenter rapiebant 613 a; per figuram equorum descripti 659 d; cornibus comparantur 665 a; quare acui dicantur 665 c d; ulterius quam Deus voluerat in Judaeos saeviebant 714 c; curribus et equis Judaeos vexabant 737 c.

Balac, Rex Moabites, execrabilis 75 a; quid fecerit contra Israelitas 447 b d; magica utebatur, Babylonios imitatus 506 c; 524 c.

Balaam, Propheta, Israeli ingrato exprobat 447 b d.

Baptisma sanctum, janua ingressionis ad Christum 85 c; salutare, ab Haereticis contemptum 124 b; aquam viventem dat 224 e; peccati abolitio, purificationis effectrix 465 b; Judaeorum in Mari et Nube, nostri typus 469 b; unum, et unionis inter Christianos vinculum 491 d; Baptisma Spiritus Sancti et ignis quid 778 a; Catechumenis, oneris peccati levatio est 780 e; fons purificationis praedicatur 786 e.

Baptista vir unicus, quo non superexit major, 242 b; Christum praedicans, per Cyri nuntios,

- pacem praedicantes, praemonstratus 493 e; Christi praenuntius, a Malachia prae dictus 869 b.
- Beelphegor, i. q. Priapus 77 d; 81 b; idolon formae pudendae 137 a; propter deformitatem dictus, "Arae risus" 326 a; a Judaeis veneratus 592 c; a filiabus Moabitarum, Judaeis colendus importatus est 843 b.
- Beelzebub, Phariseos contra Christum seduxerit 415 b.
- Barachias, Zachariae pater 653 b.
- Barbari ad iram propensi 370 e.
- Basanitis, vacca, typus luxuriae et libidinis, Samaritanorum principum et mulierum 287 b; 289 a; nomen, quid significet 469 d; regio, diminuta, omen Ninevitis exitii sui 481 c d; florentium regionum typus 482 e; 483 b; pro Judaeis Christum persequentibus dictum 483 a; item metaphorice pro optimatibus 483 c; regio et gleba et arboribus, foecundissima 756 a.
- Belemus (Vide 3 Esdr. ii. 15 &c) 233 e; 627 a.
- Bel, idolon Babyloniorum 50 b.
- Bellum, quibusdam favet 508 a; Romanum praedicatur 773 c.
- Benadad, Rex Syriae, obsedit Samariam 249 e; 250 a; vide Ader.
- Benedictio Abrahae, est omnium in Christo fidentium 473 b; et Israelitis et nobis promissa 722 d; 723 e.
- Benedictio ficta iudicium Judaeorum damnata 759 d; sine obedientia vana est 759 e; Judaeorum, a Deo maledicatur 834 a; Dei, revertentibus ad Deum promissa 859 e; viri, est, quae habet, communicare 860 d.
- Benedictio mystica 561 e. Vide Sacrificium Incruentum.
- Benjamin, non defecit, aliis tribubus deficientibus 5 b; pro regno duorum tribuum dictum 5 c; quo sensu, mente excesserit 88 a; 89 b; Sionem contemnens reprehenditur 311 a; 314 b; nomen portae Hierosolymae angularis 804 e.
- Benjamitae, ad Gabaam quid commiserint 136 a; quomodo poenas dederint 136 b; propter concubinam Levitae violatam quae passi sint 456 e; 457 a.
- Bersabee, plerumque ad significandos Australes Judaeae fines usurpatur 340 b.
- Bestiae, quo sensu apud Hoseam sint intelligendae 43 a; 50 d; de ferocissimis hominum symbolice dictum 66 e; iram Dei exprimunt 93 a; urbem vastantes, exitii typus, 603 b; item daemonum figura 603 d.
- Bethel, domus Dei, item domus vituli 79 d; 144 e; 171 c; domus On, i. e. Solis 145 a; domus vanorum, i. e. idolorum 255 d; exitio devovetur 285 c; 286 c; 299 c; praecipuum idololatriae Sanctuarium 289 b; 299 b; 328 a.
- Bethlehem, urbs Levitarum, tribus Judae 134 b; regni Christi sedes praedicta 434 d; 435 c; urbs Australis, a Thaeman, Australi regione, praemonstratur 553 e.
- Blasphemia, lege Mosis, lapidatione

punita 319 e; divini Nominis
condemnata 855 e.
Bona, carnis peritura, spiritus aeterna
469 a.
Boni, ignaviae convicti 82 a.
Bonum, quaerendum omnibus vivere
volentibus 304 e.
Boreae terra, dispositionem animi
mundanam 668 a.
Brachium, potentiae symbolum 771 b;
brachium victimarum, quare Deo
datum 771 c.
Bruchus, locustae genus perniciosum
330 c; grandine et pluvia gravatus,
perit 512 e.

C

CAECA animalia, quare non Deo
offerenda 826 e.
Cainus, patrem habuisse Satanam
fingitur 420 c; deteriora Deo
dabat 826 d.
Calamitates, Romani belli praedictae
230 d; acerbissimae, per obscur-
ationem solis indicatae, 419 b;
torrenti praecipiti comparatae
335 c.
Calamus, mensurius Ezechielis, quid
significaverit 805 a.
Calix, Dei, pro ira Divina dictum
544 d; non evitabilis 544 e.
Calvitium, in opprobrium Judaeorum
praedicatur 336 c.
Camelus, petulantiae typus 809 b.
Campi, doctores, e caelo irrigatos
pecoraeque nutriendos, significant
224 b.
Campus, pro faciliiori quovis negotio,
item pro viris humilibus dictum
558 b c.
Candelabrum, Zachariae ab Angelo
demonstratum, Ecclesiae typus
682 a; 683 a b; in Tabernaculo,
a tergo lucem non dedit 684 b;
687 a; 692 d; 693 e.
Cantharus, modo insecti, modo tra-
bis, nomen 540 c.
Cappadoces, in Palaestinam coloni
deducti 596 c.
Captivitas, post Babyloniam, nulla
fuit Israeli 491 b; et Aegyptia,
et Assyria, spiritualis captivitatis
typus 752 d; 754 c; peccati, per
Christum amovetur 753 c; 754 d.
Captivitates Judaeorum numeratae
304 c.
Carbo Esaias Prophetas quid 778 b.
Carmel, pro universa Judaea dictum
253 b; mons summus, latebra-
rum plenus 343 c; quid significet
469 d; quo sensu diminutus
481 c; typus prosperitatis 482 e;
item Judaeorum Christo immi-
nentium 483 a b; item metapho-
rice quorumvis principum 483 c.
Carnis amor efficit, ut neque fidem
teneamus neque pie in Christo
vivamus 807 a.
Caro, in Christo subjectus 688 b;
quo sensu tabescat, hostibus Dei
806 d e; peccatorum carnalium
poenas luct 807 c; quam contra
Spiritus pugnet 867 c.
Castigante Deo; amarum, esse su-
pinum, sensum abjicere, mala
adhuc pejora inferet 294 a.
Castigatio, amoris Divini indicium
159 e; credentibus non acerba
160 a; sapientibus fructuosa
444 a.
Catechumeni, ante Baptisma, quo
statu sint, quo postea 780 e;
781 a; non ab Ecclesiis exclusi,
Deo laudato 825 d.

Catuli leonum, pro Satrapis Assyriae dictum 502 c.
 Cedron, rivulus, Cyrillo auctore, rivus Cedrorum 244 b.
 Cedrus Libani, splendoris saecularis typus 483 c; item Sanctorum superna cogitantium 545 b; 753 c; item sacerdotum 545 c; 755 b; pro Judaea ponitur 785 b c.
 Chalanne, urbs Persarum, in Amos vi. 2. secundum Hebraeos nominata 313 b.
 Chaldaea, quare terra Aquilonis dicatur 66 d.
 Chaldaei, propter immanitatem bel-luis comparati 540 d; quam gloriam primum, quam deinceps miseriam, experti sint 541 e; 542 b; plus solito sanguinarii 701 c; 702 c; poenas dederunt, Cyro vastante 703 b.
 Chamaeleontes, memorantur 602 d; 603 b.
 Chanaan, i. e. Chanaanais similis 173 b; 174 a; item inimicus misericordiae 174 b; terrae caelestis typus 469 c; pro Phaenibus dictum 596 e.
 Chananaei, quam multae gentes pro Israel ceciderunt 522 b; probri loco, de Judaeis dictum 588 a; inter eos usque ad Cyrilli tempora, tanquam oves vivebant secundum Mosis legem Judaei 760 e; 761 a; Chananaei, sc. Gentes in caulam Christi per fidem vocandi 765 c d; 768 a; per legem Mosis, non solutam, instructi sunt 768 b d; pro idololatriis positi, in Ecclesia cessabunt 814 c; 815 c.

Charismata, a Christo omnia 224 e; justificatis in Christo quanta sint 669 d e; omnibus et locis et temporibus data 803 c.

Charitas, multorum refrigescet 222 c; legis plenitudinem complectitur 302 e; a Christo, et a Paulo, rebus omnibus praeposita 331 e; radix omnium virtutum 332 a; erga Deum, fidei, erga homines, justitiae, testimonium 334 b; boni studiosis, a Deo datur 334 c; erga Deum, vera est ea, voluntatem ejus sequi 447 e; in homines, optimum est et Deo acceptissimum sacrificium 449 a; obedientiam perficit 594 b d.

Charran urbs bellicosa, Damasco propinqua 255 d.

Cherubim, in Tabernaculo, quare versus propitiatorium spectaverint 550 e; 552 c.

Chiliarchae, de Apostolis dictum 776 a b.

Chiram, Rex Tyrriorum, Salamonem in templo aedificando adjuvat 258 e.

Chorda, pro cantu triumphali dictum 509 d.

Χρηστοεπείν simulate, nec a voluntate sua cessare, non propitium Deum facit 408 e; ad Deum peccatores, non omnino inutile si non sine pudore et faciei confusione 409 e; 410 c.

Christiani, per ignaviam scandalii occasionem praebent 82 b; moerore carent 91 b; carne mortui, spiritu vivunt 222 c; Satanae cedentes, steriles fiunt, Christo, fertiles 225 c; divites facti per

gratiam 226 b; describuntur omni studio Christum sequentes 429 a; et Crucifixo gloriantes 429 b; a Christo non amplius separandi 491 d; in Christo, cum Patre spiritualiter conjuncti, ib. lumbos habere paratos jubentur 497 e; ventri imperare 498 a; poenitentes Ninevitis comparati 502 a; instar piscium, in laudando muti, in vorando feroces 530 a d; sagena peccati interclusi 531 c; quales debeant esse corde, lingua, manuque, descriptum 620 a; quam sint in Ecclesia et tuti et beati 620 e; 621 a d; 622 c e.

CHRISTUS, peccatoribus indulgens, in Osea nubente intelligendus 15 d; 17 a. Christus, innocentium caedem ulciscitur 19 c. Christus, verum Dei semen in puero Jezreel figuratur 20 d; item in Naboth occiso 20 e. Christus, resurgens quid fecerit 22 e. Christus, auctor Regenerationis 25 a. Christus, verus Deus, verus Homo 26 e. Christus, pro nobis passus est 27 a. Christus, sub nomine Davidis dictus 29 e. Christus, ab Hosea praedictus 45 e. Christus, inest cordibus sanctorum 46 e. Christus, reddet unicuique secundum opera sua 47 d. Christus, ipse Dominus, Homo similis nostrum factus 52 e. Christus, Mediator Dei, et hominum peccatum sustulit 53 b. Christus, qua justitia judicabit 54 b. Christus, Verus Dei Filius 56 c. Christus, pro universa hominum salute crucifixus 61 e.

Christus, quo sensu sit manifestatio et Veritas 62 b. Christus, semen Davidis 62 e. Christus, quae passus fuerit praevisa 65 a. Christus, idem cum Patre 65 b. Christus, quod falso testimonio damnandus esset praevisum 68 a. Christus, lux mundi et scientia 69 d. Christus, Mediator, a sacerdotibus Legis praemonstratus 71 c; item ab Aarone 71 e; ab ipso Mose 72 a. Christus, per fidem et Baptisma solum adeundus 85 b. Christus, per "Faciem Dei" significatus 94 c. Christus, figura substantiae Patris 94 d. Christus, resurrexit secundum Scripturas 94 e. Christus, linamento gratiae vulnera naturae sanat 95 d e. Christus, resurgens, nos facit resurgere 95 a; et coram Deo stare 96 b. Christus, fons et luminis et gratiae 96 c. Christus, per pluviam significatus 97 b. Christus, Israelis sanguine prognatus 98 b. Christus, Homo, nostri similis 98 c. Christus, quo sensu misericordiam, non sacrificium, velit 98 d. Christus, Unus cum Patre 99 a. Christus, tollit peccata, et fide justificat 99 b; 100 a. Christus, a Judaeis oppressus, Sicimitis comparatur 105 c. Christus, nomine Emmanuelis insignitus 107 e. Christus, in ministris suis ipse oppugnatur 141 b. Christus, fons gratiae 142 d. Christus, ab Angelo, cum Jacob luctanti, praemonstratus 169 c. Christus, et Judaeis, et omnibus, Redemptionem tulit 187 b c d. Christus, praedicatur

Consolatio nostra, quamvis fratres separans 188 c d. Christus, Australi vento comparatur 189 a. Christus, factus est suis ut vinum Libani 194 e. Christus, omnium virtutum nostrarum auctor unicus 196 a. Christus, Nepos noster, utpote ex sorore Virgine Sancta natus 205 a. Christus, Sponsus caelestis 205 e. Christus, fidelibus seipsum dat pabulum 207 b. Christus, fidelibus delicias impergit 211 e. Christus, "locustas animi," daemones expellit 223 b. Christus, solus dat pacem, et copiam, nempe spiritualem 223 e. omnium charismatum auctor solus 224 d; 225 c. Christus, ab haereticis quibusdam locustae comparatur 226 a. Christus, incarnatus a Joele praedicitur 226 b. Christus, resurgens dat gratiam merentibus 226 d. Christus, et remittit peccata, et peccati os obturat 227 d. Christus, quod primus Adam corrumpit, Ipse secundus Adam renovavit 227 e. Christus, qua Deus est, Ipse Spiritus est, qua Homo est, Spiritum habet datum 228 a. Christus, baptizatus Oeconomiae causa 228 b. Christus, primitiae nostri generis, secundus Adam 228 c. Christus, expectatio gentium est 229 a. Christus, secundum opera iudicabit, incerto tempore 230 e. Christus, temere venientes repellat 231 e; Apostolos cunctantes stimulabat 232 a. Christus, proeliantes Judacos voce hortatur 241 a; ita et in Iudicio suis clamabit 241 b; voce

exciebit sepulchris mortuos, ut olim Iazarum 241 c. Christus, omnis gratiae Fons ultimus 244 a. Christus, Fluvius pacis 244 b. Christus, venditores in templo reprehendit 268 c. Christus, serpentes, et omne malum, nobis subdit 271 a. Christus, panis vitae 271 d. Christus, in Prophetis et Apostolis suis, Ipse adest 276 e. Christus, bonus Pastor, oves suas e Leonis faucibus cripiens describitur 285 b. Christus, aliquando pro Rege quovis uncto ponitur 296 a. Christus, Judaeis, per fidem, gratiam daturus affirmatur 297 e. Christus, in nobis est per Spiritum 307 c. Christus, ab haereticis blasphematus 307 d. Christus, adamanti comparatus utpote Lapis Electionis Angularis 326 a b. Christus, a Judaeis calumniatus 327 e. Christus, charitatem ante omnia aestimabat 331 d. Christus, in torrentibus malorum salus unica 335 c. Christus, Emmanuel, homo in terris 337 a. Christus, ab avaritia dehortatur 337 b. Christus, Crucifixus, non obliviscetur caedis suae 337 c. mulieres hortatur lachrymantes 337 e. Christus, defletus a fidelibus, et a Creatura tanquam dilectus 338 a. Christus, fons vitae, desertus tamen 341 a. Christus, finis Legis, repudiatus tamen 342 b. Christus, ascendens in caelum, per visionem Sca-lae, patri Jacob, praemonstratus 345 c. Christus, Deus ex Deo 346 a. Christus, essentialiter as-

cendit nostrae ascensionis praecursor 346 b. Christus, ut Homo ascendit 346 c. Christus, e coelo effundit gratiam 346 d; inde venturus est 346 e. Christus, resurgens cum domum Davidis, tum nos et nostra omnia renovabat 350 d. Christus, ab omnibus demum gentibus agnoscendus 350 e. Christus, resurgens, vitam, Justificationem, Gratiam, largitur 351 e. Christus, convertit captivitatem nostram, Satana triumphato 352 d. Christus, beatorum concilii praeses, et deliciarum auctor 353 a. Christus, in persona Jonae prophetae figuratus 365 c; item in Mose medianti, non in Mose haesitanti 366 a; item in Aarone Sanctuarium ingredienti, non vitulum facienti 366 b d. Christus, in Jona praedicanti, non fugienti 366 e. Christus, ante mundi principium, destinatus est 367 e. Christus, cum doctrina miracula jungebat, contemptus tamen 368 e. Christus, major Jona fuit propter miracula 369 a. Christus, mundum eripiens fluctibus peccati, Jonae comparatur 376 e; item eripiens discipulos in lacu navigantes 377 b; per mortem Ejus salvamur 377 a. Christus, ante Crucem Gentibus Evangelium non aperuit, postea statim 381 a b. Christus, spiritus in inferno inclusos affatus est 381 c. Christus, eandem viam monstrat et Gentibus et Judaeis 381 d. Christus, Ninevitas, in typum

mundi totius, universaliter redemit 389 c. Christus, secundum Divinitatis suae Naturam implet omnia 393 d. Christus, e Judaeis erat, secundum carnem 407 e. Christus, a Judaeis rejectus, Gentium fit 408 a. Christus, clavis vulneratus, ab Esaia praevisus 415 d. Christus, Divinum Lumen 419 c. Christus, Lapis Angularis, et Gentes et Judaeos conjunxit 422 a. Christus, Gentes judicare dicitur, ad poenitentiam vocans 426 c; item frangens Satanae potestatem 427 a. Christus, pacem terrae daturus praedicatur 427 d; stabilito Romanorum imperio dedit 428 b; spiritualem, dat omnibus suis 428 c. Christus, quibus et quo sensu sit curae 429 a. Christus, Unus Magister noster 429 e. Christus, Rex futurus Israelis, modo eodem quo ante Saulem, praedicatur 434 e; 435 b. Christus, per Crucem regnavit 435 d. Christus, Pastor bonus ad Patrem ducit 436 b. Christus, cum Patre, Coaeternus 436 c. Christus, quare egressus suos ab aeterno habere dicatur 436 d. Christus, in plenitudine temporis natus 437 a. Christus, gregi suae praesidens describitur 437 c. Christus, Pax recte nominatus 437 e. Christus, Samaritanorum obedientiam sibi in alimoniam duxit 441 c. Christus, ipse Petra est, Ecclesiae fundamentum 464 b. Christus, Sol animae, poenitentibus illucescit 464 d. Christus, ipse est Justitia Dei 464 e.

Christus, in Baptismate sacro peccatum abolet 465 b. Christus, et Judaeis circumcisis, et Gentibus omnibus pastor est 467 c. Christus, virga ferrea regit perversos 467 e; manu benigna pios 468 a. Christus, Scripturae literam abolet, spiritum servat 470 c. Christus, plura miracula non visa, quam visa, edidit 471 d. Christus, demones in abyssu concludens, a Jesu Naue, reges in specu concludenti, praemonstratus 471 e. Christus, amore suo omnem admirationem transcendit 472 c. Christus, Consummatio, et Concussio saeculi 479 e. Christus, quo sensu "pulverem excitaverit" 480 a. Christus, inundationes, i. e. potestates Satanae insurgentes extinguit 481 b. Christus, quare missus a Deo 489 c. quasdam reliquias Judaeorum servavit 489 d. Christus, abrupit Judaeis virgam Phariseorum 489 e; et Diaboli 490 b. Christus, suos omnes cum Patre inseparabiliter jungit 491 d. Christus, hostes populi sui superabat, Diabolos superans 495 a. Christus, quo sensu "insufflavit in faciem," 496 e. Christus, Fundamentum, et Salvator unicus 510 d. Christus, accusat Judaeos quod Mosis legem Sabbaticam detorserint 521 c. Christus, nominato nemine, praenuntiatur quasi Venturus 533 b. Christus, per fidem expectandus 533 c. Christus, a Cyro, Babylonem expugnanti

praemonstratus 533 d. Christus, Qui Est, et Fuit, et Venturus est 533 c. Filius Dei Unigenitus 531 a; 554 a; 614 b. Fidentibus dat stipendio aeternam vitam 534 b. Christus, Satanam vasibus suis spoliaturus praemonstratur 537 b; 538 a. Christus, capta Hierosolyma, gentes inundavit gratia 542 b. Christus, auctor Pacis, et omnium bonorum 542 c. Christus, quanta admiratione dignus sit 548 c. Christus, quamvis aequalis Patri, vera tamen Caro factus est 548 d e. Christus, Pax mundi, fons Gratiae, primitiae Resurrectionis, describitur 549 a b. Christus, Propitiatio pro peccato universa 550 c. Christus, praedicta Prophetarum implevit, quum venditores e templo expulit 551 c; item quod e Virgine pura natus sit 551 d e. Christus, ex perfectione praedictorum, et congruitate temporum, cognitus est 552 b. Christus, ex Judaeis oriundus 554 c. Christus, quatenus homo fuerit, Angelis fuit inferior, qua Deus, multo praestantior 554 d. Christus, qua homo, Propitiatorium nobis est, Deus tamen supremus 555 a. Christus, quo sensu caelos impleat 555 c. Christus, Lumen Mundi 555 e. Christus, sibi proposuit cum Satanae eversionem, tum hominum salutem 557 b. Christus, quam robusto in suos amore fuerit 557 d. Christus, quantam famam ubique excitaverit, ex Virgine natus 557 e. Christus, Seminator

Parabolae suae Ipse est 558 d. Christus, quo sensu terram, simul, et moveat, et stare faciat 560 a. Christus, quo sensu "Respiciat" 560 b. Christus, de carne sua manducanda quid praeceperit 562 a. Christus, Satanae regnum quibus armis everterit 563 e. Christus, "Pacis fluvijs" apud Prophetas nominatus 565 c. Christus, in Evangelio praedicando demonstratus 566 b. Christus, laudatus in abyso, i. e. tum Angelorum, tum hominum, multitudine 566 d e. Christus, Sol Justitiae, et Lucifer intellectualis noster 567 d. Christus, egreditur, suis salutem, hostibus mortem, ferens 570 c d. Christus, capita potentium quo sensu diviserit 571 b e. Christus, quo cibo usus sit 573 a. Christus, testis velox contra impios futurus 585 c. Christus, Homo factus, et Israellem liberavit, et Gentes 614 c. Christus, in hoc et mortuus est, et resurrexit, ut vitam suis redderet 614 d; 615 c; 618 b c. Christus, est suis et Redemptio et Justificatio et Salus 621 c d. Christus, omnium bonorum, auctor 621 e. Christus, ad fidendum suos impellit et voce et Spiritu 622 b c. Christus, suis immoratus, et laetificat et laetatur 622 d e. Christus, Satanae manus colligavit 623 b. Christus, et Zioni et gentibus jam exhaustis subvenit 624 a. Christus ultro gratisque misericors 624 a b. Christus, pacem ambobus, gratiam, gloriam, confirmavit 624

c d. Christus, quae nobis fecerit, per Incarnationem fecit 625 a b. Christus, in Jesu filio Josedek, Salvator praemonstratus 632 c; item Sacerdos 632 d; item Justitia et Salus 632 e. Christus, intra suorum animas praecipue habitat 634 d. Christus, solus auctor virtutis 637 e. Christus, a Rege Zorobabel et Jesu Sacerdote, praefiguratus 638 a b. Christus, Mediator et Sacerdos noster 638 c. Christus, a viro regio Zorobabel, templi conditorum praeside, praefiguratus 650 d e. Christus, signaculum, i. e. expressa imago, Patris 650 e. Christus, pro peccatis omnium et Propitiator et Mediator 661 c. Christus, Satanae victor, 666 e. Christus, Ecclesiae gloria 667 a b. Christus, suorum collector et colligator 668 c. Christus, omnium omni tempore populorum liberator 668 d. Christus, ideo Incarnatus fuit ut gentes spoliantes spoliaret 669 a. Christus, suos, quasi pupillam suam tuetur fovetque 669 b. Christus, quibus charismatis suos induat 669 e. Christus, quare post gloriam missus 670 b. Christus, quam laetitiam Sioni spirituali adventu suo intulerit 670 d e. Christus, Gentibus refugium factus est 670 e; ad Eum, concurrunt ex terminis terrae, cum Eo habitant 671 a. Christus, praesentia sua Patrem sui archetypum ostendit 671 b. Christus, eligit circumcisos corde 671 c d. Christus, quo sensu

excitatus e nubibus 671 e; 672 a c. Christus, malorum omnium solutio 672 c. Christus, ab Angelo representatur Zachariae 673 a; a Jesu Josedec filio 675 c. Christus, praedicatur spiritualis Sacerdos 677 a. Christus, quare nominetur Servus, Oriens, Lapis 677 e; 678 a c. Christus, quare plenus oculis 678 d. Christus, morti dandus praedicatur a Zacharia, 679 a. Christus, Crucem suam praedixit 680 d. Christus, verum Lumen, infusorio non egens 683 d. Christus, et Rex et Sacerdos, a Jesu filio Jozedek, et Zorobabel praefiguratus 686 b; 705 d e. Christus, quam gratiam gratiae Legis substituerit 688 a. Christus, novi templi et Architectus et fundamentum 690 b. Christus, quare per symbolum stanni praefiguratus 691 a c. Christus, Rex aeternus 691 d. Christus, quare septem oculos habere dicatur 692 a. Christus, duos populos in unum conjunxit 692 c. Christus, plumbo comparatus 698 c. Christus, Sacerdos, Salus omnium, victor diaboli coronandus 706 a d. Christus, radix naturae novae nobis, 707 a. Christus, qua gloria jam regnans induatur 707 c d. Christus, unam ex duabus Ecclesiam faciens, Prophetarum verba implevit 708 a. Christus, zelatur Ecclesiam a Satana vexatam 714 d. Christus, Pax nobis, et virga infirmorum 716 d e. Christus, nihil habet impossibile 718 a. Christus, et

Orientem et Occidentem salvabat Incarnatus 718 c. Christus, nobiscum habitans, aspici potest 718 e. Christus, per Prophetas locutus est 719 c. Christus, Gratia suis 722 a. Christus, idem est et granum et manipulus 722 b. Christus, post afflictionem missurus est benedictionem 723 d e. Christus, ex Judae semine ortus 724 a. Christus, confidentiam poscit suos 724 b; et veritatem 725 a. Christus, jejunio finito laetari jubet 726 e. Christus, Ecclesiae murus et maceria 734 b; 735 a. Christus, post Incarnationem oculis suis suos observat 735 c; et Sionem praesens gaudere facit 736 a b. Christus, currus bellicos disperdit 737 b c. Christus, sine fine regnaturus est 738 a. Christus, ex inferno lacu suos emisit 738 b e. Christus, duplici mensura suos remunerat 739 e. Christus, pluviae spiritualis solus auctor 746 b. Christus, pseudopphetas, ut Graecos, judicat, agnos suos miseratur 746 e; 747 a. Christus, Apostolis suis praesens contra Graecos auxilium tulit 748 b c. Christus, quanti sit suis causa gaudii 751 a b. Christus, qui peccato remoti erant a Deo, propinquos tulit 752 a b. Christus, redemptos gratia ditificat 753 c; et praevalere facit 754 c. Christus, Pastor bonus a Zacharia praedicatus 760 a b. Christus, a grege sua desertus 760 c. Christus, in manus hostium tradit suos, impenitentes 760 d e. Christus,

quare duas post Incarnationem Virgas habeat 761 c d. Christus, in una caula duas greges pascit 762 b. Christus, Incarnatus, virga Decoris, praefiguratus 766 b. Christus, quid Incarnatus pro nobis effecerit 766 c. Christus, quam mercedem a suis, quam a Juda, acceperit 766 d e. Christus, Deus verus, ex vero Deo; et de Lege, et Evangelio, suos instruxit 769 a. Christus, verus Lucifer, immunda omnia dissipavit 788 e. Christus, quomodo fuerit 'generatus;' quae Incarnatus bona effecerit 791 b c. Christus, quae passus fuerit pro nobis libens 791 c d. Christus, Bonus Pastor demonstratur 792 b c; percutiendus tamen 792 d e. Christus, ad judicandum descendens describitur 799 b. Christus, a Davide Judex venturus praedicatur 799 d. Christus, ipse suis in caelo lux diesque durans futurus est 800 c. Christus, quatenus homo est, tempus iudicii nescit 800 d. Christus, quando sit vere regnaturus 803 c d. Christus, ipse nobis est Resurrectio, ipse Vita, nos, tanquam ii qui terrae fruges colligunt, in horreo coelesti colligi parat, Fluvius pacis 810 d e; justificati in Eo scenopegiam observant 811 a. Christus, Gentibus excusationem ademit 812 a. Christus, nomine Angelus, natura Deus 817 b c. Christus, a testamento Levitarum figuratus 836 d; ab agno Paschali 836 e. Christus,

incarnata veritas 837 d. Christus, Legis consummatio 837 e. Christus, quanta nobis praestiterit beneficia 849 b. Christus, quo sensu sit Testamenti Angelus 850 c. Christus, natura, ut Deus, ininspectabilis, visibilis per carnem factus est 851 b. Christus, igni conflatorio comparatus 852 b. Christus, Ipse est clarissimum suorum indumentum 853 a b. Christus, sol justitiae et illuminationis 866 d e. Christus, radiis divinae scientiae sanctos illustrabit 867 d. Christus, quomodo sanitatem in alis habebit 867 e. Christus, a Mose praedictus 869 e. Christus, plenitudo et Legis et Prophetarum 870 b. Christus, *vide* Deus, Incarnatio, &c.

Christum ad sanctificationem et participationem vitae proponentes, operum thymiana bonorum Illi offerimus 854 a.

Cilicium, vestimenti genus, poenitentiae symbolum, pseudoprophetae usitatum 790 b.

Circumcisio, naturam carnalem humi deprimens, cum sublimitate Evangelii comparatur 424 d; quae sit vera 469 e; 772 c; eam agnoscere quid sit 470 b; cum praepotio in unionem spirituales commista in Christo 473 b; spiritualis quae sit 494 e; a Sephora, et a Jesu post Mosen facta, petra adhibita, typus Christi, 559 a; spiritualis, circumcisos Christi possessiones facit 672 c.

Civile bellum, in supplicium Israelis praedicatur 452 b.

Civitas, quaevis per invocationem Divini Nominis salvari potest 449 e; nulla per fraudem adjuvatur 450 c; Dei, per Hierosolymam adumbrata, sanctis patefacta 548 a b.

Clamor nequitiae ad Deum surgit, quid 369 b.

Clauda, animalia quare non Deo offerenda 826 e.

Clausura, serpentum, pro Inferno dictum 472 d.

Clavus, ex ipsa Domini Cruce, a Constantino veneratus 813 a.

Clibanus, idololatriae fervorem exprimit 109 b; 110 e; iudicii divini signum, alienigenis paratur 865 a b; item idololatrias, et Haereticis 865 c.

Cocta, cum vinaceis, sive uvis passis, oblata diis alienis 59 b.

Coelum, pro Angelis coelum habitantibus dictum 345 b.

Colles, sacrificiis dediti, occasionem idololatriae dederunt 148 e; pro Sanctis insignioribus secundi ordinis dictum 352 c; pro optimatibus eminentioribus 445 c d; pro principibus Synagogae 560 e; item pro praepositis Ecclesiae 561 a; quare Aeterni 561 b.

Colligatio, a nutricibus infantum, a precantibus, et sacra facientibus, usitata 158 d.

Colores, alii alia exprimunt aenigmata 659 a d e.

Columba, lamentationis propter timorem celatae figura 500 b; pulchritudinis typus 605 c; item fidelitatis, quod midorelictio semper revertitur 605 d.

Commotio, terrae facta Judaeis ab

Aegypto exeuntibus 480 c; montium, Deo facillima 482 b; item totius mundi 482 c.

Communicantibus quae praemia, quales fruges corda quasi terra proferent, Deo irrigante 860 d e.

Communio, Sanctorum cum Deo 52 d; non est nisi per Christum 53 b; ad humanam virtutem necessaria 88 b c; per Spiritum, Christi munus 101 a; omnino servanda 137 a; imprimis ad gratiam necessaria 142 d; 160 c; sine Sanctitate nulla est 163 d; vere desiderantibus solum datur 172 e; satietatem non habet 195 a; cum Patre, et Filio, spiritualis et perpetua 491 d; nulli bono comparanda 636 e; panis Divini mystica est 688 c.

Commutationes, i. e. corrupti iudicii merces iniqua, condemnatae 303 c.

Conceptio, spiritualiter de peccato dictum 186 a.

Concisio, a sacerdotibus idololatrias usitata 115 b; 118 a; 124 a.

Conclusio cordis, pro fiducia dictum 184 e.

Concussio, pro malo inevitabili dictum 479 b; item pro Noachi diluvio 479 c; item pro Christi Incarnatione 479 e.

Condemnatio, peccati, in Adamo promulgata, in Christo tollitur 552 c.

Confessio, sine emendatione vitae est nihili 408 d; cum vera erubescencia, magni 410 c; secundum Legem pro voluntariis oblationibus dictum 290 e.

- Confidentia, carnalis reprehenditur, spiritualis laudatur 511 d; 513 c d; fidelibus omnibus convenit 723 a; 724 b.
- Conflatoria, quo sensu instar sepulchri quibusdam fuerint posita 492 d.
- Conflatorium, de Ecclesia metaphorice dictum 767 c; de gratia Dei purgatoria dictum 852 b c.
- Congregatio, pro concordia animorum dictum 414 e.
- Congregationes, i.e. daemonum malorum, per Resurrectionem Christi dissipatae 615 d.
- Conjugium, vide Matrimonium.
- Connubium, spirituale, descriptum 52 b.
- Consecramur Deo, amorem erga illum excolentes et voluntatem illius facere exoptantes 853 c.
- Consecratio, vera spiritualis describitur 853 c.
- Consolatio, nulla non Domino nota 188 b; vera, est in Christo 188 c.
- Constantinus, Imperator quem honorem Cruci dederit 812 e; laudatur propter pietatem insignem 813 b.
- Consummatio, pro calamitate inevitabili 479 b; pro diluvio Noachi, 479 c; pro Incarnatione Christi 479 e; pro universa pernicie dictum 592 d.
- Contaminatio Israelis, matrimoniis illicitis ascribitur 842 e; 843 a b.
- Contemptores, Dei, non impune evadent 139 d; Dei, et Ecclesiae, iudicandi praedicuntur 618 c d.
- Contrita, nempe filia Sionis, demum accipienda 429 e; 430 b.
- Contritio, cordis, non vestium, Deo grata 219 d; robori praeponitur coram Deo, 299 e; 301 a; quibus signis distinguatur 501 d; Ninevitarum descripta 501 e; perfugium melius quam montes vel celsissimi 587 c.
- Conturbatio animae, peccati supplicium 552 c; in Christo sublata 553 a b.
- Conversio, et Israelis, et Gentium, praenuntiata 192 d e; vera est ea, peccata praeterita projicere 218 e; linguarum ad Pentecosten, praedicta 616 a e; item Gentium universarum in Ecclesiam 617 a d; spiritualis, Prophetarum animi elationem significans 694 e; 700 a; cordis ad Deum, Dei iustitiam patefacit 864 a.
- Convivia Samaritanorum descripta 315 e.
- Cor, Deo aperiendum 219 d; divina Gratia irrigatum, agro, horto, vineae, comparatur 222 c; contritum a diruptione montium praefiguratum 798 b c; Deo dandum 819 a d.
- Corinthii, a traditionibus Pauli recedentes reprehensi 314 a.
- Cornu, Divini Iudicii symbolum 433 b; potentiae sive regni signum, saepe etiam superbiae, 664 d.
- Cornua, pro fortitudine dictum 321 e; generaliter, quid significant 556 b; de Deo dicta, quid 556 c; de Satana, quid 556 d; item de Christo, quid 557 a; a Zacharia visa, aut quatuor mundi Imperia significant 644 e; aut quatuor Iudaeorum oppressores 645 a; acuire quid sit 665 c d; 666 d.

- Corona, et Christi et Christianorum qualis sit 706 c d ; 707 d e.
- Correctionis tempus, de Adventu Christi dictum 829 e.
- Correptionis, dies, quid sit 86 b ; 88 c.
- Corruptio, iudicii Deo exosa 422 c ; Justitiae, legis est corruptio 520 d ; iudicium Judaeorum reprehenditur 520 e ; sacerdotum Israelis, sibi ipsis exitio fuit 610 c.
- Creator omnium, debet Rex omnium haberi 300 a b.
- Creatura ideo creata est, ut ad Creatorem duceret 181 e ; Christum Crucifixum deflevit 338 a ; quo sensu vocem edere videatur 539 e ; post Iudicium supremum reformanda est 800 e ; 801 a.
- Creta, herbarum odoribus insignis 596 b ; exitio devovetur 597 c.
- Cretenses, pro Phoenicibus positi 596 a ; 597 c ; item pro Libycis 596 c.
- Cribrum, Divini Iudicii typus 348 d.
- Crux, instrumentum triumphi sui Salvatori fuit 25 b ; a ligno in aquas amaras immisso praefigurata 347 b ; Ecclesiae gloria 623 b c ; ei offenderunt Judaei 679 a ; sub figura foveae praedicta 679 a b ; Judaeis, in eo incidentibus, fovea, credentibus salus et laetitia 680 b c ; pro insigni est Ecclesiae 751 e ; inventa, cum clavis infixis, tempore Constantini 812 e.
- Cucurbita, Jonae, Dei voluntate sola non verbo creata 387 b.
- Culpae Judaeorum priores purgatae sunt per captivitatem 714 b.
- Currus, i.e. bellatores ipsi, evertendi praedicuntur 648 e ; 649 c ; 650 a ; pro incursionibus hostium dictum 737 b c.
- Custodia, Prophetarum, mentem vacuum et sublimem denotat 532 a ; item spiritualem in corde observationem 571 a.
- Custodiae, i.e. consuetudines sacerdotum solennes, ab iis neglectae 589 a.
- Cyrene, quod in sinu lateret, a Judaeis contumeliose 'fovea' nominata 348 c ; urbs illustrissima, Phoenicum incunabula 596 d ; 597 c.
- Cyrillus, quare scripserit 2 b ; literalem sensum defendit 11 ; editione Septuaginta interpretum utitur 18 b ; Hoseae priorem partem recolligit 63 b ; electi populi duritiam obstupescit, 104 d ; quorundam de verbis Prophetarum Amos vi. 10, sententiam aversatus 319 c ; Jonae praefatus, de interpretatione typorum quaedam sapienter instituit 365 c ; primo literalem, deinde spiritualem sensum explicare solet 335 e.
- Cyrus, Judaeos in patriam dimittens laudatur 29 b ; 123 a ; 165 c ; 201 a ; 232 d ; 294 d ; 350 c ; 460 d ; 463 b ; 548 a ; 595 c ; 627 a ; Dei servus 165 a ; quare leoni comparatus 165 d ; 495 d ; tabernaculum Davidis suscitabit Judaeos in patriam remittens 350 c ; Judaeos liberaturus praedictus est 493 c ; irae Divinae in Babylonem instrumentum 463 b ; 489 a ; eam tanquam lutum

conculcat 463 c; Ecclesiae, hostes suos conculcantis, typus 463 e; quo sensu a Deo mandatus 489 b; leoni comparatur, in Nineven insiliens 495 d; 'insufflare' dicitur, liberans Judaeos 495 e; typus Redemptionis 497 e; Ninevitas, ut vites excussas et exustas, disperdit 498 c d; et terroribus, ut fumo apes, et vi, Ninevitas oppressit 503 d e; muros Nineves, ut maturos ficus, facile decussit 510 e; Assyrius arguitur, utpote e Persis prognatus 514 a; consopivit Ninevitas, ceu Satanas Judaeos 514 b c; Babylonem capiens Christum triumphantem referebat 533 d; 536 d; 537 a; 538 b; cum exercitu suo, belluarum saevissimis comparatus 545 d; captos remittens, Redemptoris typus 548 a; in Chaldaeos, vicinasque gentes impressionem incursione sua gravissimam fecit 614 e.

D

DAEMONES, Apostatae, auctores scelerum 36 a; ab animis puris refugiunt 45 d; quantam potestatem habeant 76 a; immunditiis pascunt cultores suos 128 e; Samaritis, Judaeorum adversariis comparati 235 c; Christum timebant 395 b; domi manent, post Christi adventum per sanctorum vigilantiam cohibiti 440 e; tyrannide sua exuti per Christum 470 d; silebunt tandem 470 e; precepta Dei in nos misericordia stupescunt 471 b; quomodo serpentibus similes 471

c; viso Christo formidant 470 d; per Christum expulsi 495 b; quantis terroribus semper vexati sint 499 d; per Christum spoliati 501 c; quam robusta sint malignitate 560 d; Christi jaculis, i.e. Apostolis, vulnerantur 569 b.

Damasceni, inter hostes Judaeorum acerrimi 236 a; insolita crudelitate Judaeos tractabant 255 a.

Damascus, Syriae metropolis 9 a; expugnatur ab Assyriis 92 b; 145 d; Regis Ader urbs regalis 250 a; per Assyrios cremata 251 d; saepe Deum offendeat, saepe misericordem expertus est 254 d; in foeminas Galaaditas crudeliter saeviens condemnatur 254 e; 255 a; per Oziam et Hieroboam poenas dat 255 c; Judam persecutus, ab Assyriis captus poenas dat 284 e; pro Babylone ponitur, utpote Orientem spectans 310 e; 391 d; 458 e; et descriptus, et exitio devotus 598 e; Phoenicum et Palaestinae metropolis dicitur 730 c.

Dan, urbs Samaritarum illustris 5 a; tribus, relicta sua, novam occupant terram, Lais-a, ibique idola colunt 134 b-136 c; terrae sanctae terminus 340 b.

Darius, templi instaurationem promovet 627 c; 628 b; 632 a; 633 b.

David, Christum exprimit secundum carnem, ex semine Davidis 62 e; vir sapiens 302 a; propter fidem et pietatem laudatus 322 b; oriundus ex Bethlehem 435 c; praedicat reditum Judaeorum e cap-

- tivitate 528 a; pro Judacis principibus 780 b e; 781 a.
- Debita, anno septimo Judacis remittenda 333 a.
- Decem, numerus perfectionis symbolum 728 b; vide Tribus.
- Decimae, secundum Legem, Deo dandae, idolis translatae 290 c d; idolis datae, dantem populum decimabant 298 a b; a sacerdotibus Judaeorum neglectae 858 e.
- Declinantes, a Deo, devoventur exitio 582 a e.
- Dejici nimis non oportet, quasi nostrum servorum Illius obliviscente Deo, Illo castigante 862 c.
- Delectatur Deus, vide Lactificatur.
- Denarius, numerus, perfectionis symbolum 60 c.
- Dentes stridentes, pro angore animi intelligendum 291 d; 292 c; quomodo stupore insolito afficiantur 292 c.
- Deserere domum Dei, moribus nocet 635 a; rore Divino privat 635 b e.
- Desertum, cujus rei sit typus 45 c; speciosa quaedum plerumque habet loca, Ecclesiam inter barbaros referentia 213 e; (vide Solitudo.)
- Desiderabilis terra, a Malachia praedicta 860 b c.
- Desolatio agrorum, pro incolarum miseriis dictum 207 e.
- Desponsatio, per legem, aeternae desponsationis figura 52 a.
- Deus, par pari reddit 4 b. Deus, Regem Rhesin in Judam incitat 8 c. Deus, pro nuntio Verbum habet 10 b. Deus Supremus recti Judex 13 b. Deus, quam obedientiam requirat 13 c. Deus, quare Saulem Regem rejecerit 13 e; quare Achab 14 a. Deus, qua cum veneratione considerandus 15 b. Deus, per figuras loquitur 16 b. Deus, Synagogae fornicantis miseretur 20 b. Deus, resisti nequit 23 b; 145 b; 218 e; 297 e. Deus, quare castiget impios 23 c. Deus, quomodo contra Israellem pugnaverit ipse 24 a; Judae pareit 25 a. Deus, virtutem, non multitudinem, curat 27 b. Deus, ne unum quidem justum orantem despicit 27 c d. Deus, misericordiam reminiscitur 31 a. Deus, non vult ullius perniciem 32 b. Deus, qua disciplina utatur 33 a; 34 a. Deus, omnium cum caelestium, tum terrenorum bonorum largitor 36 e; 38 e; 39 c. Deus, quomodo et quare resistat impiis 37 b. Deus, tanquam pater filios castigat 38 a. Deus, quam sit Zelotypus 38 e. Deus, quo modo sit inaurandus 39 c. Deus, quo sensu seducat impios 45 a. Deus, quomodo desponsaverit Israellem 51 e; quomodo Christianos 52 a. Deus, Sui Ipsius causa nos conserit 57 b. Deus, in Filio notus 57 c. Deus, ex insita bonitate sua est misericors 59 a. Deus, in puro corde habitat 62 c. Deus, quam lentus fuerit in judicium Israelis 64 a. Deus, omnis boni fons et origo 70 b. Deus, secundum opera sua quemque judicat 70 c; 73 a. Deus, consilio-

rum auctor 73 e. Deus, quos amat, visitat 77 b; et amore paterno castigat 77 c. Deus, cum idolis una non nominandus 79 c. Deus, Omnisciens arguitur 83 e. Deus, non per sanguinem animalium, sed per fidem placandus 85 b. Deus, Ipse omnis sors suorum 86 b. Deus, omnis boni fons 88 b. Deus, quo sensu, "conturbaverit Ephraim, et stimulaverit Judam" 89 b. Deus, nullum cum daemonibus commercium patitur 90 d. Deus, gloriae militaris auctor 91 e. Deus, homini fidentibus maledicit 92 d. Deus, iram suam per symbolum ferarum exprimit 93 b. Deus, quo sensu in locum revertatur 92 d. Deus, humano more iis adesse dicitur, quibus gratiam dat 93 e. Deus, per medicinam disciplinae ad poenitentiam invitat, 94 a. Deus, quos premit, nemo eripit 95 d. Deus, quare, quasi ignarus, interrogare soleat, 96 d, 686 e. Deus, nihil non fecit populo suo 96 e. Deus, amorem suum exhibet, Pseudo-prophetas extinguens 97 d e; item Filio suo misso, 98 b. Deus, diu patiens, tandem irascetur, 105 e; 106 d. Deus, nova scelera indignatus, priora reminiscitur 106 e; 107 a. Deus, hostes suos exitio, quasi passerculos reti, captat 113 c. Deus, omnium bonorum auctor, neglectus tamen 114 e. Deus, et docuit et defendit Israellem, neglectus tamen 115 d. Deus, arcum intendit contra idololatrias 116 c.

Deus, vexando docet 118 b. Deus, reges Israelis idololatrias non agnoscit 118 d. Deus, quod factum est, facit, etiam malum 118 e; 217 e. Deus, nihil non videt 119 c. Deus, infirmitatis peccata saepe excusat, aversionis nunquam 120 a. Deus, idololatriarum odit etiam virtutes 120 e. Deus, utcumque longanimis, tandem Israellem in iudicium vocat 122 d. Deus, quae et sibi et daemonibus sunt oblata, non accipit 124 d; 128 d. Deus, recte vivendo colendus est 124 e. Deus, Gratiam habenti addit, negligenti, adimit 125 e. solus dat pluviam, solus Gratiam 128 e. Deus, nusquam vitabilis 130 c. Deus, dona sua abjicientes, ipsos abjicit 130 e. Deus, contemptores sui non patitur 139 d. Deus, Prophetarum inimicos ipse ulciscitur 140 b. Deus, sibi accedentes in terra, secum in coelo recreabit 142 e. Deus, quod non Ipse aedificat, evertit 147 e. Deus, Iudicium minitatur idolis Israelis 148 a; et omnibus impiis 148 b. Deus, Solomoni, idola colenti, longanimis 149 a. Deus, Israellem humilians, Judae paulisper indulget 150 d. Deus, quare sit longanimis 151 a. Deus, nunc suppliciiis, nunc praemiis, admonere solet 151 e. Deus, animo non loco quaerendus, 152 c. Deus, boni seminis, i. e. Gratiae, solus auctor 152 d. Deus, patiens, dormire, ulciscens, vigilare, dicitur 156 a e. Deus, amore impulsus elegit Jacob 157 b; et Aegypto eripuit 157 c.

Deus, in hoc misericordiam exhibet, quod ingratos miserescat 158 b. Deus, Israellem ut nutrix infantem, et colligavit, et sustulit 158 e. Deus, abjectis aliis, suos liberavit 159 a. Deus, Israellem, ceu parens filium, alapis castigavit 159 d. Deus, ex natura sua longanimis 162 d e; 163 a b. Deus, sanctus tamen, et peccati ultor 163 d. Deus, non nostri similis, nec implacabilis 164 a. Deus, scelus rationi contrarium non patitur 166 b e. Deus, castigando emendat 166 e. Deus, Patriarcham Jacob vindicat 168 c. Deus, quod Jacob in utero fecerit, ipse excitavit 168 e. Deus, Jacob fratri praeponit, obedientiam ejus et labores praevidens 169 a c. Deus, in Christo visus 169 d. Deus, sui memores sicut Patrem Jacob memoria habet 171 d. Deus, posteros Jacob flagello erudit 172 a b. Deus, per sinceram pietatem appropinquandus 172 e. Deus, suos memoria retinere vult 174 c. Deus, custodivit Israellem, donec regem postulavit 178 a. Deus, ante Saulem, per Prophetas regebat 178 b; 185 b. Deus, non gaudet sanguine 180 d. Deus ipsam homicidii mentionem odit 180 e. Deus, creaturas fecit, non ut illae, sed ut Ipse colatur 181 d e. Deus, ingratos ulciscitur 182 c. Deus, omnis nostrae felicitatis auctor 183 a. Deus, animi medicus diligentissimus 183 b. Deus, gravissime aegrotantes, gravissimis curat medicinis 184 b. Deus, quare seip-

sum bestiis comparat 184 c. Deus, iram suam peccato aequat 184 d. Deus, quare regem Judaeis concesserit 185 d. Deus, per experientiam docet 185 e. Deus, et virtus est, et salus omnis, omnibus 187 a. Deus, Israele abjecto, homines universos elegit 187 b. Deus, mortalibus universis Redemptionem offert 187 c d. Deus, ceu ventus urens, inimicos dissipabit 189 a. Deus, nemini repugnandus impune 190 b. Deus, nunc pavore, nunc misericordia, ad suadendum utitur 191 a. Deus, laudes et gratias, non sacrificia poscit 191 b. Deus, orphanorum Tutor, 192 b. Deus, Israelis memoriale habet perpetuum 194 e. Deus, et afflictionis et consolationis auctor unicus 195 d. Deus, pietate animoque erga Illum grato laetificatur 208 e; 270 c; 321 e; item musica piorum 307 e; item, retributione digna pro beneficiis 347 e; item, animo ea quae Illi placent optanti 695 d; 819 c; item, sacerdote diligentia omni ministrante 825 e. Deus, in castigando paternus, in medendo sciens 202 a. Deus, natura sua ad misericordiam pronus 205 c. Deus, fructus requirit gratiae 208 e. Deus, jejunium amat sincerum et misericors 209 e. Deus, sacrificium non nisi spirituale vult 210 a. Deus, poenitentibus natura sua et misericors et verax 210 b. Deus, Ecclesiae lugenti indulgens 210 c. Deus, quos vult servat, et

malorum immunes reddit 213 a. Deus, praesentiam suam voce indicat 217 d. Deus, jejunio gaudet modo sit sincerum 219 b. Deus, cordis, non vestium, vult contritionem 219 c d. Deus, desperationem non vult 219 e. Deus, populi sui oppressoribus irascitur 221 c. Deus, Sionem zelo magno curans 221 e. Deus, necessaria obsessis promittit 222 a. Deus, irridet Judaeos locustam mittens 225 a. Deus, in Templo antiquitus colebatur, in cordibus nostris per Spiritum habitat 233 c; 242 c. Deus, Judaeorum vicinos propter inimicitias reprehendit 236 a. Deus, hortatur Judaeos ad fiduciam 238 d. Deus, iterum ad impetum in valle Judicii faciendum 240 b. Deus, ut praesens in pugna clamare videtur 241 a. Deus, personas non curat, sive Aethiopes sint sive Judaei 248 a. Deus, vicinis gentibus ad Judaeos castigandos utitur 249 d. Deus, gloriam Sibi suam invidentes deserit 250 c. quo sensu in tertiam et quartam generationem severus sit 254 c. Deus, populi sui oppressoribus vehementer indignatur 257 e. Deus, Ipse, quia Caritas ipsa est, crudelibus inimicus est 261 d. Deus, ter quaterque patiens, tandem ulciscitur 264 d. Deus, solus legislator 266 b. Deus, humiles amat, superbos odit 267 a d. Deus, sacrilegii testis vigilantissimus 269 c. Deus, Israellem interrogat, tanquam judex reum 272 d. Deus, plastro gravato

et gementi, seipsum comparat 273 a d. Deus, quo magis sit placabilis, eo minus offendi debet 273 e. Deus, solum hominis propugnaculum 274 d. Deus, ingratissimis Israelitis offensus, non impunitos fore affirmat 275 c. Deus, impiis minitans, priusquam puniat, comparatur leoni rugienti priusquam praedae insiliat 277 a d. Deus, deturbans voluptarios, aucupi, aves dejicienti, comparatur 277 d. Deus, Israeli, Prophetis increpanti, increpat 278 b. Deus, Prophetas, tubis militaribus comparat 278 c. Deus, mali, i. e. calamitatis, auctor solus 278 e. Deus, malis immissis ad poenitentiam vocat 279 b. Deus, sicut leo rugiens, omnibus formidandus 279 c. Deus, Sanctos suos et Prophetas, et verbo et re defendit 279 d e. Deus, per Seipsum jurat 288 a. Deus, recte ambulantes amat, oblique odit 289 e. Deus, gloriam suam nemini communicat 291 a. Deus, principio mitius punit, postea severius 291 c; 295 a. Deus, omnia cognoscit; medicis per dolorem sanantibus comparatur 294 e. Deus, idolis non comparandus 295 c. Deus, per tonitrua et ventos et lucem ad se revocat 295 e. Deus, infinita est et potentia et misericordia 296 d. Deus, vivificus salvator 298 e. Deus, cum regat naturam, et spiritus coelestes, in terra rex haberi debet 300 b. Deus, demonstratur "Deus exercituum," creans noctem 300 c; et

aquam 300 d; et elementa omnia 300 e. Deus, superbos odit 301 a. Deus, mediocribus conivert 302 b. Deus, flagello ad poenitentiam vocat 304 c. Deus, verbis castigans, absens videtur, re ipsa, praesens 305 d. Deus, idololatrarum sacrificia et festivitates aversatur 307 b. Deus, gratis et sine sacrificiis populum in deserto alebat 308 e. Deus, Immutabilem se exhibet, superbis oppugnans 317 d; et se contemnentibus 317 e. Deus, per Seipsum jurat se superbiam odisse 318 a. Deus, Sanctorum causa tolerat impios, paulisper 318 b. Deus, personas non accipit 320 e. Deus, in furorem invitatus agitur 321 d. Deus, nimis confidentes odit 322 a. Deus, quippe qui sit Ipse robur nostrum 322 b c. Deus, diu patientissimus, tandem inexorabilis 324 e. Deus, adamanti comparat Essentiam suam Immutabilem 325 b. Deus, Amos Prophetæ res Divinas per signa agrestia explicabat 330 d. Deus, variis puniendi modis utitur 331 b. Deus, foeneratores odit 332 d, item injustos mercatores 333 d. Deus, jurat per superbiam Judaeorum 334 d. Deus, super altare stans, exitium minuitur 341 c d. Deus, personas non respiciens inertes despicit 342 d. Deus, omnia videns, omnia sciens, effugi nequit, 343 a. Deus, oculis intuens, poenas sumpturus est 343 d. Deus, Omnipotens terræ motor, metuendus

344 b. Deus, non homini comparandus 344 c. Deus, exorandus, non resistendus 344 d. Deus, Angelorum Rex adorandus 345 b. Deus et Dominus, essentialiter, non nomine 345 e. Deus, Israeli reliquias conservat propter patrem Jacob 348 e. Deus, Israeli securo, et sibi blandienti irascitur 349 b. Deus, suscitabat tabernaculum Davidis, Christum de morte suscitans 350 d. Deus, par pari compensavit Idumæis 360 c. Deus super Judæos, quamvis rejectos regnavit 363 a. Deus, Jonam mittens prædicaturum Ninevitis, Deus Gentium ostenditur 367 c; 368 a. Deus, gentes omnes ad sanctitatem creavit 367 d, et in Christo redemit 367 e. Deus, audire clamorem iniquitatis dicitur, ubi iniquos visitat 369 b, ut in Abele, et in Sodomis 369 c. Deus, patri Jacob unius loci Deus videbatur 370 b; Jonæ videbatur Judæorum Deus, non Gentium 370 c. Deus, sua Ipsius natura misericors et poenitentiae capax 370 d e. Deus, et Judæorum erat Deus et apud barbaros formidatus 373 d. Deus, in mutis animalibus, nutu solo, quod vult, efficit 375 b. Deus, cetum Jonæ, mera voluntate sua, non verbis paravit 375 c. Deus, Jonam servavit, non natura, sed miraculo, non dubitando 375 e. Deus, intelligentia nostra non penetrandus 376 d. Deus, facies Ejus aversio est nobis iram patiendi initium 378 a. Deus,

poenitentes poenitentia compensat 384 c. Deus, auctor afflictionis, non improbitatis 385 c. Deus, medicus spirituum vulnerando sanat 386 c. Deus, Jonae indignanti indulget 386 e. Deus, cucurbitam, voluntate mera sua, non verbo, creavit 387 c, eadem voluntate perdidit 388 a. Deus, infinitam exhibet misericordiam, Jonae indignanti, ut pater filio colludens 388 b. Deus, Nineves tot millia parvulorum, item jumentorum animas, miseratus, exhibuit justitiam 389 b. Deus, per Prophetas locutus est 393 a, 519 a. Deus, in templis habitat non lapideis 393 c. Deus, per res humanas describitur 394 a. Deus, egredi loco dicitur, ubi ad agendum movetur 394 b, calcare super excelsa terrae, ubi excelsos conculcat 394 c; aut, loco egressus est, ubi factus est homo 395 a; calcavit super excelsa terrae, ubi daemonas dejecit 395 b. Deus, aut amandus tempestive, aut metuendus 397 a. Deus, omnis boni dispensator confitendus 398 d. Deus, vicinis Samariae irridentibus indignatus est 400 d; 402 a; item Ecclesiani persequentibus 401 c. Deus, hostes Hierosolymae admonet 402 c. Deus, castigat suos, non deserit penitus 403 b; Nominis sui causa 403 c. Deus, severius puniturus, delicta exponit denudatque 405 k. Deus, Judaeis non considerantibus, de ultione considerat 406 b. Deus, vitam bonam, non lachrymas

quaerit 409 c. Deus, simulantes poenitentiam aversatur 409 d, vere poenitentibus parcit 409 e, ut regi Roboamo, semet humilianti 410 a. Deus, supplicii mora longanimitatem suam exhibet 415 a; Facies ejus aversionem sequitur miseria 415 a; 529 a. Deus, seductos curat, omnes creat propter opera bona 417 a. Deus, omne genus persuasionis experiri solet 421 b. Deus, sanctos et aedificat et inhabitat 421 e; 422 b. Deus, corruptionem judicii abominatur 422 c. Deus, non fide sola infructuosa contentus 423 e. Deus, Israelitis usque ad Samulem, pro Rege fuit 431 b; ab illis rejectus 431 d. Deus, Ipse primum rexit Israellem, per sanctos ministros 434 e. Deus, Christum per Crucem exaltavit 435 d. Deus, rector cujusvis in ipsum credentis 436 b. Deus, Adami peccatum praevидit 436 d. Deus, miscet terrores blandimentis, 444 d e. Deus, beneficia sua, per Mosem, Aaronem, et Mariam, Israeli exprobrat 446 a. Deus, onerosum nihil imperat 447 a. Deus, Israelitas immemores aruspicias Balaam condemnat 447 b d. Deus, istam nos exposcit charitatem, voluntatem ejus sequi 447 e. Deus, quales oblationes desideret 448 a e, nempe justitiam, charitatem, pietatem 449 a c. Deus, cultum spiritualem, non sanguineum, desiderat 449 d e. Deus, Israelis tribus seorsim, et omnes simul, allo-

quitur 450 b. Deus, obedientibus murus est 450 c, iniquis, incendium 450 d. Deus, parcit impiis quam diutissime, Sanctorum ergo 454 c. Deus, tanquam tinea consumit impios 456 c. Deus, impios egestate omnis boni castigat 458 a. Deus, Haereticis non dat pacem 458 b. Deus, regulam, sive canonem irae suae sequitur 459 a. Deus, impios castigat manibus amicorum 460 a. Deus, piis instar amicorum est 460 c. Deus, poenitentibus misericors 462 b c. Deus, Cyrum, ut vas e thesauro promptum, in Babylonios mittit 463 b c. Deus, sanctorum periculum facit 464 a. Deus, tristia praedicens a desidia dehortatur, jucundiora a desperatione 467 a. Deus, introducit Filium compellans 467 b. Deus est ultionis et Judaeis et Gentibus 476 d. Deus, poenitentibus parcit, in duratos ulciscitur 477 d. Deus, aemulator dictus 476 c; 478 b. Deus, quae passi sunt Judaei, per crudelitatem Babyloniorum, indignatus est 478 c. Deus, die suprema transgressores ulciscetur 478 d, eodem modo quo Judaeos et Phariseos olim 478 e. Deus, pro nihilo habet montes commovere 482 b, imo totum orbem terrarum 482 c. Deus, nulli comparandus 482 d. Deus, quam sit irae terribilis 484 e, quam bonus expectantibus eum 484 c. Deus, inimicos suos obtegit tenebris spiritualibus 484 e; 485 c; item irae

suae diluvio 485 b. Deus, Judaeos, Christo adversantes, consummavit 485 c. Deus, captis Judaeis misericordiam, Ninevitis exitium, promittit 485 c. Deus, miscet consolationem admonitionibus 486 b. Deus, quo sensu Cyro mandaverit 489 a. Deus, quali delectetur sacrificio 495 a. Deus, a daemonibus formidatus 499 d. Deus, Nineves portas hostibus tradit 499 e, cives, terroribus debilitat 500 c, Ninevitis Seipsum opponit adversarium 503 c, terroribus hostes, ut apes fumo, destruit 503 d; Deus Persas, Medosque, in Ninevitas excitavit 506 d. Deus, Judaeorum Synagogen gloria ceu vestibus, nudat 507 c. Deus, ipse regem Nabuchodonosor excitavit in Judaeos 508 d. Deus, caris suis stabilitatem largitur 510 b. Deus, nimis longae patientiae a Propheta inculpatur 519 c. Deus, non auctor est, utcunque sit patiens, mali 519 e, 510 e; cf. 570 e. Deus, sola est securitas omnium 525 c. Deus, poena exacta fit propitius 527 c. Deus, infinitae est misericordiae 527 d e. Deus, nimis puris est oculis, quam qui sit sceleris spectator 528 e. Deus, quare sit tamdiu patiens, impiis grassantibus 529 e. Deus, depressam mentem odit 532 b; item torpentes in fide velut infidos aversatur 533 c. Deus, iratus resisti nequit 544 e. Deus, rerum inanium cultores ridet

546 c. Deus, quum sanctus sit, in sanctis habitat 547 c. Deus, naturas rerum, ad arbitrium suum immutat 547 c. Deus, in Christo incarnatus 548 e, 677 e. Deus, in Trinitate Personarum Unus est 549 d. Deus, quare dicatur Pater 549 e. Deus, loco non continetur 550 a. Deus, Adamo offensus, faciem avertit 553 a. Deus, quo sensu "Respiciat," 560 a. Deus, malum permittit, non efficit 570 e. Deus, brutis non irascitur 580 e. Deus, hominibus protervis non parcit 581 e. Deus, declinantibus et non quaerentibus minuitur 582 d e. Deus, non loco, sed actionibus quaeritur 583 a. Deus, quomodo timeatur 583 c. Deus, hypocritas clare perspicit 583 d. Deus, pios non ignorat 583 e. Deus, majestate naturae suae Divinae laesa, non est placandus 592 e. Deus, quaeritur obediendo 594 a, et caritate 594 b c. Deus, in se sperantibus victoriam praebet 598 a. Deus, suos, tempore suo liberabit 599 c. Deus, manifestus fuit, olim, idolis Judaeorum destructis 599 e. Deus, manifestior, Incarnato Filio 600 b; item, Gentibus in Ecclesiam vocatis 600 d e. Deus, in templo primum, postea universo mundo se demonstravit 601 a b. Deus, superbis, ut Assyriis, resistit 604 e. Deus, quaeritur obedientia et fide 606 c. Deus, injustos, qui non injustitiam castigant, castigat Ipse 610 a b. Deus, et justus, et misericors

610 c. Deus, non illuditur 610 d. Deus, Ipse murus est fortissimus 612 a. Deus, iram suam, pro gravitate sceleris cujusque, in scelestos exserit 615 a. Deus, zelavit Ecclesiam, zelatque 615 d e; eandem consolatur, inimicis ejus minuitur 617 e; 618 a. Deus, Judaeis reversis ex captivitate, misericordiam exhibet 627 e. Deus, sumptibus fidelium justis benedicit 630 e. Deus, parcos seminatores parce compensat 631 a. Deus, eos amat qui ad Ecclesiam aedificandam laborant 634 c; eos qui templum deserunt, rore divino privat 635 b e. Deus, poenitentibus poenitentem se exhibet 636 e. Deus, solus est virtutis humanae auctor 637 c d. Deus, conditores templi secundi infideles reprehendit 639 d; 643 e. Deus, eosdem confortatur 640 a. Deus, conditoribus Ecclesiae per Spiritum adest 640 b c. Deus, terram movebat, et tempore Exodi, et Incarnationis 641 a b; 649 a e. Deus, materiali cultu non eget 641 d. Deus, templum cordis puri atque humilis amat maxime 642 b. Deus, conditores templi inertiae condemnat 643 e. Deus, ignavorum sacrificia rejicit 644 b e; 645 b. Deus, neglectum templi temporalis, sterilitate terrestri castigat 647 a c; neglectum templi spiritualis, sterilitate spiritali 647 d; item curam cultumque externum, externis compensat beneficiis, spirituales caelestibus 648 a c. Deus, quanto-

pere Judacis iratus et fuerit, et sit, descriptum 654 b c. Deus, falsos Prophetas odit 657 a. Deus, non temere, utcumque iratus, punit 657 e. Deus, Prophetis suis, suo tempore, se clare videndum exhibebat 658 c d e. Deus, Angelos pro miseris supplicantes audit 661 e. Deus, zelatur populum suum 662 a; modice castigat 662 b; et persecutores ejus barbaros ulciscitur 662 b c. Deus, Hierosolimam instaurandam pollicetur 662 e. Deus, Ecclesiam offendentem exerceat, poenitentem relevat 663 b c. Deus, in Christo Incarnato manifestus 670 e. Deus, impios aversatur, poenitentes respicit 673 c. Deus, quo sensu foveam fodiat impiis 679 b; quo, omnem terrae iniquitatem contrectet 679 d. Deus, quare mons dicatur 687 b. Deus, in Christo operatus est 687 c. Deus, quam sit natura bonus, patiensque, justus tamen 697 d. Deus, dimittit peccata, peccata dimittentibus 712 d. Deus, Judaeos, poenitere nolentes, ejicit 713 c d. Deus, Babylonis ultra modum saevientibus in Judaeos irascitur 714 c. Deus, quo sensu discedat ab impiis 714 e; quo, revertatur 715 a; quo, habitare in Ecclesia soleat 715 c d. Deus, nullam sibi impossibilitatem affirmat 717 a b. Deus, incredulitatem non patitur 717 c. Deus, majora dat promissis 719 b. Deus, nec resisti, nec mutari potest, sive affligat sive benedicat 723 b c. Deus,

quo sensu requiescat 730 d. Deus, hostibus suis insurgens describitur 742 a. Deus, quo sensu tuba utatur 742 c. Deus, Graecos quo sensu epotaverit 743 a b. Deus, fons omnis gratiae 743 e. Deus, describitur bellator fervidus, tuba clangens, scilicet Evangelica 742 a c; et Idem Pastor Bonus in suos 743 b. Deus, caritate, non loco, appropinquandus est 744 b. Deus, solus pluvia cognitionis Divinae suos rigat 744 d e. Deus, pluviae spiritualis solus auctor 745, 746. Deus, per Apostolos, bellatores suos, Graecos sapientes exsuperat 747 c d. Deus, Judam dilexit, stabilivitque 749 c d. Deus, quo sensu sibilare dicatur 751 c d. Deus, demonstratur, cum in creatione mundi, tum in recreatione humani spiritus 772 d; 773 a. Deus, falsis pastoribus, nempe Judaeorum principibus, manum suam vindicem intentat 793 b c. Deus, et est, et fuit, et erit, Unus 804 b c. Deus, corda dilectorum suorum sibi danda postulat 819 a d. Deus, praesciebat, quales futuri essent Esau, et Jacob, et Jeremias 820 b c. Deus, virtutem diligit 821 c. Deus, saeculi amatores odit 822 d. Deus, dat se diligentibus locum poenitentiae, mundum diligentibus negat 823 b. Deus, cum Pater sit, gloriam patris sibi vindicat, cum Dominus, domini 823 c d. Deus, quo modo glorificandus et timendus 824 a. Deus, negligentia, in ministrandis sacris,

quam maxime offenditur 825 e. Deus, gloriam Illius a non quarentibus, oculos avertit Ille, nec misericordiam nec amorem eis dignatus est 827 b. Deus, poenitentia non precibus placandus 827 c. Deus, propter sacerdotum impietatem a sacerdotio abhorret 829 c. Deus, Judaeorum sacra repudiat, Gentium pura accipit 830 a b. Deus, victimas viles vili pendet 831 d. Deus, quales gaudeat accipere 831 e; 832 a b. Deus, maledictionem intentat negligentibus sacerdotibus 833 d. Deus, amatores saeculi odit, pacis cultores amat 839 b c. Deus, Unus quum sit, ab unitis colendus est 841 c. Deus, a Levitis, variis modis provocatus 847 d. Deus, quare tandiu impunitos reliquerit 848 a d. Deus, errantium peccatorumque conversionem benigne expectat 848 e. Deus, avaritiae, et violentiae velox vindex 856 a b. Deus, mutationem nescit 856 e. Deus, contritis promittit oblivionem 860 a. Deus misericordibus est misericors 860 c. Deus, aperte solet expostulare suis in peccatum labentibus 861 b. Deus, a Judaeis injustitiae accusatus, Malachiae tempore 861 c. Deus, quantis beneficiis Israellem affecerit, quam ingratum expertus sit 861 d e. Deus, ingratum malis externis castigabat 862 b. Deus, querelis se accusantium attendit, et irascitur 862 e. Deus, librum monumenti scribit 863 b c. Deus, electos suos, cu pater filios eligit 863 e. Deus, mise-

ricordiam suam exhibet, venturi Judicii praenuntios mittens 869 c d.

Dextera, quodvis aut melius aut rectius est significat 673 d; 771 e; 772 a.

Diabolus, vide Daemones, Sathanas.

Dies, tempus vocationi conveniens 64 d.

Dies Christi, pro Adventu duplici dictum 30 e; 49 c; abolitio est peccati 465 b; facit mortales, sui studiosos, aliorum negligentes 465 e; universae terrae fert confusionem 466 a; quam sit intolerabilis, praesertim incredulis 851 b e.

Dies Collis, caedem ad Gabaam factam significat 129 b.

Dies Corceptionis, quid sit 86 b; 88 c.

Dies doloris, parturitio, sive expectatio mali 336 e.

Dies Domini, tempus irae Divinae 210 d; tempus jam praesens 214 b; tempus Supplicii, a Deo missi 306 c; tempus Captivitatis 584 a; quare appropinquare dicatur 584 b; tempus tribulationis 591 a; calamitates Judaeis eventuras exprimit 795 a b; expugnatam urbem, direptas domos, mulierum raptus 795 c e; nullas lucis et tenebrarum vices habebit 800 a; renovabit omnia 800 b; 801 a.

Dies Judicii, ex sententia cclatur 230 e; qualis futurus sit, et malis, et bonis 864 b c; clibano comparatur 864 e.

Dies malus, calamitatis tempus,

- spernentibus poenitentiam paratus 314 d.
- Dies priores, saecula ante Christum significant 721 b c.
- Dies quintus, quare jejunio olim celebratus 725 b; 726 b.
- Dies regum, de festo dictum 109 c.
- Dies Resurrectionis, quo sensu sit expectanda 613 e; tempus auxilii Divini 614 a.
- Dies Saeculi, tempus diuturnum significat 350 a.
- Dies septimus, quare jejunio olim celebratus 726 c.
- Dies, Sollennitatis, pro die Iudicii dictum 129 b.
- Dilecti, a Domino, de Judaeis dictum 819 a; nihilo minus poenas luunt 819 e; ii sunt quos praescivit Deus dilectione dignos fore 820 c d.
- Dilectio, legis plenitudo 172 b.
- Diluculum, pro malis cito venturis, dictum 612 e.
- Diluvium, Noachi, descriptum 479 c; maris, aut fluviorum, calamitatis typus 481 b; regionis Judae, divini Iudicii typus 484 d.
- Dina, Israelis filia 103 e; 107 a.
- Discalceatio, captivitatem indicat 399 b; item vitam quovis modo deformem 400 b.
- Disciplina, vel animae, vel corpori perutilis 94 a c; neglecta, exitium, suscepta salus est 612 b c.
- Discipuli, Christi, cum delectu vocati sunt, non sponte sua ad Eum accesserunt 231 e; flagellati sunt, caesi gaudebant 420 e; agnis luxuriantibus comparati 441 d; item, catulis leonum 442 b; vide Apostoli.
- Discipuli magistrorum divitiae 808 c.
- Discissio, vestium, mos Judaeorum, a blasphemia abhorrentium, a Deo reprehenditur 496 a b; cordis, commendatur 496 c.
- Dispersio, Judaeorum praedicatur 61 e; Judaeorum, non extinctio fuit 73 d; Judaeorum, praedicta et perfecta 142 c; Gratiae, de Christi praedicatione dictum 566 b.
- Dives, in Parabola Christi, amentiae exemplum insigne 860 c.
- Dividere, de beneficentia Dei dictum 850 b.
- Divinatio, per virgas, Chaldaicae curiositatis inventum 75 c.
- Divinitas, nullo loco definitur 93 d.
- Divisio urbium inter hostes, Judaeis praedicatur 466 a.
- Divitiae, iniquitate partae, quam sint fugaces 173 d; laqueus diaboli 424 d; causa erant iniquitatis Israeli 451 c; quam nihil prosint impiis 588 b; 590 a; quam periculosae moribus 590 b; quam fugaces 590 c; verae sunt in Deo quaerendae 590 e; quam sint moribus damnosae 608 a; impiis, ut Tyriis, nihil commodi ferunt 731 d; populorum a Juda rapiendae 807 c; sanctorum, spirituales sunt 808 a.
- Divortium, lege Mosis permissum, a Propheta quare condemnetur 846 b d.
- Doctores, divinis charismatibus scaentes campis comparati 242 b.
- Doctrina, falsa, aquae turbidae comparata 101 b; falsa, nullos omnino, vera, optimos producit

fructus 204 d e; 208 d; Christi, in Ecclesiis insignioribus distillata 352 c; fructus habet justorum pietatem 352 d.

Dogmata Ecclesiae contradicentes quomodo puniuntur 807 b.

Dominus, a servo jure timendus 823 c d; [vide Christus.]

Domus, de Hierosolyma dictum, opponitur "collibus," i. e. Israeli 87 b.

Domus Davidis, apud Judaeos honoratissimos significat 780 d; quam abundanter gratia ditanda sit 782 c; regno privata plangit 785 d; spiritualis, libertate fruetur 786 c; et fluminibus gratiae 786 e.

Domus Dei neglecta, privatorum ornatissima 629 e; 630 b; aedificata ardentem, Deo placet 639 c; deserta, moribus nocet 635 a; privatione roris divini punitur 635 b e; secunda, priorem superavit gloria 642 b; nos ipsi sumus 734 c; [vide Templum.]

Domus, magna, pro regno Israelis; parva, pro Juda, dictum 320 d e.

Doxologia, a Christianis neglecta 530 c.

Draco, secundum Hebraeos, cetus, sub mari latens describitur 311 c; ejulare vulneratus et terram cauda verberare dicitur 399 d; pro Satana, tenebrarum patre dictum 602 a c; mari illudens, quid sit 802 c.

Dulcedo, montium, sanctorum sermones 243 b.

Durus et inobediens inimicorum portio erit 405 d.

E

EBRIETAS, Israelitarum a Joele reprehenditur 202 a; praeter modum egressa 202 e; finem habet, lamentationem 203 a.

Ebullitio, contritionis signum 501 e.

Ebur, luxuriae indicium 286 d; in lectis usitatum, Samariae 315 d.

Ecclesia, ex Gentibus congregata 46 c; mater justificatorum 69 c; sacrum et Divinum ovile 124 c; ex Gentibus collecta, in Cantico Canticorum de Christo praedicat 193 d; Judaeorum, apris sylvestribus, sive motibus indignissimis subjecta 194 d; fructus ferens, a sponsa in Cantico Canticorum descripta 204 e; de gentibus, vocata in locum sponsae 205 d; Judaeorum, cum Satana fornicata, repudiatur 205 e; sincere lugens Deum movebit 210 c; orbis terrarum magistra futura 226 e; Nova Hierosolyma 235 b; finem habet, simplex veritatis studium 237 a; Domino tuente, frustra oppugnatur 238 c; 245 a; liberorum ejus curam habet Christus, sicut olim Judaeorum 242 c; vera est, quae ex vere Sanctis constat 242 d; torrenti juncorum pleno comparata 244 b; a suis contempta 311 e; sanctis, sicut montes arboribus, insignita 352 b; doctrinae dulcedinem, sicut apes mella, conficit 352 c; ut Sion, celsa et sancta 360 e; Dei Sanctissimi Civitas, et domus Christi 393 d; per lachrymas in risum exit 401 c; de Gentibus congreganda praedicatur 424 b; per figuram mon-

tis, propter sublimitatem doctrinae significatur 424 c; turpi Graecorum scientia praestantior 424 e; quasi quaedam regio et tellus sanctificationum 438 d; hymnis delectata, Mariae triumphanti comparata 446 e; super hostes triumphans, a Cyro, victore Babylonis, praefigurata 463 e; afflictione probata 464 a; in Christo fundata, hostes aspernatur 464 b; Peccatum triumphans, seu personam, triumphare vetat 464 c; comparatur monti utpote in philosophando sublimis 468 d; item Libano thurifero, utpote fragrantissima 545 e; dignitatem Synagogae exsuperat 561 a; aeternum habet sacrificium 561 b; Lunae comparatur, aliena luce splendenti 568 c; primo tribulationem, postea Redemptionem habebit 599 c; insulae, maris sitae, comparatur 601 b; quam pura debeat, et esse et videri 609 d; per zelum Divinum et Salutem habet et Sanctificationem 615 e; Gentibus aperta 617 a c; sacrificium spirituale offert 617 d; contemptores suos contemptos habebit 618 d e; quam sit, pascente Christo, et tuta et beata 621 a c d; 622 c e; in Cruce Domini gloriatur 623 b; non semper ab hostibus irridebitur 623 c; non impune irridetur 623 d; propter amplificationem, mundo admirationi fuit, Cyrilli tempore 624 d; tempore definito quodam, et vocata est, et glorificata erit 624 e; bonis moribus praecipue

ornanda est 634 d; neglecta, bonis moribus nocet 635 a; Deum per Spiritum praesentem habet 640 b c; ex gentibus conficienda praedicatur 640 c; sapientiam Dei caelestibus patefacit 641 c; neglecta, et non aedificata, quas poenas a Deo ferat 647 d; 648 c; Deum ultorem habet persecutorum suorum 662 c; 663 a; sed et castigatorem peccatorum 663 b; a Satana exercitata 666 e; a Christo relevatur, dilatatur, glorificatur 667 a c; speculae comparatur quasi imaginem Dei exhibens 668 c; cum sit corpus Christi, necesse est per Christum foveatur 669 b; per vitem, et ficum praefigurata 680 a e; templo Judaeorum gloriosior 690 a c; quam habeat gratiae abundantiam 693 b; ex duobus populis composita 694 a; quo sensu dicatur Deo assistere 694 b; Christo habitante, gloriosa est, spiritu et veritate 715 c e; quam sit universa 718 c; quam Christo et Spiritu habitante laetetur 718 d; 719 a; bonorum hominibus fons et principium 719 d; a Deo benedicta 722 e; 723 d; domus Judae appellata 724 a; Sponsum habens, jejuna non debet 727 a; mutuis suorum hortationibus amplificanda praedicatur 727 b e; Graecos spoliavit, ut Aegyptios Judaei 732 b; saepe irrisa ab inimicis, postea triumphat 733 a; finitis erroribus, pacem et salutem promissam habet 735 b; a Deo dilecta et stabilita 749 d e; terrae Galaad, et Libano comparata 753

- b c; conflatorio comparata, quasi mores explorans 767 c; quare vestibulo aut lapidi conculcato comparetur 773 c; 774 b; quare persecutionibus facta sit obnoxia 774 c; ope Divina, et secura erit, et gratia abundabit 782 d e; 783 a b; per passionem necesse est perficiatur 794 a b; non omnino peritura 796 b c; quam habitura sit longitudinem et latitudinem 805 b; conculcabit daemones 807 e; non nisi spirituales divitias optabit 808 a; numero discipulorum gloriatur 808 c; pace perpetua fruens, belli instrumenta Deo dedicabit 812 b.
- Ecclesiae violatae, Deum testem et ultorem habent 269 d; quomodo inhabitat Deus qui ἐν χειροποιήτοις non incolit 393 b; ardenti studio aedificatae Deo placent 634 c; neglectae moribus nocent 635 a.
- Ecstasis, diversas habet in Prophetis significationes 571 b; casus even-turi signum 572 a; pro stupore dictum 807 d.
- Edom, unde Idumaci, terrenae cupiditatis exemplum 260 c; 354 e; fratres suos odio habens, Deo invisus fiebat 261 d.
- Elamitae et Samariam et Judaeam foede laceraverunt 248 e.
- Elatio Hierosolymae quid sit 779 d e.
- Elcesa, Judaeae vicus, Prophetarum Nahum patria 476 b.
- Electi, vasis Nineves pretiosis prae-figurati, ad fidem accurrunt 501 d.
- Electio, universa fuit, toti Israelis familiae 157 a; Israelis ex milli-
- bus multis civitatum, in opprobrium ingrati, objicitur 275 a; Gentium praedicatur 641 d.
- Eliacim, Josiae filius, ab Aegyptiis factus rex 282 d; ab Assyriis servus 282 e.
- Elias, Propheta et pseudopropheta- rum extincor, laudatur, 14 e; 97 d; Thesbites, in monte Carmeli habitabat 253 a; homo fuit similis nostri, precibus tamen praevaluit 292 a; praeventurus Iudicio supremo 868 e.
- Eliseus Propheta, Jehu regem unxit 18 c; 97 d; crudelitatem Azaelis et victorias praedicit 255 b; accersitus a regibus 263 e; Eliae discipulus 329 a.
- Emath, Regio Orientis, Antiochiae finitima 730 c; [vide Aemath].
- Emmanuel, in persona Naboth praevisus 20 d; illuxit, regno Israelis sublato 22 b; per Jeze-zelem, i. e. Dei semen, intelli- gitur 24 d; 25 c; pro Christo dictum 107 e; et docens et confirmans Judaeos, rejectus est 116 e; Patris Ipsius revelatio erat 169 d; virgineus Sponsus Ecclesiae 205 e; interpretatur, Nobiscum Deus, 326 c; homo in terris versatus 337 a; populum virga pastoris regens describitur 467 b c; per solem significatus 568 a c; per lampadis figuram praemonstratus 694 a; quid sit 728 d; purificatio, peccatorum abjectio, ad meliora via, porta et Dux ad vitam aeternam 849 b; pro Domino Jesu Christo, passim.
- Emmor, Filius Sichem, in Sicimis 104 a.

Enacim, urbs Judaeae Australis, ab alienigenis habitata 401 a; Palaestinae indigenae, Israeli cadenti irridentes admonentur 400 b; 402 c; 404 b.

Ephod, liberationem significat 135 b.

Ephraim cum Manasse, pro una tribu erat 4 b; pro regno Samaritarum dictus 5 c et passim; quare totum Israelum significet 81 a; Apim Aegyptium colebat 81 b; urgente Juda in perniciem celerius volavit 81 d; quo sensu "Deo cognitus fuerit" 83 d; poenitentiae curam nullam habuit 84 a; quo sensu "in faciem humiliatus" 84 c; desolatus 88 a; conculcavit iudicium i. e. legem 89 b; 90 c; "oppressit adversarium", ironice dictum 90 b; tribulatus respicit, desperare coepit 91 c d; socios non licitos assumit, frustra 92 a c; tribulatus Deum requirit 94 c d; spiritualiter fornicatus 102 c; 104 d; operatur mendacia 105 e; tribus regia Israelitarum 106 a; idola fabricari solebat 106 b; pios Hierosolymam peregrinantes spoliabat 106 c; quo sensu totam noctem dormiverit 110 b c; cum populo mistus 111 b; multitudine sua superbiebat 111 e; non cogitando periit 112 a; non ipsa senectute monitus fit sapientior 112 b; 113 e; neque contemptu populi 112 c; stultitiae convictus, Aegypto nitens 113 a b; seipsum perdidit, a Deo discedens 113 e; 114 a; a Deo redemptus, contra Deum mendacia edit 114 c; effeminatus fit mo-

ribus 115 a; irridetur, quasi efflorescens, ironice 122 a; dans hosti dona, hostibus datur 122 b; per reges idololatrias, causa exitii Israeli fuit 122 c d; aras multiplicans condemnatur 123 c; mons, idololatriae sedes, Michae tempore 134 c; suos ipse filios exitio tradidit 139 c; ad radices ipsos sterilis invenitur 141 e; vitulo pugnaci comparatus 150 b; "ascendente" Deo humiliatus, 150 c; pro universo Israele dictum 158 c; in Aegypto habitans, a Deo exulavit 160 c; Assyriam etiam concupivit 161 a; quare tamdiu Dei misericordiam moverit 163 b; in apostasiam lapsus est 164 b; nimium confidens reprehenditur 164 d; pietatem vovet 164 e; ubique mendax 166 c; supplicio emendatus 166 e; pro principibus Samariae dictum 167 b; Malus spiritus vocatur 167 c; Aegyptios Assyriosque socios mercatus, stultitiae vincitur 167 e; 168 a b; Patri Jacob contrarius, labores fugiebat, idola curabat 171 a e; flagello Dei misericordiam custodire jubetur 172 a d; idola colens, fit similis Canaanitis 173 b; divitias per iniquitatem unde-unde extricans, frustra 173 c d e; vocatur Chanaan propter impietatem 174 a; oblitus Dei Redemptoris, etsi per Scenopegiam continuo monitus 175 e; ad Assyrios abiens reprehenditur 294 a; pro Samaritanis positum 299 c; decem tribus significat 305 a; usque ad finem confidebat monti Samariae 311 a;

- 314 b; hinnitu equorum gaudens 317 a; equitatu privandus praedicatur 317 c; ne nominare quidem Deum sinit 319 c; aut ex ipsa cordis duritia 319 d, aut blasphemiae poenam vitans 320 a b; tanquam domus magna descriptus 320 d; propter multitudinem abysso comparatur 324 d; pro tota Samaria, intelligendus utpote tribus regalis 434 a; pro decem tribubus dictum 737 e; quo sensu sit arcus Dei 740 a b; cum Juda, omnes Judaeos exprimit 740 b.
- Ephraimitae, de Apostolis, quasi bellatoribus, dictum 750 b.
- Ephrata, pro Australi Judaea, Judaeis promissa 362 d.
- Epicurus, condemnatus a Graecis, quasi fuerit *ἄθεος* 589 c.
- Epiphania, urbs ab Antiocho Epiphane nominata 313 a.
- Episcopi, pro oculis Christo sunt, per quos in Eum credentibus innotetur 692 b.
- Equi, a Samaritanis multiplicati, pompae causa 317 a; hinnire solent publice quasi consulto 317 b; a dominis superbis auferendi praedicuntur 317 c; pro Apostolis, Christum circumferentibus, dictum 564 b; 573 b; item pro iisdem prae laetitia frementibus 572 d; in visione Zachariae, pro regnis mundi clarioribus 700 e; militaris violentiae symbolum, impiis disperdendi 737 b d.
- Equitatus, Judaeis interdictus 443 c.
- Equites, Cyri, terrori erant Ninevitis 498 d; falsorum dogmatum duces significat 749 a; de Graeciae sapientibus dictum 749 e; pro quibusvis persecutoribus dictum 775 a; a sanctis martyribus obstupefacti 775 b.
- Equus, Deo repugnante, nihili est 274 b; superbiae typus 321 b; equas super scopulos persequens, Assyriorum irruentium figura 321 c; rufus, Dei iram significat 658 a; 659 a; cujuscunque sit coloris, pro regibus bellicis metaphorice dicitur 659 d; pro incursatione hostium 737 b c; metaphorice de Apostolis dictum 747 c d; pro quovis Ecclesiae persecutore dicitur 774 e; 775 c; obstupefactus, quid sit 775 b; voluptuarii cujusque typus 809 b; belli symbolum, in Ecclesia praedicatur cessaturus 812 c d.
- Erectio, spiritualis, ipse Christus est 734 c e.
- Error, virtutem animae, sicut humorem uvae, exhaust 624 a.
- Errores, in Ecclesia quandoque cessabunt 734 c; 735 d.
- Eruca, "Dei fortitudo" ironice dicta 225 d; ad imbecillitatem hominum exhibendam missa 225 e; ab Haereticis profanis Christo comparata 226 e; ex rore matutino generata 388 a.
- Erythraeum Mare, navigantibus ad Indos frequentatum 369 c.
- Esaias, quare jussus se nudare 14 e; 16 d; Christi typus 17 c; plagas Christi Crucifixi praevidissee videtur 415 d; visionem Dei claram habuit 658 d.
- Esau quare ex utero Deo invisus 169 a; primogenituram vendens,

- carnalium et profanorum hominum typus 260 d; 821 c; quod fratri redeunti placabilis fuerit laudatur 261 e; quales posteros habuerit 261 e; 355 b; quare Deo exosus fuerit 820 e; terrenus fuit et nomine et natura 821 a b.
- Esdras inter Prophetas numeratus 232 d; uxores alienigenas repudiandas curabat 233 a; muros urbis renovabat 233 b; in valle Josaphat adversarios sternit 233 d; perjuris et furibus maledictionem indicit 695 e; 696 c; sacerdotes negligentiae objurgat 859 b.
- Esdras, liber Apocryphus, laudatur 627 c.
- Ethnici, oppressioni maxime dediti 173 c.
- Eucharistia vide Benedictio mystica, Sacrificium Incruentum. De Eucharistia caute et tacite loquitur S. Cyrillus 814 b.
- Evangelicis praedicationibus orbis terrarum inauratus est 670 e.
- Evangelium, legi Mosis opponitur, Spiritualis Communionis praecepta continens 52 c d; in Hierosolyma praedicandum praemonstrat Joel 231 d; onus peccati eximit 412 e; pacem gentibus daturum praedicitur 427 d; quae benefacta contulerit descripta 549 a; quantum lege Mosis sit praestantius 642 c; Tubae comparatur, quia minarum sit abundans 742 c; item fundae, quia supplicii 742 d.
- Evangelizantes, sub persona Cyri praedicti 493 d; Deum in se loquentes habent 517 a.
- Excelsa, i. e. templa in montibus et collibus 422 c.
- Exemplum, parentum, non omni tempore imitandum 857 c.
- Exodus, ab Aegypto, Redemptionis typus 271 d; 446 e; 469 a; 563 e; 641 b; 753 e; 754 a; 779 a; describitur 480 b; Christi, describitur 570 d; motu terrae insolito insignitus 641 a.
- Experientia, optima magistra 112 a; contempta, contemptoribus exitio est 112 b; 113 e.
- Exsufflatio, de vanis laboribus dictum 634 a.
- Ezekias, Rex unice pius 9 c; Deo carus 150 e; et a Babyloniis ereptus 223 a; 336 d; 433 d; laudatur 579 b.
- Ezekiel, Bonum Pastorem Christum praevidit 29 e; Solis cultores in templo videt 86 d; visionem virorum cum securibus habet 89 d; mutus factus 227 d; visionem habet templi diruendi 342 a; visionem Dei claram habuit 659 d.

F

- FABRI, acuentes cornua, in Zacharia, pro Angelis dictum 665 d e.
- Facies Dei, Filium Dei significat 94 c d.
- Falx, in visione Zachariae quid significaverit 695 a b.
- Fama bona, divitiis praestat 266 c.
- Fames, philostorgiam alioqui inexpugnabilem vincere cogit 24 e; audiendi verbum Domini praedicitur 35 a; 227 c; 339 a; a locustis invecta 214 c; idololatriae poena 291 d; in Samaria

- saeuissima 292 a; Judaeis Christo Crucifixo immissa 339 b; spiritualis, Judaeis in supplicium praedicitur 452 a; 576 c; malum est gravissimum 576 d.
- Felicitas, rerum publicarum, in quibus rebus consistat 584 e.
- Femina, vide Mulier.
- Fermentum, spirituale quid sit 109 b.
- Fertilitas, sive vineae sive areae, amoris Divini indicium 648 a c.
- Festinatio, de Divino Judicio praedicitur 592 d.
- Festivitates, Judaeorum, annuae, idolis translatae 290 c; Samariae in luctum mutandae 336 b; Judaeorum, brevi periturae praediciuntur 494 a d; in Christo fidentibus sanctificatae erant 494 e.
- Ficus, dulcedinis spiritualis symbolum 428 d; 681 a; matura, facile decussa, typus Nineves periturae 510 e; item animae periturae 511 b; sterilis, Synagogae Judaeorum typus 575 b; in Parabola Christi, Synagogam Judaeorum significat 660 c; florens, Ecclesiae florentis symbolum 681 b.
- Fidelis, unusquisque templum, sive altare, Dei est 342 c.
- Fides, quam sit necessaria 54 c; Judaeorum praedicta 54 e; 65 c; spem gignit 56 a; in Deum, benedicta, in hominem maledicitur 92 d; justificationis in Christo conditio 99 b; filios Dei facit 101 a; in Deo adhibenda, etiam praeter rationem operanti 376 d; peccati onus valet excutere 406 c; sine operibus approbatis nihil valet 423 e; Christianorum una 491 d; lex Justificationis 533 b c; 534 b; Salutis conditio 470 c; Sanctorum alimentum 573 a; ad agnitionem veritatis ducit 600 c; in pecunia tum quaerenda, tum collocanda laudatur 631 e; verriculo comparata 718 c; a non habentibus rectam subtrahendum est 842 e; sine operibus mortua 865 d.
- Filii, Apostolorum, spirituales per Evangelium generati 25 a; 750 d; 752 b; fornicationis qui sint, lucis, et diei 51 b; Judae, sancti sunt, filii confessionis 245 b; corona senum 752 c.
- Filius Dei, per Jezreel significatus 56 c; in Patre visus 57 c; cum Patre unus idemque 98 c; 99 a; 100 b; Coaequalis Patri, Unigenitus 472 c; quanta admiratione sit dignus 548 c; per omnia aequalis Patri 548 e; cum Patre et Spiritu Sancto Ccaeternus 549 e; nisi natura sua Deus sit, idolon est 593 a; Deus ipse, nostri tamen similis 600 b; quare Dei signaculum nominetur, 650 e; voce Divina ad fluvium Jordanem demonstratus 651 a; ipse, natura sua, Lumen, non aliunde derivatum 683 d; [vide Christus].
- Fimbria vestis Judaicae, quid vellet 728 a e.
- Finis, laborum gloria et voluptas 401 c; qualis sit futurus, cum hostibus, tum servis Dei 864 b c.
- Finitimi, Judaeorum Judaeis oppressis irridentes a Deo minis urgentur 236 b; in vallem Judicii vocantur 239 c; [vide Vicini].

Flores, fragilitatis impiorum typus 593 d.

Flumina, quo sensu, "omnia," ante Judaeos exsiccata 481 a; exundantia, calamitatum typus, et Satanac 482 b; et Judaeae et Ecclesiae terminus 738 a.

Fluvius, Pacis, nomen Christi 244 b; de Christo dictum, quippe quod gratia rigat 565 b; item de sanctis 565 c; "Fluviorum terra," modo de Babylonia, modo de Judaea, intelligenda 565 a d.

Focneratio, Israelitarum reprehensa 332 d; onerosa, a Lege Mosis interdicta 332 e.

Fons, luminis et gratiae, Christus 96 c; 142 d; 351 e; 549 a; 746 b; 810 e; 866 d e; vitae, Christus 244 b; 341 a; 534 b; vivus, Dei Filius 292 d.

Fontes, aquarum incorruptibilium, scripta Apostolorum Sanctorum 271 d.

Fornicatio, spiritualis 32 d; 109 b; Dei gratiam extinguit 35 b; de filiis Synagogae dicta 35 c; pro nutritu malo dicta 35 e; idem est quod Deum deserere 73 e; pro licentia victorum dicitur 77 a; incesta, et naturae contraria, inter Israelitas et postea inter Corinthios, facta 268 c; Israelis in Aegypto involuntaria fuit, postea minus 297 c d.

Fortia peccata, sunt grandia, intolerabilia 304 a.

Fovea, Crucis figura 679 a; quo sensu Crucifixoribus ipsis a Deo parata 679 b c.

Fractio, a ruptura distinguitur 320 e.

Fracna, persecutionis, ab Apostolis excussa 572 d.

Fracnum, militiae symbolum, in Ecclesia praedicitur cessaturum 812 b c.

Frigus, post judicium cessabit 800 a.

Fructus, Gratiac quales sint 153 d; quales sint erroris, quales veritatis 204 d e; ibi floreant, ubi vera discendi cupiditas 205 a; terrae, pro cultoribus dictum 208 a; virtutes significant 208 d; vineae, pro vera doctrina positus 224 c; bonae doctrinae, bona vita 352 d; bonitatis, in Ecclesia abundans 352 e; poenitentibus abundanter promissus 860 b.

Frugiferi in Ecclesia 842 e.

Fruementum, vitae typus 55 e; idolis oblatum 115 b; robur spirituale solet exprimere 194 a; 744 a; 745 c.

Funda, Judicii Divini symbolum 742 a d; 743 b.

Fundamenta terrae, pro optimatibus dictum 445 c.

Funiculus, quo sensu prosperitatis signum 666 d; virga secunda apud Zachariam, quid velit 761 b; 767 e.

G

GABA, seu Gabaa, urbs Benjamitarum, polluta et punita 135 d e; vicus Benjamitarum 456 d; collem, seu speculam, significat 457 b.

Galaad, urbs Levitica, Sacerdotii typus 101 c; 102 b; Sicimitas poenitentes trucidat 103 b; pro latronibus dictum 103 e; irae

- Divinae primitias pertulit 105 a ; oppidum, idololatriae sedes praecipua, ab Assyriis primum capitur 105 b ; 175 e.
- Galaad, mons, ab Assyriis vastatus, iterum a Judaeis occupatus 362 b.
- Galaaditae feminae, serris, i. e. rotis curruum ferreis, a Damascenis dissectae 254 e.
- Galaaditis, quid significet 468 d ; propter fertilitatem terrae, abundantem Ecclesiae gratiam significat 753 b.
- Galgala, idolorum sedes, ad expripiendam idololatriam usurpatur 79 c ; 140 c ; 175 e ; ad apostasiam etiam atque etiam propensa 289 d ; vitanda denunciatur 299 a.
- Galilaea, omnis idololatriae dedita 368 a ; Gentium, quid velit 553 d.
- Gaudium, verae erga Deum pietatis indicium 751 a.
- Gaza, urbs hodie Palaestina dicta 256 d ; diripienda praedicatur 594 e ; 595 e ; Tyri exitio perturbatur 732 c d.
- Gazaei, populo Dei oppugnantes, minis urgentur 256 b ; 257 e.
- Gedeon, quare Hierobaal cognomen habuerit 155 a b.
- Gentes, aliquando convertentur 26 e ; 29 e ; non Hierosolymam temporalem habebunt 28 c d ; Sanctis laetitiam afferent 31 d ; ante Christum, quales fuerint 43 d ; Israelitas formidabant 63 d ; barbarae, crudelissimae 173 c ; convertendae ad Deum, et per fidem in Christo recipiendae 192 e ; fructus, odores, flores ferent 193 a b c ; finem peccato imponent, in Ecclesiam receptae 193 d, in vitam aeternam 194 a ; in locum Israelis vocatae 205 d ; vicinae, Judaeis oppressis insultantes, a Deo minis urgentur 236 a ; 239 c ; ad vallem Iudicii sternuntur 239 e ; adversarios Dei universos representant 244 e ; vicinae Judaeis, iram divinam cupidissime administrant 249 e ; Deo gloriam invidentes, poenas dant 250 b ; eo longius impunitae, quod legem non habuerunt 264 d ; sub nomine Amorrhaeorum significatae 270 d ; item Idumaeorum 356 b ; ad Idumaeam obsidendam a Deo moventur 356 c ; una cum Idumaeis, in valle Josaphat, a Judaeis conciduntur 360 c ; ad Christum venturae, praedicuntur 351 a ; omnes in Ninevitis inclusae 367 c ; omnes ad sancte vivendum creatae 367 d ; omnes per Christum redemptae 367 e ; omnes ante Christum Deo erant curae 368 a ; vicinae Judaeis idololatrae omnes 368 a ; in haereditatem Israelis inductae 408 a ; gratiae omnis participes 408 b ; in Ecclesiam properantes describuntur 425 d ; ante Christum Iudaismo sese dederant 425 e ; majori studio in Ecclesiam accurrebant 426 b ; a Christo judicatae dicuntur, quia ad conversionem vocarentur 426 c ; Sioni insultantes, ut Senacherib, Divino iudicio tritrandae 433 a ; Sioni insultantes, victorum pedibus substratae, ut manipulus triturantibus 433 e ; paratiores ad Christi fidem amplectendum 441 b ; a Judaeis, conversis ad

fidem, depastae 441 d; ab Apostolis spoliatae 442 c; Judaeorum impietatem cernebant 443 d; pro daemonibus positum 470 d; a vinculo Satanae per Christum liberatae 490 a; in gratiam acceptae 542 b c; 549 a; aliquando pro daemonibus dictum 560 c; 563 a; in Ecclesiam vocatae 600 d; ad Deum convertendae per Sophoniam praedicebantur 616 e; in Ecclesiam influentes describuntur 617 b c; ignorantiam propter excusatae 624 a; pacem, gratiam, gloriam, adeptae sunt 624 b c d; alacritate et laboribus Israellem exsuperabant 633 a b; nullae non Christum acceperunt, Cyrillo auctore 641 c; barbarae, cornibus comparatae 664 d e; quo sensu acui dicantur 665 c d; 666 d; spoliantes spoliatae 669 a b; non omnes fidem accipient 693 e; in domum Dei aedificandae 707 e; mutuis inter se hortationibus Ecclesiam amplificabunt 727 c e; 728 a e; non nisi post Incarnationem 729 a; ab asini pullo, Christum portante, significatae 736 c; ab Apostolis, Christi sagittis, defixae sunt 740 a; per peccatum a Deo remotae, per Christum propinquae factae 752 a b; pulchra virga, in caulam Christi compulsae 765 a e; cum Evangelio, tum lege Mosis instructae 767 e; 768 a d; stipulae comparantur, fervido Apostolorum zelo incensae 778 b c; qua lege, in fidem accipiantur 781 a; quae Ecclesiam persecutae sunt, delenda

dae 782 c; quare portis comparentur 782 d; idola colentes, ignoranter peccabant 787 e; ad adorandum ascendent 810 a; ad Scenopegiam non ascendentes, damnatae erunt 811 b e; vocatae, quamvis hora undecima, excusationem nullam habent 812 a b; sacrificium mundum, nempe spirituale, oblaturae praemonstrantur 829 d; 830 a; mensam Domini observabunt 830 c d. Genua, dissoluta habere, contritionis signum 501 e.

Genus humanum, ad quid creatum, quomodo renovatum 367 d e.

Geon, fluvius Aethiopum Orientium 617 c.

Gerara, urbs juramenti Abrahae 299 a; postea sedes idololatriae 299 b.

Gergesaei, Finitimi Judaeorum 239 e; Samariam et Judaeam vexant 248 e; a Judaeis consumpti 270 e.

Geth, Judaeae vicus, Jonae Prophetiae incunabulum 364 a; alienigenarum dicta, urbs Palaestinae olim primaria 236 a; 313 b; Philistaeorum metropolis 400 e; Samariae captae irridens irridetur quasi a Babylo niis capienda 401 a b.

Gethaei, Israeli irridentes, cum Israelitis in exilium dantur 404 d; vana domus dicti, propter impietatem 404 e.

Gladius, spiritualiter, pro animi affectibus dictum 161 a; Dei, quid sit 601 e; spiritualis, Verbi Divini ab Aggaeo praedicatur 650 a; Dei, quid faciat 741 b c. [Vide Rhomphaea.]

Gloria, Judaeorum falsa, Deo invisa 70 d; mundana, sine caritate, nihil valet 286 e; divina, nostrae ipsorum anteposenda 636 a; Deitatis, a Christo Incarnato deposita 668 e; 669 a; Deo, utpote Patri, debita 823 c d; ab obedientibus, data 824 a.

Gloriam Dei qui non quaerunt, in iis aspicere non dignatur Ille 827 b.

Gloriatio, Davidis, principes Judaeorum 779 d e.

Godolias, Judaeae praefectus interficitur 710 a b; 726 c.

Gog, regem Senacherib significat 323 e; 330 c; item Assyrios ipsos 324 b.

Gomer, typus animae quae sibi vitam inhonestam delegit 12 d; quare ab Osea esset nubenda 15 e; 17 e; honesta parens facta, fieri potest ut salvetur 16 b c.

Gracci, i. e. Philosophi, Daemonibus ascribebant divina beneficia 39 b; quanta fuerint arrogantia 236 e; 237 e; quidam a Christo conversi 238 b; barbaris utebantur legibus 258 c; a quibusdam fidelibus antepositi Sacris 313 c; Sacris tamen multo inferiores 313 e; quas de Dei natura fabulas ediderint 375 a; 376 a; per Christum Redempti 389 c; turpissimas doctrinas tradentes, cum sublimitate Evangelii comparantur 424 e; Ecclesiae inimici, ab ea conculcati 463 e; contra Evangelium scriptis saeviebant 623 c d; munitionibus philosophiae nihil valebant, contra Christum 731 e; spoliati sunt ab Ecclesiae praefectis 732 a; quantum posteris

per doctrinas perniciosas laeserint 743 a; quam per veritatem extincti fuerint 743 b; a sagittis Dei, Apostolis, devicti 741 b; multa saecula doctrinis suis perniciosius seduxerunt 743 a; ideoque extincti sunt 743 b; falsa eloquentia seducebant 746 e; ab Apostolis, tanquam ab equis, superati 747 c; ab iisdem, tanquam lutum in plateis, conculcati 748 b; Antiochum sequentes, ab Israelitis superati 749 a; patrum consuetudines imitari et laudare gaudebant 857 c d.

Gratia, a Judaeis ad Gentes transivit 25 c; quam sit necessaria 34 c; 40 b; 43 e; 73 a; 88 b; 228 d; 400 a; unde et quibus sit data 34 e; quibus auferatur 35 b; per typos descripta 40 a; quando et quomodo data sit 44 e; per Christum data, Adae vulnera sanavit 95 e; nulla non data Israeli 96 e; nulla non frustra 97 a; Evangelii praevisa 97 b; quo sensu "ros matutinus" 97 b; Christi munus 99 b; habentibus additur, negligentibus adimitur 125 e; neglecta neglectorem Satanae tradit 130 e; promissa Israeli, minis intermistis 171 e; per fidem in Christo, promissa Gentibus 192 e; Judaeis poenitentibus promissa 213 e; iudicium pone sequitur 221 d; fructiferos reddit, fidentes Christo 225 b; divites etiam 226 c; omnibus merentibus data 226 d; filiis Dei perquam necessaria 228 d; a Christo fonte, ad Apostolos 243 e, inde ad nos defluit

244 a ; aut data, aut negata, per pluviam describitur 292 c d ; a Judaeis fidentibus non desperanda 297 c ; unicuique ad modum suum et mensuram distributa 352 d ; ad bene vivendum necessaria 400 a ; Adoptionis et Sanctificationis praevisa a Prophetis 549 b ; bonitatis nostrae fons unicus 613 d ; quam abundanter Ecclesiae Christi sit effusa 620 c ; 621 a c ; fons omnis boni 637 d ; Evangelii gratia, gratiae Legis non inferior 688 a b ; quam sit in Ecclesia abundans 693 b ; et Judaeis et Ethnicis pari lege conceditur 693 e ; omnis sapientiae fons unicus 744 d e ; a Deo petentibus datur 745 a.

Gratiae, agenda Deo, cum gaudio, in quavis fortuna 143 d ; optimi fructus linguae 191 c.

Gratias debitas Deo reddentibus, omnino benedicet bonaque largietur Ille : manum contrahentibus, nec Ipse alacriter dabit 859 d.

Greges, in urbibus pascentes, exitii typus 603 a.

II

HADES, in Christo transfixus 187 e.

Haeretici, Divina beneficia daemonibus ascribunt 39 b ; idololatriae convicti 124 b ; Satanae tradendi 130 e ; a feris parum discrepant 133 c ; Ecclesiae nocent, sicut Israeli vitulus aureus 147 b ; sibi, non Deo, seminant 152 e ; quae serunt mendacia, non sunt tacenda 154 b ; locustis, Dei vineam vastantibus, comparati 204 c ;

Deo invisibili 204 d ; erucam nonnulli profane Christo comparant 226 a ; servorum mercatoribus comparati 236 c ; Christianis nocentes Christo nocent 237 b ; sibi fidentes, alios a veritate avertunt 237 e ; inter daemones numerati 244 e ; non erunt impuniti 245 a ; Samaritis, aedificantes Judaeos impediuntibus, comparati 235 c ; item Ammonitis feminas dissecantibus 263 a ; viam humilium detorquent 267 d ; nihil habent sani 267 e ; adversus Unigenitum mentiuntur, odor sunt Beelzebub 307 d ; propter fiduciam, et contemptionem Ecclesiae, reprehensi 311 c ; nonnulli Graecos doctores Christianis anteferebant 313 c ; doctrinas Sacris angustiores amabant 313 e ; solem amittunt, veritatem obscurantes 419 d ; doctrina veritatis non saturati, fame spirituali vexantur 453 c d ; inimici pacis, pacem privantur 458 b ; Divinam ultionem sentient 459 a ; in fratres peccantes, in Christum peccant 459 b ; sanctis adversantes, ab iis conculcantur 463 e ; in divisione urbium, praedicta a Michaea, praedicuntur 466 c ; amore dominandi, et superbia, sese extollunt 539 d ; discipulos suos pravo erroris vino ebrios facientes, praedicuntur 543 d ; Filii Deitatem negantes, idololatriae convicti 592 e ; feris rugientibus et rapientibus comparantur 607 b ; a Judaeorum vicinis praefigurati 733 b ; mulieres illicitas ducentibus comparantur 847 b c.

Hebraea Editio, Amos i. 1, verbo Accarim caret 247 d; Amos i. 2, pro "locutus est" habet "ululavit," sive "rugiit" 252 d; Amos, i. 6, verbo Salomonis eget 256 c; in Amos iii. 9, Azoti, habet, pro Assyriae 280 c; in Amos v. 27, Babylonem, pro Damasco, legit 310 d; pro, "Draconi" in Amos ix. 3, habet "Ceto" 343 c; pro Morasthae, legit Morasthiten, in Michaea i. 1, 392 b; in Aggaei 2do, quibusdam verbis caret 646 a; in Zach. viii. 10, erat, pro erit, legit 720 a; in Zach. xii. 10, ab editione Septuaginta Interpretum differt 783 c; item in Zach. xiii. 1, 786 d; item in Zach. xiv. 8, 802 e.

Hebraeae mulieres maritos suos falsorum deorum nominibus appellabant 50 a.

Herba, campi, doctrinae, animorum cibi, typus 224 a; agrestibus aut donata, aut negata, pro spirituali pabulo sumenda 746 c.

Hercules, apud Lycophronem, traditur devoratus a ceto, sicut Jonas, et vitae redditus 376 b.

Herodes, Antipatri filius, Ascalonites 763 d.

Hieremias, Propheta, in utero sanctificatus 11 d; juvenis adhuc vocatus est 13 b; 820 c; Deo iubente in Aegyptum descendit 42 c; a mulieribus in Aegypto irrisus 42 d; dissuadet sacrificia idolorum 149 b; praenuntiat Babylonem capiendam 165 b; Dei jussu catenas collo suo imponit 175 c; ad foedum belli spectaculum animo abreptus 240 d; a Rege

Sedecia vincitur 303 e; prohibetur orare pro indignis 311 b; bellum Hierosolymae praedicit 415 e; praevидit Christi sermonem dulcissimum 428 d; memoratur 444 b; 458 b; 461 e; 463 a; Beatus nuncupatur, 485 a; 725 d; 752 b; 820 c; Sapiens dicitur 504 c; 536 c; negligentibus pastoribus invehitur 514 d; 609 b; 620 d; 756 e; 793 c; 814 e; 824 d; 826 e; pulchram Ecclesiae Judaicae olivam 575 e; Dei Ipsius verba locutus est, 578 a; 590 c; 608 d; 814 e; testatur Israelitas servasse praeceptum quoddam Mosaicae Legis 582 e; pseudoprophetas reprehendit 636 e; 788 c; expugnationem Hierosolymae describit 725 d; Passionem Christi praevидit 764 c; 793 a; a Deo dilectus, quia praecognitus 820 c; idololatris increpat 860 d; de prosperitate impiorum conqueritur 864 d.

Hierobaal, Gedeonis cognomen quid velit 134 b.

Hieroboam, I, filius Nabat, servus Salomonis, in regnum accitus 4 d; de vulgo sacerdotes eligit 82 d; quae monstra introduxerit 86 c; Apin venerabatur 87 d; quo consilio vitulos fecerit 103 a; 108 c; 148 e; 178 d; 186 a; 328 a; quos ritus induxerit 108 e; a suis laudatus, audacior fit 110 c; Deo non probante rex factus, impotens evadit 119 c; Apostasiae inventor, et causa omnium malorum Israelitis fuit 122 c; altaria multiplicavit 123 c; detestandus 178 b; vitulis suis Divinam glo-

riam tribuens, injuriam Deo aper-
tissimam offerebat 178 d e; ad
oblivionem Dei Israelitas seduxit
182 e d; a Baethel incipiens, per
totam regionem idololatriam dis-
seminavit 255 d; auctor peccati
Israelitis 267 d; 364 b; Leviti-
cos sacerdotes abjiciens, novos ex
facie populi creat 288 a; cum
idolis suis exitio devotus 326 b;
una peccati stilla Israelem cor-
rupt 414 e.

Hieroboam, II, filius Joas, rex Isra-
elis, primo impietate similis 6 e;
250 d; 326 b; 364 b; quamvis
impius, barbaros tamen, magis
impios, Deo duce superavit 250 e;
restituit terminos Israelis 251 a;
365 a; Assyrios pecunia avertit
391 d.

Hierosolyma, I. Temporalis, de-
lenda praedicitur ab Hosea 24 e;
Judaeis, religionis suae sedes
unica 28 d; serius munita lapi-
dibus 126 c; igni datur 126 d;
eversa 129 c; vi et armis Baby-
loniorum capta 149 b; 200 e;
ad Austrum solitudinem longam
habet 222 e; prima occidit Do-
minum 231 d; pacis et sanctifi-
cationis spe bona fovetur 242 a;
a Deo iterum habitanda 242 e;
pro universa Judaeorum natione,
ponitur 249 b; terrae motu, Ozia
peccante turbatur 251 e; per
montem Carmelum significatur
253 a; igni comburenda prae-
dicitur 265 a; corrupti judicii
accusatur 265 d; mater Judae-
orum 266 c; capta 282 e; vas-
tata, Sodomae vastatae compa-
ratur 294 c; et Baal et verum

Deum simul colebat 307 a; ipsa
montem Sionem contempsit 311 c;
invadente Senacherib, tanquam
sole obscurato, consternata de-
scribitur 336 d; quosdam cives
habuit cum Ephraimitis consen-
tientes 336 e; Justi sanguine
polluta, funditus deletur 343 e;
obsessa ab Assyriis, extremam
passa est miseriam 355 b; capta
a Babyloniis solitudo facta 361 d;
propter idololatriam suam, Judae
vocatur Peccatum 396 c; aras,
vicis omnibus, Baal idolo structas
habuit 396 d; Judam omnem
seduxit 396 e; in tugurium, horti
custodiam, redigenda praedicitur
397 d; nuda, et discalceata, ut
captiva, describitur 399 c; habi-
tabat dolores, in perpetuis ter-
roribus versata 402 d; metu
regis Senacherib, sub noctem
lachrymatur 403 a; mane ex-
ultat 403 b; aranda praedicitur
423 c; arata fuit 423 d; in
squalorem paupertatis redigenda
praedicitur 430 c; item in tene-
bras spirituales 430 d; cum
Ephraimitis bellum gerit civile
452 b; capta et divisa, Haere-
ticorum typus 466 c; in persona
Ninives, devota exitio 489 b;
plusquam Nineve sanguinaria, et
in religione mendax 504 d; Lu-
cem mundi rejiciens, damnatur
510 c d; praeter modum debac-
chata, praeter spem contrita est
515 b; Babyloni comparatur
515 c d; capta a Chaldaeis,
mundi, a Satana capti, liberata a
Cyro, Redempti, typus 548 a b;
quantum esset a Babyloniis

- concidenda praedictum 587 e;
 quo sensu "in lucerna" a Ro-
 manis investigata fuerit 588 e;
 capta, a vicinis irridetur 594 e;
 595 a c; 597 c; 598 d; colum-
 bae comparatur ob pulchritudi-
 nem et fidelitatem 605 c e; post
 captivitatem, a Babyloniiis inten-
 tata fuit 618 a b; spe reditus,
 i. e. remissionis peccatorum, rele-
 vatur 621 b c; 622 a b; 623 e;
 avaritia facta est ebria 624 a;
 quam desolata sit tempore capti-
 vitatis 663 d; Dei misericordiam
 movet 663 e, non nisi in tem-
 pus definitum 664 a; quare ab
 Angelo metita funiculo geome-
 trico 666 a d; quo sensu electa
 672 d; 673 e; mulieri, alas ha-
 bentis upupae, comparata 699 a;
 Babyloniam avolat 699 d; forni-
 cata, Deum aversum habuit, con-
 versa, secum habitantem 715 a b;
 sanctificata, fiebat Dei civitas, et
 mons Domini 715 c d e; pro
 Juda et Beniamino positum 737 d;
 vestibulo comparatur, quasi ob-
 sidionibus hostium obnoxia 773 c;
 774 b; Apostolos rejiciens, re-
 jecta 776 e; 777 a; judicanda
 786 d; quae mala passura esset,
 expugnata a Romanis, praedicta
 795 b e; unam ex tribus partem
 relictam habuit 796 a; per lon-
 gitudinem suam Ecclesiae ampli-
 tudinem exhibebat 803 e; 805 a;
 pro captivis Regis Nabuchonosor
 dictum 842 c.
- Hierosolyma, II. Spiritualis, Eccle-
 sia Dei viventis 28 e; 235 b;
 241 d; 242 c; 245 c; 498 a;
 718 c; 723 d; 724 a; 772 c;
- 780 c; 782 a; 786 c; 805 a;
 806 d; 807 e. [Vide Ecclesia.]
- Hilaritas, in sacris faciendis Deo
 placet 844 c.
- Hircus, pro peccato oblatus, quare
 comedendus 71 c.
- Historia, sive felix, sive infelix sit,
 tum ad hortandum, tum ad de-
 hortandum, utilis 199 b c.
- Holocausta, misericordiae posthabita
 98 d; 99 a; 100 a; sine pietate
 nihil valent apud Deum 448 e;
 449 d e; impiorum rejecta 829 d.
- Homicidium, ab ipsis hominibus in-
 ventum 180 e; ab Israelitis, etiam
 Judaeis, usitatum 181 a b.
- Hordecum, utpote cibus pecudibus
 conveniens, vitae bestialis typus
 61 b.
- Hosea, vide Osca.
- Hostes, Hierosolymae, apud Pro-
 phetas, aut Romanos, aut dae-
 monas significant 510 d; Eccle-
 siae, quem finem habituri sint
 806 b; 807 c; Ecclesiae, non
 nisi vilioribus animalibus com-
 parati 809 c.
- Humerus, victimae, quare Deo se-
 paratus 834 d.
- Humiles, Deo cari, superbis invisi
 267 a d; a Deo decorati 535 a;
 611 a; quatenus de Judaeis dici
 possit 619 d.
- Hypocritae, Deo, non homini, pa-
 tent 583 d.
- I
- ICTERUS, morbi genus, ad castiga-
 tionem Israelis missum 293 b.
- Idola, Baalim, ex lapide confecta
 49 c; Chamos, Astarte, Baal
 131 e; 148 a; unicuique urbi

sua propria fuerunt 132 a; a Micha Ephraimita culta 134 c; nec prodesse cuiquam nec nocere possunt 195 b; idololatriis devictis, nihil auxilii ferebant 407 c; Judaeorum, a victoribus inimicis contracta 599 d; Judaeis afflictis nihil profuerunt 599 e; alienigenarum a Judaeis venerata 814 d e.

Idololatrae, contra Deum armati 116 c; lignum colentes, stultissimi arguuntur 116 d; Deo subsannantes poenas dant 117 b; in adversis rebus solebant templa spoliare 145 c; in collibus peccare coeperunt 148 e; 149 a; et supremas et infimas res colebant 181 a b; daemonibus comparati 244 e; ad exempla patrum imitanda proni sunt 656 a; quem finem habeant 733 b; sanguinolentiae convicti, exitio devenerunt 733 c d; in Ecclesia celsaturi 815 c.

Idololatria, Solomonis 2 c; 3 a; quam sit nefanda 3 d; Regis Hieroboami 5 a; totius Israelis, Oseae tempore 17 b; in Aegypto 19 e; in partibus Assyriae 26 a; durante captivitate cessat 35 d; spes fallit suorum 37 d; a suis culpata 40 c; quas mercedes habeat 42 b c; quo supplicio vindicanda 44 b; Dei oblivionem inducit 44 d; Judaeorum descripta 76 a; amorem Dei extinxit 76 c; per filiorum scelera castigatur 76 e; idem est quod Deum contumelia lacessere 114 d; 178 d; effeminatos reddit 115 a; quae colit mysteria descripta 115 b;

quod nihili est colens, excusari nequit 115 e; Dei subsannatio 117 a; Foederis violatio 117 c; animam Deo odiosam reddit 119 c; "seminatio vana" 120 c; quas gignit virtutes Deo displicent 120 d; Christianorum post Baptismum 124 a b; Michae, ad montem Ephraim, et Danitarum narrata 134 a; ab Israele toto impune permissa 135 d; postea per caedem, ad Gabaam factam, poenas dedit 136 c; Israelis et Judae, tempore Amasiae Regis punita 136 d; primo suis prodesse videbatur 149 d; in regno Israelis pejor quam Judae 150 d; et stultitia est, et insolentia 166 d; a Deo separat 172 e; Regis Achaz sanguinolenta 181 a; perpetuo ab Hosea reprehensa 181 c; et stultissima et ingratiissima arguitur 182 b; 194 b; Israelitis nihil valebat, Deo castigante 221 b; ad Baethel multa erat 289 b; ad Galgala plurima 289 d; Deum de throno trudit 290 a; omnis, sub nomine Beelphegor condemnatur 326 a; idololatriis deceptis fidem fallit 398 a; caeca et caecos faciens describitur 398 c; Judaeis perniciem tulit 443 c d; ad superstitionem augurum proclivis 538 d; quam infructuosa sit suis 546 b; quam rationi contraria 547 c; quas Judaeis intulerit calamitates 592 c d; haereticis, Filii Deitatem negantibus tribuitur 592 e; upupae, volucris immundae, comparata 699 c; Gentium, excusatur propter ignorantiam; Judaeorum, ar-

- guitur erga Deum ingratisima 787 e; idem est quod in Deum aciem instruere 838 b; 862 c; per matrimonia illicita introducit 843 b.
- Idolum**, "arae risus," nominatum 325 e.
- Idumaea**, redacta in solitudinem 244 d; Dei hostium universorum typus 244 e; intelligenda est, Terrena, ab Esau carnali 354 b; in Seir et Themian divisa 355 a; pro gentibus quibuscunque posita 356 b; a gentibus vicinis, Deo movente, obsessa 356 c; numero populi debilis, asperitate locorum confidentissima erat 357 a; rupibus, ut nido aquila, insidebat 357 b; pejora sustinuit quam viator a latronibus, aut vitis a vindemiantibus 357 d; pro partibus Judaeae Australibus dicitur 361 e; subvertenda praedicatur 821 e; quare nominetur Termini impietatis 822 b; mundanae mentis, exosae Deo, typus 822 c; ut vastata est, ita permansit 823 a.
- Idumaei**, contra Israellem congregati 236 a; finitimi Judaeorum 239 e; Samaritanos, Judamque, foede lace-
rabant 249 e; ex sanguine Esau oriundi; perpetuo Israelitis inimici 256 e; 354 b; cum Philistaeis conjuncti, urbes Salomonis aggrediuntur 257 c; Israelitas, fratres suos aggressi, minis urgentur 259 e; patris Esau placabilem animum non imitati sunt 261 e; ad finem erant Israelitis inimici 262 a; reprehenduntur, primum quod patris Esau, primogenituram vendentis, profanitatem, imitati fuerant 260 b c; deinde quod viam Israelitis peregrinantibus obstruxerant 261 a; iterum quod populi metum irriserant 261 c; Judaeos ad se confugientes interficiunt 355 c; eosdem aedificantes vexant 355 d; a Judaeis exterminati 355 e; 357 e; 358 c; a falsis sapientibus delusi 358 d; timidi facti 358 e; ad unum occisi propter crudelitatem in fratrem Jacob 359 b; saevi, et ab omni sensu misericordiae alieni 359 e; judicio Divino perierunt 360 b; ad normam factorum suorum puniti 360 c; Hierosolyma obsessa, festum facientes, ipsi pro festo Hierosolymae fiebant 360 d; haereditatem patris Jacob se possessuros rati, a posteris Jacob, ut ab igne calamus, consumpti sunt 361 b c; post captivitatem Judaeis subjecti 361 e.
- Ignavia** bonorum, et sibi et aliis damnosa 82 b.
- Ignifer**, i. e. praecursor militaris, Judaeis defuit, desolationis indicium 361 c.
- Ignis**, quo sensu de domo Jacob, dictum 361 b c; in stipula, ferventis Ecclesiae zeli, peccata consumentis, typus 777 c; 778 b; metallorum purgatorius, divini judicii, et afflictionis typus 794 a; purgatorius, de Gratia mentem purgante dictum 852 b c.
- Illuminatio Spiritus Sancti**, et defensio, et felicitas 430 e.
- Illustrare** animas obedientiae studiis oportet 843 e.

- Imitatio pravorum hominum periculosa 174 a.
- Immortalitas, justificatis promissa 534 b.
- Immunditia, pro idololatria dictum 413 a; Judaeis exitio fuit 413 b.
- Impietas, et Judae, et Israeli, exitii causa 84 b; ad miseriam quam certissime rapit 160 c; virtuti relictæ succedit, ut luci tenebrae 302 b.
- Impii, gaudere nequeunt vermi semipiternæ reservati 41 d; gratia Dei privati, necesse est pereant 43 e; qui sint maxime 44 d; quæ sint passuri 47 a; radicitus peribunt 47 d; pauperes oderunt 267 b; homines fallunt, non Deum 583 d; Deo irascente, infirmantur 581 b; cum alienigenis comburendi 866 a.
- Impossibilitas, Deo, nulla est 718 a d.
- Impudentia, stultitiæ certum indicium 470 b.
- Impuri, blasphemiae convicti 268 d.
- Incarnatio Dei, prævisa 98 b; 99 a; 100 a; 226 b; 677 e; 678 a; mysterium, omnem admirationem transcendens 472 c; consummatio et concussio dicitur quasi sæculi potestates evergens 479 e; Prophetæ Abacuc admirationem vehementer excitabat 548 c; describitur 548 e; ad urbem Bethlehem eventura prædicitur 553 e; Assumptio naturæ humanæ fuit 554 a; Dei manifestatio erat 609 b; quæ benefacta nobis intulerit 614 b; omnis boni spiritualis causa habenda 625 a b; mysterium est, ipsam admirationem superans 717 e; fons omnium hominibus bonorum 719 e; gentium est vocatio 729 a; quam pacem, lætitiæ, gratiæ abundantiam, Ecclesiæ contulerit 734, 735, 736; qualis fuerit, quæ bona nobis comparaverit 791 a b.
- Incestum, pro unoquoque scelere, positum 268 a.
- Inclinatio, mala, vel minima cavenda 162 b.
- Incolere, Christum amantium securam, accollere, segnium negligentiumque periculosam, conditionem exprimit 780 c d.
- Incorruptio, amitti non potest, cuivis in Christo resurgenti 350 e.
- Increduli, quantam timoris causam habeant 671 e; 672 a.
- Incredulitas, Saræ, de partu suo 718 a; Judæorum post Captivitatem, de multitudine futura sua 718 a b; a Deo non permissa 718 c; Judæorum, prædicta 754 e.
- Incruentum, vide Sacrificium.
- Indi, sub nomine Nageb significati 362 d; item per vocabulum Tharsis 369 e.
- Indicum mare 222 e; 246 a.
- Indicus lapis, Ninivitis notissimus 501 a.
- Inebriatio, Lege Mosis summo opere condemnata 270 a; pro spirituali ignorantia dictum 510 b.
- Infans, in utero servatus, Jonæ in ceto servato comparatur 376 c.
- Infantes, in historia Jonæ Prophetæ, viri simplicis, simplicitatis notantur 387 d.
- Infernus, quo sensu insatiabilis

- 535 b; a Christo mortuo vacuefactus 739 a.
- Infirmari, i. e. exitio devoveri, de impiis dictum 581 b.
- Infirmitas, ea summa est, aut voluptatem sequi, aut idola colere 194 b; disciplina Dei est 195 d.
- Ingratitudo, scelus infandum 159 a; Israelis, convincitur turpissima 159 b; 182 b; 272 b; 446 a b; pro Blasphemia habenda 182 a; Judae, jure castigata 321 e.
- Iniquitas, quare per mulieris figuram describatur 698 a.
- Initiati, mysteriorum idoli Beelphegor, descripti 77 e.
- Injustitia, quam sit Deo invisita 609 e; pessima est, injustos non castigare 610 b.
- Innocentes, a Deo ultore vindicandi 245 b; a lege Mosis defensi 521 c.
- Insania, Pseudoprophetae ascriptum 133 d.
- Instabilitas, impiorum describitur 90 e.
- Insufflare, in facies aegrotantium, mos Judaeorum 496 c; Cyro ascribitur, Judaeos liberanti 496 d; Christus insufflat Apostolis 496 e.
- Insulae, pro Ecclesiis Gentilibus dictum, ut stabilibus, nec a tentationibus afflictionibusque submersis 601 c.
- Integritas, quam sit religiosi necessaria 724 d.
- Intercessio, quantum valet Angelorum 661 a e; Sanctorum 663 b; per quantas hominum, sanctorumque angelorum, e captivitate reditu potiti sunt Judaei 697 b.
- Interpretes, Sacrae Scripturae, ante Cyrillum multi 1 a; quaedam iterare solent, recte 2 a; literalem sensum negantes, reprehensi 11 c; sicut apes, ea quae Christi mysteria elucidant, jussi colligere 367 b; legis Mosaicae, judiciis semper assidebant 763 a; legis Mosaicae, Christum interficientes, a Christo damnati 763 c.
- Inundatio, sive maris, sive fluviorum, malignas potestates, ingruentes significat, praesertim Satanam 481 b.
- Inventiones, hominum, sibi ipsis perniciosae 465 c; 466 b c d.
- Ira, aversiones sequitur omnino, et quodammodo comitatur 265 e; Dei, quam sit metuenda 483 e; diluvio comparata 484 d; Divina, tanta est, quanta hominum scelera 615 b; Dei in Judaeos ante captivitatem descripta 654 b.
- Israel, tempore Roboani regnare incepit 4 b; et ab Ecclesia, et a republica defecit 5 a; pro Samaritis intelligendum 5 c; 7 c; in montes et fluvios Medorum translatus 9 c; tempore Christi desiit 22 b; a nomine populi Dei degeneravit 26 a; spe reditus consolatur 27 e; quo sensu redibit 28 d; post Captivitatem, Judae conjunctus 29 c; daemonibus deditus 34 c; ipse sua idola spernebat 40 d; diebus festis et Sabbato privatus 41 a; item terrae fructibus 42 b; claudicans inter Deum et Baal condemnatur 41 c; 79 a; 125 d; quo sensu, praeda bestiis 42 d; velatus corde 48 c; ad montem Sinai regenera-

tus 49 b; convertetur ad fidem Christi 54 c; vinea Domini novella et dilecta 55 b; salvabitur 55 c; fiet fructifer 56 d; Dei agricultura 57 b; sub typo meretricis 57 d; per fidem, misericordiam inveniet 58 b; qualis Christo vivente fuerit 59 a; qualis post Crucem 59 e; ad extremum idololatria perstabat 60 a; more bestiarum vixit 60 a; 61 b; nuda Scripturae litera pascebatur 61 b; in exilium pulsus 61 e; quam formidatus fuerit gentibus 63 d; quam corruptus ad finem 64 b; non in perpetuum infirmatus 69 b; scientia carens damnatur 69 c; mundi Lucem rejiciens, rejicitur ipse 69 e; numerum populi numero peccatorum aequavit 70 c; in ignominiam traditus 70 d; item in reprobam mentem 70 e; per omnes casus, reliquias habuit 73 b; et adhuc habet 73 d; signa a daemonibus quarebat 75 a; idola Graecorum colebat 75 b; insipientia sua in Apostasin incidit 78 d; vaccac, ab oestro exagitatae, comparatur 80 a; item agno humili 80 c; quo sensu a Deo non recesserit 83 d; quam plurimis modis Deum offendeat 86 c; "omnimodis" offendeat 90 a; nullam gratiam non acceperat, nullam non frustra 97 a; Adami fuit imitator 99 c; Testamentum violabat, Christum haerem exhacredens 100 d e; et sortem suam rejiciens 101 a b; ipse idola colens, alios idola colere cogeat 104 d; Christianos persecutus, Galaaditis Sicimitas per-

sequentibus comparatur 105 c; impiis regibus adlabatur 107 d e; Christo maledicebat 108 a; 109 d; quare elibano similis 109 b; 110 c; idololatria inebriatus 110 a; stultitiae arguitur, Aegypto nitens 113 a; causam malorum cam habuit, quod a Deo discesserit 114 a; contra Deum Redemptorem mandata edit 114 c; effeminatus moribus 115 a; ingrati animi convictus 115 d; item stultitiae, quod nihil est, idolum, colens 115 e; arcui extenso comparatus 116 a c; Deo subsannavit, idola colens 117 b; Aegypto fidens poenas dedit Assyriis 117 b; vexatus respiciebat 118 b; vanum semen, idola colens, serebat 120 c; absorptus a Nabuchodonosore quasi a dracone 121 a; quasi vas inutile projicitur, ad hostes Dei transfugiens 121 d e; post Captivitatem reges unctos non habuit 123 a; Aegyptios, non Deum, auxilio vocans, poenas dat 125 a; immunda comedens, i. e. ab ethnicis pollutus, reprehenditur 125 c; post Captivitatem Legis reverentiam abiecit 125 e; idolis, non Deo, fidens, reprehenditur 126 b; agrestia ethnicorum sacra imitatur 127 a; multis plagis vapulabit, quod sciens peccaverit 127 c; pollutus est in Aegypto et Assyria, idolis et mortuis offerens 127 a e; Prophetas contemnere solebat 131 a; insania defixus 133 e; et ab idololatria in praeceps actus 134 a; idololatriam Michae, et Danitarum, dissimulans, caede facta ad Gabaam,

poenas dat 135 d; 136 c; item tempore Amasiae et Joae, regum 136 d; ab Aegypto et deserto redemptus, ad Baal tamen declinavit 136 e; avibus comparatus, sive effugientibus, sive migrantibus 137 c; gloriabatur multitudine populi 137 d; filiorum numero superbiens, orbitate punitus 138 b; ipse sui exitii causa 139 b; sterilitate mulierum punitus 139 e; sicut aridum lignum, excindendus 141 e; vineae frondosae comparatus 142 e; gentibus admirandus fuerat 143 a b; idolis confisus deceptus est 144 b; vitulo aureo Babylo niis dato, et lugebat, et laetatus est 145 d; 146 a; credebatur se periisse, ob neglectum idolorum cultum 149 b d; duobus causis periit, quod Deum deseruerit, et sibi ipsi puteos effoderit 150 a; magis quam Judas idololatra 150 d; citius a Deo punitur 150 e; impio silentio, impietati favebat 153 c d; curribus frustra confisus est 153 e; 154 a; a Madianitis oppressus, per Gideonem liberatur 154 d; 155 a; mane, i. e. celeriter, ejectus est 156 a; universe a Deo clectus, universe a Deo deflexit 157 a d; a Deo sicut infans nutritus 158 e; 159 a; non sensit servatus ipse, aliis perditis 159 b; ingrati animi convictus 159 c; alapis, ceu puer castigatus 159 d; fit servus, quia converti noluit 160 d; supplicium meruit, misericordiam expertus est 163 b; idolis fidens, impius arguitur 164 b; pietatem vovet 164 e;

a Deo defecit, regem postulans 176 e; Deo regnante, tutus erat 177 b; ad proportionem blasphemiae regis Hieroboam poenas dabat 178 e; quae Moses Deo Sacra instituerat, idolis transferebat 179 b; sibi proposuit peccare 179 c d; et initiatus mysteriis Baalphégor ad Setim 179 e; et vitulum faciens 180 a; et filios suos daemonibus immolans 180 c; creaturam, non Creatorem, adorans, reprehenditur 181 c d; omnium ingrattissimus 182 b; a Rege Hieroboam seductus 182 c; et Exodi oblitus est, et panis Angelorum, in deserto dati 182 d e; et terrae promissae deliciarum 183 b; luxu corruptus 183 d; propter feritatem suam, per feras castigatus 184 c; etiam in Captivitate perversus 185 a; regem humanum Deo anteponebat 185 b; magno cum damno suo 185 e; Aegypto fidit, frustra 186 e; gratias, non sacrificia Deo offerre jubetur 191 c; auxilium quae-rebat ab Aegyptiis contra Assyrios, ab Assyriis contra Aegyptios 191 d; quo sensu orphanus Dei 192 b; per fidem salvandus 192 d; fructus, odorem, et flores, gratiae, exhibebit 193 a; finem peccato imponet, in Ecclesiam receptus 193 d e; in vitam aeternam 194 a; memoriale habuit sempiternum apud Deum 194 e; a Joele Propheta impenitentia damnatus 198 b; a finitimis, sicut a locustis, devoratus 200 c; calamitates multas, sed praecipuas quatuor pertulit 200 e; ad tem-

perantiam 201 e, et ad poenitentiam vocatur 202 c; erucam non curans, peste altera vexatur 202 b; Sponsum trucidans, e thalamo expellitur 205 d; lugere iussus, sacrificiis privatus 206 a; ipso modo supplicii imbecillitatis convictus 221 b; a vicinis gentibus irrisus 236 a; a Deo tutore, spe bona fovetur 238 c; per idololatriam fiebat praeda hostium, per poenitentiam fiebat hostium victor 241 e; apud Prophetas, nunc duo, nunc decem, nunc duodecim tribus significat 248 c; 768 a; dat poenas apostasiae variis modis 249 d; Dei patientiam non intellexerunt 254 a; quod legem habuit, graviolem poenam quam gentes meruit 264 d; in hoc maxime peccavit, quod patrum suorum errores secutus sit 264 e; ter quaterque impunitus tandem minis urgetur 265 d; et justitiam et justos vendebat 266 a; lucri turpis causa 266 c; et pauperes crudeliter tractabat 266 e; incesti accusatus 268 a; Sacrilegii convictus, templis per ebrietatem pollutis 270 a; ingratus ostenditur, quamvis contra Amorrhaeos defensus 270 c e, ab Aegypto liberatus 271 b, et in terram optatam ductus 271 c; ingratus ostenditur, Divina dona, Prophetiam et sanctificationem contemnens, et Naziritas irridens 272 b c; electionem suam spernens, non excusandus 275 a; Prophetas judicium minitantes minitatur 275 e; 276 a; ob superbiam avibus comparatur 277 e; Pro-

phetas contemnebat, ut avis aucupem 278 a; ut avis ab aucupe capta, dat poenas 278 b; Prophetarum tuba sonante, surdus manet 278 d; ab Assyriis, velut e faucibus leonis eripitur 284 c; in Assyriam transportatur 284 d e; Deum throno suo detrudebat, Dei sacra diurna, et festos annuos, et decimas, et templum idolis transferens 290 a d; ob idololatriam castigatur, dentium stridore 291 d, aquae penuria 292 b, gratiae Divinae inopia 292 c, ignorantia mysteriorum Dei 292 d; propter ignaviam, morbis, propter avaritiam locustis castigatur 293 b; Aegypto fidens, per Aegyptum perit 293 d; exitio Sodomae devovetur 294 b; 295 b; tanquam torris semiustus ab igne eripitur, per Cyrum 294 d; non sine Divino monitu periit 295 c; defletur, quasi domo jam diruta 297 b; in Aegypto nolens peccabat, postea voluntarie 297 c; inexcusabilis, quod Legem Mosis, paedagogum haberet 297 d; in Christo cecidit, in Christo resurget 297 e; decimas Dei, dans idolis, decimatur ipse 298 a b; desperare non permissus 298 d; sed exitio, ni poeniteat, devotus 299 a d; Prophetas in portis praedicantes odit 301 c, et Legem ipsam 301 e; inde statim in crudelitatem incidit 302 b c; pauperes ferit 302 c; reprehenditur propter oppressionem 303 b, corruptionem 303 c, persecutionem 303 e; pauperibus judicium corrumpit 303 c; Prophetas

persecutus est 303 e; peccavit fortiter 304 a; sacpenumero captus a Deo castigatur 304 c; ad justitiam et caritatem vocatur 304 e; et ruri, et in urbe, gemiturus praedicatur 305 d; in deserto, gratis a Deo sustentatus, 308 d, aut nulla, aut sponte sua sacrificia offerebat 309 a; ipse tum erexit tabernaculum Molochi 309 b, et vitulum aureum 309 c; et astra colebat, et Aegypti deos 309 d; et alia sculptilia 309 e; et Raephan, sive tenebrationem, nempe spiritualem 310 c; ideo ultra Damascum, sive Babylonem, exulat 310 e; patrizans reprehenditur 311 a, Sionem spernens 311 c; ingratissimus beneficiorum Dei 312 a; 313 c; et benefactorem contristans 312 c; terminos suos alienis comparare jubetur 312 d; Sionem contemnens 314 b; Sabbata non custodiens, reprehenditur 314 e; 315 a; luxuriae et licentiae convictus 315 e; afflictiones patriae non curabat 316 c; equorum pompa gaudens reprehenditur 317 a; ob superbiam invisus Deo 317 d; equabus, a maribus fugientibus, comparatus 321 d; Deum in furorem agit invitum 321 d; robori suo fidens 322 a; et glorians 322 c; Aegypto fidens, ab Aegypto castigatur 322 e; iudicio justo damnatus ob desidiā, et caccitate cordis obtectus 328 c d; quod Amasiam sibi elegerit prophetam captivitati devotus 329 d; ad finem venturus praedicatur, 331 a; im-

pietatis vincitur 332 b, crudelitatis 332 c, focnerationis 332 d, neglecti Sabbatici anni 333 c, fraudis mercatoriae 333 d, oppressionis pauperum 333 e; ob multitudinem oceano comparatus 339 b; Crucifixo Christo, Verbum Dei esuriebat 339 c; sub Lege, justitiae capax non erat 340 d; defecit vocante Christo, 341 a; nobilitatem suam semper jactabat 347 c, et patrem Abraham 347 d, etsi a fide Abrahæ apostates 347 e; terra promissa gloriabatur 348 a; Aethiopas contemnens et Cyrenaeos, propter patrem Jacob non radicitus elevitur 348 b e; per fidem Christi acceptus 349 a; Prophetis non credebatur 349 c; sua ipsius, non Dei, culpa periit 404 a; 418 a; traditur Assyriis una cum vicinis 404 c; verus est, non qui semen Abrahæ, sed qui fidem habet 408 a; 436 a; in Ecclesia lachrymare non permissus 408 c; ad conversionem, non fletum, a Michæa vocatur 408 e; confessione sola peccata sua non potest abolere 409 b; simulationis condemnatus 409 d; paci suae hostilis dictus 409 e; a Rege Roboam seductus 410 a; item a principibus Samariae 410 c; ipsa spe privatus 411 a; in montes Armeniae exulare jussus 412 b; metaphorice, ad Apostolos accedere jussus 412 c e; per immunditiam suam periit 413 a; per Pseudopphetas perditus 413 e; ex una stilla peccati penitus corruptus 414 c; suum sibi exitium para-

bat 418 a ; a daemone et Pseudo-prophetis seductus 418 b ; ideo punitus quod seductoribus auscultaret 418 d ; propter patres, misericordiam adeptus 429 d ; et numero et virtutibus fit magna natio 429 e ; post contritionem accipiendus 429 e ; 430 b ; in squalorem tugurii pastoritii prius redigendus 430 c, item in tenebras spirituales 430 d ; Deum regnantem abiciens 431 c, et regem Saulem sibi exposcens 431 d ; regno Babyloniorum subjicitur 432 b ; i.e. confusio, et iugo Satanae 432 c ; regnante Ezechia servatus, Jechonia subiectus 433 d ; ab ipso Deo primum regebatur 434 e ; usque ad Christum in spe parturiebat 436 e ; excidit spe, Christo obsistens 437 b ; ad extremum redibit 437 c ; ingratus arguitur 446 a ; item quod historiam aruspiciis Balaam non animo retinuerit 447 b c ; sed contra idolis sese dederit 447 d ; et tributum, et universe, fraudis et iniquitatis convincitur 450 b ; 451 a c ; et fame et gladio devovetur 452 a ; bello civili punitur 452 b ; ipse exitii sui auctor 452 e ; rapina et sanguine, Regem Achab imitabatur 453 a ; fame punitus, Haereticis comparatur 453 c ; propter paucitatem, spicis post messem praetermissis comparatur 454 a ; item uvis latentibus, post vindemiam 454 b ; Michaeae tempore unum religiosum non habebat 454 d ; in hoc gravissime peccavit, quod sanguine polluerit iudicium 454 e,

455 a, et avaritia 455 b ; a Deo, tanquam a tineae, consumendus 456 b ; et sibi, et vicinis gentibus fidens, culpatur 459 d e ; 461 b ; sero, et non nisi post poenam, poenitebat 460 e ; 461 c ; in servitutem ductus, non per virtutem hostium, sed propter idololatriam suam 462 d ; quae gesta olim videbat, eorum quae per Christum gesta sunt, figura erant 469 d ; verus, qui sint 473 b ; traditur Assyriis levi negotio capiendus 487 c ; 488 a ; sufficienter punitus, liberatur 488 e ; et post promissa, in captivitatem Babyloniiis traditus est 490 d ; carnalis, post Cyri tempora, in captivitatem non abiit 491 a b ; spiritualis, post Christum, non Satanae subjicitur 491 c ; nomen, quid velit 562 e ; 748 c ; in Filium Dei bacchatus, exhaeredatur 571 e ; ineruditus vocatur, propter Legis, Paedagogi sui, neglectum 593 d ; periit, quod disciplinam neglexerit 612 b c ; domo Dei foedato, suas ornabat 630 a d ; 633 b ; aedificandi templi tempus protrahens, commercio incumbit 630 e ; 632 a ; 633 a ; propter impietatem, multa seminans, pauca metebat 631 a b ; in mercatura avaritiam exhibebat 631 c ; et captus, et dimissus e Captivitate, nostri typus 631 e ; ad templum aedificandum ipsis fuit gentibus inertior 633 a b ; rusticis, non sibi laborantibus, comparatur 634 a ; domum Dei deserens, in suam festinans, rore divino privatur 635 b e ; quam insigni

judicio subjectus fuerit 605 b; edictum Divinum non audiens doctrinis hominum studebat 606 a b; Deo non fretus, gentes auxilio vocavit 606 c; rapacitatis et saevitiae belluinae accusatur 606 e; in patriam rediturus, Deo serviturus, praedicatur 616 a c; idololatriae convictus, Deum expertus est severum, postea misericordem 673 b; torri semiusto comparatus 674 a; signorum et portentorum studiosus 677 d; a Deo dilectus, confortatur 748 d; spiritualis, qui sit 772 c; in Exodo, in deserto, in terra sancta, Ecclesiae typus 779 a c; pro priori Captivitate dictum 842 c; per mulieres alienigenas corruptus 842 e; 843 b; victimas viles cum lachrymis offerens, condemnatur 844 b c; ignorantiae convictus, Deum injustitiae accusans 854 a; ab exemplo patris Jacob declinavit 856 c; quae bona a Deo acceperit, quae mala rediderit 861 d e.

Israelitae, cum feminis idololatriis rem habebant 85 d; uno verbo omnes idololatrae erant 131 c; in Captivitate, sicut in deserto, perierunt plurimi 141 a; post Captivitatem regno privati 179 a; in deserto ab Idumaeis refugerunt 261 c; a rege Pharaeo Nechao, et a rege Nabuchodonosor, quae passi sint 282 d; 284 a; nullo persequente fugerunt 413 c; a Deo inspirati aedificare coeperunt 638 a, non nisi mora trium et viginti dierum interposita 638 c; novum templum priori postha-

buerunt 639 b; perpauci a Babylone redierunt 639 c; in Assyrios a rege Salmanasar translati 709 b; super templum incensum sanctificant jejunium 710 b; de templo nihil curantes 710 c; duritiae cordis, Prophetas spernentes, condemnantur 713 b c; poenitere nolentes ejiciuntur a Deo 713 d; uxores alienigenas post Captivitatem quaerebant 840 e; peccata solum patrum suorum imitabantur 857 a; Malachiae tempore, Deum injustitiae accusabant 861 c; etiam post captivitatem negligebant Deum, iidem Deum negligentiae accusabant 862 b; Deum ad Montem sacrum loquentem non sustinuerunt 870 a.

Issus, Ciliciae urbs, sepulchro Peritarum insignita 702 d.

Itinera, pro Mandatis dictum 561 c; pro doctrina Christi 561 d e; Evangelii, aeterna 562 b.

J

Jacob, pro Juda et Beniamino dictum 151 b; cum Angelo luctans, Judae cum Assyriis luctantis, typus 151 c; Dei, non suo, robore praevaluit 151 d; cum tota stirpe electus fuit 157 b, cum tota peccavit 157 d; a filiis suis, Judaeis, dedecoratus, a Deo vindicatur 168 c; in utero quod fecit, a Deo excitatus fecit 168 e; electus in utero fuit, propter obedientiam a Deo praevisam 169 ab; per labores quos Labano perfecit, in Deum praevaluit 169 c; cum Angelo luctans, Judaeorum Christo

- repugnantium typus 169 d; omni laude cumulatus 169 e; post caedem Sicimitarum territus, a Deo servatur 170 a e; servatus idola abjicit 170 a; ad Bethel ascendit 170 e; aram struit 170 e; praepositur posteris suis, propter pietatem 171 a, industriam 171 e, fidem 171 e, item propter patientiam a domo exulantis 177 a; a fratre Labano, fraterno more discedit 259 b; pro posteris suis nominatus 317 c; 359 a; 361 b; ipse dilectus, posteri invisit, Deo 317 d; in visione Scalae, Christi Ascensionem videbat 345 b; pro Juda et Beniamino 361 c; item pro Ephraimo 396 b; quo sensu dilectus a Deo 820 b; qualis vir fuerit 820 e; quales viros spiritualiter repraesentet 821 c; laudatur propter pietatem 856 e; filios sui indignos habuit Judaeos 857 a; supplantator fratris 878 c.
- Jacula, quare Apostolos Christi et Ministros representent 569 a; alia inimicos Dei, alia servos vulnerant 569 b c; coruscationem armaturae Christianae significant 569 d.
- Jarim, rex, "ultorem" significat 92 c.
- Jebus, antiquum Hierosolymae nomen 734 a.
- Jebusaei, contra Judaeos bellum gerebant 236 a; a Judaeis consumpti 270 e.
- Jebusaeus, pro tribuli Judaeorum dictum 734 a.
- Jechonias, quasi vas inutile projicitur 121 d; quintus ab Ezekia Rege 433 d; captivus factus 628 e.
- Jehu, Rex Israelis, idololatriae ultor, ad quartam generationem benedictus 7 e; ipse postea idola adorabat, filios idololatrias habebat 19 b; Pseudoprophetas occidit juste 83 c; Dei jussu in regnum unctus 97 d.
- Jejunium, "sanctificare," quid sit 209 e; 220 b; tum Deo placet, cum sincerum est, et misericordiae comes 210 a; 219 a; quid sit rerum describit Joel 219 c; Judaeorum, falsum notatur 384 b; Ninevitarum, sincerum laudatur 384 b; etiam animalibus Ninives impositum, rege, non Deo, jubente 384 e; Judaeis indictum, Godolia interfecto 710 b; a Deo per Prophetam irrisum 711 a; a captivis in Babylone neglectum 711 c e; verum, est in poenitentia situm 712 a; quibus diebus a Judaeis celebratum fuerit 725 b e; 726 a; in laetitiam mutatum 726 d, item nobis a Christo 726 e.
- Jeremias, vide Hieremias.
- Jesus, nomen quid significet 706 a.
- JESUS CHRISTUS Angelicis viribus nos circumsepsit 735 a.
- Jesus, filius Jozedek, ex Levitico ordine, Sacerdos Summus 5 e; 29 c; 123 b; 629 a; Christum, et Redemptorem, et Sacerdotem, et Justitiam nostram praemonstravit 632 c d e; a populo obedenter auditus 636 b; a Deo inspiratus 637 c d; typus Christi 638 a; 649 a b; 650 d; 675 c; Judaeorum personam coram Angelo

- gerebat 673 a; quare vestes mutare jussus sit 673 c; typus Sacerdotii 676 e; 686 b; 689 b.
- Jesus, Naue, Israelitas per fluvium traducens, Christi typus 47 b; 102 d; regnator Israelis 431 b; terram promissam sortito distribuit 450 b; reges in spelunca abdens, Christi daemones vincientis typus 471 e.
- Jezebel, uxor Regis Achab 18 b d; justorum insidiatrix 21 b; typus Synagogae 21 e; item vulgi tumultuantis 22 d.
- Jezreel, oppidum Samariae 19 a; nomen, quid velit 20 c; 56 c; vallis, Sepulchri sacri typus 21 e; 22 d; 24 d; dies, quid sit 30 e; 58 b.
- Jezreel, filius Oscae Prophetae, quid significaverit 20 e; 23 b.
- Joachas, Josiae filius, in regem unctus vix trimestre regnavit 282 c; ab Aegyptiorum rege captus 580 c.
- Joachaz, Regis Jehu filius, idololatra 18 e.
- Joacin, pii patris filius impius, servus factus 282 e; 283 a.
- Joannes Baptista, prae cacteris illustis 243 b; a Malachia praedictus 849 b; officio, non natura, Angelus 850 a.
- Joas, Rex Israelis, impius 19 a.
- Joas, Rex Judae, pius 250 a.
- Joathan, Rex Judae pius 8 c; 391 e; 457 d.
- Joel, sub Oscae tempore praedicabat; secundum Hebraeos, postea 197 a; materiam habet, Israelis impenitentiam 197 b; ad Deum placandum hortatur 198 b; per nomen patris, ab aliis distinguendus 198 e; exemplis priorum temporum utitur 199 a; per parabolas docet 199 d; per locustarum vastationes temporis sui calamitates piugit 200 a; a violentia dehortatur 202 a; adventum hostium saevorum praedicit 203 c, vineae sacrae desolationem 204 a, sacrificii cessionem 206 a, 209 b, famem spiritualem 207 b; sacerdotibus luctum praescribit 208 c; jejunii modum demonstrat 209 d; item supplicationis publicae 210 c; diem Domini advenientem praedicit 210 d, terrae desolationem 212 a, calamitates a Romanis 212 c; ad supplicationem properat 212 e; ad poenitentiam hortatur 214 b; Diem Domini jam adesse affirmat 214 c; eundem describit intolerabilem 215 a; desperare tamen non sinit 218 d; conversis misericordem fore Deum affirmat 219 a; sacerdotes ad mediandum vocat 220 e; tempus laetitiae redditurum pollicetur 221 e; pestis cessionem praedicit 222 d, gratiae abundantiam 223 d, 225 a, adventum Spiritus Sancti 226 d, prodigia Crucifixo Christo eventura 230 b, templi conflagrationem 230 e, Evangelium Judaeis praedicandum 231 d, reditum e captivitate 233 a, aedificationem muri 233 c, impetus adversariorum 233 e, pugnam in valle Josaphat 234 e, victoriam Judaeorum 240 a, pacem Sionis, et sancti-

ficationem 242 a; Ecclesiae copiam et felicitatem 242 c; gentium impiarum perditionem 244 d; Coelestis Hierosolymae gloriam 245 c; eodem saeculo quo Abdias vaticinatus 354 a; Judaeis indixit lustrationem 709 d.

Jonas, eodem tempore, quo Oseas et Amos, vaticinatus 364 a; multa alia, praeter ea quae supersunt, oracula edidit 364 b; in Secundo libro Regum c. xiv. 25, mentionem habet 365 a; propter historiam suam memorabilis 365 b; quod persona sua Christi mysterium adumbrat 365 c, sed non in minimis rebus 366 d; typus Christi, missus ad praedicandum, non fugiens 366 e; item mori volens, et vitae redditus; non, indignatus Saluti Nineves 367 a; Typus erat Divinae in gentes misericordiae 367 d, et rejectionis Judaeorum 368 e; ab ipso Christo agnoscitur 369 a; Christo inferior, quod verbo tantum, non miraculis predicabat 369 b; ad Nineven missus, Joppam fugit, ad Tarsum navigaturus 369 b d; a facie Dei fugisse, metaphorice dicitur 370 a; Dei naturam Omni-praesentem ignorabat 370 b; propter taedium et timorem refugit 370 d, futuri sciens 370 e; procella non levi incumbente, dormit 371 a c; sed meditandi causa descendisse, 371 d; et ante procellam dormisse videtur 372 a; seipsum prodidit, Deum confessus 372 e; civis Judaeus quod fuerit, e Judaea exire non debuit 373 a;

patria exiens detectus est peccans 373 c; culpam suam condemnat 373 e; jussu suo mari traditur 374 d; devoratus a ceto, inoffensus manet 375 c; Divino servatus miraculo 375 e; typus Christi, seipsum pro nobis perituris offerentis 375 e; item Christi servantis discipulos in lacu Tiberiadis 377 b; illaesus in ceto precatur 377 d, velut ex inferno 377 e; aversionem Divini vultus plorat 378 a; num sit templum Dei revisurus dubitat 378 c; quo sit periculo bene sentiens 378 e, salvatum iri tamen se confidit 379 a; laudatur quod tantis malis non frangeretur 379 c; sed patienter precatus ad Deum confugeret 379 d; item gratias Deo agens, et vota faciens 379 e; 380 a; vitam suam exorans, typus Christi calicem suam deprecantis 380 b; item e ceto ereptus, Christi Resurgentis 380 c; altero miraculo luci redditus, et factus sapientior 380 d, ita statim praedicaturus 381 a, sicut ipse Christus post Resurrectionem per Apostolos Gentibus praedicavit 381 c; urbem Niniven promptissime perambulat 382 a; clamorem iniquitatis, clamore Prophetiae suae exaequat 382 b, Deo quae dixit inspirante 382 c; a Ninevitis creditur 382 d; tristatus est metu infamiae, non salute Nineves 385 d e, non, ut alii putant, electione Gentium in locum Israelis 386 a; Dei naturam bene cognitam habens, metuebat ne Pseudopro-

- pheta ipse audiret 386 b; mortem orans, cum questibus, culpatur 386 c; Deo indulgente, spes novas concipit 386 d e; et jejunium parvi habens, urbis exitium expectat 387 a; simplicitatem exhibet, umbra cucurbitaegaudens 387 c; infanti comparatus et ad dolorem et ad laetitiam, nugis levissimis excitato 387 d; cucurbitam, magis quam Ninevitas, miseratus, a Deo reprehenditur 388 c d; impatiens arguitur 519 e.
- Joppa, urbs maritima, emporium Palaestinae 369 d.
- Joram, Rex Israelis impius, cum Rege Josaphat foedus facit 263 e.
- Jordanis, fluvius transeuntibus Judaeis consistens, inter prima miracula recensetur 480 e; fremens, Judaeorum contra Christum saevientium typus 757 c; item pro leonibus ibi inventis, dictum 757 e.
- Josaphat, vallis, locus pugnae inter Judaeos et adversarios 232 b; 233 d; 234 e; 236 b; 595 d; 597 c; secundum Judaeos locus Judicii supremi futurus 235 d e; nomen judicium significans 238 c; quare vallis eo nomine appellata fuerit 240 e.
- Joseph pro Israele toto positum 299 c; item pro tota gente 316 b; item pro decem tribubus 361 c; a Deo dilectus, aut Ecclesiam, aut supernas mansiones praemonstrat 749 c d.
- Josephus, belli Judaici descriptor accuratissimus laudatur 755 b;
- vir eloquens et eruditus 761 a; Judaeorum lamentationes describens laudatur 785 b.
- Josias, Rex pius, a Pharaone tributo subjectus 200 d; idola destruit, Pseudopphetas, ariolos, et ventriloquas expellit 83 c; 281 c d; iram tamen Divinam non avertit a Judaeis 281 e, quamvis ipse servatus 282 a; cum patribus suis sepultus, ante captivitatem 282 b c; Aegyptiis temere occurrens interficitur 293 e; quae fecit, idola e medio tollens, praedicta 492 b c; in secundo Paralipomenon laudatus 492 e; pietate sua suorum exitium distulit 580 b; laudatus 583 a.
- Josias, Sophoniae filius, a Judaeis dispensator gazarum ad templum aedificandum electus 703 e; 704 e.
- Josue, successor Mosis 362 b; [vide Jesus Naue.]
- Jozedek, quid significet 706 a b.
- Juda, tribus, fidem professus, Astarten colit 78 a; pro duobus tribubus dictum 78 d; 81 a; pietatem simulat 78 e; per exemplum Israelis admonitus 80 a; quasi domus parva, descriptus 320 d e; pro fidelibus dictum 714 b; patriarches, et typus et progenitor Christi 724 a.
- Judaea, Australi vento vexata 189 a; agro comparata apud Joelem 208 c; Coelestis, in sempiternum habitanda 245 c; finis ac terminus Israelitis corporeus 258 d; vastata 461 d; quo sensu "terra

fluviorum" dicatur 565 d; siti spirituali punitur 565 e; in Christum insurgens desolatur 570 b; quos fines habuerit 738 a; a Judaeis rursus habitanda 749 a; 751 c.

Judaei, quales fuerint tempore Abrahamae 19 d; quales in Aegypto 19 e; spiritualiter fornicantes 20 b; olitorio comparati 21 d; expulsi vinea 22 e; quae mala a Romanis perpassi sint 24 e; mulieri, cui nomen "Absque-misericordia," comparati 23 a; 25 b; dispersi, non consumpti 26 b c; quo sensu sint redituri 28 c; frumento et vino, i. e. mystica benedictione privati 40 a; contra Christum saevientes, praevisi 65 a; nonnulli per fidem effugerunt judicium 65 e; quomodo mensuram patrum impleverint 66 b; quare belluis comparati 68 b; Christo obnitentes, a Galaaditis praefigurati 105 c; ad Deum conversos impediunt 107 a; Regibus idololatris adulabantur 107 d e, item Pilato 108 a; Christo maledicebant 108 a; 109 d; et Oseae, et Christi tempore, ad nihil, i. e. ad idola a Deo declinabant 116 e; patris Jacob virtutibus contrarii 171 a; inertes 171 b; infideles 171 c; idololatrae 171 e; ab Aegypto redempti, et terrae sanctae potiti, ingrati sunt 177 d; solito gravius vexati quater, nempe ab Assyriis, Babyioniis, Antiocho, Romanis 200 e; lugere jussi, sacris ablatis 206 a; Christum Panem vivum contemnentes, bonis

omnibus privati sunt 211 c; usque hodie velamen super corda habent 211 d; quas pertulerunt calamitates, Christo caeso, a Joce praevisae 212 c; 230 d e; item eae quas extremis temporibus ferent 213 c e; extremis temporibus ad Deum redibunt 213 b; per fidem et poenitentiam accipientur 231 b; propter ignorantiam excusati 231 c; primi audiebant Evangelium 231 d; redeunt a Babylone, redemptis per Christum comparati 233 a; muros aedificantes, simulque pugnantes, iisdem operantibus et triumphantibus 234 c; 235 c; a vicinis hostibus irrisi 236 a, &c.; a Deo ad propugnandum urgentus 238 d; pro patria, vim pugnandi simulare jubentur 239 a; idola colentes infirmi erant 241 e; ad Deum reduces, hostium victores fiunt 242 a; in Christum peccantes, lapsi, in Christo per fidem resurgent 297 e; decimas dantes idolis, decimantur ipsi 298 a b; ipsi Sionem suam spernebant, idola colentes 311 c; 314 b; oblitissimi beneficiorum Dei 312 a; 313 c; terminos maiores alienis habebant 312 c; ingrati tamen 313 c; Sabbata negligebant 314 e; 315 a; propter superbiam invisit Deo 317 e; equabus comparati, a maribus fugientibus 321 c; Deum in furorem agebant invitum 321 d; sibi confidentes 322 a, et gloriantes 322 c; in Christum mendacia fingentes, sibi nocebant

327 c; Legis contemptores, iustorum persecutores 337 a; lucri turpis avari 337 b; contumeliosi in Christum 337 c; devoentur tenebris 337 d, et lamentationi 337 e; famem verbi Divini senserunt 339 a. Crucifixo Christo, et luce et Spiritu privati 340 c; Christi sanguinem capiti suo ipsorum imprecantes, voti damnantur 343 e; nobilitate sua superbientes 347 c; jactitabant patrem Abraham, electionem suam, et terrae Sanctae possessionem 347 d e; Aethiopas spernebant 348 a, et Cyrenaeos 348 c; propter patrem Jacob servati 348 e; per fidem accepti 349 a; Prophetis non credebant 349 c; Christum rejicientes, inter Aethiopas redacti 349 d; capti, non extincti, domum redeunt 350 a b; non amplius a patria abducendi 350 c; ad Idumaeos confugientes caeduntur 355 c; ab iisdem, aedificantes templum, vexantur 355 d; eosdem exterminant 355 e; contra fratres Idumaeos saevissime rem gerebant 358 b; stolidum quiddam et contra naturam credebant, cum Gentibus habere commercium 373 b; Legem, Prophetas, ipsum Dominum, contemnentes, Ninevitis inferiores habentur 383 b c; ob falsa jejunia reprehensi 384 a b; post captivitatem terminos regni usque ad Idumaeam extendebant 361 e; principatum et Sareptae et Ephratae habituri praedicuntur 362 d; ob apostasiam rejecti, subjecti tamen 363 a; ex

civitate sua, lege Mosis, inter idolatras exire non permitti 373 a; usque ad Christi tempus Gentium vocationem pro absurdo habebant 373 b; Dei misericordiam, a Ninevitis confessam, non confitentur 381 d; cum Graecis pariter per Christum redempti 389 c; in calamitatem lapsi, montibus commotis comparati 395 c; sua ipsorum impietate, sibi calamitatem intulerunt 396 a; noctu mala cogitantes, reprehenduntur 405 c; item avaritiae dediti 405 d; crucifixo Christo, in omnem ventum sparsi fuerunt 405 i; precari negligentes, reprehenduntur 406 b; item carnalia solum curantes 406 d; ab hostibus demensi, i. e. tributo subjecti 407 b; ab idolis nihil juvati 407 c; crucifixo Christo, exhaeredes facti 407 e; in Emmanuellem debacchati, ovium gregi consternatae comparati 416 b; solem amiserunt, Christum rejicientes 419 c; Sionem in sanguine aedificantes ipsam everunt 421 e; donec sancti erant, Deum habebant comitem 423 c; non pauci crediderunt 440 e; credentes, agnis luxuriantibus comparati 441 d, item catulis leonum 442 b; propter equestrem pompam reprehensi 443 c; item ob idololatriam et magicam damnati 443 d; Deum praemonentem spernentes devoentur 444 a; Romanorum manibus puniti 444 b; Divinae misericordiae sensum nullum habebant 444 d; ingratitude stupendae convicti 446 a e; Emmanuellem

rejicientes, fructum tulerunt, exitium 466 c d; ex superbia peccaverunt 466 e; spe reversionis tum ab aliis Prophetis, tum a Nahum consolati 474 e; 475 a; in Captivitate, mercede serviebant idololatriis 475 b; inde idololatriam addiscebant 475 c; in Aegyptum refugere non sinuntur 475 d; idolis carmina, tanquam Deo, praecinebant 476 e; cum captivi erant, coeperunt desperare 479 b; quamvis durissimi corde, ira tamen Divina liquefacti tanquam cera 484 e; 485 a; de Deo durius judicantes reprehenduntur 486 a; spe salutis et gratiae relevantur 486 c; Christo maledicentes, puniti 489 c; paucissimi, credentes servantur 489 d; virga, sive iugo, Phariseorum liberati, credunt 489 e; a Cyro domum remissi, non amplius capti 491 a b; Redemptorum per Christum typus 491 d; relictii Hierosolymis, post Captivitatem Israelis, quomodo a Deo defecerint 491 e; in Babylone, quas spes in patriam redeundi foverint 493 b; a Cyro liberati 493 d e; in Captivitate, quomodo solennia sua sacra negligerent 494 b; liberati, quomodo resumerent 494 d; spirituales, qui sint 494 e; quare vestes discindere solerent 496 a; in Christum saevientes, leonibus comparati 504 a; in Christum blasphemizantes, a Ninevitis praefigurati 504 e; humanis opibus confidebant, contra Babylonios 508 d; nempe Aegyptiorum

508 e, et Aethiopum 509 e; judicia corrumpere solebant 520 e; praecipue Christum condemnantes 521 b c; et legem Sabbati Mosaicam detorquentes 521 d; calamitates admiratione dignas pertulerunt 522 c; Babyloniis, imperium suum usque dilatantibus, comparantur 523 b; Christum Regem rejicientes, Romanis subjiciuntur 523 c; quare equo incitato et rotae comparati 525 b; Christo conviciantes, stultitiae incusantur 525 e; sibi, et sociis suis nimis confidebant 526 b c; non universe perituri 527 b d; interfectores Christi, sagena Satanae interclusi 531 e; Babyloniis comparati, propter crudelitatem in Prophetas et Christum 541 b c; quod Chananacos moribus aequaverant, Chananais exitio aequati sunt 588 a; eo venerunt insaniae, ut Dei Providentiam negarent 589 b c; quatenus 'mansueti et humiles' dici possint 619 b d; quatenus lupi raptores 620 b c; spe reditus et remissionis levantur 621 c; Cyro jubente, redeunt 627 a; ab inimicis impediti sunt 627 b; Dario juvante, templum renovant 627 c; inde in concordiam se vertunt 627 d; in templo aedificando torpent 629 c; 632 a; 633 a; 644 a; conversio eorum in Christo in temporibus ultimis 638 a b; quaestui matutino dediti, et labores et correctores abominantur 646 a e; sterilitate puniti, nec tamen conversi 647 d; ex captivitate reversi acta patrum

suorum ignorabant 653 a; quantum Divinam viam et experti sunt et experiuntur 654 b e; etiam nunc Satanae captivi 654 e; reduces matrimonia polluebant, res divinas templumque negligebant 655 c; a Pseudoprophetis seducti 656 b e; una cum illis perierunt 657 c; iram Dei idololatria accendunt 659 a b; quam sint tempore Captivitatis desolati domi 663 d; videre non voluerunt 679 c; sibi foveam foderunt Christum condemnantes 679 d e; Candelabro in Tabernaculo comparati 684 b; reversi ex captivitate, propter illicita cum alienigenis conjugia, maledicti 695 b e; 696 a b; item propter furationes 696 c; item propter seguitiam, et religionis neglectum 697 a; idololatriae immundissimae dediti. domo diu exulant 699 d; 700 a; quo ordine domum redierint 704 d; quae collegerint ad aedificandum templum 704 e; de promissa multitudine increduli 717 a c; templo diruto, sanctificationem non habebant 720 a; templum tamen aedificare differabant 720 b; ideo plagis afficiuntur 720 c; in proverbium maledictionis venerunt 722 b; jejunio finito laetari jubentur 725 b; 726 d; propter incredulitatem jure damnati 755 c; leonibus rugientibus comparati 757 b; pastores iniqui, avari, hypocritae 758 b c; a Romanis poenas luebant 758, 759; corruptionis judiciorum convicti 759 b; quae contra Bonum

Pastorem commiserint 760 b c; quae perpassi sint, in manus hostium traditi 760 d e; nec literis Mosis, nec verbis Christi, fidem adhibuerunt 769 c; Anti-Christum ultro acceperunt 769 d; quam semper Spiritui Sancto restiterint 776 e; veri, qui sint 781 a c; qui Christum crucifixerunt, quas calamitates perpassi sint 783 c e; 784 a b; ingratisissimi erga Deum arguuntur idola colentes 787 d e; pseudoprophetas magni faciebant 790 a; duas ex tribus partes populi sui, bello Romano amiserunt 793 e; tertiam per ignem traductam, servatamque habuerunt 794 a; justissime perierunt 795 a b; domos directas, mulieres pollutas, videbant 795 d e; quam corde caeci fuerint 798 c d; Malachiae tempore, profani et adulteri 817 e; 818 a; Idumaeis superiores erant, quod post calamitates restituti sunt 822 e; despiciebant mensam Domini 824 b; 825 b c. [vide Synagoga.]

Judaeus, spiritualis, qui sit 494 e; 772 c; et passim, vide sub Rom. ii. 29.

Judas, regnum, i. e. duorum tribuum 4 c; 5 c; 7 b; 24 c; pro Jehu legunt Septuaginta interpretes in Os. i. 4, 22 a; ad Christum usque durat 22 c; pro Sanctis intelligendus 25 a; 245 b; post Captivitatem, Israeli conjunctus 29 a b; Israellem exemplo suo in apostasin impulit 81 d; Israelis supplicium partitur 84 d; quo sensu 'transposuerit ter-

minos' 88 d; a Deo stimulatus 89 b; non omnino corruptus 89 c; quo sensu 'Deum pro stimulo habuerit' 90 e; 91 b; Israelis supplicio monitus, respiscit 91 c; muris lapideis, non Deo, fidens, reprehenditur 126 a c; 164 d; in Aegyptum fugiens poenas dat 129 d; saepius quam Israel bonos reges habuit 150 e; saepius indulgebatur venia 151 b; e manu Rabsacis servatur Divino robore 151 c d; pietatem vovet 164 d; ubique mendax 166 c; supplicio emendatur 166 e; patri Jacob dedecori fuit 168 c; Confessionem significat 245 b; 672 b c; dat poenas apostasiae variis modis 249 d; sub nomine Carmelis montis significatur 253 a; ter, quaterque, indulgetur venia 264 c; in hoc gentibus pejor, quod legem habens peccaverit 264 d; urbes munitas multiplicans reprehenditur 294 a; quo sensu Christi sit possessio 672 b c; arcus Domini, in hostes intentus, appellatur 748 a; dilectus a Deo, et stabilitus 749 a e; laudem significans, pro fidelibus ad laudem vocatis, sumendum 776 b c; (pro justificatis dictum) super omnes hostes triumphabit 807 d e; divitiis populorum, i. e. spiritualibus, ditabitur 808 a c.

Judex, locum Dei occupat 266 b.

Judices, Israelis, gaudebant sanguine 455 a, et lucro turpi 455 b; impiis pacifice loquebantur 455 c; non fraenum dabant 455 d; irae divinae devoti 456 a; judices Judaeorum, corrupti mu-

neribus 520 b e; 759 b; benedictiones fictas Deo dantes, damnati 759 d e; ex omnibus tribubus delecti erant 762 e; 763 a b; e tribu Simeonis eligi solebant 785 e; quales fuerint 786 a.

Judicii dies, vide dies.

Judicium, quando sit futurum 31 e; quam lente paratum fuerit in Judaeos 64 a; quo sensu e terra Israelis sublatum 67 b e; Pilati praevisum 68 a; pro Lege Mosis, apud Sacras Scripturas dictum 172 d; pro justitia positum 300 b; in portis actum 304 e; Dei, in furorem conversam 321 d; 322 a; pro justa judicatione dictum 417 a; quia Dei est, non corrumpendum 422 e; Supremum, praedicatur 799 a; renovabit omnia 800 b e; velox, veneficis et adulteris intentatur 854 e; item avaris et injustis 856 a.

Jumenta, Ninevitarum, agere jejunium coacta, 384 e; pro hominibus vilioribus dictum 385 a, item pro carnalibus 581 b, item pro stultissimis 581 c; pro Gentibus quaeque suis dicta 808 e; item pro omnimodis Ecclesiae inimicis 809 a b.

Juncus, quo sensu sanctitati Sanctorum comparabilis sit 244 b.

Juniperus, arbor densissima, cum naturalis, tum manufacta, Divini auxilii typus 195 e.

Juramentum, Dei, per superbiam Israelis 334 d; per coelum, et Solem, idololatriis usitatum 582 d.

Justi, etiam aliis possunt prodesse,

precibus suis 27 b; virtutem suam pro ornamento habent 35 e.

Justitia, in Christo, fidelibus data 96 b; quos habet fructus, a Deo habet 152 d; optimus thesaurus, a morte liberat 173 e; 287 a; 303 a; Dei solius est 520 b; a Judaeis corrupta 520 e; Dei vindicata est Judaeis caecitate obtectis 528 c d; luctu carior Deo 712 c; ipsius Christi cognomen 799 e; sacrificium Deo gratissimum 854 a.

Justificati, secure stare et omnia in Christo posse dicuntur 577 a.

Justificatio, per fidem Christi, promissa 54 b; 470 d; 533 b; 534 b; 618 b; 621 d; 622 e; 736 b; 854 d; et Judaeis, et omnibus 187 c; 351 e; carnalem naturam elevat 424 c; ex misericordia Dei est 553 c; secure stare, et omnia posse in Christo facit ut possimus 577 a; quanta sit, quos fructus habeat 669 e; quantam laetitiam afferre debeat 736 a b.

Justus, qui sit, quibus gratiis ornatur, quid habiturus sit stipendium 534 b; qui sit, qui non sit, conversis corde manifestum 864 a.

Juvenes, prudentia eminentiores describuntur, utpote Nazaritae 272 b; quare frumento donandi sint 744 a.

L

LABORUM finis deliciae 401 c.

Lac, de collibus Judaeorum fluens,

lactis spiritualis, infirmioribus dandi, typus 243 d e.

Lachis, urbs in finibus Judaeae 405 b; occasionem dedit Judaeis Idololatriae 403 d; ipsa regi Sennacherib in primis traditur 403 e; Israelis iniquitates imitata puniatur 404 c.

Lachrymae, in laetitia aliquando profusae 261 e; sine conversione cordis non valent 408 d; templo Dei non conveniunt 408 e; quando Deo sint invisae 844 a c.

Lacus, non habens aquam, quid sit 738 e; 739 c.

Laetificat Redemptorem, quisque ea quae Illi placent facere optans 695 d; 819 c; Sacerdos diligentia omni ministrans 825 e.

Laetificatur Deus pietate 208 e; pietate et laudibus et gratiis 270 c; laudibus et gratiis 321 e; retributione pro beneficiis digna 347 e.

Laetitia, ablatis sacrificiis, ablata Israeli 211 d; Sanctorum descripta 868 c d.

Laisa, quo modo a Danitis occupata fuerit 135 b.

Lamentatio, ebrietatem necesse est consequatur 203 a; aliquando naturalis 203 b; peccatoribus convenit 204 b; novae nuptae gravissima 205 b; sacerdotibus imperatur a Joele 206 b; vulgi, est propter afflictionem 206 e; piorum, propter iniquitatem 207 a; terrae, pro luctu incolarum dicta 207 e; sacerdotibus, exempli causa, imperatur 209 b; qualis esse debeat 209 d.

Lampas, Christi, veri luminis, typus

- 683 b; major minorem superans, inter Sanctos Christus 867 c.
- Lapides, pretiosi, in pectore summi Sacerdotis, quid significaverint 62 b; e funda missi, quid significant 742 a; 743 b; sancti, ministrorum typus 743 d; rotundi, mentis ad obediendum ver-satilis 743 e; quare pro Ministris Ecclesiae dicantur 743 d.
- Lapis, in pariete, quo sensu loqui dicatur 540 a; electus, .i. e. Christus, haereditas nostra 687 d; stanneus, in manu Zorobabel, typus Christi 690 e; 691 b; conculcatus, Sanctorum oppressionem significat 773 c; 774 a d.
- Laquearia, templi describuntur splendida 331 a; exitio devota 331 b.
- Latrones, de Samaritanis dictum 105 d; 106 a b; Satanae typus 106 c.
- Latrunculi, ex omnibus circumcirca regionibus in Samariam exciti 283 e.
- Laudatio, immerita, reprehenditur 505 e.
- Lazarus, de mortuis excitus 241 c.
- Lebetes, in Domo Domini, quid significaverint 813 b c.
- Legitima, pro officiis quibuslibet, et mandatis Divinis 465 b e; item pro festis idololatrarum 466 b.
- Lemma, pro visione Prophetica dictum 518 e.
- Leo, Deo mittente, percutit inobedientem Prophetam 14 b; animal rapiendo notissimum, irae symbolum 93 c; rugiens, belli clamores exprimit 165 d; item iram Divinam 252 e; aut de vermibus, agrorum vastatoribus, aut de hostium saevitia dictum 203 e; priusquam praedae insiliat, rugiens, Deo impiis praemonenti comparatur 277 a d; praedae reliquias descrens, Deum ab ira cessantem exprimit 284 c d; item generaliter Judicium Divinum 306 c; Diaboli symbolum 807 e.
- Leones, pro regibus Assyriae dictum 502 b; catulis suis victum referentes, regibus similes 503 a; aliquando pro fortissimo quoque dictum 503 e; Judaeorum, in Christum saevientium, typus 504 a; pro populo metaphorice dictum 757 c; circa Jordanem multi 757 e.
- Lepra, morbus insanabilis 251 b.
- Leprosi, castris, et ara, exclusi 7 b.
- Levitae, poenitentes impediunt 103 a; 104 e; ideo primitias irae Divinae patiuntur 105 a; ab Assyriis capti 105 b; a rege Hieroboam expulsi, Hierosolymam refugiunt 286 a b; quo sensu "boves" dicantur 576 b; profanitatis et impietatis convicti 609 b; sacerdotibus subministrabant 677 c; munere suo privati, plangentes describuntur 785 e; Malachiae tempore negligentes 817 c d; quo sensu, non gratis altare Dei accenderent 829 a; pro Testamento habebant hostiarum aphaeremata 835 e; sacerdotii spiritualis personam gerebant 836 b c; a sacerdotibus corrupti 840 a; quam multis modis Deum provocaverint 847 d; imprimis profanitate, et personarum reverentia 847 e; quare tamdiu fuerint impuniti

- 848 a b; quandoque purificandi 853 a.
- Levites, quidam, ex urbe Bethlehém, a Micha conductus sacerdotium illicitum agit 134 b c; idem Danitis ministrat 135 a; alter, e monte Ephraim, quae passus sit, quae commiserit ad Gabaam 135 a; 136 a.
- Lex, omnis neglecta, in die calamitatis 465 e.
- Lex, Dei, cultores suos omni malo liberat 265 b.
- Lex Mosis, Paedagogus ad Christum 42 c; 301 d; umbra et figura 52 c; quousque Deo conjunxerit 53 a; vivente Christo, a Judaeis neglecta 59 a; Crucifixo, minus 59 e; perfecta simul et imperfecta 60 c; surgente Christo, insurgibat contra Satanam 61 a; tenebrarum tempus 69 c; peccata non amovit 85 a; quam vim habuerit 90 b; in rectam viam ducere debuit 90 b; sacrificium misericordiae posthabuit 98 d; 99 b; 100 a; ab Israelitis abjecta, post, non ante Captivitatem 125 d e; in umbra erat, veritatis tamen dogmata continebat 272 d; bona et sancta affirmatur 301 d; a Judaeis tamen contempta 301 e; justis dilecta 302 a; neglecta a Judaeis, Sababata falso celebrantibus 315 a; antiquis intolerabilis, ad Christum tamen ducebat 347 a; littera letifera, spiritu salutaris 347 b; ante Christum, multis gentibus accepta 425 e; post Christum, ab omnibus rejecta 426 c; innocentes curabat 521 c; mysteria Christi praefigurabat 551 b; nihil perfectum fecit 557 c; stat pro luce, i. e. non cessat lucere, Christo exorto 568 a; de vestitu sacerdotali, saepe a Sacerdotibus neglecta 585 c; 589 a; de Sacrificiis, quam fuerit multiplex, et minuta 589 b; tanquam paedagogus a discipulis neglectus 593 d; quantum Evangelio sit inferior 642 c; quid praeceperit de sanctificatione vestium 644 c d; quid de impuris sacrificantibus 645 a; quid de pollutione sacerdotum 645 c; quid de mortuorum contactu 645 d e; non post Captivitatem fuit abolenda 676 a; sed in cultum verum transferenda 676 e; quam gratiam praestiterit suis 687 e; Cyrilli tempore a Judaeis inter Chananaeos, i. e. Gentes, incolentibus observata 760 e; 761 a; a fidelibus non observanda 761 e; veritatem quam religiosissime observandam mandabat sacerdotibus 837 c d; in Christo perfecta 837 e.
- Libanus, mons, quo sensu defecerit 481 c e; 482 b; typus prosperitatis 482 e; pro Judaeis Christo imminetibus 483 a; pro optimatibus quibusvis dictum 483 c; Sanctorum, superna spectantium, typus 545 a b; aut Judaeam omnem, aut Hierosolymam representat 545 c; aut Ecclesiam 545 d; quare typus Ecclesiae 753 c; incensus, typus Hierosolymae, a Romanis incendendae 754 e; 755 a e; pro Judaeis ipsis dictum 785 c.
- Liber monumenti, coram Deo servatus 863 b c.

- Libertas** Evangelica praedicatur 786 c e.
- Libya**, littus sinuosum habere dicitur 348 c.
- Lignum**, aquas amaras purificans, Crucis typus 347 b.
- Lingua**, fructus optimos habet, laudes Dei et gratiarum actiones 191 b c; vera et sincera, verus est timor Dei 620 a.
- Linguae**, in signum datae, non fidelibus sed infidelibus 227 b; verberatio haud minus sauciat quam virga aut saxum 598 d; conversae, et praefiguratae, et praedictae 616 a e; Pentecostali tempore donatae, generationi tunc existenti soli donatae 617 a.
- Littera**, Legis, sine spiritu, occidit 347 b; Scripturae, quam sit puni-
trix 736 b.
- Locusta**, significat vastitatem famis 200 a; rubiginem segetes cor-
rumpentem 200 c; bellorum sae-
vitiam 201 b; vitia mentem
corrumpentia 201 c; leonibus,
propter rapacitatem comparata
203 d; omnem e vitibus colorem
exsugit 204 a; Haereticos sig-
nificat 204 c; famem invehebat
214 d; furorem, numeros, cla-
mores, Assyriorum sive Romano-
rum describit 215 a; sonitus non
tenuis pennis dat 215 d; caruit
rege 216 b; sororibus propter
mutuam conjunctionem compa-
rata 216 c; propter vim, latroni-
bus 217 a; quia coelum concutere
videbatur, magnitudinem calami-
tatis bene exprimebat 217 c;
aenigmatice Assyriorum impetum
describit 221 a; imbecillitatem
Judaeorum arguebat 221 b; 225 c;
pro daemonibus positum 222 b;
223 b; per septennium foetebat
223 a; ab Haereticis profane
comparatur Christo, quod "Dei
fortitudo" est 226 a; pro Assyriis
dictum 323 c; et magna et parva
devorans comparatur etiam Baby-
loniis 324 d.
- Lot**, cum uxore et liberis e Sodoma
direptus, exemplo suo ostendit,
quantum piorum valeat supplicatio
27 c.
- Lucernae**, non suo lumine accensae,
ministorum typus 683 c; 687 a b.
- Lucifer**, idolum a Moabitibus adoratum
310 b c.
- Lucifer**, de Christo dictum 567 d;
788 e.
- Luctus**, generaliter, super mortuos,
probandus 252 e; Judaeorum,
super templi reliquias irridetur a
Deo 710 c; 711 d e; 712 c.
- Lumbos**, habere praecinctos, Judaeis
captivis imperatur 497 a; item
Christianis omnibus 497 b.
- Luna**, in sanguinem conversa visa
est 230 c; tenuiorem Legis lucem
significat 567 c; item Eccle-
siae, Christo sublato, splendentis
568 d.
- Lupi**, in Arabia, plus solito im-
manes, iudicibus Israelis com-
parati 607 d e.
- Lutum**, pro corruptione peccati
dictum 536 a.
- Lux**, die suprema, non ut nunc,
mutabitur 800 a.
- Luxuria**, in oblivionem Dei ducit
183 d; Samaritanorum descripta
315 d; principum condemnatur
maxime 316 c.

Lycophron, scriptor a Graecis admiratus 376 b.

M

MACCABAEI, ob strenuam certationem laudati 201 a; quam gloriam martyrio adepti sint 748 d.

Macedonia, per visionem Divinam, Paulo commendata 229 c.

Machmas, urbs Arcadum in Egypto memoratur 130 a.

Madianitae, Dei adversarios representant 154 d; 562 e; 564 a; nomen quid velit 563 c.

Magi, quomodo apud Ninevitas ad summos honores evecti sint 506 b; ignorantiae convicti 524 a; ad bellum semper incitabant 524 b; Christum venerantes primitiae Gentium 537 d; Babylone oppugnata, ad idola confugiant 546 b.

Magica, per virgines idolis consecratas exercitata memoratur 339 e; Judaeorum scelus commune 443 c d.

Magistratus, Dei amantes, et ad Deum suos ducentes, quantum populo prosint 267 c; 584 e.

Malachias, paulo post Zachariam vixit 816 b; unde nomen Angeli derivavit 817 a; idem atque Esdras a quibusdam fuisse traditus 818 b; de Christo loquitur ib.; oratione increpantis utitur 818 e; Deo, utpote diligenti nos corda nostra danda esse affirmat 819 a b; quo sensu Deus Jacobum dilexerit, considerat 819 e; Divinam praescientiam, praedestinationis causam esse docet 820 c; Idumaeae, i.e. saeculi, subversio-

nem praedicat 821 e; Israelis spiritualis restitutionem 822 d e; Deo, utpote parenti, parentis gloriam vindicat 823 c; reprehendit sacerdotum profanam negligentiam 824 b, Mensae Divinae pollutionem 825 a, victimarum vilium oblationem 826 b; ad poenitentiam vocat 827 b; sacerdotum impiorum exclusionem ex vero templo praedicat 828 a; item sacrificiorum veterum rejectionem 829 b; melioris apud Gentes oblationem 830 a b; reprehendit iterum mensae Dei pollutionem 830 c, sacerdotum negligentiam 831 b; sacerdotibus maledictionem intentat, ni Dei gloriae studeant 833 a; et privilegiorum reminiscitur, officio exclusos iri praedicens 834 d; Testamentum Dei cum iisdem factum commemorans, recentiorum vitia, cum virtutibus priorum comparat 836 b; corruptionem Testamenti exprobrat 840 b; et Judae et Israeli illicita conjugia condemnat 841 a; inde Judam ipsum odiosum esse factum queritur 843 a; lachrymis contaminatum esse altare affirmat 843 e; item uxores legitimas testamenti participes esse 845 b; illicita divortia condemnat 846 a d; Deum Levitis praecipue exacerbatum, quod malos pro bonis haberent 847 c d; Adventum Immanuelis, et praenuntii ejus Baptistae, praedicat 849 b; inde bonis consolationem, impiis confusionem 850 e; igne purgatorio Ecclesiam mundatam iri praedicat 852 b; tan-

- demque oblatum iri Sacrificium in justitia 853 c; veneficios, adulteros, spoliatores, percussores exitio devovet 854 e; patris Jacob pietatem in probrum suorum commemorat 856 d; ad poenitentiam vocat, et decimas Deo reddendas postulat 857 e; benedictionem obedientibus promittit 859 e; reprehendit quosdam Deo injustitiam imputantes 861 a; timentibus Deum compensationem pollicetur 863 b; Judicii Supremi terrores pingit 864 e; Solem Justitiae justis oriturum declarat 866 c; Eliae adventum praedicit 868 e; denique ad praecepta Legis Mosaicae servanda hortatur 869 e.
- Maledictio, quare perjuris et furibus praesertim indicta 695 b; 696 c; Dei, quam sit formidanda 696 d; proverbialis quaedam, Israeli indicta, nostrae spiritualis typus 722 d; Dei, victimas viles offerentibus, intentatur 832 d; item falsis ministris, etiam benedicientibus 834 a; quam sit pernicioosa 834 b.
- Malum, i.e. afflictio, a Deo auctore proficiscitur 118 e; 278 e; non casu, sed ex ira Divina evenit 212 e; a Deo missum, ad castigandos impios 279 b; tum incipit, cum cessamus a bono 302 b; Deo auctori ascriptum, afflictionem non improbitatem significat 385 c; 701 b; sensim augeri, et increscere solet 414 c, ut Hieroboami idololatria 414 d; a Deo permissum, non effectum 540 e; 570 e.
- Malum, Punicum, arboris genus pulcherrimum, 784 d; princeps Judaeorum significat 784 c.
- Manaa, signum subjectionis 9 c; nomen tributi Assyriis dati 186 c d.
- Manaim, regno Israelis ascriptus 8 a; Phulam regem pecunia avertit 92 a; Phulam regem, vituli aurei munere, socium conducit 145 d; 391 d.
- Manasses, pii patris filius impius 280 e; rex idololatra, auguribus fidens, a Deo reprehenditur 281 a; impietate sua Hierosolymae exitium intulit 579 e.
- Mandata, Dei, viae, semitae, itinera, appellantur, 561 c; Christi aeterna 562 c.
- Mane, aut brevissimum tempus, aut Dei vigilationem significat 156 a b c; i.e. palam, coram populo de futuro Dei Judicio dictum 610 b e.
- Manipulus, pro primitiis messis, Deo consecrandis, dictum 206 b; multitudinis signum 433 e.
- Manna, in deserto datum, Christi, caelestis panis, figura 182 e, 271 d; 779 d e.
- Mansueti, quatenus de Judaeis dici possit 619 d.
- Manus, Dei, potestatem Dei significant 556 d; movere, admirationis signum 604 d; et virtutis et potentiae symbolum 691 c; pro operantibus ipsis dictum 827 d.
- Mare, Indicum, Judaeae terminus Australis dicitur 222 e; Tiberiadis, tempestuosum 377 b; mundi universi figura communis 573 b;

- i.e. pro insulis maris, Christum accipientibus 681 c; et Judaeae et Ecclesiae terminus 738 a; multitudinis symbolum 802 a; item mundi totius 802 c; primum, figura Israelis, novissimum, Gentium 802 d.
- Maria, Mosis soror, Aegyptiis pereuntibus insultans et Deo et Israeli gloriosa 446 c; Ecclesiae typus 446 e.
- Maria, Virgo Beata, partu suo praedicta Esaiae implevit 551 d e.
- Maritimi, Palaestinae populi, exitio devoti 596 a; 597 d.
- Martyres, quam mercedem Deo deerint 766 d e; quae forent passuri praedicta 774 a; persecutores suos obstupefaciebant 775 b.
- Mascula animalia, quare in votivum sacrificium quaesita 833 b.
- Matrimonium, omnibus honestum 16 a; cum idololatriis, interdictum frustra 85 d; illicitum cum alienigenis ab Esdra maledictum 695 e; 696 b; alienigenarum, tempore Malachiae, usitatum, 840 e; Judaeis interdictum 842 a; quantae fuerit corruptelae causa 842 e; et spiritualis et corporalis est conjunctio 845 e.
- Matthaeus, ab ipsa officina avaritiae excitatus 232 a.
- Matutinae preces 332 c.
- Matutinus quaestus, quasi avaritiae signum condemnatur 646 a b.
- Maxilla verberata, ignominiae signum 434 b.
- Media, exilii Israelitis sedes 9 c; 24 a; 26 a; 186 e.
- Mediatio, et Angelorum, et Christi, 661 b c.
- Medici, medicamentis acribus et dolorem facientibus utuntur, ad morbum depellendum 202 a; quid oculorum morbo laborantibus praecipiant faciendum 569 e.
- Medicina, quae sit optima, nempe disciplina 94 a; Gratiae divinae, vulnera naturae sanat 95 e.
- Mellarii, per signa quaedam apes congregare facientes, Apostolis comparantur 751 c.
- Memoriale, Israelis, apud Deum perpetuo servatum 194 e.
- Memphis, quasi urbs esset Arcadum descripta 129 e.
- Mendacia, Israelitarum plurima condemnatur 451 a c.
- Mendacium, per se semper infirmum 326 e; ut Judaeorum contra Christum 327 c.
- Mensa Domini, a Judaeis contempta, a Gentibus honoratur 830 c; neglecta, impietatem arguit 831 a; a Judaeis polluta 824 b; 825 b c.
- Mensura, extensa super urbem, quid significet 662 d; in visione Zachariae quid significaverit 697 e.
- Mentiri, quo sensu, pro patria juberentur Judaei 239 a.
- Mercatura saecularis, sacrificiorum contaminatio 644 b c; 645 a.
- Mercedes, Samaritarum maximae, exitio devoventur 398 a.
- Mercenarii, non impune mercede sua privantur 854 e; 856 a.
- Merces, ante Incarnationem nulla erat 720 d; 721 a; quae Christo a suis data sit, quae a Juda 766 d e.
- Meretrices, pro idololatriis dictum

77 d; quo pulchriores, eo turpiores 506 a.

Meroc, urbs Africae intima 509 c.

Metatio, subjectionis signum 407 b.

Michaëas, Propheta, sub regibus

Joathan, Achaz, Ezechia, vixit

391 c; secundum Hebraeos, a

loco, non a patre, Morasthites

dictus 392 b; futura tanquam

oculis videbat 392 c; vocat

populum ad audiendam vocem

Dei, in se ipso loquentis 392 e;

Deum e coelo testaturum testatur

393 b; typus Christi de coelo

loquentis 393 c; Deum egres-

surum loco ad ulciscendum

demonstrat 394 b; Christi myste-

rium innuit 395 a; calamitates

Judaeorum praedicat 395 c; idque

aenigmaticè, in terrorem locutus

395 d e; distinguit peccata in

homines commissa ab impietate

erga Deum 396 a; Samariam

inrepat causam impietatis Is-

raeli 396 b, item Hierosolymam,

Judaeis 396 d; Samariae et

Sionis desolationem praedicat

397 b d; idololatrarum confu-

sionem 398 a; ironice Judaeis

irridet, idolo Baal gratias agen-

tibus 398 e; minas cum ironia

implicat 399 a; captivitatem per

signum nuditatis praemonstrat

399 b c; vicinis urbibus Samariae

irradientibus irridet 400 b; et

triumphare vetat tum Aegyptios,

tum Philistaeos 401 d; 402 c;

403 c; reprehendit avaritiam,

oppressoribus intentat iudicium

405 c; Israeli planctum et

exhaereditationem 406 e; 407 d;

in Ecclesia flentes reprehendit

408 c; item hypocritas bonis

sermonibus utentes 409 d; eosdem

spei indumento nudandos decla-

rat 410 d; item inventores malo-

rum ejiciendos 411 c; rectores

populi ad virtutem hortatur 412 a;

idololatriae, et corruptionem

describit et supplicium 413 a;

item mendacia Pseudoprophet-

arum 413 e; item Dei tolerantiam

414 c; tribulationem hostium,

bonorum libertatem praedicat

416 a b; principum Israelitarum

accusat saevitiam 416 d; Pseudo-

prophetas pacem praedicantes

insectatur 418 a; eosdem tenebris

obtectos iri praedicat 419 e,

item ariolos confusione 420 e;

Deum, fontem veritatis unicum

esse affirmat 420 b; recta per-

vertentes, et sanguinolentos re-

prehendit 421 b; propter Sacer-

dotum et Prophetarum scelera

Sionem desolatam iri ostendit

422 c; praedicat exaltationem

Ecclesiae 424 a, Gentium con-

versionem 425 d, pacem Sancto-

rum 427 d, contritorum justifi-

cationem 429 c; Sionem Baby-

loniis servitutam praedicat 430 a;

sed redemptam iri 431 a; et

super hostes triumphaturam 432 d;

describit Samariae humiliationem

433 e, Ephratae, Christo innas-

cente, gloriam 434 d, tempus

promissionis, diu proferendum

436 e; Boni Pastoris curam

magnificat 437 c; terram Nebrod

gladio pascendam praedicat 438 b;

reliquias Israeli non defuturas

affirmat 440 e; 442 a; venefici-

orum, et sculptilium perniciem

- praedicat 445 b; item Dei terribile iudicium 445 c; Deum ipsum cum populo suo expostulantem inducit 445 e; et aruspici Balaam cum rege Balach commercium in opprobrium populi commemorantem 447 b; quid sit pietas vera monstrat 450 a; iniquitatem staterae abominatur 450 e; iniquos exitio devovet 451 d; religiosos de terra periisse conqueritur 453 e; malos tinea comedendos, ut ad Gabaam Israelitas, praedicat 456 b; Dei ultionem inevitabilem esse ait 458 c; pios ne suis vel carissimis fidant, admonet 459 c; ad Deum spectare jubet 460 d; monet inimicis ne gaudeant 461 d; utpote ipsi conculcandi 463 d; describit oblivionem legitimorum tempore calamitatis eventuram 465 c d; spe honorum in Christo Ecclesiam fovet 467 a; Gentium confusionem praedicat 470 c d; denique misericordiam, Abrahae promissam, in Christo perfectam iri declarat 472 e.
- Michas, in Monte Ephraim, Levitam conducit ad sacerdotium idololatriae 134 b.
- Militia coeli, qua religione venerata fuerit 131 e.
- Ministri, montibus comparati 412 c; audacia egent ad veritatem praedicandam 420 d; Ecclesiae, ne polluant sacra, admoniti 609 d; luce non sua fulgentes, lucernis comparati 683 d; Ecclesiae, sagittae sunt Dei 740 a e; contra Graecos praevalidi fuerunt 741 b; item contra omnes 741 d; quam late fulgeant 741 e; lapidibus comparati 743 d e. [Vide Apostoli.]
- Miracula machinae trahenti, scilicet ad fidem, comparantur 369 b.
- Miraculum, Jonae, in ceto servati, quibusdam Deum ignorantibus incredibile 375 d; idem Dei Omnipotentis arbitrio referendum 375 e; comparatur Graecorum historiae, de Hercule in ventre Tritonis servato 376 b; item miraculo infantis in utero viventis 376 c; item miraculo Christi, servantis mundum de peccati fluctibus 376 e; item miraculo Christi discipulos in lacu servantis 377 b.
- Misericordia, holocaustis melior 98 d; 99 a; vera est ipse Christus 99 b; 100 a; ea vera est, quae ingratum exhibetur 158 b; Aegyptiis et Canaanitis negatur, propter Israelem 159 a; Dei, quam longa sit 163 a d; humana, Legis completio 172 d; Dei, a nobis imitanda 273 e; luctu carior est Deo 712 c.
- Misericordiae viscera qui habent, ii Deum talem experientur cumlabuntque in coelis 860 c.
- Moabitarum, finitimi Judaeorum, contra Judaeos congregati, et Samaritanos et Judaeos foede laceraverunt 236 a; 239 e; 249 e; a patre Lot descendebant 259 c; mortuorum ossa comburentes, impietatis plus quam vulgaris condemnantur 263 c; a regibus Judae, Israelis, et Idumaeae victi, sacrificium atrox offerebant 264 a; minis urgentur 264 b;

- insaniae exprobrantur 310 d;
 Judacis afflictis insultantes exitio
 devoventur 598 b d.
- Modesti per Gratiam illuminati,
 Divina mysteria penetrant 196 c.
- Modestia, quos habeat coram Deo,
 honores 535 a.
- Modius, vacuefactus, irac Divinae
 signum 647 b c.
- Moloch, i. e. "Rex noster," Moabi-
 tarum idolon, a Judacis in Deserto
 cultus 309 b; clarum lapidem in
 fronte gerebat 310 b.
- Mons, Ecclesiae nomen, propter
 Evangelii sublimitatem 424 c d;
 pro quocumque est in Evangelio
 excelsum et sublime 468 d;
 "umbrosus," et Hierosolyman
 et Samariam significabat 659 c;
 quo sensu sit Satanae figura,
 quo Dei 686 c; 687 a b; Oli-
 varum, terrae motu discissus
 797 c; item Sionis 797 d; item
 alii, cordis scissionem significat
 798 b c.
- Montes, de virtute eminentioribus
 dictum 243 a; item de Discipulis
 Christi, praecipue de Baptista
 243 b; exsiccati, metaphorice
 Judaeorum calamitates exprimunt
 252 b; Armeniae, locus exilii
 Samaritanis 288 c; 412 a;
 Ecclesias Christi quandoque sig-
 nificat 352 b; pro regibus, et
 quibusvis excelsioribus 394 d;
 item pro daemonibus excelsioribus
 395 a; 560 c; item pro Judae-
 orum principibus 395 c; item
 de Phariseis metaphorice dictum
 412 b; item de Apostolis 412 c;
 a Prophetis invocati 444 e; pro
 coelestibus Virtutibus, mundi
 curam gerentibus, dictum 445 a;
 item pro optimatibus populi 445 c;
 commoti, Divinum robur signi-
 ficiant 482 b; pro virtute aut
 potentia eminentioribus 483 a c;
 pro Synagoga Judaeorum dictum
 554 a; aliquando pro daemonibus
 dictum 560 c; quam vanum
 sint, Deo irascente, peccatoribus
 perfugium 587 c; pro mundi
 partibus dictum 701 a.
- Morasthi, urbs Judaeae, Michaeae
 Prophetiae domus 392 b.
- Mors, mortis ipsius, per Christum
 praedicata 187 b; 189 d; taber-
 nacula omnia evertit 350 d; de
 renovatis in Christo non valet
 triumphare 350 e; quam sit
 Sanctis expetenda 520 a; redivivo
 Christo conculcata 549 c; ab
 Adamo in mundum introducit,
 a Christo destruitur 552 d; et
 naturalis, et spiritualis, hostibus
 Ecclesiae intentatur 806 d e.
- Morsus, de Sanctis, Satanam con-
 sumentibus dictum 439 d.
- Mortuorum, sacra, in Aegypto et
 Assyria, Israeli pollutio 128 b c.
- Mortuus, secundum legem Mosis,
 non tangendus, operum mor-
 tuorum, alios polluentium, typus
 fuit 645 c d e.
- Moses, a Deo vocatus, refugit 11 d;
 ideo reprehensus 12 e; pro populo
 mediatorem egit 71 e; 141 e;
 accessum ad Deum dare non
 potuit 85 a; populum suum,
 seipsum devovens, servavit 142
 a b; creaturae cujusvis cultum
 vetat 181 e; Dei patientiam recte
 intellexit 253 e; misit nuntios
 ad regem Edom 260 e; de

- musicis instrumentis nihil praecepit 308 a; a populo rejectus 309 b, a Deo acceptus 310 a; signum Crucis exhibebat, lignum in aquas amaras demissum 347 b; typus Christi, cum ad mediandum ascenderet 365 e, non ubi refugeret, et seipsum excusaret 366 a; Deum ipsum audiebat clara voce super Propitiatorium colloquentem 393 b; internuntius Judaeorum, Deo regnante 431 b; a Deo missus, Divinam erga Israellem misericordiam demonstrat 446 b; quamvis Christo longe inferior, omnia tamen bene gessit 564 b; fidelis, sed famulus 675 d; quid testimonium Christo protulerit 694 b; vocis tenuitate, inferior Christo 742 c; pro populo Dominico, labori suo non pepercit 763 b; de Christo, utpote Propheta venturo, praedixit 869 e; 870 a c.
- Motus terrae pro agitatione Gentium, Christi temporibus, dictum 641 a; 649 b; significat res motas jam transituras esse 649 c.
- Moveri, de terra dictum, spiritaliter de conversione mundi intelligendum 559 c e.
- Mulier infrinitatis symbolum 25 c; lasciva, Judaeorum populus 57 d; quare sit aptissimum iniquitatis symbolum 698 a; in visione Zachariae, mensura insidens, plumbo obturata, quid sit 698 a b; et Samariam, et Hierosolymam significabat 699 a; upupae, volucris immundae, comparata 699 c; quare seorsim a viro, plangentia praedicatur 785 d; particeps Divini foederis, cum viro suo affirmatur 845 e.
- Mulieres, de infirmis discipulis dictum 25 c; impudenter Hieremiae irrident 42 d; Hebraeae, solebant appellare viros suos nominibus idolorum 50 a; Judaeorum, Thammuz plorabant 79 b; quam foecundissimae, apud Judaeos honoratissimae 138 a; sterilitate nonnunquam punitae 139 e; a Deo non contemnuntur 229 a; Spiritus Sancti participes fiunt 229 b; ex oppido Galaad, quamvis gravidae, a Syriis serris dissectae 254 e; Samariae, ob luxuriam et libidinem, vaccis Basanitidis comparatae 288 e; 289 a; Hierosolymae, placentas idolis miscebant 311 c; Christum post resurrectionem videntes, ab Esaia praevisae 338 c; infantes suos comessurae ab Hieremia praedictae 522 c; expugnata Hierosolyma rapiendae praedicuntur 795 e; alienigenae, Judaeis interdictae 842 a; repudiatæ, ad altare flentes, sacrificum polluebant 844 e; extraneae, quare repudiari deberent 845 d e; eadem haereticorum doctrinis illicitis comparantur 847 b c.
- Multiplicatio seminis Judaeis promissa 845 c.
- Mulus agrestis, saevitiae typus 809 b.
- Mundus, inanis, evanidusque describitur 287 a; mari comparatur 802 c; ab Idumaea praefiguratur 822 b c; Deo inimicus 838 b.
- Munitio, Ecclesiae descriptio frequens 739 c.

Munitiones, Tyri, Tyriis nihil valebant 731 d; Philosophiae, Graecis nihil 731 e.

Muri, Ninives, diligenter custoditi 499 b.

Murus, spiritualiter pro Christo dictum 734 b c.

Musica, in luctu importuna 220 c; impiorum Deo invisibilis 307 e; a Mose non praecepta 308 a; in conviviis Samaritanorum frequens 315 e.

Myrica, arbor sylvestris, Satanae typus 534 a.

Mystagogi, de ministris Ecclesiae dictum 226 e.

Mysteria, Paganorum Judaeis nota 77 d; descripta 77 e; idololatrarum descripta 115 a; modestis per Gratiam aperta 196 b; indignis negata, sanctis revelantur 804 a.

Mysterium, Oeconomiae 53 c; sub litera Legis latebat 61 b; de Deitate Christi dictum 94 c d; 100 a; pro Incarnatione dictum 169 c.

N

NABOTH, Regem Achab interfec-torem, Jehu ultorem habuit 18 e; 19 a; nomen, quid velit 20 e; occisus, figura Christi 21 e.

Nabuchodonosor, draconi comparatus 121 b; vi et armis Hierosolymam cepit 200 e; 490 e; quos pugna vicit, ad unum perdebat 240 d; Ammonitas, in feminas saevientes, et Deo iridentes, subigit 262 e; totam urbem Hierosolymam ferro vastavit 282 e; item Judaeam omnem subjugavit 294 c; Israe-lem captivum abduxit 433 d; a Deo ipso, in Judaeam excitatus est 508 e; quare "terribilis," et "illustris," dicatur 523 e; suo ipsius consilio fidebat 524 a; a Magis tamen deceptus fuit 524 b; Divinae vindictae instrumentum 524 d; 528 b; feris animalibus comparatus 525 a; reti, piscibus repleto, comparatur 531 a; ipse sibi adulatur et sacrificat 531 b; Satanae typus 531 c; "Arrogantis" nomine describitur 534 d; propter insatiabilem cupiditatem Satanae comparatur 535 b; 536 b d; quae passurus esset praedicta 542 d e; quomodo captivis impudice illuserit 543 e; ventura mala negligebat 544 c; Divinos honores affectans sibi, seipsum perdidit 546 e; cum Hierosolyma, vicinas quoque urbes, delevit 580 d; 595 a; Hierosolymae reliquias ultimas vindemiat 613 c; 659 e.

Nabuzardan, incendit Hierosolymam 710 a; 726 a.

Nageb, Australis Judaeae incolae, Idumaeam possessuri praedicuntur 361 e.

Nahum, Judaeos in Captivitate spe reditus fovebat 475 a; Ninives supplicium, reditum Judaeorum, materiem suam habuit 475 d e; a vico Elcesa ortus 476 b; consolatur Judaeos, exitium Assyriorum praedicens 478 b; item Dei robur invictum esse ostendens 479 a b d; de transitu Rubri maris commonefacit Judaeos 480 b c d; item Jordanis fluvii 480 e;

Basanitidis et Libani diminutionem, et terram coram Deo commotam describit 481 c; irae etiam Divinae terrores 483 d; Deum expectantibus Eum, bonum esse affirmat, inimicis tenebrorum 484 c; nec tamen Israellem funditus consumptum iri 485 d; quamvis tota regio ejus desolanda esset 486 e; virgam Israelis contritam iri praedicat 488 d; et nullam fore postea seminationem ex nomine ejus 490 c; item dispersa iri sculptilia ejus, et pro sepulchro posita conflabilia 491 e; regnante Ezechia prophetabat 493 b; pedes Evangelistarum praevidebat, nuntium pacis, sive Cyrum, sive Baptistam, audit 493 e; Judaeis, utpote redimendis, commendat festivitatem 494 a; Ninives consummationem praevidebat 495 c; item insufflationem in faciem ejus 496 b, i. e. Satanae diminutionem 496 e; contumeliam et Israelis et Judae aversam iri, sive per Cyrum, sive per Christum praedicat 497 a; item armorum demolitionem, equitum confusionem 498 b; principum, premente malo, infirmationem 498 e; portarum apertionem 499 e; Niniven piscinae comparat 500 c; ejusdem captae dolores pingit 501 d; et, quamvis habitaculum sit leonum, directam iri demonstrat 503 b; item exterminandos esse spoliatores ejus, et nec ipsam rursus audiendam 504 b c; eidem invahitur tanquam sanguinolentae, et mendaci 504 b; et meretrici, Gentes vitiis suis seducenti 505 e;

quam passura sit ignominiam praemonstrat 506 d; quam spectantium commiserationem 507 e; quae Ammoni, Aegypto, Libyae, commiserat, ipsam eadem experturam esse 508 b; despectam iri 510 b; et, tanquam ficum, caducam 510 e; populum fore tanquam mulieres 511 b; et igni et aqua urbem obsessam iri 511 e; quasi per locustas regionem omnem ejus devoratam 512 e; principum stuporem, populi fugam 513 d; poenitentiae nullam relinqui locum 514 e; laetaturos omnes quos laeserit exitio cadentis 515 e.

Nathan, in Zacharia, Propheta non verax 785 e.

Natio, "formidabilis," apud Joelem, dictum de locustis 203 c; de hostibus 203 d; de Haereticis 204 c.

Nativitas Christi praedicta 437 a.

Natura, quam sit dura, in Israelitis visum 198 a; unius-cujusque suas habet maculas 202 d; Christo Crucifixo lugebat 230 b c; etiam sine lege Mosaica, incestum condemnavit 268 b; Deo obediens, exemplo est nobis 300 a; lege talionis delectatur 360 c; nihil est nisi Creatoris arbitrium 376 a; in Adamo corrupta, a Spiritu reformata 553 b; ad arbitrium Dei, interdum immutatur 547 d.

Nautae, cum Jona precantes 371 b; et sortibus utentes laudantur 372 b; idola quisque sua habebant 372 d; Deum Judaeorum verebantur 373 d; Jonam interrogantes laudantur 373 e; et

interficere nolentes 374 c; et Deo debitas gratias dantes 374 e.
 Nazaraci, votum non servabant 272 c.
 Nebrod, significat Babylonem, quasi fossa circumdatam 440 b.
 Negligentia, in sacris ministeriis imprimis Deo displicet 825 e; 826 d.
 Nemrod, gigas, bellator, Babyloniorum parens 440 c.
 Neomenia, figura novi et futuri saeculi 241 b.
 Nigritics, terroris et tristitiae signum 216 a; ideo Persarum et Medorum letiferum imperium exprimit 701 d.
 Nilus, fluvius Occidentis nominatus 322 d; ripas superfluens, invasionis Assyriorum typus 334 e; et surgens, et subsidens, Assyriorum typus 344 c.
 Nineve, urbs Persica, terra sculptilium descripta ab Hieremia 368 a; idololatriae omni, Astrologiae, et Magicae dedita 368 b; electa in typum Gentium per fidem salvandarum 368 c; ad Deum vocantem reversa, Judaeis impenitentibus opprobrio fuit 369 a; auditur a Deo, resonans impietatem 369 b; urbs magna, non nisi triduo perambulanda 381 e; centum et viginti millia parvulorum habuit 389 a; mundi per Christum servati typus 389 c; urbs primaria Assyriae 475 d; a Propheta Nahum peritura praedicatur 475 d; a Cyro capta 475 e; admonetur per exempla Basanitidis, Carmeli et Libani 481 c; 482 e; urbs admiranda et illustris 482 e; ad

fundamentum redigenda 486 e; a Persis et Medis subigenda 487 a; quod indigna de Deo cogitaret 487 c; 488 a; Dei instrumentum 488 a; non audienda in posterum 488 c; diligenter munita et custodita 499 b; Deo tradente expugnatur 499 e; divitiis, male partis, spoliatur 500 a; inter urbes ancillas nunc dominatur, nunc in morem columbae lamentatur 500 b; piscinae, propter multitudinem populi sui comparatur 500 c; nihilominus terroribus tremit, Deo urgente 500 e; lapidibus pretiosis, praesertim Indicis, abundabat 501 a; quo sensu habitaculum leonum 502 b; funditus delenda praedicatur 502 c; muros habuit inexpugnabiles 502 e; captivis referta 503 a; quare "civitas sanguinum" appelletur 504 b; in religione mendax 504 c; venatione, id est, rapina alebatur 505 b; meretrici turpem in modum nudatae comparatur 506 e; in proverbium vastationis venit 507 b; tota perit, nemine commiserante 507 e; 508 b; fit vicissim gentibus derisio 509 d; eidem, quo alios affecerat, exitio devota 510 a; maturis ficibus, facile decussis, comparatur 511 a; item animae periturae 511 b; quomodo defensa fuerit 511 e; luteis lateribus munita 512 c; omni spe sanationis privatur 515 a; Chaldaeorum metropolis dicitur 602 e; inaquosa describitur, quippe quae incolis caritura esset 603 a; foedis animalibus habi-

tanda praedicitur 603 b; arrogantiae accusatur 604 a; in pascua ferarum redacta 604 d.

Ninevitarum, Jonae clamoribus attoniti 382 a; credunt omnes 382 d, etsi Magicae et Astrologiae de diti 382 e; propter promptissimam poenitentiam, Judaeis antepositi 383 a; Gentium conversarum primitiae 383 b c; Regis poenitentiam poenitentes imitantur 383 e; jejunium agentes sincerum laudantur 384 a; non tamen delicta sua jejuniis aequabant 387 a; plus centum viginti millia parvulorum habentes, servantur 389 a b; a Cyro expugnati, vitibus excussis et exustis comparantur 498 c d; quam insolentes fuerint in secundis 499 a, in adversis quam dejecti 499 c; splendore ornamentorum inter se certabant 501 a; quibus signis contritionem suam exhibuerint 501 e; Christianis comparati 502 a; leonibus 502 b; quomodo captivos suos disposuerint 503 a; Satanam devictum representant 503 b; apibus, fumo suffocatis comparantur 503 d; sanguine gaudebant 504 b, et mendaci religione 504 d, et venatione, ceu rapina 505 b; ideo pertimidi erant, die calamitatis 505 d; Magica delectabant 506 a, et in bello utebantur 506 b; animo confidentes, re mulieres fiunt 511 c; urbem obsessam diluvio aquarum cingunt 511 e; socios quam plurimos auxilio suo advocabant, frustra 512 b; 513 c; propter nimiam confidentiam, a

Deo irridentur 512 c; igni et locustis devoventur 512 d; bruchis pluvia oppresso comparati 512 e; 513 b c; potentiores omnes somno oppressi, primi perierunt 514 a b.

Nobilitas, apud Judaeos, maxime aestimata 347 c, apud Deum, nihili 348 b; vera, est in moribus, non stirpe sita 348 d.

Noe, per fidem justificatus 854 d.

Nomen Divinum, ab impuris violatum 268 d; lege Mosis, non nominandum 320 a; ad salvandam civitatem valet 449 d e; 450 b.

Nomina, Scripturae, suam quaecumque habent significationem 469 d; pro memoria, sive gloria, posita 582 c.

Novum Testamentum, Veteri quantum excellat 563 d.

Nox, a Judaeis, in consiliis avaritiae consumebatur 405 c; a Psalmistis, in supplicando 405 e.

Nubes, brevitatis typus 181 b; Israelitis in deserto pluviam demittens, Christi gratiam demittentis typus 193 e; 469 c; Deo est quasi pulvis sub pedibus 479 a.

Nubibus, Patriarchae comparantur, ut qui mentem habeant non humi jacentem; item ut qui alios irrigent 672 a b.

Nudatio vestium, calamitatis typus 507 a c.

Nuditas, Deo adjuvante, armatura fortior 274 c; captivitatis symbolum apud Prophetas 399 c.

Numerus, denarius, quid significet 60 c; quinarium quid 60 d; septenarius, quindenarius 60 e.

Nycticorax, cum hominibus commorari non timet 603 c.

O

OBEDIENTIA, via Salutis unica pradicatur 142 d; 143 d; 166 b; 432 c; vera est in Deum charitas 447 e; optima est in Deum pietas 594 a; cum cura et amore fratrum conjungenda 594 b; verum Ecclesiae ornamentum 634 d; 642 a; aedificantium templum memoratur 636 b; priscorum, ut Abrahæ, et Noes fuit gloria 854 c.

Occidens, cum Oriente, pro toto mundo sumitur 718 c.

Octo, quare tempus Evangelii significet 60 e; Sanctos, et Veteris et Novi Foederis significat 438 e.

Oculi, dejecti, timoris signum 502 a; pro Sanctis, praesertim Episcopis, dictum 692 a b; carnalium peccatorum poenas luent 807 c.

Oculus, pro intelligentia interiori dictum 666 c; 678 d; 771 c; excaecatus quid significet 771 d; Dei, suis intuens, Dei favorem indicat 775 d.

Odolla, urbs in extremis Judæae finibus, a Roboam aedificata, ab Assyriis capta 405 b.

Odorem, spiritualementibus, habitationem et jucunditatem in Paradiso reddet Christus 810 e.

Oeconomia, pro Incarnatione 53 c; 226 b; de Baptismate Christi 228 b; Incarnationis, quanta admiratione digna sit 548 c d e; descripta 570 c.

Offerens se ipsum Deo, diligenter scrutetur animam suam, ne quid

caeci, claudi, languidi, capti a bestia Illo offeramus 832 a b; cf. 827 a.

Offerentes hilaritate, respiciet, accipiet, laudabit, honorabit, benedicet Deus 844 c.

Olda, Prophetis, quæ Josiae responderit 281 d.

Oleaster, sylvestris, Gentium typus 576 a; 683 e.

Oleum, hilaritatis et bonae habitudinis symbolum 55 e; magno in pretio erat apud Aegyptios 167 e; Sancti Spiritus a Joële promittitur 224 c.

Oliva, Gratiae fructiferae typus 193 b; apud Samaritanas abundabat 452 c; in supplicium Israelis peritura praedicitur 452 d e; utriusque Ecclesiae figura 683 e; 687 b; 692 d; bona, est Synagoga Judaeorum, agrestis, gentium multitudo 693 c d.

Olivarum Mons, terrae motu discissus, tempore Oziae; item Crucifixionis 797 c e.

Olla perfracta et adusta, contritionis signum 502 a.

On, Apidis Aegyptii nomen 145 a.

Opera, bona, ex Christi communi-one sunt 152 d; 153 a; ea sunt praecipue, Charitas erga Deum, in homines justitia 153 d; finis humanae vitae propositus 417 a; fidem necesse est sequantur 423 e; in Christo justificatis tribuuntur 577 a c; in Ecclesia aedificanda consumpta Deo jucunda 634 c; ex auctore Spiritu procedunt omnia 637 e; quam sint ad Salutem necessaria 722 e; sacrificium Deo gratissimum 830 b; 854 b.

Oppressio, pauperum reprehenditur
302 e; 303 a.

Oratio, justorum, quantum valeat 27 d.
[Vide Intercessio.]

Organa, a Lege Mosis non sancita
307 e.

Oriens Christi titulus, Zorobabeli
ascribitur 677 e; 704 a; 705 a;
706 e; 707 a; cum Occidente,
pro toto mundo sumitur 718 c.

Originis peccatum 35 c; 36 a; de-
scriptum 53 c; [vide Peccatum.]

Oseas, Propheta, quo tempore vix-
erit 6 b; quaedam a Domino sibi
solum revelata accepit 10 d e;
quo sensu fornicari jussus 11 a;
17 e; interpretis cujusdam ex-
cusatione non eget 12 b; typus
fuit Christi cum peccatoribus
familiariter versantis 15 d; quare
filium suum "Jezreel" appellare
jussus fuerit 18 a; 19 c; quare
puellam, "Absque-Misericordiam"
23 a b; quare tertium, "Non-
populum-meum" 25 d; rejec-
tionem carnalis Israelis praedicat, spi-
ritualis vocationem 26 b; 27 a e;
28 d e; item Judae et Israelis con-
junctionem, sive historicam, post
reditum 29 b; sive spirituales in
Christo 30 a; Diem Jezreel, i. e.
Judicii, magnum, praedicat 30 e;
monet populum ut adoptione
fratrum, i. e. Gentium gaudeat
31 a; cum matre, Synagoga sci-
licet, litigare jubet, quasi a Deo
repudianda 31 d; eandem adul-
teram ejiciendam docet, in de-
sertum nempe spiritualis exilii
32 e; 34 d; ejusdem inter ama-
tores suos describit lasciviam 36 a;
eandem ab amatoribus desertam

37 a; redire cupientem ad Deum,
amorem ejus priorem 38 a, et
omnium bonorum auctorem 38 d;
eandem a Deo rejectam et nu-
datam 39 d; omni laetitia, et
festis suis privatam 41 a; ejus-
dem vineam in testimonium dis-
persam 42 a; item Deum idolo-
latrias ejusdem ulciscientem 44 a;
et Ipsum eam vicissim seducen-
tem 44 d; loquentem tamen ad
cor ejus 45 e; et dantem ei spi-
rituales in Christo possessiones
46 d; per vallis Achor myste-
rium, oculos ejus aperientem 47
c d; 48 a d; et ibi eam humili-
antem, sicut in deserto 49 b; ejus-
dem poenitentiam describit 49 c;
eandem per bestias terrae, gentes
vicinas, exercitam 50 c; eandem
in spe habitantem coram Deo
51 d; et Deo in justitia et fide
desponsatam 53 b; Divinae Gra-
tiae pluvia et frumento coelitus
ditatam 54 d; et Deo Ipsi per
terram tanquam populum Ipsius
seminatam 56 d; per mysterium
alterius cum adultera conjugii,
iterum Israelis apostasiam insec-
tatur 57 d; per figuram mulieris
apud se seorsim sedentis, Israelis,
alienati a Deo, statum describit
59 b; eundem gratia paulisper
privatum, novissimis autem die-
bus rediturum ad Deum 61 d;
Deum inducit judicantem; per-
iisse ait de terra veritatem, mise-
ricordiam, pietatem; vigere men-
dacia, adulteria, caedes 63 b;
ideo fleturam esse terram, cum
animalibus, i. e. cum incolis qui-
buscunque suis 66 c; et Sacer-

dotes et Prophetas, Deo oblitos, obliviscendos 68 c; 69 c; secundum multitudinem suam peccare populum affirmat, et sacerdotes populi peccatis vesci 70 b e; eosdem concedentes non impleri 72 e; Deum deserentes, a Deo non dirigi 73 b; 74 a; per symbola et virgas divinare 74 e; super colles facere idolis 75 e; ideo per fornicationes suarum ipsos fornicantes castigatos iri 76 d; Judam, utpote intelligentem, ab exemplo Israelis dehortatur 78 a c; Israellem vaccae ab oestro concitatae comparat 79 e; Ephraim, idolis deditum, per sua sacrificia confundendum ait 80 e; sacerdotibus iterum iudicium intentat, quasi pro laqueo et reti fuissent populo 82 b; declarat Ephraim, a Deo bene cognitum, Deum non cognoscere 83 b; 84 a; et tum Israellem, tum Judam, a Deo declinantes, Deum non inventuros 85 a; Benjaminio solem adoranti minatur 86 b; et principibus Judae, terminos transgredientibus 88 d; his ait Deum stimulum futurum, illi conturbationem 89 b; Ephraim ad regem Jarim legatos mittentem deridet 91 c; Deum et ei, et Judae tanquam leonem futurum minatur 93 a; donec in Christo redeant 94 c; eorundem reditum describit 94 e; item Deum eosdem rore misericordiae suae irrigantem 97 b; Pseudopphetas autem demetentem 97 d; et misericordiam, non holocausta, postulantem 98 a; Israelitis transgressionem

Testamenti exprobrat 99 c; praecipue, quae ad Galaad factae sunt abominationes 101 b; et eadem Sicimitarum 102 c; cuius auctores irae suae primitias experturos ait 103 b; reprehendit Israelis mendacia, et latrocinia 105 e; quae omnia a Deo recordata esse declarat 106 d; in maleficiis eos etiam lactari queritur 107 c; ut elibanum ardentes, ut fermentum fermentatos 108 b; principes a vino furere ait 109 e; et totam dormire noctem, et reges et iudices 110 b; 111 a; eosdem pani exusto comparat 111 b; item columbae insipienti 112 e; quamvis essent redempti, ait, mendaces erant, libidinosi, ebrii 114 b; idola versus, sicut arcus, extenti 116 a b; in gladio cadent, Aegypto fidentes 116 e; 117 b; pietatem simulantes, sibi ipsis tamen regnantes 118 a d; vitulo Samariae populum seducenti minatur 119 d; vasi inutili comparat Israellem, utpote inter gentes projectum 120 e; 121 c; eundem ait suscipiendum ad poenam et regibus privandum 122 c; multiplicantes altaria et carnem comedentes Deus, ait, ulciscetur 123 b; 124 c; item Aegypto, Assyriis, et munitionibus confisos 125 a; 126 a; Israellem hortatur, ne gaudeat, Deo idololatrias ejus pestibus variis ulciscente 126 e; ad Memphim confugientes, et Aegyptiis fretos, cum iis perituros demonstrat 129 c; diem praedicat ultionis, insaniente tum Propheta, tum populo 131 a e; in principes

invehitur, illaqueantes populum 133 c; et scelus nefandum ad Gabaam committentes 132 e; et fructibus et avibus deserti Israelelem comparat 136 e; sterilitate mulierum puniendum ait 137 e; et Deum procul abfuturum 138 c; et uteri et uberum praedicat ariditatem 139 d; Deo invisos esse ait idololatrias ad Galgal 140 c; et radicitus siccatos iri 141 c; Israeli multitudinem altarium exprobrat 142 e; et reges ait ei defecturos, violato testamento 143 e; item peregrinum Apidis cultum vindicatum iri, peregrinis Samariam expugnantibus 144 e; 145 b; item munera ad Regem Jarim mittentem confusum iri 146 e; Regem suum sarmento super aquam comparat 147 b; Apim cum altaribus projectum iri 147 e; colles, idololatriae sedes, ab hostibus occupatos iri 148 d; 150 a; vitulo intracabili Ephraim comparat 150 b; iugo subjectum iri declarat 151 a; seminare in justitia hortatur 151 e; iniquitatem vindemiantes, et turribus confisos reprehendit 153 b; Israeli ipsi intentat Principis Salmana necem 154 d; rursus, ait, Israel mane projectus a Deo, brevi accipietur 156 a; a Deo dilectus, ab Aegypto vocabitur 157 a; idololatrias, et Salvatorem non cognoscentes, alapa corrigendos ait 158 a; 159 d; ad Deum converti nolentes, Assyriis subjiciendos 160 b; Deum, honore suo privatum irasci 161 c; Ephraim ut Adma et Zeboim

deletum iri 162 d; rugienti leoni Cyrum comparat 165 a d; restituendum ait in domum suam Israelelem 165 e; et templum Dei vocatum iri 166 d; Ephraim, cum Assyriis foedera pangentem, vento pasci 167 a b; Deum ulturum esse Jacob 168 b; quem in utero praescivit 169 a; et memoriale ejus futurum 169 e; ad poenitentiam et supplicationem hortatur 171 e; Chananais, oppressoribus Israelelem comparat 173 b; habitaturum eum in tabernaculis declarat 174 b; in Galgal immolantes reprehendit 175 e; irridet altarium multitudinem 176 d; patris Jacob bonitatem nepotibus ejus probro vertit 176 e; sub regno Prophetarum, Deum Israeli favisse ait 178 a; reges humanos poscenti, iratum fuisse 178 c; Israelelem Deum verum adorantem floruisse, idola, periisse 179 b; filios suos immolantem, extinctum iri 180 c; eundem admonet de Creatoris Providentia 181 c; de redemptione ex Aegypto 182 b; de bonitate Dei in deserto, et in terra Sancta 183 a b; contra in suos saeviturum esse Deum, sicut leonem aut pantheram 184 b; Deum solum adiutorem esse 185 b; regem Israeli et datum et ablatum esse, Deo irato 185 c; dolores ei parturientium praedicat venturos 186 a; ab inferno tamen liberatum iri, aculeo mortis extincto 187 b; Christum, Consolationem mundi praenuntiat 188 a c; qui sicut ventus australis

maligna omnia consumpturus sit 189 a d; Samariam desolandam ait 189 e; ad conversionem hortatur 190 b; Deum, non Assyrios, adiutorem fore ait 191 d, orphanis amicum 192 a, aegrotantibus sanatorem 192 d; conversus Israel, ait, florebit ut lilium, ut Libanus, ut oliva 193 a d; et ut vinca, memoriale ejus in Christo 194 e; qui humiliavit, Dominus, confortabit eum 195 c; coram Deo ambulans, feret fructus justitiae 195 e; 196 a d.

Oseas, Rex Israelis ultimus, ab Assyriis captus et neci datus 9 b c; Aegyptios auxilio vocans, stultitiae arguitur 112 e; 113 a; qualis fuerit, quae fecerit, quae passus fuerit 186 c; 200 e; 708 e.

Ostia, veri templi, sacerdotibus falsis obstruenda 528 a.

Oves, Christi, et circumcisos Judaeos, et Ethnicos includunt 467 c; pro populo generaliter, sicut boves pro sacerdotibus, dictum 576 c; occisionis, cives, aut ab hostibus, aut sua ipsorum manu, caesos, significant 758 a e; in Chananitide usque ad Cyrilli tempora, juxta legem Mosis, pascebantur 760 e; 761 a; quo sensu observaturae essent Christum 765 d.

Ozias, vide Azarias.

P

PACIFICI, non, si cum impiis pacem ineant, beati erunt 455 c d.

Palaestina, quos habuerit terminos 222 e.

Palaestini, alienigenae erant, scilicet Cappadocum coloni 348 b c.

Panes, mortuis oblatis ab ethnicis 128 b; Israelitis participantibus exitio erant 128 c.

Panis, non versus, Israelis corruptionem significat 111 c; spiritualis, confirmat corda 194 a; 351 a; Vivus et vivificus, nempe Christus 211 b; 271 d; 292 d; in Eucharistia datus 224 e; pollutus Malachiae tempore, Deo oblatus 824 b e; azymus, vitae purae symbolum, fermentatus, impurae 825 b; alio sensu, azymus Christum significavit 836 e.

Panthera, judicii quam celerrimi typus 93 d; Assyriorum saevitiae figura 184 c.

Parabola, Ezechielis, de uvis acerbis 254 b; quodvis in ore omnium vulgatum significat 407 a.

Parabola, Coenae, de Gentium alacritate, Israelis inertia, intelligenda 633 c.

Parabolae, a Prophetis plurimum usitatae, doctrinae causa 199 d.

Paracletus, praesens Ecclesiae consolator 640 b c.

Pardalis, Assyriorum saevitiae figura 184 c; animal saltatorium 525 a.

Parturitio, mulierum, Israelitis gloria 138 a; pro belli et captivitatis doloribus dictum 186 b; spiritualis, quid sit 566 a.

Partus Virginis Sanctae praedictus 436 e; 437 a.

Pascua, pastorum quo sensu lugentia 252 e; divitum, quo sensu pauperes 287 e; 333 e.

Passeres, superborum typus 277 d.

Pastor, Bonus, describitur 437 c.

Pastores, de principibus, quasi populum huc illuc agentibus, dic-

- tum 252 e; Samariae, negligentiae condemnati 316 d; Assyriorum somnolentiae convicti 514 d; Judaeorum, quam fuerint et rapaces, et ignavi 620 c d; Israelis, seductores et Pseudoprophetae, devoentur exitio 746 d e; 747 c; Judaeorum, iniqui, condemnati 756 d e; 758 a b d; Ecclesiae, germani, praedicti 757 a b; trium generum Judaeis erant, Sacerdotes, Judices, Interpretes 762 d e; omnes simul in Christo remoti 763 e; instar belluarum Christo infremebant 764 c; quibus armis boni utantur, quibus mali 769 e; mali, quales futuri essent, praedictum 770 a b; 771 a; gladio devoentur 771 b; domestici, i. e. Apostoli, per Gentes dispergendi 792 d; falsi, nempe Judaei, perdendi 793 b c.
- Pastorum bonorum vigilantia adjuvat, malorum negligentia corrumpit gregem 793 c.
- Pater, in Sancta Trinitate, quare primus nominandus sit 549 d e; a filiis jure glorificandus 823 c d.
- Pathure, nomen cujusdam in Aegypto populi 149 c.
- Patientia, Dei, imitanda a nobis 273 e; ad vitam agit 832 c.
- Patres, illustres virtutibus, posteris indignis sunt opprobrio 171 e; antiqui, omnibus fidentibus patres erant 473 a.
- Paulus, omnia se omnibus facit 16 e; ministerium suum amplificat, 138 d; ab impiis separari jubet 139 a; propter disciplinae commendationem commendatus 201 c; quod lapsum Israellem deflexerit, laudatus 207 c; per somnium in Macedoniam vocatus 229 c; visu privatus a Christo, a Christo curatur 229 d; mente senex 229 e; virum incestum Satanae castigandum tradit 268 c; sapientissimus dicitur 275 c; gentibus lapsuris infirmitatem suam exprobrat 275 d; Dei legatum se esse affirmat 276 e; omne propemodum virtutis genus in Charitate collocat 331 e; cum Christo crucifixus 429 b; quibus telis militem Christianum armaverit 440 a; discidit vestimenta, audita blasphemia 496 b; mala aliena pro suis habuit 519 e; malis suis liberari per mortem voluit 520 a.
- Paupertas, hominibus invisos, Deo caros, reddit 267 a d.
- Pax, temporalis, promissa 50 e; quando data 51 a; spiritualis intelligenda 51 d; per Christum facta 52 e; praedicta in tempore Evangelii futura 427 d; per Romanum imperium data gentibus 428 b; spiritualis, in Christo fidentibus datur 428 c; non impiis concessa 455 c d; neque non diligentibus Christum 458 b; templo secundo, i. e. Ecclesiae, promittitur 642 e; in Christo ipso exquirenda 643 a; 716 d; 721 c; 722 a; temporalis, describitur per numerum puerorum ludentium 716 a; item per ingredientium et egredientium numerum 720 e; ante Incarnationem nulla erat 721 a b; in arbitrio Dei peragendo sita 838 a; ab Elia, praenuntio Christi, restituenda 869 c.

Peccatores, non equis, armisque, salvati erunt, in *Judicio* 274 b.

Peccatum, nomen *Sacrificii* pro peccato oblato 70 c; 206 d; non sanguine pecudum expiandum 85 a; a Christianis cavendum, 132 b; pro altaribus dictum, quippe quae monumenta sint impietatis 147 d; a Deo separat 172 e; originis, quam poenam habeat 188 a; quid remedium 188 b; si sit mediocre, Deum habet patientem, si majus, ultorem 303 b; non omne est ad mortem 304 a; si sit gravius, Sanctorum preces inanes reddit 324 e; a Michaea intelligitur, delictum in homines, non in Deum, commissum 396 a; ab Evangelio, non a Lege, amotum 412 e; ut tyrannus insultans Ecclesiae, ab ea reprehenditur 464 e; 465 a; in Christo aboletur 465 b; submersum est quasi in mari, per Christum 472 b; 473 a; in Christo fidentibus domandum 495 b; reti, vel sagenae totum mundum includenti comparatur 531 c; 537 b; item jugo communi 538 d; originis, per tyrannidem Babyloniorum representatur, 548 a; in Christo propitiatum 550 c; 552 d; in Adamo condemnatum 552 d; quantam habuerit tyrannidem, in Christo sublatam 555 e; 556 e; 557 c; contra Dei naturam admissum, veniam non habet 592 d; redi-vivo Christo, mortuum est 614 d; mundo universo incubuit 632 a; in Christo excussum 632 b; peccatis ignorantiae aut infirmitatis

indulget Dominus 658 c; per Babylonem, i. e. confusionem, exprimitur 668 b; a Deo longe removet omnes 752 a; in Christo removetur 752 b c.

Peccatum, originis, mentis est infirmitas 722 d; 833 c.

Pedes, in securitate positi, constantiam in pietate significant 577 b.

Pellis, speciei, animae indumenti, figura 410 e.

Pemmata daemonibus afferri consueti 59 b.

Pentecostes, Dies, a Joele describitur 227 a; per Sophoniam praedicta 616 c d.

Perdix, ova sua non pariens, stultorum typus 536 c.

Peregrinatio, hujusce vitae duplici praemio compensanda 739 e.

Peregrini, pro Sanctis, in terra commorantibus, dictum 574 e.

Perjurium, maledictione affectum, Esdra jubente 694 d; 696 b; Christicolis abominandum 725 a; veloci judicio devovetur 854 e.

Persae per symbolum bestiarum significati 54 d; Deo dante regnum, regnaverunt 55 a; tribus plurimas habuerunt 145 e; prope ad terminos Orientis positi describuntur 280 d; quasi cum Assyriis conjuncti describuntur 514 a; arrogantiae convicti 524 a; quare nigro colore descripti 701 d; 702 c.

Persecutio, Ecclesiae, igni purgatorio comparatur 794 a b.

Persecutiones, Ecclesiae praedicuntur 773 c d.

Persecutores, Ecclesiae irridentes, in lachrymas exeunt 401 c.

Personarum reverentia, per Legem
Mosis interdicta, a Malachia
sacerdotibus objicitur 840 b c.

Pestilentia, futura Samariae descri-
bitur 318 d; insepultis mortuis
319 a; domibus vacuefactis 319
b; Nomine Dei silentia presso
319 c; 320 c.

Petra pro mente vacua et sublimi
dictum 532 d; in Circumcisione
adhibita, typus Christi 559 a; a
Mose percussa, Christi, fontis
Gratiae, typus 271 c d.

Petra, urbs Idumaeorum, a Judaeis
desolata 355 e.

Petrac quo sensu liquefactae 483 d;
484 c.

Petrus, quam visionem habuerit
12 a; mandata Dei recusans,
reprehenditur 13 c; Judaeorum
principes, Christum condem-
nantes, qua fiducia accusaverit
231 b; Dominum Viam esse
confitetur 562 b.

Phacee, Rex Israelis, rege suo oc-
ciso, factus, quae contra Judam
fecerit 8 b e; 92 b; 255 b; 391
c; 457 c; 458 a e.

Phaceias, filius Manaim, Rex Is-
raelis 8 b.

Phantasiae, pro mundanis splendori-
bus dictum 567 a; a Deo factae,
quid sint 745 b e.

Pharao, Mari Rubro submersus,
typus Satanae, inferno lacu sub-
mergendi 469 b.

Pharao Nechao, qualis fuerit, quae
fecerit 200 d; 282 c; 293 e.

Pharisaei, Christi accusatores 15 e;
docebant doctrinas mandata homi-
num 58 d; cf. 839 b; Sponsum
abnegarunt 66 a; Christum per-

sequentes, Galaaditis comparati
105 d; sicut agri bello desolati,
a Romanis pessum dati 208 b;
avaritiae convicti 337 c; tenebris
devoventur 337 d; et lamenta-
tioni 337 e; a poenitentia aversi,
onus peccati non amovebant
406 d; montibus comparati 412 c;
a spiritu Satanae seducti, in
Christum mendaces fiunt 414 b;
durissimi omnium 484 e; ceu
cera colliquescent, coram Deo
485 a; Ninevitis, somno oppres-
sis, comparati 514 c; blasphemis
suis in Christum, Babyloniorum
arrogantiam acquabant 543 b c;
Ecclesiam persequentes, irae
Divinae calicem hauserunt 545 e;
sua ipsorum praecepta nihil cura-
bant 594 c; avari, hypocritae
758 b c; sortem publicam pro
sua habebant 759 a; gladio devo-
ventur 771 b; imperiti arguuntur,
traditiones suas pro Dei mandatis
docentes 839 b; item Prophetas
honorantes 857 b.

Pherezaei, Chanaanaeorum tribus,
ab Israelitis consumpti 270 c.

Phialae, ante faciem altaris, quid
significaverint 813 b d.

Philistaei, gentes vicinas contra
Judaeos excitabant 236 a; una
cum Idumaeis, urbes Salomonis
aggressi, minis urgentur 257 c;
Judaeis afflictis insultant 594 e;
595 a c; 597 c; poenas dant
597 d; Judaeis iridentes devo-
ventur exitio 732 e; 733 c e;
ad fidem conversi, tribuni fient
Judaeorum 734 a.

Philosophia, Graeca 236 e; [vide
Graeci].

Phoenices, sub nomine Cretensium descripti 596 a; e Libya ducti 596 d; 597 c.

Phoenicia, Judaeorum in manus tradita 482 a.

Phulas, Rex Assyrius, invadit Israellem 8 a; 92 a; 105 b; Damascum capit, Israeli opitulatus 145 d; Galaaditas, primitias victoriae suae, capit 176 b; transjordanos abducit 200 d; 304 c; Judaeam adortus, pecunia accepta, reddit 391 d; 659 d.

Pietas, quam sit utilis 84 d; delectat Deum 208 e; non in lege, sed in disciplinae Evangelicae potentia efficaci cernitur 620 b.

Pinus, metaphorice pro principibus dictum 755 e; pro Judaeorum civitate 785 b c.

Piscatores, pluribus modis artem suam exercent 530 e; sagenae suae tanquam sacrificant 531 a.

Pisces, de sordidis symbolice dictum 67 b; propter timiditatem, pro Babyloniis dictum 165 d e; vulgi per mundum fluitantis typus 581 e; et muti simul, et voraces, Christianorum pravorum typus 530 a d; variis modis capi solent 530 e.

Placentae, mellitae idolis oblatae 59 b; item militiae coeli 311 c.

Plagae, in domo dilecti, quid sint 790 d e.

Plactus, a parabola distinguitur 407 a; Judaeorum periturorum, lachrymis orbatorum comparatus 783 c e; 784 a b; item agricolarum, arboribus spoliatorum 784 c d; a Josepho memoratur 785 b;

tribuum, quare seorsim futurus describatur 785 c d.

Platae, lamentis resonantes describuntur 305 c.

Plastrum, gravatum et ingemens, Dei patientiam significat 273 a d.

Plorantes recipit Christus 806 a.

Plumbum typus Christi immunditias purgantis 698 b c.

Pluvia, figura Sancti Spiritus 55 c; tempestiva, Veteris, serotina, Novi, Testamenti typus 96 c d; Christi symbolum 97 a b; tempestiva et serotina, et Mosaicae disciplinae, et consolationis Evangelicae typus 225 c; aut data, aut negata, Gratiae typus 292 c d; matutina et serotina, quid sit 744 d e; errantibus negatur 745 d; 746 a; pro consolatione spirituali ponitur 746 c; revertentibus in Deum peccatoribus promissa 860 a.

Poenae, impiorum morte durior 30 c; non Deo tribuenda 32 a; quibus sit destinata 32 e; medicina animae 33 b; erit sempiterna 41 e; transgressionibus rationem congruentem habet 462 a.

Poenitentia, falsa, idololatrarum, descripta 95 a; vera, quos fructus habeat 95 b; Sicimitarum 104 e; salus unica peccatorum 139 d; 299 d; 461 b; 470 a; necesse est quam maturissime instituat 144 c; 590 e; Dei lenitatem movet 191 e; lenitate Dei moveri debet 192 c; sacrificium Deo gratissimum 210 b; qualis esse debeat, descriptum 218 d; quantum valeat apud Deum 219 a; in corde est, non vestibus 219 c;

- a voluptate separanda 220 b; poenas arcet 299 d; super vel minimis delictis agenda est 304 a; ubique et utilis et necessaria 308 b; contempta, diem malam inducit contemptoribus 314 d; optima est Sabbatorum observatio 315 b; aliquando cerni potest 320 b c; iram Divinam amollit 331 c; vitii rejectione conjuncta, sola vera 384 a; Dei, pro voluntate dictum 384 c; Ninevitarum per luctum jumentorum describitur 385 a; in moribus, non lachrymis solis, sita 409 c; Judaeorum sera 460 d; 461 a c; Deo irascente, sola servat 587 c; 589 d; ex terrore plerumque proficiscitur 593 c; Dei mutat sententiam 636 e; magis quam lachrymae desiderata 712 a; quam sit et necessaria et efficax 827 b c; quam Deo desiderata 848 c d; verae puritatis fons et principium 858 a b.
- Pollutio, qualis fuerit Judaeis omnibus 644 c e; 645 a b; qualis sacerdotibus 645 c; qualis ex operibus mortuis contrahatur 645 d e.
- Pondera falsa, staterae, condemnata 451 b.
- Popana, genus crustuli idolis oblata 59 b.
- Populus, quo sensu parturiat 566 a; quantum per malos sacerdotes corruptatur 849 a. [Vide Principes.]
- Pontius Pilatus, in loco regis Judaeis erat 763 d.
- Porta, publice conveniendi locus 301 d, et judicii 303 c; pro loco quam maxime publicocit u r 6 46 d; portae Inferorum, quare de Ecclesiae inimicis dicantur 782 d e.
- Praedestinati, ii sunt quos praescivit Deus 820 c.
- Praedicatio, Evangelii, quam late diffusa fuerit 97 b.
- Praeputium, per fidem justificandum 351 e.
- Praescientia, causa praedestinationis 820 b c.
- Preces, justorum, Deo placent 27 c; matutinae, ab avaris neglectae, a piis vero oblatae 332 d.
- Priapus, sub nomine Beelphegor, apud Judaeos veneratus 77 d.
- Primitiae, torcularis et areae, daemonibus datae 128 a; lege Mosis, Deo dandae 128 c; a sacerdotibus Judaeorum interceptae 859 a.
- Principatus, sive possessio, Israelitis ad Sarepta, Judaeis ad Ephrata porrecturus praedicatur 362 c d; primus inter gentes, i. e. Babylonius, Israeli imponendus praedicatur 430 c; 431 a; Satanae jugi typus 432 c; magnus, de imperio Babyloniorum dictum 443 c.
- Principatus, inferni, per Christum conculcandi 484 b.
- Principes, Samariae, pessimum suis exemplum dabant 107 d; 111 e; pani non verso comparati 111 c; "Scopi" ab intuendo, dicti 132 c; Judaeorum, boni bonos, mali malos mores informabant 132 d; Israelis, Deo aversi 141 e; nullam populi curam habebant 142 a; ideo Mosi dissimiles 142 b; populi seductores et laquei 162 a; quales sint, quam sit gravissimum 162 b; Samariae, "Malus spiritus" appellati 167 a; Israelis,

scelere populo praeceperant 176 d; regem postulantem, sibi exitum ciebant 177 e; prudentia semper egent 186 c; pastores dicti quasi populum quoquo velint agentes 252 e; Samariae, ob luxuriam, vaccis Basanitidis comparati 287 c; crudelitatis in pauperes condemnati 287 e; item insolentiae 288 a; luxuriosi 316 a; patriam nihili facientes 316 b; mali, quam noceant descriptum 316 c; Pastoris officium gerunt 316 d; moderatione extolluntur, superbia cadunt 317 b; alios secum perdescentes, poenas dabunt 317 c; Judaeorum, perituri cum templo et altari praedicuntur 341 e; primi loco, in primis perituri 342 b; in primis peribant 342 c; Samariae, causa erant exitii popularibus suis, ad idololatriam seducentes 410 d e; spem bonam, quasi pellem, populo extrahebant 411 a; rationem acerbam ipsi reddituri 411 d; Israelis, populum negligentes condemnantur 416 e; item seducentes 417 a; item opprimentes 417 c; Pharisaeis comparantur 417 d; in loco parentis, apud Prophetas habentur 434 a; montes appellati 445 b; tanquam laqueus erant populo 445 c; fundamenta appellantur, quia res alienas fulciunt 445 e; Ninevitarum, somno oppressi 514 a; typus Pharisaeorum 514 c; Israelis, Filium non admittentes, stupore afficiuntur 571 d; bene morati, et Deo et hominibus cari 584 e; quantum in utramque partem valeant, exemplo suo

585 a; Israelis leonibus rugientibus et rapientibus, item lupis Arabiae comparati 606 e; 607 d; malis punicis comparati 784 e; quantum malo exemplo vulgus corrumpant 824 c.

Prodigia, Crucifixionis a Joelle praedicta 230 b.

Promissa, Evangelii, universis hominibus patent 187 c.

Propheta, a Mose praedictus, ipse Christus 870 a b.

Prophetae, orationem suam Spiritus sancti monitis accommodant 2 c; qua cura sint tractandi 2 d; Historiam passim respiciunt 2 e; 102 c; 433 c; utrique regno, et Israeli, et Judae, interfuerunt 5 d; Dei Verbum appellare solent Angelum 10 a b; quo modo fuerint Divina luce illuminati et inspirati 10 c; 163 d; 175 b; 240 c; 248 a; 272 c d; 276 d; 279 c; 297 b; 382 b c; 415 c; 517 a; 532 e; 552 a; 574 a; 608 d; 658 c; 818 d; quaedam proprio, quaedam communi sensu dicunt 10 d; Deo ducente, quosdam interfecerunt 14 e; res futuras quasi praeteritas, aut praesentes describunt 17 d; 341 d; quare iudicium flagitent 53 d; contra Satanam videntur surgere 61 a; tempus quo cessaturi essent praedictum 69 b; "prophetabant Baal" 74 d; non nisi perlecta Historia, intelligendi sunt 102 c; tolerante Deo, caesi 107 c; plerumque contempti a populo 131 a; 272 c; 279 d; 301 c; 713 b c; seipsos ab impiis quasi separare solebant 138 d; Domini perso-

nam gerebant 141 b; perfecta futurorum notitia, quasi fulgure illuminati 163 d; verba plebis Divinis intertexunt 163 e; de reditu Judaeorum multi 165 a; ab ore Dei solius loquebantur 175 b; adulterini quidam 175 c; quo consilio quaedam aenigmatice loquantur 199 d; 253 b; 803 e; a particularibus ad universa procedere solent 223 e; in Ecclesia multi, Pauli tempore 227 c; post regni divisionem extiterunt 232 c; qui ante, qui post, Captivitatem 232 d; a Deo revelata non modo audire, sed etiam videre dicuntur 240 c; 248 a; 341 b; 498 c; aliquando aenigmatica oratione utebantur, metu persecutionis compulsi 253 b; contempti a Judaeis, quamvis colloquio Dei digni habebantur 272 c d; silere jussi 273 d; 275 e; 276 a; pro Sanctis habendi, utpote a Deo Sancto missi 276 c; Dei Ipsius personam gerebant 276 d; minitantes impiis, leunculis rugientibus super praedam comparantur 277 a d; tubis bellicis comparati 278 c; voluntatem Dei revelatam sibi habuerunt 279 c; medici publici, ab Israele contempti, a Deo defensi 279 d e; cum praedictionibus malorum, spes meliores miscent 284 c; ex ipsa caritate, severe objurgant 297 a; ex persona sua loquentes, Deum in se loquentem habent 297 b; in portis praedicantes, a populo contempti 301 c; navis publicae gubernatores 301 e; mala praedicantes, non crediti 306 a; hoc

munus habent, ad sanitatem insanos revocare 327 a; falsi, indignantur veris 327 b; ex ara vivebant 328 e; Dei, non loqui, non potuerunt 329 e; 330 a; mysteria Divina, primo occulte, deinde apertius enarrant 335 e; defecturi Israelitis praedicuntur 340 a; consilium habent deterere malos, justos persuadere 345 e; 390 a; multa audiebant, a Deo dicta, multa ad Deum dicebant, praeter ea quae scripta sunt 382 b; sed verissima omnia 382 c; omnes propositum idem habebant, Israelem ad Deum revocare 390 a; non tautologiae culpandi 391 a; omnes idem habent argumentum, terribilia Domini 391 b; res post multa saecula futuras tanquam praesentes praevidisse videntur 415 c; pseudoprophetis et veritate et constantia superiores 420 d e; aliis aliis temporibus eadem praedicabant 421 c; omni mundo praedicabant, praesertim impiis 421 d; a praedictionibus bonis ad tristes rapide transeuntes, cum distinctione temporum interpretandi 433 c; quisque suam partem Divini consilii gerebat 474 a; aut per terrores, et spes futuras, aut per res ante gestas et praesentes, ad poenitentiam vocabant 474 b; tristibus accendunt ignavos, hilaribus consolantur desperantes 467 a; nubibus comparati, quasi Soli antecedentes, et Sanctos irrigantes 480 a; non per se ipsos, sed per Spiritum Sanctum, praedicebant 517 a;

duplici sensu intelligendi 517 b; quomodo Divinis oraculis excipiendis sese instruerent 532 a; quare visionem suam scriptis committere jubeantur 532 c; res permultas adventu Christi eventuras praevidebant 551 b; 552 a; tempus Christi exacte praemonstrabant 552 b; vocem intus Divinam auscultantes, custodiam habere dicuntur 574 a; metu videndi quae praevidebant mala, tremuisse dicuntur 574 c; falsi, dissimulanter illuduntur, quod Dei Spiritum sibi arrogaverint 608 b c, sua, non Dei, verba edebant 608 d, paleae comburendae comparati 609 a; usque ad Sophoniam Judaeis praedicebant 626 a; particulatim, certis temporibus, et variis modis inspirati 658 c; aliquando per visiones 658 d; ex eventu verificati cum sint, fide digni haberi debent 708 a; praedictioni cuique majori solent praefigere demonstrationem gloriae Dei 773 b; assumebant Verbum Domini, ab ore Domini Ipsius 818 d; falsi, vide Pseudoprophetae.

Propinqui, Deo, non loco, sed caritate sumus 744 b c.

Propitiatio, pro Divina, post poenam exactam, misericordia, dictum 527 c; peccati universi in Christo est 550 c.

Propitiatorium in Tabernaculo quale fuerit, quid significaverit 550 c d e; 552 c.

Prosperitas, mores corrumpit 183 d; impiorum, nonnullis bonis scandalum 864 c.

Providentia Dei, temporalis in Judaeis castigandis, descripta 295 e; 647 a; a Judaeis jam corruptis negata 589 b, a Graecis doctoribus affirmata 589 c.

Prudentia, principibus semper necessaria 186 c; carnalis, mors est 228 d.

Pseudoprophetae, extincti, Dei caritatem demonstrabant 97 c; 101 b; propter numerum spicis comparati 98 a; insaniae convicti, exitio dediti 131 c d; quisque stylo suo vaticinati sunt 132 b; unicuique idolo nonnulli erant 133 a; iterum, insaniae convicti 133 d; lucro vaticinantes, Samaritanos seduxerunt 413 e; 414 d; pacem promittentes, condemnantur 418 c; lucem promittentes, caligini devoventur 419 a; eventu detecti, contemnantur 420 a; a Satana loquentes, necesse est falso loquantur 420 c; corruptionis judiciorum condemnati 423 a; ante captivitatem seducebant populum mendaciis 636 b e; a Deo repudiati et damnati 637 a c; quae mala populo intulerint 745 d e; 746 a; quae passuri erant, Deo offenso 746 d; 747 c; hypocritae arguntur 788 a; a Judaeis primo accepti 788 c; post Incarnationem evanuerunt 788 d; recentioribus temporibus non essent tolerati, aevi melioris argumentum 789 b c; propter fragmentum panis seducere solebant 790 a; perituri, lugentes, describuntur 790 b e.

Pueri, in plateis ludentes, pacis descriptio 716 a c; spiritualiter de

Christi parvulis dictum 717 d;
 fimbriam patris apprehendentes,
 quid significant 728 b d.
 Pullus asina, qui Christum ferebat,
 quid significet 736 c e.
 Pupillus, non impune violatus 854 e;
 856 a.
 Purgatae sunt Judaeorum culpa
 priores per captivitatem in hosti-
 bus 714 b.
 Purificatos pro viribus oportet Deo
 ministrare 845 b.
 Puritas, a poenitentia necesse est
 incipiat 858 a b.
 Pusillanimitas ad mortem agit 832 c.

Q

QUADRIGAE, potentiae symbolum,
 impiis disperdendae 737 b e.
 Quaerere Deum, quid sit 594 a.
 Quaestus matutinus, conditoribus
 templi opprobrio imputatur 646 b.
 Quercus Basanitidis, potentiae sae-
 cularis typus 483 b c; pro civi-
 bus eminentioribus dictum 756 b.
 Quercus Judaeae totius symbolum
 785 b c.
 Quercla, Judaeorum contra Deum,
 aegrotae mentis et insanae indi-
 catio 862 d.

R

RAASON, vide Rasin.
 Raba, i. e. major, urbis nomen
 312 d e.
 Rabbath, urbs Ammonitarum metro-
 polis peritura praedicitur 262 c e.
 Rabsaces, quae fecerit, quanta arro-
 gantia se gesserit, quas blasphemias
 ediderit 9 d; 24 b; 151 b;
 323 e; 324 d; 336 d; 392 a;
 403 a; 432 e; 477 e; 490 e;

604 b; Judaeis insultans Divino
 judicio tritatur 433 a; sua
 ipsius potentia se vicisse crede-
 bat 487 d.

Racemus, i. e. reliquiae uvarum, pro
 reliquiis Gratiae et virtutis, me-
 taphorice dictum 613 a d.

Radix, ad vitam arboris necessaria
 866 a; impiis non relinquenda
 866 b.

Raephan, idolum, tenebrationem
 significans, nempe spiritualementem
 310 c d.

Rama, urbs, Ecclesiae spiritualiter
 lugentis typus 805 d e; 806 a.

Rami, olivarum, pro duobus Eccle-
 siis dictum 692 d; quare in lo-
 cum Olivae totius substituti sint
 693 e.

Rapina, sacerdotum Judaeorum re-
 prehenditur 859 b c.

Rasin Rex Syriae socius Regis
 Phacee, fil. Romeliae, Hierosoly-
 man adortus est, regnante Joa-
 than, regnante Achaz ab Assyriis
 interemtus 8 d; 256 a; 285 a;
 391 c d; 457 e.

Rathymus, coram Rege Artaxerxe
 Judaeos accusat 729 d.

“Rationale Judicii,” ornamentum
 pontificale 62 b.

Redemptio, symbolice significata
 94 d; fiduciam justis dat 96 b;
 per Christum, in reditu Judaeorum
 a Babylone praefigurata 235 b;
 a Deo solo est 437 d; in Christo,
 praedicta 470 d; ab Assyriis,
 i. e. a Satana, promissa Sioni
 621 b e; nostra, Judaeorum
 Exodo comparata 688 b.

Reditus Judaeorum, ex captivitate
 diserte praedicitur 351 b c;

- 616 a; 621 c; remissionem peccatorum significat 621 d; descriptus 627 a; Redemptionis per Christum typus 752 d; 753 a b; 754 c.
- Regem, regiam sibi rapientem, punit Deus 7 c.
- Regeneratio, per Sacrum Baptisma, effecta 29 a; 465 b; spiritualis, Ecclesiam Sponsam coelesti Sponso parat 205 e; spiritualis, per secundum Adamum datur 228 c; in Christo, praedicta 434 d; per Spiritus Sancti "insufflationem" 496 e; per Spiritum, naturam reformat 553 b; per transitum Rubri maris praefigurata 563 e; per Spiritum, delectatio Sanctis 622 c d; spiritualis quid sit 773 a b; qualis fuerit Judaeorum, Graecorum, et communis 787 a b c; creaturac, post Judicium supremum praedicatur 800 e.
- Reges Israelis, idololatriae Architecti 82 e; populo erant quasi laqueus 83 a; 89 a; terminos transferebant 89 a; vitulorum cultum ipsi invenerunt 405 a; cornibus comparati 664 d e; tempore Christi Judaeis defecerunt 763 c d.
- Regnum, Judae et Israelis post Captivitatem conjunctum 156 e; Israelis, in Christo, ut ante Saulem, Theocratia 435 b.
- Regula, pro severitate Divini Judicii dictum 456 b; 457 d.
- Rehoboam, decem tribus alienat 4 b.
- Relapsus, quam sit credentibus periculosus 865 e.
- Relicti, pro Judaeis, posteris Jacob 439 d; 440 e; de discipulis Christi dictum 441 a.
- Religio, vera est, pauperibus studere 267 a.
- Religiosus, e terra periit, auctore Michaca 454 d.
- Reliquiae, Judaeorum, futurae praedicuntur 598 b; 599 b; Israelis misericordiam adipiscuntur 721 c c; et ex Judaeis, et ex fidelibus, ad finem, servandae sunt 796 a c; impiorum, ad fidem conversae 809 d; ad adorandum ascendent 810 a; spiritus viri, de uxore dicitur 846 a.
- Remissio, peccatorum praemonstratur 617 e; 618 b. [Vide Redemptio, Peccatum.]
- Remmon petra quaedam in solitudine Australi Judaeae 804 d.
- Repetitio, rerum utilium non molesta 442 a.
- Reprobatio, delapsorum quae sit 723 e.
- Reptilia, de fraude hominum symbolice dictum 43 a; 50 d; 67 a.
- Repudiatio, uxorum, Judaeis permessa, a Malachia reprehenditur 846 b c.
- Requies, Dei, quid sit 730 d.
- Respondere, Deo, quid sit 594 a b.
- Resurrectio, Christi, quid effecerit 22 e; descripta 30 c; die octavo contigit 90 d; quam nobis valeat 96 b; nostra, munus a Christo datum 99 b; 101 a; Domini, quo sensu expectanda erat, in testimonium 613 e; a reditu Judaeorum praemonstrata 614 b; Satanac fuit exitio, nobis vita

- 614 c d; 615 c; daemones deiecit 615 d; per Exodum ab Aegypto, ideoque per Scenopegiam praemonstrata 810 c; nostra, in Christo est 810 d; per fidem justificatorum erit 811 a.
- Retractores, a fide Christi, invisibiles Deo 534 b.
- Restitutio, Divina, par pari peccatoribus compensat 360 c.
- Revelatio, quo modo Prophetis facta fuerit 10 c. [Vide Prophetiae.]
- Rex Israelis, primum ipse Deus fuit, iudiciis Deo ministrantibus 431 b; deinde Saul, a populo electus 431 c.
- Rhaason, vide Rasin.
- Rhemman, Mons, Armeniae, Israelitis exilii sedes 288 c.
- Rhesin, vide Rasin.
- Rhomphaea Sanctorum. verbum Domini 439 e; Assyrios victura praedicatur 440 b; iussa consurgere contra Bonum Pastorem 791 a; Crucis Christi et Passionis praedictio 792 a b.
- Risus vicinarum gentium quasi pulveris aspersus 401 a.
- Roboam, crudelitate sua causam dedit rebellionis Hieroboamo 148 d; ab Aegyptiis victus, tributum dat 200 b; semet humilians, Deum conciliat 410 b.
- Robustum, de amore Dei infinito dictum 557 b.
- Romani, quantum Judaeis desolationem intulerint 24 e; 208 b; 337 e; 342 c; 783 e; nec tamen eos universos absumpserunt 26 c; Romanorum potestas universalis laudatur 428 a; toti terrarum orbi pacem dabant 51 a; 428 b;
- Judaeae victores ultimi 201 a; locustis comparati 215 e; Judaeos latentes, urbe capta, ad caedem exquirebant 589 a; colore vario designati 701 e; quali ingenio fuerint 702 a; quanta gloria et pietate 703 d; aliis benigni, aliis implacabiles 731 b; quae Hierosolymae captae infllexerint saevissima 795 d e; arma projicientibus, et sese tradentibus parcebant 796 b.
- Ros, matutinus, Judae montibus ubique abundantissimus 214 e; hostium imminentium typus 215 a; Ministerii sancti, et Verbi divini figura 441 a b; pro spirituali consolatione dictum, iis negatur, qui templum deserunt 635 b d e; 721 d.
- Ruben, incesti convictus 268 c.
- Rubigo, belli desolationes significat 85 e; 87 a; urit agros et quasi in cinerem vertit 206 e.
- Rubrum mare, quid spiritualiter significet 753 e; 754 a.
- Rufus, color sanguineus, iram Dei significat 659 a; sanguinarios exprimit 701 c.
- Rugitus leonum, quid significet 757 b.
- Ruina, jumentorum, quid sit 808 d e.
- Ruptura, a fractura distincta 320 e.
- Rustici, aliis, non sibi, laborantes, Israelis typus 634 a.

S

SABBATA, Judaeorum "falsa" quid velint 314 e; pro typo erant spiritualis otii 315 a; tunc optime

celebrata, cum peccare cessamus 315 b.

Sabbaticus annus, remissionem debitorum dabat 333 a; quid significaverit 333 b c.

Sacci amictus, poenitentiae signum sacerdotibus commendatur 209 b; habitus lugentium Samaritis praedicatur 336 b.

Sacerdos, Summus, sacris vestibus indutus, Immanuelis typus 62 b; in Ecclesia ministrans, Spiritu vestitur 62 c; cui "contradicitur," quid significet 68 e; qualis in iudicio esse debeat 455 d; secundum Legem Mosis, scientiae custos 644 c; immunde sacra faciens exterminandus fuit 645 a; pollui super mortuos non permissus 645 c, Summus, ne quidem super parentes ib.; pro populo, ponitur 673 a; ex populi puritate, habet gloriam, ex immunditia, opprobrium 674 e; 675 a; Christi typus 675 c; verus, ipse Christus 677 a b; bonus sanctusque populos suos bonos, malus malos efficiet 840 a.

Sacerdotes, Christi secum habitantis meminerint 62 c; quare oblati vescebantur 71 c; Christi Mediatoris personam gerebant 71 d; 72 a; animas suas offerebant 71 e; 72 c; ipsi infideles erant 72 d; 74 a; populum errare faciebant 74 b; falsi, auctores erant Judaeis idololatriae, ideoque supplicii 82 c; 83 b; 101 c d; 104 c; pessimum exemplum dabant 101 d; insolentiae convicti 102 a; conturbabant veritatem 102 b;

abscondebant viam 102 c, Simitas poenitentes trucidantes 103 c; Assyriis poenas dant 105 a; falsi, exitio devoti 131 d; unicuique idolo nonnulli erant 138 a; feris comparati 133 c; sacris ablatis, populi vicem dolere jussi 206 a b; Deum inter populumque mediatores erant 206 c; idololatriae suspecti, lugere iubentur 209 b; exemplo esse debent populo 209 c; Ecclesiae, quantum Spiritu Sancto egeant 226 e; Levitici, idola Samariae venerari non sustinentes, Hierosolimam refugiebant 285 d; contra Samaritam, clara voce testari iubentur 285 c; 286 b; primi dignitate, in primis perituri praedicuntur 342 b; in primis perierunt 342 c; falsi, avaritiae damnati 422 e; somnolentiae convicti 514 d; Israelis, Legem suam contemnebant 585 c; vestibus alienis induti, sacra faciebant 585 d; argento corrumpi solebant 586 b; Christi, quale vestimentum indui debeant 586 c; Israelis, sacra faciebant negligenter 609 c; vestem sacerdotalem abiciebant 609 d; Ecclesiae, quam puri debeant et esse, et videri 609 d; et Mosis et Christi Angelos habent adjuutores 675 e; 676 b; Judaeorum, superiores supremo concilio ascripti 677 c; quo sensu "portentorum spectatores" 677 d; ipsi idolis serviebant 814 e; Malachiae tempore, negligentes 817 c d; despiciebant aram Dei, pane polluto faciebant 824 b e; negligentes, Deo ante

omnes invisī 826 a; manibus ipsi suis peccabant 827 d; Sacerdotio vero, propter incredulitatem, exclusi 828 b c; quo sensu non accenderent gratis altare Dei 828 e; a Deo repudiati 829 b; mensam Domini despiciebant 830 c; victimas lustrare negligebant 831 b; moribundas dicebant 831 d; negligentes maledicti 832 d; 833 d; 834 a; lege Mosis prope Divinos honores habebant 834 e; propter negligentiam et cupiditatem a sacerdotio exclusi 835 e; a vestitu sacro admoniti incipiunt timere Deum 837 a; veritatis fontes esse debent 837 c; in viis pacis ambulantes, cum Deo ambulant 838 c; notitiam labiis custodire debent 838 e; verbo nihil addere 839 b; quare angeli dicti 839 c; nonnulli excellentiores inveniendi 839 d; vel boni, vel mali sint, populum secum trahunt 840 a; personas accipiebant 840 b c; uxores suas Israelitidas repudiabant, alienigenas assumebant 840 e; iidem sacerdotio amovendi 843 d; quanta cum cura sese purificare debeant, sacra facturi 845 a b; quam variis modis peccaverint 847 d; quare diu impuniti 848 a d; qua sanctitate debeant esse; pie viventes recteque credentes exemplo erunt gregibus 848 e; Christi, meliores prioribus futuri 854 b; quandoque purificandi 853 a; Sacerdotibus immo vero omnibus fidelibus amictus glorificans Christus 853 b; post reditum ex

Babylone in templo florebant 858 d.

Sacerdotium, Judaeorum gloria 71 a; potestate regali superius ib.; negligentia corruptum; intercessionī serviebat 70 c; modo sit dignum dignitate sua, quam bonum faustumque sit 585 a c; non sine honore a Deo datum; non sine supplicio, si quis eo, debito modo, non utatur 828 e.

Sacramenta, Judaeorum, nostrorum typus, 753 d e; 779 c.

Sacrificium, dicebatur 'accipi,' cum offerebatur 72 d; Israeli fornicanti non profuit 85 b; pro felici partu oblatum 85 c; illud Deo gratissimum, recte vivere 124 e; ethnicorum tempore vindemiae descriptum 127 a; auferendum Judaeis, supplicii causa 206 a; 209 b; ablatum, civitatibus calamitas 209 c; optimum, jejunatio vere sancta 209 e; datum Judaeis, laetitiam praeberat, ablatum abstulit 211 a; misericordiae posthabitu 219 c; templi diurnum, spiritualium typus 290 b; Idolis translatum 290 c d; Samaritanorum, cujuscumque generis, rejectum 307 a b; fidelium, Deo gratum, Haereticorum, invisum 307 c; ab Israelitis in deserto non exactum 309 a; quid sit acceptissimum 448 a e; nempe juste agere, charitatem sequi, cum Deo ambulare 449 a c; nullum nisi spirituale, Deo placet 449 e; 450 a; spirituale, quid sit 494 e; quid Deo sit jucundum 495 a; in Synagoga Judaeorum temporale, in Ecclesia

aeternum, sed incruentum 561 a; aliquando pro caede impiorum dicitur 584 c; Christianorum, spirituale per totum orbem praedictum 617 d; Christi, verum et immaculatum 632 c; ignavorum, Deo displicet 644 b e; a mercatura saeculari contaminatum 644 b; item ab impuritate aliqua 644 e; solo contactu non sanctificabat 644 d; non profuit peccatoribus 645 b; non cessavit post Captivitatem 676 a; spirituale, Christi, praedictum 677 a; legale, Christum, lapidem angularem, prospiciebat 678 c; cum regno conjunctum, in Zorobabele et Jesu, Josedek filio 705 a; item in Christo 705 d; tempore Malachiae, quale esset 817 d; imperfectum secundum Legem rejiciendum 817 e; Judaeorum impiorum a Deo repudiatum 829 c; quodvis vel vilissimum a Judaeis oblatum 831 b; quale Deo offerendum sit 831 e; spirituale descriptum 832 a b; corruptum, quippe quod Deo contumeliosum male dicitur 832 e; voluntarium, oportebat esse masculinum 833 b; pro peccatis admittebatur femineum 833 c; cum lachrymis condemnatum 843 e; cum hilaritate conjungendum 844 c; quanta cum cura et puritate sit faciendum 845 a b; 'in justitia oblatum' quid sit 853 c; spirituale in Ecclesia, nempe bonorum operum, Deo gratum 854 a; item Judae, et Hierosolymae 854 d.

Sacrificium incruentum, spirituale, a

Christo Pastore nobis praeceptum 761 e; spirituale in Ecclesiis 813 c; quomodo offertur 814 a; Evangelii praedictum 818 b; sacrificiis incruentis honoratus Deus 828 c; spirituale omni loco offerendum 830 a b.

Saginat Dominus donis beneficentiae suae bonis obedientes animas 843 e.

Sagittae, Dei, ministri, Prophetae, et Apostoli ejus 740 a e; 741 a; quam praevalidi sint, lateque fulgeant 740 d e.

Salathiel, ex regio tribu fuit natus 628 d; nomen Declinatio Dei, intelligendum 632 d.

Salmana, Madianites, matres solo allidens, Assyriis comparatur 154 e; 155 a.

Salmanasar, Rex Assyriorum, quae contra Samariam fecerit 9 c; 23 e; 24 a; 26 a; 113 a; 186 d; 200 e; 485 d; 659 d; 709 a; Dei flagellum dicitur 304 c.

Salomon, dum non vult mulieres offendere, Deum offendit 2 e; idololatriae condemnatus 3 b; 118 d; 148 e; Astarten adoravit 78 c; regnum suum scindit 119 a; in collibus sacra faciens, idololatriam inauguravit 148 e; primus aras Baalim erexit 178 b; hastas et clypeos aureos inter thesauros habuit 200 d; quo sensu 'concludi in Idumaea,' dicatur 256 b d; 258 c; quam potens fuerit 256 e; quas urbes aedificaverit 257 a b; cum rege Tyri foedus facit 259 a; gentibus multis in Judaismum

- accurrentibus templum quam augustissime extruxit, in typum augustioris Ecclesiae 425 e; 426 a.
 Saltus, moerens, pro vulgari populo moerenti dictum 756 b c.
 Salus, per Christum promissa 45 e; per fidem solum expetenda 92 e; non ab Angelo, non a deputato quovis, sed a Deo 437 d; causam habet solam, amorem Dei 557 c; per fidem, justificatis, et sanctificatis promissa 570 c.
 Salvationi multorum sunt ii qui via recta incedunt 838 d.
 Samaria, omnimodis Deo displicebat 90 a; decem tribus significat 106 a; quas pestes propter idololatriam passa sit 127 e; oleo abundabat 167 e; 452 d; a Rege Salmanasar obsessa 186 d; seipsam perdidit, Deo voluntarie repugnans 190 a; novis suppliciis punitur, etiam infantibus in utero trucidatis 190 b; famem horrendam patitur, a Joee praedictam 200 a; vinolentiae condemnatur 202 a; ter quaterque impunita, tandem minis urgetur 265 d; quod et justitiam et justos vendebat 265 e; et pauperes crudeliter tractabat 266 e; montibus abundabat 283 c; in omnes vicinos superbiens, ab omnibus obsessa, poenas dat 283 d; e faucibus leonis erepta 284 c; a rege Assyriorum capta 284 d; in Assyriam exulat 284 e; domos habebat et aestivas et hyernas 286 c; cum ambobus peritura praedicitur 286 d; tota periit 286 e; propter principum luxuriam 287 c, crudelitatem 287 d, insolentiam 288 a; bello, captivitati, exilio, devota 288 a c; mulieres quaestuiarias alens condemnatur 288 e; saepenumero capta, disciplinae causa 304 c; idololatriae, magis quam Hierosolyma, addicta 307 a; propter fiduciam et contemptionem Sionis reprehenditur 311 e; item propter luxuriam 315 d, praecipue principum 316 b; cum incolis suis peritura, praedicitur 318 d; pestilentia decimanda 318 e; ipsa suos sepelire coacta 319 a; domos habitantibus vacuas habens 319 b; Dei Nominis silentium imponens 319 c; 320 c; ab Assyriis, tanquam ab aucupe, irretita 330 e; Obscuracionem solis signum habet calamitatis 336 a; vastata 336 d; 338 e; exitio, tanquam fluvio, devota 344 c; propter idola sua, Israelis peccatum vocatur 396 b; in tugurium, horti custodiam redigenda praedicitur 397 c; item ab idolis suis decepta 398 a; cum idolis, et mercedibus suis peritura 398 b; nuda, et discalceata describitur 399 b; quippe quae captiva futura erat 399 c; a Babyloiiis expugnata gregi consternatae comparatur 416 b; a Deo devota afflictionibus 434 a; olearum ferax 452 c; vastata ab Assyriis, Christum super Satanam victorem representat 538 a; idololatriae causa condemnata 659 b; per figuram montis describitur 659 c; quam fuerit desolata, durante captivitate 663 d; mulieri, alas upupae habenti, comparatur 699 a; Babyloiiam avolat 699 d.

Samaritani, pro Israelitis, saepius, aliquando pro Ephraimitis positi 5 c; 299 c; peste bestiarum vexandi 43 b; ipsi suis idolis male se gerebant 147 c; vitulum projiciebant 147 d; Judaeos Hierosolymae muros aedificantes impediabant 234 a; 628 b; 729 b c; cuti curandae deditissimi erant 287 d; item crudeles, jugi impatientes 287 c; domibus et vineis privati 303 b; propter oppressionem, corruptionem, et persecutionem bonorum 303 c d; qua luxuria festa agerent 316 b; anathemata splendidissima idolis dabant 398 c; ex Assyriis translati 709 b.

Samuel, Deo duce, Regem Agag interfecit 13 e; Israelitis a consilio regis creandi dehortatur 185 c; 431 c.

Sanballat, Judaeos aedificantes impedit, frustra 234 d e.

Sancti, in persona Judae 25 a; qui sint 30 a; ad charitatem vocantur 31 b; Divini Spiritus sunt Epistola 46 a; qua laetitia fruuntur 56 b; in gloriam Christi viventes, per Jezreel praefigurantur 56 c; juncis comparati quod cuspidem sint armati 244 c; regiones et civitates ab ira Divina servant 318 b; in Ecclesia, sicut arbores in summis montibus, conspicui 352 b; sicut apes, doctrinae dulce mel conficiunt 352 c; e turba recedere semper gaudent 371 d; ante Christum septenario, postea octonario numero, significati 438 e; Satanam, quasi morsu, consument 439 d; infidelibus

oppugnabunt, gladio verbi Divini 439 e; Cyro triumphanti comparantur 463 e; quam sint tranquilli 468 b c; daemones concubant 484 b; aliorum dolores suos vocant 519 d; suis aliquando liberari volunt 519 e; 520 a; infensi sunt impietati 521 e; antiquiores, posterorum suorum felicitatem praevidebant 528 a; fluvii comparati, quasi gratia terram rigantes 565 d; in Christo secure stare, et omnia posse dicuntur 577 a c; carni non serviunt 581 c; Sanctorum orationibus placatur Deus 663 b; per Sanctos Dei visitatione digna fit terra 692 a; quare dicti sint oculi Dei 692 a; cedris comparati 753 c d; in infortuniis vincunt, cadentes coronantur 775 b; Christo judicanti assistant 799 c; Sanctorum divitiae spirituales, quae colligunt in Ecclesiis docentes et bonum facientes 808 a; prisci, Deo placuerunt per obedientiam fidemque 854 d; quam spiritualiter vivant, carne mortificata 868 b; vitulis salientibus comparati 868 c; omnes hostes concubant 868 d.

Sanctificare, jejunium, quid sit 209 e; 220 b; idem est quod consecrare 238 e.

Sanctificati, i. e. votum sanctificationis super se habentes 242 c; metaphorice dicuntur, qui ad iram Dei exequendam, devoti sunt 584 c.

Sanctificatio, conformes Christo reddit sanctos 422 a; carnalem naturam elevat attollitque 424 c;

- in Christo est 470 d; justificatis per fidem data 534 b; qualis Judaeis indicta sit, interfecto Godolia 708 c; 709 d e; 710 c e; vera est in poenitentia 712 a; Judaeis, templo diruto, non erat 720 a.
- Sanctitas quanta sacerdotibus conveniat 848 e.
- Sanguis, Christi, ex toto Israele vindicatus 22 a; innocentium, Sionem evertit 421 e; effusus, Deo odiosissimus 454 c; Testamenti, e lacu vinctos emittit 738 b c; Graecorum et hostium Dei, quo sensu epotus 742 a d; 743 a b.
- Sapiens, et obediens cum Sanctis collucebit 405 c.
- Sapientes, augures Idumaeorum, stellarum observatores 358 d; falsa spe victoriae eos decipiebant 358 c.
- Sara, quare incredula de parturitione sua 717 a b.
- Sarasar, Samaritanorum dux, mittit interrogatum de jejuniis 708 b; 709 c; 710 d.
- Sarepta, pro Phoenicia dicta, Judaeis in possessionem promissa 362 d.
- Satanas, belluae similis 53 d; in Christo victus 53 e; 271 a; 484 b; Legi, et Prophetis, adversatus fuit 60 a; vasibus suis a Salvatore spoliatus 61 a; 501 b; aut cito oppugnandus, aut obediendus 162 b; ab Aquilone veniens, et frigefaciens 222 a c; abyssu conditus, locustis extinctis comparatur 223 b; foetorem locustarum refert 223 c; locustae similis, omnes fructus gratiae devorat 225 b; importunus tyrannus 235 b; sub persona Assyriorum damnatus 245 c; leo super praedam rugiens, a Bono Pastore fugatur 285 a; fallaciae architectus 326 d; mendaciorum inventor 420 c; tyrannidem super Gentes exercebat 427 a; eandem Christo triumphante perdidit 427 b; cum daemonibus suis ejectus 427 c; per typum Assyriorum significatus 438 c; a Sanctis, quasi morsu, spoliandus 439 d; domi manere, metu Salvatoris, compellitur 440 d; soli, lilia comburenti, comparatus 441 b; ab Apostolis victus 442 d; propter duritiem lapidi comparatus 483 e; a Christo subjectus 484 b; item a sanctis 484 c; per Christum spoliatus; a suis deseritur 501 b c; per Cyrum, utpote Assyriae regem, praefiguratus 514 c; sagena erroris mundum inclusit, nihilominus deicietur 516 a; Dei contemptor, hominum devorator, describitur 530 c; sagena peccati genus humanum interclusit 531 c; 537 b; 538 d; praesertim interfectores Christi 531 e; a Christo exsuperandus serius, ocysus 533 e; per myricam deserti significatur 534 a; per Arrogantem 534 d; cupiditatis insatiabilis est 535 c; quae non sua sunt, sibi arrogat 536 e; ab Apostolis spoliatus 537 b c; a Christo Ipso 537 e; a Sanctis 538 b; a Justificatis in fide 538 d; ambitionis infinitae est 539 c; quantus hominum oppressor, quantum in Christo op-

pressus 555 e; 556 e; describitur sub nomine montis, et in persona Regis Nabuchodonosor 560 d; a Verbo Incarnato subjectus 563 e; item ab Apostolis 564 d; e coetu Angelorum expulsus, ab Angelis fortasse etiam ploratus 566 d; per Christum eversus 600 c; 602 b; tenebrarum pater, in tenebras demittitur 602 c; vindemiatori comparatur, quod boni reliquum est colligenti 613 d; Christo Crucifixo superatus 614 e; resurgenti, demissus ad inferos 615 d; captor captus, et colligatus 623 b; exhaust Judaeos, ut uvam expressam 624 a; ex Incarnationis tempore subjectus 625 b; toto mundo tyrannidem suam imposuit 632 a; per Christum eversus 632 b; quomodo vincendus sit 670 a; apparebat Zachariae adversatus Angelo 672 d; quare a dextra stare soleat 673 d; accusare non cessat 673 e; Dei, non nostrum, virtute superatus 685 d; per montem magnum insurgentem praefiguratus 686 c; Ipsum Christum, ipsos Apostolos tentavit 686 d e; a Christo facile superatus 687 a; Antichristum emissurus praedicitur 770 c; a martyribus sanctis pessumdatum 775 c; et pseudo-prophetas et idololatrias incendebat 788 d; idololatriae auctor 804 b; dormitantibus invigilat, vigilantibus dormit 832 b.

Saul, quare condemnatus 13 e; 185 b.

Scandala, per ignaviam bonorum fiunt 82 b.

Scandalum, quantum ex vitiis Levi-

tarum, Judaeis fieret 847 d; 848 a; quantum ex Ministrorum culpa Ecclesiae fiat 848 e.

Scarabaeus, in parietibus Judaeorum inventus 540 a.

Scenopegia, festum Judaeorum, tempore Hoscae celebratum 102 d; 104 e; ad Exodum ab Aegypto memoria retinendum institutum 174 d e; quomodo observatum fuerit 611 e; descriptum 810 b; Christi Resurrectionis ty/us, in Quo, corpora, quasi σκνπαι, nostra fixa sunt 810 c d; id observant justificati in Christo 811 a.

Sceptrum, signum regiae potestatis 488 e.

Schoeniae, locus in Moab 447 d.

Scientia, qualis et quanta sacerdoti necessaria 838 e; praesenti tempore imperfecta, futuro erit perfectissima 867 a; quo sensu cessabit 867 b. [Vide Graeci.]

Scopus, de principibus, in suos intuentibus, aut a vulgo spectandis dictum 132 c.

Scribae, Dei agricolae, per agricolas apud Joelem intelligendi 208 b; Judaeorum, lupi raptores 620 b c; leonibus rugientibus comparati 757 c; 758 c; stultitiae convicti, Prophetas honorantes 857 b. [Vide Pharisei, Judaei.]

Scriptura, non occidit 12 e; per res corporeas spirituales innuit 16 b; spiritualiter intelligenda 20 d; 22 d; aenigmatum plena, solum modestis, per gratiam illuminatis, aperta est 196 b; superbis, obscura fit 196 c; Divinitus inspirata 212 a; brutis animalibus rationem est ubi ascribit 212 a;

- Prophetiam completam esse affirmat 235 d; Idololatrias et Haereticos inter daemones numerare solet 244 e; fons salvationis perpetuus 271 e; Gratiae fons et puteus abundans 292 c d; torrenti non resistibili comparata 308 b; Graecis fabulis praestantior 313 e; veritatis cognitione imbuat 314 a; non insufficiens verbum Dei ad mentem alendum 368 c; pascua bona, gregi Christianae parata 468 a; abscondita ejus diligentioribus per Spiritum clara facit Christus 468 a; et morali et dogmatico pabulo abundant 468 c; quam sit sublimis 468 d; deliciae Sanctorum 468 e; literalis, in Christo perit, spiritalis manet 470 c; quos habeat ad memoriam rerum servandam usus 532 e; rebus sensu carentibus vocem assignat 539 e; res futuras ut jam praeteritas describit 541 d; docet conceptionem de Deo stabilem, Incarnationis pulchrum esse modum, ad scientiam bene vivendi agit 634 c; ab initio usque de Christo praedixit 870 b.
- Sculptilia, quo sensu "ex domo Domini exterminata" 492 d; quam nihili sint 546 b.
- Sculptura, domorum privatorum ambitiosa condemnatur 630 b.
- Seboim, urbs Sodonitica, igni coelesti consumpta 163 b.
- Securis, per se nihil valet 487 e.
- Sedecias Rex, Jeremiam in luteum lacum demittit 303 e; ipse captus, caecatusque 725 d; 726 a.
- Sedere, animi constantiam exprimit 193 e; stabilitatem indicat, Deo tribuitur 739 c.
- Sedrach, Regio Orientis Antiochiae finitima 730 b.
- Segor, Aegyptiorum Rex 113 a; 286 d.
- Seir, Idumaeae regio, pilorum emissio, seu pilosus, significat 355 a.
- Sellum, de sanguine Jehu, Rex Israel 7 e.
- Semeas, Propheta, tempore Roboami 410 a.
- Semen, Dei, pro Filio 20 c; 56 c; Dei populus 57 a.
- Seminare, "mihi ipsi" quid sit 56 d.
- Seminatio, carnalis, quid ferat 152 b; bona, a Deo est 152 c; tum Idololatrarum, tum Haereticorum falsa arguitur 152 d e; inter Gentes, pro Captivitate dictum 491 a b; qualis a Deo benedicatur 631 a; de fidelibus, unaquaque dispersis, dictum 751 b; 752 a.
- Senaan, urbs illustris Aegypti extremi 401 e; a Rege Senacherib vastata 402 b.
- Senaar, regio in Judaeae finibus, oppidatim et vicatim habitata 401 e; Israeli cadenti irridens condemnatur 402 a.
- Sennacherib, Judaeam invadit 9 d; Hierosolymae obsidet 24 b; per Regem Gog praedicitur 323 e; 324 b; Judaeam invadens, Nilo exundanti comparatur 335 a; et invadens, et regrediens, fluvio comparatur 344 d; Palaestinam vastat 392 a; ad portas tantum Hierosolymae pervenit 400 a; Hierosolymae irridens, Deo poe-

- nas dat 400 d; Aegyptum vastat 402 b; 432 c; Judaeam vastans, ab Angelo vastatur 432 c; Samariam invadit 490 d; Samariam capit, Hierosolyman non potest capere 579 c; 659 c.
- Senectus, virtutis praestantia prominet 229 c.
- Seniores in plateis sedentes, typus pacis, et temporalis et spiritualis 716 a e; in templo idola venerantes, ab Ezechiele visi 815 a.
- Separatio, membrorum victimae, quid significaverit 835 a b.
- Sephela sive campestris Judaeae regio Philistaeos possessura praedicatur 362 a.
- Septem numerus, tempus Legis significat 60 e; Sanctos ante Christum natos, exprimit 438 e; perfectionem significat 678 d.
- Septuaginta, Interpretes S. Scripturae, ab Hebraeis discrepant 280 c; 310 d; 401 d; 445 d; 597 a; 803 e.
- Seraphim, Filii Primogeniti gloriam testantur 555 b.
- Sermones pietatis pleni, sine moribus, pro nihilo aestimatae 409 d; cum vero pudore, non sunt inutiles 410 c.
- Serpens, metaphorice pro calamitate 306 d.
- Serpentes, pulverem lingere solent, inopia cibi compulsi 471 c.
- Serra, nullo ducente per se nihil valet 487 e.
- Serrae, rotis curruum trituratorum apud Syros affixae 254 e.
- Servi, ex Judaea empti, a Tyriis mercatoribus deportabantur 236 d.
- Servus, Dei, qui sit, qui non sit, conversis corde patefactum 864 a.
- Shallum, Rex creatus 7 d.
- Sibilare, quo sensu Deus dicatur 751 c d.
- Sibilatio, insolenter triumphantium est 604 d.
- Sicima (1) oppidum Chanaanitarum quae passa sit per filios Jacobi 104 a; 107 a.
- Sicima (2) oppidum trans Jordanem, nonnullos ab idololatria conversos habet 102 d; 104 e; quae passa sit per Galaaditarum insidias 103 c.
- Signa apud nos operatur, si non aperte, spiritualiter tamen, Deus 780 a.
- Signaculum, de Christo dictum, quasi de expressa Patris Imagine 650 e.
- Signum, Crucis, insigne est Ecclesiae 751 c e.
- Simeon et Levi, quid contra Simitas fecerint 104 a.
- Simeon senex, quid de Christo praedixerit 680 c.
- Simeonitae, in iudices electi fuerunt saepissime 785 e; quales fuerint 786 a.
- Similitudo morum societatis vinculum 276 c.
- Simplicitas, absente prudentia stultitia est 113 b; Prophetarum Jonae, infantium simplicitati comparatur 387 d.
- Sina, Mons, Divinae revelationis sedes 310 a; votorum populi locus 49 b; servitutis symbolum 782 a.
- Sinistra, stultitiae typus 771 e.
- Sion, mons, ipse a suis contemptus, idolis posthabitus 311 c; Eccle-

- siae typus 311 e; 360 e; 393 d; 562 e; 741 a; montem Idumaeae superaturus praedicitur 362 e; domus et civitas Dei 393 d; innocenti sanguine eversa est 421 e; virum religiosum non habebat, Michaeae tempore 454 e; sanguine foedabat iudicium 455 a; sero poenitens, ad Deum aspicit 460 d; 461 c; Babylonii insultanti respondens, et poenitentiam suam et spem resurrectionis suae profitetur 461 d; 465 c; Divinae misericordiae se committit 462 a c; adoptione sua gaudere iussa 735 e; quam gaudeat, praesente Christo 735 e; post adventum Christi, filia nominatur 736 a; Mons, a terrae motu adeo discissus ut valles rupibus impletur 797 d e; [vide Hierosolyma.]
- Sirenes, a Graecis, et Sacris scriptoribus, tanquam volucres canorae describuntur 399 d; ejulantes, pro typo sunt luctus Samariae futuri 399 e.
- Smilax, planta serpens, affinis hederæ 487 a; Assyriorum typus quippe quæ esset comburenda ad finem 487 b c.
- Sodoma, salvari potuit, si vel quinque justos habuisset 27 c; ebrietatis spiritualis exemplar 182 d; vastata Judaeae vastandæ typus 294 c; 295 b; ab Angelis praesentibus eversa 305 d; Gentium exitio devotarum typus 598 e; item extremi scelestorum supplicii 598 e.
- Sol, Hierosolymae cultus 86 d; 87 c; item in civitatibus Judae 88 e; oriens, super montes diffusus, Assyriorum typus 214 e; Crucifixo Christo, luctum induebat 230 b; obscuratus, signum calamitatis 336 a; 419 b; occubuit Judaeis, Mosem legentibus 419 c; item Evangelium rejicientibus 419 d; obscuratur Haereticis veritatem distrahentibus 419 e; oriens, Evangelii ortum, progrediens progressum, significat 567 e; exaltatus, Passionem in Cruce 568 e; idololatriæ, Dominus, et juramentum 582 d; Justitiae, et Illuminationis, Christus 866 d.
- Solitudo, sive desertum Judaeæ Australis, quos habuerit terminos 246 a; vitae humanae typus 271 d; Sanctis, ut Jonæ, semper dilecta 371 d.
- Somnolentia, Ninevitarum principum describitur 513 e; item Pharisaeorum Christo adversantium 514 c.
- Somnus, pro timore metaphorice dictum 110 d.
- Sophonias, Propheta, et genere et moribus clarus 578 a; duobus tribus prophetabat 578 b; tempore Josiae 583 a; quæ Rex Nabuchodonosor facturæ esset, praedixit 583 b; terroribus consolationes miscet 583 c; a nimia securitate dehortatur 584 a; diem Domini adesse affirmat 584 b; et Principum et Sacerdotum vitiis invehitur 585 a e; diem Domini describit 586 d; item desolationem Judaeæ 587 e; Romanorum in captivos saevitiam praedicit 588 d; atheismi Judaeos convincit 589 b; vanitatem

divitiarum praedicat 590 a e; tribulationes Hierosolymae praedicat 591 a e; idololatrarum et caccitatem, et exitium demonstrat 592 c d; Haereticos idololatriae convincit 592 e; Judaeos inervidos, ob legem contemptam, affirmat esse 593 d; ad poenitentiam hortatur 593 a; item ad obedientiam 594 a; vicinarum gentium exitium praedicat 594 e; urbibus maritimis minitatur 596 a e; Philistaeorum exitium praedicat 597 b e; item Moabitarum, et Ammonitarum 598 b; item generaliter idololatrarum 599 d; item Dei Incarnationem, et universam manifestationem 600 b; item Aethiopum et Ninives desolationem 601, 602, 603, 604; Hierosolymam, a priori pulchritudine et pietate defecisse lamentatus 605 a e; Israelis idololatriam castigat 606 a d; item principum rapacitatem 606, 607 item prophetarum hypocrisin 608 b; item sacerdotum negligentiam 609 c d; Dei judicium superbis minitatur 610 e; 611 a e; hortatur ad timorem Dei 612 b c; ad praeparationem 612 d e; desolationem Judaeorum vindemiae comparat 613 a c; reditum eorum Resurrectionis typum praemonstrat 614 a c; item barbarorum exitium et Ecclesiae Victoriam 615, 616; ejusdem amplificationem 617 a d; hostibus Judaeorum insultantibus minitatur 618 a; Judaeis ipsis redemptionem promittit 618 b c; gloriam Ecclesiae prae-

dicat 618 e; 621 a c; Judaeorum partis conversionem 619 b c d, partis condemnationem 620 b c d; Boni Pastoris amorem describit 620 e; item mutuum Christi et Christianorum inter se delectationem 621 c; 622 c e; Crucem, gloriam Ecclesiae, praedicat 623 b; cujus inimicos non impunitos fore affirmans, aeternitatem ignis futuri asserit 623 d; denique et Sionis et Gentium redemptionem, gratiam, gloriam, praemonstrans 624 a e, haec et omnia spiritualia bona, ad Incarnationem ipsam, quasi causam, refert 625 a b.

Sortes, a Jonae sociis jactae, res nova et insueta 372 b.

‘Spatiosus ager,’ de regionibus Captivitatis dictum 80 c.

Spes, animae tegumen, pelli animalium comparatur 411 a; victores reddit hostium spiritualium 411 b.

Spes, arboribus, in radice est 866 a; impiis nulla relinquenda 866 b c.

Spicae, post messem praetermissae, Israelis afflicti typus 454 a b.

Spiritualis, sensus, historico ponitur 26 a.

Spiritus, aliquando pro aere ponitur 296 b.

Spiritus caelestes, obedientiae exemplar 300 b. [Vide Angeli.]

Spiritus hominis, et creatus et recreatus a Deo 772 e; 773 a.

Spiritus maligni, hominum seductores 414 a; 415 a; a Christo subjecti 484 b. [Vide Satanas.]

SPIRITUS SANCTUS, in corde scribens, de omnibus docet 46 c; fons

- omnis illuminationis 48 b; sub figura pluviae praemonstratus 54 e; 55 c; a Joele manifeste praedictus 226 d; 227 a; omnibus merentibus datus 226 e; ex Christo est, qua Deus est; datur Christo, qua homo est 228 a; primo Adamo avolavit, secundo immansit 228 c; effusus abunde regeneratis in Christo 228 e, quicumque sint 229 a, sive mulieres, senes, juvenes 229 b e, modo ab idolis abstineant 230 a; consignat Baptizatos ad sanctificationem 465 b; per inspirationem Christi, datus Apostolis 496 e; ad Pentecosten missus, per Sophoniam praedicitur 616 d; in signum Gentibus universis datus 617 a; Sanctorum est delectatio 622 c d; conditoribus tum templi, tum Ecclesiae, pracsens adjutor 640 a c; gladius in Apostolorum manibus praedicitur 650 a; omnis virtutis nostrae fons unicus 684 d; 685 b; 686 a; Deus et est, et adorandus est 719 a; quam sit vivificans 736 b; in praesenti saeculo parcius, in futuro largissime, effundetur 801 c; per figuram aquae describitur 801 d; mari comparatur 802 a b; et Gentibus, et Israeli pariter datur 802 d e; et aestate et hyeme, i.e. perpetuo, effundetur 803 a; in Oriente, et Occidente pariter 803 c; quam contra carnem pugnet 868 a b.
- Stannum, quare aptus sit Christi typus 690 e; 691 a c.
- Stare, alacritatem animi denotat 676 c d.
- Statara, aequalitatem morum significat 173 a b; falsa, abominatio Dei 333 e; iniquitatis condemnatur 450 e; 451 a.
- Stephanus S., Judaeos refutans 309 e; traditionem de cultu Moloch et Raephan profert 310 a c; quare Babylonem pro Damasco, secundum Hebraeos, dixerit 310 e.
- Sterilitas mulierum, idololatriae poena 139 e; spiritualiter de falsis doctoribus dictum 140 b; irae Divinae signum 647 a c; quare mulieribus Judaeis fuerit invisita 845 c.
- Stetit, saepe in Sac. Scr. de negotio quovis perfecto dictum 558 e; de Christo 559 b; de terra 559 e.
- Stipula, igni creamina, impiorum poenae symbolum 864 e; 866 a.
- Stultitia, ea extrema est, experientia docente non doceri 112 d.
- Stupor, pro amentia dictum 775 a; Ecclesiae persecutoribus imputatur 775 b.
- Subversio turbida, de saevitia Chaldaeorum dictum 542 d e; item de Pharisaeorum arrogantia 543 b c; item de Haereticorum insaniis 543 d.
- Superbi, Deo invisit 301 b; locustis comparati 330 d; avibus 330 e; Divina mysteria penetrare non possunt 196 c; virga ferrea cohibentur 468 a.
- Superbia manifesta est Dei opugnatio 317 e; Judaeorum, Dei juramentum 334 d; ad humiliationem tendit 535 a ;

venturi mali semper negligens 544 b; Babyloniorum quae fuerit 544 c; quas poenas subierit 544 d; 545 d; quam sit in eminenti fortuna universa 560 c; quam sit Deo invisa 610 c.

Supplantare Deum, quid sit 858 c.

Susac, Rex Aegypti, quae contra Salomonem fecerit 200 d; 410 a.

Symbola, divinationis genus 75 a.

Symmachus, in Mich. i. 11, mentionem habet 401 d.

Synagoga, quando fuerit nobilis 19 d; quando corrupta 20 b; a Deo miserata 20 c; occidit Jezreel, i. e. Christum 25 c; quales habuerit filios 32 c; supplicio emendata 32 d; a daemonibus occupata 34 b; filios edit fornicantes 35 c; a Spiritu Sancto frustra vocata 46 c; Deo desponsata 52 e; fructifera posthac reddetur 56 d; mater tenebrarum 69 c; Lucem mundi rejicit, Christum 69 d; ideo rejicitur ipsa 69 e; Judaeorum mater 194 c; coelestem Sponsum trucidans, thalamo excluditur 205 d; Deum virginitatis suae Ducem sortita est 297 c; Dei immemor, dona ejus, idolis transfert 398 b; nudata gloria sua, ut meretrix vestibus 507 c d; Deo oppugnans stultitiae convincitur 525 e; quare umbrosa et condensa dicatur 554 b; sub typo sterilis ficus significata 575 b c; item vineae infructuosae 575 d e; item olivae radicitus excisae 576 a; fame spiritali punita 576 b; in Christum saeviebat 619 b; 624 a b; parte aliqua servata per fidem 619 c;

624 b; quatenus humilis et mansucta fuerit 619 d; quatenus, et superba et rapax 620 b c; avaritia fiebat ebria 624 a; uvae exhaustae comparata 624 a b; non omnis fidem abjiciet 693 e; ab asino Christum portante significata 736 c e. [Vide Judaei.]

Syri, et vicini Judaeorum, et inimici 91 a; regnante Joas Hierosolymam adorti, franguntur 250 b; quae contra Galaaditas atrociam commiserint 254 e; Cyrenensium coloni erant 255 e; 348 c; regnante Raason paulisper Judaeos subjecerunt 256 a; latronum more Samariam invadunt 284 a; "ex fovea," scilicet c Libya, ducti 596 c d.

T

TABERNACULUM Davidis, nationem Judaeorum significat 250 b; suscitatum est Christo resurgente 350 d; Mosis, in deserto, Ecclesiae typus 779 a. [Vide Scenopagia.]

Tabes carnis quaedam insolita hostibus Dei intentatur 806 b e.

Tacere, impietatem, impietas arguitur 153 c; haeticorum mendacia, nefas 154 b.

Talionis lex, lex naturae 360 c.

Tarshish, ubi 369 d.

Tempestas, Jonae, vera et magna demonstrata, ex nautarum terroribus 371 b.

Templa, in Dan et Bethel idolo Baal extracta 17 b; ad Dei gloriam aedificari debent 268 e; idolorum, ebrietatis et voluptatis offi-

- cinae 270 a; Dei gloriam celebrant; ab Ipso Deo habitata 393 b.
- Templum, Salomonis conditum 2 e; Cyro permittente reaedificatum 5 e; 460 e; 689 a; a Babyloniis incensum 117 e; iterum ab Antiocho 201 e; delendum praedicatur 230 e; 341 e; 423 d; 755 a; Sanctorum, non temporale 28 e; quodvis, in Dei gloriam aedificatum, violatum, violantibus nocet 268 e; 269 a; Deo praesente et aspectante 269 c; idolorum, ebrietatis officina 270 a; Dei, idolis consecratum 290 d; Judaeorum, igni peritum praedicatur 341 e; 755 a; igni praedicto perit 342 c; Spirituale, si sit pariter pollutum, pariter peribit 342 d; "Mons domus" dictum devovetur exitio 423 d; tempore Aggaei, foedissime neglectum 630 a; Dei, spirituale, in animis est fidelium 634 d; bonis moribus aedificandum est 634 e; desertum, bonis moribus nocet 635 a; secundum, contemnitur ab iis qui Solomonis illud primum conspexerant 639 a c; nec tamen illi gloria inferius evenit 639 d; urgente et juvante Deo conditum 640 a; quali gloria fuerit ornatum 641 e; praesentia Christi nobilitatum 642 c; Ecclesiae typus 642 e; item uniuscujusque Sancti 643 b; reaedificatum 689 a; a Christo excitatum, in melius mutatum 689 d; secundum, priori praestantius 689 e; spirituale, sanctum 690 a c; post Captivitatem neglectum 817 c d.
- Tempora, grammatica, apud S. Scripturas non distinguuntur 17 c; omnia tribus continentur 95 e; sacrificandi, apud Judaeos tria 290 b.
- Tempus, malum, pro tempore supplicii 406 b; et vocandae, et glorificandae Ecclesiae definitur 624 d e; Incarnationis, Divinitus constitutum 625 a; semper adest, agere volentibus 629 c.
- Tenebrae, triduanae, in supplicium Aegyptiis immissae 23 d; de Synagoga dictum 69 c; metaphorice pro perturbatione animi dictum 241 a; in principio super abyssum incumbentes 300 c; a Propheta Amos praedictae, Judaeorum ignorantiae typus 337 d pro captarum urbium calamitatibus 591 c.
- Teraphim, aut Remissionem aut Sanans-eos significabat 135 b.
- Termini, quo sensu a principibus Judae "translati" fuerint 88 d; impietatis, quare de Idumaea dictum 822 b; Israelis, a Deo magnopere glorificati 822 e.
- Terra, pro incolis ipsam habitantibus 56 b; "voluntaria" quid sit 57 b.
- Terrae-Motus, Oziae regis tempore 251 e; 797 d; item Crucifixionis 797 e; significat Judaeorum obcaecationem 798 a c; item Dei praesentiam 798 d e.
- Testamenta, de promissis dictum 144 c; duo, Sinae, et Hierosolymae 782 a.
- Testamentum, "praevaricare" quid sit 99 a; a Judaeis praevaricatum 100 a; Novum Veteri quantum excellat 101 a; Vetus, Novo

- absque comparatione inferius 563 d; Christi sanguine sancitum 738 b d; quo sensu dissipatum 764 d; 765 c; 768 a; Vetus, per virgam Funiculi, praefiguratum 767 e; Vetus, Adventu Christi abolitum 829 e; Levitis datum, partes hostiarum separatae 834 d; 835 e; vitae et pacis Levitis datum 836 b; patris Levi, a filiis sacerdotibus corruptum 840 a.
- Testimonium, cum praepositione "in" significat in aeternum 472 e.
- Testudines, pro aggeribus ad aquam portandam extructis 176 c.
- Thaeman Regio, Idumaeae, a situ Australi appellata 355 a; timore Judaeorum perculsa 358 e; pro Austro dictum 553 c; item pro Bethlehem Australi urbe 553 e.
- Thaeman urbs, Idumaeae metropolis, incensa 262 a.
- Thammuz, i. q. Graecorum lingua Adonis vocatur, apud Judaeos veneratus 79 b.
- Tharsis idem quod Tarsus, urbs Ciliciae 369 d; non apud Indos 369 e.
- Thecua, vicus, Ephraimiticus, Prophetarum Amos incunabulum 246 b.
- Theglathphalasar, Rex Assyriorum Samariam capit 8 c; 23 e; 105 b; 458 e; item Damascum 9 a; item, vocatus in auxilium Regis Judae 284 e; totam Galilaeam vastat 391 d.
- Theman, vide Thaeman.
- Theraphim, vide Teraphim.
- Theocratia, dum manebat, omnia Israelitis bene se habebant 178 b; 185 b; Judaeorum descripta 431 b; a Judaeis rejecta 431 d; Israelis descripta 434 e; in Christo restituta 435 b.
- Theodotion, Scripturae interpres, nominatur 310 b.
- Thesauri, veri sunt ii, qui in coelis reponuntur 287 a; iniquitatis, thesaurizantibus damnosa 450 c d.
- Throni, eversi, a Prophetis praedicti, miracula Redemptionis portendebant 649 d e.
- Thus, odorifer; pietatis, Deo gratae, typus 193 c; non nisi cum pietate Deo placens 210 b.
- Timens Deum, cor incontaminatum ante Eum habet 583 c; "in timore," quid sit 837 c.
- Timentes Deum, libro divino inscripti 863 d; solem justitiae videbunt 866 c.
- Timere Deum, legibus Ejus obedire est 619 e.
- Timor Dei, et sanctificationem et salutem confert 612 b c; 636 c; templum aedificantium laudatur 636 b; in libro Proverbiorum, et Siracidis commendatus 636 c; timor, Deo, utpote domino, debitus 823 c d, a peccare nolentibus solum exhibetur 824 a; sacerdotibus per vestitum sacerdotalem ingeritur 837 a b.
- Tinea, Divini judicii typus 456 b c.
- Titus, irae Divinae in Judaeos minister 416 b; Hierosolymam "lucerna scrutatur" 588 e.
- Tonitrua, Deum verum et universum testantur 295 d; 296 b.
- Torcular, imminutus, irae Divinae signum 647 a c.
- Torrens, juncorum, aut quivis fluvius juncis plenus, aut ille Cedro-

- rum rivus, apud Hierosolymam 244 b; Divinae Gratiae typus, quippe quae resisti non possit 308 b.
- Torris, ferventis Apostolorum zeli typus 777 c; 778 b.
- Traditio, Judaeorum, de iudiciis memoratur 785 c.
- Transitiones, sive errores animorum, florente Ecclesia, cessabunt 734 d; 735 b.
- Transitus, Rubri maris, Divini roboris testimonium 480 b c; Jordani fluvii, inter prima miracula habendus 480 e.
- Transmigratio, pro ipsis Israelitis, Babylonem traductis 362 c.
- Tribulatio, ad Deum ducit 94 a c; optima pietatis magistra 183 e; ad emendandos mores utilis 338 d; ad virtutem utilis demonstratur, in Paulo, Davide, Jona 379 c.
- Tribuni, de Apostolis, quasi ducibus populi dictum 776 b; 777 c.
- Tribus, decem, Israelis, magis impiae, et citius punitae, quam Judae duae 150 e; decem Israelis, et duo Judae, post Captivitatem conjunctae 156 e; Israelis, et seorsim, et omnes simul appellantur 450 b; Judaeorum, quare seorsim plangentes describantur 785 c d.
- Triginta, argentei, merces prodendi Christi, quid significaverint 767 a.
- Trinitas, Sancta et Consubstantialis 224 c; 549 e; in Ecclesia patefacta 668 c.
- Tristitia, mentis caligo, per Solem deficientem significata 336 a.
- Triticum, roboris spiritualis typus 635 a; bonorum symbolum, in horreum servandum 865 a.
- Tritura, Divini Judicii signum 433 a b.
- Trituratio, apud Syros rotis curruum ferreis fieri solebat 254 e.
- Tuba, "super colles canens," quid sit 87 b; 88 a; Judaeorum pugnantium, Archangeli tubae comparata 241 c; bellum praecinens, Prophetarum proclamantium typus 278 c; pro saevitia militum triumphantium dictum 591 d; Dei, praedicatio Evangelii est 742 a c.
- Turris, pro tugurio pastoritio, squaloris indicium 430 c; item tenebrarum spiritualium figura 430 d.
- Turtures, oblatis Deo, per mysterium, Christi typus 836 e.
- Typus, non ipsa veritas est, sed figura et simulacrum veritatis 315 b; Christi, quousque sit Moses, item quousque Aaron, et Jonas 365 e; 366 a e; omnis cum consideratione scopi sui interpretandus 366 c; nullus, antitypo exactissime respondet 366 d; nullus praeter scopum argutius torquendus 367 b; quam sit inferior veritati rei ipsius 686 d.
- Tyrii, pueros Judaeorum, in servitutem vendendos, praesertim Idumaeis, deportabant 236 d e; 258 b; liberos suos vicissim venditos videbant 237 d; minis urgentur, quod ruperant foedus fraternum 258 a; sive foedus Regis Chiram cum Salomone 259 a; sive Israelis cum filiis Esau 259 b; sive filiorum Abrahami cum filiis Lot 259 d; ad

Samariam oppugnandam mittunt latrunculorum manum 284 a.

Tyrus, urbs, idololatriae dedita 368 a; instar insulae describitur 526 c; viribus suis et divitiis confidens, exitio devovetur 731 a b; inimicorum Dei typus 731 d.

U

ULULATUS, urbium captarum praedictus 587 a; Libani, pro populi lamentis dictum 756 a.

Umbra i. e. nox, demonstratio Dei 300 c.

Unguenta in luxuriosis Samariae conviviis usitata 316 b.

Ungula, juveni tritulantis, Divini Judicii symbolum 433 b.

Unitas, primorum discipulorum et concordia laudatur 624 c; Dei, ad unitatem vocat 841 c d.

Unus, Deus, et est, et semper fuit, et ad finem demonstrabitur 804 b c.

Upupa, volucris immundissima, idololatriae typus 699 c.

Ursus, Assyriorum saevitiae figura 184 c; metaphorice pro Judicio Divino 306 c.

Uva, post vindemiam latens, Israelis afflictii typus 454 a; quae posterius nascitur, magis a foliis occultatur 454 b; expressa et exhausta, menti virtute vacuae comparatur 624 a b.

Uvae, cum placentis, idolis oblatæ 59 a b.

Uxor, Testamenti, et foederis participes est 845 e; spiritus viri sui reliquiae dicitur 846 a.

V

VACCA, rufa, immaculata pro peccatis oblata 72 b; oestro stimulata, Israelis in praeceps acti typus 80 a.

Vac, particula exprobandi, apud Sac. Scr. recto casui apponitur 314 c.

Valles, de viris humilibus et abjectis dictum 394 d; item de daemonibus vilioribus 395 b; hymnos dicentes, spiritualiter de humilibus dictum 558 d; obturandae, nempe Montis Olivarum, quid significant 798 c.

Vallis Achor, vallis perversionis 47 c; 48 a.

Vallis Jezreel, quid velit 22 d.

Vallis Josaphat, quo loco sita, qualis fuerit 233 d e; Divini Judicii, non, ut quidam ferunt, futura est 234 c.

Vallis Judicii, quae sit, quare certaminis locus appelletur 239 d; 240 e.

Vasa, desiderabilia, i. e. Morti, de malignis, aut hominibus, aut daemonibus dictum 189 c; aurea et electa Dei, homines fide exornati, et pietate coruscantes 237 a; mystica, veneranda, et preciosa, in Ecclesia 813 e; qua religione sint servata, et servanda 814 a.

Vates falsi, furere se simulabant 131 d. [Vide Pseudoprophetae.]

Venatio, pro rapina dictum 505 b.

Veneficae, judicio veloci devoentur 855 d e; garrulitatis condemnatae 856 e.

Veneficia, Judaeorum condemnata 443 b.

- Venti, pro partibus mundi, dicuntur 701 a; quo sensu Deo assistant 701 b.
- Ventriculus, hostiae, affectionis intimae symbolum, Deo oblatum 835 a.
- Venturus, titulus Christi 533 b.
- Venus, sub nomine Astartes, a Judaeis culta 78 b; 86 c.
- Ver pro regionibus frigidis dictum 803 b.
- VERBUM DEI, CHRISTUS, in typo Osca uxorem fornicationum sumentis non praesignificatus 12 d; Panis animorum est 194 b; 339 c; Deus quum fuerat, hominem induit, torrens Gratiae factum est 224, 760 b; vere Deus, vere homo 550 d; omnium bonorum auctor est Ecclesiae 621 d e; Dei Unigenitus est Filius 760 b. [Vide Christus.]
- Verbum Dei, pro Revelatione Prophetis data dictum 10 c; non cuivis intelligendum 196 b; superbis clausum modestis patet 196 c; bellicis operibus comparatur 217 d, igni 217 e, malleo 218 a; Adamanti comparatur 325 d; Gladius Sanctorum, Assyrios superaturum describitur 439 e; 440 b; rori comparatum 441 b; gregis Christi pabulum 441 c; scriptum, igni gladioque comparatur 778 cd. [Vide Scripturae.]
- Veritas, tacendo violatur 154 c; Evangelii, Graecis fabulis praestantior 313 d; discipulos suos illuminat 314 a; in Deo, et per Deum loquentibus, solum invenitur 420 c; quam sit religiosis necessaria 724 c; in Christo solum est 725 a; in Lege adumbrata, in Christo Incarnata 837 c d.
- Vespasianus, irae Divinae in Judaeos fuit minister 416 b; Judaeam vastator, praedictus 703 c.
- Vestibulum, pro peccato publico, poena publica, metaphorice usurpatur 586 a; in expugnatione urbium, clamoribus caesorum sonat 587 a [Virg. *Aen.* 11.]; quare sit aptum persecutionis symbolum 773 c; 774 b c.
- Vestimenta, quo sensu "discindenda" 219 c; sacerdotalia, neglecta a Judaeis 584 d; 609 d; ministrorum Evangelii, morum sanctitas, et vita Evangelica 586 c; Sacerdotum, quamvis sancta, non tactu suo res alias sanctificabant 644 e; 645 a b; sordida, immunditiae typus, pura, sanctitatis 674 c e; Sacerdotalia, quos ad usus serviant 837 a b.
- Viae, Judaeorum desertae, desolationem populi indicabant 611 d.
- Vicini, Samariae captae irridentes, irridentur quasi vicissim capiendi 400 b; 401 a; Judaeorum, imminente periculo, semper fidem fallebant 459 e; Judaeis afflictis crudelissimos se exhibent 594 e; 595 a e; 597 c; 598 c; post reditum eorum, mutata lingua, Deum laudant 616 c; aedificationem urbis impediunt 729 b e; audito Tyri exitio trepidabunt 732 c; conversi ad fidem fient tribuni Judaeorum 733 b; 734 a.
- Videns, de pseudoprophetis dictum 327 e.

Vidua, non impune crit fraudata
854 c.

Vigilantia, quam sit necessaria
832 a b.

Vinacea, sive uvae passae, diis alienis
oblatae 59 a b.

Vincti, pro charitate constrictis
dictum 738 e; pro justificatis
739 c.

Vincula, et Charitatis et obedientiae
signa 571 a b.

Vindemia, de caede Sicimitarum
dictum 105 a; talis est, qualis
seminatio 152 b; Judaeis in
patriam redditis, in sationis tempus
duratura praedicitur 351 d.

Vinea, quam ab olitario discrepet
21 c; Ecclesiae Judaeorum 22 e;
100 e; quomodo dispersa 42 b;
lactitiae symbolum 43 c; 721 b d;
Sodomae, quid sit 109 e; Israelis,
etsi frondosa et Gentibus admi-
randa, spinas tantum proferebat
143 a; Synagogae, corrupta per
voluptates 194 d; per Christum
refloruit 194 e; infructuosa,
Synagogae Judaeorum typus
575 d e; impiorum, a Deo male-
dicta, piorum benedicta 648 a c;
felicitatis symbolum 721 b d;
poenitentium, a Deo benedicta
859 e.

Vinum, ebrietatis nota 61 c; pro
falsa doctrina dictum 74 c; de
idololatriae lascivia dictum 109 e;
110 a; idolis oblatum 115 b;
Gratiae, corda lactificantis, typus
128 e; 152 b; 153 b; 195 a;
211 c; 428 d; 681 a; i. e.
Vitium, unicuique suum est 202 d;
apud Samaritas abundabat 452 d;
cessaturum praedicitur 452 e;

lactitiae typus 635 a; spiritualiter,
pro cognitione Dei, quo sensu
virginibus conveniat 741 a b;
745 c; quantum mali et molestiae
afferat 750 d.

Virga, in divinando a Chaldaeis,
inde a Judaeis, usitata 75 c;
Christi, perversis ferrea, piis
benigna est 468 a; pro Assyri-
orum sceptro dictum 488 e; pro
jugo Pharisaeorum 489 e; pro
tyrannide Satanae 490 a; seni-
orum, typus Christi 716 e; quam
varios habeat sensus 761 b c;
Decoris, Evangelium; Funiculi,
Legem significavit 762 a; pulchra,
Evangelicam Gratiam praemon-
stravit projectam, ad errantes
greges compellendas 765 a c;
item mysterium Incarnationis
exprimit 766 b; item doctrinam
Evangelicam 767 d; item Domini
verbum 769 a.

Virgines, idolis consecratae, artis
magicae ministrae 339 e; per
Dan et Bersabee jurare solitae
340 b; praedicuntur periturae
340 c; animarum pulchrarum
typus 340 d; defecerunt Christi
tempore 340 e; quare vino
donandae sint 744 a b; pro
castis sanctisque dictum 745 c.

Virgo sacco vel cilicio vestita,
sponsum lamentatur 205 a;
Beata, praedicta Aggaei Pro-
phetae, cantico suo implevit
649 e.

Virtutes, sub typo pluviae descriptae
55 c; ex auctore Christo tantum
proficiscuntur 196 a; sub vineis,
ficubus, et arboribus, apud Joelem,
intelligendae 208 d; ad Deum

- placandum necessariae 208 e;
armatura splendidissima 569 d;
a Spiritu Divino derivantur
684 d; 685 b; 686 a.
- Visio, Christi, pro visibili Incarna-
tione dictum, 851 b; incredulis
intolerabilis erit 851 e.
- Visiones, Pauli, Ananiae, et aliorum
229 c d.
- Visitatio, de Adventu Salvatoris
dictum 735 c.
- Vita, per frumentum significata 55 e;
incorruptibilis, aeterna, in Christo
470 d; 472 c; definitur id quod
dat, non quod accipit, vitam
549 d; de Christo dictum 550 b;
peregrinatio est animae 575 a;
Sanctorum neque abjecta neque
infructuosa 577 b; Sanctorum
non humana, sed Divina potius,
et spiritualis 581 c; vera spiri-
tualis, quid sit 853 d e.
- Vitia, quam maxime sunt varia
202 d.
- Vitis, a locustis mordicis tacta,
alba conspicitur 204 a. [Vide
Vinea, Vinum.]
- Vitium, e neglecto virtutis studio
oriri solet 332 a.
- Vitula rufa, Christi typus 836 e.
- Vituli, aurei, a Rege Hieroboamo
adorati, 5 a; 17 b; 86 c; quo
consilio 103 a; quare "exterendi"
dicantur 119 e; nihil aliud quam
seducere valebant 120 b; sali-
entes, Sanctorum laetitiae typus
868 c.
- Vitulus, Hieroboami, Apim Aegyp-
tium, i.e. Solem, referebat 145 a;
a Rege Manaim Phulae datus
145 d; confractus et irrisus a
Babyloniis 146 c; ad regem
- Jarim, i.e. ultorem, missus, quo
Samaritam ulcisceretur 146 d;
comparatur Haereticis, Ecclesiam
corrumpentibus 147 b; projici-
tur a Samaritis 147 d; in
deserto, commune omnium idolum
erat 309 c; Hieroboami, insigne
erat impietatis testimonium, ut-
pote humanae manus artificium
327 a.
- Volucres, hostes Judaeorum signi-
ficant 50 d; de superbis symbo-
lice dictum 67 a; 581 d.
- Voluptas, omnis a poenitentibus
abjicienda 220 b; bonis moribus
perniciosa 272 e; brevis et
fugax describitur 316 a; carnalis,
quam sit damnosa 468 b; quam
sit repudianda 590 d.
- Voluptuarii, correctionem abomi-
nantur 648 d.
- Vox, Dei, praesentiam Dei indicat
217 d.
- Vulpes, daemonum immundorum
typus 265 c.

Z

ZACHARIAS Propheta, obiter memo-
ratur 231 d; Hierosolymae post
reditum Judaeorum vaticinatur
652 a b; populo ignoranti quasi
paedagogus inspiratus 653 a; ex
patre Barachia, tribu Levi, natus
653 b; de causis captivitatis, et
officiis liberatorum civium agit
653 c; item Redemptionis per
Christum mysterium exponit
653 d; ad suos admonendos his-
toriam Judaeae priorem recenset
653 e; 654 a; ex ira divina in
patres orationem instituit 654
b c d; ad conversionem hortatus,

exempla patrum sequi vetat 655 c e; Pseudoprophetarum et seductiones et interitus reminiscitur 656 b e; 657 c; per visionem equi rufi, iram Divinam, et incursiones Gentium significat 658 a; 659 e; quin et terrae desolationem 660 a; Angelum mediantem pro captivis videt 660 b; Deum consolantem audit 661 d e; item ultorem Ecclesiae suae Deum esse affirmat 662 a; 663 b; instaurationem templi urbisque praedicit 662 d e; 663 a; et Sionis in tempus definitum felicitatem 663 d; 664 a; visionem habet cornuum, sive gentium Judaeos opprimentium 664 b; fabrorum, sive Angelorum 665 b e; item Angeli urbem metientis 666 a; Ecclesiae gloriam praedicit 666 e; 667 a b; ex terra Chaldaeorum fugere hortatur 668 a; et Sionem, Ecclesiam, exquirere 668 c; Dei gloriam a Christo Incarnato depositam innuit 668 d e; Ecclesiae securitatem, tuente Christo, describit 669 a c; item Satanae casum, Charismatum abundantiam 669 d e; Gratiae victoriam 670 a b; Sionis habitante Christo gaudium 670 c; electionem corde circumcisorum 671 c d; periculum incredulis impendens 671 e; Christi, excitatione nubibus, Gratiam 672 c; Angeli, et Diaboli adversantis, visionem habet 672 d; sub vestium immutationis figura, Remissionem peccatorum innuit 674 d; item legis Mosaicae, et sacerdotii, post reditum Judae-

orum, continuationem 675 e; 676 d; eorundem tamen spiritualem in Christo consummationem 676 e; 677 a c; Christum per figuras servi, orientis, lapidis, praemonstrat 677 e; 678 a d; Crucem, Judaeis foveam, credentibus lactitiam, fore praedicit 679 a e; Ecclesiae pacem, per figuras vitis et ficus innuit 680 b; 681 a c; visionem habet candelabri, sive Ecclesiae 682 a; 683 a; per lampadem, Christum, per lucernas, Apostolos, significat 683 b d; per olivas Ecclesias duas 683 e; virtutem omnem, Dei non hominum viribus ascribit 685 a e; Christum per Jesum, Jozedek filium, praemonstrat 686 b; item Satanae confusionem, Christi victoriam 686 e; 687 a; item Patris et Filii aequalitatem 687 c d; item duorum Foederum gratiam comparat 687 e; 688 a d; templi veteris renovationem, novi majorem gloriam praedicit 688 e; 689 e; post dies paucos interpositos, Christum duos populos conjuncturum affirmat 690 d; 692 c; per ramos olivarum, partem tantum utriusque Ecclesiae salvatam iri demonstrat 692 e; 693 a e; Sanctos Deo astare affirmat 694 a b; conversus est, id est animo in sublime tollitur 694 e; visionem habet falcis, in fures et perjuros emissae 695 a; 696 d; iterum in sublimius raptus, visionem habet mensurae, et mulieris insidentis 697 c; 698 b; item duarum mulierum

alatarum, 699 a e; item quatuor curruum, sive regnorum 700 b; 703 d; describit oblationes populi ad aedificandum templum, et coronationem Jesu, Josedek filii, in typum Christi cum gloria regnantis 704 a; 708 a; Judaeorum super templi reliquias jejuniis irridet 708 b; 710 e; luctum et lachrymas impiis inutiles fore affirmat 711 a e; hortatur ad poenitentiam 712 a; item ad opera bona 712 c d; duritiae cordis Judaeos condemnat 713 a b; Prophetas negligentibus exilium minitatur 713 c d; mutata voce, Judaeis consolationem, Babylonis minas injicit 714 a; his Divinam vindictam, illis remissionem et favorem pollicetur 714 d; 715 a e; civitatem repletam iri populo, i. e. Ecclesiam Sanctis, praedicat 716 a; Dei Omnipotentiam affirmat 717 a; ab Oriente et Occidente Ecclesiam congregatam praevideat 718 b; item bona ex Incarnatione promanatura 719 c; et ex aedificatione templi 720 d e; nempe pacem copiamque, et temporalem et spirituales 721 c; cum benedictione Divina 722 c; et beneficiis omnibus 723 b; ad veritatem judiciumque hortatur, Christi iustitiam praeviciens 724 b; item ad deponendum luctum, Evangelii felicitate praevisa 726 a e; et Gentium et Judaeorum gaudium praedicat 727 b; 728 e; item vicinarum urbium castigationem 729 a; 730 d; item Tyri et Sidonis 730 e; item Philistaeorum

732 c; horum tamen conversionem praedicat 733 b e; Christum fore suis murum et maceriam affirmat 734 b e; et oculis suis Ecclesiae prospecturum 735 b c; asini pullo insidentem praevideat 736 a e; et regnum suum dilatantem 738 b e; vinctos e Lacu emittentem 738 e; duplicia suis reddentem 739 d; arcu et sagittis suis, i. e. Apostolis et ministris suis, adversarios dejicientem 740 a; 741 c; suis praesentem 741 d e; tuba Evangelica clangentem 742 a; Graecis exitium, suis salutem inferentem 742 e; 743 b c; lapidem angularem, et fundamentum 743 d; Sanctorum suorum pabulum 744 a c; pluviam Gratiae suis infundentem 744 d; errantibus a Se auferentem 745 d e; pseudopropheta irascentem 746 a e; agnos visitantem 747 a; per Apostolos, adversarios, praesertim Graecos, debellantem 747 c; 748 a e; 749 a b; quos dilexit ex Gentibus ad Se vocantem 750 a; et vino spirituali lactificantem 750 c e; deinde Judaeos in Judaeam reductos iri, signo Crucis erecto, praedicat 751 c; praecoones Evangelii, ubique disseminatos iri 752 a; Judaeos Deo propinquos fore affirmat 752 b; conversos ex Aegypto et Assyria spirituali, in spirituales Libanum 752 c d; 753 a c; per fluctus percussos, et siccata flumina, significat exhaustionem hostium, fidelium victoriam 753 d; 754 c; rursus per incendium Libani et cedrorum

ruinam, et principum et sacerdotum Hierosolymae confusionem praedicat 755 a e; item falsorum pastorum exitium, nempe Pharisaeorum 757 a e; in negligentiam pastorum Judaeae invehitur 758 a; 759 e; Boni Pastoris Passionem praevidet 760 a b; illorum exitium 760 c; Chananaeorum obsequium 760 c; per duas Virgas, Evangelii pulchritudinem, Legis separationem exprimit 761 d; 762 b; sacerdotes, iudices, legis peritos, Judaeis auferendos praemonet 762 c; 763 a e; 764 a e; per virgarum projectionem, et obsequium Chananaeorum, vocationem Gentium praemonstrat 765 a e; mercedem triginta argenteorum, et a traditoribus, et a Sanctis datam iri vaticinatur 766 a e; per conflatorium, probationem spirituales significat 767 b c; iterum per figuram Virgarum duorum Testamentorum naturam illustrat 767 e; 768 a e; per imperitum Pastorem, Antichristum praedicat 769 a e; 770 c; cui tamen gladium intentat et caecationem 771 b e; futuras Ecclesiae persecutiones praedicat 772 b c; 773 c; inde Ecclesiae purgationem 774 a d; persecutorum confusionem 775 b; Christi cum suis praesentiam 775 d e; Apostolorum victoriam 776 b; Gentium obedientiam 777 d; Ecclesiae pacem 778 e; e domo Davidis multos venturos ad fidem praedicat 780 b; et Gratia fruituros 782 c; describit planctum Judae-

orum, a Romanis afflictorum 783 c; tribus seorsim moerentes 784 b; Hierosolymae temporalis excidium, spiritualis, transmutationem et aspersionem 786 c; idololatrarum et Pseudoprophetarum extinctionem 787 c; Ecclesiae zelum 789 b; Prophetarum confusionem 789 e; Christi Passionem 791 a; Israelis partes duas damnatas, tertiam per ignem salvatam 793 d; Hierosolymae expugnatae calamitates 794 e; paucorum ereptionem 796 a; montis Olivarum discissionem 796 d; et terrae motum, nempe spirituales 798 a b; Adventum Emmanuelis ultimum 799 b; ex Hierosolyma coelesti profluentem Gratiam 801 b; Divinae Unitatis demonstrationem 803 e; 804 b c; Ecclesiae dilatationem 805 b; inimicorum ruinam et ecstasin, sive stuporem 806 b; 807 c; item jumentorum 808 d; relictorum adorationem 809 d; Scenopegiam, spirituales, nempe Resurrectionem 810 b c; festum celebrare recusantium ruinam 811 b e; denique finalem Ecclesiae pacem 812 b; sacrificia Sanctorum spiritualia 813 c e; omnis adversarii extinctionem 814 c.

Zambri justificationes, servatae ab Israelitis 451 d; rapinam et persecutionem significabant 453 d.

Zelus, Domini, super Sionem celebratur 221 e; Dei, daemonibus exitio est, Ecclesiae saluti 615 d e.

Zorobabel, templi secundi aedificator

5 d; 29 c; 123 b; 234 b; ex
regia tribu natus, regia potestate
indutus 628 e; nomen, Redemp-
tionem significavit 632 d; a suis
obedienter fuit auditus 636 b;
a Deo suscitatus 637 c; utpote

Rex erat, et Sacerdos, et templi
conditor, typus erat Christi
638 a; 649 a; 650 d; 688 e;
691 a; 705 e; 707 c; templum
et fundavit et perfecit 704 a e;
nomine Orientis salutatus 705 a.

INDEX LOCORUM SS. SCRIPTURAE.

Libri V. T. deutero-canonici asterisco notantur.

GENESIS.

i. 2	300 c
3	300 d
26	367 d
ii. 13	601 d, 617 c
23	227 e
24	59 e
iii. 19	549 c, 552 d
iv. 7	826 d
vii. 11	479 c
viii. 21	715 c
x. 7—10	440 c
xiii. 8	259 d
xix. 15, 16	27 c
xxi. 12	436 a
31, 32	299 a
xxii. 9	158 e
17	70 b, 845 d
xxv. 27	821 a
30	260 c
xxvii. 36	858 c
xxviii. 13	345 c
16	370 c
xxxii. 26	151 c
28	151 c
30	169 c
xxxiv. 30	170 a
31	104 b, 170 b
xxxv. 1	170 b
2, 3, 4	170 c
5	170 d
8, 11, 12	170 e
xlvi. 5	4 c
xl. 8, 9	724 a
10	22 b, 229 a, 671 a, 729 a, 763 d, 765 d, 809 e
24	22 c

EXODUS.

iii. 8	177 c
22	808 b

iv. 10	366 a
11, 12	13 a
12	366 a
13	11 e
14	13 a
22	49 b, 192 b
25	559 a
x. 8, 9	157 d
xii. 35, 36	732 a
xiii. 5	308 e
xiv. 20	660 c
xv. 3	91 e, 322 c
4, 5	779 b
8	480 b, 753 e
10	779 b
16	771 c
25	347 b
xviii. 13, 14	763 b
19—21	763 b
24—26	763 b
xix. 8	49 b
16	870 a
19	393 b
xx. 3	99 e, 153 c, 177 e, 182 d
4	99 e, 153 c
6	157 b
19	365 d, 870 a
23	289 c
xxiii. 2	259 d
7	266 a, 521 c
8	422 d, 607 e
15	290 c
17	290 b
26	138 a, 845 c
xxviii. 15, 16	62 a
xxxii. 1	309 c
4	253 d, 447 d, 461 e, 476 e
7	53 a
9	114 d, 241 e
31	309 d

xxxii. 31, 32	206 c
32	72 a, 142 a
xxxiv. 6	210 c
6, 7	253 e

LEVITICUS.

vii. 3	825 d
9—11	645 a
x. 16, 17	71 d
xiv. 3, 4	72 c
xv. 31	824 c
xix. 15	266 a
xx. 26	163 d
xxii. 22, 23	817 d
xxiii. 40	810 b
41—43	174 e
xxiv. 15, 16	319 e

NUMERI.

iii. 9	673 a
12	673 b
v. 2	7 b
27	807 b
viii. 2	684 b
xii. 6—8	689 c
xiv. 20	142 b
21	542 c, 600 e
xvi. 48	71 e
xix. 2	72 b
xx. 14—21	260 e
xxiii. 1	75 a
7	506 c
xxv. 1—5	179 e
xxxv. 28	629 a

DEUTERONOMIUM.

i. 17	422 e, 520 c, 759 b, 840 c
28	481 d
iv. 19	182 a
20	779 a
v. 8 (Exod. xx. 4)	606 a

v. 15	779 b
31	694 b
vi. 4	606 a
7	594 e
13	289 c
vii. 3, 4	85 d, 818 a, 842 a
viii. 11-15	183 c
x. 20	582 e
22	70 b
xii. 13, 14	28 c
xiii. 4	17 d
xv. 1-3	333 a
7, 8	333 b
9	333 b
xvi. 18, 19	763 b
xviii. 1	834 e
17, 18	365 e, 870 b
18	553 e, 850 c
xxv. 13-16	333 d
xxxii. 8, 9	531 d, 762 a
9	571 e, 787 e, 861 d
11	405 g, 867 e
21	477 a
30	91 e, 138 b, 274 d
31	775 b
32	109 e

JOSUE.

vii. 24-26	47 b
------------	------

JUDICES.

xvii. 6-12	134 b
xviii. 1	134 d
2	134 e
14	135 b

I REGUM.

ii. 4	22 c
5	678 d
30	823 e, 835 d
viii. 5	185 c
5-7	431 c
7	435 a
19, 20	431 e
xv. 33	13 e

3 REGUM.

xi. 1-10	3 a
11	118 e
11-13	3 e
xii. 24	118 d
28	178 d, 182 c, 289 d, 659 b
29	5 a, 79 c
xiii. 2	83 d, 281 c, 492 b
33	82 d
xv. 17	457 b
22	457 c
xvi. 25	453 a
xviii. 21	40 e, 41 c, 78 c, 125 d

*H Βάαλ Βάαλ, ἡ Θεῶ

Θεῶ 40 e

xviii. 26	97 d
xx. 3	18 c, 21 b
xxi. 1	250 a
23	250 c
35-38	14 a
42	14 c

4 REGUM.

iii. 5-10	263 e
24, 25	264 a
viii. 11, 12	255 b
x. 30	7 e, 18 e
xii. 17, 18	250 a
xiii. 3	18 e
xiv. 13	136 d
23, 24	6 c
23-28	251 a
25-27	365 a
xv. 1-5	6 d, 251 c
5	7 b
8	7 d
18	7 e
23-25, 28, 29	8 b
34, 35	8 b
37	8 c
xvi. 3, 4	181 a
4	8 e
9	256 a
xvii. 1, 2	186 c
3	186 d
1-3	709 b
23, 24	709 b
xviii. 4, 7	9 d
xix. 35	24 c, 323 e
xxi. 2-7	579 d
10-15	579 e
xxii. 15-20	281 e
xxiii. 4-6	492 c
13	78 a, 86 c
xxv. 8, 9	710 a

2 PARALIPOMENON.

ii. 17, 18	426 a
viii. 1-4	257 a
6-8	257 b
xi. 12-17	286 a
xii. 1	410 a
5-7	410 a
12	410 b
xxvi. 1-8	251 c
16-20	251 c
xxviii. 5, 6	457 e
6	458 d
xxxiv. 3-5	492 e
xxxvi. 4, 5	283 a

I ESDRAS

(Ezrae liber canonicus).

iv. 1-5	234 b
---------	-------

2 ESDRAS (Nehemias

vide 234 d ubi ita dicitur).

iv. 7-10	234 d
----------	-------

* 3 ESDRAS (Ezrae liber deuterocanonicus).

ii. 15	233 e
16-18	729 e
viii. 88-92	696 a

HIOB.

v. 7	532 c
9	351 a, 748 c
xii. 14	23 c, 114 b, 138 c, 306 d, 322 a, 344 d, 544 e, 828 b
xiv. 4	858 b
7	866 b
xx. 15	173 d
xxi. 14	139 d, 611 a
xxxviii. 2	83 e
16	381 b
xli. 15	483 e, 691 a
xlii. 2	527 e

PSALMI.

ii. 1	757 e
3	490 a
6	100 c
6, 7	98 b, 632 c
9	467 d
iv. 7	94 d
v. 13	441 e, 724 b, 780 b
vi. 6	203 a
vii. 15	186 a
16, 17	669 b
ix. 7	22 c
13	245 b
38	633 b
xi. 6	672 b
xii. 4, 5	430 d
xiii. 1	830 d
xvi. 14	571 e
xvii. 29	771 d
44-46	533 d
xviii. 2	539 e
5	765 b
10	612 d
xix. 8, 9	24 c, 775 b
xxi. 11	35 d
xxii. 4	716 e
5	222 c
xxiii. 2	772 e
10	592 a
xxiv. 7	593 e
16	776 a
18	210 a
xxv. 2	767 c
xxvi. 4	681 e
9	265 e, 378 b, 415 b, 529 a, 673 c, 776 a
10	188 e, 460 d
xxix. 6	403 b
7	544 c
12	680 e, 726 e
xxx. 16	86 b, 556 d, 821 d

xxx. 9 .. 33 b, 202 b, 279 a, 346 a, 581 d	lxiv. 14 ..... 558 d	xeviii. 4 ..... 90 c
xxxii. 16 ..... 500 e	lxv. 5, 6 ..... 480 e	xcix. 3 ..... 467 c
16, 17 ..... 125 b	8 ..... 776 b	ci. 20 ..... 735 d
17 ..... 185 c, 274 d	10 ..... 794 b, 853 a	cii. 1 ..... 835 b
xxxiii. 8 ..... 490 c	12 ..... 401 d	1, 3-5 ..... 783 b
16 .... 77 c, 157 c, 775 c, 827 c	lxvii. 7 ..... 749 c	8 ..... 661 d
20 ..... 782 e	8, 9 .... 480 d, 641 b	12-14 ..... 388 e
xxxiv. 12 ..... 466 d	18 ..... 564 c	14 ..... 106 d
21 ..... 733 a	19 ..... 238 b	ciii. 2 ..... 772 e
28 ..... 548 b	lxviii. 16 ..... 335 b	15 .. 128 e, 152 b, 194 a, 195 a, 207 b, 211 b, 352 a, 428 d, 633 a, 722 a, 744 a
xxxv. 6 ..... 555 c	24 .. 337 d, 406 d, 771 e	16 ..... 753 d
7, 8 ..... 389 c	27, 28 ..... 792 e	16, 17 ..... 545 b
8-10 .... 34 e, 244 a	29 ..... 863 d	25 ..... 573 c
9 ..... 213 e, 810 e	32 ..... 210 b	25, 26 ..... 802 b
xxxvi. 31 ..... 265 c, 302 a	lxxi. 9 ..... 602 a	29 ..... 735 d
35, 36 ..... 534 e	lxxiii. 13 ..... 669 d	29, 30 ..... 553 a
xxxvii. 5 ..... 406 c	13, 14 ..... 601 e	civ. 15 .. 279 e, 570 d, 660 c
xxxviii. 13 ..... 574 e	14 .... 121 b, 563 b	cvi. 42 .. 187 d, 465 a, 471 a, 608 b, 723 a
14 ..... 574 e	17 ..... 803 c	cvii. 14 ..... 511 e
xxxix. 3 ..... 676 c, 735 c	lxxiv. 5, 6 .... 556 b, 664 d	cviii. 6 ..... 673 e
xl. 6, 7 ..... 322 c	6 ..... 451 c, 808 d	cix. 2 ..... 761 c
7 ..... 511 e	lxxv. 2 ..... 97 e, 600 d	exi. 9 .. 334 c, 556 c, 664 d
24 ..... 156 c	8 ..... 218 b, 207 e	exiii. 5-7 ..... 482 c
xliv. 2 ..... 850 e	8-10 ..... 484 b	12 ..... 37 e, 407 d, 504 c, 600 a
3 ..... 762 a	lxxvii. 9 ..... 737 c	16 .. 180 b, 407 d, 600 a
6 ..... 569 b, 740 c	65 ..... 156 d	20 ..... 552 e
7 ..... 761 c	lxxix. 9 ..... 312 b	23 ..... 467 d, 571 e, 641 d, 722 e
xl. 1 ..... 754 d	9, 10, 12 .. 143 b, 194 c	25, 26 ..... 203 a
5 ..... 565 c	12 ..... 738 a	cxv. 3 ..... 819 d
xlvi. 10 ..... 30 a, 532 c	13 ..... 575 e	cxvii. 5 .... 338 d, 379 b
xlvi. 9 ..... 671 d	13, 14 ..... 194 d	8 ..... 513 d
xlvi. 2 ..... 393 c	14 ..... 575 d	8, 9 ..... 92 d, 125 c
13 (21) .. 581 d, 737 a, 746 c	lxxxi. 6, 7 ..... 581 c	14 .. 84 e, 187 a, 195 d
xl. 1 ..... 366 b	8 ..... 53 e	22 ..... 421 e
3 .. 600 c, 670 e, 851 c	lxxxiii. 5 ..... 749 d	24 ..... 30 e, 567 d
7, 8 ..... 450 a	11 ..... 590 e, 749 d	26 ..... 20 e
9, 10 ..... 642 a	13 .... 411 b, 590 e	27 ..... 427 a, 467 d, 572 a, 642 d
13 ..... 450 a	lxxxiv. 2, 3 ..... 528 a	cxviii. 11 ..... 819 b
14, 15 .. 308 c, 450 a	8 ..... 99 a	32 ..... 561 c
21 ..... 64 a, 827 e	9 ..... 10 b, 574 b	62 ..... 405 e
l. 5 ..... 858 b	lxxxv. 5 ..... 205 c	71 .... 184 a, 338 d
12 ..... 773 a	9 ..... 729 a, 765 e	90 ..... 701 a
li. 3 ..... 260 a	16 (cxviii. 132) .. 560 b	94 ..... 92 e
9 ..... 590 c	lxxxvi. 3 .... 393 d, 438 c, 715 d, 777 a	103 .... 243 b, 412 d, 780 d
9, 10 ..... 168 a	lxxxviii. 10 ..... 375 a	117 ..... 594 e
liii. 3 ..... 53 e	12 ..... 375 a	132 .... 157 e, 673 c
lvii. 4 ..... 35 d	13 ..... 803 c	135 ..... 94 d, 727 e
7 .. 285 b, 503 b, 607 c	18 .. 322 c, 577 a	140 .... 668 a, 778 c
7-9 ..... 133 c	31-34 ..... 467 e	142 ..... 52 b, 562 c
8, 9 ..... 395 c	lxxxix. 17 .... 602 b, 641 d	cxix. 4 ..... 740 d
lix. 13 ..... 185 e	xc. 1 ..... 490 b	cxx. 6 ..... 193 e
14 ..... 525 c	11, 12 ..... 490 c	cxxi. 1 ..... 681 d
lxi. 13 ..... 589 d	13 .. 51 c, 411 b, 437 d, 471 d, 621 e, 807 e	cxiii. 1-3 ..... 335 c
lxii. 2 ..... 405 e	14-16 ..... 598 a	1-5 ..... 754 b
7 ..... 406 a	xc. 14 ..... 243 e	4, 5 ..... 335 c
9 ..... 88 c, 448 a	xciii. 8, 9 ..... 855 e	
11 .. 143 e, 265 c, 405 d, 466 c	14, 15 ..... 799 e	
lxiv. 10 ..... 37 a, 96 d	xciv. 1 ..... 716 e	
12 ..... 558 d	xcv. 13 ..... 799 b, 869 a	
	xevii. 8 ..... 565 b	
	xeviii. 1 ..... 559 d, 798 d	

cxxiv. 1	796 c
cxxv. 1	352 d
cxxvi. 1	511 d, 646 c
4	569 a, 740 e
cxxvii. 2	860 c
3	681 b
cxxviii. 6	695 b
cxxxi. 14	715 d
16	853 b
cxxxii. 3	722 b
cxxxiv. 7	296 b
cxxxv. 12	114 c
cxxxvi. 1	28 b, 41 b
1, 2	494 b
4	28 b, 41 b, 494 c
cxxxviii. 7-10	343 a
16	863 c
cxl. 4	629 d, 633 c
cxlii. 2	445 c
cxliv. 14 (cxlv. 8)	827 b
cxlv. 9	192 b
cxlvi. 10	274 d
cxlviii. 7	567 a
11-13	567 b
12	220 c
cxlix. 6, 7	439 e

PROVERBIA.

i. 6	196 b, 394 a
11	267 e
17, 18	411 d, 588 d
24-27	443 e
31	459 b, 466 e
32	459 b
ii. 22	47 d
iii. 9	854 a
12	77 c, 159 d, 636 c
34	301 a
v. 21	289 e, 334 a, 584 a, 589 d
22	570 e, 700 d
viii. 15, 16	119 c, 296 a
ix. 15	140 b
x. 2	173 e, 286 e, 303 a, 588 c, 590 a
3	211 e, 339 c
4	267 a
5	167 c
xii. 10	389 b
27	262 a
28	712 e
xiii. 13	636 c, 837 b
xv. 16	173 e, 588 c
xvi. 8	173 c, 302 d, 588 c
9	334 a
xvii. 6	752 c
16	604 e
23	422 c, 607 e
xviii. 3	306 b, 467 b
xix. 13	845 a
23	612 c, 636 c
xx. 9	445 d

xxi. 20	839 a
xxii. 1	266 c, 582 d, 588 b, 608 b, 860 e
8	152 b
xxiii. 17	79 e
xxiv. 17, 18	401 b
xxv. 7	521 a
xxvii. 17	727 d
23	243 d

ECCLESIASTES.

vi. 3, 4	811 d
vii. 3	219 a
x. 4	201 d, 242 d
xi. 5	60 d

CANTICA CANTICORUM.

i. 5	602 a
17	331 b
ii. 1	223 c, 436 b
3	167 d, 193 d
10	605 c
13	681 b
iv. 8	205 d
v. 1	195 a, 204 e, 648 d, 744 b
8	569 c, 740 d
vi. 1, 2	436 b, 621 a

*SAPIENTIA SALOMONIS
REGIS.

i. 7	862 e
14	180 d
iii. 15	288 d, 622 c
xiii. 5	181 e

*SIRACIDES.

i. 11	612 c, 636 d, 837 b
12	636 d
30	604 e
iv. 26	372 c
xiii. 1	842 e
15, 16	276 c
19	287 e, 333 e, 502 d
xxii. 6	220 d

ESAIAS.

i. 2	393 b, 445 a, 823 e
7	680 a
8	397 d
9	794 a
10-14	307 a
11-13	829 c
15	417 e, 794 c, 827 c
16	583 d
21	454 e
21-23	396 e, 514 d
22	60 b
22, 23	266 c, 520 e
23	586 b
ii. 2	715 d
2, 3	618 e
3	681 d
4	51 a, 812 c

iii. 11	570 b
12	276 a
v. 1	21 c, 734 d
1, 2	143 b
2	575 d
5	734 d
6	55 c, 213 c, 292 e, 340 e
7	21 c, 55 c, 100 c, 575 d, 759 a
11	314 c
20	520 d
25	197 b
vi. 1	658 d
6, 7	778 a
9	61 c
vii. 9	54 c
18	751 d
viii. 4	537 e
18	25 a
20	767 e
ix. 1, 2	555 d
5, 6	10 b, 817 b, 850 d
6	169 d, 435 d, 637 b, 829 e
12	133 c
x. 12-14	440 b
14	535 d
15	487 e
22	284 b
21, 23	27 a
xi. 1	707 a
9	502 a
xii. 3	213 e, 271 e, 340 e
xiii. 3	584 d, 665 e
xiv. 19, 20	245 b, 536 b
27	23 c, 93 b, 145 b, 306 d, 343 b, 503 c, 545 a
29	260 b
xx. 2	399 c
xxi. 7	809 a
xxiii. 4	539 e
12, 13	220 d
xxv. 8	552 d, 614 c, 680 e
xxvi. 12	643 a
13	225 d
16	160 a, 183 e, 338 d, 379 c
18	36 b, 565 e
xxvii. 1	440 a, 602 c
11	338 c
12	798 c
13	306 a
xxviii. 11	227 b
16	421 e, 678 c, 743 d
xxix. 13	79 e, 341 a, 606 b
xxx. 6	809 a
10	253 c, 278 a
17	751 e

xxx. 1 ..... 113 c, 191 e
 3 ..... 125 b, 191 e,
 293 d
 xxxii. 1 ..... 677 a
 xxxiii. 15, 16 ..... 749 c
 20 ..... 667 b
 xxxiv. 15, 16 ..... 799 d
 xxxv. 1 ..... 224 b
 3, 4 ..... 832 c, 851 a
 8 ..... 868 d
 9 ..... 805 c, 868 d
 10 ..... 41 e, 56 a, 868 c
 xxxvi. 14 ..... 604 b
 14, 15, 20 ..... 487 d
 18 ..... 604 c
 19, 20 ..... 400 e
 xxxvii. 3 ..... 336 d
 36 ..... 9 e, 433 a
 xl. 3 ..... 494 a, 849 d
 6 ..... 567 a, 590 b, 864 d
 9, 10 ..... 572 e
 10 ..... 832 c, 851 a
 13 ..... 376 c
 15-18 ..... 482 d
 xli. 15 ..... 255 a
 17, 18 ..... 213 d
 23 ..... 195 b
 xlii. 1-3 ..... 851 c
 6, 7 ..... 809 e
 8 ..... 128 d, 236 c
 xliii. 2 ..... 335 b
 20, 21 ..... 565 b
 23 ..... 309 b
 24 ..... 309 b
 26 ..... 858 a
 xliv. 20 ..... 147 a
 26 ..... 198 d
 xlv. 1, 2 ..... 493 c
 1-3 ..... 165 c
 13 ..... 493 d
 xlvi. 10 ..... 723 c
 xlvii. 6 ..... 221 d, 257 e, 478 c
 6, 7 ..... 463 a
 14, 15 ..... 778 a
 xlviii. 22 ..... 41 d
 xlix. 7 ..... 567 b
 21 ..... 777 b
 l. 3 ..... 230 d, 338 b
 6 ..... 17 c
 11 ..... 466 e
 li. 5 ..... 99 a, 464 e
 17 ..... 485 b
 lii. 5 ..... 268 d
 liii. 7 ..... 415 d
 7, 8 ..... 17 c
 liv. 2, 3 ..... 667 b, 777 b,
 805 b
 4 ..... 618 b
 lv. 6, 7 ..... 163 d
 lvi. 1 ..... 99 a, 464 e
 lviii. 3-5 ..... 384 b
 4 ..... 209 e, 266 c, 302 c
 5 ..... 210 a

lviii. 12 ..... 734 e
 lix. 9 ..... 485 c
 lv. 1 ..... 555 d
 19 ..... 800 c
 lxi. 1 ..... 58 b, 549 a
 10 ..... 507 d
 lxii. 1 ..... 555 d, 683 b
 lxiii. 9 ..... 52 d, 437 d, 754 d
 lxv. 16 ..... 868 b
 lxvi. 2 ..... 27 b, 49 a, 157 e,
 301 b, 560 b, 611 b
 12 ..... 224 a, 244 b, 542 b,
 565 c, 632 d, 810 e
 24 ..... 41 e, 866 c

HIEREMIAS.

i. 5 ..... 11 d, 820 c
 7 ..... 13 b
 16 ..... 5 b, 19 e, 132 a,
 283 b, 746 d
 ii. 7 ..... 253 a
 8 ..... 74 d, 103 d, 514 d,
 609 b, 814 e
 11 ..... 221 b
 12 ..... 571 c
 12, 13 ..... 150 a, 739 b
 13 ..... 341 a
 19 ..... 80 d
 21 ..... 194 c
 27 ..... 95 b, 116 d, 461 e,
 733 c, 862 d
 27, 28 ..... 407 c
 28 ..... 132 a
 28, 29 ..... 396 d
 iii. 4 ..... 133 e, 297 c
 6 ..... 5 b
 14, 15 ..... 757 a
 22 ..... 210 b
 iv. 4 ..... 470 a, 778 d
 7 ..... 165 b, 495 d
 31 ..... 240 d, 415 e
 v. 1 ..... 27 c, 318 b
 2 ..... 582 e
 14 ..... 368 d, 777 d
 21 ..... 819 b
 26 ..... 39 b
 30 ..... 571 c
 vi. 7 ..... 291 d, 296 d, 304 c
 7, 8 ..... 33 b, 35 b, 603 d
 16 ..... 561 c
 21 ..... 293 b
 29 ..... 691 b
 vii. 11 ..... 269 d
 16 ..... 311 b, 324 e
 17, 18 ..... 88 e, 311 c
 21, 22 ..... 829 d
 x. 2 ..... 10 e
 3 ..... 327 a
 11 ..... 195 c
 20, 21 ..... 74 d
 21 ..... 316 d, 756 e,
 793 c, 824 c

x. 24 ..... 38 c, 160 a,
 298 b, 444 b
 xi. 15 ..... 79 d, 171 c
 16, 17 ..... 575 e
 xii. 1-3 ..... 864 c
 3, 4 ..... 864 d
 7, 8 ..... 764 c
 10, 11 ..... 793 a
 xiv. 2-6 ..... 292 b
 9 ..... 156 c
 10 ..... 815 b
 13, 14 ..... 608 d, 656 e,
 788 b
 22 ..... 36 e, 55 a, 128 d
 xv. 16, 17 ..... 371 d, 468 c
 17 ..... 138 e
 xvi. 4, 5 ..... 458 b
 xvii. 5, 6 ..... 92 b
 6 ..... 534 b
 7, 8 ..... 92 e
 11 ..... 536 c
 14 ..... 646 e
 15 ..... 306 a, 349 c
 xix. 3 ..... 281 a
 xxii. 14, 15 ..... 590 d
 15 ..... 173 e
 28-30 ..... 121 d
 xxiii. 1 ..... 316 c, 514 d, 620 c,
 756 e
 16 ..... 132 b, 133 b, 175 c,
 263 a, 382 b, 386 a,
 578 b, 608 b, 656 c,
 705 c, 788 c
 21 ..... 578 a, 608 d, 657 a,
 788 c
 23 ..... 343 a, 601 b
 23, 24 ..... 83 e
 28, 29 ..... 609 a
 29 ..... 217 e, 368 d, 668 a,
 778 c, 798 b
 xxvii. 23-26 ..... 542 a
 24 ..... 165 b
 24, 25 ..... 463 b
 31 ..... 463 a
 38 ..... 368 a, 504 c
 xxviii. 9 ..... 515 c
 25 ..... 560 d
 34 ..... 121 a
 50 ..... 752 b
 xxix. 2 ..... 602 e
 xxxi. 10 ..... 826 e
 17 ..... 724 a
 xxxii. 1, 2 ..... 485 a
 xxxiv. 15 ..... 608 e
 xxxv. 2 ..... 175 c
 xxxvi. 23 ..... 269 b
 xxxviii. 15 ..... 805 d
 21 ..... 559 e, 676 c
 31, 32 ..... 100 e
 33 ..... 26 d, 45 e
 xxxix. 27 ..... 83 e, 343 a
 xlix. 15, 16 ..... 129 d
 li. 11-14 ..... 130 a

li. 15-18	149 c
16-18	42 d
lii. 4-7	725 e
12-14	726 a

*BARUCH.

iii. 3	739 c
38.. 326 b, 600 c, 670 e,	718 d
iv. 4	115 d

THRENI.

i. 1	70 d, 117 e
2	805 e
4	611 d
22	613 c
ii. 20	613 c
21	805 e
iii. 27, 28	371 d
iv. 10	24 e, 522 c
20	94 d

EZEKIEL.

i. 7	676 c
iii. 4, 6, 7	383 b
17	132 c
26... 69 b, 227 d, 339 a	
iv. 14	12 a
15	11 e
v. 10	61 e, 73 d, 142 c
viii. 12	79 a
16	86 d, 815 a
ix. 2	89 d
4-6	89 d
5, 6	342 a
xi. 16	761 a
19	798 b
xii. 14	26 c, 405 i
27	278 d
27, 28	131 b, 584 b
xiii. 3	578 a
19.. 413 e, 608 d, 790 a	
xiv. 8	560 b
xvii. 3, 4	199 e
xviii. 2-4	259 b
20	35 e, 254 b
23.. 298 d, 385 c, 586 e	
30	192 a
31, 32	385 c
xxi. 21, 22	75 c
xxiii. 2, 3	698 c
4	699 a
12	342 d
xxx. 15	566 d
xxxiii. 10	384 d
11	384 d
12	137 b
xxxiv. 2, 3	758 d
2-5	620 d
14	769 b
16	827 b
17-19	101 e
22, 23	621 b

xxxiv. 23	29 e
xxxvi. 22	403 c
xxxviii. 17	323 e
xxxix. 1-5	324 a
11-13	324 b
13	223 a
xliv. 9, 10	176 d

DANIEL.

ii. 22	2 b, 269 c
45	687 d, 804 d
vii. 2, 3	802 b

*HIST. SUS.

56	174 a, 588 a
----------	--------------

HOSEA.

i. 2	63 c
7	685 e
11	31 e, 58 b
ii. 7	39 e, 40 c
8	398 b
9	42 b
9, 10	507 c
12	50 c, 398 c
iii. 4	68 c, 211 c, 654 e, 828 b
iv. 2	67 b
7	71 a
8	206 d
13	86 c, 311 b, 445 b
v. 1	445 c
5	25 d
7	87 a
10	89 b
13	294 a
14	95 c
vi. 6	449 b
7, 8	175 a
vii. 11	606 c
13	504 d
14	124 a
viii. 4	130 c
14	164 b, 294 a
ix. 8	75 d
8, 9	457 a
15	176 a, 289 d
x. 2	146 c
xi. 3, 4	571 a
5	161 d
6	161 d
xii. 10	518 e
13	185 c
xiii. 2	115 b
5	761 d
xiv. 1	25 c
9	25 c

JOEL.

i. 13-15	709 c
ii. 12, 13	408 e, 496 c
13	105 e, 126 d, 298 d, 778 e

iii. 2	360 c
4	368 b
4-6	258 d
18	213 c
19	354 a

AMOS.

ii. 4	273 b
4, 5	248 b
6	248 b
7	396 c
8	252 e, 273 c
12	273 c, 275 e, 328 b
iii. 6	118 e, 213 a, 570 c, 701 b, 795 c
8	93 c
iv. 9	586 a
v. 1, 2	561 b, 572 a, 689 d
9	301 c
10	302 b
18	314 c
21, 22	308 d
vi. 1	314 b, 659 c
4-6	405 e
11	321 b
12	322 a
vii. 9	247 a
10-15	247 a
12	276 a
viii. 2, 3	341 c
4	337 a
5	337 a, 396 c
7	337 c
11, 12	35 a, 227 c
ix. 5	345 b
7	596 c
8, 9	248 e
11	249 a
13	412 c

OBADIAS.

i	574 b
15	4 b

JONAS.

i. 2	381 a, 382 b
12	366 e
ii. 6, 7	381 b
iv. 2	205 c, 382 c
2, 3	370 d
3	519 e

MICHAELAS.

ii. 1, 2	409 a, 607 b
9-11	418 b
11	418 e
iii. 9	451 b
11	266 d, 520 c, 586 b, 759 c
iv. 8	443 c
v. 2	553 e
5	60 e
vi. 9, 10	451 c
13	457 c

vi. 13, 14	456 b
15	456 b
vii. 1	613 b
1, 2	67 d
7	464 b
9	464 d
14	761 c
18, 19	210 c

NAHUM.

i. 3	482 c
10, 11	489 b
ii. 8	101 d
iii. 4	368 c

ABACUC.

i. 2-4	759 c
5	717 e
8	607 d
10	604 a
13	518 c, 532 d
13, 14	68 b
15	535 b
16	511 b
ii. 1	10 a, 574 b
3	20 e, 437 b
6-8	439 c, 442 d
7	501 c
18	600 a
iii. 1, 2	472 c
3	707 b
8	747 e
11	740 e
13	574 c
14	574 c
18, 19	138 c

SOPHONIAS.

i. 9	588 b
ii. 3	593 e
iii. 3	786 a
5	610 e
16, 17	718 d

HAGGAI.

i. 2	630 d, 635 a
2, 4	720 c
ii. 3	689 d
9	69 e
17, 16	655 d

ZACHARIAS.

i. 7	708 c
14, 15	221 e, 478 c, 615 b, 665 c, 703 b
15	714 c
ii. 5	126 c, 525 c
6	223 b
8	279 e, 329 e
iii. 1	686 c
9	682 e
10	682 c

iv. 1	684 c
5	10 b
9	704 c, 705 e
vi. 8	730 d
vii. 9	266 b
ix. 1	731 a
13-15	748 e
16	745 c
x. 6	749 e
xi. 1, 2	483 c, 785 b
3	773 d
4, 5	620 e
5	762 d, 792 d, 771 a
6	773 d
11	769 a
xii. 11	483 c
xiii. 2	791 a
6	415 d
7	794 e
7-9	795 a
xiv. 11	806 d

MALACHIAS.

i. 2, 3	157 b, 168 e
4	147 e, 823 b
10	831 a, 835 e
11	617 d, 642 d
13	847 d, 858 e
14	617 d, 642 d
ii. 6	839 d
7	101 d, 455 d, 609 b, 644 c, 762 e, 817 b
9	847 d
12	844 d, 847 b
17	850 c, 852 e, 855 a
iii. 1-3	767 b
12	57 b, 96 c, 558 c
15	865 b

S. MATTHAEUS.

i. 20, 21	551 d
21	706 a
22, 23	551 e
23	326 c
ii. 2	537 d
6	553 e
iii. 3	869 b
7	67 a
8, 9	408 b
9	347 d
11	777 e, 849 e, 852 d
12	866 a
16	228 b
17	651 a
iv. 4	211 d, 339 d
8	686 d
19	232 a
23	850 b
24	558 a
v. 4	76 c, 202 e, 219 a, 288 d, 806 a
5	688 c
9	455 c

v. 13	90 c
14	565 d, 683 e
15	683 b
16	741 e, 834 c, 848 e
17, 18	768 b, 837 e
19	594 c
21, 22	768 c
27, 28	768 c
37	725 b
39	424 c
vi. 12, 13	712 e
24	84 b, 143 e
25	631 d
33	631 d
34	291 a
vii. 6	803 e, 814 b
12	98 d
15	133 c, 583 e, 767 d
21	410 c
25	464 b
viii. 10	833 a
12	864 b
17	623 a
19	231 e
20	231 e
25	377 b
ix. 11	15 c
12	15 d, 158 c
13	158 c, 623 a
35	566 b
37, 38	57 a
x. 5, 6	381 b
8	2 b
15	276 d
16	113 b, 442 c
20	272 e, 517 a
21	188 d
34-36	188 c, 650 b
37, 38	636 a
40	276 d
xi. 3	21 a
10	849 d
11	243 b
28	406 c
28, 29	142 d, 619 d
28-30	561 d
29	43 e
30	447 a
xii. 19	241 c
29	61 a, 469 b, 501 c, 537 d, 808 b, 812 a
38	677 e
39, 40	365 c
40	381 b
41	369 a
43	45 c
43-45	34 b
xiii. 8	96 d
52	568 b, 745 a, 781 d
xv. 9	21 d, 58 d, 116 e, 543 b, 838 e, 839 b
24	64 e, 381 b
xvi. 6	825 c

xvi. 18 ..	245 a, 601 c, 618 e, 782 d, 796 c
26	302 e
27 ..	30 e, 47 d, 230 e, 869 a
xvii. 5	651 a
xviii. 6	82 b, 153 a
xix. 4, 6	846 c
7	846 b
8	846 c
9	846 b
xx. 7	812 a
16	633 d
xxi. 13	268 e
19	575 e
23	677 e
35	679 d
38 ..	22 e, 100 d, 342 e, 466 d, 571 d, 755 c
39	466 c
41	47 d, 677 a
xxii. 7	797 a
36-39	331 d
xxiii. 4	594 c
10	429 e
14	105 c
14, 15	771 a
15	349 d
17	804 b
23	758 c
29-32	857 b
32	66 b, 697 e
33	67 a
37	504 d, 786 e
38	26 e
xxiv. 2	423 d
12	222 c, 668 b
14	426 d
22	770 d
24	770 c
29	800 c
35	198 d, 237 d, 325 e, 345 d
xxv. 12	77 c
15	60 c
27	60 b
29	125 e
30	869 d
31	30 e, 869 a
33, 34	863 d
34	869 d
40	266 e
xxvi. 24	811 d
39	380 c
56	792 d
xxvii. 20	793 b
21	793 b
25	343 e, 619 c, 679 e, 760 c
40	783 d
42	783 d
45	337 d
50-52	797 e

xxvii. 51	230 b, 338 a
54	783 e
xxviii. 7	381 c
9	381 c, 680 e
19	367 a, 765 b
19, 20 ..	425 e, 439 a
20	640 c, 667 b, 718 d

S. MARCUS.

i. 7	849 e, 852 d
iv. 39	377 b
ix. 50	90 c
xiii. 10	641 c
32	800 d
xv. 40	338 a

S. LUCAS.

i. 17	869 b
31	691 d, 706 a
32, 33	691 e
46, 47	649 e
49-55	649 e
69	556 c
78	692 b, 735 d
ii. 34	680 c
35	792 a
iii. 9 (S. Matth. iii. 10) ..	785 c, 851 e
iv. 19	352 d
29	65 e
vi. 21	806 a
36	449 a
38	739 e
vii. 20	552 a
22, 23	552 a
viii. 5	558 d
10	798 d
16	741 e
18	125 e
31 ..	395 b, 472 a, 556 d
x. 19	25 b, 51 c, 225 c, 271 a, 470 e, 484 b, 495 b, 527 a, 537 c, 621 e, 669 d, 748 c, 782 e, 806 c
20	863 c
xi. 23	811 a
33	683 b
44	763 c
45, 46	763 c
52	105 d, 349 c, 478 e, 555 c
xii. 17, 18, 19	860 c
20	860 d
35	497 b
47, 48	127 c
49	852 d
51-53	460 c
53	869 b
xiii. 6	575 c, 660 d
7	141 d, 660 d
8, 9	660 d

xiv. 18, 20	633 c
xvi. 14	337 b
xix. 17	60 c
xxi. 20, 21	587 b
xxiii. 28 ..	337 e, 680 a, 784 b
30	148 b

S. JOANNES.

i. 9	565 c
10	670 d
11	100 c
11-13	205 e
13	228 d
14 ..	707 c, 766 b, 851 c, 866 d
16	683 d
16, 17	688 c
32	228 c
48	563 a
50	552 b
ii. 15	268 e
15, 16	551 c, 677 d
17	269 a, 551 c
18	677 d
iii. 8	296 b
16 ..	466 d, 557 c, 671 b
17 ..	54 a, 551 a, 679 c
18 ..	472 d, 671 e, 851 d
31	346 b
iv. 22	554 c
23	767 d
24	719 a
32	441 c, 573 a
34	441 c, 573 a
35, 36	57 a
v. 24	65 c
43	769 d
45, 46	744 e
45-47	769 c
46	565 d, 694 c, 836 d, 870 b
vi. 30, 31	779 e
33	211 b, 292 d, 339 c, 469 c
38, 39	791 c
45	46 a
48	207 b, 339 c
51	469 c
52	562 a
53	561 e
60	562 a
66	562 a
67	562 b
68	562 b
vii. 12	489 c
21-24	521 d
33	26 e
33, 34	373 b
35	373 b
37	341 a, 566 a
38, 39	801 e
viii. 12	510 c
19	57 c

viii. 23	346 b
24	413 b, 570 c, 671 e, 851 d
28	687 c
39	347 d
44	420 c
ix. 29	105 c
29	57 b, 780 a
39	528 c, 679 b
x. 10	30 b, 621 a
11	285 b, 436 a, 620 e, 761 d
11-14	760 b
12	620 c
14, 15	743 c
16	467 c, 668 c
20	543 b
27, 28	26 e
27-30	792 c
28	88 c
30	99 a
xi. 25	30 b, 810 d
43	241 c
xii. 24	211 b, 350 e, 568 d, 722 b
31	469 b
31, 32	54 a, 427 b, 556 e
32	350 e, 568 d
35	419 c, 485 c, 510 c
49	98 c, 830 a, 850 d
xiii. 35	98 e
xiv. 2	805 a
6	62 c, 436 b
9	65 b, 94 d, 99 a, 169 d, 815 c
10	98 c, 98 e, 687 c
18	640 c, 718 d
27	51 d, 427 e, 643 a
xv. 5	84 e, 152 d, 196 a, 637 e, 707 b
13	557 d, 622 d
15	62 b
22	812 b
xvi. 7	346 d, 640 c
21, 22	680 d
25	867 d
33	225 c, 235 c, 622 b, 723 a, 783 a, 806 b
xvii. 3	54 d
4	542 c
xix. 6	793 b
11	774 d, 791 e
12	327 c, 619 c
15	523 c, 619 c, 757 c, 760 c, 764 c
24	783 c
xx. 32	226 e

ACTA SS. APOSTOLORUM.

i. 4 et 8	346 d
ii. 1-4	616 d
2, 3, 4	227 a

ii. 8, 9	616 e
27	360 c
33	228 d
38, 39	231 c
iii. 14	231 c
15	561 b, 570 b, 763 e, 797 b
17	231 c
iv. 18	773 e
19, 20	330 a
27	108 a, 572 c
29	572 c
32	422 a, 624 c
v. 40	572 b
41	421 a
vii. 38-43	310 a
43	814 d
48	601 a
52	66 b
ix. 10, 11	229 d
15	564 c, 747 e
x. 13, 14	12 a
15	13 c
34, 35	367 c
xiii. 46, 47	777 a
xiv. 11, 12	496 b
xv. 28	243 d
29	243 d
xvi. 9	229 c
xvii. 30, 31	573 d
xx. 30	842 e

AD ROMANOS.

i. 21 et 22	419 c
25	19 e, 152 c, 226 c, 490 a, 685 d, 777 e, 865 b
28	70 e
ii. 4, 5	848 c
8, 9	443 e
14, 15	781 a
15, 16	855 d
20	838 e
25-29	781 b
28, 29	494 e, 671 c
29	426 a, 469 e, 749 c, 772 c, 854 d
iii. 8	204 d
20	553 c
24	693 b
25	661 c
29	187 c, 750 a
29, 30	367 c
30	187 c, 351 e
iv. 12	192 e, 4c8 a, 436 a
15	534 b
v. 1	838 a
3-5	184 a, 379 c
6 et 8	471 a
15	472 e
vii. 12	301 e, 836 b
viii. 6	228 d
17	471 b

viii. 21	801 b
29, 30	820 d
33, 34	187 e, 470 e, 674 b
35	766 e
ix. 2, 3, 4	207 c
3	16 e
4, 5	407 e
6	192 e
6, 7, 8	408 a
6, 8	473 b
7	347 d
8	436 a
11	820 b
x. 2	541 b
xi. 13, 14	138 d
17	576 a, 684 a
24	693 d
25	28 e, 48 d, 337 d
28	348 e
29	353 a
xii. 1	832 a
6	352 d
11	668 a
12	352 a
15	402 b, 519 d
16	581 d
xiii. 10	172 d, 334 b, 594 b
12, 13	678 b
14	498 a
xiv. 9	285 b, 614 c, 791 d, 799 a
xvi. 20	670 a

AD CORINTHIOS I.

i. 5	866 e
23	623 c
30	555 e, 849 b
ii. 2	429 b
8	654 d
9	46 b, 864 c
iii. 9	57 b, 558 c, 690 b, 734 c, 753 d
10 et 11	690 b
13	767 b
iv. 15	750 e
20	410 c
v. 1	268 c
7	825 c
8	825 b
vi. 17	106 c, 537 c
20	766 c
vii. 27	846 b
31	316 a
viii. 5	95 b
11	419 e
12	131 a, 152 e, 419 e, 459 b, 539 d
ix. 9	229 a
13	71 c
20, 21 et 22	16 e
x. 2	469 b, 480 d
11	46 e, 459 a, 861 c

x. 12	137 b, 402 b
18	834 e
21	90 d, 124 b
xi. 22	269 a
xii. 3	263 a, 307 d, 414 b, 640 d, 767 c
10	767 c
27	669 c, 602 b
28	685 c
xiii. 8	867 a
12	866 e
13	331 e
xiv. 21	227 b
21 et 22	617 a
29-31	227 c
xv. 10	637 d
20	810 d
31	675 b, 752 c, 808 c
33	272 e
51, 52	30 d
52	241 b
56	187 e
xvi. 9	742 b

AD CORINTHIOS II.

i. 7	774 b
22	229 b, 868 a
ii. 15	307 c
iii. 2, 3	46 a
6	11 c, 346 e, 412 e, 736 b
14 et 15 ..	211 d, 798 d
14-17	48 b
15 ..	337 d, 419 c, 771 d
iv. 4	602 c
v. 5	52 b
10 ..	478 d, 799 b, 824 a
13	571 c
15	56 b, 96 a, 622 d, 766 c, 853 d
17 ..	350 d, 434 d, 427 d, 553 b, 622 d, 649 b, 787 c, 818 c
20	276 e
vi. 7	776 d
11-14	314 a
12, 13	219 c
14	609 e
16 ..	422 b, 634 d, 734 c
18	26 d
vii. 10 ..	219 a, 430 b, 806 a
viii. 9 ..	228 b, 472 e, 715 c, 766 b
ix. 7	844 c
x. 3	581 c
5	313 e
xi. 2	205 e
26	442 e
29	519 d
xii. 9	839 d
xiii. 3	10 c

AD GALATAS.

ii. 16	467 d, 534 b
20	429 b, 853 d
iii. 9	473 b
10	467 d
19	836 c
24	43 c, 347 a
27	853 b
iv. 9	275 d
21-26	781 e
26	796 b
v. 16	609 e, 787 b
24 ..	30 a, 222 d, 242 d, 424 d, 745 c
vi. 7	152 b
10	593 d
14	623 b

AD EPHESIOS.

i. 10 ..	367 e, 435 c, 622 e, 651 a
ii. 3	51 c
6	346 b
10	417 a
13	752 b, 765 a
14	53 b, 728 a, 733 e
14, 15	437 e
15, 16 ..	422 a, 467 c, 624 c, 692 c, 708 a
15, 16, 18 ..	52 e, 733 e
18 ..	100 b, 642 e, 792 b, 837 a
19	408 b, 548 b
20	690 b
21, 22 ..	235 b, 422 b, 634 e, 637 e, 643 b, 663 c, 690 a
iii. 10, 11	641 c
iv. 6	841 d
13 ..	468 b, 681 c, 728 d, 752 c
14	529 e
16 ..	634 e, 690 b, 743 d
v. 14 ..	201 e, 607 c, 678 b
27	52 e, 464 b, 615 e
vi. 10	776 d
11	161 b, 569 c
12 ..	128 e, 271 a, 427 b, 479 e, 484 b, 737 b, 750 b, 776 d
14	741 b
14, 15	449 a
14-17	776 c
17 ..	161 b, 440 a, 741 b

AD PHILIPPENSES.

i. 23	520 a
ii. 6	668 e
6-8	17 a
7	715 c, 738 e, 851 c
8	549 a, 554 d, 766 d
8-11	435 d

ii. 9-11	554 d
10, 11	671 a, 687 d, 765 e
15, 16	685 e
iii. 1	1 b, 285 d, 381 a, 633 e
14	344 e
19 ..	70 d, 260 a, 853 e
21	346 e
iv. 1 ..	675 b, 752 c, 808 c
4, 5	41 e
7	51 d, 643 a
13	577 a

AD COLOSSENSES.

i. 12 et 13	435 c
ii. 14, 15	649 d, 806 d
15	25 b
iii. 5	302 e
11	228 e
12	334 b, 449 a

AD THESSALONICENSIS I.

iv. 15-17	346 c
16	241 b
17	429 e, 799 c
v. 5	69 d

AD THESSALONICENSIS II.

ii. 4	769 d
8	770 d
9	770 c
11	769 c

AD TIMOTHEUM I.

i. 15	158 c, 623 a
ii. 4	59 a, 279 b
5	53 a
6	187 e
iii. 15 ..	235 b, 438 c, 618 e, 670 d, 689 d, 718 c, 737 e, 772 c, 806 d
iv. 1, 2	152 e
v. 18	576 c
22	139 a, 456 b
24	623 d
vi. 8, 9	424 d
9	405 e, 608 a
18	859 e

AD TIMOTHEUM II.

ii. 5	635 e
12	421 a, 774 b
15 ..	538 e, 564 d, 741 a, 757 a
21	852 d
iii. 3	64 c
4	76 c
12	782 e, 794 a
13 ..	97 d, 132 d, 152 e
iv. 8 ..	569 b, 683 a, 734 e, 786 c, 851 c

AD TITUM.

iii. 5 .. 54 b, 471 b, 553 c,
557 c, 618 b, 727 e

AD HEBRAEOS.

i. 1 ..... 56 e
3 .... 94 c, 727 e, 782 b
5 et 6 ..... 555 a
14 ..... 55 c, 554 e
ii. 2 ..... 426 b, 660 c
9 ..... 554 d
iii. 5, 6 ..... 675 d
6 ..... 724 a
17 ..... 141 a, 814 d
iv. 9 et 10 ..... 315 b
12 .. 440 a, 741 c, 778 d,
798 c
12, 13 ..... 83 e, 678 d
v. 4 ..... 231 d
12, 14 ..... 243 c
vi. 13 ..... 318 a
20 ..... 346 b
vii. 11 ..... 677 b
12 ..... 853 e
14 ..... 724 a
19 ..... 557 c
22 ..... 688 d
26 ..... 705 d
viii. 2 ..... 677 b
6 ..... 562 c
7 ..... 52 b
7, 13 ..... 829 e
ix. 10 ..... 51 e, 829 e
12 ..... 677 b
13 ..... 836 e
19, 20 ..... 738 d
24 ..... 346 b, 618 c
x. 4 ..... 85 a
14 ..... 677 b

x. 20 ..... 346 b
31 .. 124 e, 138 c, 591 e,
611 e
xi. 7 ..... 854 d
10 .. 245 c, 432 c, 671 c
xii. 2 .. 17 a, 446 e, 614 c,
738 c, 791 c
7 .... 38 c, 77 b, 202 a
11 ..... 38 d
12 ..... 622 b
16 .. 260 d, 821 b, 828 e
25 ..... 160 c
27 ..... 649 b
xiii. 4 ..... 16 a
14 ..... 574 e
16 .. 210 b, 495 a, 854 b
20 ..... 738 c

EPISTOLA S. JACOBI.

i. 9, 10 ..... 535 a
17 ..... 311 e
27 ..... 267 a
ii. 20 ..... 865 d
23 ..... 854 c
26 ..... 423 e
iii. 2 ..... 587 d
iv. 4 ..... 822 c, 838 b
6 ..... 604 e
12 ..... 266 b
v. 17 ..... 292 a
20 ..... 594 d

EPISTOLA S. PETRI I.

i. 18, 19 ..... 738 d, 766 c
ii. 2 ..... 243 c
5 ..... 422 a
6 ..... 549 b
7 ..... 672 a
9 .... 562 e, 794 c, 865 c

ii. 10 ..... 718 e, 794 c
24 ..... 698 b
iii. 15 ..... 725 a
v. 3 ..... 824 e
8 ..... 832 b

EPISTOLA S. PETRI II.

i. 4 ..... 570 c, 693 b
19 ..... 788 e
ii. 3 ..... 204 d
4 ..... 469 b, 472 a
17 (S. Judae 13) .. 563 c
18 .. 451 c, 539 c, 556 b
21 ..... 314 a
21, 22 ..... 865 e
iii. 10 ..... 800 e, 865 a
13 ..... 801 a, 865 a

EPISTOLA S. JOANNIS I.

i. 1 ..... 600 b
ii. 1 ..... 736 b
1, 2 ..... 550 b, 661 b
13, 14 ..... 229 e
14 ..... 716 d
19 ..... 865 c
20 ..... 46 a
23 ..... 57 c
27 ..... 46 a
iii. 24 ..... 242 c
iv. 16 ..... 261 d
v. 3 ..... 447 a
17 ..... 304 a

EPISTOLA S. JUDAE FRATRIS
DOMINI.

6 ..... 71 b

APOCALYPSIS.

i. 8 ..... 533 e

September, 1879.

Clarendon Press, Oxford.

BOOKS

PUBLISHED FOR THE UNIVERSITY BY

MACMILLAN AND CO., LONDON;

ALSO TO BE HAD AT THE

CLARENDON PRESS DEPOSITORY, OXFORD.

LEXICONS, GRAMMARS, &c.

(See also Clarendon Press Series pp. 21, 24.)

- A Greek-English Lexicon**, by Henry George Liddell, D.D., and Robert Scott, D.D. *Sixth Edition, Revised and Augmented.* 1870. 4to. cloth, 1l. 16s.
- A Greek-English Lexicon**, abridged from the above, chiefly for the use of Schools. *Eighteenth Edition. Carefully Revised throughout.* 1879. Square 12mo. cloth, 7s. 6d.
- A copious Greek-English Vocabulary**, compiled from the best authorities. 1850. 24mo. bound, 3s.
- Graecae Grammaticae Rudimenta in usum Scholarum.** Auctore Carolo Wordsworth, D.C.L. *Nineteenth Edition, 1877.* 12mo. cloth, 4s.
- A Greek Primer**, for the use of beginners in that Language. By the Right Rev. Charles Wordsworth, D.C.L., Bishop of St. Andrews. *Sixth Edition, Revised and Enlarged.* Extra fcap. 8vo. cloth, 1s. 6d.
- A Practical Introduction to Greek Accentuation**, by H. W. Chandler, M.A. 1862. 8vo. cloth, 10s. 6d.
- Etymologicon Magnum.** Ad Codd. MSS. recensuit et notis variorum instruxit Thomas Gaisford, S.T.P. 1848. fol. cloth, 1l. 12s.
- Suidae Lexicon.** Ad Codd. MSS. recensuit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1834. fol. cloth, 2l. 2s.
- Scheller's Lexicon of the Latin Tongue**, with the German explanations translated into English by J. E. Riddle, M.A. 1835. fol. cloth, 1l. 1s.

Scriptores Rei Metricae. Edidit Thomas Gaisford, S.T.P.
Tomi III. 8vo. *cloth*, 15s.

Sold separately:

Hephaestion, Terentianus Maurus, Proclus, cum annotationibus, etc.
Tomi II. 10s. *Scriptores Latini*. 5s.

The Book of Hebrew Roots, by Abu 'L-Walid Marwān ibn Janāh, otherwise called Rabbi Yōnāh. Now first edited, with an Appendix, by Ad. Neubauer. 4to. *cloth*, 2l. 7s. 6d.

A Treatise on the use of the Tenses in Hebrew. By S. R. Driver, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.

Thesaurus Syriacus: collegerunt Quatremère, Bernstein, Lorsch, Arnoldi, Field: edidit R. Payne Smith, S.T.P.R.

Fasc. I-IV. 1868-77. sm. fol. *each*, 1l. 1s.

A Practical Grammar of the Sanskrit Language, arranged with reference to the Classical Languages of Europe, for the use of English Students, by Monier Williams, M.A. *Fourth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 15s.

A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically arranged, with special reference to Greek, Latin, German, Anglo-Saxon, English, and other cognate Indo-European Languages. By Monier Williams, M.A., Boden Professor of Sanskrit. 1872. 4to. *cloth*, 4l. 14s. 6d.

Nalopākhyānam. Story of Nala, an Episode of the Mahā-Bhārata: the Sanskrit text, with a copious Vocabulary. and an improved version of Dean Milman's Translation. By Monier Williams, M.A. *Second Edition, Enlarged and Improved.* 8vo. *cloth*, 15s.

Sakuntalā. A Sanskrit Drama, in seven Acts. Edited by Monier Williams, M.A. *Second Edition*, 8vo. *cloth*, 21s.

An Anglo-Saxon Dictionary, by Joseph Bosworth, D.D., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *New edition. In the Press.*

An Icelandic-English Dictionary. Based on the MS. collections of the late Richard Cleasby. Enlarged and completed by G. Vigfússon. With an Introduction, and Life of Richard Cleasby, by G. Webbe Dasent, D.C.L. 4to. *cloth*, 3l. 7s.

A List of English Words the Etymology of which is illustrated by comparison with Icelandic. Prepared in the form of an APPENDIX to the above. By W. W. Skeat, M.A., *stitched*, 2s.

A Handbook of the Chinese Language. Parts I and II, Grammar and Chrestomathy. By James Summers. 1863. 8vo. *half bound*, 1l. 8s.

Cornish Drama (The Ancient). Edited and translated by E. Norris, Esq., with a Sketch of Cornish Grammar, an Ancient Cornish Vocabulary, etc. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.

The Sketch of Cornish Grammar separately, *stitched*, 2s. 6d.

An Etymological Dictionary of the English Language, arranged on an Historical Basis. By W. W. Skeat, M.A., Elrington and Bosworth Professor of Anglo-Saxon in the University of Cambridge. To be completed in Four Parts. Part I, containing A--D. 4to. 10s. 6d. *Just Published.*

GREEK CLASSICS, &c.

Aeschylus: quae supersunt in Codice Laurentiano typis descripta. Edidit R. Merkel. 1861. Small folio, *cloth*, 1l. 1s.

Aeschylus: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. *Second Edition*, 1851. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.

Aeschylus: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1841. 8vo. *cloth*, 10s.

Aeschylus: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. 1851. 8vo. *cloth*, 5s.

Sophocles: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione et cum commentariis Guil. Dindorfii. *Third Edition*, 2 vols. 1860. fcap. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.

Each Play separately, *limp*, 2s. 6d.

The Text alone, printed on writing paper, with large margin, royal 16mo. *cloth*, 8s.

The Text alone, square 16mo. *cloth*, 3s. 6d.

Each Play separately, *limp*, 6d. (See also p. 26.)

Sophocles: Tragoediae et Fragmenta cum Annotatt. Guil. Dindorfii. Tomi II. 1849. 8vo. *cloth*, 10s.

The Text, Vol. I. 5s. 6d. The Notes, Vol. II. 4s. 6d.

Sophocles: Scholia Graeca:

Vol. I. ed. P. Elmsley, A.M. 1825. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Vol. II. ed. Guil. Dindorfius. 1852. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Euripides: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi II. 1834. 8vo. *cloth*, 10s.

Euripides: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1840. 8vo. *cloth*, 10s.

Euripides: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. Tomi IV. 1863. 8vo. *cloth*, 1l. 16s.

Euripides: **Alcestis**, ex recensione Guil. Dindorfii. 1834. 8vo. *sewed*, 2s. 6d.

Aristophanes: Comoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi II. 1835. 8vo. *cloth*, 11s.

Aristophanes: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1837. 8vo. *cloth*, 11s.

Aristophanes: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. Partes III. 1839. 8vo. *cloth*, 1l.

- Aristophanem**, Index in: J. Caravellae. 1822. 8vo. *cloth*, 3s.
- Metra Aeschyli Sophoclis Euripidis et Aristophanis**. Descripta a Guil. Dindorfio. Accedit Chronologia Scenica. 1842. 8vo. *cloth*, 5s.
- Anecdota Graeca Oxoniensia**. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1l. 2s.
- Anecdota Graeca e Codd. MSS. Bibliothecae Regiae Parisiensis**. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1l. 2s.
- Apsinis et Longini Rhetorica**. E Codicibus MSS. recensuit Joh. Bakius. 1849. 8vo. *cloth*, 3s.
- Aristoteles; ex recensione Immanuelis Bekkeri**. Accedunt Indices Sylburgiani. Tomi XI. 1837. 8vo. *cloth*, 2l. 10s.
The volumes (except vol. IX.) may be had separately, price 5s. 6d. each.
- Aristotelis Ethica Nicomachea**, ex recensione Immanuelis Bekkeri. Crown 8vo. *cloth*, 5s.
- Choerobosci Dictata in Theodosii Canones, necnon Epimerismi in Psalmos**. E Codicibus MSS. edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1842. 8vo. *cloth*, 15s.
- Demosthenes: ex recensione Guil. Dindorfii**. Tomi I. II. III. IV. 1846. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.
- Demosthenes: Tomi V. VI. VII.** Annotationes Interpretum. 1849. 8vo. *cloth*, 15s.
- Demosthenes: Tomi VIII. IX. Scholia**. 1851. 8vo. *cloth*, 10s.
- Harpocrationis Lexicon**, ex recensione G. Dindorfii. Tomi II. 1854. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Heracliti Ephesii Reliquiae**. Recensuit I. Bywater, M.A. 8vo. *cloth*, price 6s.
- Herculanensium Voluminum Partes II.** 8vo. *cloth*, 10s.
- Homerus: Ilias**, cum brevi Annotatione C. G. Heynii. Accedunt Scholia minora. Tomi II. 1834. 8vo. *cloth*, 15s.
- Homerus: Ilias**, ex rec. Guil. Dindorfii. 1856. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
- Homerus: Scholia Graeca in Iliadem**. Edited by Prof. W. Dindorf, after a new collation of the Venetian MSS. by D. B. Monro, M.A., Fellow of Oriel College.
Vols. I. II. 8vo. *cloth*, 24s. Vols. III. IV. 8vo. *cloth*, 26s.
- Homerus: Odyssea**, ex rec. Guil. Dindorfii. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
- Homerus: Scholia Graeca in Odysseam**. Edidit Guil. Dindorfius. Tomi II. 1855. 8vo. *cloth*, 15s. 6d.
- Homerum**, Index in: Seberi. 1780. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.
- Oratores Attici ex recensione Bekkeri:**
I. Antiphon, Andocides, et Lysias. 1822. 8vo. *cloth*, 7s.
II Isocrates. 1822. 8vo. *cloth*, 7s.
III. Isaeus, Aeschines, Lycurgus, Dinarchus, etc. 1823. 8vo. *cloth*, 7s.

- Scholia Graeca in Aeschinem et Isocratem.** Edidit G. Dindorfius. 1852. 8vo. *cloth*, 4s.
- Paroemiographi Graeci, quorum pars nunc primum ex Codd. MSS. vulgatur.** Edidit T. Gaisford, S.T.P. 1836. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
- Plato: The Apology, with a revised Text and English Notes, and a Digest of Platonic Idioms,** by James Riddell, M.A. 1867. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.
- Plato: Philebus, with a revised Text and English Notes,** by Edward Poste, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Plato: Sophistes and Politicus, with a revised Text and English Notes,** by L. Campbell, M.A. 1866. 8vo. *cloth*, 18s.
- Plato: Theaetetus, with a revised Text and English Notes,** by L. Campbell, M.A. 1861. 8vo. *cloth*, 9s.
- Plato: The Dialogues, translated into English, with Analyses and Introductions,** by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *A new Edition in 5 volumes*, medium 8vo. *cloth*, 3l. 10s.
- Plato: Index to.** Compiled for the Second Edition of Professor Jowett's Translation of the Dialogues. By Evelyn Abbott, M.A., Fellow and Tutor of Balliol College. Demy 8vo. *paper covers*, 2s. 6d.
- Plato: The Republic, with a revised Text and English Notes,** by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. Demy 8vo. *Preparing*.
- Plotinus.** Edidit F. Creuzer. Tomi III. 1835. 4to. 1l. 8s.
- Stobaei Florilegium.** Ad MSS. fidem emendavit et supplevit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1l.
- Stobaei Eclogarum Physicarum et Ethicarum libri duo.** Accedit Hieroclis Commentarius in aurea carmina Pythagoreorum. Ad MSS. Codd. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 8vo. *cloth*, 11s.
- Thucydides: History of the Peloponnesian War, translated into English** by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *In the Press*.
- Xenophon: Historia Graeca, ex recensione et cum annotationibus** L. Dindorfii. *Second Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Xenophon: Expeditio Cyri, ex rec. et cum annotatt.** L. Dindorfii. *Second Edition*, 1855. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Xenophon: Institutio Cyri, ex rec. et cum annotatt.** L. Dindorfii. 1857. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Xenophon: Memorabilia Socratis, ex rec. et cum annotatt.** L. Dindorfii. 1862. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Xenophon: Opuscula Politica Equestria et Venatica cum Arriani Libello de Venatione, ex rec. et cum annotatt.** L. Dindorfii. 1866. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.

THE HOLY SCRIPTURES, &c.

- The Holy Bible** in the earliest English Versions, made from the Latin Vulgate by John Wycliffe and his followers: edited by the Rev. J. Forshall and Sir F. Madden. 4 vols. 1850. royal 4to. *cloth*, 3l. 3s.
- The New Testament** in English, according to the Version by John Wycliffe, about A.D. 1380, and Revised by John Purvey, about A.D. 1388. *Reprinted from the above.* With Introduction and Glossary by W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s. *Just Published.*
- The Holy Bible:** an exact reprint, page for page, of the Authorized Version published in the year 1611. Demy 4to. *half bound*, 1l. 1s.
- Vetus Testamentum Graece cum Variis Lectionibus.** Editionem a R. Holmes, S.T.P. inchoatam continuavit J. Parsons, S.T.B. Tomi V. 1798-1827. folio, 7l.
- Vetus Testamentum ex Versione Septuaginta Interpretum** secundum exemplar Vaticanum Romae editum. Accedit potior varietas Codicis Alexandrini. Tomi III. *Editio Altera.* 18mo. *cloth*, 18s.
- Origenis Hexaplorum** quae supersunt; sive, Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum Fragmenta. Edidit Fridericus Field, A.M. 2 vols. 1867-1874. 4to. *cloth*, 5l. 5s.
- Libri Psalmorum Versio antiqua Latina, cum Paraphrasi** Anglo-Saxonica. Edidit B. Thorpe, F.A.S. 1835. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Libri Psalmorum Versio antiqua Gallica e Cod. MS. in Bibl.** Bodleiana adservato, una cum Versione Metrica aliisque Monumentis pervetustis. Nunc primum descripsit et edidit Franciscus Michel, Phil. Doct. 1860. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Libri Prophetarum Majorum, cum Lamentationibus** Jeremiae, in Dialecto Linguae Aegyptiacae Memphitica seu Coptica. Edidit cum Versione Latina H. Tattam, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. *cloth*, 17s.
- Libri duodecim Prophetarum Minorum in Ling. Aegypt.** vulgo Coptica. Edidit H. Tattam, A.M. 1836. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.
- Novum Testamentum Graece.** Antiquissimorum Codicum Textus in ordine parallelo dispositi. Accedit collatio Codicis Sinaitici. Edidit E. H. Hansell, S.T.B. Tomi III. 1864. 8vo. *half morocco*, 2l. 12s. 6d.
- Novum Testamentum Graece.** Accedunt parallela S. Scripturae loca, necnon vetus capitulorum notatio et canones Eusebii. Edidit Carolus Lloyd, S.T.P.R., necnon Episcopus Oxoniensis. 18mo. *cloth*, 3s.
- The same on writing paper, with large margin, cloth, 10s. 6d.*
- Novum Testamentum Graece juxta Exemplar Millianum.** 18mo. *cloth*, 2s. 6d.
- The same on writing paper, with large margin, cloth, 9s.*
- Evangelia Sacra Graece.** fcap. 8vo. *limp*, 1s. 6d.

- The New Testament in Greek and English.** Edited by E. Cardwell, D.D. 2 vols. 1837. crown 8vo. *cloth*, 6s.
- Novum Testamentum Coptice**, cura D. Wilkins. 1716. 4to. *cloth*, 12s. 6d.
- Evangeliorum Versio Gothica**, cum Interpr. et Annot. E. Benzeli. Edidit, et Gram. Goth. præmisit, E. Lye, A.M. 1759. 4to. *cloth*, 12s. 6d.
- Diatessaron**; sive Historia Jesu Christi ex ipsis Evangelistarum verbis apte dispositis confecta. Ed. J. White. 1856. 12mo. *cloth*, 3s. 6d.
- Canon Muratorianus.** The earliest Catalogue of the Books of the New Testament. Edited with Notes and a Facsimile of the MS. in the Ambrosian Library at Milan, by S. P. Tregelles, LL.D. 1868. 4to. *cloth*, 10s. 6d.
- The Five Books of Maccabees**, in English, with Notes and Illustrations by Henry Cotton, D.C.L. 1833. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Horæ Hebraicæ et Talmudicæ**, a J. Lightfoot. *A new Edition*, by R. Gandell, M.A. 4 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.

FATHERS OF THE CHURCH, &c.

- Liturgies**, Eastern and Western: being a Reprint of the Texts, either original or translated, of the most representative Liturgies of the Church, from various sources. Edited, with Introduction, Notes, and a Liturgical Glossary, by C. E. Hammond, M.A. Crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- An Appendix to the above.* Crown 8vo. *paper covers*, 1s. 6d.
- Athanasius**: The Orations of St. Athanasius against the Arians. With an Account of his Life. By William Bright, D.D., Regius Professor of Ecclesiastical History, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 9s.
- The Canons of the First Four General Councils of Nicaea**, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon. Crown 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
- Catenæ Graecorum Patrum in Novum Testamentum.** Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi VIII. 1838–1844. 8vo. *cloth*, 2l. 4s.
- Clementis Alexandrini Opera**, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi IV. 1869. 8vo. *cloth*, 3l.
- Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in XII Prophetas.** Edidit P. E. Pusey, A.M. Tomi II. 1868. 8vo. *cloth*, 2l. 2s.
- Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium.** Accedunt Fragmenta Varia necnon Tractatus ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit post Aubertum P. E. Pusey, A.M. Tomi III. 8vo. *cloth*, 2l. 5s.
- Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Commentarii in Lucae Evangelium quæ supersunt Syriacæ.** E MSS. apud Mus. Britan. edidit R. Payne Smith, A.M. 1858. 4to. *cloth*, 1l. 2s.
- The same**, translated by R. Payne Smith, M.A. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 14s.

- Ephraemi Syri**, Rabulae Episcopi Edesseni, Balaei, aliorumque. Opera Selecta. E Codd. Syriacis MSS. in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit J. J. Overbeck. 1865. 8vo. cloth, 1l. 1s.
- Eusebii Pamphili Evangelicae Praeparationis Libri XV.** Ad Codd. MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 1843. 8vo. cloth, 1l. 10s.
- Eusebii Pamphili Evangelicae Demonstrationis Libri X.** Recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. cloth, 15s.
- Eusebii Pamphili contra Hieroclem et Marcellum Libri.** Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1852. 8vo. cloth, 7s.
- Eusebius' Ecclesiastical History**, according to the text of Burton. With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. cloth, 8s. 6d.
- Eusebii Pamphili Hist. Eccl.: Annotationes Variorum.** Tomi II. 1842. 8vo. cloth, 17s.
- Evagrii Historia Ecclesiastica**, ex recensione H. Valesii. 1844. 8vo. cloth, 4s.
- Irenaeus: The Third Book of St. Irenaeus, Bishop of Lyons**, against Heresies. With short Notes, and a Glossary. By H. Deane, B.D., Fellow of St. John's College, Oxford. Crown 8vo. cloth, 5s. 6d.
- Origenis Philosophumena; sive omnium Haeresium Refutatio.** E Codice Parisino nunc primum edidit Emmanuel Miller. 1851. 8vo. cloth, 10s.
- Patrum Apostolicorum**, S. Clementis Romani, S. Ignatii, S. Polycarpi, quae supersunt. Edidit Guil. Jacobson, S.T.P.R. Tomi II. Fourth Edition, 1863. 8vo. cloth, 1l. 1s.
- Reliquiae Sacrae secundae tertiique saeculi.** Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi V. Second Edition, 1846-1848. 8vo. cloth, 1l. 5s.
- Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula.** Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi II. Third Edition, 1858. 8vo. cloth, 10s.
- Socratis Scholastici Historia Ecclesiastica.** Gr. et Lat. Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1853. 8vo. cloth, 15s.
- Socrates' Ecclesiastical History**, according to the Text of Hussey. With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. cloth, 7s. 6d.
- Sozomeni Historia Ecclesiastica.** Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1859. 8vo. cloth, 15s.
- Theodoretii Ecclesiasticae Historiae Libri V.** Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1854. 8vo. cloth, 7s. 6d.
- Theodoretii Graecarum Affectionum Curatio.** Ad Codices MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1839. 8vo. cloth, 7s. 6d.
- Dowling (J. G.) Notitia Scriptorum SS. Patrum aliorumque vet.** Eccles. Mon. quae in Collectionibus Anecdotorum post annum Christi MDCC. in lucem editis continentur. 1839. 8vo. cloth, 4s. 6d.

ECCLESIASTICAL HISTORY, BIOGRAPHY, &c.

- Baedae Historia Ecclesiastica.** Edited, with English Notes by G. H. Moberly, M.A. 1869. crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Bingham's Antiquities of the Christian Church, and other Works.** 10 vols. 1825. 8vo. *cloth*, 3l. 3s.
- Bright (W., D.D.).** Chapters of Early English Church History. 8vo. *cloth*, 12s.
- Burnet's History of the Reformation of the Church of England.** *A new Edition.* Carefully revised, and the Records collated with the originals, by N. Pocock, M.A. 7 vols. 1865. 8vo. 4l. 4s.
- Burnet's Life of Sir M. Hale, and Fell's Life of Dr. Hammond.** 1856. small 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
- Cardwell's Two Books of Common Prayer,** set forth by authority in the Reign of King Edward VI, compared with each other. *Third Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 7s.
- Cardwell's Documentary Annals of the Reformed Church of England;** being a Collection of Injunctions, Declarations, Orders, Articles of Inquiry, &c. from 1546 to 1716. 2 vols. 1843. 8vo. *cloth*, 18s.
- Cardwell's History of Conferences on the Book of Common Prayer from 1551 to 1690.** *Third Edition*, 1849. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland.** Edited, after Spelman and Wilkins, by A. W. Haddan, B.D., and William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford. Vols. I. and III. Medium 8vo. *cloth*, each 1l. 1s.
Vol. II. Part I. Medium 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
Vol. II. Part II. Church of Ireland; Memorials of St. Patrick. *stiff covers*, 3s. 6d.
- Formularies of Faith** set forth by the King's Authority during the Reign of Henry VIII. 1856. 8vo. *cloth*, 7s.
- Fuller's Church History of Britain.** Edited by J. S. Brewer, M.A. 6 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1l. 19s.
- Gibson's Synodus Anglicana.** Edited by E. Cardwell, D.D. 1854. 8vo. *cloth*, 6s.
- Hussey's Rise of the Papal Power** traced in three Lectures. *Second Edition*, 1863. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- Inett's Origines Anglicanae** (in continuation of Stillingfleet). Edited by J. Griffiths, M.A. 3 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 15s.
- John, Bishop of Ephesus.** The Third Part of his Ecclesiastical History. [In Syriac.] Now first edited by William Cureton, M.A. 1853. 4to. *cloth*, 1l. 12s.
- The same,** translated by R. Payne Smith, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 10s.

- Knight's** Life of Dean Colet. 1823. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Le Neve's** Fasti Ecclesiae Anglicanae. *Corrected and continued from 1715 to 1853* by T. Duffus Hardy. 3 vols. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.
- Noelli (A.)** Catechismus sive prima institutio disciplinaeque Pietatis Christianae Latine explicata. Editio nova cura Guil. Jacobson, A.M. 1844. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
- Prideaux's** Connection of Sacred and Profane History. 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10s.
- Primers** put forth in the Reign of Henry VIII. 1848. 8vo. *cloth*, 5s.
- Records of the Reformation.** The Divorce, 1527—1533. Mostly now for the first time printed from MSS. in the British Museum and other Libraries. Collected and arranged by N. Pocock, M.A. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1l. 16s.
- Reformatio Legum Ecclesiasticarum.** The Reformation of Ecclesiastical Laws, as attempted in the reigns of Henry VIII, Edward VI, and Elizabeth. Edited by E. Cardwell, D.D. 1850. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.
- Shirley's (W. W.)** Some Account of the Church in the Apostolic Age. *Second Edition*, 1874. fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.
- Shuckford's** Sacred and Profane History connected (in continuation of Prideaux). 2 vols. 1848. 8vo. *cloth*, 10s.
- Stillingfleet's** Origines Britannicae, with Lloyd's Historical Account of Church Government. Edited by T. P. Pantin, M.A. 2 vols. 1842. 8vo. *cloth*, 10s.
- Stubbs's (W.)** Registrum Sacrum Anglicanum. An attempt to exhibit the course of Episcopal Succession in England. 1858. small 4to. *cloth*, 8s. 6d.
- Strype's Works Complete**, with a General Index. 27 vols. 1821—1843. 8vo. *cloth*, 7l. 13s. 6d. Sold separately as follows:—
 Memorials of Cranmer. 2 vols. 1840. 8vo. *cloth*, 11s.
 Life of Parker. 3 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.
 Life of Grindal. 1821. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
 Life of Whitgift. 3 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.
 Life of Aylmer. 1820. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
 Life of Croke. 1821. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
 Life of Smith. 1820. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
 Ecclesiastical Memorials. 6 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 1l. 13s.
 Annals of the Reformation. 7 vols. 8vo. *cloth*, 2l. 3s. 6d.
 General Index. 2 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 11s.
- Sylloge Confessionum** sub tempus Reformandae Ecclesiae editarum. Subjiciuntur Catechismus Heidelbergensis et Canones Synodi Dordrechtanae. 1827. 8vo. *cloth*, 8s.

ENGLISH THEOLOGY.

- Beveridge's** Discourse upon the XXXIX Articles. *The third complete Edition*, 1847. 8vo. cloth, 8s.
- Bilson** on the Perpetual Government of Christ's Church, with a Biographical Notice by R. Eden, M.A. 1842. 8vo. cloth, 4s.
- Biscoe's** Boyle Lectures on the Acts of the Apostles. 1840. 8vo. cloth, 9s. 6d.
- Bull's Works**, with Nelson's Life. By E. Burton, D.D. *A new Edition*, 1846. 8 vols. 8vo. cloth, 2l. 9s.
- Burnet's** Exposition of the XXXIX Articles. 8vo. cloth, 7s.
- Burton's** (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Divinity of Christ. *Second Edition*, 1829. 8vo. cloth, 7s.
- Burton's** (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Doctrine of the Trinity and of the Divinity of the Holy Ghost. 1831. 8vo. cloth, 3s. 6d.
- Butler's Works**, with an Index to the Analogy. 2 vols. 1874. 8vo. cloth, 11s.
- Butler's Sermons**. 8vo. cloth, 5s. 6d.
- Butler's Analogy of Religion**. 8vo. cloth, 5s. 6d.
- Chandler's** Critical History of the Life of David. 1853. 8vo. cloth, 8s. 6d.
- Chillingworth's Works**. 3 vols. 1838. 8vo. cloth, 1l. 1s. 6d.
- Clergyman's Instructor**. *Sixth Edition*, 1855. 8vo. cloth, 6s. 6d.
- Comber's** Companion to the Temple; or a Help to Devotion in the use of the Common Prayer. 7 vols. 1841. 8vo. cloth, 1l. 11s. 6d.
- Cranmer's Works**. Collected and arranged by H. Jenkyns, M.A., Fellow of Oriel College. 4 vols. 1834. 8vo. cloth, 1l. 10s.
- Enchiridion Theologicum Anti-Romanum**.
     Vol. I. Jeremy Taylor's Dissuasive from Popery, and Treatise on the Real Presence. 1852. 8vo. cloth, 8s.
     Vol. II. Barrow on the Supremacy of the Pope, with his Discourse on the Unity of the Church. 1852. 8vo. cloth, 7s. 6d.
     Vol. III. Tracts selected from Wake, Patrick, Stillingfleet, Clagett, and others. 1837. 8vo. cloth, 11s.
- [**Fell's**] Paraphrase and Annotations on the Epistles of St. Paul. 1852. 8vo. cloth, 7s.
- Greswell's Harmonia Evangelica**. *Fifth Edition*, 1856. 8vo. cloth, 9s. 6d.
- Greswell's Prolegomena ad Harmoniam Evangelicam**. 1840. 8vo. cloth, 9s. 6d.
- Greswell's Dissertations** on the Principles and Arrangement of a Harmony of the Gospels. 5 vols. 1837. 8vo. cloth, 3l. 3s.

- Hall's (Bp.) Works.** *A new Edition*, by Philip Wynter, D.D. 10 vols. 1863. 8vo. *cloth*, 3l. 3s.
- Hammond's Paraphrase and Annotations on the New Testament.** 4 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1l.
- Hammond's Paraphrase on the Book of Psalms.** 2 vols. 1850. 8vo. *cloth*, 10s.
- Heurtley's Collection of Creeds.** 1858. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.
- Homilies appointed to be read in Churches.** Edited by J. Griffiths, M.A. 1859. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Hooker's Works**, with his Life by Walton, arranged by John Keble, M.A. *Sixth Edition*, 1874. 3 vols. 8vo. *cloth*, 1l. 11s. 6d.
- Hooker's Works**; the text as arranged by John Keble, M.A. 2 vols. 8vo. *cloth*, 11s.
- Hooper's (Bp. George) Works.** 2 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 8s.
- Jackson's (Dr. Thomas) Works.** 12 vols. 8vo. *cloth*, 3l. 6s.
- Jewel's Works.** Edited by R. W. Jelf, D.D. 8 vols. 1847. 8vo. *cloth*, 1l. 10s.
- Patrick's Theological Works.** 9 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.
- Pearson's Exposition of the Creed.** Revised and corrected by E. Burton, D.D. *Sixth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Pearson's Minor Theological Works.** Now first collected, with a Memoir of the Author, Notes, and Index, by Edward Churton, M.A. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10s.
- Sanderson's Works.** Edited by W. Jacobson, D.D. 6 vols. 1854. 8vo. *cloth*, 1l. 10s.
- Stanhope's Paraphrase and Comment upon the Epistles and Gospels.** *A new Edition.* 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10s.
- Stillingfleet's Origines Sacrae.** 2 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 9s.
- Stillingfleet's Rational Account of the Grounds of Protestant Religion**; being a vindication of Abp. Laud's Relation of a Conference, &c. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10s.
- Wall's History of Infant Baptism**, with Gale's Reflections, and Wall's Defence. *A new Edition*, by Henry Cotton, D.C.L. 2 vols. 1862. 8vo. *cloth*, 1l. 1s.
- Waterland's Works**, with Life, by Bp. Van Mildert. *A new Edition*, with copious Indexes. 6 vols. 1857. 8vo. *cloth*, 2l. 11s.
- Waterland's Review of the Doctrine of the Eucharist**, with a Preface by the present Bishop of London. 1868. crown 8vo. *cloth*, 6s. 6d.
- Wheatly's Illustration of the Book of Common Prayer.** *A new Edition*, 1846. 8vo. *cloth*, 5s.

- Wyclif.** A Catalogue of the Original Works of John Wyclif, by W. W. Shirley, D.D. 1865. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.
- Wyclif.** Select English Works. By T. Arnold, M.A. 3 vols. 1871. 8vo. *cloth*, 2l. 2s.
- Wyclif.** Trialogus. *With the Supplement now first edited.* By Gotthard Lechler. 1869. 8vo. *cloth*, 14s.

ENGLISH HISTORICAL AND DOCUMENTARY
WORKS.

- British Barrows**, a Record of the Examination of Sepulchral Mounds in various parts of England. By William Greenwell, M.A., F.S.A. Together with Description of Figures of Skulls, General Remarks on Prehistoric Crania, and an Appendix. By George Rolleston, M.D., F.R.S. Medium 8vo., *cloth*, 25s.
- Two of the Saxon Chronicles parallel**, with Supplementary Extracts from the Others. Edited, with Introduction, Notes, and a Glossarial Index, by J. Earle, M.A. 1865. 8vo. *cloth*, 16s.
- Magna Carta**, a careful Reprint. Edited by W. Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History. 1868. 4to. *stitched*, 1s.
- Britton**, a Treatise upon the Common Law of England, composed by order of King Edward I. The French Text carefully revised, with an English Translation, Introduction, and Notes, by F. M. Nichols, M.A. 2 vols. 1865. royal 8vo. *cloth*, 1l. 16s.
- Burnet's History of His Own Time**, with the suppressed Passages and Notes. 6 vols. 1833. 8vo. *cloth*, 2l. 10s.
- Burnet's History of James II**, with additional Notes. 1852. 8vo. *cloth*, 9s. 6d.
- Carte's Life of James Duke of Ormond.** *A new Edition*, carefully compared with the original MSS. 6 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 1l. 5s.
- Casauboni Ephemerides**, cum praeftatione et notis J. Russell, S.T.P. Tomi II. 1850. 8vo. *cloth*, 15s.
- Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England.** To which are subjoined the Notes of Bishop Warburton. 7 vols. 1849. medium 8vo. *cloth*, 2l. 10s.
- Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England.** 7 vols. 1839. 18mo. *cloth*, 1l. 1s.
- Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England.** Also His Life, written by Himself, in which is included a Continuation of his History of the Grand Rebellion. With copious Indexes. In one volume, royal 8vo. 1842. *cloth*, 1l. 2s.
- Clarendon's (Edw. Earl of) Life**, including a Continuation of his History. 2 vols. 1857. medium 8vo. *cloth*, 1l. 2s.
- Clarendon's (Edw. Earl of) Life**, and Continuation of his History. 3 vols. 1827. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.

Calendar of the Clarendon State Papers, preserved in the Bodleian Library. *In three volumes.*

Vol. I. From 1523 to January 1649. 8vo. cloth, 18s.

Vol. II. From 1649 to 1654. 8vo. cloth, 16s.

Vol. III. From 1655 to 1657. 8vo. cloth, 14s.

Calendar of Charters and Rolls preserved in the Bodleian Library. 8vo. cloth, 1l. 11s. 6d.

Freeman's (E. A.) History of the Norman Conquest of England: its Causes and Results. *In Six Volumes.* 8vo. cloth, 5l. 9s. 6d.

Vols. I-II together, 1l. 16s. Vols. III-V, 1l. 1s. each.

Vol. VI. Index. 8vo. cloth, 10s. 6d.

Lloyd's Prices of Corn in Oxford, 1583-1830. 8vo. sewed, 1s.

Luttrell's (Narcissus) Diary. A Brief Historical Relation of State Affairs, 1678-1714. 6 vols. 1857. 8vo. cloth, 1l. 4s.

May's History of the Long Parliament. 1854. 8vo. cloth, 6s. 6d.

Rogers's History of Agriculture and Prices in England, A.D. 1359-1400. 2 vols. 1866. 8vo. cloth, 2l. 2s.

Sprigg's England's Recovery; being the History of the Army under Sir Thomas Fairfax. *A new edition.* 1854. 8vo. cloth, 6s.

Whitelock's Memorials of English Affairs from 1625 to 1660. 4 vols. 1853. 8vo. cloth, 1l. 10s.

Protests of the Lords, including those which have been expunged, from 1624 to 1874; with Historical Introductions. Edited by James E. Thorold Rogers, M.A. 3 vols. 8vo. cloth, 2l. 2s.

Enactments in Parliament, specially concerning the Universities of Oxford and Cambridge. Collected and arranged by J. Griffiths, M.A. 1869. 8vo. cloth, 12s.

Ordinances and Statutes [for Colleges and Halls] framed or approved by the Oxford University Commissioners. 1863. 8vo. cloth, 12s.—Sold separately (except for Exeter, All Souls, Brasenose, and Corpus), at 1s. each.

Statuta Universitatis Oxoniensis. 1879. 8vo. cloth, 5s.

The Student's Handbook to the University and Colleges of Oxford. *Fifth Edition.* 1879. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.

Index to Wills proved in the Court of the Chancellor of the University of Oxford, &c. Compiled by J. Griffiths, M.A. 1862. royal 8vo. cloth, 3s. 6d.

Catalogue of Oxford Graduates from 1659 to 1850. 1851. 8vo. cloth, 7s. 6d.

CHRONOLOGY, GEOGRAPHY, &c.

- Clinton's Fasti Hellenici.** The Civil and Literary Chronology of Greece, from the LVth to the CXXIIIrd Olympiad. *Third edition*, 1841. 4to. cloth, 1l. 14s. 6d.
- Clinton's Fasti Hellenici.** The Civil and Literary Chronology of Greece, from the CXXIVth Olympiad to the Death of Augustus. *Second edition*, 1851. 4to. cloth, 1l. 12s.
- Clinton's Epitome of the Fasti Hellenici.** 8vo. cloth, 6s. 6d.
- Clinton's Fasti Romani.** The Civil and Literary Chronology of Rome and Constantinople, from the Death of Augustus to the Death of Heraclius. 2 vols. 1845, 1850. 4to. cloth, 3l. 9s.
- Clinton's Epitome of the Fasti Romani.** 1854. 8vo. cloth, 7s.
- Cramer's Geographical and Historical Description of Asia Minor.** 2 vols. 1832. 8vo. cloth, 11s.
- Cramer's Map of Asia Minor**, 15s.
- Cramer's Map of Ancient and Modern Italy**, on two sheets, 15s.
- Cramer's Description of Ancient Greece.** 3 vols. 1828. 8vo. cloth, 16s. 6d.
- Cramer's Map of Ancient and Modern Greece**, on two sheets, 15s.
- Greswell's Fasti Temporis Catholici.** 4 vols. 8vo. cloth, 2l. 10s.
- Greswell's Tables to Fasti**, 4to., and **Introduction to Tables**, 8vo. cloth, 15s.
- Greswell's Origines Kalendariæ Italicæ.** 4 vols. 8vo. cloth, 2l. 2s.
- Greswell's Origines Kalendariæ Hellenicæ.** 6 vols. 1862. 8vo. cloth, 4l. 4s.

MATHEMATICS, PHYSICAL SCIENCE, &c.

- Archimedis quæ supersunt omnia cum Eutocii commentariis** ex recensione Josephi Torelli, cum novâ versione Latinâ. 1792. folio. cloth, 1l. 5s.
- Bradley's Miscellaneous Works and Correspondence.** With an Account of Harriot's Astronomical Papers. 1832. 4to. cloth, 17s.
- Reduction of Bradley's Observations** by Dr. Busch. 1838. 4to. cloth, 3s.
- Astronomical Observations** made at the University Observatory, Oxford, under the direction of C. Pritchard, M.A. No. 1. Royal 8vo. paper covers, 3s. 6d.
- A Treatise on the Kinetic Theory of Gases.** By Henry William Watson, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Cambridge. 1876. 8vo. cloth, 3s. 6d.
- A Treatise on the Application of Generalised Coordinates** to the Kinetics of a Material System. By H. W. Watson, M.A., and S. H. Burbury, M.A. 8vo. cloth, 6s.
- Rigaud's Correspondence of Scientific Men of the 17th Century**, with Table of Contents by A. de Morgan, and Index by the Rev. J. Rigaud, M.A., Fellow of Magdalen College, Oxford. 2 vols. 1841-1862. 8vo. cloth, 18s. 6d.

Treatise on Infinitesimal Calculus. By Bartholomew Price, M.A., F.R.S., Professor of Natural Philosophy, Oxford.

Vol. I. Differential Calculus. *Second Edition*, 8vo. *cloth*, 14s. 6d.

Vol. II. Integral Calculus. Calculus of Variations, and Differential Equations. *Second Edition*, 1865. 8vo. *cloth*, 18s.

Vol. III. Statics, including Attractions; Dynamics of a Material Particle. *Second Edition*, 1868. 8vo. *cloth*, 16s.

Vol. IV. Dynamics of Material Systems; together with a Chapter on Theoretical Dynamics, by W. F. Donkin, M.A., F.R.S. 1862. 8vo. *cloth*, 16s.

Daubeny's Introduction to the Atomic Theory. 16mo. *cloth*, 6s.

Vesuvius. By John Phillips, M.A., F.R.S., Professor of Geology, Oxford. 1869. Crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.

Geology of Oxford and the Valley of the Thames. By the same Author. 8vo. *cloth*, 21s.

Synopsis of the Pathological Series in the Oxford Museum. By H. W. Acland, M.D., F.R.S., 1867. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

Thesaurus Entomologicus Hopeianus, or a Description of the rarest Insects in the Collection given to the University by the Rev. William Hope. By J. O. Westwood, M.A. With 40 Plates, mostly coloured. Small folio, *half morocco*, 7l. 10s.

Text-Book of Botany, Morphological and Physiological. By Dr. Julius Sachs, Professor of Botany in the University of Würzburg. Translated by A. W. Bennett, M.A., assisted by W. T. Thiselton Dyer, M.A. Royal 8vo. *half morocco*, 1l. 11s. 6d.

On Certain Variations in the Vocal Organs of the Passeres that have hitherto escaped notice. By Johannes Muller. Translated by F. J. Bell, B.A. With an Appendix by A. H. Garrod, M.A., F.R.S. With Plates. 4to. *paper covers*, 7s. 6d.

BIBLIOGRAPHY.

Ebert's Bibliographical Dictionary, translated from the German. 4 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 1l. 10s.

Cotton's List of Editions of the Bible in English. *Second Edition*, corrected and enlarged. 1852. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.

Cotton's Typographical Gazetteer. 1831. 8vo. *cloth*, 12s. 6d.

Cotton's Typographical Gazetteer, Second Series. 1866. 8vo. *cloth*, 12s. 6d.

Cotton's Rhemes and Doway. An attempt to shew what has been done by Roman Catholics for the diffusion of the Holy Scriptures in English. 1855. 8vo. *cloth*, 9s.

MISCELLANEOUS.

The Logic of Hegel; translated from the *Encyclopaedia of the Philosophical Sciences*. With *Prolegomena*. By William Wallace, M.A. 8vo. cloth, 14s.

Bacon's Novum Organum. Edited, with English notes, by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. cloth, 9s. 6d

Bacon's Novum Organum. Translated by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. cloth, 9s. 6d. (See also p. 31.)

The Works of George Berkeley, D.D., formerly Bishop of Cloyne; including many of his writings hitherto unpublished. With Prefaces, Annotations, and an Account of his Life and Philosophy, by Alexander Campbell Fraser, M.A. 4 vols. 1871. 8vo. cloth, 2l. 18s.

The Life, Letters, &c. 1 vol. cloth, 16s. See also p. 31.

Smith's Wealth of Nations. A new Edition, with Notes, by J. E. Thorold Rogers, M.A. 2 vols. 1870. cloth, 21s.

A Course of Lectures on Art, delivered before the University of Oxford in Hilary Term, 1870. By John Ruskin, M.A., Slade Professor of Fine Art. 8vo. cloth, 6s.

A Critical Account of the Drawings by Michel Angelo and Raffaello in the University Galleries, Oxford. By J. C. Robinson, F.S.A. Crown 8vo. cloth, 4s.

Sturlunga Saga, including the *Islendinga Saga of Lawman Sturla Thordsson* and other works. Edited with *Prolegomena*, Appendices, Tables, Indices, and Maps, by Dr. Gudbrand Vigfusson. In 2 vols. 8vo. cloth, 2l. 2s.

An Icelandic Prose Reader, with Notes, Grammar, and Glossary. By Dr. Gudbrand Vigfusson and F. York Powell, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 10s. 6d.

The Sacred Books of the East. Translated by various Oriental Scholars, and edited by F. Max Müller.

Vol. I. **The Upanishads**. Translated by F. Max Müller.

Part I. The *Khandogya-upanishad*, The *Talavakara-upanishad*, The *Aitareya-aranyaka*, The *Kaushitaki-brahmana-upanishad*, and The *Vagasaneyi-samhita-upanishad*. 8vo. cloth, 10s. 6d.

Vol. II. **The Sacred Laws of the Aryas**, as taught in the Schools of Apastamba, Gautama, Vasishtha, and Baudhayana. Translated by Georg Bühler.

Part I. Apastamba and Gautama. 8vo. cloth, 10s. 6d.

Vol. III. **The Sacred Books of China**. The Texts of Confucianism. Translated by James Legge.

Part I. The *Shu King*, The *Shih King*, and The *Hsiao King*. 8vo. cloth, 12s. 6d.

Other volumes will be published in due course.

Clarendon Press Series.

The Delegates of the Clarendon Press having undertaken the publication of a series of works, chiefly educational, and entitled the Clarendon Press Series, have published, or have in preparation, the following.

Those to which prices are attached are already published; the others are in preparation.

I. ENGLISH.

A First Reading Book. By Marie Eichens of Berlin; and edited by Anne J. Clough. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 4d.

Oxford Reading Book, Part I. For Little Children. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 6d.

Oxford Reading Book, Part II. For Junior Classes. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 6d.

An Elementary English Grammar and Exercise Book. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1s. 6d.

An English Grammar and Reading Book, for Lower Forms in Classical Schools. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

Typical Selections from the best English Writers, with Introductory Notices. *Second Edition.* In Two Volumes. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d. each.

Vol. I. Latimer to Berkeley. Vol. II. Pope to Macaulay.

The Philology of the English Tongue. By J. Earle, M.A., formerly Fellow of Oriel College, and sometime Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

A Book for the Beginner in Anglo-Saxon. By John Earle, M.A., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

An Anglo-Saxon Reader. In Prose and Verse. With Grammatical Introduction, Notes, and Glossary. By Henry Sweet, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.

The Ormulum; with the Notes and Glossary of Dr. R. M. White. Edited by Rev. R. Holt, M.A. 2 vols. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 21s.

Specimens of Early English. A New and Revised Edition. With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By R. Morris, LL.D., and W. W. Skeat, M.A.

Part I. *In the Press.*

Part II. From Robert of Gloucester to Gower (A.D. 1298 to A.D. 1393). *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 7s. 6d.

Specimens of English Literature, from the 'Ploughmans Crede' to the 'Shepheardes Calender' (A.D. 1394 to A.D. 1579). With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 7s. 6d.

The Vision of William concerning Piers the Plowman, by William Langland. Edited, with Notes, by W. W. Skeat, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.

Chaucer. The Prioresses Tale; Sir Thopas; The Monkes Tale; The Clerkes Tale; The Squieres Tale, &c. Edited by W. W. Skeat, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.

Chaucer. The Tale of the Man of Lawe; The Pardoner's Tale; The Second Nonnes Tale; The Chanouns Yemannes Tale. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d. (See also p. 20.)

Old English Drama. Marlowe's Tragical History of Dr. Faustus, and Greene's Honourable History of Friar Bacon and Friar Bungay. Edited by A. W. Ward, M.A., Professor of History and English Literature in Owens College, Manchester. Extra fcap. 8vo. cloth, 5s. 6d.

Marlowe. Edward II. With Introduction, Notes, &c. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. Extra fcap. 8vo. *Just ready.*

Shakespeare. Hamlet. Edited by W. G. Clark, M.A., and W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 2s.

Shakespeare. Select Plays. Edited by W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers.*

The Tempest, 1s. 6d.

King Lear, 1s. 6d.

As You Like It, 1s. 6d.

A Midsummer Night's Dream, 1s. 6d.

Julius Cæsar, 2s.

Coriolanus. 2s. 6d. *Just Published.*

Richard the Third. *In the Press.*

(For other Plays, see p. 20.)

Milton. Areopagitica. With Introduction and Notes. By J. W. Hales, M.A., late Fellow of Christ's College, Cambridge. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.

Addison. Selections from Papers in the Spectator. With Notes. By T. Arnold, M.A., University College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.

Burke. Four Letters on the Proposals for Peace with the Regicide Directory of France. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 5s. (See also p. 21.)

Also the following in paper covers :—

- Goldsmith.** The Deserted Village. 2*d*.
Gray. Elegy, and Ode on Eton College. 2*d*.
Johnson. Vanity of Human Wishes. With Notes by E. J. Payne, M.A. 4*d*.
Keats. Hyperion, Book I. With Notes by W. T. Arnold, B.A. 4*d*.
Milton. With Notes by R. C. Browne, M.A.
     Lycidas, 3*d*.   L'Allegro, 3*d*.   Il Penseroso, 4*d*.   Comus, 6*d*.
     Samson Agonistes, 6*d*.
Parnell. The Hermit. 2*d*.

A SERIES OF ENGLISH CLASSICS,

Designed to meet the wants of Students in English Literature, by the late REV. J. S. BREWER, M.A., *of Queen's College, Oxford, and Professor of English Literature at King's College, London.*

1. **Chaucer.** The Prologue to the Canterbury Tales; The Knightes Tale; The Nonne Prestes Tale. Edited by R. Morris, Editor of Specimens of Early English, &c., &c. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2*s*. 6*d*. (See also p. 19.)
2. **Spenser's Faery Queene.** Books I and II. Designed chiefly for the use of Schools. With Introduction, Notes, and Glossary. By G. W. Kitchin, M.A.
     Book I. *Eighth Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2*s*. 6*d*.
     Book II. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2*s*. 6*d*.
3. **Hooker.** Ecclesiastical Polity, Book I. Edited by R. W. Church, M.A., Dean of St. Paul's; formerly Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2*s*.
4. **Shakespeare.** Select Plays. Edited by W. G. Clark, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge; and W. Aldis Wright, M.A., Trinity College, Cambridge. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*.
     I. The Merchant of Venice. 1*s*.
     II. Richard the Second. 1*s*. 6*d*.
     III. Macbeth. 1*s*. 6*d*. (For other Plays, see p. 19.)
5. **Bacon.**
     I. Advancement of Learning. Edited by W. Aldis Wright, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo, cloth, 4*s*. 6*d*.
     II. The Essays. With Introduction and Notes. By J. R. Thursfield, M.A., Fellow and formerly Tutor of Jesus College, Oxford.

6. **Milton.** Poems. Edited by R. C. Browne, M.A. 2 vols. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 6s. 6d.
Sold separately, Vol. I. 4s.; Vol. II. 3s. (See also pp. 19, 20.)
7. **Dryden.** Select Poems. Stanzas on the Death of Oliver Cromwell; Astræa Redux; Annus Mirabilis; Absalom and Achitophel; Religio Laici; The Hind and the Panther. Edited by W. D. Christie, M.A. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.
8. **Bunyan.** The Pilgrim's Progress, Grace Abounding. Edited, with Biographical Introduction and Notes, by E. Venables, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 5s. *Just Published.*
9. **Pope.** With Introduction and Notes. By Mark Pattison, B.D., Rector of Lincoln College, Oxford.
I. Essay on Man. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. 1s. 6d.
II. Satires and Epistles. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. 2s.
10. **Johnson.** Rasselas; Lives of Pope and Dryden. Edited by Alfred Milnes, B.A. (London), late Scholar of Lincoln College, Oxford. Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.
11. **Burke.** Select Works. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Fellow of University College, Oxford.
I. Thoughts on the Present Discontents; the two Speeches on America. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.
II. Reflections on the French Revolution. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 5s. (See also p. 19.)
12. **Cowper.** Edited, with Life, Introductions, and Notes, by H. T. Griffith, B.A., formerly Scholar of Pembroke College, Oxford.
I. The Didactic Poems of 1782, with Selections from the Minor Pieces, A.D. 1779-1783. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.
II. The Task, with Tirocinium, and Selections from the Minor Poems, A.D. 1784-1799. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.

II. LATIN.

- An Elementary Latin Grammar.** By John B. Allen, M.A., Head Master of Perse Grammar School, Cambridge. *Third Edition, Revised and Corrected.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- A First Latin Exercise Book.** By the same Author. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Anglicæ Reddenda, or Easy Extracts for Unseen Translation.** By C. S. Jerrani, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. *Just ready.*
- Passages for Translation into Latin.** For the use of Passmen and others. Selected by J. Y. Sargent, M.A., Fellow and Tutor of Magdalen College, Oxford. *Fifth Edition.* Ext. fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.

A Series of Graduated Latin Readers;—

First Latin Reader. By T. J. Nunns, M.A. *Third Edition.*
Extra fcap. 8vo. cloth, 2s.

Second Latin Reader. *In Preparation.*

Third Latin Reader, or Specimens of Latin Literature.
Part I, Poetry. By James McCall Marshall, M.A., Dulwich College.

Fourth Latin Reader.

Caesar. The Commentaries (for Schools). With Notes and Maps. By Charles E. Moberly, M.A.

Part I. The Gallic War. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.

Part II. The Civil War. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.

The Civil War. Book I. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s.

Cicero. Selection of interesting and descriptive passages. With Notes. By Henry Walford, M.A. In three Parts. *Second Edition.*
Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d. *Each Part separately, limp, 1s. 6d.*

Part I. Anecdotes from Grecian and Roman History.

Part II. Omens and Dreams: Beauties of Nature.

Part III. Rome's Rule of her Provinces.

Cicero. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.*
Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.

Cicero. Select Orations (for Schools). With Notes. By J. R. King, M.A. *In the Press.*

Cornelius Nepos. With Notes. By Oscar Browning, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.

Livy. Selections (for Schools). With Notes and Maps. By H. Lee-Warner, M.A. Extra fcap. 8vo. *In Parts, limp, each 1s. 6d.*

Part I. The Caudine Disaster.

Part II. Hannibal's Campaign in Italy.

Part III. The Macedonian War.

Ovid. Selections for the use of Schools. With Introductions and Notes, and an Appendix on the Roman Calendar. By W. Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A., Professor of Humanity, Glasgow. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. cloth, 5s. 6d.

Pliny. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.*
Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.

Catulli Veronensis Liber. Iterum recognovit, apparatus criticum prolegomena appendices addidit, Robinson Ellis, A.M. Demy 8vo. cloth, 16s.

A Commentary on Catullus. By Robinson Ellis, M.A. Demy 8vo. cloth, 16s.

Catulli Veronensis Carmina Selecta, secundum recognitionem Robinson Ellis, A.M. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.

- Cicero de Oratore.** Book I. With Introduction and Notes.
By A. S. Wilkins, M.A., Professor of Latin, Owens College, Manchester.
Crown 8vo. *cloth*, 6s.
- Cicero's Philippic Orations.** With Notes. By J. R. King, M.A.
Second Edition. 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- Cicero. Select Letters.** With English Introductions, Notes,
and Appendices. By Albert Watson, M.A. *Second Edition.* Demy
8vo. *cloth*, 18s.
- Cicero. Select Letters. Text.** By the same Editor. Extra
fcap. 8vo. *cloth*, 4s.
- Cicero pro Cluentio.** With Introduction and Notes. By W.
Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*,
3s. 6d.
- Horace.** With a Commentary. Volume I. The Odes, Carmen
Seculare, and Epodes. By Edward C. Wickham, M.A., Head Master
of Wellington College. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 12s.
Also a small edition for Schools.
- Livy, Books I–X.** By J. R. Seeley, M.A., Regius Professor of
Modern History, Cambridge. Book I. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 6s.
Also a small edition for Schools.
- Persius. The Satires.** With a Translation and Commentary.
By John Conington, M.A. Edited by Henry Nettleship, M.A. *Second
Edition.* 8vo. *cloth*, 7s. 6d.
- Selections from the less known Latin Poets.** By North
Pinder, M.A. Demy 8vo. *cloth*, 15s.
- Fragments and Specimens of Early Latin.** With Intro-
ductions and Notes. By John Wordsworth, M.A. 8vo. *cloth*, 18s.
- Tacitus. The Annals.** Books I–VI. With Essays and Notes.
By T. F. Dallin, M.A., Tutor of Queen's College, Oxford. *Preparing.*
- Vergil:** Suggestions Introductory to a Study of the Aeneid.
By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1s. 6d.
- Ancient Lives of Vergil;** with an Essay on the Poems of Vergil,
in connection with his Life and Times. By H. Nettleship, M.A. 8vo.
sewed, 2s.
- The Roman Satura:** its original form in connection with its
literary development. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1s.
- A Manual of Comparative Philology.** By T. L. Papillon,
M.A., Fellow and Lecturer of New College. *Second Edition.* Crown
8vo. *cloth*, 6s.
- The Roman Poets of the Augustan Age.** By William
Young Sellar, M.A., Professor of Humanity in the University of
Edinburgh. VIRGIL. 8vo. *cloth*, 14s.
- The Roman Poets of the Republic.** By the same Editor.
Preparing.

III. GREEK.

- A Greek Primer**, for the use of beginners in that Language.
By the Right Rev. Charles Wordsworth, D.C.L., Bishop of St. Andrews.
Sixth Edition, Revised and Enlarged. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1s. 6d.
- Graecae Grammaticae Rudimenta in usum Scholarum.** Auctore
Carolo Wordsworth, D.C.L. *Nineteenth Edition*, 1877. 12mo. *bound*, 4s.
- A Greek-English Lexicon**, abridged from Liddell and Scott's
4to. edition, chiefly for the use of Schools. *Eighteenth Edition.* Care-
fully Revised throughout. 1879. Square 12mo. *cloth*, 7s. 6d.
- Greek Verbs, Irregular and Defective**; their forms, mean-
ing, and quantity; embracing all the Tenses used by Greek writers,
with reference to the passages in which they are found. By W. Veitch.
New Edition. Crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.
- The Elements of Greek Accentuation** (for Schools): abridged
from his larger work by H. W. Chandler, M.A., Waynflete Professor of
Moral and Metaphysical Philosophy, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
- A Series of Graduated Greek Readers**;—
First Greek Reader. By W. G. Rushbrooke, M.L. Extra
fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
Second Greek Reader. By A. J. M. Bell, M.A. *Just ready.*
Third Greek Reader. *In Preparation.*
Fourth Greek Reader; being Specimens of Greek
Dialects. With Introductions and Notes. By W. W. Merry, M.A.,
Fellow and Lecturer of Lincoln College. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
Fifth Greek Reader. Part I. Selections from Greek Epic
and Dramatic Poetry, with Introductions and Notes. By Evelyn
Abbott, M.A., Fellow of Balliol College. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
Part II. By the same Editor. *In Preparation.*
- The Golden Treasury of Ancient Greek Poetry**; being a Col-
lection of the finest passages in the Greek Classic Poets, with Introduc-
tory Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., Fellow of Oriel
College, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.
- A Golden Treasury of Greek Prose**, being a collection of the
finest passages in the principal Greek Prose Writers, with Introductory
Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., and J. E. L. Shadwell, M.A.
Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- Aeschylus.** Prometheus Bound (for Schools). With Intro-
duction and Notes, by A. O. Prickard, M.A., Fellow of New College.
Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s.
- Aeschylus.** Agamemnon (for Schools). With Introduction
and Notes. By Arthur Sidgwick, M.A.
- Aristophanes.** Nubes (for Schools). With Introduction, Notes,
etc. By W. W. Merry, M.A. Extra fcap. 8vo., *cloth*, 2s. *Just Published.*
- Arrian.** Selections (for Schools). With Notes. By J. S. Phill-
potts, B.C.L., Head Master of Bedford School.

- Cebes. Tabula.** With Introduction and Notes. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
- Euripides. Alcestis** (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. *In Preparation.*
- Homer. Odyssey, Books I—XII** (for Schools). By W. W. Merry, M.A. *Fifth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
Book II, *separately*, 1s. 6d.
- Homer. Odyssey, Books XIII—XXIV** (for Schools). By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s.
- Homer. Iliad, Book I** (for Schools). By D. B. Monro, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s.
- Lucian. Vera Historia** (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1s. 6d.
- Plato. Selections** (for Schools). With Notes. By B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek; and J. Purves, M.A., Fellow and Lecturer of Balliol College, Oxford. *In the Press.*
- Sophocles. In Single Plays, with English Notes, &c.** By Lewis Campbell, M.A., and Evelyn Abbott, M.A. Extra fcap. 8vo. *limp*.
Oedipus Rex, Oedipus Coloneus, Antigone, 1s. 9d. each.
Ajax, Electra, Trachiniae, Philoctetes, 2s. each.
- Sophocles. Oedipus Rex: Dindorf's Text, with Notes** by the present Bishop of St. David's. Ext. fcap. 8vo. *limp*, 1s. 6d.
- Theocritus** (for Schools). With Notes. By H. Kynaston, M.A. (late Snow), Head Master of Cheltenham College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- Xenophon. Easy Selections** (for Junior Classes). With a Vocabulary, Notes, and Map. By J. S. Phillpotts, B.C.L., and C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.
- Xenophon. Selections** (for Schools). With Notes and Maps. By J. S. Phillpotts, B.C.L., Head Master of Bedford School. *Fourth Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.
- Xenophon. Anabasis, Book II.** With Notes and Map. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s.
-
- Aristotle's Politics.** By W. L. Newman, M.A., Fellow of Balliol College, Oxford.
- Aristotelian Studies. I. On the Structure of the Seventh Book of the Nicomachean Ethics.** By J. C. Wilson, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford. *Just ready.*
- Demosthenes and Aeschines.** The Orations of Demosthenes and Aeschines on the Crown. With Introductory Essays and Notes. By G. A. Simcox, M.A., and W. H. Simcox, M.A. 8vo. *cloth*, 12s.
- Homer. Odyssey, Books I—XII.** Edited with English Notes, Appendices, &c. By W. W. Merry, M.A., and the late James Riddell, M.A. Demy 8vo. *cloth*, 16s.

- Homer. Odyssey, Books XIII–XXIV.** With Introduction and Notes. By S. H. Butcher, M.A., Fellow of University College.
- Homer. Iliad.** With Introduction and Notes. By D. B. Monro, M.A. *Preparing.*
- A Homeric Grammar.** By D. B. Monro, M.A. *In the Press.*
- Sophocles. The Plays and Fragments.** With English Notes and Introductions. By Lewis Campbell, M.A., Professor of Greek, St. Andrews, formerly Fellow of Queen's College, Oxford. 2 vols.
Vol. I. Oedipus Tyrannus. Oedipus Coloneus. Antigone. *Second Edition.* 8vo. cloth, 16s.
- Sophocles. The Text of the Seven Plays.** By the same Editor. Ext. fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.
- A Handbook of Greek Inscriptions,** illustrative of Greek History. By E. L. Hicks, M.A., formerly Fellow of Corpus Christi College, Oxford. *In Preparation.*

IV. FRENCH.

- An Etymological Dictionary of the French Language,** with a Preface on the Principles of French Etymology. By A. Brachet. Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Second Edition.* Crown 8vo. cloth. *Price reduced to 7s. 6d.*
- Brachet's Historical Grammar of the French Language.** Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.
- French Classics, Edited by GUSTAVE MASSON, B.A.*
- Corneille's Cinna, and Molière's Les Femmes Savantes.** With Introduction and Notes. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Racine's Andromaque, and Corneille's Le Menteur.** With Louis Racine's Life of his Father. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Molière's Les Fourberies de Scapin, and Racine's Athalie.** With Voltaire's Life of Molière. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Selections from the Correspondence of Madame de Sévigné** and her chief Contemporaries. Intended more especially for Girls' Schools. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.
- Voyage autour de ma Chambre,** by Xavier de Maistre; Ourika, by Madame de Duras; La Dot de Suzette, by Fievée; Les Jumeaux de l'Hôtel Corneille, by Edmond About; Mémoires d'un Écolier, by Rodolphe Töpffer. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Regnard's Le Joueur, and Brueys and Palaprat's Le Grondeur.** Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.
- Louis XIV and his Contemporaries;** as described in Extracts from the best Memoirs of the Seventeenth Century. With English Notes, Genealogical Tables, &c. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.

V. GERMAN.

LANGE'S *German Course*. By HERMANN LANGE, *Teacher of Modern Languages, Manchester*:

The Germans at Home; a Practical Introduction to German Conversation, with an Appendix containing the Essentials of German Grammar. *Second Edition*. 8vo. cloth, 2s. 6d.

The German Manual; a German Grammar, a Reading Book, and a Handbook of German Conversation. 8vo. cloth, 7s. 6d.

A Grammar of the German Language. 8vo. cloth, 3s. 6d.

This 'Grammar' is a reprint of the Grammar contained in 'The German Manual,' and, in this separate form, is intended for the use of students who wish to make themselves acquainted with German Grammar chiefly for the purpose of being able to read German books.

German Composition; Extracts from English and American writers for Translation into German, with Hints for Translation in foot-notes. *In the Press*.

Lessing's Laokoon. With Introduction, English Notes, etc. By A. HAMANN, Phil. Doc., M.A., Taylorian Teacher of German in the University of Oxford. Extra fcap. 8vo. cloth, 4s. 6d.

Goethe's Faust. Part I. With Introduction and Notes. By the same Editor. *In the Press*.

Wilhelm Tell. A Drama. By Schiller. Translated into English Verse by E. Massie, M.A. Extra fcap. 8vo. cloth, 5s.

Also, *Edited by* C. A. BUCHHEIM, *Phil. Doc., Professor in King's College, London*.

Goethe's Egmont. With a Life of Goethe, &c. *Second Edition*. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s.

Schiller's Wilhelm Tell. With a Life of Schiller; an historical and critical Introduction, Arguments, and a complete Commentary. *Third Edition*. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.

Lessing's Minna von Barnhelm. A Comedy. With a Life of Lessing, Critical Analysis, Complete Commentary, &c. *Third Edition*. Extra fcap. 8vo. cloth, 3s. 6d.

Schiller's Egmonts Leben und Tod, and Belagerung von Antwerpen. Extra fcap. 8vo. cloth, 2s. 6d.

Goethe's Iphigenie auf Tauris. A Drama. With a Critical Introduction, Arguments to the Acts, and a complete Commentary. *Nearly ready*.

In Preparation.

Schiller's Maria Stuart. With Notes, Introduction, &c.

Selections from the Poems of Schiller and Goethe.

Becker's (K. F.) Friedrich der Grosse.

VI. MATHEMATICS, &c.

Figures Made Easy: a first Arithmetic Book. (Introductory to 'The Scholar's Arithmetic.') By Lewis Hensley, M.A., formerly Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. Crown 8vo. *cloth*, 6d.

Answers to the Examples in Figures made Easy, together with two thousand additional Examples formed from the Tables in the same, with Answers. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 1s.

The Scholar's Arithmetic; with Answers to the Examples. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

The Scholar's Algebra. An Introductory work on Algebra. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Book-keeping. By R. G. C. Hamilton, Financial Assistant Secretary to the Board of Trade, and John Ball (of the Firm of Quilter, Ball, & Co.), Co-Examiners in Book-keeping for the Society of Arts. *New and enlarged Edition.* Extra fcap. 8vo. *limp cloth*, 2s.

A Course of Lectures on Pure Geometry. By Henry J. Stephen Smith, M.A., F.R.S., Fellow of Corpus Christi College, and Savilian Professor of Geometry in the University of Oxford.

Acoustics. By W. F. Donkin, M.A., F.R.S., Savilian Professor of Astronomy, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

A Treatise on Electricity and Magnetism. By J. Clerk Maxwell, M.A., F.R.S., Professor of Experimental Physics in the University of Cambridge. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1l. 11s. 6d.

An Elementary Treatise on the same subject. By the same Author. *Preparing.*

A Treatise on Statics. By G. M. Minchin, M.A., Professor of Applied Mathematics in the Indian Engineering College, Cooper's Hill. *Second Edition, Revised and Enlarged.* *In the Press.*

Geodesy. By Alexander Ross Clarke, R.E. *In the Press.*

VII. PHYSICAL SCIENCE.

A Handbook of Descriptive Astronomy. By G. F. Chambers, F.R.A.S. *Third Edition.* Demy 8vo. *cloth*, 28s.

Chemistry for Students. By A. W. Williamson, Phil. Doc., F.R.S., Professor of Chemistry, University College, London. *A new Edition, with Solutions.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8s. 6d.

A Treatise on Heat, with numerous Woodcuts and Diagrams. By Balfour Stewart, LL.D., F.R.S., Professor of Natural Philosophy in Owens College, Manchester. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

Lessons on Thermodynamics. By R. E. Baynes, M.A., Senior Student of Christ Church, Oxford, and Lee's Reader in Physics. Crown 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

- Forms of Animal Life.** By G. Rolleston, M.D., F.R.S., Linacre Professor of Physiology, Oxford. Illustrated by Descriptions and Drawings of Dissections. Demy 8vo. cloth, 16s.
- Exercises in Practical Chemistry (Laboratory Practice).** By A. G. Vernon Harcourt, M.A., F.R.S., Senior Student of Christ Church, and Lee's Reader in Chemistry; and H. G. Madan, M.A., Fellow of Queen's College, Oxford. *Second Edition.* Crown 8vo. cloth, 7s. 6d.
- Geology of Oxford and the Valley of the Thames.** By John Phillips, M.A., F.R.S., Professor of Geology, Oxford. 8vo. cloth, 21s.
- Crystallography.** By M. H. N. Story-Maskelyne, M.A., Professor of Mineralogy, Oxford; and Deputy Keeper in the Department of Minerals, British Museum. *In the Press.*

VIII. HISTORY.

- The Constitutional History of England, in its Origin and Development.** By William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History. *In Three Volumes.* Crown 8vo. cloth, each 12s.
- Select Charters and other Illustrations of English Constitutional History, from the Earliest Times to the Reign of Edward I.** Arranged and Edited by W. Stubbs, M.A. *Third Edition.* Crown 8vo. cloth, 8s. 6d.
- A History of England, principally in the Seventeenth Century.** By Leopold Von Ranke. Translated by Resident Members of the University of Oxford, under the superintendence of G. W. Kitchin, M.A., and C. W. Boase, M.A. 6 vols. 8vo. cloth, 3l. 3s.
- Genealogical Tables illustrative of Modern History.** By H. B. George, M.A. *Second Edition.* Small 4to. cloth, 12s.
- A History of France.** With numerous Maps, Plans, and Tables. By G. W. Kitchin, M.A. *In Three Volumes.* Crown 8vo. cloth, each 10s. 6d.
- Vol. 1. Down to the Year 1453. Vol. 2. From 1453-1624.
Vol. 3. From 1624-1793.
- A Manual of Ancient History.** By George Rawlinson, M.A., Camden Professor of Ancient History, formerly Fellow of Exeter College, Oxford. Demy 8vo. cloth, 14s.
- A History of Germany and of the Empire, down to the close of the Middle Ages.** By J. Bryce, D.C.L., Regius Professor of Civil Law in the University of Oxford.
- Italy and her Invaders.** By T. Hodgkin. *In the Press.*
- A History of British India.** By S. J. Owen, M.A., Reader in Indian History in the University of Oxford.
- A History of Greece.** By E. A. Freeman, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Oxford.

A History of Greece from its Conquest by the Romans to the present time, B.C. 146 to A.D. 1864. By George Finlay, LL.D. A new Edition, revised throughout, and in part re-written, with considerable additions, by the Author, and Edited by H. F. Tozer, M.A., Tutor and late Fellow of Exeter College, Oxford. In Seven Volumes. 8vo. cloth, 3l. 10s.

A Selection from the Despatches, Treaties, and other Papers of the Marquess Wellesley, K.G., during his Government of India; with Appendix, Map of India, and Plans. Edited by S. J. Owen, M.A., Reader in Indian History in the University of Oxford, formerly Professor of History in the Elphinstone College, Bombay. 8vo. cloth, 1l. 4s.

IX. LAW.

Elements of Law considered with reference to Principles of General Jurisprudence. By William Markby, M.A., Judge of the High Court of Judicature, Calcutta. *Second Edition, with Supplement.* Crown 8vo. cloth, 7s. 6d.

An Introduction to the History of the Law of Real Property, with original Authorities. By Kenelm E. Digby, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and formerly Fellow of Corpus Christi College, Oxford. *Second Edition.* Crown 8vo. cloth, 7s. 6d.

The Elements of Jurisprudence. By Thomas Erskine Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and formerly Fellow of Exeter College, Oxford. *In the Press.*

The Institutes of Justinian, edited as a recension of the Institutes of Gaius. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. cloth, 5s.

Alberici Gentilis, I.C.D., I.C. Professoris Regii, De Iure Belli Libri Tres. Edidit Thomas Erskine Holland I.C.D., Iuris Gentium Professor Chicheleianus, Coll. Omn. Anim. Socius, necnon in Univ. Perusin. Iuris Professor Honorarius. Small 4to. half morocco, 21s.

Gaii Institutionum Juris Civilis Commentarii Quatuor; or, Elements of Roman Law by Gaius. With a Translation and Commentary by Edward Poste, M.A., Barrister-at-Law, and Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition.* 8vo. cloth, 18s.

Select Titles from the Digest of Justinian. By T. E. Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and formerly Fellow of Exeter College, Oxford, and C. L. Shadwell, B.C.L., Fellow of Oriel College, Oxford. *In Parts.*

Part I. Introductory Titles. 8vo. sewed, 2s. 6d.

Part II. Family Law. 8vo. sewed, 1s.

Part III. Property Law. 8vo. sewed, 2s. 6d.

Part IV. (No. 1). Law of Obligations. 8vo. sewed, 3s. 6d.

Principles of the English Law of Contract. By Sir William R. Anson, Bart., B.C.L., Vinerian Reader of English Law, and Fellow of All Souls College, Oxford. Crown 8vo. cloth, 9s.

A Treatise on International Law. By W. E. Hall, M.A. *Preparing.*

X. MENTAL AND MORAL PHILOSOPHY.

Bacon. Novum Organum. Edited, with Introduction, Notes, &c., by T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. 8vo. *cloth*, 14s.

Selections from Berkeley, with an Introduction and Notes. For the use of Students in the Universities. By Alexander Campbell Fraser, LL.D. *Second Edition*. Crown 8vo. *cloth*, 7s. 6d. *See also* p. 17.

The Elements of Deductive Logic, designed mainly for the use of Junior Students in the Universities. By T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. *Sixth Edition*, with a Collection of Examples. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

The Elements of Inductive Logic, designed mainly for the use of Students in the Universities. By the same Author. *Third Edition*. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s.

A Manual of Political Economy, for the use of Schools. By J. E. Thorold Rogers, M.A., formerly Professor of Political Economy, Oxford. *Third Edition*. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

An Introduction to the Principles of Morals and Legislation. By Jeremy Bentham. Crown 8vo. *cloth*, 6s. 6d.

XI. ART, &c.

A Handbook of Pictorial Art. By R. St. J. Tyrwhitt, M.A., formerly Student and Tutor of Christ Church, Oxford. With coloured Illustrations, Photographs, and a chapter on Perspective by A. Macdonald. *Second Edition*. 8vo. *half morocco*, 18s.

A Music Primer for Schools. By J. Troutbeck, M.A., Music Master in Westminster School, and R. F. Dale, M.A., B. Mus., Assistant Master in Westminster School. Crown 8vo. *cloth*, 1s. 6d.

A Treatise on Harmony. By Sir F. A. Gore Ouseley, Bart., Professor of Music in the University of Oxford. *Second Edition*. 4to. *cloth*, 10s.

A Treatise on Counterpoint, Canon, and Fugue, based upon that of Cherubini. By the same Author. 4to. *cloth*, 16s.

A Treatise on Musical Form and General Composition. By the same Author. 4to. *cloth*, 10s.

The Cultivation of the Speaking Voice. By John Hullah. *Second Edition*. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

XII. MISCELLANEOUS.

- Specimens of Lowland Scotch and Northern English.** By Dr. J. A. H. Murray. *Preparing.*
- Dante.** Selections from the *Inferno*. With Introduction and Notes. By H. B. Cotterill, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- Tasso.** *La Gerusalemme Liberata.* Cantos i, ii. With Introduction and Notes. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.
- A Treatise on the use of the Tenses in Hebrew.** By S. R. Driver, M.A., Fellow of New College. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.
- The Book of Tobit.** A Chaldee Text, from a unique MS. in the Bodleian Library; with other Rabbinical Texts, English Translations, and the Itala. Edited by Ad. Neubauer, M.A. Crown 8vo. *cloth*, 6s.
- Outlines of Textual Criticism applied to the New Testament.** By C. E. Hammond, M.A., Fellow and Tutor of Exeter College, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.
- The Modern Greek Language** in its relation to Ancient Greek. By E. M. Geldart, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- A Handbook of Phonetics**, including a Popular Exposition of the Principles of Spelling Reform. By Henry Sweet, President of the Philological Society, Author of a 'History of English Sounds,' &c. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.
- A System of Physical Education: Theoretical and Practical.** By Archibald MacLaren. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

Published for the University by
MACMILLAN AND CO., LONDON.

Also to be had at the
CLARENDON PRESS DEPOSITORY, OXFORD.

The DELEGATES OF THE PRESS invite suggestions and advice from all persons interested in education; and will be thankful for hints, &c. addressed to the SECRETARY TO THE DELEGATES, Clarendon Press, Oxford.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

